Konni

Konni NT (Ghana)

Konni
Konni NT (Ghana)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konni

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025
5d16fd5e-902d-51bf-967c-3e7c4efb8e57

Contents

Matiwo 1
Maki 39
Luki 63
Jɔɔn 103
Tʋʋma 132
Romi vuosi 169
1 Korinti Vuosi 185
2 Korinti Vuosi 201
Galasia Vuosi 211
Efesusi Vuosi 217
Filipi Vuosi 223
Kolosia Vuosi 227
1 Tesalonika Vuosi 231
2 Tesalonika Vuosi 234
1 Timoti 236
2 Timoti 241
Tatusi 244
Filimoni 246
Hiiburu Vuosi 247
Jemisi 259
1 Piita 263
2 Piita 268
1 Jɔɔn 271
2 Jɔɔn 275
3 Jɔɔn 276
Juudi 277
Yuoridagɪŋ 279

Wʊvɪŋ dieke Matiwo dɪ maagɪna wʊnna

Yisa chɔɔŋkʊʊlɪŋ wɪa
(Luki 3.23-38)

1 Yisa Masia chɔɔŋkʊʊlɪŋ saara wʊnna:
die ʊ yiwo Davidi haagɪŋ ta Davidi dɪaŋ dɪ
yi Abarahami haagɪŋ.
2 Abarahami die dɪ mɪɪrɪ Aziki, ta Aziki
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Jakobu, ta Jakobu dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ Juda aŋaŋ ʊ nɪmballɪ.
3 Juda die mɪɪrɪ wa Perezi aŋaŋ Zera ta ba
nuŋ dɪ yi Tamari: Perezi die mɪɪrɪ
wa Hezironi, ta Hezironi die mɪɪrɪ
wa Rami.
4 Rami die mɪɪrɪ wa Aminadabi, Aminad-
abi die mɪɪrɪ wa Naasoni, ta Naasoni
die dɪ mɪɪrɪ Salimoni.
5 Salimoni die mɪɪrɪ wa Buasi vuodieke
nuŋ dɪ yine Rahabi; ta Buasi dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ wa Obedi, vuodieke nuŋ dɪ
yine Rufi; ta Obedi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ wa
Jese.
6 Jese die mɪɪrɪ wa naaŋ Davidi.
Davidi dɪaŋ die mɪɪrɪ wa Solomoni,
vuodieke nuŋ die dɪ yine Yuriya
kpihɔgʊ.
7 Solomoni die mɪɪrɪ wa Rehobuami, ta
Rehobuami dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Abia, ta
Abia dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Asa.
8 Asa die mɪɪrɪ wa Jehosafati, ta Jehosafati
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Jorami, ta Jorami dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ Yuzaya.
9 Yuzaya die mɪɪrɪ wa Jotami, ta Jotami
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Ahazi, ta Ahazi dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ Hezekaya.
10 Hezekaya die mɪɪrɪ wa Manase, ta Man-
ase dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Amoni, ta Amoni
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Josaya,
11 ta Josaya die mɪɪrɪ wa Jekonaya aŋaŋ ʊ
nɪmballɪ, saŋŋa gie die ba yigi Izara
vuosi a bɪrɪŋ ba yɔŋɪsɪ a yaa ba ga
Babiloni tɪŋgbaŋ ma.
12 Die ba yalla ba ga Babiloni tɪŋgbaŋ ma
kʊaŋ chaaŋ,
Jekonaya die dɪ mɪɪrɪ Salatieli, ta Salatieli
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Zerubabeli.
13 Zerubabeli die dɪ mɪɪrɪ Abuyidi, ta
Abuyidi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Eliakimi, ta
Eliakimi dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Azori.
14 Azori die mɪɪrɪ wa Zadoki, ta Zadoki
dɪaŋ dɪ mɪɪrɪ Achimi, ta Achimi dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ Eludi.
15 Eludi die mɪɪrɪ wa Eliaza, ta Eliaza dɪaŋ
dɪ mɪɪrɪ Matani, ta Matani dɪaŋ dɪ
mɪɪrɪ Jakobu.
16 Jakobu die mɪɪrɪ wa Josefu, vuodieke
die dɪ yine Meri chʊrʊ, ta Meri dɪ
mɪɪrɪna Yisa vuodieke ba wasɪnana
Ŋmɪŋ vuovʊarɪkɪŋ Masia wa.
17 Die dɪ nyɪnna Abarahami saŋŋa a ga
tʊga Davidi saŋŋa die yiwo chɔɔŋkʊʊlɪba
baŋ aŋaŋ banɪɪsa. Davidi saŋŋa a ga
tʊga saŋŋa dieke die ba yigine be a bɪrɪŋ
ba yɔŋɪsɪ a yaa ba ga Babiloni die yiwo
chɔɔŋkʊʊlɪba baŋ aŋaŋ banɪɪsa. Die dɪ
nyɪŋ saŋŋa mi a yaa a ga tʊga Masia
maarɪŋ saŋŋa die yiwo chɔɔŋkʊʊlɪba baŋ
aŋaŋ banɪɪsa.

Yisa Masia Maarɪŋ Wɪa
(Luki 3.23-38)

18 Die ba mɪɪrɪna Yisa Masia die wonde.
Yisa nuŋ daa die wone Josefu ama die
ba ye ka faarɪ tamba, ta Meri die dɪ
mɪŋŋɪ sɪba dɪ ʊ yigi wo nyuuti, die Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka die vana ʊ yigi kanɪŋ nyuuti
mi.
19 Josefu die yiwo daa dieke die dɪ
mɪŋŋɪna a dɪsa Ŋmɪŋ sieŋ, ta die ʊ ka
yaala ʊ nagɪ Meri a yi viivi me vuoŋ mana
nine me. Naa chɪaŋ ma die ʊ yile ʊ sʊŋ ma
dɪ ʊ lɔbɪrɪ a zeti wo.
20 Die ʊ yilinene naa, Ŋmɪŋ malaka die
dɪ nyɪŋ ʊ jigiŋ daansa ma a baarɪ, "Josefu,
vuodieke dɪ nyɪnna Davidi buuriŋ ma,
da zeti fʊ balla fʊ nagɪ Meri a bɪrɪŋ fʊ
hɔgʊ wa. Dama Ŋmɪŋ Halɪkasɪka yɪna wa
nyuutiti.
21 Ʊ nan mɪɪrɪ bʊadembiŋ aŋ nɪ wa wa
Yisa, * dama ʊ nan vʊarɪ ʊ vuosi a nyɪŋ ba
tʊmbɪatɪ ma ma."
22 Wɪaha gie mana die keŋ yi mɪŋ sɪba
Ŋmɪŋ die dɪ vana ʊ naazʊalɪba wʊnyɪ die
dɪ balɪna die wo, dɪ
23 "Hɔgʊ dieke dɪ zɪna dembiŋ nan yigi
nyuuti a mɪɪrɪ bʊadembiŋ aŋ ʊ saaŋ yi
Emmanueli." (Emmanueli chɪaŋ wone
"Ŋmɪŋ bie tɪ jigiŋ".)
24 Die wɪa die Josefu die dɪ hagɪna ʊ
daansaha ma die ʊ faarɪ Meri sɪba Ŋmɪŋ
malakaka die dɪ bala wa dɪ ʊ yi die wo.
25 Ama die Josefu aŋaŋ Meri die ka dʊagɪ
taŋ a ga tʊgɪ saŋŋa dieke die ʊ mɪɪrɪna ʊ
bʊadembike. Josefu die dɪ yɪ wa saarɪ, dɪ
Yisa.

2

Sɪsɪbɪrɪ diekemba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ wɪa

1 Die ba mɪɪrɪna Yisa tɪŋ kaanɪ ba
wasɪnana Betilehemi, Judia tɪŋgbaŋ ma
ma, saŋka mi Herodi die yine naaŋ. Die
ba mɪɪrɪna Yisa kʊaŋ chaaŋ die dɪ ka
yʊasɪya, dembisi bataŋ die dɪ nyɪŋ ŋmɪŋ
pɔsɪŋ chaaŋ a keŋ Jerusalemi,

* **1:21 1.21** Yisa chɪaŋ yiwo gbɪgbatɪtaantʊ.

2 a dı dıa a pıasa, “Sıa ba mıırı
bʊanyaalı dieke dı balla ʊ yi Juu vuosisi
naaŋ wa? Tı ye wo ʊ chıŋmarıka dı
nyınna ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ, tı dı a keŋ dı
tı jıaŋ wa.”
3 Die naaŋ Herodi die dı wʊnna naa wa,
die wʊnıŋ aŋaŋ vuoŋ mana die dı benne
Jerusalemi ma ma sʊgıtı dı chʊʊsı.
4 Die ʊ wa Ŋmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırıba
nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba
mana a lagıŋ tamba a die a pıası ba dı,
“Sıa ba baa ba mıırı gbıgbatıtaantʊ Masia
wa?”
5 Die ba baarı, “Betilehemi tıŋ, Judia
tıŋgbaŋ ma ma. Naa, Ŋmıŋ naazʊalıba die
dı maagı.
6 ‘Fʊnıŋ Betilehemi dı benne Judia
tıŋgbaŋ ma,
ka yi tıgıbiŋ
dama fʊ sʊŋ naaŋ wʊnyı dı baa ʊ nyıŋ
a keŋ a dı n vuosisi dı benne Izara
tıŋgbaŋka ma nıŋŋa.’ ”
7 Naa chıaŋ ma die naaŋ Herodi die dı
wa chaamba die dı nyınna ŋmıŋ pɔsıŋ
chaakʊ a lɔbırı a juu juoŋ me a pıası ba
saŋŋa dieke gbaŋ gbaŋ chıŋmarıkʊ die dı
nyınna.
8 Womi die ʊ taaŋ ba dı ba ga Betilehemi
aŋaŋ wıaha gie: “Nı gamma a kpaŋŋı nı
gbaŋ a mıŋŋı a daansı a yaalı bʊa wa jigiŋ
amʊ nı keŋ a ye ʊ benne jigidieke nı vaa
n tıbıŋ wʊŋ amʊ n gbaŋ n ga a jıaŋ wa.”
9-10 Die ba nyınna mi a gara wa, sieŋ me
die ba bı ye chıŋmarıka gbaŋ gbaŋ die dı
pɔsına a nyıŋ ŋmıŋ pɔsıŋ chaakʊ, die ba
yene ke wo ba sʊgıtı die dı paalı fıalı, ka
dı ba nıŋŋa a ga zie tigidieke me bʊa wa
dı benne wo sikpeŋ.
11 Die ba ga a juu tigiri me a ye bʊa wa
aŋaŋ ʊ nuŋ Meri; die ba sʊʊŋ a gbirigi
a jıaŋ bʊa wa, a yuori ba bʊlɔga a vʊarı
piini a yı wa; die a yiwo salıma aŋaŋ
tulaari dieke ba wasınana farankinsinsi
aŋaŋ tulaari dieke ba wasınana miri.
12 Die Ŋmıŋ dı balı a yı ba ba daansa
ma sıba ba da keŋ yiŋŋi a ga naaŋ Herodi
jigiri, die ba nyıŋ a daagı siegaaŋ a kuli ba
tıŋ.

Josefu die dı chıgına a ga Ijipiti dene

13 Die sısıbırıba dı yiŋŋine a ga ta Ŋmıŋ
malaka die dı nyıŋ Josefu jigiŋ ʊ daansa
ma a die a balı wa, “Herodi nan dı yaala
bʊa wa dı ʊ kʊʊ wa. Naa chıaŋ ma hagı a
nagı bʊa wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a chıgı a ga
Ijipiti a bemme mi a ga tʊgı saŋŋa dieke n
baaŋ nan balı fʊ dı fʊ nyıŋ.”
14 Josefu die dı hagı yuku mi a nagı bʊa
wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a ga Ijipiti tıŋgbaŋ ma.
15 Die ʊ bie wo mi dene a ga tʊgı saŋŋa
dieke naaŋ Herodi die dı kpine. Naa die
yiye mıŋ amʊ Nabidie Ŋmıŋ die dı vana ʊ
naazʊa wʊnyı dı balı die wo keŋ yi wusie,
a baarı dı, “Die n vʊarı wa n bʊa Ijipiti
me.”

Dembibisi kʊʊla wıa

16 Die Herodi die dı mıŋŋına dı chaaŋ
diekemba die dı nyınna ŋmıŋ pɔsıkırı die
gaaŋ wa wa die ʊ jıı sınyıırıŋ. Die ʊ yı
nʊaŋ dı ba kʊʊ ballınyaalı dembisi mana
dı benne Betilehemi aŋaŋ ka tıgıbısı mana
mana. Die ba kʊʊ ballı dembisi dieke die
dı yine ballınyaalısı a ga tʊgı bına ale
ballı dama sısıbırıba die baarı dı ba yene
chıŋmarıka ka bına ale wʊnna.
17 Naa die yiye mıŋ a yi Ŋmıŋ naazʊa
Jerimaya die dı balla wudiekemba wo dı
yi wusie. Die ʊ baarı,
18 “Rama tıŋ ma ba wʊŋ watı,
kpaŋ aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ,
ta Rachali dı kʊma ʊ ballı wıa,
ba halıŋ wa a jıı, dama ʊ ballı die
kpiye mıŋ.”

Die Josefu aŋaŋ Meri aŋaŋ bʊa wa die dı nyınna Ijipiti tıŋgbaŋ ma a yiŋŋi wıa

19 Naaŋ Herodi die dı kenne a kpi, ka
kʊaŋ chaaŋ die Ŋmıŋ malaka die dı nyıŋ
Josefu jigiŋ ʊ daansa ma ma Ijipiti ma
20 a baarı, “Hagı nagı bʊa wa aŋaŋ ʊ
nuŋ wo a yiŋŋi a ga Izara tıŋgbaŋ ma,
dama vuodieke die dı yaalala ba kʊʊ wa
wa kpiye mıŋ.”
21 Naa chıaŋ ma Josefu die dı hagı a nagı
bʊa wa aŋaŋ ʊ nuŋ wo a yiŋŋi a ga Izara
tıŋgbaŋ ma ma.
22 Ama die ʊ wʊnna dı Akelusi die zene ʊ
chɔɔŋ Herodi naŋ ma a dii Judia naarı, die
ŋmaamıŋ die yalla wa aŋaŋ ʊ baaŋ nan
yiŋŋi a ga mi; ta Ŋmıŋ dı bı a dagı wa ʊ
daansa sʊŋ dı ʊ ga Galili tıŋgbaŋ ma ma.
23 Die ʊ ga kalı tıŋgbaŋ kaanı ba
wasınana Nazeriti ma ma. Naa chıaŋ
ma die Ŋmıŋ naazʊalıba die dı balla
wudiekemba wo die dı keŋ a yi wusie, dı:
“Ba nan dı wasa wa Nazeriti vuoŋ.”

3

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuotamba Ŋmıŋ nyaabʊ wıa

(Maki 1.1-8; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

1 Saŋka mi, Jɔɔn, vuodieke die dı sınana
vuosisi Ŋmıŋ nyaabʊ die bie wo haagıŋ
ma Judia tıŋgbaŋ ma a mʊʊla Ŋmıŋ
wʊvıınaha a balla
2 dı “Nı chıgı a nyıŋ nı tʊntʊmbıatı
ma dama Ŋmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye
mıŋ.”
3 Die Ŋmıŋ naazʊa Azaya die wɔŋ maagı
Jɔɔn wa wıaha mıŋ dı,
“Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a mʊʊla
‘Nı wʊnsı tı Yɔmʊtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʊgısı a yı wa.’ ”

4 Jɔɔn die yeegi wo nyɔgını kobiti jay-
eekiŋ ta bı bɔbı gbanıŋ ʋ chıaŋ ma ta ʋ
nyindiike die dı yi sankpara aŋaŋ siesi.
5 Saŋka mi vuosi die dı nyıŋ Jerusalemi
aŋaŋ Judia aŋaŋ Jɔɔdani mʋgırı gelegele a
gara ʋ jigiŋ
6 a balla ba tʋntʋmbıatı ta ʋ sıı ba Ŋmıŋ
nyaabʋ Jɔɔdani mʋgırı ma.

7 Ama die ʋ kenne ye ta Farasisi aŋaŋ
Sadusisi,* vuosi pam gbaŋ die dı kienene
ʋ jigiŋ dı ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ die ʋ balı
a yı ba dı, "Nınıŋ nyinvuukehe gie! Mınıa
kpaana nı dı nı chıgı nyıŋ Ŋmıŋ sınyıırı
dieke dı bala ka keŋ nı ma wa?
8 Nı yime wudiekemba dı baaŋ nan dagı
sıba nı chıgı a nyıŋ nı tʋntʋmbıatıtı ma.
9 Ta nı da nıgıma nı nyʋʋŋ a baarı nı
yiwo Abarahami haagısı, nı vaa n balı nı,
Ŋmıŋ nan bıagı a yiŋŋi tanaha gie a bırıŋ
Abarahami haagısı.
10 Lıaka wɔŋ yi siri mıŋ a gbarı dı ka
chıa tıısısı; tıı dieke dı kana ka nyıŋ
nyıŋnyıŋka vıına ba nan chıa ka a taaŋ
a nagı yi boliŋ me.
11 Manıŋ n sıa wa aŋaŋ nyaaŋ, ka dagı
sıba nı chıgı a nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma wa,
ama vuodieke dı baaŋ nan keŋ n kʋaka
tıaŋ wa manıŋ; n ka tʋgı vuodieke dı baaŋ
nan chii ʋ nııra gbaŋ: wʋnıŋ nıŋ ʋ baaŋ
nan nagı Ŋmıŋ Halıkası aŋaŋ boliŋ a sıı
nı sʋgıtı.
12 Ʋ yallı wa ʋ kpalıchaarıkıŋ dı ʋ chaarı
zaakpeeti mana mana a nyıŋ zaaha ma, ʋ
nan lagısı zaaha mana a yi bumbuŋ me ta
nagı zaakpeetiti a yi boli dieke dı kana ka
kpise me."

Jɔɔn die dı sına Yisa Ŋmıŋ nyaabʋ dene
(Maki 1.9-11; Luki 3.21-22)

13 Womi Yisa die dı nyıŋ Galili a keŋ Jɔɔn
jigiŋ Jɔɔdani mʋgırı ma dı ʋ sıı wa Ŋmıŋ
nyaabʋ.
14 Ama ta Jɔɔn die dı ka saagıya ta balı
wa, "Manıŋ n tınna mʋ n keŋ fʋ jigiŋ aŋ
fʋ sıı mıŋ, ama ta fʋnıŋ fʋ kieŋ n jigiŋ?"
15 Ama ta die Yisa die dı yiŋŋi a balı wa
dı, "Vaa ka yi die lele, dama dı mʋ tı yi
tʋnvıına mana mana Ŋmıŋ dı yaalala tı yi
wo." Jɔɔn die dı wa saagı.
16 Die ʋ dene a sıı Yisa Ŋmıŋ nyaabʋ
a kpatı wa, lele womi Yisa dı dene nyıŋ
nyaabʋ ma, ŋmıŋsikpeŋ die dı yuori die ʋ
ye Ŋmıŋ Haalıŋ dı kenne sʋʋna ʋ sikpeŋ
sıba ŋmarıŋ.
17 Womi lɔlıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a
baarı, "N Bʋachotiŋ wʋnna, wʋnıŋ n nine
dı suuli."

4

Sitaani die dı magısına Yisa dene
(Maki 1.12-13; Luki 4.1-13)

1 Womi die Ŋmıŋ Haalıbʋ die dı nagı
Yisa a yallı wa a ga haagıŋ ma dı Sitaani
ga magısı wa.
2 Die ʋ bie wo mi a ka dii jaaŋ mana
ŋmıntʋası aŋaŋ yugiti baŋısı-nıısa ta die
kɔŋ die dı wa a yallı wa.
3 Ta die Sitaani die dı keŋ ʋ jigiŋ a baarı,
"Dıı yi fʋ seŋ yi Ŋmıŋ Bʋa, vaa tanaha gie
bırıŋ nyindiike."
4 Ama ta die Yisa die dı yiŋŋi a balı
wa dı, "Ŋmıŋ gbaŋkʋ baarı vuota kaaŋ
bıagı a beri nyindiike nyıına ma wıa, ama
wudieke mana mana Ŋmıŋ dı balala."
5 Womi Sitaani die dı yaa Yisa a ga
Jerusalemi tıgıkası ma ma a yallı wa a ga
a zieŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sikpeŋ
6 ta die a balı a yı wa dı, "Fʋ seŋ a yiwo
Ŋmıŋ Bʋa fʋ nagı fʋ gbaŋ a taaŋ, dama
Ŋmıŋ gbaŋkʋ baarı,
'Ŋmıŋ nan vaa ʋ malakasisi fʋ wıa,
aŋ ba nagı ba nuusi a tʋgı a tuo fʋ
amʋ halı fʋ naatalı gbaŋ kaaŋ gbi
tanaha.' "
7 Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı wa dı,
"Ama Ŋmıŋ gbaŋkʋ gbaŋ gbaŋ bı a baarı,
'Vuoŋ da a keŋ magısı ʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie
Ŋmıŋ.' "
8 Womi Sitaani wa die dı bı a chii Yisa a
yallı wa a ga zieŋ taŋkpeŋkpııŋ sikpeŋ a
dagı Yisa dʋnıa tıgısı mana mana aŋaŋ ka
nyinti mana ta balı a yı wa dı,
9 "N nan nagı nyinti gie mana a yı fʋ, dıı
yi fʋ keŋ a sʋʋŋ a gbirigi a jıaŋ mıŋ."
10 Womi Yisa die dı yiŋŋi a balı a yı
wa dı, "Sitaani, gamma ta va mıŋ. Ka
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ a baarı 'Vuota
jıama ʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nyıına
ma a bı dıa ʋ nyıına ma.' "
11 Die wıa Sitaani die dı ga ta die a va
wa, ta malakasi die dı keŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dı piiline ʋ tʋʋma Galili tıŋ ma
dene
(Maki 1.14-15; Luki 4.14-15)

12 Die Yisa die dı wʋnna dı ba yigi Jɔɔn
a yi dansarıka sʋŋ, die ʋ nyıŋ a ga Galili
me.
13 Die ʋ tʋgı Nazeriti tıŋ ama die ʋ
ka yʋasıya mi ta die tıaŋ ga Kapenɔmi
tıgıdieke die dı gbigine mʋgıkpııŋ kaanı,
Zebuluni aŋaŋ Nafitali tıŋgbaŋ ma.
14 Naa die yine amʋ Ŋmıŋ naazʋa Azaya
die dı balla wudieke wo keŋ a yi wusie.
15 "Zebuluni tıŋ aŋaŋ Nafitali tıgısı dı
benne
Jɔɔdani mʋgırı mi wo chaaŋ

* **3:7 3.7** Die ba yiwo Juu vuosi bataŋ ba nine die dı ŋmıntı aŋaŋ Mosisi mıraha dıısıŋ, ama ba die ka chıga vuosi zɔɔlıŋ ta bı kɔta ba gbaŋ.

ta bɪ gbigi mʊgɪkpɪɪrɪ:
Galili tɪŋ dieke vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosisi dɪ kala mi;
16 vuodiekemba dɪ benne lɪmɪŋ ma
nan ye chaankpeŋkpɪɪŋ
ta vuodiekemba dɪaŋ die dɪ benne kuŋ
lɪmɪŋ ma,
bolibu nan chaaŋ a yi ba sikpigile me."
17 Saŋka mi yaa gamma die Yisa dɪ piili a
balla Ɲmɪŋ wɪa a baarɪ, "Nɪ chɪgɪ a nyɪŋ nɪ
tʊmbɪatɪ ma dama Ɲmɪŋ naarɪ diile saŋŋa
gbigiye mɪŋ."

Yisa die dɪ wana zaasɪyigirɪŋ ba nɪɪsa dene
(Maki 1.16-20; Luki 5.1-11)

18 Die Yisa die dɪ chʊnnana Galili
mʊgɪkpɪɪrɪ gaarɪ die ʊ ye daa wʊnyɪ aŋaŋ
ʊ nɪmbʊa, die ba yiwo Simoni (vuodieke
die ba wasɪnana Piita wa) aŋaŋ ʊ nɪmbʊa
Andurusi, ta ba taana nɪɪŋ mʊgɪkpɪɪrɪ ma
dama die ba yiwo zaasɪyigirɪŋ.
19 Die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, "Nɪ keŋ a dɪa mɪŋ
aŋ n vaa nɪ sʊgɪma vuotaŋ a kiere Ɲmɪŋ
jigɪŋ."
20 Die ba va ba nɪɪtɪ lagɪ lagɪ ta die a dɪ
wa.
21 Die ʊ nyɪnna mi a ga nɪŋŋa bɪta, ʊ bɪ
ye daa wʊnyɪ aŋaŋ ʊ nɪmbʊa bɪbra, Jemisi
aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballɪ. Die banɪŋ aŋaŋ
ba chɔɔŋ wa die benne ba haarɪkʊ ma a
wʊnsa ba nɪɪtɪ, Yisa die dɪ wa ba, womi
22 die ba va ba chɔɔŋ aŋaŋ haarɪkʊ lagɪ
lagɪ ta die a dɪ wa.

Yisa die dɪ gbaanna yʊagɪtieliŋ dene
(Luki 6.17-19)

23 Yisa die dɪ dɪa Galili mana mana sʊŋ a
daga ba Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juone sʊŋ Ɲmɪŋ wɪa
ta die a gbaanna vuodiekemba mana die
dɪ yalla yʊagɪtɪ mana mana.
24 Die ba mʊʊlɪ ʊ saaŋ Siria tɪŋgbaŋ
mana mana ma ma. Naa chɪaŋ ma
vuosi die dɪ chii vuodiekemba die dɪ
yalla yʊagɪtɪ mana mana a keŋ ʊ jigɪŋ;
jɪmbɪatɪ die dɪ yalla bataŋ, bataŋ die
dɪ yallɪ kpeŋkpeŋsi aŋaŋ vuodiekemba
nyɪŋgbanɪŋ die dɪ kpine ta die ʊ gbaaŋ ba
mana.
25 Daadaŋ pam die dɪ nyɪŋ Galili aŋaŋ
Tɪgɪsɪ-baŋ aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Judia
aŋaŋ Jɔɔdani gaarɪ mi wo chaaŋ tɪgɪsɪ die
dɪ keŋ a dɪ wa.

5

Sʊgɪfɪalɪŋ wɪa
(Luki 6.20-23)

1 Yisa die dɪ yene daadamba die ʊ jʊalɪ a
kalɪ kunkogɪŋ sikpeŋ ta ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
die dɪ keŋ ʊ jigɪŋ
2 die ʊ piili a daga ba Ɲmɪŋ wɪa a baarɪ:
3 "Sʊgɪfɪalɪŋ bemme vuodiekemba dɪ
sɪbɪna dɪ ba yiwo zɔɔlɪntieliŋ Ɲmɪŋ
jigɪŋ,
Ɲmɪŋ naarɪ yiwo ba sɪɪtɪ.
4 Vuodiekemba dɪ kʊnnana wa, sʊgɪfɪalɪŋ
yiwo ba sɪɪtɪ,
dama Ɲmɪŋ nan halɪŋ ba sʊgɪtɪ.
5 Vuodiekemba dɪ sʊʊna ba gbaŋ,
sʊgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ
dama dʊnɪa mana nan yi ba sɪɪtɪ.
6 Vuodieke nine dɪ ŋmɪntɪ ta ba sʊgɪtɪ dɪ
yaala ba yi Ɲmɪŋ dʊŋŋʊ, sʊgɪfɪalɪŋ
nan yi ba sɪɪtɪ,
dama Ɲmɪŋ nan yɪ ba ba sʊgɪtɪ die dɪ
ŋmɪntɪna jadieke wɪa.
7 Vuodiekemba dɪ chɪgɪnana ba chan-
chaalɪŋ zɔɔlɪŋ, sʊgɪfɪalɪŋ yiwo ba
sɪɪtɪ,
dama banɪŋ ba Ɲmɪŋ dɪaŋ dɪ nan
chɪgɪ zɔɔlɪŋ.
8 Vuodiekemba dɪ yalla sʊgɪyɪalɪŋ,
sʊgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ
dama ba nan daansɪ a ye Ɲmɪŋ.
9 Vuodiekemba dɪ gurinene waagɪŋ,
sʊgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ,
dama banɪŋ ba Ɲmɪŋ nan wa ba ʊ
ballɪ.
10 Vuodiekemba dɪ dɪna Ɲmɪŋ ta ba mugisi
be,
sʊgɪfɪalɪŋ yiwo ba sɪɪtɪ,
dama Ɲmɪŋ naarɪ yiwo ba sɪɪtɪ.
11 "Vuosi dɪ keŋ a zɪa nɪ ta mugisi nɪ ta
chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪa nɪ ta bala wʊbɪatɪ
yiri yiri a yɪa nɪ nɪ dɪna n kʊaŋ wɪa,
sʊgɪfɪalɪŋ yiwo nɪ sɪɪtɪ.
12 Ba keŋ a yi die wo nɪ yallɪma
sʊgɪfɪalɪŋ pam dama nɪ nyʊarɪ nan dɪ dala
pam Ɲmɪŋ tigiri me; die gbaŋ gbaŋ die
ba mugisi Ɲmɪŋ naazʊalɪba die dɪ benne
kʊrɪŋ ma wa.

Yasɪ aŋaŋ chaanɪŋ wɪa
(Maki 9.50; Luki 14.34-35)

13 "Nɪ sɪɪ sɪba yasɪ tɪŋgbaŋka gie me.
Ama yasɪ dɪ a keŋ a chʊʊsɪ a waarɪ ka
nansɪŋ, lalɪa ka bɪ baa ka yi a bɪ ye ka
nansɪbʊ? Dɪ dagɪ sɪba ka wo nyʊarɪ; sie
ba nagɪha a siti taaŋ tɪŋgbaŋ ma aŋ vuosi
chʊŋ a ma.
14 "Nɪnɪŋ nɪ sɪɪ sɪba tɪŋgbaŋka gie
popoli; tɪŋ dieke ba mɪna a zieŋ kunkogɪŋ
sikpeŋ ka bɪagɪ a lɔbɪra.
15 Ta vuoŋ ka chɔgɪsa popoli ta naga
kpalɪ a bubike ama ʊ ŋaaŋ nagɪ ka a saagɪ
wa jaaŋ ma jigidieke ka baaŋ nan chaaŋ a
yɪ vuodiekemba mana dɪ benne tigiri me
16 Nɪnɪŋ nɪ bie gie; nɪ chaaŋ a yɪ vuoŋ
mana, ta ba ye nɪ tʊnvɪɪna ta bɪrɪma nɪ
Chɔɔŋ Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma.

Yaa gamma mɪraha wɪa

17 "Nɪ da keŋ yilime sɪba n keŋ dɪ n
kpisi Ɲmɪŋ mɪraha aŋaŋ Ɲmɪŋ naazʊalɪba

dagıkʋ; n ka keŋ dı n kpisihe mıŋ, ama n
keŋye mıŋ dı n saagıha aŋaŋ wusie.
18 Nı vaa n balı nı wusie, tıŋgbaŋka gie
aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ nan tıaŋ ga ama Ɲmıŋ
mıraha bıta gbaŋ kaaŋ bıa sie a mana keŋ
yi kpatı.
19 Naa chıaŋ ma vuodieke dı a keŋ a yi
a chʋʋsı Ɲmıŋ mıraha kaanı gbaŋ ta bı
daga ʋ chanchaalıba die wo ʋ nan wıarı
kʋaŋ Ɲmıŋ naarı ma, ama vuodieke dı dı
mıraha ta mıŋŋı dagı ʋ chanchaalıŋ die,
wʋnıŋ ʋ baaŋ nan yi vuokpııŋ Ɲmıŋ naarı
ma.
20 Dama manıŋ n balı nı, sie nı tʋnvıına
dala a tıaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Fara-
sisi* vuosisi tʋnvıına, dı daa die, nı kaaŋ
bıagı a juu Ɲmıŋ naarı ma.

Sınyıırıŋ wıa
(Luki 12.57-59)

21 “Nı wʋŋya die ba balla kʋrıŋ ma dı,
‘Da a keŋ a kʋʋ vuoŋ, fʋ a keŋ a kʋʋ vuoŋ
ba nan chii fʋ ga naalıaŋ a dii fʋ sarıya.’
22 Ama lele, nı vaa n balı nı, vuodieke
mana dı a keŋ jıı sınyıırıŋ a yi vuosi
(yɔrı yɔrı), ba nan dii ʋ sarıya, sarıya
daaŋ. Vuodieke mana dı a keŋ a zıa vuoŋ
dı, ‘Fʋnıŋ vuotɔkʋ gie’ ba nan chii fʋ ga
naalıaŋ a ga dii fʋ sarıya. Vuodieke mana
dıaŋ dı keŋ a zıa ʋ nımbʋa dı, ‘Gaamʋka
gie’ nan daansı bie wıa ma, ta juu boli
dieke dı wone kpatı ma.
23 Die wıa vuodieke dı a keŋ juu Ɲmıŋ
jıamıŋ tigiŋ a yaala ʋ nagı piini a yı Ɲmıŋ
ta tıınsı sıba ʋ nımbʋa yaa wııŋ aŋaŋ wa,
24 ʋ vaa ʋ piinike dʋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ
juoku nıŋŋa, ta yiŋŋi a ga ʋ nımbʋa wa
jigiŋ ba wʋnsı wıarı ta ʋ yiŋŋi a keŋ nagı
ʋ piinike a yı Ɲmıŋ.
25 “Fʋnıŋ aŋaŋ vuoŋ dı a keŋ yaa wııŋ
ta gara naalıaŋ aŋ nı ga wʋnsı, kpaŋŋı fʋ
gbaŋ aŋ nı wʋnsı wıarı nı yene bie sieŋ
me; dı daa die ʋ nan yaa fʋ a ga sarıyadiiru
wo jigiŋ aŋ ʋ dıaŋ ʋ nagı fʋ a yi dansarıka
vuosi dıdaansırıba nuusi me aŋ ba nagı fʋ
yi dansarıka sʋŋ.
26 Wusie maŋ bala yıa fʋ, kaaŋ bı nyıŋ
mi sie fʋ keŋ tuŋ ligire dieke mana ba bala
dı fʋ tuŋ wo.

Hɔgʋkpana aŋaŋ daakpana dʋagıŋ wıa

27 “Nı wʋŋya die ba bala ‘Da a keŋ a
dʋagı vuoŋ hɔgʋ.’
28 Ama manıŋ n bala nı lele dı vuodieke
mana dı a keŋ daansı hɔgʋ ta yaa lɔla aŋaŋ
wa ʋ yi wo hɔgʋkpana tʋʋma ʋ sʋŋ ma.
29 Dı yiwo fʋ nuudiigiŋ chaaŋ nimbiŋ
vana fʋ yi bıaŋ, vʋarıka taaŋ dama dı kpıa
fʋ wone nimbiŋ kaanı aŋaŋ Ɲmıŋ dı baaŋ
nan nagı fʋ nyıŋgbanıŋ mana a yi boli
dieke dı wone kpisiŋ me.
30 Dı yiwo fʋ nuudiigiŋ yinene fʋ tʋma
tʋmbıatı, fʋ gobike a vigi taaŋ, dama
dı kpıa pam fʋ baaŋ nan waarı fʋ nu-
ubalımıŋ aŋaŋ fʋ nyıŋgbanıŋ mana dı
baaŋ nan juu boliŋ me.

Dembiŋ aŋaŋ hɔgʋ taŋ zetiŋ
(Mat. 19.9; Maki 10.11-12; Luki 16.18)

31 “Die ba bı baarı dı, ‘Vuodieke mana
dı baa ʋ zeti ʋ hɔgʋ sie ʋ yı wa gbanıŋ a
balı wa dı ʋ zeti wo mıŋ.’
32 Ama lele, manıŋ n bala nı dı vuodieke
dı a keŋ zeti ʋ hɔgʋ ta hɔgʋ wa ka dʋaga
dembisi, wʋnıŋ ʋ yine hɔgʋ wa dı ga a
dʋaga dembisi; ta dembiŋ dieke dıaŋ dı
keŋ faarı hɔgʋ dieke ba zetine wo gbaŋ tʋŋ
wa hɔgʋkpana tʋʋma.

Hʋʋsı wıa

33 “Nı bı wʋŋ die ba bala a yı kʋrıŋ vuosi
dı, ‘Da a keŋ a hʋʋ aŋaŋ ŋmınchıbısı ama
fʋ keŋ hʋʋ a yı Ɲmıŋ dı mʋ fʋ yi die gbaŋ
gbaŋ.’
34 Ama manıŋ n balı nı, dı nı sımma
nı hʋʋ gbaŋ; da keŋ a baarı, ‘N hʋʋ
ŋmıŋsikpeŋ’ dama dı yiwo Ɲmıŋ naarı
jigiberisikiŋ;
35 yaa fʋ hʋʋ tıŋgbaŋka gie, dama ka
yiwo Ɲmıŋ naatala jigizielikiŋ; yaa fʋ hʋʋ
Jerusalemi dama ka yiwo Nabidie Ɲmıŋ
tıŋ.
36 Da a keŋ a hʋʋ fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ sikpeŋ
gbaŋ, dama kaaŋ bıagı a yi fʋ sikpeŋ zoosi
kaanı gbaŋ bırıŋ jayıalıŋ yaa jasɔbılıŋ.
37 Nı ko vaa aŋ nı ‘Wa’, yi nı ‘Wa’, ta nı
‘Aayı’ yi nı ‘Aayı’ dama nı hʋʋ jaaŋ a gʋtı,
die nyıŋ wa Sitaani jigiŋ.

Da keŋ yiŋŋi a yi fʋ chanchaaŋ bıaŋ
(Luki 6.29-30)

38 “Nı wʋŋya die ba bala dı, ‘Vuoŋ dı
a keŋ a vʋʋ fʋ nimbiŋ fʋ dıaŋ fʋ vʋʋ ʋ
nimbiŋ a tuŋ hamıŋ; ta vuoŋ dı a keŋ a
vʋʋ fʋ nyıŋ fʋ dıaŋ fʋ vʋʋ ʋ nyıŋ a tuŋ
hamıŋ.’
39 Ama manıŋ lele n balı nı, nı da keŋ
tuŋ nı chanchaaŋ hamıŋ; vuoŋ dı keŋ a
nıgı fʋ nuudiigiŋ kaamıŋ ma fʋ yiŋŋi fʋ
nuugalı kaamıŋ dıaŋ a yı wa aŋ ʋ nıgı;
40 vuoŋ dı keŋ nagı fʋ a ga naalıaŋ me,
a yaala ʋ gbatı fʋ jayeekibiŋ, fʋ nagı fʋ
jayeekikpeŋkpııŋ a gʋtı wa.
41 Vuoŋ dı a keŋ a mugisi fʋ dı fʋ chii
ʋ chiiti chʋŋ mali balımıŋ fʋ chii a chʋŋ
malisi ale.
42 Vuodieke mana dı a keŋ a jʋʋsı fʋ jaaŋ
fʋ yı wa ta da a keŋ a mʋŋ wa, vuodieke
mana dı yaalala ʋ paŋŋı jaaŋ fʋ jigiŋ fʋ
paŋŋı wa da keŋ mʋŋ wa.

Dataası wıa

* **5:20 5.20** Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die dı ŋmıntına aŋaŋ Mosisi mıraha dıısıŋ.

43 “Die nı wʊŋya ba bala dı, ‘Nı yaalıma
nı zʊalıŋ, ta hama nı dataası.’
44 Ama manıŋ lele n bala nı dı, nı chome
nı dataası wıa ta jʊʊsıma Ɲmıŋ a yıma
vuodiekemba dı mugisinene nı,
45 aŋ die vaa nı seŋ yi tı Chɔɔŋ dieke
dı benne arızanna ma ballı, dama ʊ
yinene ŋmıŋ dı pɔsa a yıa vuobıatı aŋaŋ
vuovıına mana ta bı vasa nııŋ dı nıa a
yıa vuodiekemba dı yinene vıınıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı yinene bıaŋ.
46 Dama fʊ yaala vuodiekemba dı
yaalala fʊ nyıına, bie nyʊarı fʊ baaŋ fʊ
ye a nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ? Daa die gbaŋ gbaŋ
vuobıatı die dı yie?
47 Ta fʊ a keŋ waasa fʊ zʊalıŋ nyıına ma
bie wʊvıına fʊ yie a tıaŋ fʊ chanchaalıba?
Daa die vuodiekemba dı kana a ka dı
Ɲmıŋ mıraha dı yie?
48 Die wıa nı bemme vıınıŋ sıba nı
Chɔɔŋ Nabidie Ɲmıŋ dı benne die wo
arızanna ma.

6

Piini yııla wıa

1 “Nı da keŋ suŋŋi zɔɔlıntieliŋ dı vuosi
ye nı, dama nı keŋ a yi die nı kaaŋ ye
nyʊarı a nyıŋ nı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dı benne
arızanna ma jigiŋ.
2 “Die wıa, fʊ keŋ yaala fʊ nagı piini
a yı zɔɔlıntieŋ, da keŋ mʊʊlı ka sıba
gıgaantıba dı ŋaana yie die wo Ɲmıŋ
jıamıŋ juone me aŋaŋ tıgısı sʊŋ dı vuota
ye ba tʊnvıına ta bırı ba wa. Wusie maŋ
bala nı, ba wɔŋ ye ba nyʊarı mana mıŋ,
3 ama fʊ a keŋ yı zɔɔlıntieŋ piini da keŋ
vaa fʊ zʊa vıınıŋ gbaŋ sımma ka wıa.
4 Amʊ ka yi wʊlɔbırıkıŋ ta fʊ Chɔɔŋ
Ɲmıŋ vuodieke dı yesinene lɔbırıŋ ma
nan tuŋ fʊ ((yeŋ me.))

Ɲmıŋ jʊʊsıŋ wıa
(Luki 11.2-4)

5 “Fʊ keŋ yaala fʊ jʊʊsı Ɲmıŋ, da a keŋ a
yi sıba gıgaantıba dı yinene die wo, dama
banıŋ ba cho dı ba zie Ɲmıŋ jıamıŋ juone
me aŋaŋ siekpara ma tıka sʊŋ a jʊʊsıma
Ɲmıŋ dı vuosi ye be. Wusie maŋ bala nı
ba wɔŋ ye ba tune mana mıŋ.
6 Ama fʊ keŋ a baa fʊ jʊʊsı Ɲmıŋ, juu fʊ
juoŋ me ta ligi sanʊarı, ta jʊʊsı fʊ chɔɔŋ
Ɲmıŋ vuodieke dı benne lɔbırıŋ ma, aŋ fʊ
Chɔɔŋ wa Ɲmıŋ dı yene wudieke fʊ yine
lɔbırıŋ ma wa tuŋ fʊ ((yeŋ me.))
7 “Fʊ a keŋ jʊʊsa Ɲmıŋ da keŋ jʊʊsıma
aŋaŋ wʊbalıkı wagıtı sıba vuodiekemba
dı jıannana bugile; banıŋ ba yile sıba
ba keŋ jʊʊsı aŋaŋ wʊbalıkı wagıtı ba
bugilehe nan wʊŋ ba.
8 Nı da keŋ a sıı sıba banıŋ, dama nı
chɔɔŋ Ɲmıŋ wɔŋ sıba jadieke nı yaalala
ta nı ye ka jʊʊsı wa.
9 “Naa wana mʊ nı jʊʊsı Ɲmıŋ:
‘Tı chɔɔŋ dieke dı benne arızanna ma:
Vaa aŋ ba bırı fʊ saaŋ kasıka;
10 Vaa aŋ fʊ naarı keŋ;
vaa fʊ dʊŋŋʊ yi tıŋgbaŋka gie me sıba
ka sına die arızanna ma wa
11 Yı tı jinne nyindiike dieke tı yaalala.
12 Nagı tı hamıŋ a chaa tı,
sıba tı nagına vuodiekemba dı tʊnna
tı tʊmbıatı a chaa ba wa.
13 Da a keŋ vaa tı juu magısı dieke dı
hagırına ma,
ama ta vʊarı tı a nyıŋ wʊbıaŋ* ma. ((Dama fʊnıŋ fʊ sına naarı
aŋaŋ yiko aŋaŋ jıdıma yaa gamma
haahuu. Wusie.))’
14 “Nı keŋ nagı nı chanchaalıŋ wʊbıatı a
chaa ba, nı Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma dıaŋ nan nagı nı tʊmbıatı a chaa nı.
15 Ama nı ka nagı nı chanchaalıŋ
wʊbıatı a chaa ba, die nıŋ nı Chɔɔŋ dıaŋ
kaaŋ nagı nı wʊbıatı a chaa nı.

Nʊabɔbıŋ wıa

16 “Ta fʊ a keŋ a bɔbı nʊaŋ dıaŋ, da keŋ
chʊʊsı fʊ nine chaaŋ sıba gıgaantıba dı
yine die wo, dama banıŋ ba chʊʊsı wa ba
nine chaaŋ dı vuoŋ mana ye sıba ba bɔbı
wa nʊaŋ. Wusie maŋ bala nı ba wɔŋ ye
wo ba nyʊarı.
17 Fʊ a keŋ a bɔbı nʊaŋ fʊ nııtı fʊ nine
chaaŋ ta chası fʊ sikpeŋ zoosi,
18 amʊ vuosi kaaŋ mıŋŋı a baarı bɔba
nʊaŋ, ntaala fʊ Chʊa Ɲmıŋ nyıına ma,
vuodieke dı benne lɔbırıŋ ma sımma.
Amʊ fʊ Chʊa Ɲmıŋ dieke dı yesinene
jadieke fʊ yinene lɔbırıŋ ma a yıa wa nan
tuŋ fʊ ((yeŋ me.))

Arızanna ma nyinti wıa
(Luki 12.33-34)

19 “Da keŋ a yaalıma nyinti a lɔbırıma
tıŋgbaŋka gie me, jigidieke nyınyʊgıka
aŋaŋ tʊgıŋ dı baaŋ nan chʊʊsıha; ta
gaarıŋ dı baaŋ nan bıagı awı a juu a gaarı.
20 Ama lɔbırıma fʊ nyinti arızanna ma,
jigidieke nyınyʊgıka aŋaŋ tʊgıŋ dı kana ka
bıagı chʊʊsaha; ta gaarıŋ dı ka bıagı awıa
a juu a gaara;
21 jigidieke fʊ nyinti dı benne, mi fʊ sʊŋ
dıaŋ dı beri.

Nyıŋgbanıŋ chaanıŋ wıa
(Luki 12.33-34)

22 “Fʊ nine yine fʊ nyıŋgbanıŋ
popoli. Die wıa fʊ nine dı keŋ vıına,
fʊ nyıŋgbanıŋ mana nan suuli aŋaŋ
chaanıŋ;

* **6:13 6.13** Wʊbıaŋ ma yaa Sitaani nuuŋ me.

23 ama fʋ nine dı keŋ a ka vıına, fʋ
nyıŋgbanıŋ mana nan dı bie lımıŋ ma.
Die wıa chaaŋ dieke dı benne fʋ ma ma
dı keŋ yi lımıŋ, lımıŋkʋ nan dı dala pam.

Ɲmıŋ aŋaŋ ligire wıa
(Luki 12.33-34)

24 "Vuobalımıŋ kaaŋ bıagı a jıama
naalıŋ bale. Ʋ nan haa wʋnyı ta chome
wʋnyı, yaa ʋ nan yı wʋnyı jılıma ta wʋnyı
ʋ nine kaaŋ dı suuli. Vuoŋ kaaŋ bıagı a
jıama Ɲmıŋ aŋaŋ ligire.
25 "Naa chıaŋ ma wıa maŋ bala nı da
vaa ka mugisi nı aŋaŋ jadieke nı baaŋ
nan dii aŋaŋ nı baaŋ nan nyuu a bemme
nı miivoli me; nı da bı vaa dı mugisi nı,
nı nyıŋgbanıŋ dı baaŋ nan yeegi jadieke.
Mısı ka tıaŋ nyindiike? Ta nyıŋgbanıŋ ka
tıaŋ nyiŋyeeke?
26 Nı daansı a ye nembisi dı yʋgınana; a
ka bʋra; a ka bı gobe ta nagı yie napooti
me, ama nı Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna
ma wa daansınana ha. Nı ka yaa nyʋarı a
tıaŋ nembisi?
27 Nı jabıa baaŋ nan bıagı a gʋtı ʋ gbaŋ
ʋ miivoli bıta ʋ wuyilimugisike wıa.
28 "Bıa yine nı mugisi nı gbaŋ yaa
gamma nyiŋyeeke wıa? Nı daansı a ye
tııwute aŋaŋ ka vıınıŋ: ama a ka tʋma a
yaala ka wute.
29 Ama n balı nı, halı naaŋ Solomoni
aŋaŋ ʋ nyiŋyeeki vıına mana die ka yeegi
jayeekiŋ ka vıına a tʋgı tııwutehe gie.
30 Ɲmıŋ yinene huuti dı vıına, nyindieke
dı benne jinne ta soriŋ ba jʋʋ ha a taaŋ wa,
ʋ kaaŋ wa a faası yeegi nı nyiŋyeeke? Ʋ
kaaŋ bıagı a yeegi nı? Nınıŋ vuodiekemba
yada dı kana a ka dala!
31 "Die wıa nı da vaa dı mugisi nı ta
yilime, 'Bıa tı nan dii?' Yaa 'Bıa tı nan
nyuu?' Yaa 'Bıa tı nan yeegi?'
32 Vuodieke dı kana ka sıba Ɲmıŋ ŋaana
chıga a yaala nyinti gie mana, ama nı
Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma
sıba a baarı dı nı yaalaha mıŋ.
33 Ama nı woliŋ yaalıma Ɲmıŋ naarı
aŋaŋ wudieke Ɲmıŋ dı yaalala wıa ta
ʋ nan nagı nyindiekemba nı yaalınana
mana a yı nı.
34 Die wıa da keŋ vaa soriŋ wıa mugisi
nı dama soriŋ nan dı yallı ka gbaŋ gbaŋ
mugisikiŋ. Daaŋ mana yaa ka wumugisi
dieke dı mʋgısına ka mıŋ.

7

Chanchaalıŋ sarıya diile wıa
(Luki 6.37-38, 41-42)

1 "Nı da keŋ a dii nı chanchaalıŋ sarıya,
amʋ Ɲmıŋ dıaŋ da keŋ dii nı sarıya,
2 dama nı dine nı chanchaalıŋ sarıyaha
die wo, die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ dı nan dii
nı sarıya; ta nı magısına die a yıa nı
chanchaalıŋ die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ dıaŋ dı
nan magısı a yı nı.
3 "Bıa yine fʋ daansa yese mınchııbıŋ
dieke dı benne fʋ chanchaaŋ nimbiŋ me,
ta a ka yese dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ nimbiŋ me?
4 Baa fʋ yiwo lalıa a balı a yı fʋ nımbʋa,
'Ko vaa n vʋarı mınchııbıŋ dieke dı benne
fʋ nimbiŋ me' ta daaŋ dakʋʋlı dieke dı
benne fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ nimbiŋ me wıa?
5 Fʋnıŋ gıgaantʋ wa gie, woliŋ a vʋarı
dakʋʋlı dieke dı benne fʋ ninehe me wo
amʋ fʋ mıŋŋı a yesime vıınıŋ a vʋarı
mınchııbıŋ dieke dı benne fʋ nımbʋa wa
nimbiŋ me wo.
6 "Da nagı jadieke dı yine Ɲmıŋ tʋaŋ a
yı gbaası, dama a baa a yiŋŋi a dʋŋ fʋ
mıŋ; da keŋ a nagı jadieke dı yalla nyʋarı
a yı perukusi, dama a nan tıbıtıbıha aŋaŋ
tantı.

Ɲmıŋ jʋʋsıŋ wıa
(Luki 11.9-13)

7 "Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ, ta ʋ nan nagı a yı
nı; nı daansıma ta nı nan ye; nı kpaasıma
gbıabıkʋ ta ʋ nan yuori a yı nı.
8 Dama vuodieke mana dı jʋʋsınana
Ɲmıŋ tuose mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana
dı yaalınana yese mıŋ; vuodieke dıaŋ dı
kpaasınana gbıabıkʋ ka yuore a yıa wa
mıŋ.
9 Nınıŋ chʋalıba, nı mınıa ʋ bʋa dı nan
jʋʋsı wa nyindiike aŋ ʋ nagı taŋ a yı wa?
10 Yaa nı mınıa ʋ bʋa nan jʋʋsı wa
zaasıŋ aŋ ʋ nagı javʋʋkıŋ a yı wa?
11 Ta dıı yi nınıŋ vuobıatı gie dı sıba
nı nagı nyınvıına a yı nı ballı, die nıŋ nı
Chɔɔŋ Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma
nan faası yı vuodieke mana dı jʋʋsı wa
nyınvıına.
12 "Yime fʋ chanchaalıŋ wudieke fʋ baaŋ
nan dı yaala ba yime a yıma fʋ; dama
Ɲmıŋ mıraha aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba
dagıkʋ dı dagına die wonde.

Sanʋabiŋ juule wıa
(Luki 13.24)

13 "Nı jume sanʋabike dama sanʋa dieke
dı gana a ga a juu boli dieke dı wone kpatı
ma wa tıılı mıŋ, ta ka sieŋ dı bı vıına aŋaŋ
chɔnıŋ; ta vuosi pam dı daagı mi juo.
14 Ama miivoli sanʋakʋ yiwo jabıŋ, ta
ka sieku dıaŋ dı tʋa aŋaŋ chɔnıŋ; ta vuosi
bıta juunene mi.

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Luki 6.43-44)

15 "Nı sımma ŋmınchıbısı naazʋalıba
wıa, ba kieŋ nı jigiŋ sıba yiise, ama ba
yiwo haaŋgbaası wusie.
16 Ba tʋʋma nan yi nı sımma ba; ba yese
jıa haŋgɔɔsı me a kpaa? Yaa kınkama
ngbere jigiŋ a kpaa?

17 Tɪɪvɪɪna mana nyɪna nyɪŋnyɪŋka vɪɪna, ama tɪɪ dieke dɪ wone nyʋarɪ mana
ŋaaŋ nyɪŋ wa nyɪŋnyɪŋkɪbɪatɪ.
18 Tɪɪvɪɪnɪŋ kaaŋ nyɪŋ nyɪŋnyɪŋkɪbɪatɪ;
ta tɪɪ dieke dɪ wone nyʋarɪ dɪaŋ kaaŋ nyɪŋ
nyɪŋnyɪŋkɪvɪɪna.
19 Tɪɪ dieke mana dɪaŋ dɪ kana a ka
nyɪna nyɪŋnyɪŋkɪvɪɪna ba nan chɪaka a
taaŋ bolɪŋ me.
20 Naa chɪaŋ ma nɪ nan dɪ sɪba
ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba ba tʋʋma ma.

Ŋmɪŋ naarɪ juule wɪa
(Luki 13.25-27)

21 "Da vuodieke mana dɪ wasɪnana
mɪŋ, 'N Yɔmʋtieŋ, N Yɔmʋtieŋ', balla ʋ
juu arɪzanna naarɪ ma, sie vuodiekemba
nyɪɪna dɪ yinene n Chʋa Ŋmɪŋ dieke dɪ
benne arɪzanna ma wa choti.
22 Sarɪya diile daarɪ dɪ keŋ tʋgɪ, daadaaŋ
pam nan ballɪ a yɪ mɪŋ, 'N Yɔmʋtieŋ, N
Yɔmʋtieŋ, die fʋ saaŋ ma tɪ balla Ŋmɪŋ
wɪa, die fʋ saaŋ ma die tɪ yaga jɪmbɪatɪtɪ
vuosi ma, die fʋ saaŋ ma die tɪ yie ma-
machi tʋʋma.'
23 Saŋka mi n nan yɪŋŋɪ balɪ ba, 'N ka
sɪba nɪ, nɪnɪŋ tʋntʋmbɪatɪ vuosi gie, nɪ
gamma!'

Mɪmɪɪrɪŋ bale wɪa
(Luki 6.47-49)

24 "Naa chɪaŋ ma vuodieke mana dɪ
wʋnna manɪŋ n wɪaha gie ta dɪɪsaha nɪasɪ
wa dembiyɪantieŋ dieke dɪ mɪna ʋ tigɪŋ a
zieŋ taŋ sikpeŋ me wo.
25 Nɪɪŋ die dɪ paalɪ a nɪɪ, mʋga dɪ kpaa,
ta bʋlɔgɪsɪŋ die dɪ faasɪ a nɪgɪ tigɪrɪ, ama
tigɪrɪ die ka nanya, dama die ka zene taŋ
ma wa chɪaŋ wɪa.
26 Ama vuodieke mana dɪ wʋnnana
manɪŋ n wɪaha gie ta ka dɪɪsaha nɪasɪ wa
dembigaamʋ dieke dɪ mɪna ʋ tigɪŋ a zieŋ
tambʋsɪŋ sikpeku.
27 Nɪɪŋ die dɪ paalɪ a nɪɪ, mʋga dɪ kpaa,
ta bʋlɔgɪsɪŋ die dɪ paalɪ nɪgɪ tigɪrɪ, tigɪrɪ
die dɪ nan a ŋmʋʋrɪ!"

Yaa gamma Yisa Masia yiko wɪa

28 Die Yisa die dɪ balɪna wɪaha gie a
kpatɪ, die dɪ yi daadamba mamachi aŋaŋ
ʋ dagɪkʋ,
29 dama die ʋ dagɪ sɪba vuodieke dɪ yalla
yiko, ta ka dagɪ ba sɪba mɪraha dɪdagɪrɪba
die dɪ dagɪnana die wo.

8

Yisa die dɪ gbaanna gamɪŋ dene
(Maki 1.40-45; Luki 5.12-16)

1 Yisa die dɪ nyɪna kunkogiri me a keŋ
sʋʋŋ, daadaŋ pam die dɪ dɪ wa.
2 Womi gamɪŋ wʋnyɪ die dɪ keŋ a gbigiri
ʋ nɪŋŋa a baarɪ, "N Yɔmʋtieŋ, fʋ yaala nan
bɪagɪ a gbaaŋ mɪŋ."
3 Yisa die dɪ tɪɪntɪ ʋ nuuŋ a gbɪ daa wa
ta balɪ dɪ, "N saagɪya, fʋ gamɪŋ kpatɪya
mɪŋ!" Lele womi ta daa wa dɪ ye alaafɪa.
4 Yisa die dɪ balɪ a yɪ wa, "Wʋmma,
sɪmma fʋ keŋ a balɪ vuoŋ wɪaha gie. Ama
gamma a ga nagɪ fʋ gbaŋ a dagɪ Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtʋ wa a vaa ʋ jɪɪŋ fʋ aŋ fʋ kaabɪ
kaabɪ dieke Mosisi die dɪ balla dɪ nɪ kaabɪ
wa amʋ vuoŋ mana sɪmma a baarɪ ye
alaafɪa mɪŋ."

Romi tɪŋ sojasisi jakʋʋŋ wɪa
(Luki 7.1-10)

5 Die Yisa die dɪ gana a ga juu Kapenɔmi,
die Romanisi* sojasisi nyɪŋkʋraha wʋnyɪ
die dɪ keŋ ʋ jigɪŋ a jʋʋsɪ wa ta a baarɪ,
6 "Jakʋʋŋ, n tʋntʋntʋ wʋnyɪ paalɪna a
yʋagɪ; ʋ nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ kpi, ta ʋ die
wahala pam, ta dʋa juoŋ me."
7 Yisa die dɪ balɪ wa, "N nan ga a ga
gbaaŋ wa."
8 Die ʋ yiŋŋɪ a balɪ, "Aayɪ, n Yɔmʋtieŋ,
n ka tʋgɪ vuodieke fʋ mʋna fʋ keŋ n tigɪŋ,
ama fʋnɪŋ ko yɪ nʋaŋ aŋ ʋ ye alaafɪa.
9 Dama manɪŋ n gbaŋ n yaa wa n
nyɪŋkʋra, ta yallɪ sojasi ba dɪɪ n kʋaŋ. N
ŋaaŋ balɪ a yɪ geŋ wo, 'Gamma' aŋ ʋ ga,
ta balɪ a yɪ geŋ wo 'Kiere' aŋ ʋ keŋ; ta bɪ
vaa n yɔmʋ yi wudieke n yaalala."
10 Yisa die dɪ wʋnna naa die dɪ yi wo
mamachi, die ʋ ballɪ a yɪ vuodiekemba
die dɪna ʋ kʋaka, "Wusie maŋ bala nɪ, n
ye ka ye vuodieke dɪ yine mɪŋ yadaka gie
chanchaaŋ nɪnɪŋ Izara vuosi me gbaŋ.
11 N bala nɪ, daadaŋ pam nan nyɪŋ ŋmɪŋ
pɔsɪkɪŋ aŋaŋ ŋmɪŋ juukiŋ a keŋ ta banɪŋ
aŋaŋ Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu
nan lagɪŋ a kalɪ a die nyindiike arɪzanna
ma ma;
12 ama nɪnɪŋ die dɪ yine naarɪ vuosisi,
ba nan nagɪ nɪ a vigi taaŋ yeŋ me lɪmɪŋ
ma; mi nɪ nan dɪ kʋma ta ŋɔba nɪ nyɪna."
13 Die Yisa die dɪ yiŋŋɪ a balɪ a yɪ
Romanisisi sojasisi jakʋʋrɪ, "Kulime ta ka
nan yi sɪba fʋ yine yada dɪ ka nan yi
die wo." Ta ʋ tʋntʋntʋ wa die dɪ seŋ ye
gbaamɪŋ lele womi.

Yisa die dɪ gbaanna vuosi pam dene
(Maki 1.29-34; Luki 4.38-41)

14 Die Yisa ga wa Piita tigɪŋ, mi die ʋ ye
Piita hanɪɪŋ hɔgʋ dɪ yʋagɪna a dʋa aŋaŋ
nyɪŋgbaŋ tuulɪŋ.
15 Die Yisa die dɪ gbɪ ʋ nuuŋ; ta
nyɪŋgbaŋ tuulibu die dɪ kpatɪ, die ʋ hagɪ
a yi ba chaantɪ.
16 Dɪnɪŋ daarɪ mi jɪŋmɪŋ, vuosi die dɪ
chii daadaŋ pam die jɪmbɪatɪ die dɪ yalla

* **8:5 8.5** Romani vuosi die dɪ nyaŋŋɪna Juu vuosi ta pɔgɪlɪ ba.

ba a keŋ Yisa jigiŋ; die ʋ yagı jımbıatıtı ba
ma aŋaŋ jabalıkıŋ ta gbaaŋ vuodiekemba
mana dı yʋagına.
17 Die ʋ yiwo naa amʋ Ŋmıŋ naazʋa
Azaya die dı balla wudieke wo keŋ a
yi wusie dı, "Ʊ gbaŋ gbaŋ die dı tuo tı
nyıŋgbaŋ tuuliŋ aŋaŋ tı yʋagıtı a chii a
ga."

Vuodiekemba dı yaala ba dıı Yisa kʋaŋ wıa
(Luki 9.57-62)

18 Die Yisa die dı yene dı kpıkpaakʋ geliŋ
wo wo die ʋ yı ʋ kʋaŋandıısırıba nʋaŋ, dı
ba tıaŋ ga mʋgıkpıırı gaarı mi wo.
19 Die Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba wʋnyı
die dı keŋ ʋ jigiŋ a baarı, "Dıdagırʋ, N nan
dı dı fʋ a ga jigidieke mana fʋ ganana."
20 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı,
"Gbaanchʋra yaa vɔrıtı a juo, nembisi
dıaŋ dı yaa tʋʋsı a juo ama manıŋ vuota
Bʋa wo jigidʋagısıkıŋ."
21 Tɔ, ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı dıaŋ die
dı keŋ baarı, "N Yɔmʋtieŋ, vaa n ye woliŋ
kuli a ga a guu n chʋa."
22 Yisa die dı balı wa, "Dıa mıŋ, ta vaa
kunti† guu a gbaŋ gbaŋ a kunti."

Bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nʋaŋ dene
(Maki 4.35-41; Luki 8.22-25)

23 Yisa die dı ga a juu haarıŋ wʋnıŋ aŋaŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga.
24 Die dı ka yʋasıya ta bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ
die dı piili a nıga mʋgıkpıırı ma, nyaabʋ
dı poŋŋi a juo haarıkʋ ma a yalla bʋ suuli
haarıkʋ; ama saŋka mi die Yisa die gʋʋra
mıŋ.
25 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı ga sʋgırı wa
a baarı, "Tı Yɔmʋtieŋ, gbatı tı a taaŋ, ta tı
baa tı sʋʋŋ wa nyaabʋ chıaŋ."
26 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, "Dı
bıa ŋmaamıŋ dı faası a yallı nı die,
nınıŋ vuodiekemba yada dı kana ka dala."
Womi die ʋ hagı a natı bʋlɔgısıbʋ aŋaŋ
nyaabʋ poŋŋiku dı a fıalı, mi mana die dı
seŋ a fıalı sɔmm.
27 Die dı yi be mamachi, ba pıasa taŋ
dı, "Daa lalıa wʋnna? Halı bʋlɔgısıŋ aŋaŋ
nyaaŋ poŋŋiŋ dı wʋmma yıa wa."

Yisa die dı gbaanna dembisi bale die jımbıatı die dı yalla ba dene
(Maki 5.1-20; Luki 8.26-39)

28 Yisa die dı kenne tʋgı Gadara tıŋ ma
mʋgıkpıırı mi wo chaakʋ, die dembisi bale
jımbıatı die dı yalla dı nyıŋ jigidieke ba
gunene vuosi a keŋ tuoli wo. Die ba wıa
paalı yaa wa ŋmaamıŋ die wıa vuoŋ die
ka bıagı daaga mi.
29 Womi bʋnyı die ba faası keese, "Fʋnıŋ
Ŋmıŋ Bʋa, bıa fʋ yaala tı jigiŋ. Keŋ dı fʋ
mugisi tı mıŋ ta saŋka mi wa tʋgı?"
30 Die perukusi a taŋ die ziene a gbigi mi
a die.
31 Jımbıatıtı die dı jʋʋsı Yisa a baarı, "Fʋ
keŋ yagı tı, fʋ vaa tı ga juu perukusisi me."
32 Yisa die dı balı a yı ha, "Nı gamma."
Die wıa die a nyıŋ dembisi bale wo me,
a ga a juu perukusisi sʋŋ; Die perukusisi
mana dı chıgı birrr sʋʋŋ tanı chıaŋ a ga
nan mʋgıkpıırı ma ta nyaabʋ dı dii he.
33 Vuodiekemba die dı daansınana pe-
rukusisi die dı chıgı a ga tıka sʋŋ a mʋʋlı
wudieke die dı yine wo, aŋaŋ jımbıatı die
dı nyına dembisi bale wo me die.
34 Naa chıaŋ ma, vuoŋ mana die dı nyıŋ
tıka ma a tuole Yisa; die ba yene wo wo die
ba jʋʋsı wa dı ʋ nyıŋ ba tıŋgbaŋka ma.

9

Yisa die dı gbaanna vuodieke nyıŋgbanıŋ die dı kpine dene
(Maki 2.1-12; Luki 5.17-26)

1 Womi Yisa die dı yiŋŋi a juu haarıkʋ a
yiŋŋi a jʋalı mʋgıkpıırı gaarı mi wo a kuli
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋ ma.
2 Die vuosi bataŋ die dı chii daa wʋnyı
nyıŋgbanıŋ die dı kpine; ta ʋ dʋa kalıŋŋa
ma a yallı wa a keŋ ʋ jigiŋ. Die Yisa die dı
yene ba paala a yallı yada dieke wo, die ʋ
balı a yı yʋagıtieŋ wo, "N bʋa, dii sikimiŋ;
n nagı fʋ tʋmbıatı a chaa fʋ."
3 Womi Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı
yile ba sʋgıtı ma dı "Daa wa gie bala sıba
ʋ yiwo Ŋmıŋ."
4 Yisa die dı mıŋŋı ba sʋŋanyile die a
pıası ba dı, "Bıa nı yile sʋŋanyilibıatı die?
5 A jabıa yine mɔlı 'Fʋ baaŋ nan balı a
yı wa, n nagı fʋ tʋmbıatı a chaa fʋ' yaa fʋ
baaŋ nan balı 'Hagı a chʋŋ'?
6 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı
manıŋ vuota Bʋa yaa yiko dʋnıa ma ma
a nan bıagı a nagı vuosi tʋmbıatı a chaa
ba". Die wıa die ʋ balı a yı yʋagıtieŋ wo,
"Hagı a nagı fʋ kalıŋŋa a kulime."
7 Daa wa die dı hagı a kuli tigiŋ.
8 Die kpıkpaakʋ die dı yene die wo, die
ŋmaamıŋ die dı yigi be, ta die bırı Ŋmıŋ
ʋ nagına yikoke mi dı sına naa a yı vuota.

Yisa die dı wana Matiwo dene
(Maki 2.13-17; Luki 5.27-32)

9 Yisa die dı nyınna mi a chʋŋ gara die
ʋ ye daa wʋnyı die ba wasınana Matiwo,
ta ʋ kalı ʋ tʋʋma jigiŋ lampotuosiriŋ juoŋ
me. Die ʋ balı a yı wa "Hagı a dıa mıŋ."
Die ʋ hagı dı wa.
10 Yisa die dı gana Matiwo tigiri a ga die
nyindiikehe, mi lampotuosiriŋ pam aŋaŋ

† **8:22 8.22** Kunti yiwo vuodiekemba dı kana a ka dı Yisa kʋaŋ.

vuodiekemba dı kana a ka dı Juu vuosi mıraha die dı keŋ a gʋtı Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba ma ma a die aŋaŋ ba.
11 Farasisi bataŋ die dı yene die wo die
ba pıası Yisa kʋaŋandıısırıba dı, "Bıa yine
nı dıdagırʋ wa dı die aŋaŋ vuosi gie?"
12 Yisa die dı wʋŋ ba pıasıkʋ, a die a
yiŋŋi a balı a yı ba dı, "Vuodiekemba
dı yalla alaafıa ka yaala gbıgbaantʋ, sie
vuodiekemba dı yʋagına.
13 Nı gamma Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma a daansı
ye wıırı gie chıaŋ dı, 'Zɔɔlıŋ chıgıŋ maŋ
yaala daa dɔŋısı kaabıŋ.' N ka keŋye dı n
wa sʋgıyıalıntieliŋ ama n keŋ dı n wa wa
tʋmbıatıtieliŋ."

Nʋabɔbıŋ wıa
(Maki 2.18-22; Luki 5.33-39)

14 Womi Jɔɔn vuodieke die dı sınana
vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋaŋandıısırıba die
dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası wa dı, "Bıa yine
tınıŋ aŋaŋ Farasisi dı bɔba nʋaŋ saŋŋa
mana ama ta fʋ kʋaŋandıısırıba ka wɔŋ
a bɔba?"
15 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı, "Nı tıŋ
yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʋ faarıŋ
bemme aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ saŋŋa dieke ba
ŋaaŋ hɔgʋ wa tieŋ dı lagısına a beri wo?
Die kaaŋ bıagı a yi. Ama saŋŋa nan keŋ
ba nan nagı hɔgʋ wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ,
saŋka mi ba nan wa bɔbı nʋaŋ.
16 "Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı garıhaalıŋ
garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʋʋŋ vɔrıŋ,
dama garıhaalıkʋ gie nan chıırı ta vaa
garıkʋʋrı, aŋ ka vɔrıkʋ wa a faası a
dalıma.
17 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ
a suu gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋkʋra ma? Dama ʋ yi die, daabʋ nan
kʋŋ a chıırı kolititi aŋ daabʋ aŋaŋ kolititi
mana taaŋ yɔrı. Ama ʋ ŋaaŋ nagı wa
daahaalıŋ a suu gbanıŋ koliti diekemba dı
yine nyıŋhaala aŋ a mana vııŋma."

Jakʋʋŋ wʋnyı havʋʋbiŋ kuŋ wıa
(Maki 5.21-43; Luki 8.40-56)

18 Yisa die dı balala naa ta die Juu vuosi
jakʋʋŋ wʋnyı die dı keŋ a gbirigi ʋ nıŋŋa
a baarı, "Lele n havʋʋbiŋ dı kpi ama keŋ
a nagı fʋ nuuŋ a dıısı ʋ sikpeŋ aŋ ʋ hagı."
19 Naa wıa die Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı hagı a dı ʋ kʋaŋ.

Hɔgʋ wʋnyı die dı gbine Yisa jayeekiŋ a ye gbaanıŋ dene

20 Hɔgʋ wʋnyı zıŋ die dı nyına ʋ
nyıŋgbanıŋ ma dee bına baŋ aŋaŋ ale; die
dı dı Yisa kʋaŋ a die a gbi Yisa jayeekiri
kʋanʋaŋ.
21 Die ʋ yile ʋ sʋŋ ma, "Maŋ gbi ʋ
jayeekiri, n nan ye gbaanıŋ."
22 Yisa die dı yiŋŋi a ye wo ta baarı, "N
lıa, vaa fʋ sʋŋ dʋa, fʋ yada gbaanna fʋ."
Saŋka mi gbaŋ gbaŋ hɔgʋ wa die dı ye
alaafıa.

Yisa die dı vana havʋʋbike dı hagı kuŋ me dene

23 Ta die Yisa die dı wana a ga
jakʋʋrı tigiri, a ye hanye chıarıba aŋaŋ
vuodiekemba dı kʋnnana kumbu,
24 die ʋ baarı "Vuoŋ mana tıaŋ a nyıŋ.
Havʋʋbike ka kpiye, ʋ ta ko a gʋʋra mıŋ."
Die vuosi mana die dı dɔŋ laatı a laa wa.
25 Die daadamba dı wana a nyıŋ yenni
me wo, Yisa die dı ga a juu havʋʋbike dı
dʋana jigidieke a yigi ʋ nuuŋ me die ʋ hagı
a zie.
26 Die ba mʋʋlı wıırı gie tıŋgbaŋka ma
mana.

Yisa die dı yuorine yıısı bale nine dene

27 Yisa die dı nyınna mi a chʋŋ gara
dembisi bale die dı yine yıısı die dı dı ʋ
kʋaŋ a nata a bala dı, "Fʋnıŋ naaŋ Davidi
haagıŋ, chıgı tı zɔɔlıŋ."
28 Die Yisa die dı gana a ga a juu juoŋ
kaanı yıısı bale wo die dı keŋ ʋ jigiŋ, die
ʋ pıası ba, "Nı tuo a dii dı n nan bıagı yi
naa?" Ta ba baarı, "Tı Yɔmʋtieŋ, wa."
29 Die wıa ʋ nagı ʋ nuusi a gbi gbi ba
nine ta baarı, "Nı tuone a dii die wo ka yi
a yı nı."
30 Die ba ninehe die dı yuori. Yisa die dı
kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına dı, "Nı da keŋ a
balı a yı vuoŋ."
31 Ama die ba nyıŋ a mʋʋlı Yisa wıa tıka
mana ma.

Yisa die dı gbaanna dembiŋ dieke dı kana ka bıagı bala wıa dene

32 Die ba nyınnana, vuosi bataŋ die dı
yaa daa wʋnyı die jımbıaŋ die dı yalla wa
ʋ ka bıagı bala wıa a keŋ Yisa jigiŋ.
33 Yisa die dı yagı jımbıakʋ a nyıŋ daa
wa ma, die ʋ wa bıagı bala wıa. Die
dı paalı a yi vuoŋ mana mana mamachi
ba baarı, "Tı ye ka ye mamachi ka gie
chanchaaŋ Izara vuosi tıŋ ma ma."
34 Ama ta die Farasisi mba die dı baarı,
"Jımbıatıtı naaŋ wa yınana wa hagırıbʋ ʋ
bıagı yaga jımbıatı."

Yisa die dı chıgına vuosisi zɔɔlıŋ dene

35 Yisa die dı dıa ga tıgıkpııma aŋaŋ
tıŋkpaŋŋısı mana mana, a die a ga Ŋmıŋ
jıamıŋ juone me a daga Ŋmıŋ naarı
wʋvıına a yıa vuosi ta gbaama yʋagıtı yiri
yiri mana.
36 Die ʋ yene kpıkpaakʋ, zɔɔlıŋ die dı
yigi wo, dama die ba yiwo zɔɔlıntieliŋ ta
wo susuŋŋiŋ mana ta nıası yiise dı wone
yiyagırʋ.
37 Die wıa die ʋ balı a yı ʋ
kʋaŋandıısırıba, "Zaaha bieye mıŋ ta dala
ama zaagobiribe ka dala.

38 Die wıa nı jʋʋsı zaaha tieŋ aŋ ʋ gʋtı
tʋntʋntıŋ aŋ ba keŋ gobihe.”

10

Yisa tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo wıa
(Maki 3.13-19; Luki 6.12-16)

1 Yisa die dı wa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ
aŋaŋ bale wo a lagısı ʋ jigiŋ a yı ba yiko
dı ba vʋarıma jımbıatı ta gbaama yʋagıtı
yiri yiri aŋaŋ vuodiekemba dı yʋagına
yʋagıbıatı mana mana.

2 Ʋ tʋntʋntıba* baŋ aŋaŋ bale wo saara
wʋnna; Simoni, (vuodieke ba bına a wasa
Piita) aŋaŋ ʋ nımbʋabiŋ Andurusi; aŋaŋ
Jemisi aŋaŋ ʋ nımbʋabiŋ Jɔɔn, Zebedi
ballı;

3 aŋaŋ Filipi aŋaŋ Batolomiwo; aŋaŋ
Tomasi aŋaŋ Matiwo, vuodieke die dı yine
lampotuosiru wo; aŋaŋ Jemisi vuodieke dı
yine Alifusi bʋa aŋaŋ Tadeusi,

4 aŋaŋ Simoni vuodieke dı yaala banıŋ
Juu vuosi yalla ba gbaŋ aŋaŋ Judasi
Asikaroti, vuodieke die dı bala ʋ posi Yisa
chıaŋ.

Yisa die dı tʋnna ʋ kʋaŋandıısırıba die
(Maki 6.7-13; Luki 9.1-6)

5 Ta Yisa die dı tʋŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ bale wo ta kpaaŋ ba, “Nı sımma
nı keŋ a ga vuodiekemba dı kana a ka yi
Juu vuosi buuriŋ yaa nı ga juu Samaria
vuosi tıŋ ma.

6 Ama nı gamma Izara vuosi jigiŋ nyıına,
ba sına sıba yii diekemba dı bana.

7 Nı ganana wa nı balıma Ɲmıŋ wıarı
gie; ‘Ɲmıŋ naarı diile saŋŋa gbigiye mıŋ.’

8 Nı gbaama vuodiekemba dı yʋagına,
ta nı vaa kunti hagı kuŋ me, ta gbaaŋ
vuodiekemba gamıŋ yʋagıŋ dı yalla ba, ta
yagı jımbıatı vuosi ma. Nı tuo wo yɔrı die
wıa nı gbaŋ nı nagı a yı yɔrı.

9 Nı da a keŋ nagı ligire. Nı sımma nı
keŋ a nagı kobu gbaŋ a su nı ligire bʋlɔga
ma;

10 Nı da keŋ a nagı bʋlɔga a gamma nı
sieku; yaa nı pɔgılı jayeeki gaaŋ a gʋtı
jadieke nı yeegine ma wa, yaa nıırı gaası
a gʋtı nyindiekemba nı suune womi, yaa
nı pɔgılı daaŋgbanıŋ. Dama dı mʋ aŋ
tʋntʋntʋ dii ʋ tʋʋma jigiŋ.

11 “Nı a keŋ a tʋgı tıgıkpııŋ yaa tıgıbiŋ,
nı juu a yaalı vuodieke dı yaalala ʋ tuo nı
aŋ nı bemme ʋ jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke
nı baaŋ nan nyıŋ mi.

12 Nı a keŋ a juu tigidieke mana nı waası
ba vıınıŋ.

13 Tigiri mi vuosi dı a keŋ a mıŋŋı a tuo
nı, nı vaa nı waasıkʋ aŋaŋ nı sʋgıfıalıŋ
wıarı ka ma ama ba a keŋ a ka a mıŋŋı
a tuo nı, nı vaa nı sʋgıfıalıŋ yiŋŋi keŋ nı
jigiŋ.

14 Ta vuodieke mana dı ka tuo nı yaa
dı ka wʋŋ nı wʋbalıkaha nı kpaantı nı
naatala tankɔlıŋ a taaŋ mi saŋŋa dieke nı
nyınnana kanıŋ tigiri yaa tıka ma.

15 Wusie maŋ bala nı daa dieke Ɲmıŋ
dı baaŋ nan dii vuosi sarıya, die tıka
vuosi tıbıdatıŋ nan faası tıaŋ Sodomi aŋaŋ
Gomoraya vuosi tıbıdatıkʋ.

Wahala keniŋ wıa
(Maki 13.9-13; Luki 21.12-17)

16 “Nı wʋmma, n tʋma nı sıba yii
diekemba dı benne gbaanchʋra sʋnsʋŋ.
Die wıa nı yalla yıaŋ sıba nyinvuuke† ta
nı bemme sɔmm sıba ŋmarısı.

17 Nı sımma nı gbaŋ aŋaŋ vuotaŋ wıa,
dama ba nan yigi nı a yaa nı ga sarıya diile
vuosi jigiŋ, ta bı nıgı nı ba Ɲmıŋ jıamıŋ
juone sʋŋ.

18 Ba nan nagı nı a ga tıka nyıŋkʋra
aŋaŋ naalıba jige n saaŋ wıa aŋ nı
balı Ɲmıŋ wʋvıınaha a yı banıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi.

19 Ama ba keŋ yaa nı ga aŋ ba dii nı
sarıya nı da vaa dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ
nan balı die yaa nı baaŋ nan yiŋŋi ba die;
dama saŋka mi Ɲmıŋ Haalıŋ nan yı nı
wudieke nı baaŋ nan yiŋŋi a balı.

20 Dama wudiekemba nı bala a baa nı
balı wa kaaŋ nyıŋ nı jigiŋ, ama nı Chɔɔŋ
Ɲmıŋ Haalıbʋ nan dı bie nı sʋŋ a bala.

21 “Saŋka mi vuosi nan nagı ba gbaŋ
gbaŋ ba nımballı a yı dı ba kʋʋ ba, chʋalıŋ
gbaŋ nan yi die gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı.
Ballı dıaŋ nan yiŋŋi a wagı ba chʋalıŋ
aŋaŋ ba nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba kʋʋ
ba.

22 Ta vuosi mana nan dı haa nı, nı dına
n kʋaŋ wıa. Ama vuodieke mana dı a keŋ
a bıagı a tuoli wıaha a ga a tʋgı kpatıkʋ
nan ye gbatıtaanıŋ.

23 Ta ba keŋ mugisi nı tıŋ kaanı ma, nı
chıgı a ga tıgıgaaŋ. Wusie maŋ bala nı, nı
kaaŋ bıagı kpatı nı tʋʋmaha Izara tıgısı
mana ma ta manıŋ Vuota Bʋa keŋ.

24 “Bʋbʋgırʋ ka tıaŋ ʋ dıdagırʋ; yɔmʋ
dıaŋ ka tıaŋ ʋ tieŋ.

25 Die wıa dı mʋ aŋ bʋbʋgırʋ sımma
sıba ʋ dıdagırı wa; ta yɔmʋ dıaŋ sıı sıba ʋ
tieŋ wo. Ba a keŋ a wa tigiŋ tieŋ jımbıatı
naaŋ wa Beelizebuli, die nıŋ lalıa ba baa
ba wa ʋ dembe?

Mınıa mʋna dı tı chıgıma wa
ŋmaamıŋ?
(Luki 12.2-7)

26 “Die wıa, nı da a keŋ chıgıma vuo-
taŋ ŋmaamıŋ, dama jadieke mana dı

* **10:2 10.2** Ba wasa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo tʋntʋntıba. † **10:16 10.16** Ba bala dı javʋʋkıŋ faasına yaa yıaŋ.

lɔbırına lele nan daansı nyıŋ yaalıŋ, ta
wʋlɔbırıkıŋ mana dıaŋ nan nyıŋ yaalıŋ.
27 Wudieke n balala nı lımıŋ ma wa, nı
balı ka yaalıŋ ma; ta wudieke n pʋsına
balı yı nı wa, nı balı ka yaalıŋ ma.
28 Nı da keŋ a chıgıma vuodiekemba dı
baaŋ nan bıagı a kʋʋ nı nyıŋgbaŋka, ama
ta kaaŋ bıagı a kʋʋ nı haalıbʋ; ama nı
chıgıma Ɲmıŋ vuodieke dı baaŋ nan bıagı
a kʋʋ nı nyıŋgbaŋka aŋaŋ nı haalıbʋ
mana boli dieke dı wone kpatıkʋ ma.
29 Ba daa nembisi ale wo kobu, ama dı
ka yi tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dʋŋŋʋ, a kaanı mana
kaaŋ nan tıŋgbaŋ.
30 Nınıŋ nıŋ, Ɲmıŋ sıba nı zoosi nʋaŋ
mıŋ.
31 Die wıa nı da chıgıma ŋmaamıŋ;
dama nı yaa nyʋarı a tıaŋ nembisi pam.

Vʋarı fʋ gbaŋ yaalıŋ ma dı yiwo Yisa kʋaŋandıısırʋ
(Luki 12.8-9)

32 "Vuodieke mana dı a keŋ a vʋarı ʋ
gbaŋ vuosi me dı ʋ yiwo n vuoŋ, die gbaŋ
gbaŋ maŋ nan vʋarı wa yaalıŋ ma n Chɔɔŋ
Ɲmıŋ dieke dı benne arızanna ma jigiŋ.
33 Ama vuodieke dı baarı ʋ ka yi n vuoŋ
vuosi jigiŋ, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan balı
dı n ka sıba wa n Chɔɔŋ dieke dı benne
arızanna ma jigiŋ.

Puole wıa
(Luki 12.51-53; 14.26-27)

34 "Nı da keŋ a yilime sıba sʋgıfıalıŋ
maŋ yaa keŋ tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ;
Aayı, n ka keŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ama n keŋ
wo aŋaŋ puole.
35 N keŋ dı n yiwo ballı dembisi tuoli
ba chʋalıŋ, ta havʋʋbisi tuoli ba nıılıŋ,
lıahaalʋ tuoli ʋ nuŋ.
36 Vuota dataası nan yi ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
tigiŋ vuosi.
37 "Vuodieke mana dı chone ʋ chɔɔŋ
yaa ʋ nuŋ a tıaŋ mıŋ ka mʋ ʋ yi n
kʋaŋandıısırʋ; vuodieke dıaŋ dı chone ʋ
naahaalʋ yaa ʋ havʋʋbiŋ a tıaŋ mıŋ ka mʋ
ʋ yi n kʋaŋandıısırʋ.
38 Vuodieke mana dıaŋ dı kana ka vigi
ʋ dagarıkıŋ a dıa mıŋ ka mʋ ʋ yi n
kʋaŋandıısırʋ.
39 Vuodieke mana dı yaalala dı ʋ gbatı
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ miivoli nan waarı ka; ama
vuodieke nıŋ mana dı keŋ waarı ʋ miivoli
n wıa wʋnıŋ nıŋ nan daansı ye ke.

Vuodiekemba dı baaŋ nan daansı ye tune wıa
(Maki 9.41)

40 "Vuodieke mana dı mıŋŋına a tuo nı
chaantı, mıŋŋı tuo mıŋ mıŋ; ta vuodieke
dıaŋ dı mıŋŋına tuo mıŋ, mıŋŋı tuo wo
Ɲmıŋ dieke dı tʋnna mıŋ wa mıŋ.
41 Vuodieke mana dıaŋ dı a keŋ a
mıŋŋı a tuo Ɲmıŋ naazʋa chaantı ʋ
yine Ɲmıŋ naazʋa wıa, nan daansı tuo
Ɲmıŋ naazʋa tune; vuodieke dıaŋ mana
dı mıŋŋı a tuo sʋgıyıalıntieŋ chaantı ʋ
yine sʋgıyıalıntieŋ wıa, nan daansı tuo
sʋgıyıalıntieŋ tune.
42 Nı sımma a baarı vuodieke mana
dı a keŋ a yuori nyasʋnsʋŋ a yı n
kʋaŋandıısırıba gie wʋnyı dı ʋ yine n
kʋaŋandıısırʋ wıa nan daansı ye tune."

11

Yisa aŋaŋ Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʋ wıa
(Luki 7.18-35)

1 Die Yisa dı dagına wıaha gie a yi ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a kpatı
wa die ʋ nyıŋ mi a ga tıgı diekemba die dı
gbigine mi a bala ta daga Ɲmıŋ wıa mi.
2 Jɔɔn dieke die dı sınana vuosisi Ɲmıŋ
nyaabʋ die bie wo dansarıka sʋŋ, ta die
a wʋŋ Yisa Masia tʋʋma wıa; die ʋ tʋŋ ʋ
kʋaŋandıısırıŋ bataŋ Yisa jigiŋ
3 dı ba ga pıası wa, "Fʋnıŋ fʋ yine
vuodieke dı balla ʋ keŋ wo yaa tı chısıma
vuogaaŋ bıbra?"
4 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, "Nı yiŋŋi a
ga balı Jɔɔn wudieke nı wʋnnana ta yese
wudiekemba;
5 dı nı ye ta yıısı nine dı yuorine,
gbarıgısı dı chʋŋ, ta vuodiekemba die dı
yʋagına gamıŋ ye wo gbaamıŋ, tıkpaara
tieŋ dı wʋmma, ta kunti dı hagına kuŋ me,
ta zɔɔlıntieliŋ dı wʋmma Ɲmıŋ wʋbalıkı
vıınaha.
6 Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodieke nıŋ mana dı
kana ka chıılıya mıŋ ma."
7 Die Jɔɔn kʋaŋandıısırıba die dı
yiŋŋine a gara wa, Yisa die dı piili a bala
yıa kpıkpaakʋ Jɔɔn wıa, "Die nı nyınna a
ga Jɔɔn jigiŋ haagırı ma wa, bıa die nı tıŋ
a yaala nı ye? Die nı tıŋ yile a baarı nı ye
hʋʋtı bʋlɔgısıŋ dı nıgınana?
8 Bıa die nı nyıŋ ga nı ye? Daa dı yeegine
nyiŋyeekivıına? Vuodieke dı yeegine
nyiŋyeekivıına bie wo naalısı ma.
9 Nı balı mıŋ, bıa die nı nyıŋ ga nı ye?
Die nı yile sıba nı nan ye Ɲmıŋ naazʋa?
Wusie, n bala nı, nı ye vuodieke dı tıanna
Ɲmıŋ naazʋa.
10 Jɔɔn wıa die ba maagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ
ma a baarı,
'N tʋntʋntʋ wʋnna n baa n tʋŋ wa mıŋ aŋ
ʋ woliŋ dıa fʋ nıŋŋa a ga yuori sieku
a yı fʋ.' "
11 Ta Yisa dı bı a balı ba dı, "Wusie
maŋ bala nı ba ye ka mıırı vuodieke
dı tıanna Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi
Ɲmıŋ nyaabʋ, ama vuodieke dı yine vuo-
biŋ Ɲmıŋ naarı ma tıaŋ wa mıŋ.

12 A nyɪŋ saŋŋa dieke Jɔɔn die dɪ bal-
ala Ŋmɪŋ wɪaha gie a keŋ tʊgɪ jinne,
vuodiekemba nine dɪ ŋmɪntɪna Ŋmɪŋ
naarɪ juule wɪa, pɔgɪlɪha aŋaŋ nɪŋŋmɪna
dɪ ba juu aŋaŋ hagɪrɪŋ.
13 Ŋmɪŋ naazʊalɪba mana aŋaŋ Ŋmɪŋ
mɪraha die balɪ ʊ naarɪ gie wɪa ta Jɔɔn dɪ
wa keŋ.
14 Ta nɪ a keŋ a yaala nɪ tuo wɪaha dii, Jɔɔn
yine Ŋmɪŋ naazʊa Elaja, vuodieke die dɪ
balla ʊ keŋ wo.
15 Vuodieke dɪ yallɪ tɪba ʊ wʊŋ."
16 "Lele, bɪa maŋ baa n nagɪ jinne vuosi
gie a magɪsɪ? Ba nɪasɪ wa ballɪbɪsɪ dɪ kalla
nyʊʊgɪtɪ jige, a wasa tamba.
17 'Tɪ wɪwa wɪɪŋ a yɪ nɪ ama nɪ ka sieye,
ta tɪ chɪa hanye a yɪ nɪ ama nɪ ka
kʊŋya.'
18 Jɔɔn die dɪ keŋ ta bɔba nʊaŋ ta ka nyuu
daaŋ vuosi dɪ baarɪ dɪ, 'Jɪmbɪaŋ yalla wa.'
19 Ta manɪŋ vuota Bʊa die dɪ keŋ, a die
ta nyuo, vuosi dɪ baarɪ, 'Nɪ ye daa wa gie
ʊ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ daanyuru, ta yi
lampotuosiriŋ aŋaŋ vuobɪatɪ zʊa.' Ama
Ŋmɪŋ dɪ tʊnna die wo dagɪya sɪba ʊ yaa
yɪaŋ vɪɪnɪŋ."

Tɪŋ diekemba yada dɪ kana ka dala wɪa
(Luki 10.13-15)

20 Vuodiekemba die dɪ benne tɪgɪ
diekemba ma ma Yisa die dɪ yine ʊ ma-
machi wɪa die, ta ka chɪgɪ a nyɪŋ ba
tʊmbɪatɪ ma, die wɪa die ʊ galɪŋ ba.
21 Die ʊ baarɪ dɪ, "Wʊbɪaŋ bie nɪnɪŋ
Korazini vuosi me! Wʊbɪaŋ bie nɪnɪŋ
Befisada vuosi ma ma! Dama mamachi
wudieke n yine nɪ tɪgɪsɪ ma, maŋ tɪŋ a yi
die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba
dɪ benne mi wo tɪŋ nan vaa ba tʊmbɪatɪ ta
nagɪ vaatɪ aŋaŋ tanyeeliŋ a bʊʊlɪ ba gbaŋ
aŋ die dagɪ sɪba ba chɪgɪ nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ
ma ma mɪŋ.
22 Nɪ vaa n balɪ nɪ, dɪ daa dieke Ŋmɪŋ
dɪ baaŋ nan dii vuosi sarɪya nɪ tɪbɪdatɪŋ
nan faasɪ dala pam a tɪaŋ Taya aŋaŋ Sidoni
vuosi sarɪya.
23 Ta nɪnɪŋ Kapenɔmi vuosi aŋaŋ nɪ
kɔtɪna nɪ gbaŋ gbaŋ ŋmɪŋsikpeŋ mana,
Ŋmɪŋ nan vigi nɪ a taaŋ kunti jigiberisikiŋ
dama mamachi diekemba die n yine nɪ
jigiri die dɪ tɪŋ yi Sodomi ma ma dɪ mʊna
naa a tɪŋ ye beri a ga tʊgɪ jinne.
24 Ama n bala nɪ, sarɪyaka diile daraaŋ
nɪ tɪbɪdatɪŋ nan faasɪ dala a tɪaŋ Sodomi
vuosi tɪbɪdatɪŋ."

Nɪ keŋ n jigiŋ a voosi
(Luki 10.21-22)

25 Saŋka mi Yisa die dɪ baarɪ, "N Chʊa
Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ yine ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ
tɪŋgbaŋka gie tieŋ, n bɪra fʊ, dama fʊnɪŋ
lɔbɪrɪ wɪaha gie yɪantieliŋ aŋaŋ sɪsɪbɪrɪŋ
jigiŋ ama ta yuori he a yɪ ballɪbɪsɪ;
26 dama die fʊ tʊma fʊ tʊʊma a yie fʊ
nansɪŋ.
27 "N Chʊa Ŋmɪŋ nagɪ wa jaaŋ mana a
yɪ mɪŋ; vuoŋ ka sɪba manɪŋ Ŋmɪŋ Bʊa wa
sie n Chɔɔŋ wa Ŋmɪŋ, vuoŋ dɪaŋ ka sɪba n
Chɔɔŋ wa Ŋmɪŋ sie manɪŋ Ŋmɪŋ Bʊa wa
aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagɪ wa a
dagɪ.
28 "Nɪ keŋ n jigiŋ nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ
chiine chiidʊnsa aŋ n yɪ nɪ voosiŋ.
29 Nɪ nagɪ n chiiti a chii ta nɪ bʊgɪrɪ a
nyɪŋ n ma dama n yiwo vuodieke dɪ sʊʊna
n gbaŋ tɪŋgbaŋ ta mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ n gbaŋ ta
nɪ nan ye voosiŋ.
30 Dama n kʊaŋ dɪɪsɪŋ ka tʊa ta n chiiti
dɪaŋ dɪ ka dʊnsɪ."

12

Davʊʊsɪkɪrɪ daaŋ wɪa
(Maki 2.23-28; Luki 6.1-5)

1 Die dɪ yine daraa ale kʊaŋ chaaŋ
die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ chʊŋ
tɪanna zaa kʊaŋ ma davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ;
ta kɔŋ die dɪ yallɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba, die
wɪa die ba piili a gobe zaaha yɪaga ŋɔba.
2 Farasisi bataŋ die dɪ yene die wo ba
balɪ a yɪ Yisa, "Daansɪ fʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ yinene wudieke tɪ mɪraha dɪ kana ka yɪ
sieŋ dɪ tɪ yime davʊʊsɪkɪrɪ daraaŋ."
3 Die Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ ba, "Nɪ ye ka
karɪŋ Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ Davidi dɪ yine
wudieke saŋŋa dieke kɔŋ dɪ yalla wa aŋaŋ
ʊ kʊaŋanvuosisi?
4 Die ʊ ga a juu wo Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ ma wʊnɪŋ aŋaŋ ʊ
kʊaŋanvuosisi dɪ nagɪ paanʊ dieke die
ba nagɪna a yɪ Ŋmɪŋ a ŋɔbɪ wudieke
die Ŋmɪŋ mɪraha dɪ kana ka yɪ sieŋ dɪ
vuogaaŋ ŋɔbɪ, die paanʊ sie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba nyɪŋkʊra nyɪɪna.
5 Yaa nɪ ka karɪŋ Ŋmɪŋ mɪraha gbaŋkʊ
ma, dɪ davʊʊsɪkɪrɪ daaŋ mana Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha dɪ benne Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma ŋaaŋ tʊma
tʊʊma mi davʊʊsɪkɪrɪ daaŋ mana a chʊsa
mɪraha ama ta wo chʊʊsɪŋ.
6 Ama n bala nɪ vuodieke dɪ tɪanna Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ benne giena.
7 Dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ ma dɪ, 'Ŋmɪŋ
yaala zɔɔlɪnchɪgɪrɪŋ a tɪaŋ nɪ kaaba.' Nɪ
tɪŋ sɪba wɪɪrɪ gie chɪaŋ, nɪ tɪŋ kaaŋ dɪ
galɪma vuodiekemba dɪ kana ka chʊʊsɪya;
8 dama manɪŋ vuota Bʊa wa yine
davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ tieŋ."

Yisa die dɪ gbaanna nuukpiike tieŋ wɪa

9 Yisa die nyɪŋ mi a ga juu ba Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juoŋ kaanɪ ma.
10 Ta daa wʊnyɪ die benne mi a yaa
nuukpiikiŋ. Vuosi bataŋ die benne mi a
yaala sieti dɪ ba ye Yisa chʊʊsɪŋ ta galɪŋ
wa, die wɪa die ba pɪasɪ wa, "Tɪ mɪraha

yı sieŋ mıŋ dı vuoŋ gbaaŋ yɒagıtieŋ
davɒɒsıkırı daraaŋ?”
11 Die ɒ yiŋŋi a balı ba dı, “Nı wɒnyı
dı keŋ yallı yiisiŋ ka nan goliŋ me
davɒɒsıkırı daraaŋ, ɒ tıŋ kaaŋ yigi ke a
vɒarı ka a nyıŋ goliku me?
12 Nı ka sıba a baarı vuota yaa nyɒarı a
tıaŋ yiisiŋ mıŋ, die wıa tı mıraha yı tı sieŋ
dı tı suŋŋi vuoŋ davɒɒsıkırı daraaŋ.”
13 Die ɒ balı a yı nuukpiikiri tieŋ dı,
“Tıırı fɒ nuuke.” Die ɒ tıırı ka die ka mana
dı tııntı, a sıı sıba kaanı wa.
14 Ama die Farasisi die dı nyıŋ saŋ ba
baaŋ kɒɒ Yisa dene.

Ŋmıŋ bɒavɒarıkıŋ wıa
(Maki 3.1-6; Luki 6.6-11)

15 Die Yisa die dı sıbına ba saŋkɒ wıaha
die ɒ nyıŋ mi, ta vuosi pam die dı dı ɒ
kɒaŋ. Die ɒ gbaaŋ yɒagıtieliŋ mana,
16 ta kpaaŋ ba dı ba da keŋ a balı a yı ba
chanchaalıŋ ɒ wıa.
17 Die ɒ yiwo naa amɒ Ŋmıŋ naazɒa
Azaya die dı bala die wo keŋ yi wusie.
18 “Nı ye, n bɒavɒarıkıŋ wɒnna,
wɒnıŋ maŋ faası cho, ɒ ma n sɒŋ dı
fıalı.
N nan nagı n Halıkasıka a yi ɒ ma,
aŋ ɒ balı vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi dı ba nan ye gbatıtaanıŋ
n jigiŋ.
19 Ʊ kaaŋ dı nıga nınhagırıŋ yaa a nata
yaa a zie sieti me faası bala wıa pam
pam.
20 Ʊ kaaŋ wıı yıbıkɒɒkıŋ dieke dı goorine
a tııntı
yaa a kpisi popoli dieke dı kana a ka
mıŋŋı a die.
Ntaala ɒ yi wusie sarıya diile keŋ ye
nyaŋŋıŋ.
21 Ʊ saaŋ wıa, vuodiekemba dı kana a ka
yi Juu vuosi nan dı yallı tama.”

Yisa aŋaŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli Sitaani wıa
(Maki 3.20-30; Luki 11.14-23)

22 Womi vuosi bataŋ die dı chii daa
wɒnyı dı yine yıı aŋaŋ gaamɒ dama
jımbıaŋ die yalla wa; ta Yisa die dı gbaaŋ
wa, die ɒ bıagı a bala wıa ta yese.
23 Die dı yi daadamba mana mamachi
aŋaŋ Yisa die dı yine die wo wıa, die ba
pıasa taŋ dı, “Daa wa gie yiwo Naaŋ Davidi
haagıŋ yaa?”
24 Ama Farasisi die dı wɒnna naa, die ba
baarı dı, “Jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli* die yine daa wa gie yiko dı ɒ vɒarıma jımbıatı vuosi ma.”
25 Yisa die dı mıŋŋı ba yilinene wudieke
ta yiŋŋi a balı ba dı, “Tıŋgbaŋ dieke mana
dı puonene ka gbaŋ a waga taŋ kaaŋ faası
a yɒası. Tigidieke dıaŋ yaa buuri dieke dı
puonene ka gbaŋ a waga taŋ nan nan.
26 Dıı yi sıba Sitaani vɒarına Sitaani
vuosi sɒŋ, dı dagı sıba ɒ yiŋŋi a waga ta
puo wo ɒ gbaŋ; lalıa ɒ naarı dı baa ka zie?
27 Dı yiwo Beelizebuli yınana mıŋ yiko
maŋ vɒara jımbıatı vuosi ma, ta nınıŋ
nıŋ mınıa yınana nı vuosisi yiko dı ba
vɒarımaha? Nı vuosi gbaŋ gbaŋ tɒɒma
daga sıba nı wo wusie.
28 Ama manıŋ nıŋ, Ŋmıŋ Halıkasıka
yinene maŋ vɒara jımbıatı vuosi ma; die
dagına sıba Ŋmıŋ naarı keŋ nı jigiŋ mıŋ.

Yisa dı bıagına a bɔbı Sitaani die

29 “Vuoŋ kaaŋ bıagı a wıı a juu
hagırıtieŋ† tigiŋ a vaarı ɒ nyinti, ntaala
ɒ woliŋ a bɔbı wa ta wa bıagı a vaarı ɒ
nyintiti.
30 “Vuodieke mana dı kana ka zie n kɒaŋ
waga mıŋ mıŋ; ta vuodieke mana dı kana
ka suŋŋi mıŋ a lagısa vuosi n jigiŋ yiwo
vuodieke dı jatınana ba.
31 Naa chıaŋ ma, maŋ bala nı, Ŋmıŋ
nan nagı a chaa vuotaŋ wɒbıatı aŋaŋ
wɒbıa diekemba ɒ balala mana; ama
vuodieke mana dı balı wɒbıaŋ a yı Ŋmıŋ
Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ nagı ɒ taalı a chaa
wa.
32 Vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ balı
wɒbıaŋ a yı manıŋ vuota Bɒa wa Ŋmıŋ
nan nagı ɒ taalı a chaa wa; ama vuodieke
nıŋ mana dı keŋ balı wɒbıaŋ a yı Ŋmıŋ
Halıkasıka, Ŋmıŋ kaaŋ wɔŋ nagı ɒ taalı a
chaa wa dɒnıa ka gie me yaa dɒnıa dieke
dı bala ka keŋ wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Luki 6.43-45)

33 Ta Yisa die dı bı balı dı, “Dıı yi ta tııŋ
dı vıına, ka nyına nyıŋnyıŋka vıına; ama
dıı yi ta tııŋ dı ka vıına, ka ŋaaŋ nyıŋ wa
nyıŋnyıŋka bıatı dama tııŋ nyıŋnyıŋka
ma ba sıba ka.
34 Nınıŋ nyinvuuke buuribu gie, nı yine
vuobıatı die, lalıa wɒbalıkı vıına dı nan
bıagı a nyıŋ nı nɒa ma? Dama jadieke
vuota dı yiline ɒ sɒŋ ma die nyınnana ɒ
nɒaŋ ma.
35 Vuovıınıŋ yie wɒvıına, dama ɒ sɒŋ
vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie wɒbıatı
dama ɒ sɒkɒ ka vıına.
36 “N bala nı, sarıya diile daraaŋ Ŋmıŋ
nan dii vuosi sarıya sıba die ba balala
wɒtɔgıtı mana wıa,
37 dama vuoŋ mana wɒbalıka bala ka
vɒarı wa dında daarı mi yaa ɒ wɒbalıka
dıaŋ bala ka chɒɒsı wa.”

* **12:24 12.24** Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli. † **12:29 12.29** Hagırıtieŋ wo yiwo Sitaani ama Yisa yaa hagırıŋ a tıaŋ wa ta bɔbı wa aŋaŋ guune.

Die ba yaalala ba ye mamachi wıa
(Maki 8.11-12; Luki 11.29-32)

38 Womi mıraha dıdagırıba bataŋ aŋaŋ
Farasisi bataŋ die dı balı Yisa dı, “Dıdagırʊ
tı yaala fʊ yiwo mamachi wıın aŋ tı ye.”
39 Ama die ʊ yiŋŋi a balı, “Lele vuosi dı
yine vuobıatı ta ka bı jıama Ŋmıŋ yaalala
ba ye mamachi wıın; ama n kaaŋ wɔŋ yi
mamachi wıın a yı ba; Ŋmıŋ naazʊa Jona
dagıŋ chanchaaŋ nyıına maŋ nan dagı ba.
40 Die Jona dı benne zaasıkpııkʊ sʊkʊ
ma ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ a ga tʊgı daraa
ataa wa, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bʊa
dıaŋ dı nan dı beri tıŋgbaŋka gie chıaŋ
ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ a ga tʊgı daraa ataa.
41 Sarıya diile daraaŋ Nineva vuosi nan
hagı zie a galıŋ nı, dama Jona dı mʊʊlına
Ŋmıŋ wıa a yı ba wa die ba va ba tʊmbıatı
mıŋ; n bala nı, vuodieke dı tıanna Jona
benne gie.
42 Sarıya diile daraaŋ Siaba hɔgʊ naaŋ
wa nan hagı a zie a galıŋ nı dama die ʊ
paalı nyıŋ wa tıgı saasaa a ga dı ʊ wʊŋ
naaŋ Solomoni yıaŋ wʊbalıkaha, ama n
bala nı vuodieke dı tıanna naaŋ Solomoni
benne giena.

Jımbıaŋ dı yiŋŋine keŋ juo vuoŋ ma
dene
(Luki 11.24-26)

43 “Dıı yi ta jımbıaŋ dı keŋ nyıŋ vuota
ma, ka ŋaaŋ dıa wa jigikʊʊkıŋ a yaala jigiŋ
dı ka voosi, ka ka yeye;
44 ʊ ŋaaŋ balı a yı wa ʊ gbaŋ gbaŋ dı, ‘N
nan yiŋŋi a ga n tigidieke n vana wa.’ Die
wıa ka ŋaaŋ yiŋŋi ga mi a ye dı vuoŋ wo
mi, ta ka sʊŋ mana saarıya a wʊnsı vıınıŋ.
45 Ka ŋaaŋ wa nyıŋ mıŋ a ga a chii
jımbıatı diekemba dı tıanna ka gbaŋ gbaŋ
ayʊpɔyı aŋ a ga bemme mi. Naa chıaŋ ma
daa wa beriŋ nan faası chʊʊsı pam a tıaŋ
die ʊ sına die wo. Naa bala ka yi a yı lele
gie vuobıatıtı.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʊ nımballı wıa
(Maki 3.31-35; Luki 8.19-21)

46 Yisa die ye ko bala wıa a yıa vuotamba
ta ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ nımballı dı keŋ tʊgı. Die
ba zie wo yeŋ me ta tʊŋ vuoŋ dı ʊ wa wa
aŋ ba balı wıa.
47 Die wıa vuoŋ wʊnyı die dı balı wa dı,
“Daansı ye, fʊ naa aŋaŋ fʊ nımballı zie
yeŋ me ta yaala ba aŋaŋ fʊ balı wıa.”
48 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Mınıa yine
n naa? Mınıa yine n nımballı?”
49 Womi ʊ nagı ʊ nuuŋ a dııŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba ta baarı, “Ye, n naa aŋaŋ
n nımballı wʊnna.
50 Dama vuodieke mana dı yinene
wudieke n Chʊa Ŋmıŋ dı benne arızanna
ma choti wʊnıŋ ʊ yine n nımbʊa aŋaŋ n
taa aŋaŋ n naa.”

13

Bʊbʊrıtʊ nandagıŋ
(Maki 4.1-9; Luki 8.4-8)

1 Dınıŋ daarı mi Yisa die dı nyıŋ tigiri
me a ga mʊgıkpıırı chaaŋ a sʊʊŋ kalı mi
dı ʊ dagı.
2 Ta daadamba die dı geline wo die faası
dala mıŋ, die wıa die ʊ ga juu haarıŋ a
kalı ka sʊŋ, ta die daadamba die dı zie
mʊgıkpıırı kʊanʊarı ma.
3 Die ʊ nagı wa nandaga a balı ba wıa
pam dı, “Daa wʊnyı die hagına daaŋ kaanı
a ga dı ʊ bʊrı ʊ nyıŋbʊra.
4 Die ʊ bʊrınana nyıŋbʊrıkaha kʊaŋ ma
wa, ataŋ die dı nan sieŋ me, nembisi die
dı keŋ a dii he.
5 Ataŋ dıaŋ die dı nan taŋ sikpeŋ jigi-
dieke tantı die dı kana ka faası dala. Die
nyıŋbʊrıkaha die dı nyʊʊŋ lagı lagı dama
tantı die ka faası dala wa wıa,
6 ama die ŋmıŋ die dı nyıŋ a faası tʊa
a mana die dı ko dama a dagırısı die ka
sʊʊŋya die wıa a mana die dı kpi.
7 Ta ataŋ dıaŋ die dı nan haŋgɔɔsı
dagırısı ma, ta a mana die dı lagısı nyʊʊŋ
a bırıŋ, ama haŋgɔɔsısı die dı nyagı
nyıŋbʊraha.
8 Ataŋ dıaŋ die dı nan tıŋgbaŋ vıınıŋ ma
die a mıŋŋı yi bie; ataŋ die yi bie kɔbıga
kɔbıga ataŋ dıaŋ baŋısı-yʊaba yʊaba ataŋ
dıaŋ baŋısı-taa taa.”
9 Yisa die dı balı a kpatı ba dı, “Vuodieke
mana dı yalla tıba ʊ wʊmma.”

Wudieke wıa ʊ yına nandagaha
(Maki 4.10-12; Luki 8.9-10)

10 Die wıa die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı
keŋ ʊ jigiŋ a pıası wa dı, “Bıa wıa fʊ naga
nandaga bala yıa ba?”
11 Die ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ nıŋ
Ŋmıŋ yı nı sieŋ dı nı sımma wʊlɔbırıkıŋ
wıa yaa gamma ʊ naarı wıa ama banıŋ ba
nıŋ ʊ ka yı ba sieŋ.
12 Vuodieke dı sıbına Ŋmıŋ wıa, wʊnıŋ
ʊ yenene a gʊta aŋ ʊ faası yallıma pam,
ama vuodieke dı wone, ʊ nan waarı bıta
dieke ʊ yalla gbaŋ.
13 Wudieke wıa n nagınana nandaga a
daga ba yiwo, ba daansa mıŋ ama ba ka
yese, ta chıısa a wʊmma, ama ba ka sıba
a chıası.
14 Die wıa Ŋmıŋ naazʊa Azaya die dı
balla wudieke wo keŋ yi wusie ba wıırı
ma. Die ʊ balı dı Ŋmıŋ baarı,
‘Vuosisi gie nan seŋ wʊŋ, ama ba kaaŋ dı
sıba a chıası,
ba nan seŋ daansı ama ba kaaŋ dı sıba
jadieke ba yene wo chıası.
15 Dama vuosi gie yıaŋ ligiye mıŋ
ta ba tıba dıaŋ dı hagırı,
ta ba bı ligi ba nine,
dama ba ka yaala ba ye jaaŋ,

ta ka bı yaala ba wʊŋ wııŋ,
ta ka yaala ba yıaŋ yuori,
ta ka bı yaala ba vaa ba wʊbıatı aŋ n gbaaŋ ba.’
16 “Nınıŋ nıŋ nı yaa sikpeŋ nansıŋ,
dama nı nine yese mıŋ ta nı tıba dıaŋ dı
wʊmma wıa.
17 Ama n balı nı wusie, Ɲmıŋ naazʊalıŋ
aŋaŋ vuodiekemba die dı chıgınana Ɲmıŋ
pam tıŋ yaala ba ye jadieke nı yene wo
ama ba ka yeke; ta tıŋ bı yaala ba tıŋ wʊŋ
wudieke nı wʊnna wa ama ba ka wʊŋ ka.

Bʊbʊrıtʊ nandagırı chıaŋ
(Maki 4.13-20; Luki 8.11-15)

18 “Nı wʊmma ta bʊgırı bʊbʊrıtʊ
nandagırı chıaŋ.
19 Vuodieke dı keŋ wʊŋ Ɲmıŋ naarı
wʊvıınaha gie ta ka sıba a chıası, Sitaani
ŋaaŋ keŋ vʊarı wa wudieke dı juune ʊ
sʊŋ ma; die yine nyıŋbʊrı dieke dı nanna
sieku me.
20 Nyıŋbʊrı diekemba dı nanna tan-
jaalıka sikpeku sıı sıba vuodieke dı ŋaana
a wʊŋ Ɲmıŋ wıaha ta tuohe lagı lagı aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ;
21 ama wıaha ka sʊʊna ba sʊgıtı ma ta
a yʊasa. Die wıa wahala yaa mugisiŋ dı
keŋ wıaha wıa, ba ŋaaŋ nagı wıaha a taaŋ
bʊnyı.
22 Nyıŋbʊrı diekemba dı nanna
haŋgɔɔsı jigiri sıı sıba vuodiekemba
dı ŋaana wʊŋ Ɲmıŋ wıaha, ama ta
tıŋgbaŋka gie wahala aŋaŋ nyinti yaalıŋ
nyagı wıaha ʊ wʊnna wa ʊ sʊŋ ma, ta ka
ka nyınna nyıŋnyıŋka.
23 Ama nyıŋbʊrı diekemba dıaŋ die
dı nanna tıŋgbaŋ vııŋkʊ ma sıı sıba
vuodiekemba dı ŋaana wʊŋ wıaha ta sıba
a chıası; ta nyıŋ nyıŋnyıŋka, a taŋ kɔbıga
kɔbıga bataŋ dıaŋ baŋısı-yʊaba yʊaba
bataŋ dıaŋ baŋısı-taa taa.”

Huutiti nandagırı wıa

24 Die Yisa dı bı a taaŋ ba nandagıŋ dı,
“Ɲmıŋ naarı sıı sıba daa wʊnyı die dı
bʊrına zaabʊrıvıına ʊ kʊaŋ ma.
25 Ama yuŋ kaanı vuoŋ mana die dı
gʊʊrınana ʊ dataaŋ die dı ga a ga bʊrı
huuti a gʊtı ʊ zaaha ma ta yiŋŋi ga.
26 Die zaaha die dı bırına a piili dı a yi
sikpigile die huutiti dıaŋ die dı hagı.
27 “Daa wa tʊntʊntıŋ die dı keŋ ʊ jigiŋ a
pıası wa dı, ‘Jakʊʊŋ, daa zaabʊrıvıına die
fʊ bʊrı fʊ kʊakʊ ma? Ama sıa huutiti dı
nyıŋ?’
28 “Die ʊ baarı dı, ‘Dataaŋ wʊnyı yine
die.’ Die ba pıası wa ‘Yaala tı ga a vʊʊ
huutiti mıŋ?’
29 “Ʊ baarı, ‘Aayı, dama nı a keŋ a vʊa
huutiti nı nan gʊtı a vʊʊ zaaha ataŋ.
30 Die wıa nı vaa zaaha aŋaŋ huutiti
mana lagısı bırıŋ a ga tʊgı gobiŋ saŋŋa.
Saŋka mi n nan balı zaagobiribe; nı wolıŋ
vʊʊ huutiti ta bɔbıha a huubɔba a jʊʊha
bolıŋ; ta lagısı zaaha a nagıha a yi n
napooti me.’ ”

Nyıŋbʊrıbiŋ nandagırı
(Maki 4.30-32; Luki 13.18-19)

31 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ bıbra
dı, “Ɲmıŋ naarı sıı sıba kaŋmınıŋ biŋ daa
dı nagına a ga bʊrı ʊ kʊaŋ ma.
32 Ka yine nyıŋbʊrıka mana jabıŋ, ama
ka keŋ bırıŋ ka yine vapɔgıtı mana
jakpııŋ. Ka ŋaaŋ bırıŋ wa tııŋ ta nembisi
keŋ yʊga a tose ka chagısa ma.”

Dabɔtı nandagırı
(Luki 13.20-21)

33 Yisa die dı bı a taaŋ ba nandagıŋ bıbra
dı, “Ɲmıŋ naarı sıı sıba dabɔtı hɔgʊ dı
nagına a lagısı paanʊ zɔŋ dieke dı dala ma
aŋ bʊ mana kʊŋ a yiri die wo.”

Nandagaha taanıŋ chıaŋ
(Maki 4.33-34)

34 Yisa die taaŋ wa nandaga a bala wıaha
gie mana mana a yı daadamba: Die ʊ ka
bala wııŋ a yıa ba ta ka ka yi nandagıŋ.
35 Die ʊ yiwo naa amʊ Ɲmıŋ naazʊa
wʊnyı die dı bala wudieke wo keŋ yi
wusie, dı
“Maŋ a keŋ n bala wııŋ n nan nagı
nandaga a balı ba,
n nan balı ba wudieke mana die dı
lɔbırına
a nyıŋ dʊnıa dı piiline a keŋ tʊgı
jinne.”

Yisa die dı dagına huutiti nandagırı chıaŋ dene

36 Die Yisa die dı va daadamba mi ta
ga a juu tigidieke mi die ʊ benne. Ta ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ jigiŋ a baarı,
“Dagı tı huutiti nandagırı chıaŋ.”
37 Ta ʊ balı ba dı, “Manıŋ vuota Bʊa yine
vuodieke die dı bʊrına nyıŋbʊrıvıınaha.
38 Kʊakʊ dıaŋ yine dʊnıa,
nyıŋbʊrıvıınaha dıaŋ yine vuodiekemba
dı benne Ɲmıŋ naarı ma, ta huutiti dıaŋ
yine Sitaani vuosi.
39 Dataa dieke dıaŋ dı bʊrına huutiti
yine Sitaani; gobiku saŋka dıaŋ yine dʊnıa
kpatı saŋŋa, gogobiribe dıaŋ yine Ɲmıŋ
malakasi.
40 “Sıba die ba lagısına huutiti a jʊʊha
bolibu die wo, die dı baa dı sımma dʊnıa
kpatıŋ daraaŋ.
41 Manıŋ vuota Bʊa nan daansı tʊŋ n
malakasi aŋ ba ga vʊarı a nyıŋ n naarı
ma vuodiekemba die dı yinene vuosi dı yie
bıaŋ aŋaŋ vuobıatı mana,
42 aŋ ba nagı ba a taaŋ boliŋ me, mi ba
nan dı kʊma ta ŋɔba ba nyına.
43 Ama saŋŋa mi ŋmıŋchıgırıba mana
nan dı bie n Chʊa wa Ɲmıŋ naarı ma a

chaaŋ sıba ŋmıŋ dı chaannana die wo.
Vuodieke dı yaa tıba ʋ wʋmma.

Jadııŋ dieke die dı lɔbırına nandagırı wıa

44 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba jadııŋ dieke die
dı gune tıŋgbaŋ ma vuoŋ kʋaŋ ma. Ta
daa wʋnyı dı keŋ ye ke, a kpıarı tantı a
ligi ke, ta ga aŋaŋ sʋgıfıalıŋ a ga nagı ʋ
yalla nyindieke mana a daa a yiŋŋi keŋ daa
kʋakʋ.

Nyieleeŋ nandagırı

45 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba nyugidiiru dı
dına dıdıa yaala nyieleviına dı ʋ daa.
46 Die ʋ ga ye kaanı dı faasına vıına die
ʋ ga a ga nagı ʋ nyinti mana a daa ta keŋ
daa ka.

Zaasıŋ nııŋ nandagırı

47 “Ŋmıŋ naarı bı sıı sıba, zaasıŋ nııŋ ba
nagına a vigi taaŋ nyaaŋ ma ka yigi zaasıŋ
yiri yiri nıŋ mana.
48 Ka suuline wo zaasıyigiribe dı datı
ka nyıŋ gaaŋ ma, a sʋʋŋ kalı a lugi
zaasıvıınaha a yi kparıŋ ma ama ta nagı
zaasıbıatıtı a vigi taaŋ wa.
49 Naa dı baa dı sımma dʋnıa kpatıŋ
daraaŋ. Ŋmıŋ malakasi nan keŋ a lugi
vuobıatıtı a nyıŋ vuovıına ma,
50 ta nagı vuobıatıtı a vigi taaŋ boliŋ me.
Mi ba nan dı kʋma ta ŋɔba ba nyına.”

Wʋhaala aŋaŋ wʋkʋra wıa

51 Die Yisa die dı pıası ba, “Nı sıba wıaha
gie chıası mıŋ?”
Die ba baarı “Wa.”
52 Die ʋ yiŋŋi a balı ba, “Die wıa, Ŋmıŋ
mıra dıdagırʋ dieke mana dı bʋgırınana
n dagıkʋ yaa gamma Ŋmıŋ naarı wıa ta
mıŋŋı sıba a chıası sıı sıba tigiŋ tieŋ dieke
dı vʋarına nyıŋhaala aŋaŋ nyıŋkʋra a
nyıŋ ʋ nyinti ma.”

Nazeriti vuosi die dı zetine Yisa die
(Maki 6.1-6; Luki 4.16-30)

53 Yisa die dı taanna nandagaha gie a
kpatı, die ʋ nyıŋ mi
54 a yiŋŋi a ga ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋ, mi die
ʋ ga daga vuosi Ŋmıŋ wıa ba Ŋmıŋ jıamıŋ
juoŋ me. Die ʋ dagıkʋ dı yi vuodiekemba
dı wʋnnana wa mamachi. Die ba pıasa taŋ
dı, “Sıa ʋ ye yıabʋ gie? Sıa ʋ ye yiko ke gie
a yie mamachi wıaha gie?”
55 “Daa kampınta wa bʋa wa wondie?
Daa ʋ nuŋ yine Meri, ta ʋ nımballı dı
yi Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Simoni aŋaŋ
Judasi?
56 Da ʋ tamba benne giena wa? Sıa ʋ ye
genhe mana?”
57 Die wıa die ba zeti wo. Yisa die dı
balı a yı ba dı, “Ba yıa Ŋmıŋ naazʋa jılıma
jigiŋ mana mana mıŋ, ntaala ʋ gbaŋ gbaŋ
ʋ tıŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tigiŋ vuosi jigiŋ.”
58 Die ʋ ka yi mamachi wıa pam mi dama
die ba ka yi wo yada wıa.

14

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋʋla wıa
(Maki 6.14-29; Luki 9.7-9)

1 Saŋka mi naaŋ Herodi vuodieke die dı
yine Galili naaŋ wa die dı wʋŋ Yisa wıa.
2 Die ʋ balı a yı ʋ nyıŋkʋraha dı, “Ʋ seŋ
yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi
Ŋmıŋ nyaabʋ hagına kuŋ me, die wıa
ʋ yallı hagırıbʋ mi a yie mamachi wıa
dene.”
3 Die Herodi die yı wa nʋaŋ ba yigi Jɔɔn
a bɔbı wa ta nagı wa a yi dansarıka sʋŋ,
die ʋ nımbʋa Filipi hɔgʋ Herodiasi wıa die
ʋ yi die.
4 Dama Jɔɔn die ŋaaŋ bala yıa wa mıŋ
dı, “Dı ka mʋ fʋ faarı Herodiasi.”
5 Naaŋ Herodi die yaala ʋ kʋʋ Jɔɔn, ta
die chıga Juu vuosisi, dama die ba sıba a
baarı Jɔɔn die yiwo Ŋmıŋ naazʋa.
6 Die ba mıırına naaŋ Herodi daa dieke
die dı keŋ tʋgı, ʋ yi chaantı, ta Herodiasi
hɔgʋlıa die dı keŋ sie daadamba mana
nıŋŋa, die naaŋ Herodi sʋŋ die dı paalı
fıalı,
7 die ʋ yı wa nʋaŋ a baarı, “N hʋʋya, n
nan yı fʋ jadieke mana fʋ bala dı yaala.”
8 Die wıa hɔgʋlıa wa nuŋ dı dagı wa
jadieke ʋ baaŋ pıası, die ʋ yiŋŋi ga balı
naaŋ Herodi dı, “Gobi Jɔɔn vuodieke die
dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ sikpeŋ a yi
tasıŋ ma a keŋ yı mıŋ lele.”
9 Naaŋ wa sʋŋ die dı chʋʋsı, ama die ʋ
hʋʋna daadamba nıŋŋa wıa die ʋ yı nʋaŋ
dı ba yi havʋʋbike dı yaalala die wo.
10 Die wıa die ba gobi Jɔɔn sikpeŋ
dansarika sʋŋ.
11 Die ba chii sikpeku aŋaŋ tasıŋ a keŋ
yı havʋʋbike, ta ʋ dıaŋ dı chiike a ga yı ʋ
nuŋ.
12 Die Jɔɔn kʋaŋandıısırıba die dı keŋ a
nagı ʋ nyıŋgbaŋka a ga guu, ta die a ga a
balı Yisa.

Die Yisa die dı yına dembisi tuse anʋ nyindiike dene
(Maki 6.30-44; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

13 Die Yisa dı wʋnna Jɔɔn kʋʋla wıaha
die ʋ juu haarıŋ a nyıŋ mi a ga jigidieke
vuoŋ dı wone. Die vuosisi dı wʋnna naa,
die ba va ba tıgısı ta chʋŋ nagısı a dı ʋ
kʋaŋ a ga ʋ jigiŋ.
14 Yisa die dı kenne nyınna haarıkʋ ma
ta ye daadamba zɔɔlıŋ die dı yigi wo pam,
die ʋ gbaaŋ vuodiekemba die dı yʋagına
ba sʋŋ mana.
15 Jıŋmıŋ die dı tʋgına, ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a balı

dı, “Ŋmıŋ gbige nannıŋ mıŋ ta giena dıaŋ
dı yi haagıŋ; die wıa vaa vuotamba aŋ ba
ga tıgıbısısı a yaalı nyindiike a dii.”
16 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Ba ka mʊ
ba ga. Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yı ba jaaŋ aŋ
ba dii.”
17 Die ba baarı, “Paanʊ golime anʊ aŋaŋ
zaasıtı ale nyıına tı yallı giena.”
18 Yisa die dı baarı, “Nı yaa ha a keŋ
giena.”
19 Die ʊ balı a yı vuotamba dı ba sʊʊŋ
kala huutiti ma; ta die a nagı paanʊ golime
anʊ wa aŋaŋ zaasıtı ale wo, a daansı
ŋmıŋsikpeŋ ta die a pagı Ŋmıŋ. Die
ʊ gbieri gbieri paanʊsısı a nagı ha a yı
ʊ kʊaŋandıısırıba, die ba nagı ha a yı
vuosisi.
20 Vuoŋ mana dı dii ta tıalı tıalı.
Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarı
nyintıalıkaha a suuli kparısı baŋ aŋaŋ
ale.
21 Vuodiekemba die dı dine die yiwo
dembisi tuse anʊ, ama die ba ka bıısı
hɔgʊba aŋaŋ ballı a gʊtı.

Yisa die dı chʊnna nyaaŋ sikpeŋ wıa
(Maki 6.45-52; Jɔɔn 6.15-21)

22 Die Yisa die dı vaa ʊ kʊaŋandıısırıba
dı juu haarıkʊ a garısı a ga mʊgıkpıırı mi
wo chaakʊ, ta wıarı dı ʊ taaŋ vuosisi aŋ
ba kuli.
23 Die ʊ taanna vuosisi a kpatı wa, die ʊ
ga a jʊalı kunkogiŋ dı ʊ jʊʊsı Ŋmıŋ. Yuŋ
die dı ga tʊgı ta ʊ bie mi ʊ nyıına ma;
24 saŋka gie ta haarıkʊ die bie wo
saasaa mʊgıkpıırı sʊnsʊŋ aŋaŋ sʊnsʊŋ
nyapoŋiku yaa ka dɔma dama bʊlɔgısıŋ
die nıgınana ka.
25 Yaa gamma kparaaŋ kpaŋ saŋŋa die
Yisa die dı chʊŋ nyaabʊ sikpeŋ a keŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba jigiŋ.
26 Die ba yene wo ʊ chʊnnana nyaabʊ
sikpeku ŋmaamıŋ die dı yigi be. Die ba
baarı, “Kogiŋ wonde” ta faası keesi.
27 Ama Yisa dı balı wıa a yı ba bʊnyı a
baarı, “Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, wo
manıŋ.”
28 Ta Piita dı baarı, “N Yɔmʊtieŋ dı yiwo
fʊnıŋ fʊ vaa aŋ n chʊŋ nyaabʊ sikpeŋ a
haarı fʊ.”
29 Yisa dı baa, “Kiere.” Naa chıaŋ ma
Piita die dı nyıŋ haarıkʊ ma a piili chʊŋ
nyaabʊ sikpeŋ a gara ʊ jigiŋ.
30 Ama die ʊ yene bʊlɔgısıbʊ dı faasına
nıgı wa ŋmaamıŋ die dı yigi wo die ʊ piili
a sʊʊna nyaabʊ chıaŋ. Die ʊ keesi a baarı,
“N Yɔmʊtieŋ gbatı mıŋ taaŋ!”
31 Yisa die dı deeŋ nuuŋ a yigi wo bʊnyı
ta baarı, “Fʊnıŋ yada dı kana ka dala
vuoke gie, bie yine fʊ chıılı?”
32 Ba mana die dı juu haarıkʊ sʊŋ die
bʊlɔgısıbʊ die dı nan.
33 Ta vuodieke dı benne haarıkʊ sʊŋ
die dı keŋ gbirigi a jıama Yisa ta baarı,
“Wusie, seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʊa.”

Yisa die dı gbaannana Genezariti yʊagıtieliŋ dene
(Maki 6.53-56)

34 Die ba garısı mʊgıkpıırı a keŋ
Genezariti tıŋgbaŋ ma,
35 mi vuosi die dı mıŋŋı Yisa. Die wıa
die ba mʊʊlı a yı vuosi mana, ta ba chii
vuodiekemba mana die dı yʊagına a keŋ ʊ
jigiŋ.
36 Die ba jʊʊsı wa dı ʊ ko a vaa
vuodiekemba dı yʊagına wa ko a gbı ʊ
jayeekiri kʊanʊaŋ; die vuodiekemba mana
die dı gbına ka wa die ye wo gbaanıŋ.

15

Ba chɔɔŋkʊʊlıŋ dagıŋ wıa
(Maki 7.1-13)

1 Womi Farasisi bataŋ aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı nyıŋ Jerusalemi a keŋ
Yisa jigiŋ a pıası wa dı,
2 “Dı yiwo lalıa fʊ kʊaŋandıısırıba dı
ka dıısa tı chɔɔŋkʊʊlıba die dı dagına die
wo? Ba ka nıta ba nuusi ta die.”
3 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba, “Ta dı yiwo
lalıa nınıŋ nı zeti Ŋmıŋ mıraha ta dı nı
chɔɔŋkʊʊlıba dagıkʊ?
4 Ŋmıŋ die baarı, ‘Yıma fʊ chʊa aŋaŋ fʊ
naa jılıma’ ta ‘Vuodieke mana dı a keŋ zıa
ʊ chɔɔŋ yaa ʊ nuŋ mʊ ba kʊʊ wa.’
5 Ama nı daga a baarı dı vuoŋ dı a keŋ a
yallı jadieke ʊ baaŋ nan nagı a suŋŋi ʊ nuŋ
yaa ʊ chɔɔŋ ta baarı dı ‘Nyinti gie bırıŋ wa
Ŋmıŋ sıtı’;
6 ka ka bı yiwo mugisiŋ dı ʊ yıma ba
jılıma ta yı ba jaaŋ. Naa nı zeti Ŋmıŋ
mıraha ta dı nı gbaŋ gbaŋ nı dagıŋ.
7 Nınıŋ gıgaantıba gie! Ŋmıŋ naazʊa
Azaya die yaa wusie die ʊ bala nı wıa die.
Die Ŋmıŋ baarı dı
8 “ ‘Vuosi gie yıa mıŋ jılıma aŋaŋ ba nʊa,
ama ba sʊgıtı dı bie saasaa aŋaŋ mıŋ.
9 Ba jıama mıŋ wa yɔrı
dama ba daga vuosi vuota mıra sıba a
yiwo manıŋ n mıra.’ ”

Jadieke dı benne vuota sʊŋ ma wıa
(Maki 7.14-23)

10 Womi Yisa die dı wa kpıkpaakʊ a keŋ
ʊ jigiŋ a bala yı ba, “Nı wʊmma ta sımma
a chıası!
11 Da jadieke dı junene vuota nʊaŋ ma
yinene wo dıgıntı Ŋmıŋ jigiŋ ama jadieke
dı nyınana ʊ nʊaŋ ma yinene wo dıgıntı
Ŋmıŋ jigiŋ.”
12 Womi ʊ kʊaŋandıısırıba dı keŋ ʊ jigiŋ
a pıası wa dı, “Fʊ sıba a baarı Farasisi
vuosisi dı wʊnna fʊ balıkʊ ba jıı wa
sınyıırıŋ?”

13 Ʊ die dı yiŋŋi a balı ba, “Tıı dieke
mana n Chɔɔŋ dieke dı benne arızanna ma
dı kana ka suuye sie ba keŋ vʊʊka a taaŋ.
14 Die wıa vaa ba aŋ ba ga dama ba sıı
sıba yıısı ta data taŋ. Yıı dı a keŋ data ʊ
chanchaaŋ sie ba mana nan guoliŋ me.”
15 Piita die yiŋŋi a baarı: “Dagı tı
nandagırı gie chıaŋ.”
16 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı gbaŋ
nı ka sıba n wʊbalıka gie chıası?
17 Nı ka sıba a baarı jadieke mana dı
junene vuota nʊaŋ ma gara ʊ nyuuti ma
ta daaga ʊ nyıŋgbanıŋ a nyına?
18 Ama wudiekemba vuota dı balala ʊ
nʊaŋ ma nyına ʊ sʊŋ, die yinene vuota
dıgıntı.
19 Dama vuota sʊŋ ma sʊŋanyilibıatı
dı nyına, sıba vuota kʊʊla, daakpana
aŋaŋ hɔgʊkpana yaalıŋ, aŋaŋ gaarıŋ aŋaŋ
ŋmınchıbısı aŋaŋ kʊagaarıŋ.
20 Genhe yinene vuota dıgıntı; ama da
nuudıgıntı diile yinene vuota dıgıntı.”

Hɔgʊ wʊnyı die dı yine Yisa yada wıa
(Maki 7.24-30)

21 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Taya aŋaŋ
Sidoni tıŋgbaŋ chaaŋ.
22 Die wıa Keenani hɔgʊ wʊnyı die dı
benne mi chaakʊ die dı keŋ Yisa jigiŋ a wa
wa dı, “N Yɔmʊtieŋ Davidi haagıŋ chıgı
mıŋ zɔɔlıŋ! Jımbıaŋ yalla n havʊʊbiŋ, dı
a paalı a mugisi wo pam.”
23 Ama Yisa die ka balı wııŋ mana a yı
wa. Die ʊ kʊaŋandıısırıba die dı keŋ ʊ
jigiŋ a balı wa dı ʊ yagı wa; dama ʊ dı tı
mıŋ a yie watı.
24 Womi Yisa die dı yiŋŋi balı ba
dı, “Izara vuodiekemba dı sına sıba yii
diekemba dı bana, banıŋ ba jigiŋ nyıına
Ɲmıŋ dı tʊŋ mıŋ.”
25 Ta hɔgʊ wa die dı a keŋ a gbirigi Yisa
nıŋŋa a baarı, “N Yɔmʊtieŋ, suŋŋi mıŋ!”
26 Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Dı ka mʊ dı
vuoŋ nagı ballıbısı nyindiike a yı gbaası.”
27 Die wıa hɔgʊ wa die dı yiŋŋi a baarı,
“N Yɔmʊtieŋ ka yiwo wusie, ama gbaaŋ
diekemba dı dʊana ba tieŋ nıŋŋa ŋaaŋ
nagı nyindiike chɔɔta dieke dı nannana ʊ
nıŋŋa a die.”
28 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı wa,
“Yiwo hɔgʊ dieke yada dı dala! Fʊ yaalala
jadieke wo nan yi a yı fʊ.” Lele womi ʊ
hɔgʊlıa wa dı ye alaafıa.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene

29 Yisa die dı nyıŋ mi a ga Galili
mʊgıkpıırı chaaŋ. Die a jʊalı a kalı
kunkogiŋ me.
30 Ta kpıkpaaŋ die dı a keŋ ʊ jigiŋ
aŋaŋ gbilisi aŋaŋ yıısı aŋaŋ gbarıgısı
aŋaŋ gaantıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı
yʊagına yʊagıtı yiri yiri mana a nagı ba
dʊaŋ ʊ nıŋŋa; die ʊ gbaaŋ ba.
31 Kpıkpaakʊ die dı yene ta gaantıba
balı wıa, ta gbarıgısı dı chʊŋ, ta gbilisi
dı ye alaafıa, yıısı dı yese wo die dı yi be
mamachi. Die ba bırı Izara vuosi Ɲmıŋ.

Yisa die dı yına dembisi tuse anıısa
nyindiike dene
(Maki 8.1-10)

32 Yisa die dı wa ʊ kʊaŋandıısırıba a
keŋ ʊ jigiŋ a baarı dı, “Zɔɔlıŋ yigi mıŋ
mıŋ aŋaŋ vuosi gie wıa, dama ba bie wo
n jigiŋ daraa ataa, ta lele ba wo jaaŋ ba
baaŋ dii. N ka yaala n vaa ba kuli ta ka yı
ba nyindiike, dama ba nan keŋ chaa sieŋ
me.”
33 Ʊ kʊaŋandıısırıba dı pıası wa, “Sıa
tı nan ye nyindiike haagırı gie me a yı
kpıkpaakʊ gie?”
34 Yisa die dı pıası ba, “Paanʊsı aŋmıa
nı yallı?”
Ba baarı, “Paanʊsı golime ayʊpɔyı aŋaŋ
zaasıbısı bıta.”
35 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı yi
kpıkpaakʊ nʊaŋ dı ba sʊʊŋ kala tıŋgbaŋ.
36 Die ʊ nagı paanʊ golime ayʊpɔyı wa
aŋaŋ zaasıbısısı a bırı Ɲmıŋ ta die gbieri
gbieri he a nagı ha a yı ʊ kʊaŋandıısırıba
die ba nagıha a yı vuosisi.
37 Die ba mana dı dii ta tıalı
tıalı. Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı vaarı
nyintıalıkaha a suuli kparısı ayʊpɔyı.
38 Die dembiŋ diekemba die dı dine wo
die yiwo vuosi tuse anıısa, ama die ba ka
bıısı hɔgʊba aŋaŋ ballı.
39 Die Yisa dı wa a taaŋ kpıkpaakʊ ta die
juu haarıŋ a ga Magadani tıŋgbaŋ chaaŋ
ma.

16

Die ba yaalala ba ye mamachi wıa dene
(Maki 8.11-13; Luki 12.54-56)

1 Die Farasisi aŋaŋ Sadusisi vuosi bataŋ
die dı keŋ Yisa jigiŋ. Die ba yaala ba yigi
wo mıŋ, die chıaŋ ma die ba pıası wa dı
ʊ yi mamachi wııŋ a yı ba aŋ ka dagı sıba
Ɲmıŋ die zie wo ʊ kʊaŋ.
2 Ama die ʊ yiŋŋi a balı dı, “Nııŋmara
dı keŋ ŋmıntı jıŋmıŋ nı ŋaaŋ baarı, ‘Soriŋ
jigiri nan dı vıına.’
3 Ta sʊkʊleeliŋ dıaŋ nııŋmara dı keŋ
ŋmıntı ta bı sıbı nı ŋaaŋ baarı, ‘Nııŋ
baa ka nııŋ mıŋ.’ Nı nan bıagı a daansı
nııŋmara ta balı wudieke dı balla ka yi
ama nı kaaŋ dı sıba wudieke dı yinene lele
chıası!
4 Nınıŋ, lele vuosi nı yiwo vuobıatı ta
ka dısa Ɲmıŋ, nı yaala nı ye wo mamachi
wııŋ; ama n kaaŋ wɔŋ yi wııŋ a yı nı; ama
mamachi dieke nyına n baaŋ nan nagı a
yı nı yiwo Jona mamachi ka.”
Die ʊ balla die a yı ba, ta die ga ta va ba.

Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa
(Maki 8.14-21)

5 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
gasɪna mʋgɪkpɪɪrɪ a ga mi wo chaakʋ, die
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ daaŋ ta ka nagɪ
paanʋ.
6 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba, "Nɪ sɪmma
Farasisi aŋaŋ Sadusisi dabɔtɪ wɪa."
7 Die ba a bala a yɪa taŋ a baarɪ, "Dɪ yiwo
tɪ kana ka nagɪ paanʋ wɪa ʋ bala die wo."
8 Yisa die dɪ mɪŋŋɪna ba balala wudieke
wo die ʋ pɪasɪ ba, "Nɪnɪŋ vuodiekemba nɪ
yada dɪ kana ka dala, bɪa nɪ bala yɪa taŋ
nɪ wone paanʋ wɪa?
9 Nɪ ye ka sɪba ka chɪaŋ? Nɪ ka tɪɪnsɪ die
n nagɪna paanʋ golime anʋ a yɪ dembisi
tuse anʋ wa? Die kparɪsɪ aŋmɪa die nɪ
vaarɪ nyintɪalɪkaha a suuli?
10 Ta die n nagɪ paanʋ golime ayʋpɔyɪ a
yɪ dembisi tuse anɪɪsa wa, kparɪsɪ aŋmɪa
die nɪ vaarɪ?
11 Bɪa yine nɪ yile dɪ paanʋ wɪa maŋ
bala nɪ? 'Nɪ sɪmma Farasisi aŋaŋ Sadusisi
dabɔtɪ wɪa!' "
12 Die ba wa a sɪba a baarɪ dɪ ʋ ka bala
ba dɪ ba sɪmma yaa gamma dabɔtɪ dieke
ba yalla a yɪa paanʋ sʋŋ ama dɪ ba sɪmma
Farasisi aŋaŋ Sadusisi dagɪŋ wɪa.

Piita dɪ bala wʋkpɪɪma yaa gamma Yisa ma dene
(Maki 8.27-30; Luki 9.18-21)

13 Yisa die dɪ ga Siisiria Filipi tɪŋ chaaŋ,
die ʋ pɪasɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, "Mɪnɪa
vuosisi dɪ baarɪ manɪŋ vuota Bʋa wa
yiye?"
14 Die ba baarɪ, "Bataŋ baarɪ yiwo
Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ɲmɪŋ
nyaabʋ, bataŋ dɪaŋ baarɪ yiwo Elaja ta
bataŋ dɪaŋ dɪ baarɪ yiwo Jerimaya yaa
Ɲmɪŋ naazʋalɪba wʋnyɪ die dɪ benne
kʋrɪŋ ma wa."
15 Ta ʋ pɪasɪ ba, "Ta nɪnɪŋ mɪnɪa nɪ baarɪ
n yiye?"
16 Womi Simoni Piita dɪ baarɪ, "Fʋ yine
miivolitieŋ Ɲmɪŋ Bʋa Masia wa, vuodieke
ʋ vʋarɪna."
17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, "Fʋnɪŋ
Simoni, Jona bʋa, sʋgɪfɪalɪŋ bemme fʋ ma,
dama daa vuota yuori wɪarɪ gie a dagɪ fʋ
ama dɪ yiwo n Chʋa Ɲmɪŋ dieke dɪ benne
arɪzanna ma wa.
18 N bala fʋ, fʋnɪŋ fʋ yiwo Piita* ta
tanjaalɪka gie sikpeŋ maŋ nan nagɪ n vuosi
zieŋ, ta kuŋ gbaŋ kaaŋ bɪagɪ a nyaŋŋɪ ba.
19 N nan yɪ fʋ Ɲmɪŋ naarɪ sanʋaŋ
safɪbie; die wɪa jadieke mana fʋ baarɪ
dɪ chʋarɪ tɪŋgbaŋka gie me die gbaŋ
gbaŋ jaabʋ nan dɪ chʋarɪ arɪzanna ma;
ta jadieke mana fʋ baarɪ ka ka chʋarɪ
tɪŋgbaŋka gie me, die gbaŋ gbaŋ jaabʋ
kaaŋ dɪ chʋarɪ arɪzanna ma."
20 Womi Yisa die dɪ kpaaŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ ba da
keŋ balɪ vuoŋ dɪ ʋ yine Masia wa.

Yisa die dɪ bala ʋ wahala aŋaŋ ʋ kuŋ wɪa dene
(Maki 8.31–9.1; Luki 9.22-27)

21 A nyɪŋ saŋka mi yaa gamma, Yisa die
dɪ piili a bala a yuore ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, "Sie n ga Jerusalemi a ga dii wahala
a nyɪŋ tɪka nyɪŋkʋraha aŋaŋ Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ mɪraha
dɪdagɪrɪba nuusi me. Ba nan kʋʋ mɪŋ
ama daraa ataa daraaŋ Ɲmɪŋ nan hagɪ
mɪŋ a nyɪŋ kuŋ me."
22 Piita die dɪ nagɪ wa a nyɪŋ lʋgɪŋ a
piili a galɪma wa a baarɪ dɪ, "N Yɔmʋtieŋ,
Ɲmɪŋ da vaa die yi. Naa kaaŋ daaŋ yi fʋ."
23 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ Piita,
"Fʋnɪŋ Sitaani wa gie hagɪ gie ta va
mɪŋ. Yiwo taŋgbiŋkiŋ n sieŋ me dama fʋ
sʋŋanyilehe gie yiwo vuota sʋŋanyile ama
daa Ɲmɪŋ."
24 Womi ʋ balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ,
"Vuodieke mana dɪ yaala ʋ dɪa n kʋaŋ, sie
ʋ zeti ʋ gbaŋ a nagɪ ʋ dagarɪkɪŋ a dɪa mɪŋ.
25 Dama vuodieke nɪŋ mana dɪ kana
ka saagɪya dɪ ʋ nagɪ ʋ miivoli a yɪ mɪŋ
nan waarɪ ka, ama vuodieke nɪŋ mana dɪ
keŋ waarɪ ʋ miivoli n wɪa wʋnɪŋ nɪŋ nan
daansɪ ye ke.
26 Bɪa vuota dɪ baa ʋ ye, ʋ yallɪ dʋnɪa
nyinti mana ta waarɪ ʋ miivoli, bɪa nyʋarɪ
ʋ baa ʋ ye? Vuoŋ nan bɪagɪ nagɪ jaaŋ a
daa ʋ miivoli?
27 Dama manɪŋ vuota Bʋa baa n yiŋŋi
keŋ mɪŋ aŋaŋ n Chʋa Ɲmɪŋ hagɪrɪŋ, aŋaŋ
ʋ malakasi, ta saŋŋa mi n nan tuŋ vuoŋ
mana yaa gamma ʋ tʋnna die.
28 Wusie maŋ bala nɪ, vuosi bataŋ bie gie
ba kaaŋ kpi sie ba keŋ ye manɪŋ vuota Bʋa
naarɪ diile saŋŋa."

17

Yisa nyɪŋgbanɪŋ tarɪgɪŋ wɪa
(Maki 9.2-13; Luki 9.28-36)

1 Daraa ayʋaba kʋaŋ chaaŋ die Yisa die
dɪ nagɪ Piita, aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ʋ nɪmbʋa
Jɔɔn, a yaa ba ga jʋalɪ taŋbɪrɪŋkɪŋ sikpeŋ
me, ba nyɪɪna.
2 Womi ʋ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ tarɪgɪ ba
nɪŋŋa. Ʋ nine dɪ chaaŋ sɪba ŋmɪŋ ta ʋ
nyiŋyeeke dɪ yɪantɪ sɪba chaanɪŋ.
3 Ta ba ye Mosisi aŋaŋ Elaja dɪ nyɪnna
bʋnyɪ ba jigiŋ a bala wɪa aŋaŋ Yisa.
4 Die wɪa Piita die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, "N
Yɔmʋtieŋ dɪ vɪɪna tɪ benne giena. Fʋ tɪŋ
nan saagɪ, n tɪŋ nan kpii viisi ataa giena,

* **16:18 16.18** Piita chɪaŋ yiwo taŋ.

ta kaanı fʋ jaaŋ, ta kaanı yi Mosisi jaaŋ ta kaanı dıaŋ dı yi Elaja jaaŋ.”
5 Die Piita die dı yene ko bala wıaha, nııŋmaayıalıŋ dı keŋ ligi be, ta lɔlıŋ dı nyıŋ nııŋmaakʋ ma a baarı, “N Bʋachoti wʋnna, ʋ ma n sʋŋ dı paalı a fıalı, nı wʋmma a yıma wa.”
6 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı wʋnna lɔlıkʋ die ŋmaamıŋ dı faası a yigi be, die ba gbirigi tıŋgbaŋ.
7 Yisa die dı keŋ ba jigiŋ a gbi gbi ba ta baarı, “Nı hagı zie. Da nı chıgıma ŋmaamıŋ.”
8 Die wıa die ba kɔtı ba sikpigile a daansı ta ka ye vuoŋ mi, sie Yisa nyıına ma.
9 Die ba nyınna tanı ma a keŋ sʋʋna wa, Yisa die dı kpaaŋ ba dı, “Nı sımma nı keŋ a balı vuoŋ nı yene wudieke wo, a ga tʋgı saŋŋa dieke manıŋ Vuota Bʋa dı balla ʋ hagı kuŋ me.”
10 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa dı, “Bıa wıa mıraha dıdagırıba dı baarı dı sie Elaja wolin keŋ Masia ma?”
11 Die ʋ yiŋŋi a balı dı, “Ka yiwo wusie dı sie Elaja wolin keŋ, amʋ ʋ wʋnsı wıın mana a mıŋŋı zieŋ.
12 Ama manıŋ n bala nı dı, Elaja wɔŋ keŋ mıŋ ama ta vuosi dı ka mıŋŋı wa, ta yi wo yɔrı yɔrı die ba yaalala die wo. Die gbaŋ gbaŋ ba nan yi manıŋ vuota Bʋa aŋ n dii wahala ba nuusi me.”
13 Womi ʋ kʋaŋandıısırıba die dı mıŋŋı a baarı Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ wıa ʋ bala die.

Yisa die dı vvarına jımbıaŋ dembiŋ ma dene
(Maki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

14 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba bataa wa dı yiŋŋine a ga kpıkpaakʋ jigiri daa wʋnyı die dı keŋ a gbirigi Yisa nıŋŋa,
15 a baarı, “N Yɔmʋtieŋ chıgı n bʋa dembike gie zɔɔlıŋ, dama ʋ yiwo kpenkpennantʋ, die dı paalı a mugisi wo a yi ʋ nanna bolin me yaa nyaaŋ sʋŋ daaŋ mana.
16 Maŋ yaa wa keŋ fʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ, ama die ba ka bıagı a gbaaŋ wa.”
17 Yisa dı yiŋŋi a balı ba, “Nınıŋ lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi vuodiekemba dı kana ka dıısa Ŋmıŋ, nı yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı a ga tʋgı saŋŋa bıa? Nı yaa bʋa wa a keŋ giena.”
18 Yisa die dı natı jımbıakʋ die ka nyıŋ bʋa wa ma, die bʋa wa dı ye a laafıa lele womi.
19 Ka kʋaŋ chaaŋ die Yisa kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa, “Bıa wıa tı ka bıagı a yagı jımbıakʋ?”
20 Die ʋ yiŋŋi a balı ba, “Dı yiwo nı yada dı kana ka dala wıa. Wusie maŋ bala nı, nı yi Ŋmıŋ yada ka dala sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a balı yı tanı gie ‘Vʋʋ a nyıŋ giena a ga nan mi aŋ ka vʋʋ’; nı nan bıagı yi jaaŋ mana.
21 ((Ama jımbıaŋ sıba naa, nı kaaŋ bıagı a yagı sie nı bɔba nʋaŋ ta jʋʋsa Ŋmıŋ.))”

Yisa die bı balı ʋ kumbu wıa
(Maki 9.30-32; Luki 9.43b-45)

22 Die Yisa kʋaŋandıısırıba mana die dı lagısına Galili mi, die ʋ balı a yı ba dı, “Ba nan nagı manıŋ Vuota Bʋa a yi vuosi nuusi me
23 aŋ ba kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kumbu me.”
Die ʋ kʋaŋandıısırıba sʋgıtı die dı paalı a chʋʋsı.

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ lampo tumiŋ wıa

24 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı gana Kapenɔmi, Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʋ lampotuosiribe dı keŋ Piita jigiŋ a pıası dı, “Dıdagırʋ wa tune Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ lampoke mıŋ?”
25 Ta Piita die dı baarı, wa, ʋ tune mıŋ. Piita die dı gana a juu tigiri me die Yisa die wolin balı wıaha, ta pıası wa dı, “Simoni lalıa fʋ yile? Ba mba tunene lampo a yıa tıŋgbaŋka gie naakpııma ha? Tıŋgbaŋka vuosi yaa chaanıŋ?”
26 Ta ʋ yiŋŋi a baarı “Chaanıŋ.”
Yisa die dı yiŋŋi a baarı, “Dı mʋ mıŋ, dı dagı sıba tıŋgbaŋka vuosi ka mʋ dı ba tuŋ.
27 Ama tı kana ka yaala tı chʋʋsı ba sʋgıtı wıa, ga mʋgıkpıırı ma a ga taaŋ kagɔntı ta datı zaası dieke fʋ wolinne a yigi, fʋ yuori ka nʋaŋ nan ye ligire biŋ dieke dı baaŋ nan bıagı a tuŋ manıŋ aŋaŋ fʋ ma; ta fʋ nagı ka a tuŋ be.”

18

Mınıa yine vuokpııŋ?
(Maki 9.33-37; Luki 9.46-48)

1 Saŋka mi ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ ʋ jigiŋ a pıasa wa dı, “Mınıa yine vuokpııŋ Ŋmıŋ naarı ma?”
2 Die ʋ wa bʋabiŋ a vaa ʋ zie ba nıŋŋa,
3 ta balı dı, “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ dı kana ka tarıgı ʋ beriŋ a sıı sıba bʋabiŋ beriŋ, ʋ kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı ma.
4 Die wıa vuodieke nıŋ mana dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ sıba bʋabike gie, wʋnıŋ ʋ balla ʋ yi vuokpııŋ Ŋmıŋ naarı ma.
5 Vuodieke dıaŋ mana dı mıŋŋına a tuose bʋabike gie chanchaaŋ n saaŋ ma, mıŋŋı tuose mıŋ mıŋ.

Magısıŋ wıa
(Maki 9.42-48; Luki 17.1-2)

6 “Ballıbı diekemba dı yine mıŋ yada wa gie, vuodieke dı yi ba yi bıaŋ, ba tıŋ bɔbı

nɪɪŋ a yi ʋ nyie ta nagɪ wa taaŋ mʋgɪkpɪɪrɪ ma ta nyaabʋ dɪ dii wo dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa.
7 Wʋbɪaŋ nan dɪ beri tɪŋgbaŋka gie vuodieke dɪ gaanana ba chanchaalɪŋ dɪ yie bɪaŋ wɪa. Magɪsɪŋ nan keŋ ama wʋbɪaŋ bie vuodieke dɪ yinene a kieŋ vuosi mi wo.
8 "Dɪ yiwo fʋ nuuŋ yaa fʋ nachɪgɪsɪŋ yinene fʋ yie tʋmbɪatɪ die nɪŋ fʋ gobike a vigi taaŋ. Dama dɪ kpɪa fʋ baaŋ nan dɪ yallɪ nuubalɪmɪŋ yaa nachɪgɪbalɪmɪŋ a juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪ ma a tɪaŋ fʋ baaŋ nan dɪ yallɪ nuusi mana aŋaŋ nachɪgɪsɪ mana ta Ɲmɪŋ nagɪ fʋ a vigi taaŋ boli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma.
9 Dɪ bɪ yiwo fʋ nimbiŋ dɪaŋ yinene fʋ tʋma tʋmbɪatɪ fʋ vʋarɪka a vigi taaŋ dama dɪ kpɪa fʋ baaŋ nan juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma aŋaŋ nimbibalɪmɪŋ a tɪaŋ fʋ baaŋ nan dɪ yallɪ nine ale ta Ɲmɪŋ nagɪ fʋ a taaŋ boli dieke dɪ wone kpatɪŋ ma.

Yii diekemba dɪ bana nandagɪrɪ (Luki 15.3-7)

10 "Nɪ sɪmma nɪ da keŋ a daansɪ ballɪbɪsɪ gie wʋnyɪ yɔrɪ. Ama wusie maŋ balɪ nɪ, ba malakasisi bie wo Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma jigiŋ saŋŋa mana.
11 ((Manɪŋ Vuota Bʋa keŋye dɪ n keŋ gbatɪ vuodieke dɪ bana wa a taaŋ.))
12 "Dɪɪ yi ta vuoŋ dɪ yallɪ yiise kɔbɪga, ta kaanɪ dɪ bɪa, lalɪa nɪ yile ʋ nan yi? Ʋ nan vaa baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ awayɪ wa a zieŋ kunkogiŋ sikpeŋ ta yaalɪ jadieke dɪ bana wa.
13 Wusie maŋ balɪ nɪ, ʋ keŋ ye ke ʋ nan dɪ yallɪ sʋgɪfɪalɪŋ yiibalɪŋka gie wɪa a tɪaŋ yiise baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ wayɪ dɪ kana ka baya wa.
14 Die gbaŋ gbaŋ nɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma wa dɪ ka yaala ballɪbɪsɪ gie wʋnyɪ bɪa.

Tɪ chanchaalɪŋ wʋbɪatɪ nagɪ chaala wɪa

15 "Fʋ nɪmbʋa dɪ keŋ tʋŋ fʋ bɪaŋ, ga ʋ jigiŋ saŋŋa dieke ʋ benne ʋ nyɪɪna ma a balɪ wa wudieke ʋ yine. Dɪɪ yi ʋ saagɪ ʋ tʋnna die, nɪ bɪ yiwo nɪmballɪ bɪbra die.
16 Ama ʋ a keŋ ka yaala ʋ wʋŋ a yɪ fʋ, fʋ nagɪ vuobalɪmɪŋ yaa vuosi bale a gʋtɪ fʋ ma aŋ nɪ ga ʋ jigiŋ, aŋ vuosi bale wo yaa bataa wa wʋŋ wɪarɪ ta yi fʋ siaratieliŋ.
17 Ʋ bɪ ka yaala ʋ wʋŋ a yɪ ba, fʋ balɪ a yɪ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ vuosi mana, dɪɪ yi ʋ ka bɪ wʋŋ a yɪ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ vuosisi, nɪ va wa aŋ ʋ yi sɪba vuodieke dɪ kana ka jɪama Ɲmɪŋ yaa lampotuosiru.

Chʋara aŋaŋ jadieke dɪ kana ka chʋarɪ wɪa

18 "Wusie maŋ balɪ nɪ, jadieke dɪ baa dɪ chʋarɪ tɪŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ nan dɪ chʋarɪ arɪzanna ma; ta jadieke dɪ kana ka chʋarɪ tɪŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ jaabʋ kaaŋ dɪ chʋarɪ arɪzanna ma.
19 "N bɪ bala nɪ, nɪnɪŋ nɪ vuosi bale dɪ yi nʋabalɪmɪŋ tɪŋgbaŋka gie me a jʋʋsɪ n Chʋa Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma jaaŋ, ʋ nan yi nɪ yaalala die a yɪ nɪ.
20 Dama jigidieke mana vuosi bale yaa bataa dɪ lagɪsɪna n saaŋ ma, mi maŋ gʋtɪ a bie ba sʋŋ."

Yɔmʋ dieke dɪ kana ka nagɪ chaa nandagɪrɪ wɪa

21 Die Piita die dɪ keŋ Yisa jigiŋ a pɪasɪ wa, "N Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi n nɪmbʋa dɪ yi mɪŋ bɪaŋ, bʋŋmɪa maŋ baa n nagɪ a chaa wa? Bʋyʋpɔyɪ?"
22 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa, "Aayɪ, daa bʋyʋpɔyɪ ama baŋɪsɪ-yʋpɔyɪ jigiŋ ayʋpɔyɪ.
23 Dama Ɲmɪŋ naarɪ sɪɪ sɪba naaŋ wʋnyɪ dɪ wana ʋ tigiŋ yɔŋɪsɪ dɪ ʋ bɪɪsɪ ba hamɪŋ ligire dɪ mʋna die.
24 Die ʋ piiline a bɪɪsa ba ba yaa daa wʋnyɪ a keŋ ʋ jigiŋ, die ʋ dii wo ʋ hamɪŋ ligire tuse tuse pam.
25 Die ʋ kaaŋ dɪ bɪagɪ a tʋŋ; naa chɪaŋ ma naaŋ wa die dɪ a baarɪ ba nagɪ wa aŋaŋ ʋ hɔgʋ aŋaŋ ʋ ballɪ aŋaŋ nyindiekemba ʋ yalla mana a daa a keŋ tʋŋ hannɪ.
26 Ama yɔmʋ wa die dɪ gbirigi naaŋ wa nɪŋŋa a jʋʋsɪ wa a baarɪ, 'Dii suguru, n nan tʋŋ fʋ jaaŋ mana.'
27 Ta zɔɔlɪŋ die dɪ yigi naaŋ wa die ʋ nagɪ hannɪ a chaa wa, ta va ʋ ga.
28 "Womi yɔmʋ wa die dɪ nyɪŋ a ga haarɪ ʋ yɔmʋ chanchaaŋ die dɪ dine ʋ hamɪŋ ligire bɪta, die ʋ yigi ʋ nyie ta balɪ wa, 'Tʋŋ mɪŋ n hannɪ lele!'
29 Ʋ chanchaaka die dɪ a gbirigi ʋ nɪŋŋa a jʋʋsɪ wa a baarɪ, 'Dii suguru n nan tʋŋ fʋ!'
30 Ama ta die ʋ zeti ta baarɪ ba yigi wo a ga a yi dansarɪka ma a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan tʋŋ hannɪ.
31 Die ʋ yɔmʋ chanchaalɪba die dɪ yene die wo die ba sʋgɪtɪ dɪ paalɪ chʋʋsɪ die ba ga balɪ ba naaŋ wa wudieke mana dɪ yine.
32 Naaŋ wa die dɪ wa wa ʋ juu; ʋ piili a zɪa wa a baarɪ dɪ, 'Fʋnɪŋ vuobɪakʋ gie die n nagɪ hannɪ dieke fʋ dinene a chaa fʋ mɪŋ dama die jʋʋsɪ mɪŋ mɪŋ.
33 Dɪ tɪŋ mʋ fʋ chɪgɪ wa fʋ chanchaaka zɔɔlɪŋ sɪba die n chɪgɪna fʋ zɔɔlɪŋ die wo gbaŋ gbaŋ.'
34 Die sɪnyɪɪrɪŋ dɪ paala yallɪ naaŋ wa ʋ nagɪ daa wa a yi dansarɪka sʋŋ dɪ ʋ dii wahala a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ʋ baaŋ nan tʋŋ hannɪ mana."
35 Nandagɪrɪ gie kʋaŋ chaaŋ die Yisa dɪ balɪ dɪ, "Dɪɪ yi fʋ ka nagɪ a chaa fʋ chanchaalɪŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana die gbaŋ gbaŋ n Chʋa Ɲmɪŋ dieke dɪ benne arɪzanna ma wa dɪ nan yi fʋ."

19

Hɔgʋ aŋaŋ dembiŋ taŋ zetiŋ wɪa
(Maki 10.1-12)

1 Die Yisa die dɪ balla wɪaha a kpatɪ naa,
ʋ nyɪŋ Galili a ga Judia tɪŋgbaŋ dieke dɪ
benne Jɔɔdani mʋgɪrɪ chaakʋ.
2 Ta kpɪkpaaŋ die dɪ dɪ ʋ kʋaŋ die ʋ
gbaaŋ vuodiekemba dɪ yʋagɪna mi.
3 Ta Farasisi bataŋ dɪ a keŋ ʋ jigiŋ a yaala
ba magɪsɪ wa, ta pɪasɪ wa, "Tɪ mɪraha yɪ
sieŋ dɪ dembiŋ zeti ʋ hɔgʋ ta ʋ ka yi wɪɪŋ
mɪŋ?"
4 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba, "Nɪ ka karɪŋ
Ɲmɪŋ gbaŋkʋ dɪ bala die wo? Dɪ 'Piiliku
me, Ɲmɪŋ die naanna vuota, dembiŋ aŋaŋ
hɔgʋ,
5 ta baarɪ, Naa chɪaŋ ma dembiŋ aŋaŋ
hɔgʋ nan va ba chʋalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ ta
faarɪ taŋ ta ba vuosi bale wo lagɪŋ a yi
nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.'
6 Naa chɪaŋ wɪa ba ka bɪ yi vuosi bale,
ba wa yiwo vuobalɪmɪŋ. Die wɪa jadieke
Ɲmɪŋ dɪ nagɪna a lagɪŋ taŋ, vuota ka mʋ
ʋ puoke."
7 Die Farasisi die dɪ pɪasɪ wa, "Bɪa wɪa
Mosisi die dɪ yɪ mɪra dɪ dembiŋ dɪ a keŋ
a baa ʋ zeti ʋ hɔgʋ sie ʋ woliŋ a yɪ wa
gbanɪŋ a baarɪ dɪ ʋ ka bɪ yaala wa?"
8 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Nɪ tɪba
dɪ hagɪrɪna wɪa die Mosisi die dɪ yɪ nɪ sieŋ
dɪ nɪ nan bɪagɪ a zeti nɪ hɔɔŋ. Ama piiliku
me da die ka sɪɪ.
9 Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke mana
dɪ keŋ zeti ʋ hɔgʋ da daakpana tʋʋma
wɪa ta faarɪ hɔgʋ gaaŋ ʋ yiwo hɔgʋkpana
tʋʋma; ((ta vuodieke dɪaŋ dɪ faarɪna hɔgʋ
wa yiwo hɔgʋkpana tʋʋma))."
10 Ta ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ balɪ a yɪ
wa dɪ, "Dɪ yiwo naa benne dembiŋ aŋaŋ
hɔgʋ sʋnsʋŋ die nɪŋ dembiŋ dɪ ka faarɪ
hɔgʋ dɪ kpɪa."
11 Ʋ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Da vuoŋ
mana baaŋ bɪagɪ a tuo dagɪkʋ gie sie
vuodiekemba Ɲmɪŋ dɪ yɪna ba sieŋ dɪ ba
tuohe wo.
12 Dama wɪa pam chɪaŋ ma dembisi
bataŋ dɪ ka faara hɔɔŋ; bataŋ ba ŋaaŋ
mɪɪrɪ ba ta ba ka yi dembisi; bataŋ dɪaŋ
vuota yine be die; ta bataŋ dɪaŋ Ɲmɪŋ
naarɪ wɪa ba zete; ama vuodieke dɪ nan
bɪagɪ a tuo dagɪkʋ gie, ʋ tuoke vɪɪnɪŋ."

Yisa die dɪ mɪŋŋɪna a tuo ballɪbɪsɪ dene
(Maki 10.13-16; Luki 18.15-17)

13 Die vuosi bataŋ die dɪ chii ba ballɪ
a keŋ Yisa jigiŋ dɪ ʋ nagɪ ʋ nuusi a diisi
ba ma ta jʋʋsɪ Ɲmɪŋ a yɪ ba ama die ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ nata ba.
14 Ta Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba, "Nɪ vaa
ballɪbɪsɪsɪ keŋ n jigiŋ ta nɪ da kagɪ ba sieŋ
dama ba chanchaalɪŋ sɪna Ɲmɪŋ naarɪ."
15 Die ʋ nagɪ ʋ nuusi a diisi diisi ba ma
ta die chʋŋ ga.

Dalʋakɪ ligiretieŋ wɪa
(Maki 10.17-31; Luki 18.18-30)

16 Saŋka mi dalʋakɪŋ wʋnyɪ die dɪ keŋ
Yisa jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, "Dɪdagɪrʋ, lalɪa
maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dɪ wone
kpatɪŋ?"
17 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Bɪa wɪa
fʋ pɪasa mɪŋ wʋvɪɪna wɪa? Vuobalɪmɪŋ
nyɪɪna ma vɪɪŋ na; ama fʋ yaala fʋ ye mi-
ivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ fʋ dɪa mɪraha."
18 Ta daa wa die dɪ pɪasɪ Yisa, "Mɪrɪ
bɪaŋtɪ?" Ta ʋ balɪ wa dɪ, "Da keŋ a kʋʋ
vuoŋ; da keŋ a yaalɪ vuoŋ hɔgʋ; da keŋ a
gaarɪ; da keŋ a yi ŋmɪnchɪbɪsɪ siaratieŋ;
19 Yɪma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jɪlɪma; ta
chome fʋ chanchaaŋ sɪba fʋ chone fʋ gbaŋ
gbaŋ die wo."
20 Ta dalʋakɪrɪ die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, "N
wɔŋ a dɪɪ mɪraha gie mana mɪŋ. Wʋbɪa
bɪna a tɪalɪ dɪ n yi a gʋtɪ?"
21 Ta Yisa die dɪ a yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Fʋ
yaala fʋ bɪrɪŋ vuovɪɪnɪŋ wusie ga a ga nagɪ
fʋ nyinti mana a daa ta nagɪ ligirehe a yɪ
zɔɔlɪntieliŋ ta fʋ bɪrɪŋ ligiretieŋ arɪzanna
ma, ta fʋ keŋ a dɪa n kʋaŋ."
22 Die dalʋakɪrɪ dɪ wʋnna naa wa ʋ sʋŋ
dɪ chʋʋsɪ ʋ chʋŋ ga, dama die ʋ faasɪ yiwo
nyintitieŋ.
23 Naa chɪaŋ ma Yisa die dɪ a balɪ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, "Wusie maŋ balɪ nɪ,
dɪ nan dɪ tʋa dɪ ligiretieŋ juu Ɲmɪŋ naarɪ
ma.
24 N bala nɪ bɪbra, dɪ nan yi mɔlɪ dɪ
nyɔgɪnɪ daagɪ garɪyɪɪŋ vɔrɪŋ ma a nyɪŋ a
tɪaŋ ligiretieŋ dɪ baaŋ nan juu Ɲmɪŋ naarɪ
ma."
25 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ wʋnna
naa die dɪ paalɪ a yi be mamachi die ba
pɪasa taŋ dɪ, "Mɪnɪa baaŋ nan bɪagɪ a ye
gbatɪtaanɪŋ?"
26 Die Yisa dɪ kɔtɪ ʋ sikpeŋ a daansɪ ba
ta die balɪ yɪ ba dɪ, "Vuota nɪŋ jigiŋ dɪ tʋa
mɪŋ, ama Ɲmɪŋ nɪŋ nan bɪagɪ a yi jaaŋ
mana."
27 Die Piita die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
"Tɪnɪŋ nɪŋ tɪ va wa tɪ nyinti mana ta keŋ
dɪ fʋ. Bɪa yine tɪ nyʋarɪ?"
28 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Wusie
maŋ bala nɪ, saŋŋa dieke manɪŋ vuota
Bʋa dɪ keŋ kalɪ n naara gbaŋtɪ ma aŋaŋ
hagɪrɪŋ dʋnɪa haalɪkʋ ma, nɪnɪŋ die dɪ
yine n kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪaŋ nan dɪ kalɪ
naara gbaŋtɪ baŋ aŋaŋ ale mi a dii Izara
buurɪŋ baŋ aŋaŋ ale wo sarɪya.
29 Ta vuodieke mana dɪ vana ʋ tigiŋ yaa
ʋ nɪmballɪ yaa ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ yaa ʋ
ballɪ yaa ʋ kʋatɪ n wɪa, ʋ nan daansɪ ye a
chanchaaŋ kɔbɪga kɔbɪga, ta bɪ ye miivoli
dieke dɪ wone kpatɪŋ.

30 Ama vuosi pam die dı wolinne a bie nıŋŋa nan wıarı kʋaŋ ta vuosi pam die dı wıarına kʋaŋ nan tıaŋ nıŋŋa.”

20

Tʋntʋntıŋ nandagırı

1 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba tigiŋ tieŋ dieke dı nyınna sʋkʋleeliŋ a yaala vuosi dı ʋ nagı aŋ ba keŋ tʋŋ ʋ kʋaŋ ma.
2 Die wʋnıŋ aŋaŋ ba die dı a balı a zieŋ dı ʋ nan tuŋ be dında daarı mi tune; die ba ga piili kpıaŋ.
3 Die dı wa tʋga hawa awayı saŋŋa, tigiŋ tieŋ wo dı bı nyıŋ a ga a ga ye vuosi bataŋ ba zene nyʋʋŋ jigiŋ ta ka yie wııŋ mana.
4 Ta ʋ balı a yı ba, ‘Nı gbaŋ nı ga a ga tʋŋ tʋʋma n kʋakʋ ma, ta n nan tuŋ nı tuŋ dieke dı mʋna.’
5 Die wıa die ba ga. Die dı tʋgına agbaa saŋŋa die ʋ bı yi die gbaŋ gbaŋ, ta agbaa die dı tıanna hawası ataa kʋaŋ chaaŋ, die ʋ bı yi die gbaŋ gbaŋ.
6 Die dı wa tʋga jınmıŋ (agbaa kʋaŋ chaaŋ hawası anʋ wonde), die ʋ bı a ga nyʋʋkʋ chaaŋ a ye dembisi bataŋ dı zene mi ta ka tʋma tʋʋmıŋ mana. Die ʋ pıası ba dı, ‘Bıa nı zie giena yɔrı damʋʋmıŋ ta ka yie wııŋ?’
7 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, ‘Vuoŋ ka keŋ nagı tı dı tı ga tʋŋ ʋ tʋʋma.’ Die wıa ʋ balı ba, ‘Nı gbaŋ nı ga a ga tʋŋ tʋʋma n kʋakʋ ma.’
8 “Die ŋmıŋ dı nanna, tigiritieŋ wo dı wa ʋ tʋntʋntıba jakʋʋŋ dı, ‘Ga wa tʋntʋntıba a tuŋ be ba tune, piili a nyıŋ vuodiekemba dı kenne kʋaka a ga tʋgı vuodiekemba dı wolinne wo.’
9 Ta ʋ tʋntʋntʋ jakʋʋrı die dı tuŋ vuodiekemba dı wıarına kʋaka a keŋ wo dında daarı mi tune.
10 Die wıa die dı kenne a tʋgı vuodiekemba dı kenne sʋkʋleeliku, die ba yile dı ba tune nan dı dala ama die ʋ tuŋ ba gbaŋ dında daarı mi tune.
11 Die ba tuo ba ligirehe a kpatı die ba piili a vʋʋna ta galıma tigiritieŋ wo,
12 a baarı, ‘Vuosi gie wıarı wa kʋaŋ a keŋ kʋakʋ, agbaa kʋaŋ hawası anʋ saŋŋa ta kʋa hawa balımıŋ, ama tınıŋ tı dine wahala a ga a gbalıgı a nyıŋ sʋkʋʋŋ mana, ta ŋmınnı dı nıgı tı pam, ama tınıŋ aŋaŋ banıŋ dı lagısı a tuo tuŋ balımıŋ.’
13 “Die tigiritieŋ wo dı yiŋŋi a balı ba wʋnyı, ‘N zʋa, wʋmma, n ka nyırı nı, dama tı tıŋ balı zie mıŋ nı saagı dında daarı mi tune.
14 Die wıa nagı fʋ tʋaŋ a ga tigiŋ. Manıŋ n yaala n tuŋ wo nı aŋaŋ vuodieke dı kenne kʋaka bʋnyı.
15 N wo sieŋ dı n nagı n ligirehe a yi wudieke n yaalala? Yaa wa sʋgıbıaŋ dama n kana ka mʋma wıa?’ ”
16 Yisa die dı taanna nandagırı a kpatı wa kʋaŋ chaaŋ ta ʋ balı ba dı, “Die wıa vuodiekemba dı benne kʋaŋ nan dı bie nıŋŋa ta vuodiekemba dı benne nıŋŋa wıarı kʋaŋ.”

Yisa die dı bına balı ʋ kuŋ wıa bʋtaa ma dene
(Maki 10.32-34; Luki 18.31-34)

17 Die Yisa die dı jʋalına a gara Jerusalemi, die ʋ wa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a nyıŋ lʋgıŋ a die a balı a yı ba.
18 “Nı wʋmma, tı jʋalı a gara Jerusalemi ma, jigidieke ba balla ba nagı manıŋ vuota Bʋa a yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ mıraha dıdagırıba nuusi me, aŋ ba dii n sarıya a baarı dı n chʋʋsıya amʋ ba kʋʋ mıŋ,
19 ta nagı mıŋ a yi vuodiekemba dı kana a ka yi Juu vuosi nuusi me aŋ ba vʋarı mıŋ fala, ta nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ* ta kpaası mıŋ a diisi dagarıkʋ ma, aŋ n kpi ama a daraa ataa ma n nan hagı kuŋ me.”

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn nuŋ die dı keŋ jʋʋsı Yisa jakʋʋŋ wıa
(Maki 10.35-45)

20 Womi Zebedi hɔgʋ die dı chii ʋ ballı bale a keŋ Yisa jigiŋ, ta gbirigi ʋ nıŋŋa ta jʋʋsı wa suŋŋiŋ.
21 Yisa die dı pıası wa dı, “Bıa fʋ yaala?” Die ʋ yiŋŋi balı wa, “Yı mıŋ nʋaŋ dı n ballı gie wʋnyı nan daansı kalı fʋ nuudiigiŋ chaaŋ ta wʋnyı dıaŋ fʋ nuugalı chaaŋ saŋŋa dieke fʋ keŋ dii fʋ naarı.”
22 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı zı nı jʋʋsınana jadieke. Nı nan bıagı a chii chiiti dieke n balla n chii wo?”

Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Wa, tı nan bıagı.”
23 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Wusie, nı nan chii chiiti dieke n bala n chii wo, ama n wo sieŋ dı n vʋarı vuodiekemba dı mʋna ba kala n nuudiigiŋ aŋaŋ n nuugalı chaaŋ. Jigehe gie zie gbarı wa vuodiekemba n Chʋa Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ die dı vʋarına dı ba kala mi.”
24 Die ʋ kʋaŋandıısırı tıalıkaha die dı wʋnna naa, die ba jıı sınyıırıŋ a yi ba bale wo.
25 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı wa ba mana a lagısı taŋ ʋ jigiŋ a balı ba, “Nı gbaŋ nı sıba a baarı vuodiekemba dı daansınana vuosi tıŋgbaŋka gie me ŋaaŋ daga wa ba gbaŋ ta nyıŋkʋraha dıaŋ ŋaaŋ pɔgılı wa ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına.

* **20:19 20.19** Ba kpaasaha die yaa kuuti aŋaŋ tana a nʋa ma.

26 Ama nınıŋ die wo, nı sʋnsʋŋ vuodieke
dı yaala nyıŋkʋrıtı, sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a
bırıŋ wabʋ a tʋma a yıma vuoŋ mana.
27 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ʋ bemme
nıŋŋa, sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ nı mana
yɔmʋ,
28 sıba manıŋ vuota Bʋa dı sına die wo,
dama n ka keŋye dı vuosi tʋma a yıma mıŋ
ama n keŋye dı n tʋŋ yı vuosi, ta bı kpi a
yi vuosi pam ye gbatıtaanıŋ.”

Yisa die dı yuorine yıısı bale nine dene
(Maki 10.46-52; Luki 18.35-43)

29 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı nyınana Jeriko me, die kpıkpaaŋ die dı
dı Yisa kʋaŋ.
30 Ta yıısı bale die dı kalı sieku nʋaŋ a
wʋŋ dı Yisa keŋ tıanna mıŋ, die wıa die ba
piili a keese a baarı, “Tı Yɔmʋtieŋ, naaŋ
Davidi haagıŋ chıgı tı zɔɔlıŋ.”
31 Ama kpıkpaakʋ die dı natı ba dı ba
tarı watı, ama ta die ba wa a faası a
keese, “Tı Yɔmʋtieŋ, Davidi haagıŋ, chıgı
tı zɔɔlıŋ.”
32 Yisa die dı zie ta wa ba a keŋ pıası ba
dı, “Bıa nı yaala n yi a yı nı?”
33 Ba yiŋŋi a balı wa, “Tı Yɔmʋtieŋ, tı
yaala fʋ yuori wo tı nine.”
34 Ta zɔɔlıŋ die dı yigi Yisa, ta ʋ gbi gbi
ba ninehe, die ba ninehe die dı yuori yuori,
ta ba dı ʋ kʋaŋ.

21

Yisa die dı june Jerusalemi ba bıra wa dene
(Maki 11.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba kenne a keŋ gbigi Jerusalemi
ta keŋ Betifeji tıŋ, tıŋ dieke die dı benne
kunkogiŋ dieke ba wasınana Olivi Tıısı
Kunkogiŋ lʋgıŋ. Yisa die dı tʋŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba bale dı ba ga nıŋŋa
2 ta balı ba, “Nı gamma tıŋkpaŋka dı
benne nı nıŋŋa, womi nı nan ye bonnııŋ
dı bɔbına zie ta ka bʋa dı zie mi; nı
forisike a yaa ha a keŋ n jigiŋ.
3 Dıı yi ta vuoŋ dı pıası nı wııŋ, nı balı
wa, nı Yɔmʋtieŋ yaalala ka, ta ʋ nan vaa
nı yaa ha keŋ.”
4 Wıaha gie mana die keŋ yi mıŋ sıba die
Ŋmıŋ dı vana ʋ naazʋalıba wʋnyı die dı
balına die wo dı
5 “Nı balı Zayɔni tıka vuosi dı,
‘Ye, nı naaŋ wa kieŋ nı jigiŋ.
Ʋ yiwo vuodieke dı sʋʋna ʋ gbaŋ
tıŋgbaŋ,
ta jʋala boŋ dieke dı yi bonpɔlı.’ ”
6 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga yi
wudieke Yisa die dı balla ba dı ba yi wo.
7 Die ba yaa bonııkʋ aŋaŋ ka bʋa a keŋ, a
nagı ba nyinyeeke a diisi a kʋası ta Yisa dı
jʋalı.
8 Kpıkpaakʋ vuosi bataŋ die dı nagı ba
nyinyeeke a jatı sieku me, ta bataŋ dıaŋ
dı chıa tıısı naası a jatı sieku me.
9 Ta kpıkpaaŋ dieke dı benne ʋ nıŋŋa
aŋaŋ vuodiekemba dı benne ʋ kʋaŋ dı
nata a baarı,
“Hozaana!* Nı bırıma Davidi haagırı gie.
Ŋmıŋ yi alibarika a yı vuodieke dı
kennene ʋ saaŋ ma.
Nı faası natıma hozaana ŋmıŋsikpeŋ.”
10 Die Yisa die dı gana a ga juu
Jerusalemi, tıka vuosi mana die dı hagı a
zie a pıasa taŋ dı, “Mınıa wʋnna?”
11 Kpıkpaakʋ die dı yiŋŋi balı ba dı,
“Yisa, vuodieke dı yine Ŋmıŋ naazʋa ta
nyıŋ Nazeriti, Galili tıŋgbaŋ ma wa.”

Yisa die dı wʋnsına Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ dene
(Maki 11.15-19; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22)

12 Ta Yisa die dı ga a juu Ŋmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ma a yagı vuodiekemba
mana die dı daanana aŋaŋ vuodiekemba
die dı yalla nyinti a daa mi; die ʋ kpaŋŋı
vuodiekemba dı tarıgınana ligirehe teebu-
lisi a bubi bubi aŋaŋ vuodiekemba die dı
yalla ŋmarısı a daa wa chıası a bubi,
13 ta die a balı ba dı, “Dı maagıya Ŋmıŋ
gbaŋkʋ sʋŋ dı wʋnıŋ Ŋmıŋ baarı, ‘N tigiri
gie nan dı wasa Ŋmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ’ ama
nınıŋ nı nagı ka a bırıŋ gaarıŋ jigiŋ.”
14 Die yıısı aŋaŋ gbarıgısı die dı keŋ ʋ
jigiŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma die
ʋ gbaaŋ ba mana.
15 Ama die Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı
jıı sınyıırıŋ die ba yene ʋ yinene mamachi
wıaha ta bı wʋŋ ballıbısısı dı natınana
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a baarı,
“Hozaana, nı bırıma Davidi haagırı gie
die wo!”
16 Die ba pıası wa, “Wʋŋ wudieke ba
balala wa mıŋ?” Ta ʋ yiŋŋi a balı ba, “Wa,
ama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Fʋ
yine ballıbısısı aŋaŋ ballınyaalısı dı bıra
fʋ vıınıŋ.’ Nı ye ka karıŋ wıaha gie Ŋmıŋ
gbaŋkʋ sʋŋ?”
17 Yisa die dı va ba, ta nyıŋ tıka sʋŋ a ga
Betani, die a dʋa mi tʋŋ dı vʋŋ.

Yisa die dı kana yı kınkamıŋ tııka dene
(Maki 11.12-14, 20-24)

18 Tʋŋ die dı vʋʋna sʋkʋleeliŋ die ʋ yiŋŋi
a gara tıka sʋŋ, die kɔŋ die dı yallı wa.
19 Die ʋ ye kınkamıŋ tııŋ dı zene gbigi
sieku nʋaŋ die ʋ ga ka jigiŋ, ama die ʋ ka
ye jaaŋ mana ka sikpeŋ sie vaatı nyıına

* **21:9 21.9** Hozaana chıaŋ yiwo “Gbatı tı taaŋ”.

ma. Na chıaŋ ma die ʋ balı yı tııka dı,
"Kaaŋ bı nyıŋ nyıŋnyıŋka!" Lele womi
tııka mana die dı ko.
20 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı yene naa wa
die dı yi be mamachi. Die ba pıasa taŋ,
"Lalıa kınkamıŋ tııka dı ko lagı lagı die?"
21 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Wusie
maŋ bala nı, dıı yi nı yi Ŋmıŋ yada ta ka
chıılıya nı nan bıagı a yi wudieke n yine yı
kınkamıŋ tııka gie; daa genke nyıına ma,
nı nan bıagı a balı yı kunkogiri gie dı, vʋʋ
a ga nan mʋgıkpıırı ma aŋ ka seŋ yi.
22 Dıı yi nı yi Ŋmıŋ yada nı nan ye
jadieke mana nı jʋʋsınana a yaala."

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa gamma ʋ yiko ke wıa dene
(Maki 11.27-33; Luki 20.1-8)

23 Yisa die dı yiŋŋi a keŋ juu Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta die daga
vuosi Ŋmıŋ wıaha, die Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosisi nyıŋkʋra die
dı keŋ ʋ jigiŋ a pıası wa dı, "Bıa yiko fʋ
yaa yie wıaha gie? Mınıa yına fʋ yiko ke
gie?"
24 Ta Yisa dı yiŋŋi a balı ba, "N nan pıası
nı wʋbalımıŋ, dıı yi nı bıagı a balı mıŋ ka
chıaŋ, n nan balı nı yiko dieke a yalla a yie
wıaha gie:
25 Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosisi
Ŋmıŋ nyaabʋ, Ŋmıŋ die yına wa yiko yaa
vuota?" Ba piili a nıga nınhagırıŋ dı, "Bıa
tı baa tı balı? Tı keŋ a baarı 'Ŋmıŋ jigiŋ',
ʋ nan yiŋŋi a balı tı dı, 'Ta bıa wıa nı ka
yi wo yada?'
26 Ama tı keŋ baarı ka nyıŋ vuota jigiŋ, tı
chıga ŋmaamıŋ aŋaŋ wudieke kpıkpaakʋ
dı baaŋ yi, dama vuoŋ mana die yi yada
dı Jɔɔn seŋ yiwo Ŋmıŋ naazʋa."
27 Die wıa die ba yiŋŋi a balı Yisa dı, "Tı
ka sıba." Die ʋ balı yı ba, "Die nıŋ n kaaŋ
balı nı vuodieke dı yına mıŋ yiko maŋ yaa
yie tʋʋmaha gie."

Daa wʋnyı ballı bale nandagırı wıa

28 A kʋaŋ chaaŋ Yisa dı pıası ba dı,
"Lalıa nı yile yaa gamma wıarı gie? Daa
wʋnyı die yalla ballı bale, ta die balı a
yı jakʋʋrı dı, 'N bʋa, ga kʋakʋ ma a tʋŋ
tʋʋma jinne.'
29 Bʋa wa die dı yiŋŋi a balı wa, 'N kaaŋ
ga' ama ka kʋaŋ chaaŋ ʋ tarıgı ʋ sʋŋanyile
ta ga kʋakʋ.
30 Die chɔɔŋ wa dı ga bʋabike jigiŋ a balı
die gbaŋ gbaŋ a yı wa, ʋ yiŋŋi a balı dı, 'N
chʋa n nan ga', ama die ʋ ka gaya."
31 Yisa die dı taanna nandagırı gie
a kpatı die ʋ pıası Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosisi nyıŋkʋraha
dı, "Ballı bale wo gie, ba jabıa yine ʋ chɔɔŋ
dı yaalala dene?"
Die ba yiŋŋi a baarı, "Jakʋʋrı."

Yisa die dı balı a yı ba dı, "Wusie
maŋ bala nı, lampotuosiribe aŋaŋ
vuodiekemba dı dʋaga hɔgʋkpana yaa
daakpana nan woliŋ a juu Ŋmıŋ naarı
ma nı ma.
32 Dama Jɔɔn dieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ die keŋ nı jigiŋ a dagı nı
sievııŋkʋ ama die nı ka yi wo yada, ama
lampotuosiribe aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana die dı yi wo yada. Die nı yene
wıaha gie mana kʋaŋ chaaŋ, nı ka tarıgı
nı sʋŋanyile ta yi wo yada."

Tʋntʋntıba nandagırı
(Maki 12.1-12; Luki 20.9-19)

33 Yisa die dı bı a balı ba, "Nı bı wʋŋ
nandagıŋ kaanı bıbra. Tigiŋ tieŋ wʋnyı
die benne a sʋʋ tıı diekemba dı baaŋ nan
nyıŋ nyıŋnyıŋka ʋ kʋaŋ ma, a nagı daatı a
kpie gilinke, ta die a wʋnsı vɔrıŋ, jigidieke
ba baaŋ dı ŋmʋa nyıŋnyıŋka nyaabʋ a
yie, ta kpii vııŋ mi. Ta nagı kʋakʋ a yı
tʋntʋntıba nuusi me dı ba daansıma. Dıı
yi a keŋ ŋmıntı dı ba kpaa a yı wa ta kpaa
ba tʋaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ dıa a ga tıŋ
kaanı.
34 Die nyınyıŋkaha kpaala saŋŋa die dı
kenne tʋgı die ʋ tʋŋ ʋ yɔŋısı dı ba ga
tʋntʋntıba jigiŋ a ga tuo ʋ tʋaŋ.
35 Ama ta tʋntʋntıba dı yigi ʋ yɔŋısısı a
nıgı wʋnyı pam ta kʋʋ wʋnyı ta taa wʋnyı
dıaŋ aŋaŋ tana.
36 Daa wa dı bı tʋŋ yɔŋısı bataŋ a
tıaŋ vuodiekemba ʋ wolinne a tʋŋ wa, ta
tʋntʋntıba dı yi be die gbaŋ gbaŋ.
37 Kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ ʋ tʋŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
Bʋademinŋ. A baarı, 'N sıba baarı ba nan
yı n bʋa wa jılıma.'
38 Ama tʋntʋntıba die dı yene ʋ bʋa wa
die ba balı yı tamba, 'Ʊ faarı diiru wo
wʋnna, nı vaa tı kʋʋ wa ta nyinti bırıŋ
tı sıtı!'
39 Ta die ba yigi wo a nagı wa a nyıŋ
kʋakʋ lʋgıŋ a kʋʋ wa."
40 Yisa die dı taanna nandagırı gie a
kpatı die ʋ pıası ba, "Die wıa kʋakʋ tieŋ
dı keŋ keŋ bıa ʋ baa ʋ yi tʋntʋntıba mi?"
41 Ba yiŋŋi balı wa dı, "Ʊ nan kʋʋ banıŋ
tʋntʋmbıatı tielibe ta nagı kʋakʋ a yı
vuogaası, vuodiekemba dı baaŋ nan yı wa
ʋ nyıŋnyıŋkaha tʋaŋ a kpaala saŋŋa."
42 Yisa dı balı yı ba, "Nı ye ka karıŋ
Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die dı maagına die wo?
Dı maagıya dı
'Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta baarı
ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi gɔŋgɔŋyʋgırıŋ
taŋ vıınıŋ,
Nabidie Ŋmıŋ yine die
ta a faası yi tı mamachi!' "
43 Die wıa Yisa die dı balı a yı ba, "Wusie
maŋ balı nı, Ŋmıŋ nan gbatı ʋ naarı a nyıŋ

nı jiginˇ ta nagı a yı vuodiekemba dı baaŋ
nan vaa ʋ dii ka nyʋarı.
44 ((Ama vuodieke dı nanna tanı gie
sikpeŋ nan ŋmabı ŋmabı ama vuodieke
tanı dı keŋ nan ʋ sikpeŋ ʋ nan nʋŋ nʋŋ
sıba zɔŋ.))”
45 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ Farasisi die dı wʋnna nandagaha die
ba mıŋŋı sıba banıŋ ba wıa Yisa die taaŋ
nandagırı.
46 Die ba yaala ba yigi wo, ama die ba
chıga kpıkpaakʋ ŋmaamıŋ dama vuosi die
yi yada a baarı dı Yisa yiwo Ŋmıŋ naazʋa.

22

Hɔgʋ faarıŋ nandagıŋ
(Luki 14.15-24)

1 Yisa die dı bı nagı nandaga a balı wıa
a yı vuosisi dı,
2 “Ŋmıŋ naarı sıı sıba naaŋ wʋnyı die
dı wʋnsına hɔgʋhaalʋ banwʋla dı ʋ yı ʋ
bʋa.
3 Ta die tʋŋ ʋ yɔŋısı dı ba ga balı
vuodiekemba ʋ wone a posi wo dı ba keŋ
banwʋlaka, ama die ba ka yaala ba keŋ.
4 Die ʋ bı tʋŋ yɔŋısı bataŋ ta balı ba dı,
‘Nı gamma a ga balı vuodiekemba die n
wone a posi wo dı chaantı nyindiike yi siri
mıŋ; n wɔŋ kʋʋ narapɔlıka aŋaŋ naara
narıka ta a mana yi wo siri; die wıa nı keŋ
a keŋ dii banwʋlaka chaantı!’
5 Ama die ʋ posine vuodiekemba ba die
ka tɔgıŋ wa ta die ga ba tʋʋma jige; wʋnyı
dı ga ʋ kʋaŋ, ta wʋnyı dıaŋ dı ga ʋ nyinti
daala jiginˇ nyʋʋŋ ma,
6 ta bataŋ dıaŋ die dı yigi ʋ yɔŋısısı a
nıgı nıgı ba ta kʋʋ ba.
7 Die naaŋ wa dı jıı sınyıırıŋ pam; ʋ tʋŋ
ʋ sojasi ba ga kʋʋ vuokʋʋlaha ta jʋʋ ba
tıka boliŋ.
8 A kʋaŋ chaaŋ die naaŋ wa dı wa
ʋ yɔŋısısı a balı ba dı, ‘N hɔgʋhaalʋ
banwʋlaka chaantı yi siri mıŋ, ama
vuodiekemba n wone a posi wo ka mʋ dı
ba keŋ.
9 Die wıa nı wa gamma tıka sʋŋ
siekpııma ma, a wa vuodieke mana nı
baaŋ nan tuoli dı ba keŋ a dii laalıkʋ
chaantı.’
10 Die ʋ yɔŋısısı dı nyıŋ ga siekpııma
ma, a ga wa vuodiekemba mana ba yene,
vuovıına aŋaŋ vuobıatı mana; ta die ba
keŋ a suuli banwʋlaka tigiri me.
11 “Ta Naaŋ wa die dı keŋ dı ʋ daansı
ye vuodiekemba dı kenne banwʋlaka, die
ʋ ye daa wʋnyı dı benne vuosi sʋnsʋŋ ta
ka yeegi banwʋla nyiŋyeeke.
12 Ta Naaŋ wa dı pıasi wa, ‘N zʋa yiwo
lalıa a keŋ juu giena ta ka yeegi banwʋlaka
nyiŋyeeke?’ Ama daa wa die ka balı wıı.
13 Womi naaŋ wa die dı balı yı ʋ yɔŋısı,
‘Nı bɔbı ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı a nagı wa a
taaŋ yeŋ me lımıŋ ma. Mi ʋ nan dı kʋma
ta ŋɔba nyına.’ ”
14 Yisa die dı taanna nandagırı a kpatı, ʋ
balı ba dı, “Ŋmıŋ wa wa vuosi pam, ama
ʋ nan vʋarı vuosi bıta.”

Lampo tuniŋ wıa
(Maki 12.13-17; Luki 20.20-26)

15 Die Farasisi vuosi die dı nyıŋ a ga a
lagısı tamba a yaala sieti dı ba yigi Yisa
aŋaŋ wʋpıasıka.
16 Die ba tʋŋ ba kʋaŋandıısırıba bataŋ
aŋaŋ Herodi vuosi bataŋ Yisa jiginˇ. Die
ba pıasi wa dı, “Dıdagırʋ, tı sıba a baarı
bala wusie, ta daga vuosi Ŋmıŋ sieti aŋaŋ
wusie, ta ka tɔgıma vuosi, dama fʋ ka
tɔgıma vuota dı sına die.
17 Die wıa, balı tı, lalıa fʋ yile yaa
gamma lampo tuniŋ wıa? Tı mıraha yı
sieŋ mıŋ dı tı tumme lampo a yıma Roma
tıŋgbaŋ naaŋ wa Siiza yaa tı daa tumme?”
18 Ta Yisa die dı wɔŋ sıba ba
sʋŋanyilibıatı, die wıa die ʋ balı dı,
“Nınıŋ gıgaantıba gie, bıa nı yaala nı
magısı mıŋ?
19 Nı nagı ligiribiŋ dieke nı balla nı nagı
a tuŋ lampoke a dagı mıŋ.” Die ba yaa
ligire bini a keŋ yı wa,
20 die ʋ pıasi ba dı, “Mınıa nine chaaŋ
aŋaŋ ʋ saaŋ diisine ka ma die?”
21 Die ba yiŋŋi baarı, “Naaŋ Siiza.” Die
chıaŋ ma die Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Die nıŋ nı tuŋ a yı naaŋ Siiza jadieke dı
yine ʋ sıtı ta tuŋ yı Ŋmıŋ jadieke dı yine
Ŋmıŋ sıtı.”
22 Die ba wʋnna naa wa die dı yi be
mamachi, die ba va wa ta ga.

Kunti hagıŋ wıa
(Maki 12.18-27; Luki 20.27-40)

23 Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ die Sadusi
vuosi bataŋ die dı keŋ Yisa jiginˇ. (Banıŋ
ba balala dı kunti kaaŋ hagı kuŋ me.)
24 Die a baarı, “Dıdagırʋ, Mosisi die balı
dı dembiŋ dı keŋ faarı hɔgʋ ta kpi ta wo
ballı, sie ʋ nımbʋa faarı kpihɔgʋ wa a
mıırı ballı a yı vuodieke dı kpine wo.
25 Die nımballı bayʋpɔyı die benne. Die
jakʋʋrı dı faarı hɔgʋ ta kpi ta wo ballı, ta
ʋ nımbʋa dı faarı kpihɔgʋ wa.
26 Die gbaŋ gbaŋ die dı yi ʋ nımbʋa die
dı diisine bule wo a yaa ga tʋgı vuodieke
die dı diisine bʋtaa wa, a yaa die a ga kpatı
dembisi bayʋpɔyı wa mana.
27 Ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa dıaŋ die
dı kpi.
28 Die wıa, dıı yi ta kunti hagıŋ daaŋ dı
keŋ tʋgı, mınıa hɔgʋ baaŋ yi wo? Dama
ba mana die faarı wa mıŋ.”

29 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, “Nı baya mıŋ, dama nı ka sıba Ɲmıŋ gbaŋkʊ, ta bı
ka sıba Ɲmıŋ dı yalla hagırıŋ dene.
30 Dama kunti dı keŋ hagı kuŋ me ba nan
dı sıı sıba malakasi dı benne arızanna ma,
ta hɔgʊ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ kaaŋ dı
beri.
31 Yaa gamma kunti hagıŋ ma nı ye ka
karıŋ wudieke Ɲmıŋ dı bala a yı nı wa ʊ
gbaŋkʊ ma?
32 Dı ‘Manıŋ n yine Ɲmıŋ dieke Abara-
hami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu dı jıannana.’
Vuosi gie die kpiye mıŋ ama ba ye ko bie
ba mısı ma dama Ɲmıŋ ka yi kunti Ɲmıŋ
ama vuodiekemba dı benne ba mısı ma?”
33 Die kpıkpaakʊ dı wʊnna naa, die dı yi
be mamachi aŋaŋ ʊ dagıkʊ.

Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa
(Maki 12.28-34; Luki 10.25-28)

34 Die Farasisi dı wʊnna dı Yisa
nyıŋbalıkaha die nyaŋŋı Sadusisi die ba
lagısı tamba a keŋ.
35 Ba wʊnyı die dı yine mıraha dıdagırʊ
dı magısı wa aŋaŋ wʊpıasıkıŋ dı,
36 “Dıdagırʊ, mırı bıa tıanna mıraha
mana?”
37 Yisa die dı yiŋŋi a baarı dı, “ ‘Chome
fʊ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ fʊ sʊŋ
mana aŋaŋ fʊ haalıŋ mana aŋaŋ fʊ
sʊŋanyile mana.’
38 Genke yine mırı dieke dı benne nıŋŋa
ta bı tıaŋ mıraha mana.
39 Ta jadieke dıaŋ dı diisine bule wo
dıaŋ bı yiwo nıŋŋmına a gʊtı, ‘Chome fʊ
chanchaaŋ sıba fʊ gbaŋ gbaŋ.’
40 Mosisi mıraha mana aŋaŋ Ɲmıŋ
naazʊalıba dagıtı mana diisi wo mıraha
ale wo gie me.”

Mınıa bʊa yine Masia wa
(Maki 12.35-37; Luki 20.41-44)

41 Saŋŋa dieke ta Farasisi dı lagısına
tamba die Yisa dı pıası ba dı,
42 “Bıa nı yile yaa gamma Ɲmıŋ
vuovʊarıkırı Masia wa wıa? Mınıa bʊa
yine wo?” Ba yiŋŋi balı wa “*U* yiwo Davidi
haagıŋ.”
43 Die Yisa dı pıası ba, “Ta bıa yine saŋŋa
dieke Davidi die dı suuline aŋaŋ Ɲmıŋ
Haalıbʊ die dı wasa wa dı, n ‘Yɔmʊtieŋ?’
Ta baarı
44 ‘Nabidie Ɲmıŋ die bala n Yɔmʊtieŋ;
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ,
a ga tʊgı saŋŋa dieke n baaŋ nan nagı
fʊ dataası a yi fʊ nuusi me.’
45 Dıı yi ta Davidi die dı wasa Masia wa dı
‘N Yɔmʊtieŋ’, dı bı baa dı yiwo lalıa Masia
wa bı yi Davidi haagıŋ?”
46 Die ba wʊnyı mana die ka bıagı a
yiŋŋi a balı wııŋ, die wıa a nyıŋ dında
daarı mi yaa gamma vuoŋ die ka bı yaa
sikimiŋ a baaŋ nan bıagı a pıası Yisa
wʊpıasıka.

23

Yisa die dı kpaana vuosi yaa gamma mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi vuosi wıa dene

(Maki 12.38, 39; Luki 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Die Yisa die dı balı a yı kpıkpaakʊ aŋaŋ
ʊ kʊaŋandıısırıba dı;
2 “Mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi yine
vuodiekemba ba yına sieŋ dı ba yiŋŋi
balıma Mosisi mıraha chıası.
3 Die chıaŋ ma dı vıına aŋ nı saagı ta
dıa ba dagına nı die mana, ama nı sımma
nı keŋ yime wudieke ba yinene, dama ba
ka dı wudieke ba balala wa.
4 Ba ŋaaŋ vaa wa vuosi chii chiidʊnsa,
chii dieke dı dʊnsına a yıa ba, ama ba ka
saaga a suŋŋe be aŋ ba chii chiititi.
5 Wudieke mana ba yinene, ba yie mıŋ
dı vuota ye be. Ye, ba nagına Ɲmıŋ mıraha
dı maagına bıta gbanbisi me a bɔbı yi ba
die aŋaŋ ba nuusi me ta a faası dala dala
die; bı ye ba nyiŋyeeki wagıtı kʊaŋ nʊa dı
wagırına ta faası teeli die.
6 Dıı yi ba dʊʊga jige ba ŋaaŋ yaala ba
kala sikpeŋkpııma tieliŋ jigikasıka; ta ba
keŋ ga Ɲmıŋ jıamıŋ juone jigiŋ, ba ŋaaŋ
yaala ba kala vuokpııma jigikasıka;
7 ta bı yaala ba waasıma ba aŋaŋ jılıma
nyʊgıtı jige ta wasıma ba ‘Dıdagırʊ.’
8 Ama nınıŋ nıŋ da keŋ yi ba wasıma
nı ‘Dıdagırʊ’ dama nı mana yiwo nımballı
aŋaŋ taŋ ta yaa nı Dıdagırʊ balımıŋ.
9 Ta nı daa keŋ wa vuoŋ tıŋgbaŋka
gie me ‘Chɔɔŋ’ dama nı yaa wa Chɔɔŋ
balımıŋ; wʊnıŋ ʊ yiwo Ɲmıŋ dieke dı
benne arızanna ma.
10 Nı daa bı vaa vuosi wa nı ba
‘Nıŋŋandıısırıba’ dama nı yaa wa nı
Nıŋŋandıısırı balımıŋ wʊnıŋ ʊ yine Yisa
Masia.
11 Vuodieke dı yine vuokpııŋ nı sʊŋ ʊ yi
ʊ gbaŋ nı tʊntʊntʊ.
12 Ama vuodieke dı kɔtına ʊ gbaŋ
ŋmıŋsikpeŋ, Ɲmıŋ nan dansı sʊʊŋ wa
tıŋgbaŋ; ama vuodieke dı sʊʊna ʊ
gbaŋ tıŋgbaŋ Ɲmıŋ nan daansı kɔtı wa
ŋmıŋsikpeŋ.”

Gıgaantıba vuosi gaamıŋ wıa

(Maki 12.40; Luki 11.39-42, 44, 52; 20.47)

13 Ta Yisa dı bı balı dı, “Nınıŋ
mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba yine
gıgaantıba dı nan dı bıaŋ a yı nı, dama
nınıŋ nı ligi wo Ɲmıŋ naarı sanʊarı dı
vuosi daa juu. Nı gbaŋ ka baa nı juu, ama
ta kaga vuodiekemba dı yaalala ba juu wo.

14 ((Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba yine gıgaantıba, wʊbıaŋ bie nı ma, dama nı gbata kpihɔgʊba tige, ta jʊʊsa Ɲmıŋ a yʊasa ta gaama sıba nı yiwo vuodiekemba dı chıgınana Ɲmıŋ. Die wıa nı tıbıdatıŋ nan dı faası dala pam.))

15 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba yine gıgaantıba, wʊbıaŋ bie nı ma, dama nı gasa mʊgıkpııma ta chʊŋ gara tıŋgbaŋısı ta yaala vuodieke dı baaŋ nan tarıgı ʊ beriŋ a dıa nı kʊaŋ, dıı yi nı keŋ ye vuoŋ, nı ŋaaŋ yiwo ʊ tʊmbıatı dieke dı yalla wa a gara Sitaani boliŋ me bı gʊtı die bule sıba nınıŋ.

16 "Nınıŋ yıısı dıdatırıŋ, wʊbıaŋ bie nı ma! Nı daga vuosi dı, 'Dıı yi ta vuoŋ dı huu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ, dı ka yi nıŋŋmına, ama dıı yi ʊ keŋ huu ligire dieke dı benne juoku me wo sie ʊ yi dene.'

17 Nınıŋ yıısı aŋaŋ gaantıŋ, nyinti ale wo gie a jabıa yine nıŋŋmına, ligirehe yaa Ɲmıŋ juokpeŋkpııkʊ die dı yine ligirehe dı yi Ɲmıŋ sııtı?

18 Ta nı bı daga dı, 'Dıı yi vuoŋ dı huu kaabıŋ koriŋ, ka ka yi nıŋŋmına, ama ʊ keŋ huu kaabıŋ dɔŋ dı diisine koriku me wo, sie ʊ yi dene gbaŋ gbaŋ.'

19 Nı seŋ yiwo yıısı wusie. Nyinti ale wa a jabıa yine nıŋŋmına, kaabıŋ dɔŋkʊ yaa koriku dı yine kaabıkʊ dɔnka die dı yi Ɲmıŋ sııtı?

20 Die wıa dıı yi ta vuoŋ dı huu kaabıkʊ koriku, dı dagı sıba ʊ huu kanıŋ aŋaŋ jadieke mana dı diisine ka ma.

21 Ta dıı yi vuoŋ dı huu Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ, dı dagıya sıba ʊ huu kanıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ, vuodieke dı benne ka ma.

22 Dıı bı yi vuoŋ dı huu arızanna, ʊ huu wa Ɲmıŋ naarı gbaŋtıtı aŋaŋ vuodieke dı kalala ka ma.

23 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba die yine gıgaantıŋ, wʊbıaŋ bie nı ma. Nı naga nanjʊʊsı aŋaŋ bʊŋʊ aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sʊŋ a nagı kaanı a yıa Ɲmıŋ, ama ta va jadieke dı yine nıŋŋmına ʊ mıraha ma; sıba wusie sarıya diile, aŋaŋ zɔɔlıŋ chıgıla aŋaŋ yada yiile. Genhe die mʊna nı yime, ta da va hanıŋ ba yiile.

24 Nınıŋ yıısı diekemba dı datınana nı chanchaalıŋ naa, nı ŋaaŋ vʊara nanjʊʊŋ nyaaŋ ma a taaŋ ama ta nyıa nyɔgını aŋaŋ nyaabʊ!

25 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʊbıaŋ bie nı ma, dama nı daaraa nı nyanyuuli kpala aŋaŋ nı tımbala kʊası, ama a sʊgıtı dı suuli aŋaŋ gbatıŋ aŋaŋ halı.

26 Nınıŋ Farasisi mba yine yıısı, nı woliŋ a daarı nı nyanyuuli kpalaha aŋaŋ nı tımbalaha sʊgıtı, ta a kʊası dıaŋ nan daarı.

27 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʊbıaŋ bie nı ma. Dama nı sıı sıba vɔrıtı dieke ba mıı a penti zie, ta a kʊası dı vıına ama ta a sʊgıtı dı suuli aŋaŋ vuota kɔba aŋaŋ nyʊʊgıŋ.

28 Die gbaŋ gbaŋ ta vuosi yese nı yeŋ me ta nı vıına, ama nı sʊgıtı dı suuli aŋaŋ ŋmınchıbısı aŋaŋ bıaŋ.

Yisa die dı bala ba tıbıdatıŋ wıa
(Luki 11.47-51)

29 "Nınıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi mba nı yiwo gıgaantıŋ, wʊbıaŋ bie nı ma. Nı mıa Ɲmıŋ naazʊalıba vɔrıtı, ta penti zieŋ, ta yi jadieke dı baaŋ nan tıınsı vuosi yaa gamma vuodiekemba die dı chıgınana Ɲmıŋ kuŋ wıa,

30 ta baarı dı, die tı tıŋ beri tı chɔɔŋkʊʊlıŋ saŋka, tı tıŋ kaaŋ yi wudieke ba yine wo ta kʊʊ Ɲmıŋ naazʊalıba.

31 Die wıa nı seŋ a saagı mıŋ dı nı yine vuodiekemba die dı kʊna Ɲmıŋ naazʊalıba wo haagısı.

32 Die wıa nı chɔɔŋkʊʊlıba die dı piiline a yie tʊmbıatı die wo, nı yi he a kpatı.

33 Nınıŋ nyinvuuke aŋaŋ nyinvuuke ballı. Nı baa nı yiwo lalıa a chıgı nyıŋ tıbıdatıŋ boli dieke dı wone kpisiŋ sʊŋ?

34 Die wıa n bala nı dı, n nan tʊŋ Ɲmıŋ naazʊalıŋ aŋaŋ sısıbırıŋ aŋaŋ dıdagırıŋ nı jigiŋ, ama nı nan kʊʊ bataŋ, ta kpaası bataŋ a diisi dagarıkıŋ ma aŋ ba kpi, ta nıgı bataŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juone me ta dı ba nagısı a nyıŋ tıŋ kaanı a ga tıŋ kaanı.

35 Naa chıaŋ ba kʊna vuodiekemba dı chıgınana Ɲmıŋ tıbıdatıŋ nan keŋ nı ma, a nyıŋ Abeli a tʊgı Berakia bʊa Zakaria ma, vuodieke die nı kʊna Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ aŋaŋ kaabıŋ koriku sʊnsʊkʊ.

36 Wusie maŋ bala nı, lele gie vuosi nan daansı ye tıbıdatıŋ tʊmbıatı gie mana wıa.

Yisa die dı chone Jerusalemi vuosi wıa dene
(Luki 13.34, 35)

37 "Nchʊanaawee, Jerusalemi vuosi, nınıŋ vuodiekemba dı kʊna Ɲmıŋ naazʊalıba, ta bı taa vuodiekemba ʊ tʊnna nı jigiŋ wo tana, bʊŋmıa maŋ mıa, a yaala dı n lagısı nı bʊnyı sıba kpıanııŋ dı ŋaana lagısı ka ballı ka chobiti chıaŋ ta nı ka saaga.

38 Ye, Ɲmıŋ va nı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ta ka zie yɔrı.

39 N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma, nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra a ga tʊgı saŋŋa dieke nı baaŋ nan balı dı, 'Ɲmıŋ alibarika bie vuodieke dı kennene tı Yɔmʊtieŋ saaŋ ma.' "

24

Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ chʋʋsɪŋ wɪa
(Maki 13.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dɪ nyɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ jigiŋ a chʋŋ gara, die ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʋ jigiŋ a balɪ
wa, ye Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ dɪ
vɪɪna die.
2 Die ʋ pɪasɪ ba dɪ, “Nɪ ye nyinti gie mana
mɪŋ? Wusie maŋ bala nɪ, ba nan kpaŋŋɪ
a mana a taaŋ tɪŋgbaŋ ma, ta taŋ balɪmɪŋ
gbaŋ kaaŋ wɪarɪ a sʋgɪ ka chanchaaŋ ma.”

Wumugisike aŋaŋ wahala wɪa
(Maki 13.3-13; Luki 21.7-19)

3 Yisa die dɪ sʋʋna a kalɪ kunkogiŋ dieke
ba wasɪnana Olivi Tɪɪsɪ kunkogiŋ sikpeŋ
die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʋ jigiŋ
ba nyɪɪna a pɪasɪ wa, “Balɪ tɪ saŋŋa dieke
genhe mana dɪ bala a yi aŋaŋ wudieke dɪ
bala ka yi a dagɪ sɪba fʋ kieŋku aŋaŋ dʋnɪa
kpatɪŋ gbigiye mɪŋ.”
4 Die ʋ yiŋŋi a balɪ ba, “Nɪ sɪmma aŋ
vuoŋ da keŋ gaaŋ nɪ,
5 dama vuosi pam nan nagɪ n saaŋ a keŋ
a baarɪ banɪŋ ba yine manɪŋ Masia wa ta
gaaŋ vuosi pam.
6 Nɪ nan wʋŋ tɔntɪ watɪ nɪ chaaŋ aŋaŋ
saasaa wɪa, ama nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla
nɪ, dama sie wɪaha gie yi, ama a ka dagɪ
sɪba dʋnɪa kpatɪkʋ keŋye mɪŋ.
7 Vuosi buuriŋ nan wagɪ taŋ, naalɪŋ nan
wagɪ naalɪŋ. Kɔŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ dɔmɪŋ
nan dɪ bie jigiŋ mana.
8 Wɪaha gie mana nan dɪ sɪɪ sɪba maarɪŋ
yʋagɪŋ piiliŋ.
9 “Saŋka mi ba nan yigi nɪ a nagɪ nɪ yɪ aŋ
ba vaa nɪ dii wahala, ta kʋʋ nɪ. Tɪŋgbaŋɪsɪ
mana nan dɪ haa nɪ dama nɪ dɪna n kʋaŋ
wɪa.
10 Saŋka mi vuosi pam nan zeti n kʋaŋ
dɪɪsɪŋ, ba nan posi tamba chɪasɪ ta haa
tamba.
11 Ta ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba nan keŋ a
gaaŋ vuosi pam.
12 Bɪaŋ dɪ bala ka dalɪma tɪŋgbaŋka gie
wɪa, ta vuosi pam choti nan dɪ sʋnsɪ.
13 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ dine
sikimiŋ a ga tʋgɪ wahalaka gie kpatɪŋ nan
ye gbatɪtaanɪŋ.
14 Ta ba nan mʋʋlɪ Ŋmɪŋ naarɪ
wʋvɪɪnaha gie dʋnɪa ka gie mana mana
ma, dɪ vuoŋ mana wʋŋ, ta dʋnɪa ka kpatɪŋ
ye keŋ.

Ŋmaaŋbɪaŋ wɪa
(Maki 13.14-23; Luki 21.20-24)

15 “Nɪ nan ye ‘Jachʋʋsɪ’ dieke ta Ŋmɪŋ
naazʋa Danieli die dɪ balla ka wɪa wa
dɪ, genke Ŋmɪŋ dɪ chʋarɪŋ, ka nan dɪ
zie Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ.”
(Vuodieke mana dɪ a keŋ a karɪŋ wɪaha
gie, ʋ sɪmma a chɪasɪ.)
16 “Saŋka mi vuodiekemba dɪ benne
Judia ma ma wa, chɪgɪ a ga jʋalɪ tana
sikpeŋ.
17 Ta vuodieke dɪaŋ dɪ keŋ bie ʋ mampili
sikpeŋ da keŋ sʋʋŋ tɪŋgbaŋ dɪ ʋ juu juoku
a nagɪ ʋ nyinti.
18 Ta vuodieke dɪaŋ dɪ keŋ bie ʋ kʋaŋ
ma, ʋ da keŋ kuli dɪ ʋ nagɪ ʋ jayeekiŋ.
19 Saŋka mi hɔgʋ nyuutitieliŋ aŋaŋ
vuodieke dɪ yalla ballɪnyaalɪsɪ nan dii
wahala pam!
20 Nɪ jʋʋsɪma Ŋmɪŋ aŋ ʋ da keŋ yi
wahalaha keŋ yɪbɪŋ saŋŋa yaa davʋʋsɪkɪrɪ
daraaŋ.
21 Dama saŋka mi wo, wahala pam nan
dɪ beri; Ŋmɪŋ die dɪ naanna dʋnɪa a keŋ
tʋgɪ jinne, kanɪŋ wahalaka mi ye ka keŋye;
ta kanɪŋ wahalaka mi kaaŋ bɪ keŋ.
22 Ŋmɪŋ dɪ tɪŋ ka gobi daraaha a taaŋ
vuoŋ tɪŋ kaaŋ ye gbatɪtaanɪŋ; ama ʋ
vuovʋarɪkaha wɪa ta ʋ nan gobi daraaha
a taaŋ.
23 “Saŋka mi dɪɪ yi vuoŋ dɪ a keŋ a balɪ
nɪ dɪ, ‘Nɪ ye, Masia wa wʋnna yaa ʋ benne
mi wo’, nɪ daa keŋ yi wo yada;
24 dama saŋka mi ŋmɪnchɪbɪsɪ Masiasi
aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba nan keŋ
nyɪŋ a tʋŋ mamachi wɪa dɪ ba gaaŋ
vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ vʋarɪna wa gbaŋ,
ba tɪŋ nan bɪagɪ.
25 Nɪ wʋmma! N wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ ta
saŋka ye ka tʋgɪya.
26 “Die wɪa, ba keŋ balɪ nɪ, ‘Ye, ʋ bie wo
haagɪŋ ma!’ Nɪ da keŋ ga mi yaa ba keŋ a
balɪ nɪ, ‘Ye, ʋ bie wo juoku me!’ Nɪ da keŋ
yi yada;
27 dama manɪŋ vuota Bʋa keniŋ nan dɪ
sɪɪ sɪba nɪɪŋ dɪ ŋaana nyɪgɪsɪ a nyɪŋ ŋmɪŋ
pɔsɪŋ a ga tʋgɪ ŋmɪŋ nanɪŋ chaakʋ die wo.
28 “Jigidieke jakpiikiŋ nyʋʋgɪŋ dɪ benne,
mi zuuti dɪ lagɪma.

Vuota Bʋa yiŋŋi kieŋku wɪa
(Maki 13.24-27; Luki 21.25-28)

29 “Wahalaha mi kʋaŋ chaaŋ ta ŋmɪŋ
nan sɪbɪ, chɪɪkʋ kaaŋ bɪ chaaŋ; ta
chɪŋmarɪsɪsɪ nan nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a nan
ta nyindieke dɪ benne ŋmɪŋsikpeŋ nan
dɔŋ a lagɪŋ taŋ.
30 Saŋka mi ta vuosi nan ye manɪŋ vuota
Bʋa wa yiŋŋi kieŋku siara ŋmɪŋsikpeŋ,
buuri dieke mana dɪ benne tɪŋgbaŋka gie
me nan kʋŋ, ta ye manɪŋ vuota Bʋa dɪ
benne nɪɪŋmara ma ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ
sʋʋna aŋaŋ yiko chuulikpeŋkpɪɪŋ.
31 Malaka nan wɪɪ wɪɪŋ, ta n tʋŋ n
malakasisi aŋ ba ga dʋnɪa lʋga a nɪɪsa
mana mana a lagɪsɪ n vuovʋarɪkaha dieke
dɪ benne tɪŋgbaŋka gie lʋga a nɪɪsa wa
mana.

Chunchuleke tɪɪka dagɪtɪ wɪa
(Maki 13.28-31; Luki 21.29-33)

32 “Nɪ vaa chunchule tɪɪka dagɪ nɪ yɪaŋ.
Ka nagɪsɪ dɪ keŋ pɔsa ta vaatɪ dɪ nyɪnna nɪ
sɪmma a baarɪ yɪbɪŋ gbigiye mɪŋ.
33 Nɪ bɪ a keŋ ye ta nyinti gie yie naa
gbaŋ gbaŋ nɪ sɪmma a baarɪ n keniŋ
gbigiye mɪŋ.
34 Wusie maŋ bala nɪ, lele vuosi kaaŋ kpi
a kpatɪ ta wɪaha gie mana keŋ yi.
35 Ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ nan keŋ a
tɪaŋ ga, ama n wʊbalɪkaha kaaŋ tɪaŋ naa
daa.

Vuoŋ ka sɪba Yisa yiŋŋi keniŋ daaŋ
(Maki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)

36 “Ama vuoŋ ka sɪba daarɪ yaa saŋŋa
dieke n baaŋ keŋ; malakasi dieke dɪ benne
arɪzanna ma dɪaŋ ka sɪba, manɪŋ Ŋmɪŋ
Bʊa gbaŋ ka sɪba, sie n Chʊa Ŋmɪŋ nyɪɪna
sɪbɪna.
37 Die dɪ sɪna die wo Nowa saŋka dɪ
nan dɪ sɪɪ die manɪŋ vuota Bʊa wa keniŋ
saŋŋa.
38 Nowa saŋŋa, saŋŋa dieke nyaakpɪɪbʊ
dɪ yene ka keŋye, vuosi die dɪ die ta nyuo,
ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgɪlɪasɪ a yɪa
chʊllɪŋ, a ga tʊgɪ daa dieke Nowa dɪ june
haarɪkpɪɪkʊ sʊŋ.
39 Ta vuosi gie die ka sɪba wudieke dɪ
yinene a tʊgɪ saŋŋa dieke nyaabʊ dɪ kenne
dii ba mana. Die dɪ baa dɪ sɪmma saŋŋa
dieke manɪŋ vuota Bʊa wa dɪ bala n keŋ
wo.
40 Saŋka mi dembisi bale nan dɪ tʊma
kʊakʊ ma, ta n nan nagɪ wʊnyɪ ta va
wʊnyɪ.
41 Hɔɔŋ bale nan dɪ nʊma zaa nɪa ma, ta
n nagɪ wʊnyɪ ta va wʊnyɪ.
42 Die wɪa nɪ gbara dama nɪ zɪ daa dieke
manɪŋ nɪ Yɔmʊtieŋ dɪ bala n keŋ.
43 Ama nɪ sɪmma wɪɪrɪ gie chɪaŋ; dɪɪ yi
ta tigiŋ tieŋ dɪ keŋ sɪba saŋŋa dieke gaarʊ
dɪ bala ʊ keŋ yuŋ ʊ tigiŋ me, ʊ tɪŋ nan
dɪ gbarɪ ta kaaŋ vaa ʊ wɪɪ ʊ tigiri a juu a
gaarɪ.
44 Die wɪa dɪ vɪɪna ta nɪ gbaŋ nɪ yi siri
saŋŋa mana dama manɪŋ vuota Bʊa nan
keŋ saŋŋa dieke nɪ kana ka yile dɪ n nan
keŋ wo.

Yɔmʊ die dɪ tuone ʊ Yɔmʊtieŋ nʊaŋ die
(Luki 12.41-48)

45 “Yɔmʊ bɪa yine yɪantieŋ ta yie ʊ
Yɔmʊtieŋ dɪ dagɪna dɪ ʊ yi wudieke?
Wʊnɪŋ ʊ yine vuodieke ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ nan
vʊarɪ dɪ ʊ daansɪma ʊ yɔmʊ chanchaalɪba
ta yɪma ba ba nyindiike saŋŋa dieke dɪ
mʊna.
46 Dɪɪ yi ta ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ keŋ tigiŋ ta ye
wo ta ʊ tʊma die wo gbaŋ, sʊgɪfɪalɪŋ nan
dɪ bie ʊ ma.
47 Wusie maŋ bala nɪ, ʊ nan nagɪ wa a
zieŋ dɪ ʊ daansɪma ʊ nyinti mana mana.
48 Ama ʊ yi yɔmʊbɪaŋ, ʊ nan dɪ yile ʊ
sʊŋ ma dɪ ʊ Yɔmʊtieŋ wo kaaŋ keŋ lagɪ
lagɪ,
49 ta piili a nɪga ʊ yɔmʊ chanchaalɪba
ta wʊnɪŋ ʊ nan dɪ die ta nyuo aŋaŋ
daanyuuriŋ.
50 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa
dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʊ kana ka yile dɪ
ʊ nan keŋ.
51 Ʊ keŋ keŋ, ʊ nan datɪ ʊ tɪbɪŋ ta nagɪ
wa a gʊtɪ gɪgaantɪba ma; mi ʊ nan dɪ kʊma
ta ŋɔba nyɪna.

25

Hɔgʊlɪaŋ baŋ nandagɪŋ wɪa

1 “Ŋmɪŋ naarɪ wɪa nan dɪ sɪɪ sɪba
hɔgʊlɪaŋ baŋ dieke die dɪ nagɪna ba
popolisi a ga dɪ ba ga tuoli hɔgʊ faarɪtʊ
die wo.
2 Hɔgʊlɪaŋ baŋ wa sʊŋ, banʊ die yiwo
gaantɪŋ, ta banʊ wa dɪaŋ dɪ yi sɪsɪbɪrɪŋ.
3 Gaantɪba die dɪ nagɪ ba popolisi ama ta
die ka nagɪ kpaaŋ a gʊtɪ pɔgɪlɪ,
4 ama ta sɪsɪbɪrɪba die dɪ nagɪ kpaaŋ a
siti siti a yi kɔlɪbɪsɪ ma a gʊtɪ pɔgɪlɪ aŋaŋ
popolisi.
5 Die hɔgʊ faarɪtʊ wa die dɪ yʊasɪ keniŋ,
die gbieŋ die dɪ yigi be, ba mana die dɪ
gʊʊrɪ.
6 “Ta die tanseese die ba wʊŋ kuli; ‘Hɔgʊ
faarɪtʊ wa wʊnna! Nɪ keŋ nyɪŋ a tuoli wo!’
7 Saŋka mi hɔgʊlɪaba baŋka mana die dɪ
hagɪ a ŋmɪɪlɪ ba popoli dɪ jʊalɪ.
8 Die hɔgʊlɪa gaantɪba die dɪ jʊʊsɪ
sɪsɪbɪrɪba dɪ, ‘Nɪ kaaŋ yɪ tɪ nɪ kpaabʊ bɪta?
Dama tɪ popolisi yaala a kpi mɪŋ.’
9 Ta sɪsɪbɪrɪba die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ,
‘Aayɪ, bʊ kaaŋ tʊgɪ tɪnɪŋ aŋaŋ nɪ mana.
Nɪ gamma vuodiekemba dɪ yalla daa wa
jigiŋ a daa bʊtaŋ yɪ nɪ gbaŋ.’
10 Saŋŋa dieke hɔgʊlɪa gaantɪba dɪ
benne sieŋ me a gara dɪ ba daa kpaabʊ,
ta hɔgʊ faarɪtʊ wa dɪ keŋ nyɪŋ. Sɪsɪbɪrɪba
banʊ wa die dɪ yine siri wo die dɪ dɪ hɔgʊ
faarɪtʊ wa a ga juu tigidieke banwʊlaka
die dɪ benne, ta die ba ligi sanʊarɪ.
11 “Ka kʊaŋ chaaŋ hɔgʊlɪa gaantɪba die
dɪ a keŋ tʊgɪ, a zie sanʊarɪ jigiŋ a wasa, ‘Tɪ
Yɔmʊtieŋ, tɪ Yɔmʊtieŋ, yuori sanʊarɪ a yɪ
tɪ.’
12 Ama ta hɔgʊ faarɪtʊ wa dɪ yiŋŋi balɪ
ba dɪ, ‘Wusie maŋ bala nɪ, n ka sɪba nɪ.’ ”
13 Die Yisa dɪ bɪ balɪ ba dɪ, “Die wɪa,
nɪ sɪmma, dama nɪ ka sɪba daa dieke yaa
saŋŋa dieke manɪŋ nɪ Yɔmʊtieŋ dɪ bala n
keŋ.

Yɔŋɪsɪ bataa wɪa
(Luki 19.11-27)

14 “Ɲmıŋ naarı wıa nan bı sıı sıba tigiŋ
tieŋ wʊnyı die dı bala ʊ dıa, ta wa ʊ yɔŋısı
a tıa ba ligire dı ba tuo a dime nyʊʊŋ.
15 Die ʊ yı ba wʊnyı mana ʊ sıbına
ʊ kpaŋŋınana ʊ gbaŋ dene; die ʊ nagı
salıma ligiribie tuse tuse anʊ a yı wʊnyı,
ta die a nagı tuse tuse ale a yı wʊnyı dıaŋ,
ta die a bı a nagı tusibalımıŋ a yı wʊnyı
dıaŋ. Ta die a nyıŋ a ga ʊ dıası.
16 Die yɔmʊ dieke die dı tuone tuse anʊ
wa die dı nyıŋ lagı lagı a nagı ligirehe a
tʊŋ tʊʊma a bı a ye tuse anʊ gbaŋ gbaŋ a
gʊtı.
17 Vuodieke die dı tuone tuse ale wo
gbaŋ die dı nagıha a tʊŋ tʊʊma a ye tuse
ale a gʊtı.
18 Ama yɔmʊ dieke die dı tuone tusi-
balıŋka die dı ga a tuu vɔrıŋ a nagı ʊ
Yɔmʊtieŋ ligirehe a lɔbırı mi.

19 “Die dı wana a yʊası pam, tigiri tieŋ
wo die dı yiŋŋi a keŋ, ta wa ʊ yɔŋısı dı ba
keŋ aŋ ʊ biisi, ta ʊ ye ba yene nyʊarı a mʊ
die.
20 Ta vuodieke die dı tuone tuse anʊ wa
die dı a keŋ a juu saŋka mi, a nagı tuse
anʊ dieke ʊ bına a ye wo, ta baarı, ‘N
Yɔmʊtieŋ, die yı mıŋ wa salıma ligiribie
tuse anʊ, ama n bı ye wo nyʊarı tuse anʊ
a gʊtı.’
21 Die ʊ Yɔmʊtieŋ dı balı wa, ‘Kpaŋŋı fʊ
gbaŋ, fʊnıŋ yiwo yɔmʊvıınıŋ, ta bı tʊma
vıınıŋ; mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa gie,
die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi me.
Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ aŋaŋ
fʊ sııtı.’
22 Ta die vuodieke dıaŋ die dı tuone
tuse ale wo die dı keŋ a juu a baarı, ‘N
Yɔmʊtieŋ, ye, die fʊ yı mıŋ wa salıma
ligire bie tuse ale, ama n dii wo nyʊʊŋ a
ye nyʊarı tuse ale a gʊtı.’
23 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo dı balı wa, ‘Kpaŋŋı
fʊ gbaŋ, fʊ yiwo yɔmʊvıınıŋ ta bı tʊma
vıınıŋ, mıŋŋı pɔgılı wa nyinti bıta wa gie,
die wıa n nan nagı pam a yi fʊ nuusi me.
Sʊgıfıalı dieke n yalla, yiwo manıŋ aŋaŋ
fʊ sııtı.’
24 Die yɔmʊ dieke dıaŋ dı tuone tusi-
balıŋka die dı keŋ a juu a baarı, ‘N
Yɔmʊtieŋ, n sıba dı fʊnıŋ yiwo nyınyırıtʊ,
a gobe jigidieke fʊ kana a ka bʊrıya, ta bı
lagısa nyindiike jigidieke die fʊ kana a ka
jatı nyıŋbʊra.
25 Die wıa ŋmaamıŋ die yalla mıŋ die
maŋ nyıŋ a nagı fʊ ligirebu a lɔbırı
tıŋgbaŋ. Die wıa, ka wʊnna, tuo fʊ jaaŋ.’
26 Die wıa ʊ Yɔmʊtieŋ wo die dı yiŋŋi
a balı wa dı, ‘Fʊnıŋ yɔmʊtɔgʊ aŋaŋ
walınkpıatieŋ; sıba baarı n yiwo vuodieke
dı gobinene jigidieke n kana ka bʊrıya ta
lagısa nyindiike jigidieke n kana ka jatı
nyıŋbʊra,
27 die nıŋ bıa yine ta fʊ ka nagı n ligirebu
a paŋŋı aŋ ba yiŋŋi tuŋ mıŋ aŋaŋ nyʊarı?
N tınna a keŋ naa wa n tıŋ nan tuo n jaabʊ
ta nyʊarı diisi ka ma.
28 Die wıa nı tuo ligirebu a nyıŋ ʊ jigiŋ a
nagı ka yı vuodieke dı yalla tuse baŋ wa.
29 Dama vuodieke mana dı yalla nyinti,
ba nan ye nyinti pam a gʊtı amʊ ba faası
yallıma pam. Ta vuodieke dıaŋ dı wone
jaaŋ ba nan tuo bıta gbaŋ ʊ yalla wa a nyıŋ
ʊ jigiŋ.
30 Ama yɔmʊtɔgʊ wa nıŋ, nı nagı wa a
vigi taaŋ yeŋ me lımıŋ ma, jigidieke ʊ baaŋ
nan kʊŋ ta ŋɔba nyına.’

Yisa dı bala ʊ dii vuosi sarıya wıa

31 “Manıŋ vuota Bʊa dı keŋ keŋ aŋaŋ n
hagırıŋ aŋaŋ n malakasisi n nan dı kalı n
naara gbanıŋ ma aŋaŋ jılıma pam.
32 Saŋka mi dʊnıa vuosi mana mana nan
lagısı n nıŋŋa, mi n nan puo be bule, sıba
yiyagırʊ dı ŋaana a puo yiise a nyıŋ bie
sʊŋ die wo.
33 N nan nagı yiisehe a zieŋ n nuudiigiŋ
chaaŋ, ta nagı biehe a zieŋ n nuugalı
chaaŋ.
34 Saŋka mi manıŋ naaŋ wa nan balı
yı vuodiekemba dı benne n nuudiigiri
chaakʊ dı, ‘Nınıŋ vuodiekemba n Chʊa
Ɲmıŋ dı yine alibarika yı, nı keŋ a juu
naarı dieke ta Ɲmıŋ die dı naanna a gbarı
nı a nyıŋ dʊnıa piiliŋ me,
35 dama kɔŋ die yalla mıŋ die nı yı mıŋ
nyindiike; ta nyanyuule die dı yalla mıŋ,
die nı yı mıŋ nyaaŋ maŋ nyu. Die n yiwo
chaanʊ ta nı mıŋŋı a tuo mıŋ nı tige me a
yi mıŋ chaantı.
36 Die n chʊŋ wa yɔrı die nı yı mıŋ garıtı,
ta die maŋ yʊagı ta nı suŋŋi mıŋ, die maŋ
juu dansarıka sʊŋ ta nı keŋ kaagı mıŋ.’
37 Womi ŋmıŋchıgırıba gie nan yiŋŋi a
pıası mıŋ dı, ‘Tı Yɔmʊtieŋ, saŋŋa bıa die
tı ye fʊ ta kɔŋ yallı fʊ ta tı yı fʊ nyindiike?
Yaa saŋŋa bıa die tı ye fʊ ta nyanyuule dı
yallı fʊ ta tı yı fʊ nyaaŋ fʊ nyu?
38 Saŋŋa bıa die tı ye fʊ ta fʊ yi chaanʊ
die tı tuo fʊ tı tige me a yi fʊ chaantı? Yaa
saŋŋa bıa die tı ye fʊ ta chʊŋ yɔrı ta tı yı
fʊ garıtı?
39 Saŋŋa bıa die tı ye fʊ ta yʊagı ta tı
suŋŋi fʊ? Yaa fʊ benne dansarıka sʊŋ tı
keŋ kaagı fʊ?’
40 Ta manıŋ Naaŋ wa nan yiŋŋi balı ba
dı, ‘Wusie maŋ bala nı, wudieke die nı
yine a yı vuodieke dı yine zɔɔlıntieŋ nı
nımballı sʊnsʊŋ wʊnyı wa die nı yi a yı
wa manıŋ.’
41 “Ka kʊaŋ chaaŋ n nan yiŋŋi a balı
a yı vuodiekemba dı benne n nuugalı ka
chaakʊ, ‘Nınıŋ vuobıatı gie, nı vıına aŋaŋ
tıbıdatıŋ, nı chʊnna ga ta va mıŋ. Nı
gamma a ga juu boli dieke dı kana a ka

kpise ta Ɲmɪŋ dɪ wʊnsɪna a gbarɪ Sitaani aŋaŋ ʊ vuosi wo.
42 Dama kɔŋ die yallɪ mɪŋ ta die nɪ mʊŋ
mɪŋ nyindiike, ta nyanyuule die dɪ yallɪ
mɪŋ ama die nɪ mʊŋ mɪŋ nyaaŋ.
43 Die n yine chaanʊ, ta nɪ ka saagɪ a tuo
mɪŋ nɪ tige me, ta die maŋ chʊŋ yɔrɪ ta nɪ
mʊŋ mɪŋ garɪtɪ, ta die yʊagɪ ta nɪ ka suŋŋi
mɪŋ, die maŋ juu dansarɪka ta nɪ ka keŋ
kaagɪ mɪŋ.'
44 Saŋka mi ba nan yiŋŋi a pɪasɪ mɪŋ dɪ,
'Tɪ Yɔmʊtieŋ, saŋŋa bɪa die tɪ ye fʊ ta kɔŋ
die dɪ yallɪ fʊ, yaa nyanyuule die dɪ yallɪ
fʊ, yaa fʊ yi chaanʊ, yaa fʊ chʊŋ yɔrɪ, yaa
fʊ yʊagɪ, yaa fʊ bie dansarɪka sʊŋ ta tɪ ka
suŋŋi fʊ?'
45 Saŋka mi n nan yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
'Wusie n bala nɪ, die nɪ zetine nɪ suŋŋi
zɔɔlɪntieŋ nɪ nɪmballɪ sʊnsʊŋ wʊnyɪ wa,
die manɪŋ nɪ zeti suŋŋiŋ dene.'
46 Vuosi gie nan ga juu tɪbɪdatɪ dieke dɪ
wone kpatɪŋ ma, ama ŋmɪŋchɪgɪrɪba nan
ga juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ sʊŋ."

26

Vuokpɪɪma die dɪ sanna dɪ ba kʊʊ Yisa dene
(Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Yisa die dɪ balla wɪaha gie mana a kpatɪ
die ʊ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ,
2 "Nɪ sɪba a baarɪ dɪ vʊntʊŋ yine
gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga, ta ba nan nagɪ manɪŋ
vuota Bʊa a yi vuosi nuusi me dɪ ba kpaasɪ
mɪŋ a dɪɪsɪ dagarɪkʊ ma."
3 Saŋka mi die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʊra aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʊra die dɪ
lagɪŋ taŋ Kayafasi tigiri me, vuodieke die
dɪ yine Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ.
4 Die ba saŋ ba baaŋ yi die a lɔbɪrɪ a yigi
Yisa a kʊʊ wa.
5 Die ba baarɪ, "Tɪ ka mʊ tɪ yigi wo
dʊʊgaka saŋŋa, tɪ yi die vuosisi nan yi
watɪ aŋ waagɪŋ nan."

Hɔgʊ wʊnyɪ die dɪ sitine tulaari a yi Yisa sikpeŋ me dene
(Maki 14.3-9; Jɔɔn 12.1-8)

6 Die Yisa die benne Betani tɪka ma wa,
Simoni vuodieke die dɪ yine gamɪŋ tigiŋ
me wo,
7 die hɔgʊ wʊnyɪ dɪ keŋ ʊ jigiŋ a pɔgɪlɪ
tulaari bʊnyɪ ligire dɪ faasɪna a tʊa a sitibu
a yi Yisa sikpeŋ me saŋŋa dieke ʊ kala a die
nyindiike.
8 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yene naa,
die ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ. Die ba pɪasa taŋ dɪ,
"Bɪa ʊ chʊʊsa tulaaribu die?
9 Tulaaribu gie tɪŋ nan bɪagɪ daa
ligirikpɪɪma a nagɪ ligirehe a suŋŋi
zɔɔlɪntieliŋ!"
10 Yisa die dɪ mɪŋŋɪ wudieke ba balala,
ta balɪ a yɪ ba dɪ, "Bɪa nɪ mugise hɔgʊ wa
gie dene? Wʊvɪɪnɪŋ ʊ yi a yɪ mɪŋ dene.
11 Zɔɔlɪntieliŋ nɪŋ nan dɪ beri nɪ jigiŋ
daaŋ mana ama manɪŋ n kaaŋ dɪ bie nɪ
jigiŋ daaŋ mana.
12 Tulaari dieke ʊ sitine a yi n ma wa, ʊ
yi a gbarɪ wa n guule.
13 Wusie maŋ bala nɪ, jigidieke mana ba
bala ba mʊʊlɪ Ɲmɪŋ wɪaha gie tɪŋgbaŋka
gie me, ba nan balɪ wudieke ʊ yine wo a
tɪɪnsɪ ʊ wɪa."

Judasi die dɪ saagɪna dɪ ʊ posi Yisa chɪaŋ dene
(Maki 14.10, 11; Luki 22.3-6)

14 Saŋka mi Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ
aŋaŋ bale wo wʊnyɪ, vuodieke die dɪ dine
Judasi Asikaroti wa die dɪ nyɪŋ a ga Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha jigiŋ
15 a baarɪ, "Bɪa nɪ nan yɪ mɪŋ dɪɪ yi maŋ
dagɪ nɪ nɪ baaŋ nan yi die a yigi Yisa wa?"
Die ba biisi salɪmayɪala ligiribie baŋɪsɪ-taa
a yɪ wa.
16 Die a nyɪŋ daarɪ mi Judasi die wa a
paalɪ a yaala sievɪɪnɪŋ dɪ ʊ nagɪ Yisa a yi
ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dine gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga nyindiike dene
(Maki 14.12-21; Luki 22.7-13, 21-23; Jɔɔn 13.21-30)

17 Ta paanʊ dieke die ba kana a ka
yi dabɔtɪ dʊʊga piiliku daarɪ, ta Yisa
kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a pɪasɪ
wa, "Sɪa fʊ yaala tɪ ga wʊnsɪ a yɪ fʊ a gbara
gasɪtɪaŋkʊ dʊʊga nyindiike daraaŋ?"
18 Die ʊ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Nɪ gamma
tɪka sʊŋ daa wʊnyɪ tigiŋ a balɪ wa dɪ, 'Tɪ
dɪdagɪrʊ tʊnna tɪ dɪ tɪ keŋ balɪ fʊ dɪ ʊ
saŋŋa gbigiye mɪŋ, ta ʊ yaala wʊnɪŋ aŋaŋ
ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dii gasɪtɪaŋkʊ dʊʊgaka
nyindiikehe fʊ tigiŋ me.' "
19 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dɪ ʊ bala
ba die wo, ta wʊnsɪ gasɪtɪaŋkʊ dʊʊgaka
diile siri.
20 Jɪŋmɪŋ die dɪ tʊgɪna, Yisa aŋaŋ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ
sʊʊŋ kalɪ dɪ ba dii.
21 Die ba dinene wo Yisa die dɪ balɪ ba
dɪ, "Wusie maŋ bala nɪ, nɪ wʊnyɪ bala ʊ
posi n chɪaŋ."
22 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba sʊgɪtɪ die dɪ
paalɪ chʊʊsɪ, die ba piili a pɪasa wa wʊnyɪ
wʊnyɪ, dɪ "N Yɔmʊtieŋ, wusie n ka yi tama
dɪ manɪŋ fʊ daga die?"
23 Ʊ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Vuodieke maŋ
aŋaŋ wa dɪ lune kpalɪ gie mi wo bala ʊ
posi n chɪaŋ.
24 Manɪŋ vuota Bʊa nan kpi sɪba Ɲmɪŋ
gbaŋkʊ die dɪ dagɪna die wo, ama wʊbɪaŋ
bie vuodieke dɪ bala ʊ posi n chɪaŋ wa ma!

Ba tɪŋ ka mɪɪrɪ dɪ tieŋ gbaŋ dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa.”

25 Saŋka mi Judasi vuodieke die dɪ bala
ʋ posi ʋ chɪaka gbaŋ dɪ baarɪ, “Dɪdagɪrʋ,
manɪŋ fʋ daga?” Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ
wa, “Wa, dɪ yiwo fʋnɪŋ.”

Tɪ Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wɪa
(Maki 14.22-26; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

26 Die ba yene ko die, Yisa die dɪ nagɪ
paanʋ, a waasɪ Ŋmɪŋ ta yi ke gbieri gbieri
a nagɪha a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba, ta baarɪ,
“Nɪ tuo a dii. N nyɪŋgbanɪŋ wʋnna.”

27 Ta die bɪ nagɪ nyaaŋchibiŋ aŋaŋ daaŋ,
a pagɪ Ŋmɪŋ ta die a nagɪ ka a yɪ ba ta
baarɪ, “Nɪ mana tuo a nyu.

28 Gembu yine n zɪŋ dieke dɪ bala ka
yi Ŋmɪŋ nʋarɪ zie aŋaŋ wusie, zɪŋ dieke
dɪ bala ka nyɪŋ n nyɪŋgbanɪŋ ma vuosi
pam wɪa, aŋ ka vaa Ŋmɪŋ vaa a chaa ba
tʋmbɪatɪ.

29 N bala nɪ, n kaaŋ bɪ nyu daabʋ gie, sie
daa dieke manɪŋ aŋaŋ nɪ dɪ bala tɪ lagɪsɪ
a nyu daahaalɪbʋ n Chʋa Ŋmɪŋ naarɪ ma,
ŋmɪŋsikpeŋ.”

30 Die ba wa chɪa Ŋmɪŋ jɪamɪŋ yɪlɪ,
ka kʋaŋ chaaŋ ba chʋŋ ga Olivi Tɪɪsɪ
kunkogiri me.

Yisa die dɪ bala dɪ Piita nan chiisi dɪ ʋ ka sɪba wa dene
(Maki 14.27-31; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

31 Saŋka mi die Yisa dɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
“Yuku gie nɪ mana nan chɪgɪ ta va mɪŋ,
dama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ
‘Ŋmɪŋ nan kʋʋ yiyagɪrʋ wa ta yiisehe ʋ
yagɪnana wa jaasɪ jigiŋ mana.’

32 Ama maŋ a keŋ hagɪ kuŋ me, ka kʋaŋ
chaaŋ n nan woliŋ nɪ nɪŋŋa a ga Galili tɪŋ
ma.”

33 Ta Piita die dɪ a yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Dɪɪ yi ta vuoŋ mana dɪ chɪgɪ ta va fʋ, ama
manɪŋ n kaaŋ chɪgɪ ta va fʋ.”

34 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ a yɪ wa
dɪ, “Wusie maŋ bala fʋ, jinne yuku gie,
kparaaŋ nan keŋ baa ka kʋmma, ta chiisi
mɪŋ wo bʋtaa ma dɪ zɪ mɪŋ.”

35 Piita die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪɪ
yi maŋ ŋaŋ fʋ dɪ baa tɪ kpi gbaŋ, n kaaŋ
chiisi dɪ n zɪ fʋ.” Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
mana die dɪ balɪ die gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dɪ jʋʋsɪna Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna dene
(Maki 14.32-42; Luki 22.39-46)

36 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
ga jigidieke die ba wasɪnana Getisemani,
die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ kala giena ta n ga
nɪ nɪŋŋa a ga jʋʋsɪ Ŋmɪŋ.”

37 Ta die nagɪ Piita aŋaŋ Zebedi ballɪ bale
wo a gʋtɪ ʋ ma. Die ʋ sʋŋ die dɪ faasɪ a
chʋʋsɪ,

38 die ʋ balɪ a yɪ ba, “Sʋgɪchʋʋsɪ dieke dɪ
benne ʋ sʋŋ ma wa faasɪ dala mɪŋ a yaala
ka kʋʋ mɪŋ. Nɪ kala gie ta yesime aŋaŋ
manɪŋ.”

39 Die ʋ chʋŋ a ga nɪŋŋa bɪta, a gbirigi
tɪŋgbaŋ ta jʋʋsɪ Ŋmɪŋ dɪ, “N Chʋa Ŋmɪŋ,
dɪ tɪŋ nan bɪagɪ a yi, fʋ vʋarɪ mɪŋ a nyɪŋ
wahalaka gie me! Ama daa vaa n dʋŋŋʋ
yi, ama vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”

40 Die ʋ yiŋŋi ga ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba bataa
wa jigiŋ ta ye ta ba gʋʋra; die ʋ pɪasɪ Piita,
“Die wɪa nɪ kaaŋ bɪagɪ a yesime aŋaŋ mɪŋ
saŋŋa bɪta gbaŋ?

41 Nɪ yesime ta jʋʋsɪma Ŋmɪŋ amʋ
nɪ da keŋ juu magɪsɪŋ ma, dama nɪ
haalɪtɪtɪ yaala a yi jadieke dɪ vɪɪna, ama
nɪ nyɪŋgbaŋɪsɪsɪ ka hagɪrɪ.”

42 Die ʋ bɪ yiŋŋi a ga ʋ bule ma a jʋʋsɪ
Ŋmɪŋ dɪ, “N Chʋa Ŋmɪŋ, dɪɪ yi wahala
dieke dɪ kienene naa dɪ kaaŋ bɪagɪ a tɪaŋ,
sie n diike, fʋ vaa fʋ dʋŋŋʋ yi.”

43 Die ʋ bɪ yiŋŋi keŋ, ta ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die bɪ gʋʋra dama gbieŋ
die dɪ faasɪna yallɪ ba pam.

44 Die ʋ bɪ va ba, ta ga a jʋʋsɪ Ŋmɪŋ bʋtaa
ma a balɪ ʋ wolinne a jʋʋsa wudieke wo.

45 Saŋka mi die ʋ yiŋŋi a ga ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ a keŋ pɪasɪ ba dɪ,
“Nɪ ye ko a gʋʋra ta voose mɪŋ? Nɪ ye,
saŋka gbigiye mɪŋ. Ba nan nagɪ wa manɪŋ
vuota Bʋa a yi vuobɪatɪ nuusi me.

46 Nɪ hagɪ aŋ tɪ ga. Nɪ ye, daa dieke dɪ
posine n chɪaka gbigiye mɪŋ!”

Die ba yigine Yisa dene
(Maki 14.43-50; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

47 Ʊ nʋaŋ die ye ka nan tɪŋgbaŋ, ta
Judasi, ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale
wo wʋnyɪ dɪ keŋ tʋgɪ mi, aŋaŋ kpɪkpaaŋ,
bataŋ dɪ pɔgɪlɪ jɪbɪwagɪtɪ ta bataŋ dɪaŋ
dɪ pɔgɪlɪ dengbile, die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʋraha aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʋraha
tʋnna ba.

48 Judasi vuodieke die dɪ posine ʋ chɪaka
aŋaŋ vuosisi die wɔŋ balɪ zieŋ mɪŋ dɪ,
“Maŋ keŋ a mʋgɪsɪ vuodieke kaamɪŋ, daa
dieke nɪ yaalala wonde, nɪ yigi wo.”

49 Judasi die dɪ kenne tʋgɪ, ʋ ga Yisa
nɪŋŋa a baarɪ, “Dɪdagɪrʋ, aŋ fʋ ŋmɪɪ”, ta
mʋgɪsɪ ʋ kaamɪŋ.

50 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa, “N zʋa, yi
fʋ balla fʋ yi die wo lagɪ lagɪ!” Womi die
ba a keŋ a mɪŋŋɪ yigi wo.

51 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ dɪ vʋarɪ
jɪbɪwaŋ a chɪa gobi Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
jakʋʋŋ yɔmʋ tɪbɪŋ a taaŋ.

52 Die Yisa die dɪ balɪ wa, “Nagɪ fʋ
jɪbɪwaŋkʋ a yiŋŋi a sʋʋ ka fɔgʋ ma, dama

vuodieke dı wagınana aŋaŋ jıbıŋ, ŋaaŋ
kpi wo jıbıka kuŋ.
53 Nı ka sıba a baarı n tıŋ nan bıagı a wa
n Chʋa Ɲmıŋ dı ʋ suŋŋi mıŋ, aŋ bʋnyı ʋ
tıŋ nan tʋŋ malakasi a tıaŋ tuse baŋ aŋaŋ
ale?
54 Ama maŋ yi die, lalıa wudieke dı
maagına Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma wa dı naa nan
yiwo, keŋ yi wusie?"
55 Womi Yisa die dı pıası kpıkpaakʋ dı,
"Nı mʋ dı nı keŋ wo aŋaŋ jıbıwagıtı aŋaŋ
dengbile dı nı keŋ a yigi mıŋ sıba n yiwo
gbıgbatırʋ? Daaŋ mana die n bie wo Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga ta nı ka
yigi mıŋ.
56 Ama naa mana yiye mıŋ amʋ
wudieke Ɲmıŋ naazʋalıba dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma wa keŋ yi wusie." Die
ʋ kʋaŋandıısırıba mana dı chıgı ta va wa.

Ba nagına Yisa ga sarıya diile jigiŋ dene
(Maki 14.53-65; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

57 Vuodiekemba die dı yigine Yisa wa
die dı yallı wa a ga Kayafasi tigiŋ,
vuodieke die dı yine Ɲmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋŋ, mi die mıraha dıdagırıba aŋaŋ
tıka nyıŋkʋraha dı lagıŋ taŋ.
58 Die ba yalla Yisa a gara wa, die Piita
dı dı ʋ kʋaŋ a bie saasaa, a ga tʋgı Ɲmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋrı gbaaŋ sʋŋ. Die ʋ
juu gbaŋkʋ sʋŋ aŋaŋ tʋntʋntıba dı ʋ ye
wudieke dı balla ka yi.
59 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ nyıŋkʋraha mana die dı yaala dı
ba ye vuodieke dı baaŋ chıbı ŋmınchıbısı
yaa gamma wudieke Yisa dı yine aŋ ba
nagı a baarı dı ʋ chʋʋsıya mıŋ ta kʋʋ wa.
60 Daadaŋ pam die dı keŋ nıŋŋa a chıbı
ŋmınchıbısı a yı wa, ama die mana yɔrı,
die ba ka ye wudieke ba baaŋ nan nagı a
yigi wo. Ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ die dembisi
bale die dı keŋ nıŋŋa a baarı dı,
61 "Daa wa gie die baarı dı ʋ nan bıagı a
kpaŋŋı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ a taaŋ
ta yiŋŋi mıı ka daraa ataa daraaŋ."
62 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı hagı
zie a baarı, "Wo wııŋ a baa fʋ balı yaa
gamma wudieke ba balla yaa gamma fʋ
wıa naa?"
63 Ama die Yisa dı tarı. Ta Ɲmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋrı dı bı pıası wa, "Balı
tı miivolitieŋ Ɲmıŋ saaŋ ma, fʋ yine
Vuovʋarıkıŋ Masia wa ta bı yi Ɲmıŋ
Bʋadembike?"
64 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa, "Wa, fʋnıŋ
fʋ balla. Ama n bala nı, a nyıŋ jinne yaa
gamma nı nan daansı ye manıŋ vuota Bʋa
ta n kalı Nabidie Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ, ta
bı ye ta n bie nııŋmara sʋŋ a keŋ sʋʋna."
65 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı datı
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nyinyeeke a chıırı ta natı
dı, "Ʋ naga ʋ gbaŋ a magısa* Ɲmıŋ! Tı
ka bı yaala daansıa. Nı mana wɔŋ wʋŋ ʋ
nagına ʋ gbaŋ a magısa Ɲmıŋ die.
66 Lalıa nı yile?"
Die ba yiŋŋi a baarı, "Ʋ mʋ ʋ kpi mıŋ."
67 Womi die ba piile a tııra nıntɔbıtı a
yie ʋ nine me, ta nıgı wa; ta vuodiekemba
die dı falala wa wa
68 dı baarı, "Fʋnıŋ Masia, bugi a dagı
vuodieke dı nıgına fʋ wa."

Piita die dı chiisine dı ʋ ka sıba Yisa dene
(Maki 14.66-72; Luki 22.56-62; Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

69 Piita die dı kala Ɲmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋrı gbaakʋ ma wa, die tigiri mi
havʋʋbiŋ tʋntʋntʋ wʋnyı die dı keŋ ʋ jigiŋ
a keŋ balı dı, "Fʋ gbaŋ die gʋtı wa Yisa
vuodieke dı nyınna Galili wo ma."
70 Ama ta Piita die dı baarı ʋ ka sıba wa
ba mana nıŋŋa. Dı, "N ka sıba vuodieke
nı balala wa wıa."
71 Die ʋ nyıŋ ga yeŋ me, mi havʋʋbiŋ
tʋntʋntʋ wʋnyı die dı bı ye wo a balı yı
vuosisi dı, "Daa wa gie dıaŋ die gʋtı wa
Yisa vuodieke dı nyınna Nazeriti wa ma."
72 Die Piita die dı bı chiisike aŋaŋ huusi
dı, "N ka sıba daa wa!"
73 Die dı bına a yi bıta, vuodiekemba dı
zene mi wo dı keŋ Piita jigiŋ a balı wa dı,
"Wusie, yiwo ba wʋnyı dama fʋ bala sıba
Galili vuoŋ!"
74 Womi Piita dı huu dı, "Ɲmıŋ datı n
tıbıŋ dıı yi maŋ ka bala wusie! N ka sıba
daa wa mi!" Womi kparaaŋ die dı kʋŋ,
75 die Piita dı tıınsı wudieke Yisa dı bala
a yı wa wa dı, "Kparaaŋ nan keŋ baa ka
kʋmma, nan chiisi mıŋ bʋtaa dı ka sıba
mıŋ." Ta Piita die dı nyıŋ a kʋŋ pam.

27

Ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Maki 15.1; Luki 23.1, 2; Jɔɔn 18.28-32)

1 Die tʋŋ dı vʋʋna sʋkʋleeliŋ, die
Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ Juu vu-
osi nyıŋkʋra die dı saŋ ba baaŋ yi die a
kʋʋ Yisa.
2 Die ba bɔbı wa aŋaŋ chɔrıma, a nagı
wa a ga tıŋgbaŋka jakʋʋŋ die ba wasınana
Paliti* jigiŋ.

Judasi die dı kpine die
(Tʋʋma 1.18, 19)

* **26:65 26.65** Ba mıraha ma dıı yi vuoŋ dı nagı ʋ gbaŋ a magısa aŋaŋ Ɲmıŋ ʋ mʋ ba kʋʋ wa mıŋ.
* **27:2 27.2** Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʋʋŋ wʋnyı.

3 Die Judasi, vuodieke die dı posine Yisa
chıaka dı wʊnna ba dine ʊ sarıya a baarı
ʊ chʊʊsıya amʊ ba kʊʊ wa wa, die ʊ sʊŋ
dı faası chʊʊsı; die ʊ wa nagı salınyıala
ligire bie baŋısı-taa wa a yaa a yiŋŋi ga yı
Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka
nyıŋkʊraha.
4 Ta baarı, “N tʊŋ wa bıaŋ dama n posi
wo vuodieke dı wone taalı chıaŋ.”
Die ba yiŋŋi a balı wa, “Tınıŋ tı baga
bı beri genke ma mıŋ? Fʊnıŋ fʊ wıa
wondie!”
5 Die wıa Judasi die dı nagı ligirehe a vigi
taaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ, ta
die a nyıŋ a ga a taaŋ ʊ gbaŋ guuŋ.
6 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die
dı vaarı ligirehe ta baarı, “Gembu wa yiwo
zıŋ ligire, ta tı mıraha ka yı sieŋ dı tı
nagıha a gʊtı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ
ligirehe sʊŋ.”
7 Die wıa die ba saŋ dı ba nagı ligirebu
a daa kpagıwʊnsırʊ tıŋgbaŋ, dı ba gume
chaanıŋ mi.
8 Die wıa ba ye a wasa tıŋgbaŋka mi dı
“Zıŋ tıŋgbaŋ” a keŋ tʊgı jinne die.
9 Die dı keŋ yi wusie Ɲmıŋ naazʊa
Jerimaya die dı balla wudieke wo dı, “Ba
nagı wa salınyıala ligire bie baŋısı-taa
dieke die Izara vuosi bataŋ die dı nagına
a daa wa,
10 a nagıbʊ a daa kpagıwʊnsırʊ tıŋgbaŋ,
sıba n Yɔmʊtieŋ Ɲmıŋ dı dagına mıŋ
dene.”

Paliti die dı dine Yisa sarıya dene
(Maki 15.2-5; Luki 23.3-5; Jɔɔn 18.33-38)

11 Yisa die zie wo tıŋgbaŋka jakʊʊrı
Paliti nıŋŋa; ta Paliti die pıası wa dı,
“Fʊnıŋ, fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?” Yisa
die dı yiŋŋi a balı, “Wa, fʊnıŋ fʊ balala.”
12 Ama die Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʊraha aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha nıŋ die
dı galınnana wa, die ʊ ka balı ba wııŋ.
13 Die Paliti dı bı pıası wa dı, “Ka
wʊmma ba galınnana fʊ die mana?”
14 Ama Yisa die ka yiŋŋi a balı wa wııŋ,
die wıa die dı paalı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kʊʊ Yisa dene
(Maki 15.6-15; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

15 Dıı yi gasıtıanıŋ dʊʊga saŋŋa dı
keŋ tʊgı tıka jakʊʊrı ŋaaŋ vʊarı wa
vuobalımıŋ dansarıka sʊŋ, vuodieke vuo-
sisi dı yaalala a taaŋ.
16 Saŋka mi daa wʊnyı die benne
dansarıka sʊŋ ba wasa wa Barabasi, die
vuoŋ mana die dı sıba ʊ wıa aŋaŋ ʊ
tʊmbıatı.
17 Die wıa die vuosisi die dı lagıŋna wa,
Paliti die dı pıası ba dı, “Mınıa nı yaala
n vʊarı dansarıka ka sʊŋ a taaŋ a yı nı?
Barabasi yaa Yisa, vuodieke dı dine Masia
wa?”
18 Dama Paliti die sıba a baarı haası wıa
die ba yigi Yisa a keŋ yı wa.
19 Die Paliti die dı sʊʊna kala ʊ sarıya
diile chıaka ma wa, die ʊ hɔgʊ die dı tʊŋ
ʊ jigiŋ dı, “Vʊarı fʊ nuusi a nyıŋ Ɲmıŋ
vuovııŋka wıa ma, dama diene wo yuku
die n die wo wahala pam n daansa sʊŋ yaa
gamma ʊ ma.”
20 Ta Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha
aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha die dı bala a yıa
vuosisi dı ba balı Paliti dı ʊ vʊarı Barabasi
a taaŋ ta vaa ba kʊʊ Yisa.
21 Ta Paliti die dı bı pıası dı, “Vuosi bale
wo gie, mınıa nı yaala n vʊarı a taaŋ?”
Die ba yiŋŋi a baarı, “Barabasi.”
22 Ta Paliti die dı bı pıası ba dı, “Lalıa nı
wa yaala n yi Yisa vuodieke ba wasınana
Masia ka?” Ba mana die dı yiŋŋi a baarı,
“Kpaası wa diisi dagarıkʊ ma.”
23 Ama Paliti die dı yiŋŋi pıası ba dı, “Bıa
wʊbıaŋ ʊ yi?” Die ba piili a faası nata dı,
“Kpaası wa a diisi dagarıkʊ ma.”
24 Die Paliti die dı mıŋŋına dı dı ka
bı amʊ dı ʊ balı wııŋ dama ba nan yi
watı ta waagıŋ nan, die ʊ nagı nyaaŋ a
nııtı ʊ nuusi vuosisi nıŋŋa ta baarı dı, “N
nuuŋ wo daa wa gie kumbu me! Nı wııŋ
wonde.”
25 Ta vuosi mana dı yiŋŋi a balı wa, “Wa,
vaa ʊ zıŋ bemme tınıŋ aŋaŋ tı ballı ma!”
26 Die wıa Paliti die dı vʊarı Barabasi a
taaŋ a yı ba, ta die a yi ba nıgı Yisa aŋaŋ
kpaasıŋ ta nagı wa yı dı ba ga kpaası wa
dagarıkʊ ma.

Sojasisi die dı vʊarına Yisa fala

27 Die Paliti sojasisi die nagı Yisa a ga juu
gbaakʊ sʊŋ ta sojasisi mana dı gilıŋ wo.
28 Die ba yi ʊ nyıŋyeekehe awʊrı ta die
a nagı jayeekiwaŋ ŋmınıŋ a yeegi wo,
29 ta die a nagı haŋgɔɔsı a wʊnsı sibubiŋ
a nagı ka a bubi wo ta a nagı daaŋgbanıŋ[†]
a yı ʊ nuudiigiŋ me, ta die a wa gbirigi ʊ
nıŋŋa a vʊarı wa fala, die a baarı dı, “Juu
vuosi naaŋ wa, tı waasa fʊ!”
30 Die ba tıırı nıntɔbıtı a yi wo ta tuo daa
dieke ba nagına a yı wa wa a nıgı ʊ sikpeŋ
me.
31 Die ba vʊarına wa falaha a kpatı wa
die ba tuo jayeeki dieke ba nagına a yı wa
wa ta nagı ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ jayeekiŋ a yeegi
wo. Die ba yaa wa nyıŋ dı ba ga kpaası wa
dagarıkʊ ma.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkʊ ma dene

† **27:29 27.29** Daaŋgbaŋkʊ die zie wo naaŋ daaŋgbanıŋ naŋ ma.

32 Die ba ganana wa die ba tuoli daa
wʊnyɪ dɪ nyɪnna Saarini ba wasa wa
Simoni, die ba mugisi wo dɪ ʊ tuo Yisa
dagarɪkʊ a chii.
33 Die ba a keŋ a tʊgɪ jigidieke die
ba wasɪnana Goligota wa, ka chɪaŋ yine
"Sikpeŋ kogilike jigiŋ",
34 mi die ba nagɪ daa dieke ba lagɪna
aŋaŋ nyɪntʊatɪ a yɪ wa dɪ ʊ nyuu, ama die
ʊ lannabʊ wa die ʊ zeti bʊ nyuule.
35 Die ba kpaasɪna wa dagarɪkʊ ma a
kpatɪ wa, die ba nagɪ ʊ nyiŋyeeke a puo
taŋ aŋaŋ chaachaa,
36 die ba sʊʊŋ kalɪ a gbarɪ wa.
37 Die ba maagɪ wudieke ba bala dɪ ʊ
yine a chʊʊsɪ wa a marɪ ʊ dagarɪkʊ sikpeŋ;
naa die ba maagɪ dɪ,

"Yisa, Vuodieke Dɪ Yine Juu Vuosi Naaŋ
Wa Wɔnna."

38 Die ba bɪ kpaasɪ wa gbɪgbatɪrɪŋ bale
dagarɪsɪ ma a gʊtɪ ʊ ma, die wʊnyɪ die bie
wo ʊ nuudiigiŋ chaaŋ ta wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ
bie ʊ nuugalɪ chaaŋ.
39 Vuodiekemba die dɪ tɪannana wa die
vige ba sikpigile ta die taana wa jome,
40 a baarɪ dɪ, "Fʊnɪŋ fʊ baarɪ nan kpaŋŋɪ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ a taaŋ, ta
nagɪ daraa ataa a yiŋŋi mɪɪ ka, gbatɪ fʊ
gbaŋ a taaŋ. Fʊ yi Ŋmɪŋ Bʊa, fʊ keŋ sʊʊŋ
dagarɪkʊ ma."
41 Naa gbaŋ gbaŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʊraha aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ
tɪka nyɪŋkʊraha dɪ vʊarɪ wa fala,
42 ta die baarɪ dɪ, "Die ʊ gbatɪ wa ʊ
chanchaalɪŋ a taana ama ʊ kaaŋ bɪagɪ a
gbatɪ ʊ gbaŋ gbaŋ a taaŋ! Dɪɪ yi ʊ seŋ yi
Izara vuosi naaŋ wa, ʊ keŋ sʊʊŋ dagarɪkʊ
ma aŋ tɪ yiwo yada.
43 Ʊ tuo wo Ŋmɪŋ dii ta baarɪ ʊ yiwo
Ŋmɪŋ Bʊa. Dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ yaala wa, nɪ
vaa tɪ ye sɪba ʊ nan gbatɪ wa a taaŋ lele!"
44 Die gbaŋ gbaŋ gbɪgbatɪrɪŋ diekemba
die ba kpaasɪna a gʊtɪ ʊ ma wa dɪ zɪa wa.

Yisa kuŋ wɪa

45 Ŋmɪŋ dɪ wana a tʊgɪ sikpeŋ sʊnsʊŋ,
tɪŋgbaŋka mana mana die dɪ sibi. Die ka
sibi wo dee a ga tʊgɪ ŋmɪŋgbɪlɪkɪŋ hawasɪ
ataa saŋŋa.
46 Awasɪ ataa wa saŋŋa die Yisa dɪ faasɪ
keesi ta natɪ dɪ *"Eli, Eli lema sabakitani?"*
Ka chɪaŋ wone "N Ŋmɪŋ, n Ŋmɪŋ, bɪa yine
fʊ va mɪŋ?"
47 Vuodiekemba die dɪ zene mi wo ta
wʊŋ wa wa die ba baarɪ dɪ "Ʊ wasa Elaja!"
48 Ba wʊnyɪ die dɪ chɪgɪ lagɪ lagɪ a ga
nagɪ gbara alʊ daŋmɪɪsɪŋ ma a nagɪka
a sagɪ daaŋ sikpeŋ ta a kɔtɪ yɪ wa dɪ ʊ
mʊgɪsɪ.
49 Ama ʊ chanchaalɪba dɪ baarɪ dɪ, "Vaa
wa aŋ tɪ ye sɪba Elaja nan keŋ a gbatɪ wa
a taaŋ?"
50 Ta Yisa die dɪ bɪ a faasɪ a keesi ta kpi.
51 Saŋka mi die garɪ dieke die dɪ sagɪna
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma wa a
puoke bule wo die dɪ puo bule a nyɪŋ
ka sikpeŋ me a ga a tʊgɪ ka chɪaŋ ma
ta tɪŋgbaŋ dɪ dɔŋ ta tankpɪɪma dɪ ŋmabɪ
ŋmabɪ,
52 kunti vɔrɪtɪ die dɪ yuori yuori ta
vuodiekemba die dɪ kpine ta yi Ŋmɪŋ
vuosisi bataŋ pam die dɪ hagɪ kunti me,
53 die ba nyɪŋ ba vɔrɪtɪ ma; ta Yisa die
hagɪna kumbu me kʊaŋ chaaŋ die ba ga
Jerusalemi ta vuosi pam die dɪ ye be aŋaŋ
ba nine.
54 Die sojasisi jakʊʊrɪ aŋaŋ sojasi dieke
die dɪ gʊtɪna ʊ ma a gbarɪ Yisa wa die dɪ
yene tɪŋgbaŋka dɔŋkʊ aŋaŋ wudieke dɪ
yine wo, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ba
baarɪ, "Wusie, die ʊ seŋ yiwo Ŋmɪŋ Bʊa!"
55 Hɔgʊba pam dieke die dɪ dɪna Yisa
kʊaŋ a nyɪŋ Galili ta suŋŋi wo wo die dɪ
zie saasaa a jɪɪma wudieke dɪ yinene wo.
56 Bataŋ die yiwo Meri Magidalini aŋaŋ
Jemisi aŋaŋ Josefu nuŋ Meri, aŋaŋ Zebedi
ballɪ nuŋ.

Yisa nyɪŋgbanɪŋ guule wɪa

57 Die dɪ tʊgɪna jɪŋmɪŋ chaaŋ ligiretieŋ
wʊnyɪ die dɪ nyɪnna Arimatia, ʊ saaŋ
dɪ yine Josefu, die ʊ gbaŋ ʊ yiwo Yisa
kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
58 Die ʊ ga Paliti jigiŋ a ga jʊʊsɪ wa Yisa
nyɪŋgbaŋka, die Paliti dɪ yɪ nʊaŋ dɪ ba
nagɪ nyɪŋgbaŋka a yɪ wa.
59 Naa wɪa die Josefu die dɪ nagɪ ʊ
nyɪŋgbaŋka, a yallɪ garɪhaalɪ yɪalɪŋ a
muuri wo
60 a nagɪ wa a dʊaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ
vɔrɪhaalɪ dieke ʊ tune taŋ lʊgɪŋ. Ta die
biliŋ taŋ kpeŋkpɪɪŋ a keŋ ligi vɔrɪkʊ nʊaŋ
ta die yiŋŋi.
61 Ta die Meri Magidalini aŋaŋ Meri
wʊnɪŋ wa die kalɪ wa mi a daansa vɔrɪkʊ.

Sojasisi die dɪ gbarɪna vɔrɪkʊ die

62 Tʊŋ die dɪ vʊʊna dɪnɪŋ daarɪ mi,
die dɪ yine banɪŋ Juu vuosi davʊʊsɪkɪrɪ
daaŋ, ta Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha
aŋaŋ Farasisi die dɪ ga Paliti jigiŋ,
63 a die baarɪ, "Jakʊʊŋ tɪ tɪɪnsɪya dɪ
saŋŋa dieke ŋmɪnchɪbɪtieŋ wo die dɪ
benne ʊ miivoli me wo, die ʊ baarɪ, 'N nan
hagɪ kuŋ me daraa ataa daraaŋ.'
64 Die wɪa yɪ nʊaŋ aŋ ba mɪŋŋɪ gbara ʊ
vɔrɪkʊ a ga tʊgɪ daraa ataa wa daraaŋ. Dɪ
daa die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba nan keŋ a gaarɪ
ʊ nyɪŋgbaŋka, ta balɪ yɪ vuosisi dɪ ʊ hagɪ
wa kuŋ me. Ta kʊaŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ gie
nan wa a tɪaŋ bʊmbʊŋaŋ jaabʊ."
65 Paliti die dɪ balɪ ba, "Nɪ nagɪ
gbɪgbarɪtɪŋ aŋ ba ga a mɪŋŋɪ gbara vɔrɪkʊ,
nɪ baaŋ nan bɪagɪ a gbaraka die mana."

66 Die wıa, die ba ga a nagı gbıgbarıtıŋ a
ga ba ga gbarı vɔrıkʋ, ta die a bʋʋlı tantı
a mıŋŋı taarı.

28

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Maki 16.1-10; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Juu vuosi davʋʋsıkırı daarı dı
tıanna, tʋŋ die dı vʋʋna Alasiri daaŋ
sʋkʋleeliŋ ta Meri Magidalini aŋaŋ Meri
wʋnıŋ wa die dı ga dı ba daansı vɔrıkʋ.
2 Ta tıŋgbaŋ die dɔŋ pam bʋnyı, dama
die Ŋmıŋ malaka die nyınna ŋmıŋsikpeŋ
a keŋ sʋʋŋ, a biliŋ tanı a kalı ka ma.
3 Die ʋ nyıŋgbanıŋ die nyıgısa sıba
nıınyıgısıŋ ta ʋ nyiŋyeeke die dı yıantı
sıba chııŋ.
4 Ŋmaamıŋ die dı yigi vuodiekemba die
dı gbarına vɔrıkʋ, die ba cheeli ta nan nan
sıba kunti.
5 Die malakaka die dı balı a yı hɔgʋbaha,
“Nınıŋ nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı, n sıba
dı nı yaala Yisa vuodieke die ba kpaasına
dagarıkʋ ma wa.
6 Ʋ wo giena ʋ hagı kumbu me sıba die
ʋ balla die wo. Nı keŋ a ye jigidieke die ʋ
dʋana wa.
7 Nı gamma lagı lagı a balı ʋ
kʋaŋandıısırıba dı ʋ hagı kuŋ me mıŋ
ta dı nı nıŋŋa a gara Galili, mi nı nan ye
wo. Wusie maŋ bala nı.”
8 Die wıa hɔgʋbaha die dı nyıŋ vɔrıkʋ
jigiŋ lagı lagı aŋaŋ ŋmaamıŋ ta bı yaa
sʋgıfıalıŋ pam ta chıgı a ga balı ʋ
kʋaŋandıısırıba.
9 Die ba ganana wa Yisa die dı tuoli be
sieŋ me a waası ba; die ba gbirigi ʋ nıŋŋa
ta jıaŋ wa.
10 Ta ʋ balı a yı ba, “Nı da vaa ŋmaamıŋ
yalla nı, nı ga a balı n nımballılı dı ba
gamma Galili me, mi ba nan ye mıŋ.”

Gbıgbarıtıba die dı gana a balı wudieke

11 Die hɔgʋba die yene be sieŋ me a gara,
ta sojasisi bataŋ die dı gbarına vɔrıkʋ dı
yiŋŋi a ga tıka ma a balı Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha wudieke dı yine.
12 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha dı lagısı a saŋ; a
nagı ligire pam a yı sojasisi,
13 a balı ba, “Nı balı dı ʋ
kʋaŋandıısırıba kenne tanseese saŋŋa
dieke tı dʋana gʋʋra a keŋ gaarı ʋ
nyıŋgbaŋka.
14 Ta dıı yi tıka jakʋʋrı dı wʋŋ naa, tı
nan ligi nı ʋ jigiŋ ta vʋarı nı wıa ma.”
15 Die gbıgbarıtıba dı tuo ligirehe ta
die ga balı vuosi wudieke ba balla dı ba
balı wa. Die wıa ta Juu vuosi die dı tuo
wudieke ba bala wa a dii a keŋ tʋgı jinne.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ dene

16 Die Yisa kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ
kaanı wa die dı ga Galili kunkogiri me,
jigidieke Yisa die dı bala ba dı ba ga wa.
Mi die ba ye wo.
17 Die ba yene wo die ba gbirigi a jıaŋ wa
ama bataŋ die dı chıılı wa.
18 Die ʋ keŋ gbigi be a baarı dı, “Ŋmıŋ yı
mıŋ wa ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
yiko mana mana mıŋ.
19 Die wıa nı gamma tıŋgbaŋka gie
vuosi buuriŋ mana jigiŋ a yi be n
kʋaŋandıısırıŋ, ta sıma ba Ŋmıŋ nyaabʋ
n Chʋa Ŋmıŋ saaŋ ma, aŋaŋ manıŋ
ʋ Bʋadembiŋ saaŋ ma, aŋaŋ Ŋmıŋ
Halıkasıka saaŋ ma,
20 ta nı dagıma ba aŋ ba saagı dıa
wudieke n dagına nı wa mana. Ama nı
tıınsı dı n nan dı bie nı jigiŋ saŋŋa mana
a ga tʋgı dʋnıa kpatıŋ.”

Wʋvɪɪŋ dieke Maki dɪ maagɪna wʋnna

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuosisi Ŋmɪŋ nyaaŋ wɪa
(Mat. 3.1-12; Luki 3.1-18; Jɔɔn 1.19-28)

1 Ŋmɪŋ Bʋadembiŋ Yisa Masia wɪa die dɪ piiline dene wʋnna.
2 Sɪba Ŋmɪŋ naazʋa Azaya die dɪ maagɪna die wo:
"Ŋmɪŋ baarɪ dɪ,
'Nɪ ye, n baaŋ n tʋŋ wa n tʋntʋntʋ aŋ ʋ
wolin̩ a dɪa fʋ nɪŋŋa
a wʋnsɪ fʋ sieti a yɪ fʋ.'
3 Vuoŋ benne haagɪŋ ma a keese a mʋʋla
'Nɪ wʋnsɪ tɪ Yɔmʋtieŋ kenin̩ sieti
ta vaa a tʋgɪsɪ a yɪ wa.' "
4 Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba Ŋmɪŋ nyaabʋ die bie wo haagɪŋ ma a mʋʋla a yɪa vuotamba dɪ ba vaa ba wʋbɪatɪ ta ʋ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ aŋ Ŋmɪŋ vaa a chaa ba ba wʋbɪatɪ.
5 Ta vuotamba pam die dɪ nyɪŋ Judia tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi tɪŋgbaŋ ma, a keŋ Jɔɔn jigin̩ a balɪ ba tʋmbɪatɪ tʋʋma a yɪ Ŋmɪŋ ta Jɔɔn dɪ sɪɪ ba Ŋmɪŋ nyaaŋ Jɔɔdani mʋgɪŋ ma.
6 Jɔɔn die yeegi wo nyiŋyeeki diekemba die ba nagɪna nyɔgɪnɪ kobiti a wʋnsɪ, ta bɪ bɔbɪ gbanɪŋ ʋ chɪaŋ ma, die ʋ nyindiike die dɪ yi sankpara aŋaŋ siesi.
7 Die ʋ balɪ a yɪ vuosisi dɪ, "Vuodieke dɪ hagɪrɪna a tɪaŋ mɪŋ balla ʋ keŋ n kʋaŋ chaaŋ, n ka tʋgɪ vuodieke dɪ baaŋ nan gbirigi ʋ nɪŋŋa ta vʋarɪ ʋ nɪɪra guune gbaŋ.
8 Manɪŋ n sɪa wa aŋaŋ nyaaŋ, ama wʋnɪŋ ʋ balla ʋ nagɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ a sɪɪ nɪ sʋgɪtɪ."

Yisa Ŋmɪŋ Nyaabʋ Sɪɪla wɪa
(Mat. 3.13–4.11; Luki 3.21, 22; 4.1-13)

9 Die dɪ ka yʋasɪya die Yisa dɪ nyɪŋ Nazeriti tɪŋ dɪ benne Galili me wo a keŋ Jɔɔn jigin̩, ta Jɔɔn die dɪ sɪɪ wa Ŋmɪŋ nyaaŋ Jɔɔdani mʋgɪrɪ ma.
10 Yisa die dɪ nyɪnnana nyaabʋ ma wa ʋ ye ŋmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine, Ŋmɪŋ Haalɪŋ dɪ keŋ a sʋʋna ʋ sikpeŋ me sɪba ŋmarɪŋ.
11 Ta lɔlɪŋ dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a baarɪ, "Fʋnɪŋ fʋ yine n Bʋachoti; fʋnɪŋ n nine dɪ suuli."

Sitaani aŋaŋ Yisa Wɪa

12 Ŋmɪŋ Haalɪbʋ die dɪ nagɪ Yisa a ga haagɪŋ ma; Die ʋ bie wo haagɪrɪ ma a ga tʋgɪ daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa, ta Sitaani die dɪ magɪsɪ wa.
13 Yisa aŋaŋ haagɪŋ nɪŋ dɔŋɪsɪ die benne mi; ama ta Ŋmɪŋ malakaka die dɪ sʋʋŋ a suŋŋi wo.

Yisa die dɪ wana zaasɪyigirin̩ banɪɪsa dene
(Mat. 4.12-22; Luki 4.14, 15; 5.1-11)

14 Die ba yigine Jɔɔn a yi dansarɪka ma kʋaŋ chaaŋ, Yisa die ga wa Galili me a bala Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha mi
15 a baarɪ "Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ naarɪ dɪ balla ka keŋ wo gbigiye mɪŋ, die wɪa nɪ yi Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha gie yada ta va nɪ wʋbɪatɪ."
16 Yisa die dɪ chʋnnana Galili mʋgɪkpɪɪrɪ lʋgɪrɪ die ʋ ye Simoni aŋaŋ ʋ nɪmbʋa Andurusi, ta ba taana nɪɪŋ mʋgɪkpɪɪrɪ ma dama die ba yiwo zaasɪyigirin̩.
17 Ʋ balɪ ba, "Nɪ dɪa mɪŋ ta n nan vaa nɪ sʋgɪma vuosi a kiere n jigin̩."
18 Lagɪ lagɪ ba vaa ba nɪɪtɪ ta hagɪ a dɪ wa.
19 Ta bɪ ga nɪŋŋa bɪta ta a ye Jemisi aŋaŋ ʋ nɪmbʋa Jɔɔn, Zebedi ballɪ, ta ba bie wo ba haarɪŋ sʋŋ a wʋnsa ba nɪɪtɪ.
20 Ʋ wa ba, die ba va ba chɔɔŋ wa Zebedi aŋaŋ vuosisi die dɪ tʋnnana a yɪa ba wa ta hagɪ a dɪ wa.

Dembi dieke jɪmbɪakʋ die dɪ yalla wa wɪa
(Luki 4.31-37)

21 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ga tɪŋ kaanɪ ba wasɪnana Kapenɔmi; ta Juu vuosi davʋʋsɪkɪrɪ daraaŋ dɪ keŋ ba ga Ŋmɪŋ jʋʋsɪŋ juoku me, ʋ piili a daga vuosisi Ŋmɪŋ wɪa.
22 Ʋ dagɪkʋ gie die dɪ yi be mamachi pam, dama ʋ dagɪ ba sɪba vuodieke dɪ yalla yiko, die ka ka sɪɪ sɪba Ŋmɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba die dɪ ŋaana a daga ba wa.
23 Womi ta dembi dieke jɪmbɪakʋ dɪ yalla wa die dɪ keŋ a juu Ŋmɪŋ jʋʋsɪŋ juoku sʋŋ,
24 a keesi pam ta baarɪ dɪ, "Yisa, vuodieke dɪ nyɪnna Nazeriti, bɪa fʋ yaala tɪ jigin̩? Keŋ dɪ fʋ chʋʋsɪ tɪ mɪŋ? N sɪba vuodieke dɪ yine fʋ, yiwo Ŋmɪŋ tʋntʋŋ kasɪ vuoŋ."
25 Ama ta Yisa die dɪ natɪ wa, "Tarɪ watɪ ta va wa!"
26 Jɪmbɪakʋ die dɪ paalɪ a dɔŋ ʋ nyɪŋgbanɪŋ pam ta taaŋ keesin̩ pam ta die nyɪŋ ʋ ma.
27 Die, die dɪ yi ba mana mamachi ta ba pɪasa ba chanchaalɪŋ dɪ, "Bɪa wʋnna? A yiwo wʋhaala? Ʋ yaa yiko ta yɪa jɪmbɪatɪ nʋaŋ ta a tuose nʋarɪ!"
28 Naa chɪaŋ wɪa, Yisa saaŋ die dɪ dɪa Galili tɪŋgbaŋ mana.

Yisa dɪ gbaanna daadaŋ pam Dene
(Mat. 8.14-17; Luki 4.38-41)

29 Die ba dene a nyɪŋ Ɲmɪŋ jʊʊsɪŋ juoku
sʊŋ die wʊnɪŋ aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die
dɪ ga a juu Simoni aŋaŋ Andurusi tigiŋ me.
30 Ta Simoni hanɪɪŋ hɔgʊ die dɪ dʊa a
yʊagɪ, die ʊ nyɪŋgbanɪŋ dɪ faasɪ tuuli, ba
balɪ Yisa ʊ yʊagɪbʊ gie wɪa.
31 Yisa dɪ ga a yigi ʊ nuuŋ ta suŋŋi wo
ʊ hagɪ kalɪ, ʊ yʊagɪbʊ mana dɪ kpatɪ ta ʊ
nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ fɪalɪ, ta die ʊ hagɪ a
yi chaantɪ a yɪ ba.
32 Ta dɪnda daarɪ mi ŋmɪŋ die dɪ june,
vuotamba die dɪ chii yʊagɪtieliŋ aŋaŋ
vuodiekemba jɪmbɪatɪ dɪ yalla ba a kieŋ
Yisa jigiŋ.
33 Ta tɪka gie vuosi mana die dɪ lagɪsɪ a
keŋ suuli tigiri me.
34 Die ʊ vaa vuodiekemba die dɪ yʊagɪna
yʊagɪtɪ yiri yiri mana dɪ ye gbaamɪŋ, ta
bɪ yagɪ jɪmbɪatɪ vuotamba pam ma, ama ʊ
ka saaga dɪ jɪmbɪatɪ balɪ wɪɪŋ, dama die a
sɪba vuodieke ʊ yine mɪŋ.

Yisa die dɪ balla wʊvɪɪna Galili tɪka ma dene
(Luki 4.42-44)

35 Yisa die dɪ woliŋ a nyɪŋ tigiri gie me
ta kparaasɪ ye ka kʊma, ta ga haagɪŋ ma a
ga jʊʊsa Ɲmɪŋ.
36 Ta Simoni aŋaŋ ʊ chanchaalɪba die dɪ
dɪa a yaala ʊ jigiŋ,
37 die ba yene wo wo ba balɪ wa, “Vuoŋ
mana yaala ba ye jigidieke fʊ benne.”
38 Ama ta Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba,
“Sie tɪ ga tɪŋkpaŋŋɪsɪ diekemba dɪ gbigine
giena wa. Ntaala n balɪ Ɲmɪŋ wɪa mi gbaŋ,
dama die wɪa maŋ keŋ.”
39 Naa chɪaŋ wɪa die ʊ dɪdɪa Galili tɪka
mana mana, a ga bala Ɲmɪŋ wɪa Ɲmɪŋ
jʊʊsɪŋ juone nɪŋ mana ta die a yaga
jɪmbɪatɪ vuosi me.

Yisa die dɪ gbaanna gamɪŋ dene
(Mat. 8.1-4; Luki 5.12-16)

40 Dembiŋ wʊnyɪ die dɪ gobine gamɪŋ
die dɪ keŋ a gbirigi Yisa nɪŋŋa, ta jʊʊsɪ wa
dɪ ʊ suŋŋi wo. Gaŋkʊ nɪŋ die dɪ baarɪ, “Dɪɪ
yi fʊ dʊŋŋʊ fʊ gbaaŋ mɪŋ.”
41 Zɔɔlɪŋ die dɪ yigi Yisa ʊ tɪɪntɪ ʊ nuuŋ a
gbɪ wa ta balɪ wa, “N saagɪya. Fʊ yʊagɪbʊ
kpatɪya mɪŋ.”
42 Womi lagɪ lagɪ daa wa yʊagɪbʊ die dɪ
kpatɪ bʊnyɪ, ʊ nyɪŋgbaŋka die dɪ bɪ yiŋŋi
a sɪɪ sɪba die ʊ nyɪŋgbaŋka die dɪ wolinne
a sɪɪ die wo.
43 Womi Yisa die dɪ yi ʊ ga lagɪ lagɪ ama
ta a paalɪ a balɪ wa aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ,
44 “Wʊmma, sɪmma fʊ keŋ a balɪ vuoŋ
wɪaha gie. Ama gamma a ga nagɪ fʊ gbaŋ
a dagɪ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtʊ wa a vaa ʊ jɪɪŋ
fʊ aŋ fʊ kaabɪ kaabɪ dieke Ɲmɪŋ die dɪ
balla Mosisi yaa gamma gbaanɪŋ jigiri, aŋ
vuoŋ mana seŋ a sɪmma a baarɪ wusie fʊ
yʊagɪtɪtɪ kpatɪya mɪŋ.”
45 Ama daa wa die dɪ ga a bala wɪaha
gie jigiŋ mana mana. Wusie, die ʊ seŋ ga
a balɪ wa die amʊ Yisa die ka bɪ a bɪagɪ
juu tɪka sʊŋ vuosi me. Ta wɪarɪ jigidieke
vuosi die dɪ worine, vuosi die dɪ nyɪna
jigiŋ mana mana a kieŋ ʊ jigiŋ.

2

Yisa die dɪ gbaanna vuodieke nyɪŋgbanɪŋ die dɪ kpine dene
(Mat. 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Ʊ bɪ yiŋŋi ga Kapenɔmi die vuosi dɪ
wʊŋ dɪ ʊ bie mi.
2 Die vuosi die dɪ keŋ ʊ jigiŋ. Die wɪa
jigiŋ die bɪ wori aŋaŋ vuogaasɪ dɪ baaŋ
nan dɪ beri, die juoku mana suuliye mɪŋ
aŋaŋ yeŋ me mana. Die ʊ bala Ɲmɪŋ wɪa
a yɪa ba.
3 Womi ta dembisi banɪɪsa wonde a chii
vuodieke nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ kpine a
kieŋ ʊ jigiŋ.
4 Die daadamba dɪ dala wa chɪaŋ ma
die ba ka bɪagɪ a yaa wa tʊgɪ ʊ jigiŋ.
Ba yuori toli mampili dieke ma ma Yisa
Masia dɪ benne wo. Ba wana yuori toli
mampili* me a kpatɪ wa, ba nagɪ daa wa
aŋaŋ giliŋgiliŋke a yaa sʊʊŋ dʊaŋ Yisa
nɪŋŋa.
5 Yisa die dɪ ye ta ba tuo wo dii mɪŋ, ʊ
balɪ daa wa, “N bʊa, n nagɪ fʊ taalɪ a chaa
fʊ.”
6 Die vuodiekemba dɪ dagɪnana Ɲmɪŋ
mɪraha die bie mi a yile
7 dɪ “Wʊbɪa daa wa gie dɪ bala die? Ʊ
bala sɪba ʊ yi wo Ɲmɪŋ. Vuobɪa baaŋ nan
nagɪ vuoŋ taalɪ a chaa wa ntaala Ɲmɪŋ
nyɪɪna?”
8 Ta Yisa die dɪ wɔŋ mɪŋŋɪ ba sʊŋanyile,
a balɪ ba dɪ, “Dɪ bɪa nɪ yile nɪ sʊŋ ma die?
9 Wʊbɪa yine mɔlɪ? Fʊ baaŋ nan balɪ a
yɪ vuodieke nyɪŋgbanɪŋ dɪ kpine, ‘N nagɪ
fʊ taalɪ a chaa fʊ?’ Yaa fʊ baaŋ nan balɪ
‘Hagɪ nagɪ fʊ giliŋgiliŋke a chʊŋ?’
10 N nan wa a dagɪ aŋ nɪ sɪmma a baarɪ
manɪŋ Vuota Bʊa yaa yiko dʊnɪa ma ma
a nan bɪagɪ a nagɪ vuosi tʊmbɪatɪ a chaa
ba.” Die wɪa die ʊ balɪ a yɪ vuodieke
nyɪŋgbanɪŋ die dɪ kpine wo,
11 “N bala fʊ, hagɪ a nagɪ fʊ giliŋgiliŋke,
a kuli.”
12 Ʊ hagɪ bʊnyɪ a nagɪ ʊ giliŋgiliŋke, a
chʊŋ ba mana nine me. Die ba yene wo
die wo, ka paalɪ a yi be mamachi. Ba baarɪ,
“Tɪ bɪra Ɲmɪŋ. Tɪ ye ka ye wɪɪŋ ka nɪasɪ
naa.”

Yisa die dɪ wana Liiva die
(Mat. 9.9-13; Luki 5.27-32)

* **2:4 2.4** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

13 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa dı bı yiŋŋi ga
mʋgıkpıırı gie lʋgıŋ ta vuosi pam dı lagısı
ʋ jigiŋ a giliŋ wo, ta ʋ daga ba Ɲmıŋ wıa.
14 Die ʋ dına chʋŋ wa die ʋ ga haarı
lampotuosiru wʋnyı Liiva, vuodieke die dı
yine Alifusi bʋadembiŋ, ta ʋ kalı ʋ tʋʋma
juoŋ me. Yisa die dı balı a yı wa, "Hagı a
dıa n kʋaŋ", Liiva die dı hagı a dıı ʋ kʋaŋ.
15 Die kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı die nyindi-
ike Liiva tigiŋ me, lampotuosiriŋ pam
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka dı Juu
vuosisi mıraha pam die dıdı Yisa kʋaŋ.
Ba pam die dı keŋ a gʋtı ba ma aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba nyindiikehe jigiŋ.
16 Mıra dıdagırıba bataŋ die dı yine
Farasisi die dı yene Yisa aŋaŋ lampo-
tuosiribe aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka
dı Juu vuosisi mıraha die dı lagısına
tamba a die nyindiikehe, die ba pıası ʋ
kʋaŋandıısırıba dı, "Bıa yine wʋnıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka dı Juu vuosisi
mıraha mi chanchaalıŋ dı lagısa a die?"
17 Yisa die dı wʋŋ ba ta balı ba
dı, "Vuodiekemba dı yalla alaafıa ka
yaala gbıgbaantʋ, sie vuodiekemba dı
yʋagına. Dı ka yi vuovıına wıa maŋ keŋ,
wʋbıatıtieliŋ wıa maŋ keŋ."

Nʋabɔbıŋ wıa dene
(Mat. 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Saŋŋa kaanı, Jɔɔn vuodieke
die dı sınana vuosisi Ɲmıŋ nyaabʋ
kʋaŋandıısırıba aŋaŋ vuosi bataŋ ba
wasınana Farasisi die dı bɔba nʋaŋ. Vuosi
bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası wa
dı, "Bıa yine Jɔɔn kʋaŋandıısırıba aŋaŋ
Farasisi dı bɔba nʋaŋ, ta fʋnıŋ nıŋ fʋ
kʋaŋandıısırıba dı ka bɔba?"
19 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba, "Nı tıŋ yaala
chaaŋ diekemba dı gana hɔgʋ faarıŋ ma
bɔbı nʋaŋ? Banıŋ aŋaŋ hɔgʋ wa tieŋ dı
lagısına a beri wo, die kaaŋ bıagı a yi.
20 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʋ
wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan
wa bɔbı nʋaŋ.
21 "Vuoŋ kaaŋ saagı a nagı garıhaalıŋ
garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi garıkʋʋŋ vɔrıŋ,
dama garıhaalıkʋ gie nan chıırı ta vaa
garıkʋʋrı, aŋ ka vɔrıkʋ wa a faası a
dalıma.
22 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daahaalıŋ
a sʋʋ gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋkʋra ma? Dama ʋ yi die daabʋ nan
kʋŋ a chıırı kolititi aŋ daabʋ aŋaŋ kolititi
mana taaŋ yɔrı. Ama ʋ ŋaaŋ nagı wa
daahaalıŋ a sʋʋ gbanıŋ koliti diekemba dı
yine nyıŋhaala ma."

Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ wıa
(Mat. 12.1-8; Luki 6.1-5)

23 Tɔ, Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ, Yisa
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı chʋŋ tıanna
zaa kʋaŋ ma. Die ba ganana wa die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı gobe zaapakıtı a
yıaga ŋɔba ta gara.
24 Die wıa Farasisi vuosi die dı pıası dı,
"Ye, bıa wıa ba yie wudieke tı mıraha
dı kana ka saaga dı ba yi davʋʋsıkırı
daraaŋ?"
25 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba, "Nı ye
ka karıŋ Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ Davidi aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı yine wudieke kɔŋ
die dı yalla ba wa? Kɔŋ die yigine wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba,
26 die wıa die ʋ ga a juu Ɲmıŋ tigiri
me a ŋɔbı paanʋ dieke die ba nagına a
yı Ɲmınnı. Saŋka mi Abiata die yine
Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ. Ama tı mıra
die ka baarı vuogaası ŋɔbıha sie Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıına ma; ama ta Davidi die
dı ŋɔbı paanʋkʋ gie, halı ta die a nagı ataŋ
a yı ʋ kʋaŋandıısırıba gbaŋ ba ŋɔbı."
27 Womi die ʋ balı a kpatı ba dı, "Vuotaŋ
wıa Ɲmıŋ dı naaŋ davʋʋsıkırı ama daa
davʋʋsıkırı daarı wıa ʋ naaŋ vuotaŋ.
28 Die wıa, manıŋ vuota Bʋadembiŋ yine
davʋʋsıkırı daraaŋ jakʋʋŋ."

3

Nuukpiikiŋ gbaanıŋ
(Mat. 12.9-14; Luki 6.6-11)

1 Saŋŋa kaanı bıbra Yisa dı bı yiŋŋi ga
Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me. Daa wʋnyı dıaŋ
die benne mi a yallı nuukpiikiŋ.
2 Farasisi vuosi dıaŋ die benne mi a
yaala wııŋ ba nagı a yigi Yisa, die wıa die
ba paalı a paala wa dı ba ye sıba ʋ nan
gbaaŋ daa wa davʋʋsıkırı daraaŋ.
3 Yisa dı balı a yı nuukpiikiri tieŋ, "Keŋ
tıaŋ a zie nıŋŋa."
4 Yisa dı pıası daadamba, "Bıa mʋna tı
yi davʋʋsıkırı daraaŋ? Tı mʋ tı yi vıınıŋ
yaa, tı yi bıaŋ? Tı mʋ tı gbatı miivoli yaa,
tı kʋʋ?" Ama die ba ka bıagı ye wııŋ a
balı.
5 Yisa die dı jıı sınyıırıŋ ta daansı ba a
keŋ tıaŋ aŋaŋ die mana yɔrı ta die ʋ chıgı
ba zɔɔlıŋ dama die ba yiwo vuotɔgıtı.
Womi ʋ balı daa wa, "Tıırı fʋ nuuke."
6 Ʋ tıırıka, a ye gbaanıŋ. Farasisi vuosi
die dı nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ a ga ba aŋaŋ naaŋ
Herodi vuosi dı ye tamba a lagıŋ taŋ a
yaala sieti ba baaŋ nan nagı a kʋʋ Yisa.

Die vuotamba dı dala ta dıı Yisa kʋaŋ dene

7 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die
dı hagı a sʋʋŋ ga mʋgıkpıırı lʋgaha
ta vuotamba pam die dı dıı ʋ kʋaŋ,
vuodiekemba die dı nyınna Galili aŋaŋ
Judia,
8 aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Idumia aŋaŋ
Jɔɔdani mʋgıŋ gaaŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ
Sadoni tıŋgbaŋ ma, ta ba dala pam ta
lagısı ʋ jigiŋ; die ba wʋnna dı ʋ yi wo

tʋntʋnkpɪɪma wɪa, die ba keŋ ʋ jigiŋ mʋgɪkpɪɪrɪ lʋgɪŋ.
9 Ta ʋ balɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ ba nagɪ
haarɪŋ a yɪ wa aŋ ʋ juu a kala ta dagɪ vuosi
gie Ɲmɪŋ wɪa, amʋ ba kaaŋ bɪagɪ a kpaŋŋɪ
wa,
10 dama die ʋ yine yʋagɪtieliŋ pam die
dɪ ye gbaama wɪa, die dɪ yi vuodiekemba
mana mana dɪ yʋagɪna die dɪ kieŋ dɪ ba
gbɪ wa.
11 Vuodiekemba jɪmbɪatɪ die dɪ yalla dɪ
keŋ ye wo saŋŋa mana, ba ŋaaŋ nan wa
ʋ nɪŋŋa ta nata ta baarɪ dɪ, “Fʋnɪŋ yiwo
Ɲmɪŋ Bʋademinŋ.”
12 Ta ʋ die dɪ balɪ ba aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ
ba da keŋ mʋʋlɪ a yɪ vuosi.

Yisa die dɪ vʋarɪna ʋ tʋntʋntɪba baŋ aŋaŋ bale dene

13 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ jʋalɪ taŋ
sikpeŋ ta wa wa vuodiekemba ʋ yaalɪnana
dɪ ba keŋ, die ba keŋ ʋ jigiŋ.
14 Yisa die dɪ vʋarɪ vuosi baŋ aŋaŋ bale,
a wa ba tʋntʋntɪba, dɪ ba bemme mi ʋ jigiŋ
aŋ ʋ tʋmma ba, ba mʋʋlɪma ʋ wʋvɪɪnaha,
15 ta bɪ yallɪma yiko a vʋarɪma jɪmbɪatɪ
vuotamba ma.
16 Vuotamba baŋ aŋaŋ bale dieke ʋ
vʋarɪna Saara wʋnna; Simoni, vuodieke
Yisa die yɪna wa Piita aŋaŋ
17 Jemisi aŋaŋ ʋ nɪmbʋa Jɔɔn,
vuodiekemba die dɪ yine Zebedi ballɪ; ta
Yisa die dɪ yɪ ba Bʋanejesi, ka chɪaŋ yiwo
nɪɪŋ natɪŋ ballɪ;
18 aŋaŋ Andurusi aŋaŋ Filipi, aŋaŋ Ba-
tolomiwo, aŋaŋ Matiwo, aŋaŋ Tomasi,
aŋaŋ Jemisi vuodieke die dɪ yine Alifusi
bʋa aŋaŋ Tadeusi, aŋaŋ Simoni vuodieke
die dɪ yaalala banɪŋ Juu vuosi yallɪma ba
gbaŋ
19 aŋaŋ Judasi Asikaroti vuodieke die dɪ
nyɪnna Yisa kʋaka.

Jɪmbɪatɪ naaŋ wa Beelizebuli wɪa
(Mat. 10.1-4; Luki 6.12-16)

20 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ kuli; ta
daadamba pam die dɪ lagɪsɪ wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ ta die ka yaa saŋŋa
dɪ ba dii nyindiike.
21 Ʊ tigiŋ vuosi die dɪ wʋnna die wo, ba
keŋ dɪ ba yigi wo, dama vuotamba die bala
dɪ ʋ yi wo yɪɪŋyaaŋ.
22 Die Ɲmɪŋ mɪra dɪdagɪrɪba die
dɪ nyɪnna Jerusalemi die dɪ baarɪ dɪ,
“Jɪmbɪatɪ naaŋ wa Beelizebuli* die yalla
wa ʋ bɪagɪ vʋara jɪmbɪatɪ daadamba ma,
dɪ yiwo Beelizebuli yiko wɪa.”
23 Die Yisa die dɪ wa dɪdagɪrɪba gie dɪ ba
keŋ ʋ jigiŋ, ta die yɪ ba nandagɪŋ, a pɪasɪ
ba dɪ, “Sitaani nan saagɪ a vʋara ʋ gbaŋ
vuosi me?
24 Naaŋ vuosi dɪ yiŋŋi a waga tamba, ba
naarɪ kaaŋ bɪagɪ a zie.
25 Ta dɪɪ yi tigiŋ vuosi dɪ yiŋŋi a waga
tamba, ba tigiri kaaŋ bɪagɪ a zie.
26 Ta Sitaani dɪ yiŋŋi a waga aŋaŋ ʋ gbaŋ
ʋ kaaŋ bɪagɪ a zie, ʋ kpatɪŋ wonde.

Yisa die dɪ chʋʋsɪna Sitaani hagɪrɪŋ wɪa dene

27 “Vuoŋ wori a baaŋ bɪagɪ a ga
hagɪrɪtieŋ tigiŋ me a ga gaarɪ ʋ nyinti, sie ʋ
woliŋ bɔbɪ wa ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bɪ gaarɪ
ʋ tigiŋ nyinti mana.”
28 Yisa dɪ bɪ balɪ ba dɪ, “Wusie maŋ bala
nɪ, Ɲmɪŋ nan vaa chaa vuosi ba wʋbɪatɪ
aŋaŋ ba wʋtɔgɪbɪatɪ mana;
29 ama vuodieke mana dɪ balɪ
wʋtɔgɪbɪatɪ a yɪ Ɲmɪŋ Haalɪŋ, Ɲmɪŋ kaaŋ
bɪ nagɪ ʋ taalɪ a chaa wa naada yaa gamma
haahuu.”
30 Yisa die balɪ wa wɪaha gie, dama die
ba baarɪ dɪ, “Jɪmbɪaŋ die yalla wa.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nɪmballɪ wɪa
(Mat. 12.46-50; Luki 8.19-21)

31 Saŋka mi Yisa nuŋ wo aŋaŋ ʋ nɪmballɪ
die dɪ keŋ ta zie yeŋ me, ta tʋŋ vuoŋ dɪ ʋ
wa wa mi.
32 Daadamba die dɪ taanna a giliŋ wo
wo die dɪ balɪ a yɪ wa, “Fʋ naa aŋaŋ fʋ
nɪmballɪ bie yeŋ me a yaala fʋ.”
33 Ʊ pɪasɪ ba dɪ, “Mɪnɪa yine n naa, ta
mɪnɪa yine n nɪmballɪ?”
34 Ta daansɪ daadamba die dɪ kalla ʋ
jigiri ta baarɪ dɪ, “N nuŋ aŋaŋ n nɪmballɪ
benne giena.
35 Vuodieke mana dɪ yinene Ɲmɪŋ choti,
wʋnɪŋ ʋ yine n nɪmbʋa aŋaŋ n taa aŋaŋ n
nuŋ.”

4

Bʋbʋrɪtʋ nandagɪrɪ
(Mat. 13.1-9; Luki 8.4-8)

1 Saŋŋa kaanɪ bɪbra die Yisa die dɪ kalɪ
a daga wɪa Galili mʋgɪkpɪɪrɪ lʋgɪŋ chaaŋ.
Daadamba die dɪ gilinne wo die paalɪ a
dala mɪŋ die wɪa die ʋ hagɪ a ga juu
haarɪkʋ sʋŋ a bie nyaaŋ sʋŋ, ta vaa vuosisi
a zieŋ nyaabʋ kʋanʋaŋ.
2 Die ʋ nagɪ nandaga a dagɪ ba wɪa pam.
3 Ʊ dagɪkʋ sʋŋ die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ: “Nɪ
wʋmma, daa wʋnyɪ die nyɪnna a ga dɪ ʋ
bʋrɪ ʋ kʋaŋ ma.
4 Die ʋ bʋrɪnana ʋ kʋakʋ ma wa,
nyɪŋbʋraha ataŋ die dɪ nan sieku me,
nembisi die dɪ keŋ diihe.
5 Nyɪŋbʋra ataŋ die dɪ nan tanjaalɪŋ
ma jigidieke tantɪ pam die dɪ worine.
Nyɪŋbʋraha die dɪ nyʋʋŋ lagɪ lagɪ, dama
tantɪ die ka dala.

* **3:22 3.22** Sitaani saaŋ bɪna yi Beelizebuli.

6 Ɲmɪŋ die dɪ zie die a mana die dɪ kpi
dama die a dagɪrɪsɪ ka sʊʊŋya.
7 Ataŋ die dɪ nan haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma,
haŋgɔɔsɪ die dɪ bɪrɪŋ a nyagɪha a ka bɪagɪ
yi nyɪŋbʊra.
8 Ama ta nyɪŋbʊraha ataŋ dɪaŋ dɪ nan
tɪŋgbaŋ vɪɪnɪŋ ma a mɪŋŋɪ a nyʊʊŋ, a
bɪrɪŋ a yi nyɪŋbʊra. Ataŋ die nyɪŋ wa
zaabie baŋɪsɪ-taa taa, ataŋ dɪaŋ dɪ nyɪŋ
baŋɪsɪ-yʊaba yʊaba, ta ataŋ dɪaŋ kɔbɪga
kɔbɪga.”
9 Womi die Yisa dɪ balɪ ba, “Die wɪa
vuodieke mana dɪ yallɪ tɪba a nan wʊŋ, ʊ
wʊmma.”

Wudieke wɪa ʊ yɪna nandagɪrɪ
(Mat. 13.10-17; Luki 8.9, 10)

10 Yisa die dɪ yine ʊ nyɪɪna a kalɪ,
vuodiekemba die dɪ benne mi a wʊŋ
ʊ balɪkʊ bataŋ die dɪ lagɪŋ a gʊtɪ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba ma a ga ʊ jigɪŋ a balɪ wa
dɪ ʊ dagɪ ba nandagɪrɪ chɪaŋ.
11 Yisa die dɪ yɪŋŋɪ a balɪ ba, “Nɪnɪŋ
Ɲmɪŋ naarɪ wʊlɔbɪrɪkɪŋ maŋ baa n dagɪ
nɪ dene, ama vuotɪalɪkaha nɪŋ nan wʊŋ
wɪaha gie mana mana nandaga sʊŋ.
12 Amʊ
‘Ba nan dɪ daansa a daansa
ama ba kaaŋ ye jaaŋ;
ba nan wʊŋ a bɪ wʊŋ a gʊtɪ
ama ba kaaŋ dɪ sɪba ka chɪaŋ.
Dama ba keŋ a sɪba a chɪasɪ ba
nan yɪŋŋɪ a keŋ Ɲmɪŋ jigɪŋ,
aŋ Ɲmɪŋ tɪŋ nagɪ ba tʊmbɪatɪ a chaa
ba.’ ”

Nandagɪrɪ chɪaŋ

13 Womi Yisa die dɪ pɪasɪ ba, “Die nɪŋ nɪ
ka sɪba nandagɪrɪ gie chɪaŋ? Nɪ wa baa
nɪ yi wo lalɪa a sɪmma nandagaha mana
chɪasɪ?
14 Bʊbʊrɪtʊ wa nɪasɪ wa vuodieke dɪ
balala Ɲmɪŋ wɪa.
15 Nyindiekemba die dɪ nanna sieku me
wo yi wo vuodiekemba dɪ ŋaana a wʊŋ
Ɲmɪŋ wɪaha ama dɪ ka yʊasa ta Sitaani
keŋ vʊarɪha ba ma.
16 Vuosi bataŋ dɪaŋ nɪasɪ wa nyɪŋbʊra
diekemba die dɪ nanna taŋjaalɪka sikpeku;
saŋŋa dieke mana ba keŋ a wʊŋ Ɲmɪŋ
wʊbalɪkaha dɪ ka yʊasa ta ba mɪŋŋɪ a
tuohe aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ,
17 ama a ka dʊaga ba sʊgɪtɪ ma a yʊasa,
dama wɪɪrɪ gie ka sʊʊŋ ba sʊgɪtɪ ma ma,
die wɪa ba keŋ mugisi be yaa wahala dɪ
keŋ juu be wɪaha gie chɪaŋ ma ba ŋaaŋ
nagɪha a taaŋ mɪŋ lagɪ lagɪ.
18 Bataŋ dɪaŋ nɪasɪ wa nyindiekemba die
dɪ nanna haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ ma wa. Vuosi
gie ŋaaŋ wʊŋ wa Ɲmɪŋ wʊbalɪkaha,
19 ama dʊnɪaka gie wumugisike, aŋaŋ
ligire yaalɪŋ aŋaŋ nyinti yiri yiri yaalɪŋ
ŋaaŋ juu ba sʊŋ mɪŋ a nyagɪ wɪaha amʊ a
kaaŋ nyɪŋ nyɪŋnyɪŋka.
20 Ama vuota diekemba dɪ nɪasɪna
nyɪnbʊrɪ diekemba die dɪ nanna tɪŋgbaŋ
vɪɪnɪŋ ma, ba wʊma wɪaha gie ta tuo dii,
ta yie vɪɪnɪŋ. Bataŋ dɪ nyɪna baŋɪsɪ-taa
taa, ta bataŋ dɪaŋ dɪ nyɪna baŋɪsɪ-yʊaba
yʊaba, ta bataŋ dɪaŋ dɪ nyɪna kɔbɪga
kɔbɪga.”

Popoli wɪa

21 Yisa die dɪ bɪ a pɪasɪ ba dɪ, “Vuoŋ
nan chogisi popoli a zieŋ juoŋ sʊŋ ta ligike
aŋaŋ kpalɪ, yaa ta nagɪka a zieŋ gado
chɪaŋ? Aayɪ, ʊ nan nagɪka a zieŋ jaaŋ
sikpeŋ.
22 Jadieke mana dɪ lɔbɪrɪna nan nyɪŋ
yaalɪŋ ma, ta jadieke mana jaaŋ dɪ bubine
nan dɪ bie yeŋ me.
23 Die wɪa vuodieke dɪ yaa tɪba a nan
wʊŋ, ʊ wʊmma.”
24 Die ʊ bɪ balɪ a gʊtɪ ba, “Nɪ chɪɪsɪma
a wʊmma nɪ wʊnnana wudiekemba ba,
sie diekemba nɪ dɪɪsɪna a die vuosi sarɪya,
Ɲmɪŋ baa ʊ dɪ wa hanɪŋ sieti mi gbaŋ gbaŋ
a dii nɪ sarɪya. Ama Ɲmɪŋ nɪŋ sietiti nan
paalɪ a tʊa a tɪaŋ nɪ sietiti.
25 Vuodiekemba dɪ yalla nan ye a gʊtɪ
ama vuodieke dɪ wone jaaŋ, halɪ bɪta
dieke gbaŋ ʊ yalla wa ʊ nan waarɪka.”

Bʊrɪŋ nandagɪrɪ wɪa

26 Yisa die dɪ bɪ a baarɪ dɪ, “Ɲmɪŋ naarɪ
nɪasɪ wa sɪba vuoŋ dɪ bʊrɪna ʊ nyɪŋbʊra
ʊ kʊaŋ ma,
27 ʊ ŋaaŋ gʊʊra yuŋ ta haga sʊkʊʊŋ ta a
nyuuŋ ye mɪŋ ta bɪrɪma; ama ʊ zɪ a yinene
die a nyuune ta bɪrɪma wa.
28 Tɪŋgbaŋka gbaŋ gbaŋ yinene
nyɪŋbʊraha dɪ nyuune ta bɪrɪma a nyɪnna
bie. Nyɪŋbʊraha daakʊ ŋaana a wolɪŋ a
bɪrɪŋ, kʊaŋ chaaŋ ka pɔsɪ vaatɪ ta kʊaŋ
kʊaŋ ka sikpeku mana mana nyɪŋ bie.
29 Nyɪŋbʊraha dɪ keŋ a bii kʊakʊ tieŋ
ŋaaŋ nagɪ wa ʊ jɪbɪŋ a piili a gobe dama a
gobiŋ saŋŋa tʊgɪya mɪŋ.”

Nyɪŋbʊra nandagɪrɪ

30 Yisa die dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa jaaŋ tɪ baa
tɪ nagɪ Ɲmɪŋ naarɪ a magɪsɪ? Yaa nandagɪ
bɪa tɪ baa tɪ nagɪ a dagɪ ka chɪaŋ aŋ vuoŋ
mana sɪmma?
31 Ka sɪɪ sɪba kaŋmɪnɪŋ biŋ vuoŋ dɪ
nagɪna a bʊrɪ tɪŋgbaŋ ma, ka yi jabɪŋ a
tɪaŋ nyɪŋbʊra mana mana dʊnɪa ma ma,
32 ama dɪ ka yʊasa ta ka nyuuŋ a bɪrɪŋ
a tɪaŋ dʊnɪa vapɔgɪtɪ mana. Ka ŋaaŋ
faasɪ yaa wa dachagɪsɪkpɪɪma pam aŋaŋ
nembisi dɪ baaŋ nan bɪagɪ a yʊgɪ ba tuosi
ka sikpeŋ.”
33 Yisa die nagɪ wa nandaga nɪasa sɪba
naa, a dagɪ ba Ɲmɪŋ wɪa pam. Die ʊ dagɪ

ba wa nandaga diekemba ba baaŋ nan dı sıba a chıası.
34 Die ʋ ka balı wııŋ a yıa ba ta ka nagı nandagıŋ a balı, ama saŋŋa dieke nıŋ mana die wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba nyıına ma dı keŋ a kalı, ʋ ŋaaŋ dagı ba mıŋ nandagaha mana chıası.

Bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ die dı tuone Yisa nʋarı dene

35 Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ jıŋmıŋ, Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba, "Nı vaa tı jʋalı a tıaŋ a ga mʋgıkpıırı gaarı mi wo chaakʋ."
36 Die wıa die ba va daadamba mi ta die a juu haarıkʋ Yisa die wone bie ka sʋŋ, banıŋ aŋaŋ Yisa dı ga. Haarısı ataŋ gbaŋ die benne mi.
37 Womi bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ die dı piili a nıga; nyaabʋ die dı poŋŋi a juo haarıkʋ sʋŋ. Die wıa die haarıkʋ die dı yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ.
38 Yisa die bie wo haarıkʋ kʋaŋ a nagı ʋ sikpeŋ a kpagılı dafere a gʋʋra. Ʋ kʋaŋandıısırıba dı sʋgırı wa a baarı, "Dıdagırʋ, dı ka mugisi fʋ tı balla tı kpi naa?"
39 Yisa die dı hagı a yı bʋlɔgısıbʋ nʋaŋ, "Vaa nıgıŋ" ta balı a yı nyaaŋ poŋŋiku dıaŋ "Zie dene." Bʋlɔgısıbʋ die dı nan, mi mana die dı paalı fıalı.
40 Womi die Yisa die dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba dı, "Bıa yine ŋmaamıŋ dı yallı nı, nı ye ko wo yada?"
41 Ama ta ŋmaamıŋ die dı paalı a yallı ba, die ba pıasa tamba, "Mınıa yine daa wa gie? Halı bʋlɔgısıŋ aŋaŋ nyaaŋ poŋŋiŋ dı wʋma ʋ wʋbalıka yıa wa."

5

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dembiŋ wʋnyı ma dene

1 Die Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı jʋalı a keŋ tʋgı Galili mʋgıkpıırı chaakʋ mi, Gerasa tıŋgbaŋ ma.
2 Yisa die dı dene nyınna haarıkʋ sʋkʋ, lele womi daa wʋnyı dı nyınna jigidieke ba lɔbırınana vuosi dı keŋ a haarı wa.
3 Jımbıaŋ die yalla wa, daa wa gie die dı ga gʋʋra kunti vɔrıtıtı ma, die ba ka bıagı a bɔbı wa a dʋaŋ aŋaŋ chɔrıma.
4 Dama ba keŋ bɔbı wa ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagısı ʋ ŋaaŋ kpaa kpaa chɔrımaha mıŋ ʋ nuusi me ta wıı kʋʋtıtı ʋ nagısı ma. Die ʋ paalı a hagırı mıŋ aŋaŋ vuoŋ dı baaŋ nan nyaŋŋı wa.
5 Daaŋ mana sʋkʋʋŋ aŋaŋ yuŋ ʋ ŋaaŋ dı chʋŋ wa vɔrıtı aŋaŋ kunkogehe me a nata ta naga tana a gobe ʋ nyıŋgbanıŋ.
6 Die ʋ bie wo saasaa ta die a ye Yisa, die wıa die ʋ chıgı a ga gbirigi ʋ dune me Yisa nıŋŋa,
7 ta faası a taaŋ keesiŋ a baarı dı, "Nabidie Ŋmıŋ Bʋadembiŋ Yisa, bıa fʋ yaala n jigiŋ, Ŋmıŋ wıa daa keŋ datı n tıbıŋ."
8 Die ʋ balı wa die dama Yisa die balı a yı jımbıakʋ mıŋ dı, "Vaa daa wa gie."
9 Yisa die dı pıası wa dı, "Fʋ saaŋ?"
Daa wa dı baarı dı, "N saaŋ yine 'Dala', dama tı faası a dala mıŋ."
10 Ta die ʋ ye ko a jʋʋsa Yisa dı ʋ da keŋ a yagı ba a nyıŋ lʋgırı mi chaaŋ.
11 Perukusi pam die gbigine mi a die nyinti kunkogiri mi chaaŋ.
12 Jımbıakʋ die dı jʋʋsı Yisa dı, "Vaa tı gamma perukusisi jigiŋ a ga juu ba sʋgıtı."
13 Die chıaŋ ma die Yisa dı yi die jımbıakʋ die dı nyıŋ daa wa ma a ga juu perukusisi ma. Perukusisi die yiwo sıba tuse tuse ale a mana mana die dı chıgı a dıı jigidieke dı golinne wo a ga a juu mʋgıkpıırı sʋŋ, nyaabʋ die dı dii he.
14 Dembiŋ diekemba die dı jıınana perukusisi die chıgı a ga tıka sʋŋ aŋaŋ ka tıŋkpaŋŋısı a balı wıırı gie a yı ba. Vuosi die dı nyıŋ a ga a ye wudieke die dı yine wo.
15 Die ba ga Yisa jigiŋ a ye daa dieke die jımbıakʋ die dı yalla wa ta ʋ kallı wa mi a yeegi nyiŋyeeke ta ʋ sikpeŋ dı mıŋŋı a tʋma, ŋmaamıŋ die dı yallı ba mana mana.
16 Vuodiekemba die dı yene wudieke die dı yine wo die dı piili a bala a yıa vuosi wudieke dı yine daa dieke die jımbıakʋ die dı yalla wa aŋaŋ perukusisi.
17 Die wıa die vuosi dı piili a jʋʋsa Yisa dı ʋ nyıŋ ba tıka sʋŋ.
18 Yisa die dı gana a juu haarıkʋ ma wa daa dieke die jımbıakʋ die dı yalla wa die dı jʋʋsı wa dı, "Vaa manıŋ aŋaŋ fʋ ga."
19 Ama Yisa die dı ka saagıya, ta yiŋŋi a balı wa dı, "Yiŋŋi a ga fʋ dembe jigiŋ a balı ba Nabidie Ŋmıŋ dı yaalala fʋ wıa dene ta piili a yi wudieke a yı fʋ."
20 Die wıa daa wa die dı nyıŋ a ga tıŋkpaŋŋısı baŋ wa mana mana a balı wudieke Yisa die dı yine a yı wa wa. Vuodiekemba mana mana die dı wʋnna ʋ balıkʋ die dı yi be mamachi.

Havʋʋbiŋ dieke dı kpine aŋaŋ hɔgʋ yʋagıtieŋ wıa

21 Yisa die dı bı yiŋŋi a jʋalı a ga mʋgıkpıırı gaarı mi wo chaaŋ, daadaŋ pam die dı keŋ mili wo.
22 Daa wʋnyı ba wasınana Jaarusi, ta die yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juoku nyıŋkʋraha wʋnyı die dı keŋ mi. Die ʋ dene ye Yisa wa, ʋ nan a gbirigi ʋ dune me,
23 ta jʋʋsa wa aŋaŋ nıŋŋmına ta baarı dı, "N hɔgʋlıabiŋ faasına a yʋagı. N jʋʋsa

fʋ, keŋ a nagɪ fʋ nuusi a diisi ʋ ma aŋ ʋ ye alaafɪa a bemme ʋ mɪsɪ ma.”
24 Womi Yisa aŋaŋ wa die dɪ gara, daadaŋ pam die faasɪna a dɪ wa a gara die wɪa die ba kpaŋŋɪ wa jigiŋ mana mana.
25 Hɔgʋ wʋnyɪ die benne mi zɪŋ dɪ nyɪna ʋ nyɪŋgbanɪŋ ma, die dɪ faasɪ a wʋŋ wa mɪŋ bɪna baŋ aŋaŋ ale.
26 Die ʋ paalɪ a ga wa gbɪgbaantɪŋ pam jige dɪ ʋ ye gbaamɪŋ. Die ʋ dii ʋ ligire mana mana a ga kpatɪ, ama ʋ tɪŋ baaŋ nan ye alaafɪaka die dɪ wa a paalɪ a mugise wo daaŋ mana mana.
27 Die ʋ wʋnna Yisa wɪa wa die ʋ ga ʋ jigiŋ a dɪɪ ʋ kʋaŋ daadamba sʋŋ.
28 Die ʋ balɪ a yɪ ʋ gbaŋ dɪ, “Maŋ tɪŋ a ko a bɪagɪ a gbɪ ʋ nyiŋyeekehe gie n tɪŋ nan ye alaafɪa.”
29 Die ʋ gbɪ Yisa nyiŋyeekehe gie die ʋ nyɪŋbaŋka zɪmbʋ dɪ gobi bʋnyɪ, die ʋ mɪŋŋɪ ʋ sʋŋ ma sɪba ʋ wahala mana nyɪŋya mɪŋ.
30 Die dɪ dene a yi, Yisa die dɪ mɪŋŋɪ lagɪ lagɪ sɪba hagɪrɪŋ nyɪŋ ʋ ma ma mɪŋ. Die wɪa die ʋ yiŋŋi a pɪasɪ daadamba dɪ, “Mɪnɪa gbɪna n nyiŋyeekehe?”
31 Ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, “Ye daadamba dɪ milinene fʋ die, dɪ bɪa fʋ pɪasa dɪ mɪnɪa gbɪna fʋ?”
32 Ama ta Yisa dɪ ye ko a daansa a tɪanna dɪ ʋ ye vuodieke dɪ yine die wo.
33 Hɔgʋ wa die dɪ sɪbɪna wudieke die dɪ yine wo die ʋ keŋ a cheele aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta gbirigi ʋ dune me a balɪ wusie a yɪ wa.
34 Yisa die dɪ balɪ wa, “N lɪa, fʋ yadaka gbaaŋ fʋ. Gamma aŋaŋ sʋgɪdʋagɪŋ, fʋ yʋagɪbʋ kaaŋ bɪ a yiŋŋi a keŋ.”
35 Yisa die dɪ yene ko bala naa wa, tʋntʋntɪŋ bataŋ die dɪ nyɪŋ Jaarusi tigiŋ a keŋ balɪ wa dɪ, “Fʋ lɪa wa yʋagɪbʋ chʋʋsɪya mɪŋ, dɪ bɪa fʋ bɪ a daama dɪdagɪrʋ wa bɪbra?”
36 Yisa baga die wo ba balɪkʋ sʋŋ ta die a balɪ a yɪ Jaarusi dɪ, “Da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʋ, fʋnɪŋ ko tuo dii.”
37 Womi die ʋ yi Piita aŋaŋ Jemisi, aŋaŋ Jemisi nɪmbʋa Jɔɔn nyɪɪna ma die dɪ dɪɪ wa.
38 Die ba gana a tʋgɪ Jaarusi tigiri, die Yisa die dɪ ye jigiŋ mana die dɪ chine a zie naanyʋŋʋlʋŋ.
39 Die ʋ ga a juu a pɪasɪ ba dɪ, “Dɪ bɪa watɪ gie mana? Dɪ bɪa nɪ kʋma? Bʋa wa ka kpiye, ʋ ta ko gʋʋra mɪŋ.”
40 Die ba piili a vʋara wa fala. Die wɪa die ʋ yagɪ ba mana a nyɪŋ ta die a wa bʋa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba ba bataa wa a ga juu jigidieke bʋa wa die dɪ dʋana wa.
41 Die ʋ yigi ʋ nuuŋ me ta balɪ a yɪ wa, “*Talɪta kumi*”, ka chɪaŋ wone “Havʋʋbiŋ n baa fʋ hagɪ.”
42 Die ʋ hagɪ bʋnyɪ a dɪdɪ chʋŋ chʋŋ. (Die ʋ yiwo bɪna baŋ aŋaŋ ale bʋa.) Naa die dɪ yine wo, die dɪ paalɪ a yi be mamachi pam.
43 Ama Yisa dɪ yɪ ba nʋaŋ ta paalɪ balɪ ba dɪ ba daa keŋ a balɪ a yɪ vuoŋ ta balɪ ba dɪ ba yaalɪ jaaŋ a yɪ bʋa wa aŋ ʋ dii.

6

Nazeriti vuosi die dɪ zetine Yisa dene (Mat. 13.53-58; Luki 4.16-30)

1 Yisa die dɪ yiŋŋi a ga ʋ tɪŋ, ta ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dɪ ʋ kʋaŋ.
2 Davʋʋsɪkɪrɪ daaŋ die ʋ ga juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me a piili a daga kpɪkpaakʋ die dɪ benne mi Ɲmɪŋ wɪa. Daadamba die dɪ wʋnna ʋ dagɪkʋ die dɪ yi ba mana mana mamachi, die ba pɪasa taŋ dɪ, “Sɪa ʋ ye wɪaha gie mana? Bɪa yɪaŋ wʋnna Ɲmɪŋ dɪ nagɪ a yɪ wa? Halɪ ʋ tʋmma mamachi tʋʋma.
3 Daa ʋ yine kampɪnta ka? Daa Meri bʋa wa wonde? Daa ʋ yine Jemisi aŋaŋ Josefu aŋaŋ Judasi aŋaŋ Simoni mɪɪ wa? Daa ʋ tamba benne giena wa?” Ta ba zeti wo wo.
4 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Ba yɪa Ɲmɪŋ naazʋa jɪlɪma jigiŋ mana mana mɪŋ ama ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tɪŋ vuosi aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nɪmballɪ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ deŋ ka yɪa wa jɪlɪma.”
5 Die ʋ ka bɪagɪ a tʋŋ mamachi tʋʋma pam mi ama ntaala yʋagɪtielibe bɪta die ʋ bɪagɪ a nagɪ ʋ nuusi a diisi ba ma die ba ye alaafɪa.
6 Die dɪ paalɪ yi wo mamachi, die ba wone yadaka wɪa. Womi Yisa die dɪ ga tɪŋkpaŋŋɪsɪ die dɪ benne mi chaakʋ a daga vuosisi.

Yisa die dɪ tʋnnana ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo dene

7 Die ʋ wa ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo a lagɪsɪ taŋ a tʋŋ ba bale bale. Die ʋ yɪ ba yiko dieke die dɪ tɪanna jɪmbɪatɪtɪ.
8 Ta die a yɪ ba nʋarɪ gie dɪ, “Daa nɪ pɔgɪlɪ jaaŋ a gamma nɪ dɪasɪsɪ ntaala, daaŋgbanɪŋ nyɪɪna ma. Nɪ daa keŋ a pɔgɪlɪ nyindiike, nɪ daa keŋ a pɔgɪlɪ bʋlɔgɪŋ nɪ daa keŋ a suu ligire nɪ jafasɪ ma.
9 Nɪ suu nɪɪra ama nɪ daa keŋ pɔgɪlɪ nyiŋyeeke a gʋtɪ nyiŋyeeki diekemba nɪ balla nɪ yeegi wo me.”
10 Die ʋ bɪ a balɪ a gʋtɪ ba dɪ, “Ba keŋ a mɪŋŋɪ a tuo nɪ jigidieke mana mana nɪ bemme tigiri me a ga tʋgɪ saŋŋa dieke nɪ balla nɪ nyɪŋ tɪka ma.
11 Ama nɪ keŋ a tʋgɪ jigidieke ba keŋ a ka tuo nɪ yaa ba ka wʋŋ nɪ wʋbalɪka nɪ nyɪŋ mi ta pɪsɪ nɪ naatala kɔlɪŋ mi. Aŋ naa yi wɪɪŋ a gbara ba.”

12 Die ba nyɪŋ a ga a bala vuosi dɪ ba
chɪgɪ a nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ ma.
13 Die ba vʊarɪ jɪmbɪatɪ pam vuosi me ta
die a duuri yʊagɪtieliŋ aŋaŋ kpaaŋ ta die
gbaaŋ ba.

Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana vuotaŋ Ɲmɪŋ nyaaŋ kuŋ wɪa
(Mat. 10.5-15; Luki 9.1-6)

14 Tɔ, Naaŋ Herodi die dɪ wʊŋ Yisa wɪaha
gie dama ʊ saaŋ die dɪa wa jigiŋ mana
mɪŋ. Vuosi bataŋ die balɪ dɪ Jɔɔn vuodieke
dɪ sɪnana vuosi aŋaŋ Ɲmɪŋ nyaabʊ hagɪna
kuŋ me a yiŋŋi keŋ. Die wɪa ʊ yaa
hagɪrɪbʊ a tʊma mamachi tʊʊmaha gie.
15 Ama bataŋ die dɪ baarɪ dɪ, "Ʊ yiwo
Ɲmɪŋ tʊntʊntʊ Elaja."
Bataŋ dɪ baarɪ dɪ "Ʊ yiwo Ɲmɪŋ
tʊntʊntɪba sɪba daa daa saŋka tʊntʊntɪba
wʊnyɪ."
16 Naaŋ Herodi die dɪ wʊnna die ʊ baarɪ
dɪ, "Ʊ yiwo Jɔɔn vuodieke die dɪ sɪnana
vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ. Die n yi ba gobi wo ʊ
sikpeŋ ama ʊ yiŋŋi a keŋ wo ʊ mɪsɪ ma."
17 Naaŋ Herodi gbaŋ gbaŋ die yɪna nʊaŋ
dɪ ba yigi Jɔɔn a bɔba wa a nagɪ wa a yi
dansarɪka sʊŋ. Herodi die yi wo die dama
die wʊnɪŋ Herodi die faarɪ wa Herodiasi
vuodieke ʊ kana ka mʊ ʊ faarɪ dama ʊ
nɪmbʊa Filipi hɔgʊ die wonde.
18 Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ
nyaabʊ die ŋaaŋ a bala Herodi daaŋ daaŋ
mana dɪ, "Dɪ wo sieŋ aŋaŋ fʊ baaŋ nan
faarɪ fʊ nɪmbʊa hɔgʊ."
19 Naa chɪaŋ wɪa die Herodiasi die dɪ jɪɪ
sɪnyɪɪrɪŋ a yɪ Jɔɔn, ta die a yaala ʊ kʊʊ
wa, ama Herodi wɪa die ʊ ka bɪagɪ, dama
Herodi gbaŋ die ka saaga.
20 Herodi die chɪga Jɔɔn, dama die ʊ sɪba
a baarɪ Jɔɔn die yiwo vuovɪɪnɪŋ ta dɪgɪntɪ
die dɪ wo ʊ sʊŋ. Die wɪa die ʊ ka yaala
wɪɪŋ yi wo. Aŋaŋ die ʊ ŋaana wʊŋ Jɔɔn
wʊbalɪkaha a daama wa mana yɔrɪ, die ʊ
ŋaaŋ yaala ʊ wʊmma ʊ wʊbalɪka.
21 Kʊaŋ kʊaŋ chaaŋ die Herodiasi daaŋ
die dɪ keŋ. Herodi maarɪŋ daraaŋ die
dɪ keŋ tʊgɪ, die ʊ digi nyindiike pam
ta wa tɪka nyɪŋkʊraha mana aŋaŋ sojasi
nyɪŋkʊraha aŋaŋ Galili tɪŋ nyɪŋkʊraha a
lagɪsɪ taŋ.
22 Die Herodiasi hɔgʊlɪa die dɪ keŋ a sie
dɪ paalɪ a yi naaŋ Herodi aŋaŋ ʊ chaamba
mana mana sʊgɪtɪ die dɪ fɪalɪ. Naa chɪaŋ
wɪa die naaŋ wa die dɪ pɪasɪ havʊʊbike dɪ,
"Bɪa fʊ yaala n yɪ fʊ? N nan yɪ fʊ jadieke
mana mana fʊ yaalala."
23 A kaa kaatɪ pam ta a balɪ a yɪ bʊa wa
"N hʊʊya, jadieke mana mana fʊ yaalala,
n nan yɪ fʊ halɪ fʊ yaala n puo n naarɪ a
nagɪ bʊnyɪ a yɪ fʊ n nan yi."
24 Die wɪa die bʊa wa die dɪ nyɪŋ a ga
pɪasɪ ʊ nuŋ dɪ, "N baarɪ n yaala bɪa?"

Ʊ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, "Baarɪ dɪ yaala
Jɔɔn dieke dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ
sikpeŋ."
25 Die wɪa die bʊa wa dɪ chɪgɪ a ga naaŋ
wa jigiŋ lagɪ lagɪ a baarɪ dɪ, "N yaala fʊ
gobi Jɔɔn dieke die dɪ sɪnana vuosisi Ɲmɪŋ
nyaabʊ sikpeŋ a diisi kpalɪ ma a yɪ mɪŋ
lelele."
26 Naa die dɪ yi naaŋ wa sʊŋ die dɪ paalɪ
a chʊʊsɪ pam, ama die ʊ kaaŋ bɪagɪ a zeti
dama ʊ kaana kaatɪ diekemba ʊ chaamba
nɪŋŋa wa wɪa.
27 Die wɪa die ʊ yi vuodiekemba die dɪ
gbarɪna wa wʊnyɪ nʊaŋ dɪ ʊ yaa Jɔɔn
sikpeŋ a keŋ lagɪ lagɪ. Tʊntʊntʊ wa die dɪ
nyɪŋ a ga dansarɪka sʊŋ a gobi Jɔɔn sikpeŋ.
28 A die a nagɪ ka a diisi kpalɪ ma a
yallɪka a keŋ a yɪ havʊʊbike, havʊʊbike
die dɪ nagɪ ka a yɪ ʊ nuŋ.
29 Die Jɔɔn kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
wʊnna, die ba ga a nagɪ Jɔɔn nyɪŋgbaŋka
a ga guu.

Yisa die dɪ yɪna dembisi tuse anʊ wa nyindiike dene
(Mat. 14.13-21; Luki 9.10-17; Jɔɔn 6.1-14)

30 Yisa tʊntʊntɪba baŋ aŋaŋ bale die
ʊ tʊnna wa die dɪ yiŋŋi a keŋ a balɪ
wa wudiekemba mana ba yine aŋaŋ ba
dagɪna.
31 Vuosi pam die kienene ta yiŋŋe, die
wɪa die Yisa aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba die
wo saŋŋa aŋaŋ ba baaŋ nan dii nyindiike.
Die wɪa die Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
"Nɪnɪŋ nɪ vaa aŋ tɪ ga haagɪyeŋ dieke nɪ
baaŋ nan voosi."
32 Die wɪa die ba gbaŋ gbaŋ die ba juu
haarɪŋ a gara jigidieke vuoŋ die dɪ wone.
33 Ama daadaŋ pam die dɪ ye be ba
ganana, a mɪŋŋɪ ba. Die wɪa die ba chɪgɪ
aŋaŋ nagɪsɪ a nyɪŋ tɪgɪsɪ mana mana, a
woliŋ a ga a tʊgɪ jigidieke Yisa aŋaŋ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ganana wa.
34 Die Yisa die dɪ nyɪnna haarɪkʊ sʊŋ
ta die a ye kpɪkpaakʊ ba wɪa dɪ yaa wa
zɔɔlɪŋ, dama die ba nɪasɪ wa yii diekemba
dɪ wone yiyagɪrʊ. Die wɪa die ʊ piili a daga
ba wɪa pam.
35 Die jɪŋmɪŋ die dɪ tʊgɪna, die ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ ʊ jigiŋ a balɪ
yɪ wa dɪ, "Ɲmɪnnɪ wɔŋ a juu mɪŋ ta giena
dɪaŋ dɪ yi jigidieke jadiikiŋ dɪ worine ba
baaŋ daa a dii.
36 Vaa vuosi ga tɪŋkpaŋŋɪsɪ aŋaŋ kʊaŋ
diekemba dɪ gbigine giena wa a yaalɪ jaaŋ
a dii ba gbaŋ."
37 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Nɪnɪŋ nɪ
gbaŋ gbaŋ nɪ yaalɪ jaaŋ a yɪ ba aŋ ba dii."
Die ba pɪasɪ wa, yaala tɪ nagɪ sɪba dʊnɪa
mana ligire a yaalɪ jaaŋ a yɪ ba aŋ ba dii?

38 Naa chıaŋ wıa die Yisa die dı pıası ba
dı, “Paanʋsı aŋmıa nı yallı? Nı ga a ga
daansı a ye.”
Die ba gana a ga daansı ta yiŋŋi a keŋ
wo die ba balı a yı wa dı, “Paanʋsı anʋ
aŋaŋ zaasıtı ale.”
39 Yisa die dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı
ba yi vuosisi mana puo puo a lagısı a kala
kala hɔɔyebiti me.
40 Die wıa die ba lagısı a kalı kalı, bataŋ
baŋısı-nʋ nʋ bataŋ dıaŋ kɔbıga kɔbıga.
41 Womi Yisa die dı nagı paanʋsı anʋ wa
aŋaŋ zaasıtı ale wo, a daansı ŋmıŋsikpeŋ
ta pagı Ŋmıŋ. Ʋ yi paanʋsısı a gbieri
gbieri ta nagıha a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı
ba tuohe a tıa tıa a yı vuosisi. Die ʋ bı
nagı zaasıtıtı ale wo a gbieri gbieri a yı ba
mana mana.
42 Ba mana mana die dı dii a chagı, ta
tıalı tıalı.
43 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı vaarı
vaarı paanʋsı aŋaŋ zaasıtı tıalıkaha a
suuli kparısı baŋ aŋaŋ ale.
44 Dembiŋ diekemba die dı ŋɔbına
paanʋsısı aŋaŋ zaasıtıtı die yiwo dembisi
tuse tuse anʋ.

Yisa die dı chʋnna nyaaŋ ma wıa dene
(Mat. 14.22-33; Jɔɔn 6.15-21)

45 Yisa die dı yi ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
juu haarıkʋ lagı lagı a dı ʋ nıŋŋa a gara
mʋgıkpıırı gaarı a ga Befisada, ta die ʋ wa
a taanna vuosisi.
46 Die ʋ taanna vuosisi a kpatı wa die ʋ
jʋalı ga kunkogiŋ me dı ʋ jʋʋsı Ŋmıŋ.
47 Die jıŋmıŋ die dı tʋgına, haarıkʋ die
bie wo mʋgıkpıırı sʋŋ aŋaŋ sʋŋ ta Yisa dı
a ye bie tıŋgbaŋ ma ʋ nyıına.
48 Die ʋ ye ta ʋ kʋaŋandıısırıba die wa-
hala aŋaŋ haarıkʋ dɔmıŋ, dama bʋlɔgısıŋ
die nıgınana ba a gara kʋaŋ kʋaŋ. Die
wıa die dı gana a tʋgı kparaası kpaŋ
sʋkʋleeliŋ, Yisa die dı chʋŋ nyaabʋ sikpeŋ
a kieŋ ba jigiŋ. Die ʋ chʋŋ a tıanna ba ma
49 ama die ba ye wo ta ʋ chʋŋ nyaabʋ
sikpeŋ. Die ba yene dı ʋ chʋŋ nyaabʋ
sikpeku die ba keesi ta yi tama sıba dı yiwo
kogiŋ.
50 Dama die ba mana die dı yene wo
ŋmaamıŋ die yigine be.
Yisa die dı a balı a yı ba bʋnyı dı,
“Nı yigi sikimiŋ, wo manıŋ nı da vaa
ŋmaamıŋ yigi nı.”
51 Womi die ʋ juu a gʋtı ba ma haarıkʋ
ma, bʋlɔgısıbʋ die dı nan sɔmm. Die dı
paalı a yi ʋ kʋaŋandıısırıba mamachi pam
52 dama die ba ka sıba die ʋ nagı
paanʋsısı a yı vuosisi ba dii wo chıaŋ. Ba
sʋgıtı ye ko bie wo lımıŋ ma mıŋ.

Yisa die dı gbaanna yʋagıtieliŋ dene
(Mat. 14.34-36)

53 Die ba ga a ga a tʋgı mʋgıkpıırı gaarı
a keŋ jʋalı Genezariti tıŋgbaŋ ma, a bɔbı
haarıkʋ mi.
54 Die ba nyınana haarıkʋ ma vuosisi die
dı mıŋŋı Yisa bʋnyı.
55 Naa chıaŋ wıa die ba chıgı ga juu
tıŋgbaŋka mana a chii yʋagıtieliŋ a diisi
ba kalıŋası sikpeŋ a ga jigidieke mana die
ba wʋnna dı Yisa gaya wa.
56 Jigidieke mana die ʋ gana tıŋkpaŋŋısı
yaa tıŋkpııma vuosi ŋaaŋ chii wo ba
yʋagıtieliŋ a ga nyugiti ma ta jʋʋsa wa dı
ʋ ko a vaa yʋagıtielibe gbı ʋ nyiŋyeeke
kʋanʋaŋ, vuodiekemba mana mana die dı
gbına ka die ye wo alaafıa.

7

Ba chɔɔŋkʋʋlıŋ dagıŋ wıa dene
(Mat. 15.1-9)

1 Tɔ, Farasisi aŋaŋ mıra dıdagırıba
bataŋ die dı nyınna Jerusalemi a keŋ die
dı taaŋ giliŋ Yisa atıaŋ.
2 Die ba daansı a ye ta ʋ kʋaŋandıısırıba
die nyindiike aŋaŋ nuudıgınta. Dama die
ba ka nıtı ba nuusi sıba Farasisi vuosi die
dı bala dı vuosi nıtıma ba nuusi die wo.
3 (Dama Farasisi aŋaŋ Juu vuosi mana
die ka die nyindiike yɔrı yɔrı sie ba
wɔŋ nıtı ba nuusi vıınıŋ sıba die ba
chɔɔŋkʋʋlıŋ mıra dı dagına die wo.)
4 Ba keŋ nyıŋ nyugiti jige a keŋ, ba
ka die sie ba nıtı ba nuusi ta dıısa ba
chɔɔŋkʋʋlıŋ wıa, sıba nyanyuule kpala
daarıŋ aŋaŋ gbiesi daarıŋ aŋaŋ kalıŋası
sugiriŋ wıa.
5 Naa chıaŋ wıa die Farasisi aŋaŋ mıra
dıdagırıba die dı pıası Yisa dı bıa yine fʋ
kʋaŋandıısırıba dı ka dıısa sie diekemba
tı chɔɔŋkʋʋlıba die dı nagına a yı tı wa ta
die nyinti aŋaŋ nuudıgınta.
6 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Ŋmıŋ
naazʋa Azaya die yaa wusie die ʋ bala
nınıŋ gıgaantıba gie wıa sıba ka maagına
die wo dı:
‘Ŋmıŋ baarı dı vuosi gie yıa mıŋ jılıma
aŋaŋ ba nʋa
ama ba sʋgıtı dı bie saasaa aŋaŋ mıŋ.
7 Dı yi wo yɔrı ba jıama mıŋ
dama ba daga vuota ba gbaŋ gbaŋ ba mıra
sıba a yiwo manıŋ n mıra.’ ”
8 Nı zeti wo Ŋmıŋ mıra ta dıısa vuotaŋ
mıra.
9 Yisa die dı bı a balı a gʋtı ba dı “Nı yaa
wa yıaŋ sıbıŋ a zeti Ŋmıŋ mıra ta bıagı a
daga nı gbaŋ gbaŋ nı yaala wudiekemba.
10 Mosisi die baarı dı, ‘Yıma fʋ chʋa
aŋaŋ fʋ naa jılıma vuodieke nıŋ mana dı
keŋ a kaa kaatı a yı ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ mʋ
ba kʋʋ wa mıŋ.’
11 Ama nınıŋ nı baarı dı ‘Vuoŋ dı keŋ
a balı a yı ʋ chɔɔŋ yaa ʋ nuŋ dı jadieke

mana dı yine n sııtı maŋ tıŋ nan nagı a
suŋŋi nı bırıŋ wa Ɲmıŋ jaaŋ.'
12 Die nıŋ nınıŋ Farasisi yıa vuosi sieŋ dı
ba da keŋ suŋŋi ba chʋalıŋ yaa ba nıılıŋ
nı dagıkʋ ma.
13 Naa dı a keŋ a yi die nıŋ nı chʋsa
Ɲmıŋ wʋbalıkaha, nı dagınana vuosi die
wo sʋŋ. Nı yie wıa pam a nıasa die."

Jadieke dı benne vuotaŋ sʋŋ ma wıa
(Mat. 15.10-20)

14 Womi Yisa die dı bı a wa daadamba
bıbra a keŋ ʋ jigiŋ, ta balı a yı ba dı, "Nı
mana mana chıısıma a wʋmma mıŋ ta
sımma n wʋbalıkaha chıası.
15 Jadieke vuotaŋ dı dinene a yie ʋ sʋŋ
ma ka bıagı a yie wo dıgıntı ama wudieke
dı nyınnana ʋ nʋaŋ ma yine ʋ yaa dıgıntı.
16 ((Naa chıaŋ ma vuodieke mana dı yaa
tıbıŋ a nan wʋŋ ʋ wʋmma.))"
17 Die ʋ vana daadamba ta kuli tigiŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa nandagırı
chıaŋ.
18 Yisa die dı pıası ba dı, "Nı gbaŋ nı ka
sıba ka chıaŋ? Nı ka sıba sıba dı jadieke
dı junene vuotaŋ nʋaŋ ma ka bıagı yie wo
ʋ yalla dıgıntı.
19 Dama a juu wo ʋ nyuuti ma a daaga
nyıŋgbaŋka a nyınna ama da ʋ sʋŋ ma."
(Yisa balıkʋ die dagıya sıba jadiikiŋ mana
ka chʋarı.)
20 Die ʋ ye a ko bala a gʋta dı "Wudieke
dı nyınnana vuotaŋ sʋŋ yine ʋ yaa dıgıntı.
21 Dama ʋ sʋŋ ma sʋŋanyilibıatı sıba
hɔɔŋ yaalıŋ aŋaŋ dembisi yaalıŋ, aŋaŋ
gaarıŋ aŋaŋ vuotaŋ kʋʋla,
22 aŋaŋ jome aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ sug-
igoliŋ wuyiike aŋaŋ halı aŋaŋ gaanta aŋaŋ
baga wori wuyiike.
23 Wʋbıatı gie mana mana nyınna vuo-
taŋ sʋŋ a yie wo ʋ bırıma vuodıgıntıŋ."

Hɔgʋ wʋnyı yada wıa

24 Yisa die dı nyıŋ mi a ga tıŋ kaanı die
dı bene Taya tıŋgbaŋ ma, die ʋ ga a juu
tigiŋ kaanı sʋŋ ta die a ka yaala vuoŋ ye
wo, ama die ʋ ka bıagı a lɔbırı ʋ gbaŋ.
25 Hɔgʋ wʋnyı die benne mi ta jımbıatı
die dı yallı ʋ havʋʋbiŋ, die ʋ wʋnna dı
Yisa die bie mi die ʋ chıgı a keŋ gbirigi
Yisa nıŋŋa.
26 Hɔgʋ wa die ka yi Juu vuoŋ, die ba
mıırı wa wa Fonisia, Siria tıŋgbaŋ ma ma.
Die ʋ jʋʋsı Yisa dı ʋ yagı jımbıatıtı ʋ bʋa
wa ma ma.
27 Ama Yisa die yiŋŋi a balı wa dı, "Vaa tı
woliŋ a yı ballıbısı ba nyindiike, dı wo sieŋ
aŋaŋ tı baaŋ nan nagı ballıbısı nyindiike
a yı gbaası."
28 Hɔgʋ wa die dı yiŋŋi a baarı dı, "N
Yɔmʋtieŋ, ka yiwo wusie, ama gbaasısı
die dı dʋana teebulisi chıaŋ gbaŋ naga
ballıbısı nyindiike chɔɔta die dı nannana."
29 Naa chıaŋ wıa Yisa die dı balı a yı
hɔgʋ wa dı, "Fʋ mıŋŋına balı balıkʋ gie
wıa nan bıagı a kuli, jımbıakʋ nyıŋ fʋ bʋa
wa ma mıŋ."
30 Die ʋ yiŋŋi a kuli ta ʋ bʋa wa dʋa gado
sikpeŋ jımbıatıtı die dı seŋ a nyıŋ ʋ ma.

Yisa die dı gbaanna gaamʋ dene

31 Yisa die dı wa a nyıŋ Taya tıŋgbaŋ ma
a daagı Sadoni a chʋŋ a daagı tıgısı baŋka
sʋgıtı a ga Galili mʋgıkpıırı ma.
32 Vuosi bataŋ die dı yaa daa wʋnyı die
dı kana a ka mıŋŋı bala wıa a keŋ Yisa
jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ nagı ʋ nuusi a diisi ʋ
ma.
33 Yisa die dı yigi daa wa nuuŋ me a yaa
wa nyıŋ lʋgıŋ ta vaa daadamba. Yisa die
dı nagı ʋ nuubisi a yi daa wa tıba ma, ta
tıırı nıntɔbıtı ta gbı daa wa jiliŋ.
34 Womi Yisa die dı daansı ŋmıŋsikpeŋ
ta paalı a voosi ta a balı a yı wa dı,
"*Effata!*" Ka chıaŋ wone, "Yuori!"
35 Daa wa tıbaha sʋŋ die dı yuori bʋnyı
ʋ wʋmma wʋbalıka ta bıagı a bala wıa
vıınıŋ.
36 Womi Yisa die dı yı ba mana mana
nʋaŋ dı ba sımma ba keŋ a balı wıırı mi a
yı vuoŋ. Ama saŋŋa dieke mana die Yisa
dı a keŋ a balı die, die dı wana a faası a
yie ba bala wıırı jigiŋ mana.
37 Vuodiekemba mana die dı wʋnna die
dı yi be mamachi pam pam. Die ba baarı
dı, "Ʊ mıŋŋı a yi wıırı mana vıınıŋ vıınıŋ.
Halı ʋ yi vuodiekemba mana dı kana a
ka bıagı a wʋmma wıa dı wʋmma ta
vuodieke dı kana ka bıagı bala wıa dı
bala."

8

Yisa die dı yine vuosi tuse anıısa nyindi-
ike dene
(Mat. 15.32-39)

1 Die dı ka yʋasıya ta daadaŋ pam bıbra
die dı keŋ a lagısı Yisa jigiŋ. Jadiikiŋ die
wori aŋaŋ ba baaŋ dii, Yisa die dı wa ʋ
kʋaŋandıısırıba a balı a yı ba dı,
2 "Zɔɔlıŋ yigi mıŋ mıŋ pam aŋaŋ vu-
osi gie dama manıŋ aŋaŋ ba daraa ataa
wʋnna, ba ka bı yaa jaaŋ aŋaŋ ba baaŋ
dii.
3 Maŋ keŋ yi ba kuli ta ka dii jaaŋ
bataŋ nan chaa sieŋ me dama ba nyıŋ wa
saasaa."
4 Ʊ kʋaŋandıısırıba dı pıası wa dı,
"Haagırı gie me, sie vuoŋ dı baa ʋ ye jaaŋ
a yı daadamba gie mana aŋ ba dii?"
5 Ʊ pıası ba dı, "Paanʋsı aŋmıa nı yallı?"
Ba baarı dı, "A bayʋpɔyı."
6 Yisa die dı balı daadamba dı ba sʋʋŋ
kala tıŋgbaŋ, ta nagı paanʋsı ayʋpɔyı
wa a bırı Ɲmıŋ, ta yi tıa tıa a nagı

a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı ba nagı a yı daadamba, ba yi dene.
7 Die ba bı yaa zaasıbısı bıta ba jigiŋ. Yisa dı nagıha a bırı Ɲmıŋ ta nagı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı ba bı tuo a tıa tıa a yı daadamba.
8 Vuoŋ mana die diye mıŋ ta tıalı tıalı, vuosisi die yiwo sıba vuosi tuse tuse anıısa.
9 Ʋ kʋaŋandıısırıba die dı vaarına nyindiike tıalıkaha, die a suuli wo kparısı ayʋpɔyı. Yisa die dı wa taaŋ vuosisi ba kuli,
10 ta die wa juu haarıŋ lagı lagı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba ba ga Dalimanuta tıŋgbaŋ ma.

Farasisi mba die dı yaala mamachi wıa dene
(Mat. 16.1-4)

11 Farasisi bataŋ die dı keŋ ʋ jigiŋ, a piili nıga nınhagırıŋ. Die ba yaala ba yigi wo mıŋ, die wıa die ba baarı dı ʋ yi mamachi a dagı sıba Ɲmıŋ tʋnna wa.
12 Yisa dı voosi pam ta pıası, dı bıa lele gie vuosi dı pıasa a yaala mamachi tʋʋma? Ʋ baarı dı wusie, n kaaŋ yi mamachi wııŋ aŋ vuosi gie ye.
13 Ta die ʋ va ba ta yiŋŋi a juu haarıkʋ ba nagı ga a gara mʋgıkpıırı gaarı kaanı wa ma.

Farasisi aŋaŋ Herodi dabɔtı wıa
(Mat. 16.5-12)

14 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die daaŋya aŋaŋ ba baaŋ pɔgılı nyindiike. Die ba pɔgılı wa paanʋ balımıŋ nyıına haarıkʋ sʋŋ.
15 Yisa die dı yı ba nʋaŋ a baarı, dı ba sımma Farasisi aŋaŋ Herodi vuosi wıa.
16 Die ba piili a bala a yıa tamba, ʋ balla naa dama tı wo paanʋ wıa.
17 Yisa die dı mıŋŋı ba wʋbalıkaha, ta pıası ba, dı bıa nı bala sıba nı wo paanʋ wıa? Nı ye ka yeye, yaa nı ye ka sıba, dı bıa nı wo sʋŋanyile dene?
18 Nı yaa nine, ama nı ka yese. Nı yaa tıba, ama bıa wıa nı ka wʋmma? Nı ka tıınsa
19 die n nagına paanʋsı anʋ a puo puo a yı vuosi tuse anʋ wa nyintıalıkaha kparısı aŋmıa die nı vaarı a suuli?
Ba baarı "Kparısı baŋ-ale."
20 Ta die n nagına paanʋsı ayʋpɔyı a puo puo a yı vuosi tuse anıısa wa nyintıalıkaha kparısı aŋmıa die nı vaarı? Ba baarı kparısı ayʋpɔyı
21 ʋ pıası ba, ta nı ye ka sıba?

Yisa die dı gbaanna yıı wʋnyı Befisada ma dene

22 Die ba tʋgına Befisada ma vuosi bataŋ die yaa dembiŋ yıı a keŋ jʋʋsı wa, ta baarı dı ʋ gbı wa.
23 Die ʋ yigi yıı wa nuuŋ me a yaa wa nyıŋ tıka ma. Atırı nıntɔbıtı a yi yıı wa nine me, ta nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma ta pıası wa dı, "Bıagı ye jaaŋ mıŋ?"
24 Daa wa dı daansı sikpeŋ ta baarı dı, "Wa, n ye vuosi ama ba nıası wa tıısı dı dına dı chʋŋ chʋŋ."
25 Yisa dı bı nagı ʋ nuusi a diisi daa wa ninehe me, saŋka mi nıŋ daa wa nine dı yuori, ʋ ye jaaŋ mana kası.
26 Yisa dı balı wa dı ʋ kulime ta yı wa nʋaŋ dı, "Da keŋ yiŋŋi ga tıka ma."

Piita die dı balla wʋkpııma yaa gamma Yisa ma dene

27 Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die gara tıŋkpaŋŋısı die dı gbigine Siisiria Filipi tıŋ ma. Sieku me ʋ pıası ba dı, "Nı balı mıŋ, mınıa vuosi dı baarı n yi ye?"
28 Ba baarı dı, "Bataŋ baarı yiwo Jɔɔn die dı kenne a keŋ a sıı vuosi Ɲmıŋ nyaabʋ, bataŋ dıaŋ dı baarı Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı yiwo Ɲmıŋ tʋntʋntʋ wʋnyı."
29 Yisa dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba ta "Nınıŋ nıŋ mınıa nı baarı n yiye?" Piita dı baarı dı, "Yiwo Gbıgbatıtaantʋ Masiaka."
30 Mi, Yisa dı yı ba nʋaŋ dı, "Nı da keŋ a balı vuoŋ n wıa."

Yisa die dı balla yaa gamma ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.13-20; Luki 9.18-21)

31 Ta wa piili a daga ʋ kʋaŋandıısırıba dı, "Sie manıŋ vuota Bʋadembike dii wahala pam, ta nyıŋkʋra aŋaŋ Ɲmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ Ɲmıŋ tigiri me mıra dıdagırıba keŋ zeti mıŋ, a bı kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı kuŋ me."
32 Die ʋ paalı balı ba mıŋ, die ʋ ka lɔbırı ba. Die Piita die dı yaa wa ga lʋgıŋ a ga galıŋ wa.
33 Ama Yisa dı yiŋŋi a daansa ʋ kʋaŋandıısırıba ta kpaaŋ Piita a baarı dı, "Fʋnıŋ Sitaani wa gie hagı giena. Fʋ sʋŋanyile yiwo vuota sʋŋanyile daa Ɲmıŋ sʋŋanyile."
34 Yisa die dı wa wa daadamba aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba a balı ba dı, "Vuodieke mana dı keŋ a yaala ʋ dıa n kʋaŋ sie ʋ daaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wıa ta nagı ʋ kuŋ dagarıkıŋ a dıa mıŋ.
35 Vuodieke nıŋ mana dı yaalala ʋ gbatı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ miivoli nan waarı ka, ama vuodieke dı a keŋ waarı ʋ miivoli n wıa aŋaŋ Ɲmıŋ wʋvıına wıa nan ye ke.
36 Bıa vuoŋ dı baa ʋ ye, ʋ keŋ a ye dʋnıa mana mana nyinti ta waarı ʋ miivoli? Wusie
37 Jaaŋ wori vuotaŋ dı nan bıagı a nagı a gbatı ʋ miivoli.

38 Lele gie vuosi yi wo bıaŋ ta ka dıa
Ŋmıŋ. Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka
balı manıŋ aŋaŋ n dagıkʋ gie vuosi gie
jigiŋ, die nıŋ manıŋ vuota Bʋadembiŋ nan
daaŋ chıgı dı tieŋ gbaŋ viivi maŋ keŋ keŋ
aŋaŋ n Chʋa Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ kası
malakasisi dı n yaa wa a ga gʋtı n vuosi
me.”

9

1 Yisa dı bı balı ba dı, “N bala nı, bataŋ
bie giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ a ye
Ŋmıŋ naarı keniŋ aŋaŋ ka hagırıŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-13; Luki 9.28-36)

2 Daraa ayʋaba kʋaŋ chaaŋ Yisa dı wa
Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, a dı ba nıŋŋa
a yaa ba a jʋalı taŋkpeŋkpııŋ sikpeŋ,
jigidieke vuoŋ die dı wone mi. Die ba
daansınana ba keŋ a ye ta Yisa tarıgıya
mıŋ,
3 ʋ nyıŋsuuke die dı yıantı ta nyıgısa, a
paalı yıantı tıaŋ vuota dı baaŋ nan bıagı
a sugiri jaaŋ ka yıantı die dʋnıa ma.
4 Mi ʋ kʋaŋandıısırıba Piita aŋaŋ Jɔɔn
aŋaŋ Jemisi dı ye Elaja aŋaŋ Mosisi
vuodiekemba die dı kpine kʋrıŋ ma wa
aŋaŋ Yisa dı balala wıa.
5 Die wıa, Piita die dı balı Yisa dı,
“Dıdagırʋ, dı vıına tı benne giena. Tı nan
kpii viisi ataa, fʋ kaanı, Mosisi kaanı, Elaja
dıaŋ kaanı.”
6 Ŋmaamıŋ die faasına a yigi ʋ
kʋaŋandıısırıba wıa, Piita die dı zı ʋ baaŋ
balı die.
7 Womi nııŋmara dı keŋ sʋʋŋ ligi be, ta
lɔlıŋ dı nyıŋ nııŋmaraha ma ma a bala
dı, “N Bʋadembiŋ dieke n chone wʋnna,
nı wʋmma a yıma wa.”
8 Die ba yiŋŋi a daansı lʋga lagı lagı ta
ba ka ye vuoŋ sie banıŋ aŋaŋ Yisa nyıına
ma.
9 Die ba kenne a sʋʋna tanı ma wa, Yisa
dı yı ba nʋaŋ dı, “Da nı keŋ a balı vuoŋ
nı yene die, sie manıŋ vuota Bʋadembiŋ
dı keŋ a hagı kuŋ me.”
10 Die ba saagı a yı wa ama ta wa piili a
bala tamba wıırı wıa, ta baarı dı, “Ʋ balala
kumbu hagıŋ ma wa, ka chıaŋ?”
11 Lele mi ba pıası Yisa dı, “Bıa yine
Ŋmıŋ mıra dıdagırıba dı baarı sie Elaja
wolıŋ keŋ ta ka kʋaŋ chaaŋ Masia wa dıaŋ
keŋ?”
12 Yisa dı baarı dı, “Wusie Elaja baa ʋ
wolıŋ keŋ mıŋ a keŋ wʋnsı wııŋ mana
a zieŋ, ta bıa Ŋmıŋ wıa dı wa daga sıba
vuota Bʋadembiŋ nan faası gbalıgı ta ba
bı zeti wo?
13 Nı vaa n balı nı, Elaja wɔŋ keŋ
mıŋ vuosi dı yi wo ba dʋŋŋʋ sıba Ŋmıŋ
wʋbalıka die dı dagına ʋ wıa die wo.”

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ bʋa wʋnyı
ma dene
(Mat. 17.14-21; Luki 9.37-43a)

14 Die banıŋ ba ga haarı ʋ
kʋaŋandıısırıŋ tıalıkaha ta daadaŋ giliŋ
be, Ŋmıŋ mıra dıdagırıba bataŋ dı nıga
nınhagırıŋ aŋaŋ ba.
15 Die vuosisi dı yene Yisa dı faası a yi
be wuboŋkeŋ ba chıgı ga ʋ jigiŋ a waası
wa.
16 Yisa dı pıasa ʋ kʋaŋandıısırıba dı bıa
wııŋ wıa nı ŋaŋ ba dı nıga nınhagırıŋ?
17 Daadamba sʋŋ daa wʋnyı dı baarı dı,
“Dıdagırʋ, n yaa wa n Bʋadembiŋ a keŋ
fʋ jigiŋ, dama jımbıatı die yalla wa ta ʋ ka
bıagı a bala wıa.
18 Jımbıatı gie dı keŋ a hagı a ŋaaŋ
nagı wa taaŋ mıŋ, ta fʋnfʋgıtı dı bie ʋ
nʋaŋ ma, ʋ nyına ŋaaŋ chıa wa taŋ ta ʋ
nyıŋgbanıŋ mana dı hagırı. Die maŋ balı
fʋ kʋaŋandıısırıba dı ba gbaaŋ wa die ba
bılı waarı.”
19 Yisa dı balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı
wo yada, lalıa nı bı yaala maŋ ŋaŋ nı
bemme a yʋası, nı yaa bʋa wa a keŋ n
jigiŋ.”
20 Ba yaa bʋa wa a keŋ ʋ jigiŋ. Die
jımbıakʋ dı yene Yisa, ka yi bʋa wa dı
chaa, die wıa a yi ʋ nan tıŋgbaŋ a bilime
mi, ta fʋnfʋgıtı dı nyınna ʋ nʋaŋ ma.
21 Yisa dı pıası bʋa wa chɔɔŋ wa dı,
“Bına aŋmıa wʋnna a yalla wa?”
Ʋ chɔɔŋ wa dı baarı “Die ʋ yine bʋabiŋ
mana.
22 Daaŋ mana jımbıakʋ ŋaaŋ yaala ka
kʋʋ wa mıŋ, ka ŋaaŋ vigi wo mıŋ a taanna
boliŋ me aŋaŋ nyaaŋ ma. Chıgı tı zɔɔlıŋ
ta fʋ suŋŋi tı, fʋ nan bıagı suŋŋi!”
23 Yisa dı balı daa wa dı, “Bıa fʋ bala
fʋ nan bıagı suŋŋi! Wııŋ wori a nyaŋŋa
vuodieke dı yalla yada.”
24 Bʋa wa chɔɔŋ wa dı keesi bʋnyı, ta
baarı dı, “N yaa yada mıŋ ama n yadaka
ka dala, suŋŋi mıŋ aŋ bʋ dalıma.”
25 Yisa die ye ta daadamba gbigiye ʋ yı
lɔlıŋ dı, “N baarı, jımbıakʋ dieke dı yine
bʋa wa dı ka wʋmma wa ta bala wıaha,
nyıŋ ʋ ma ta da bı yiŋŋi a juu ʋ ma.”
26 Jımbıakʋ dı keesi ta nagı bʋa wa a
nıgı tıŋgbaŋ pemm ta die faası a datı wa
ta nyıŋ ʋ ma, bʋa wa dı nıası kuŋ, vuoŋ
mana die dı baarı dı ʋ kpiye mıŋ.
27 Ama Yisa die dı yigi ʋ nuuŋ me a suŋŋi
wo ʋ hagı zie.
28 Die Yisa dı yiŋŋine a juu juoŋ me ʋ
kʋaŋandıısırıba dı pıası wa dı, “Bıa die
yine tı ka bıagı a yagı jımbıakʋ?”
29 Die ʋ balı ba dı, “Ŋmıŋ jʋʋsıŋ nyıına
nan bıagı a yagı jımbıatı dı nıasına naa,
jaaŋ bı wori.”

Yisa die dı bı balı ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Luki 9.43b-45)

30 Die ba nyıŋ mi a ga Galili me, Yisa die
ka yaala vuoŋ sımma ba benne jigidieke,
31 dama die ʋ daga ʋ kʋaŋandıısırıba
mıŋ. Die ʋ balı ba dı, “Ba nan nagı manıŋ
Vuota Bʋadembiŋ wa a yı vuosi nuusi me
aŋ ba kʋʋ mıŋ, ama ka daraa ataa kʋaŋ
chaaŋ n nan hagı kumbu me.”
32 Die ba ka sıba ʋ dagıkʋ chıaŋ ama
ŋmaamıŋ die yalla ba aŋaŋ ba baaŋ nan
pıası wa.

Mınıa yine vuokpııŋ?
(Mat. 18.1-5; Luki 9.46-48)

33 Ba keŋ Kapenɔmi a juu juoŋ a kpatı,
ʋ pıası ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa wııŋ nı
tıŋ yaa nıga nınhagırıbʋ sieku me wo?”
34 Die ba ka yaala ba balı wa dama die ba
nıga nınhagırıŋ dı ba jabıa yine jakʋʋŋ.
35 Yisa die dı sʋʋŋ kalı ta wa ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo, a balı
ba, vuodieke mana dı yaala ʋ yi jakʋʋŋ
sie ʋ wıarı kʋaŋ ta nagı ʋ gbaŋ a yi vuoŋ
mana yɔmʋ.
36 Die ʋ wa bʋabiŋ a nagı wa zieŋ ba
nıŋŋa a nagı ʋ nuusi a diisi ʋ ma ta balı
ba.
37 “Vuodieke nıŋ mana dı a keŋ saagı
a tuo bʋabike gie chanchaaŋ n saaŋ ma
tuose mıŋ, vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı
tuosine mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʋnna
mıŋ wa mıŋ.”

Vuodieke dı kana ka waga tı, gʋtı wa tı ma
(Luki 9.49, 50)

38 Jɔɔn die dı balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʋ,
die tı ye wo vuoŋ dı yagınana jımbıatı
vuoŋ me fʋ saaŋ ma, die tı balı wa dı ʋ
vaa dama die ʋ ka yi tı wʋnyı.”
39 Yisa dı balı ba, “Daa nı yi ʋ vaa dama,
vuoŋ dı bıagı a yie mamachi wıa n saaŋ
ma ka kʋaŋ chaaŋ ʋ kaaŋ bıagı a balı wııŋ
a chʋʋsa n saaŋ.
40 Dama vuodieke mana dı kana ka waga
tı gʋtı wa tı ma.
41 Wusie maŋ bala nı naa, vuodieke nıŋ
mana dı kenne yı nı nyaaŋ nı nyuu dama
nı dı wa ʋ kʋaŋ nan daansı ye ka nyʋarı.”

Magısıŋ wıa
(Mat. 18.6-9; Luki 17.1, 2)

42 Yisa dı baarı, “Vuoŋ dı a keŋ yi
ballıbısı gie wʋnyı dı tuone mıŋ a dii wo
dı yi wʋbıaŋ, dı tıŋ nan dı kpıa ba nagına
nııŋ a bɔbı a yeegi ʋ nyie ta nagı wa a taaŋ
nyaakpııbʋ ma.
43 Dıı yi fʋ nuuŋ yinene fʋ yie wʋbıatı fʋ
gobike taaŋ, dama dı kpıa fʋ baaŋ nan juu
arızanna aŋaŋ nuubalımıŋ, aŋaŋ fʋ baaŋ
juu boli dieke me dı wone kpatıŋ aŋaŋ
nuusi ale.
44 ((Jigidieke zıŋzʋa dı benne ba sʋŋ a
die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.))
45 Dıı yi fʋ naŋ yinene fʋ yie wʋbıatı
fʋ gobike taaŋ dama dı kpıa fʋ baaŋ juu
arızanna aŋaŋ naŋ gobiŋ a tıaŋ fʋ baaŋ dı
yallı nagısı ale ta juu boliŋ me.
46 ((Jigidieke zıŋzʋa dı benne ba sʋŋ a
die ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.))
47 Dı bı yiwo fʋ niŋ dıaŋ yine fʋ yie
wʋbıatı vʋarıka taaŋ, dama, dı kpıa fʋ
baaŋ nan juu arızanna aŋaŋ nimbalımıŋ
a tıaŋ fʋ baaŋ nan juu boliŋ me aŋaŋ nine
ale.
48 Jigidieke zıŋzʋa dı benne ba sʋŋ a die
ta ka kpie, ta bolibu dıaŋ ka kpise.
49 “Ŋmıŋ nan daansı nagı boliŋ a wʋnsı
vuoŋ mana sıba ba ŋaana naga yası a
wʋnsa kaabıŋ nɔŋ die wo.
50 “Yası nansı mıŋ, ama ka nansıbʋ dı
keŋ nyıŋ, lalıa ka bı baa ka ye ka nansıbʋ
bıbra?
“Nı bemme aŋaŋ taŋ sıba yası nansıbʋ
aŋ nı bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ aŋaŋ
tamba.”

10

Hɔgʋ zetiŋ wıa
(Mat. 19.1-12; Luki 16.18)

1 Yisa die dı nyıŋ mi a garısı Jɔɔdani
mʋgırı a ga Judia tıŋgbaŋ ma; daadaŋ
pam die dı bı a keŋ giliŋ wo, ʋ dagı ba
sıba ʋ ŋaana wɔŋ daga die wo.
2 Farasisi die dı keŋ mi a yaala ba magısı
wa, a pıası wa dı, dagı tı, dı yaa sieŋ mıŋ
tı mıra sʋŋ dembiŋ zeti ʋ hɔgʋ mıŋ?
3 Yisa gbaŋ dı pıası ba dı, “Lalıa Mosisi
die dı balı nı?”
4 Die ba baarı dı, “Mosisi die baarı
dembiŋ dı keŋ yaala ʋ zeti ʋ hɔgʋ ʋ ŋaaŋ
maagı wa gbanıŋ a yı wa a dagı sıba ʋ zeti
wo mıŋ, ta vaa wa aŋ ʋ ga.”
5 Yisa dı balı ba dı, “Nı wıa die tʋa mıŋ
wıa Mosisi die dı yı nı nʋarı mi.
6 Ama dʋnıa piiliŋ, Ŋmıŋ die naaŋ wa
‘dembiŋ aŋaŋ hɔgʋ.’
7 Naa chıaŋ ma dembiŋ aŋaŋ hɔgʋ nan
vaa ba chʋalıŋ aŋaŋ ba nıılıŋ ta faarı taŋ
aŋ ba bale wo gie nan lagıŋ
8 yi vuobalımıŋ, da vuosi bale bıbra.
9 Die wıa Ŋmıŋ dı keŋ nagı jadieke a
lagıŋ, vuota ka mʋ ʋ puoke.”
10 Die ba yiŋŋine kuli tigiŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba dı pıası wa wıırı wıa.
11 Ʋ balı ba dı “Dembiŋ dieke dı zeti ʋ
hɔgʋ ta bı faarı hɔgʋ gaaŋ juu wo hɔgʋ
dieke ʋ zetine wo taalı ma.
12 Hɔgʋ dieke dıaŋ dı zeti ʋ chʋrʋ ta bı
yallı dembiŋ gaaŋ ʋ gbaŋ; juu ʋ chʋrʋkʋrı
taalı ma.”

Ballıbısı aŋaŋ Yisa wıa
(Mat. 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Vuosi bataŋ die dı yaa ballı a keŋ dı
Yisa gbı ba, ʋ kʋaŋandıısırıba dı yaga ba.
14 Die Yisa dı mıŋŋına, ʋ jıı sınyıırıŋ ta
balı ba dı, “Nı vaa ballıbısısı kiere n jigiŋ,
daa nı yagıma ba dama Ɲmıŋ naarı yiwo
ba die wo sıtı.
15 Vuodieke mana dı a keŋ ka tuo Ɲmıŋ
naarı sıba bʋabiŋ die dı tuone nyinti die
nıŋ ʋ kaaŋ juu mi.”
16 Die ʋ wa nagı ba ʋ nuusi me ta nagı
ʋ nuusi a diisi diisi ba ma ta yi alibarika a
yı ba.

Nyintitieŋ wʋnyı wıa
(Mat. 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Die Yisa die dı dene hagı dı ʋ dıa, daa
wʋnyı dı chıgı a keŋ gbirigi ʋ nıŋŋa ta
pıası wa dı, “Dıdagırʋ vıunıŋ, lalıa maŋ
nan yi a ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ?”
18 Yisa dı pıası wa dı, “Bıa fʋ wasa mıŋ
vuovıunıŋ? Vuovıunıŋ wori ntaala Ɲmıŋ
nyıına ma.
19 Fʋnıŋ sıba Ɲmıŋ mıraha mıŋ. ‘Da keŋ
kʋʋ vuoŋ, da keŋ yaalı vuoŋ hɔgʋ, da keŋ
gaarı, da keŋ yi ŋmınchıbısı daansıatieŋ,
da keŋ nyırı vuoŋ, yıma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ
naa jılıma.’ ”
20 Daa wa dı balı Yisa dı, “Dıdagırʋ n
yine bʋabiŋ mana a yaa ga mʋʋna n dıı
sieti gie mana mıŋ.”
21 Yisa dı daansı wa aŋaŋ choti, ta balı
wa, wʋbalımıŋ tıala fʋ, “Kulime a daa
jadieke mana fʋ yalla a nagı ligirehe a yı
zɔɔlıntieliŋ, ta nan yi nyintitieŋ arızanna
ma, ta fʋ keŋ a dıa mıŋ.”
22 Daa wa die dı wʋnna naa ʋ sʋŋ dı
paalı chʋʋsı, ʋ nine chaatı dı tarıgı dama
die ʋ faası yiwo ligiretieŋ, die ʋ kuli tigiŋ
aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ.
23 Yisa dı yiŋŋi a daansı ʋ
kʋaŋandıısırıba ta baarı dı, “Dı tʋa pam
aŋaŋ ligiretieŋ dı baaŋ nan juu Ɲmıŋ
naarı ma.”
24 Die dı yi ʋ kʋaŋandıısırıba mamachi
ʋ balıkʋ ma, ta Yisa dı bı balı bıbra dı, “N
ballı, Ɲmıŋ naarı juule wıa tʋa mıŋ.
25 Nyɔgını dı baaŋ yi die a garı nyıŋ
garıyııŋ vɔrıŋ ma wa ka tʋa a tʋgı
ligiretieŋ dı baaŋ nan yi die a juu Ɲmıŋ
naarı ma.”
26 Die ʋ kʋaŋandıısırıba dı wʋnna naa,
dı bı faası yi be mamachi, ba wa pıasa taŋ
dı, “Die nıŋ mınıa bala ʋ ye gbatıtaanıŋ?”
27 Yisa dı daansı ba ta baarı dı, “Vuotaŋ
kaaŋ bıagı a yi die ama Ɲmıŋ nan bıagı a
yi dama Ɲmıŋ jigiŋ wııŋ wori a tʋa.”
28 Piita dı pıası dı, “Ta tınıŋ nıŋ, tı
nagına jaaŋ mana a taaŋ ta dı fʋ wa?”
29 Yisa dı balı ba dı, “Vaa n balı nı,
vuodieke mana dı vana ʋ tigiŋ, yaa ʋ
nımballı yaa ʋ nuŋ yaa ʋ chɔɔŋ yaa ʋ ballı
yaa ʋ kʋatı n wıa aŋaŋ Ɲmıŋ wʋvıınaha
wıa
30 nan daansı ye nyinti saŋka gie a tıaŋ ʋ
nagına nyindiekemba a taaŋ wa. Ʋ nan ye
tige, aŋaŋ nımballı aŋaŋ nıılıŋ aŋaŋ ballı
aŋaŋ kʋatı kɔbıga kɔbıga tıŋgbaŋka gie
me ta tuo mugisiŋ a gʋtı ta saŋŋa dieke
dı kienene wo ʋ nan ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ.
31 Ama vuodiekemba dı benne nıŋŋa
lele nan wıarı kʋaŋ ta vuodiekemba dı
benne kʋaŋ lele nan tıaŋ nıŋŋa.”

Yisa dı bı balı ʋ kumbu wıa bʋtaa ma
(Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

32 Die ba wa bie wo sieŋ me a gara
Jerusalemi, Yisa die dına nıŋŋa, die dı yi
ʋ kʋaŋandıısırıba mamachi ta ŋmaamıŋ
dı yallı vuodiekemba die dı dına ba
kʋaka. Yisa die dı bı wa ʋ kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ bale wo a ga lʋgıŋ a balı ba
wudiekemba die dı bala a yi wo.
33 Ʋ balı ba dı, “Nı daansıma, tı
gara Jerusalemi, jigidieke ba baaŋ nagı
manıŋ vuota Bʋadembiŋ a ga yı Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ Ɲmıŋ mıraha
dıdagırıŋ nuusi me aŋ ba dii mıŋ sarıya
ta baarı dı n chʋʋsıya dı ba kʋʋ mıŋ, ta
nagı mıŋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi
34 dı ba vʋarı mıŋ fala, a tıırı nıntɔbıtı
a yı mıŋ, a nıgı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ ta kʋʋ
mıŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagı
kumbu me.”

Jemisi aŋaŋ Jɔɔn die dı jʋʋsı Yisa dı ʋ
yi be vuokpııma dene
(Mat. 20.17-19; Luki 18.31-34)

35 Womi Jemisi aŋaŋ Jɔɔn, Zebedi ballı
dı keŋ Yisa jigiŋ a baarı, “Dıdagırʋ, wııŋ
benne tı yaala fʋ yi a yı tı.”
36 Yisa dı pıası ba dı, “Bıa nı yaala n yi
a yı nı?”
37 Ba baarı dı, “Tı yaala saŋŋa dieke fʋ
keŋ baa fʋ dii fʋ naarı aŋaŋ hagırıŋ tı ŋaŋ
fʋ gʋtı kala, wʋnyı kala fʋ nuugalı wʋnyı
fʋ nuudiigiŋ.”
38 Yisa dı balı ba, “Nı zı nı jʋʋsınana
jadieke wo chıaŋ, nı nan bıagı a chii chii
diekemba n balla n chii wo? Nı nan bıagı
a gbalıgı gbalıgı diekemba n baaŋ nan
gbalıgı wa?”
39 Ba baarı “Wa, tı nan bıagı.” Yisa dı
balı ba dı, “Wusie nı nan chii n chiititi,
ta bı gbalıgı gbalıgı diekemba n balla n
gbalıgı wa,
40 ama n wo sieŋ dı n dagı sıba geŋ wo
baaŋ nan kalı n nuudiigiŋ, ta geŋ wo kala
n nuugalı. Ɲmıŋ bala ʋ nagı jigehe gie a
yı vuodiekemba wıa ʋ wʋnsına wa.”
41 Die ʋ kʋaŋandıısırıba banıŋ, baŋ wa
die dı wʋnna naa die ba jıı sınyıırıŋ a yı
Jemisi aŋaŋ Jɔɔn.

42 Die wıa die Yisa dı wa ba mana a lagısı
taŋ ta balı ba nı sıba baarı vuodiekemba
dı daansınana vuosi tıŋgbaŋka gie ŋaaŋ
dagı wa ba gbaŋ ta nyıŋkʋra dıaŋ ŋaaŋ
pɔgılı wa ba vuosi aŋaŋ nıŋŋmına,
43 ama nınıŋ nıŋ, nı sʋnsʋŋ vuodieke
dı yaalala nyıŋkʋrıtı, sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a
bırıŋ yɔmʋ banıŋ ba mana sʋnsʋŋ.
44 Vuodieke dıaŋ dı bı yaala ʋ bemme
nıŋŋa sie ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ vuoŋ mana
yɔmʋ,
45 dama Ŋmıŋ Bʋadembiŋ gbaŋ ka
keŋye dı vuosi yi ʋ yɔŋısı, ama wʋnıŋ ʋ
balla ʋ yi vuoŋ mana yɔmʋ, a kpi a gbatı
vuosi pam a taaŋ.

Yisa die dı yuorine daa yıı wʋnyı nine dene

(Mat. 20.29-34; Luki 18.35-43)

46 Die ba kenne a keŋ tʋgı tıŋ
kaanı ba wasınana Jariko, Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba dı wa nyına tıka ma
daadaŋ pam die dıdı ba kʋaŋ. Daa yıı
wʋnyı ba wasınana Batimiisi, Timiisi bʋa
dı kalı sieku me a jʋʋsa.
47 Die ʋ wʋnna dı Yisa vuodieke dı
nyınna Nazeriti die benne mi wo, ʋ piili
a keesi "Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ
zɔɔlıŋ!"
48 Die daadamba pam dı natı wa ta baarı
dı ʋ tarı watı, yıı wa dı wa faası a keesi
"Yisa, Davidi haagıŋ chıgı mıŋ zɔɔlıŋ."
49 Yisa dı zie ta baarı dı, "Nı wa wa."
Die wıa die ba wa yıı wa a balı wa dı,
"Hagı zie, ʋ wasa fʋ."
50 Ʊ nagı ʋ nyinyeeke a vigi taaŋ, ta chıgı
ga Yisa jigiŋ.
51 Yisa dı pıası wa dı, "Bıa fʋ yaala n yi
a yı fʋ?"
Yıı wa dı baarı "Dıdagırʋ, n yaala n bı
yiŋŋi yesime mıŋ."
52 Yisa dı balı wa dı, "Gamma, fʋ yada
gbaanna fʋ."
Lele womi ta ʋ ninehe dı yuori ʋ wa dı
Yisa kʋaŋ sieku me.

11

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene

(Mat. 21.1-11; Luki 19.28-40; Jɔɔn 12.12-19)

1 Die ba gana a ga tʋga Jerusalemi ba
keŋ Betifiji aŋaŋ Betani tıgısı, tıgısı gie die
bie wo kunkogiŋ dieke ba wasınana Olivi
Tıısısı lʋgıŋ, Yisa dı tʋŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
bale ta
2 balı ba dı, "Nı gamma tıŋkpaŋŋı dieke
dı benne nı nıŋka, nı die keŋ a juu tıka ma
nı nan ye bonpɔlı dı bɔbına zie vuoŋ dı ye
ka jʋalı ka, nı forisike a yaa keŋ giena.
3 Vuoŋ dı a keŋ keŋ pıası nı, dı bıa nı
yi dene, nı balı wa dı, tı Yɔmʋtieŋ yaalala
ka, ama ʋ nan yiŋŋi a yaa ka a keŋ lele."
4 Die ba ga a ye bonpɔlıka dı ka zie sieku
me a bɔbı juoŋ kaanı sanʋaŋ ma. Die ba
forisinene ke
5 vuosi bataŋ die zie mi, a pıası ba dı,
"Bıa nı yie, nı forise bonpɔlıka mıŋ?"
6 Ba balı ba Yisa die dı bala die wo gbaŋ
gbaŋ, die wıa vuosisi die dı vaa ba yaa a
ga.
7 Die ba yaa bonpɔlıka a keŋ Yisa jigiŋ a
nagı ba garıtı a diisi ka sikpeŋ Yisa die dı
wa jʋalı kalı ka sikpeŋ.
8 Vuosi pam die dı nagı ba gaatı a jaatı
sieku me bataŋ dıaŋ dı nagı vaatı ba
chıana nyıŋ haagıŋ ma a jaata sieku me.
9 Vuodiekemba die dı benne ʋ nıŋŋa
aŋaŋ ʋ kʋaŋ, die dı wa a piili keesiŋ,
"Tı Yɔmʋtieŋ, hozaana* gbatı tı a taaŋ lele.
Ŋmıŋ yi alibarika a yı vuodieke dı
kienene wʋnıŋ Ŋmıŋ saaŋ ma.
10 Ŋmıŋ bı yi alibarika a yı tı
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi naarı dieke dı
kienene wo ma.
Hozaana! Ŋmıŋ, vuodieke dı benne
ŋmıŋsikpeŋ, gbatı tı taaŋ leleke
gie."
11 Yisa die dı ga tʋgı Jerusalemi, a ga
Ŋmıŋ jıamıŋ juoku sʋŋ, a daansı jaaŋ
mana ka sʋŋ. Ama saŋŋa dieke ŋmıŋ dı
yaala ka nan die ʋ ŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba,
baŋ aŋaŋ bale wo die dı nyıŋ ga Betani.

Yisa die dı kaana a yı kınkamıŋ tııŋ dene

(Mat. 21.18, 19)

12 Tʋŋ die dı vʋnna ba nyıŋ Betani a
kieŋ, kɔŋ die dı yallı Yisa,
13 die ʋ ye kınkamıŋ tııŋ dı gana ga zie
ŋaŋ vaatı, die ʋ ga ʋ daansı ye sıba ka yaa
nyıŋnyıŋka mıŋ. Die ʋ tʋgına mi die ʋ ye
wo vaatı nyına ka sikpeŋ, dama ka saŋŋa
die ye ka tʋgıya aŋaŋ ka baaŋ nan nyıŋ.
14 Yisa dı balı a yı tııka dı, "Vuoŋ kaaŋ
bı ye nyıŋnyıŋka fʋ ma a dii bıbra." Die ʋ
kʋaŋandıısırıba dı wʋŋ ʋ bala wa.

Yisa die dı gana a ga wʋnsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene

(Mat. 21.12-17; Luki 19.45-48; Jɔɔn 2.13-22)

15 Die ba gana ga tʋgı Jerusalemi, Yisa dı
ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, a
piili a yaga vuodiekemba die dı yalla nyinti
a daa aŋaŋ vuodiekemba die dı daanana
nyintiti ta kpaŋŋı vuodiekemba dı yalla
ligire a tarıga aŋaŋ vuodiekemba die dı
yalla ŋmarısı a daa teebulisi a bubi bubi.
16 Ta ka saagıya dı vuoŋ chii jaaŋ a daagı
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gbaakʋ sʋŋ.

* **11:9 11.9** Hozaana chıaŋ yiwo "Gbatı tı taaŋ".

17 Die ʋ wa dagı vuosisi ta baarı, “Ŋmıŋ
wıa baarı, Ŋmıŋ tigiŋ baa ka yiwo Ŋmıŋ
jʋʋsıŋ jigiŋ a yı vuoŋ mana, ta nı nagı ka
a bırıŋ gaarıŋ tigiŋ?”
18 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ
Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba die dı wʋnna naa
wa, die ba piili a yaala sieti dı ba kʋʋ Yisa.
Die ba chıga wa mıŋ, dama die ʋ dagıkʋ
die yi daadamba mana mamachi mıŋ.
19 Die jıŋmıŋ dı tʋgına Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı nyıŋ mi.

Kınkamıŋ tııka die dı kʋna dene
(Mat. 21.20-22)

20 Tuŋ die dı vʋnna sʋkʋleeliŋ, ba chʋŋ
sieku me die ba ye tıı dieke Yisa die dı
kana a yı wa, die ka mana dı kpi.
21 Piita die dı tıınsı wudieke die dı yine
wo ta balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, daansı,
tııka die fʋ kana a yi wa kpiye!”
22 Yisa dı balı ba dı, “Nı yi Ŋmıŋ yada.
Nı keŋ a yi Ŋmıŋ yada,
23 nan bıagı a balı a yı kunkogiri gie, vʋʋ
a ga nan nyaakpııbʋ ma, fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ
keŋ a balı die ta ka chıılıya fʋ sʋŋ ma, yi
yada sıba fʋ bala die wo nan yi, aŋ ka yi a
yı fʋ.
24 Vaa n balı nı, naa chıaŋ ma nı keŋ a
jʋʋsa Ŋmıŋ a yaala jaaŋ nı tuo a dii sıba
ye ke mıŋ, aŋ ka yi nı jaaŋ.
25 Ta nı keŋ a zie jʋʋsa Ŋmıŋ ta vuodieke
mana dı yine nı bıaŋ, nı vaa ʋ taalı a chaa
wa aŋ nı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ dı benne
arızanna ma dıaŋ nan nagı nı taalı a chaa
nı.
26 ((Ama nı keŋ a ka nagı nı chanchaalıŋ
wʋbıatı a chaa ba, nı chɔɔŋ dieke dıaŋ dı
benne arızanna ma kaaŋ nagı nı wʋbıatı
a chaa nı.))”

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa
gamma ʋ yiko wıa dene
(Mat. 21.23-27; Luki 20.1-8)

27 Die ba bına a yiŋŋi keŋ tʋgı Jerusalemi
Yisa die dı juu Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııŋ
ma a dı chʋŋ, Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra
aŋaŋ Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ
tıŋgbaŋka nyıŋkʋra bataŋ dı keŋ ʋ jigiŋ,
28 a pıası wa dı, “Bıa yiko fʋ yaa yie
nyinti gie? Mınıa yına fʋ kanıŋ yiko ke
mi?”
29 Yisa dı balı ba dı, “Nı vaa n pıası nı
wʋbalımıŋ amʋ nı keŋ bıagı a mıŋŋı balı
mıŋ ka chıaŋ, n nan balı nı vuodieke yiko
n yalla a tʋma nyinti gie wo.
30 Nı balı mıŋ Jɔɔn die ye wo yiko sıa
a yaa sıa vuosisi Ŋmıŋ nyaabʋ, sıa yiko
ke mi die dı nyıŋ, Ŋmıŋ jigiŋ yaa vuotaŋ
jigiŋ?”
31 Die ba yiŋŋi a pıasa taŋ dı, “Tı baa
tı balı wa lalıa? Tı keŋ baarı bʋ nyıŋ wa
Ŋmıŋ jigiŋ, ʋ nan baarı, bıa die wana yi tı
ka yi Jɔɔn yada?
32 Tı nan bıagı baarı, vuotaŋ jigiŋ?” (Die
ŋmaamıŋ die yalla ba aŋaŋ vuosisi, dama
vuoŋ mana die baarı Jɔɔn die yiwo Ŋmıŋ
dı tʋnna vuodieke.)
33 Die ba balla wudieke a yı Yisa die
wone “Tı zı.”
Yisa dı balı ba dı, “Die nıŋ n gbaŋ n kaaŋ
balı nı jigidieke n yene yiko ke gie a yie
nyintiti gie.”

12

Tʋntʋntıba nandagırı wıa
(Mat. 21.33-46; Luki 20.9-19)

1 Yisa die dı taanna ba nandaga dı,
“Daa wʋnyı die benne a suu tıısı dieke dı
nyınana bie, ta mıı gaamıŋ a geliŋke, ta
die a tuu vɔrıŋ jigidieke ba baaŋ nan dı
ŋmʋa nyıŋ biehe nyaabʋ a yie: ta die a
mıı jagıŋ kʋakʋ ma, ta die nagı kʋakʋ a
yı tʋntʋntıŋ nuusi me dı ba daansıma ka.
Dı ka diile saŋŋa dı a keŋ tʋgı ba kpaa a
yı wa ta dıaŋ wa kpaa ba tʋaŋ. Ta die wa
nagı kʋakʋ a yı ba ta dıa ga jigiŋ.
2 Tıısısı bie saŋŋa die dı tʋgına ka nyıŋ ʋ
tʋŋ ʋ yɔmʋ dı ʋ ga vuodiekemba dı benne
kʋakʋ ma a tuo ʋ tʋaŋ a keŋ.
3 Vuosisi die dı yigi yɔmʋ wa, a nıgı wa,
ta yi ʋ yiŋŋi a ga aŋaŋ nuuwıaga.
4 Tıısısı tieŋ die dı bı tʋŋ yɔmʋ wʋnyı
bıbra, vuosisi die dı nıgı ʋ sikpeŋ me ta
nagı wa a yi viivi me.
5 Tıısısı tieŋ die dı bı tʋŋ ʋ yɔmʋ wʋnyı
bıbra die ba kʋʋ wa. Die ba yi ʋ yɔŋısı
pam dene gbaŋ gbaŋ a nıga bataŋ ta kʋa
bataŋ.
6 Vuodieke nyıına die dı tıala daa wa
dı baaŋ nan tʋŋ die wone ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
bʋadembiŋ dieke ʋ yaalala ʋ wıa. Kʋaŋ
chaaŋ die ʋ tʋŋ wa ta baarı ‘N yi yada dı
ba nan yı n bʋa wa jılıma.’
7 Ama vuosisi gie die dı balı a yı tamba,
‘Kʋakʋ tieŋ gbaŋ gbaŋ bʋadembiŋ wʋnna,
nı kiere aŋ tı kʋʋ wa, ta ʋ sıtı yi tı nyinti.’
8 Die ba yigi bʋa wa a kʋʋ wa ta nagı wa
vigi taaŋ kʋakʋ kʋaŋ.”
9 Yisa die dı pıası ba dı, “Lalıa kʋakʋ
tieŋ dı baa ʋ yi? Ʊ nan keŋ kʋʋ vuosisi gie
ta nagı kʋakʋ a yı vuogaası.
10 Nı ye ka karıŋ a wʋŋ wıırı gie? Dı
‘Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta baarı
ba ka yaala ka wa
die dı yiŋŋi a keŋ yi gɔŋgɔŋyʋgırıŋ
taŋ vıınıŋ.
11 Ŋmıŋ yine die;
ka faası yi tı mamachi.’ ”
12 Juu vuosi nıŋŋandıısırıba die dı yaala
sieŋ dı ba yigi wo, dama die ba sıba a baarı
ba wıa die ʋ taaŋ nandagırı gie. Ama die
ba chıga daadamba ta die vaa wa ta ga.

Lampo tuniŋ wıa
(Mat. 22.15-22; Luki 20.20-26)

13 Die ba tʋŋ Farasisi vuosi aŋaŋ Herodi
vuosi bataŋ dı ba ga pıası wa wʋpıasıka
ta ye dı ʋ nan balı wʋbıaŋ.
14 Die ba ga Yisa jigiŋ a baarı dı,
"Dıdagırʋ, tı sıba a baarı bala wusie, ta ka
chıılı vuosi sʋŋanyilike. Fʋnıŋ bala wusie
yaa gamma Ɲmıŋ dı yaala vuotaŋ sımma
die ta ka daansa yese vuoŋ dı sına die. Balı
tı, dı mʋ dı tı tumme lampo a yıma Roma*
naaŋ wa mıŋ? Tı tumme yaa tı zeti?"
15 Ama Yisa die mıŋŋı dı ba paalıya mıŋ
ta pıası ba dı, "Bıa nı yaala nı magısı mıŋ?
Nı yaa ligiribiŋ a keŋ aŋ n ye ke."
16 Ba yaa a keŋ ʋ pıası ba dı, "Mınıa nine
chaaŋ aŋaŋ ʋ saaŋ benne ka ma dene?"
Ba baarı dı, "Naaŋ Siiza."
17 Yisa die dı wa baarı dı, "Tɔ, nı tuŋ
naaŋ wa dı mʋna ʋ tuo dene ta tuŋ Ɲmıŋ
dıaŋ dı mʋna ʋ tuo dene."
Yisa wıa die dı yi be mamachi.

*Hɔgʋ faarıŋ yaa gamma kuŋ hagıŋ
kʋaŋ wıa*
(Mat. 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Womi Sadusisi, vuosi bataŋ dı balla dı
vuoŋ kaaŋ hagı kuŋ me, dı ga Yisa jigiŋ a
ga pıası wa dı,
19 "Dıdagırʋ, Mosisi die nagına mırıka
gie a yı tı: dı dembiŋ dı a keŋ kpi ta vaa
ʋ hɔgʋ ta wo ballı, dı daa wa nımbʋa mʋ
ʋ faarı wa kpihɔgʋ wa amʋ ba mırı ballı
aŋ ba yi vuodieke dı kpine ballı.
20 Tɔ, saŋŋa kaanı dembisi bayʋpɔyı die
benne a yi nımballı: jakʋʋrı chaaŋ die dı
faarı hɔgʋ ta kpi ta wo ballı.
21 Die wıa vuodieke die dı diisine jakʋʋrı
ma die dı faarı hɔgʋ wa gbaŋ ta kpi ta vaa
hɔgʋ wa ta wo ballı. Dene gbaŋ gbaŋ die
dı bı a yi vuodieke die dı diisine bʋtaa wa
ma.
22 Aŋaŋ tıalıka ha mana. Ba bayʋpɔyı
wa mana die faarı hɔgʋ wa mıŋ ta kpi
ta wo ballı, ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa
gbaŋ die dı kpi.
23 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ ba mana dı
a keŋ hagı, ba jabıa balla ʋ sımma hɔgʋ
wa? Ba bayʋpɔyı wa mana die faarına wa
mıŋ?"
24 Yisa dı balı ba dı, "Nı ka sıba wusie!
Dama nı zı Ɲmıŋ gbanıŋ wıa yaa Ɲmıŋ
hagırıŋ.
25 Kunti dı a keŋ hagı kuŋ me, ba nan
dı sıı sıba malakasi dı benne arızanna ma
dene wo, ta hɔɔŋ faarıŋ yaa dembiŋ yallıŋ
kaaŋ dı beri.
26 Dı tıalı kunti hagıŋ nıŋ wıa nı ka
karıŋ Mosisi gbaŋkʋ yaa gamma tııka diile
wıa? Dı maagıya mıŋ dı Ɲmıŋ die balı a yı
Mosisi dı, 'N yiwo Abarahami Ɲmıŋ, Aziki
Ɲmıŋ aŋaŋ Jakobu Ɲmıŋ.'
27 Vuosi gie die wɔŋ kpi mıŋ ama ba ye
ko bie wo ba mısı ma dama Ɲmıŋ ka yiwo
kunti Ɲmıŋ ʋ yiwo vuodiekemba dı benne
ba mısı ma ma Ɲmıŋ. Nı daga vuosi dı
kunti kaaŋ bı hagı wa ka yi wusie."

*Mırı dieke dı tıanna mıraha mana wıa
dene*
(Mat. 22.34-40; Luki 10.25-28)

28 Vuodiekemba die dı dagınana Ɲmıŋ
mıraha wʋnyı die bie mi a wʋŋ ba balıkʋ.
Die ʋ yeye sıba Yisa die mıŋŋı dagı Sadu-
sisi vuosisi pıasıkʋ chıaŋ, die wıa die ʋ
keŋ mi aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, "Mıra bıa
tıanna mıraha mana."
29 Yisa dı balı wa dı, "Jadieke dı tıanna
a mana wʋnna 'Wʋmma, Izara vuosi!
Nabidie Ɲmıŋ nyıına yine tı Ɲmıŋ.
30 Chome Ɲmıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana aŋaŋ
fʋ yıaŋ mana aŋaŋ fʋ sʋŋanyile mana
aŋaŋ fʋ hagırıŋ mana.'
31 Jadieke dı gʋtına bule wone, chome
fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ gbaŋ gbaŋ
dene. Mıra bı wori a tıaŋ mıra ale wo gie."
32 Daa wa dı balı Yisa dı, "Kpaŋŋı fʋ
gbaŋ dıdagırʋ! Dı yiwo wusie fʋ balı baarı
Nabidie Ɲmıŋ nyıına ma yine Ɲmıŋ dı
ŋmıŋ bı wori a gʋtı ʋ ma sie ʋ nyıına ma
wa,
33 dı vuota yaalıma Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ sʋŋ
mana, aŋaŋ ʋ sʋŋanyile mana aŋaŋ ʋ
hagırıŋ mana, ta yaalıma ʋ chanchaaŋ
sıba ʋ yaalala ʋ gbaŋ gbaŋ dene wo. Fʋ
baaŋ tuo mıra ale wo gie dı tıaŋ fʋ baaŋ
nan kʋa dɔŋısı ta jʋʋ a yı Ɲmıŋ ta bı kaaba
nyinti yıa Ɲmıŋ."
34 Yisa die dı yene ta daa wa mıŋŋı a
balı wa, ʋ balı a yı wa, "Fʋnıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ
naarı ka yʋa." Na kʋaŋ chaaŋ vuoŋ die bı
wo sikimiŋ a baaŋ pıası wa wʋpıasıkıŋ.

Mınıa bʋa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Luki 20.41-44)

35 Yisa die dı dagınana Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ʋ pıası ba, wʋpıasıkırı gie
dı, "Dı yiwo lalıa Ɲmıŋ mıra dıdagırıba
dı baarı dı vuovʋarıkıŋ Masia wa baa ʋ yi
wo Davidi haagıŋ?
36 Ɲmıŋ Halıkasıka die june Davidi ma a
yi ʋ baarı:
'Ɲmıŋ dı balı a yı n Yɔmʋtieŋ:
Kala n nuudiigiri gie chaaŋ
a ga tʋgı saŋŋa dieke n baaŋ nagı fʋ
dataası a yi fʋ nuuŋ me.'
37 Davidi gbaŋ gbaŋ dı wasa wa 'N
Yɔmʋtieŋ' Dı baa dı yiwo lalıa ʋ bı yi
Davidi haagıŋ?"

*Yisa die dı balla ba yaa gamma mıra
dıdagırıba beriŋ dene*
(Mat. 23.1-36; Luki 20.45-47)

* **12:14 12.14** Romani tıŋgbaŋ vuosi die dı nyaŋŋına ba ta pɔgılı ba.

Daadaŋ pam die kalla a gbılıŋ tıba a wʊmma ʊ dagıkʊ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ.
38 Ʊ dagıkʊ sʊŋ die ʊ baarı dı, “Nı sımma
vuodiekemba dı dagınana Ɲmıŋ mıraha,
ba nan dı yaala ba yeegi guuwagıtı a
chʊmma gilime, ta yaala ba wasıma ba
aŋaŋ jılıma nyʊgıtı ma
39 ba keŋ juu Ɲmıŋ jıamıŋ juone me,
ba yaala vuokpıuma jigikasıka, ba keŋ lagı
laalıŋ jigiŋ ba yaala sikpeŋ kpıımatieliŋ
jigikasıka.
40 Naa ba ŋaaŋ a nyıra kpihɔgʊba ta
gbata ba nyinti mana, ta jʊʊsa jʊʊsı wagıtı
sıba ba chıga Ɲmıŋ. Vuodiekemba dı
yinene dene nan faası ye tıbıdatıŋ pam.”

Kpihɔgʊ wa piini wıa dene
(Luki 21.1-4)

41 Yisa die kalı a gbigi wo jigidieke
ba nagına ligire a yıa Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpıukʊ ma a daansa ba nagınana
ba ligire a yıa, ligiretieliŋ pam die dı nagı
ligire pam a yı:
42 Womi kpihɔgʊ zɔɔlıntieŋ dı keŋ a nyıŋ
a nagı tɔgıfaası ale a yı.
43 Yisa dı wa ʊ kʊaŋandıusırıba a balı
a yı ba dı, “N bala nı kpihɔgʊ zɔɔlıntieŋ
wo gie nagı ligire pam a yi a tıaŋ banıŋ ba
mana,
44 dama banıŋ ba mana nagı wa ligire a
yi ta tıalı ligire pam, ama wʊnıŋ nıŋ aŋaŋ
ʊ zɔɔlıbʊ mana ʊ nagı wa ʊ yalla die mana
a yı, ta ka tıalı ligire dieke ʊ baaŋ nan dii
gbaŋ.”

13

Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıukʊ chʊʊsıŋ wıa
(Mat. 24.1, 2; Luki 21.5, 6)

1 Yisa die dı nyınnana Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpıukʊ ma ʊ kʊaŋandıusırıba
wʊnyı dı baarı dı, “Dıdagırʊ, ye mamachi
tige die ba mına aŋaŋ mamachi tana.”
2 Yisa dı balı wa dı, “Ye mamachi nyinti
gie, taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ tıalı a bie ka
jigiberisikiŋ ba nan kpaŋŋı a mana taaŋ.”

Mugisiŋ aŋaŋ wahala diile wıa
(Mat. 24.3-14; Luki 21.7-19)

3 Die Yisa dı ga a kalı Olivi
Tıusı kunkogiŋ me ta Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpıukʊ die bie wo ka nıŋŋa. Die
Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Andurusi
die dı keŋ ʊ jigiŋ saŋŋa dieke ʊ benne ʊ
nyıına ma wa.
4 Ba pıası wa dı, “Balı tı saŋŋa dieke
wıaha gie dı balla a yi.” Bı balı tı
“Wudieke dı balla a dagı sıba wıaha gie
mana baa a yi mıŋ?”
5 Yisa dı balı ba dı, “Nı sımma dı vuoŋ
gaaŋ nı.
6 Vuosi pam nan keŋ n saaŋ ma a baarı
‘N wone wo’, a gaaŋ vuosi pam.
7 Nı keŋ a wʊŋ tɔntı wıa aŋaŋ tɔntı
wʊbalıka nı da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla nı.
Wıaha gie nan yi ama a kaaŋ dagı sıba
dakpatıkırı daarı keŋye mıŋ.
8 Buuriŋ nan wagı buuriŋ, tıŋkpaŋŋısı
nan wagı tamba, tıŋgbaŋ nan dı dɔma,
vuosi nan kpi kɔŋ ama geŋhe baa a yiwo
wahalaha piiliŋ.
9 “Nı daansıma nı gbaŋ, ba nan yigi
nı a ga naalıba jigiŋ. Ba nan nıgı nı
Ɲmıŋ jıamıŋ juone jige, ba nan yi nı zie
nyıŋkʊra aŋaŋ naalıba nıŋŋa n wıa, aŋ nı
balı ba Ɲmıŋ wıa,
10 ama sie Ɲmıŋ wʊvıınıŋ tʊgı tıgısı
mana ta dakpatıkırı ye keŋ.
11 Ba keŋ a yigi nı a ga naalıŋ jigiŋ, nı
da keŋ vaa ka yi nı sʊgıchʊʊsıŋ aŋaŋ nı
baaŋ nan balı die, ama saŋka dı a keŋ
tʊgı nı balı wudieke mana Ɲmıŋ dı bala
nı balı. Dama wudiekemba nı balla nı balı
wa kaaŋ yi nı wʊbalıka, a baa a nyıŋ wa
Ɲmıŋ Haalıŋ ma.
12 Vuosi nan nagı ba gbaŋ gbaŋ ba
nımballı a yı dı ba kʊʊ ba, chʊalıŋ gbaŋ
nan yi die gbaŋ gbaŋ a yı ba ballı. Ballı
dıaŋ nan yiŋŋi a wagı ba chʊalıŋ aŋaŋ ba
nıılıŋ ta nagı ba a yı dı ba kʊʊ ba.
13 Vuoŋ mana nan haa nı n wıa, ama
vuodieke dı a keŋ bıagı tuoli a mana a ga
tʊgı dakpatıkırı nan ye gbatıtaanıŋ.

Ɲmaaŋbıakʊ wıa
(Mat. 24.15-28; Luki 21.20-24)

14 “Nı nan ye ‘Jabıaŋ’ dı zene jigidieke ka
kana ka mʊ ka zie.” (Vuoŋ mana dı a keŋ
karıŋ wıaha gie kpaŋŋı ʊ gbaŋ a sımma ka
chıaŋ). “Saŋka mi vuodiekemba dı benne
Judia tıŋgbaŋ ma nı chıgı ga kunkogiŋ me.
15 Vuoŋ dı a keŋ bie ʊ mampili sikpeŋ*
ʊ da keŋ a sʊʊŋ a juu tigiri me dı ʊ nagı
jaaŋ a ga.
16 Vuodieke dı benne kʊaŋ ma da keŋ a
kuli tigiŋ a nagı ʊ nyiŋyeeke.
17 Bıa wʊbıaŋ balla ka bemme hɔgʊ
nyuutitieliŋ me aŋaŋ vuodiekemba dı
yalla ballınyaalısı!
18 Nı jʊʊsıma Ɲmıŋ amʊ wıaha gie da
keŋ a yi yıbıŋ.
19 Daraaha mi wahala nan faası a tıaŋ
Ɲmıŋ dı naanna dʊnıa dı yaa ga mʊʊna
wahala. Wahala dıaŋ kaaŋ bı beri a tıaŋ
naa.
20 Ɲmıŋ die dı tıŋ ka gobi daraaha, dı
mʊna vuoŋ tıŋ kaaŋ ye gbatıtaanıŋ ama ʊ
vuovʊarıkaha wıa ʊ gobi daraaha.
21 “Saŋka mi vuoŋ dı a keŋ balı a yı fʊ
dı, ‘Ye, Ɲmıŋ vuovʊarıkıŋ, Masia wa bie
giena yaa ʊ bie mi!’ Da keŋ a tuo wo a dii.

* **13:15 13.15** Ba juone sikpeŋ die kusiye mıŋ.

22 Dama saŋka mi ŋmınchıbısı Masiasi aŋaŋ ŋmınchıbısı naazʋalıba nan keŋ nyıŋ a tʋŋ mamachi wıa dı ba gaaŋ vuodiekemba Ɲmıŋ dı vʋarına wa gbaŋ, ba tıŋ nan bıagı.
23 Nı mıŋŋı a yalla nı gbaŋ, n balı nı wııŋ mana ta daarı ye ka tʋgıya.

Yisa yiŋŋi kieŋku wıa
(Mat. 24.29-31; Luki 21.25-28)

24 "Wahalaha kʋaŋ chaaŋ ŋmınnı nan sıbı, chııkʋ kaaŋ bı yıantı.
25 Chıŋmarısısı nan nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a nan, ta nyindieke mana dı benne ŋmıŋsikpeŋ dɔŋ.
26 Saŋka mi vuosi nan ye vuota Bʋadembiŋ dı nyınna nııŋmara ma a keŋ sʋʋna aŋaŋ yiko pam aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ.
27 Ʊ nan tʋŋ malakasisi dı ba dı dıa dʋnıa lʋga mana a lagısı Ɲmıŋ vuovʋarıkaha jigiŋ mana.

Chunchuleke tııka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Luki 21.29-33)

28 "Nı vaa chunchule tııka dagı nı yıaŋ. Ka nagısı dı keŋ pɔsa ta vaatı dı nyınna nı sımma a baarı yıbıŋ gbigiye mıŋ.
29 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, nı bı a keŋ a ye ta nyinti gie yie nı sımma a baarı n keniŋ gbigiye mıŋ.
30 Wusie nyinti gie mana nan yi ta vuodiekemba mana dı benne dʋnıa mama lele ye kpi.
31 Ɲmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ nan keŋ a tıaŋ, ama n wʋbalıka kaaŋ tıaŋ naa da.

Vuoŋ ka sıba Yisa yiŋŋi kieŋku daaŋ wıa
(Mat. 24.36-44)

32 "Ama vuoŋ ka sıba daa dieke yaa saŋŋa dieke wıaha gie dı baaŋ nan yi. Malakasisi gbaŋ gbaŋ dı benne arızanna ma aŋaŋ manıŋ vuota Bʋadembiŋ ka sıba daa dieke sie Ɲmıŋ nyıına sıbına.
33 Nı gbara, a daansıma, dama nı ka sıba saŋka dı baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke wo.
34 Dı baa dı sımma sıba daa wʋnyı dı dına a ga tıŋ, ta vaa ʋ tʋntʋntıŋ aŋaŋ ba wʋnyı mana tʋʋmıŋ. Ta balı dı vuodieke dı gbarınana dı ʋ gbara.
35 Die wıa nı gbara dama nı ka sıba tigiritieŋ dı kienene saŋŋa dieke. Dı nan bıagı a yi jıŋmıŋ yaa tanseese, yaa kparaaŋ kpaŋ saŋŋa yaa tʋnvʋʋnıŋ saŋŋa.
36 Ʊ a keŋ bʋnyı ʋ da keŋ haarı fʋ ta gʋʋra.
37 N balla wudieke a yı nı wa, n balı a yı wa vuoŋ mana dı ʋ gbara!"

14

Vuokpııma die dı sanna dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Luki 22.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die dı wa tıalı wa daraa ale aŋaŋ gasıtıaŋkʋ dʋʋga aŋaŋ daraa diekemba ba dinene paanʋ diekemba ba ŋaana ka yie dabɔtı bʋ ma wa piili, ta Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dı dagınana Ɲmıŋ mıraha die dı yaala sieŋ aŋ ba maansı a yigi Yisa a kʋʋ wa.
2 Die ba baarı dı, "Tı ka mʋ tı yigi wo dʋʋgaka saŋŋa, dı daa die vuosisi nan yi watı aŋ waagıŋ nan."

Hɔgʋ wʋnyı die dı sitine tulaari a yi Yisa sikpeŋ me dene
(Mat. 26.6-13; Jɔɔn 12.1-8)

3 Yisa die bie wo Betani, Simoni, vuodieke die dı yine gamıŋ tigiŋ me. Yisa die dı kalı a die nyindiike ta hɔgʋ wʋnyı dı a keŋ juu a pɔgılı tulaari bʋnyı ligire die dı faasına a tʋa ta yaa nyʋʋgıvıınıŋ, a yuori kɔlıbıka a sitibu a yi Yisa sikpeŋ me.
4 Vuodiekemba die dı benne mi wo bataŋ dı jıı sınyıırıŋ a bala a yıa tamba dı, "Bıa yine ʋ chʋʋsa tulaaribu?
5 Bʋ tıŋ nan bıagı a nagı a daa ligire pam aŋ tı tıŋ nan nagı ligirehe a yı zɔɔlıntieliŋ." Ta die ba zıa hɔgʋ wa.
6 Ama Yisa die dı balı ba dı, "Nı vaa wa sɔmm, bıa yine nı daama wa? Wʋvıınıŋ ʋ yi a yı mıŋ dene,
7 nı ŋaŋ zɔɔlıntieliŋ nan dı beri daaŋ mana, nı keŋ yaala saŋŋa dieke mana nı nan suŋŋi be ama n kaaŋ dı beri nı jigiŋ daaŋ mana.
8 Ʊ yiwo wudieke ʋ bıagına, ʋ siti wo tulaari a yi n nyıŋgbanıŋ ma a gbarı saŋŋa dieke ba baaŋ nan guu mıŋ.
9 Nı tuo a dii sıba jigidieke mana Ɲmıŋ wʋvıına dı baaŋ nan tʋgı dʋnıa mana ma ma, ba nan dı bala ʋ yine wudieke wo gie a tıınsa ʋ wıa."

Judasi die dı nyınna Yisa kʋaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Luki 22.3-6)

10 Womi Judasi Asikaroti, ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı dı nyıŋ a ga Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra jigiŋ dı ʋ posi Yisa chıaŋ a yı ba.
11 Die ba wʋnna ʋ kenne wudieke wıa wa, die ba sʋgıtı dı fıalı ta yı wa lɔlıŋ dı ba nan yı wa ligire. Judasi die dı wa piili a yaala sievıınıŋ ʋ baaŋ yi die a nagı Yisa a yi ba nuusi me.

Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı dine gasıtıaŋkʋ dʋʋga wıa
(Mat. 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Jɔɔn 13.21-30)

12 Dʊʊgaka bʊmbʊŋaŋ daarı, daa dieke
daaŋ die ba kʊnana gasıtıaŋkʊ yiisehe,
Yisa kʊaŋandıısırıba die dı pıası wa
dı, “Sıa fʊ yaala tı ga wʊnsı a gbara
gasıtıaŋkʊ nyindiikehe a yı fʊ?”
13 Die ʊ tʊŋ ʊ kʊaŋandıısırıba bale ta
balı ba dı, “Nı ga a juu tıka ma nı nan
haarı daa wʊnyı dı chine jaaŋ aŋaŋ nyaaŋ,
nı dıa wa
14 a ga juu tigidieke me ʊ junene a balı
tigiritieŋ: ‘Dıdagırʊ wa baarı, juoŋ beri
mıŋ manıŋ aŋaŋ n kʊaŋandıısırıba dı baa
tı dii gasıtıaŋkʊ nyindiikehe?’
15 Mi ʊ nan dagı juokpeŋkpııŋ dı benne
sikpeŋ me a yallı jaaŋ mana a gbarı, mi nı
nan wʊnsı wııŋ mana a gbara.”
16 Ʊ kʊaŋandıısırıba die dı ga tıka ma a
ye wııŋ mana die ʊ balla dene gbaŋ gbaŋ.
Die ba wʊnsı gasıtıaŋkʊ nyindiikehe mi.
17 Jıŋmıŋ die dı tʊgına, Yisa aŋaŋ ʊ
kʊaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo die dı
keŋ mi.
18 Die ba gana ga kalı a die Yisa dı baarı
dı, “N bala nı, nı wʊnyı balla ʊ posi n
chıaŋ, vuodieke aŋaŋ mıŋ dı dinene.”
19 Ʊ kʊaŋandıısırıba sʊgıtı die dı chʊʊsı
ba pıasa wa wʊnyı wʊnyı, a baarı dı,
“Wusie, n ka yi tama dı manıŋ fʊ daga
dene?”
20 Yisa dı balı ba dı, “Dı yiwo nı baŋ
aŋaŋ bale wo gie sʊnsʊŋ wʊnyı, vuodieke
aŋaŋ mıŋ dı lagıŋna a luo kpalı gie me.
21 Vuota Bʊadembiŋ nan kpi sıba Ŋmıŋ
wıa dı dagına die wo, ama bıa wʊbıaŋ
balla ka bemme dembiŋ dieke dı balla ʊ
posi n chıaka! Ba tıŋ ka mıırı wa gbaŋ dı
tıŋ nan dı kpıa a yı wa.”

Tı Yɔmʊtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Luki 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

22 Die ba ye ko die mıŋ Yisa dı nagı
paanʊkʊ a bırı Ŋmıŋ a yi ke gbieri gbieri
a nagı a yı ba ta baarı dı, “Nı nagı, n
nyıŋgbanıŋ wʊnna.”
23 Ta ʊ bı nagı nyaaŋchibiŋ aŋaŋ daaŋ a
bırı Ŋmıŋ a yi ke ta nagı a yı ba, ba mana
dı nyuu ka ma.
24 Yisa dı balı ba dı, “N Zıŋ wʊnna, bʊ
balla bʊ nyıŋ a yı vuosi pam, bʊ balla bʊ
dagı sıba Ŋmıŋ yı wa nʊahaalıŋ.
25 Nı vaa n balı nı wusie, n kaaŋ bı a
nyuu daabʊ gie sie daa dieke n baaŋ nan
nyuu daahaalıbʊ Ŋmıŋ naarı ma.”
26 Die ba wa chıa Ŋmıŋ jıamıŋ yılı
ka kʊaŋ chaaŋ ba chʊŋ ga Olivi Tıısı
kunkogiri me.

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʊ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Luki 22.31-34; Jɔɔn 13.36-38)

27 Yisa dı balı ba dı, “Nı mana nan chıgı
ta va mıŋ, dama Ŋmıŋ wʊbalıka dagıya dı
Ŋmıŋ nan kʊʊ yiyagırʊ wa ta yiisehe puo
taŋ.
28 Ama maŋ a keŋ hagı kuŋ me, ka kʊaŋ
chaaŋ n nan woliŋ nı nıŋŋa a ga Galili tıŋ
ma.”
29 Piita dı balı Yisa dı, “Manıŋ n kaaŋ
chıgı ta va fʊ, halı vuoŋ mana dı chıgı
gbaŋ.”
30 Yisa dı balı a yı Piita dı, “Vaa n balı
fʊ wusie, jinne yuku gie kparaaŋ nan keŋ
a baarı ka kʊmma bule ta baarı zı mıŋ wa
bʊtaa.”
31 Piita dı wa faası bı balı dı, “Manıŋ
aŋaŋ fʊ dı keŋ baa tı kpi gbaŋ n kaaŋ baarı
n zı fʊ!” Ʊ kʊaŋandıısırı tıalıkaha die dı
balı dene gbaŋ gbaŋ.

Yisa die dı jʊʊsına Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dene
(Mat. 26.36-46; Luki 22.39-46)

32 Die ba tʊgına jigiŋ kaanı ba wasınana
Gatisimani, Yisa dı balı ʊ kʊaŋandıısırıba
dı, “Nı kala gie ta n jʊʊsı Ŋmıŋ.”
33 Ta die ʊ yi Piita aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn
dı dı wa. Die ʊ sʊŋ dı faası chʊʊsı sıba ʊ
baa ʊ kpi mıŋ.
34 Ʊ balı ba, “N sʊgıchʊʊsıkʊ wa faası
dala mıŋ, a ga yaala ka kʊʊ mıŋ, nı wıarı
gie ta yesime.”
35 Die ʊ chʊŋ a ga nıŋŋa bıta a nagı ʊ
gbaŋ a taaŋ tıŋgbaŋ, ta jʊʊsı Ŋmıŋ dı, “Dı
tıŋ nan bıagı a yi, gbalıgısı gie saŋŋa tıŋ
tıaŋ ta va mıŋ.”
36 Ʊ bı baarı dı, “N chʊa, n chʊa, wııŋ ka
bıagı fʊ, nagı gbalıgısısı gie ta fʊ va mıŋ,
ama da n dʊŋŋʊ, vaa fʊ dʊŋŋʊ yi.”
37 Die ʊ yiŋŋi a ga ʊ kʊaŋandıısırıba
bataa wa jigiŋ ta ba gʊʊra, ʊ pıası Simoni
Piita dı, “Simoni, gʊʊra mıŋ? Tıŋ kaaŋ
bıagı a yesime bıta gbaŋ?”
38 Ʊ balı ba dı, “Nı mana hagı a gbara
ta jʊʊsıma Ŋmıŋ, amʊ nı da keŋ a jʊʊ
magısıŋ ma. Nı sʊgıtı yaala nı yi wudieke
dı mʊna, ama nı nyıŋgbaŋka wo hagırıŋ.”
39 Ʊ bı a yiŋŋi a ga jʊʊsı a bala wıaha mi
gbaŋ gbaŋ
40 ta bı yiŋŋi a keŋ ʊ kʊaŋandıısırıba
jigiŋ a ye be ba gʊʊrınana; dama gbieŋ die
yalla ba pam die ba zı ba baaŋ balı wa die.
41 Die ʊ yiŋŋi a keŋ bʊtaa kʊaŋ chaaŋ, ʊ
balı ba dı, “Nı ye ko gʊʊra mıŋ ta voose?
Dı mʊ! Nı daansıma, saŋka tʊgıya mıŋ dı
ba nagı vuota Bʊadembiŋ wa a yi vuobıatı
nuusi me.
42 Nı hagı tı ga. Nı daansı gie, daa dieke
dı balla ʊ posi n chıaka wʊnna.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Luki 22.47-53; Jɔɔn 18.3-12)

43 Die ʋ ye ko balla wıa ta Judasi, ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo sʋŋ
wʋnyı dı keŋ. Die ʋ ŋaŋ daadaŋ pam
die kenne, bataŋ dı pɔgılı time bataŋ dıaŋ
dı pɔgılı dengbile. Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋra aŋaŋ vuodiekemba die dagınana
Ɲmıŋ mıraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋra die
tʋnna ba.
44 Judasi aŋaŋ ba wɔŋ balı zieŋ mıŋ dı,
“Maŋ a keŋ mʋgısı vuodieke kaamıŋ, daa
dieke nı yaalala wa ʋ wondene, nı yigi wo
a mıŋŋı pɔgılı wa a yaa wa a ga.”
45 Judasi die dı dene tʋgı mi ʋ ga Yisa
jigiŋ a baarı dı, “Dıdagırʋ!” Ta mʋgısı ʋ
kaamıŋ.
46 Die wıa die ba yigi wo a mıŋŋı pɔgılı
wa.
47 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı zene mi
wo wʋnyı dı vʋarı jıbıŋ a gobi Ɲmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra yɔmʋ wʋnyı tıbıŋ a
taaŋ.
48 Yisa die dı pıası ba dı, “Nı nagı wa
manıŋ a bırıŋ wa gaarʋ a wa nagı time
aŋaŋ dengbile a keŋ nı yigi mıŋ?
49 Daaŋ mana die n bie wo nı jigiŋ a daga
nı Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta nı
ka yigi mıŋ. Ama sie Ɲmıŋ wʋbalıka keŋ
a yi wusie.”
50 Die ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı
dına ʋ kʋaka dı chıgı ta va wa.
51 Dalʋakıŋ wʋnyı die dı bɔbı garıŋ
nyıına a dı Yisa kʋaŋ, die ba yaala ba yigi
wo ta yigi ʋ garıŋ ta garıkʋ dı forisi
52 ʋ va garıkʋ ba nuusi me ta chıgı yɔrı
a ga.

Die ba nagına Yisa a ga vuodieke dı dinene sarıya jigiŋ dene

(Mat. 26.57-68; Luki 22.54, 55, 63-71; Jɔɔn 18.13, 14, 19-24)

53 Die ba yaa Yisa a ga Ɲmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋrı tigiŋ, die Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋra aŋaŋ tıŋgbaŋka mana nyıŋkʋra
aŋaŋ vuodiekemba die dı dagınana Ɲmıŋ
mıraha die dı lagısı mi.
54 Piita die bie wo saasaa a dı ba kʋaŋ
a ga juu Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı gbaakʋ
ma. Die ʋ kalı mi aŋaŋ gbıgbarıtʋ a weeli
boliŋ.
55 Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ
nyıŋkʋraha mana die dı yaala ba yaalı
Yisa wʋbıaŋ amʋ ba kʋʋ wa ta die yaalı
a waarı.
56 Vuosi pam die dı chibi ŋmınchıbısı
a yı wa ama ba ŋmınchıbısı die dı ka dı
tamba.
57 Mi bataŋ die dı hagı a chibi
ŋmınchıbısı gie a yı wa:
58 Die tı wʋŋya ʋ balla dı, “N nan kpaŋŋı
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie vuota dı
nagına ʋ nuusi a mıı a taaŋ, ama ka daraa
ataa kʋaŋ chaaŋ n nan mıı kaanı, vuota
nuuŋ dı kana ka mıı ka.”
59 Aŋaŋ die mana yɔrı ba ŋmınchıbısı
die dı ka dıa tamba.
60 Womi Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı
hagı a zie ba jigiŋ a pıası Yisa dı, “Wo
wʋbalıkıŋ balıŋ yaa gamma wıaha gie
vuosisi dı balala wa?”
61 Ama Yisa die dı tarı ta ka yuori ʋ
nʋaŋ. Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı bı
pıası Yisa dı, “Fʋ yine Masia, Nabidie
Ɲmıŋ Bʋademinŋ wa?”
62 Yisa dı baarı dı, “N yine wo, nı nan
ye vuota Bʋademinŋ dı kala Nabidie Ɲmıŋ
nuudiigiŋ chaaŋ a kieŋ aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ
nııŋmara.”
63 Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı dı jıı
sınyıırıŋ ta chıırı ʋ nyiŋyeeke ta baarı dı,
“Tı ka bı yaala daansıatieliŋ bıbra.
64 Nı wʋŋ ʋ zana Ɲmıŋ, lalıa nı balı?”

Die ba mana dı saagı dı ʋ chʋʋsıya mıŋ,
dı die wıa ba kʋʋ wa.
65 Bataŋ die dı piili a tıura nıntɔbıtı a yie
Yisa. Die ba mʋʋ ʋ nine ta nıgı wa, ta pıası
wa dı ʋ bʋgı a ye vuodieke dı nıgına wa.
Vuodiekemba die dı gbarına dı nagı wa ta
fala wa.

Piita die dı chiisine dı ʋ ka sıba Yisa dene

(Mat. 26.69-75; Luki 22.56-62; Jɔɔn 18.15-18, 25-27)

66 Piita die ye bie wo gbaakʋ ma, ta
Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı tʋntʋntıba hɔgʋ
wʋnyı die dı keŋ mi.
67 Die ʋ yene Piita dı weelinene bolibu ʋ
mıŋŋı daansı wa ta baarı dı, “Fʋ gbaŋ die
gʋtı wa Yisa, Nazeriti vuoke me.”
68 Ama Piita dı baarı, “Aayı, N ka sıba fʋ
balala wudieke wo. N ka sıba ka chıaŋ.”
Ta chʋŋ a ga sanʋarı tʋŋ.
69 Die hɔgʋ wa gie die dı yene womi,
ʋ piili a bala a yıa vuodiekemba die dı
zene mi dı, “Daa wa gie gbaŋ yiwo Yisa
kʋaŋandıısırıba wʋnyı.”
70 Ama Piita dı baarı dı, “Aayı” bıbra.

Die dı yine sʋaa vuodiekemba die dı
zene mi dı balı Piita bıbra, “Kaaŋ bıagı
a baarı ka yi Yisa kʋaŋandıısırıba wʋnyı,
dama fʋ gbaŋ nyıŋ wa Galili.”
71 Piita die dı hʋʋ dı, “Ɲmıŋ datı n tıbıŋ
maŋ keŋ ka bala wusie! N ka sıba daa
dieke nı balala wa.”
72 Womi kparaaka die dı kʋŋ ka bule ma
ma. Piita die dı tıınsı Yisa die dı balla
wudiekemba a yı wa wa: “Kparaaŋ nan
keŋ a baarı ka kʋmma bule wo ta baarı zı
manıŋ bʋtaa.” Die ʋ piili kpaŋ.

15

Die ba nagına Yisa a ga Paliti jigiŋ dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Luki 23.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Tʊŋ die dı vʊnna sʊkʊleeliŋ, Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʊra aŋaŋ Ŋmıŋ mıra dıdagırıba aŋaŋ nyıŋkʊra mana die dı balı a zieŋ ba balla ba yi wudieke. Die ba bɔbı Yisa a yaa wa a ga Paliti* jigiŋ a nagı wa a yi Paliti nuusi me.
2 Paliti dı pıası wa dı, "Fʊnıŋ fʊ yine Juu vuosisi naaŋ wa?"
Yisa dı baarı dı, "Wa, fʊ balına."
3 Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die dı balı wʊbıatı pam yaa gamma Yisa ma.
4 Paliti dı bı pıası Yisa bıbra dı, "Ka baa fʊ balı wıiŋ? Ye ba balla dı yi wudiekemba!"
5 Yisa die dı bı tarı bıbra, die dı yi Paliti mamachi.

Paliti die dı yına sieŋ dı ba kʊʊ Yisa dene
(Mat. 27.15-26; Luki 23.13-25; Jɔɔn 18.39–19.16)

6 Die dı yiwo ba buuriŋ wıiŋ dı gasıtıanıŋ dʊʊga saŋŋa mana ba dagı vuobalımıŋ dansarıka sʊŋ aŋ Paliti vʊarı wa a taaŋ.
7 Saŋka mi daa wʊnyı die dine Barabasi a bie dansarıka sʊŋ ʊ ŋaŋ vuosi bataŋ. Die ba wagı wa Paliti vuosi a yalla ba gbatı Juu vuosi a nyıŋ Paliti vuosisi nuusi me, waagıbʊ sʊŋ die vuosi bataŋ die dı kpi, die wıa die ba ligi be.
8 Daadamba die dı lagıŋ a balla Paliti dı ʊ yi ʊ ŋaana a wɔŋ yie die wo a yı ba.
9 Paliti die dı pıası ba dı, "Nı yaala n vʊarı Juu vuosisi naaŋ wa a yı nı?"
10 Die ʊ paalı sıba a baarı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die yaa wa Yisa a keŋ a yı wa mıŋ dama die ba yiwo sugigolitieliŋ.
11 Ama Ŋmıŋ jıamıŋ nyıŋkʊraha die dı hagı a zie vuosi me a balı ba dı ba baarı Paliti vʊarı Barabasi a yı ba.
12 Paliti dı bı pıası daadamba dı, "Ta bıa nı wa yaala n yi vuodieke nı wasınana Juu vuosisi naaŋ wa?"
13 Die ba yiŋŋi a natı a baarı dı, "Kpaası wa a diisi dagarıkʊ ma!"
14 Ama Paliti die dı pıası ba dı, "Taalı bıa ʊ yi?"
Ba bı faası natı dı, "Kpaası wa a diisi dagarıkʊ ma."
15 Paliti die yaala daadamba sʊŋ fıalı die wıa ʊ vʊarı Barabasi a yı ba. Ta die wa yi sojasisi dı nıgı Yisa aŋaŋ kpaasıŋ ta wa nagı wa a yı dı ba ga kpaası wa dagarıkʊ ma.

Sojasisi die dı zana Yisa dene
(Mat. 27.27-31; Jɔɔn 19.2, 3)

16 Die sojasisi dı wa nagı Yisa a juu Paliti gbaakʊ ma ta wa sojasi tıalıkaha.
17 Die ba nagı guuŋmınıŋ a yeegi wo, ta nagı haŋgɔɔsı a wʊnsı sibubiŋ a bubi ʊ sikpeŋ me.
18 Ta piili a waasa wa dı, "Juu vuosisi naaŋ, dʊa dʊa!"
19 Die ba nıgı ʊ sikpeŋ me aŋaŋ daaŋ, a tıırı nıntɔbıtı a yi wo ta gbirigi ba dune me a yie sıba ba jıama ba naaŋ wa mıŋ.
20 Die ba vʊarına wa falaha a kpatı wa ba yiŋŋi a vʊarı garıguuŋmımbʊ ta nagı ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ nyiŋyeeke a yeegi wo. Ta yaa wa a gara dı ba ga kpaası wa dagarıkʊ ma.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkʊ ma dene
(Mat. 27.32-44; Luki 23.26-43; Jɔɔn 19.17-27)

21 Die ba ganana wa ba ga tuoli Simoni, Alekizanda aŋaŋ Rufusi chɔɔŋ, die ʊ yiwo Sayireni tıŋgbaŋ vuoŋ ta ʊ nyıŋ jigiŋ a keŋ a juo tıka ma ba mugisi wo ʊ tuo dagarıkʊ a chii.
22 Die ba yaa Yisa a ga jigidieke ba wasınana Gɔlıgɔta (ka chıaŋ wone sikpeŋkogilike jigiŋ).
23 Mi vuosi bataŋ die dı nagı daaŋ aŋaŋ tııŋ dieke ba wasınana mırı a lagıŋ taŋ a yı wa, die ʊ zeti bʊ nyuule.
24 Die ba kpaası wa a diisi dagarıkʊ ma ta nagı ʊ nyiŋyeeke a puo dʊaŋ ta yi chaachaa ba wʊnyı mana dı baaŋ nan ye die.
25 Die ba kpaası wa wa sʊkʊʊŋ hawası awayı saŋŋa.
26 Die ba nagı gbanıŋ a maagı wıırı gie wıa ba kpaasına wa a diisi dagarıkʊ sikpeŋ dı,

"Juu Vuosisi Naaŋ Wa."

27 Die ba bı kpaası wa gaarıŋ bale dagarısı ma a gʊtı ʊ ma, wʊnyı dı bie ʊ nuudiigiŋ ta wʊnyı wa dıaŋ dı bie ʊ nuugalı chaaŋ.
28 ((Naa die yine sıba Ŋmıŋ gbanıŋ die dı maagına dene dı, "Die ba nagı wa a gʊtı vuobıatı ma."))
29 Vuodiekemba die dı tıannana die ŋaaŋ vigi wo ba sikpigile ta taanna jome Yisa ma dı, "Aha! Die fʊ bala nan kpaŋŋı Ŋmıŋ Jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ a taaŋ ta daraa ataa kʊaŋ fʊ mıı ka wa!
30 Lele keŋ a sʊʊŋ dagarıkʊ sikpeŋ a gbatı fʊ gbaŋ."
31 Kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba gbaŋ die dı vʊara Yisa

* **15:1 15.1** Paliti die yiwo Romani vuodiekemba die dı nyaŋŋına Juu vuosisi jakʊʊŋ wʊnyı.

fala ta bala a yıa taŋ dı, “Die bıagı a gbata bataŋ ta kaaŋ bıagı a gbatı fʋ gbaŋ.
32 Nı vaa tı ye Masia wa, Izara vuosisi naaŋ wa nan keŋ a sʋʋŋ dagarıkʋ ma aŋ tı yi wo yada!”
Die gaarıŋ bale diekemba ba kpaasına a gʋtı ʋ ma wa gbaŋ die zıa wa mıŋ.

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Luki 23.44-49; Jɔɔn 19.28-30)

33 Die ŋmıŋ dı wana a ga tʋgı sikpeŋ sʋnsʋŋ, tıŋgbaŋka mana mana die dı sibi. Die ka sibi wo dee a ga tʋgı ŋmıŋgbılıkıŋ hawası ataa saŋŋa.
34 Hawası ataa wa kʋaŋ chaaŋ Yisa dı faası a keesi a baarı dı, “*Eloyi, Eloyi lema Sabakitani?*” Ka chıaŋ wone, “N Ŋmıŋ, n Ŋmıŋ, bıa yine fʋ va mıŋ?”
35 Die vuodiekemba die dı zene mi wo bataŋ dı wʋnna naa, ba baarı dı, “Nı wʋmma, ʋ wasa Elaja.”
36 Ba wʋnyı die dı chıgı a ga nagı gbara alʋ daŋmıısıŋ ma ta nagı ka sagı daaŋ ma a yaa ka a yı Yisa dı ʋ tuo nyuu, ta baarı dı, “Lele nı wa vaa ʋ nyıına aŋ tı ye sıba Elaja nan keŋ a sʋʋŋ wa dagarıkʋ ma?”
37 Yisa die dı faası keesi ta kpi.
38 Die garı dieke die dı sagına a puo Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ bule wo, die dı puo bule a nyıŋ sikpeŋ mi a keŋ sʋʋŋ chıaŋ ma.
39 Die sojasisi jakʋʋŋ dieke die dı zene mi a ye Yisa dı keesine dene wo ta kpi wo dı baarı dı, “Daa wa gie die seŋ yiwo Ŋmıŋ Bʋa.”
40 Hɔɔŋ bataŋ die gana a ga zie saasaa ta daansa. Meri Magidalini aŋaŋ Salome aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Jemisi bike aŋaŋ Josefu nuŋ die gʋtına hɔgʋba sʋŋ a zie mi.
41 Hɔgʋba gie die dı wa Yisa a suŋŋi wo saŋŋa dieke die ʋ benne Galili me. Hɔgʋ diekemba die dı dına wa a ga Jerusalemi gbaŋ die gʋtı bie mi.

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Luki 23.50-56; Jɔɔn 19.38-42)

42 Dınıŋ daarı mi jıŋmıŋ die dı tʋgına, Josefu vuodieke dı nyınna Arimatia die dı keŋ a tʋgı mi.
43 Josefu die yiwo vuodieke die ba yınana jılıma Juu vuosisi nyıŋkʋraha sʋŋ ta die ʋ chıısa Ŋmıŋ naarı dı baaŋ nan keŋ saŋŋa dieke. Dınıŋ daarı mi ba gɔmısı a gbarı davʋʋsıkırı daraaŋ. Die Josefu die dı dı dembisi ta ga Paliti jigiŋ a jʋʋsı wa dı ʋ vaa ʋ nagı Yisa nyıŋgbaŋka.
44 Die dı yiwo Paliti mamachi ʋ wʋnna dı Yisa wɔŋ kpi mıŋ. Paliti die dı wa sojasisi jakʋʋrı a pıası sıba Yisa kpi yʋası mıŋ?
45 Die sojaka die dı balla wa dı Yisa kpiye mıŋ, ʋ balı a yı Josefu dı ʋ nan bıagı a ga nagı Yisa nyıŋgbaŋka.
46 Josefu die dı daa garıŋ a nagı Yisa nyıŋgbaŋka a sʋʋŋ dagarıkʋ ma ta a vili Yisa nyıŋgbaŋka a nagı ka a dʋaŋ ba tune vɔrıŋ dieke taŋ lʋgıŋ ma. Ta die wa nagı taŋkpeŋkpııŋ a ligi vɔrıkʋ nʋaŋ.
47 Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Josefu nuŋ die zie a daansa mıŋ, a die ye ba nagına Yisa a dʋaŋ jigidieke wo.

16

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-8; Luki 24.1-12; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die davʋʋsıkırı daarıŋ die dı tıanna, Meri Magidalini aŋaŋ Meri vuodieke dı yine Jemisi nuŋ aŋaŋ Salome die dı daa tulaari dı ba yaa a ga a duuri Yisa nyıŋgbaŋka.
2 Alasiri daraaŋ sʋkʋleeliŋ, die ba ga ʋ vɔrıkʋ jigiŋ.
3 Die ba chʋnnana sieku me wo ba pıasa taŋ dı, “Mınıa balla ʋ biliŋ tanı vɔrıkʋ nʋarı ma a yı tı?”
4 (Tanı die yiwo taŋkpeŋkpııŋ.) Die ba daansı a ye ta tanı wɔŋ a biliŋ mıŋ.
5 Die wıa die ba juu vɔrıkʋ ma a ye dalʋakıŋ wʋnyı dı kalla nuudiigiri chaaŋ a yeegi nyıŋyıala, ŋmaamıŋ die dı yigi be.
6 Daa wa die dı baarı dı, “Nı da vaa ŋmaamıŋ yalla nı. Nı yaala Yisa, vuodieke dı nyınna Nazeriti wa, die ba kpaasına dagarıkʋ ma wa, ama ʋ wo giena ʋ hagı kuŋ me mıŋ! Nı daansı gie, giena die ba nagı wa a dʋaŋ wa.
7 Nı gamma a balı ʋ kʋaŋandıısırıba aŋaŋ Piita: ʋ baa ʋ dıa nı nıŋŋa a gamma Galili me; nı nan ye wo mi sıba die ʋ balla nı die wo.”
8 Die wıa die dı yi ŋmaamıŋ aŋaŋ mamachi die dı juu be, ba chıgı a nyıŋ vɔrıkʋ ma. Die ba ka balı vuoŋ wııŋ, dama ŋmaamıŋ die yalla ba.

Yisa die dı nyınna Meri Magidalini jigiŋ dene
(Mat. 28.9, 10; Jɔɔn 20.11-18)

((
9 Die Yisa dı hagına kumbu me wo dınıŋ daarı mi sʋkʋʋŋ die ʋ woliŋ nyıŋ wa Meri Magidalini jigiŋ vuodieke ma die ʋ yagına jımbıatı ayʋpɔyı wa.
10 Meri Magidalini die dı ga a balı Yisa zʋalıŋ die dı faasına kʋmma aŋaŋ sʋgıchʋʋsıkʋ dı Yisa hagı kuŋ me mıŋ.
11 Die ba wʋnna Meri Magidalini dı balla dı Yisa hagıya mıŋ wa, ta wʋnıŋ ʋ ye wo wo, die ba ka yi wo yada.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba bale wo jigiŋ dene
(Luki 24.13-35)
12 Naa kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋaŋandıısırıba
bale die dı nyıŋ tıka sʋŋ a chʋŋ sieŋ me.
Die ʋ tarıgı ʋ gbaŋ a nyıŋ ba jigiŋ.
13 Die ba yiŋŋi a ga balı banıŋ ba, ama
die ba ka yi be yada.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Luki 24.36-49; Jɔɔn 20.19-23; Tʋʋma 1.6-8)
14 Kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı nyıŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa
jigiŋ ta ba die. Die ʋ galıŋ ba dı ba
yine sikpeŋ hagırıtieliŋ ba kana ka tuo dii
vuodiekemba die dı balla ba dı ba ye wo ʋ
hagına kumbu me wo.
15 Ʋ bı balı ba dı, "Nı gamma dʋnıa
mana mana a balı Ŋmıŋ wʋvıınaha a yı
vuoŋ mana.
16 Vuodieke mana dı a keŋ a tuo mıŋ
a dii ta nı sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ nan ye
gbatıtaanıŋ, ama vuodieke mana dı a keŋ
a ka tuo mıŋ a dii Ŋmıŋ nan dii dı tieŋ
sarıya a baarı ʋ chʋʋsıya.
17 Wıaha gie nan dı dı vuodiekemba
dı bala ba tuo mıŋ a dii wo: ba nan dı
yaga jımbıatı n saaŋ ma: ba nan dı bala
wʋbalıkı gaası.
18 Ba nan dı naga nyinvuuke aŋaŋ ba
nuusi, ta nyuu batıgısı ta wııŋ kaaŋ yi be.
Ba nan nagı ba nuusi a diisi yʋagıtieliŋ me
aŋ ba ye alaafıa."

Yisa die dı jʋalına a ga ŋmıŋsikpeŋ wıa dene
(Luki 24.50-53; Tʋʋma 1.9-11)
19 Yisa die dı balla wıaha a kpatı wa, die
Ŋmıŋ dı nagı wa a jʋalı Arızanna ma, Yisa
dı ga kalı ʋ nuudiigiŋ chaaŋ.
20 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı ga a dagı
jigiŋ mana, Ŋmıŋ die dı suŋŋi be a yı ba
hagırıŋ aŋ ba yi mamachi tʋʋma a dagı
sıba ba wıaha die yiwo wusie.))

Wʊvɪɩŋ dieke Luki dɪ maagɪna wʊnna

1 N zʊa Tiwofilusi:
Vuosi pam kpaŋŋɪna ba gbaŋ a maagɪ
wudiekemba die dɪ yine tɪ sʊnsʊŋ.
2 Die ba maagɪ wa wudiekemba
vuodiekemba die dɪ benne piiliku me wo
dɪ yene ta balɪ tɪ wa.
3 Naa chɪaŋ ma die n gbaŋ gbaŋ die n
mɪŋŋɪna a pɪasɪ a sɪba wɪaha gie mana
chɪasɪsɪ a piiliku me wo aŋaŋ a ganana die
wo, ta yile dɪ dɪ nan dɪ vɪɪna n mɪŋŋɪna
maagɪ a dɪɪsɪna die a yɪ fʊ.
4 N yiwo naa amʊ fʊ sɪmma wudiekemba
mana ba dagɪna fʊ wa chɪaŋ.

Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ŋmɪŋ nyaabʊ maarɪŋ mʊʊlɪŋ wɪa

5 Saŋŋa dieke Herodi die dɪ yine Ju-
dia naakpeŋkpɪɪka, die Ŋmɪŋ kɪkaabɪtʊ
wʊnyɪ die benne ba wasa wa Zakaria, die ʊ
nyɪŋ wa Abija, Ŋmɪŋ kɪkaabɪtʊ buuriŋ ma;
die ʊ hɔgʊ Elizabeti dɪaŋ die yiwo Arɔni
haagɪŋ.
6 Ba bale wo mana beriŋ die vɪɪna mɪŋ
Ŋmɪŋ jigiŋ, ta ba mɪŋŋɪ a dɪ Ŋmɪŋ mɪraha
aŋaŋ ʊ sieti mana.
7 Ama die ba wo ballɪ dama Elizabeti die
yiwo hɔgʊpɪrɪŋ, ta ʊ ŋaŋ Zakaria mana die
dɪ faasɪ kʊrɪŋ aŋaŋ ba baaŋ mɪɪrɪ.
8 Daaŋ kaanɪ Zakaria aŋaŋ ʊ chaakʊ
tʊʊma saŋŋa dɪ keŋ tʊgɪ, ta die ʊ ga tʊmma
a yɪa Ŋmɪŋ, sɪba ʊ ŋaana yie die wo.
9 Die ba taa wa daraa a vʊarɪ wa sɪba
banɪŋ Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba dagɪŋ dɪ sɪna
die, dɪ ba vʊarɪ vuodieke dɪ baaŋ nan
juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma a jʊʊ
Ŋmɪŋ nyɪnnyʊʊgaha. Die ba taa daraaha
ta die Zakaria die dɪ dii. Die wɪa die ʊ ga
juu juoku,
10 ta daadamba die dɪ zie yenni me
a jʊʊsa Ŋmɪŋ saŋŋa dieke ʊ jʊnana
nyɪnnyʊʊgaha.
11 Womi Ŋmɪŋ malaka die dɪ keŋ a nyɪŋ
ʊ jigiŋ a zie Ŋmɪŋ koriku nuudiigiŋ chaaŋ
jigidieke ʊ jʊna nyɪnnyʊʊgaha.
12 Die Zakaria dɪ yene wo wo die ʊ
sɪkpaaŋ dɪ vʊʊ ta ŋmaamɪŋ dɪ yigi wo.
13 Ama ta malakaka die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
"Zakaria, da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʊ! Ŋmɪŋ
wʊŋ fʊ jʊʊsɪkʊ mɪŋ, ta fʊ hɔgʊ Elizabeti
nan mɪɪrɪ bʊademinŋ a yɪ fʊ, ta nɪ nan wa
wa Jɔɔn.
14 Fʊ sʊŋ nan faasɪ fɪalɪ fʊ bʊa wa mɪɪrɪŋ
wɪa ta vuosi pam dɪaŋ sʊgɪtɪ nan fɪalɪ ba
mɪɪrɪna wa wɪa,
15 dama ʊ baa ʊ yiwo vuokpɪɪŋ Nabidie
Ŋmɪŋ nɪŋŋa. Ʊ ka baa ʊ nyu daaŋ
yaa daahagɪrɪŋ. Ʊ nan suuli aŋaŋ Ŋmɪŋ
Haalɪŋ a nyɪŋ saŋŋa dieke ʊ nuŋ dɪ yalla
ʊ nyuuti.
16 Ʊ nan yi Izara vuosi pam yiŋŋi keŋ ba
Yɔmʊtieŋ Ŋmɪŋ jigiŋ.
17 Ʊ nan dɪ yallɪ Ŋmɪŋ Haalɪŋ aŋaŋ
hagɪrɪŋ sɪba Ŋmɪŋ naazʊa Elaja die dɪ
yalla hagɪrɪbʊ die wo. Ʊ nan wolɪŋ tɪ
Yɔmʊtieŋ, ʊ nan yi vuosi yaalɪma ba ballɪ
bɪbra, ta yi vuodiekemba dɪ kana ka dɪɪ
Ŋmɪŋ aŋ ba yaala ba tuo ʊ nʊaŋ, ʊ nan
bɪ yi aŋ vuosi yi siri a gbara ba Yɔmʊtieŋ
keniŋ."
18 Zakaria die dɪ balɪ a yɪ malakaka dɪ,
"Lalɪa maŋ baaŋ yi a sɪmma a baarɪ naa
bala ka yi? Dama n yiwo daajakʊʊŋ, ta n
hɔgʊ dɪaŋ dɪ faasɪ a kʊrɪŋ."
19 Malakaka die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
"Manɪŋ, n yiwo Gabiriali, vuodieke dɪ
kalla Ŋmɪŋ nɪŋŋa; ta ʊ tʊŋ mɪŋ dɪ n keŋ
balɪ wʊvɪɪnaha gie a yɪ fʊ.
20 Ama ka tuo n wɪaha dii wudieke dɪ
bala ka yi saŋŋa dieke dɪ mʊna. Fʊ kana
ka tuo mɪŋ dii wo wɪa, kaaŋ bɪagɪ a balɪ
wɪa a ga tʊgɪ daa dieke wɪaha dɪ balla a
keŋ yi wusie."
21 Ama daadamba die dɪ zie a chɪɪsa
Zakaria ta yile dɪ bɪa ʊ yʊasɪ die Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ ma.
22 Die ʊ kenne a nyɪŋ wa, die ʊ ka bɪagɪ
a balɪ wɪa a yɪ ba. Die ba mɪŋŋɪ dɪ ʊ ye
wo wɪɪŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ.
Die ʊ kana ka bɪagɪ bala wɪaha, die ʊ nagɪ
ʊ nuusi a dagɪ ba wɪa.
23 Die ʊ tʊʊma saŋŋa Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ ma dɪ tɪanna wa, die ʊ
yiŋŋi kuli.
24 Naa kʊaŋ chaaŋ ʊ hɔgʊ Elizabeti die dɪ
yigi nyuuti, ta die lɔbɪrɪ ʊ gbaŋ tigiri me a
ga tʊgɪ chɪɪtɪ anʊ,
25 ta die ʊ keŋ balɪ a yɪ ʊ gbaŋ dɪ, "N
Yɔmʊtieŋ Ŋmɪŋ tʊnna naa a yɪ mɪŋ, ta
chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ a vʊarɪ mɪŋ viivi me."

Malaka die dɪ mʊʊlɪna Yisa maarɪŋ dene

26 Elizabeti nyuuti chɪɪtɪ ayʊaba ma
Ŋmɪŋ die dɪ tʊŋ ʊ malaka Gabiriali ʊ ga
tɪŋ kaanɪ dɪ benne Galili tɪŋgbaŋ ma ba
wasɪnana Nazeriti,
27 dɪ ʊ yaa tʊntʊmɪŋ a ga yɪ havʊʊbiŋ
wʊnyɪ die dɪ zɪna dembiŋ ta die baa
ʊ yallɪ daa wʊnyɪ ba wasɪnana Josefu,
vuodieke die dɪ yine naaŋ Davidi haagɪŋ.
Havʊʊbike saaŋ die yine Meri.
28 Die malakaka dɪ keŋ ʊ jigiŋ a baarɪ
dɪ, "Sʊgɪdʊagɪŋ bie fʊ ma, tɪ Yɔmʊtieŋ
Nabidie Ŋmɪŋ bie fʊ jigiŋ ta yi alibarika
a yi fʊ pam!"
29 Meri sɪkpaaŋ die dɪ faasɪ vʊʊ yaa
gamma malakaka wʊbalɪkaha ma, die ʊ
yile wɪaha chɪasɪ dɪ sɪna die.

30 Malakaka die dı balı a yı wa dı, “Meri,
daa vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ dama Ɲmıŋ sʋŋ
fıalı fʋ ma.
31 Nan yigi nyuuti a mıırı bʋadembiŋ aŋ
nı wa wa Yisa.
32 Ʋ baa ʋ yiwo vuokpııŋ ta ba wasıma
wa Nabidie Ɲmıŋ Bʋa. Tı Yɔmʋtieŋ Ɲmıŋ
nan yiwo naakpeŋkpııŋ sıba ʋ chɔɔŋkʋʋŋ
Davidi die dı sına die wo,
33 ʋ baa ʋ yiwo Jakobu haagısı sʋŋ
naakpeŋkpııŋ haahuu, ta ʋ naarı wo
kpatıŋ!”
34 Meri dı pıası malakaka dı, “N zı
dembiŋ, ta naa baa ka lıa a yi?”
35 Die malakaka die dı yiŋŋi a balı a yı
wa dı, “Ɲmıŋ Halıkasıka nan keŋ a sʋʋŋ
fʋ ma, ta Ɲmıŋ hagırıbʋ nan ligi fʋ. Naa
chıaŋ ma ba nan wa bʋakası wa Ɲmıŋ
bʋa.
36 Ama sımma a baarı fʋ sʋgıtaa Eliza-
beti vuodieke dı kʋrınna wa, lele ʋ yigi
wo nyuuti, chııta ayʋaba wʋnna a baa ʋ
mıırı bʋadembiŋ, wʋnıŋ vuodieke die ba
wasınana wa hɔgʋpırıŋ,
37 dama wııŋ wori Ɲmıŋ dı kaaŋ bıagı a
yi.”
38 Meri die dı baarı dı, “Tɔ, manıŋ n
yiwo Ɲmıŋ yɔmʋ, die yi a yı mıŋ sıba fʋ
bala die wo.” Die malakaka die dı wa a
nyıŋ a ga ta va wa.

Meri die dı kaagına Elizabeti dene

39 Ka kʋaŋ chaaŋ Meri die dı yi siri lagı
lagı a ga tıŋ kaanı Judia ma, Judia tıŋgbaŋ
yaa wa kunkoge,
40 mi ʋ ga juu Zakaria tigiŋ me a waası
Elizabeti.
41 Elizabeti die dı wʋnna Meri waasıkʋ,
bʋanyaalıka die dı dɔŋ ʋ nyuuti ma. Womi
die Ɲmıŋ Haalıbʋ die dı suuli Elizabeti,
42 die ʋ faası a keesi ŋmıŋsikpeŋ a
baarı dı, “Ɲmıŋ alibarika bie fʋ ma a tıaŋ
hɔgʋba mana, ta bı bie bʋa dieke fʋ balla
fʋ mıırı wa ma!
43 Bıa yine ta n Yɔmʋtieŋ nuŋ dı keŋ n
jigiŋ giena?
44 N dene a wʋŋ fʋ waasıkʋ, bʋanyaalı
dieke dı benne n nyuuti ma wa dı dɔŋ
aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
45 Fʋnıŋ vuodieke dı tuone a dii dı Ɲmıŋ
dı bala wudieke wo nan keŋ yi wusie,
sʋgıfıalıŋ yiwo fʋ sıtı.”

Meri die dı bırına Ɲmıŋ dene

46 Die wıa Meri die dı baarı:
“N bıra Ɲmıŋ n sʋŋ ma,
47 ta yaa sʋgıfıalıŋ Ɲmıŋ vuodieke dı
yine n Gbıgbatıtaantʋ ma,
48 dama ʋ chıgı wa manıŋ vuodieke dı
yine ʋ hɔgʋlıa yɔmʋ zɔɔlıŋ.
A nyıŋ jinne yaa gamma, vuota mana nan
baarı n yiwo sʋgıfıalıŋ tieŋ,
49 dama hagırıtieŋ Nabidie Ɲmıŋ tʋŋ
wa tʋnkpııma a yı mıŋ,
ʋ saaŋ yine kası.
50 Ʋ bı yaa zɔɔlıŋ aŋaŋ vuota
diekemba dı chıgınana wa saŋŋa
mana.
51 Ʋ tııntı wa ʋ nuuŋ a tʋŋ hagırıŋ tʋʋma,
ta chʋʋsı kalinbaantieliŋ wʋsaŋka.
52 Ta wuri naakpııma ba naalıŋ ma,
ta kɔtı wabıtı,
53 ta yi vuodiekemba kɔŋ dı yalla nyindiiki
vıına
ta vaa nyintitieliŋ dı ga aŋaŋ
nuuwıaga.
54 Ta dı nʋa dieke die ʋ yına tı
chɔɔŋkʋʋlıba Izara vuosisi die dı
yine ʋ tʋntʋntıba,
ta suŋŋi be.
55 Ta bı tıınsı, a chıgı Abarahami aŋaŋ ʋ
haagısı zɔɔlıŋ
yaa gamma haahuu!”
56 Meri die yiwo chııtı ataa Elizabeti jigiŋ
ta die viiri kuli.

Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʋ maarıŋ wıa

57 Die Elizabeti maarıŋ daaŋ die dı tʋgı
die ʋ mıırı Bʋadembiŋ.
58 Die ʋ jʋjʋrıtamba aŋaŋ ʋ maarıŋ die
dı wʋnna wʋvııŋ dieke Ɲmıŋ dı yine a yı
wa wa ba mana sʋgıtı die dı fıalı.
59 Die bʋanyaalıka die dı tʋgına daraa
anıı die ba baa ba gobi ʋ kɔlı, die ba yaala
ba nagı wa ʋ chɔɔŋ saaŋ Zakaria a yı wa,
60 ama die ʋ nuŋ wo die dı baarı dı,
“Aayı! Ʋ saaŋ nan yi Jɔɔn.”
61 Ta ba balı a yı wa dı, “Nı tigiri me
vuoŋ wori ʋ saaŋ dı yi Jɔɔn!”
62 Womi die ba nagı ba nuusi a dagı
dagıtı a pıası ʋ chɔɔŋ wa saaŋ dieke ʋ
yaala ba nagı yı bʋa wa.
63 Die ʋ nagı ʋ nuusi a balı ba dı ba yı
wa gbanıŋ, die ba nagı a yı wa, ʋ maagı dı,
“Bʋa wa saaŋ yine Jɔɔn!” Die dı yi vuoŋ
mana mamachi.
64 Lele womi Zakaria die dı bıagı a balı
wıa bıbra ta die a piili a bıra Ɲmıŋ.
65 Die ŋmaamıŋ die dı yigi ʋ jʋjʋrıtamba
mana, wıaha gie die dı mʋʋlı a ga tıgı
diekemba dı benne Judia kunkogiŋ me
mana.
66 Vuodieke mana die dı wʋnna wıırı gie
mana die dı yile a pıasa taŋ dı, “Vuobıa
bʋa wa dı baa ʋ bırıŋ?” Dama die ba wɔŋ
ye dı Ɲmıŋ hagırıŋ bie ʋ ma.

Zakaria die dı yiŋŋine balı Ɲmıŋ wıa dene

67 Ɲmıŋ Halıkasıka die dı suuli bʋa wa
chɔɔŋ, Zakaria, die ʋ yiŋŋi balı Ɲmıŋ wıa
dı,
68 “Nı vaa tı bırı tı Yɔmʋtieŋ, vuodieke dı
yine tınıŋ Izara vuosi Ɲmınnı,

dama ʋ keŋye mɪŋ a keŋ suŋŋi ʋ vuosi
a gbatɪ ba a taaŋ.
69 Ʊ yɪ tɪ wa gbɪgbatɪ hagɪrɪtieŋ
ta ʋ yi Ɲmɪŋ tʋntʋntʋ Davidi haagɪŋ.
70 Kʋrɪŋ ma wa Nabidie Ɲmɪŋ die vaa wa
ʋ naazʋalɪŋ kasɪmba dɪ balɪ naa dɪ,
71 ʋ nan gbatɪ tɪ a nyɪŋ tɪ dataasɪ nuusi
me
aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ hana tɪ
72 die ʋ bɪ baarɪ ʋ nan chɪgɪ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ
zɔɔlɪŋ,
ta ʋ kaaŋ wɔŋ daaŋ ʋ nʋakasɪka,
73 nʋa dieke die ʋ yɪna tɪ chɔɔŋkʋʋŋ
Abarahami wa.
74 Die ʋ hʋʋ dɪ ʋ nan gbatɪ tɪ a nyɪŋ tɪ
dataasɪ nuusi me
amʋ tɪ nan bɪagɪ a jɪaŋ wa ta
ŋmaamɪŋ wo tɪ,
75 ta bɪ vaa tɪ yi vuokasɪ aŋaŋ vuovɪɪna ʋ
nɪŋŋa
tɪ mɪsɪ ma mana.
76 Ta Fʋnɪŋ n bʋa, ba nan wa fʋ Nabidie
Ɲmɪŋ naazʋa.
Nan wolɪŋ tɪ Yɔmʋtieŋ nɪŋŋa
a wʋnsɪ ʋ sieŋ a yɪ wa,
77 ta balɪ ʋ vuosi dɪ ʋ nan gbatɪ ba a taaŋ
saŋŋa dieke ʋ balla ʋ nagɪ ba taalɪ a
chaa ba wa.
78 Wusie, tɪ Nabidie Ɲmɪŋ chɪga zɔɔlɪŋ
ta ʋ baga dɪ bie tɪ ma ta tɪ gbatɪtaanɪŋ
daraaŋ nan dɪ sɪɪ sɪba ŋmɪŋ pɔsɪŋ,
79 ka nan chaaŋ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a yɪ
vuodiekemba mana dɪ benne lɪmɪŋ
ma aŋaŋ vuodiekemba dɪ gbigine
kuŋ;
ka nan bɪ chaaŋ tɪ nagɪsɪ ma aŋ tɪ dɪa
sʋgɪdʋagɪŋ sieku.”
80 Ka kʋaŋ chaaŋ bʋa wa die dɪ bɪrɪma
aŋaŋ Ɲmɪŋ sɪbɪŋ, ta die keŋ ga haagɪŋ ma
a ga bie mi dee a ga tʋgɪ saŋŋa dieke die ʋ
vʋarɪna ʋ gbaŋ Izara vuosi me.

2

Yisa maarɪŋ wɪa
(Mat. 1.18-25)

1 Saŋka mi die naalɪba jakʋʋŋ Ɔgusitusi
die dɪ yɪ nʋaŋ dɪ ba bɪɪsɪ vuodiekemba
mana dɪ benne Romani tɪŋgbaŋ mana
mana ma ma.
2 Die bɪɪsɪkʋ die dɪ bunne a yi wo, die
Kirinusi die yine naaŋ Siria tɪŋgbaŋ ma.
3 Die wɪa vuoŋ mana die dɪ yiŋŋi a ga ʋ
tɪŋ dɪ ba bɪɪsɪ wa.
4 Naa chɪaŋ ma Josefu die nyɪŋ wa
Nazeriti Galili tɪŋgbaŋ ma a ga Betilehemi,
Judia ma ma jigidieke die ba mɪɪrɪna naaŋ
Davidi. Josefu die ga wa mi dama die ʋ
yiwo naaŋ Davidi haagɪŋ.
5 Die ʋ ga wa mi aŋaŋ Meri vuodieke die
ʋ balla ʋ faarɪ wa, dɪ ba bɪɪsɪ ba, saŋka mi
Meri die yaa wa nyuuti,
6 die ba yene bie Betilehemi tɪŋ ma wa,
ʋ maarɪŋ saŋŋa dɪ tʋgɪ.
7 Die ʋ mɪɪrɪ ʋ hɔgʋlɪa bʋa dembiŋ, die
ʋ nagɪ garɪŋ a vili wo a nagɪ wa dʋaŋ
dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ ma dama chaamba
juonehe mana die suuliye mɪŋ.

Yiyagɪrɪba aŋaŋ malakasisi wɪa

8 Die yiyagɪrɪŋ bataŋ die benne tɪka mi
chaakʋ a daansa ba yiise hagɪrɪŋ ma yuku
mi.
9 Ta die tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ
malaka wʋnyɪ die dɪ a keŋ a sʋʋŋ ba
jigiŋ, ta tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ chuu-
likpeŋkpɪɪŋ die dɪ chaaŋ a giliŋ be. Die
ŋmaamɪŋ die dɪ faasɪ a yigi be,
10 ama ta malakaka die dɪ balɪ a yɪ ba
dɪ, “Nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ! N yallɪ
wa wʋvɪɪnɪŋ a keŋ dɪ n yɪ nɪ, wudieke dɪ
baaŋ nan yi vuoŋ mana sʋgɪfɪalɪŋ pam.
11 Yuku gie ba mɪɪrɪ wa nɪ
Gbɪgbatɪtaantʋ vuodieke dɪ yine Ɲmɪŋ
vuovʋarɪkɪŋ Masia wa, naaŋ Davidi tɪŋ
ma.
12 Naa balla ka dagɪ nɪ dɪ ka seŋ yiwo
wusie: nɪ nan ye ba nagɪna garɪŋ a vili
bʋanyaalɪŋ a dʋaŋ dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ
ma.”
13 Womi die malakasi pam die dɪ nyɪŋ
arɪzanna ma a keŋ a gʋtɪ wʋnɪŋ wa ma
ma, ba chɪa yɪla a bɪra Ɲmɪŋ dɪ
14 “Nɪ kɔtɪ Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke
dɪ benne arɪzanna ma saaŋ
ŋmɪŋsikpeŋ,
ta sʋgɪdʋagɪŋ bemme ʋ vuovʋarɪka
ma tɪŋgbaŋka gie me.”
15 Die malakasisi die dɪ vaa yiyagɪrɪba ta
yiŋŋi a ga arɪzanna ma, yiyagɪrɪba die dɪ
balɪ a yɪ tamba dɪ, “Nɪ vaa tɪ ga Betilehemi
ma ma a ye wudieke dɪ yine mi, ta Nabidie
Ɲmɪŋ dɪ balɪ a yɪ tɪ wa.”
16 Die wɪa die ba yi lagɪ lagɪ a ga a ye
Meri aŋaŋ Josefu; ta bʋanyaalɪka die dɪ
dʋa dɔŋɪsɪ nyindiike kpalɪ ma.
17 Die ba yene wo wo, die ba balɪ ba
wudieke malakaka die dɪ balla yaa gamma
bʋa wa wɪa.
18 Vuodieke mana die dɪ wʋnna
yiyagɪrɪba die dɪ balla die wo, die dɪ faasɪ
yi be mamachi,
19 ama Meri die dɪ tɪɪnsɪ wɪaha gie mana
ta faasɪ a yile ʋ sʋŋ ma.
20 Ka kʋaŋ chaaŋ die yiyagɪrɪba die dɪ
yiŋŋi a ga ba yiise jigiŋ. Die ba ganana
die ba chɪa yɪla a bɪra Ɲmɪŋ aŋaŋ wudieke
ba wʋnna ta ye; die dɪ seŋ yiwo wudieke
malakaka die dɪ bala a yɪ ba wa.

Die ba yɪna Yisa saaŋ dene

21 Ba mɪɪrɪna bʋa wa ʋ daraa anɪɪ
daraaŋ, die ba gobi ʋ kɔlɪ ta yɪ wa saaŋ
Yisa, saaŋ dieke malakaka die dɪ yɪna ta
ba ye yigi ʋ nyuutiti.

Die ba nagɪna Yisa a yɪ Ŋmɪŋ dene

22 Die saŋka dɪ tʊgɪ dɪ Josefu aŋaŋ Meri
yi Mosisi mɪraha die dɪ dagɪna die wo, dɪ
ba yi kaaba a wʊnsɪ ba gbaŋ Ŋmɪŋ jigiŋ.
Die wɪa die ba nagɪ bʊa wa a ga Jerusalemi
dɪ ba nagɪ wa a yɪ tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie
Ŋmɪŋ,
23 sɪba ba maagɪna die tɪ Yɔmʊtieŋ
Nabidie Ŋmɪŋ mɪraha ma dɪ, "Hɔgʊlɪa ŋaŋ
Bʊadembiŋ nɪŋ mana yiwo tɪ Yɔmʊtieŋ
Nabidie Ŋmɪŋ sɪɪtɪ."
24 Ta ba kaabɪ sɪba tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie
Ŋmɪŋ mɪraha dɪ dagɪna die dɪ, "Ba nagɪ
ŋmarɪbɪsɪ ale yi kaabɪŋ."
25 Saŋka mi daa wʊnyɪ die benne
Jerusalemi ma ma ʊ saaŋ die dɪ yi Simiani.
Die ʊ yiwo vuovɪɪnɪŋ a chɪga Ŋmɪŋ ta
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ bie ʊ ma, die ʊ chɪɪsa
saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ balla ʊ gbatɪ Izara
vuosi a taaŋ mɪŋ.
26 Die Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ bala wa dɪ
ʊ kaaŋ kpi sie ʊ keŋ ye Ŋmɪŋ vuovaʊrɪkɪrɪ
Masia wa.
27 Womi Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ vaa
Simiani die dɪ ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ. Die Yisa chɔɔŋ aŋaŋ
ʊ nuŋ die dɪ yalla wa a keŋ juu Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊkʊ dɪ ba yi a yɪ
wa wudieke Ŋmɪŋ mɪraha die dɪ dagɪna
wa,
28 Simiani die dɪ tuo bʊa wa ʊ nuusi me
ta die a pagɪ Ŋmɪŋ dɪ,
29 "N Yɔmʊtieŋ, ka daaŋ fʊ nʊarɪ
vaa manɪŋ fʊ tʊntʊntʊ kpi ta wa kuli
aŋaŋ sʊgɪdʊagɪŋ, sɪba die fʊ bala
mɪŋ die wo;
30 dama n gbaŋ gbaŋ n nine ye
Gbɪgbatɪtaantʊ wa, vuodieke fʊ
tʊnna wa,
31 vuodieke fʊ vʊarɪna a zieŋ a yɪ
buurɪŋ mana wa.
32 Ʊ nan yi chaanɪŋ ta dagɪ vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosi fʊ sieŋ,
ta nan bɪ yi vuosi yɪma fʊ vuosisi Izara
tieliŋ jɪlɪma."
33 Simiani balɪkʊ yaa gamma bʊa wa
wɪa, die dɪ yi bʊa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ
mamachi.
34 Simiani die dɪ jʊʊsɪ Ŋmɪŋ dɪ Ŋmɪŋ yi
alibarika a yɪ ba ta balɪ yɪ bʊa wa nuŋ Meri
dɪ, "Ŋmɪŋ vʊarɪna bʊa wa gie dɪ ʊ keŋ aŋ
Izara vuosi pam nan yɔrɪ; ta ba pam dɪaŋ
keŋ ye gbatɪtaanɪŋ. Wʊnɪŋ ʊ baa ʊ yiwo
dagɪtɪ a nyɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ aŋ vuosi pam nan
balɪ a chʊʊsɪ ka,
35 amʊ vuosi pam sʊŋanyile nan nyɪŋ
yeŋ me ama wɪɪŋ nan yi ta chʊʊsɪ fʊ gbaŋ
gbaŋ fʊ sʊŋ pam."
36 Die Ŋmɪŋ naazʊa jakʊʊŋ wʊnyɪ die
benne mi ta yi hɔgʊ, ʊ saaŋ die yine Anna
vuodieke dɪ yine Fanueli bʊa ta bɪ yi Aseri
buurɪŋ vuoŋ, die ʊ yiwo hɔgʊjakʊʊŋ ta die
a yallɪ chʊrʊ bɪna ayʊpɔyɪ nyɪɪna,
37 ta ʊ chʊrʊ wa die dɪ kpi ta va wa
kpihɔgʊ ta ʊ beri bɪna baŋɪsɪ-nɪɪ aŋaŋ
anɪɪsa saŋka mi: ama die saŋŋa mana ʊ
ŋaaŋ bie wo Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ
sʊŋ a jɪama Ŋmɪŋ a bɔba nʊaŋ ta jʊʊsa
Ŋmɪŋ.
38 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ die ʊ keŋ
haarɪ ba ta bɪrɪ Ŋmɪŋ, ta balɪ bʊa
wa wɪa a yɪ vuodiekemba mana die dɪ
chɪɪsɪnana saŋŋa dieke Ŋmɪŋ dɪ bala ʊ
gbatɪ Jerusalemi vuosi a taaŋ wa.

Die ba yiŋŋine a ga Nazeriti dene

39 Die Josefu aŋaŋ Meri die dɪ yine
wudiekemba Ŋmɪŋ mɪraha dɪ dagɪna wa a
kpatɪ wa die ba yiŋŋi kuli ba tɪŋ Nazeriti,
Galili me.
40 Ta bʊa wa die dɪ bɪrɪŋ aŋaŋ hagɪrɪŋ
ta yaa yɪaŋ pam, ta Ŋmɪŋ sʊŋ die dɪ fɪalɪ
aŋaŋ wa.

Yisa die dɪ yine wudieke saŋŋa dieke ʊ yine bʊabiŋ

41 Bɪŋ nɪŋ mana Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ
ŋaaŋ ga wa Jerusalemi a ga dii gasɪtɪaŋkʊ
dʊʊgaka.
42 Yisa die dɪ tʊgɪna bɪna baŋ aŋaŋ ale
die ba ga dɪ ba dii dʊʊgaka sɪba ba ŋaana
a wɔŋ gara die wo.
43 Dʊʊgaka kʊaŋ chaaŋ die Yisa chɔɔŋ
aŋaŋ ʊ nuŋ die dɪ yiŋŋine a kule die ʊ
wɪarɪ Jerusalemi ma ama die ba ka sɪba;
44 Die ba yile dɪ ʊ gʊtɪ wa daadamba ma,
die wɪa die ba chʊŋ damʊʊmɪŋ ta wa piili
a yaala wa ba vuosi aŋaŋ ba zʊalɪŋ jige;
45 ama die ba ka ye wo, die wɪa die ba
yiŋŋi ga Jerusalemi a yaala wa mi.
46 Ka daraa ataa daraaŋ die ba ye
wo Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sʊŋ, ʊ
kalɪ aŋaŋ Juu vuosi dɪdagɪrɪba a wʊmma
wudieke ba balala ta pɪasa ba wʊpɪasɪka.
47 Die dɪ yiwo vuodiekemba mana die dɪ
wʊnnana wa mamachi aŋaŋ ʊ yɪaŋ aŋaŋ
ʊ yiŋŋi balɪkʊ.
48 Die ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ die dɪ ye wo
mi, die dɪ yi be mamachi pam; ʊ nuŋ die dɪ
balɪ wa dɪ, "N bʊa, bɪa fʊ yi tɪ naa? Manɪŋ
aŋaŋ fʊ chʊa sʊgɪtɪ paalɪ chʊʊsɪ mɪŋ tɪ dɪ
dɪa a yaala fʊ!"
49 Die ʊ yiŋŋi a balɪ dɪ, "Bɪa yine nɪ tɪŋ
dɪ dɪa a yaala mɪŋ? Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ
mʊ dɪ n bemme n Chʊa tigiŋ me?"
50 Ama die ba ka sɪba ʊ balɪkʊ chɪaŋ.
51 Die Yisa die dɪ yiŋŋi a ga Nazeriti aŋaŋ
ba a saaga yɪa ba. Ʊ nuŋ die dɪ tɪɪnsa
wɪaha gie mana ʊ sʊŋ ma.
52 Yisa die dɪ bɪrɪma a gʊta aŋaŋ yɪaŋ ta
Ŋmɪŋ aŋaŋ vuota sʊgɪtɪ dɪ fɪala ʊ ma.

3

Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ die dı wʋnsınana sieŋ dene
(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Jɔɔn 1.19-28)

1 Saŋŋa dieke Naalıba jakʋʋŋ Taberisi
die dı dine naarı bına baŋ aŋaŋ anʋ wa,
ta Pontiwosi Paliti gbaŋ die yiwo Judia
nıŋŋandıısırʋ, ta Herodi gbaŋ die dı yi
Galili naajakʋʋŋ, ta ʋ nımbʋa Filipi die
yine Ituria aŋaŋ Tirakonitisi naajakʋʋŋ, ta
Lasaniasi die dı yi Abilene naajakʋʋŋ,
2 ta Anasi aŋaŋ Kayafasi die yine Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋra. Saŋka gie Ŋmıŋ die
dı nagı ʋ wıa a yı Jɔɔn, Zakaria bʋa wa; die
ʋ bie wo haagıŋ ma.
3 Die wıa Jɔɔn die dı dı Jɔɔdani
mʋgıkpıırı lʋga mana a mʋʋla a yıa vuosi
dı ba chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma aŋ
ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ aŋ Ŋmıŋ nagı ba
tʋntʋmbıatı a chaa ba.
4 Sıba dı maagına die Ŋmıŋ naazʋa
Azaya gbaŋkʋ ma dı,
"Vuoŋ benne haagıŋ ma a keese a mʋʋla:
'Nı wʋnsı tı Yɔmʋtieŋ keniŋ sieti
ta vaa a tʋgısı a yı wa.
5 Gbaga mana nan suuli,
ta tana aŋaŋ kunkoge mana jatı.
Siegɔnte mana nan tʋgısı
ta siebalɔtı mana nan mıŋŋı vıına.
6 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan ye
Ŋmıŋ dı baa nan gbatı ba a taaŋ
dene.' "
7 Daadaŋ pam die dı keŋ Jɔɔn jigiŋ dı
ʋ sıı ba Ŋmıŋ nyaaŋ, die ʋ balı a yı ba
dı, "Nınıŋ nyinvuukehe gie! Mınıa kpaana
nı dı nı chıgı nyıŋ Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı
bala ka keŋ nı ma wa?
8 Nı yime wudiekemba dı baaŋ dagı dı
nı seŋ chıgı nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma. Ta nı
da yilime nı sʋgıtı ma dı Abarahami yiwo
tı chɔɔŋkʋʋŋ. N bala nı, Ŋmıŋ nan bıagı
a vaa tanaha gie bırıŋ Abarahami haagısı.
9 Lıaka wɔŋ yi siri a gbarı dı ka
chıa tıısısı; tıı dieke dı kana ka nyıŋ
nyıŋnyıŋka vıına ba nan chıa ka a taaŋ
a nagı yi boliŋ me."
10 Die daadamba die dı pıası wa dı, "Bıa
tı wa mʋ tı yi?"
11 Jɔɔn die dı yiŋŋi a balı ba, "Vuodieke
mana dı yalla nyinyeeke ale mʋ dı ʋ nagı
kaanı a yı vuodieke dı wone, ta vuodieke
dıaŋ mana dı yalla nyindiike mʋ ʋ yi die
gbaŋ gbaŋ."
12 Mi lampotuosiriŋ bataŋ dı keŋ dı ʋ
sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ ta die a pıası wa dı,
"Dıdagırʋ, lalıa tı ba tı yi?"
13 Ʋ yiŋŋi a balı ba dı, "Nı da keŋ tuo a
tıaŋ nı mʋna nı tuo die."
14 Ta sojasi bataŋ dıaŋ die dı pıası wa dı,
"Ta tınıŋ nıŋ, bıa tı mʋ tı yi?"
Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, "Nı da mugisi vu-
osi a tuo ba ligire yaa a chibi ŋmınchıbısı a
yı vuosi, ama nı vaa nı nine suuli nı tune."
15 Ta vuosi die dı piili a yile ba sʋgıtı ma
ta yaa tama Jɔɔn ma, dı ʋ nan keŋ a yi
Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa.
16 Die wıa Jɔɔn die balı a yı ba mana
dı, "Manıŋ n sıwa nı aŋaŋ nyaaŋ ama
vuodieke dı tıanna mıŋ kieŋ, n ka tʋgı
vuodieke dı baaŋ forisi ʋ nııra guune
gbaŋ. Wʋnıŋ ʋ nan nagı Ŋmıŋ Halıkasıka
aŋaŋ boliŋ a sıı nı sʋgıtı.
17 Ʋ yallı wa ʋ kpalıchaarıkıŋ ʋ nuuŋ me
dı ʋ chaarı zaaha ta nagı zaabiehe a yi ʋ
bumbuŋ me ta nagı zaakpeetiti a yi boli
dieke dı kana ka kpise me."
18 Jɔɔn die dı mʋʋlına wʋvıınaha gie a
yıa vuosisi, die ʋ balı wıa yiri yiri a kpaaŋ
ba dı ba tarıgı ba beriŋ.
19 Ama die ʋ galıŋ naaŋ Herodi nıŋ dama
die ʋ gbatı wa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nımbʋa hɔgʋ
Herodiasi a faarı ta bı yi wʋbıatı pam.
20 A kʋaŋ chaaŋ die ʋ bı yi wʋbıaŋ a gʋtı
a ma, ta ligi Jɔɔn dansarıka sʋŋ.

Jɔɔn die dı sına Yisa Ŋmıŋ nyaaŋ dene
(Mat. 3.13-17; Maki 1.9-11)

21 Saŋŋa dieke Jɔɔn die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ, die Yisa dı keŋ ʋ jigiŋ dı
ʋ sıı ʋ gbaŋ. Mi Yisa die dı jʋʋsa Ŋmıŋ,
ŋmıŋsikpeŋ die dı yuori,
22 ta Ŋmıŋ Halıkasıka die dı keŋ sʋʋŋ
ʋ sikpeŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba ŋmarıŋ.
Ta lɔlıŋ dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı dı,
"Fʋnıŋ fʋ yine n Bʋachoti; fʋnıŋ n nine
dı suuli."

Yisa chɔɔŋkʋʋlıŋ wıa
(Mat. 1.1-17)

23 Yisa die yiwo bına baŋısı-taa ta die a
piili ʋ tʋʋma.
Vuosi die yile sıba ʋ yiwo Josefu bʋa; ta
Josefu chɔɔŋ die yine Heli,
24 ta Heli chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati
chɔɔŋ die yine Liiva, ta Liiva chɔɔŋ
die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ die
yine Janayi, ta Janayi chɔɔŋ die yine
Josefu,
25 ta Josefu chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta
Matatiasi chɔɔŋ die yine Amosi, ta
Amosi chɔɔŋ die yine Nahumi, ta
Nahumi chɔɔŋ die yine Esili, ta Esili
chɔɔŋ die yine Nagayi,
26 ta Nagayi chɔɔŋ die yine Maati, ta
Maati chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta
Matatiasi chɔɔŋ die yine Semeni, ta
Semeni chɔɔŋ die yine Joseki, ta
Joseki chɔɔŋ die yine Joda,
27 ta Joda chɔɔŋ die yine Johanani, ta
Johanani chɔɔŋ die yine Resa, ta
Resa chɔɔŋ die yine Zerubabeli, ta
Zerubabeli chɔɔŋ die yine Sialitili, ta
Sialitili chɔɔŋ die yine Neri,

28 ta Neri chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki
chɔɔŋ die yine Addi, Addi chɔɔŋ
die yine Kosami, ta Kosami chɔɔŋ
die yine Elimadami, ta Elimadami
chɔɔŋ die yine Eri,
29 ta Eri chɔɔŋ die yine Josua, ta Josua
chɔɔŋ die yine Eliaza, ta Eliaza
chɔɔŋ die yine Jorimi, ta Jorimi
chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati
chɔɔŋ die yine Liiva,
30 ta Liiva chɔɔŋ die yine Simiani, ta
Simiani chɔɔŋ die yine Juda, ta Juda
chɔɔŋ die yine Josefu, ta Josefu
chɔɔŋ die yine Jonami, ta Jonami
chɔɔŋ die yine Elayakimi,
31 ta Elayakimi chɔɔŋ die yine Melia, ta
Melia chɔɔŋ die yine Mena, ta Mena
chɔɔŋ die yine Matata, ta Matata
chɔɔŋ die yine Nafani, ta Nafani
chɔɔŋ die yine Davidi,
32 ta Davidi chɔɔŋ die yine Jese, ta Jese
chɔɔŋ die yine Obedi, ta Obedi
chɔɔŋ die yine Boazi, ta Boazi chɔɔŋ
die yine Salimoni, ta Salimoni chɔɔŋ
die yine Nasoni,
33 ta Nasoni chɔɔŋ die yine Aminadabi, ta
Aminadabi chɔɔŋ die yine Adimini,
ta Adimini chɔɔŋ die yine Arini, ta
Arini chɔɔŋ die yine Hezironi, ta
Hezironi chɔɔŋ die yine Perezi, ta
Perezi chɔɔŋ die yine Juda,
34 ta Juda chɔɔŋ die yine Jakobu, ta Jakobu
chɔɔŋ die yine Aziki, ta Aziki chɔɔŋ
die yine Abarahami, ta Abarahami
chɔɔŋ die yine Tera, ta Tera chɔɔŋ
die yine Nahori,
35 ta Nahori chɔɔŋ die yine Serugi, ta
Serugi chɔɔŋ die yine Rewo, ta Rewo
chɔɔŋ die yine Pelegi, ta Pelegi
chɔɔŋ die yine Eberi, ta Eberi chɔɔŋ
die yine Sela,
36 ta Sela chɔɔŋ die yine Kayinani, ta
Kayinani chɔɔŋ die yine Afakisadi,
ta Afakisadi chɔɔŋ die yine Siami, ta
Siami chɔɔŋ die yine Nowa, ta Nowa
chɔɔŋ die yine Lameki,
37 ta Lameki chɔɔŋ die yine Metusila,
ta Metusila chɔɔŋ die yine Enɔki,
ta Enɔki chɔɔŋ die yine Jaredi, ta
Jaredi chɔɔŋ die yine Mahalaleeli, ta
Mahalaleeli chɔɔŋ die yine Keenani,
38 ta Keenani chɔɔŋ die yine Enosi, ta Enosi
chɔɔŋ die yine Sefi, ta Sefi chɔɔŋ die
yine Adami, ta Adami chɔɔŋ die yine
Nabidie Ŋmɪŋ.

4

Sitaani die dɪ magɪsɪna Yisa dene
(Mat. 4.1-11; Maki 1.12, 13)

1 Womi Yisa die dɪ nyɪŋ Jɔɔdani
mʊgɪkpɪɪrɪ chaaŋ, ta suuli aŋaŋ Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka, Halɪkasɪka die dɪ vaa ʊ ga
haagɪŋ ma,
2 mi die Sitaani die dɪ magɪsɪ wa a ga tʊgɪ
daraa baŋɪsɪ-nɪɪsa. Saŋka mi mana die ʊ
ka dii jaaŋ mana, die wɪa ka kʊaŋ chaaŋ
kɔŋ die dɪ yallɪ wa.
3 Sitaani die dɪ balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi fʊ
seŋ yi Ŋmɪŋ bʊa fʊ vaa tanɪ gie bɪrɪŋ
nyindiike.”
4 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ ‘Da nyindiike nyɪɪna ma
wɪa vuota dɪ beri.’ ”
5 Mi Sitaani dɪ bɪ nagɪ wa a jʊalɪ
ŋmɪŋsikpeŋ a dagɪ wa dʊnɪa ka gie mana
lagɪ lagɪ,
6 ta balɪ wa dɪ, “N nan nagɪ yikoke gie
aŋaŋ nyinti gie mana a yɪ fʊ, die ba nagɪ
yɪ mɪŋ mɪŋ ta n nan bɪagɪ nagɪha a yɪ
vuodieke mana n yaalala.
7 N nan nagɪ yikoke gie aŋaŋ nyinti gie
mana a yɪ fʊ dɪɪ yi fʊ sʊʊŋ gbirigi a jɪaŋ
mɪŋ.”
8 Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪ maagɪya
Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ, ‘Vuota jɪama tɪ
Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ nyɪɪna ma ta bɪ
dɪa ʊ nyɪɪna ma!’ ”
9 Die Sitaani dɪ bɪ nagɪ wa a ga
Jerusalemi a nagɪ wa a jʊalɪ zieŋ Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ sikpeŋ me, ta balɪ
wa dɪ, “Fʊ seŋ yi Ŋmɪŋ Bʊa yʊgɪ a chigisi
tɪŋgbaŋ,
10 dama dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dɪ, ‘Ŋmɪŋ nan vaa ʊ malakasisi mɪŋŋɪ
daansɪma fʊ.’
11 Dɪ bɪ maagɪ dɪ, ‘Ba nan tuoli a tuo fʊ
ba nuusi me amʊ fʊ naabɪŋ da keŋ a gbɪŋ
taŋ aŋ fʊ ye daŋŋa.’ ”
12 Ta Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʊ sʊŋ dɪ, ‘Vuoŋ da
keŋ magɪsɪ tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ.’ ”
13 Die Sitaani die dɪ magɪsɪna wa a jɪɪ wa
die ʊ va wa ta ga, sie saŋŋa dieke ʊ baaŋ
nan ye sieŋ bɪbra.

Yisa die dɪ piiline ʊ tʊʊma Galili
tɪŋgbaŋ ma dene
(Mat. 4.12-17; Maki 1.14, 15)

14 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ yiŋŋi ga
Galili, ta die a suuli aŋaŋ Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
hagɪrɪŋ. Die ba mʊʊlɪ ʊ wɪa tɪŋgbaŋka
lʊga mana.
15 Die ʊ dagɪ ba Ŋmɪŋ wɪa ba Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juone me; ta vuoŋ mana dɪ bɪrɪ wa.

Nazeriti vuosi die dɪ zetine Yisa dene
(Mat. 13.53-58; Maki 6.1-6)

16 A kʊaŋ chaaŋ Yisa die dɪ ga Nazeriti,
jigidieke die ba wubine wo ʊ ga bɪrɪŋ
vuota. Ta die davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ die ʊ ga
juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ me sɪba ʊ wone yie
die wo. Die ʊ hagɪ a zie dɪ ʊ karɪŋ Ŋmɪŋ
gbaŋkʊ,

17 ta die ba nagı Ɲmıŋ gbaŋ dieke Ɲmıŋ
naazʋa Azaya die dı maagına a keŋ yı wa.
Die ʋ yuori ke a ye jigidieke ba maagına
dı,
18 “Nabidie Ɲmıŋ Haalıŋ bie n ma,
dama ʋ vʋarı mıŋ mıŋ dı n mʋʋlı
wʋvıınaha a yı zɔɔlıntieliŋ.
Ʋ tʋŋ mıŋ mıŋ dı ga balı yɔŋısı dı n nan
vʋarı ba a nyıŋ yɔrı,
ta bı balı yıısı dı ba nan ye,
ta bı vʋarı vuodiekemba dı benne mugisiŋ
me a taaŋ yɔrı,
19 ta bı mʋʋlı dı saŋŋa tʋgıya mıŋ
dı Nabidie Ɲmıŋ gbatı ʋ vuosi a taaŋ.”
20 Yisa die dı karınna a kpatı wa die
ʋ pili gbaŋkʋ a yiŋŋi a nagı ka a yı
Ɲmıŋ jıamıŋ tʋntʋntʋ, ta sʋʋŋ kalı. Ta
vuodiekemba mana die dı benne Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku me wo die dı jııma wa.
21 Womi Yisa die dı piili a bala ba dı,
“Wudieke n karınna Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋkʋ,
keŋ yi wusie jinne, sıba nı wʋnnana die
wo.”
22 Die ba mana sʋgıtı die dı fıalı aŋaŋ
wa ta ba bıra wa, die dı yi be mamachi
aŋaŋ wudiekemba ʋ bala wa. Die ba pıasa
taŋ dı, “Daa ʋ yine Josefu bʋa wa?”
23 Womi Yisa die dı balı a yı ba dı, “N ka
chıılıya dı nı nan balı mıŋ nandagırı gie
dı, ‘Gbıgbaantʋ gbaaŋ fʋ gbaŋ.’ Nı nan bı
balı a yı mıŋ dı n yi mamachi tʋnkpııma
n gbaŋ gbaŋ n tıŋ ma sıba nı wʋnnana dı
n yiye Kapenɔmi ma wa.
24 Wusie maŋ bala nı dı, vuosi ka tuose
Ɲmıŋ naazʋa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋ ma.
25 Wusie, kpihɔgʋba pam die benne
Izara tıŋgbaŋ ma, saŋŋa dieke Elaja die dı
benne wo, saŋka mi die nııŋ dı ka nııya
bına ataa aŋaŋ chııtı ayʋaba, ta kɔŋkpııŋ
dı keŋ nan tıŋgbaŋka mana ma,
26 ama Ɲmıŋ die ka tʋŋ Elaja ba wʋnyı
mana jigiŋ; die ʋ tʋŋ wa wa kpihɔgʋ dieke
dı benne Zarefati Sadoni tıŋ ma wa jigiŋ.
27 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ naazʋa Elasa die
dı benne wo gama pam die benne Izara
tıŋ ma, ama ba wʋnyı mana die ka ye
gbaamıŋ sie Naamani vuodieke dı yine
Siria dembiŋ, wʋnıŋ ʋ nyıına ma die yene
gbaamıŋ.”
28 Die vuodiekemba mana die dı benne
Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me wo ta wʋŋ Yisa
balıkʋ gie, die dı jıı sınyıırıŋ pam aŋaŋ
wa.
29 Die ba hagı a yagı wa a nyıŋ tıka a
yaa wa ga kunkogi dieke ba mına ba tıka
a zie wo sikpeŋ a yaala ba kpaŋŋı wa a
taaŋ gɔɔlıkʋ sʋŋ,
30 ama die ʋ nyııgı ba sʋnsʋŋ a chʋŋ ga.

Dembiŋ dieke jımbıaŋ die dı yalla wıa
(Maki 1.21-28)

31 Ka kʋaŋ chaaŋ ta Yisa die dı ga
Kapenɔmi dieke dı benne Galili tıŋgbaŋ
ma wa, davʋʋsıkırı daarı die ʋ juu Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku me a piili daga vuosi Ɲmıŋ
wıa.
32 Ʋ dagıkʋ die dı yi be mamachi pam
dama die ʋ bala aŋaŋ yiko.
33 Ta daa wʋnyı jımbıaŋ die dı yalla ta
ʋ bie Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me die dı faası
keesi ŋmıŋsikpeŋ dı,
34 “Fʋnıŋ Yisa, vuodieke dı nyınna
Nazeriti, bıa fʋ yaala tı jigiŋ? Keŋ dı fʋ
chʋʋsı tı mıŋ? N sıba vuodieke dı yine fʋ,
yiwo Ɲmıŋ tʋntʋnkası vuoŋ.”
35 Ta Yisa die dı natı jımbıakʋ dı, “Tarı
watı ta keŋ nyıŋ daa wa ma.” Die
jımbıakʋ dı nagı daa wa taaŋ tıŋgbaŋ ba
mana nıŋŋa ta keŋ nyıŋ ʋ ma, aŋaŋ ka
nagına wa a taaŋ tıŋgbaŋ mana die ka ka
yı wa daŋŋa.
36 Die dı yi vuotamba mana mamachi die
ba pıasa tamba dı, “Bıa balıŋ wʋnna? Ta ʋ
yaa yiko aŋaŋ hagırıŋ a yıa jımbıatı nʋa,
ta a nyına vuosi ma.”
37 Die wıa die ba mʋʋlı Yisa saaŋ tıka ma
mana.

Yisa die dı gbaanna vuosi pam dene
(Mat. 8.14-17; Maki 1.29-34)

38 Saŋka mi Yisa die dı nyıŋ Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku me a ga Simoni tigiŋ. Die
Simoni hanııŋ hɔgʋ die dı dʋa a yʋagı, ʋ
nyıŋgbanıŋ die dı faası tʋʋlı, die ba jʋʋsı
Yisa dı ʋ suŋŋi wo.
39 Ta Yisa die dı ga a ga zie jigidieke ʋ
dʋana wa, ta yı yʋagıbʋ nʋaŋ, die yʋagıbʋ
dı va wa; ta hɔgʋ wa dı hagı bʋnyı a yi ba
chaantı.
40 Die ŋmıŋ die dı june a kpatı,
vuodiekemba mana die dı yalla yʋagıtieliŋ
ba tige me ba yʋagı yʋagıtı yiri yiri die dı
chii be a keŋ Yisa jigiŋ. Die ʋ nagı ʋ nuusi
a diisi diisi ba mana ma die ba mana dı ye
gbaamıŋ.
41 Ta ʋ bı yi ta jımbıatı dı nyıŋ vuosi
pam ma, die a nyınana wa die a taaŋ
keesiŋ ŋmıŋsikpeŋ dı, “Fʋnıŋ fʋ yine
Ɲmıŋ Bʋa wa.”
Ama die ʋ ka bı saagı dı a balı
wııŋ, dama a sıba baarı ʋ yiwo Ɲmıŋ
Vuovʋarıkıŋ Masia wa.

Yisa die dı mʋʋlına wʋvıınaha Ɲmıŋ
jıamıŋ juone me dene
(Maki 1.35-39)

42 Die tuŋ die dı vʋnna die Yisa die dı
nyıŋ tıka ma a ga haagıŋ ma; die vuosisi
die dıdı dıa a yaala wa, die ba kenne a ye
wo wo, die ba ka bı yaala ʋ ga ta va ba.
43 Ama die ʋ balı ba dı, “Sie n ga
tıgıhanıŋ ba a ga balı Ɲmıŋ wʋvıına yaa
gamma ʋ naarı keniŋ wıa mi gbaŋ, dama
die wıa Ɲmıŋ dı tʋŋ mıŋ.”

44 Naa chıaŋ ma die ʋ dıdı dıa Judia tıgısı ta juo Ɲmıŋ jıamıŋ juone me a daga
vuosi wıaha.

5

Yisa die dı wana ʋ bʋmbʋŋaŋ kʋaŋandıısırıba dene
(Mat. 4.18-22; Maki 1.16-20)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı ga a zie
Genezariti gbagıkpııkʋ kʋanʋaŋ a bala
Ɲmıŋ wıa ta daadaŋ pam dı taaŋ giliŋ wo
a wʋmma wıaha.
2 Die ʋ ye haarısı ale die dı zene gbagırı
kʋanʋaŋ, zaasıyigiribe die vanaha ta die a
ga sugire ba nııtı.
3 Yisa die dı juu haarısı kaanı, die dı yine
Simoni jaaŋ ta balı wa dı ʋ kpaŋŋı ka a
ga nyaabʋ sʋŋ bıta. Yisa die dı wa a kalı
haarıkʋ sʋŋ a daga kpıkpaakʋ Ɲmıŋ wıa.
4 Die ʋ dagına kpatı wa, die ʋ balı Simoni
dı, "Kpaŋŋı haarıkʋ ka ga jigidieke dı
goline ta nı vigi nı nıtıtı nyaabʋ sʋŋ a yigi
zaasıŋ."
5 Simoni die dı yiŋŋi balı wa dı, "Jakʋʋŋ,
tı tʋŋ wa yuku mana ama tı ka yigi jaaŋ.
Tɔ, fʋ bala naa wa wıa, n nan vigi nıtıtı."
6 Die Simoni aŋaŋ ʋ chanchaalıba die dı
vigi ba nıtı a yigi zaasıŋ pam, ta ba nıtı
die dı yaala a kpaa kpaa.
7 Naa chıaŋ ma, die ba wa ba chan-
chaalıba die dı benne haarı kanıŋ wa ma
wa dı ba keŋ a suŋŋi be. Die ba keŋ vʋarı
zaasıbʋ a suuli ba haarısı ale wo mana,
ta haarısısı dı wa dunsi a yaala a sʋʋŋ
nyaabʋ chıaŋ.
8 Die Simoni Piita die dı yene wudieke
die dı yine wo ʋ gbigiri Yisa nıŋŋa a baarı
dı, "N Yɔmʋtieŋ, n yiwo tʋntʋmbıatıtieŋ.
N ka vıına dı n gbigi fʋ. Va mıŋ ta ga",
9 dama die ba yigine zaasıŋ pam wa die
yine Simoni Piita aŋaŋ ʋ zʋalıba mana
mamachi
10 aŋaŋ ʋ chanchaalıba, Jemisi aŋaŋ Jɔɔn
vuodiekemba dı yine Zebedi ballı.
Ta Yisa dı balı a yı Simoni dı, "Da vaa
ŋmaamıŋ yalla fʋ, a nyıŋ jinne yaa gamma
nan ga a sʋgıma vuosi a kiere n jigiŋ."
11 Die wıa die ba kpaŋŋı ba haarısısı a
jʋalı gaaŋ a va jaaŋ mana ta dı Yisa kʋaŋ.

Yisa die dı gbaanna gamıŋ dene
(Mat. 8.1-4; Maki 1.40-45)

12 Saŋŋa kaanı Yisa die bie tıŋ kaanı ma
ta daa wʋnyı dı bie mıŋ a yallı gamıŋ.
Die ʋ yene Yisa wa die ʋ nagı ʋ gbaŋ a
taaŋ tıŋgbaŋ ʋ nıŋŋa a jʋʋsı wa dı, "N
Yɔmʋtieŋ, dıı yi fʋ dʋŋŋʋ fʋ gbaaŋ mıŋ."
13 Yisa die dı tıntı ʋ nuuŋ a gbı daa wa
ta balı dı, "N saagıya, fʋ gamıŋ kpatıya
mıŋ." Lele womi daa wa ganı dı kpatı
bʋnyı.
14 Die wıa Yisa die dı kpaaŋ wa dı, "Da
keŋ balı vuoŋ wıırı gie, ama ga a ga nagı
fʋ gbaŋ a dagı Ɲmıŋ kıkaabıtʋ wa ta kaabı
kaabı dieke Mosisi die dı dagına wa yaa
gamma gamıŋ gbaanıŋ wıa, aŋ vuoŋ mana
sımma sıba dı lele fʋ gaŋkʋ kpatıya mıŋ."
15 Ama die ba faası mʋʋlı Yisa saaŋ jigiŋ
mana, ta kpıkpaaŋ die dı keŋ ʋ jigiŋ dı
ba wʋŋ wudieke ʋ balala, ta ye gbaamıŋ
a nyıŋ ba yʋagıtı ma.
16 Ama die ʋ ŋaaŋ ga wa haagıŋ ma a ga
jʋʋsa Ɲmıŋ.

Yisa die dı vana nyıŋgbaŋ kpiikiŋ tieŋ dı ye gbaanıŋ dene
(Mat. 9.1-8; Maki 2.1-12)

17 Saŋŋa kaanı die Yisa dı daga vu-
osi Ɲmıŋ wıa, ta Farasisi aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı kalı mi, die ba nyıŋ wa
Galili tıgısı mana aŋaŋ Judia tıgısı mana
aŋaŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ. Die
Nabidie Ɲmıŋ hagırıŋ die dı bie ʋ ma dı ʋ
gbaaŋ yʋagıtieliŋ.
18 Die dembisi bataŋ die dı chii daa
wʋnyı nyıŋgbanıŋ die dı kpine kalıŋŋa
ma a mıa dı ba nagı wa juu tigiri me a
nagı wa dʋaŋ Yisa nıŋŋa.
19 Ama die vuosi die dı dala wa die ba ka
bıagı nagı wa juu, die wıa die ba chii wo a
jʋalı mampili sikpeŋ* a chıa a yuori vɔrıŋ
a nagı wa aŋaŋ kalıŋka a sʋʋŋ dʋaŋ vuosi
sʋnsʋŋ Yisa nıŋŋa
20 Yisa die dı yene ba yine wo yada dene
wo, ʋ balı yı daa wa dı, "N zʋa n nagı fʋ
taalı a chaa fʋ."
21 Ta mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi
vuosisi die dı piili a yile ba sʋgıtı ma dı,
"Mınıa yine daa wa gie a bala sıba ʋ yiwo
Ɲmıŋ? Vuobıa baaŋ nan nagı vuoŋ taalı a
chaa wa, ntaala Ɲmıŋ nyıına?"
22 Die Yisa dı mıŋŋı ba sʋŋanyile ta pıası
ba dı, "Bıa nı yile wıaha gie nı sʋgıtı ma?
23 Genhe jabıa yine mɔlı, fʋ baaŋ balı dı,
'N nagı fʋ taalı a chaa' yaa 'Hagı a chʋŋ'?
24 N nan wa a dagı aŋ nı sımma a baarı
manıŋ vuota Bʋa yaa yiko dʋnıa mama a
nan bıagı a nagı vuosi tʋmbıatı a chaa ba."
Die wıa die ʋ balı a yı nyıŋgbaŋkpiikiri
tieŋ wo "N bala fʋ, hagı a nagı fʋ kalıŋŋa
a ga tigiŋ."
25 Lele womi daa wa die dı hagı ba mana
nıŋŋa a nagı ʋ kalıŋŋa a kuli ta bıra Ɲmıŋ.
26 Die dı yi vuoŋ mana mamachi pam ta
ŋmaamıŋ die dı yigi be, die ba pagı Ɲmıŋ
a bala dı, "Tı ye mamachi wıa jinne."

Yisa die dı wana daa wʋnyı ʋ saaŋ dı yine Liiva dene
(Mat. 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 A kʋaŋ chaaŋ ta Yisa die dı nyıŋ a ye
lampotuosiru ba wasınana Liiva ta ʋ kalı

* **5:19 5.19** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.

jigidieke ba tuosinene lampoke juoŋ me.
Yisa dı balı a yı wa dı, “Dıa mıŋ!”
28 Die Liiva die dı hagı a vaa jaaŋ mana
ta dı ʋ kʋaŋ.
29 Liiva die dı paalı a yi chaantı ʋ tigiŋ
me a yı Yisa; ta die lampotuosiriŋ pam
aŋaŋ vuosi bataŋ die dı lagısı die aŋaŋ ba.
30 Die Farasisi bataŋ aŋaŋ ba mıraha
dıdagırı bataŋ die dı yine Farasisi die dı
keŋ pıasa Yisa kʋaŋandıısırıba dı, “Bıa
nı die ta nyuo aŋaŋ lampotuosiriŋ aŋaŋ
tʋntʋmbıatı tieliŋ?”
31 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
32 “Manıŋ n ka keŋ dı n balı
vuodiekemba dı yine vuovıına dı ba
vaa ba tʋmbıatı ama n keŋ dı n balı
tʋntʋmbıatı tieliŋ dı ba vaa ba tʋmbıatı.”

Siehaala aŋaŋ siekʋra dı kana ka lagısı taŋ dene
(Mat. 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Die vuosi bataŋ die dı balı Yisa dı,
“Jɔɔn kʋaŋandıısırıba ŋaaŋ bɔba nʋaŋ ta
jʋʋsa Ŋmıŋ saŋŋa mana, ta Farasisi mba
kʋaŋandıısırıba dı yie die gbaŋ gbaŋ ama
fʋ kʋaŋandıısırıba ŋaaŋ die mıŋ ta nyuo
saŋŋa mana.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nı tıŋ
yaala chaaŋ diekemba dı gana hɔgʋ faarıŋ
ma bɔba nʋaŋ, banıŋ aŋaŋ hɔgʋ wa tieŋ
dı lagısına a beri wo? Die kaaŋ bıagı a yi.
35 Ama saŋŋa nan keŋ ba nan nagı hɔgʋ
wa tieŋ a nyıŋ ba jigiŋ, saŋka mi ba nan
wa bɔbı nʋaŋ.”
36 Yisa die dı bı taaŋ ba nandagırı gie
dı, “Vuoŋ kaaŋ saagı a chıırı garıhaalıŋ
ta nagı ka garıchɔɔtıŋ a baalı a ligi
garıkʋʋŋ vɔrıŋ, dama ʋ yi die ʋ nan
chʋʋsı garıhaalıkʋ ta garıhaalıkʋ aŋaŋ
garıkʋʋrı kaaŋ dı mʋ taŋ.
37 Yaa nı yeye ta vuoŋ nagı daa-
haalıŋ asʋ gbanıŋ koliti diekemba dı yine
nyıŋkʋra ma? Dama ʋ yi die daabʋ nan
kʋŋ a chıırı kolititi aŋ daabʋ aŋaŋ kolititi
mana taaŋ yɔrı.
38 Ama sie ʋ nagı daahaalıŋ asʋ gbanıŋ
koliti diekemba dı yine nyıŋhaala ma.
39 Dıı yi ta vuoŋ dı nyuu daakʋʋŋ, ʋ keŋ
ye daahaalıŋ ʋ ka bı yaala, ʋ ŋaaŋ baarı
dı ‘Daakʋʋrı nansına.’ ”

6

Davʋʋsıkırı daarı wıa
(Mat. 12.1-8; Maki 2.23-28)

1 Davʋʋsıkırı daaŋ kaanı die Yisa aŋaŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba die dı chʋŋ tıanna zaa
kʋaŋ ma, ta ʋ kʋaŋandıısırıba die dı gobe
zaapakıtı a yıaga ŋɔba.
2 Ta Farasisi bataŋ die dı pıası ba dı, “Bıa
nı yie wudieke tı mıraha dı dagına dı tı da
yi davʋʋsıkırı daaŋ?”
3 Yisa die a pıası ba dı, “Nı ye ka
karıŋ Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ Davidi die dı yine
die wo? Kɔŋ die yalla wʋnıŋ aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba,
4 die ʋ ga Ŋmıŋ jıamıŋ juoku sʋŋ a ga
nagı paanʋ dieke ba nagına a yı Ŋmıŋ a
ŋɔbı ta bı nagı yı ʋ kʋaŋandıısırıba ba
ŋɔbı. Ama tı mıraha die ka yı sieŋ dı vuoŋ
ŋɔbıha sie Ŋmıŋ kıkaabıtʋ nyıına ma.”
5 Yisa die dı bı balı ba dı, “Manıŋ vuota
Bʋa yine davʋʋsıkırı daarı tieŋ.”

Nuukpiikiŋ tieŋ gbaamıŋ wıa
(Mat. 12.9-14; Maki 3.1-6)

6 Davʋʋsıkırı daaŋ kaanı bıbra Yisa die
dı ga juu Ŋmıŋ jıamıŋ juoku a daga Ŋmıŋ
wıa, ta daa wʋnyı die dı bie mi ʋ nuudiigiŋ
die dı kpi.
7 Ta die Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ
Farasisi bataŋ die dı bie mi a yaala sieti
dı ba galıŋ Yisa, die wıa die ba daansa wa
dı ba ye dı ʋ nan gbaaŋ wa davʋʋsıkırı
daarı.
8 Ama Yisa die mıŋŋı ba sʋŋanyilehe ta
balı yı daa dieke nuuke dı kpine wo dı,
“Hagı a zie vuoŋ mana nıŋŋa.” Die wıa
die ʋ hagı a zie mi.
9 Die Yisa dı balı a yı ba dı, “Nı vaa
n pıası nı, bıa tı mıraha dı baa tı yime
davʋʋsıkırı daraaŋ? Dı tı suŋŋi vuosi
yaa tı chʋʋsı ba? Tı gbatıma vuoŋ mısı
taamma yaa tı kʋʋ ba?”
10 Die wıa ʋ daansı ba mana a tıaŋ, ta
die balı yı nuukpiikiri tieŋ dı, “Tıınti fʋ
nuuke.” Die ʋ tıintı ʋ nuuke die ka bı
hagırı bıbra.
11 Ama Ŋmıŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ
Farasisisi die dı jıı sınyıırıŋ, a piili a bala
yıa taŋ ba baaŋ yi Yisa dene.

Yisa die dı vʋarına ʋ kʋaŋandıısırıŋ baŋ aŋaŋ bale wo dene

12 Saŋka mi Yisa die dı ga jʋalı kunkogiŋ
dı ʋ jʋʋsı Ŋmıŋ, a die jʋʋsı Ŋmıŋ kanıŋ
yuku mi mana.
13 Die tuŋ dı vʋnna die ʋ wa ʋ
kʋaŋanvuosi a keŋ lagısı ʋ jigiŋ a vʋarı
vuosi baŋ-ale, a wa ba tʋntʋntıŋ.*
14 Die ʋ vʋarı wa Simoni (vuodieke ʋ
wasınana Piita) aŋaŋ Simoni nımbʋabiŋ
Andurusi aŋaŋ Jemisi aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ
Filipi aŋaŋ Batolomiwo,
15 aŋaŋ Matiwo aŋaŋ Tomasi aŋaŋ
Alifusi bʋadembiŋ Jemisi aŋaŋ Simoni
vuodieke die dı yaala banıŋ Juu vuosi
yallıma ba gbaŋ wa,

* **6:13 6.13** Ba wasa ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo gie tʋntʋntıba.

16 aŋaŋ Judasi vuodieke die dı yine
Jemisi bʋa wa aŋaŋ Judasi Asikaroti
vuodieke die dı posine Yisa chıaka.

Yisa die dı dagınana ta gbaama vuosi dene
(Mat. 4.23-25)

17 Yisa die dı keŋ sʋʋŋ kunkogiri me
aŋaŋ ba, die a ga zie tıŋgbaŋ dieke dı
mʋna taŋ; ta die ʋ kʋaŋanvuosi pam die
dı bie mi; vuosi pam die dı nyıŋ Judia
chaaŋ mana aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Taya
aŋaŋ Sadoni mana tıgısı die dı gbigine
mʋgıkpıırı,
18 die ba keŋye mıŋ dı ba wʋŋ
ʋ wʋbalıka ta bı yaala ʋ gbaaŋ ba.
Vuodiekemba die jımbıatı die dı yalla ba
gbaŋ die keŋye mıŋ, die ʋ gbaaŋ ba.
19 Die vuosi mana die dı mıa dı ba
gbı wa, dama hagırıŋ die nyına ʋ ma a
gbaama ba mana.

Sʋgıfıalıŋ aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ wıa
(Mat. 5.1-12)

20 Saŋka mi die Yisa die dı daansı ʋ
kʋaŋandıısırıba ta baarı dı,
"Nınıŋ zɔɔlıntieliŋ sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama Ŋmıŋ naarı yiwo nı sııtı!
21 Nınıŋ vuodiekemba kɔŋ dı yalla lele,
sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama nı nan keŋ chagı.
Nınıŋ vuodiekemba dı kʋnnana lele,
sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı,
dama nı nan daansı a laa.
22 "Vuosi dı keŋ haa nı ta zeti nı ta zıa
nı ta chʋʋsa nı saara, dama nı dına manıŋ
vuota Bʋa wıa, sʋgıfıalıŋ yiwo nı sııtı.
23 Nı yallıma sʋgıfıalıŋ ta seme dama nı
nyʋarı nan daansı dala Ŋmıŋ naarı ma;
die gbaŋ gbaŋ die ba chʋalıba die dı yi
Ŋmıŋ naazʋalıba.
24 "Nınıŋ nyintitieliŋ, wʋbıaŋ bie nı ma,
dama nı wɔŋ ye nı choti jaaŋ mıŋ.
25 "Nınıŋ vuodiekemba dı chagına lele,
wʋbıaŋ bie nı ma,
dama kɔŋ nan daansı yigi nı.
"Nınıŋ vuodiekemba dı lanana lele,
wʋbıaŋ bie nı ma,
dama nı nan daansı ye sʋgıchʋʋsıŋ
aŋaŋ kpaŋ.
26 "Nınıŋ vuodiekemba vuosi mana dı
bırınana, wʋbıaŋ bie nı ma; dama die
gbaŋ gbaŋ ba chɔɔŋkʋʋlıba die dı bırı
ŋmınchıbısı naazʋalıba.

Nı yallıma choti aŋaŋ nı dataası
(Mat. 5.38-48; 7.12a)

27 "Ama n bala nınıŋ vuodiekemba dı
wʋnnana n balıkʋ gie, nı chome nı dataası
ta yime wʋvıına a yıma vuodiekemba dı
hana nı.
28 Ta vuodiekemba dı kanana kaatı a
yıa nı, nı balı ba dı 'Ŋmıŋ suŋŋi be',
ta jʋʋsıma Ŋmıŋ a yıma vuodiekemba dı
yinene nı bıaŋ
29 Dıı yi vuoŋ dı keŋ falı fʋ kaamıŋ fʋ
yiŋŋi kaanı wa gbaŋ a yı wa aŋ ʋ falı. Dıı
yi vuoŋ dı keŋ a nagı fʋ jayeekikpeŋkpııŋ
fʋ vaa ʋ nagı fʋ jayeekibiŋ a gʋtı.
30 Vuodieke nıŋ mana dı keŋ jʋʋsı fʋ
jaaŋ fʋ yı wa, ta vuoŋ dı keŋ gbatı fʋ jaaŋ
da keŋ dıa a ga tuo.
31 Wudieke fʋ yaala vuosi yi a yı fʋ, fʋ yi
die a yı fʋ chanchaalıŋ.
32 "Dıı yi fʋ cho vuodiekemba dı chone
fʋ nyıına ma, bıa Ŋmıŋ dı baa ʋ nagı
gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı tieliŋ gbaŋ cho wo
vuodiekemba dı chone be.
33 Ta dıı yi fʋ yie vıınıŋ a yıa
vuodiekemba dı yinene vıınıŋ a yıa fʋ bıa
Ŋmıŋ dı baa ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı
tieliŋ gbaŋ yie die.
34 Dıı yi fʋ paŋŋa vuodiekemba fʋ sıbına
dı ba nan yiŋŋi tuŋ fʋ, bıa Ŋmıŋ dı baa
ʋ nagı a gʋtı fʋ? Tʋntʋmbıatı tieliŋ gbaŋ
paŋŋa die a yıa ba chanchaalıŋ ta yiŋŋi
tuose ba nyinti.
35 "Die wıa nı chome nı dataası ta yime
vıınıŋ a yıma ba. Ta dıı yi nı paŋŋı vuoŋ
jaaŋ ka ga yʋası, da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı a
wıa, dama nı nyʋarı nan daansı dala, ta nı
nan bı yi Nabidie Ŋmıŋ ballı. Dama wʋnıŋ
ʋ yie wʋvıına a yıa vuodiekemba nine dı
kana ka suule wudieke ʋ yinene a yıa ba
aŋaŋ vuobıatı mana.
36 Nı chıgıma zɔɔlıŋ sıba nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ
dieke dı benne arızanna ma dı chıgınana
zɔɔlıŋ dene wo.

Chanchaalıŋ sarıya diile wıa
(Mat. 7.1-5)

37 "Da keŋ a dii vuoŋ sarıya amʋ Ŋmıŋ
da keŋ dii fʋ sarıya, da keŋ balı a chʋʋsı
vuoŋ amʋ Ŋmıŋ da keŋ balı a chʋʋsı fʋ.
Nagı fʋ chanchaalıŋ taalı a chaa ba amʋ
Ŋmıŋ dıaŋ nagı fʋ taalı a chaa fʋ.
38 Yıma vuosi amʋ Ŋmıŋ dıaŋ nagı yı fʋ.
Dı nan dı sıı sıba Ŋmıŋ dı baaŋ nan nagı ʋ
kuruba a mɔgısı zaa, ta ka keŋ suuli aŋaŋ
ka kʋanʋaŋ mana aŋ ʋ jıı jıı ta dɔŋ dɔŋ
ta a keŋ suuli a jaasa aŋ ʋ nagı a yı fʋ, fʋ
baaŋ nan bıagı a pɔgılı dene. Fʋ nagına
fʋ kuruba a mɔgısa nyinti a yıa vuosi die,
Ŋmıŋ gbaŋ nan mɔgısı die a yı fʋ."
39 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı taaŋ ba
nandagırı gie dı, "Yıı nan bıagı a datı ʋ
chanchaaŋ? Ba mana kaaŋ nan goliŋ me?
40 Bʋbʋgʋrʋ dıaŋ ka tıaŋ ʋ dıdagırʋ;
ama bʋbʋgʋrʋ dıaŋ dı keŋ mıŋŋı a bʋgırı
a kpatı ʋ nan dı sıı sıba ʋ dıdagırı wa.
41 "Bıa fʋ daansa a yese mınchııbıŋ
dieke dı benne fʋ chanchaaŋ nimbiŋ me
ta ka ye dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ nimbiŋ me?

42 Lalıa fʋ baa fʋ yi a balı yı fʋ chan-
chaaŋ dı, ʼN zʋa, vaa n vʋarı ŋmınchııbıŋ
dieke dı benne fʋ nimbiŋ meʼ, ta ka
ye dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ gbaŋ
fʋ nimbiŋ me? Fʋnıŋ gıgaantʋ wa gie,
woliŋ nagı dakʋʋlı dieke dı benne fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ nimbiŋ me amʋ fʋ mıŋŋı ye
a vʋarı ŋmınchııbıŋ dieke dı benne fʋ
chanchaaka nimbiŋ me wo.”

Tııŋ aŋaŋ ka nyıŋnyıŋka wıa
(Mat. 7.16-20; 12.33-35)

43 “Tııvıınıŋ ka wala nyıŋnyıŋkıbıatı, ta
tıı dieke dı yʋagına ka wala nyıŋnyıŋka
vıına.
44 Tııŋ nyıŋnyıŋka ma ba sıba ka. Ba ka
yese kınkamıŋ haŋgɔɔsı jigiŋ a tʋʋra, yaa
taama jıa jigiŋ a tʋʋra.
45 Vuovıınıŋ yie tʋnvıına dama ʋ sʋŋ
vıına mıŋ; ta vuobıaŋ dıaŋ dı yie tʋmbıatı
dama ʋ sʋŋ suuli wo aŋaŋ wʋbıatı.
Jadieke dı benne vuoŋ sʋŋ ma kanıŋ ʋ
bala.

Mımıırıŋ bale wıa
(Mat. 7.24-27)

46 “Bıa nı wasa mıŋ nı Yɔmʋtieŋ ta ka
yie wudieke n yaalala?
47 Vuodieke mana dı kienene n jigiŋ ta
wʋmma n wʋbalıkaha ta dıha, n nan dagı
nı ʋ sına die.
48 Wʋnıŋ ʋ sıı sıba daa wʋnyı die dı
mına ʋ tigiŋ, ta die woliŋ a tuu tıŋgbaŋ
a sʋʋŋ a ga tʋgı taŋ ta dʋaŋ nyabılıŋ tanı
sikpeŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ nııŋ dı keŋ nıı pam
ta mʋgıŋ dı kpaa ta nyaabʋ dı keŋ nıgı
tigiri, ama die tigiri ka nanya dama die ʋ
mıŋŋı mıı ka mıŋ.
49 Ama vuodieke mana dı wʋnnana n
wıaha gie ta ka dıha sıı sıba daa wʋnyı
die dı mına ʋ tigiŋ a zieŋ tambʋsıŋ me ta
ka dʋaŋ nyabılıŋ ka chıaŋ wa, ta die nııŋ
dı nıı mʋgıŋ dı kpaa, ta nyaaŋ dı keŋ nıgı
tigiri, die ka nan bʋnyı. Bıa chʋʋsıbıaŋ
wʋnna!”

7

Yisa die dı gbaanna Romi tıŋ sojasi
jakʋʋŋ tʋntʋntʋ dene
(Mat. 8.5-13)

1 Die Yisa die dı dagına vuosisi a kpatı
wa die ʋ nyıŋ a ga Kapenɔmi tıŋ ma.
2 Mi Romanisi sojasi jakʋʋŋ wʋnyı die dı
bie mi a yallı ʋ tʋntʋntʋ ʋ chone pam, die
yʋagıŋ dı yigi wo ʋ gbigi kuŋ.
3 Die jakʋʋrı dı wʋŋ Yisa wıa, a tʋŋ Juu
vuosi nyıŋkʋra bataŋ dı ba ga a wa wa dı
ʋ keŋ a gbaaŋ ʋ tʋntʋntʋ wa.
4 Die ba keŋ Yisa jigiŋ a jʋʋsı wa aŋaŋ
nıŋŋmına a baarı dı, “Daa wa gie mʋ dı
fʋ suŋŋi wo,
5 dama ʋ cho tı tıŋgbaŋka gie vuosi, ta
mıı Ŋmıŋ jıamıŋ juoŋ a yı tı.”
6 Die wıa Yisa die dı dı ba kʋaŋ a ga. Die
ʋ gana a gbige tigiri, jakʋʋrı die dı tʋŋ ʋ
zʋalıŋ dı ba keŋ balı wa dı, “N Yɔmʋtieŋ
daa mugisi fʋ gbaŋ a kiere, dama n ka mʋ
dı fʋ keŋ juu n tigiŋ me.
7 Die wıa maŋ ka keŋ fʋ jigiŋ n gbaŋ
gbaŋ wa. Ama ko yı nʋaŋ aŋ n tʋntʋntʋ
wa ye alaafıa.
8 Dama manıŋ n gbaŋ n yaa wa n
nyıŋkʋra, ta yallı sojasi ba dıı n kʋaŋ. N
ŋaaŋ balı a yı geŋ wo, gamma aŋ ʋ ga, ta
balı a yı geŋ wo kiere aŋ ʋ keŋ; ta bı vaa
n yɔmʋ yi wudieke n yaalala.”
9 Yisa die dı wʋnna naa die dı paalı
a yi wo mamachi, die ʋ yiŋŋi a balı yı
kpıkpaakʋ die dı dına ʋ kʋaka dı, “N bala
nı, n ye ka ye vuoŋ dı yine mıŋ yada sıba
naa Izara vuosi sʋŋ gbaŋ.”
10 Die sojasi jakʋʋrı zʋalıba die dı yiŋŋi
a ga ʋ tigiri me a ye ʋ tʋntʋntʋ wa dı yene
alaafıa.

Yisa die dı vana kpihɔgʋ bʋadembiŋ dı
hagı kuŋ me dene

11 Die tuŋ dı vʋʋna Yisa die dı ga
tıŋ kaanı ba wasınana Neeni, ta ʋ
kʋaŋandıısırıba aŋaŋ kpıkpaakʋ die dı dı
ʋ kʋaŋ.
12 Die ʋ dene a ga tʋgı tıka nʋaŋ, die ʋ
ye kpıkpaaŋ dı nyına tıka sʋŋ a chii kuŋ
dı ba ga guu. Vuodieke die dı kpine wo
die yiwo kpihɔgʋ wʋnyı bʋabalımıŋ, die
ʋ yiwo dembiŋ. Kpihɔgʋ wa gbaŋ die bie
kpıkpaakʋ sʋŋ.
13 Die Yisa die dı yene kpihɔgʋ wa zɔɔlıŋ
die dı yigi wo ʋ balı a yı wa dı, “Da
kʋmma!”
14 Ta die dı a ga a gbı tıaka, ta
vuodiekemba die dı chine wo wo dı zie.
Yisa die dı balı dı, “Dalʋakıŋ hagı!”
15 Die kumbu miivoli die dı yiŋŋi keŋ,
ta ʋ hagı kalı a piili bala wıa. Yisa die dı
yiŋŋi a nagı wa yı ʋ nuŋ.
16 Die ŋmaamıŋ die dı yigi vuodiekemba
mana die dı benne mi, ba mana die
dı bırı Ŋmıŋ, a baarı dı, “Ŋmıŋ
naazʋakpeŋkpııŋ keŋ nyıŋ tı jigiŋ mıŋ”;
ta bala taŋ dı, “Ŋmıŋ keŋ sʋʋŋ a suŋŋi ʋ
vuosi mıŋ.”
17 Yisa wıaha gie die dı mʋʋlı ga Judia
tıŋ mana aŋaŋ tıgı diekemba mana dı
gbigine mi.

Jɔɔn dieke dı sınana vuosi Ŋmıŋ
nyaabʋ wıa
(Mat. 11.2-19)

18 Ka kʋaŋ chaaŋ Jɔɔn dieke dı sınana
vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ kʋaŋandıısırıba die dı
ga a balı wa wıaha gie mana. Die ʋ wa
vuosi bale ʋ kʋaŋandıısırıba sʋŋ,
19 a tʋŋ ba tı Yɔmʋtieŋ Yisa jigiŋ dı ba
ga pıası wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine vuodieke dı

balla ʋ keŋ wo yaa tı ye chıısıma vuogaaŋ
bıbra?”
20 Die ba kenne tʋgı Yisa jigiri, die ba
balı wa dı, “Jɔɔn dieke dı sınana vuosi
Ɲmıŋ nyaabʋ tʋnna tı dı tı keŋ pıası fʋ
dı, ‘Fʋnıŋ fʋ yine vuodieke ʋ bala dı ʋ nan
keŋ wo yaa tı ye chıısıma vuogaaŋ.’ ”
21 Kanıŋ saŋka mi gbaŋ gbaŋ Yisa die
dı gbaaŋ vuosi pam, yʋagıtieliŋ aŋaŋ
vuodiekemba yʋagıtı die dı faasına a
hagırı, ta vʋarı jımbıatı vuosi pam ma, ta
die vaa yıısı pam nine dı yuori.
22 Die ʋ yiŋŋi a balı Jɔɔn tʋntʋntıba
dı, “Nı yiŋŋi a ga balı Jɔɔn wudieke nı
wʋnnana ta yese wudiekemba; dı nı ye ta
yıısı nine dı yuorine, gbarıgısı dı chʋŋ,
ta vuodiekemba die dı yʋagına gamıŋ ye
wo gbaamıŋ, tıkpaara tieŋ dı wʋmma, ta
kunti dı haga kuŋ me, ta zɔɔlıntieliŋ dı
wʋmma Ɲmıŋ wʋbalıkı vıınaha.
23 Ta sʋgıfıalıŋ bie vuodieke dı kana ka
chıılı mıŋ ma.”
24 Jɔɔn tʋntʋntıba die dı yiŋŋine a ga
a kpatı wa, Yisa die dı piili a pıasa
kpıkpaakʋ yaa gamma Jɔɔn wıa dı, “Die
nı gana Jɔɔn jigiri hagırı ma wa, bıa die
nı yile dı nı nan ye? Die nı yile dı nı nan
ye hʋʋtı bʋlɔgısıŋ dı nıgınana?
25 Yaa bıa die nı nyıŋ ga nı ye? Dembiŋ
dı yeegine nyiŋyeeki vıına? Vuodiekemba
dı yeeginene nyiŋyeeki vıına ta bie ba
dʋŋŋʋ bie wo naaleesi me.
26 Nı balı mıŋ, vuobıa die nı nyıŋ ga
nı ye wo? Nı tıŋ yile dı nı nan ye Ɲmıŋ
naazʋa yaa? Wusie maŋ bala nı, Jɔɔn nıŋ
tıaŋ naazʋa.
27 Dama Jɔɔn die yine vuodieke Ɲmıŋ die
dı bala ʋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, ‘Manıŋ n nan tʋŋ
n tʋntʋntʋ aŋ ʋ wolıŋ dıa fʋ nıŋŋa a wʋnsı
fʋ keniŋ sieku a dʋaŋ fʋ.’ ”
28 Yisa die dı bı balı ba a gʋtı dı, “Manıŋ
n bala nı, ba ye ka mıırı vuoŋ dı tıanna
Jɔɔn, ama vuodieke dı wıarına kʋaŋ Ɲmıŋ
naarı ma tıaŋ wa.”
29 (Ta Vuoŋ mana aŋaŋ lampotuosiribe
die dı saagı dı Nabidie Ɲmıŋ vıına, dama
die ba wʋŋ Jɔɔn mʋʋlıŋ, ta vaa ʋ sıı ba
Ɲmıŋ nyaabʋ.
30 Ama Farasisi aŋaŋ vuodiekemba die
dı dagınana Ɲmıŋ mıraha die dı zeti Ɲmıŋ
dı sanna die a yı ba, dama die ba ka saagı
dı Jɔɔn sıı ba Ɲmıŋ nyaabʋ.)
31 Ta Yisa die dı bı balı ba dı, “Nınıŋ
leleke gie vuosi, bıa maŋ nan nagı a magısı
nı? Vuoŋ bıa yine nı?
32 Nı nıası wa ballıbısı dı kalla nyʋʋŋ
jigiŋ a nata wasa tamba, ‘Tı wıa wııŋ a
yıa nı ama nı ka sie, ta chıa hanye a yıa
nı ama nı ka kʋma.’
33 Nınıŋ leleke gie vuosi nıası wa
ballıbısı gie dama Jɔɔn die dı kenne ta ka
die nyindiike gbaŋ gbaŋ ta ka nyuo daaŋ
ta nı baarı dı ʋ yiwo yııŋyaaŋ;
34 ta manıŋ vuota Bʋa dı keŋ die ta
nyuo, nı baarı ‘Ye, ʋ yiwo wutulitieŋ aŋaŋ
daanyuru; ta bı yi lampotuosiriŋ aŋaŋ
tʋntʋmbıatı tieliŋ zʋa.’
35 Ama vuodiekemba dı tuone Ɲmıŋ
yıaŋ daga dı dı yiwo wusie.”

Yisa die dı gana Simoni vuodieke dı yine Farasisi vuoke tigiŋ dene

36 Die Farasisi wʋnyı die dı wa Yisa dı
ʋ keŋ aŋ ba dii nyindiike ʋ tigiŋ me. Die
Yisa die dı ga daa wa tigiri me, ba mana dı
lagıŋ kalı a die.
37 Die hɔgʋ wʋnyı die benne tıka ma a
dʋaga dembisi die dı wʋŋ dı Yisa bie daa
wa tigiri me a die nyindiike, die wıa ʋ yaa
kɔlıba aŋaŋ tulaari dieke ligire dı faasına
tʋa,
38 a die a keŋ a gbigiri Yisa nagısı chıaŋ,
a kʋma ʋ nintaantı dı nanna Yisa naatala
ma. Die Yisa naatala die dı sʋnsı ta die
hɔgʋ wa die dı nagı ʋ sikpeŋ zoosi a
chıtı ha ta die a mɔgısı ʋ naatala ta sııtı
tulaaribu a yi he.
39 Die Farasisi dieke die dı wana Yisa
wa die dı yene naa ʋ yile ʋ sʋŋ ma dı,
“Dıı yi daa wa gie dı seŋ yi Ɲmıŋ naazʋa
wusie, ʋ tıŋ nan dı sıba hɔgʋ wa gie dı
yine vuodieke. Ʋ tıŋ nan dı sıba a baarı dı
ʋ yiwo tʋntʋmbıatı tieŋ.”
40 Die wıa Yisa die dı balı Farasisi wa dı,
“Simoni n yaa wııŋ n baa n balı fʋ.”
Ta Simoni die dı yiŋŋi baarı, “Dıdagırʋ
balı mıŋ?”
41 Yisa die dı balı wa dı, “Die dembisi
bale die yalla vuodieke dı paŋŋınana ligire
hamıŋ. Wʋnyı die dii wo ligire bie* kɔbısı-
nʋ hamıŋ, ta wʋnyı dıaŋ die dı dii ligire
bie baŋısı-nʋ hamıŋ.
42 Die ba wʋnyı mana die ka bıagı tuŋ
wo, die wıa die ʋ nagı chaa ba mana dı ba
gamma. Lele, ba jabıa balla ʋ chome wo
pam?”
43 Simoni die dı yiŋŋi balı wa dı, “N yi
tama vuodieke hannı die dı faasına a dala
wa.”
Yisa die dı balı wa dı, “Fʋnıŋ balı wa
wusie.”
44 Die ʋ yiŋŋi a daansı hɔgʋ wa ta balı yı
Simoni dı, “Ye hɔgʋ wa gie? N kenne juu
fʋ tigiri gie me, ka yı mıŋ nyaaŋ dı n nıtı n
naatala ama hɔgʋ wa gie nıtı wa n naatala
aŋaŋ ʋ nintaantı ta chıtıha aŋaŋ ʋ sikpeŋ
zoosi.

* **7:41 7.41** Ligiri biŋ die yiwo damʋʋmıŋ tune.

45 Ama fʋnɪŋ nɪŋ ka mɔgɪsɪ mɪŋ, ama
wʋnɪŋ nɪŋ ʋ ka vaa n naatala mɔgɪsɪŋ n
kenne a juu giena wa.
46 Ta ka bɪ nagɪ kpaaŋ a duuri n sikpeŋ,
ama wʋnɪŋ nɪŋ ʋ siti wo tulaari a yi n
naatala ma.
47 N bala nɪ, n nagɪ wa ʋ tʋmbɪatɪ pam
wa mana a chaa wa; die wɪa ʋ cho mɪŋ
pam wa, ama vuodieke n nagɪna a chaa
wa bɪta, wʋnɪŋ ʋ gbaŋ chome mɪŋ bɪta.”
48 Die wɪa Yisa die dɪ balɪ a yɪ hɔgʋ wa
dɪ, “N nagɪ fʋ taalɪ a chaa fʋ.”
49 Ta vuodiekemba die dɪ kala a gʋtɪ ba
die wo die dɪ yile ba sʋgɪtɪ ma dɪ, “Mɪnɪa
wʋnna a bɪagɪ naga vuosi taalɪ a chaa ba?”
50 Ta Yisa die dɪ balɪ a yɪ hɔgʋ wa dɪ,
“Fʋ yada gbatɪna fʋ a taaŋ, gamma aŋaŋ
sʋgɪdʋagɪŋ.”

8

Hɔgʋ diekemba die dɪ dɪna Yisa wɪa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪdɪ dɪa
tɪgɪkpɪɪma aŋaŋ tɪŋkpaŋŋɪsɪ a bala Ɲmɪŋ
wʋvɪɪnaha yaa gamma Ɲmɪŋ naarɪ wɪa. Ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale die dɪ wa
mɪŋ a ga,
2 aŋaŋ hɔgʋba bataŋ die ʋ vʋarɪna
jɪmbɪatɪ ta gbaaŋ bataŋ yʋagɪtɪ; die ba
yiwo, Meri Magidalini vuodieke die ʋ
vʋarɪna jɪmbɪatɪ bayʋpɔyɪ ʋ ma:
3 bataŋ die yiwo Chuza hɔgʋ wa, Johana
(Chuza die yiwo Herodi tigiri tʋntʋntɪba
jakʋʋŋ) aŋaŋ Susana aŋaŋ hɔgʋ ba
pam. Die hɔgʋba gie die naga ba gbaŋ
gbaŋ ba nyinti a suŋŋe Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba.

Bʋbʋrɪtʋ wa nandagɪrɪ
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

4 Die daadaaŋ pam die dɪ nyɪna tɪgɪsɪ
tɪgɪsɪ pam a kieŋ Yisa jigiŋ, ta kpɪkpaakʋ
die dɪ keŋ lagɪsɪ a taaŋ a giliŋ Yisa, die ʋ
taaŋ ba nandagɪrɪ gie dɪ:
5 “Daa wʋnyɪ die nyɪna ga ʋ kʋaŋ dɪ ʋ
ga bʋrɪ nyɪŋbʋra. Die ʋ bʋrɪnana wa a taŋ
die dɪ nan sieŋ me die ba tɪbɪha tɪanna ta
nembisi die dɪ keŋ nagɪha dii.
6 Ataŋ dɪaŋ die dɪ nan taŋ sikpeŋ jigi-
dieke tantɪ die kana ka dala, die a nyune
wo die a jigi dama tɪŋgbaŋka die ka sʋnsɪ.
7 Ataŋ dɪaŋ die dɪ nan haŋgɔɔsɪ dagɪrɪsɪ
ma die a mana die dɪ lagɪsɪ nyuŋ, haŋgɔɔsɪ
die dɪ nyagɪ ha.
8 Ta ataŋ dɪaŋ die dɪ nan tɪŋgbaŋ vɪɪnɪŋ
ma, ta die a nyuŋ a bɪrɪŋ ta nyɪŋ bie kɔbɪga
kɔbɪga.”
Yisa die dɪ wa balɪ ba a kpatɪ dɪ,
“Vuodieke dɪ yalla tɪba ta nan wʋŋ ʋ
wʋmma!”

Wudieke wɪa ʋ taana nandaga ha
(Mat. 13.1-9; Maki 4.1-9)

9 Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die
dɪ pɪasɪ wa nandagɪrɪ chɪaŋ.
10 Ʋ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Nɪnɪŋ nɪŋ Ɲmɪŋ
vaa nɪ sɪba ʋ naarɪ wʋlɔbɪrɪkɪrɪ mɪŋ, ama
banɪŋ ba nɪŋ ʋ taana ba nandaga, dɪ ba
daansɪ ama ba da keŋ ye, ta wʋŋ ama ta
kaaŋ dɪ sɪba a chɪasɪ.”

Bʋbʋrɪtʋ nandagɪrɪ chɪaŋ
(Mat. 13.18-23; Maki 4.13-20)

11 “Nandagɪrɪ chɪaŋ wʋnna:
Nyɪŋbʋraha yine Ɲmɪŋ wʋbalɪka ha.
12 Nyɪŋbʋrɪ dieke dɪ nanna sieku me
wo nɪasɪ wa vuodiekemba dɪ ŋaana wʋŋ
Ɲmɪŋ wɪaha, ama Sitaani keŋ a nagɪ wɪa
ha a nyɪŋ ba sʋgɪtɪ ma, amʋ ba da keŋ tuo
dii ta ye gbatɪtaanɪŋ.
13 Nyindiekemba dɪ nanna tanɪ sikpeŋ
nɪasɪ wa vuodiekemba dɪ ŋaana wʋŋ
wɪaha aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ, ama a ka sʋʋna ba
sʋgɪtɪ ma, ba ŋaaŋ yiwo yada bɪta, ama
saŋŋa dieke magɪsɪŋ dɪ keŋ keŋ ba ŋaaŋ
nagɪha taaŋ mɪŋ.
14 Nyɪŋbʋrɪ dieke dɪ nanna haŋgɔɔsɪ
dagɪrɪsɪ jigiri nɪasɪ wa vuodiekemba dɪ
ŋaana wʋŋ wɪaha ama tɪŋgbaŋka wu-
mugisike aŋaŋ nyinti yaalɪŋ keŋ juu a
nyagɪ ha, amʋ a da keŋ bɪrɪŋ a nyɪŋ bie.
15 Ama nyindiekemba dɪ nanna tɪŋgbaŋ
vɪɪkʋ ma wa nɪasɪ wa vuodiekemba
dɪ ŋaana wʋŋ wɪaha ta tuohe aŋaŋ
sʋgɪvɪɪnɪŋ ta mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ ha keŋ keŋ ta
bɪ yaa hanɪa, ta nyɪŋ bie vɪɪnɪŋ.

Popoli nandagɪrɪ
(Maki 4.21-25)

16 “Vuosi ka chɔgɪsa popoli ta naga kpalɪ
a bubi ke yaa a naga ka a ziele gado chɪaŋ.
Ama ba ŋaaŋ nagɪ ka mɪŋ a sagɪ popoli
daaŋ ma amʋ vuosisi dɪ keŋ juu ba ye ka
chaaŋkʋ.
17 Wudieke mana dɪ lɔbɪrɪna nan daansɪ
a keŋ nyɪŋ yeŋ ta wudieke mana dɪaŋ dɪ
ligine nan keŋ yuori ta nyɪŋ chaanɪŋ ma.
18 “Die wɪa nɪ sɪmma nɪ wʋnnana Ɲmɪŋ
wɪa die, dama vuodieke mana dɪ wʋnnana
ta mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ ka ba nan yɪ wa pam a gʋtɪ,
ama vuodieke dɪ wʋnnana ta ka mɪŋŋɪ
pɔgɪlɪ ha, ba nan tuo bɪta gbaŋ ʋ yilinene
dɪ ʋ yalla wa a nyɪŋ ʋ jigiŋ.”

Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nɪmballɪ wɪa
(Mat. 12.46-50; Maki 3.31-35)

19 Womi Yisa nuŋ aŋaŋ ʋ nɪmballɪ die dɪ
keŋ, ama die ba ka bɪagɪ a gbigi wo dama
vuosi die dala mɪŋ.
20 Vuoŋ wʋnyɪ die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Fʋ
naa aŋaŋ fʋ nɪmballɪ zie yeŋ me ta yaala
ba ye fʋ.”
21 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba mana dɪ,
“Manɪŋ n naa aŋaŋ n nɪmballɪ yine
vuodiekemba dɪ wʋnnana Ɲmɪŋ wɪaha ta
dɪ ha.”

Bʋlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ die dɪ tuone Yisa nʋaŋ dene
(Mat. 8.23-27; Maki 4.35-41)

22 Daaŋ kaanɪ Yisa aŋaŋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
die dɪ juu haarɪŋ sʋŋ, die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ,
"Nɪ vaa tɪ jʋalɪ ga gbagɪrɪ mi wo gaarɪ."
Die wɪa die ba piili sieŋ.
23 Die ba benne haarɪkʋ sʋŋ a gara Yisa
die dɪ gʋʋra. Ta bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ
keŋ bʋnyɪ a nɪga gbagɪrɪ ma, die haarɪkʋ
dɪ yaala ka suuli aŋaŋ nyaaŋ, die ba bie
wʋbɪaŋ ma.
24 Ta die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ keŋ a
sʋgɪrɪ wa a baarɪ dɪ, "Jakʋʋŋ, jakʋʋŋ tɪ
bie kuŋ me."
Yisa die dɪ hagɪ a natɪ bʋlɔgɪsɪbʋ aŋaŋ
nyaaŋ poŋŋikiri a mana die dɪ fɪalɪ sɔmm.
25 Womi die ʋ balɪ yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, "Nɪ ka yi mɪŋ yada?"
Ta ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be, ka bɪ yi be
mamachi ba pɪasa taŋ dɪ, "Manɪa wʋnna?
Ta nata bʋlɔgɪsɪŋ aŋaŋ nyaaŋ ta a tuose ʋ
nʋaŋ."

Yisa die dɪ vʋarɪna jɪmbɪatɪ daa wʋnyɪ ma dene
(Mat. 8.28-34; Maki 5.1-20)

26 Ta die ba keŋ tʋgɪ Gerasa tɪŋ ma a zie
ta vaa Galili tɪŋ ba kʋaŋ.
27 Die Yisa die dɪ kenne nyɪŋ haarɪkʋ ma
wa, ta Gerasa daa wʋnyɪ die jɪmbɪatɪ dɪ
yalla wa dɪ keŋ tuoli wo. Die ʋ beri wo
die a yʋasɪ ta ka yeegi garɪŋ yaa dʋa tigiŋ
me ama die ʋ bie wo jigidieke ba guunene
vuosi haagɪŋ ma.
28 Saŋŋa dieke ʋ yene Yisa wa die ʋ faasɪ
keesi a nan ʋ nɪŋŋa a faasɪ nata aŋaŋ
lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, "Yisa, Nabidie Ŋmɪŋ dieke dɪ
benne arɪzanna ma Bʋa, bɪa fʋ yaala n
jigiŋ? N jʋʋsa fʋ da keŋ a datɪ n tɪbɪŋ."
29 Die ʋ balɪ wa naa dama Yisa die yɪ wa
jɪmbɪatɪ nʋaŋ dɪ a nyɪŋ ʋ ma. Die saŋŋa
pam die a ŋaaŋ mugise wo mɪŋ aŋaŋ ba
ŋaana a bɔbɪ wa aŋaŋ chɔrɪma ʋ nagɪsɪ
aŋaŋ nuusi mana yɔrɪ, jɪmbɪatɪtɪ ŋaaŋ vaa
ʋ kpaa ha mɪŋ ta nagɪ wa juu haagɪŋ ma.
30 Yisa die dɪ pɪasɪ daa wa dɪ, "Fʋ saaŋ?"
Die ʋ baarɪ, "N saaŋ yine 'Dala' " ka
chɪaŋ yine jɪmbɪatɪ pam die bie ʋ ma.
31 Womi jɪmbɪatɪ die dɪ jʋʋsa wa aŋaŋ
nɪŋŋmɪna dɪ ʋ da vaa a ga juu vɔrɪgoli me.
32 Die perukusi pam die benne kunkogiŋ
lʋgɪŋ a die; ta jɪmbɪatɪtɪ die dɪ jʋʋsɪ Yisa
dɪ ʋ vaa a ga juu perukusisi, die ʋ yɪ he
sieŋ.
33 Die wɪa jɪmbɪatɪ die dɪ nyɪŋ daa wa
ma a ga juu perukusisi mana, die a mana
die dɪ chɪgɪ daagɪ kunkogiri lʋgɪŋ a sʋʋŋ
ga nan mʋgɪkpɪɪrɪ ma nyaabʋ die dɪ dii he.
34 Die vuodiekemba die dɪ daansɪnana
perukusisi die dɪ yene wudieke dɪ yine wo
die ba chɪgɪ ga tɪka sʋŋ aŋaŋ kʋatɪ ma a
mʋʋlɪ wɪarɪ.
35 Die vuosi die dɪ nyɪŋ a ga dɪ ba ye
wudieke dɪ yine wo. Die ba keŋ Yisa jigiŋ
a ye daa wa ʋ vʋarɪna jɪmbɪatɪ ʋ ma wa ʋ
jigiŋ ʋ yeegi jayeekiŋ ta ʋ sikpeŋ dɪ mɪŋŋɪ
a tʋma, ŋmaamɪŋ die dɪ yigi ba mana.
36 Vuodiekemba mana die dɪ yene Yisa dɪ
gbaanna daa wa die wo die ba balɪ vuosisi.
37 Die wɪa vuodiekemba mana die dɪ
benne Gerasa tɪŋ ma die dɪ keŋ Yisa jigiŋ
a jʋʋsɪ wa dɪ ʋ nyɪŋ ba tɪka ma, dama
ŋmaamɪŋ die faasɪna a yigi be mɪŋ.
Die wɪa Yisa die dɪ juu haarɪkʋ dɪ ʋ ga;
38 mi daa dieke die ʋ gbaanna wa die dɪ
jʋʋsɪ wa dɪ ʋ vaa ʋ dɪa ʋ kʋaŋ, ama Yisa
die dɪ balɪ wa dɪ,
39 "Yiŋŋi kuli fʋ tigiŋ a ga mʋʋlɪ tʋnkpɪɪŋ
dieke Ŋmɪŋ dɪ yine a yɪ fʋ."
Die wɪa daa wa die dɪ ga tɪka sʋŋ mana
a balla Yisa die dɪ yine wudieke mana a yɪ
wa.

Jaarusi havʋʋbiŋ yʋagɪŋ aŋaŋ hɔgʋ dieke dɪ gbɪna Yisa jayeekiŋ wɪa
(Mat. 9.18-26; Maki 5.21-43)

40 Die Yisa dɪ wana a yiŋŋi a ga gbagɪrɪ
mi wo chaakʋ, kpɪkpaaŋ die dɪ tuoli wo
aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ a yi wo aŋsɪa dama die ba
mana die chɪɪsa wa mɪŋ.
41 Womi daa wʋnyɪ ba wasɪnana Jaarusi
dɪ keŋ tʋgɪ, die ʋ yiwo Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juoku
jakʋʋŋ. Die ʋ keŋ gbirigi Yisa nɪŋŋa a
jʋʋsɪ wa dɪ ʋ keŋ wʋnɪŋ ʋ tigiŋ,
42 dama die ʋ bʋabalɪmɪŋ die dɪ yine
havʋʋbiŋ ta yi bɪna baŋ aŋaŋ ale die
yʋagɪna a gbigi kuŋ.
Die Yisa die dɪ ganana wa, kpɪkpaaŋ die
dɪ giliŋ wo jigiŋ mana.

Hɔgʋ wʋnyɪ die gbɪna Yisa garɪŋ a ye gbaamɪŋ wɪa

43 Kpɪkpaakʋ sʋŋ hɔgʋ wʋnyɪ die benne
ʋ nyɪŋgbanɪŋ dɪ nyɪna zɪŋ dene bɪna baŋ
aŋaŋ ale, die ʋ nagɪ ʋ yalla jadieke mana
mana a yɪ gbɪgbaantɪŋ, ama die ba wʋnyɪ
mana ka bɪagɪ a gbaaŋ wa.
44 Die ʋ daagɪ kpɪkpaakʋ sʋŋ a keŋ Yisa
kʋaŋ a gbɪ ʋ jayeekiri kʋanʋaŋ, lele womi
die ʋ zɪmbʋ dɪ gobi bʋnyɪ.
45 Mi die Yisa dɪ pɪasɪ dɪ, "Mɪnɪa gbɪna
mɪŋ?"
Die ba mana die dɪ chiisi, ta Piita die dɪ
baarɪ dɪ, "Jakʋʋŋ, kpɪkpaakʋ giliŋ fʋ mɪŋ
ta dɪ dɪa chʋa fʋ."
46 Ama ta Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Vuoŋ gbɪ
mɪŋ mɪŋ dama n sɪba dɪ hagɪrɪŋ nyɪŋ n
ma."
47 Die hɔgʋ wa die dɪ mɪŋŋɪna dɪ ʋ kaaŋ
bɪagɪ a lɔbɪrɪ wa, die wɪa die ʋ keŋ a
cheele ta gbigiri Yisa nɪŋŋa. Mi die ʋ balɪ
Yisa vuoŋ mana nine me wudieke wɪa ʋ
gbɪna wa wa ta ye gbaamɪŋ die bʋnyɪ.

48 Yisa dı balı a yı wa dı, “N lıa, fʋ yada
gbaanna fʋ. Gamma aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ.”

Yisa die dı vana havʋʋbiŋ dı hagı kuŋ me dene

49 Die Yisa dı yene ko bala wıaha gie,
vuoŋ wʋnyı die dı nyıŋ jakʋʋrı tigiŋ a keŋ
a balı wa dı, “Fʋ lıa wa kpiye; da mugisi
Dıdagırʋ wa bıbra.”
50 Ama Yisa die dı wʋŋ ta balı yı Jaarusi
dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ; fʋnıŋ ko yi
yada ta havʋʋbike nan ye alaafıa.”
51 Yisa die dı keŋ a juu tigiri me, die ʋ ka
yi vuoŋ dı dı ʋ kʋaŋ sie Piita, aŋaŋ Jɔɔn
aŋaŋ Jemisi aŋaŋ havʋʋbike chɔɔŋ aŋaŋ
ʋ nuŋ nyıına ma.
52 Vuoŋ mana mi die dı kʋma ta die
zɔɔlıŋ bʋa wa wıa. Yisa die dı balı ba dı,
“Nı da kʋmma, bʋa wa ka kpiye ʋ ko gʋʋra
mıŋ.”
53 Die vuosisi die dı laa wa dama die ba
sıba a baarı dı bʋa wa kpiye mıŋ.
54 Ama Yisa die dı yigi ʋ nuuŋ me ta
baarı dı, “N, bʋa hagı!”
55-56 Die ʋ yiŋŋi keŋ ʋ mısı ma ta hagı
zie bʋnyı. Die dı yi bʋa wa chɔɔŋ aŋaŋ ʋ
nuŋ wo mamachi, Yisa die dı balı ba dı ba
yı bʋa wa jaaŋ aŋ ʋ dii. Ama Yisa die dı
kpaaŋ ba dı ba da keŋ balı vuoŋ wudieke
dı yine wo.

9

Yisa die dı tʋnna ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dene

(Mat. 10.5-15; Maki 6.7-13)

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı wa ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo a lagısı
ʋ jigiŋ ta yı ba hagırıŋ aŋaŋ yiko dı ba
vʋarıma jımbıatı ta gbaama yʋagıtı vuosi
me.
2 Ta die tʋŋ ba dı ba ga mʋʋlı Ŋmıŋ
naarı wıaha ta gbaaŋ yʋagıtieliŋ.
3 Ta die balı ba dı, “Nı da nagı jaaŋ
mana a ga nı sieku; nı da nagı daaŋgbanıŋ
yaa bʋlɔgıŋ yaa nyindiike yaa ligire aŋaŋ
jayeekiŋ a gʋtı nı wone yeegi jadieke wo
me.
4 Nı keŋ a juu tigidieke mana nı bemme
mi a ga tʋgı saŋŋa dieke nı bala nı nyıŋ
tıka ma.
5 Jigidieke mana ba kana ka tuo nı aŋaŋ
sʋgıfıalıŋ, saŋŋa dieke nı keŋ nyınna tıka
ma nı pısı nı nagısı tankɔlıŋ a taaŋ mi aŋ
ka dagı sıba ba yi chʋʋsı mıŋ.”
6 Die wıa ʋ kʋaŋandıısırıba die dı nyıŋ
a dı dıa tıŋkpaŋŋısı mana a mʋʋla Ŋmıŋ
wʋvıınaha ta gbaama vuosi jige mana.

Herodi aŋaŋ Yisa wıa

(Mat. 14.1-12; Maki 6.14-29)

7 Die Herodi vuodieke die dı yine Galili
tıŋgbaŋka mana naajakʋʋŋ die dı wʋŋ
wudiekemba mana die dı yinene, die a
paalı mugisi wo dama vuosi bataŋ die
baarı dı Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ hagına kuŋ me,
8 bataŋ dıaŋ dı baarı dı Elaja yiŋŋine
a keŋ, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı Ŋmıŋ
naazʋalıŋ die dı benne kʋrıŋ ma wa
wʋnyı yiŋŋine keŋ ʋ mısı ma.
9 Ta Herodi die dı baarı dı, “Die n yi ba
gobi wo Jɔɔn sikpeŋ ama mınıa yine daa
wa gie maŋ wʋmma ʋ wıa dı ʋ yie wıaha
gie?” Die ʋ mıa dı ʋ ye Yisa.

Yisa die dı yına dembisi tuse anʋ nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; Jɔɔn 6.1-14)

10 Die Yisa tʋntʋntıba die dı yiŋŋi a keŋ
a balı wa wudiekemba mana die ba yine.
Die ʋ nagı ba, ba ga tıŋ kaanı ba wasınana
Befisada ba nyıına ma.
11 Ama kpıkpaakʋ die dı wʋŋ ta tʋʋ ʋ
poli. Die ʋ yene be ba kienene die ʋ tuo be
aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ta dagı ba Ŋmıŋ wıa yaa
gamma ʋ naarı ma ta gbaaŋ vuodiekemba
die dı yaalala gbaanıŋ.
12 Saŋŋa dieke ŋmınnı die dı fıalınana
wa, ʋ tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo die dı
keŋ ʋ jigiŋ a baarı dı, “Vaa vuosisi ga tıgısı
aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı diekemba dı gbine amʋ
ba nan yallı nyindiike aŋaŋ jigidʋagısıkıŋ,
dama giena yiwo haagıyeŋ.”
13 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Nınıŋ nı gbaŋ gbaŋ nı yı ba jaaŋ aŋ
ba dii.” Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Tı
yaa wa paanʋ golime anʋ aŋaŋ zaasıbısı
ale nyıına ma. Fʋnıŋ yaala tı ga da wa
nyindiike a yı kpıkpaakʋ gie mana?”
14 (Die dembisi dieke die dı benne mi
die yiwo sıba tuse anʋ.) Yisa die dı balı
ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı vaa vuosisi puo
puo a kala baŋısı-nʋ nʋ.”
15 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı yi die ta
vaa ba sʋʋŋ kalı.
16 Ta ʋ nagı paanʋsı golime anʋ wa aŋaŋ
zaasıbısı ale wo, a daansı ŋmıŋsikpeŋ ta
pagı Ŋmıŋ ta yi he gbieri gbieri a nagı
ha yı ʋ kʋaŋandıısırıba ba nagı tıa tıa
vuosisi.
17 Die ba mana dı dii a chagı ta tıalı
tıalı, ʋ kʋaŋandıısırıba die dı vaarı nyıŋ
tıalıkaha a suuli kparısı baŋ ale.

Piita die dı bala wʋkpııma yaa gamma Yisa ma dene

(Mat. 16.13-19; Maki 8.27-29)

18 Saŋŋa kaanı Yisa die dı jʋʋsa Ŋmıŋ ʋ
nyıına ma, ta ʋ kʋaŋandıısırıba die dı keŋ
ʋ jigiŋ, die ʋ pıası ba dı, “Mınıa kpıkpaakʋ
dı baa n yiye?”
19 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Bataŋ baarı
fʋ yiwo Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ, bataŋ dıaŋ dı baarı dı fʋ

yiwo Elaja, ta bataŋ dıaŋ dı baarı, Ɲmıŋ
naazʋalıba wʋnyı die dı bɛnne kʋrıŋ ma
wa yiŋŋine a keŋ ʋ mısı ma.”
20 Die ʋ pıası ba dı, “Ta nınıŋ nıŋ mınıa
nı baarı n yiye?”
Piita dı yiŋŋi balı wa dı, “Fʋnıŋ fʋ yine
Ɲmıŋ vuovʋarıkıŋ, Masia wa.”

Yisa die dı bala ʋ wahala diile aŋaŋ ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 16.20-28; Maki 8.30–9.1)

21 Mi Yisa die dı kpaaŋ ba aŋaŋ
nıŋŋmına dı ba da keŋ balı vuoŋ wıarı gie,
22 ta die bı a baarı dı, “Sie manıŋ vuotaŋ
Bʋa wa dii wahala pam, ta tıka nyıŋkʋra
aŋaŋ Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋra aŋaŋ
Ɲmıŋ tigiri mi mıra dıdagırıba dı keŋ zeti
mıŋ, a bı kʋʋ mıŋ ama daraa ataa daraaŋ
n nan hagı kuŋ me.”
23 Die ʋ balı yı ba mana mana dı,
“Vuodieke mana dı a keŋ yaala ʋ dıa n
kʋaŋ sie ʋ daaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wıa, ta viigi
ʋ dagarıkırı daaŋ mana a dıa mıŋ.
24 Ama vuodieke nıŋ mana dı yaala ʋ
gbatı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ mısı nan waarı ka,
ama vuodieke nıŋ mana dı waarına ʋ mısı
n wıa nan ye ke.
25 Bıa vuoŋ dı baa ʋ ye ʋ a keŋ a ye dʋnıa
mana nyinti ama ta waarı ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
mısı?
26 Vuodieke dı a keŋ chıga viivi a ka balı
manıŋ aŋaŋ n dagıkʋ gie vuosi jigiŋ, die
nıŋ manıŋ vuotaŋ Bʋa maŋ keŋ keŋ aŋaŋ
n hagırıŋ aŋaŋ n Chʋa Ɲmıŋ hagırıŋ aŋaŋ
ʋ malakasisi hagırıŋ n nan daaŋ chıgı dı
tieŋ gbaŋ viivi dı n yaa wa a gʋtı n vuosi
ma.
27 Wusie maŋ bala nı, vuosi bataŋ bie
giena ba kaaŋ kpi ntaala ba keŋ ye Ɲmıŋ
naarı keniŋ.”

Yisa nyıŋgbanıŋ tarıgıŋ wıa
(Mat. 17.1-8; Maki 9.2-8)

28 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, a
kʋaŋ chaaŋ die dı yi daraa anıı, die ʋ nagı
Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi a gʋtı ʋ ma a
ga jʋalı taŋ sikpeŋ dı ba jʋʋsı Ɲmıŋ.
29 Die ʋ jʋʋsınana Ɲmınnı ʋ nine chaaŋ
die dı tarıgı ta ʋ nyiŋyeeke die dı faası
yıantı ta nyıgısa.
30 Womi die dembisi bale die dı nyıŋ mi,
Ɲmıŋ naazʋalıŋ Mosisi aŋaŋ Elaja
31 ta die bala aŋaŋ Yisa yaa gamma ʋ kuŋ
wıa aŋaŋ ʋ bala ʋ kpi die Jerusalemi ma,
ta yi Ɲmıŋ choti.
32 Ama Piita aŋaŋ ʋ chanchaalıba die
faası gʋʋra mıŋ, ama die ba hagına wa die
ba ye chaankpeŋkpııŋ dı giline Yisa, ta ba
bı ye dembisi bale dı zene aŋaŋ wa.
33 Die dembisisi dı nyınnana Yisa jigiri,
Piita die dı balı a yı wa dı, “Jakʋʋŋ, dı
vıına mıŋ tı benne giena. Tı nan wʋnsı
viisi ataa, aŋ kaanı yi fʋ jaaŋ, aŋ kaanı
dıaŋ yi Mosisi jaaŋ, kaanı Elaja dıaŋ jaaŋ.”
Die Piita paalı ka sıba wudieke ʋ balala.
34 Die ʋ yene ko bala wıaha, nııŋmaaŋ
die dı keŋ a ligi be, ta ŋmaamıŋ die dı yigi
be ba benne ka sʋkʋ.
35 Die lɔlıŋ die dı nyıŋ nııŋmaakʋ sʋŋ
a baarı dı, “N Bʋadembiŋ wʋnna, wʋnıŋ
maŋ vʋarı, nı wʋmma wa.”
36 Die lɔlıkʋ dı balına a kpatı wa, die
ba ye Yisa dı zene ʋ nyıına ma. Die ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı tarı yaa gamma ba
yene wudieke wo, ta ka balı vuoŋ saŋka
mi wudieke ba yene wo.

Yisa die dı vʋarına jımbıaŋ dalʋakibiŋ ma dene
(Mat. 17.14-18; Maki 9.14-27)

37 Die ka tʋnvʋʋsa Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı keŋ sʋʋŋ tanı ma,
kpıkpaaŋ die dı tuoli wo.
38 Mi daa wʋnyı die dı bie kpıkpaakʋ ma
ta faası wa Yisa dı, “Dıdagırʋ! N jʋʋsa fʋ,
keŋ daansı n dalʋabike gie; dama ʋ yiwo
n bʋa balımıŋ.
39 Jımbıaŋ yalla wa, ka keŋ hagı ka ŋaaŋ
yi ʋ faası keese ta nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋ
sıba kpenkpennantʋ ta fʋnfʋgıtı dı nyına
ʋ nʋaŋ ma, ka mugisi wa mıŋ ta ka vasa
wa a yʋasa.
40 Maŋ jʋʋsı fʋ kʋaŋandıısırıba dı ba
vʋarı ka ama ba ka bıagı.”
41 Yisa dı yiŋŋi a balı ba dı, “Nınıŋ
lele vuosi gie dı wone yada ta bı yi
vuodiekemba dı kana ka dıa Ɲmınnı, nı
yaala n bemme nı jigiŋ a ga tʋgı saŋŋa
bıa? Nı yaala n yaa wa suguru aŋaŋ nı
a ga tʋgı saŋŋa bıa?” Ta die balı a yı daa
wa dı, “Yaa bʋa wa a keŋ giena.”
42 Die bʋa wa dı kienene wo jımbıakʋ
dı nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋ ta die ʋ cheele.
Yisa die dı natı jımbıakʋ, ta gbaaŋ bʋa wa
ta yiŋŋi nagı wa yı ʋ chɔɔŋ.
43 Die dı yi vuosisi mana mamachi yaa
gamma Ɲmıŋ dı dagına hagırıŋ dene.

Yisa die dı bına balı ʋ kuŋ wıa dene
(Mat. 17.22, 23; Maki 9.30-32)

Die ʋ yinene wudieke wo dı ko yie
vuosisi mamachi, saŋka mi die ʋ balı yı
ʋ kʋaŋandıısırıba dı,
44 “Nı yuori nı tıba a wʋŋ vıınıŋ
wudieke n bala n balı nı naa; ba nan
daansı nagı manıŋ vuota Bʋa a nagı yi
vuota nuusi me.”
45 Ama ta die ba ka sıba ka wıırı chıaŋ,
dama Ɲmıŋ die ligi ba yıaŋ dı ba da sımma
ka chıaŋ; ta die ŋmaamıŋ dı bı yalla ba dı
ba pıası wa ka chıaŋ.

Mınıa yine vuokpııŋ wıa
(Mat. 18.1-5; Maki 9.33-37)

46 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ nɪga nɪnhagɪrɪŋ yaa gamma ba jabɪa
yine vuokpɪɪŋ.
47 Ta Yisa die dɪ mɪŋŋɪ ba sʋŋanyile, die
wɪa die ʋ nagɪ bʋabiŋ a vaa ʋ keŋ zie ʋ
jigiŋ,
48 ta balɪ ba dɪ, “Vuodieke mana dɪ a
keŋ a mɪŋŋɪ a tuo bʋa wa gie n saaŋ ma,
ʋ mɪŋŋɪ tuo mɪŋ mɪŋ; ta fʋ mɪŋŋɪ tuo
mɪŋ, mɪŋŋɪ tuo wo vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ
wa. Ama vuodieke dɪ nagɪna ʋ gbaŋ a
bɪrɪŋ bʋabiŋ nɪ mana sʋŋ wʋnɪŋ ʋ yine
vuokpɪɪŋ a tɪaŋ nɪ mana.”

*Vuodieke dɪ kana ka wagɪ nɪ, ʋ gʋtɪ wa
nɪ ma*
(Maki 9.38-40)

49 Jɔɔn die dɪ balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Jakʋʋŋ,
die tɪ ye wo vuoŋ dɪ yagɪnana jɪmbɪatɪ
vuoŋ ma fʋ saaŋ ma, die tɪ balɪ wa dɪ ʋ
vaa dama die ʋ ka yi tɪ wʋnyɪ.”
50 Yisa die dɪ balɪ yɪ ba dɪ, “Nɪ da kagɪma
wa, dama vuodieke mana dɪ kana a waga
nɪ, ʋ gʋtɪ wa nɪ ma.”

*Samaria tɪŋkpaŋŋɪ vuosi die dɪ zetine
Yisa dene*

51 Die saŋka dɪ gbigine dɪ Yisa yiŋŋi a
jʋalɪ arɪzanna wa, die ʋ dii sikimiŋ a nyɪŋ
a gara Jerusalemi.
52 Die ʋ woliŋ a tʋŋ tʋntʋntɪŋ dɪ ba ga
Samaria vuosi tɪŋkpaŋŋɪ kaanɪ ma a yi
jaaŋ mana siri a zieŋ wo,
53 ama tɪka vuosi die ka saagɪ ʋ keŋku
dama die ba sɪba dɪ ʋ gara Jerusalemi.
54 Ta ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba Jemisi aŋaŋ Jɔɔn
die dɪ yene naa wa die ba pɪasɪ wa dɪ,
“Tɪ Yɔmʋtieŋ, fʋ yaala tɪ yi boliŋ nyɪŋ
ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ dii be?”
55 Ama ta Yisa die dɪ yiŋŋi a daansɪ ba
ta galɪŋ ba,
56 ta die ba ga tɪŋkpaŋŋɪ gaaŋ bɪbra.

*Vuodiekemba dɪ yaala ba dɪɪ Yisa kʋaŋ
wɪa*
(Mat. 8.19-22)

57 Die ba ganana wa daa wʋnyɪ die dɪ
balɪ a yɪ Yisa dɪ, “N nan dɪ dɪ fʋ a ga
jigidieke mana fʋ ganana.”
58 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ,
“Gbaanchʋra yaa vɔrɪtɪ a juo, nembisi
dɪaŋ dɪ yaa tʋʋsɪ a juo ama manɪŋ vuota
Bʋa wo jigidʋagɪsɪkɪŋ.”
59 Die ʋ bɪ balɪ yɪ daa wʋnyɪ dɪaŋ dɪ,
“Dɪa mɪŋ.” Ama daa wa die dɪ baarɪ dɪ,
“N Yɔmʋtieŋ, vaa n woliŋ, a ga a ga guu n
chʋa.”
60 Ta Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Vaa
kunti* guu ba gbaŋ gbaŋ ba kunti. Fʋnɪŋ
gamma a ga mʋʋlɪ yɪ vuosi Ŋmɪŋ naarɪ
wɪa.”
61 Ta wʋnyɪ dɪaŋ dɪ baarɪ dɪ, “N
Yɔmʋtieŋ, n nan dɪdɪ fʋ ama vaa n woliŋ
ga tigiŋ a taaŋ n deŋ.”
62 Die Yisa dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Vuoŋ
kaaŋ bɪagɪ a pɔgɪlɪ naakʋʋŋ a kʋa ta yiŋŋi
daansa ʋ kʋaŋ. Dɪɪ yi vuoŋ dɪ daansa die,
ʋ ka mʋ aŋaŋ Ŋmɪŋ naarɪ tʋʋma tʋmɪŋ.”

10

*Yisa die dɪ tʋnna ʋ dɪdɪɪsɪrɪŋ baŋɪsɪ-
yʋpɔyɪ aŋaŋ bale wɪa*

1 Naa kʋaŋ chaaŋ die Yisa die dɪ vʋarɪ
dembisi baŋɪsɪ-yʋpɔyɪ aŋaŋ bale ta tʋŋ ba
ba balele dɪ ba woliŋ ga tɪgɪdieke aŋaŋ
jigidieke ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ yinene siri dɪ ʋ ga.
2 Die ʋ balɪ a yɪ ba dɪ, “Zaaha biye mɪŋ
ta dala ama zaagobiribe ka dala. Die wɪa
nɪ jʋʋsɪ zaaha tieŋ aŋ ʋ gʋtɪ tʋntʋntɪŋ aŋ
ba keŋ gobihe.
3 Nɪ gamma! N tʋma nɪ, nɪ nan dɪ sɪɪ
sɪba yiibisi dɪ benne gbaanchʋra sʋŋ.
4 Ama nɪ da keŋ a nagɪ ligire yaa bʋlɔgɪŋ
yaa nɪɪra, ta nɪ da bɪ chʋʋsɪma saŋŋa a
waasɪma vuosi sieŋ me.
5 Ama tigidieke nɪŋ mana nɪ keŋ a juu
nɪ woliŋ a baarɪ, ‘Sʋgɪdʋagɪŋ bemme tigiri
gie vuosi me.’
6 Dɪɪ yi ta tigiŋ tieŋ wo dɪ yaala
sʋgɪdʋagɪŋ, ʋ nan mɪŋŋɪ tuo nɪ. Ama ʋ
ka yi die nɪ sʋgɪdʋagɪkʋ nan yiŋŋi keŋ nɪ
jigiŋ.
7 Dɪɪ yi nɪ keŋ juu tigiri me, nɪ bemme mi
ta dime ta nyume jadieke mana ba nagɪna
yɪ nɪ. Dama tʋntʋntʋ mana mʋ ʋ tuo ʋ
tune. Nɪ da tarɪgɪma nɪ tigiberisikiŋ.
8 Dɪɪ yi nɪ ga juu tɪŋ diekemba mana ba
mɪŋŋɪ tuo nɪ, nɪ dii jadieke mana ba keŋ
nagɪ yɪ nɪ,
9 ta gbaaŋ yʋagɪtieliŋ mana dɪ benne mi,
ta balɪ yɪ ba dɪ, ‘Ŋmɪŋ naarɪ keŋ a gbigi nɪ
mɪŋ.’
10 Ama dɪɪ yi nɪ keŋ juu tɪŋ dieke ba ka
mɪŋŋɪ tuo nɪ, nɪ nyɪŋ a ga ba siekpɪɪma
ma a balɪ dɪ,
11 ‘Tɪ nagɪsɪ dɪ yigine tankɔlɪ dieke nɪ
tɪka gie me tɪ pɪsɪha a taaŋ ta taana nɪ.
Ama nɪ sɪmma wɪɪrɪ gie, dɪ Ŋmɪŋ naarɪ
wɔŋ keŋ a gbigi nɪ mɪŋ.’
12 N bala nɪ dɪ sarɪya diile daaŋ, tɪka mi
vuosi tɪbɪdatɪŋ nan tɪaŋ Sodomi tɪŋ vuosi
tɪbɪdatɪŋ.”

*Tɪŋ diekemba yada dɪ kana ka dala wɪa
(Mat. 11.20-24)*

13 “Wʋbɪaŋ bie nɪnɪŋ Korazini vuosi ma;
wʋbɪaŋ bie nɪnɪŋ Befisada vuosi mama;
dama mamachi wudieke n yine nɪ tɪgɪsɪ
ma wa, maŋ tɪŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni
ma ma, vuodiekemba dɪ benne mi wo tɪŋ
nan vaa ba tʋmbɪatɪ a yʋasɪ ta nagɪ vaatɪ

* **9:60 9.60** Kunti yiwo vuodiekemba dɪ kana ka dɪ Yisa kʋaŋ.

aŋaŋ tanyeeliŋ a bʋʋlı ba gbaŋ aŋ die dagı sıba ba chıgı nyıŋ ba tʋmbıatı ma ma mıŋ.
14 Daa dieke Ɲmıŋ dı baaŋ nan dii vuosi sarıya, nı tıbıdatıŋ nan faası dala pam a tıaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sarıya.
15 Ta nınıŋ Kapenɔmi vuosi, Ɲmıŋ nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ? Aayı, ʋ nan vigi nı a taaŋ kunti jigiberisikiŋ.”
16 Saŋka mi die ʋ balı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Vuodieke mana dı wʋnnana nı balıkʋ, ʋ wʋŋ wa manıŋ; ama vuodieke dı keŋ zeti nı, zeti wo manıŋ; ta vuodieke dıaŋ dı zetine manıŋ zeti wo Ɲmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ.”

Dıdıısırıŋ baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ bale wo dı yiŋŋine a keŋ Yisa jigiŋ dene

17 Die dembisi baŋısı-yʋpɔyı aŋaŋ bale wo die dı yiŋŋi keŋ Yisa jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ ta balı wa dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, fʋ saaŋ hagırıŋ ma jımbıatı saagı wa tı nʋa.”
18 Ta ʋ yiŋŋi balı ba dı, “N ye wo Sitaani dı nyına ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan sıba nıınyıgısıŋ.
19 Nı wʋmma, n yi nı wa yiko dı nı chʋmma nyinvuuke aŋaŋ chıakʋrıtı ma ta bı nyaŋŋı nı dataaŋ Sitaani hagırıŋ mana; ta wııŋ kaaŋ yi nı.
20 Nı da yallıma sʋgıfıalıŋ dı jımbıatı saagı nı nʋa nyıına ma, ama nı yallıma sʋgıfıalıŋ dama ba maagı nı saara arızanna ma.”

Yisa die dı yalla sʋgıfıalıŋ dene (Mat. 11.25-27; 13.16, 17)

21 Kanıŋ saŋka mi Ɲmıŋ Halıkasıka die dı yı Yisa sʋgıfıalıŋ ʋ baarı dı, “N Chʋa Ɲmıŋ, vuodieke dı yine ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie tieŋ, n bıra fʋ, dama fʋnıŋ lɔbırı wıaha gie yıantieliŋ aŋaŋ sısıbırıŋ jigiŋ ama ta yuori he a yı ballıbısı; dama die fʋ tʋma fʋ tʋʋma a yie fʋ nansıŋ.”
22 Ta Yisa die dı bı baarı dı, “N Chʋa Ɲmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yı mıŋ; vuoŋ ka sıba manıŋ Ɲmıŋ Bʋa wa sie n Chɔɔŋ wa Ɲmıŋ, vuoŋ dıaŋ ka sıba n Chɔɔŋ wa Ɲmıŋ sie manıŋ Ɲmıŋ Bʋa wa aŋaŋ vuodiekemba n yaala n nagı wa a dagı.”
23 Womi Yisa die yiŋŋi a tuoli ʋ kʋaŋandıısırıba ta balı yı ba nyıına ma dı, “Nı yaa sikpeŋ nansıŋ dama nı nine ye wudieke nı yesinene wo!
24 N bala nı dı Ɲmıŋ naazʋalıŋ pam aŋaŋ naalıŋ pam die yaala ba ye wudieke nı yesinene wo, ama die ba ka ye ke, ta die bı yaala ba wʋŋ wudieke nı wʋnnana wa, ama die ba ka wʋŋ ka.”

Samaria vuovıınıŋ nandagırı wıa

25 Die daaŋ kaanı mıraha dıdagırıba wʋnyı dı keŋ dı ʋ magısı Yisa ta pıası wa dı, “Dıdagırʋ, lalıa maŋ baa n yi a ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ?”
26 Yisa die dı yiŋŋi a pıası wa dı, “Lalıa dı maagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma? Lalıa fʋ sıba a chıaŋ?”
27 Daa wa dı yiŋŋi a baarı dı, “Yaalıma fʋ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana aŋaŋ fʋ haalıŋ mana aŋaŋ fʋ hagırıŋ mana aŋaŋ fʋ sʋŋanyile mana, ta bı chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ gbaŋ.”
28 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, “Mıŋŋı balı mıŋ, yime naa ta nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.”
29 Ama die mıraha dıdagırʋ wa dı bı yaala ʋ dagı dı ʋ yaa wusie, die wıa die ʋ bı pıası Yisa dı, “Mınıa yine n chanchaaŋ?”
30 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Daa wʋnyı die nyınna Jerusalemi a sʋʋŋ gara Jeriko; die gbıgbatırıŋ die dı yigi wo a wuuri ʋ nyinti ta nıgı wa ʋ ga gbigi kuŋ ba va wa taaŋ ta chʋŋ.
31 Ka kʋaŋ chaaŋ die Ɲmıŋ jıamıŋ nıŋŋandıısırʋ wʋnyı die dı sʋʋŋ gara sieku me ta keŋ ye daa wa dı dʋana sieku me, die ʋ gʋa daagı sieku lʋgıŋ a chʋŋ ga.
32 Die gbaŋ gbaŋ Liiva vuoŋ die dı sʋʋŋ gara mi a ye daa wa dı dʋana ʋ gʋa daagı sieku lʋgıŋ a chʋŋ ga.
33 Ama ta Samaria vuoŋ die dı chʋŋ sieku me a keŋ ye wo, zɔɔlıŋ die dı yigi wo.
34 Die ʋ ga ʋ jigiŋ a siti tııŋ a yi ʋ kʋjagaha ta bɔbıha aŋaŋ garıchɔɔtı. Ta die a nagı wa a kalıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bʋnıŋ ma a yaa wa a ga chaanıŋ juone me a daansı wa.
35 Die tʋŋ dı vʋnna die ʋ nagı ligire a yı vuodieke die dı jıınana jigiri ta balı wa dı, ‘Daansıma wa, ta maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ n nan tuŋ fʋ ligire dieke fʋ nagına a gʋtı daansı wa.’ ”
36 Yisa die dı balla naa a kpatı wa, ʋ pıası wa dı, “Dembisi bataa wa gie ba jabıa fʋ yile dı ʋ dagı sıba vuodieke gbıgbatırıba dı gbatına ʋ nyintiti yiwo ʋ chanchaaŋ?”
37 Die ʋ baarı dı, “Vuodieke dı chıgına wa zɔɔlıbʋ.”
Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Die nıŋ gamma a ga yi die gbaŋ gbaŋ.”

Yisa die dı kaagına Maata aŋaŋ Meri dene

38 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı gara ba sieŋ a ga tʋgı tıŋkpaŋŋı kaanı, ta die hɔgʋ wʋnyı ba wasınana Maata die tuo Yisa aŋaŋ sʋgıfıalıŋ ʋ tigiŋ me.
39 Die ʋ yallı wa ʋ taa ba wasa wa Meri; die Meri die dı sʋʋŋ kalı Yisa nıŋŋa a wʋmma wudieke ʋ balala wa.
40 Ama Maata die dı mıa aŋaŋ chaantı, ta die a keŋ balı Yisa dı “N Yɔmʋtieŋ, n mıa mıŋ aŋaŋ chaantı n nyıına ma, ta ntaa wa

dı ka suŋŋe mıŋ, fʋ baga wo ka ma? Balı
wa dı ʋ keŋ suŋŋi mıŋ!”
41 Ama tı Yɔmʋtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a
balı wa dı, “Maata n sıba a baarı mıa mıŋ
aŋaŋ nyinti pam, a mugise fʋ ta chʋʋsa fʋ
sʋŋ,
42 ama wʋbalımıŋ nyıına mʋna fʋ yaalı;
Meri nıŋ vʋarı wa wudieke dı vıına, ta
vuoŋ kaaŋ tuo ke a nyıŋ ʋ jigiŋ.”

11

Yisa die dı dagına ʋ kʋaŋandıısırıba Ŋmıŋ jʋʋsı dene
(Mat. 6.9-13; 7.7-11)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı ga jigiŋ kaanı
a jʋʋsa Ŋmıŋ, die ʋ kpatına wa ʋ
kʋaŋandıısırıba wʋnyı die dı balı wa dı,
“Tı Yɔmʋtieŋ dagı tı tı bala tı jʋʋsıma
Ŋmıŋ dene sıba Jɔɔn die dı dagına ʋ
kʋaŋandıısırıba die wo.”
2 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Naa mʋna
dı nı jʋʋsıma Ŋmıŋ;
Tı Chʋa Ŋmıŋ:
Vaa aŋ ba yı fʋ saaŋ kasıka jılıma;
Vaa aŋ fʋ naarı keŋ.
3 Yı tı daaŋ mana nyindiike dieke tı
yaalala.
4 Nagı tı tʋmbıatı a chaa tı,
sıba tı nagına vuodiekemba dı tʋnna
tı tʋmbıatı a chaa ba wa.
Da keŋ vaa tı juu magısı dieke dı
hagırına ma.”
5 Saŋka mi Yisa die dı balı ba dı, “Dıı yi
ta nı wʋnyı yallı zʋa ta ga ʋ jigiŋ tanseese,
a baarı dı, ‘N zʋa, paŋŋı mıŋ paanʋ golime
ataa,
6 dama chaanʋ wʋnyı kenne n jigiŋ maŋ
wo jadiikiŋ n baaŋ nagı a yı wa.’
7 Ta dıı yi fʋ zʋa wa dı bie juoku sʋŋ ta
yiŋŋi balı fʋ dı, ‘Da mugisime mıŋ! N wɔŋ
kparı sanʋarı mıŋ ta manıŋ aŋaŋ n ballı
wɔŋ gʋʋra mıŋ; N kaaŋ bıagı a hagı a yı
fʋ jaaŋ.’
8 N bala nı dıı yi daa wa dı ka hagıya a
yı fʋ jaaŋ nı yine zʋalıŋ wıa, ama dıı yi fʋ
ka chıga viivi ta jʋʋsa wa ʋ nan hagı a yı
fʋ jadieke mana fʋ yaalala fʋ mugisinene
wo wıa.
9 “Die wıa n bala nı, nı jʋʋsıma Ŋmıŋ, ta
ʋ nan nagı a yı nı; nı daansıma ta nı nan
ye; nı kpaasıma gbıabıkʋ ta ʋ nan yuori a
yı nı.
10 Dama vuodieke mana dı jʋʋsınana
Ŋmıŋ tuose mıŋ; ta vuodieke dıaŋ mana
dı yaalınana yese mıŋ; vuodieke dıaŋ dı
kpaasınana gbıabıkʋ ka yuore a yıa wa
mıŋ.
11 Nınıŋ chʋalıŋ nı jabıa bʋa dı nan
jʋʋsı wa zaasıŋ aŋ ʋ nagı javʋʋkıŋ a yı
wa?
12 Yaa mınıa bʋa dı nan jʋʋsı wa gılı aŋ
ʋ nagı chıakʋrɔŋ a yı wa?
13 Ta dıı yi nınıŋ vuobıatı gie dı sıba
nı nagı nyınvıına a yı nı ballı, die nıŋ
nı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dieke dı benne arızanna
ma wa nan faası nagı ʋ Halıkasıka a yı
vuodiekemba dı jʋʋsınana a yaala ka wa.”

Yisa aŋaŋ jımbıatı naaŋ wa Beelizebuli wıa
(Mat. 12.22-30; Maki 3.20-27)

14 Die daa wʋnyı die benne ta jımbıaŋ
die dı yallı wa ta ʋ ka bıagı bala wıa, ta
Yisa die dı vʋarı ka, daa wa dı wa piili a
bala wıa. Die dı yi kpıkpaakʋ mamachi
pam,
15 ama bataŋ die dı baarı dı, “Jımbıatı
naaŋ wa Beelizebuli* yına wa hagırıbʋ ʋ
bıagı a vʋara jımbıatı dene.”
16 Bataŋ dıaŋ die dı yaala ba magısı wa,
die wıa die ba balı wa dı ʋ yi mamachi
wııŋ a dagı sıba Ŋmıŋ sıba ʋ wıa.
17 Ama Yisa die dı mıŋŋı ba sʋŋanyile
ta balı yı ba dı, “Naaŋ dieke dı puone
a yiŋŋi waga ka gbaŋ kaaŋ yʋası, ta tigi
dieke vuosi dıaŋ dı puone a yiŋŋi waga ka
gbaŋ nan nan.
18 Die dı baa ka yi dı yi Sitaani dı puo
ta yiŋŋi waga ka gbaŋ gbaŋ, ka naarı ka
baa ka zie. Nı baarı dı jımbıatı naaŋ wa
Beelizebuli yına mıŋ hagırıŋ maŋ yie naa;
19 dıı yi naa maŋ vʋara jımbıatıtı,
ta nınıŋ nıŋ, mınıa yınana nı
kʋaŋandıısırıba hagırıŋ ba vʋara ha? Nı
gbaŋ gbaŋ nı kʋaŋandıısırıba nan dagı dı
nı wo wusie.
20 Ama manıŋ, Ŋmıŋ hagırıŋ maŋ nagı
vʋara jımbıatı vuosi ma, die dagına sıba
Ŋmıŋ naarı wɔŋ keŋ nı jigiŋ mıŋ.
21 “Dıı yi daahagırʋ dı yi siri a gbarı
ʋ tigiŋ aŋaŋ dembisi ŋaŋ nyinti, ʋ nyinti
mana nan mıŋŋı beri.
22 Ama dıı yi vuodieke dı hagırına a
tıaŋ wa dı keŋ tuoli wo ʋ tigiŋ me, ʋ nan
nyaŋŋı wa ta gbatı ʋ dembisi ŋaŋ nyintiti
ta bı chii ʋ nyintiti.
23 “Vuodieke mana dı kana ka zie n kʋaŋ
waga mıŋ mıŋ; ta vuodieke dıaŋ dı kana
ka suŋŋi mıŋ a lagısa vuosi n jigiŋ jata ba
mıŋ.

Dıı yi jımbıaŋ dı yiŋŋi keŋ juu vuoŋ ma wıa
(Mat. 12.43-45)

24 “Dıı yi ta jımbıaŋ dı keŋ nyıŋ vuota
ma, ka ŋaaŋ dıa wa jigikʋʋkıŋ a yaala jigiŋ
dı ka voosi, ka ka yeye; ʋ ŋaaŋ balı a yı
wa ka gbaŋ gbaŋ dı, ‘N nan yiŋŋi a ga n
tigidieke n vana wa.’
25 Die wıa ka ŋaaŋ yiŋŋi ga wa mi a ye
ta ka sʋŋ mana saarıya a wʋnsı vıınıŋ.

* **11:15 11.15** Sitaani saaŋ bına yi Beelizebuli.

26 Ka ŋaaŋ wa nyɪŋ mɪŋ a ga a chii
jɪmbɪatɪ diekemba dɪ tɪanna ka gbaŋ gbaŋ
ayʋpɔyɪ aŋ a ga bemme mi. Naa chɪama
daa wa beriŋ nan faasɪ chʋʋsɪ pam a tɪaŋ
die ʋ sɪna die wo."

Wusie sʋgɪfɪalɪŋ wɪa

27 Yisa die dɪ bala wɪaha gie a kpatɪ wa,
ta hɔgʋ wʋnyɪ die dɪ bie kpɪkpaakʋ sʋŋ a
faasɪ balɪ wa dɪ, "Sʋgɪfɪalɪŋ bie hɔgʋ dieke
dɪ mɪɪrɪna fʋ ta fʋ nyʋʋsɪ ʋ bɪɪsɪŋ ma."

28 Ta Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ,
"Vuodiekemba dɪ wʋnnana Ŋmɪŋ wɪaha
ta dɪha wa, banɪŋ sʋgɪfɪalɪŋ dɪ bie ba ma."

Die ba pɪasɪna a yaala mamachi wɪa dene
(Mat. 12.38-42)

29 Die kpɪkpaakʋ dɪ giline Yisa wa die
ʋ bɪ balɪ ba dɪ, "Lele wo gie vuosi yiwo
vuobɪatɪ ta yaala ba ye mamachi wɪɪŋ;
ama n kaaŋ wɔŋ yi mamachi wɪɪŋ a yɪ ba;
sie Ŋmɪŋ naazʋa Jona dagɪŋ chanchaaŋ
nyɪɪna ma maŋ nan dagɪ ba.

30 Wudieke dɪ yine Jona die dagɪna
Nineva vuosi dɪ Ŋmɪŋ tʋnna wa, die gbaŋ
gbaŋ bala ka yi manɪŋ vuota Bʋa ta dagɪ
nɪnɪŋ leleke gie vuosi dɪ Ŋmɪŋ tʋnna mɪŋ.

31 Sarɪya diile daraaŋ Sɪaba hɔgʋ naaŋ
wa nan hagɪ a zie a galɪŋ nɪ dama die ʋ
paalɪ nyɪŋ wa tɪgɪ saasaa a ga dɪ ʋ wʋŋ
naaŋ Solomoni yɪaŋ wʋbalɪkaha, ama n
bala nɪ vuodieke dɪ tɪanna naaŋ Solomoni
benne giena.

32 Sarɪya diile daraaŋ Nineva vuosi nan
hagɪ zie a galɪŋ nɪ, dama Jona dɪ mʋʋlɪna
Ŋmɪŋ wɪa a yɪ ba wa die ba va wa ba
tʋmbɪatɪ; n bala nɪ, vuodieke dɪ tɪanna
Jona benne gie."

Nyɪŋgbanɪŋ popoli wɪa
(Mat. 5.15; 6.22, 23)

33 "Vuoŋ ka chɔgɪsa popoli ta nagɪ ka a
lɔbɪra yaa a nagɪ kpalɪ a bubike ama ʋ
ŋaaŋ nagɪ ka a sagɪ wa jadieke dɪ jʋalɪna
ma, amʋ vuosi dɪ keŋ juu ba nan ye ka
chaaŋkʋ.

34 Fʋ nine yine fʋ nyɪŋgbanɪŋ popoli.
Die wɪa fʋ nine dɪ keŋ vɪɪna, fʋ
nyɪŋgbanɪŋ mana nan suuli aŋaŋ
chaanɪŋ; ama fʋ nine dɪ keŋ a ka vɪɪna, fʋ
nyɪŋgbanɪŋ mana nan dɪ bie lɪmɪŋ ma.

35 Nɪ wa sɪmma dɪ chaaŋ dieke dɪ benne
nɪ ma wa da keŋ bɪrɪŋ lɪmɪŋ.

36 Die wɪa dɪɪ yi fʋ nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ
suuli aŋaŋ chaanɪŋ, ta jigiŋ dɪ ka bie lɪmɪŋ
ma, ka mana nan mɪŋŋi chaaŋ farrɪtata
a nɪasɪ popoli dɪ ŋaana a chaaŋ yɪ fʋ die
wo."

Yisa die dɪ galɪnna Farasisi aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

37 Die Yisa die dɪ balla wɪaha gie a kpatɪ
wa, ta Farasisi vuoŋ wʋnyɪ die dɪ wa wa dɪ
ʋ keŋ aŋ wʋnɪŋ aŋaŋ wa dii nyindiike, die
wɪa die ʋ ga a ga a kalɪ dɪ ʋ dii nyindiike
he.

38 Die dɪ yi Farasisi vuoke mamachi, Yisa
die dɪ kana ka nɪɪtɪ ʋ nuusi ta yaala ʋ dii
nyindiike he.

39 Ta tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ balɪ wa dɪ,
"Nɪnɪŋ Farasisi vuosi nɪ ŋaaŋ daaraa nɪ
nyachibisi aŋaŋ nɪ tɪmbala kʋasɪ, ama ta
nɪ sʋgɪtɪ dɪ suuli aŋaŋ halɪ aŋaŋ sʋgɪtʋaŋ.

40 Nɪnɪŋ gaantɪba gie! Daa Ŋmɪŋ dieke
die dɪ naanna a kʋasɪsɪ naanna a sʋgɪtɪtɪ
gbaŋ?

41 Yɪma zɔɔlɪntieliŋ jadieke dɪ benne nɪ
nyachibisi me aŋaŋ nɪ tɪmbala ma aŋ jaaŋ
mana yɪantɪ a yɪ nɪ.

42 "Nɪnɪŋ Farasisi mba, wʋbɪaŋ bie nɪ
ma. Nɪ naga nanjʋʋŋ aŋaŋ bʋŋʋ aŋaŋ
neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sʋŋ a nagɪ
kaanɪ a yɪa Ŋmɪŋ, ama ta va jadieke dɪ
yine nɪŋŋmɪna ʋ mɪraha ma; sɪba wusie
sarɪya diile ta ka cho Ŋmɪŋ. Genhe die
mʋna nɪ yime, a gʋtɪ nɪ yɪnana Ŋmɪŋ
nyinti baŋ sʋŋ kaanɪ wa.

43 "Nɪnɪŋ Farasisi, wʋbɪaŋ bie nɪ ma,
dama nɪ yaala vuokpɪɪma jigikasɪka Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juone me, ta bɪ yaala ba wasɪma nɪ
aŋaŋ jɪlɪma nyʋgɪtɪ ma.

44 Wʋbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ sɪɪ sɪba
kunti vɔrɪtɪ dɪ lɔbɪrɪna vuosi dɪ ka yesehe
ta chʋŋ a ma."

45 Die wɪa mɪraha dɪdagɪrɪba wʋnyɪ dɪ
balɪ yɪ wa dɪ, "Dɪdagɪrʋ, fʋ bala naa nɪŋ
zɪa wa tɪ gbaŋ."

46 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, "Nɪnɪŋ
mɪraha dɪdagɪrɪba wʋbɪaŋ bie nɪ gbaŋ
nɪ ma dama nɪ chie vuosi chiidʋnsa dɪ
faasɪna a dʋnsɪ aŋaŋ ba baaŋ chii ama nɪ
gbaŋ gbaŋ nɪ ka suŋŋi be dɪ ba chii.

47 Wʋbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ ka tu-
ose Ŋmɪŋ naazʋalɪba wʋbalɪkaha ama ta
mɪa ta wʋnsa ba kunti vɔrɪtɪ a vɪɪna,
banɪŋ die ba yine naazʋalɪŋ diekemba nɪ
chɔɔŋkʋʋlɪba die dɪ kʋna wa ta nɪ gbaŋ nɪ
ka tuose Ŋmɪŋ naazʋalɪba wʋbalɪkaha.

48 Nɪ yine wudieke wo, die dagɪna vuosi
dɪ nɪ seŋ saagɪ wudieke nɪ chɔɔŋkʋʋlɪba
dɪ yine wo, dama die ba kʋʋ wa Ŋmɪŋ
naazʋalɪba ta nɪ dɪaŋ dɪ mɪa ba vɔrɪtɪ.

49 Naa chɪaŋ ma, die yɪantieŋ Ŋmɪŋ die
dɪ baarɪ dɪ, 'N nan tʋŋ naazʋalɪŋ aŋaŋ
tʋntʋntɪŋ ba jigiŋ, ta ba nan kʋʋ bataŋ ta
mugisi bataŋ dɪaŋ.'

50 Die wɪa n nan datɪ leleke gie vuosi tɪba
aŋaŋ ba kʋna naazʋalɪba a nyɪŋ dʋnɪa
piiliku,

51 a nyɪŋ die ba kʋna Abeli a ga tʋgɪ Za-
karia, vuodieke die ba kʋna Ŋmɪŋ kaabɪŋ
koriku aŋaŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
sʋnsʋkʋ. N bala nɪ wusie, leleke gie vuosi

nan ye tıbıdatıŋ yaa gamma vuosi gie
mana kumbu wıa.
52 “Nınıŋ mıraha dıdagırıba, wʊbıaŋ bie
nı ma, dama nı ligi wo Ɲmıŋ wıa dı vuosi
da keŋ sımma a chıası, ama nı gbaŋ nı
zeti wo a sıbıŋ, ta kaga vuodiekemba dı
mınana dı ba sımma ha.”
53 Die Yisa dı bala ʊ nyıŋ mi wo ta
mıraha dıdagırıba aŋaŋ Farasisi dı jıı
sınyıırıŋ aŋaŋ wa, die ba piili a pıasa wa
wʊpıasıka pam yaa gamma ʊ balıkʊ ma,
54 a mıa yaala dı ʊ balı a chʊʊsı aŋ ba
yigi wo.

12

Gıgaantıŋ wıa
(Mat. 10.26, 27)

1 Womi die vuosi tuse tuse die dı lagıŋ ta
die a tıba tamba nagısı ma, die Yisa die dı
wolıŋ a piili a bala a yıa ʊ kʊaŋandıısırıba
dı, “Nı sımma Farasisi vuosi beriku dama
ba yiwo gıgaantıŋ.
2 Jadieke mana dı lɔbırına lele nan
daansı nyıŋ yaalıŋ ma, ta wʊlɔbırıkıŋ
mana dıaŋ nan nyıŋ yaalıŋ ma.
3 Die wudieke mana nı bala lımıŋ ma ba
nan daansı wʊŋ ka yaalıŋ ma; ta wudieke
dıaŋ nı pɔsına a balı juoŋ me nan daansı
a mʊʊlı yaalıŋ ma.

Mınıa tı mʊ tı chıgıma ŋmaamıŋ?
(Mat. 10.28-31)

4 “N zʊalıŋ, n bala nı, nı da chıgıma
vuosi ŋmaamıŋ, dama ba nan bıagı kʊʊ
nı nyıŋgbanıŋ ama ka kʊaŋ chaaŋ ba kaaŋ
bıagı a yi nı wııŋ.
5 N kpaama nı yaa gamma vuodieke nı
mʊna nı chıgı: Nı chıgıma Nabidie Ɲmıŋ,
vuodieke dı baaŋ bıagı kʊʊ nı ta bı yaa
yiko a baaŋ nan bıagı a nagı nı a taaŋ boli
dieke dı wone kpisiku me wo. Wusie maŋ
bala nı dı nı chıgıma wʊnıŋ.
6 “Ba ka daa nembisi anʊ wa kɔbısı-le?
Ama ta Ɲmıŋ ka daamma a kaanı mana
wıa.
7 Nınıŋ nıŋ Ɲmıŋ sıba nı sikpeŋ zoosi
nʊaŋ mıŋ. Die wıa nı da chıgıma
ŋmaamıŋ; dama nı yaa nyʊarı a tıaŋ
nembisisi pam.

Vʊarı fʊ gbaŋ yaalıŋ ma dı yiwo Yisa
kʊaŋandıısırʊ
(Mat. 10.32, 33; 12.32; 10.19, 20)

8 “N bala nı; vuodieke mana dı a keŋ
a vʊarı ʊ gbaŋ vuosi me dı ʊ yiwo n
vuoŋ, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota Bʊa dı
nan vʊarı wa yaalıŋ ma Ɲmıŋ malakasisi
nıŋŋa.
9 Ama vuodieke dı baarı ʊ ka yi n vuoŋ
vuosi jigiŋ, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuota
Bʊa dı nan balı dı n ka sıba wa Ɲmıŋ
malakasisi nıŋŋa.
10 “Ta vuodieke dıaŋ mana mana dı keŋ
balı wʊbıaŋ yaa gamma manıŋ vuota Bʊa
wa Ɲmıŋ nan nagı ʊ taalı a chaa wa; ama
vuodieke nıŋ mana dı keŋ balı wʊbıaŋ yaa
gamma Ɲmıŋ Halıkasıka ma, Ɲmıŋ kaaŋ
wɔŋ nagı ʊ taalı a chaa wa.
11 “Ama ba keŋ yaa nı ga Ɲmıŋ jıamıŋ
juone me yaa tıŋgbaŋka nyıŋkʊra yaa
nyıŋkʊra jige dı ba dii nı sarıya nı da vaa
dı mugisi nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı die yaa
a gbatı nı gbaŋ a taaŋ.
12 Saŋŋa dı keŋ tʊgı Ɲmıŋ Halıkasıka
nan dagı nı wudieke nı baaŋ nan balı.”

Nyintitieŋ dieke dı yine gaamʊ wa nandagırı

13 Mi daa wʊnyı die dı bie kpıkpaakʊ ma
ta balı yı Yisa dı, “Dıdagırʊ, balı yı n mıı
wa, dı ʊ vaa maŋ ŋaŋ wa puo faarı dieke
tı chɔɔŋ dı vana a zieŋ tı wo.”
14 Die Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “N
zʊa, mınıa yına mıŋ sieŋ dı n dii nı sarıya
yaa dı n puo nı faarı a yı nı bale wo gie?”
15 Die Yisa dı bı balı a yı ba mana dı, “Nı
sımma nyinti yaalıŋ wıa, daa nyinti pam
bala ka yı vuota miivoli.”
16 Womi die ʊ taaŋ ba nandagırı gie dı,
“Nyintitieŋ wʊnyı die yalla ʊ kʊaŋ, ta ka
yıa wa nyindiike pam;
17 Die ʊ piili a yile ʊ sʊŋ ma dı, ‘N baaŋ
yiwo lalıa, dama n wo jigiŋ n baaŋ nan
nagı n nyindiike mana a yi.’
18 Die ʊ balı yı ʊ gbaŋ dı, ‘Naa maŋ
nan yi; n nan ŋmabı n bɔmbɔntıtı ta mıı
nyıŋkpııma, ta nagı n zaaha aŋaŋ n nyinti
mana a yi mi’.
19 Ta wa balı yı n gbaŋ gbaŋ dı, ‘Sikpeŋ
nansıtieŋ, n yaa nyindiike pam n baaŋ nan
dii a tʊgı bına pam. Die wıa n nan dı voose
ta die ta nyuo ta yaa sʊgıfıalıŋ.’
20 Ama Ɲmıŋ die dı balı a yı wa dı,
‘Fʊnıŋ gaaŋkʊ gie, jinne yuku gie, baa fʊ
waarı wa fʊ mısı, aŋ tı ye vuodieke dı bala
ʊ nagı fʊ nyinti gie mana fʊ wʊnsına a zie
wo?’
21 “Tɔ, vuodieke nıŋ mana dı yaalınana
nyinti a yıa ʊ gbaŋ, ama ta wo nyinti Ɲmıŋ
jigiŋ, nan daansı sıı sıba daa gaaŋkʊ gie.”

Yime Ɲmıŋ yada
(Mat. 6.25-34)

22 Die Yisa die dı balı ʊ kʊaŋandıısırıba
dı, “Die wıa n bala nı dı nı da vaa nı beriŋ
mugisi nı yaa gamma jadieke nı baaŋ nan
dii yaa jadieke nı baaŋ nan yeegi,
23 dama mısı tıaŋ nyindiike, ta
nyıŋgbaŋka dıaŋ dı tıaŋ nyiŋyeeke.
24 Nı daansıma nembisisi, a ka bʊra yaa
a gobe; a dıaŋ a wo nyindiike bɔmbɔntı
ama Ɲmıŋ yınana ha nyindiike; nı ka yaa
nyʊarı pam a tıaŋ nembisi?

25 Nɪ jabɪa baaŋ nan bɪagɪ a nagɪ bɪna a
gʊtɪ ʊ bɪna ma ʊ mɪsɪ wɪa dɪ mugisine wo
wɪa?
26 Nɪ kana ka bɪagɪ a yi wubike gie, bɪa
nɪ mugisi nɪ gbaŋ aŋaŋ nyintialɪkaha.
27 Nɪ daansɪ tɪɪwute aŋaŋ a vɪɪnɪŋ; ama
a ka tʊma yaa a yaala nyiŋyeeke yɪa a
gbaŋ. Ama n bala nɪ, naaŋ Solomoni aŋaŋ
ʊ nyinti aŋaŋ ʊ nyiŋyeekivɪɪna mana, die
wo jayeekiŋ ka vɪɪna a tʊgɪ tɪɪwutehe
kaanɪ.
28 Dɪɪ yi naa, Ŋmɪŋ dɪ yɪa huuti a
vɪɪnɪŋ, nyindiekemba dɪ ŋaana beri jinne
ama soriŋ boliŋ diihe wo, ʊ kaaŋ yɪ nɪ
nyiŋyeeke? Nɪnɪŋ vuodiekemba yada dɪ
kana a ka dala wa gie!
29 "Na chɪaŋ ma nɪ da vaa dɪ mugisi nɪ
aŋaŋ jadieke nɪ baaŋ nan dii yaa nyuu.
30 Vuodieke dɪ kana ka sɪba Ŋmɪŋ ŋaana
chɪga a yaala nyinti gie mana, ama nɪ
Chɔɔŋ Ŋmɪŋ sɪba a baarɪ dɪ nɪ yaala ha
mɪŋ.
31 Die wɪa nɪ vaa nɪ baga bemme Ŋmɪŋ
naarɪ ma ta ʊ nan nagɪ nyinti gie mana a
yɪ nɪ.

Arɪzanna nyinti wɪa
(Mat. 6.19-21)

32 "Nɪnɪŋ n vuosi dieke dɪ kana ka dala
naa, nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, dama nɪ
Chɔɔŋ Ŋmɪŋ yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ aŋaŋ ʊ bala
ʊ nagɪ naarɪ dieke a yɪ nɪ wa.
33 Die wɪa nɪ nagɪ nɪ nyinti mana nɪ yalla
a daa a nagɪ ligirehe yɪ zɔɔlɪntieliŋ, ta nɪ
nan ye nyinti dɪ wone kpatɪŋ, nyinti nan
dɪ bie arɪzanna ma, ta kaaŋ vʊarɪ, dama
gaarɪŋ kaaŋ gbigi mi, ta nyɪnyʊgɪka kaaŋ
chʊʊsɪha.
34 Dama jigidieke fʊ nyinti dɪ benne, mi
dɪaŋ fʊ sʊŋ dɪ beri.

Yɔŋɪsɪ dieke dɪ yine siri wɪa

35 "Nɪ yi siri a gbara wudiekemba dɪ
kienene ta nɪ vaa nɪ popolisi chaaŋ,
36 sɪba yɔŋɪsɪ diekemba dɪ chɪɪsɪnana ba
tieŋ dɪ ʊ nyɪŋ hɔgʊ faarɪtʊ banwʊla ma a
keŋ wo, amʊ ʊ keŋ keŋ kpaasɪ sanʊarɪ ba
nan yuorike lagɪ lagɪ a yɪ wa.
37 Sʊgɪfɪalɪŋ bie yɔŋ diekemba ba tieŋ dɪ
kenne a haarɪ ba ta ba chɪɪsa wa. Wusie
maŋ bala nɪ, ba tieŋ wo nan vaa ba kala ta
yi ba nyindiike aŋ ba dii.
38 Dɪɪ yi ba tieŋ dɪ keŋ keŋ, tanseese yaa
kparaaŋ kpaŋ saŋŋa ta ye ta ba chɪɪsa wa,
sʊgɪfɪalɪŋ nan dɪ bie ba ma.
39 Nɪ sɪmma genke, dɪɪ yi tigiŋ tieŋ dɪ
sɪba saŋŋa dieke gaarʊ dɪ bala ʊ keŋ ʊ tigiŋ
me, ʊ kaaŋ vaa gaarʊ wa wɪɪ ʊ tigiri a juu;
ʊ nan dɪ gbarɪ.
40 Nɪnɪŋ nɪ gbaŋ nɪ yi siri a gbara, dama
manɪŋ vuota Bʊa nan keŋ saŋŋa dieke nɪ
kana ka yile dɪ n nan keŋ."

Yɔmʊ dɪ mʊna ʊ tuo ʊ tieŋ nʊaŋ dene
(Mat. 24.45-51)

41 Womi Piita die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "Tɪ
Yɔmʊtieŋ, tɪnɪŋ fʊ taana nandagɪrɪ gie a
yɪa yaa vuoŋ mana?"
42 Ta tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ
wa dɪ, "Yɔmʊ bɪa yine yɪaŋ tieŋ ta yie
ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ dagɪna dɪ ʊ yi wudieke?
Wʊnɪŋ ʊ yine vuodieke ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ nan
vʊarɪ dɪ ʊ daansɪma ʊ yɔmʊ chanchaalɪba
ta yɪma ba nyindiike saŋŋa dieke dɪ mʊna.
43 Dɪɪ yi ta ʊ Yɔmʊtieŋ dɪ keŋ tigiŋ ta ye
wo ta ʊ tʊma die wo gbaŋ gbaŋ, sʊgɪfɪalɪŋ
nan dɪ bie ʊ ma.
44 Wusie maŋ bala nɪ, ʊ nan nagɪ wa a
zieŋ dɪ ʊ daansɪma ʊ nyinti mana mana,
45 ama ʊ yi yɔmʊbɪaŋ, ʊ nan dɪ yile ʊ sʊŋ
ma dɪ ʊ Yɔmʊtieŋ wo kaaŋ keŋ lagɪ lagɪ, ta
piili a nɪga ʊ yɔmʊ chanchaalɪba ta wʊnɪŋ
ʊ nan dɪ die ta nyu bugi.
46 Ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan yiŋŋi keŋ daa
dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʊ kana ka yile dɪ ʊ
nan keŋ. Ʊ keŋ keŋ, ʊ nan datɪ ʊ tɪbɪŋ pam
ta yi wo sɪba ʊ ŋaana yie vuodiekemba dɪ
zetinene nʊaŋ die wo.
47 "Yɔmʊ dieke dɪ sɪbɪna jadieke ʊ tieŋ
dɪ yaalala ʊ yi, ta ka yi siri dɪ ʊ yi wudieke
ʊ tieŋ wo dɪ yaalala, nan ye tɪbɪdatɪŋ aŋaŋ
tɪbɪtɪ pam,
48 ama yɔmʊ dieke dɪ kana ka sɪba
wudieke ʊ tieŋ wo dɪ yaalala, ta yi wɪɪŋ
chʊʊsɪ, ba nan tɪbɪ wa bɪta ta va wa.
Vuodieke ba yɪna pam ba nan pɪasɪ pam
a nyɪŋ wʊnɪŋ ʊ jigiŋ; ta vuodieke dɪaŋ ba
nagɪna pam pam a yi ʊ nuusi me, ba nan
pɪasɪ pam a nyɪŋ ʊ jigiŋ.

Puole wɪa
(Mat. 10.34-36)

49 "Manɪŋ n keŋye mɪŋ dɪ keŋ taaŋ boliŋ
tɪŋgbaŋka ma, dɪ tɪŋ nan yi mɪŋ nansɪŋ
dɪɪ yi dɪ tɪŋgbaŋka wɔŋ die.
50 Ŋmɪŋ nyaaŋ sɪɪla dieke n bala n sɪɪ
wa vaa n sʊŋ dɪ chʊʊsɪ mɪŋ, sie ka keŋ yi
a tɪaŋ.
51 Nɪ yile dɪ n keŋye mɪŋ aŋaŋ
sʊgɪdʊagɪŋ tɪŋgbaŋka ma? Aayɪ. N bala
nɪ, n keŋye mɪŋ aŋaŋ puole.
52 A nyɪŋ jinne yaa gamma, vuosi banʊ
nan dɪ bie tigiŋ me, ta keŋ puo; ba bataa
nan chʊʊsɪ bale wo, ta bale wo dɪaŋ chʊʊsɪ
bataa wa.
53 Chʊalɪŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba ballɪ dem-
bisi, ta ballɪ dembisi dɪaŋ keŋ chʊʊsɪ ba
chʊalɪŋ; nɪɪlɪŋ dɪaŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba
hɔgʊlɪaba ta hɔgʊlɪaba dɪaŋ keŋ chʊʊsɪ ba
nɪɪlɪŋ; nɪɪlɪŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba lɪahalɪtɪ,
ta lɪahalɪtɪ dɪaŋ nan keŋ chʊʊsɪ ba nɪɪlɪŋ."

Saŋŋa sɪbɪŋ wɪa
(Mat. 16.2, 3)

54 Womi Yisa die dɪ balɪ yɪ kpɪkpaakʊ dɪ,
"Nɪ keŋ yese nɪɪŋmaaŋ ŋmɪŋ nanɪŋ chaaŋ

nı ŋaaŋ baarı dı, nııŋ baa ka nıı mıŋ aŋ ka seŋ nıı.
55 Nı a keŋ a ye ta bʊlɔgısıŋ nıga nyınna
nuudiigiŋ chaaŋ nı ŋaaŋ baarı dı jigiri nan
dı tuuli aŋ ka keŋ yi.
56 Nınıŋ gıgaantıba gie, nı ŋaaŋ bıagı
a daansı tıŋgbaŋka aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ
wudieke dı yinene ta dagı a chıası, ta bıa
yine nı ka bıagı sıba lele saŋka gie chıası?

Wıa wʊnsıŋ wıa
(Mat. 5.25, 26)

57 "Bıa yine nı ka bıagı a sıba wudieke
dı mʊna dı nı yi a yi?
58 Dıı yi vuoŋ dı yaa fʊ gara naalıaŋ,
kpaŋŋı fʊ gbaŋ aŋ nı wʊnsı wıırı nı yene
bie sieku me wo, dı daa die ʊ nan yaa
fʊ ga vuodieke dı dinene sarıyaka jigiŋ
aŋ sarıya diiru wo nagı fʊ a yi dansarika
dıdaansırıba jakʊʊŋ nuusi me aŋ ʊ nagı
fʊ yi dansarıka sʊŋ.
59 N bala nı, kaaŋ keŋ nyıŋ mi a ga tʊgı
saŋŋa dieke fʊ baaŋ nan tuŋ ba bala fʊ tuŋ
ligire dieke wo mana."

13

Vuoŋ dı ka chıgı nyıŋ ʊ tʊntʊmbıatı ma
ʊ nan kpi

1 Saŋka mi vuosi bataŋ die dı bie mi
a balı Yisa yaa gamma Paliti* dı kʊna
Galili vuosi saŋŋa dieke die ba kaabına yıa
Ŋmıŋ.
2 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı, "Nı yile
dı Galili vuosisi die ba kʊna wa tʊmbıatı
die faası dala mıŋ a tıaŋ ba chanchaalıba
mi?
3 Aayı; ama n bala nı, dıı yi nı ka chıgı
nyıŋ nı tʊntʊmbıatı ma, nı nan kpi sıba
ba kpine die wo.
4 Siloami jarınbısa die dı nanna a kʊʊ
vuosi baŋ aŋaŋ anıı wo, nı yile dı die vuosi
tʊmbıatı die tıaŋ ba chanchaalıba die dı
benne Jerusalemi ma wa?
5 Aayı, ama n bala nı, dıı yi nı ka chıgı
nyıŋ nı tʊntʊmbıatı ma nı mana gbaŋ nan
kpi."

Tıı dieke dı kana ka nyına nyıŋnyıŋka
nandagıŋ

6 Womi Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie
dı, "Daa wʊnyı die sone tıınyıŋkıŋ ʊ kʊaŋ
ma, ta die ga a yaala nyıŋnyıŋka ka sikpeŋ
me dı ʊ kpaa, ama die ʊ ka yeye.
7 Die wıa die ʊ balı a yı vuodieke
dı daansınana ʊ kʊakʊ dı, 'Ye, bına
ataa wʊnna maŋ chʊŋ kieŋ gie a yaala
nyıŋnyıŋka tııka sikpeŋ ta ka yeye.
Chıaka taaŋ, bıa wıa ka nan dı zie a
chʊʊsa tıŋgbaŋka?'
8 Ama dıdaansırʊ wa die dı yiŋŋi bala
wa dı, 'Jakʊʊŋ, vaa ka bımbalımıŋ a gʊtı
ta n nan tuu a giliŋke a yi hʊʊsıŋ a yi ka
chıaŋ ma,
9 aŋ tı ye ka nan nyıŋ nyıŋnyıŋka bıŋ
chaaŋ? Ka ka nyıŋya n nan chıaka taaŋ.'
"

Yisa die dı gbaanna hɔgʊ dieke dı yine
gbarıgıŋ davʊʊsıkırı daraaŋ dene

10 Davʊʊsıkırı daarı Yisa die dı bie Ŋmıŋ
jıamıŋ juoŋ me a daga;
11 ta hɔgʊ wʊnyı die dı bie mi jımbıaŋ
die dı bie ʊ ma a vaa ʊ bırıŋ gbarıgıŋ bına
baŋ aŋaŋ anıı. Die ʊ guriye mıŋ a ka bıagı
hagıziele.
12 Yisa die dı yene wo die ʊ wa wa a keŋ
nyıŋ a balı a yı wa dı, "Hɔgʊ, fʊ yʊagıbʊ
vaa fʊ mıŋ."
13 Ta die nagı ʊ nuuŋ a diisi ʊ ma, ta lele
womi, die ʊ tııntı ta bırı Ŋmıŋ.
14 Die Ŋmıŋ jıamıŋ juoku jakʊʊŋ die dı
jıı sınyıırıŋ, dama Yisa die dı gbaanna
hɔgʊ wa davʊʊsıkırı daarı wıa; die wıa
die ʊ balı vuosisi dı, "Daraa ayʊaba benne
bakɔyı ma dı tı yaa a tʊmma, die wıa nı
kiere hanıŋ daraa mi aŋ ʊ gbaaŋ nı, ama
da keŋ davʊʊsıkırı daarı dı ʊ gbaaŋ nı."
15 Ta tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a balı
wa dı, "Nınıŋ gıgaantıba gie, nı wʊnyı
ŋaaŋ a forisi wo nı niige yaa nı bonsi a
yaa ga a yı ha nyaaŋ davʊʊsıkırı daaŋ.
16 Ta hɔgʊ wa gie dı yine Abarahami
haagıŋ vuodieke Sitaani dı bırıŋ wa yɔmʊ
bına baŋ aŋaŋ anıı, dı ka mʊ dı n gbatı
wa taaŋ davʊʊsıkırı daarı?"
17 Yisa die dı bala naa wa viivi die dı yigi
ʊ dataası mana; ta kpıkpaakʊ sʊgıtı die dı
fıalı aŋaŋ mamachi wudiekemba ʊ yinene
wo.

Nyımbʊrıbiŋ nandagırı
(Mat. 13.31, 32; Maki 4.30-32)

18 Ka kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı pıası ba dı,
"Ŋmıŋ naarı sıı sıba bıa? Bıa maŋ baaŋ
nagı a magısı ka?
19 Ka nıası wa kaŋmıŋ biŋ, daa wʊnyı dı
nagına a ga bʊrı ʊ kʊaŋ ma, die ka bırıŋ
a ga bırıŋ tııŋ nembisi die dı yʊga a tuusi
ka sikpeŋ me."

Dabɔtı nandagırı
(Mat. 13.33)

20 Ta Yisa die dı bı pıası ba dı, "Bıa maŋ
baaŋ nagı Ŋmıŋ naarı a magısı?
21 Ka nıası wa dabɔtı hɔgʊ dı nagına a
lagıŋ paanʊ zɔŋ dieke dı dala ma aŋ bʊ
mana dı yiri wo."

Sanʊabike wıa
(Mat. 7.13, 14, 21-23)

* **13:1 13.1** Paliti die yiwo Romani vuosi jakʊʊŋ wʊnyı.

22 Saŋŋa dieke Yisa die dı benne sieŋ
me a gara Jerusalemi wa, die ʋ daagı
tıgıkpııma aŋaŋ tıŋkpaŋŋısı a daga vuosi
Ɲmıŋ wıa;
23 die vuoŋ wʋnyı die dı pıası wa
dı, “Jakʋʋŋ, vuodiekemba dı bala ba ye
gbatıtaaŋkʋ ba nan yi bıta yaa ba nan dı
dala?”
Yisa die dı balı a yı ba dı,
24 “Sie nı kpaŋŋı nı gbaŋ a dıa sanʋabike
a juu mi. N bala nı, vuosi pam nan daansı
mıa dı ba juu ama ba nan waarı ka juule.
25 Tigiri tieŋ dı keŋ hagı a ligi sanʋarı, ta
nı wıarı a zie yene me, ta kpaasa sanʋarı
a wasa a baarı dı, ‘Jakʋʋŋ yuori sanʋarı a
yı tı’, ama saŋka mi ʋ nan yiŋŋi a balı nı
dı ‘N ka sıba jigidieke dı nyınna.’
26 Saŋka mi nı nan yiŋŋi a balı wa dı,
‘Tınıŋ aŋaŋ fʋ die dinene ta nyuo, ta fʋ
dagı tı Ɲmıŋ wıa tı tıŋ ma.’
27 Ama ʋ nan daansı bı a baarı, ‘N ka
sıba jigidieke nı nyınna.’ Ta balı nı, ‘Nı
gamma ta va manıŋ, nınıŋ vuobıatı gie
mana.’
28 Ta n nan nagı nı a taaŋ yeŋ me; ta nı
nan ye Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu
aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba mana, ta ba bie
Ɲmıŋ naarı ma, ta nı nan dı kʋma ta ŋɔba
nı nyına.
29 Vuosi nan daansı nyıŋ ŋmıŋ pɔsıkıŋ
aŋaŋ ŋmıŋ juukiŋ aŋaŋ nuudiigiŋ aŋaŋ
nuugalı chaaŋ a keŋ kalı Ɲmıŋ naarı ma
a dii nyindiike.
30 N baaŋaa, vuosi bataŋ dieke dı
wıarına kʋaŋ lele nan keŋ bie nıŋŋa, ta
vuosi bataŋ dieke dı benne nıŋŋa lele nan
keŋ wıarı kʋaŋ.”

Yisa die dı yalla choti aŋaŋ Jerusalemi vuosi dene
(Mat. 23.37-39)

31 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ Farasisi vuosi
bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ a balı a yı wa
dı, “Sie fʋ nyıŋ giena a ga jigigaaŋ, dama
naaŋ Herodi yaala ʋ kʋʋ fʋ mıŋ.”
32 Ta Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Wʋnıŋ Ɲmındarıka gie, nı ga balı wa dı,
‘N nan dı vʋara jımbıatı ta gbaama vuosi
jinne aŋaŋ soriŋ, ta daraa ataa wa daraaŋ
n nan kpatı n tʋʋma.’
33 Ama a nyıŋ jinne aŋaŋ soriŋ aŋaŋ
vʋntʋŋ dı mʋ dı n bemme sieŋ me, dama
dı ka mʋ dı ba kʋʋ Ɲmıŋ naazʋa jigigaaŋ
sie Jerusalemi ma.
34 “Nchʋanaawee, Jerusalemi vuosi,
nınıŋ vuodiekemba dı kʋna Ɲmıŋ
naazʋalıba, ta bı taa vuodiekemba ʋ tʋnna
nı jigiŋ wo tana a kʋʋ wa, bʋŋmıa maŋ
mıa a yaala dı n lagısı nı bʋnyı sıba
kpıanıŋ dı ŋaana lagısı ka ballı ka chobiti
chıaŋ ta nı ka saaga.
35 Ye, Ɲmıŋ vaa nı jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ
ta ka zie yɔrı. N bala nı, a nyıŋ jinne yaa
gamma, nı kaaŋ bı ye mıŋ bıbra a ga tʋgı
saŋŋa dieke nı baaŋ nan balı dı, ‘Alibarika
bie vuodieke dı kennene Nabidie Ɲmıŋ
saaŋ ma.’ ”

14

Yisa die dı gbaanna daa wʋnyı die dı yʋagına dene

1 Davʋʋsıkırı daaŋ kaanı Yisa die dı
ga Farasisi nyıŋkʋra wʋnyı tigiŋ dı ʋ
dii nyindiike, die vuosisi die dı mıŋŋı a
daansa wa.
2 Mi yʋagıtieŋ wʋnyı dı keŋ ʋ jigiŋ, die
ʋ nagısı aŋaŋ ʋ nuusi mʋrına.
3 Die wıa Yisa die dı pıası Farasisi aŋaŋ
mıraha dıdagırıba dı, “Tı mıraha saagıya
mıŋ dı tı gbaaŋ davʋʋsıkırı daraaŋ yaa tı
da gbaaŋ?”
4 Ama die ba tarı. Yisa die dı nagı ʋ nuuŋ
a gbı daa wa ta gbaaŋ wa ta vaa ʋ ga.
5 Ta die a balı yı ba, “Dıı yi nı wʋnyı dı
yallı boniŋ yaa naagıŋ ka nan buluŋ me
davʋʋsıkırı daarı kaaŋ yi lagı lagı a ga a
vʋarı ka?”
6 Ama die ba ka bıagı a yiŋŋi a balı wa
wııŋ.

Sʋʋŋ fʋ gbaŋ tıŋgbaŋ wıa

7 Mi Yisa die yene chaamba dı vʋarınana
vuokpııma jigikasıha, ʋ kpaaŋ ba dı;
8 “Dıı yi ba keŋ a wa fʋ dı fʋ keŋ
banwʋla ma, da keŋ ga kala vuokpııma
jigikasıka, dama dı nan bıagı yi ta ba wa
wa vuodieke dı tıanna fʋ
9 aŋ vuodieke dı wana nı wa nan keŋ
fʋ jigiŋ a balı fʋ dı, ‘Hagı ta yı wa fʋ
jigikasıkırı.’ Mi nan dii viivi ta ga kalı
vuosi kʋaŋ.
10 Ama ba keŋ a wa fʋ, ga kala vuosi
kʋanʋaŋ, amʋ vuodieke dı wana fʋ dı keŋ
keŋ ʋ nan balı a yı fʋ dı, ‘N zʋa, keŋ jʋalı
kala vuokpııma jigikasıkırı ma.’ Mi nan
ye jılıma fʋ chanchaalıba mana jigiŋ.
11 Dama vuodieke mana dı kɔtına ʋ gbaŋ
Ɲmıŋ nan sʋʋŋ wa tıŋgbaŋ, ama vuodieke
dı sʋʋna ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ, Ɲmıŋ nan kɔtı
wa ŋmıŋsikpeŋ.”

Vuodiekemba dı mʋna nı wa wa wıa

12 Mi Yisa die dı balı a yı vuodieke die dı
wana wa wa dı, “Dıı yi fʋ keŋ yaa dʋʋga,
da keŋ wa fʋ zʋalıŋ yaa fʋ nımballı yaa
fʋ maarıŋ yaa fʋ chanchaalıŋ ligire tieliŋ,
dama fʋ wa ba ba dıaŋ ba nan yiŋŋi a wa
fʋ a yiŋŋi tuŋ fʋ wudieke fʋ yine wo.
13 Ama fʋ keŋ yaa dʋʋga wa zɔɔlıntieliŋ
aŋaŋ gbarıgısı aŋaŋ gbılısı aŋaŋ yısı,
14 ta nan ye alibarika, dama ba kaaŋ
bıagı a yiŋŋi tuŋ fʋ, Ɲmıŋ nan tuŋ fʋ
saŋŋa dieke vuovıına dı keŋ hagı kuŋ me.”

Dʊʊga kpeŋkpɪɪka nandagɪrɪ wɪa
(Mat. 22.1-10)

15 Die vuodiekemba dɪ dinene aŋaŋ Yisa
wʊnyɪ dɪ wʊnnana Yisa balɪkʊ ʊ balɪ a
yɪ wa dɪ, “Sʊgɪfɪalɪŋ bie vuodiekemba dɪ
bala ba daansɪ kala Ɲmɪŋ naarɪ ma a dii
nyindiike!”
16 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Daa
wʊnyɪ die benne a keŋ yaala ʊ dii
dʊʊgakpeŋkpɪɪŋ, ta die a posi vuosi pam.
17 Die dʊʊgaka diile saŋŋa die dɪ gbigine
wo, die ʊ tʊŋ ʊ tʊntʊntʊ dɪ ʊ ga balɪ
vuodiekemba ba wone a posi wo dɪ, ‘Nɪ
keŋ, jaaŋ mana yi siri mɪŋ!’
18 Ama ba mana die dɪ piili a bala
wudieke wɪa ba kana kaaŋ bɪagɪ a keŋ.
Die bʊmbʊŋaŋ vuoke dɪ baarɪ dɪ, ‘N daa
wa tɪŋgbaŋ ta dɪ mʊ dɪ n ga ye ke, die wɪa
yɪ mɪŋ sieŋ aŋ n ga.’
19 Ta wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ baarɪ dɪ, ‘N daa
wa naakʊaka baŋ; die wɪa yɪ mɪŋ sieŋ aŋ
n yaa ha a ga magɪsɪ ye.’
20 Wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ baarɪ dɪ, ‘N faarɪ
wa hɔgʊ daraa gie nʊaŋ die wɪa n kaaŋ
bɪagɪ keŋ.’
21 Die tʊntʊntʊ wa die dɪ yiŋŋi ga a balɪ
ʊ tieŋ wo wɪaha gie mana. Die ʊ tieŋ
wo dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ ta balɪ yɪ ʊ tʊntʊntʊ
wa dɪ, ‘Nyɪŋ lagɪ lagɪ a ga tɪka sieti me a
wa zɔɔlɪntieliŋ aŋaŋ gbarɪgɪsɪ aŋaŋ yɪɪsɪ
aŋaŋ gbɪlɪsɪ a yaa ba viiri keŋ.’
22 Ka kʊaŋ chaaŋ tʊntʊntʊ wa dɪ keŋ
baarɪ dɪ, ‘Jakʊʊŋ, fʊ bala dɪ n yi wudieke
wo, n yiye mɪŋ, ama yɪalɪŋ yene bie juoku
sʊŋ.’
23 Die wɪa ʊ tieŋ wo dɪ balɪ wa dɪ, ‘Bɪ
nyɪŋ ga tɪka lʊga a daansɪ siekpɪɪma aŋaŋ
siebisisi me, a yaalɪ vuosi a keŋ juu amʊ n
tigiri nan suuli.
24 Ama vuodiekemba die n wolinne a
posi wo wʊnyɪ gbaŋ nʊaŋ kaaŋ laŋ n
dʊʊgaka nyindiike he.’ ”

Yisa kʊaŋ dɪɪsɪŋ wɪa
(Mat. 10.37, 38)

25 Saŋŋa kaanɪ, die kpɪkpaaŋ pam die
dɪdɪ Yisa, die ʊ yiŋŋi a balɪ yɪ ba dɪ.
26 “Vuodieke mana dɪ yaala ʊ bemme n
jigiŋ, sie ʊ chome mɪŋ a tɪaŋ ʊ chone ʊ
chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ aŋaŋ ʊ hɔgʊ aŋaŋ ʊ
ballɪ aŋaŋ ʊ nɪmballɪ aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ
miivoli die. Dɪ daa die ʊ kaaŋ bɪagɪ a yi n
kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
27 Ta vuodieke dɪaŋ mana dɪ kana ka
viigi ʊ kuŋ dagarɪkɪŋ a dɪ n kʊaŋ, kaaŋ
bɪagɪ a yi n kʊaŋandɪɪsɪrʊ.
28 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ yaala ʊ mɪɪ tigikpɪɪŋ, sie
ʊ woliŋ a kala a sɪmma ka ligire nʊaŋ, a
sɪmma baarɪ ʊ ligire nan tʊgɪ yaa ka kaaŋ
tʊgɪ.
29 Dama ʊ ka yi die, ta piili tigiri ta keŋ
ka bɪagɪ a mɪɪ ka kpatɪ, ta vuosi dɪ yese ke
ta sɪba baarɪ ʊ ka bɪagɪ mɪɪ ka kpatɪ, ba
nan vʊarɪ wa fala.
30 Ba nan baarɪ dɪ, ‘Daa wa gie die piiliye
mɪŋ dɪ ʊ mɪɪ ama ʊ ka bɪagɪ kpatɪ.’
31 Dɪɪ yi naaŋ dɪ yaa vuosi tuse baŋ a
nyɪŋ gara ʊ wagɪ ʊ chanchaaŋ dɪ yalla tuse
baŋɪsɪ-le, ʊ nan woliŋ kalɪ a daansɪ ʊ gbaŋ
ye dɪ ʊ yaa hagɪrɪŋ a baaŋ nan bɪagɪ a tuoli
ʊ chanchaaka.
32 Dɪɪ yi ʊ wo hagɪrɪŋ ʊ nan tʊŋ
tʊntʊntɪŋ aŋ ba woliŋ dɪa ʊ nɪŋŋa a nagɪ
vaaŋ a dagɪ ʊ chanchaaka dɪ ʊ kaaŋ bɪagɪ
a wagɪ wa.”
33 Yisa die dɪ balɪ kpatɪ ba dɪ, “Die gbaŋ
gbaŋ nɪ wʊnyɪ mana dɪ kaaŋ bɪagɪ a yi
n kʊaŋandɪɪsɪrʊ sie ʊ nagɪ nyinti mana a
taaŋ.”

Yasɪ wɪa
(Mat. 5.13; Maki 9.50)

34 “Yasɪ nansɪ mɪŋ, ama dɪɪ yi ka
nansɪbʊ dɪ nyɪŋ, lalɪa ka bɪ baa ka ye ka
nansɪbʊ bɪbra?
35 A ka bɪ vɪɪna dɪ fʊ nagɪ ka a taaŋ fʊ
kʊaŋ ma yaa fʊ nagɪ ka a gʊtɪ hʊʊsɪŋ ma.
Sie fʊ nagɪ ka a taaŋ. Vuodieke dɪ yaa tɪba
ʊ wʊmma.”

15

Yii diekemba dɪ bana wa nandagɪrɪ
(Mat. 18.12-14)

1 Die saŋŋa kaanɪ lampotuosiriŋ pam
aŋaŋ tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ die dɪ keŋ Yisa
jigiŋ dɪ ba wʊŋ ʊ wʊbalɪka ha.
2 Ama Farasisi aŋaŋ mɪraha dɪdagɪrɪba
dɪ piili a vʊʊna wɪa dɪ, “Daa wa gie tuose
tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ ta die aŋaŋ ba.”
3 Naa chɪaŋ ma Yisa die dɪ taaŋ ba
nandagɪrɪ gie dɪ,
4 “Dɪɪ yi nɪ wʊnyɪ dɪ yaa yiise kɔbɪga
ta a kaanɪ dɪ bɪa, bɪa ʊ baa ʊ yi? Sie ʊ
vaa yiise baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ awayɪ wa dɪ
dinene jigidieke wo, ta ga a yaalɪ jabalɪŋka
dɪ bana wa a ga tʊgɪ saŋŋa dieke ʊ baaŋ
nan ye ke.
5 Dɪɪ yi ʊ keŋ ye ke ʊ sʊŋ ŋaaŋ fɪalɪ mɪŋ,
ta nagɪ ka viigi,
6 ta chii ke a kuli tigiŋ. Saŋka mi ʊ nan
wa ʊ zʊalɪŋ aŋaŋ ʊ jʊjʊrɪtamba a lagɪsɪ a
balɪ yɪ ba dɪ ‘Nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ, dama
n ye wo n yii dieke dɪ bana wa.’ ”
7 Die wɪa Yisa dɪ bɪ bala ba dɪ
“Tʊntʊmbɪatɪ vuobalɪmɪŋ dɪ chɪgɪ nyɪŋ
ʊ tʊntʊmbɪatɪ ma, sʊgɪfɪalɪŋ nan dɪ beri
arɪzanna ma ʊ wɪa a tɪaŋ ka bala ka
sɪmma die vuovɪɪna baŋɪsɪ-wayɪ aŋaŋ
awayɪ dieke dɪ yilinene dɪ dɪ ka mʊ dɪ ba
chɪgɪ nyɪŋ ba tʊmbɪatɪ ma.

Ligiribiŋ dieke dɪ bana nandagɪrɪ

8 “Yaa dɪ yi hɔgʊ dɪ yaa ligiribie baŋ,
ta a kaanɪ dɪ bɪa, lalɪa ʊ baa ʊ yi? Sie ʊ
chɔgɪsɪ popoli ta mɪŋŋɪ saarɪ ʊ juoku ta

mɪŋŋɪ daansɪ jigiŋ mana a ga tʊgɪ saŋŋa dieke ʊ baaŋ nan ye ke.
9 Ʊ keŋ a ye ke ʊ ŋaaŋ wa wa ʊ zʊalɪŋ aŋaŋ ʊ jʊjʊrɪtamba a lagɪsɪ a balɪ a yɪ ba dɪ, 'Nɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ, dama n ye wo n ligiribiŋ dieke dɪ bana wa.'
10 Die wɪa Yisa die dɪ bɪ balɪ ba, dɪɪ yi tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ wʊnyɪ dɪ chɪgɪ nyɪŋ ʊ tʊntʊmbɪatɪ ma, Ɲmɪŋ malakasisi nan dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam ʊ wɪa."

Bʊa dieke dɪ bana wa nandagɪrɪ

11 Womi Yisa die dɪ bɪ balɪ dɪ, "Daa wʊnyɪ die yalla dembibisi bale,
12 ta bʊabike chaaŋ die dɪ balɪ a yɪ ʊ chɔɔŋ wa dɪ, 'N chʊa, n yaala fʊ nagɪ n balla n daansɪ dii faarɪ dieke a yɪ mɪŋ.' Saŋka mi ʊ chɔɔŋ wa die dɪ puo faarɪ ka a yɪ ba bale wo.
13 Die dɪ ka yʊasɪya bʊabike die dɪ nagɪ ʊ nyinti mana a daa, ta nagɪ ligirehe a dɪa, a ga tɪgɪ saasaa. Mi die ʊ ga dii ligirehe yɔrɪ yɔrɪ a kpatɪ.
14 Die ʊ dine jaaŋ mana a kpatɪ wa, die kɔŋkpeŋkpɪɪŋ die dɪ nan tɪŋgbaŋka mana ma, die dɪ paalɪ a wʊŋ wa.
15 Die wɪa die ʊ ga bie daa wʊnyɪ tigiŋ tɪŋgbaŋka ma, daa wa die dɪ yaa wa ga ʊ kʊaŋ ma dɪ ʊ daansɪma ʊ perukusi.
16 Die ʊ tɪŋ yaala ʊ dii perukusisi nyindiikehe a chagɪ ama vuoŋ die ka yɪ wa jaaŋ.
17 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ keŋ mɪŋŋɪ a yili, 'N chʊa tʊntʊntɪba mana yese nyindiike a die ta tɪala, ta giena maŋ baa n kpi aŋaŋ kɔŋ.
18 Dɪ sɪna die wo, n nan hagɪ a ga n chʊa jigiŋ a balɪ wa dɪ, N chʊa, n yi bɪaŋ ta chʊʊsɪ Ɲmɪŋ aŋaŋ fʊ jigiŋ.
19 N ka bɪ mʊ fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa; daansɪma mɪŋ sɪba fʊ tʊntʊntɪba kaanɪ.'
20 Die wɪa die ʊ hagɪ a ga ʊ chɔɔŋ wa jigiŋ.
"Die ʊ yene bie sieku me a gara wa, ʊ chɔɔŋ wa die dɪ ye wo, zɔɔlɪŋ die dɪ yigi wo pam, die ʊ chɪgɪ ga a gurigi wo.
21 Die bʊa wa dɪ baarɪ dɪ, 'N chʊa, n yi bɪaŋ Ɲmɪŋ aŋaŋ fʊ jigiŋ. N ka bɪ mʊ dɪ fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa.'
22 Ama ʊ chɔɔŋ wa die dɪ wa ʊ tʊntʊntɪba a balɪ ba dɪ, 'Nɪ yi lagɪ lagɪ a nagɪ jayeekivɪɪka a keŋ yeegi wo, ta nagɪ nuupiriŋ a keŋ yi ʊ nuuŋ me, ta nagɪ nɪɪra a suu wo;
23 ta ga nagɪ narapɔlɪ dieke dɪ narɪna a keŋ kʊʊ aŋ tɪ dii dʊʊga.
24 Dama die n yile dɪ n bʊa wa gie kpiye mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ ma, ta bɪ yile dɪ ʊ baya mɪŋ, ama ʊ yiŋŋɪ keŋ mɪŋ.' Die wɪa die ba piili a die dʊʊgaka aŋaŋ sʊgɪfɪalɪŋ.
25 "Ama saŋka mi, die ʊ bʊa jakʊʊrɪ die ye bie wo kʊakʊ ma. Die ʊ kienene tigiri a keŋ gbigi tigiri, die ʊ wʊŋ yɪlaha aŋaŋ siele he.
26 Die wɪa die ʊ wa tʊntʊntɪba wʊnyɪ a pɪasɪ wa wudieke dɪ yinene tigiri me.
27 Die ʊ yiŋŋɪ balɪ wa dɪ, 'Fʊ nɪmbʊa wa yiŋŋɪ keŋ mɪŋ, fʊ chʊa wa dɪ kʊʊ narapɔlɪ dieke dɪ narɪna, dama ʊ yiŋŋɪ keŋ mɪŋ aŋaŋ alaafɪa.'
28 Die bʊa jakʊʊrɪ die dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ, ta zeti dɪ ʊ kaaŋ juu gbaakʊ sʊŋ; die wɪa die ʊ chɔɔŋ dɪ keŋ nyɪŋ a jʊʊsɪ wa dɪ ʊ keŋ juu,
29 ama die ʊ yiŋŋɪ balɪ ʊ chɔɔŋ wa dɪ, 'Ye, bɪnaha gie mana n tʊma a yɪa fʊ mɪŋ sɪba yɔmʊ, ta saaga fʊ nʊaŋ, ama ka yi mɪŋ biibiŋ gbaŋ dɪ n kʊʊ a wa n zʊalɪŋ aŋ tɪ dii ta yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ.
30 Fʊ bʊa wa gie nɪŋ die chʊʊsɪna fʊ nyinti mana hɔgʊba ma wa, dɪ keŋ tigiŋ fʊ kʊʊ narapɔlɪ narɪkɪŋ a yɪ wa.'
31 Ʊ chɔɔŋ wa die dɪ yiŋŋɪ a balɪ wa dɪ, 'N bʊa, saŋŋa mana fʊ bie wo n jigiŋ, ta jadieke mana n yalla die dɪ yi fʊ sɪɪtɪ.
32 Ama dɪ mʊ tɪ dime dʊʊga ta yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ dama die tɪ yile dɪ fʊ nɪmbʊa wa gie kpiye mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ ma, ta bɪ yile dɪ ʊ baya mɪŋ, ama lele tɪ ye wo mɪŋ.' "

16

Tʊʊma jakʊʊŋ nandagɪrɪ

1 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, "Ligiretieŋ wʊnyɪ die benne a yallɪ tʊntʊntʊ jakʊʊŋ ʊ daansa ʊ nyinti, die ba keŋ balɪ wa dɪ ʊ die ʊ ligirehe yɔrɪ yɔrɪ.
2 Die wɪa die ʊ wa wa a balɪ wa dɪ, 'Bɪa yine maŋ wʊmma fʊ wɪa dene? Kaaŋ bɪ yi n tʊʊma jakʊʊŋ, die wɪa biisi n nyinti mana aŋ n ye.'
3 Ta tʊʊma jakʊʊrɪ die dɪ yile dɪ, 'Bɪa maŋ baa n yi? N jakʊʊrɪ baa ʊ vʊarɪ mɪŋ mɪŋ tʊʊma ma. N ka hagɪrɪ a baaŋ nan kʊa, ta chɪga viivi n baaŋ nan jʊʊsɪ.
4 N sɪba wudieke n baaŋ nan yi lele amʊ maŋ keŋ waarɪ tʊʊmaha vuosi nan tuo mɪŋ ba tige me.'
5 Die wɪa die ʊ wa vuodiekemba mana die dɪ dine ʊ jakʊʊrɪ hamɪŋ wʊnyɪ wʊnyɪ. Die ʊ pɪasɪ bʊmbʊŋaŋ vuoke dɪ, 'N jakʊʊrɪ hamɪŋ aŋmɪa benne fʊ jigiŋ?'
6 Die ʊ yiŋŋɪ a balɪ wa dɪ, 'Kpaatɪ gbiesi kɔbɪsɪ-nɪɪ.' Daa wa dɪ balɪ wa dɪ, 'Hamɪŋ gbanɪŋ wʊnna tuo kala lagɪ lagɪ a yiŋŋɪ maagɪ kɔbɪsɪ-nɪɪsa.'
7 Ta balɪ wʊnyɪ dɪaŋ, 'Aŋmɪa fʊ gbaŋ fʊ dii?' Ʊ yiŋŋɪ balɪ wa dɪ, 'Zaa bɔtʊsɪ kobɪga.' Ta daa wa dɪ balɪ, 'Fʊ hamɪŋ gbanɪŋ wʊnna, yiŋŋɪ maagɪ baŋɪsɪ-nɪɪ.'
8 Die ligiretieŋ wo die dɪ wʊnna ʊ tʊʊmaha jakʊʊrɪ nyɪnyɪrɪtʊ wa dɪ yine die wo, die ʊ bɪrɪ wa, dama ʊ tʊŋ

wa aŋaŋ yıaŋ.” Yisa die dı balı ba dı, “Vuodiekemba dı dına tıŋgbaŋka gie sieku yaa yıaŋ ba sʋnsʋŋ a tıaŋ vuodiekemba dı dına chaaŋkʋ sieŋ dı yalla die wo.

9 Manıŋ, n bala nı, nı nagı tıŋgbaŋka gie ma ligire a yime wudieke Ɲmıŋ dı yaalala, amʋ a keŋ kpatı saŋŋa dieke ʋ nan tuo nı arızanna ma.

10 Vuodieke mana dı mıŋŋına tʋma tʋnbıŋ vıınıŋ, nan bıagı mıŋŋı tʋŋ tʋnkpııŋ vıınıŋ, ta vuodieke dıaŋ dı nyırınana aŋaŋ ligiribiŋ, nan dı nyıra aŋaŋ ligirikpııma.

11 Dıı yi fʋ nyıra aŋaŋ tıŋgbaŋka gie ligire, Ɲmıŋ nan nagı arızanna ligire a yi fʋ nuusi me?

12 Ta dıı yi fʋ nyıra aŋaŋ vuoŋ nyinti, mınıa bala ʋ yı fʋ fʋ tʋaŋ?

13 “Yɔmʋ kaaŋ bıagı a jıama naalıŋ bale. Ʋ nan haa wʋnyı ta chome wʋnyı, yaa ʋ nan yı wʋnyı jılıma ta wʋnyı ʋ nine kaaŋ dı suuli. Vuoŋ kaaŋ bıagı a jıama Ɲmıŋ aŋaŋ ligire.”

Yisa wʋbalıka a taŋ
(Mat. 11.12, 13; 5.31, 32; Maki 10.11, 12)

14 Die Farasisisi die dı wʋŋ wıaha gie mana, ta die a vʋara Yisa fala, dama die ba yaala ligire wıa pam.

15 Die Yisa dı balı a yı ba dı, “Nınıŋ nı yine vuodiekemba dı yinene nı gbaŋ sıba vuovıına vuosi nıŋŋa, ama Ɲmıŋ sıba nı sʋgıtı ma. Dama jadieke vuota dı yilinene dı ka yaa nyʋarı pam wa, Ɲmıŋ jigiŋ nıŋ ka yiwo jatɔgʋ.

16 “Mosisi mıraha aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba die dı maagına wudiekemba ba die beri mıŋ a keŋ tʋgı Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʋ saŋka, a nyıŋ Jɔɔn keniŋ saŋka ba mʋʋla Ɲmıŋ wʋvıına yaa gamma ʋ naarı ma, ta vuoŋ mana dı mıa dı ba juu mi.

17 Ɲmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan keŋ tıaŋ ga ama Ɲmıŋ mıraha wʋbiŋ gbaŋ kaaŋ tıaŋ ga.

18 “Daa dieke mana dı keŋ zeti ʋ hɔgʋ ta yiŋŋi faarı hɔgʋ gaaŋ yiwo hɔgʋkpana tʋʋma, ta dembiŋ dieke dıaŋ dı faarına hɔgʋ wa yiwo hɔgʋkpana tʋʋma.”

Nyintitieŋ aŋaŋ zɔɔlıntieŋ Lazurusi wıa

19 Ta Yisa die dı bı balı ba dı, “Nyintitieŋ wʋnyı die benne a yeegi nyiŋyeeki dieke dı yalla ligire pam ta bie ʋ dʋŋŋʋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ daaŋ mana.

20 Ta die daa zɔɔlıntieŋ wʋnyı dıaŋ die benne ba wasa wa Lazurusi, ta die ʋ yaa kʋjaga pam. Die ba ŋaaŋ yaa wa a keŋ dʋaŋ nyintitieŋ wo sanʋaŋ ma,

21 die ʋ ŋaaŋ yaala ʋ dii wo nyintitieŋ wo nyindiiki chʋata dı ŋaana nanna tıŋgbaŋ; die gbaası gbaŋ dı keŋ lansa ʋ kʋjagaha.

22 “A kʋaŋ chaaŋ zɔɔlıntieŋ wo die dı kpi, malakasi die dı keŋ chii wo a ga Abarahami jigiŋ arızanna ma. Ta nyintitieŋ wo dıaŋ dı keŋ kpi, die ba guu wo.

23 Die ʋ ga bie kpiiliŋ jigiberisikiŋ, die dı wʋmma wa pam. Die ʋ daansı a ye Abarahami saasaa, ta Lazurusi kalı ʋ jigiŋ.

24 Die wıa die nyintitieŋ wo die dı natı a wa dı, ‘N chʋa Abarahami, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ ta fʋ tʋŋ Lazurusi ŋaŋ ʋ ga nagı nuubiŋ a luo nyaaŋ ma a keŋ gbi n jiliŋ, dama n paalı die wahala bolibu gie me.’

25 Ama Abarahami die dı balı wa dı, ‘N bʋa, tıınsı dı die fʋ benne fʋ mısı ma wa, die ye wo nyınvıına, ta Lazurusi dı ye nyınbıatı mana, ama lele ʋ bie wo nansıŋ ma giena ta fʋ bie wahala ma.

26 Ta wudieke dı gʋtına yine, gulikpeŋkpııŋ benne tınıŋ aŋaŋ fʋ sʋnsʋŋ, die wıa vuodiekemba dı benne gie a yaala ba gası a keŋ fʋ jigiri kaaŋ bıagı, ta vuodieke dı benne fʋ jigiri dı yaala ba gası a keŋ tı jigiŋ dıaŋ kaaŋ bıagı.’

27 Die nyintitieŋ wo dı balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ Abarahami, die nıŋ n jʋʋsa fʋ, tʋŋ Lazurusi aŋ ʋ ga n chʋa tigiŋ me,

28 n yaa wa n nımballı banʋ, vaa ʋ ga a ga kpaaŋ ba amʋ ba gbaŋ ba da keŋ keŋ wahalaka gie jigiŋ.’

29 Die Abarahami dı baarı dı, ‘Fʋ nımballı yaa Mosisi aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba wıa Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma. Ba wʋmma ha.’

30 Ta nyintitieŋ wo dı yiŋŋi balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ Abarahami, aayı, die nyıına ma ka mʋ; ama dıı yi vuoŋ dı nyıŋ kuŋ me a ga ba jigiŋ ba nan chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma.’

31 Ama die Abarahami dı balı wa dı, ‘Dıı yi ba kaaŋ wʋŋ Mosisi aŋaŋ Ɲmıŋ naazʋalıba dı maagına wudieke Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma wa, ba kaaŋ tarıgı ba sʋŋanyile dıı yi ta vuoŋ dı hagı kuŋ me gbaŋ a ga ba jigiŋ.’ ”

17

Bıaŋ wıa
(Mat. 18.6, 7, 21, 22; Maki 9.42)

1 Womi Yisa dı balı yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Nı da yilime dı magısıŋ kaaŋ keŋ; ama wʋbıaŋ bie vuodiekemba dı vanana ba chanchaalıŋ dı yie bıaŋ.

2 Ba tıŋ nagı nııŋ a bɔbı a yeegi ʋ nyie a nagı wa a taaŋ nyaakpııŋ ma dı tıŋ nan dı kpıa a tıaŋ ʋ baaŋ nan yi ballıbısı gie wʋnyı yi bıaŋ.

3 Die wıa nı yigi nı gbaŋ!

"Dıı yi fʋ nımbʋa dı yi fʋ bıaŋ, kpaaŋ
wa; ama dıı yi ʋ baarı dı ʋ chʋʋsı fʋ mıŋ,
fʋ nagı ʋ taalı a chaa wa.
4 Dıı yi ʋ yi fʋ bıaŋ bʋyʋpɔyı dabalımıŋ,
ama ta yiŋŋi keŋ fʋ jigiŋ bʋyʋpɔyı a baarı
dı ʋ chʋʋsıya, fʋ nagı ʋ taalı a chaa wa."

Yada wıa

5 Saŋŋa kaanı die tı Yɔmʋtieŋ Yisa
tʋntʋntıba dı balı yı wa dı, "Vaa tı yadaka
gʋtı."
6 Die ʋ yiŋŋi balı ba dı, "Dıı yi nı yaa
yada sıba kaŋmıŋ biŋ, nı nan bıagı a
balı yı tııkpııka gie dı, 'Vʋʋ a ga nan
nyaakpııbʋ gie me' aŋ ka seŋ a tuo fʋ
nʋaŋ.

Tʋntʋntʋ dı mʋna ʋ yi die

7 "Dıı yi ta nı wʋnyı dı yallı tʋntʋntʋ ta
ʋ kʋa yaa ta daansa yiise, ta ʋ keŋ nyıŋ
kʋaŋ a keŋ tigiŋ, nan balı wa dı, 'Keŋ lagı
a keŋ kala dii nyindiike?'
8 Aayı, nan balı wa dı, 'Vʋarı fʋ kʋaŋ
nyinti ta yeegi nyınvıına a yi n nyindiike
a zieŋ mıŋ aŋ n keŋ dii ta nyuu, ka kʋaŋ
chaaŋ fʋ gbaŋ fʋ dii ta nyuu.'
9 Fʋ yile dı jakʋʋrı nan waası tʋntʋntʋ
wa ʋ yine wudieke ʋ bala wa dı ʋ yi wo?
Aayı.
10 Die gbaŋ dı sıı nı jigiŋ, saŋŋa dieke
nı keŋ tʋŋ tʋŋ dieke Ŋmıŋ dı bala dı nı
yiwo a kpatı, nı balı dı, 'Tı yiwo tʋntʋntıŋ
nyıına. Tınıŋ tı yiwo wudieke dı mʋna tı
yi nyıına.' "

Yisa die dı gbaanna gama baŋ dene

11 Yisa die dı ganana Jerusalemi die ʋ
daagı Samaria aŋaŋ Galili sʋnsʋŋ aŋaŋ
sʋnsʋŋ.
12 Die ʋ gana ga juo tıŋkpaŋŋı kaanı; ta
gama baŋ die dı keŋ tuoli wo mi. Die ba
zie saasaa,
13 ta faası natı a baarı dı, "Jakʋʋŋ Yisa,
chıgı tı zɔɔlıŋ!"
14 Yisa die dı ye be ta balı yı ba dı, "Nı
gamma Ŋmıŋ kıkaabıtʋ jigiŋ aŋ ba jııŋ nı
ye." Die ba benne sieku me a gara wa die
ba ye gbaamıŋ.
15 Ta die ba wʋnyı die dı yiŋŋi keŋ
Yisa jigiŋ dama die ʋ sıba a baarı dı
Yisa gbaanna wa, a keŋ bırı Ŋmıŋ aŋaŋ
lɔlıkpııŋ.
16 A die nagı ʋ gbaŋ a taaŋ Yisa nıŋŋa
ta waasa wa; ama die daa wa die yiwo
Samaria vuoŋ.
17 Yisa die dı pıası dı, "Daa vuosi baŋ die
yene gbaamıŋ? Ama bawayı wa bie sıa?
18 Ba wʋnyı ka keŋ dı ba bırı Ŋmıŋ sie
chaanʋ wa gie?"
19 Ta die wa balı daa wa dı, "Hagı a ga,
fʋ yada gbaanna fʋ."

Ŋmıŋ naarı keniŋ wıa
(Mat. 24.23-28, 37-41)

20 Mi die Farasisi bataŋ die dı pıası Yisa
saŋŋa dieke Ŋmıŋ naarı dı balla ka keŋ.
Die ʋ yiŋŋi balı ba dı, "Ka ka yi sıba nı
nan daansı a ye Ŋmıŋ naarı dı balla ka
keŋ die.
21 Vuoŋ wori a baaŋ baarı dı, 'Daansı,
ka wʋnna', yaa 'Ka benne mi wo'; dama
Ŋmıŋ naarı bie nı sʋgıtı ma."
22 Mi die ʋ balı yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı,
"Saŋŋa kieŋ nı nan dı yaala nı ye manıŋ
vuota Bʋa keniŋ, ama nı kaaŋ ye.
23 Ba nan daansı balı nı, 'Ye, ʋ benne mi
wo' yaa 'Ye, ʋ bie giena.' Ama nı da keŋ
nyıŋ a dı dıa yaalıma mıŋ;
24 dama manıŋ vuota Bʋa keniŋ nan dı
sıı sıba nıınyıgısıŋ dı ŋaana nyıgısı a
chaaŋ ŋmıŋsikpeŋ mana a nyıŋ tıŋ chıaŋ
a ga tʋgı tıŋ sikpeŋ die wo.
25 Ama sie n woliŋ dii wahala pam ta
leleke gie vuosi bı zeti mıŋ.
26 Die dı sına die Nowa saŋka, die gbaŋ
gbaŋ dı baa dı sımma manıŋ vuota Bʋa
keniŋ saŋŋa.
27 Die Nowa saŋka, vuosi die die mıŋ ta
nyuo ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgʋlıaŋ a
yıa chʋllıŋ, ta die a ga tʋgı daa dieke Nowa
dı juune haarıkpııkʋ, ta die nyaakpııbʋ
die dı keŋ kʋʋ vuoŋ mana die dı wone
haarıkpııkʋ ma wa.
28 Loti saŋŋa gbaŋ die sıı wa die; die
vuoŋ mana die dı die ta nyuo, ta daa a
yalla, ta bʋra ta mıa tige;
29 ama daa dieke Loti die dı nyınna
Sodomi tıka, ta boliŋ aŋaŋ maafajiribi die
dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ kʋʋ ba mana.
30 Naa dı baa dı sımma daa dieke manıŋ
vuota Bʋa dı balla n keŋ wo.
31 "Dınıŋ daarı mi daa dieke dı benne
mampili sikpeŋ* da keŋ a sʋʋŋ ʋ juoku
sikpeŋ dı ʋ ga a nagı ʋ nyinti; ta vuodieke
dıaŋ dı benne ʋ kʋaŋ ma da keŋ yiŋŋi a
kuli tigiŋ dı ʋ ga a nagı ʋ nyinti.
32 Nı tıınsı Loti hɔgʋ† wa wıaha.
33 Vuodieke mana dı kpaŋŋınana ʋ gbaŋ
dı ʋ gbatı ʋ miivoli nan waarı ka, ama
vuodieke mana dı waarına ʋ miivoli n wıa
nan daansı ye ke.
34 N bala nı, saŋŋa dieke n baaŋ nan keŋ
wo, vuosi bale nan dı dʋa jadʋakıbalımıŋ
ma, ta n nagı wʋnyı ta vaa wʋnyı.
35 Hɔɔŋ bale nan dı nʋma zaa nıa ma, ta
n nagı wʋnyı ta vaa wʋnyı. ((
36 Saŋka mi dembisi bale nan dı tʋma
kʋaŋ ma, ta n nan nagı wʋnyı ta vaa
wʋnyı.))"
37 Ta ʋ kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa
dı, "Tı Yɔmʋtieŋ, sıa?"

* **17:31 17.31** Ba ŋaaŋ kuse ba juone sikpeŋ me.
† **17:32 17.32** Loti hɔgʋ wa die dı yiŋŋi daansı kʋaŋ a bırıŋ yataŋ.

Ta ʊ yiŋŋi balı ba dı, “Jigidieke jakpiikiŋ dı benne, mi zuuti dı lagısa.”

18

Kpihɔgʊ aŋaŋ sarıya diiru nandagıŋ

1 Saŋka mi Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı ʊ dagı ba dı dı mʊ ba jʊʊsıma Ɲmıŋ saŋŋa mana, ta da keŋ gbalıgıma, die ʊ balı ba dı,

2 “Sarıya diiru wʊnyı die benne tıŋ kaanı ma, die ʊ ka chıga Ɲmıŋ ta ka bı yıa vuota jılıma.

3 Ta kpihɔgʊ wʊnyı dıaŋ die benne tıka ma, a chʊŋ gara daa wa jigiŋ a jʊʊsa wa dı, ‘Dii n wıırı gie a yı mıŋ aŋaŋ vuodieke dı mugisinene mıŋ.’

4 Ama die sarıya diiru wo die ka saaga, ta ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ yile dı, ‘N ka wɔŋ chıga Ɲmıŋ yaa a yıa vuota jılıma,

5 ama kpihɔgʊ wa gie dı faasına daama mıŋ wıa, n ko baa n dii ʊ sarıya ka a yı wa mıŋ, dı daa die ʊ nan dı kieŋ daaŋ mana ta vaa n gbalıgı aŋaŋ wa.’ ”

6 Tı Yɔmʊtieŋ die baarı dı, “Nı wʊmma wudieke sarıya diiru wo dı kana ka chıga Ɲmıŋ dı balla.

7 Ta lele, Ɲmıŋ kaaŋ dii sarıya a yı ʊ vuovʊarıka, vuodiekemba dı jʊʊsınana wa ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ dı ʊ suŋŋi be wo? Ʊ nan dı yʊasa dı ʊ suŋŋi be?

8 N bala nı, ʊ nan dii sarıya a yı ba, ta yi ke lagı lagı. Manıŋ vuota Bʊa dı keŋ keŋ saŋŋa dieke, n nan ye vuodieke dı yine mıŋ yada tıŋgbaŋka gie me?”

Farasisi vuoŋ aŋaŋ lampotuosiru nandagırı wıa

9 Yisa die dı bı a taaŋ nandagırı gie a yı vuodiekemba dı bala dı ba yiwo vuovıına, ama ta ka yıa ba chanchaalıŋ jılıma.

10 Die ʊ baarı dı, “Dembisi bale die nyınna a ga Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ dı ba jʊʊsı Ɲmıŋ; wʊnyı die yiwo Farasisi vuoŋ, wʊnıŋ wa dıaŋ dı yi lampotuosiru.

11 Die Farasisi vuoke dı ga zie lʊgıŋ a jʊʊsı Ɲmıŋ ʊ sʊŋ ma dı, ‘Ɲmıŋ, n waasa fʊ, dama n ka yi tʊntʊmbıatı tieŋ sıba n chanchaalıba. N ka yi halı tieŋ, n ka yi ŋmıŋchıbıtieŋ yaa dembiŋ dieke dı yaala hɔɔŋ. N bı waasa fʊ dama n ka sıı sıba lampotuosiru wo gie.

12 N ŋaaŋ bɔba nʊaŋ daraa ale daraa yʊpɔyı mana sʊŋ, ta yıa fʊ n nyinti baŋ mana sʊŋ kaanı.’

13 Ama die lampotuosiru wo die dı ga a zie saasaa, ta ka yaala ʊ kɔtı ʊ sikpeŋ ŋmıŋsikpeŋ, ta vigi ʊ sikpeŋ ta baarı dı, ‘Nabidie Ɲmıŋ, chıgı mıŋ zɔɔlıŋ, dama n yiwo tʊntʊmbıatı tieŋ.’ ”

14 Yisa die dı bı baarı dı, “N bala nı, die dı yiwo lampotuosiru wo Ɲmıŋ dı tuo ʊ jʊʊsıŋ daa Farasi vuoke; dama vuodieke mana dı kɔtına ʊ gbaŋ ŋmıŋsikpeŋ, Ɲmıŋ nan sʊʊŋ wa tıŋgbaŋ; ta vuodieke dıaŋ dı sʊʊna ʊ gbaŋ tıŋgbaŋ, Ɲmıŋ nan kɔtı wa ŋmıŋsikpeŋ.”

Yisa die dı tuone ballıbısı dene
(Mat. 19.13-15; Maki 10.13-16)

15 Die vuosi bataŋ die dı chii ba ballınyaalısı a keŋ Yisa jigiŋ dı ʊ nagı ʊ nuusi a dıısı dıısı ba ma, ama die ʊ kʊaŋandıısırıba dı yene naa wa, die dı nata ba.

16 Ta Yisa die dı wa ballıbısısı dı ba kiere ʊ jigiŋ, ta balı a yı ʊ kʊaŋandıısırıba dı, “Nı vaa ballıbısısı kiere n jigiŋ ta nı da kagı ba sieŋ dama ba chanchaalıŋ sına Ɲmıŋ naarı.

17 Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı kana ka tuo Ɲmıŋ naarı sıba bʊabiŋ, kaaŋ wɔŋ juu ke.”

Nyintitieŋ wʊnyı wıa
(Mat. 19.16-30; Maki 10.17-31)

18 Saŋka mi jakʊʊŋ wʊnyı die dı keŋ Yisa jigiŋ a pıası wa dı, “Dıdagırʊ vıınıŋ, lalıa maŋ nan yi ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ?”

19 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Bıa wıa fʊ wasa mıŋ vuovıınıŋ? Vuoŋ wori a yi vuovıınıŋ, sie Ɲmıŋ nyıına ma.

20 Wɔŋ sıba Ɲmıŋ mıraha: ‘Da keŋ yaalı vuoŋ hɔgʊ yaa vuoŋ chʊrʊ, da keŋ a kʊʊ vuoŋ, da keŋ a gaarı, da keŋ yi ŋmınchıbısı daansıatieŋ, yıma fʊ chʊa aŋaŋ fʊ naa jılıma.’ ”

21 Die daa wa dı yiŋŋi a balı dı, “N yine bʊabiŋ mana a yaa ga mʊʊna, n dıı mıraha gie mana mıŋ.”

22 Yisa die dı wʊnna naa, die ʊ balı yı wa dı, “Wʊbalımıŋ tıala fʊ. Nagı fʊ nyinti mana a daa ta nagı ligirehe a yı zɔɔlıntieliŋ, ta nan dı yallı nyinti arızanna ma; ta a kʊaŋ chaaŋ fʊ keŋ dıa mıŋ.”

23 Ama daa wa die dı wʊnna naa, ʊ sʊŋ die dı paalı chʊʊsı, dama die ʊ faası yallı wa nyinti pam.

24 Yisa die dı mıŋŋı dı ʊ sʊŋ chʊʊsıya mıŋ, ta baarı dı, “Dı tʊa pam dı nyintitieliŋ juu Ɲmıŋ naarı ma.

25 Dı faası tʊa mıŋ dı nyintitieŋ juu Ɲmıŋ naarı ma a tıaŋ nyɔgını dı baaŋ nan daagı garıyııŋ vɔrıŋ ma a nyıŋ dene.”

26 Die vuodiekemba die dı wʊnna wa wa die dı pıası dı, “Die nıŋ manıa baaŋ nan ye gbatıtaanıŋ?”

27 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Wudieke vuota dı kana kaaŋ bıagı a yi, Ɲmıŋ nıŋ nan bıagı a yi.”

28 Ta Piita dı balı wa dı, “Ye, die tı va wa tı nyinti mana ta keŋ dı fʊ.”

29 Yisa die dı yiŋŋi a balı yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı vana ʊ

tigiŋ yaa ʋ hɔgʋ yaa ʋ nɪmballɪ yaa ʋ chɔɔŋ aŋaŋ nuŋ yaa ʋ ballɪ Ɲmɪŋ naarɪ wɪa,
30 nan bɪ ye he pam tɪŋgbaŋka gie me a tɪaŋ ʋ vana nyindiekemba ba, saŋŋa dieke dɪ kienene wo, ʋ nan ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ."

Yisa die dɪ bɪna a balɪ ʋ kumbu wɪa bʋtaa ma dene
(Mat. 20.17-19; Maki 10.32-34)

31 Womi Yisa die dɪ yaa ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo a nyɪŋ lʋgɪŋ a balɪ ba dɪ, "Nɪ wʋmma, tɪ gara Jerusalemi, jigidieke ba bala ba yi manɪŋ vuota Bʋa wudiekemba mana die Ɲmɪŋ naazʋalɪba dɪ maagɪna yaa gamma n wɪa wa,
32 dama ba nan nagɪ mɪŋ a yɪ vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu vuosi nuusi me, dɪ ba vʋarɪ mɪŋ fala ta bɪ zɪa mɪŋ ta tɪɪrɪ nɪntɔbɪtɪ a yi mɪŋ,
33 a nɪgɪ mɪŋ aŋaŋ kpaasɪŋ ta kʋʋ mɪŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan hagɪ kumbu me."
34 Ama die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die ka sɪba wɪaha kaanɪ gbaŋ chɪaŋ, dama Ɲmɪŋ die ligi wo ba yɪaŋ, die yine die ba ka sɪba wudieke ʋ balala wa chɪasɪ.

Yisa die dɪ yuorine daa yɪɪ wʋnyɪ nine dene
(Mat. 20.29-34; Maki 10.46-52)

35 Yisa die dɪ kenne gbige Jeriko daa yɪɪ wʋnyɪ die dɪ kalɪ sieku nʋaŋ a jʋʋsa.
36 Die ʋ wʋnna ta kpɪkpaakʋ chʋŋ tɪanna wa, die ʋ pɪasɪ dɪ, "Bɪa yinene?"
37 Die ba balɪ wa dɪ, "Yisa, vuodieke dɪ yine Nazeriti vuoke tɪannana."
38 Die ʋ faasɪ wa dɪ, "Yisa, Davidi haagɪŋ, chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ."
39 Ama vuodiekemba die dɪ benne nɪŋka die dɪ natɪ wa ta balɪ wa dɪ ʋ tarɪ watɪ, ama die ʋ faasɪ nata dɪ, "Davidi haagɪŋ, chɪgɪ mɪŋ zɔɔlɪŋ."
40 Die wɪa Yisa die dɪ zie ta yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa daa wa a keŋ ʋ jigiŋ. Die ʋ kenne a gbigi wo, Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ,
41 "Bɪa fʋ yaala n yi a yɪ fʋ?"
Die ʋ yiŋŋi baarɪ dɪ, "N Yɔmʋtieŋ, n yaala fʋ yuori n ninehe mɪŋ."
42 Mi Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, "Yesime, fʋ yine yada ka wɪa fʋ ye gbaamɪŋ."
43 Lele womi die ʋ ninehe dɪ yuori, die ʋ dɪ Yisa ta bɪra Ɲmɪŋ. Die kpɪkpaakʋ dɪ yene wo wo, die ba mana dɪ bɪrɪ Ɲmɪŋ.

19

Yisa aŋaŋ Zakiyosi wɪa

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ ga a juu Jeriko a chʋŋ tɪanna.
2 Ta daa wʋnyɪ die dɪ bie mi ba wasa wa Zakiyosi, die ʋ yiwo lampotuosiriŋ jakʋʋŋ, ta die yaa nyinti pam.
3 Die ʋ mɪa ʋ ye Yisa dɪ yine vuodieke, ama die ʋ yine vuogobiri wɪa die ʋ ka bɪagɪ ye wo dama vuosi die dala mɪŋ.
4 Die wɪa die ʋ chɪgɪ a dɪ kpɪkpaakʋ nɪŋŋa a ga jʋalɪ chunchuliŋ tɪɪŋ dɪ ʋ ye Yisa, dama die ʋ gara mi chaaŋ.
5 Yisa die dɪ kenne a tʋgɪ mi wo, ʋ daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ ta balɪ yɪ wa dɪ, "Zakiyosi, keŋ sʋʋŋ lagɪ lagɪ. Sie n yi fʋ chaanʋ jinne."
6 Ta Zakiyosi die dɪ yi lagɪ lagɪ a keŋ sʋʋŋ ta waasɪ wa aŋaŋ sʋgɪfɪalɪkpeŋkpɪɪŋ ta yaa wa ga ʋ tigiŋ.
7 Ta vuodiekemba mana die dɪ yene wo die dɪ piili a vʋʋna wɪa dɪ, "Daa wa gie ga bɪrɪŋ wa chaanʋ tʋntʋmbɪatɪ tieŋ wo tigiŋ me."
8 A kʋaŋ chaaŋ die Zakiyosi dɪ hagɪ a zie a balɪ yɪ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ, "N Yɔmʋtieŋ, wʋmma, n nan puo nyindiekemba n yalla bule ta nagɪ kaanɪ a yɪ zɔɔlɪntieliŋ; ta dɪɪ yi maŋ nyɪrɪ wa vuoŋ, n nan yiŋŋi tuŋ wo die bʋnɪɪsa."
9 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, "Gbatɪtaanɪŋ keŋ tigiri gie vuosi me jinne, dama fʋ gbaŋ yiwo Abarahami haagɪŋ.
10 Manɪŋ vuota Bʋa keŋye mɪŋ dɪ n yaalɪ vuodiekemba dɪ bana ta ye be a gbatɪ ba taaŋ."

Salɪma bie nandaga wɪa
(Mat. 25.14-30)

11 Die vuosi die dɪ yene a wʋmma wɪaha gie wo, Yisa die dɪ bɪ a taaŋ ba nandagɪŋ, dama die ba yile dɪ Yisa dɪ gbigine Jerusalemi wɪa, Ɲmɪŋ naarɪ die baa ka keŋ wo lagɪ lagɪ.
12 Die wɪa die ʋ baarɪ dɪ, "Daa jakʋʋŋ wʋnyɪ die gana tɪŋgbaŋ saasaa dɪ ba ga kalɪŋ wa naa, ta ʋ yiŋŋi keŋ tigiŋ.
13 Die ʋ balla ʋ ga wa die ʋ wa ʋ tʋntʋntɪŋ baŋ, ta yɪ yɪ ba salɪma* bie kaanɪ kaanɪ, ta balɪ yɪ ba dɪ, 'Nɪ nagɪ ligirehe gie a tʋŋ tʋʋma a ga tʋgɪ saŋŋa dieke n baaŋ nan viiri keŋ.'
14 Ama die ʋ tɪka vuosi die ka yaala ʋ wɪa, die wɪa die ba tʋŋ tʋntʋntɪŋ dɪ ba ga balɪ naakpɪɪka dɪ ba ka yaala daa wa gie yi ba naaŋ.
15 "Ama die daa jakʋʋrɪ dɪ ga dii naarɪ ta yiŋŋi keŋ tigiŋ. Die ʋ kenne wo, die ʋ wa ʋ tʋntʋntɪba die ʋ yɪna ba ligirehe a lagɪsɪ, dɪ ʋ yaala ʋ ye ba yene nyʋarɪ die a gʋtɪ.
16 Nɪŋŋaŋ vuoke die dɪ keŋ a baarɪ dɪ, 'Jakʋʋŋ, n ye wo salɪma bie baŋ a gʋtɪ fʋ yɪna mɪŋ jadieke wo ma.'

* **19:13 19.13** Salɪmbiŋ die yiwo chɪɪtɪ ataa tune.

17 Die jakʋʋrı dı baarı dı, ‘Kpaŋŋı fʋ
gbaŋ, yiwo tʋntʋntʋ vıınʋ. Fʋ mıŋŋına a
pɔgılı jabike wıa, n nan nagı tıgısı baŋ a
yi fʋ nuusi me.’
18 Die vuodieke dı diisine wo dı keŋ a
baarı dı, ‘Jakʋʋŋ, n ye wo salıma ligire bie
anʋ a gʋtı jadieke fʋ yına mıŋ wa ma.’
19 Jakʋʋrı die dı balı a yı geŋ wo dıaŋ dı,
‘N nan nagı tıgısı anʋ a yi fʋ nuusi me.’
20 “Wʋnyı dıaŋ dı keŋ a baarı dı, ‘Jakʋʋŋ
fʋ ligire bini wʋnna, die n nagı vili wo
gachɔɔtıŋ ma a nagı lɔbırı,
21 dama die n chıga fʋ wa ŋmaamıŋ,
dama yiwo vuodieke wıa dı tʋana. Naga
jadieke dı kana a ka yi fʋ jaaŋ, ta gobe
jadieke fʋ kana ka bʋrıya.’
22 Ta jakʋʋrı die dı balı yı wa dı, ‘Fʋnıŋ
tʋntʋntı bıaŋ, n nan nagı fʋ gbaŋ gbaŋ
fʋ wʋbalıka a dii fʋ sarıya. Sıba a baarı
n yiwo vuodieke wıa dı tʋana, ta naga
jadieke dı kana ka yi n jaaŋ, ta gobe
jadieke n kana ka bʋrıya.
23 Bıa yine ta fʋ ka nagı n ligirebu a
paŋŋı aŋ ba yiŋŋi tuŋ mıŋ aŋaŋ nyʋarı?
Amʋ n tınna a keŋ naa n tıŋ nan tuoke
aŋaŋ nyʋarı.’
24 Womi die jakʋʋrı dı balı a yı
vuodiekemba dı zene mi wo dı, ‘Nı tuo
ligire bini a nyıŋ ʋ jigiŋ ta nagı gʋtı
vuodieke dı yalla ligire bie baŋ wa.’
25 Die ba yiŋŋi balı wa dı, ‘Jakʋʋŋ, ʋ wɔŋ
yaa wa ligire bie baŋ.’
26 Die ʋ yiŋŋi a balı ba dı, ‘N bala nı,
vuodieke dı yalla nyinti, ba nan yı wa pam
a gʋtı, ama vuodieke dı wone wo jaaŋ, bıta
gbaŋ ʋ yalla wa ba nan tuoke a nyıŋ ʋ
jigiŋ.
27 Tɔ, lele n dataası diekemba die dı kana
ka yaala dı n dii naarı, nı ga yaa ba keŋ
giena a kʋʋ ba n nıŋŋa.’ ”

Yisa die dı june Jerusalemi ta ba bıra wa dene

(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Jɔɔn 12.12-19)

28 Yisa die dı bala wıaha a kpatı wa, die
ʋ dı ba nıŋŋa ba gara Jerusalemi.
29 Die ʋ kenne gbigi Betifiji aŋaŋ Betani
tıgısı die dı benne kunkogiŋ dieke ba
wasınana Olivi tısı kunkogiri, die ʋ tʋŋ
ʋ kʋaŋandıısırıba bale a balı yı ba dı,
30 “Nı gamma tıŋkpaŋŋı dieke dı benne
nı nıŋŋa wa, nı die keŋ juo nı nan ye
bonpɔlı dı bɔbına zie ta vuoŋ dı ye ka jʋalı
ka. Nı forisi ke a yaa ka a keŋ giena.
31 Ta dıı yi vuoŋ dı pıası nı dı, ‘Bıa nı
forisi ke?’ Nı balı wa dı, ‘Tı Yɔmʋtieŋ
yaalala ka.’ ”
32 Die ba ga a ye wudieke gbaŋ gbaŋ die
Yisa dı bala a yı ba wa.
33 Die ba forisinene bonpɔlıka, ka
tieŋ die dı pıası ba dı, “Bıa nı forise
bonpɔlıka?”
34 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı Yɔmʋtieŋ
yaalala ka”,
35 ta die ba datı ka a yaa ka a keŋ Yisa
jigiŋ. Ta die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı nagı
gaatı a diisi bonka sikpeŋ ta suŋŋi Yisa dı
jʋalı kalı ka ma.
36 Die ʋ jʋalına a gara wa vuosisi dı nagı
ba gaatı a jaatı sieku me.
37 Die ʋ kenne a gbigi jigidieke sieku
dı sʋʋna gara Olivi kunkogiri jigiri,
ʋ kʋaŋanvuosi mana die dı piili a
bıra Ŋmıŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, ta bıra wa
aŋaŋ lɔlıkpııma yaa gamma mamachi
wʋkpııma dieke ba yene wo dı,
38 “Ŋmıŋ yi alibarika yi naaŋ dieke dı
kienene Nabidie Ŋmıŋ saaŋ ma.
Sʋgıdʋagıŋ bemme arızanna ma, ta nı kɔtı
Ŋmıŋ saaŋ sikpeŋ.”
39 Mi Farasisi bataŋ die dı benne
kpıkpaakʋ ma wa die dı balı yı Yisa dı,
“Dıdagırʋ, balı fʋ kʋaŋanvuosisi dı ba tarı
watı.”
40 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N bala
nı, dıı yi ba tarı, ama tanaha dı dʋana wa
nan dı nata a bıra Ŋmıŋ.”

Yisa die dı kʋnna Jerusalemi wıa dene

41 Die ʋ kenne gbigi Jerusalemi ta ye ke
wo die ʋ kʋŋ ka wıa,
42 ta baarı dı, “Dı yiwo bıaŋ dı jinne
nı vuosi ka sıba wudieke dı baaŋ dı yaa
sʋgıdʋagıŋ a keŋ ba jigiŋ. Lele ka lɔbırıya
mıŋ ba jigiŋ.
43 Jerusalemi, saŋŋa nan keŋ fʋ dataası
nan mıı gaamıŋ a gilıŋ fʋ lʋga mana dı ba
tuoli fʋ. Sojasi nan taaŋ gilıŋ fʋ jigiŋ mana.
44 Ba nan ŋmabı fʋ mana ta kʋʋ fʋ vuosi.
Ba nan chʋʋsı nı tige mana ta taŋ balımıŋ
kaaŋ wıarı a beri ka jigiberisikiŋ. Naa
mana nan keŋ yi dama nı kana ka mıŋŋı
saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı kenne dı ʋ gbatı nı a
taaŋ wa.”

Yisa die dı gana a ga wʋnsı Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene

(Mat. 21.12-17; Maki 11.15-19; Jɔɔn 2.13-22)

45 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı ga juu Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ a piili a yaga
vuodiekemba die dı daanana nyinti mi wo,
46 ta bala yıa ba dı, “Dı maagıya Ŋmıŋ
gbaŋkʋ sʋŋ dı Ŋmıŋ baarı dı, ‘N tigiŋ baa
ka yiwo Ŋmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ.’ Ama nı nagı
ka a bırıŋ wa gaarıŋ jigiberisikiŋ?”
47 Die daaŋ mana Yisa die bie wo
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga
vuosi Ŋmıŋ wıa. Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba aŋaŋ
tıka nyıŋkʋraha die dı mıa dı ba kʋʋ wa,

48 ama die ba ka ye sie dieke ba baaŋ
daagı yi die, dama vuotamba mana die
chıısa wʋmma ʋ wʋbalıkaha ta ka yaala
ba waarı ʋ wʋbalıkaha kaanı gbaŋ.

20

Vuosi bataŋ die dı pıasına Yisa yaa
gamma ʋ yiko wıa dene
(Mat. 21.23-27; Maki 11.27-33)

1 Daaŋ kaanı Yisa die dı bie Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga vuo-
tamba ta mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa vu-
osi, ta Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ
mıraha dıdagırıba aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha
die dı keŋ ʋ jigiŋ,
2 a pıası wa dı, "Balı tı, mınıa yiko me
fʋ yie wıaha gie? Mınıa yına fʋ kanıŋ yiko
ke mi?"
3 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "N gbaŋ
n baa n pıası nı wa wʋpıasıkıŋ. Nı balı
mıŋ,
4 Jɔɔn vuodieke die dı sınana vuosi
Ŋmıŋ nyaabʋ, Ŋmıŋ die yına wa kanıŋ
yiko ke mi yaa vuota?"
5 Die ba piili a bala yıa taŋ dı, "Wʋbıa tı
baa tı balı? Dıı yi tı baarı dı Ŋmıŋ yına
wa yiko ke mi, ʋ nan baarı dı ta bıa wıa
die tı ka yiwo yada?
6 Ta tı bı baarı dı, dı vuota die yına wa,
kpıkpaakʋ gie mana nan taa tı tana dama
ba yi yada dı Jɔɔn die yiwo Ŋmıŋ naazʋa."
7 Die wıa die ba yiŋŋi balı dı, "Tı ka sıba
jigidieke die ka nyınna."
8 Yisa die dı yiŋŋi a balı yı ba dı, "Die
nıŋ, n gbaŋ n kaaŋ balı nı, vuodieke dı
yına mıŋ yiko ke gie maŋ yaa yie wıaha
gie."

Tʋntʋntıba nandagırı wıa
(Mat. 21.33-46; Maki 12.1-12)

9 Womi Yisa die dı taaŋ vuotamba
nandagırı gie dı, "Daa wʋnyı die sone tıısı
dı nyınana bie ʋ kʋaŋ ma, ta die nagı ka
a yı tʋntʋntıŋ nuusi me ta dıa a ga jigiŋ a
ga yʋası.
10 Die a kpaala saŋŋa dı tʋgı ʋ tʋŋ ʋ
yɔmʋ tʋntʋntıba jigiŋ dı ʋ ga tuo ʋ tʋaŋ
a keŋ. Ama die tʋntʋntıba die dı nıgı ʋ
yɔmʋ wa ta vaa ʋ yiŋŋi ga aŋaŋ nuuwıaga.
11 Die wıa die ʋ bı tʋŋ yɔmʋ gaaŋ,
tʋntʋntıba die dı nıgı wa ta nagı wa yi
viivi me ta vaa ʋ viiri ga aŋaŋ nuuwıaga.
12 Womi die ʋ bı tʋŋ yɔmʋ dieke dı
gʋtına bʋtaa ma, die ba yı wa daŋŋa ta
vigi wa taaŋ.
13 Womi kʋaku tieŋ die dı baarı dı 'Bıa
maŋ baa yi? Die nıŋ lele n nan tʋŋ n gbaŋ
gbaŋ n bʋa dieke n chone. Wʋnıŋ nıŋ ba
nan yı wa jılıma.'
14 Ama die tʋntʋntıba dı yene wo wo die
ba balı yı taŋ dı, 'Kʋaku tieŋ faarı diiru
wʋnna. Nı vaa tı kʋʋ wa ta ʋ faarı yi tı
sııtı.'
15 Die wıa die ba nagı wa a nyıŋ kʋaku
ma a ga kʋʋ wa."
Yisa die dı pıası ba dı, "Bıa kʋaku tieŋ
dı nan yi tʋntʋntıba gie?
16 Ʊ nan keŋ a kʋʋ banıŋ vuosi mi ta nagı
kʋaku a yı vuogaası."
Die vuosisi die dı wʋnna naa wa, ba
baarı dı "Ŋmıŋ nagı die a ga saasaa."
17 Yisa die dı daansı ba ta pıası ba dı,
"Ŋmıŋ wıırı gie chıaŋ?
Dı 'Taŋ dieke mımıırıba die dı zetine ta
baarı ba ka yaala ka wa
die yine gɔŋgɔŋyʋgırıŋ taŋ vıınıŋ.'
18 Vuodieke dı nanna tanı gie sikpeŋ nan
ŋmabı ŋmabı ama vuodieke tanı dı keŋ
nan ʋ sikpeŋ ʋ nan nʋŋ nʋŋ sıba zɔŋ."

Lampo tuniŋ wıa
(Mat. 22.15-22; Maki 12.13-17)

19 Die mıraha dıdagırıba aŋaŋ Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋraha die dı mıŋŋına dı
ba wıa Yisa dı taana nandagırı gie wo, die
ba mıa dı ba yigi wo mi, ama die ba chıga
vuotamba ŋmaamıŋ.
20 Die wıa die ba maansa daansa wa, die
ba bı a yı mımaansı daansırıba ligire dı
ba ga Yisa jigiŋ a ga gaaŋ wa sıba ba yiwo
vuovıına, ta pıası wa wʋpıasıka ta ye dı ʋ
nan balı a chʋʋsı aŋ ba yigi wo a ga tıka
jakʋʋrı jigiŋ.
21 Die mımaansı daansırıba dı balı yı
Yisa dı, "Dıdagırʋ, tı sıba baarı wudieke
fʋ balala ta daga wa yiwo wusie, ta ka luge
ama a daga Ŋmıŋ sieŋ aŋaŋ wusie.
22 Balı tı, tı mıraha yı sieŋ mıŋ dı tı
tumme lampo a yıma Romani tıŋ naaŋ wa
Siiza yaa tı da tumme?"
23 Ama Yisa die dı mıŋŋı ba sanna die
wo, ta balı yı ba dı,
24 "Nagı ligiribiŋ a dagı mıŋ. Mınıa nine
chaaŋ aŋaŋ ʋ saaŋ diisine ka ma?"
Die ba baarı dı, "Naaŋ Siiza."
25 Ta Yisa dı balı yı ba dı, "Die nıŋ nı
nagı yı Naaŋ Siiza jadieke dı yine ʋ sııtı
ta nagı yı Ŋmıŋ dıaŋ jadieke dı yine Ŋmıŋ
sııtı."
26 Die ba ka bıagı a yigi wo aŋaŋ wııŋ
vuosisi nıŋŋa, die ʋ yiŋŋi balıkʋ die yine
be mamachi die ba ka bıagı a balı wııŋ.

Kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 Die Sadusisi bataŋ die dı keŋ Yisa jigiŋ;
banıŋ die ba balala dı vuosi kaaŋ daansı
hagı kuŋ me; die ba pıası wa dı,
28 "Dıdagırʋ, Mosisi die maagına mırıka
gie a yı tı dı, dıı yi 'Dembiŋ dı keŋ faarı
ʋ hɔgʋ ta kpi ta wo ballı, dı mʋ daa wa
mi nımbʋa faarı kpihɔgʋ wa amʋ ʋ mıırı
ballı a yı vuodieke dı kpine wo.'

29 Die dembisi bayʋpɔyı die benne a yi nımballı, jakʋʋrı chaaŋ die dı faarı hɔgʋ,
ta ka mıırı ballı ta kpi;
30 womi vuodieke dı diisine bule wo dı
faarı hɔgʋ wa, ta ka mıırı ballı ta kpi;
31 vuodieke dıaŋ dı diisine bʋtaa gbaŋ
dı faarı wa ta kpi ta ka mıırı ballı.
Vuotıalıkaha mana die dı faarı hɔgʋ wa
ta kpi ta ka mıırı ballı.
32 Ka kʋaŋ kʋaŋ chaaŋ hɔgʋ wa dıaŋ dı
kpi.
33 Lele, kuŋ hagıŋ daraaŋ mınıa hɔgʋ
bala ʋ yi wo? Dama ba bayʋpɔyı wa mana
die faarı wa mıŋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Tıŋgbaŋka gie vuosi faara hɔɔŋ ta naga
ba lıaŋ yıa chʋllıŋ,
35 ama vuodiekemba dı mʋna aŋaŋ kuŋ
hagıŋ ta nan keŋ hagı a bemme dʋnıa
haalıkʋ ma wa, ka faara hɔɔŋ yaa a naga
ba lıaŋ yı chʋllıŋ,
36 dama ba kaaŋ bı kpi bıbra; ba nan dı
sıı sıba malakasi, ta bı yi Ŋmıŋ ballı dama
ba hagı wa kuŋ me.
37 Mosisi gbaŋ die dagıya dı kunti nan
daansı a hagı kuŋ me. Mosisi die dı
maagına yaa gamma tııka diilehe, die
ʋ wa wa tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ dı,
‘Abarahami Ŋmıŋ aŋaŋ Aziki Ŋmıŋ aŋaŋ
Jakobu Ŋmıŋ.’
38 Vuosi gie die wɔŋ kpi mıŋ ama ba ye
ko bie wo ba mısı ma dama Ŋmıŋ ka yi wo
kunti Ŋmıŋ, ʋ yiwo vuodiekemba dı benne
ba mısı ma ma Ŋmıŋ, dama ʋ nıŋŋa ba
mana dı beri ba mısı ma.”
39 Die wıa mıraha dıdagırıba bataŋ dı
balı a yı Yisa dı, “Dıdagırʋ, mıŋŋı a balı
mıŋ.”
40 Die wıa die ba chıga dı ba bı pıası wa
wʋpıasıkıŋ.

Mınıa bʋa yine Masia wa?
(Mat. 22.41-46; Maki 12.35-37)

41 Yisa die dı balı yı ba dı, “Lalıa ba
baarı dı Ŋmıŋ vuovʋarıkırı Masia wa baa
ʋ yiwo Davidi haagıŋ?
42 Dama Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ, Davidi gbaŋ
gbaŋ die maagıya yıla gbaŋkʋ sʋŋ dı
‘Nabidie Ŋmıŋ die balı a yı n Yɔmʋtieŋ dı:
kala n nuudiigiri gie chaaŋ
43 a ga tʋgı saŋŋa dieke n baaŋ nan
nagı fʋ dataası a yi fʋ nuusi me.’
44 Davidi die wasa Masia wa dı, ‘N
Yɔmʋtieŋ’, ta lalıa Masia wa dı bı baa ʋ
yi Davidi haagıŋ?”

Yisa dı balla ba yaa gamma mıra dıdagırıba berıŋ dene
(Mat. 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Die vuosi mana dı wʋnnana Yisa wa,
die ʋ balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı,
46 “Nı sımma vuodiekemba dı dagınana
Ŋmıŋ mıraha, ba nan dı yaala ba yeegi
guuwagıtı a chʋmma gilıŋ me, ta yaala ba
wasıma ba aŋaŋ jılıma nyugiti ma, ba keŋ
juu Ŋmıŋ jıamıŋ juone me, ba ŋaaŋ yaala
vuokpııma jigikasıka, ba keŋ laalıŋ jigiŋ
ba yaala sikpeŋ kpıımatieliŋ jigikasıka.
47 Banıŋ ba nyıra kpihɔgʋba ta gbata
ba nyinti mana, ta jʋʋsa Ŋmıŋ aŋaŋ
jʋʋsıwagıtı sıba ba chıga Ŋmıŋ. Ba
tıbıdatıŋ nan faası dala pam.”

21

Kpihɔgʋ piini wıa
(Maki 12.41-44)

1 Womi Yisa die dı daansı tıaŋ ye ny-
intitieliŋ dı nagınana piinisi a yie Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ligire kpalı ma;
2 ta die bı ye kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ gbaŋ dı
nagına kobusi ligiribie ale a yie kpalı ma.
3 Ta Yisa die baarı dı, “Wusie maŋ bala
nı, kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ wo gie nagı wa pam
a yi a tıaŋ vuoŋ mana,
4 dama ba mana vʋarı a nyıŋ wa ba
nyinti pam ma, ama kpihɔgʋ zɔɔlıntieŋ wo
gie nıŋ nagı wa jadieke ʋ bala ʋ dii a keŋ
yi.”

Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ chʋʋsıŋ wıa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

5 Die bataŋ die dı bala yaa gamma Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ wıa, die ba bala yaa
gamma ka vıınıŋ aŋaŋ tanvıına aŋaŋ piini
dieke ba nagına a yı Ŋmınnı. Yisa die dı
baarı dı,
6 “Nı yene nyinti gie mana wa, ama
saŋŋa kieŋ ta taŋ balımıŋ gbaŋ kaaŋ wıarı
ka jigiberisikiŋ; a mana nan nan tıŋgbaŋ.”

Magısıŋ aŋaŋ wahala wıa
(Mat. 24.1, 2; Maki 13.1, 2)

7 Die ʋ bala wıaha gie die ba pıası dı,
“Dıdagırʋ, saŋŋa bıa naa dı baa dı yi? Ta
bıa balla ka yi a dagı dı saŋka tʋgıya mıŋ
dı ka yi?”
8 Yisa die dı baarı dı, “Nı sımma ta nı
da keŋ vaa ba gaaŋ nı. Vuosi pam nan keŋ
aŋaŋ n saaŋ a baarı ‘Manıŋ n yine Masia
wa ta saŋka gbigiye mıŋ.’ Ama nı da keŋ
dıa ba.
9 Nı nan wʋŋ tɔntı aŋaŋ waagıŋ wıa,
ama nı da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla nı,
dama sie wıaha gie wolıŋ yi ama a ka dagı
sıba dʋnıa kpatıŋ nan keŋ lele ke gie.”
10 Die ʋ bı balı a yı ba dı, “Buurıŋ nan
wagı buurıŋ, ta naalıŋ dıaŋ wagı taŋ.
11 Tıŋgbaŋ dɔmıŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ
yʋagıbıatı nan keŋ tıŋgbaŋka gie lʋga
mana mana. Vuosi nan ye mamachi
wʋkpııma dı bala ka vaa ŋmaamıŋ juu be
ŋmıŋsikpeŋ.
12 Ama ta geŋhe mana keŋ yiwo, ba nan
yigi nı ta vaa nı dii wahala, ta nagı nı yı

Ɲmıŋ jıamıŋ juone nyıŋkʋra aŋ ba dii nı sarıya, ta nagı nı yi dansarıka sʋŋ; ta bı
nagı nı a ga naalıŋ jige aŋaŋ tıŋgbaŋka
nyıŋkʋra jigiŋ n wıa.
13 Naa bala ka yı nı sieŋ aŋ nı balı n wıa
a yı ba.
14 Die wıa nı yi siri ta da vaa dı mugisi
nı aŋaŋ nı baaŋ nan balı wudiekemba a
gbatı nı gbaŋ a taaŋ;
15 dama saŋka mi n nan yı nı yıaŋ aŋaŋ
wudieke nı baaŋ nan balı, amʋ nı dataası
kaaŋ bıagı nyaŋŋı nı wʋbalıka yaa a chiisi
nı.
16 Ama nı chʋalıŋ aŋaŋ nı nıılıŋ aŋaŋ
nı nımballı aŋaŋ nı tigiŋ vuosi aŋaŋ nı
zʋalıŋ nan keŋ a nyıŋ nı kʋaŋ a posi nı
chıaŋ, aŋ ba kʋʋ nı bataŋ.
17 Ta vuoŋ mana nan keŋ haa nı, dama
nı dına n kʋaŋ wıa.
18 Ama nı sikpeŋ zuobalımıŋ gbaŋ kaaŋ
bıa.
19 Dıı yi nı ka zeti n kʋaŋ dıısıŋ nı nan
keŋ ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Yaa gamma Jerusalemi tıŋ chʋʋsıŋ wıa
(Mat. 24.15-21; Maki 13.14-19)

20 "Ama saŋŋa dieke nı keŋ ye ta sojasi
taaŋ gilıŋ Jerusalemi, nı nan dı sıba a
baarı ka chʋʋsıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ.
21 Saŋka mi vuodiekemba dı benne
Judia tıŋ ma chıgı ga tana sikpeŋ; ta
vuodiekemba dı benne Jerusalemi chıgı
a nyıŋ, ta vuodiekemba dıaŋ dı benne
tıŋkpaŋŋısısı dıaŋ da a keŋ a juu tıka ma
22 dama saŋka mi yiwo tıbıdatıŋ saŋŋa.
Wıaha gie mana nan keŋ yi sıba die dı
maagına Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma die wo.
23 Saŋka mi wʋbıaŋ nan dı bie hɔgʋ
nyuutitieliŋ aŋaŋ hɔgʋ diekemba dı yalla
ballınyaalısı, dama wahala pam balla ka
keŋ tıka gie me, ta Ɲmıŋ sınyıırıŋ nan keŋ
vuosi gie me.
24 Ta sojasi nan keŋ kʋʋ bataŋ aŋaŋ
takoobi, ta nagı bataŋ a ga tıgısı a va ba
bırıŋ yɔŋısı. Ta vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi nan tıbı tıbı ta dıdıa
Jerusalemi ma a ga tʋgı saŋŋa dieke ba
saŋŋa dı baaŋ kpatı.

Vuota Bʋa yiŋŋi keniŋ wıa
(Mat. 24.29-31; Maki 13.24-27)

25 "Ta dagıtı nan dı bie ŋmınnı ma
aŋaŋ chııkʋ ma aŋaŋ chıŋmarısı ma. Ta
tıŋgbaŋka gie me sʋgıchʋʋsıŋ nan keŋ
tıŋgbaŋısı mana ma, ta ŋmaamıŋ nan dı
beri yaa gamma mʋgıkpıırı poŋŋıku wıa.
26 Ta nyindiekemba dı benne
ŋmıŋsikpeŋ nan dɔndɔŋ a lagıŋ taŋ, die
wıa ŋmaamıŋ nan juu vuosi a va ba
chaa, ta nan dı chıısa wudieke dı kienene
tıŋgbaŋka ma wa.
27 Saŋka mi ba nan ye manıŋ vuota
bʋa dı nyınnana nııŋmara sʋŋ aŋaŋ
hagırıkpeŋkpııŋ aŋaŋ chaankpeŋkpııŋ.
28 Wıaha gie dı keŋ piili a yie, nı yigi
sikimiŋ dama nı gbatıtaanıŋ saŋŋa gbigiye
mıŋ."

Chunchuleke tııka dagıtı wıa
(Mat. 24.32-35; Maki 13.28-31)

29 Yisa die dı taaŋ ba nandagırı gie dı,
"Nı daansı chunchuleke tııka aŋaŋ tıısı
mana.
30 Nı keŋ ye tıısısı vaatı ta a tʋsa nı ŋaaŋ
mıŋŋı mıŋ dı yıbıŋ gbigiye mıŋ.
31 Die gbaŋ gbaŋ nı keŋ ye ta wıaha gie
yie, nı nan dı sıba a baarı Ɲmıŋ naarı
gbigiye mıŋ.
32 "Wusie maŋ bala nı, leleke gie vuosi
kaaŋ kpi a kpatı ta wıaha gie mana keŋ yi.
33 Ɲmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie nan
keŋ tıaŋ ga, ama n wʋbalıka kaaŋ tıaŋ ga
naa daa.

Nı gbara ta jʋʋsıma Ɲmıŋ

34 "Nı gbara nı gbaŋ ta da keŋ a wıarı
dʋʋga diile me aŋaŋ daaŋ nyuule me aŋaŋ
wumugisike me, dı daa die, n keŋku nan
keŋ pirigi nı ma.
35 Dında daarı nan nan bubi tıŋgbaŋka
gie vuosi mana sıba taŋ chachabı.
36 Nı gbara ta jʋʋsıma Ɲmıŋ saŋŋa mana
dı ʋ yı nı hagırı dieke dı baaŋ nan va nı
nyaŋŋı wıaha gie mana dı balla a yi wo. Ta
bı bıagı a zie manıŋ vuota Bʋa wa nıŋŋa."
37 Die daaŋ mana Yisa die ŋaaŋ bie wo
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga
vuosi Ɲmıŋ wıa, ta jıŋmıŋ mana ʋ ŋaaŋ
nyıŋ a bie wo kunkogi dieke ba wasınana
Olivisi Tıısı kunkogiri me;
38 ama sʋkʋʋŋ mana vuosi mana ŋaaŋ
nyıŋ mıŋ a ga Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ
ma a ga wʋmma ʋ wʋbalıkaha.

22

Vuokpııma die dı sanna dı ba kʋʋ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Jɔɔn 11.45-53)

1 Die saŋka die dı gbigi dı ba dii dʋʋga
dieke ba ŋaana ŋɔba paanʋ dieke ba kana
ka nagı dabɔtı a yi wo, die ba wasa kanıŋ
dʋʋgaka mi gasıtıanıŋ* dʋʋga,
2 ta die Ɲmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ mıraha
dıdagırıba die dı mıa a yaala sieti dı ba
kʋʋ Yisa, ama die ba chıga daadamba
ŋmaamıŋ.

Judasi die dı saagına a posi Yisa chıaŋ dene
(Mat. 26.14-16; Maki 14.10, 11)

* **22:1 22.1** Ɲmıŋ malaka die dı kʋʋ Ijipiti bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi ama ta garısı Izara bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi.

3 Womi Sitaani die dı juu Judasi
vuodieke die ba wasınana Asikaroti ta bı
yi Yisa kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo
wʋnyı.
4 Die wıa wʋnıŋ Judasi die dı ga balı
Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ ba
sojasi nyıŋkʋraha ʋ baaŋ nan yi die a vaa
ba yigi Yisa.
5 Die ba sʋgıtı dı fıalı ta die ba baarı ba
nan yı wa ligire.
6 Die Judasi die dı saagı ta wa piili a
yaala sie dieke ʋ baaŋ nan nagı Yisa a yi ba
nuusi me saŋŋa dieke kpıkpaaŋ dı worine.

Yisa die dı yine siri dı ʋ dii gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiike dene
(Mat. 26.17-25; Maki 14.12-21; Jɔɔn 13.21-30)

7 Die ba dinene paanʋ dieke ba kana
ka nagı dabɔtı a yi wo saŋŋa dieke ba
ŋaana kʋa yiisehe a yie gasıtıaŋkʋ dʋʋga
nyindiikehe dı keŋ tʋgı,
8 Yisa die dı tʋŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ
nʋarı gie dı, “Nı ga a yi tı gasıtıaŋkʋ dʋʋga
nyindiikehe siri aŋ tı dii.”
9 Die ba pıası wa dı, “Sıa fʋ yaala tı ga a
yi he siri?”
10 Ʊ baarı dı, “Nı wʋmma, nı ganana
tıka sʋkʋ nı nan haarı daa wʋnyı dı chine
jaaŋ aŋaŋ nyaaŋ, nı dıa wa a ga juu
tigidieke me ʋ junene wo,
11 a balı tigiri tieŋ dı, ‘Dıdagırʋ wa
baarı, chaamba juodieke manıŋ aŋaŋ n
kʋaŋandıısırıba dı balla tı dii gasıtıaŋkʋ
nyindiikehe bie sıa?’
12 Ʊ nan dagı juokpeŋkpııŋ dı benne
sikpeŋ me a yallı jaaŋ mana a gbarı, mi
nı nan yi nyindiikehe.”
13 Die ba nyıŋ ga a ye jaaŋ mana sıba
Yisa die dı balla ba wa die wo, die wıa die
ba yi gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka nyindiikehe mi.

Tı Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wıa
(Mat. 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

14 Die gasıtıaŋkʋ dʋʋga nyindiikehe diile
saŋŋa dı tʋgına, Yisa die dı ga kalı aŋaŋ ʋ
tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ bale wo dı ba dii.
15 Die ʋ balı a yı ba dı, “N paalı yaala
mıŋ dı n dii gasıtıaŋkʋ gie dʋʋga nyindi-
ikehe aŋaŋ nı ta wahalaka ye keŋ n ma.
16 N bala nı, n kaaŋ bı dii he bıbra a yaa
ga tʋgı saŋŋa dieke wusie diile he dı bala
dı yi Ŋmıŋ naarı ma.”
17 Womi die ʋ tuo nyaaŋ chibiŋ aŋaŋ
daaŋ ta bırı Ŋmıŋ ta baarı dı, “Nı tuo
geŋke a tıa yı taŋ a nyuu;
18 N bala nı, a nyıŋ jinne yaa gamma,
n kaaŋ bı nyuu daabʋ gie sie Ŋmıŋ naarı
keŋ keŋ.”
19 Die ʋ bı nagı paanʋ ta bırı Ŋmıŋ ta
gbieri gbieri ke a nagı yı ba ta baarı dı, “N
nyıŋgbanıŋ wʋnna maŋ baa n nagı aŋ ba
kʋʋ mıŋ nı wıa. Nı yime naa a tıınsıma n
wıa.”
20 Die gbaŋ gbaŋ die ba dine kpatı wa ʋ
nagı nyaaŋchibike aŋaŋ daabʋ a baarı dı,
“Nyaaŋchibike aŋaŋ daabʋ gie yiwo Ŋmıŋ
nʋahaalı dieke n ziene aŋaŋ n zımbʋ dı
nyınna wa a yı nı.
21 “Ama nı ye, vuodieke dı balla ʋ posi n
chıaka kalı wa gie a lagıŋ a die aŋaŋ mıŋ.
22 Manıŋ vuota Bʋa nan seŋ kpi sıba
Ŋmıŋ dı sanna die wo, ama wʋbıaŋ bie
vuodieke dı balla ʋ posi n chıaka.”
23 Womi die ba piili a pıasa tamba ba
jabıa balla ʋ yi die.

Nınhagırıŋ yaa gamma Nyıŋkʋrıtı wıa

24 Die nınhagırıŋ die dı nan ʋ
kʋaŋandıısırıba sʋnsʋŋ dı ba jabıa balla
ʋ yi jakʋʋŋ.
25 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Tıŋgbaŋka
gie naalıŋ ŋaaŋ pɔgılı ba vuosi aŋaŋ
nıŋŋmına ta vuodiekemba dı yine
tıŋgbaŋka nyıŋkʋra yaala ba wasıma ba
vuoŋ mana zʋa.
26 Ama nınıŋ dı ka baa dı sıma die.
Vuodieke dı yine vuokpııŋ nı sʋnsʋŋ, sie
ʋ yi sıba bʋabiŋ, ta nıŋŋandıısırʋ wa yi
sıba tʋntʋntʋ.
27 Mınıa yine vuokpııŋ a tıaŋ ʋ chan-
chaalıŋ, vuodieke dı kala a die yaa
vuodieke dı tıanana nyindiikehe? Dı yiwo
vuodieke dı kala die wo, ama manıŋ n bie
nı sʋnsʋŋ sıba tʋntʋntʋ wa.
28 “Nınıŋ nı yine vuodiekemba dı benne
n jigiŋ n wumugisikehe ma saŋŋa ma ma.
29 N chʋa Ŋmıŋ die dı kalınna mıŋ naarı
gie wo, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan yı nı kanıŋ
naarı mi.
30 Nı nan dii ta nyuu aŋaŋ manıŋ n
naarı ma, ta kalı naagbaŋtı ma a dii Izara
buurisi baŋ aŋaŋ ale wo sarıya.”

Yisa die dı balla dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Jɔɔn 13.36-38)

31 Tı Yɔmʋtieŋ die dı balı yı Simoni Piita
dı, “Simoni, Simoni, wʋmma, Sitaani jʋʋsa
wa sieŋ dı ʋ magısı nı ta chaarı nı sıba ba
ŋaana a chaarı zaa aŋ ʋ ye dı nı yiwo zaa
bie yaa zaavɔntı.
32 Ama fʋnıŋ Simoni n jʋʋsı wa Ŋmıŋ a
yı fʋ dı fʋ yadaka da keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋ, ta
fʋ keŋ a yiŋŋi a keŋ n jigiŋ fʋ kpaŋŋısıma
fʋ nımballılı.”
33 Piita die dı yiŋŋi a balı wa dı, “N
Yɔmʋtieŋ, n yi siri dı n juu dansarıka aŋaŋ
fʋ, ta kpi aŋaŋ fʋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Piita,
n bala fʋ, kparaaŋ nan keŋ baa ka kʋmma
ta fʋnıŋ chiisi wo bʋtaa dı zı mıŋ.”

Mugisiŋ saŋŋa

35 Womi Yisa die dı pıası ba dı, “Die
n tʊnna nı die nı ga ta ka pɔgılı ligire
jasʊʊkıŋ aŋaŋ bʊlɔgıŋ aŋaŋ nııraha die nı
waarı jaaŋ mıŋ?”
Die ba yiŋŋi baarı dı, “Aayı.”
36 Yisa die dı baarı dı, “Ama lele nıŋ,
vuodieke mana dı yalla ligire jasʊʊkıŋ yaa
bʊlɔgıŋ ʊ nagı ka, ta vuodieke dı kana ka
yallı takoobi, ʊ nagı ʊ jayeekiŋ a daa a daa
kaanı.
37 N bala nı, dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ
ma dı ‘Ba nagı wa mıŋ a gʊtı vuobıatı
ma.’ Die wıa, die gbaŋ gbaŋ ba nan yi
mıŋ, dama wudieke mana ba maagına ya
gamma n ma Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma wa nan keŋ
yi wusie.”
38 Die ʊ kʊaŋandıısırıba dı baarı dı, “Tı
Yɔmʊtieŋ, ye, takoobisi ale wʊnna.” Die ʊ
yiŋŋi a baarı dı, “Dı mʊ.”

Yisa die dı jʊʊsına Ɲmıŋ aŋaŋ
nıŋŋmına dene
(Mat. 26.36-46; Maki 14.32-42)

39 Die ʊ nyıŋ mi a ga Olivi Tıısı kunkogiŋ
me sıba ʊ ŋaana yie die wo; ta die ʊ
kʊaŋandıısırıba die dı dı ʊ kʊaŋ a ga.
40 Die ʊ tʊgına mi wo, die ʊ balı a yı ba
dı, “Nı jʊʊsıma Ɲmıŋ amʊ nı da keŋ juu
magısıŋ ma.”
41 Die ʊ chʊŋ ga ba nıŋŋa bıta a sʊʊŋ
gbirigi a jʊʊsı Ɲmıŋ dı,
42 “N Chʊa Ɲmıŋ, dıı yi fʊ dʊŋŋʊ fʊ
vʊarı mıŋ a nyıŋ wʊbıa dieke dı kienene
n ma naa, ama vaa fʊ dʊŋŋʊ yi da manıŋ
n dʊŋŋʊ.”
43 Womi malaka die dı nyıŋ arızanna ma
a keŋ a kpaŋŋısı wa.
44 Die ʊ benne sʊgıchʊʊsıŋ ma wa die ʊ
faası a jʊʊsı Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına, die ʊ
walıŋ die dı nanna tıŋgbaŋ sıba zıŋ.
45 Die ʊ kenne hagı Ɲmıŋ jʊʊsıkʊ ma wa
die ʊ yiŋŋi ga ʊ kʊaŋandıısırıba jigiŋ, ta
ye ta ba gʊʊra, dama sʊgıchʊʊsıŋ die vana
ba gbalıgı.
46 Die ʊ pıası ba dı, “Bıa wıa nı gʊʊra?
Nı hagı a jʊʊsıma Ɲmıŋ amʊ nı da keŋ a
juu magısıŋ ma.”

Ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Jɔɔn
18.3-11)

47 Yisa die ye ko bala wıa ta ye kpıkpaaŋ
dı kienene. Ta Judasi ʊ kʊaŋandıısırıba
wʊnyı die dına ba nıŋŋa, a die keŋ Yisa
jigiŋ dı ʊ mʊgısı ʊ kaamıŋ.
48 Ama ta die Yisa die dı pıası wa dı,
“Judasi, mʊgısı wa n kaamıŋ dı fʊ nyıŋ
manıŋ vuota Bʊa kʊaŋ?”
49 Die Yisa kʊaŋandıısırıba die dı yene
wudieke dı bala ka yiwo, ba pıası wa dı,
“Tı Yɔmʊtieŋ, tı wagı ba aŋaŋ takoobisi?”
50 Ama ta ba wʊnyı dı wɔŋ yi lagı a gobi
Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʊʊŋ yɔmʊ nuudiigiŋ
chaaŋ tıbıŋ a taaŋ.
51 Ama Yisa die dı baarı dı, “Dı mʊ”, ta
die a nagı daa wa tıbırı a yiŋŋi a marı.
52 Die Yisa dı pıası Ɲmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʊraha aŋaŋ ba sojasisi nyıŋkʊraha
aŋaŋ tıka nyıŋkʊraha dı kenne dı ba yigi
wo wo dı, “N yiwo gbıgbatırʊ nı keŋ aŋaŋ
takoobisi aŋaŋ dengbile dı nı yigi mıŋ?
53 Manıŋ die n bie nı jigiŋ Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ ma daaŋ mana ta nı ka mıa
dı nı yigi mıŋ. Ama saŋka gie yiwo nı sııtı
aŋaŋ Sitaani dı yine lımıŋ hagırıtieŋ wo
sııtı.”

Piita die dı chiisine Yisa dene
(Mat. 26.57, 58, 69-75; Maki 14.53, 54,
66-72; Jɔɔn 18.12-18, 25-27)

54 Mi die ba yigi Yisa a yaa wa a ga Ɲmıŋ
kıkaabıtıba jakʊʊrı tigiŋ, ta Piita die dı bie
saasaa ta dı ba.
55 Die ba chɔgısı wa boliŋ gbaakʊ sʊnsʊŋ
a kalı a giliŋbu a weele, Piita die dı ga gʊtı
ba a kalı.
56 Die tʊntʊntıba havʊʊbiŋ wʊnyı die dı
ye Piita dı kala bolibu jigiŋ, die ʊ keŋ a
mıŋŋı daansı wa die ta keŋ baarı dı, “Daa
wa gie gbaŋ die gʊtı wa Yisa ma.”
57 Ama Piita die dı chiisike dı, “N lıa, n
ka wɔŋ sıba wa.”
58 Die dı yi sʊaa, daa wʊnyı dıaŋ die dı
ye wo a baarı dı, “Fʊnıŋ, fʊ gbaŋ yiwo ʊ
kʊaŋandıısırıba wʊnyı?”
Ama die Piita dı yiŋŋi balı wa dı, “N
nımbʊa, n ka yi ba wʊnyı.”
59 Die dı bı yi sʊaa daa gaaŋ dı bı keŋ a
baarı dı, “Wusie, daa wa gie gbaŋ die beri
aŋaŋ wa dama ʊ gbaŋ yiwo Galili vuoŋ.”
60 Piita die baarı dı, “N nımbʊa, manıŋ
n ka wɔŋ sıba wudieke fʊ balala wa.”
Die ʊ yene ko bala wıaha, kparaaŋ die
dı kʊŋ.
61 Ta tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı yiŋŋi a
daansı Piita nine me, ta Piita die dı tıınsı
wudieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa die dı balı yı wa
wa dı, “Kparaaŋ nan keŋ baa ka kʊmma
soriŋ sʊkʊʊŋ ta baarı zı mıŋ bʊtaa mama.”
62 Die Piita dı nyıŋ yeŋ me a kʊŋ pam.

Die ba vʊarına Yisa fala ta nıgı wa dene
(Mat. 26.67, 68; Maki 14.65)

63 Die vuodiekemba die dı gbarına Yisa
wa die dı vʊarı wa fala ta nıgı wa,
64 ta nagı jaaŋ a bɔbı ʊ nine chaaŋ ta nıgı
wa ta balı wa dı, “Bʊgı a dagı vuodieke dı
nıgına fʊ wa.”
65 Ta die ba balı wıa pam a chʊʊsa ʊ saaŋ
ta zıa wa.

Die ba yalla Yisa a ga sarıya diiru jigiŋ dene
(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Jɔɔn 18.19-24)

66 Die tʊŋ dı vʊnna, die Juu vuosi nyıŋkʊraha aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ nyıŋkʊra lagımıŋ jigiŋ, die ba yaa Yisa a keŋ ba jigiŋ.
67 Die ba pıası wa dı, "Balı tı, fʊnıŋ fʊ yine Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa?" Die Yisa dı yiŋŋi baarı dı, "Dıı yi maŋ balı nı, nı kaaŋ yi mıŋ yada,
68 ama n dıaŋ maŋ pıası nı wʊpıasıkıŋ nı kaaŋ saagı a yiŋŋi mıŋ.
69 Ama a nyıŋ lele yaa gamma manıŋ vuota Bʊa nan daansı kalı Hagırıtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ."
70 Die ba mana dı pıası wa dı, "Die nıŋ fʊ yine Ŋmıŋ Bʊa wa?"
Ʊ yiŋŋi baarı dı, "Sıba nı balla die wo."
71 Womi die ba baarı dı, "Tı ka bı yaala daansıatieliŋ bıbra. Tı gbaŋ gbaŋ tı wʊŋ ʊ nʊaŋ wʊbalıka mıŋ."

23

Die ba yalla Yisa a ga Paliti nıŋŋa dene
(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Jɔɔn 18.28-38)

1 Die daadamba mana dı hagı a yaa Yisa a ga naaŋ Paliti* jigiŋ,
2 mi die ba piili a bala a chʊʊsa wa dı, "Tı ye daa wa gie dı balala tı vuosi dı ba da tuŋ lampo a yı naaŋ Siiza ta bı baarı dı ʊ yiwo Ŋmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia ta bı yi naaŋ."
3 Die wıa Paliti die dı pıası wa dı, "Fʊ yine Juu vuosi naaŋ wa?"
Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, "Sıba fʊ balla die wo."
4 Womi Paliti die dı balı yı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ kpıkpaakʊ dı, "Manıŋ n ka ye daa wa gie dı chʊʊsına die."
5 Ama die ba faası a kpaŋŋı ba gbaŋ dı, "Ʊ dagıkʊ vaa wa vuosi dı yie watı aŋaŋ waagıŋ. Die ʊ wolıŋ piili wo Galili me ta die ga Judia tıgısı mana mana ta wa keŋ giena."

Naaŋ Herodi die dı dine Yisa sarıya dene

6 Die Paliti die dı wʊnna naa ʊ pıası dı, "Daa wa gie yiwo Galili vuoŋ?"
7 Die ʊ mıŋŋına dı Yisa nyıŋ wa Galili tıŋgbaŋ dieke Herodi dı daansınana wa, die ʊ vaa ba yaa wa ga Herodi jigiŋ, dama wʊnıŋ Herodi die bie wo Jerusalemi kanıŋ saŋka mi.
8 Die Herodi ŋaaŋ wʊmma Yisa wıa, ta die yaala ʊ ye wo. Die wıa die ʊ yene wo wo ʊ sʊŋ die dı fıalıŋ, ta die yaala Yisa yi mamachi wııŋ aŋ ʊ ye.
9 Die wıa die ʊ pıası Yisa wʊpıasıka pam, ama ʊ ka tɔgıŋ wa.
10 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba die zie mi ta faası bala a chʊʊsa Yisa.
11 Die Herodi aŋaŋ ʊ sojasisi die dı vʊarı Yisa fala ta yiwo wʊbıatı pam, ta die nagı garıvıınıŋ a yeegi wo ta nagı wa yiŋŋi ga Paliti jigiŋ.
12 Die dında daarı gbaŋ gbaŋ Herodi aŋaŋ Paliti dı yi zʊalıŋ, dama die ba yiwo dataası aŋaŋ taŋ.

Paliti die dı yine sieŋ dı ba kʊʊ Yisa dene
(Mat. 27.15-26; Maki 15.6-15; Jɔɔn 18.39–19.16)

13 Paliti die dı wa Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ ba tıka nyıŋkʊraha aŋaŋ vuosisi,
14 a balı a yı ba dı, "Nınıŋ nı yalla daa wa gie a keŋ n jigiŋ a baarı dı ʊ gaama vuosi ba waga wagıtı, ama lele n dii wo ʊ sarıya nı nıŋŋa ta ka ye wudieke nı bala dı ʊ yi chʊʊsı wa.
15 Herodi gbaŋ ka ye wudieke ʊ yine chʊʊsı, die wıa ʊ vaa ba yiŋŋi nagı wa a keŋ n jigiri. Nı yeye? Daa wa gie ka yi wııŋ mana amʊ kuŋ.
16 Die wıa n nan yi ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʊ ga."
17 ((Die ba gasıtıaŋkʊ dʊʊga saŋŋa mana Paliti ŋaaŋ vʊarı wa vuobalımıŋ a nyıŋ dansarıka sʊŋ a taaŋ a yı ba.))
18 Die kpıkpaakʊ mana dı natı dı, "Kʊʊ daa wa gie. Vʊarı Barabasi a yı tı yɔrı."
19 Die ba nagı wa Barabasi a yi dansarıka sʊŋ dama ʊ vaa wa watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka sʊŋ aŋaŋ ʊ vuosi kʊʊla wıa.
20 Ama Paliti die yaala ʊ vaa wa Yisa a taaŋ yɔrı die wıa die ʊ bı balı yı kpıkpaakʊ bıbra.
21 Ama ta ba ye ko nata dı, "Kpaası wa dagarıkırı ma, Kpaası wa dagarıkırı ma."
22 Paliti die dı pıası ba ʊ bʊtaa ma dı, "Bıa wʊbıaŋ ʊ yi? Manıŋ n ka ye wudieke ʊ yine amʊ kuŋ. Die wıa n nan vaa ba tıbı wa aŋaŋ kpaasıŋ ta vaa ʊ ga."
23 Ama die ba ye ko nata aŋaŋ lɔlıkpııma dı ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma; die ba natıkʊ die dı keŋ nyaŋŋı Paliti.
24 Die wıa Paliti die dı yı ba sieŋ dı ba yi ba dʊŋŋʊ.
25 Die ʊ vʊarı daa dieke ba yaalala wa a taaŋ, vuodieke die dı vana watı aŋaŋ waagıŋ dı nan tıka ma wa ta bı kʊʊ

* **23:1 23.1** Paliti die yiwo Romani tıŋgbaŋ naaŋ Siiza nyıŋkʊra wʊnyı.

vuosisi, ta nagı Yisa a yı ba dı ba yi wo ba dʊŋŋʊ.

Die ba kpaasına Yisa a diisi dagarıkırı ma dene
(Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Jɔɔn 19.17-27)

26 Die sojasisi die dı nagı Yisa a ga, die ba ganana wa ba ga tuoli daa wʊnyı ba wasınana Simoni, vuodieke die dı nyınna Sayireni, die ʊ nyıŋ wa tıŋkpaŋa a keŋ juo Jerusalemi sʊŋ. Die ba yigi wo, a nagı Yisa dagarıkırı a chii wo ta vaa ʊ chiike a dı Yisa kʊaŋ.
27 Die daadaaŋ pam die dıdı Yisa kʊaŋ, die hɔɔŋ bataŋ die gʊtına ba ma a kʊma ʊ wıa.
28 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Jerusalemi hɔɔŋ, nı da kʊmma n wıa ama nı kʊmma nı gbaŋ gbaŋ nı wıa aŋaŋ nı ballı.
29 Dama saŋŋa kieŋ vuosi dı nan baarı dı, 'Hɔgʊ pırısı vuodiekemba dı kana ka mıırı ballı ta yı ba bıısıŋ banıŋ ba yaa sʊgıfıalıŋ.'
30 Kanıŋ saŋka mi vuosi dı nan balı a yı tana dı, 'Nan tı ma.' Ta balı yı kunkogehe dı 'Nan tı ma a ligi tı.'
31 Dama dıı yi ba yie naa a yıa mıŋ, vuodieke dı kana ka yi wııŋ a chʊʊsı, die nıŋ lalıa ba baa ba yi vuodiekemba dı yine a chʊʊsı?"
32 Die ba nagı tʊntʊmbıatı tieliŋ bale gbaŋ a gʊtı Yisa ma dı ba ga kʊʊ ba.
33 Die ba kenne a tʊgı jigidieke die ba wasınana Sikpeŋkogilike jigiŋ, mi die ba kpaası Yisa a diisi dagarıkırı ma, ta die kpaası tʊntʊmbıatı tieliŋ bale wo dagarısı ma, ta kaanı die dı bie ʊ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ ʊ nuugalı chaaŋ.
34 Yisa die dı baarı dı, "N Chʊa Ɲmıŋ, nagı chaa vuosi gie, dama ba zı ba yinene wudieke wo chıaŋ."
Die ba puo ʊ gaatı a tıa taŋ aŋaŋ chaachaa.
35 Die vuosi dı zie mi a daansa ta Juu vuosi nyıŋkʊraha dı vʊara wa fala dı, "Die ʊ gbatı wa vuosi a taaŋ, dıı yi ʊ seŋ yi Ɲmıŋ Vuovʊarıkıŋ Masia wa, ʊ gbatı ʊ gbaŋ a taaŋ."
36 Sojasisi gbaŋ die dı vʊara wa fala; die ba nagı daŋmıısıŋ a yı wa,
37 ta baarı dı, "Dıı yi fʊ yi Juu vuosi naaŋ, fʊ gbatı fʊ gbaŋ a taaŋ."
38 Die ba maagı maagıŋ a diisi dagarıkʊ ma dı,
"Juu Vuosisi Naaŋ Wa Wɔnna."
39 Saŋka mi tʊntʊmbıatı tielibe wʊnyı die ba kpaasına a gʊtı wa die dı taana wa jome dı, "Da fʊ yine Masia wa? Gbatı fʊ gbaŋ aŋaŋ tı a taaŋ."
40 Ama wʊnyı wa die dı galıŋ wa dı, "Fʊnıŋ ka chıga Ɲmıŋ? Dama tı mana bie wo tıbıdatı balımıŋ ma.
41 Tınıŋ nıŋ tı tıbıdatıkʊ mʊ mıŋ, dama wudieke tı yine wo tune tı tuose dene, ama daa wa gie nıŋ ka yi wııŋ a chʊʊsı."
42 Ta die a balı yı Yisa dı, "Yisa, tıınsı n wıa saŋŋa dieke fʊ keŋ dii fʊ naarı."
43 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Wusie maŋ bala fʊ, jinne manıŋ aŋaŋ fʊ nan dı bie Paradasi† ma."

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Jɔɔn 19.28-30)

44 Die dı yiwo ŋmıntʊası, ŋmınnı die dı ka chaana ta tıŋgbaŋka mana die dı sibi a ga tʊgı ŋmınnı dı gbılınna bimbilimiŋ ataa saŋŋa;
45 ta die garı dieke die dı sagına Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊkʊ die dı puo bule.
46 Yisa die dı keŋ a keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ a baarı dı, "N Chʊa Ɲmıŋ, fʊ nuusi me maŋ naga n haalıŋ yie." Die ʊ balı wa naa ta kpi.
47 Die sojasisi jakʊʊrı die dı yene wudieke dı yine wo die ʊ bırı Ɲmıŋ a baarı dı, "Wusie, daa wa gie seŋ yiwo vuovıınıŋ."
48 Die vuodiekemba mana dı lagısına mi dı ba daansı wudieke dı yinene wo dı yene wudiekemba dı yine wo ba mana die dı yiŋŋi ga tigiŋ aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ.
49 Ama ʊ zʊalıba mana aŋaŋ hɔgʊ diekemba dı dına wa a nyıŋ Galili wo die dı zie saasaa a daansa wudiekemba mana dı yinene wo.

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Jɔɔn 19.38-42)

50 Die daa wʊnyı die benne ba wasa wa Josefu, die ʊ nyıŋ wa Juu vuosi tıŋ ba wasınana Arimatia. Die ʊ yiwo vuovıınıŋ ta bı dıı Ɲmıŋ ta die a chıısa Ɲmıŋ naarı keniŋ.
51 Die ʊ yiwo Juu vuosi nyıŋkʊra wʊnyı, ama die ʊ ka saagı wudieke ʊ chanchaalıba die dı sanna wa ta yi wo.
52 Die ʊ ga Paliti nıŋŋa a ga jʊʊsı wa Yisa nyıŋgbaŋka.
53 Die ʊ nagı Yisa nyıŋgbaŋka, a yallı garı haalıyıalıŋ a veli wo a yaa ka a ga dʊaŋ vɔrıhaalı dieke ba votine taŋ ma, ta ye ka guu vuoŋ mi.
54 Die dı yiwo Alızuma daraaŋ ta davʊʊsıkırı daarı dı yaala ka piili.

† **23:43 23.43** Ba bı wasa arızanna paradasi ka chıaŋ yiwo jigidieke sʊgıfıalıŋ dı benne.

55 Hɔgʋ diekemba die dı dına Yisa a nyıŋ
Galili wo die dı dı Josefu a ga a ye vɔrıkʋ
aŋaŋ ba dʋana Yisa nyıŋgbaŋka dene ka
sʋŋ.
56 Die ba yiŋŋi ga tigiŋ a ga wʋnsı
kpaanyʋga aŋaŋ tulaarisi.
Die ba voosi davʋʋsıkırı daraaŋ sıba ba
mıraha dı dagına dene wo.

24

Yisa kuŋ hagıŋ wıa
(Mat. 28.1-10; Maki 16.1-8; Jɔɔn 20.1-10)

1 Die Alasiri daraaŋ sʋkʋleeliŋ, ta
hɔgʋba ha die dı ga vɔrıkʋ jigiŋ aŋaŋ ba
tulaari diekemba ba wʋnsına wa.
2 Die ba kenne tʋgı vɔrıkʋ jigiri die ba ye
ta taŋ dieke ba nagına a ligi vɔrıkʋ nʋarı
biliŋye,
3 die wıa die ba juu vɔrıkʋ sʋŋ ama die
ba ka ye tı Yɔmʋtieŋ Yisa nyıŋgbaŋka.
4 Die ba zene a yile wıırı gie wo, dem-
bisi bale die dı keŋ zie ba jigiŋ bʋnyı
ta yeegi nyiŋyeeke dı nyıgısınana sıba
nıınyıgısıŋ;
5 die ŋmaamıŋ die dı yigi hɔgʋba ha ta
ba sʋʋŋ gbirigi tıŋgbaŋ, ama dembisi bale
wo die dı pıası ba dı, “Bıa nı dı dıa yaala
vuodieke dı benne ʋ mısı ma kunti jigiŋ?
6 Ʊ wo giena, ʋ hagıya. Nı tıınsı wudieke
die ʋ balla a yı nı wa saŋŋa dieke ʋ benne
Galili me wo;
7 dı ‘Ba nan yigi wʋnıŋ vuota Bʋa a
nagı yi vuobıatı nuusi me aŋ ba kpaası wa
dagarıkıŋ ma aŋ ʋ kpi; ama ʋ nan hagı
kuŋ me ka daraa ataa daraaŋ.’ ”
8 Womi die hɔgʋbaha dı tıınsı ʋ
wʋbalıka ha,
9 ta die nyıŋ vɔrıkʋ jigiŋ a yiŋŋi
kuli, a balı wıaha gie mana a yı ʋ
kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ
vuodiekemba dı benne mi mana.
10 Die hɔgʋba ha saara die wone Meri
Magidalini aŋaŋ Juanna aŋaŋ Jemisi nuŋ
Meri; banıŋ aŋaŋ hɔgʋ diekemba die dı
gʋtına ba ma wa die balına wıaha gie a
yı Yisa tʋntʋntıba.
11 Ama tʋntʋntıba die dı yile wudieke ba
balala wa yiwo wʋtɔgʋ ta die ka tuo be dii.
12 Ama Piita die dı hagı a chıgı ga vɔrıkʋ
jigiŋ; a sʋʋŋ a zʋʋrı a daansı ta ka ye jaaŋ
mana sie kumbu garıkʋ nyıına ma. Ta die
a yiŋŋi ga tigiŋ, ta wudieke dı yine wo dı
paalı yi wo mamachi.

Emawusi sieŋ me wʋbalıka
(Maki 16.12, 13)

13 Die dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ
ba sʋŋ vuosi die dı gara tıŋkpaŋŋı
kaanı ba wasınana Emawusi, kanıŋ aŋaŋ
Jerusalemi die yiwo mali ayʋpɔyı.
14 Die ba chʋnnana wa, die ba die azama
yaa gamma wudiekemba mana dı yine wo.
15 Die ba dinene azama aŋaŋ taŋ die wo,
Yisa gbaŋ gbaŋ die dı keŋ gbigi be a chʋŋ
aŋaŋ ba;
16 ama Ŋmıŋ die chɔrına ba, ba ka mıŋŋı
Yisa.
17 Yisa die dı pıası ba dı, “Bıa nı chʋŋ
bala?”
Die ba yiŋŋi a zie zie aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ.
18 Ba wʋnyı die ba wasınana Kulopasi dı
pıası wa dı, “Fʋnıŋ fʋ nyıına ma fʋ yine
chaanʋ a bie Jerusalemi ka gie me ta ka
sıba wudieke dı yinene daraa gie nʋaŋ?”
19 Die ʋ pıası dı, “Wʋbıaŋtı?”
Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Yaa gamma
Nazeriti vuoke Yisa wa; die daa wa gie die
yiwo Ŋmıŋ naazʋa ta yaa hagırıŋ pam ʋ
wʋbalıka ma aŋaŋ ʋ tʋʋma ma Ŋmıŋ aŋaŋ
vuota nıŋŋa.
20 Ta tı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ tıŋgbaŋka nyıŋkʋraha dı nagı wa yı
sarıya diiriŋ ba dii wo sarıya ta baarı dı
ʋ mʋ dı ʋ kpi; die ba kpaası wa a diisi
dagarıkırı ma.
21 Ama tınıŋ die tı yaa yada dı ʋ balla
ʋ yi vuodieke dı baaŋ gbatı tınıŋ Izara
vuosi a nyıŋ tı dataası nuusi me. A bı gʋtı,
wıaha dı yine ka daraa ataa wʋnna.
22 Die wıa gbaŋ tı sʋŋ hɔgʋba bataŋ balı
tı wa wııŋ ka paalı yi tı mamachi, dama
ba ga wa vɔrıkʋ jigiŋ sʋkʋleeliku gie,
23 ama ba ka ye ʋ nyıŋgbaŋka. Ba
yiŋŋine a keŋ wo, ba baarı dı banıŋ ba
ye wo Ŋmıŋ malakasi aŋaŋ ba nine; ta
malakasi dı balı ba dı Yisa bie ʋ mısı ma.
24 Die wıa tı bataŋ dı ga vɔrıkʋ jigiŋ a ga
ye wudieke gbaŋ gbaŋ hɔgʋba dı balla wa
ama banıŋ ba ka ye Yisa.”
25 Womi Yisa die dı balı a yı ba dı, “Bıa
yine nı ka sıba nyinti gie chıası? Lalıa nı
sʋnsı aŋaŋ nı baaŋ nan tuo wudiekemba
mana Ŋmıŋ naazʋalıba dı balla wa a dii!
26 Dı yiwo talası dı Ŋmıŋ Vuovʋarıkırı
Masia wa dii wahalaha gie ta wa ye
jılıma.”
27 Womi Yisa die piili a dagı ba
wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ mana dı
balla yaa gamma ʋ wıa, ta piili Mo-
sisi dı maagına wudiekemba aŋaŋ Ŋmıŋ
naazʋalıba maagıŋ mana.
28 Die ba kenne a gbigi tıŋkpaŋŋı dieke
banıŋ ba ganana wa, Yisa die dı paalı yi
sıba ʋ tıaŋ gara nıŋŋa,
29 ama die ba jʋʋsı wa dı, “Bemme giena
aŋaŋ tı, dama ŋmınnı wɔŋ nanna mıŋ ta
jigiri dıaŋ dı sibe.” Die wıa die ʋ juu a
wıarı ba jigiŋ.
30 Die ʋ ga kalı dı ʋ dii nyindiike aŋaŋ
ba, a die nagı paanʋ a bırı Ŋmıŋ a yi ke
gbieri gbieri a nagı yıa ba.

31 Womi die ba nine dı yuori die ba
mıŋŋı wa. Lele wo mi die ʋ nyııgı ba nine
me.
32 Die ba bala a yıa taŋ dı, “Die ʋ balala
tı sieku me a daga tı wudiekemba dı
maagına Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die wo, die tı
ka yaa sʋgıfıalıŋ pam?”
33 Die ba hagı bʋnyı a yiŋŋi ga
Jerusalemi a ga haarı ʋ kʋaŋandıısırıba
baŋ aŋaŋ kaanı wa aŋaŋ vuosi bataŋ dı
lagısına taŋ.
34 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı balı ba
dı, “Tı Yɔmʋtieŋ seŋ a hagı kuŋ me aŋaŋ
wusie, ta nyıŋ Simoni jigiŋ.”
35 Womi vuosi bale wo gie dıaŋ dı balı ba
wudieke mana dı yine sieku me aŋaŋ ba
mıŋŋına tı Yɔmʋtieŋ saŋŋa dieke ʋ yine
paanʋkʋ gbieri gbieri die wo.

Yisa die dı nyınna ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Jɔɔn 20.19-23; Tʋʋma 1.6-8)

36 Die ba yine ko bala wıaha gie yıa ba
wa, lele wo mi Yisa gbaŋ gbaŋ dı keŋ zie
ba sʋnsʋŋ ta balı a yı ba dı, “Sʋgıdʋagıŋ
bemme nı ma.”
37 Die ba cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ, dama
die ba yile dı ba ye wo kogiŋ.
38 Ama ta die ʋ balı a yı ba dı, “Bıa nı
sıkpara dı nıga? Bıa chıılıŋ dı bie nı ma?
39 Nı daansı ye n nuusi aŋaŋ n nachıgısa
a ye dı dı yiwo manıŋ wusie. Nı gbı
mıŋ a ye dı dı yiwo manıŋ. Kogiŋ wo
nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba, sıba nı yene mıŋ
n yalla nyıŋgbanıŋ aŋaŋ kɔba die wo.”
40 Die ʋ balla wıaha gie a kpatı wa, die ʋ
nagı ʋ nuusisi aŋaŋ ʋ nachıgısa a dagı ba.
41 Ama die ba ye ka tuo dii dı dı
yiwo wʋnıŋ; dama die dı paalı yi be wo
sʋgıfıalıŋ aŋaŋ mamachi dı wıırı yiwo
wusie. Die ʋ pıası ba dı, “Nı yaa nyindiike
giena a baaŋ nan dii?”
42 Die ba nagı zaası dieke ba digine a yı
wa,
43 die ʋ nagı a ŋɔbı ba nıŋŋa.
44 Ta die a balı a yı ba dı, “Nı tıınsıma n
wʋbalıka die n balla a yı nı saŋŋa dieke
die n benne nı jigiri dı wıaha mana ba
maagına Mosisi gbaŋkʋ ma wa aŋaŋ Ɲmıŋ
naazʋalıba gbaŋtı ma wa aŋaŋ Ɲmıŋ gbaŋ
dieke ba wasınana yıla gbaŋkʋ, dı dı yi
talası dı a mana keŋ yi wusie.”
45 Die ʋ wa yuori ba yıaŋ dı ba sımma
wudieke dı maagına wa Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma
wa chıası,
46 ta balı ba dı, “Dı maagıya dı Ɲmıŋ
Vuovʋarıkırı Masia wa nan dii wahala ta
kpi ta hagı kuŋ me ka daraa ataa daraaŋ,
47 dı ba mʋʋlı a yı vuosi ʋ saaŋ ma, dıı
yi ba vaa ba tʋntʋmbıatı Ɲmıŋ nan vaa
a chaa ba; dı ba woliŋ a mʋʋlıma wıaha
a yıma Jerusalemi vuosi ta bı mʋʋlı a yı
buuriŋ mana.”
48 Die ʋ bı balı ba dı, “Nınıŋ nı yine
wıaha gie daansıa tieliŋ.
49 Manıŋ n baaŋ yı nı wa N Chʋa Ɲmıŋ
Halıkasıka die ʋ yına nʋarı dı ʋ nan yı nı
wa. Ama nı chıısıma Jerusalemi ma a ga
tʋgı saŋŋa dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı balla
ʋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nı ma wa.”

Yisa die dı jʋalına ga arızanna dene
(Maki 16.19, 20; Tʋʋma 1.9-11)

50 Die Yisa dı yaa ba nyıŋ tıka sʋŋ a yaa
ba ga Betani, mi die ʋ kɔtı ʋ nuusi ba ma
a yi alibarika a yı ba.
51 Die ʋ yinene alibarika a yıa ba wa, die
ʋ nyıŋ ba jigiŋ ta jʋalı ga arızanna ma.
52 Die ba jıaŋ wa ta die yiŋŋi a ga
Jerusalemi aŋaŋ sʋgʋfıalıŋ pam.
53 Ta die a bie Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ma saŋŋa mana a bıra
Ɲmıŋ saaŋ.

Wʊvɪɪŋ dieke Jɔɔn die dɪ maagɪna wʊnna

Masia die dɪ kenne dene

1 Kʊrɪŋ ma wa, ta jaaŋ die dɪ ye wone
wo, ama Ɲmɪŋ Nʊawɪɪŋ, vuodieke dɪ yine
Yisa Masia, die wɔŋ beri mɪŋ aŋaŋ Ɲmɪŋ.
Ta bɪ yi Ɲmɪŋ.
2 Piiliku me wo Ɲmɪŋ Nʊawɪɪrɪ gie wɔŋ
beri mɪŋ aŋaŋ Ɲmɪŋ.
3 Die Ɲmɪŋ die dɪ naaŋ jaaŋ mana a nyɪŋ
ʊ ma, ta jaaŋ die wori Ɲmɪŋ dɪ naaŋ ta ka
ka nyɪŋ ʊ ma.
4 Ʊ ma die miivoli dɪ bɪ beri, ʊ naga a yɪa
vuota, ta miivolike mi dɪ yi vuota chaanɪŋ,
5 ta chaana tɪŋgbaŋka gie vuota lɪmɪŋ
ma, ta lɪmɪŋkʊ dɪ ka bɪagɪ a lige chaaŋkʊ.
6 Ɲmɪŋ die dɪ tʊŋ daa wʊnyɪ ba
wasɪnana Jɔɔn,
7 dɪ ʊ keŋ a keŋ balɪ vuosi dɪ Yisa Masia
yine vuota chaanɪŋ, dɪ ba yi Yisa wa yada.
8 Wʊnɪŋ Jɔɔn womi die ka yi chaaŋkʊ,
ama die ʊ ko keŋ mɪŋ dɪ ʊ keŋ balɪ vuosi
chaaŋkʊ wɪa.
9 Yisa wa gie yine wusie chaaŋ dieke
die dɪ kenne tɪŋgbaŋka gie me, ta chaana
vuota mana ma.
10 Die ʊ keŋ wo dʊnɪa ka gie me, aŋaŋ
Ɲmɪŋ die dɪ naanna dʊnɪaka gie a nyɪŋ
ʊ ma wa yɔrɪ, tɪŋgbaŋka gie vuosi die ka
mɪŋŋɪ wa.
11 Die ʊ kenne tɪŋgbaŋka gie me wo, die
ʊ bie wo ʊ gbaŋ gbaŋ vuosi Izara vuosi
jigiŋ, ama die ba ka tuo wo.
12 Ama vuodiekemba mana die dɪ tuone
wo ta yi wo yada wa ta nagɪ ba gbaŋ a
yɪ wa wa, banɪŋ die ʊ yɪ ba sieŋ ba bɪrɪŋ
Ɲmɪŋ ballɪ.
13 Ɲmɪŋ gbaŋ gbaŋ die vana ba bɪrɪŋ ʊ
ballɪ daa vuota die vana ba bɪrɪŋ Ɲmɪŋ
ballɪ saŋŋa dieke ba mɪɪrɪna ba wa.
14 Saŋŋa dieke Ɲmɪŋ Nʊawɪɪrɪ die dɪ
kenne ta yi vuota wa, die ʊ beri mɪŋ
aŋaŋ tɪ tɪŋgbaŋka gie me, ta die suuli
aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ wusie dagɪŋ. Die
tɪ ye ʊ chaankpeŋkpɪɪŋ mɪŋ, ta kanɪŋ
chaankpeŋkpɪɪkʊ mi die nyɪŋ wa ʊ Chɔɔŋ
Ɲmɪŋ jigiŋ mɪŋ, dama ʊ yine ʊ Bʊa dembiŋ
balɪmɪŋ.
15 Saŋŋa dieke Jɔɔn vuodieke dɪ sɪnana
vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ dɪ kenne ye wo wo, die
ʊ balɪ ʊ wɪa ta natɪ dɪ, "Vuodieke wɪa die
n balala nɪ dɪ, 'Ʊ nan keŋ n kʊaŋ chaaŋ
ama ʊ tɪaŋ mɪŋ mɪŋ dama ʊ wɔŋ beri mɪŋ
ta ba ye mɪɪrɪ mɪŋ wa, wʊnna.' "
16 Ʊ suuline aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa ʊ yɪa
tɪ suŋŋiŋ a gʊta suŋŋiŋ ma.
17 Mosisi die yɪ tɪ Ɲmɪŋ mɪraha
mɪŋ, ama Yisa Masia nɪŋ die keŋ aŋaŋ
zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ wusie dagɪŋ.
18 Vuoŋ wori a ye ye Ɲmɪŋ; ama ʊ
gbaŋ gbaŋ Bʊadembiŋ balɪŋka vuodieke
dɪ benne ʊ lʊgɪŋ wa ta bɪ mʊ wa, wʊnɪŋ ʊ
yuorine a dagɪ tɪ Ɲmɪŋ dɪ sɪna dene.

Jɔɔn, vuodieke die dɪ sɪnana vuotamba Ɲmɪŋ nyaabʊ wɪa
(Mat. 3.1-12; Maki 1.1-8; Luki 3.1-18)

19 Die Juu vuosi nyɪŋkʊra die dɪ benne
Jerusalemi ma wa die dɪ tʊŋ kɪkaabɪtɪba
nyɪŋkʊra aŋaŋ Liiva vuosi Jɔɔn jigiŋ dɪ ba
ga pɪasɪ wa dɪ, "Mɪnɪa yine fʊ?"
20 Die ʊ ka zetiye dɪ ʊ kaaŋ yiŋŋi balɪ
ba wɪɪŋ, ama ta die balɪ yuori be dɪ, "Daa
manɪŋ n yine Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ, Masia
wa."
21 Die wɪa die ba pɪasɪ wa dɪ, "Die nɪŋ,
mɪnɪa yine fʊ? Yiwo Elaja?"
Jɔɔn die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Aayɪ, n ka
yi wo."
Die ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, "Fʊ yine Ɲmɪŋ
naazʊa wa?"
Ʊ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Aayɪ, n ka bɪ yi wo."
22 Die wɪa ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, "Ta mɪnɪa
yine fʊ? Balɪ tɪ vuodieke fʊ yine aŋ tɪ ga
balɪ vuodiekemba dɪ tʊnna tɪ wa. Lalɪa fʊ
balɪ yaa gamma fʊ ma?"
23 Jɔɔn die dɪ yiŋŋi balɪ ba aŋaŋ wudieke
Ɲmɪŋ naazʊa Azaya die dɪ bala dɪ,
"Manɪŋ n yiwo lɔlɪ dieke dɪ benne haagɪŋ
ma a nata dɪ
Nɪ wʊnsɪ sietʊgɪsɪka a yɪ tɪ Yɔmʊtieŋ."
24 Die tʊntʊntɪba die nyɪŋ wa Farasisi*
vuosi jigiŋ mɪŋ.
25 Ta die bɪ pɪasɪ Jɔɔn dɪ, "Dɪɪ yi fʊ ka
yi Masia wa, ta ka bɪ yi Elaja, ta ka bɪ
yi Ɲmɪŋ naazʊa wa, bɪa wɪa fʊ sɪa vuosi
Ɲmɪŋ nyaabʊ?"
26 Jɔɔn dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "Manɪŋ n sɪa
vuosi aŋaŋ nyaaŋ, ama vuoŋ bie nɪ sʊŋ ta
nɪ ka sɪba wa.
27 Wʊnɪŋ ʊ yiwo vuodieke dɪ bala ʊ keŋ
n kʊaŋ chaaŋ, ta maŋ ka mʊ dɪ n forisi ʊ
nɪɪra guune gbaŋ."
28 Wɪaha gie mana die yiye mɪŋ Betani
tɪŋ ma, Jɔɔdani mʊgɪrɪ ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ.
Mi die Jɔɔn die dɪ sɪa vuosi Ɲmɪŋ nyaabʊ.

Yisa yine Ɲmɪŋ Yiipɔlɪ

29 Ka tʊnvʊʊsa, Jɔɔn die dɪ ye Yisa dɪ
kienene ʊ jigiŋ, ʊ baarɪ dɪ, "Ye, Ɲmɪŋ
kaabɪŋ Yiipɔlɪka wʊnna, wʊnɪŋ ʊ bala ʊ
vʊarɪ tɪŋgbaŋka gie vuosi bɪaŋ.
30 Ʊ yine vuodieke wɪa die n balala wa
dɪ, 'Daa wʊnyɪ nan keŋ n kʊaŋ chaaŋ ta

* **1:24 1.24** Farasisi mba die yiwo Juu vuodiekemba nine die ŋmɪntɪna aŋaŋ Mosisi mɪraha dɪsɪŋ.

tɪaŋ mɪŋ dama ʊ wɔŋ beri mɪŋ ta ba ye mɪɪrɪ mɪŋ wa.′
31 Die n ka sɪba wa, ama die n keŋye mɪŋ
a sɪa vuosi aŋaŋ Ɲmɪŋ nyaaŋ amʊ Izara
vuosi† mana nan sɪba wa.”
32-33 Ta Jɔɔn dɪ bɪ balɪ a yɪ vuosisi dɪ,
“Saŋŋa dieke die n kana ka sɪba vuodieke
ʊ yine wo, ama Ɲmɪŋ vuodieke dɪ tʊnna
mɪŋ dɪ n keŋ sɪɪ vuosisi ʊ nyaabʊ die
dɪ balɪ mɪŋ dɪ, ′Vuodieke fʊ keŋ ye ta n
Halɪkasɪka dɪ keŋ sʊʊŋ kalɪ ta wɪarɪ beri
aŋaŋ wa, fʊ sɪmma a baarɪ wʊnɪŋ ʊ yine
vuodieke dɪ bala ʊ nagɪ n Halɪkasɪka a
sɪma vuosi sʊgɪtɪ. Ta die maŋ seŋ ye Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka, ta ʊ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ
sʊʊŋ, ta nɪasɪ ŋmarɪŋ a keŋ sʊʊŋ kalɪ Yisa
ma ta wɪarɪ beri aŋaŋ wa.′
34 Naa maŋ ye, ta bala nɪ dɪ wʊnɪŋ ʊ
yiwo Ɲmɪŋ Bʊadembike.”

Yisa bʊmbʊŋaŋ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ wɪa

35 Ka tʊnvʊʊsa bɪbra Jɔɔn die dɪ bɪ zie
mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ bale,
36 ta keŋ ye Yisa dɪ chʊnnana a tɪanna, ʊ
baarɪ dɪ, “Ye, Ɲmɪŋ Yiipɔlɪka wʊnna.”
37 Die ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba bale wo die dɪ
wʊnna ʊ balala wa, die dɪ vaa wa ta dɪ Yisa
kʊaŋ.
38 Yisa die dɪ keŋ yiŋŋi a daansɪ ʊ kʊaŋ
a ye ba dɪna wa, ʊ pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa nɪ
yaala?”
Die ba yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʊ, tɪ
yaala tɪ sɪmma fʊ benne jigidieke wo?”
39 Yisa dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Nɪ keŋ a ye
jigidieke n benne wo.” Die wɪa die ba dɪ
wa a ga a ye jigidieke ʊ benne, ta die bie ʊ
jigiŋ daarɪ mana. (Die dɪ yiwo ŋmɪntʊasɪ
bimbilimiŋ anɪɪsa saŋŋa.)
40 Vuosi bale dieke die dɪ wʊnna Jɔɔn
balɪkʊ ta die dɪ Yisa kʊaka wʊnyɪ die yine
Andurusi, die ʊ yiwo Simoni Piita nɪmbʊa.
41 Die ʊ nyɪna Yisa jigiri kʊaŋ chaaŋ die
ʊ ga lagɪ lagɪ a ga yaalɪ ʊ nɪmbʊa Simoni
jigiŋ a balɪ wa dɪ, “Tɪ ye Masia wa mɪŋ.”
(Masia chɪaŋ yiwo “Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪŋ.”)
42 Womi die ʊ nagɪ Simoni a ga Yisa jigiŋ.
Yisa die dɪ daansɪ wa die, ta balɪ dɪ, “Yiwo
Simoni vuodieke dɪ yine Jɔɔn bʊadembiŋ,
ama fʊ saaŋ nan bɪ yi Siifasi.” (Siifasi
aŋaŋ Piita mana yiwo bʊnyɪ, a chɪaŋ yiwo
“Taŋ”.)

Yisa die dɪ wana Filipi aŋaŋ Nataniali dene

43 Die ka tʊnvʊʊsa Yisa die dɪ yaala dɪ
ʊ ga Galili, ta die ga jigidieke Filipi die dɪ
benne a ga balɪ yɪ wa dɪ, “Keŋ dɪa mɪŋ.”
44 Filipi die nyɪŋ wa Befisada, tɪgɪdieke
Andurusi aŋaŋ Piita dɪ nyɪnna.
45 Filipi dɪaŋ die dɪ ga yaalɪ Nataniali
jigiŋ a balɪ yɪ wa dɪ, “Tɪ ye vuodieke Mosisi
dɪ maagɪna ʊ wɪa Ɲmɪŋ mɪraha gbaŋkʊ
ma wa, ta Ɲmɪŋ naazʊalɪba dɪaŋ dɪ maagɪ
ʊ wɪaha. Ʊ yiwo Yisa, vuodieke dɪ yine
Josefu bʊadembiŋ ta nyɪŋ Nazeriti wa.”
46 Nataniali die dɪ baarɪ dɪ, “Nazeriti?
Wʊvɪɪnɪŋ nan bɪagɪ nyɪŋ Nazeriti?”
Filipi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Keŋ a ye.”
47 Yisa die dɪ yene Nataniali dɪ kienene
ʊ jigiri, die ʊ balɪ naa yaa gamma ʊ ma
dɪ, “Izara vuoŋ wusie wʊnna dama ʊ yiwo
burichini vuoŋ.”
48 Nataniali die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Yiwo
lalɪa a sɪba mɪŋ?”
Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Filipi die
dɪ yene ka wa fʊ wa, ta maŋ wɔŋ ye fʊ, fʊ
benne kɪnkamɪŋ tɪɪka chɪaŋ.”
49 Mi Nataniali die dɪ balɪ wa dɪ,
“Dɪdagɪrʊ, yiwo Ɲmɪŋ Bʊa ta bɪ yi Izara
naaŋ wa.”
50 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “N bala fʊ dɪ n
ye fʊ mɪŋ saŋŋa dieke fʊ benne kɪnkamɪŋ
tɪɪka chɪaka wɪa fʊ yi mɪŋ yada? Nan dɪ
yese wʊkpɪɪma pam a tɪaŋ naa.
51 Wusie maŋ bala nɪ, nɪ nan ye arɪzanna
dɪ yuorine, ta Ɲmɪŋ malakasi dɪ keŋ
a sʊʊna Vuota Bʊa ma, ta jʊala gara
ŋmɪŋsikpeŋ.”

2

Yisa die dɪ vana nyaaŋ dɪ tarɪgɪ yi daaŋ dene

1 Ka daraa ataa daraaŋ die ba yaa
hɔgʊhaalʊ banwʊla siele Keenani tɪŋ ma,
Galili tɪŋgbaŋ ma. Die Yisa nuŋ die bie mi
2 ta die ba wa Yisa aŋaŋ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba gbaŋ dɪ ba keŋ
banwʊlaka jigiŋ.
3 Die banwʊlaka daa dieke ba nyunene
wo dɪ kenne kpatɪ wa, Yisa nuŋ die dɪ balɪ
a yɪ Yisa dɪ, “Banwʊlaka daabʊ kpatɪya
mɪŋ.”
4 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “N naa, bɪa
fʊ yaala n yi? N saŋŋa ye ka tʊgɪya.”
5 Yisa nuŋ die dɪ balɪ tʊntʊntɪba dɪ
benne mi wo dɪ, “Nɪ yi wudieke ʊ bala nɪ
dɪ nɪ yi.”
6 Die nyaaŋ gbiesi ayʊaba die zene mi,
nyindiekemba Juu vuosisi dɪ yinene nyaaŋ
a yie ta yɔɔra nɪta, sɪba ba jɪamɪŋ dɪ sɪna
die wo, die a kaanɪ mana die bɪagɪ juo
nyaaŋ sɪba galonsi baŋɪsɪ-le yaa baŋɪsɪ-
taa.
7 Yisa die dɪ balɪ a yɪ tʊntʊntɪba dɪ, “Nɪ
yi nyaaŋ suuli gbiesisi.” Die wɪa die ba yi
nyaaŋ a suulihe pili pili.
8 Womi die ʊ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ yuori
bʊtaŋ a yaa ga yɪ banwʊlaka jakʊʊrɪ.” Die
ba yi die,

† **1:31 1.31** Juu vuosi saaŋ bɪna yi Izara vuosi.

9 die jakʋʋrı dı laŋ nyaabʋ ta ye bʋ
tarıgına a yi daaŋ, ama die ʋ ka sıba jigi-
dieke daabʋ die dı nyınna, ama tʋntʋntıba
die dı yuorine nyaabʋ die dı sıba. Die wıa
die ʋ wa daa dieke die dı faarına hɔgʋ wa
10 a balı yı wa dı, "Vuoŋ mana ŋaaŋ
wolıŋ a tıa wa daa dieke dı nansına, ta ka
kʋaŋ chaaŋ vuodiekemba ʋ wana dı keŋ
nyu a bugi ʋ wa tıa daa dieke dı kana ka
nansı wa. Ama fʋnıŋ nıŋ nagı wa daa
dieke dı nansına wa a lɔbırı a keŋ tʋgı
saŋka gie?"
11 Naa die yiwo Yisa bʋmbʋŋaŋ ma-
machi wʋkpııŋ. Die ʋ yi ke wo Keenani
tıŋ ma, Galili tıŋgbaŋ ma. Naa die dagı
vuosisi ʋ yalla Ɲmıŋ yiko die; die wıa ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı yi wo yada.
12 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ nuŋ aŋaŋ
ʋ nımballı aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba die dı
ga Kapenɔmi a ga bie mi daraa ale.

Yisa die dı wʋnsına Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ sʋŋ dene
(Mat. 21.12, 13; Maki 11.15-17; Luki
19.45, 46)

13 Die Juu vuosi gasıtıaŋkʋ* dʋʋga saŋŋa
die gbigiye mıŋ, die wıa Yisa die dı ga
Jerusalemi dı ʋ ga dii dʋʋgaka mi.
14 Die ʋ kenne mi wo, ʋ ga juu Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, a ye dembisi dı
yalla niige aŋaŋ yiise aŋaŋ ŋmarısı a daa,
ta bataŋ dı kalı ba teebulisi me a tarıga
ligire.
15 Die ʋ nagı guune a ŋmʋ kpaasıŋ
a yagı dɔŋısısı mana a nyıŋ Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta die kpaŋŋı
vuodiekemba dı tarıgına ligirehe teebulisi
a bubi bubi ta ligiribiehe die dı nan a jaası.
16 A balı yı vuodiekemba dı yalla
ŋmarısı a daa wa dı, "Nı nagıha a nyıŋ
giena! Nı da nagı n Chʋa tigiŋ a bırıŋ
nyʋŋ!"
17 Mi die ʋ kʋaŋandıısırıba dı tıınsı dı
Ɲmıŋ gbaŋkʋ baarı dı, "N nine ŋmıntıya
yaa gamma fʋ tigiri gie wıa pam."
18 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı yiŋŋi
keŋ ʋ jigiŋ aŋaŋ wʋpıasıkıŋ dı, "Bıa
mamachi wııŋ fʋ nan yi aŋ ka dagı dı yaa
yiko dı fʋ yi wıaha gie?"
19 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Nı kpaŋŋı
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie a taaŋ ta
n nan nagı daraa ataa a bı mıı ka."
20 Die Juu vuosisi dı yiŋŋi balı dı, "Bına
baŋısı-nıısa aŋaŋ ayʋaba ba nagı mıı
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ gie, ta fʋnıŋ
fʋ baarı nan nagı daraa ataa a mıı ka?"
21 Ama Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııŋ dieke
Yisa dı balala wa yiwo ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
nyıŋgbanıŋ.
22 Ɲmıŋ die dı sʋgırına wa a
nyıŋ kumbu me kʋaŋ chaaŋ wa, ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı tıınsı dı ʋ balı
wıırı gie mıŋ, ta die yi Ɲmıŋ gbaŋkʋ aŋaŋ
Yisa die dı bala wudieke wo yada.

Yisa dı sıbına vuoŋ mana sʋŋ dene
23 Die Yisa die dı yene bie Jerusalemi ma
wa gasıtıaŋkʋ saŋka vuosi pam die dı ye ʋ
tʋnna mamachi wʋkpıımaha ta yiwo yada.
24 Ama Yisa die dı ka nagı ʋ gbaŋ a yı
ba, dama die ʋ sıba vuota mana sʋŋ mıŋ.
25 Die vuoŋ ka mʋ ʋ dagı wa vuota dı
sına dene dama ʋ wɔŋ sıba vuota beriŋ.

3

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Nikodimosi wıa
1 Die daa wʋnyı die benne ba wasa
wa Nikodimosi. Die ʋ yiwo Juu vuosi
nıŋŋandıısırıba wʋnyı, ta bı yi Farasi
vuoŋ.
2 Yuŋ kaanı die ʋ ga Yisa jigiŋ a ga balı
wa dı, "Dıdagırʋ, tı sıba a baarı yiwo
dıdagırı dieke Ɲmıŋ dı tʋnna, dama vuoŋ
wori a nan bıagı tʋŋ tʋnkpııŋ dieke fʋ
tʋnnana naa, ntaala Ɲmıŋ bie ʋ jigiŋ."
3 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Wusie
maŋ bala fʋ, vuoŋ wori a baaŋ bıagı juu
Ɲmıŋ naarı ma, ntaala ba yiŋŋi mıırı wa."
4 Nikodimosi die dı pıası wa dı, "Lalıa
ba baa ba yiŋŋi mıırı vuodieke dı kana ka
yi bʋabiŋ? Dama ʋ kaaŋ bı bıagı a juu ʋ
nuŋ nyuuti ma aŋ ba bı mıırı wa bıbra."
5 Womi Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı,
"Wusie maŋ bala fʋ, dı vuoŋ kaaŋ bıagı
juu Ɲmıŋ naarı ma ntaala ʋ ye mıırıŋ
bule, die yine Ɲmıŋ Halıkasıka aŋaŋ Ɲmıŋ
nyaaŋ sııla wıa.
6 Vuota nıŋ mııra vuota ama Halıkasıka
mııra haalıŋ.
7 Die wıa da vaa ka yi fʋ mamachi n bala
fʋ dı, 'Sie ba bı mıırı nı wa.'
8 Bʋlɔgısıŋ nıga gara jigidieke ka yaalala,
ŋaaŋ wʋŋ wa ka dɔntı ama ta ka sıba
jigidieke ka nyınna yaa ka ganana. Die
gbaŋ gbaŋ vuodiekemba mana Ɲmıŋ
Halıkasıka dı mıırına dı sıı."
9 Nikodimosi die dı pıası wa dı, "Lalıa
naa dı baa ka yi?"
10 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Yiwo
Izara vuosi dıdagırıkpııŋ ta ka sıba wıaha
chıası?
11 Wusie maŋ bala fʋ, tı bala nı wudieke
tı sıbına, ta bı bala nı wudieke tı yene,
ama nı ka tuose tı wıaha.
12 Dıı yi nı ka yi mıŋ yada yaa gamma
tıŋgbaŋka gie wudiekemba n bala nı wa,
die nıŋ maŋ balı nı arızanna ma wıa nı
baa nı yiwo lalıa a yi yada?

* **2:13 2.13** Ɲmıŋ malaka die kʋna Ijipiti bʋmbʋŋaŋ ballı dembisi ta vaa Izara ballı dembisi.

13 Vuoŋ ye ka jʋalı ga arızanna ma
sie manıŋ Vuota Bʋa vuodieke dı nyınna
arızanna ma a keŋ sʋʋŋ wa.”
14 Mosisi die dı nagına kʋʋtı javʋʋkıŋ a
bɔbı a marı daaŋkʋ ta kɔtı ka zie haagıŋ
ma dene wo, die gbaŋ gbaŋ ba baa ba kɔtı
manıŋ Vuota Bʋa wa ŋmıŋsikpeŋ,
15 amʋ vuodieke mana dı yine mıŋ yada
nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
16 Dama Ŋmıŋ dı faasına cho tıŋgbaŋka
gie vuosi wıa; die ʋ yı tı ʋ Bʋabalımıŋ amʋ
vuodieke mana dı yi Bʋadembike gie yada
ʋ kaaŋ daansı kpi, ama ʋ nan ye miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.
17 Dama Ŋmıŋ die ka tʋŋ ʋ Bʋa wa dı ʋ
keŋ dii tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya ama dı
ʋ keŋ a gbatı ba taaŋ.
18 Vuodieke mana dı yine Ŋmıŋ Bʋa wa
yada Ŋmıŋ kaaŋ dii ʋ sarıya a chʋʋsı
wa, ama vuodieke mana dı kana ka yi wo
yada nıŋ, Ŋmıŋ wɔŋ dii ʋ sarıya ta baa ʋ
chʋʋsıya mıŋ, dama ʋ kana ka yi wʋnıŋ
Ŋmıŋ Bʋabalıŋka yada wa wıa.
19 Wudieke wıa Ŋmıŋ die dı dine ba
sarıya ta baarı ba chʋʋsıya yiwo naa;
Ŋmıŋ Bʋadembike die keŋye mıŋ dı ʋ
yuori wo tıŋgbaŋka gie vuosi nine ama ta
tıŋgbaŋka gie vuosi dı yaala lımıŋ a tıaŋ
chaanıŋ, dama ba tʋnnana tʋntʋmbıatı
wıa.
20 Vuodieke nıŋ mana dı yinene bıaŋ
hawa chaanıŋ ta ka yaala ʋ gbigi chaanıŋ,
dama ʋ ka yaala ʋ tʋmbıatıtı nyıŋ yaalıŋ
ma.
21 Ama vuodieke nıŋ mana dı tʋnnana
wudieke dı mʋna kieŋ wo chaanıŋ ma, dı
vuoŋ mana sımma a baarı Ŋmıŋ beri ʋ
tʋʋma mana ma.

Jɔɔn die dı dagına yaa gamma Yisa ma dene

22 Genke kʋaŋ chaaŋ Yisa aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı ga Judia tıŋgbaŋ
ma, die ʋ yi daraa ale aŋaŋ ba, ta sıa vuosi
Ŋmıŋ nyaaŋ.
23-24 Saŋka mi Jɔɔn, vuodieke dı
sınana vuosi Ŋmıŋ nyaabʋ die ye ka
juu dansarıka ma, ta bie Enoni, jigidieke
nyaaŋ die dı faasına dala, ta vuosi die dı
kieŋ ʋ jigiŋ ʋ sıa ba Ŋmıŋ nyaabʋ. Enoni
die dı ka yʋa aŋaŋ Salimi.
25 Daaŋ kaanı die Juu vuoŋ wʋnyı die
dı piili a nıga nınhagırıŋ aŋaŋ Jɔɔn
kʋaŋandıısırıba yaa gamma Ŋmıŋ jıamıŋ
nyaaŋ sıla wıa.
26 Die wıa die ba ga Jɔɔn jigiŋ a ga balı
wa dı, “Dıdagırʋ, vuodieke die dı benne
aŋaŋ fʋ Jɔɔdani mʋgırı mi wo chaakʋ,
daa dieke die fʋ bala dı ʋ yiwo Ŋmıŋ
Vuovʋarıkırı, tı wʋŋ dı ʋ gbaŋ ʋ sıa vuosi
Ŋmıŋ nyaaŋ, ta vuoŋ mana dı gara ʋ
jigiŋ.”
27 Jɔɔn die dı yiŋŋi balı ba dı, “Vuoŋ
kaaŋ bıagı a yi wııŋ ntaala Ŋmıŋ vʋarına
wa.
28 Nı gbaŋ gbaŋ nı yiwo n daansıatieliŋ
dı die n balıya dı, manıŋ n ka yi ‘Ŋmıŋ
Vuovʋarıkıŋ Masia wa, ama manıŋ Ŋmıŋ
dı woliŋ a tʋŋ dı n dıa ʋ nıŋŋa a keŋ yi ʋ
keniŋ siri.’
29 Hɔgʋhaalʋ wa yiwo hɔgʋfaarıtʋ wa
sııtı. Hɔgʋfaarıtʋ wa zʋa ŋaaŋ zie mıŋ,
dıı yi ʋ keŋ wʋŋ ʋ lɔlıŋ, ʋ sʋŋ ŋaaŋ fıalı
mıŋ. Die gbaŋ gbaŋ maŋ yaa sʋgıfıalıŋ
pam Masia wa wıa.
30 Dı mʋ wʋnıŋ Masia wa saaŋ jʋalıma
ta manıŋ n saaŋ sʋʋma tıŋgbaŋ.”

Vuodieke dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ wıa

31 Vuodieke dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ
tıaŋ vuoŋ mana mıŋ, ama vuodiekemba
dı nyına tıŋgbaŋka gie, banıŋ ba
yiwo tıŋgbaŋka gie tieliŋ, ta bala
vuota wʋbalıka. Vuodieke dı nyınna
ŋmıŋsikpeŋ tıaŋ vuoŋ mana,
32 a bı gʋtı ʋ bala wudieke ʋ yene ta wʋŋ,
ama vuoŋ ka tuose ʋ wıaha.
33 Ta vuodieke mana dı tuone ʋ wıaha
dagıya dı Ŋmıŋ wıa yiwo wusie.
34 Ŋmıŋ Bʋadembiŋ dieke ʋ tʋnna
wa balala Ŋmıŋ wıa, dama Ŋmıŋ yi ʋ
Bʋadembike Halıkası dieke dı dala ta wo
magısıŋ.
35 Ŋmıŋ cho wo ʋ Bʋa wa ta nagı jaaŋ
mana a yi ʋ nuusi me.
36 Vuodieke nıŋ mana dı yine Ŋmıŋ Bʋa
wa yada, yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ,
ama vuodieke nıŋ mana dı kana a yi Bʋa
wa yada kaaŋ ye miivoli mi, ama Ŋmıŋ
sınyıırıŋ nan dı bie ʋ ma yaa gamma
haahuu.

4

Yisa aŋaŋ Samaria hɔgʋ wʋnyı wıa

1 Tɔ, die Farasisi vuosisi dı wʋŋ dı Yisa
yese vuosi pam a sıa ba Ŋmıŋ nyaabʋ, ta
ba yie ʋ kʋaŋandıısırıŋ a tıaŋ Jɔɔn.
2 Wusie, die Yisa gbaŋ gbaŋ die ka sıa
vuosisi Ŋmıŋ nyaabʋ ama die dı yiwo ʋ
kʋaŋandıısırıba die sınana ba.
3 Die Yisa die dı wʋnna wudieke vuosi
dı balala yaa gamma ʋ ma wa, die ʋ nyıŋ
Judia tıŋgbaŋ ma ta yiŋŋi ga Galili tıŋgbaŋ
ma.
4 Die dı yi talası dı ʋ daagı Samaria
tıŋgbaŋ ma.
5 Die ʋ daagı mi a keŋ tʋgı tıŋ kaanı ba
wasınana Sayika, Samaria tıŋgbaŋ ma, mi
die ka yʋa aŋaŋ kʋaŋ dieke Jakobu die dı
nagına a yı ʋ Bʋa Josefu wa.
6 Die bulun dieke die dı yine Jakobu sıtı
wa die bie mi, die Yisa dı gbalıgı aŋaŋ
chɔmbʋ ta sʋʋŋ kalı buluke chıaŋ. Die dı
yiwo ŋmıntʋası saŋŋa.

7 Die Samaria hɔgʋ wʋnyɪ dɪ keŋ dɪ ʋ
yuori nyaaŋ, Yisa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Yɪ
mɪŋ nyaaŋ aŋ n nyu.”
8 Saŋka mi die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die ga
wa tɪka sʋŋ dɪ ba daa nyindiike.
9 Juu vuosi die ka saaga dɪ ba lagɪŋ
dii ta nyuo aŋaŋ Samaria vuosi a nyɪna
kpalɪbalɪmɪŋ ma. Die wɪa Samaria hɔgʋ
wa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ dɪ, “Fʋnɪŋ yiwo Juu
vuoŋ ta manɪŋ maŋ yi Samaria vuoŋ, lalɪa
fʋ jʋʋsa mɪŋ dɪ n yɪ fʋ nyaaŋ?”
10 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi
fʋ tɪŋ sɪba piini dieke Ŋmɪŋ dɪ yaala ʋ yɪ
fʋ, ta bɪ sɪba vuodieke n yine ta jʋʋsa fʋ
nyaaŋ naa, tɪŋ nan pɪasɪ mɪŋ dɪ n yɪ fʋ
miivoli nyaabʋ mi, ta n tɪŋ nan yɪ fʋ.”
11 Hɔgʋ wa die dɪ baarɪ dɪ, “Jakʋʋŋ, wo
gʋʋga, ta buluke dɪ gole, sɪa fʋ baa fʋ ye
miivoli nyaabʋ?
12 Tɪ chɔɔŋkʋʋŋ Jakobu die tune buluke
gie a yɪ tɪ, ta wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ ballɪ aŋaŋ ʋ
dɔŋɪsɪ mana dɪ nyu a nyɪŋ ka ma. Yile dɪ
tɪaŋ Jakobu mɪŋ?”
13 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Vuodieke
nɪŋ mana dɪ nyune nyaabʋ gie, nyanyuule
nan bɪ yigi wo;
14 ama vuodieke nɪŋ mana dɪ nyune
nyaaŋ dieke n bala n yɪ wa, nyanyuule
kaaŋ bɪ yigi wo. Nyaaŋ dieke n bala n
yɪ wa wa nan bɪrɪŋ buluŋ ʋ sʋŋ ma a yɪa
wa nyaaŋ dieke dɪ yɪnana miivoli, ta yɪ wa
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.”
15 Hɔgʋ wa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Jakʋʋŋ,
yɪ mɪŋ nyaabʋ gie a mʋ nyanyuule kaaŋ
bɪ yigi mɪŋ ta n kaaŋ bɪ a keŋ gie a yuori
nyaaŋ.”
16 Yisa die dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “Ga a ga wa
fʋ chʋrʋ aŋ nɪ viiri keŋ giena.”
17 Ʋ balɪ wa dɪ, “N wo chʋrʋ.”
Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Fʋnɪŋ balɪ
wa wusie, fʋ bala dɪ wo chʋrʋ wa.
18 Dama die yallɪ wa chʋllɪŋ banʋ ta daa
dieke fʋ benne ʋ jigiŋ lele wo dɪ ka seŋ yi
fʋ chʋrʋ. Balɪ mɪŋ wa wusie.”
19 Hɔgʋ wa die dɪ baarɪ dɪ, “Jakʋʋŋ, n
sɪba a baarɪ yiwo Ŋmɪŋ naazʋa.
20 Tɪnɪŋ Samaria vuosi chɔɔŋkʋʋlɪŋ die
jɪama Ŋmɪŋ kunkogiri gie sikpeŋ ama
nɪnɪŋ Juu vuosi baarɪ dɪ Jerusalemi ma
yine jigidieke dɪ mʋna tɪ jɪaŋ Ŋmɪŋ.”
21 Yisa dɪ balɪ yɪ wa dɪ, “N taa, yi n wɪɪrɪ
gie yada, saŋŋa kieŋ ta vuota dɪ kaaŋ jɪaŋ
tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ kunkogiri gie sikpeŋ yaa
Jerusalemi ma.
22 Nɪnɪŋ Samaria vuosi ka sɪba vuodieke
nɪ jɪanna ama tɪnɪŋ Juu vuosi nɪŋ sɪba
vuodieke tɪ jɪanna mɪŋ dama gbatɪtaanɪŋ
wɪa nyɪŋ wa Juu vuosi jigiŋ mɪŋ.
23 Ama saŋŋa kieŋ, ta wɔŋ keŋ mɪŋ,
saŋŋa dieke vuodiekemba dɪ senne jɪama
tɪ chɔɔŋ Ŋmɪŋ wa nan seŋ jɪaŋ wa ʋ
Halɪkasɪka hagɪrɪŋ ma ta sɪmma vuodieke
ʋ yine, dama banɪŋ vuosi mi tɪ Chɔɔŋ dɪ
yaala dɪ ba jɪama wa.
24 Ŋmɪŋ yiwo Haalɪŋ, ta vuodiekemba dɪ
jɪanna wa mʋ ba jɪama wa aŋaŋ wusie, ʋ
Halɪkasɪka hagɪrɪŋ ma.”
25 Hɔgʋ wa die dɪ balɪ wa dɪ, “N sɪba
a baarɪ Masia wa vuodieke ba wasɪnana
Ŋmɪŋ Vuoʋʋarɪkɪrɪ nan keŋ, ta ʋ keŋ keŋ
ʋ nan dagɪ tɪ wɪaha gie mana chɪasɪ.”
26 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Manɪŋ
n wonde, vuodieke dɪ balala wɪa aŋaŋ fʋ
naa.”
27 Womi die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
yiŋŋi keŋ, die dɪ yi be mamachi pam ʋ
balala wɪa aŋaŋ hɔgʋ wa, ama ba wʋnyɪ
mana die ka pɪasɪ hɔgʋ wa dɪ, “Bɪa fʋ
yaala?” Yaa a pɪasɪ Yisa dɪ “Bɪa fʋ bala
wɪa aŋaŋ hɔgʋ wa?”
28 Womi hɔgʋ wa die dɪ vaa ʋ kpagɪrɪ mi,
ta yiŋŋi ga tɪka sʋŋ a balɪ yɪ vuosisi dɪ,
29 “Nɪ keŋ ye daa dieke dɪ bala mɪŋ
wudiekemba mana n yine. Ʋ baaŋ yi Ŋmɪŋ
Vuoʋʋarɪkɪrɪ?”
30 Die wɪa, die ba nyɪŋ tɪka ma a ga Yisa
jigiŋ.
31 Saŋka mi die Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba die
dɪ jʋʋsa wa dɪ, “Dɪdagɪrʋ dii nyindiike.”
32 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “N yaa wa
nyindiike a baaŋ dii ta nɪ ka sɪba bʋ wɪa.”
33 Die wɪa, ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
pɪasa taŋ dɪ, “Dɪ baaŋ yi vuoŋ yalla
nyindiike a keŋ yɪ wa?”
34 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Manɪŋ
n nyindiike yi wo dɪ n yi vuodieke dɪ
tʋnna mɪŋ wa dʋŋŋʋ a kpatɪ, ʋ tʋʋmaha
ʋ nagɪna yɪ mɪŋ dɪ n tʋŋ wa.
35 Nɪnɪŋ nɪ ŋaaŋ bala dɪ, ‘Chɪɪtɪ a nɪɪsa
tɪala ta zaaha gobiku tʋgɪ.’ Ama n bala nɪ
dɪ nɪ mɪŋŋɪ a daansɪ kʋatɪtɪ, zaaha bieye
mɪŋ aŋaŋ gobiŋ.
36 Ta zaagobiribe nan daansɪ tuo ba tune,
ta zaa dieke ba gobinene wo, banɪŋ ba yine
vuota diekemba dɪ baaŋ daansɪ ye miivoli
dieke dɪ wone kpatɪŋ, ta vuodiekemba dɪ
bʋrɪna wa aŋaŋ vuodiekemba dɪ gobine
mana nan daansɪ yaa sʋgɪfɪalɪŋ zaaha wɪa.
37 Dɪ yiwo wusie ba balla dɪ, ‘Bataŋ
bʋrɪnana ta bataŋ dɪaŋ dɪ gobe.’
38 N tʋma nɪ dɪ nɪ ga gobi jigidieke nɪ
kana ka bʋrɪya; vuosi bataŋ die kʋna ta nɪ
keŋ die ka nyʋarɪ.”

Samaria vuosi pam die dɪ yine Yisa yada wɪa

39 Die Samaria vuosi pam die dɪ wʋŋ
hɔgʋ wa dɪ bala dɪ, “Yisa balɪ mɪŋ mɪŋ
wudiekemba mana n yine”, ta die yi Yisa
yada.
40 Die wɪa die ba kenne ʋ jigiri, ba jʋʋsɪ
wa dɪ ʋ wɪarɪ a bemme ba jigiŋ; die wɪa
Yisa die dɪ wɪarɪ ba jigiŋ damʋʋma ale.

41 Vuosi pam die dı yiwo yada a gʊtı
aŋaŋ wudieke ʊ balla wa,
42 ta balı a yı hɔgʊ wa dı, “Lele tı yi yada
mıŋ, daa wudieke fʊ balla wa wıa ama tı
gbaŋ gbaŋ tı wʊŋ wa mıŋ ta sıba a baarı
ʊ seŋ yiwo dʊnıa ka gie gbıgbatıtaantɔ.”

Yisa die dı gbaanna jakʊʊŋ wʊnyı bʊa dene

43 Die ka daraa ale kʊaŋ chaaŋ, Yisa die
dı nyıŋ mi a ga Galili tıŋgbaŋ ma,
44 dama die ʊ wɔŋ baarı dı, “Ɲmıŋ
naazʊa wo jılıma ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tıŋgbaŋ
ma.”
45 Die ʊ gana a ga tʊgı Galili wo, mi vuosi
die dı mıŋŋı tuo wo chaantı dama die
ba ga Jerusalemi mıŋ a ga dii gasıtıaŋkʊ
dʊʊgaka ta die ye ʊ yine wudiekemba
mana dʊʊga ka saŋŋa.
46 Die ʊ benne Galili tıŋgbaŋ ma wa, ta
die keŋ ga Keenani tıŋ ma, jigidieke die ʊ
vana nyaabʊ dı bırıŋ daabʊ. Ta jakʊʊŋ
wʊnyı dı bie Kapenɔmi ma ʊ bʊa dı yʊagı.
47 Die ʊ wʊnna dı Yisa nyıŋ Judia a keŋ
Galili me wo, die ʊ ga Yisa jigiŋ a jʊʊsı wa
dı ʊ keŋ Kapenɔmi a keŋ gbaaŋ ʊ bʊa wa
dı yaalınana ʊ kpi wo.
48 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Nı
kaaŋ yi yada ntaala nı ye dagıtı mamachi
wʊkpııma.”
49 Jakʊʊrı die dı baarı dı, “Jakʊʊŋ kiere
dı daa die n bʊa wa nan kpi.”
50 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Gamma,
fʊ bʊa wa nan ye gbaamıŋ.”
Daa wa die dı yi Yisa yada ta ga.
51 Die ʊ bene sieku me a gara wa, ʊ
tʊntʊntıŋ die dı tuoli wo sieku mi a balı
wa dı, “Fʊ bʊa wa ye alaafıa mıŋ.”
52 Ʊ pıası ba saŋŋa dieke ʊ bʊa wa dı
yene alaafıa wa, ba baarı dı, “Nyıŋgbaŋ
tuulibu va wa mıŋ dienewo ŋmıntʊası
bimbilimiŋ balımıŋ saŋŋa.”
53 Bʊa wa chɔɔŋ wa die dı tıınsı dı saŋka
mi gbaŋ gbaŋ die Yisa dı balı wa dı, “Fʊ
bʊa wa nan ye gbaamıŋ.” Die wıa wʊnıŋ
aŋaŋ ʊ tigiŋ vuosi mana die dı yi Yisa yada.
54 Mamachi wʊkpııka gie die gʊtına bule
Yisa dı yine ʊ nyınna Judia a ga Galili
tıŋgbaŋ ma wa.

5

Yisa die dı gbaanna daa wʊnyı dene

1 Ka kʊaŋ chaaŋ, Yisa die dı jʊalı ga
Jerusalemi dı ʊ dii Juu vuosi dʊʊga kaanı.
2 Jerusalemi ma, gbagıŋ kaanı die dʊna
aŋaŋ nyaaŋ a gbigi Yiise Sanʊaŋ, ta Juu
vuosi jabalıkıŋ ma, ba wasa ka Befizata,
ta die yaa lııfaası anʊ.
3 Mi die yʊagıtieliŋ pam die dı ŋaaŋ
dʊaga, bataŋ die yiwo yıısı, bataŋ dı yi
gbılısı, bataŋ dıaŋ dı yi nyıŋgbaŋ kpiiti-
tieliŋ. ((Die ba dʊa a chıısa mıŋ dı nyaabʊ
dɔŋ,
4 dama saŋŋa ataŋ Ɲmıŋ Malaka ŋaaŋ
keŋ sʊʊŋ mıŋ a dɔŋ nyaabʊ ta yʊagıtieŋ
dieke dı wolinne a ga nan nyaabʊ ma ŋaaŋ
ye wo gbaamıŋ a nyıŋ yʊagı dieke mana ʊ
yalla ma.))
5 Daa wʊnyı die dı bie mi a yʊagı die
bına baŋısı-taa aŋaŋ anıı.
6 Yisa die dı ye wo ʊ dʊna mi ta mıŋŋı
dı ʊ yʊagı yʊası mıŋ, die wıa die ʊ balı a
yı wa dı, “Yaala fʊ ye alaafıa mıŋ?”
7 Daa yʊagıtieŋ wo die dı baarı dı,
“Jakʊʊŋ, n wo vuoŋ mana giena ʊ baaŋ
nagı mıŋ a yi nyaabʊ ma dıı yi nyaabʊ dı
keŋ dɔŋ; maŋ keŋ mıa dı n juu bʊ sʊŋ,
vuogaaŋ ŋaaŋ woliŋ mıŋ mıŋ.”
8 Yisa die dı balı a yı wa dı, “Hagı a nagı
fʊ kalıŋŋa a chʊmma.”
9 Lele womi daa wa die dı ye alaafıa; ta
nagı ʊ kalıŋŋa a dıı chʊŋ.
Daa dieke wıırı gie die dı yine wo die
yiwo davʊʊsıkırı daaŋ,
10 die wıa Juu vuosi nyıŋkʊraha die dı
ballı a yı daa dieke dı yene gbaaŋkʊ dı,
“Davʊʊsıkıŋ daaŋ wʊnna. Tı mıraha ka
yı sieŋ dı fʊ chii fʊ kalıŋŋa.”
11 Die daa wa die dı yiŋŋi a balı ba dı,
“Daa dieke dı gbaanna mıŋ wa balı mıŋ
mıŋ dı, ‘Nagı fʊ kalıŋŋa a chʊmma.’ ”
12 Ba pıası wa dı, “Mınıa yine daa dieke
dı balla fʊ dı fʊ nagı fʊ kalıŋŋa a chʊmma
wa?”
13 Ama daa wa die ka sıba vuodieke dı
gbaanna wa, dama kpıkpaaŋ die benne mi
ta Yisa die dı wɔŋ nyıŋ mi a ga.
14 Ka kʊaŋ chaaŋ die Yisa die dı ye daa
wa Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma a balı
a yı wa dı, “Ye, lele ye alaafıa mıŋ, die wıa
vaa fʊ tʊntʊmbıatıtı, dı daa die wʊbıaŋ dı
tıanna naa nan keŋ fʊ ma.”
15 Yisa die dı balla aŋaŋ daa wa a kpatı
wa kʊaŋ chaaŋ, daa wa die dı nyıŋ mi a ga
balı Juu vuosi nyıŋkʊraha dı dı yiwo Yisa
die gbaanna wa wa.
16 Ta nyıŋkʊraha die dı piili a mugise
Yisa dama ʊ gbaanna daa wa davʊʊsıkırı
daarı wıa.
17 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N Chʊa
Ɲmıŋ tʊma mıŋ saŋŋa mana ta n gbaŋ dı
tʊma die.”
18 Yisa balıkʊ gie die dı vaa Juu vuosi
nyıŋkʊraha dı faası a ŋmıntı niŋ dı ba
kʊʊ wa, daa ʊ chʊʊsına davʊʊsıkırı daarı
mırıka nyıına ma wıa ama ʊ balla dı
Ɲmıŋ yiwo ʊ chɔɔŋ wa, ka dagı dı ʊ naga
wa ʊ gbaŋ a magısa Ɲmıŋ.

Ɲmıŋ Bʊa wa yiko wıa

19 Die wıa Yisa die dı yiŋŋi a balı ba
dı, “Wusie maŋ bala nı: Manıŋ Bʊa wa

kaaŋ bıagı a yi wııŋ n gbaŋ gbaŋ n dʊŋŋʊ ma ama n yie wudieke n yene n Chʊa wa dı yinene. Dama n Chʊa wa dı yinene wudieke wo, kanıŋ manıŋ Bʊa wa dıaŋ dı yie.
20 Dama n Chʊa dı faasına cho mıŋ wıa ʊ dagı mıŋ wudieke mana wʊnıŋ ʊ gbaŋ gbaŋ dı yinene. Ʊ nan dagı mıŋ wʊkpııma diekemba dı tıanna naa, aŋ a yi nı mamachi.
21 Sıba n Chʊa dı vasınana kunti dı haga kunti me wo, ta yıa ba miivoli die wo, die gbaŋ gbaŋ manıŋ vuodieke dı yine Bʊa wa dı yıa vuodiekemba n yaalala miivoli.
22 N Chʊa ka die vuoŋ sarıya, ama ʊ yı wa manıŋ ʊ Bʊa wa sieŋ dı n dii vuosi sarıya,
23 amʊ vuoŋ mana yıma mıŋ jılıma sıba ba yınana n Chʊa Ɲmıŋ jılıma dene wo. Vuodieke nıŋ mana dı kana ka yı mıŋ jılıma ka dagı sıba ʊ ka yıa n Chʊa Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa jılıma mıŋ.
24 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ mana dı wʊnna n wıaha gie ta yi vuodieke dı tʊnna mıŋ wa yada yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta Ɲmıŋ kaaŋ bı dii ʊ sarıya a chʊʊsı wa, ama ʊ wɔŋ nyıŋ wa kuŋ me a juu miivoli me mıŋ.
25 “Wusie maŋ bala nı, saŋŋa kieŋ ta ka wɔŋ keŋ mıŋ ta kunti nan wʊŋ manıŋ Ɲmıŋ Bʊa wa lɔlıŋ, ta vuodiekemba mana dı wʊnna n lɔlıkʊ nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
26 N Chʊa Ɲmıŋ dı sına miivoli a yıa vuosi dene wo, die gbaŋ gbaŋ ʊ yı manıŋ ʊ Bʊa wa dı n sımma miivoli a yıma vuosi.
27 Ta bı yı mıŋ yiko dı n dii vuosi sarıya, dama n yi wo Vuota Bʊa.
28 Nı da vaa ka yi nı mamachi, saŋŋa kieŋ ta vuodiekemba mana dı kpine nan daansı wʊŋ n lɔlıŋ,
29 ta hagı kuŋ me; ta vuodiekemba dı yine vıınıŋ nan hagı ta ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta vuodiekemba dıaŋ dı yine wʊbıatıtı nan hagı aŋ n dii ba sarıya ta baarı ba chʊʊsıya.
30 “Manıŋ n kaaŋ bıagı a yi wııŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ yiko, n die vuosi sarıya sıba Ɲmıŋ dı balala mıŋ die, ta n sarıyaka dı yi wusie, dama n ka mıa dı n yi wudieke n sʊŋ dı yaalınana, ama n yaala dı n yiwo wudieke vuodieke dı tʊnna mıŋ wa dı yaalınana.

Yaa gamma vuodiekemba dı yine Yisa siara wıa

31 “Dıı yi maŋ dii n gbaŋ gbaŋ n siara, vuosi kaaŋ tuo a dii dı dı yiwo wusie.
32 Ama vuoŋ benne a bala vuosi yaa gamma vuodieke n yine. Wʊnıŋ ʊ yiwo Ɲmıŋ, ta maŋ sıba dı ʊ balıkʊ yiwo wusie.
33 “Die nı tʊŋ wa tʊntʊntıŋ Jɔɔn vuodieke dı sınana vuosi Ɲmıŋ nyaabʊ jigiŋ, ta ʊ gbaŋ die dı balı wusie yaa gamma n ma.
34 Dı ka yi talası dı vuoŋ balı wıa yaa gamma n ma, ama n balı nı naa amʊ nı nan ye gbatıtaanıŋ.
35 Jɔɔn die sıı sıba popoli dı ŋaana die ta chaana, ta die nı nagı saŋŋa bıta a dii nansıŋ ʊ chaaŋkʊ ma.
36 “Ama mamachi wʊkpııma diekemba n tʊnnana, hanıŋ daga n siara a tıaŋ wudieke Jɔɔn die dı balala yaa gamma n ma wa. Tʊnkpııma diekemba n tʊnnana wa yiwo tʊŋ dieke n Chʊa Ɲmıŋ dı nagına a yı mıŋ dı n tʊŋ, ta tʊʊmaha dı yi siara a dagı dı n Chʊa Ɲmıŋ tʊnna mıŋ.
37 “A bı gʊtı, n Chʊa Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa gbaŋ yiwo n siara. Ta nı ye ka wʊŋ ʊ lɔlıŋ yaa a ye wo aŋaŋ nı nine,
38 ta nı ka nagı ʊ wıaha a yi nı sʊgıtı ma, dama nı ka yi vuodieke ʊ tʊnna wa yada.
39 “Nı ŋaaŋ karıma Ɲmıŋ gbaŋkʊ mıŋ ta yile dı nı nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ a ma, ta Ɲmıŋ gbaŋkʊ mi dı bala n wıa,
40 ama ta nı zeti dı nı keŋ n jigiŋ aŋ n yı nı miivoli mi.
41 “N ka yaala bırıŋ vuota jigiŋ.
42 N wɔŋ sıba mıŋ dı nı ka wɔŋ cho Ɲmıŋ nı sʊgıtı ma.
43 N keŋye mıŋ n Chʊa Ɲmıŋ saaŋ ma, ta nı ka tuo mıŋ. Ama dıı yi vuoŋ dı keŋ ʊ gbaŋ gbaŋ saaŋ ma, nı tuose wo mıŋ.
44 Nı yaala nı ye bırıŋ a nyımma tamba jigiŋ ama nı ka mıa dı nı ye bırıŋ a nyımma Ɲmıŋ balıŋka jigiŋ. Die wıa nı ka yi mıŋ yada wa.
45 Nı da yilime dı n nan galıŋ nı n Chʊa Ɲmıŋ nıŋŋa. Dama vuodieke dı balla ʊ galıŋ nı, wʊnıŋ ʊ yine Mosisi, vuodieke nı yine yada wa.
46 Dıı yi die nı seŋ yi Mosisi maagıkʊ yada, nı tıŋ nan yi mıŋ yada, dama die ʊ maagıya mıŋ yaa gamma n wıa.
47 Ama nı kana ka yi wudieke ʊ maagına yada wa, lalıa nı baa nı yi n wʊbalıkaha gie yada?”

6

Yisa die dı yına vuosi tuse anʊ nyindiike dene

(Mat. 14.13-21; Maki 6.30-44; Luki 9.10-17)

1 Naa kʊaŋ chaaŋ Yisa die dı nyıŋ mi a garısı Galili gbagıkpııŋ dieke ba bına wasa Tiberisi wo.
2 Die kpıkpaaŋ die dı dı wa, dama die ba ye ʊ mamachi tʊnkpııma diekemba ʊ yine wo ta yi yʊagıtieliŋ dı ye gbaamıŋ wa.

3 Ta Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ
jʋalɪ kunkogiŋ a kalɪ.
4 Saŋka mi ta Juu vuosi gasɪtɪaŋkʋ
dʋʋgaka die gbigiye mɪŋ.
5 Yisa die dɪ kala wa die ʋ keŋ ye
kpɪkpaaŋ dɪ kienene ʋ jigiŋ. Die ʋ pɪasɪ
Filipi dɪ, “Sɪa tɪ nan ye nyindiike a daa a
yɪ vuosi gie mana?”
6 Die ʋ pɪasa naa, dɪ ʋ magɪsɪ Filipi a ye,
dama die ʋ wɔŋ sɪba wudieke ʋ bala ʋ yi
mɪŋ.
7 Ta Filipi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Dɪɪ yi
tɪ yaala dɪ tɪ daa paanʋ a yɪ vuosi gie, bʋ
ligire nan tɪaŋ salɪma* ligire bie kɔbɪsɪ-le,
ta vuoŋ mana ye ye bɪta.”
8 Ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba wʋnyɪ ba wasɪna
Andurusi ta yi Simoni Piita nɪmbʋa wa die
dɪ baarɪ dɪ,
9 “Bʋa wʋnyɪ benne giena a yaa paanʋ
golime anʋ aŋaŋ zaasɪbɪsɪ ale. Ama a kaaŋ
bɪagɪ a yi vuosi gie mana wɪɪŋ.”
10 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba
dɪ, “Vaa vuosisi sʋʋŋ kala tɪŋgbaŋ.”
Hʋʋbɪsɪ pam die benne mi, ta vuosisi dɪ
sʋʋŋ kalɪ tɪŋgbaŋ, ta dembisi die yiwo
tuse anʋ mi.
11 Yisa die dɪ nagɪ paanʋ golimehe a
bɪrɪ Ɲmɪŋ ta die nagɪ a yɪ ba tɪa tɪa a yɪ
vuodiekemba dɪ kala mi wo. Ta die bɪ nagɪ
zaasɪbɪsɪsɪ a yi die gbaŋ gbaŋ, ba mana die
dɪ dii a tʋgɪ ba yaalɪnana dene.
12 Die ba mana die dɪ dine a chagɪ wa, ʋ
balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ vaarɪ
nyintɪalɪkaha mana ta da vaa a taaŋ yɔrɪ.”
13 Die wɪa die ba vaarɪ vuosisi dɪ dine
paanʋ golime anʋ ta tɪalɪ tɪalɪ wa a suuli
kparɪsɪ baŋ aŋaŋ ale.
14 Die vuodiekemba dɪ benne mi ta ye
Yisa dɪ yine mamachi wʋkpɪɪka gie wo die
dɪ baarɪ dɪ, “Wusie, daa wa seŋ yiwo Ɲmɪŋ
naazʋa dieke Mosisi dɪ bala dɪ ʋ nan keŋ
dʋnɪa ka gie me wo.”
15 Yisa die dɪ mɪŋŋɪ dɪ ba yie siri dɪ ba
keŋ a yigi wo aŋaŋ hagɪrɪŋ a yi wo naaŋ;
die wɪa die ʋ bɪ yiŋŋi jʋalɪ ga kunkogiri
me a ga bie ʋ nyɪɪna ma.

Yisa die dɪ chʋnna nyaaŋ sikpeŋ dene
(Mat. 14.22-33; Maki 6.45-52)

16 Die jɪŋmɪŋ die dɪ tʋgɪna, ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ sʋʋŋ ga
gbagɪkpɪɪrɪ ma,
17 a nagɪ haarɪŋ a garɪsɪ gbagɪkpɪɪrɪ a
yiŋŋi gara Kapenɔmi. Yuŋ die dɪ sibe ta
Yisa die dɪ ye ka keŋ gʋtɪ ba ma.
18 Saŋka gie bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ
nɪga ta dɔma nyaabʋ.
19 Die Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ dɔŋ a
ga sɪba malisi ataa yaa anɪɪsa, ta die keŋ
ye Yisa dɪ chʋnnana nyaabʋ sikpeŋ a keŋ
gbige haarɪkʋ, ta ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be.
20 Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ da vaa
ŋmaamɪŋ yalla nɪ, dɪ yiwo manɪŋ.”
21 Die ba nagɪ wa aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ a yi
haarɪkʋ ma, ta lele womi ba haarɪkʋ die
dɪ ga tʋgɪ gbagɪkpɪɪrɪ nʋaŋ jigidieke chaaŋ
die ba ganana wa.

Kpɪkpaakʋ die dɪ dɪna dɪ dɪa a yaala
Yisa dene

22 Ka tʋnvʋʋsa die kpɪkpaaŋ dieke die dɪ
wɪarɪna gbagɪkpɪɪrɪ mi wo chaakʋ die dɪ
ye dɪ haarɪ balɪmɪŋ nyɪɪna ma tɪalɪna mi.
Die ba sɪba dɪ dienewo Yisa ka juu haarɪkʋ
a ga aŋaŋ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba, dama die ba
gaya mɪŋ ta va wa.
23 Die haarɪsɪ ataŋ die dɪ nyɪŋ Tiberisi
a keŋ zie gbagɪkpɪɪrɪ kʋanʋaŋ jigidieke
die tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ nagɪna paanʋkʋ a bɪrɪ
Ɲmɪŋ ta kpɪkpaakʋ dɪ dii wo.
24 Die kpɪkpaakʋ dɪ yene ta Yisa aŋaŋ
ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba wo mi wo, die ba juu
haarɪsɪ mi a ga Kapenɔmi a dɪ dɪa yaala
Yisa.

Yisa dɪ yine miivoli nyindiike dene

25 Die vuosisi die dɪ jʋalɪna a ye Yisa
gbagɪkpɪɪrɪ mi chaakʋ, die ba pɪasɪ wa dɪ,
“Dɪdagɪrʋ, saŋŋa bɪa fʋ keŋ giena?”
26 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Wusie
maŋ bala nɪ, nɪnɪŋ nɪ dɪ dɪa a yaala mɪŋ
da nɪ yene mamachi dagɪtɪ wɪa ama die n
yɪna nɪ nyindiike nɪ dii chagɪ wa wɪa.
27 Nɪ da tʋmma tʋʋma nyindiike
diekemba dɪ chʋʋsɪnana wɪa, ama nɪ
tʋmma tʋʋma nyindiike diekemba dɪ
yɪnana vuosi miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ
wɪa. Manɪŋ Vuota Bʋa nan yɪ nɪ kanɪŋ
nyindiike mi, dama n Chʋa Ɲmɪŋ yɪna
mɪŋ kanɪŋ yiko dɪ n yɪma nɪ.”
28 Die wɪa die ba pɪasɪ wa dɪ, “Bɪa tɪ ba
tɪ tʋŋ aŋ ka yi Ɲmɪŋ tʋʋma?”
29 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Ɲmɪŋ
yaala nɪ yiwo vuodieke ʋ tʋnna wa yada.”
30 Die ba yiŋŋi balɪ dɪ, “Mamachi wʋbɪa
fʋ nan yi aŋ tɪ ye ta yi fʋ yada? Bɪa fʋ baa
fʋ yi?
31 Tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die dii wo nyindiike
dieke ba wasɪnana maana saŋŋa dieke ba
benne hagɪrɪ ma, sɪba ba maagɪna Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ ma die wo dɪ, ‘Ʋ yɪ ba wa nyindiike
a nyɪŋ arɪzanna ma dɪ ba dii.’ ”
32 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Wusie maŋ bala
nɪ, daa Mosisi die yɪna nɪ nyindiike a nyɪŋ
arɪzanna ma wa, ama dɪ yiwo n Chʋa
Nabidie Ɲmɪŋ, wʋnɪŋ ʋ yɪna nɪ wusie
nyindiike dieke dɪ nyɪna arɪzanna ma wa.
33 Nyindiike dieke Ɲmɪŋ dɪ yɪnana nɪ wa,
yiwo vuodieke dɪ nyɪna arɪzanna a keŋ
sʋʋŋ ta yɪa dʋnɪaka gie vuosi miivoli wo.”

* **6:7 6.7** Salɪmbiŋ die yiwo damʋʋmɪŋ tune.

34 Die ba baarı, “Jakʊʊŋ, yıma tı nyindiike gie daaŋ mana.”
35 Yisa die dı balı yı ba dı, “Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe. Vuodieke dı kienene n jigiŋ, kɔŋ kaaŋ bı yigi wo, ta vuodieke dıaŋ dı yi mıŋ yada nyanyuule kaaŋ yigi wo.
36 N wɔŋ balı nı dı nı ye mıŋ mıŋ, ama nı ka yi mıŋ yada.
37 Ama vuodieke nıŋ mana n Chʊa Ɲmıŋ dı nagına yı mıŋ, nan keŋ n jigiŋ a yi mıŋ yada, ta n kaaŋ yagı vuodieke nıŋ dı kienene n jigiŋ.
38 Dama n nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʊʊŋ dı n yi Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ dʊŋŋʊ daa manıŋ n dʊŋŋʊ.
39 Wʊnıŋ Ɲmıŋ die dı tʊnna mıŋ wa, ʊ choti yiwo dı n daa vaa vuodiekemba ʊ nagına yı mıŋ wa wʊnyı bıa, ama a keŋ sʊgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʊnıa kpatıŋ daraaŋ.
40 Wudieke n Chʊa dı yaalala wʊnna; dı vuodiekemba mana dı yene ʊ Bʊa wa ta yiwo yada wa, yallıma miivoli dieke dı wone kpatıŋ; ta n nan daansı sʊgırı ba mana a nyıŋ kuŋ me dʊnıa kpatıŋ daraaŋ.”
41 Die Juu vuosisi die dı piili a vʊʊna wıa, die ʊ bala dı, “Manıŋ n yine nyiindiike dı nyına arızanna ma a keŋ sʊʊŋ wa.”
42 Die ba pıasa tamba dı, “Daa daa wa gie yine Josefu bʊa, Yisa wa? Ta tı sıba ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ wo? Lalıa ʊ baarı dı ʊ nyıŋ wa arızanna ma a keŋ sʊʊŋ?”
43 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nı vaa vʊʊnıŋ.
44 Vuoŋ kaaŋ bıagı keŋ n jigiŋ, ntaala n Chʊa Ɲmıŋ vuodieke dı tʊnna mıŋ wa yaa wa keŋ, ta n nan daansı sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʊnıa kpatıŋ daraaŋ.
45 Ɲmıŋ naazʊalıba die maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, ‘Ɲmıŋ nan dagı vuota mana.’ Ta vuodieke mana dı wʊnna n Chʊa Ɲmıŋ ta tuose ʊ wıaha, wʊnıŋ ʊ kieŋ wo n jigiŋ.
46 Vuoŋ ye ka ye n Chʊa Ɲmıŋ, sie manıŋ vuodieke dı nyınna ʊ jigiŋ nyıına ma yene wo.
47 “Wusie maŋ bala nı, vuodieke dı yine mıŋ yada, wʊnıŋ ʊ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
48 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe.
49 Nı chɔɔŋkʊʊlıba die dii wo maana hagırı ma, ama ta die kpi.
50 Ama nyindiike dieke dı nyınna arızanna ma a keŋ sʊʊŋ nıŋ, vuodieke dı dine he kaaŋ kpi.
51 Manıŋ n yine miivoli nyindiikehe die dı nyınna arızanna ma a keŋ sʊʊŋ wa. Vuodieke dı dine nyindiikehe gie, nan dı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Nyindiike gie yiwo n nyıŋgbanıŋ, kanıŋ maŋ baa n nagı yı amʊ tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa miivoli.”
52 Wıırı gie die dı vaa Juu vuosi dı piili a nıga nınhagırıŋ ta pıasa taŋ dı, “Lalıa daa wa gie dı baa ʊ yi a yı tı ʊ nyıŋgbanıŋ aŋ tı ŋɔbı?”
53 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Wusie maŋ bala nı, ntaala nı ŋɔbı manıŋ Vuota Bʊa nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʊ, nı kaaŋ dı yaa miivoli nı ma.
54 Vuodieke nıŋ mana dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʊ yaa wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta n nan daansı sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me dʊnıa kpatıŋ daraaŋ.
55 N nyıŋgbanıŋ yine wusie nyindiike ta n zımbʊ dı yi wusie nyiŋnyuuke.
56 Vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbanıŋ ta nyu n zımbʊ bie wo n ma, ta n dıaŋ maŋ bie ʊ ma.
57 “N Chʊa Ɲmıŋ vuodieke dı sına miivoli tʊnna mıŋ, ta ʊ wıa maŋ yallı miivoli. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, vuodieke dı ŋɔbına n nyıŋgbaŋka nan dı yaa miivoli n wıa.
58 Manıŋ n yine nyindiike dieke dı nyına arızanna ma a keŋ wo. Ta vuodieke nıŋ mana dı dine nyindiikehe, nan dı bie ʊ mısı ma yaa gamma haahuu; hanıŋ nyindiikehe mi ka sıı sıba nyindiike dieke nı chɔɔŋkʊʊlıba dı dine ama ta keŋ kpi wo.”
59 Yisa die balı wa naa saŋŋa dieke die ʊ dagınana Kapenɔmi Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me wo.

Miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa

60 Yisa kʊaŋandıısırıba pam die dı wʊnna ʊ dagıkʊ gie die ba baarı dı, “Dagıkʊ gie faası hagırı mıŋ. Mınıa baaŋ bıagı tuoke?”
61 Vuoŋ die ka balı Yisa, ama die ʊ mıŋŋı dı ʊ kʊaŋandıısırıba vʊʊna wıa yaa gamma wudieke ʊ bala wa. Die ʊ pıası ba dı, “Wıırı gie vaa nı yaala nı yiŋŋi mıŋ?
62 Dıı yi nı ye manıŋ Vuota Bʊa dı jʊalına a gara arızanna jigidieke n nyınna keŋ wo, lalıa nı baa nı yili?
63 Ɲmıŋ Halıkasıka yınana vuota miivoli, ama vuota gbaŋ gbaŋ kaaŋ bıagı yi naa. Wʊbalıkı diekemba n bala a yı nı wa yaa wa Ɲmıŋ Haalıŋ dieke dı yınana vuosi miivoli a kieŋ.
64 Ama nı bataŋ ka yi yada.” Yisa die wɔŋ sıba mıŋ a nyıŋ piiliku me vuodiekemba dı kana ka baa ba yiwo yada aŋaŋ vuodieke dı bala ʊ posi ʊ chıaŋ.
65 Die ʊ balı gʊtı dı, “Naa wıa maŋ balı nı dı vuoŋ kaaŋ bıagı a keŋ n jigiŋ ntaala n Chʊa Ɲmıŋ yı wa sieŋ dı ʊ keŋ.”
66 Naa wıa die ʊ dıdıısırıba pam die dı yiŋŋi ta ka bı dı ʊ kʊaŋ bıbra.

67 Die wıa Yisa die dı pıası ʋ kʋaŋandıısırıba baŋ aŋaŋ bale wo dı, “Ta nı gbaŋ nı nan va mıŋ?”
68 Ta Simoni Piita die dı yiŋŋi a balı dı, “Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa jigiŋ tı baa tı ga? Fʋnıŋ fʋ yalla wʋbalıka dieke dı yınana miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
69 Ta lele tı yi fʋ yada mıŋ ta sıba a baarı fʋ yine Ɲmıŋ vuokası wa.”
70 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Nınıŋ vuosi baŋ aŋaŋ bale wa gie, manıŋ n vʋarına nı, ama nı wʋnyı yiwo Sitaani sıutı.”
71 Die ʋ bala yaa gamma Judasi vuodieke dı yine Simoni Asikaroti bʋa wa wıa. Wʋnıŋ ʋ yiwo ʋ kʋaŋandıısırıŋ baŋ aŋaŋ bale wo wʋnyı, ta die baa ʋ keŋ posi ʋ chıaŋ.

7

Yisa nımballı die dı kana ka yiwo yada wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı dıa Galili tıŋgbaŋ ma; ta die ka dıa Judia tıŋgbaŋ ma dama Juu vuosi nyıŋkʋraha die yaala ba kʋʋ wa mıŋ.
2 Die Juu vuosi dʋʋga dieke ba wasına jaga dʋʋgaka die dı gbigi,
3 die wıa Yisa nımballı die dı balı a yı wa dı, “Nyıŋ gie a ga Judia tıŋgbaŋ ma amʋ fʋ kʋaŋandıısırıba dı benne mi wo nan ye tʋŋ dieke fʋ tʋnnana.
4 Vuodieke dı yaalınana vuosi sımma ʋ wıa ka lɔbıra wudieke ʋ yinene. Fʋ yinene wıaha gie wo, vaa dʋnıa mana sımma fʋ wıa.”
5 Ʋ nımballı gbaŋ die ka yiwo yada.
6 Yisa die dı balı a yı ba dı, “N saŋŋa ye ka keŋye. Ama nınıŋ nıŋ saŋŋa mana mʋ a yi nı mıŋ.
7 Nınıŋ nıŋ, dʋnıaka gie vuosi ka haa nı, ama ba haa mıŋ mıŋ dama n balala dı wudieke ba yinene wo yiwo bıaŋ wıa.
8 Nınıŋ nı gamma dʋʋgaka, manıŋ n ka gara dʋʋgaka gie dama n saŋŋa ye ka tʋgıya.”
9 Die ʋ balı ba naa, ta wıarı bie Galili me.

Yisa die dı gana jaga dʋʋgaka dene

10 Die Yisa nımballı die dı gana dʋʋgaka kʋaŋ chaaŋ, Yisa gbaŋ die dı ga; ama die ʋ ka ga yaalıŋ ma ama die ʋ lɔbırı a ga mıŋ.
11 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı dıdıa a yaala wa dʋʋgaka ma, ta die pıasa vuosi dı, “Sıa daa wa dı beri?”
12 Die vuosi pam die bie mi a pʋʋsa bala ʋ wıa; bataŋ die dı baarı dı, “Ʋ yiwo vuovıınıŋ”, bataŋ dıaŋ dı baarı dı, “Aayı, ʋ gaama vuosi mıŋ.”
13 Ama ba wʋnyı die ka yuori balı ʋ wıa dama die ba chıga Juu vuosi nyıŋkʋraha mıŋ.
14 Die dʋʋgaka die tʋgı wa sʋnsʋŋ ta die Yisa dı ga Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a piili a daga vuosi Ɲmıŋ wıa.
15 Die Juu vuosi nyıŋkʋraha die dı wʋnna wa, die dı yi be mamachi, ba pıasa dı, “Lalıa daa wa gie dı yi a sıba wıa dene ta ka ga tı siikusi?”
16 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Wudieke n dagına wa ka yi n gbaŋ gbaŋ n dagıŋ, ama a nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ, vuodieke dı tʋnna mıŋ wa.
17 Vuodieke mana dı yaalınana ʋ yi wudieke Ɲmıŋ dı yaalala nan dı sıba dı wudieke n dagınana wa nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ yaa n jigiŋ.
18 Vuodieke dı balala ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ dagıŋ mıa mıŋ dı ʋ ye bırıŋ a yı ʋ gbaŋ, ama vuodieke dı yaalala dı ʋ yi aŋ vuodieke dı tʋnna wa wa ye bırıŋ yiwo wusietieŋ ta wʋbıaŋ dı wo ʋ ma.
19 Daa Mosisi die yına nı mıraha? Ama nı wʋnyı ka dı ha. Ta bıa nı mıa dı nı kʋʋ mıŋ?”
20 Kpıkpaakʋ die dı yiŋŋi balı dı, “Fʋnıŋ yaa wa jımbıaŋ fʋ ma. Mınıa mınana ʋ kʋʋ fʋ?”
21 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Manıŋ n yiwo mamachi wʋkpeŋkpııŋ davʋʋsıkırı daaŋ, dı yi nı mamachi.
22 Ama Mosisi die yına nı nʋaŋ dı nı gobime nı ballıdembisi kɔlaha (Daa Mosisi die piiline ke, ama nı chɔɔŋkʋʋlıba die piiline ke), nı ŋaaŋ gobi be mıŋ davʋʋsıkırı daraaŋ.
23 Dıı yi nı gobe Bʋadembiŋ davʋʋsıkırı daraaŋ amʋ nı kaaŋ chʋʋsı Mosisi mıraha, bıa wıa nı jıa sınyıırıŋ aŋaŋ mıŋ n gbaanna daa wa davʋʋsıkırı daarı?
24 Nı daa daansı vuoŋ dı sına dene ta dii wo ʋ sarıya, ama dii wo ʋ sarıya aŋaŋ wudieke dı mʋna.”

Vuosisi die dı pıasınana taŋ yaa gamma Yisa ma dene

25 Jerusalemi vuosi bataŋ die dı baarı dı, “Daa daa wa gie ba mıa dı ba kʋʋ wa?
26 Ye, ʋ bala yeŋ me ta vuoŋ dı ka bala wa wııŋ. Dı baaŋ yi dı nyıŋkʋraha mıŋŋıya mıŋ dı ʋ yiwo Ɲmıŋ Vuovʋarıkıŋ, Masia wa?
27 Tı sıba daa wa dı nyınna jigidieke; ama dıı yi ta Ɲmıŋ Vuovʋarıkıŋ, Masia wa dı keŋ keŋ, vuoŋ kaaŋ dı sıba jigidieke ʋ nyınna.”
28 Die Yisa die dı yene daga vuosisi Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma wa, die ʋ keŋ balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı, “Nınıŋ nı yile dı nı sıba mıŋ mıŋ, ta bı yile dı nı sıba jigidieke n nyınna? Manıŋ n ka keŋ giena aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n yiko, ama vuodieke dı tʋnna mıŋ wa yiwo wusie tieŋ. Nınıŋ nı ka sıba wa,

29 ama manɪŋ n sɪba wa mɪŋ, dama n
nyɪŋ wa ʋ jigiŋ, wʋnɪŋ ʋ tʋnna mɪŋ.”
30 Womi die ba mɪa dɪ ba yigi wo, ama
vuoŋ die ka bɪagɪ yigi wo dama ʋ yigiŋ
saŋŋa die ye ka tʋgɪya.
31 Ama kpɪkpaakʋ sʋŋ vuosi pam
die dɪ yiwo yada, ta baarɪ dɪ, “Ŋmɪŋ
vuoʋʋarɪkɪrɪ Masia wa dɪ keŋ keŋ, ʋ nan
tʋŋ mamachi wʋkpɪɪma a tɪaŋ daa wa gie
dɪ tʋnna naa?”

Die ba tʋnna gbɪgbarɪtɪŋ dɪ ba ga yigi Yisa dene

32 Die Farasisi vuosisi die dɪ wʋŋ
kpɪkpaakʋ dɪ pʋʋsɪna a bala wɪaha gie
yaa gamma Yisa ma wa, die wɪa die banɪŋ
aŋaŋ ba kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha die dɪ tʋŋ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ gbɪgbarɪtɪŋ
bataŋ dɪ ba ga a yigi Yisa.
33 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “N nan dɪ bie nɪ
jigiŋ daraa ale ama ka kʋaŋ chaaŋ n nan
yiŋŋi ga vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa jigiŋ.
34 Nɪ nan dɪ dɪa a yaala mɪŋ ama nɪ kaaŋ
ye mɪŋ, dama jigidieke n bala n bemme wo
nɪ kaaŋ bɪagɪ a keŋ mi.”
35 Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ pɪasa taŋ
dɪ, “Sɪa ʋ baa ʋ ga ta tɪ kaaŋ ye wo? Ʋ
baa ʋ ga wa Giriiki vuosi tɪgɪ diekemba Juu
vuosisi dɪ benne wo a dagɪ Giriiki vuosisi?
36 Ʋ baarɪ dɪ, ‘Nɪ nan dɪ dɪdɪa a yaala
mɪŋ ama nɪ kaaŋ ye mɪŋ’, ta ‘Nɪ kaaŋ bɪagɪ
ga jigidieke n bala n bemme wo’, wɪɪrɪ gie
chɪaŋ?”

Miivoli nyaaŋ wɪa

37 Die dʋʋgaka dakpatɪkɪrɪ daraaŋ die
yiwo daakpɪɪŋ. Dɪnɪŋ daarɪ mi Yisa die dɪ
hagɪ zie a balɪ aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, “Vuodieke
nɪŋ mana nyanyuule dɪ yalla, ʋ keŋ n jigiŋ
a nyu.
38 Dama Ŋmɪŋ gbaŋkʋ baarɪ dɪ,
‘Vuodieke nɪŋ mana dɪ yine mɪŋ yada,
miivoli nyaaŋ nan dɪ paala a nyɪŋ ʋ ma.’
”
39 Yisa die balɪ wa naa yaa gamma Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka ma, Haalɪŋ dieke vuodiekemba
dɪ yine wo yada dɪ bala ba keŋ ye wo.
Die saŋka mi ta Ŋmɪŋ ye ka yɪ vuosi
Halɪkasɪka mi, dama saŋŋa mi ta ʋ ye ka
kɔtɪ Yisa ŋmɪŋsikpeŋ.

Vuosisi puole wɪa

40 Die daadamba pam die dɪ wʋŋ ʋ bala
die wo ta baarɪ dɪ, “Daa wa gie seŋ yiwo
Ŋmɪŋ naazʋa wusie.”
41 Ta bataŋ dɪ baarɪ dɪ, “Ʋ yiwo Ŋmɪŋ
Vuoʋʋarɪkɪrɪ Masia wa.” Ama bataŋ dɪaŋ
dɪ baarɪ dɪ, “Ŋmɪŋ Vuoʋʋarɪkɪrɪ Masia wa
kaaŋ nyɪŋ Galili me.
42 Ŋmɪŋ gbaŋkʋ dagɪya dɪ Masia baa ʋ
yiwo naaŋ Davidi haagɪŋ ta ba nan mɪɪrɪ
wa Betilehemi ma tɪgɪ dieke die Davidi dɪ
benne.”
43 Naa wɪa vuosisi die dɪ puo yaa gamma
Yisa ma.
44 Die bataŋ dɪ yaala ba yigi wo ama
vuoŋ die ka gbɪ wa.

Juu vuosi nyɪŋkʋra die dɪ kana ka yi Yisa yada dene

45 Die gbɪgbarɪtɪba die dɪ yiŋŋi ga
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha aŋaŋ Farasisi vu-
osisi jigiŋ, die ba pɪasɪ ba dɪ, “Bɪa yine nɪ
ka yaa wa a keŋ?”
46 Gbɪgbarɪtɪba dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ,
“Vuoŋ ye ka balɪ wɪa sɪba daa wa dɪ bala
die wo.”
47 Farasisi vuosisi dɪ pɪasɪ ba dɪ, “Ʋ gaaŋ
nɪ gbaŋ mɪŋ yaa?
48 Nɪ ye ye ta nyɪŋkʋraha wʋnyɪ yaa
Farasisi vuoŋ yi wo yada?
49 Kpɪkpaakʋ gie dɪ kana ka sɪba Ŋmɪŋ
mɪraha wɪa, Ŋmɪŋ nan chʋʋsɪ ba.”
50 Nikodimosi die yiwo Farasisi vuosi
wʋnyɪ, die ʋ yiwo vuodieke dɪ wolinne a
ga Yisa jigiŋ. Die ʋ balɪ ba dɪ,
51 “Tɪ mɪraha ka yi sieŋ dɪ tɪ dii vuoŋ
sarɪya a baarɪ ʋ chʋʋsɪya ta ye ka wʋŋ wa
ta ye wudieke ʋ yine.”
52 Die ba yiŋŋi pɪasɪ wa dɪ, “Fʋ gbaŋ
nyɪŋ wa Galili yaa? Karɪŋ Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ta
nan ye dɪ Ŋmɪŋ naazʋa ye ka nyɪŋ Galili
tɪŋgbaŋ ma.”

8

Hɔgʋ daakpannagɪrʋ wʋnyɪ wɪa

1 ((Womi vuoŋ mana die dɪ ga tigiŋ, ama
Yisa die dɪ jʋalɪ ga Olivisi Tɪɪsɪ kunkogiri
me.
2 Die ka sʋkʋleeliŋ die ʋ yiŋŋi ga Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma. Die vuosi pam
die dɪ taaŋ a giliŋ wo, die ʋ sʋʋŋ kalɪ a piili
a daga ba.
3 Die mɪraha dɪdagɪrɪba bataŋ aŋaŋ
Farasisi vuosisi bataŋ die dɪ yaa hɔgʋ
wʋnyɪ die dɪ dʋagɪna aŋaŋ dembiŋ dieke
dɪ kana ka yi ʋ chʋrʋ a keŋ juu ta vaa ʋ
zie ba mana nɪŋŋa.
4 Ta die balɪ a yɪ Yisa dɪ, “Dɪdagɪrʋ, tɪ
yigi wo hɔgʋ wa gie ta ʋ dʋa aŋaŋ dembiŋ
dieke dɪ kana ka yi ʋ chʋrʋ.
5 Tɪ mɪraha sʋŋ Mosisi die baarɪ dɪ hɔgʋ
wa mi chanchaaŋ mʋ ba taa wa aŋaŋ tana
a kʋʋ mɪŋ, ta fʋnɪŋ, lalɪa fʋ balɪ?”
6 Die ba balɪ wa naa dɪ ba ye ʋ nan balɪ
wʋbɪaŋ aŋ ba galɪŋ wa. Ama Yisa die dɪ
sʋʋŋ a zʋʋrɪ a nagɪ ʋ nuubiŋ a maaga wɪa
tɪŋgbaŋ.
7 Die ba ye a pɪasa Yisa wɪa yaa gamma
hɔgʋ wa ma. Womi Yisa die dɪ hagɪ zie a
baarɪ dɪ, “Vuodieke dɪ yene ka yi bɪaŋ, die
vuoke woliŋ a nagɪ taŋ a taa wa.”
8 Ta die a bɪ sʋʋŋ zʋʋrɪ a maaga tɪŋgbaŋ.
9 Die ba wʋnna balɪkʋ naa wa, die
ba mana die dɪ nyɪŋ mi wʋnyɪ wʋnyɪ,

nyɪŋkʋraha die wolinne nyɪŋ, ta die va Yisa ta hɔgʋ wa die dɪ ye zie mi.
10 Yisa die dɪ hagɪ zie a pɪasɪ hɔgʋ wa dɪ, “Ba bie sɪa? Vuoŋ ka tɪalɪya dɪ ʋ balɪ a chʋʋsɪ fʋ?”
11 Ʋ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Jakʋʋŋ, vuoŋ ka tɪalɪya.” Ta Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “N gbaŋ n kaaŋ balɪ a chʋʋsɪ fʋ, gamma ama da bɪ yi bɪaŋ bɪbra.”))

Yisa dɪ yine tɪŋgbaŋka chaanɪŋ dene

12 Yisa die dɪ balɪ a yi vuosisi bɪbra dɪ, “Manɪŋ n yiwo tɪŋgbaŋka gie vuosi chaanɪŋ, ta vuodieke mana dɪ dɪna n kʋaŋ nan dɪ yaa chaaŋ dieke dɪ chaana ʋ beriŋ, ta ʋ kaaŋ dɪ dɪa mɪa lɪmɪŋ ma.”
13 Ta Farasisi vuosisi die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Fʋ nyɪɪna ma fʋ balala yaa gamma fʋ ma, ta wudieke fʋ balala wa dɪ yi yɔrɪ.”
14 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Dɪɪ yi maŋ bala yaa gamma n ma, ama wudieke n bala wa yiwo wusie, dama n sɪba jigidieke n nyɪnna keŋ mɪŋ ta bɪ sɪba jigidieke n ganana. Ama nɪnɪŋ nɪ ka sɪba jigidieke n nyɪnna aŋaŋ jigidieke n ganana.
15 Nɪnɪŋ nɪ die vuoŋ sarɪya yaa gamma vuota chʋara dɪ sɪna dene, ama manɪŋ n ka die vuoŋ sarɪya.
16 Dɪɪ yi maŋ keŋ baa n dii vuoŋ sarɪya, n nan dii ʋ sarɪya aŋaŋ wusie, dama n ka die sarɪya n nyɪɪna ma ama n Chʋa vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa bie n jigiŋ.
17 Dɪ maagɪya nɪ mɪra sʋŋ dɪ dɪɪ yi vuosi bale dɪ dii siara ta balɪ wʋbalɪmɪŋ wudieke ba bala wa yiwo wusie.
18 Manɪŋ n bala yaa gamma n ma, ta n Chʋa vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ dɪaŋ dɪ bala yaa gamma n ma.”
19 Die ba pɪasɪ wa dɪ, “Fʋ Chʋa wa bie sɪa?”
Ta Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Nɪ seŋ ka sɪba mɪŋ yaa n Chʋa wa. Dɪɪ yi nɪ tɪŋ sɪba mɪŋ nɪ tɪŋ nan dɪ sɪba ʋ Chʋa gbaŋ.”
20 Yisa die balɪ wa wɪaha gie mana saŋŋa dieke ʋ dagɪnana vuosisi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ ma jigidieke Ɲmɪŋ piini adaka dɪ benne wo; ama vuoŋ die ka yigi wo, dama ʋ yigiŋ saŋŋa die ye ka tʋgɪya.

Nɪ kaaŋ bɪagɪ a ga jigidieke n ganana

21 Yisa die dɪ bɪ a balɪ ba dɪ, “Manɪŋ n nan ga, ta nɪ nan dɪ dɪa a yaala mɪŋ ama nɪ kaaŋ ye mɪŋ, ta nan keŋ kpi aŋaŋ nɪ wʋbɪatɪ. Nɪ kaaŋ bɪagɪ ga jigidieke n ganana.”
22 Die wɪa Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ pɪasa taŋ dɪ, “Ʋ baarɪ dɪ, ‘Nɪ kaaŋ bɪagɪ a ga jigidieke n ganana wa.’ Ʋ yaala ʋ kʋʋ wa ʋ gbaŋ yaa?”
23 Yisa die dɪ bɪ bala gʋtɪ dɪ, “Nɪnɪŋ nɪ yiwo tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ, ama manɪŋ n yiwo arɪzanna sɪɪtɪ. Nɪnɪŋ nɪ nyɪŋ wa tɪŋgbaŋka gie me, ama manɪŋ n ka nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie me.
24 Die wɪa maŋ balɪ nɪ dɪ nɪ nan kpi aŋaŋ nɪ tʋntʋmbɪatɪ. Ta dɪɪ yi nɪ ka yi mɪŋ yada dɪ n yiwo vuodieke n yine wo nɪ seŋ kpi aŋaŋ nɪ tʋntʋmbɪatɪ mɪŋ.”
25 Die ba pɪasɪ wa dɪ, “Manɪa yine fʋ?”
Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “N yiwo vuodieke n balala nɪ a nyɪŋ piiliku me dɪ n yiye wo.
26 Wɪa pam benne maŋ tɪŋ nan balɪ a chʋʋsɪ nɪ; ama vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa yiwo wusietieŋ ta manɪŋ n bala dʋnɪa ka gie vuosi wudieke n wʋnna a nyɪna ʋ jigiŋ.”
27 Ama vuosisi die ka sɪba dɪ ʋ bala ba yaa gamma ʋ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ wɪa.
28 Die wɪa Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, “Saŋŋa dieke nɪ keŋ kɔtɪ manɪŋ Vuota Bʋa ŋmɪŋsikpeŋ, saŋka mi nɪ nan mɪŋŋɪ dɪ n yiwo vuodieke n yine, ta sɪba dɪ n ka yie wɪɪŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n yiko, ama n bala wudieke n Chʋa dɪ dagɪna mɪŋ dɪ n balɪ wa mɪŋ.
29 Wʋnɪŋ vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa bie n jigiŋ. Ʋ ka va mɪŋ dama n yie wudieke dɪ nannana ʋ sʋŋ saŋŋa mana mɪŋ.”
30 Vuosi pam die dɪ wʋŋ ʋ balala wɪaha gie wo, ta yi wo yada.

Wusieke nan gbatɪ nɪ taaŋ

31 Die Yisa die dɪ balɪ yi Juu vuodiekemba dɪ yine wo yada dɪ, “Dɪɪ yi nɪ dɪ n dagɪkʋ, nɪ seŋ yiwo n kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ;
32 ta nɪ nan dɪ sɪba wusieke ta wusieke nan gbatɪ nɪ taaŋ.”
33 Die ba yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Tɪnɪŋ tɪ yiwo Abarahami haagɪsɪ ta ye ka yi vuoŋ yɔŋɪsɪ. Lalɪa fʋ bala dɪ, ‘Tɪ nan ye gbatɪtaanɪŋ?’ ”
34 Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Wusie maŋ bala nɪ, vuodieke nɪŋ mana dɪ yinene bɪaŋ yiwo bɪaŋ yɔmʋ.
35 Yɔmʋ nɪŋ ka gʋtɪ ʋ tieŋ deŋ me, ama tigiŋ bʋa nɪŋ gʋtɪ wa deŋ me yaa gamma haahuu.
36 Dɪɪ yi manɪŋ Ɲmɪŋ Bʋa wa dɪ gbatɪ nɪ a taaŋ, nɪ nan seŋ ye gbatɪtaanɪŋ.
37 N sɪba dɪ nɪ yiwo Abarahami haagɪsɪ, ama nɪ mɪa dɪ nɪ kʋʋ mɪŋ mɪŋ, dama nɪ ka yaala nɪ tuo n dagɪkʋ.
38 Manɪŋ n bala wudieke n Chʋa dɪ dagɪna mɪŋ mɪŋ, ama nɪnɪŋ nɪ yie wudieke nɪ chɔɔŋ dɪ bala nɪ.”
39 Ba yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Tɪ chɔɔŋ yiwo Abarahami.”
Ta Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ ba dɪ, “Dɪɪ yi nɪ seŋ yi Abarahami ballɪ nɪ nan dɪ yie wudiekemba die ʋ yine wo mɪŋ.
40 Ama nɪ yaala nɪ kʋʋ mɪŋ mɪŋ n balala nɪ wusie dieke Ɲmɪŋ dɪ nagɪna a yɪ mɪŋ wa mɪŋ. Abarahami nɪŋ die ka yi wɪɪŋ sɪba naa.

41 Nı yie wudieke gbaŋ gbaŋ nı chɔɔŋ dı
yinene wo.”
Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Ɲmıŋ gbaŋ
gbaŋ yine tı chɔɔŋ dieke nyıına ma tı yalla,
ta tı yi ʋ ballı wusie.”
42 Yisa die dı balı a yı ba dı, “Ɲmıŋ dı tıŋ
seŋ yi nı chɔɔŋ nı nan dı cho mıŋ, dama
n nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ ta wa bie gie lele wo
gie. N ka keŋye aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ hagırıŋ
ama wʋnıŋ ʋ tʋnna mıŋ.
43 Bıa wıa nı ka sıba wudieke n balala
wa chıaŋ? Dı yiwo nı kana ka bıagı
wʋmma wudieke n balala wa mıŋ.
44 Nınıŋ nı yiwo nı chɔɔŋ, Sitaani ballı
ta yaala nı yime nı chɔɔŋ wa choti. Piiliku
me wo die ʋ yiwo vuokʋʋrʋ, ta bı wo
wusie, dama wusie wo ʋ ma halı bıta gbaŋ.
Ʊ keŋ chıba ŋmınchıbısı ka ŋaaŋ yiwo ʋ
tʋntʋŋkʋra, dama ʋ yiwo ŋmınchıbıtieŋ,
ta ŋmınchıbısı mana nyıŋ wa ʋ jigiŋ.
45 N balala nı wusieke wıa, die wıa nı ka
yi n balıkʋ yada wa.
46 Nı jabıa baaŋ bıagı dagı n wʋbıaŋ?
Dıı yi maŋ bala wusie, bıa wıa nı ka yi
mıŋ yada?
47 Vuodieke dı nyınna Ɲmıŋ jigiŋ
wʋmma Ɲmıŋ wʋbalıka mıŋ; ama nınıŋ
nıŋ nı ka nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ, die wıa nı zeti
dı nı wʋŋ wa.”

Yaa gamma Yisa aŋaŋ Abarahami wıa

48 Die Juu vuosi die dı yiŋŋi balı Yisa dı,
“Tı ka yaa wusie tı bala dı yiwo Samaria
vuoŋ ta jımbıaŋ dı yallı fʋ wa?”
49 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Jımbıaŋ
ka yallı mıŋ. Manıŋ n yı wa n Chʋa Ɲmıŋ
jılıma ta nınıŋ nı daansa mıŋ yɔrı.
50 Manıŋ n ka yaala bırıŋ a yıa n gbaŋ.
Ama Ɲmıŋ yaalala ka yıa mıŋ, ta ʋ bı yi
wusie sarıyadiiru.
51 Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı
dına n wıaha kaaŋ wɔŋ kpi.”
52 Ta Juu vuosisi die dı balı a yı wa dı,
“Lele tı wa sıba a baarı dı jımbıaŋ yalla
fʋ. Abarahami die kpiye mıŋ, ta Ɲmıŋ
naazʋalıba dıaŋ die dı kpi, ama baarı dı,
‘Vuodieke nıŋ mana dı dına n wıaha kaaŋ
wɔŋ kpi.’
53 Tı chɔɔŋ Abarahami die kpiye mıŋ,
tı yaa tama dı ka yile dı tıaŋ Abarahami
mıŋ? Ɲmıŋ naazʋalıba gbaŋ die kpiye
mıŋ. Mınıa fʋ yile dı yiye?”
54 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Maŋ tıŋ
bıra n gbaŋ, n bırıkʋ nan yi yɔrı. Ama
vuodieke dı bırınana mıŋ yiwo n Chʋa,
vuodieke gbaŋ gbaŋ nı bala dı ʋ yiwo nı
Ɲmınnı.
55 Nınıŋ nı ye ka sıba wa, ama manıŋ n
sıba wa mıŋ. Dıı yi maŋ baarı dı n ka sıba
wa, n nan bırıŋ ŋmınchıbıtieŋ sıba nınıŋ.
Ama n sıba wa mıŋ ta dı ʋ wıaha.
56 Nı chɔɔŋ Abarahami die yaa sʋgıfıalıŋ
pam, ʋ bala ʋ ye saŋŋa dieke n bala n keŋ
tıŋgbaŋka gie me wo; die ʋ seŋ ye ke mıŋ,
ta ʋ sʋŋ die dı fıalı.”
57 Juu vuosisi die dı balı a yı wa dı,
“Ye ka tʋgı bına baŋısı-nʋ, lalıa fʋ yi ye
Abarahami?”
58 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, “Wusie
maŋ bala nı, ba kenne mıra Abarahami
wa, ta n wɔŋ beri mıŋ.”
59 Die wıa, ba nagı tana dı ba taa wa,
ama Yisa die lɔbırı ʋ gbaŋ ta nyıŋ Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma.

9

*Yisa die dı yuorine daa wʋnyı ba
mırına wa yıı nine dene*

1 Yisa die dı chʋnnana a gara wa die ʋ
ye daa wʋnyı ba mırına wa ta ʋ yi yıı.
2 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı pıası wa
dı, “Dıdagırʋ, mınıa tʋntʋmbıatı wıa ba
mıırı daa wa ta ʋ yi yıı? Wʋnıŋ yaa ʋ
chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ.”
3 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Daa
wʋnıŋ yaa ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ bıaŋ
taasına ʋ yıısısı. Ʊ yııŋya mıŋ dı n vaa ʋ
nine yuori amʋ vuosi ye Ɲmıŋ tʋnkpııma.
4 Yuŋ dı yene ka sibiye naa, tı mʋ tı
tʋmma vuodieke dı tʋnna mıŋ wa tʋʋma;
dama yuŋ dı keŋ sibi vuoŋ kaaŋ bıagı a
tʋŋ.
5 N yene bie tıŋgbaŋka gie me nıŋ, n
yine ka vuosi chaanıŋ.”
6 Yisa dı bala naa kʋaŋ chaaŋ, die ʋ tıırı
nıntɔbıtı a yi tantı ma, a bʋʋlıbʋ a nagı
tırıgı daa wa nine,
7 ta balı a yı wa dı, “Gamma a ga nıtı fʋ
nine Siloami gbagırı ma.” (Siloami chıaŋ
yine “Tʋŋya”.) Die wıa daa wa die dı ga, a
ga nıtı ʋ nine ta yese, ta viiri kuli tigiŋ.
8 Die ʋ jʋjʋrʋtaŋ aŋaŋ vuodiekemba die
dı wone a ye wo ta ʋ jʋʋsa wa die dı pıasa
taŋ dı, “Daa daa wa gie ŋaana a kala gie a
jʋʋsa wa?”
9 Bataŋ die dı baarı dı, “Ʊ wondene”
Ama bataŋ dı baarı dı, “Aayı daa ʋ
wondie, ʋ ta nıası wa mıŋ.”
Die daa wa gbaŋ gbaŋ dı baarı dı,
“Manıŋ n yine daa wa mi.”
10 Die ba pıası wa dı, “Lalıa fʋ yi ta fʋ
ninehe dı yuori?”
11 Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “Daa dieke saaŋ dı
dine Yisa wa bʋʋlına tantı a nagı a tırıgı n
ninehe, ta balı dı, ‘Gamma Siloami gbagırı
ma a nıtı fʋ nine.’ Die wıa die maŋ ga, n
dene nıtı a kpatı wa maŋ bıagı a yese.”
12 Die ba pıası wa dı, “Sıa ʋ beri?”
Ʊ yiŋŋi a balı ba dı, “N ka sıba.”

*Farasisi vuosi die dı pıasına daa yıı wa
wʋpıasıka yaa gamma ʋ gbaamıŋ wıa dene*

13 Die wɪa die ba nagɪ daa wa ga Farasisi
vuosisi jigiŋ.
14 Daa dieke die Yisa die dɪ bʊʊlɪ tantɪ a
yuori daa wa ninehe die yiwo davʊʊsɪkɪrɪ
daraaŋ.
15 Ta Farasisi vuosisi die dɪ bɪ pɪasɪ daa
wa ʊ ninehe dɪ yuorine dene. Ʊ balɪ ba dɪ,
"Ʊ bʊʊlɪ wa tantɪ a tɪrɪgɪ n nine, maŋ nɪtɪ
ha ta yese."
16 Farasisi vuosisi bataŋ dɪ baarɪ dɪ,
"Yisa wa ka nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ, dama ʊ ka
dɪɪ davʊʊsɪkɪrɪ daarɪ mɪraha."
Ama ba bataŋ dɪ baarɪ dɪ, "Lalɪa
tʊntʊmbɪatɪ tieŋ dɪ baaŋ bɪagɪ tʊŋ ma-
machi wʊkpɪɪka gie?" Die wɪa die ba nɪga
nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ taŋ.
17 Die ba bɪ pɪasɪ daa wa dɪ, "Daa
dieke dɪ yuorine fʊ ninehe, bɪa fʊ yile yaa
gamma ʊ ma?"
Daa wa dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, "Ʊ yiwo Ɲmɪŋ
naazʊa."
18 Die Juu vuosi nyɪŋkʊraha die ye ka yi
yada dɪ die ʊ yiwo yɪɪ ama ta wa yese lele.
Die wɪa die ba wa daa wa chɔɔŋ wa aŋaŋ
ʊ nuŋ a keŋ,
19 a pɪasɪ ba dɪ, "Nɪ bʊa wa wʊnna?
Wʊnɪŋ nɪ baarɪ dɪ nɪ mɪɪrɪ wa ta ʊ yɪɪŋya
wa? Ta lalɪa ʊ bɪagɪ yese lele?"
20 Ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ dɪ yiŋŋi balɪ dɪ,
"Tɪ sɪba a baarɪ dɪ ʊ yiwo tɪ bʊa, ta sɪba dɪ
tɪ mɪɪrɪ wa ta ʊ yɪɪŋya mɪŋ.
21 Ama tɪ ka sɪba wudieke dɪ yine ʊ bɪagɪ
yese lele, ta ka bɪ sɪba vuodieke dɪ yuorine
ʊ ninehe. Nɪ pɪasɪ wa dama ʊ ka yi bʊabiŋ,
ʊ nan bɪagɪ balɪ yɪ ʊ gbaŋ."
22 Die ʊ chɔɔŋ aŋaŋ ʊ nuŋ wo die balɪ
wa naa, dama die ba chɪga Juu vuosi
nyɪŋkʊraha ŋmaamɪŋ, dama die ba wɔŋ
saŋ mɪŋ dɪ vuodieke nɪŋ mana dɪ balala
dɪ Yisa yine Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ Masia wa,
ba nan vʊarɪ wa a nyɪŋ ba Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juoku me.
23 Die wɪa ba balɪ dɪ, "Ʊ ka yi bʊabiŋ, nɪ
pɪasɪ wa."
24 Die ba wa daa dieke nine dɪ yuorine
wo ka bule me a balɪ wa dɪ, "Hʊʊ Ɲmɪŋ
nɪŋŋa dɪ baa fʊ balɪ wa wusie. Tɪ sɪba a
baarɪ Yisa yiwo tʊntʊmbɪatɪ tieŋ."
25 Daa wa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ,
"Manɪŋ n ka sɪba dɪ ʊ yiwo tʊntʊmbɪatɪ
tieŋ yaa ʊ ka yiye. Ama wʊbalɪŋ dieke n
sɪbɪna yine die n yiwo yɪɪ, ama lele n yese
mɪŋ."
26 Ba bɪ pɪasɪ wa dɪ, "Lalɪa ʊ yi ta yuori
fʊ ninehe?"
27 Ʊ yiŋŋi balɪ ba dɪ, "N wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ
ta nɪ ka wʊmma. Bɪa nɪ yaala n bɪ balɪ
nɪ bɪbra? Nɪ gbaŋ nɪ yaala nɪ bɪrɪŋ wa ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ yaa?"
28 Die ba wa zɪa wa ta baarɪ dɪ, "Fʊnɪŋ
yiwo vuoke me kʊaŋandɪɪsɪrʊ, ama tɪnɪŋ
tɪ yiwo Mosisi kʊaŋandɪɪsɪrɪŋ.
29 Tɪnɪŋ tɪ sɪba a baarɪ dɪ Ɲmɪŋ die balɪ
wa wɪa a yɪ Mosisi, ama vuoke gie nɪŋ ta
ka wɔŋ sɪba jigidieke ʊ nyɪnna."
30 Daa wa dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, "Bɪa mamachi
wɪɪŋ wʊnna! Nɪ ka sɪba ʊ nyɪnna jigidieke,
ama wʊnɪŋ ʊ yuorine n ninehe mɪŋ!
31 Tɪ sɪba a baarɪ Ɲmɪŋ ka wʊmma
tʊntʊmbɪatɪ tieliŋ jʊʊsɪŋ; ama ʊ wʊmma
yɪa vuodieke dɪ jɪanna wa ta yie
wudiekemba ʊ yaalɪnana mɪŋ.
32 A nyɪŋ dʊnɪa piiliku me, tɪ ye ka wʊŋ
dɪ vuoŋ yuori vuodieke ba mɪɪrɪna wa ta
ʊ yi yɪɪ nine.
33 Dɪɪ yi daa wa gie dɪ ka nyɪŋ Ɲmɪŋ
jigiŋ, ʊ tɪŋ kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ."
34 Die ba yiŋŋi balɪ wa dɪ, "Fʊnɪŋ ba
mɪɪrɪ fʊ mɪŋ aŋaŋ bɪaŋ, mɪnɪa yine fʊ, fʊ
yaala fʊ dagɪ tɪ?" Ta die yagɪ wa a nyɪŋ
Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me.

Ninyuoriŋ wɪa

35 Yisa die dɪ wʊŋ dɪ ba yagɪ wa daa wa
a nyɪŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me, die ʊ yaalɪ
ʊ jigiŋ a ye wo, a pɪasɪ wa dɪ, "Yi Vuota
Bʊa yada mɪŋ?"
36 Daa wa die dɪ yiŋŋi a pɪasɪ wa dɪ,
"Jakʊʊŋ, mɪnɪa yine Vuota Bʊa wa? Dagɪ
mɪŋ amʊ n nan yi wo yada."
37 Yisa die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, "Fʊnɪŋ
wɔŋ ye wo mɪŋ, ta ʊ yine vuodieke dɪ
balala wɪa aŋaŋ fʊ leleke giena."
38 Daa wa dɪ baarɪ dɪ, "N Yɔmʊtieŋ n
yi fʊ yada mɪŋ." Ta die sʊʊŋ gbirigi Yisa
nɪŋŋa.
39 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Manɪŋ n keŋ wo
tɪŋgbaŋka gie me dɪ n dii vuota sarɪya,
amʊ vuodiekemba dɪ yɪɪŋna wa nan dɪ
yese ta vuodiekemba dɪaŋ dɪ yesinene wo
nan yɪɪŋ."
40 Die Farasisi vuosi bataŋ die dɪ benne
mi wo ta wʊŋ wudieke ʊ bala wa die dɪ
pɪasɪ wa dɪ, "Tɪ gbaŋ tɪ yɪɪŋya mɪŋ?"
41 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, "Dɪɪ yi nɪ tɪŋ wo
ninyuoriŋ, nɪ tɪŋ kaaŋ dɪ yaa bɪaŋ, ama
nɪ bala dɪ nɪ yaa ninyuoriku nɪŋ, nɪ yaa
bɪaŋ."

10

Yiyagɪrʊ nandagɪrɪ wɪa

1 Yisa die dɪ bɪ balɪ ba dɪ, "Wusie maŋ
bala nɪ, vuodieke nɪŋ dɪ kana ka daagɪ
yiise juoku sanʊarɪ a juu ama ta daagɪ paŋ
a juu yiwo gaarʊ aŋaŋ gbɪgbatɪrʊ.
2 Ama vuodieke dɪ daagɪnana sanʊarɪ a
juo wo yiwo yiisehe yiyagɪrʊ.
3 Sanʊagbarɪtʊ wa ŋaaŋ yuori wo
sanʊarɪ a yɪ wa aŋ ʊ juu, ta ʊ wa ʊ gbaŋ
gbaŋ ʊ yiisehe saara ba ŋaaŋ wʊmma ʊ
lɔlɪŋ ta ʊ yaa ba nyɪna.
4 Ʊ keŋ yaa ha a keŋ nyɪŋ, ʊ ŋaaŋ dɪ wa
a nɪŋŋa ta yiisehe dɪ dɪ ʊ kʊaŋ, dama a
sɪba ʊ lɔlɪŋ mɪŋ.

5 Ama a kaaŋ wɔŋ a dı chaanʊ kʊaŋ, a
nan chıgı ta va wa, dama a ka sıba ʊ lɔlıŋ.”
6 Yisa die taaŋ ba nandagırı gie ama die
ba ka sıba wudieke ʊ balala ba wa chıaŋ.

Yisa yine Yiyagırʊ vıınıŋ

7 Die wıa Yisa dı bı bala ba dı, “Wusie
maŋ bala nı, manıŋ n yine yiisehe juoku
sanʊaŋ.
8 Vuodiekemba mana die dı wolinne
a keŋ n ma wa yiwo gaarıŋ aŋaŋ
gbıgbatırıŋ, ta yiisehe dı ka wʊŋ a yı ba.
9 Manıŋ n yine sanʊarı, vuodieke nıŋ
mana dı daagına n ma a juu nan ye
gbatıtaanıŋ. Ʊ nan keŋ juu ta nyına, ta
yese nyindiike vıına.
10 Gaarʊ nıŋ keŋye dı ʊ keŋ gaarı yi-
isehe, ta kʊʊ ha, ta bı chʊʊsı ha. Manıŋ,
n keŋye mıŋ dı a ye miivoli dieke dı yine
miivoli wusie ke.
11 “Manıŋ n yiwo yiyagırıvıınʊ, ta
yiyagırıvıınʊ kpinene ʊ yiise wıa.
12 Ama vuodieke nıŋ dı yagınana yiise
ligire wıa, ta ka yi yiyagırʊ wusie, ta ka bı
sıı yiisehe nıŋ, dıı yi ʊ keŋ ye gbaanchʊŋ
dı kieŋ saŋŋa dieke, sie ʊ chıgı ta vaa
yiisehe; ta gbaanchʊrı keŋ yigi he ta yiise
tıalıkaha chıgı jaası.
13 Ʊ ŋaaŋ chıga dama ʊ yaga yiisehe
ligire wıa, ta ʊ baga wo yiisehe me.
14-15 Manıŋ n yiwo yiyagırıvıınʊ; Sıba n
Chʊa Ɲmıŋ dı sıbına mıŋ, ta n gbaŋ maŋ
sıba wa die wo, die gbaŋ gbaŋ dı sıı, n sıba
n yiise, ta yiisehe dıaŋ dı sıba mıŋ, ta maŋ
yi siri dı n kpi a wıa.
16 N yaa yiise ataŋ, ama hanıŋ a wo yiise
juoku gie me. Sie n yaa a dıaŋ a keŋ, ta
a nan tuo n nʊaŋ, ta a mana bırıŋ yiise
buuri balımıŋ, ta yaa yiyagıbalımıŋ.
17 “N Chʊa Ɲmıŋ cho mıŋ mıŋ dama n
yi siri dı n kpi, ta ka kʊaŋ chaaŋ n bı ye
miivoli.
18 Vuoŋ wori a nan bıagı vʊarı n miivoli,
ntaala n yı wa sieŋ. N yaa yiko a nan bıagı
nagı yi, ta bı yaa yiko a nan bıagı keŋ n
mısı ma. Naa n Chʊa die dı balı mıŋ dı n
yi.”
19 Die ʊ wʊbalıkaha gie die dı yi Juu
vuosisi dı bı puo bıbra.
20 Ba pam die dı baarı dı, “Jımbıaŋ yalla
wa ta ʊ juo yııŋyaatı. Bıa wıa nı wʊmma
wa?”
21 Ama bataŋ die dı baarı dı, “Vuodieke
jımbıaŋ dı yalla kaaŋ bıagı balı wıa sıba
naa. Lalıa vuodieke jımbıaŋ dı yalla dı
nan bıagı a yuori yıısı nine?”

Juu vuosi die dı zetine Yisa dene

22 Die saŋŋa dı tʊgı dı ba dii ba dʊʊga
dieke ba ŋaana bıra Ɲmıŋ ba jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ wıa wa. Dʊʊga ka die dii
wo Jerusalemi ma. Saŋka mi die yiwo
tafaaŋ
23 ta Yisa die dı dı dıa lııfaaŋ dieke
ba wasınana Solomoni lııfaaka, dı benne
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ ma wa.
24 Vuosisi die dı taaŋ a giliŋ wo ta pıası
wa dı, “Fʊnıŋ yaala tı chıısı mıŋ a ga tʊgı
wa saŋŋa bıa? Balı tı wusie: Fʊ yine Ɲmıŋ
Vuovʊarıkırı Masia wa?”
25 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N
wɔŋ balı nı mıŋ, ama nı ka yi mıŋ yada.
Tʊŋ diekemba n tʊnnana wa aŋaŋ n Chʊa
Ɲmıŋ yikoke, dagınana vuodieke n yine.
26 Ama nı ka yi yada dama nı ka yi n
yiise.
27 N yiisehe wʊmma n lɔlıŋ; ta maŋ sıba
ha ta a dı n kʊaŋ.
28 Manıŋ n yıa ha miivoli dieke dı wone
kpatıŋ, ta a kaaŋ wɔŋ kpi; ta vuoŋ dı kaaŋ
bıagı a gbatı ha a nyıŋ n jigiŋ.
29 N Chʊa Ɲmıŋ nagına ha a yi n nuusi
me, ta wʊnıŋ ʊ tıaŋ vuoŋ mana mıŋ. Die
wıa vuoŋ wori a baaŋ bıagı a gbatı ha a
nyıŋ n Chʊa wa nuusi me
30 Manıŋ aŋaŋ n Chʊa Ɲmıŋ yiwo ja-
balımıŋ.”
31 Womi Juu vuosisi die dı bı nagı tana
dı ba taa wa,
32 ama Yisa die dı balı ba dı, “Manıŋ n yi
wo wʊvıına dieke n Chʊa Ɲmıŋ dı nagına
a yı mıŋ dı n yi pam nı jigiŋ, a jabıa wıa
nı yaala nı taa mıŋ tana?”
33 Ta ba yiŋŋi a balı wa dı, “Tı ka baa tı
taa fʊ tana aŋaŋ fʊ yinene wʊvıınaha wıa,
ama fʊ nagına fʊ gbaŋ a magısa Ɲmıŋ wıa.
Fʊnıŋ ko yiwo vuota, ama ta mıa dı fʊ nagı
fʊ gbaŋ a bırıŋ Ɲmıŋ.”
34 Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, “Dı
maagıya nı gbaŋ gbaŋ nı mıra dieke dı
benne Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ wa dı, wʊnıŋ
Ɲmıŋ die baarı dı, ‘Sarıya diiribe yiwo n
ballı’,
35 ta tı sıba a baarı wudieke Ɲmıŋ
gbaŋkʊ dı bala wa yiwo wusie yaa
gamma haahuu; ta wʊnıŋ Ɲmıŋ dı wasa
vuodiekemba ʊ nagına ʊ wıaha a yı wa ʊ
ballı.
36 Manıŋ nıŋ, n Chʊa Ɲmıŋ vʊarına mıŋ
a tʊŋ mıŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta lalıa nı
nan bıagı a baarı dı n zıa Ɲmıŋ aŋaŋ n
balala dı n yiwo Ɲmıŋ Bʊa wa?
37 Die nıŋ nı da yi mıŋ yada dıı yi maŋ
ka tʊma n Chʊa Ɲmıŋ tʊʊmaha.
38 Ama dıı yi maŋ tʊʊmaha ta nı ka yi
mıŋ yada, nı tıŋ mʊ nı yiwo n tʊʊmaha
yada amʊ nı nan dı sıba dı n Chʊa Ɲmıŋ
bie n ma ta n dıaŋ maŋ bie ʊ ma.”
39 Die ba bı mıa dı ba yigi wo, ama die ʊ
bıa ta vaa ba,
40 ta die bı garısı Jɔɔdani mʊgırı a ga
jigidieke Jɔɔn die dı sınana vuosi Ɲmıŋ
nyaabʊ ta die bie mi.
41 Vuosi pam die dı keŋ ʊ jigiŋ a bala
yıa tamba dı, “Jɔɔn die ka yi mamachi

wʋkpɪɪma ama wudieke mana ʋ bala yaa gamma daa wa gie ma die yi wusie.”
42 Die mi vuosi pam die dɪ yi wo yada.

11

Lazurusi kuŋ wɪa

1 Die daa wʋnyɪ saaŋ die dine Lazurusi ta ʋ bie Betani ma, ta die dɪ keŋ yʋagɪ. Betani die yiwo tɪŋ dieke Meri aŋaŋ ʋ nɪmbʋa Maata dɪ benne.
2 Meri wa gie die yine vuodieke die dɪ sitine tulaarika a yi tɪ Yɔmʋtieŋ nagɪsɪ ma wa ta chɪtɪbʋ aŋaŋ ʋ sikpeŋ zoosisi; die dɪ yiwo ʋ nɪmbʋa Lazurusi die dɪ yʋagɪna wa.
3 Die ʋ tamba Meri aŋaŋ Maata die dɪ tʋŋ balɪ Yisa dɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ, fʋ zʋa dieke fʋ faasɪna a cho wo yʋagɪ mɪŋ.”
4 Yisa die dɪ wʋnna naa wa, ʋ balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Yʋagɪbʋ gie ka baa ka yi Lazurusi miivoli kpatɪŋ, ama dɪ yiwo wudieke vuosi dɪ nan bɪrɪ Ɲmɪŋ saaŋ ka wɪa, ta bɪ bɪrɪ manɪŋ Ɲmɪŋ Bʋa saaŋ.”
5 Yisa die cho wo Maata aŋaŋ ʋ nɪmballɪ Meri aŋaŋ Lazurusi mɪŋ,
6 ama die ʋ wʋnna tʋntʋŋkʋ dɪ Lazurusi yʋagɪ wa, die ʋ wɪarɪ a bie jigidieke die ʋ benne wo damʋʋma ale.
7 Ta die keŋ a balɪ a yɪ ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ, “Nɪ vaa tɪ yiŋŋi ga Judia.”
8 Ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ baarɪ dɪ, “Dɪdagɪrʋ, daraa ale ka gie, mi vuosi die yaala ba taa fʋ aŋaŋ tana a kʋʋ mɪŋ, bɪa wɪa fʋ bɪ yaala fʋ ga mi?”
9 Yisa die dɪ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, “Chaanɪŋ ŋaaŋ beri mɪŋ a nyɪŋ sʋkʋʋŋ a tʋgɪ jɪŋmɪŋ. Dɪɪ yi vuoŋ dɪ chʋŋ ŋmɪntʋasɪ ʋ kaaŋ gbɪŋ nan, dama ʋ yese tɪŋgbaŋka gie chaanɪŋ mɪŋ.
10 Ama dɪɪ yi ʋ chʋŋ yuŋ ʋ nan gbɪŋ nan dama chaanɪŋ wori.”
11 Yisa die bala wa naa, ta bɪ balɪ gʋtɪ dɪ, “Tɪ zʋa Lazurusi gʋʋra mɪŋ, ama n nan ga a sʋgɪrɪ wa.”
12 Ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi ʋ gʋʋra nɪŋ ʋ nan ye alaafɪa.”
13 Ama Yisa die daga dɪ Lazurusi kpiye mɪŋ ama ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die yile dɪ ʋ daga dɪ Lazurusi gʋʋra mɪŋ.
14 Die wɪa die ʋ yuori balɪ ba dɪ, “Lazurusi kpiye mɪŋ;
15 ama nɪ wɪa n yaa wa sʋgɪfɪalɪŋ die n wone ʋ jigiri amʋ nɪ nan yi mɪŋ yada. Nɪ vaa tɪ ga ʋ jigiŋ.”
16 Die Tomasi, vuodieke ba wasɪnana (Yiibiri) dɪ balɪ yi ʋ chanchaalɪba dɪ, “Nɪ vaa tɪ mana ga aŋaŋ wa, amʋ dɪɪ yi kuŋ, tɪ kpi aŋaŋ wa.”

Yisa yine vuodieke dɪ vanana vuosi dɪ yese miivoli bɪbra

17 Yisa die dɪ gana gbigi Betani wa, die ʋ wʋŋ dɪ ba gune Lazurusi ka daraa anɪɪsa wonde.
18 Betani die ka yʋa aŋaŋ Jerusalemi; die ka yʋasɪ die yiwo sɪba mali ale,
19 die wɪa Juu vuosi pam die dɪ keŋ dɪ ba waasɪ Maata aŋaŋ Meri ta yɪ ba suguru yaa gamma ba nɪmbʋa kumbu wɪa.
20 Die Maata dɪ wʋnna dɪ Yisa kieŋ wo, die ʋ nyɪŋ ga dɪ ʋ tuoli wo sieŋ me, ama Meri die dɪ wɪarɪ tigiŋ me.
21 Maata die dɪ balɪ yɪ Yisa dɪ, “N Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi fʋ tɪŋ bie wo giena n nɪmbʋa wa gie tɪŋ kaaŋ kpi.
22 Ama n sɪba dɪ lele gbaŋ Ɲmɪŋ nan yɪ fʋ jadieke mana fʋ jʋʋsɪna wa.”
23 Yisa die dɪ balɪ wa dɪ, “Fʋ nɪmbʋa wa nan hagɪ kuŋ me.”
24 Maata die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “N sɪba mɪŋ dɪ ʋ nan daansɪ hagɪ kuŋ me dʋnɪa kpatɪŋ daraaŋ.”
25 Yisa die dɪ balɪ dɪ, “Manɪŋ n yine vuodieke dɪ sʋgɪrɪnana kunti ta yɪa ba miivoli. Vuodieke nɪŋ dɪ yi mɪŋ yada, ʋ nan dɪ yallɪ miivoli, ʋ kpi gbaŋ;
26 ta vuodieke dɪaŋ dɪ benne ʋ mɪsɪ ma ta yi mɪŋ yada kaaŋ wɔŋ kpi. Yi wɪɪrɪ gie yada mɪŋ?”
27 Die ʋ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Wa, n Yɔmʋtieŋ, n yi yada dɪ fʋnɪŋ fʋ yine Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa ta bɪ yi Ɲmɪŋ Bʋa, vuodieke dɪ bala ʋ keŋ tɪŋgbaŋka gie wo.”

Yisa die dɪ kʋnna dene

28 Maata die dɪ bala wɪaha a kpatɪ kʋaŋ chaaŋ, die ʋ yiŋŋi ga a lɔbɪrɪ a wa ʋ nɪmbʋa Meri, a balɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrʋ wa bie giena ta pɪasa fʋ wɪa.”
29 Meri die dɪ wʋnna naa, die ʋ hagɪ a yi lagɪ lagɪ a nyɪŋ dɪ ʋ ga tuoli wo sieŋ me.
30 Yisa die dɪ ye ka tʋgɪ tɪŋkpaŋka sʋŋ, die ʋ ye bie wo jigidieke Maata dɪ tuoline wo.
31 Die Juu vuodiekemba die dɪ benne tigiri me ta yɪa Meri suguru wo dɪ yene ʋ hagɪna a yi lagɪ lagɪ a nyɪnna wa die ba dɪ ʋ kʋaŋ. Die ba yile dɪ ʋ gara vɔrɪkʋ jigiŋ dɪ ʋ kʋŋ.
32 Die Meri dɪ tʋgɪna jigidieke Yisa dɪ benne wo, ta ye wo wo, die ʋ sʋʋŋ gbirigi ʋ nɪŋŋa ta baarɪ dɪ, “N Yɔmʋtieŋ, dɪɪ yi fʋ tɪŋ bie giena n nɪmbʋa wa gie tɪŋ kaaŋ kpi.”
33 Yisa die dɪ ye ʋ kʋnnana ta Juu vuodiekemba dɪaŋ dɪ dɪna ʋ kʋaŋ a keŋ wo gbaŋ dɪ kʋnnana wa; die ʋ sʋŋ dɪ chʋʋsɪ pam.
34 Ta die pɪasɪ ba dɪ, “Sɪa nɪ gu wo?”
Die ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ, keŋ a ye mi.”
35 Yisa die dɪ kʋŋ.

36 Die wɪa Juu vuosisi dɪ baarɪ dɪ, “Nɪ ye
ʊ faasɪna a cho Lazurusi dene.”
37 Ama bataŋ dɪaŋ dɪ baarɪ dɪ, “Daa ʊ
yuorine daa yɪɪ wa ninehe? Ʊ tɪŋ kaaŋ
bɪagɪ a kagɪ aŋ Lazurusi da kpi?”

Yisa die dɪ sʊgɪrɪna Lazurusi a nyɪŋ kuŋ me dene

38 Yisa sʊŋ die dɪ faasɪ a chʊʊsɪ, ta ʊ ga
vɔrɪkʊ jigiŋ. Die ka yiwo taŋ lʊgɪŋ vɔrɪŋ
ba nagɪ taŋ a ligi ka nʊaŋ.
39 Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Nɪ nagɪ tanɪ a
nyɪŋ vɔrɪkʊ ma.”
Maata, vuodieke dɪ kpine wo taa wa dɪ
baarɪ dɪ, “N Yɔmʊtieŋ, ʊ nan dɪ nyʊʊgɪ
dama tɪ gune wo daraa anɪɪsa wʊnna.”
40 Womi Yisa dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “N ka
balɪ fʊ dɪ dɪɪ yi fʊ yi yada nan ye Ɲmɪŋ dɪ
yalla hagɪrɪŋ dene?”
41 Die wɪa die ba nagɪ tanɪ a nyɪŋ vɔrɪkʊ
nʊaŋ, Yisa die dɪ daansɪ ŋmɪŋsikpeŋ ta
baarɪ dɪ, “N Chʊa Ɲmɪŋ, n waasa fʊ dɪ fʊ
wʊnnana n jʊʊsɪŋ.
42 N sɪba a baarɪ saŋŋa mana tuose n
jʊʊsɪŋ mɪŋ, ama n bala naa vuosi gie wɪa,
amʊ ba nan yi yada dɪ fʊ tʊnna mɪŋ.”
43 Die ʊ balla naa a kpatɪ wa, die ʊ wa
aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, “Lazurusi, keŋ nyɪŋ!”
44 Womi Lazurusi die dɪ keŋ nyɪŋ, logiti
die dɪ veli ʊ nuusi aŋaŋ ʊ nagɪsɪ ta garɪbɪŋ
die dɪ bɔbɪ ʊ nine. Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba
dɪ, “Nɪ forisi gatɪtɪ ta vaa ʊ ga.”

Die ba sanna dɪ ba kʊʊ Yisa dene
(Mat. 26.1-5; Maki 14.1, 2; Luki 22.1, 2)

45 Die vuodiekemba dɪ kenne dɪ ba waasɪ
Meri wa pam die dɪ ye wudieke Yisa dɪ
yine wo ta yi wo yada.
46 Ama ba bataŋ die dɪ yiŋŋi ga Farasisi
vuosisi jigiŋ a balɪ ba wudieke Yisa dɪ yine.
47 Die wɪa Farasisi vuosisi aŋaŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ tɪka
nyɪŋkʊraha die dɪ lagɪŋ taŋ a baarɪ dɪ,
“Bɪa tɪ nan yi? Nɪ ye mamachi tʊŋ dieke
daa wa gie dɪ tʊnnana.
48 Dɪɪ yi tɪ va wa ʊ tʊma a gara, vuoŋ
mana nan keŋ yi wo yada ta Romani
nyɪŋkʊraha nan keŋ a chʊʊsɪ tɪ Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʊ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie
mana.”
49 Die ba wʊnyɪ saaŋ dɪ dine Kayafasi ta
ʊ yi ba kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ bini mi die dɪ
baarɪ dɪ, “Nɪnɪŋ nɪ ka sɪba wɪɪŋ!
50 Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ kpɪa dɪ
vuobalɪmɪŋ tuo vuosi gie mana kuŋ a kpi
a tɪaŋ tɪŋgbaŋka gie vuosi mana dɪ baaŋ
kpi?”
51 Die ʊ ka balɪ naa aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
yɪaŋ, ama die ʊ yine kɪkaabɪtɪba jakʊʊrɪ
bini mi wo, die ʊ bʊga bala mɪŋ dɪ Yisa
baa ʊ tuo wo Juu vuosi kuŋ a kpi,
52 daa ba nyɪɪna ma, ama ka baa ka
yaa wa Ɲmɪŋ ballɪ diekemba dɪ jaasɪna
tɪŋgbaŋka gie mana ma wa a keŋ lagɪsɪ
taŋ a yi be jabalɪmɪŋ.
53 Die wɪa a nyɪŋ daarɪ mi yaa gamma
die Juu vuosisi dɪ saŋ dɪ ba kʊʊ Yisa.
54 Die wɪa Yisa die ka bɪ dɪ dɪa yaalɪŋ
ma Judia tɪŋgbaŋ ma, ta die nyɪŋ mi
a ga tɪŋ kaanɪ dɪ gbigine hagɪyeŋ ba
wasa ka Efarimi, ta die bie mi aŋaŋ ʊ
kʊaŋandɪɪsɪrɪba.
55 Die Juu vuosi dʊʊga dieke ba
wasɪnana gasɪtɪaŋkʊ dɪ gbigi, die vuosi
pam die dɪ nyɪŋ tɪgɪsɪ tɪgɪsɪ a jʊalɪ ga
Jerusalemi dɪ ba wʊnsɪ ba gbaŋ ta dʊʊgaka
ye tʊgɪ.
56 Die vuosisi die dɪ lagɪŋna Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʊ ma wa, die ba dɪ dɪa yaala
Yisa ta pɪasa taŋ dɪ, “Bɪa nɪ yile? Ʊ ka baa
ʊ keŋ dʊʊgaka yaa?”
57 Ama kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha aŋaŋ
Farasisi vuosisi die wɔŋ yɪ wa nʊaŋ dɪ
vuodieke dɪ keŋ ye jigidieke Yisa dɪ benne
ʊ keŋ a yɪ ba doose amʊ ba nan yigi wo.

12

Meri die dɪ sitine tulaari a yi Yisa nagɪsɪ ma dene
(Mat. 26.6-13; Maki 14.3-9)

1 Die daraa ayʊaba die dɪ tɪala dɪ
gasɪtɪaŋkʊ dʊʊgaka tʊgɪ wa, Yisa die dɪ ga
Betani jigidieke Lazurusi die dɪ benne wo,
vuodieke Yisa dɪ sʊgɪrɪna a nyɪŋ kumbu
me wo.
2 Mi die ba digi nyindiike a yɪ wa, die
Maata dɪ suŋŋi a tɪa nyindiikehe, Lazurusi
die yiwo vuodiekemba dɪ dinene aŋaŋ Yisa
wa wʊnyɪ.
3 Womi Meri die dɪ nagɪ kɔlɪba aŋaŋ
tulaari dieke ligire dɪ faasɪna a tʊa a sitibu
a yi Yisa nagɪsɪ ma, ta nagɪ ʊ sikpeŋ zoosi
a chɪtɪ bʊ, ta tulaaribu nyuugiŋ dɪ suuli
tigiri mana.
4 Die Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪba wʊnyɪ ba
wasɪnana Judasi Asikaroti, vuodieke die dɪ
bala ʊ keŋ posi Yisa chɪaka die dɪ baarɪ dɪ,
5 “Bɪa wɪa ba ka nagɪ tulaaribu a daa
salɪnyɪala* kɔbɪsɪ-taa ta nagɪ ligirebu a yɪ
zɔɔlɪntieliŋ?”
6 Die ʊ ka balɪ naa ʊ baga dɪ benne
zɔɔlɪntieliŋ ma wɪa, ama die ʊ yine gaarʊ
wɪa. Die ʊ pɔgɪlɪna ba ligire bʊlɔgɪŋ ta die
gaara.
7 Ama Yisa die dɪ baarɪ dɪ, “Nɪ vaa Meri
sɔmm! Ʊ yiwo naa a gbarɪ n guule daraaŋ.
8 Nɪnɪŋ nɪ aŋaŋ zɔɔlɪntieliŋ nan dɪ beri
saŋŋa mana, ama manɪŋ nɪŋ n kaaŋ dɪ
beri aŋaŋ nɪ saŋŋa mana.”

Die ba sanna dɪ ba kʊʊ Lazurusi dene

* **12:5 12.5** Salɪnyɪalɪbiŋ die yiwo damʊʊmɪŋ tune.

9 Die vuosi pam die dı wʊŋ dı Yisa keŋ
Betani ma, die wıa die ba ga mi. Die ba
ka ga mi Yisa nyıına ma wıa, ama die ba
yaala ba ye wo Lazurusi, vuodieke Yisa dı
sʊgırına a nyıŋ kumbu me wo.
10 Naa wıa kıkaabıtıba nyıŋkʊraha die
dı saŋ dı ba kʊʊ Lazurusi gbaŋ;
11 dama die Lazurusi kumbu hagıkʊ wıa
die Juu vuosi pam dı zeti ba kıkaabıtıba
nyıŋkʊraha ama ta gara Yisa jigiŋ a yie wo
yada.

Yisa die dı gana a ga juu Jerusalemi dene

(Mat. 21.1-11; Maki 11.1-11; Luki 19.28-40)

12 Die ka tʊnvʊʊsa die kpıkpaakʊ die dı
kenne gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka die dı wʊŋ dı
Yisa kieŋ wo Jerusalemi ma.
13 Die wıa die ba chıa vaatı a nyıŋ ga
dı ba tuoli wo sieŋ a faası nata dı, "Hoza-
ana,† Ɲmıŋ yi alibarika a yı vuodieke dı
kienene wʊnıŋ Ɲmıŋ saaŋ ma! Ɲmıŋ bı
yi alibarika a yi Izara naaŋ wa ma."
14 Yisa die wɔŋ vaa ba yaalı wa boniŋ die
ʊ jʊalı a kalı ka ma, sıba dı maagına die
Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı:
15 "Zayɔni tıŋ vuosi nı da vaa ŋmaamıŋ
yalla nı
ye, nı naaŋ wa kieŋ,
ta jʊalı bonpɔlı."
16 Saŋka mi die ʊ kʊaŋandıısırıba die
ka sıba wıırı gie chıaŋ; ama Ɲmıŋ die dı
kenne a sʊgırı Yisa a nyıŋ kumbu me wo
die ba tıınsı dı Ɲmıŋ gbaŋkʊ balı wa die
yaa gamma ʊ ma, ta bı tıınsı dı ba yiwo
dene a yı wa.
17 Die vuodiekemba die dı benne Yisa
jigiri ta ʊ wa Lazurusi a nyıŋ vɔrıkʊ ma
ta sʊgırı wa a nyıŋ kumbu me wo die dı
mʊʊla wudieke dı yine wo.
18 Die wıa kpıkpaaŋ die dı nyıŋ dı ba
tuoli wo sieŋ me, dama die ba wʊŋya mıŋ
ʊ yine mamachika gie.
19 Die Farasisi vuosi dı bala yıa taŋ
dı, "Tı kaaŋ bıagı a yi wııŋ lele. Ye,
tıŋgbaŋka gie vuosi mana dı wa mıŋ."

Die Giriiki vuosi bataŋ die dı yaala ba ye Yisa dene

20 Die Giriiki vuosi bataŋ die gʊtı wa
vuodiekemba dı gana Jerusalemi dı ba ga
jıaŋ Ɲmıŋ gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka saŋka.
21 Die ba ga Filipi jigiŋ vuodieke die dı
nyınna Befisada tıŋ, Galili tıŋgbaŋ ma, a
balı wa dı, "Jakʊʊŋ, tı yaala tı ye wo Yisa
mıŋ."
22 Filipi dıaŋ dı ga balı Andurusi, ba bale
wo dıaŋ dı ga balı Yisa.
23 Yisa dı yiŋŋi balı ba dı, "Saŋŋa
dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ kɔtı Vuota Bʊa wa
ŋmıŋsikpeŋ tʊgıya mıŋ.
24 Wusie maŋ bala nı, dıı yi ba bʊrı
zabıŋ tıŋgbaŋ ma ka ŋaaŋ nyuuŋ mıŋ
ta zabını kpi. Ka kʊaŋ chaaŋ zaaha
bırıŋ a nyıŋ nyıŋnyıŋka pam. Ama ba
ka bʊrı zabıŋ ka kaaŋ kpi, ta kaaŋ bı
a nyıŋ nyıŋnyıŋka. Ama ka nan yiwo
zabımbalımıŋ.
25 Vuodieke nıŋ mana dı chone ʊ mısı
nan waarı ka; ama vuodieke nıŋ mana dı
kana a cho ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ mısı tıŋgbaŋka
gie me nan daansı ye miivoli dieke dı wone
kpatıŋ.
26 Vuodieke nıŋ mana dı yaala ʊ tʊŋ n
tʊʊma mʊ ʊ dı wa n kʊaŋ, amʊ ʊ nan dı
bie jigidieke n benne wo. Ta n Chʊa Ɲmıŋ
nan kɔtı vuodieke dı tʊnnana n tʊʊmaha
ŋmıŋsikpeŋ."

Yisa die dı bala yaa gamma ʊ kuŋ wıa dene

27 Yisa die baarı dı, "Lele n sʊŋ faası
chʊʊsı mıŋ, ta bıa maŋ baaŋ n balı? N
balı dı, 'N Chʊa Ɲmıŋ daa vaa wahalaka
gie keŋ n ma yaa?' Ama die wıa maŋ keŋ,
dı n keŋ a dii wahalaka gie.
28 N Chʊa Ɲmıŋ vaa fʊ saarı ye bırıŋ!"
Womi lɔlıŋ die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a baarı
dı, "N saaŋ wɔŋ ye bırıŋ mıŋ, ta nan bı ye
bırıŋ bıbra."
29 Die kpıkpaaŋ dieke dı zene mi ta wʊŋ
lɔlıkʊ, bataŋ dı baarı dı, "Nııŋ natına"
Bataŋ dıaŋ dı, "Ɲmıŋ malaka bala wıa a
yı wa."
30 Ama Yisa die dı yiŋŋi a balı ba dı, "Daa
n wıa lɔlıkʊ gie dı balı wıa naa, ama dı
yiwo nı wıa.
31 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ dii
tıŋgbaŋka vuosi sarıya keŋye mıŋ, ta
saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ vigi tıŋgbaŋka
gie nıŋŋandıısırʊ Sitaani a taaŋ wa dıaŋ
dı tʊgı.
32 Ba keŋ kɔtı mıŋ ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa
dieke, n nan vaa vuota mana keŋ n jigiŋ."
33 Ʊ balıkʊ gie dagı wa ʊ bala ʊ kpi kuŋ
dieke.
34 Die kpıkpaakʊ dı yiŋŋi balı wa
dı, "Ɲmıŋ gbaŋkʊ dagı tı dı Ɲmıŋ
vuovʊarıkırı Masia wa baa ʊ bemme mıŋ
yaa gamma haahuu. Ta lalıa fʊ bala dı sie
ba kɔtı Vuota Bʊa wa ŋmıŋsikpeŋ? Mınıa
yine Vuota Bʊa wa gie?"
35 Yisa die dı yiŋŋi balı ba dı, "Chaaŋkʊ
nan dı bie nı jigiŋ saŋŋa bıta. Die wıa
nı chʊmma ka ma ka yene bie nı jigiri
amʊ lımıŋ kaaŋ keŋ ligi nı, dama vuodieke
dı chʊnnana lımıŋ ma ka sıba jigidieke ʊ
ganana.

† **12:13 12.13** Hozaana chıaŋ yiwo "Gbatı tı a taaŋ".

36 Die wıa nı yi vuodieke dı yınana
chaaŋkʋ yada ʋ yene a bie nı jigiŋ naa, ta
nı nan yi vuodiekemba dı benne chaaŋkʋ
ma.”

Juu vuosi die dı kana ka yi Yisa yada dene

Die Yisa die dı bala naa a kpatı kʋaŋ
chaaŋ die ʋ nyıŋ kpıkpaakʋ jigiŋ a ga
lɔbırı.
37 Aŋaŋ die ʋ tʋnna mamachi
tʋnkpıımaha ba jigiri mana yɔrı, die ba
ka yi wo yada.
38 Naa die dı vaa wudieke Ɲmıŋ naazʋa
Azaya dı bala wa dı keŋ yi wusie, die ʋ
baarı dı:
“Tı Yɔmʋtieŋ, mınıa tuone tı wıaha?
Ta mınıa tı Yɔmʋtieŋ dı yuori ʋ
hagırıbʋ a dagı?”
39 Die vuosisi mi die ka bıagı yi Yisa
yada dama Ɲmıŋ naazʋa Azaya gbaŋ die
bı baarı dı:
40 “Ɲmıŋ vaa ba yııŋ mıŋ,
ta ligi ba sʋŋanyile,
amʋ ba nine kaaŋ dı yese,
ta ba kaaŋ dı sıba wıaha chıası,
ta yiŋŋi keŋ manıŋ Ɲmıŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.”
41 Azaya die balı wa naa, dama die ʋ wɔŋ
ye wo Yisa chaankpeŋkpııŋ ta die balı yaa
gamma ʋ ma.
42 Die saŋka mi die Juu vuosi nyıŋkʋraha
pam gbaŋ die yi Yisa yada mıŋ; ama die
ba chıga Farasisi vuosi ŋmaamıŋ ta die ka
bala yaalıŋ ma amʋ ba kaaŋ yagı ba nyıŋ
ba Ɲmıŋ jıamıŋ juoku me.
43 Naa dagıya dı Juu vuosi nyıŋkʋraha
die yaala vuota bırıŋ a tıaŋ Ɲmıŋ bırıŋ.

Yisa keŋye mıŋ dı ʋ gbatı tıŋgbaŋka gie vuosi a taaŋ

44 Yisa die dı balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ dı,
“Vuodieke nıŋ mana dı yine mıŋ yada ka
yi wo n nyıına ma yada, ama ʋ yi wo
vuodieke dı tʋnna mıŋ wa gbaŋ yada.
45 Ta vuodieke dı yenene mıŋ, yese
vuodieke dı tʋnna mıŋ gbaŋ.
46 Manıŋ n keŋ wo tıŋgbaŋka gie me dı n
yi chaanıŋ a yı vuosi, amʋ vuodieke mana
dı yine mıŋ yada kaaŋ wıarı a bie lımıŋ
ma.
47 Vuodieke nıŋ mana dıaŋ dı wʋnna n
wıaha ta ka dıı ha, daa manıŋ n bala n dii
ʋ sarıya, dama n ka keŋ tıŋgbaŋka gie me
dı n dii vuosi sarıya, ama n keŋye mıŋ dı
n gbatı ba a taaŋ.
48 Ta vuodieke dı zetine mıŋ ta ka tuo n
wıaha, sarıya diiru benne a baa ʋ keŋ dii
wo ʋ sarıya; wudieke n balla wa bala a keŋ
dii ʋ sarıya dʋnıa kpatıŋ daraaŋ.
49 Wudieke n balala ka nyıŋ n jigiŋ, ama
n bala wudieke n Chʋa Ɲmıŋ, vuodieke dı
tʋnna mıŋ wa dı bala dı n balı.
50 Ta n sıba a baarı ʋ wıaha yıa vuosi
miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Wudieke n
bala naa, hanıŋ n Chʋa Ɲmıŋ dı balı dı n
balı.”

13

Yisa die dı nıtına ʋ kʋaŋandıısırıba naatala dene

1 Saŋŋa dieke die gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka die
dı yene ka piiliye wo, ama Yisa die dı sıba
a baarı dı ʋ saŋŋa tʋgıya mıŋ, dı ʋ nyıŋ
tıŋgbaŋka gie me a yiŋŋi ga ʋ Chɔɔŋ jigiŋ.
Ta die cho ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ kʋaŋandıısırıba
die dı benne tıŋgbaŋka gie me, ta die
yaala ʋ dagı ba ʋ faasına cho be die.
2 Saŋka mi wʋnıŋ aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die die nyindiike; Sitaani
die dı wɔŋ woliŋ a yi Judasi Asikaroti
vuodieke dı yine Simoni bʋa wa dı yile
dı ʋ posi Yisa chıaŋ.
3 Ama Yisa nıŋ die sıba a baarı ʋ Chɔɔŋ
Ɲmıŋ nagı wa jaaŋ mana a yi ʋ nuusi me
mıŋ, ta bı sıba a baarı dı ʋ nyıŋ wa ʋ
Chɔɔŋ Ɲmıŋ jigiŋ mıŋ, ta nan yiŋŋi ga ʋ
jigiŋ.
4 Die wıa die ʋ hagı nyindiikehe me, ta
wuri ʋ jayeekiŋ a dʋaŋ, ta nagı bʋdʋba a
bɔbı ʋ chıaŋ ma.
5 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ siti nyaaŋ a yi
tasıŋ ma ta piili a nıta ʋ kʋaŋandıısırıba
naatala ta die naga bʋdʋbıka dı benne ʋ
chıaka ma wa a bilige ba naatalaha.
6 Ta die keŋ tʋgı Simoni Piita jigiŋ, Piita
die dı pıası wa dı, “N Yɔmʋtieŋ, yaala fʋ
nıtı wa n naatala mıŋ?”
7 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Lele nıŋ,
kaaŋ dı sıba wudieke n yinene wo chıaŋ,
ama ka kʋaŋ chaaŋ nan dı sıba.”
8 Womi Piita dı balı wa dı, “Manıŋ nıŋ
kaaŋ nıtı n naatala naada.”
Yisa dı balı wa dı, “Dıı yi maŋ ka nıtı
fʋ naatala kaaŋ bı yi n kʋaŋandıısırʋ.”
9 Die wıa Simoni Piita die dı balı wa
dı, “N Yɔmʋtieŋ, die nıŋ da keŋ a nıtı n
naatala nyıına ma, ama nıtı n nuusi aŋaŋ
n sikpeŋ a gʋtı.”
10 Yisa die dı balı wa dı, “Vuodieke nıŋ
dı wone a sıı nyaaŋ, die vuoke bı wo
dıgıntı. Die wıa ka ka yi talası dı ʋ bı sıı,
sie ʋ nıtı ʋ naatala nyıına ma. Nı mana bı
wo dıgıntı, ntaala vuobalımıŋ nyıına ma
yalla dıgıntı.”
11 Yisa die wɔŋ sıba vuodieke dı bala ʋ
posi ʋ chıaŋ mıŋ. Die wıa die ʋ baarı dı,
“Vuobalımıŋ nyıına yalla dıgıntı.”
12 Yisa die dı nıtına ba naatala ha a kpatı
wa, ʋ bı nagı ʋ jayeekiŋ a yeegi, ta yiŋŋi
keŋ kalı nyindiikehe jigiŋ, ta pıası ba dı,
“Nı sıba wudieke n yinene a yı nı wa chıaŋ
mıŋ?

13 Nı wasa mıŋ Dıdagırʋ aŋaŋ nı
Yɔmʋtieŋ, dı mʋ mıŋ dı nı wasınana mıŋ
die, dama n seŋ yi mıŋ.
14 Manıŋ n yine nı Yɔmʋtieŋ aŋaŋ nı
Dıdagırʋ ta nıtı nı naatalaha gie, nı gbaŋ
nı mʋ nı nıtıma taŋ naatala.
15 Manıŋ n yi a dagı nı mıŋ dı nı yime
sıba n yine a yı nı dene wo.
16 Wusie maŋ bala nı, yɔmʋ wori a tıaŋ
ʋ tieŋ ta tʋntʋntʋ dıaŋ dı wori a tıaŋ
vuodieke dı tʋnna wa wa.
17 Lele nı sıba wusieke gie, nı nan dı yaa
sʋgıfıalıŋ pam dıı yi nı yie he.

Yisa die dı bala ʋ chıaŋ posiku wıa dene
(Mat. 26.20-25; Maki 14.17-21; Luki 22.21-23)

18 "N ka bala yaa gamma nı mana wıa,
n sıba nınıŋ vuodieke n vʋarına mıŋ. Sie
wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma keŋ
yi wusie. Dı maagıya mıŋ dı, 'Vuodieke
dı dinene nyindiike aŋaŋ mıŋ wa yiŋŋe a
tuole mıŋ mıŋ.'
19 N bala nı wıırı gie ta ka wa keŋ yi,
amʋ ka keŋ yi nı nan yi yada dı n yiwo
vuodieke n yine.
20 "Wusie maŋ bala nı, vuodieke nıŋ
mana dı tuone vuodieke nıŋ mana n tʋnna
wa tuo wo n gbaŋ, ta vuodieke nıŋ mana
dı tuone mıŋ, tuo wo vuodieke dı tʋna mıŋ
wa mıŋ."
21 Die Yisa dı bala wıırı gie kʋaŋ chaaŋ,
die ʋ sʋŋ dı chʋʋsı pam, die ʋ balı yuori
be dı, "Wusie maŋ bala nı, nı wʋnyı bala
ʋ posi n chıaŋ."
22 Ʊ kʋaŋandıısırıba die dı yiŋŋi daansa
taŋ ta ka sıba vuodieke ʋ dagınana wa.
23 Die ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı die ʋ
faasına cho die dı kalı a gbigi wo.
24 Die Simoni Piita die dı kamısı wa
a balı wa dı, "Pıası wa ye vuodieke ʋ
dagınana."
25 Die ʋ kʋaŋandıısırı wa mi die dı vıısı
a gbigi Yisa a pıası wa dı, "N Yɔmʋtieŋ,
mınıa wonde?"
26 Yisa die dı yiŋŋi balı wa dı, "Maŋ
keŋ nagı paanʋkʋ a sugi jııtı ma a nagı
yı vuodieke wo, wʋnıŋ vuoke mi wonde."
Die wıa ʋ nagı paanʋkʋ a sugi jııtıtı a
nagı yı Judasi vuodieke die dı yine Simoni
Asikaroti bʋa wa.
27 Die Judasi die dı dene tuo paanʋkʋ a
kpatı, Sitaani die dı juu wo. Womi Yisa dı
balı wa dı, "Yi lagı lagı a yi wudieke fʋ
bala fʋ yi wo."
28 Ama ba wʋnyı die ka sıba wudieke
Yisa dı bala a yı wa wa chıaŋ.
29 Die Judasi dı pɔgılınana ba ligire
bʋlɔgırı wıa die ba bataŋ dı yile dı Yisa
balı wa mıŋ dı ʋ ga daa jadieke ba bala ba
nagı dii gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka yaa ʋ ga nagı
ligire a yı zɔɔlıntielibe.
30 Judasi die dı dene tuo paanʋkʋ die ʋ
nyıŋ bʋnyı. Die dı yiwo yuŋ.

Mırıhaalıkʋ wıa

31 Judasi die dı gana kʋaŋ chaaŋ, Yisa
die dı baarı dı, "Lele gie, manıŋ Vuota Bʋa
wa nan ye bırıŋ, ta n ma Ŋmıŋ dı nan ye
bırıŋ.
32 Dıı yi Ŋmıŋ dı ye bırıŋ n ma, die nıŋ
dı kaaŋ yʋası ʋ nan vaa manıŋ Vuota Bʋa
gbaŋ ye bırıŋ ʋ ma.
33 N ballı, n kaaŋ bı bie nı jigiŋ a
yʋası. Nı nan dı dıa a yaala mıŋ, ama
lele n bala nı wudieke n bala a yı Juu
vuosisi nyıŋkʋraha dı, 'Nı kaaŋ bıagı a ga
jigidieke n ganana wa.'
34 Ta lele, n wa yıa nı wa mırıhaalıŋ: nı
chome taŋ. N chone nı dene wo nı mʋ nı
chome taŋ dene.
35 Dıı yi nı yaa choti aŋaŋ taŋ, die nıŋ
vuoŋ mana nan dı sıba dı nı yiwo n
kʋaŋandıısırıŋ."

Yisa die dı bala dı Piita nan chiisi dı ʋ ka sıba wa dene
(Mat. 26.31-35; Maki 14.27-31; Luki 22.31-34)

36 Simoni Piita die dı pıası wa dı, "N
Yɔmʋtieŋ, sıa fʋ gara?"
Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Lele
jigidieke n ganana wa kaaŋ bıagı dı n kʋaŋ
ama kʋaŋ chaaŋ nan keŋ."
37 Piita die dı bı pıası wa dı, "N
Yɔmʋtieŋ, bıa wıa maŋ kaaŋ bıagı dı fʋ
kʋaŋ lele? Manıŋ n yi siri dı n zie fʋ naŋ
ma a kpi."
38 Yisa die dı bı pıası wa dı, "Fʋnıŋ
seŋ yi siri mıŋ dı fʋ zie n naŋ ma a kpi?
Wusie maŋ bala fʋ, kparaaŋ nan keŋ baa
ka kʋmma ta chiisi wo bʋtaa dı ka sıba
mıŋ."

14

Yisa yine sieku a gara ʋ Chɔɔŋ wa jigiŋ

1 Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba
dı, "Nı da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı. Nı yi Ŋmıŋ
yada ta bı yi n gbaŋ yada.
2 Juone pam bie n Chʋa Ŋmıŋ tigiŋ me
ta maŋ gara dı n wʋnsı a yı nı. Dı tıŋ ka
yi wusie n tıŋ kaaŋ balı nı.
3 Maŋ keŋ ga a wʋnsı a kpatı kʋaŋ
chaaŋ, n nan viiri keŋ a nagı nı a ga
jigidieke n benne wo, amʋ nı nan dı bie
jigidieke n benne wo.
4 Nı sıba sie dieke dı ganana jigidieke n
ganana wa."
5 Tomasi die dı pıası wa dı, "N Yɔmʋtieŋ,
tı ka sıba jigidieke fʋ ganana wa, die wıa
lalıa tı baa tı yi a ye sieku a ga mi?"
6 Yisa dı yiŋŋi a balı wa dı, "Manıŋ
n yine sieku aŋaŋ wusieke aŋaŋ miivoli.

Vuoŋ wori a baaŋ bıagı keŋ n Chʋa Ŋmıŋ jigiŋ ntaala ʋ daagı n ma.
7 Dıı yi nı tıŋ sıba mıŋ, nı tıŋ nan dı sıba n Chʋa wa gbaŋ. Ama a nyıŋ jinne yaa gamma nı sıba wa ta ye wo mıŋ.”
8 Filipi die dı balı wa dı, “N Yɔmʋtieŋ, wudieke tı yaala wʋnna, dagı tı fʋ Chʋa wa.”
9 Yisa dı yiŋŋi balı wa dı, “Filipi, n bie nı jigiŋ a yʋası mıŋ, ama fʋ ka sıba mıŋ? Vuodieke nıŋ mana dı yene mıŋ ye n Chʋa wa mıŋ. Bıa wıa fʋ baarı dı, ‘Dagı tı fʋ Chʋa wa’?
10 Filipi, ka yi yada dı n bie wo n Chʋa wa ma, ta n Chʋa dı bie n ma.” Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Wudiekemba n bala nı wa ka nyıŋ n jigiŋ, ama a nyıŋ wa n Chʋa Ŋmıŋ jigiŋ. Wʋnıŋ ʋ benne n ma maŋ tʋma tʋʋmaha gie.
11 Die wıa, nı yi mıŋ yada dı n bie wo n Chʋa Ŋmıŋ ma, ta n Chʋa Ŋmıŋ dıaŋ dı bie n ma. Dı daa die, ama nı yi mıŋ yada mamachi tʋŋ diekemba n tʋnnana wa wıa.
12 Wusie maŋ bala nı, vuodieke mana dı yine mıŋ yada nan tʋŋ tʋŋ diekemba n tʋnnana wa, ta ʋ tʋʋma gbaŋ nan tıaŋ n tʋʋmaha, dama n gara n Chʋa Ŋmıŋ jigiŋ mıŋ.
13 Ta n nan yi wudieke mana nı jʋʋsına a yaala n saaŋ ma, amʋ wʋnıŋ Ŋmıŋ nan ye bırıŋ n wıa.
14 Dıı yi nı jʋʋsı mıŋ jadieke mana n saaŋ ma, n nan yı nı.

Ŋmıŋ Halıkasıka kenne wıa

15 “Dıı yi nı cho mıŋ, nı nan dı dı n mıraha,
16 ta n nan jʋʋsı n Chʋa Ŋmıŋ aŋ ʋ yı nı Halıkasıka aŋ ʋ suŋŋime nı ta bemme nı jigiŋ saŋŋa mana.
17 Halıkasıka nan dagı nı wudieke dı yine wusie. Tıŋgbaŋka gie vuosi kaaŋ bıagı a tuo Halıkasıka dama ba ka yese wo yaa a sıba wa. Ama nınıŋ nıŋ, nı sıba Halıkasıka vuodieke dı benne nı jigiŋ ta nan dı bie nı jigiŋ yaa gamma haahuu wo.
18 “Maŋ keŋ ga n kaaŋ vaa nı sıba bikpiisi. N nan viiri a keŋ nı jigiŋ.
19 Dı kaaŋ yʋası tıŋgbaŋka gie vuosi kaaŋ bı ye mıŋ bıbra, ama nınıŋ nı nan ye mıŋ. Dama n nan dı beri n mısı ma; die wıa nı gbaŋ nı nan dı bie nı mısı ma.
20 Maŋ keŋ yiŋŋi a keŋ n mısı ma, nı nan dı sıba dı n bie wo n Chʋa wa ma, ta nı dıaŋ nı bie n ma sıba n benne nı ma dene wo.
21 “Vuodiekemba dı tuosinene n mıraha ta dı ha banıŋ ba yine vuodiekemba dı chone mıŋ; ta n Chʋa nan dı cho be, ta n gbaŋ n nan dı cho be ta yuori a dagı ba vuodieke n yine.”
22 Judasi (vuoke gie ka yi Judasi Asikaroti wa) dı pıası wa dı, “N Yɔmʋtieŋ, bıa yine fʋ bala dı nan yuori fʋ gbaŋ a dagı tı, ama kaaŋ yuori fʋ gbaŋ a dagı tıŋgbaŋka gie vuosi?”
23 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, “Vuodieke nıŋ mana dı chone mıŋ nan dı dıı n dagıkʋ. Ta n Chʋa Ŋmıŋ nan dı cho wo, ta manıŋ aŋaŋ n Chʋa nan keŋ ʋ jigiŋ a bemme aŋaŋ wa.
24 Ama vuodieke nıŋ mana dı kana ka cho mıŋ ka dıı n dagıkʋ. Wudiekemba nı wʋnna wa ka nyıŋ wa n gbaŋ gbaŋ n jigiŋ, ama a nyıŋ wa n Chʋa Ŋmıŋ vuodieke dı tʋnna mıŋ wa jigiŋ.
25 “N bala wıaha gie mana a yıa nı n yene bie nı jigiŋ naa.
26 Ama Susuŋŋiru, Ŋmıŋ Halıkasıka vuodieke n Chʋa Ŋmıŋ dı bala ʋ tʋŋ n saaŋ ma wa, nan dagı nı jaaŋ mana ta vaa nı tıınsı wudiekemba mana n bala nı wa.
27 “Sʋgıdʋagıŋ maŋ yıa nı daa sʋgıdʋagı dieke dı yine sıba tıŋgbaŋka gie sʋgıdʋagıŋ. Die wıa, nı daa vaa jaaŋ mugisi nı yaa ŋmaamıŋ yalla nı.
28 Nı wɔŋ a wʋŋ n bala nı dı ‘N gara mıŋ ama n nan viiri keŋ nı jigiŋ.’ Dıı yi nı seŋ cho mıŋ, nı nan dı yaa sʋgıfıalıŋ dı n yiŋŋi gara n Chʋa Ŋmıŋ jigiŋ, dama ʋ tıaŋ mıŋ mıŋ.
29 N bala nı wıaha gie lele ta a wa yi, amʋ a keŋ yi, nı nan yi yada.
30 N kaaŋ balı aŋaŋ nı a yʋası, dama tıŋgbaŋka gie naaŋ Sitaani kieŋ mıŋ, ama ʋ wo n hagırıŋ,
31 ama n yaala tıŋgbaŋka gie vuosi sımma dı n cho n Chʋa Ŋmıŋ aŋaŋ wusie; die wıa maŋ yie jaaŋ mana sıba ʋ dagına mıŋ dene wo.
“Nı vaa tı gamma.”

15

Tıı dieke dı nyınnana nyıŋnyıŋka aŋaŋ ka nagısı nandagıŋ

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı balı a yı ʋ kʋaŋandıısırıba dı, “Manıŋ n yine tıı dieke dı nyınnana nyıŋnyıŋka wusie, ta n Chʋa Ŋmıŋ dı yi ka wʋnwʋnsırʋ.
2 Naŋ dieke mana dı kana ka nyıŋ nyıŋnyıŋka ʋ chıaka taana mıŋ; ama ta wʋnsa naŋ dieke dı nyınnana nyıŋnyıŋkaha amʋ a nan dı vıına a nyıŋ nyıŋnyıŋka pam.
3 Lele nınıŋ nı yiwo vuovıına wudiekemba n balla a yı nı wa wıa.
4 Nı wıarı a bemme aŋaŋ mıŋ ta n gbaŋ n nan wıarı a beri aŋaŋ nı. Tııŋ naŋ ka bıagı nyınna nyıŋnyıŋka ka gbaŋ; ntaala ka taası aŋaŋ tııka. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, nı kaaŋ bıagı a nyıŋ nyıŋnyıŋka ntaala nı wıarı n ma.

5 “Manɪŋ n yine nyɪŋnyɪŋka tɪɪka ta nɪ yi
ka nagɪsɪ. Vuodieke nɪŋ mana dɪ wɪarɪna
n ma, ta n dɪaŋ maŋ bie ʋ ma, nan nyɪŋ
nyɪŋnyɪŋka pam, dama maŋ ka gʋtɪ nɪ ma
nɪ kaaŋ bɪagɪ yi wɪɪŋ.
6 Vuodieke nɪŋ mana dɪ kana ka wɪarɪ a
bie n ma ba nan chɪa wa a taaŋ. Ʋ nan dɪ
sɪɪ sɪba naakʋʋka ba lagɪsɪna a juu boliŋ.
7 Dɪɪ yi nɪ wɪarɪ n ma, ta n wɪaha dɪ
wɪarɪ nɪ ma, die nɪŋ nɪ jʋʋsɪ Ŋmɪŋ jadieke
nɪ yaalala nɪ nan ye.
8 Dɪɪ yi nɪ nyɪnna nyɪŋnyɪŋka vɪɪna
pam, hanɪŋ a bala a dagɪ dɪ nɪ seŋ yiwo
n kʋaŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ wusie, ta n Chʋa
Ŋmɪŋ nan ye bɪrɪŋ.
9 “N cho nɪ sɪba n Chʋa Ŋmɪŋ dɪ chone
mɪŋ dene wo; nɪ wɪarɪ n ma aŋ n choti
bemme nɪ ma.
10 Dɪɪ yi nɪ tuo n nʋarɪ, nɪ nan wɪarɪ n
chome me sɪba n tuone n Chʋa Ŋmɪŋ nʋarɪ
ta wɪarɪ ʋ chome me dene wo.
11 “N bala naa a yɪa nɪ dɪ sʋgɪfɪalɪ dieke
n yalla wa chanchaaŋ nan dɪ bie nɪ ma,
amʋ nɪ nan suuli aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.
12 N mɪra wʋnna; nɪ chome taŋ sɪba n
chone nɪ dene wo.
13 Chotikpeŋkpɪɪŋ bɪ wori a tɪaŋ vuoŋ dɪ
tuone ʋ zʋalɪŋ kuŋ a kpi.
14 “Dɪɪ yi nɪ yi wudieke n dagɪna nɪ, nɪ
yiwo n zʋalɪŋ.
15 N ka bɪ wasa nɪ n tʋntʋntɪŋ bɪbra
dama tʋntʋntʋ ka sɪba wudieke ʋ jakʋʋŋ
dɪ yilinene. Ama n wasa nɪ n zʋalɪŋ dama
n balɪ nɪ wudieke mana n wʋnna a nyɪŋ n
Chʋa Ŋmɪŋ jigiŋ mɪŋ.
16 Nɪnɪŋ daa nɪ vʋarɪna mɪŋ, ama n
vʋarɪna nɪ a yɪ nɪ tʋʋma dɪ nɪ ga nyɪŋ
nyɪŋnyɪŋka pam, ta nyɪŋnyɪŋka mi yi
nyindieke dɪ baaŋ dɪ beri haahuu. Ta
n Chʋa Ŋmɪŋ nan yɪ nɪ jadieke mana nɪ
jʋʋsɪnana yaala n saaŋ ma.
17 N mɪra wʋnna maŋ yɪa nɪ; nɪ chome
taŋ.

Tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ balla ba haa nɪ wɪa

18 “Dɪɪ yi tɪŋgbaŋka vuosi dɪ haa nɪ, nɪ
tɪɪnsɪ dɪ die ba woliŋ haa mɪŋ mɪŋ.
19 Dɪɪ yi nɪ tɪŋ yi tɪŋgbaŋka gie vuosi,
tɪŋgbaŋka gie vuosi tɪŋ nan dɪ cho nɪ sɪba
ba chone ba gbaŋ dene wo. Ama n vʋarɪ
nɪ mɪŋ a nyɪŋ tɪŋgbaŋka ma ta nɪ ka yi ka
sɪɪtɪ; die wɪa tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ haa
nɪ wa.
20 Nɪ tɪɪnsɪ wudieke n bala nɪ wa dɪ,
‘Yɔmʋ wori a tɪaŋ ʋ tieŋ.’ Dɪɪ yi die ba
mugisi mɪŋ, ba nan mugisi nɪ gbaŋ; ta dɪɪ
yi die ba tuo n dagɪkʋ ba nan tuo nɪ gbaŋ
nɪ dagɪkʋ.
21 Ba nan seŋ a mugisi nɪ dama nɪ yine n
sɪɪtɪ wɪa, dama ba ka sɪba Ŋmɪŋ, vuodieke
dɪ tʋnna mɪŋ wa.
22 “Die maŋ tɪŋ ka keŋye a balɪ wɪa a
yɪ ba, die ba tɪŋ kaaŋ dɪ yaa bɪaŋ mana.
Ama lele n kenne a balɪ wɪa a yɪ ba naa,
sieŋ bɪ wori ba baaŋ nan bɪagɪ a lɔbɪrɪ ba
tʋmbɪatɪ.
23 Vuodieke nɪŋ dɪ hana mɪŋ haa wa n
Chʋa wa gbaŋ.
24 Maŋ tɪŋ ka yi tʋnkpɪɪma dieke vuoŋ
dɪ yene ka yiye ba jigiŋ, ba tɪŋ kaaŋ dɪ
yaa bɪaŋ. Ama lele ba yeye mɪŋ ta ye haa
manɪŋ aŋaŋ n Chʋa Ŋmɪŋ.
25 Naa yiye mɪŋ dɪ ka vaa wudieke dɪ
maagɪna ba mɪraha ma wa keŋ yi wusie,
die ba maagɪya dɪ, ‘Ba haa mɪŋ wa yɔrɪ’.
26 “N nan tʋŋ Susuŋŋiru nɪ jigiŋ,
vuodieke dɪ yine Ŋmɪŋ Halɪkasɪka ta daga
wusie dagɪkʋ. Ʋ nan nyɪŋ n Chʋa Ŋmɪŋ
jigiŋ a keŋ nɪ jigiŋ, ta balɪ wɪa yaa gamma
n ma.
27 Ta nɪ gbaŋ nɪ nan balɪ wɪa yaa gamma
n ma, dama nɪ bie wo n jigiŋ a nyɪŋ saŋŋa
dieke n piiline n tʋʋmaha mɪŋ.

16

1 “N bala nɪ naa, amʋ nɪ kaaŋ keŋ zeti n
dɪɪsɪŋ.
2 Ba nan keŋ yagɪ nɪ a nyɪŋ ba Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juone me. Ta saŋŋa nan keŋ ta
vuodieke dɪ keŋ a kʋʋ nɪ ʋ tieŋ nan dɪ yile
dɪ ʋ tʋma die a yɪa Ŋmɪŋ.
3 Ba nan keŋ yi wɪaha gie mana dama ba
ka sɪba n Chʋa Ŋmɪŋ yaa manɪŋ.
4 Ama n bala nɪ naa amʋ saŋŋa dɪ keŋ
tʋgɪ dɪ ba yi wɪaha gie, nɪ nan tɪɪnsɪ dɪ n
wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ.

Yaa gamma Ŋmɪŋ Halɪkasɪka tʋʋma wɪa

“Die n ka balɪ nɪ wɪaha gie piiliku me,
dama die n bie wo nɪ jigiŋ mɪŋ.
5 Ama lele nɪŋ n yiŋŋi a gara n Chʋa,
vuodieke dɪ tʋnna mɪŋ wa jigiŋ. Ama nɪ
wʋnyɪ ka pɪasa mɪŋ jigidieke n ganana.
6 Ama lele n bala nɪ wɪaha gie wo, nɪ yaa
sʋgɪchʋʋsɪŋ pam.
7 Wusie maŋ bala nɪ, dɪ vɪɪna a yɪ nɪ dɪ
n ga, dama dɪɪ yi maŋ ka gaya, Susuŋŋiru
wo kaaŋ keŋ nɪ jigiŋ. Ama maŋ ga n nan
tʋŋ wa nɪ jigiŋ.
8 “Ʋ keŋ keŋ saŋŋa dieke wo, ʋ nan dagɪ
tɪŋgbaŋka gie vuosi wusie yaa gamma
bɪaŋ ma. Ta bɪ dagɪ ba wusie yaa gamma
Ŋmɪŋchɪgɪla aŋaŋ wusie yaa gamma
Ŋmɪŋ sarɪya diile.
9 Ʋ nan dagɪ ba dɪ ba yaa bɪaŋ ba kana
ka yi mɪŋ yadaka wɪa.
10 A bɪ gʋtɪ, ʋ nan dagɪ ba Ŋmɪŋchɪgɪla
dɪ sɪna die, dama n gara n Chʋa Ŋmɪŋ
jigiŋ, ta nɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra.
11 A bɪ dagɪ ba yaa gamma Ŋmɪŋ sarɪya
diile, dama Ŋmɪŋ wɔŋ dii tɪŋgbaŋka gie
naaŋ wa Sitaani sarɪya ta chʋʋsɪ wa mɪŋ.

12 “N yaa wıa pam dı n balı nı, ama lele
a nan dı dala pam dı nı pɔgılı.
13 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka vuodieke dı
dagınana wusieke dı keŋ keŋ, ʋ nan dagı
nı wusie mana. Ʋ kaaŋ dı bala aŋaŋ
ʋ gbaŋ gbaŋ yiko, ama ʋ nan dı bala
wudiekemba ʋ wʋnnana a nyınna Ŋmıŋ
jigiŋ, ta balı nı wudiekemba dı bala a keŋ
a yi.
14 Ʋ nan vaa n ye bırıŋ, dama ʋ nan nagı
wa n wıa a balı a yı nı.
15 Jadieke mana n Chʋa dı sına yiwo n
sıtı, die wıa maŋ baarı Ŋmıŋ Halıkasıka
nan dı naga n wıa a daga nı.

Yaa gamma sʋgıchʋʋsıŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ wıa

16 “Dıı yi sʋaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta dı bı
yi sʋaa nı nan ye mıŋ.”
17 Die ʋ kʋaŋandıısırıba die dı pıasa taŋ
dı, “Wıırı gie chıaŋ? Ʋ baarı dı, ‘Dıı yi
sʋaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta dı bı yi sʋaa, nı
nan ye mıŋ’; Ta bı baarı dı, ‘Dama n gara
n Chʋa jigiŋ.’
18 Die ba pıasa taŋ dı, ‘Sʋaa ka chıaŋ?’
Tı ka sıba wudieke ʋ balala wa chıaŋ.”
19 Yisa die dı mıŋŋı dı ba yaala ba pıası
wa mıŋ, die wıa die ʋ balı a yı ba dı, “N
baarı dı, ‘Dıı yi sʋaa nı kaaŋ ye mıŋ, ta
dıı bı yi sʋaa nı nan ye mıŋ.’ Wıırı gie nı
pıasa tamba ta yaala nı sımma ka chıaŋ?
20 Wusie maŋ bala nı, nı nan keŋ kʋma
ta die zɔɔlıŋ ama tıŋgbaŋka gie vuosi
nan dı yaa sʋgıfıalıŋ; nı sʋgıtı nan keŋ
chʋʋsı, ama nı sʋgıchʋʋsıkʋ nan keŋ bırıŋ
sʋgıfıalıŋ.
21 “Dı nan dı sıı sıba hɔgʋ dı ŋaana baa
ʋ mıırı ta ʋ sʋŋ dı chʋʋsı dene wo, dama
ʋ wahala saŋŋa tʋgıya mıŋ, ama ʋ mıırı
kpatı ʋ ŋaaŋ daaŋ mıŋ ʋ wahala ka mıŋ,
dama ʋ ŋaaŋ yaa wa sʋgıfıalıŋ ʋ mıırına
bʋa a keŋ tıŋgbaŋka gie me wo wıa.
22 Die dı sıı aŋaŋ nı, lele nı sʋgıtı
chʋʋsıya mıŋ, ama n nan bı ye nı bıbra
ta nı nan dı yaa sʋgıfıalıŋ pam, sʋgıfıalı
dieke vuoŋ dı kana kaaŋ bıagı a tuoke a
nyıŋ nı jigiŋ.
23 “Dınıŋ daarı dı keŋ tʋgı, nı kaaŋ jʋʋsı
mıŋ a yaala jaaŋ. Wusie maŋ bala nı,
n Chʋa Ŋmıŋ nan yı nı jadieke mana nı
jʋʋsına a yaala n saaŋ ma.
24 Ama a yaa keŋ tʋgı jinne, nı ye ka
jʋʋsı a yaala jaaŋ n saaŋ ma. Nı jʋʋsı ta nı
nan ye, amʋ nı nan dı yaa sʋgıfıalıŋ pam.

Yisa die dı bala wudieke dı bala ka keŋ yi wıa

25 “N bala nı wıaha gie aŋaŋ nandaga,
ama saŋŋa kieŋ n kaaŋ bı nagı nandaga
a balı yı nı ama n nan balı yuori nı yaa
gamma n Chʋa Ŋmıŋ wıa.
26 Saŋka dı keŋ tʋgı nı nan jʋʋsı n Chʋa
n saaŋ ma, n ka baarı n nan zie nı naŋ ma
a jʋʋsı wa.
27 Dama n Chʋa Ŋmıŋ gbaŋ cho nı mıŋ,
dama nı cho mıŋ mıŋ, ta yi yada dı n nyıŋ
wa n Chʋa wa jigiŋ.
28 Wusie, die n nyıŋ wa n Chʋa wa jigiŋ
ta keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me, ta lele n
nyınna tıŋgbaŋka gie me a yiŋŋi gara ʋ
jigiŋ.”
29 Womi ʋ kʋaŋandıısırıba dı balı wa dı,
“Ye, lele ʋ wa yuori balı tı mıŋ ta ka naga
nandaga.
30 Lele tı wa sıba dı sıba jaaŋ mana mıŋ,
ta ka bı mʋ dı vuoŋ pıası fʋ wʋpıasıka.
Lele tı yi yada mıŋ dı seŋ nyıŋ wa Ŋmıŋ
jigiŋ.”
31 Yisa die dı yiŋŋi a pıası ba dı, “Lele nı
wa yi yada mıŋ?
32 Saŋŋa kieŋ, ta ka wɔŋ keŋ mıŋ, ta
nı mana nan jaası a ga nı tige nı tige ta
n wıarı n nyıına ma. Ama n kaaŋ seŋ a
wıarı n nyıına ma, n Chʋa Ŋmıŋ nan dı
bie n jigiŋ.
33 N balı nı wıaha gie amʋ nı nan dı yaa
sʋgıdʋagıŋ n wıa. Tıŋgbaŋka gie me nı
nan dii wahala ama nı dii sikimiŋ dama n
wɔŋ nyaŋŋı tıŋgbaŋka mıŋ.”

17

Yisa die dı jʋʋsına Ŋmıŋ dene

1 Yisa die dı bala wıaha gie a kpatı wa,
die ʋ daansı ŋmıŋsikpeŋ ta baarı dı,
“N Chʋa, saŋka tʋgıya mıŋ. Vaa
manıŋ fʋ Bʋa Dembike ye bırıŋ, amʋ n
gbaŋ n nan vaa fʋ ye bırıŋ.
2 Dama fʋ yına mıŋ vuota mana yiko
dı n yı vuodiekemba fʋ nagına a yı mıŋ
wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
3 Miivoli dieke dı wone kpatıŋ yiwo dı
vuosi sımma fʋnıŋ vuodieke dı yine wusie
Ŋmıŋ, ta ŋmıŋ bı wori, ta bı sıba manıŋ
Yisa Masia, vuodieke fʋ tʋnna wa.
4 N vaa fʋ ye bırıŋ tıŋgbaŋka gie me
aŋaŋ n kpatına wudiekemba mana fʋ yı
mıŋ dı n yi wo.
5 N Chʋa, yı mıŋ bırıŋ fʋ nıŋŋa lele,
bırı dieke die n yalla saŋŋa dieke die n
benne fʋ jigiŋ ta fʋ ye ka naaŋ dʋnıaka
gie wo.
6 “Vuodiekemba fʋ nagına a yı mıŋ
wa, n vaa ba sıba fʋ mıŋ. Die ba yiwo
fʋ sıtı, ta fʋ nagı ba a yı mıŋ, ta ba tuo
fʋ wıaha.
7 Ta lele, ba sıba dı jadieke mana fʋ
nagına a yı mıŋ wa nyıŋ wa fʋ jigiŋ.
8 Dama n nagı wa wudiekemba fʋ
nagına a yı mıŋ wa a yı ba ta ba tuohe;
ba sıba dı dı yiwo wusie dı n nyıŋ wa fʋ
jigiŋ, ta bı yi yada dı fʋ tʋnna mıŋ.

9 “Lele, n jʊʊsa a yıa ba. N ka jʊʊsa
a yıa tıŋgbaŋka gie vuosi mana, ama n
jʊʊsa yıa vuodiekemba fʊ nagına a yı
mıŋ wa, dama ba yiwo fʊ sıtı.
10 Vuodiekemba mana n yalla yiwo fʊ
sıtı, ta vuodiekemba mana fʊ yalla dı yi n
sıtı, ta maŋ yese bırıŋ ba wıa.
11 Ta lele n kieŋ wo fʊ jigiŋ, ta kaaŋ bı
a bie tıŋgbaŋka gie me, ama banıŋ nıŋ ba
bie wo tıŋgbaŋka ma. N Chʊa, vuodieke
dı yine kası, mıŋŋı gbara ba aŋaŋ fʊ saarı
hagırıbʊ, saaŋ dieke fʊ nagına a yı mıŋ
wa ta daa vaa wııŋ yi be, amʊ ba nan
yi jabalımıŋ sıba maŋ aŋaŋ fʊ dı yine
jabalımıŋ dene wo.
12 Die n yene bie ba jigiŋ, die n mıŋŋı
gbarı ba mıŋ aŋaŋ fʊ saarı hagırıbʊ, saaŋ
dieke fʊ nagına a yı mıŋ wa. Die n gbarı
ba mıŋ ta ba wʊnyı dı ka baya ntaala
vuodieke dı yine Sitaani sıtı wa. Naa
die yiye mıŋ amʊ wudieke dı maagına fʊ
gbaŋkʊ ma wa nan keŋ a yi wusie.
13 Lele, n kieŋ wo fʊ jigiŋ ama n bala
wıaha gie n yene bie tıŋgbaŋka gie me
wo, amʊ ba sʊgıtı nan suuli aŋaŋ sʊgıfıalı
dieke n yalla wa chanchaaŋ.
14 “Die n nagı fʊ wıaha a yı ba mıŋ, ta
tıŋgbaŋka gie vuosi dı haa ba ba kana
ka yi tıŋgbaŋka gie sıtı wa wıa, sıba n
gbaŋ dı kana ka yi tıŋgbaŋka gie sıtı
die wo.
15 N ka jʊʊsa fʊ dı fʊ vʊarı ba a nyıŋ
tıŋgbaŋka gie me ama n jʊʊsa fʊ dı fʊ
mıŋŋı gbarı ba a nyıŋ wʊbıatıtieŋ, Sitaani
nuusi me.
16 N kana ka yi tıŋgbaŋka gie sıtı
dene wo, die gbaŋ ba gbaŋ dı ka yi
tıŋgbaŋka sıtı.
17 “Fʊ wʊbalıkaha yi wo wusie, die
wıa vaa wusieke gie seŋ yi ba yi fʊ sıtı.
18 Die fʊ tʊnna mıŋ tıŋgbaŋka gie
dene wo, die maŋ tʊma ba tıŋgbaŋka gie
me.
19 Ba wıa n naga n gbaŋ yıa fʊ, dı ba
yi fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ sıtı aŋaŋ wusie.
20 “N ka jʊʊsa a yıa ba nyıına ma, ama
n jʊʊsa yıa vuodiekemba dı bala ba keŋ
yi mıŋ yada yaa gamma ba wʊbalıka
ma.
21 N Chʊa, n jʊʊsa mıŋ dı ba mana yi
jabalımıŋ. Vaa ba bemme tı ma sıba fʊ
benne n ma ta n dıaŋ maŋ bie fʊ ma dene
wo. Vaa ba yi jabalımıŋ amʊ tıŋgbaŋka
gie nan yi yada dı fʊ tʊnna mıŋ.
22 Sʊgıyıalıŋ beri dieke die fʊ yına
mıŋ wa, kanıŋ maŋ nagı yıa ba, amʊ ba
yi jabalımıŋ sıba fʊnıŋ aŋaŋ mıŋ dı yine
jabalımıŋ dene wo.
23 N bie wo ba ma, ta fʊ dıaŋ fʊ bie
n ma, amʊ ba nan keŋ yi jabalımıŋ aŋ
tıŋgbaŋka gie vuosi sımma dı fʊ tʊnna
mıŋ, ta fʊ cho be sıba fʊ chone mıŋ dene
wo.
24 “N Chʊa, fʊnıŋ fʊ nagına ba a yı
mıŋ, n yaala ba bemme n jigiŋ, jigidieke
n bala n bemme, amʊ ba nan ye fʊ
kɔtına n saaŋ dene, dama wɔŋ cho mıŋ
mıŋ ta ye naaŋ tıŋgbaŋka gie.
25 N Chʊa, sʊgıyıalıŋ tieŋ, tıŋgbaŋka
gie vuosi ka sıba fʊ, ama manıŋ n sıba fʊ
mıŋ, ta n kʊaŋandıısırıba gie dı sıba dı fʊ
tʊnna mıŋ.
26 N balı ba fʊ sına dene, ta n nan dı
bala ba yaa gamma, amʊ choti dieke fʊ
yalla aŋaŋ mıŋ wa nan dı bie ba ma, ta
n dıaŋ n nan dı bie ba ma.”

18

Die ba yigine Yisa dene
(Mat. 26.47-56; Maki 14.43-50; Luki 22.47-53)

1 Yisa die dı jʊʊsına Ɲmıŋ jʊʊsıkʊ
gie a kpatı wa, die ʊ nyıŋ mi aŋaŋ
ʊ kʊaŋandıısırıba ba ga garısı Kidironi
lʊaka. Die kʊaŋ die benne mi, ta ga juu
mi.
2 Die Judasi vuodieke dı posine Yisa
chıaka die dı sıba mi dama Yisa die ŋaaŋ
lagısa mi aŋaŋ ʊ kʊaŋandıısırıba.
3 Die wıa Judasi die dı ga kʊakʊ mi
aŋaŋ Romani sojasi aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtı diekemba
kıkaabıtıba nyıŋkʊraha aŋaŋ Farasisi
vuosisi dı tʊnna. Die ba yaa wa popolisi
aŋaŋ kamɔla aŋaŋ ba jıbıwagıtı.
4 Yisa die dı wɔŋ sıba wudieke dı bala
ka yi wo, die wıa die ʊ pıası ba dı, “Mınıa
nı yaala?”
5 Die ba yiŋŋi balı wa dı, “Yisa, vuodieke
dı nyınna Nazeriti wa.” Die ʊ baarı dı,
“Manıŋ n yine wʊnıŋ?” Die Judasi, vuoke
dı posine ʊ chıaka die zie wo mi aŋaŋ ba.
6 Die Yisa dı bala dı, “N yine wʊnıŋ wa”,
die ba chʊŋ a nyıŋ kʊaŋ a nan tıŋgbaŋ.
7 Yisa die dı bı pıası ba dı, “Mınıa nı dı
dıa yaala?”
Ba baarı dı, “Yisa, vuodieke dı nyınna
Nazeriti wa.”
8 Yisa die dı baarı dı, “N wɔŋ balı nı mıŋ
dı n yine wʊnıŋ. Dıı yi nı dı dıa a yaala
manıŋ, die nıŋ nı vaa n kʊaŋandıısırıba
gie ga.”
9 Die ʊ balı wa naa amʊ wudieke die ʊ
bala wa nan keŋ yi wusie, die ʊ baarı dı,
“N Chʊa, n ka vaa vuodiekemba fʊ nagına
a yı mıŋ wʊnyı dı bıa.”
10 Saŋka mi ta Simoni Piita die dı yaa
jıbıwaŋ, die ʊ vʊarı ka a viisi a gobi
kıkaabıtıba jakʊʊrı yɔmʊ wʊnyı nuudi-
igiŋ tıbıŋ a taaŋ. Die yɔmʊ wa saaŋ die
yine Malikusi.

11 Yisa die dı balı a yi Piita dı, “Nagı fʊ
jıbıka a yi ka fɔgʊkʊ ma. Yile mıŋ dı n
ka yaala dı n dii wahala dieke n Chʊa dı
nagına a zieŋ mıŋ wo?”

Die ba yalla Yisa a ga Anasi jigiŋ dene

12 Die Romani sojasisi aŋaŋ ba
jakʊʊŋ aŋaŋ Juu vuosi Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ gbıgbarıtıba die dı yigi
Yisa a bɔbı wa,
13 ta woliŋ yaa wa a ga Anasi jigiŋ.
Anasi die yiwo Kayafasi hanııŋ, Kayafasi
die yine kıkaabıtıba jakʊʊŋ kanıŋ bınıŋ
mi.
14 Die wʊnıŋ ʊ bala Juu vuosi
nyıŋkʊraha dı dı vıına vuobalımıŋ tuo
vuosisi mana kuŋ a kpi wo.

Piita die dı chiisine dı ʊ ka sıba Yisa dene

(Mat. 26.69, 70; Maki 14.66-68; Luki 22.55-57)

15 Die Simoni Piita aŋaŋ ʊ chanchaaŋ
Yisa kʊaŋandıısırıŋ wʊnyı die dı dı Yisa
kʊaŋ. Die kʊaŋandıısırʊ wa gie die yi
wo vuodieke kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına.
Die wıa die ʊ dı Yisa kʊaŋ a ga juu
kıkaabıtıba jakʊʊrı gbaakʊ ma.
16 Ama Piita die dı wıarı a zie yeŋ
me. Die kʊaŋandıısırʊ wa mi, vuodieke
kıkaabıtıba jakʊʊrı dı sıbına wa die dı
yiŋŋi a ga a balı wıa aŋaŋ havʊʊbı dieke
dı zene sanʊarı tıŋ wa ta yaa Piita a keŋ
juu.
17 Die havʊʊbike dı pıası Piita dı, “Ka
yiwo daa wa mi kʊaŋandıısırıba wʊnyı?”
Piita die dı baarı dı, “Aayı, n ka yi ba
wʊnyı.”
18 Die watı benne die wıa tʊntʊntıba
aŋaŋ gbıgbarıtıba die dı chɔgısı boliŋ a
zie a weele. Piita die dı ga ba jigiŋ a zie
weele.

Kıkaabıtıba jakʊʊrı die pıasına Yisa wʊpıasıka dene

(Mat. 26.59-66; Maki 14.55-64; Luki 22.66-71)

19 Die kıkaabıtıba jakʊʊrı die dı pıası
Yisa yaa gamma ʊ kʊaŋandıısırıba aŋaŋ
ʊ dagıkʊ wıa.
20 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı,
“Die n daga vuosi yaalıŋ ma, ta daga
Ɲmıŋ jıamıŋ juone me aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʊ ma jigidieke Juu vuosi
mana dı ŋaana a lagıŋsa wa. Manıŋ die
n ka lɔbırı a balı wııŋ.
21 Ta bıa wıa fʊ pıasa mıŋ? Pıası
vuodiekemba dı wʊnnana mıŋ wa. Dama
ba sıba wudieke n bala wa mıŋ.”
22 Die Yisa die dı bala naa wa, die
gbıgbarıtıba wʊnyı dı zene gbigi wo die
dı falı wa ta baarı dı, “Die ba bala wıa a
yıa kıkaabıtıba jakʊʊŋ?”
23 Die Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Dıı yi
wʊbıaŋ maŋ balı, balı vuoŋ mana giena
dı dı yiwo bıaŋ, ama dıı yi wusie aŋaŋ
wudieke n bala wa, bıa wıa fʊ nıga mıŋ?”
24 Womi Anasi die dı vaa ba nagı Yisa
a ga Kayafasi jigiŋ, vuodieke dı yine
kıkaabıtıba jakʊʊrı; ta die ba ye bɔbı Yisa.

Piita die dı bına a chiisi dı ʊ ka sıba Yisa dene

(Mat. 26.71-75; Maki 14.69-72; Luki 22.58-62)

25 Piita die ye zie wo mi a weele bolibu,
womi die ba pıası wa dı, “Ka yiwo daa wa
mi kʊaŋandıısırıba wʊnyı?”
Ama Piita die dı chiisi ta baarı dı, “Aayı,
n ka yi ba wʊnyı.”
26 Die kıkaabıtıba jakʊʊrı yɔŋısı wʊnyı,
vuodieke nımbʊa Piita dı gobine ʊ tıbırı
dı pıası wa dı, “Die n ka ye fʊ aŋaŋ wa
kʊakʊ ma?”
27 Ta Piita die dı bı chiisi. Lele womi
kparaaŋ dı kʊŋ.

Paliti die dı dine Yisa sarıya ta baarı dı ba kʊʊ wa dene

(Mat. 27.1, 2, 11-14; Maki 15.1-5; Luki 23.1-5)

28 Die ba nagı Yisa a nyıŋ Kayafasi
tigiŋ me a yaa wa ga tıŋgbaŋka jakʊʊrı
vuodieke die dı dine Paliti* tigiŋ. Die
sʊkʊleeliŋ die wonde. Die Juu vuosi die ka
juu ʊ tigiri† dama die ba yaala ba mıŋŋı
a pɔgılı ba gbaŋ vıınıŋ Ɲmıŋ nıŋŋa, amʊ
ba nan bıagı dii gasıtıaŋkʊ dʊʊgaka.
29 Die wıa Paliti die dı nyıŋ a ga ba jigiŋ,
a pıası ba dı, “Bıa nı baa daa wa gie yiye?”
30 Die ba yiŋŋi a balı wa dı, “Ʊ tıŋ ka yi
wııŋ, tı tıŋ kaaŋ yaa wa keŋ fʊ jigiŋ.”
31 Ta Paliti dı balı a yı ba dı, “Nı gbaŋ
gbaŋ nı yaa wa a ga dii ʊ sarıya nı mıraha
dı dagına dene.”
Die Juu vuosi nyıŋkʊraha dı yiŋŋi baarı
dı, “Tı wo sieŋ dı tı kʊʊ vuoŋ.”
32 Naa die yiye mıŋ, amʊ Yisa die dı
balla dı ʊ nan keŋ kpi kuŋ dieke wo keŋ
yi wusie.
33 Die Paliti die dı yiŋŋi juu tigiri sʊŋ ta
wa Yisa a pıası wa dı, “Fʊ yine Juu vuosi
naaŋ wa?”
34 Yisa die dı yiŋŋi a pıası wa dı, “Fʊ
gbaŋ gbaŋ fʊ wʊpıasıkıŋ wʊnna yaa vuosi
bala fʊ yaa gamma n ma?”
35 Paliti die dı yiŋŋi a baarı dı, “Yi tama n
yiwo Juu vuoŋ yaa? Dı yiwo fʊ gbaŋ gbaŋ
fʊ vuosi aŋaŋ ba kıkaabıtıba jakʊʊrı yalla
fʊ a keŋ n jigiŋ. Bıa fʊ yi?”

* **18:28 18.28** Paliti die yiwo Romani tıŋgbaŋ naaŋ Siiza nyıŋkʊra wʊnyı. † **18:28 18.28** Dıı yi ba juu vuodieke dı kana ka yi Juu vuoŋ tigiri die yie be dıgıntı.

36 Yisa die baarı dı, “N naarı ka yi tıŋgbaŋka gie sıtı, ka tıŋ yiwo tıŋgbaŋka
gie sıtı n dıdıısırıba tıŋ nan wagı dı Juu
vuosisi da yigi mıŋ. Aayı, n naarı ka yi
tıŋgbaŋka gie sıtı.”
37 Die Paliti die dı pıası wa dı, “Die
nıŋ seŋ yiwo naaŋ?” Die Yisa dı baarı
dı, “Wa, fɔnıŋ fɔ balla dı n yiwo naaŋ.
Ba mıırı mıŋ mıŋ a keŋ tıŋgbaŋka gie
me wɔbalımıŋ wıa, dı n balı yaa gamma
wusieke me. Ta vuodieke nıŋ mana dı yine
wusieke sıtı dı wɔma mıŋ.”
38 Paliti die dı pıası dı, “Bıa yine wusie?”
Balıkɔ gie kɔaŋ chaaŋ die ɔ nyıŋ ga Juu
vuosi nyıŋkɔraha jigiŋ, a baarı dı, “N ka
ye wudieke daa wa dı yine a chɔɔsı.
39 Ama nı chɔaraha sɔŋ n ŋaaŋ vɔarı wa
dansarıka vuoŋ a yıa nı gasıtıaŋkɔ dɔɔga
saŋŋa mana. Nı yaala n vɔarı wa Juu naaŋ
wa a yı nı yɔrı?”
40 Die ba yiŋŋi balı wa aŋaŋ lɔlıkpııŋ
dı, “Aayı, daa wɔnıŋ, tı yaala Barabasi.”
Barabasi die yiwo gbıgbatırɔ.

19

1 Womi Paliti die dı vaa ba tıbı Yisa aŋaŋ
kpaasıŋ.
2 Ta sojasisi die dı nagı haŋgɔɔsı a
wɔnsı sibubiŋ a nagı a bubi wo, a nagı
jayeekiwaŋ ŋmınıŋ a yeegi wo,
3 a keŋ bala dı, “Juu vuosi naaŋ wa tı
waasa fɔ”, ta die fala wa.
4 Die Paliti dı bı nyıŋ vuosisi jigiŋ bıbra
a balı ba dı, “Nı ye, n nan yaa wa a keŋ
nyıŋ a yı nı aŋ nı sımma dı manıŋ a ka ye
wudieke ɔ yine a chɔɔsı.”
5 Die Yisa dı kenne nyıŋ ta bubi haŋgɔɔsı
sibubike ta yeegi jayeekiwaŋ ŋmınka, Pa-
liti die dı balı a yı ba dı, “Daa wa wɔnna.”
6 Die kıkaabıtıba nyıŋkɔraha aŋaŋ ba
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkɔ gbıgbarıtıba
die dı yene Yisa wa ba nata dı, “Nı kpaası
wa dagarıkıŋ ma, nı kpaası wa dagarıkıŋ
ma.” Ama Paliti die dı yiŋŋi a balı ba
dı, “Nı gbaŋ gbaŋ nı nagı wa a ga kpaası
wa dagarıkɔ ma. Dama manıŋ n ka ye
wudieke ɔ yine a chɔɔsı.”
7 Die kpıkpaakɔ dı yiŋŋi a balı wa dı, “Ɔ
baarı dı ɔ yiwo Ŋmıŋ Bɔa! Tı mıraha dı
baarı dı ɔ mɔ ba kɔɔ wa mıŋ.”
8 Paliti die dı wɔnna ba bala naa wa, die
ŋmaamıŋ dı bı faası yigi wo.
9 Die ɔ yiŋŋi juu gbaakɔ sɔŋ a pıası Yisa
dı, “Sıa fɔ nyıŋ?”
Ama Yisa die ka yiŋŋi balı wa wııŋ.
10 Ta Paliti dı bı a pıası wa dı, “Kaaŋ
tɔgıŋ mıŋ? Sımma dı n yaa yiko a baaŋ
bıagı a vaa fɔ ga yɔrı, ta bı nan bıagı vaa
ba kpaası fɔ dagarıkıŋ ma.”
11 Yisa die dı yiŋŋi a balı dı, “Fɔnıŋ yaa
wa yiko n ma dama Ŋmıŋ nagına ka a yı
fɔ. Die wıa vuodieke dı nagına mıŋ a keŋ
yi fɔ nuusi me bıaŋ tıaŋ fɔ mıŋ.”
12 Paliti die dı wɔnna naa wa, die ɔ mıa
dı ɔ tıŋ vaa Yisa ga yɔrı. Ama Juu vuosisi
die dı nata bala wa dı, “Dıı yi fɔ vaa ɔ ga
yɔrı, die nıŋ ka yi naaŋ Siiza zɔa, dama
vuodieke nıŋ mana dı bala dı ɔ yiwo naaŋ
yiwo naakpeŋkpııŋ Siiza dataaŋ.”
13 Die Paliti dı wɔnna naa wa, die ɔ yaa
Yisa a keŋ nyıŋ yeŋ me a sɔɔŋ kalı ɔ sarıya
diile gbaŋtı ma jigidieke ba wasınana Taŋ
Koriŋ. (Juu vuosi jabalıkıŋ ma ba wasa ka
Gabata.)
14 Die ka yiwo ŋmıntɔası, ta die ka
tɔnvɔɔsa dı baa dı yi gasıtıaŋkɔ dɔɔgaka
daraaŋ. Paliti die dı balı a yı Juu vuosisi
dı, “Nı naaŋ wa wɔnna.”
15 Die ba yiŋŋi natı a baarı dı, “Kɔɔ wa!
Kɔɔ wa! Kpaası wa dagarıkıŋ ma.”
Paliti die dı pıası ba dı, “Nı yaala n
kpaası wa nı naaŋ wa dagarıkɔ ma?”
Die kıkaabıtıba nyıŋkɔraha die dı baarı
dı, “Tı wo naakpııŋ a gɔtı naaŋ Siiza ma.”
16 Womi Paliti die dı nagı Yisa a yı dı ba
ga kpaası wa dagarıkıŋ ma.

Die ba kpaasına Yisa dagarıkɔ ma dene (Mat. 27.32-44; Maki 15.21-32; Luki 23.26-43)

Die wıa sojasisi die dı nagı Yisa.
17 Die ɔ chii ɔ dagarıkɔ ba yaa wa a nyıŋ
gara jigidieke ba wasınana “Sikpeŋkogiliŋ
jigiŋ.” (Juu vuosi jabalıkıŋ ma ba wasa ka
Goligota).
18 Mi die ba kpaası wa dagarıkɔ ma; ta
die bı kpaası dembisi bale dagarısı ma a
gɔtı Yisa ma, ta wɔnyı mana die dı bie ɔ
lɔgıŋ ta ɔ bie ba sɔnsɔŋ.
19 Paliti die dı maagı a diisi jaaŋ ma a
nagı a kpaası a marı Yisa dagarıkɔ dı,
“Nazeriti Vuoŋ Yisa,Vuodieke Dı Yine Juu
Vuosi Naaŋ Wa.”
20 Juu vuosi pam die dı karıŋ wıırı gie
dama jigidieke die ba kpaasına Yisa da-
garıkɔ ma die ka yɔa aŋaŋ Jerusalemi. Die
ba maagı wıırı wa Juu vuosi aŋaŋ Romani
vuosi aŋaŋ Giriiki vuosi nyıŋbalıka ma
mıŋ.
21 Die Juu vuosi kıkaabıtıba nyıŋkɔraha
die dı balı a yı Paliti dı, “Bıa wıa fɔ maagı
dı ɔ yine Juu vuosi naaŋ wa? Tıŋ mɔ fɔ
maagı wa dı, ‘Daa wa baarı ɔ yine Juu
vuosi naaŋ wa.’ ”
22 Paliti die dı yiŋŋi balı ba dı, “Wudieke
n maagına wa wo tarıgıŋ.”
23 Die sojasisi die dı kpaasına Yisa da-
garıkɔ ma kɔaŋ chaaŋ, die ba nagı ɔ
nyiŋyeeke a puo bɔnıısa, ba wɔnyı mana
die dı nagı kaanı. A kɔaŋ chaaŋ ba bı nagı
ɔ jayeekiwaŋ dieke dı benne sɔŋ ma ba
yɔgına jamɔɔmıŋ, ta wo baalıŋ wa.

24 Die sojasisi die dı balı a yı taŋ dı,
"Nı da vaa tı chıırı ka; ama nı vaa tı
taa chaachaa a ye vuodieke dı bala ʋ dii
ke." Naa die yiye mıŋ amʋ wudieke Ŋmıŋ
gbaŋkʋ dı balla wa nan keŋ a yi wusie dı;
"Die ba puo n gatı a yı tamba
Ta taa chaachaa n jayeekiwaŋ dieke dı
benne sʋŋ ma wıa."
Naa sojasisi die dı yi.
25 Die Yisa nuŋ die zie mi a gbigi
dagarıkırı, wʋnıŋ aŋaŋ ʋ nımbʋa Meri
vuodieke die dı yine Kilopasi hɔgʋ wa,
aŋaŋ Meri vuodieke dı nyınna Magidalini.
26 Yisa die dı ye ʋ nuŋ aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırı dieke ʋ faasına cho dı zene
mi wo, die wıa die ʋ balı yı ʋ nuŋ wo dı,
"Geŋ wo wana a yi fʋ Bʋadembiŋ."
27 Ta balı ʋ kʋaŋandıısırʋ wa dı, "Fʋ
dıaŋ fʋ naa wʋnna." A nyıŋ dınıŋ daarı
mi, ʋ kʋaŋandıısırʋ wa mi, dı nagı Yisa
nuŋ ʋ ga bie ʋ tigiŋ me.

Yisa kuŋ wıa
(Mat. 27.45-56; Maki 15.33-41; Luki 23.44-49)

28 Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa die dı mıŋŋı dı
wııŋ mana wa kpatı mıŋ, die ʋ baarı dı,
"Nyanyuule yalla mıŋ." Die ʋ balı wa naa
amʋ wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ
ma wa nan keŋ yi wusie.
29 Die kpagıŋ die zene mi aŋaŋ
daŋmıısıŋ die ba nagı gbaara a lu bʋ ma,
a nagı saagı daaŋ sikpeŋ a kɔtı ka jʋalı a
gbı ʋ nʋaŋ.
30 Die Yisa dı nyune bʋ a kpatı wa, die ʋ
baarı dı, "Dı kpatıya mıŋ!"
Ta die nagı ʋ haalıŋ a yı Ŋmıŋ.

Die ba tɔbına Yisa lʋgıŋ aŋaŋ timiŋ dene

31 Die ka tʋnvʋʋsa baa ka yiwo Juu
vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ aŋaŋ gasıtıaŋkʋ
dʋʋgaka daraaŋ. Die ka yiwo daakpııŋ a
yı Juu vuosisi, ta die ka yaala vuodiekemba
ba kpaasına dagarısı ma nyıŋgbanıŋ
wıarı mi dınıŋ daarı mi. Die wıa die ba
jʋʋsı Paliti dı ʋ vaa ba wıı ba nagısı ta
nagı ba nyıŋgbanıŋ a keŋ sʋʋŋ tıŋgbaŋ.
32 Die sojasisi die dı woliŋ a wıı dembisi
bale wo ba kpaasına mi wo nagısı.
33 Die ba kenne tʋgı Yisa wa, die ba ye ta
ʋ wɔŋ a kpi mıŋ, die wıa die ba ka wıı ʋ
nagısı.
34 Ta sojasi wʋnyı die dı tɔbı Yisa lʋgıŋ
aŋaŋ ʋ timiŋ. Lele womi zıŋ aŋaŋ nyaaŋ
die dı keŋ nyıŋ.
35 Tı sıba a baarı wıırı gie yiwo wusie
dama vuodieke dı yene ke wo balla. Lele
nı gbaŋ nı nan bıagı yi yada.
36 Wıaha gie mana yiye mıŋ amʋ
wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bala wa nan keŋ
yi wusie, die ka baarı dı, "Ba kaaŋ wıı ʋ
kɔbıŋ kaanı gbaŋ."
37 Ta Ŋmıŋ gbaŋkʋ dı bı balı jigiŋ kaanı
dı, "Vuosi nan keŋ daansa vuodieke ba
tɔbına ʋ lʋgıŋ aŋaŋ timiŋ."

Yisa nyıŋgbanıŋ guule wıa
(Mat. 27.57-61; Maki 15.42-47; Luki 23.50-56)

38 Ka kʋaŋ chaaŋ Josefu vuodieke dı
nyınna Arimatia die dı jʋʋsı Paliti dı ʋ
nagı Yisa nyıŋgbaŋka. Die Josefu die
yiwo Yisa dıdıısırʋ, ama die ʋ lɔbırı a
dı wa mıŋ, dama die ʋ chıga Juu vuosi
nyıŋkʋraha ŋmaamıŋ mıŋ. Paliti die dı
yı wa sieŋ die wıa Josefu die dı a nagı
nyıŋgbaŋka.
39 Ta Nikodimosi vuodieke die dı gana
Yisa jigiŋ yuŋ kaanı wa, die beline Josefu,
ta pɔgılı nyınnyʋʋgıvıına dieke ba bala
ba nagı yi Yisa nyıŋgbaŋka, die a yiwo
sıba gbarıgbını baŋ anʋ. (Die ba nagı wa
nyindieke ba wasınana miri aŋaŋ alosi a
wʋnsı ha.)
40 Die ba bale wo die dı nagı Yisa
nyıŋgbaŋka a veli ke aŋaŋ garıhaalı
yıalıŋ aŋaŋ nyınnyʋʋgaha, sıba die Juu
vuosisi kuŋ guule chʋara dı dagına die.
41 Die ba kpaasına Yisa jigidieke wo,
kʋaŋ die bene mi, ta vɔrıŋ die dı wɔŋ bie
mi ta die ba ye ka guu vuoŋ kanıŋ vɔrıkʋ
ma.
42 Die tʋŋ dı bala ka vʋŋ, dı Juu vuosi
davʋʋsıkırı daraaŋ wa, ta vɔrıkʋ dıaŋ die
dı gbigi mi wo, die wıa die ba guu wo mi.

20

Yisa die dı hagına kuŋ me dene
(Mat. 28.1-8; Maki 16.1-8; Luki 24.1-12)

1 Ta Juu vuosi davʋʋsıkırı daraaŋ die dı
keŋ tıaŋ, ta Alasiri daraaŋ sʋkʋleeliŋ ta die
dı ye sibi, Meri Magidalini die dı ga Yisa
vɔrıkʋ jigiŋ, ta die a ye taŋ dieke ba nagına
a ligi vɔrıkʋ nʋaŋ dı biline.
2 Die wıa die ʋ chıgı a ga Simoni Piita
aŋaŋ Yisa kʋaŋandıısırı dieke Yisa dı
faasına a cho wo jigiŋ, ta balı ba dı, "Ba
vʋarı wa tı Yɔmʋtieŋ a nyıŋ vɔrıkʋ ma,
ta tı ka sıba jigidieke ba nagına wa a ga
dʋaŋ."
3 Die Piita aŋaŋ Yisa kʋaŋandıısırʋ wa
mi die dı chıga gara,
4 ama Yisa kʋaŋandıısırʋ wa mi die dı
faası a chıgı a tıaŋ Piita a woliŋ a ga tʋgı
vɔrıkʋ jigiŋ.
5 Die wʋnıŋ kʋaŋandıısırʋ mi die dı
sʋʋŋ zʋʋrı a ye garıhaalı yıalıkʋ ba
nagına guu Yisa wa dı dʋana ama die ʋ
ka juu vɔrıkʋ sʋŋ.
6 Womi Simoni Piita, vuodieke dı
wıarına kʋaka dı keŋ tʋgı, a juu vɔrıkʋ
sʋŋ a ye garıkʋ dı dʋana,
7 aŋaŋ garı dieke ba nagına vili Yisa
sikpeku. Die garıkʋ mi die kpeŋ ba kpenne

ka dene wo a vili ʋ sikpeku a dʋa ka nyɪɪna ma.
8 Ka kʋaŋ chaaŋ kʋaŋandɪɪsɪrʋ wa mi
die dɪ wolinne a tʋgɪ wa gbaŋ die dɪ juu
vɔrɪkʋ sʋŋ a ye ta yi yada.
9 Ama die ba ye ka sɪba wudieke dɪ
maagɪna Ɲmɪŋ gbaŋkʋ ma chɪaŋ, dɪ Yisa
nan hagɪ kuŋ me wo.
10 Womi die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba dɪ yiŋŋi
a kuli.

Yisa die dɪ nyɪnna Meri Magidalini jigiŋ dene
(Mat. 28.9, 10; Maki 16.9-11)

11 Ama Meri nɪŋ die dɪ wɪarɪ a zie vɔrɪkʋ
jigiŋ a kʋma. Die ʋ kʋnana wa die ʋ sʋʋŋ
zʋʋrɪ a daansɪ vɔrɪkʋ sʋŋ
12 a ye malakasi bale dɪ yeegine
nyɪŋyɪala wʋnyɪ dɪ kalɪ jigidieke die ba
nagɪna Yisa nyɪŋgbaŋka a dʋaŋ wa sikpeŋ
chaaŋ ta wʋnyɪ dɪaŋ dɪ kalɪ ʋ nagɪsɪ
chaaŋ.
13 Die ba pɪasɪ wa dɪ, "Hɔgʋ, bɪa wɪa fʋ
kʋma?"
Ʋ yiŋŋi a balɪ ba dɪ, "Ba nagɪ wa n
Yɔmʋtieŋ ta maŋ ka sɪba jigidieke ba
nagɪna wa a ga dʋaŋ."
14 Die ʋ balla naa a kpatɪ wa, die ʋ yiŋŋi
a ye Yisa dɪ zene mi, ama die ʋ ka mɪŋŋɪya
dɪ dɪ yiwo Yisa.
15 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "N taa, bɪa wɪa
fʋ kʋma? Mɪnɪa fʋ dɪ dɪa yaala?" Meri nɪŋ
die yile dɪ dɪ yiwo kʋakʋ tʋntʋntʋ, ta die
balɪ a yɪ wa dɪ, "Jakʋʋŋ, dɪɪ yi fʋ nagɪna
wa, dagɪ mɪŋ jigidieke fʋ nagɪna wa a ga
dʋaŋ aŋ n ga nagɪ wa."
16 Yisa die dɪ baarɪ dɪ "Meri", die Meri
die dɪ yiŋŋi a tuoli wo a wa wa Juu vuosi
jabalɪkɪŋ ma dɪ, "Raboni!" (Ka chɪaŋ yine
"Dɪdagɪrʋ".)
17 Yisa die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, "Da
keŋ a gbɪ mɪŋ, dama n ye ka yiŋŋi ga
ŋmɪŋsikpeŋ n Chʋa jigiŋ, ama ga a ga
balɪ n nɪmballɪlɪ dɪ n yiŋŋi gara n Chʋa
vuodieke dɪ yine nɪ gbaŋ nɪ Chɔɔŋ wa
jigiŋ; wʋnɪŋ ʋ bɪna a yi n Ɲmɪŋ aŋaŋ nɪ
gbaŋ nɪ Ɲmɪŋ."
18 Die wɪa Meri Magidalini die dɪ ga a ga
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba jigiŋ a balɪ ba dɪ ʋ ye wo
tɪ Yɔmʋtieŋ wo. Ta balɪ ba wudieke ʋ bala
wa wa.

Yisa die dɪ nyɪnna ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ dene
(Mat. 28.16-20; Maki 16.14-18; Luki 24.36-49)

19 Die Alasirika mi daraaŋ yuŋ, Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ lagɪsɪ taŋ a bie
juoŋ me ta kparɪ, dama die ba chɪga Juu
vuosi nyɪŋkʋraha ŋmaamɪŋ mɪŋ. Womi
Yisa die dɪ keŋ zie ba sʋnsʋŋ, a baarɪ dɪ,
"Sʋgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma."
20 Die ʋ balla naa a kpatɪ wa, die ʋ nagɪ ʋ
nuusisi vɔrɪtɪtɪ aŋaŋ ʋ lʋgɪŋ vɔrɪkʋ a dagɪ
ba. Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ yene wo
wo, ba sʋgɪtɪ dɪ paalɪ fɪalɪ.
21 Womi Yisa die dɪ bɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
"Sʋgɪdʋagɪŋ bemme nɪ ma. N Chʋa Ɲmɪŋ
dɪ tʋnna mɪŋ dene wo, die gbaŋ maŋ tʋma
nɪ."
22 Ʋ balɪ die ta die voosi a yi ba ma a
baarɪ dɪ, "Nɪ tuo Ɲmɪŋ Halɪkasɪka.
23 Dɪɪ yi nɪ nagɪ vuoŋ tʋmbɪatɪ a chaa
wa, ʋ seŋ ye tʋmbɪatɪ naachaala mɪŋ, ama
dɪɪ yi nɪ ka nagɪ vuoŋ tʋmbɪatɪ a chaa wa,
ʋ kaaŋ seŋ ye tʋmbɪatɪ naachaala."

Yisa aŋaŋ Tomasi wɪa

24 Ama ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale
wo wʋnyɪ ba wasɪnana Tomasi, ta ba bɪ
wasa wa Yiibiri die wo ba jigiŋ saŋŋa dieke
Yisa dɪ kenne wo.
25 Die ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪ banɪŋ ba dɪ bala
wa dɪ, "Tɪ ye tɪ Yɔmʋtieŋ mɪŋ." Tomasi die
dɪ balɪ ba dɪ, "Dɪɪ yi maŋ ka ye yɪɪmaha
vɔrɪtɪ ʋ nuusi me ta nagɪ n nuubisi a yi
kʋjagɪlagɪsɪ ma ta nagɪ n nuuŋ a yi lʋgɪrɪ
kʋjagɪlagɪsɪ ma, n kaaŋ yi yada."
26 Ka daraa anɪɪ daraaŋ bɪbra, Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪba die dɪ lagɪsɪ taŋ a bie juoŋ
me, Tomasi die bie ba jigiŋ saŋka gie, ta
die ba bɪ kparɪ sanʋaha. Die sanʋaha die
kparɪya mɪŋ ama Yisa die dɪ keŋ a zie ba
sʋnsʋŋ, a baarɪ dɪ, "Sʋgɪdʋagɪŋ bemme nɪ
ma,
27 ta balɪ Tomasi dɪ, 'Nagɪ fʋ nuubiŋ a
nagɪ yi giena, ta daansɪ n nuusi ta nagɪ fʋ
nuuŋ a yi n lʋgɪrɪ ma, ta daa bɪ chɪɪlɪ ama
ta yi mɪŋ yada.' "
28 Tomasi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, "Fʋ
yine n Yɔmʋtieŋ aŋaŋ n Ɲmɪŋ."
29 Yisa die dɪ pɪasɪ wa dɪ, "Fʋ yene
mɪŋ wɪa fʋ yi yada? Sʋgɪfɪalɪŋ bie
vuodiekemba dɪ kana ka ye mɪŋ ta yi mɪŋ
yada ma."

Wudieke wɪa ba maagɪna gbaŋkʋ gie

30 Yisa die yi mamachi wɪa ataŋ pam ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba nine me ta ba ka maagɪha
a yi gbaŋkʋ gie me.
31 Ama wudieke ba maagɪna gbaŋkʋ gie
me, ba maagɪya dɪ nɪ yi yada dɪ Yisa
yine Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa, ta bɪ
yi Ɲmɪŋ Bʋadembiŋ. Dɪɪ yi fʋ yi wo yada,
nan dɪ yaa miivoli ʋ saaŋ ma.

21

Yisa die dɪ nyɪnna ʋ kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ ba bayʋpɔyɪ jigiŋ dene

1 Genke kʋaŋ chaaŋ Yisa die dɪ bɪ nyɪŋ ʋ
kʋaŋandɪɪsɪrɪba jigiŋ, gbagɪkpɪɪŋ dieke ba

* **21:1 21.1** Galili gbagɪkpɪɪrɪ saaŋ bɪna yi Taberisi.

wasınana Taberisi* ma. Naa die ʋ nagına
ʋ gbaŋ a dagı ba:
2 Die Simoni Piita aŋaŋ Tomasi (vuodieke
die ba bına wasa Yiibiri) aŋaŋ Nata-
niali, (vuodieke dı nyınna Keenani dieke
dı benne Galili tıŋgbaŋ ma wa), aŋaŋ
Zebedi ballılı, aŋaŋ Yisa kʋaŋandıısırıŋ
bale bataŋ, die lagısına.
3 Womi Simoni Piita dı balı a yı ba dı, "N
gara zaasıŋ yigiŋ."
Die ba balı wa dı, "Tı nan ga aŋaŋ fʋ."
Die wıa die ba juu haarıŋ, ama kanıŋ yuku
mi die ba ka yigi jaaŋ mana.
4 Ka sʋkʋleeliŋ Yisa die dı keŋ zie
gbagırı nʋaŋ ama ʋ kʋaŋandıısırıba die
ka mıŋŋıya dı dı yiwo wʋnıŋ.
5 Die ʋ wa ba dı, "N zʋamba, nı ka yigi
zaasıŋ?"
Ta ba yiŋŋi balı wa, wa.
6 Die ʋ baarı dı, "Nı nagı nı nıkʋ a taaŋ
haarıkʋ nuudiigiŋ chaaŋ, ta nı nan yigi
ataŋ." Die wıa die ba nagı nıkʋ a taaŋ,
ta die ka bıagı a datı ka a keŋ jʋalı, dama
die ka faası yigi wo zaasıŋ pam.
7 Yisa kʋaŋandıısırʋ dieke ʋ faasına
cho wo dı balı a yı Piita dı, "Dı yiwo
tı Yɔmʋtieŋ wo." Die Simoni Piita dı
wʋnna dı dı yiwo tı Yɔmʋtieŋ wo, ʋ nagı
ʋ jayeekiŋ a yeegi (dama die ʋ wuuri wo ʋ
nyinti mıŋ) ta die yugi a sʋʋŋ nyaabʋ sʋŋ.
8 Die kʋaŋandıısırı banıŋ ba die dı dɔŋ
haarıkʋ a keŋ gbagırı nʋaŋ ta haarıkʋ dı
data nıkʋ dı suuline aŋaŋ zaasıbʋ, dama
die ba ka yʋa aŋaŋ gaaŋ, ba aŋaŋ gaaŋ die
yiwo sıba naŋ magısa kɔbıga.
9 Die ba tʋgına gaarı die ba ye paanʋ
aŋaŋ bolikaala, ta zaasıŋ dı diisi bo-
likaalaha ma.
10 Womi Yisa die dı balı ba dı, "Nı yaa
zaası dieke nı yigine wo ataŋ a keŋ."
11 Die wıa, Simoni Piita die dı juu
haarıkʋ a datı nıkʋ a keŋ jʋalı gaaŋ, ka
suuli aŋaŋ zaasıkpıma; die ba bıısı ha a
yi nyinti kɔbıga aŋaŋ baŋısı-nʋ aŋaŋ ataa.
Aŋaŋ die a dala wa mana, ama nıkʋ die
ka chıırıya.
12 Yisa die dı balı a yı ba dı, "Nı keŋ
a ŋɔbı." Ama ʋ kʋaŋandıısırıba wʋnyı
gbaŋ die wo sikimiŋ dı ʋ pıası wa dı,
"Mınıa yine fʋ?" Dama die ba sıba dı dı
yiwo tı Yɔmʋtieŋ wo.
13 Die wıa die Yisa die dı nagı paanʋkʋ
a nagı yı ba, ta bı nagı zaasıbʋ dıaŋ a yı
ba.
14 Naa die yiwo bʋtaa ma Yisa dı nyınna
ʋ kʋaŋandıısırıba jigiŋ ʋ kumbu hagıŋ
kʋaŋ chaaŋ.

Yisa die dı bala wıa a yı Piita dene

15 Die ba dine a kpatı kʋaŋ chaaŋ, Yisa
die dı pıası Simoni Piita dı, "Simoni, fʋnıŋ
Jɔɔn bʋa, fʋ cho mıŋ mıŋ a tıaŋ nyinti gie
mana?"
Die ʋ yiŋŋi baarı dı, "Wa, n Yɔmʋtieŋ,
sıba a baarı n cho fʋ mıŋ."
Yisa dı balı wa dı, "Die nıŋ daansıma n
yiipɔlaha."
16 Yisa die dı bı pıası wa bule me dı,
"Simoni, fʋnıŋ Jɔɔn bʋa, cho mıŋ mıŋ?"
Ʋ yiŋŋi baarı dı, "Wa, n Yɔmʋtieŋ sıba
dı n cho fʋ mıŋ."
Yisa dı balı a yı wa dı, "Daansıma n
yiise."
17 Yisa die dı pıası wa ka bʋtaa ma dı,
"Simoni, fʋnıŋ Jɔɔn bʋa, cho mıŋ mıŋ?"
Ta Piita sʋŋ dı chʋʋsı, dama Yisa die
pıası wa mıŋ bʋtaa ma dı, "Cho mıŋ mıŋ."
Die ʋ yiŋŋi balı wa dı, "N Yɔmʋtieŋ, sıba
wııŋ mana mıŋ, ta bı sıba dı n cho fʋ
mıŋ."
Yisa die dı balı yı wa dı, "Daansıma n
yiise.
18 Wusie maŋ bala fʋ: Die fʋ yine
dalʋakırı, die aŋ bɔba fʋ gbanıŋ mıŋ a
gara jigidieke mana fʋ yaalınana, ama fʋ
keŋ kʋrıŋ, nan tıırı fʋ nuusi aŋ vuogaaŋ
bɔbı fʋ fʋ gbanıŋ ta yaa fʋ ga jigidieke fʋ
kana ka yaala dı fʋ ga."
19 Yisa die balı wa naa, a dagı Piita dı
bala ʋ kpi kuŋ dieke ta vaa Ŋmıŋ saaŋ ye
bırıŋ dene. Ka kʋaŋ chaaŋ Yisa dı balı wa
dı, "Dıa mıŋ."

*Yisa aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırʋ dieke ʋ
faasına cho wıa*

20 Piita die dı yiŋŋi a ye Yisa
kʋaŋandıısırʋ dieke ʋ faasına a cho wo dı
dına ba. Wʋnıŋ die ʋ kalla a gbigi Yisa wa
saŋŋa dieke die ba dinene nyindiikehe, ta
die pıası wa dı, "N Yɔmʋtieŋ, mınıa bala
ʋ posi fʋ chıaka?"
21 Die Piita dı yene wo, die ʋ pıası Yisa
dı, "N Yɔmʋtieŋ, ta daa wa gie dıaŋ?"
22 Yisa die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Dıı yi
maŋ yaala ʋ bemme ʋ mısı ma a ga tʋgı
saŋŋa dieke n balla n yiŋŋi keŋ wo, ka ye
fʋ wo sıa?" Fʋnıŋ ko dıa mıŋ.
23 Die wıa die ka mʋʋlı Yisa dıdıısırıba
sʋŋ dı, wʋnıŋ kʋaŋandıısırʋ wa mi ka baa
ʋ kpi. Ama Yisa die ka balı dı ʋ ka baa ʋ
kpi; ama die ʋ baarı dı, "Dıı yi maŋ yaala
ʋ bemme ʋ mısı ma a ga tʋgı saŋŋa dieke
n bala n yiŋŋi keŋ wo, ka ye fʋ sıa?"
24 Wʋnıŋ kʋaŋandıısırʋ wa gie yine
vuodieke dı bala wıaha gie mana, ta bı
maagıha, ta tı sıba dı wudieke ʋ balala wa
yiwo wusie.

Wıaha kpatıŋ

25 Yisa die yiwo wıa pam a gʋtı
wudiekemba dı maagına gbaŋkʋ gie me.
Dıı yi ba tıŋ maagı a mana a yi gbaŋtı ma,
n yile dı yaalıŋ kaaŋ dı bie tıŋgbaŋka gie
me a baaŋ nan juu.

Yisa Tʋntʋntɪba Tʋʋma

1 N zʋa Tiwofilusi:
N bʋmbʋŋaŋ gbaŋkʋ ma die n maagɪ wa
wudiekemba mana Yisa dɪ yinene ta dagɪ
vuosi a nyɪŋ saŋŋa dieke die ʋ piiline ʋ tʋʋma
2 a yaa ga tʋgɪ daa dieke Ɲmɪŋ dɪ yalla
wa ga arɪzanna ma. Die ʋ yene ka gaya wa
die ʋ dagɪ vuodiekemba ʋ vʋarɪna a yi ʋ
tʋntʋntɪba aŋaŋ Ɲmɪŋ Halɪkasɪka hagɪrɪŋ,
ba baaŋ dɪ tʋma dene.
3 Die ʋ kuŋ kʋaŋ chaaŋ die ʋ nagɪ daraa
baŋɪsɪ-nɪɪsa a nagɪ ʋ gbaŋ daga ba, die dɪ
seŋ dagɪ dɪ dɪ ka yi chɪɪla dɪ ʋ bie wo ʋ
mɪsɪ ma, die ba ŋaaŋ yese wo mɪŋ, ta die
ʋ balɪ ba wɪa yaa gamma Ɲmɪŋ naarɪ ma.
4 Die saŋŋa kaanɪ, die ʋ dinene aŋaŋ
ba wa, die ʋ yɪ ba nʋarɪ gie dɪ, "Nɪ daa
keŋ a nyɪŋ Jerusalemi, ama nɪ chɪɪsɪma
Halɪkasɪka dieke n Chʋa dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ
nan yɪ nɪ wa, wudieke wɪa n wone a balɪ
wa.
5 Jɔɔn nɪŋ die sɪɪ wa vuosi aŋaŋ nyaaŋ,
ama daraa gie nʋaŋ Ɲmɪŋ Halɪkasɪka nan
suuli nɪ."

Yisa die dɪ jʋalɪna a ga arɪzanna dene

6 Die Yisa tʋntʋntɪba die dɪ lagɪsɪna aŋaŋ
Yisa wa, die ba pɪasɪ wa dɪ, "Tɪ Yɔmʋtieŋ,
saŋka gie fʋ baa fʋ gbatɪ tɪnɪŋ Izara vuosi
a nyɪŋ Romani vuosi nuusi me ta yiŋŋi a
yɪ tɪ tɪ naarɪ?"
7 Die Yisa dɪ balɪ ba dɪ, "Ɲmɪŋ ka yɪ nɪ
sieŋ dɪ nɪ sɪmma saŋŋa aŋaŋ daa dieke
wɪaha gie dɪ balla a yi, sie ʋ nyɪɪna ma.
8 Ama saŋŋa dieke ʋ Halɪkasɪka dɪ baaŋ
keŋ a sʋʋŋ nɪ ma wa, nɪ nan ye hagɪrɪŋ,
ta nan yi n siaratieliŋ Jerusalemi ma,
aŋaŋ Judia tɪŋgbaŋ mana aŋaŋ Samaria
tɪŋgbaŋ mana aŋaŋ dʋnɪa ka gie lʋga
mana mana ma."
9 Die ʋ bala wɪaha gie a kpatɪ wa, die ba
ye Ɲmɪŋ dɪ vana ʋ jʋalɪ gara ŋmɪŋsikpeŋ,
ba daansa wa, ta die nɪɪŋmara wɪa ba ka
bɪ bɪagɪ a ye wo.
10 Die ba ye ko a zie a daansa
ŋmɪŋsikpeŋ ʋ gana wa, womi dembisi
bale dɪ yeegi nyɪŋyɪala a keŋ a zie ba jigiŋ,
11 a pɪasɪ ba dɪ, "Nɪnɪŋ Galili dembisi,
bie nɪ zie giena a daansa ŋmɪŋsikpeŋ
dene? Yisa wa gie dɪ nyɪna nɪ jigiŋ a jʋalɪ
a ga arɪzanna naa wa, ʋ nan daansɪ a
yiŋŋi a keŋ sɪba nɪ yene wo ʋ jʋalɪna a
ga arɪzanna die wo."

Vuodieke die dɪ zene Judasi naŋ ma wɪa

12 Womi die Yisa tʋntʋntɪba dɪ yiŋŋi
a nyɪŋ Olivi Tɪɪsɪ kunkogiri me a ga
Jerusalemi. Mi aŋaŋ Jerusalemi die yiwo
sɪba mali chɪbɪŋ.
13 Die ba gana a ga juu Jerusalemi
wa, die ba ga juu juodieke me ba benne
wo: Vuodiekemba die dɪ benne mi die
wone Piita aŋaŋ Jɔɔn aŋaŋ Jemisi aŋaŋ
Andurusi aŋaŋ Filipi aŋaŋ Tomasi aŋaŋ,
Batolomiwo aŋaŋ Matiwo aŋaŋ Alifusi bʋa
Jemisi aŋaŋ Simoni, vuodieke die dɪ yaala
banɪŋ Juu vuosi yallɪma ba gbaŋ wa aŋaŋ
Judasi, Jemisi bʋa.
14 Die ba ŋaaŋ lagɪma saŋŋa mana
aŋaŋ hɔgʋba bataŋ aŋaŋ Yisa nuŋ Meri
aŋaŋ Yisa nɪmballɪ a jʋʋsa Ɲmɪŋ aŋaŋ
sʋgɪbalɪmɪŋ.
15 Die ka daraa ale kʋaŋ chaaŋ, ta Yisa
kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ sɪba vuosi kɔbɪga aŋaŋ
baŋɪsɪ-le die dɪ lagɪsɪ kalɪ, ta Piita die dɪ
hagɪ a zie ba sʋŋ
16 a baarɪ dɪ, "N nɪmballɪ, sie wudieke
Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ vana Davidi dɪ
maagɪ Ɲmɪŋ gbaŋkʋ ma wa yaa gamma
Judasi wɪaha keŋ yi wusie. Judasi wa die
yine vuodieke dɪ dagɪna vuosisi ba yigi
Yisa wa.
17 Ama Yisa die vʋarɪna tɪnɪŋ aŋaŋ
wʋnɪŋ dɪ tɪ tʋma Ɲmɪŋ tʋŋ dieke tɪ tʋnna
aŋaŋ wa."
18 (Judasi tʋmbɪatɪ nyʋarɪ ligirehe die ʋ
nagɪ a daa tɪŋgbaŋ, me gbaŋ die ʋ nan
kpi, ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ natɪ yuori ʋ
nyuubie mana die dɪ nyɪŋ a jaasɪ.
19 Vuodiekemba mana die dɪ benne
Jerusalemi ma die dɪ wʋŋ ka wɪa. Naa
chɪaŋ ma die ba wasa mi ba wʋbalɪkɪŋ
ma dɪ Akelidama, ka chɪaŋ wone "Zɪŋ
tɪŋgbaŋ.")
20 Dama "Dɪ maagɪya Yɪla gbaŋ dieke dɪ
benne Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ,
'Vaa ʋ jigiri yi jigizetikiŋ;
da vaa vuoŋ bemme ka ma.'
Dɪ bɪ a maagɪ dɪaŋ bɪbra dɪ,
'Vaa vuogaaŋ zie ʋ nagɪsɪ ma a tʋma ʋ
tʋʋmaha.'
21 "Die wɪa dɪ mʋ tɪ vʋarɪ vuodiekemba
die dɪ dɪna tɪnɪŋ aŋaŋ Yisa a dɪa saŋŋa
mana wa wʋnyɪ
22 a piili a nyɪŋ saŋŋa dieke Jɔɔn
vuodieke dɪ sɪnana vuosi Ɲmɪŋ nyaabʋ a
yaa ga tʋgɪ saŋŋa dieke die Yisa dɪ jʋalɪna
a ga arɪzanna ta va tɪ wa, aŋ ʋ gʋtɪ tɪ ma aŋ
tɪ dii Yisa kumbu hagɪŋ tʋʋma daansɪa."
23 Die wɪa die ba vʋarɪ vuosi bale; Josefu
vuodieke die ba wasɪnana Baasabasi (Ta
ba bɪ wasa Jusitusi), aŋaŋ Matiasi.
24 Womi die ba jʋʋsɪ Ɲmɪŋ dɪ, "Tɪ
Yɔmʋtieŋ, fʋnɪŋ fʋ sɪbɪna vuoŋ mana sʋŋ
dɪ sɪna die, die wɪa tɪ Yɔmʋtieŋ, dagɪ tɪ
vuosi bale wa gie sʋŋ fʋ vʋarɪna vuodieke
25 dɪ ʋ yi tʋntʋntʋ a zie jigidieke Judasi dɪ
vana ta ga jigidieke dɪ mʋna dɪ ʋ bemme
wo."
26 Die ba jʋʋsɪna Ɲmɪŋ a kpatɪ wa, die
ba yi chaachaa dɪ ba vʋarɪ saara ale wo

kaanı, die chaachaaka dı ga nan Matiasi ma, die ba nagı wa gʋtı Yisa tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ kaanı wa ma.

2

Ŋmıŋ Halıkasıka keniŋ wıa

1 Die dʋʋga dieke ba wasınana Pentikosi wa dı tʋgına Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana die dı lagısı taŋ jigibalımıŋ.
2 Womi die watı dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a dɔma sıba bʋlɔgısı kpeŋkpııŋ dı nıgınana ta die keŋ suuli juodieke ba kala wa mana.
3 Ta die ba ye jaaŋ sıba bolinyaatı dı nyına a keŋ a kalı ba wʋnyı mana sikpeŋ me,
4 ta die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı suuli ba mana, die ba piili a bala wʋbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʋma sıba Ŋmıŋ Halıkasıka dı dagına ba dene.
5 Die Juu vuosi die dı dına Ŋmıŋ die dı bie Jerusalemi saŋka mi, die ba nyıŋ wa tıgısı mana dʋnıa ma a keŋ mi.
6 Die ba wʋnna watı gie die wo, die kpıkpaaŋ dı lagısı mi, die dı yi ba mana mamachi dama die Yisa kʋaŋandıısırıba die bala wʋbalıkı gaası, ba wʋnyı mana dı wʋmma ʋ jabalıkıŋ ma.
7 Die dı yi be mamachi pam die ba pıası taŋ dı, “Vuosisi gie dı balala naa, ntaa ba mana yiwo Galili vuosi?
8 Ta bıa yine tı wʋnyı mana dı wʋmma ba ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wʋbalıka ma?
9 Tı bataŋ nyıŋ wa Patia aŋaŋ Midia aŋaŋ Elami aŋaŋ Mesopotamia aŋaŋ Judia aŋaŋ Kapadosia aŋaŋ Pontusi aŋaŋ Asia,
10 aŋaŋ Firigia, aŋaŋ Pamifilia aŋaŋ Ijipiti aŋaŋ Libia chaakʋ tıgısı dı gbigine Sayireni; ta tı bataŋ dıaŋ dı nyıŋ Romi,
11 ta tı bataŋ Juu vuosi, ta bataŋ dıaŋ dı yi buurigaası diekemba dı tarıgına ba jıamıŋ ta dı Juu vuosi Ŋmıŋ, ta tı bataŋ dıaŋ dı nyıŋ Kireeti aŋaŋ Arabia, ama tı mana wʋmma ba balala tı gbaŋ gbaŋ tı jabalıkıŋ ma, ta bıra Ŋmıŋ yaa gamma mamachi wʋkpııma ʋ yine.”
12 Die dı yi be mamachi pam die ba ko pıasa taŋ dı, “Wıırı gie chıaŋ yiwo bıa?”
13 Ama ta bataŋ die dı laa ba ta vʋarı ba fala a baarı dı, “Ba nyuu wo daaŋ a bugi.”

Piita wʋbalıka wıa

14 Womi Piita die dı hagı ʋ chanchaalıba baŋ aŋaŋ kaanı wa sʋnsʋŋ a zie kpıkpaakʋ nıŋŋa; ta die a balı aŋaŋ lɔlıkpııŋ a yıa kpıkpaakʋ dı, “N chanchaalıŋ Juu vuosi aŋaŋ nı vuodiekemba mana dı benne Jerusalemi, nı wʋmma mıŋ ta vaa n bala nı wıırı gie chıaŋ.
15 Nı yile dı vuosi gie bugiye mıŋ, ama ba ka bugiye, dama dı ye yiwo sʋkʋʋŋ hawası awayı saŋŋa.
16 Ama wudieke nı yene wo yiwo wudieke Ŋmıŋ naazʋa Joweli die dı balı dı ka nan keŋ yi, dı,
17 ‘Ŋmıŋ baarı dı; Dʋnıa kpatıŋ saŋŋa,
naa maŋ nan yi:
n nan daansı vaa n Haalıbʋ sʋʋŋ vuoŋ mana ma;
ta nı dembibisi aŋaŋ nı hɔgʋlıası nan bʋgı balı manıŋ Ŋmıŋ wʋbalıka,
ta nı nahaalıŋ aŋaŋ daa nyıŋkʋra nan sıba wusie yaa gamma Ŋmıŋ wıa ba daansa ma.
18 Saŋka mi n nan tʋŋ n Haalıbʋ
vuodiekemba dı tʋnnana wudieke n yaalala ma, dembisi aŋaŋ hɔgʋba mana,
ta ba gbaŋ nan daansı bʋgı balı n wʋbalıkaha.
19 N nan keŋ tʋŋ tʋnkpııma ŋmıŋsikpeŋ
aŋaŋ mamachi dagıtı tıŋgbaŋka gie me,
ta zıŋ aŋaŋ boliŋ aŋaŋ nyusi nan daansı beri,
20 saŋka mi Ŋmıŋ nan sıbı,
ta chııkʋ dıaŋ nan tarıgı a ŋmıntı sıba zıŋ,
naa nan yi ta tı Yɔmʋtieŋ ye yiŋŋi keŋ tıŋgbaŋka gie me
a dii vuosi sarıya;
ta ʋ yiŋŋi keniŋ daraaŋ nan yi daakpeŋkpııŋ;
21 ta vuodieke mana dı keŋ jʋʋsı wa ʋ saaŋ ma nan ye gbatıtaanıŋ.’ ”
22 Die Piita dı bı baarı dı, “Nınıŋ Izara vuosi, nı wʋmma wudieke n yaala n balı nı yaa gamma Yisa vuodieke dı yine Nazeriti vuoke wıa; nı gbaŋ gbaŋ nı sıba a baarı Ŋmıŋ die vana die ʋ tʋma mamachi tʋnkpııma aŋaŋ dagıtı mi nı jigiŋ, ta a dagı sıba Ŋmıŋ die tʋnna wa.
23 Ama Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ die sıba wudieke dı bala ka yi, ta die a saŋ a nagı Yisa a yı nı nuusi me, ta yi nı vuobıatı dı kpaası wa a dıısı dagarıkʋ ma a kʋʋ wa, ka dagı sıba nınıŋ nı senne kʋʋ wa.
24 Ama die ʋ kpine wo ta ye bie kuŋ nuusi me wo, ta Ŋmıŋ die dı gbatı wa a nyıŋ kuŋ nuusi me, dama kuŋ die wo hagırıŋ dı ka pɔgılı wa.
25 Dama Davidi die balı wıa yaa gamma ʋ ma dı,
‘N sıba a baarı dı n Yɔmʋtieŋ Ŋmıŋ beri aŋaŋ mıŋ saŋŋa mana,
ta bı zie n kʋaŋ ta suŋŋe mıŋ amʋ n kaaŋ ye daŋŋa.
26 Naa chıaŋ ma n yaa sʋgıfıalıŋ
ta bala sʋgıfıalı wʋbalıka.
Maŋ keŋ kpi gbaŋ,
ama n nan dı yaa tama Ŋmıŋ dı balla ʋ yi wudieke a yı mıŋ wıa,
27 dama ʋ kaaŋ vaa n haalıbʋ wıarı kpiiliŋ tigiŋ.

N yiwo ʋ vuoʋʋarıkıŋ, ta ʋ kaaŋ saagı
aŋ n nyıŋgbanıŋ keŋ hʋʋgı vɔrıŋ
ma.
28 Ta bı dagı mıŋ miivoli sieti,
ta fʋ benne n jigiri dıaŋ dı yıa mıŋ
sʋgıfıalıŋ pam.’ ”
29 Ta Piita dı bı balı dı, “N nımballı, n
baa n balı yuori nı mıŋ, yaa gamma tı
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi wıa. Die ʋ kpiye mıŋ
ba guu wo, ta ʋ vɔrıŋ dı ye bie giena a keŋ
tʋgı jinne.
30 Die ʋ yiwo Ŋmıŋ naazʋa, ta die sıba
dı Ŋmıŋ yı wa nʋaŋ dı, dıı yi ʋ kpi, ʋ nan
daansı vʋarı ʋ haagısı wʋnyı aŋ ʋ kala ʋ
naagbaŋtı ma.
31 Davidi die sıba wudieke Ŋmıŋ die dı
balla ʋ yi, ta die balı wıa yaa gamma Ŋmıŋ
Vuoʋʋarıkırı Masia wa kuŋ hagıŋ wıa, dı:
‘Ŋmıŋ Vuoʋʋarıkırı kaaŋ daansı wıarı
kpiiliŋ tigiŋ;
ta ʋ nyıŋgbanıŋ dıaŋ kaaŋ hʋʋgı
vɔrıŋ ma.’ ”
32 Ta Piita dı bı baarı dı, “Yisa wa gie Ŋmıŋ
die dı va ʋ hagı kuŋ me, ta tı mana dı yi ʋ
kumbu hagıŋ daansıatieliŋ.
33 Ta Ŋmıŋ dı bı kɔtı wa ʋ jʋalı kalı ʋ
nuudiigiŋ chaaŋ, ʋ kala wa Ŋmıŋ dı yı wa
ʋ Halıkasıka die ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan yı tı
wa ʋ vaa bʋ keŋ sʋʋŋ tı ma. Lele dı yiwo
Halıkasıka nı yese ta wʋmma tı jigiŋ dene.
34 Die Davidi dı kpine wo, die ʋ ka jʋalı
ga arızanna ma aŋaŋ nyıŋgbanıŋ: ama ta
die ʋ baarı dı;
‘Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ balı a yı n
Yɔmʋtieŋ dı:
Kala n nuudiigiŋ chaaŋ
35 a ga tʋgı saŋŋa dieke n baaŋ nagı fʋ
dataası a yi fʋ nuusi me.’
36 “Die wıa dı vıına ta nınıŋ Izara vuosi
mana sımma dı Yisa wa gie, die nı vana ba
kpaası dagarıkʋ ma wa, wʋnıŋ ta Nabidie
Ŋmıŋ dı dagı dı wʋnıŋ ʋ yine Vuoʋʋarıkıŋ
Masia wa, ta bı yi tı Yɔmʋtieŋ.”

Vuosi tuse ataa die dı yi Yisa yada dene

37 Die vuosi gie dı wʋnna naa wa die
ba sʋgıtı dı faası chʋʋsı pam. Die wıa
ba pıası Piita aŋaŋ ʋ chanchaalıba dı, “Tı
nımballı, bıa tı baa tı yi?”
38 Piita die dı balı a yı ba dı, “Sie nı mana
vaa nı tʋmbıatı, aŋ tı sıı nı Ŋmıŋ nyaabʋ
Yisa Masia saaŋ ma, amʋ Ŋmıŋ nagı nı
tʋmbıatı a chaa nı, ta ʋ yı nı ʋ piini dieke
dı yine Ŋmıŋ Halıkasıka.
39 Dama Ŋmıŋ die yı nʋaŋ dı ʋ nan
nagı ʋ Halıkası a yı nınıŋ aŋaŋ nı ballı,
aŋaŋ vuodiekemba dı benne saasaa, aŋaŋ
vuodiekemba mana tı Yɔmʋtieŋ Nabidie
Ŋmıŋ dı baaŋ wa aŋ ba tuo ʋ nʋaŋ.”
40 Ka kʋaŋ chaaŋ, Piita die dı balı ba wıa
pam ta kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına dı, “Nı
vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ Ŋmıŋ tıbıdatı dieke
dı kienene lele gie vuobıatı gie ma wa.”
41 Die ba pam die dı tuo Piita wʋbalıkaha
a dii, die ba yiwo sıba vuosi tuse ataa, ta
ba sıı ba Ŋmıŋ nyaabʋ, ta ba gʋtı ba ma.
42 Die saŋŋa mana ba ŋaaŋ bʋgıra a
nyına tʋntʋntıba jigiŋ, ta die a lagıma a
pɔgıla taŋ aŋaŋ nʋabalımıŋ, ta lagıma die
nyindiike, ta bı lagıma a jʋʋsa Ŋmıŋ.

Yisa kʋaŋanvuosi beriŋ

43 Ta ŋmaamıŋ die dı yallı vuoŋ mana;
tʋntʋntıba die dı yi mamachi tʋnkpııma
pam aŋaŋ Ŋmıŋ hagırıŋ wa.
44 Die Yisa kʋaŋanvuosi mana die dı
pɔgılı taŋ aŋaŋ nʋabalımıŋ ta tıa ba nyinti
a yıa taŋ.
45 Ta die a naga ba faarı a daa a naga
ligirehe a tıa a yıa taŋ, dı mʋna vuoŋ
mana tuo die.
46 Daaŋ mana ba ko lagıma taŋ Ŋmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a jıama Ŋmıŋ
ama ba nyıŋ mi, ba ŋaaŋ gara taŋ tige a
lagıŋ die nyindiike aŋaŋ sʋgıfıalıŋ aŋaŋ
sʋgıyıalıŋ aŋaŋ taŋ.
47 Ta saŋŋa mana ba ŋaaŋ bıra Ŋmıŋ,
ta vuoŋ mana die dı yallı sʋgıfıalıŋ aŋaŋ
ba. Ta daaŋ mana tı Yɔmʋtieŋ ŋaaŋ vasa
vuosi dı yese gbatıtaanıŋ ta gʋta ba ma.

3

Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı gbaanna gbarıgıŋ dene

1 Daaŋ kaanı Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı gara
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, Ŋmıŋ
jʋʋsıŋ saŋŋa, agbaa kʋaŋ chaaŋ hawası
ataa saŋŋa die wonde.
2 Womi sanʋarı tıŋ, sanʋaŋ dieke die ba
wasınana “Sanʋavıika” daa wʋnyı die dı
yine gbarıgıŋ ʋ mısı mana ma ma die dı
kalı mi. Daaŋ mana die ba ŋaaŋ chii wo
mıŋ a keŋ kalıŋ sanʋarı gie tıŋ ʋ dı jʋʋsa
vuodiekemba dı juunene Ŋmıŋ juoku me
ligire.
3 Die ʋ yene Piita aŋaŋ Jɔɔn dı balla ba
juu wo, ʋ jʋʋsı ba ligire.
4 Die ba mana dı yiŋŋi a daansı wa die,
womi Piita die dı baarı dı, “Daansıma tı.”
5 Die wıa die ʋ daansa ba ta yaa tama
sıba ʋ nan ye jaaŋ a nyıŋ ba jigiŋ.
6 Ama Piita die dı balı a yı wa dı, “Tı
wo ligire, ama tı nan yı fʋ jadieke tı yalla.
Manıŋ n yı fʋ nʋaŋ Yisa Masia vuodieke dı
yine Nazeriti vuoke saaŋ ma, hagı chʋŋ”
7 ta yigi ʋ nuudiigiŋ me a suŋŋi wo ʋ
hagı zie. Lele womi daa wa nagısı aŋaŋ
ʋ naachıgısa dı ye hagırıŋ;
8 ʋ hagı a yʋgı a zie ʋ nagısı ma a dı dıa
a chʋŋ chʋŋ. Womi die ʋ dı ba kʋaŋ a juu
Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a chʋŋ ta
yʋga a bıra Ŋmıŋ.

9 Die vuosi mana dı yene wo ʋ chʋnnana
ta bıra Ŋmınnı,
10 die ba mıŋŋı wa dı vuodieke dı ŋaana
kala Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıkʋ sanʋarı
tıka jigidieke ba wasınana "Sanʋavıika "
a jʋʋsa wa wonde, die dı yi be mamachi
aŋaŋ ŋmaamıŋ aŋaŋ wudieke dı yine a yı
wa wa.

Piita die mʋʋlına Yisa wʋʋıına dene

11 Die daa wa die dı goori Piita aŋaŋ Jɔɔn
a yallı, die dı yi vuosi mana mamachi ba
chıgı ga ba jigiŋ, jigidieke die ba wasınana
"Solomoni Lııfaaŋ" wa.
12 Piita die dı yene vuosisi ʋ pıası ba dı,
"Nınıŋ Izara vuosi, bıa wıırı gie dı yi nı
mamachi? Ta bıa nı daansa tı sıba dı yiwo
tı gbaŋ gbaŋ tı hagırıŋ yaa tı wʋvıına wıa
tı yi daa wa gie dı chʋŋ?
13 Nabidie Ŋmıŋ, vuodieke die Abara-
hami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakobu die dı jıanna
wa, ta bı yi Ŋmıŋ dieke tı chʋalıba die dı
jıanna wa, wʋnıŋ ʋ kɔtına ʋ Tʋntʋntʋ Yisa
ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ hagırıŋ.
Wʋnıŋ die nı nagı a yı tı nyıŋkʋraha nuusi
me, ta zeti wo Paliti nıŋŋa saŋŋa dieke
Paliti die dı yaalala dı ʋ vaa ʋ ga yɔrı wa.
14 Die ʋ yiwo Ŋmıŋ vuoŋ ta bı yi
vuovıınıŋ ama die nı zeti wo mıŋ ta balı
Paliti dı ʋ vʋarı vuokʋʋrʋ wa a yı nı.
15 Die wıa, nınıŋ die nı yine ba kʋʋ
Miivoliyıırʋ wa; ama Ŋmıŋ die dı vaa ʋ
hagı kuŋ me, ta tınıŋ tı yine wıırı gie
daansıatieliŋ.
16 Dı yiwo Yisa wa saarı yiko tı wa dı
yi daa wa gbaamıŋ. Gbarıgırı gie yiwo
vuodieke nı wone sıba ta bı yese wo, ama
ʋ keŋ ye gbaamıŋ, dama ʋ yine Yisa saaŋ
yada wa wıa. U yine Yisa saaŋ yada wıa ʋ
ye gbaamıŋ ta zie nı mana nıŋŋa naa.
17 "Lele n nımballı, n sıba a baarı
wudieke nınıŋ aŋaŋ nı nyıŋkʋraha dı yine
ba kʋʋ Yisa wa, die nı ka sıba wudieke die
nı yinene chıaŋ.
18 Ama Ŋmıŋ die wɔŋ balı ʋ wıırı a yı
ʋ naazʋalıba, ta ba gbaŋ die dı balı a yı
vuosi dı sie ʋ Vuovʋarıkırı Masia wa dii
wahala. Die ʋ vaa ka seŋ yi wusie sıba nı
yine die wo.
19 "Die wıa nı vaa nı tʋntʋmbıatı ta
yiŋŋi a keŋ Ŋmıŋ jigiŋ amʋ ʋ nagı nı
tʋmbıatı a chaa nı,
20 ta ʋ nan bı yı nı haalıtı voosiŋ, ta bı
tʋŋ Yisa Masia nı jigiŋ, vuodieke ʋ wone a
vʋarı wa a yı nı wa.
21 Ama sie Yisa wa wıarı arızanna ma a
ga tʋgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ wʋnsı
jaaŋ mana sıba die ʋ vana ʋ naazʋalıkası
mba die dı benne kʋrıŋ ma wa dı balı wa.
22 "Die gbaŋ Mosisi dı baarı dı, 'Tı
Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ nan daansı yı nı
naazʋa sıba ʋ tʋnna mıŋ naa, ta ʋ nan yi
nı gbaŋ gbaŋ nı vuoŋ. Nınıŋ nı mʋ nı
wʋmma wudieke mana ʋ balala nı.
23 Vuodieke mana dı kana ka wʋmma
wudieke mana wʋnıŋ naazʋa wa mi dı
balala, Ŋmıŋ nan vʋarı die vuoke a nyıŋ ʋ
vuosi me ta chʋʋsı wa.'
24 "Ta Ŋmıŋ naazʋalıŋ banıŋ ba aŋaŋ
naazʋa Samuli aŋaŋ vuodiekemba die dı
kenne ʋ kʋaŋ chaatı ta die bala Ŋmıŋ
wıaha die wɔŋ balı wudieke dı yinene
daarı gie nʋaŋ.
25 Ŋmıŋ nʋa diekemba die ʋ yına ʋ
naazʋalıba, yiwo nı sıtı, a bı gʋtı, nʋa
dieke Ŋmıŋ dı yına nı chɔɔŋkʋʋlıba gbaŋ
yiwo nı sıtı. Dama die ʋ balı wa Abara-
hami dı, 'Fʋ haagıŋ wʋnyı ma, maŋ nan
daagı a yi alibarika yı tıŋgbaŋka gie vuosi
mana.'
26 Die wıa Ŋmıŋ dı vʋarı ʋ Tʋntʋntʋ
Masia wa ta wolıŋ tʋŋ wa nı jigiŋ, dı ʋ
vaa nı chıgı a nyıŋ nı tʋntʋmbıatı ma ta
ye alibarika ka."

4

Die ba yalla Piita aŋaŋ Jɔɔn a ga nyıŋkʋra nıŋŋa dene

1 Die Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı yene ko bala
wıa a yıa vuosisi, die Ŋmıŋ kıkaabıtıba
aŋaŋ Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpıkʋ sojasisi
jakʋʋŋ aŋaŋ Sadusisi vuosi dı keŋ ba jigiŋ,
2 dama die ba jıı wa sınyıırıŋ a yı Piita
aŋaŋ Jɔɔn, dı ba dagınana vuosisi dı Yisa
die hagı kuŋ me wıa, ka dagı sıba kunti
nan daansı hagı kuŋ me.
3 Die wıa die ba yigi be a nagı ba a yi
dansarıka sʋŋ dı tʋŋ vʋŋ, dama yuŋ die
wɔŋ a sibe mıŋ.
4 Ama daadaŋ diekemba die dı wʋnna
Piita aŋaŋ Jɔɔn balıkʋ die dı yi Yisa yada ta
yi Yisa kʋaŋandıısırıŋ. Ta vuodiekemba
die dı dına Yisa dı yi sıba vuosi tuse anʋ.
5 Tʋŋ die dı vʋnna, Juu vuosi
nıŋŋandıısırıba aŋaŋ ba nyıŋkʋra aŋaŋ
mıraha dıdagırıba die dı lagıŋ taŋ ba
lagımıŋ jigiŋ Jerusalemi ma,
6 die ba lagıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋŋ Anasi aŋaŋ Kayafasi aŋaŋ Jɔɔn
aŋaŋ Alekizanda aŋaŋ Ŋmıŋ kıkaabıtıba
jakʋʋrı tigiŋ vuosi bataŋ.
7 Die ba yi Piita aŋaŋ Jɔɔn dı keŋ zie ba
sʋnsʋŋ ta ba pıasa ba dı, "Bıa hagırıŋ nı
yallı, ta mınıa saaŋ ma nı yie wıaha gie?"
8 Womi Ŋmıŋ Halıkasıka die dı hagı
Piita ma ʋ yiŋŋi a balı ba dı "Nınıŋ
nıŋŋandıısırıŋ aŋaŋ nyıŋkʋra,
9 dıı yi nı pıasa tı jinne yaa gamma
wʋvııŋ dieke tı yine a yı gbarıgırı gie aŋaŋ
ʋ yene gbaamıŋ dene,
10 die nıŋ, nı mana aŋaŋ Izara vuosi
mana sımma dı dı yiwo Nazeriti vuoke
Yisa Masia saaŋ ma ta daa wa gie dı ye

gbaamɪŋ ta zie nɪ nɪŋŋa naa. Yisa wo mi
die nɪ yi ba kpaasɪ wa dagarɪkʋ ma a kʋʋ
wa wa ama ta Ŋmɪŋ dɪ vaa ʋ hagɪ kumbu
me wo.
11 Wʋnɪŋ ʋ yine vuodieke Ŋmɪŋ gbaŋkʋ
dɪ balɪ ʋ wɪaha dɪ
'Taŋ dieke nɪnɪŋ mɪmɪɪrɪba dɪ zetine wo
yiŋŋine a keŋ bɪrɪŋ gɔŋgɔŋyʋgɪrɪŋ taŋ
vɪɪnɪŋ.'
12 Ta vuoŋ saaŋ bɪ wori tɪŋgbaŋka gie me
ta Ŋmɪŋ dɪ yɪ vuosi dɪ tɪ ye gbatɪtaanɪŋ,
sie Yisa nyɪɪna ma."
13 Die lagɪŋkʋ vuosi dɪ yene Piita aŋaŋ
Jɔɔn dɪ dine dembisi dene wo, ta die
ba bɪ mɪŋŋɪ dɪ Piita aŋaŋ Jɔɔn die yiwo
vuodiekemba dɪ kana ka sɪba gbanɪŋ die
dɪ yi be mamachi, ba mɪŋŋɪ dɪ die banɪŋ
aŋaŋ Yisa die benne.
14 Ama die ba yene daa dieke die dɪ yene
gbaaŋkʋ dɪ ziene Piita aŋaŋ Jɔɔn jigiri die
ba ka bɪagɪ balɪ wɪɪŋ a chʋʋsɪ ba.
15 Die wɪa die ba vaa ba ye nyɪŋ lagɪŋkʋ
jigiŋ, ta ba wa ye taŋ,
16 ta pɪasa taŋ dɪ, "Bɪa tɪ nan yi dembisi
gie? Dama vuodieke mana dɪ benne
Jerusalemi ma sɪba mamachi wudieke ba
yine, ta tɪ kaaŋ bɪagɪ chiisike.
17 Ama nɪ vaa aŋ tɪ kpaaŋ ba dɪ ba daa
bɪ wa Yisa saaŋ a yɪ vuoŋ, amʋ vuosi kaaŋ
wʋŋ Yisa wɪɪrɪ gie."
18 Die wɪa die ba bɪ wa ba a keŋ juu a
balɪ ba dɪ "Nɪ sɪmma nɪ bɪ nagɪ Yisa saaŋ
a balɪ yaa dagɪ vuoŋ bɪbra."
19 Ama Piita aŋaŋ Jɔɔn die dɪ yiŋŋi a balɪ
ba dɪ, "Nɪnɪŋ nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yilime dɪ bɪa
mʋna Ŋmɪŋ jigiŋ? Tɪ saagɪ a yɪ nɪ ta zeti
Ŋmɪŋ nʋaŋ yaa?
20 Dama tɪ kaaŋ bɪagɪ vaa wudieke tɪ
gbaŋ gbaŋ tɪ yene ta wʋŋ wa balɪŋ."
21 Ta die lagɪŋkʋ nyɪŋkʋraha die dɪ bɪ
kpaaŋ ba aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta vaa ba ga yɔrɪ,
dama die ba ka ye wɪɪŋ ba baaŋ nagɪ a datɪ
ba tɪbɪŋ, dama vuosisi die faasɪ bala mɪŋ
ta bɪra Ŋmɪŋ saaŋ aŋaŋ wudieke dɪ yine
wo.
22 Daa dieke die dɪ yene mamachi
gbaaŋkʋ die tɪaŋ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa.

Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ die dɪ jʋʋsɪna Ŋmɪŋ a yaala Dembisi dene

23 Die ba dine vaa Piita aŋaŋ Jɔɔn wa, die
ba yiŋŋi ga ba chanchaalɪba jigiŋ a balɪ ba
wudieke Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ aŋaŋ
nyɪŋkʋraha dɪ bala ba wa.
24 Die ba wʋnna naa wa, die ba mana
die dɪ lagɪsɪ taŋ aŋaŋ sʋgɪbalɪmɪŋ a jʋʋsɪ
Ŋmɪŋ dɪ "Tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ, fʋ
naana ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie,
mʋgɪkpɪɪma aŋaŋ nyindiekemba dɪ benne
a ma,
25 die Halɪkasɪka ma fʋ dagɪ tɪ
chɔɔŋkʋʋŋ Davidi vuodieke die dɪ yine
fʋ tʋntʋntʋ, ta die ʋ bʋgɪ balɪ fʋ Halɪkasɪ
yiko me dɪ
'Bɪa yine vuodiekemba dɪ kana a ka yi Juu
vuosi dɪ pɪrɪ aŋaŋ sɪnyɪɪrɪŋ,
ta Izara vuosi dɪ sama saŋ tɔgɪtɪ
26 ta tɪŋgbaŋka gie naara aŋaŋ ba
nyɪŋkʋra dɪ lagɪsɪ taŋ
a tuole dɪ ba wagɪ aŋaŋ Nabidie Ŋmɪŋ
aŋaŋ
ʋ Vuovʋarɪkɪrɪ Masia wa.'
27 "Dɪ yiwo wusie dɪ, Herodi aŋaŋ Ponti-
wosi Paliti aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana a ka
yi Juu vuosi aŋaŋ Izara vuosi die seŋ lagɪsɪ
mɪŋ tɪka ma ta saŋ dɪ ba kʋʋ kasɪ tʋntʋntʋ
Yisa, vuodieke die fʋ vʋarɪna a zie wo.
28 Die ba lagɪsɪya mɪŋ dɪ ba yi wudieke
mana fʋ hagɪrɪŋ aŋaŋ fʋ yaalɪŋ ma fʋ
wone a saŋ dɪ ka nan yi wo.
29 Ta lele tɪ Yɔmʋtieŋ, ye vuosi gie dɪ
ŋaana a juo tɪ ŋmaamɪŋ dene, ta vaa tɪnɪŋ
vuodiekemba dɪ yine fʋ yɔŋɪsɪ balɪma fʋ
wɪaha gie aŋaŋ dembisi pam,
30 ta tɪɪntɪ fʋ nuuŋ ta yɪ yʋagɪtieliŋ
ye gbaamɪŋ, ta vaa tɪ yime mamachi
wʋkpɪɪma pam aŋaŋ fʋ kasɪ tʋntʋntʋ Yisa
saaŋ hagɪrɪŋ ma."
31 Die ba dine a jʋʋsɪ Ŋmɪŋ a kpatɪ wa,
jigidieke ba lagɪŋna wa dɪ dɔŋ, ta Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka die dɪ suuli ba mana die ba piili
a bala Ŋmɪŋ wɪaha aŋaŋ sʋgɪhagɪrɪŋ.

Die ba tɪana ba nyinti a yɪa taŋ dene

32 Saŋka mi Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ mana
die dɪ lagɪŋ taŋ aŋaŋ sʋŋanyili balɪmɪŋ
aŋaŋ sʋgɪbalɪmɪŋ, ta tɪa ba nyinti a yɪa
taŋ. Vuoŋ die ka baarɪ dɪ ʋ sɪɪwa jaaŋ.
33 Die saŋŋa mi tʋntʋntɪba die dɪdɪ tɪ
Yɔmʋtieŋ Yisa kumbu hagɪŋ daansɪa, ta
daansɪaka die yaa hagɪrɪŋ pam, ta Ŋmɪŋ
die dɪ yi alibarika pam a yi ba mana ma.
34 Die vuoŋ wo ba sʋŋ a waarɪ jaaŋ,
dama vuodiekemba die dɪ yalla ba gbaŋ
gbaŋ kʋatɪ yaa tige ŋaaŋ nagɪha a daa mɪŋ
a yaa ligirehe,
35 a keŋ tʋntʋntɪba jigiŋ, ta ba nagɪ tɪa a
yɪ vuoŋ mana ʋ yaala dene.
36 Die daa wʋnyɪ die bie mi ʋ saaŋ dɪ dɪ
Josefu, ta die yi Liiva buuriŋ vuoŋ, ta ba
mɪɪrɪ wa Saapurusi, vuodieke tʋntʋntɪba
dɪ wasɪnana Banabasi (ka chɪaŋ yine
susuŋŋiru),
37 die dɪ keŋ nagɪ ʋ kʋaŋ a daa, a yaa
ligirehe a keŋ a yɪ tʋntʋntɪba.

5

Ananiasi aŋaŋ ʋ hɔgʋ Safara wɪa

1 Ama daa wʋnyɪ gbaŋ die benne a dɪ
Ananiasi ta ʋ hɔgʋ dɪaŋ dɪ dɪ Safara. Die
ba nagɪ ba faarɪ a daa,
2 ta die nagɪ ligirehe a taŋ a lɔbɪrɪ, ta ʋ
hɔgʋ wa dɪ sɪba ha wɪa, ta die nagɪ ligire
tɪalɪka ha a yaa ga yɪ tʋntʋntɪba ha.

3 Piita die dı pıası wa dı, “Ananiasi,
bıa fʋ vaa Sitaani dı juu fʋ sʋŋ a nyaŋŋı
fʋ, ta yi fʋ chıbı ŋmınchıbısı a yı Ɲmıŋ
Halıkasıka ta nagı ligirehe a taŋ fʋ tuone
a nyıŋ kʋakʋ ma fʋ nagına a daa wa?
4 Die fʋ yene ka nagı ka a daa wa, die
ka ka yiwo fʋ sııtı? Ta die fʋ nagına ka a
daa wa, ligirehe die ka yi fʋ sııtı? Ta bıa
yine fʋ yile fʋ sʋŋ ma a yi naa? Fʋnıŋ fʋ
ka chıbı ŋmınchıbısı a yı wa vuota, ama
fʋ chıbı yı wa Ɲmıŋ.”
5 Die Ananiasi die dı wʋnna naa, die dı
kpi a nan. Die ŋmaaŋkpeŋkpııŋ dı juu
vuodiekemba mana die dı wʋnna ʋ kumbu
wıaha.
6 Womi dalʋaka die dı keŋ nyıŋ a muuri
ʋ nyıŋgbaŋka aŋaŋ garıŋ a chii wo a nyıŋ
a ga guu.
7 Ka kʋaŋ chaaŋ hawası ataa, ʋ hɔgʋ wa
die dı keŋ juu jigidieke Piita die benne wo,
ta ka sıba wudieke dı yine.
8 Ta Piita dı pıası ʋ gbaŋ dı “Balı mıŋ,
fʋnıŋ aŋaŋ fʋ chʋrʋ wa dı nagına nı
kʋakʋ a daa wa ta tuo ligirehe a mana
wʋnna?”
Die ʋ yiŋŋi a balı wa dı “Wa, bʋ mana
wʋnna.”
9 Die wıa Piita die dı pıası wa dı, “Bıa
fʋnıŋ aŋaŋ fʋ chʋrʋ wa dı yi nʋabalımıŋ
dı nı magısı Tı Yɔmʋtieŋ Halıkasıka. Daa
diekemba dı guune fʋ chʋrʋ wa, bie wo
sanʋarı tıŋ lele, ta ba nan chii fʋ gbaŋ a
nyıŋ a ga guu.”
10 Lele womi die ʋ kpi a nan tıŋgbaŋ, ta
dalʋakaha die dı a keŋ juu a ye dı ʋ kpiye
mıŋ, ba chii wo a nyıŋ a ga guu ʋ chʋrʋ
wa lʋgıŋ.
11 Saŋŋa mi die ŋmaaŋkpeŋkpııŋ die
dı juu Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana aŋaŋ
vuodiekemba die dı wʋnna wıaha.

Tʋntʋntıba die dı gbaanna daadaŋ dene

12 Saŋŋa mi tʋntʋntıba die dı tʋma
mamachi tʋnkpııma pam vuosisi jigiŋ. Ta
Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana die dı ŋaaŋ
lagısı taŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ,
Solomoni lııfaaka jigiŋ.
13 Ama vuodiekemba dı kana ka yi Yisa
kʋaŋandıısırıŋ dı wo sikimiŋ a baaŋ gaaŋ
ba gbaŋ a gʋtı ba ma, ama ta die yıa ba
jılıma pam,
14 ama dembisi aŋaŋ hɔgʋba pam
die dı yi tı Yɔmʋtieŋ yada ta gʋtı ʋ
kʋaŋandıısırıŋ ma.
15 Die tʋntʋntıba dı yinene wudiekemba
ba wıa, vuosi die dı chii yʋagıtieliŋ a
nyıŋ sieti ma, a nagı ba dʋaŋ gadosi aŋaŋ
kalıŋası ma a mʋ Piita dı keŋ chʋŋ tıanna
ʋ ligisiŋ nan nan ba ma aŋ ba ye gbaamıŋ.
16 Ta die kpıkpaaŋ die dı nyıŋ
tıŋkpaŋŋısı die dı gbine Jerusalemi a yaa
ba yʋagıtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba jımbıatı
dı yalla a keŋ, die ba mana dı ye gbaamıŋ.

Tʋntʋntıba wahala diile wıa

17 Die wıa Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ
aŋaŋ ʋ kʋaŋandıısırıŋ mana aŋaŋ Sadu-
sisi vuosi bataŋ pam die dı yaa sʋgıbıaŋ
aŋaŋ tʋntʋntıba, ta die yı
18 ba ga yigi be a kparı ba dansarıka ma.
19 Ama yuku me Ɲmıŋ malaka die dı
keŋ sʋʋŋ a yuori dansarıka ka sanʋaha dı
tʋntʋntıba keŋ nyıŋ, ta balı yi ba dı,
20 “Nı gamma a ga zie Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ma a balı vuosisi miivoli
haalıkʋ gie wıa mana.”
21 Die tʋntʋntıba die dı tuo ʋ nʋarı,
die sʋkʋleeliŋ die ba ga juu Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ ma a piili a daga vuosi
wıaha.
Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋrı aŋaŋ ʋ
kʋaŋandıısırıba die dı wa Juu vuosi
nyıŋkʋra mana a lagıŋ taŋ, ta die yi nʋaŋ
dı ba ga dansarıka ka sʋŋ a ga vʋarı
tʋntʋntıba a keŋ ba nıŋŋa,
22 Ama die ba gana tʋgı dansarıka ka
sʋkʋ die ba ka ye be ta yiŋŋi ga lagıŋkʋ
jigiŋ a ga baarı dı
23 “Tı gana a tʋgı dansarıka ka jigiŋ,
tı ye ka mıŋŋı kparı mıŋ keŋ keŋ, ta
gbıgbarıtıba dı zie sanʋaha tıŋ a gbarı,
ama tı yuorine sanʋaha ta vuoŋ mana wo
ka sʋŋ.”
24 Die Ɲmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha
aŋaŋ Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ sojasisi
jakʋʋrı dı wʋnna naa wa, die dı yi be
mamachi ba yile wudieke dı yine wo.
25 Womi vuoŋ wʋnyı die dı keŋ juu
mi a baarı dı, “Nı ye, daa diekemba nı
nagına a yi dansarıka ma wa zie Ɲmıŋ
jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma a daga vuosi
Ɲmıŋ wıa.”
26 Die wıa sojasisi jakʋʋrı die dı nagı ʋ
dembisi ba ga yaa tʋntʋntıba keŋ, ama die
ba ka vʋarı ba aŋaŋ hagırıŋ, dama die ba
chıgı ŋmaamıŋ dı vuosi nan taa ba tana.
27 Die ba yalla ba keŋ wo, die ba
vaa ba keŋ zie lagıŋkʋ nıŋŋa, ta Ɲmıŋ
kıkaabıtıba jakʋʋrı balı ba dı,
28 “Die tı yı nı wa nʋaŋ aŋaŋ nıŋŋmına,
dı nı da keŋ dagı vuosi Yisa saaŋ ma, ama
nı ye wudieke nı yine, nı nagı dagıkʋ a
mʋʋlı Jerusalemi mana, ta yaala nı yi tı
Yisa kʋkʋʋrıŋ.”
29 Ta Piita aŋaŋ tʋntʋntıba banıŋ ba dı
yiŋŋi balı ba dı “Sie tı saagı Ɲmıŋ nʋaŋ ta
daa vuota nʋaŋ.
30 Tı chɔɔŋkʋʋlıŋ Ɲmıŋ die vana Yisa dı
hagı kuŋ me, die nı kpaasına wa dagarıkʋ
ma wa ta kʋʋ wa wa.
31 Ɲmıŋ die dı kɔtı wa a jʋalı wa a kalıŋ
ʋ nuudiigiŋ a yiwo Nıŋŋandıısırʋ aŋaŋ
Gbıgbatıtaantʋ, dı ʋ yı Izara vuosi sieŋ dı

ba chıgı nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma aŋ Ɲmıŋ nagı ba tʋmbıatı a chaa ba.
32 Tınıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka yine Yisa kumbu hagıŋ daansıa tieliŋ; Ɲmıŋ dı nagına Haalı dieke wo a yıa vuodieke mana dı tuone ʋ nʋaŋ.”
33 Die nyıŋkʋraha die dı wʋnna naa, die ba jıı sınyıırıŋ pam dı ba kʋʋ tʋntʋntıba.
34 Ama Farasisi vuoŋ wʋnyı die benne lagıŋkʋ me ta ʋ saaŋ dı dı Gamalia, ta yi mıraha dıdagırʋ, vuoŋ mana die dı yıa wa jılıma pam; die dı hagı lagıŋkʋ ma a balı ba dı ba yaa tʋntʋntıba a nyıŋ aŋ ka yi sʋaa.
35 Die ʋ wa balı yı ba dı “N chanchaalıŋ Izara vuosi, nı sımma aŋaŋ nı bala nı yi vuosi gie wudieke wo.
36 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, Tudasi die hagıya a baarı dı ʋ yiwo vuokpııŋ ta die vuosi sıba kɔbısı-nıısa die dı dı ʋ kʋaŋ, ama vuosi bataŋ die dı keŋ kʋʋ wa, die ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı chıgı a jaası jigiŋ mana, ta ʋ tʋʋmaha mana die dı yi yɔrı.
37 Naa kʋaŋ chaaŋ, ta Judasi, vuodieke dı yine Galili vuoke gbaŋ die dı keŋ vuosi bıısıkʋ saŋŋa, die ʋ tarıgı vuosi bataŋ yıaŋ ta daadaŋ pam die dı dı ʋ gbaŋ, ta vuosi die dı keŋ kʋʋ ʋ gbaŋ, ta ʋ kʋaŋandıısırıba mana die dı chıgı a jaası jigiŋ mana.
38 Die wıa, leleke gie wıırı nıŋ, n kpaama nı dı nı ko vaa vuosi gie sɔmm ta vaa ba ga, dama dıı yi ta ba tʋʋmaha dı yiwo vuota tʋʋma ka nan daansı kpatı.
39 Ama dıı yi ta ka yi Ɲmıŋ tʋʋma, nı kaaŋ bıagı a nyaŋŋı ba; nınıŋ nı nan keŋ ye ta nı waga aŋaŋ Ɲmıŋ.”
Die lagıŋkʋ die dı tuo Gamalia kpaaŋkʋ,
40 ta die yiŋŋi a wa tʋntʋntıba a keŋ juu, ta vaa ba tıbı ba aŋaŋ kpaasıŋ, ta yı ba nʋaŋ dı ba da keŋ wɔŋ a balı wııŋ Yisa saaŋ ma, ta die vaa ba ga yɔrı.
41 Die wıa, tʋntʋntıba die dı nyıŋ lagıŋkʋ jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ, dama Ɲmıŋ die yene be ba mʋna wahala diile Yisa saaŋ ma.
42 Ta die daaŋ mana ba ŋaaŋ gara Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ ma, ta bı gara vuosi tige me a daga ta mʋʋla wʋvıınaha dı Yisa yine Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı, Masia wa.

6

Ba vʋarına susuŋŋiriŋ bayʋpɔyı wa wıa

1 Saŋŋa mi die Yisa kʋaŋandıısırıŋ die dı gʋtınana wa, ta vʋʋnıŋ dı keŋ keŋ Juu vuodiekemba dı balala Giriiki jabalıkıŋ aŋaŋ Juu vuodiekemba die dı bala ba gbaŋ gbaŋ jabalıkıŋ sʋnsʋŋ, dama vuodiekemba die dı balala Giriiki jabalıkırı die baarı dı daaŋ mana ba ŋaana tıa nyindiikehe ba kpihɔgʋba ka tuose sıba vuodiekemba dı bala Juu jabalıkırı.
2 Die wıa tʋntʋntıba baŋ aŋaŋ ale wo die wa Yisa kʋaŋandıısırıŋ a lagısı taŋ a baarı dı “Dı ka mʋ dı tı vaa Ɲmıŋ wıa mʋʋlıŋ ta wıarı nyindiike tıala ma.
3 Die wıa n nımballı, nı daansı nı sʋŋ a vʋarı dembisi ba bayʋpɔyı nı sıbına a baarı ba beriŋ vıına, ta yaa yıaŋ ta suuli wo aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka, aŋ tı nagı tʋʋmaha gie yı ba nuusi me,
4 ta tı nagı tınıŋ tı saŋŋa a yi Ɲmıŋ jʋʋsıŋ mi aŋaŋ Ɲmıŋ wıa dagıŋ ma.”
5 Ta Yisa kʋaŋandıısırıŋ mana die yaa sʋgıfıalıŋ aŋaŋ tʋntʋntıba balıkʋ. Die wıa ba vʋarı Sitiiveni vuodieke die yallı yada pam ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı suuli wo aŋaŋ Filipi aŋaŋ Porokorusi aŋaŋ Nikanori aŋaŋ Timoni aŋaŋ Pamenasi aŋaŋ Nikolasi, vuodieke die nyına Antiyoku, ta die dı ka yi Juu vuoŋ, ama die dı tarıgı ʋ jıamıŋ ta dıa Juu vuosi jıaŋkʋ.
6 Die ba yaa ba ga tʋntʋntıba jigiŋ, ta tʋntʋntıba die dı nagı ba nuusi a diisi ba sikpigile me ta jʋʋsı Ɲmıŋ yı ba.
7 Naa kʋaŋ chaaŋ Ɲmıŋ wıa die dı bı mʋʋlı a ga jigiŋ mana, ta Yisa kʋaŋandıısırıŋ die dı gʋta lagı lagı Jerusalemi ma, ta Ɲmıŋ kıkaabıtıba pam die dı saagı Yisa wʋvıınaha ta yiwo yada.

Sitiiveni yigiŋ wıa

8 Sitiiveni die dı ye Ɲmıŋ suŋŋiŋ aŋaŋ hagırıŋ pam, ta die dı yie mamachi tʋnkpııma vuosisi sʋŋ.
9 Ama die dembisi bataŋ die dı ka tuo wo. Vuodiekemba die dı nıga nınhagırıŋ aŋaŋ Sitiiveni die yiwo Juu vuodiekemba dı yine yɔŋısı, ta die ba vʋarı ba a nyıŋ ba yɔŋısı ma. Die ba nyıŋ wa Sayireni aŋaŋ Alekizandira, banıŋ aŋaŋ Juu vuosi bataŋ die dı nyına Silisia aŋaŋ Asia ma. Die ba gbaŋ ba yaa wa ba Ɲmıŋ jıamıŋ juoŋ.
10 Ama Ɲmıŋ Halıkasıka die dı yı Sitiiveni yıaŋ pam, die ba ka bıagı a nyaŋŋı wa aŋaŋ ʋ wʋbalıkaha.
11 Die ba kana ka bıagı a nyaŋŋı wa wıa, die ba ga kpalı dembisi bataŋ dı ba balı dı “Tınıŋ tı wʋŋ wa ʋ balala a chʋʋsa Mosisi aŋaŋ Ɲmıŋ.”
12 Ba bala naa wıa, ta vuosisi aŋaŋ nyıŋkʋraha aŋaŋ mıraha dıdagırıba dı jıı sınyıırıŋ ta ga Sitiiveni jigiŋ a yigi wo a yaa wa ga ba nyıŋkʋra lagıŋkʋ jigiŋ.
13 Womi die ba yaa dembisi bataŋ dı ba chıbı ŋmınchıbısı a yı wa. Die ba baarı “Daa wa gie ŋaaŋ bala saŋŋa mana a chʋʋsa Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ Mosisi mıraha;

14 dama tɪ wʋŋ wa ʋ bala dɪ Yisa
vuodieke dɪ yine Nazeriti vuoke nan
kpaŋŋɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ gie a
taaŋ, ta tarɪgɪ chʋara diekemba Mosisi dɪ
yɪna tɪ wa.”
15 Vuodiekemba mana die dɪ kala
lagɪŋkʋ jigiri die dɪ mɪɪrɪgɪ ba nine a
daansa Sitiiveni, ta die ye ʋ ninechaaŋ dɪ
tarɪgɪ a sɪɪ sɪba malaka ninechaaŋ.

7

Sitiiveni balɪkʋ

1 Die wɪa Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ die
dɪ pɪasɪ Sitiiveni dɪ “Ka seŋ yiwo wusie?”
2 Sitiiveni die dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ “N
nɪmballɪ aŋaŋ n chʋalɪŋ, nɪ wʋmma mɪŋ,
saŋŋa dieke tɪ chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami dɪ
yene bie Mesopotamia ma ta ye ka hagɪ ga
Harani ma, ta hagɪrɪtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ die
dɪ nyɪŋ ʋ jigiŋ,
3 ta balɪ wa dɪ ‘Vaa fʋ deŋ aŋaŋ fʋ
tɪŋgbaŋ ta ga tɪŋgbaŋ dieke n balla n dagɪ
fʋ wa.’
4 Die wɪa die ʋ nyɪŋ ʋ tɪŋgbaŋka ma a
ga bie Harani ma. Ʋ chɔɔŋ wa kuŋ kʋaŋ
chaaŋ, ta Ŋmɪŋ die dɪ vaa ʋ hagɪ a keŋ
kalɪ tɪŋgbaŋka gie me jigidieke nɪ benne
lele naa.
5 Ama Ŋmɪŋ die ka yɪ wa tɪŋgbaŋka halɪ
bɪta gbaŋ dɪ ʋ sɪna, ama ta die yɪ wa nʋaŋ
dɪ ʋ nan daansɪ nagɪ ka a yɪ wa, ta ka
nan yi wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ haagɪsɪ sɪɪtɪ. Saŋŋa
dieke Ŋmɪŋ die dɪ yine nʋarɪ gie wo ta
Abarahami die wo bʋa.
6 Naa die Ŋmɪŋ dɪ balɪ yɪ wa dɪ, ‘Fʋ
haagɪsɪ nan daansɪ beri tɪŋgbaŋ gaaŋ ma,
mi ba nan yi yɔŋɪsɪ, aŋ ba mugisi be pam
bɪna kɔbɪsɪ-nɪɪsa.
7 Ama manɪŋ n nan daansɪ datɪ tɪŋgbaŋ
dieke vuosi ba bala ba tʋŋ a yɪa wa tɪbɪŋ,
ka kʋaŋ chaaŋ ba nan keŋ a nyɪŋ kanɪŋ
tɪŋgbaŋka mi a keŋ tɪka gie me a jɪama
mɪŋ.’
8 Womi Ŋmɪŋ die yɪ Abarahami nʋaŋ, ta
die dagɪ wa nʋarɪ dagɪtɪ, dɪ wʋnɪŋ aŋaŋ
ʋ haagɪsɪ gobi ba kɔla. Die Abarahami dɪ
keŋ mɪɪrɪ Aziki, ta die gobi ʋ kɔlɪ ka daraa
nɪɪ daraaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ Aziki dɪaŋ dɪ
mɪɪrɪ Jakobu ta gobi ʋ kɔlɪ, ta Jakobu dɪaŋ
dɪ gobi ʋ ballɪ baŋ aŋaŋ bale die dɪ yine tɪ
chɔɔŋkʋʋlɪkpɪɪma wa kɔla.
9 “Die Jakobu ballɪlɪ die dɪ keŋ haa ba
nɪmbʋa Josefu ta die nagɪ wa a daa a yɪ
vuosi bataŋ ba yaa wa ga Ijipiti tɪŋgbaŋ
ma a bɪrɪŋ wa yɔmʋ. Ama Ŋmɪŋ die bie ʋ
jigiŋ,
10 ta die vʋarɪ wa a nyɪŋ wumugisike
mana ma, ta die dɪ yɪ wa yɪaŋ ta yi Ijipiti
naaŋ wa Faro dɪ yaala ʋ wɪa ta yi wo
jakʋʋŋ Ijipiti tɪŋgbaŋ ma, ta bɪ yi wo
jakʋʋŋ ʋ tigiŋ me.
11 “Ka kʋaŋ chaaŋ kɔŋkpɪɪŋ die dɪ
keŋ nan Ijipiti aŋaŋ Keenani tɪŋgbaŋɪsɪ
mana ma, die ba dii wahala pam, ta tɪ
chɔɔŋkʋʋlɪba die ka ye nyindiike.
12 Die wɪa die Jakobu dɪ wʋnna dɪ
nyindiike bie Ijipiti ma wa die ʋ tʋŋ
ʋ ballɪlɪ, tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba mi, die ba
bʋmbʋŋaŋ garɪŋ wonde.
13 Die ba garɪŋ bule wo ma wa Josefu die
dɪ nagɪ ʋ gbaŋ a dagɪ ʋ nɪmballɪlɪ, mi Faro
die dɪ mɪŋŋɪ Josefu deŋ.
14 Ka kʋaŋ chaaŋ Josefu die dɪ tʋŋ a wa
ʋ chɔɔŋ Jakobu aŋaŋ ʋ deŋ mana dɪ ba
keŋ Ijipiti ma; die ba mana die yiwo vuosi
baŋɪsɪ-yʋpɔyɪ aŋaŋ banʋ.
15 Die wɪa Jakobu aŋaŋ ʋ dembe mana
die dɪ hagɪ a ga Ijipiti, mi die wʋnɪŋ aŋaŋ
ʋ ballɪ dembisi die dɪ kpi.
16 Die ba nagɪ ba nyɪŋgbanɪŋ a yiŋŋi a ga
Saakemi a ga guu vɔrɪŋ dieke Abarahami
die dɪ dana a nyɪŋ Hamori buuriŋ jigiŋ ma.
17 “Die dɪ wana a gbigi dɪ Ŋmɪŋ yi suuli
ʋ nʋarɪ die ʋ yɪna Abarahami wa, die tɪ
vuosisi die dɪ benne Ijipiti ma wa die dɪ
wa faasɪ dala pam.
18 Ka kʋaŋ chaaŋ vuoŋ wʋnyɪ die dɪ keŋ
dii Ijipiti naarɪ, ama wʋnɪŋ die ʋ ka sɪba
Josefu wɪa.
19 Die naaŋ wa die dɪ pɔgɪlɪ tɪ vuosi
aŋaŋ bɪaŋ, ta die mugise be dɪ ba vʋarɪ
ba ballɪnyaalɪsɪ ba tige me a taaŋ aŋ ba
kpi.
20 “Die ba keŋ mɪɪrɪ Mosisi, ta die ʋ vɪɪna
pam, ta Ŋmɪŋ nine die dɪ suuli wo. Die ʋ
bie wo ʋ chɔɔŋ tigiŋ me chɪɪtɪ ataa,
21 die ba kenne nagɪ wa a nyɪŋ ba tigiri
me saŋŋa dieke wo, die naaŋ wa hɔgʋlɪa
die dɪ keŋ a nagɪ wa a wubi wo, ta yiwo ʋ
gbaŋ gbaŋ ʋ bʋa.
22 Die ba dagɪ Mosisi yɪaŋ dieke mana
Ijipiti vuosisi dɪ yalla, die ʋ keŋ bɪrɪŋ
vuodieke dɪ sɪbɪna wʋbalɪka ta tʋma
hagɪrɪŋ tʋʋma.
23 “Die Mosisi die dɪ tʋgɪ bɪna baŋɪsɪ-
nɪɪsa Ijipiti vuosi jigiŋ, die ʋ yile daaŋ
kaanɪ dɪ ʋ ga a waasɪ ʋ gbaŋ gbaŋ buuriŋ
Izara vuosisi.
24 Die ʋ ganana wa die ʋ ye Ijipiti vuoŋ
dɪ mugisinene Izara vuoŋ, die ʋ ga dɪ ʋ
gbatɪ wa a taaŋ, ta die a kʋʋ Ijipiti vuoke.
25 Die ʋ yile sɪba ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi nan
mɪŋŋɪ sɪba Ŋmɪŋ baa ʋ nagɪ wa wʋnɪŋ a
tʋŋ a gbatɪ ba a taaŋ, ama die ba ka mɪŋŋɪ
die.
26 Ka tʋnvʋʋsa, Mosisi die dɪ bɪ ye Izara
vuosi bale dɪ wagɪnana, die ʋ yaala ʋ
wʋnsɪ ba sʋnsʋŋ, ta balɪ ba dɪ, ‘N zʋamba,
nɪ yiwo nɪmballɪ, bɪa nɪ waga taŋ die?’
27 Ama vuodieke die dɪ yaala waagɪbʋ
die dɪ kpaŋŋɪ Mosisi a taaŋ lʋgɪŋ, ta die a
pɪasɪ wa dɪ ‘Mɪnɪa yine fʋ tɪ jakʋʋŋ aŋaŋ
tɪ sarɪyadiiru?’

28 ‘Fʊnɪŋ fʊ yaala fʊ kʊʊ mɪŋ mɪŋ sɪba
diene wo fʊ kʊna Ijipiti vuoke?’
29 Mosisi die dɪ wʊnna naa, die ʊ chɪgɪ a
nyɪŋ Ijipiti tɪŋgbaŋ ma a ga bie Midiani
tɪŋgbaŋ ma, ta die dɪ keŋ faarɪ hɔgʊ a
mɪɪrɪ ballɪ dembisi bale mi.
30 “Bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa kʊaŋ chaaŋ, die ʊ
ga haagɪŋ daaŋ kaanɪ a ga tʊgɪ Sanayi
kunkogiŋ jigiŋ ta ye bolinyaaŋ dɪ dinene
haŋgɔɔsɪ tɪɪŋ, ta Ŋmɪŋ malaka die dɪ nyɪŋ
bolibu sʊŋ.
31 “Die ʊ yene die wo, die dɪ yiwo
mamachi, die ʊ chʊŋ a ga gbigi dɪ ʊ mɪŋŋɪ
a daansɪ ka, ta die a wʊŋ tɪ Yɔmʊtieŋ Ŋmɪŋ
lɔlɪŋ, ta ka bala wa dɪ;
32 ‘Manɪŋ n yiwo Ŋmɪŋ dieke fʊ
chɔɔŋkʊʊlɪŋ dɪ jɪanna, Abarahami aŋaŋ
Aziki aŋaŋ Jakobu Ŋmɪŋ.’ Mosisi die dɪ
wʊnna naa, die ʊ cheeli aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta
ka bɪ yaala ʊ daansɪ mi.
33 “Ta tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ die dɪ
balɪ a yɪ wa dɪ ‘Vʊarɪ fʊ nɪɪraha, dama
jigidieke fʊ zene wo yiwo jigikasɪ.
34 Wusie, manɪŋ n yeye mɪŋ n vuosisi
dɪ dinene wahala die Ijipiti me, ta wʊŋ ba
kpaŋ. Die wɪa maŋ a keŋ sʊʊŋ dɪ n gbatɪ
ba a taaŋ. Die wɪa n nan yiŋŋi tʊŋ fʊ Ijipiti
me.’
35 “Mosisi wo gie die yine vuodieke Izara
vuosisi die dɪ zetine wo, ta die pɪasɪ
wa dɪ ‘Mɪnɪa yine fʊ tɪ jakʊʊŋ aŋaŋ tɪ
sarɪyadiiru?’ Ama wʊnɪŋ Ŋmɪŋ die dɪ
vʊarɪ dɪ ʊ yi ba nɪŋŋandɪɪsɪrʊ ta gbatɪ
ba taaŋ, ta malaka dieke dɪ nyɪna wʊnɪŋ
Mosisi jigiri bolinyaabʊ ma haŋgɔɔsɪ tɪɪka
jigiri die suŋŋi wo.
36 Die wʊnɪŋ Mosisi die yine vuodieke
die dɪ vʊarɪna ba a nyɪŋ Ijipiti tɪŋgbaŋ
ma, die ʊ bɪ tʊŋ mamachi tʊnkpɪɪma Ijipiti
tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ saŋŋa dieke die ba gana
a garɪsɪ Mʊgɪkpɪɪŋmɪnbʊ wa, aŋaŋ saŋŋa
dieke die ba benne haagɪŋ ma wa bɪna
baŋɪsɪ-nɪɪsa wa.
37 Mosisi wo gie die bala a yɪ Izara
vuosisi dɪ, ‘Ŋmɪŋ nan daansɪ tʊŋ nɪ jigiŋ
ʊ naazʊa wʊnyɪ sɪba ʊ tʊnna mɪŋ, ʊ nan
yi nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ buuriŋ.’
38 Wʊnɪŋ Mosisi wo gie die dɪ benne
aŋaŋ tɪ Izara vuosisi lagɪŋkʊ ma haagɪŋ
ma. Die ʊ bie wo aŋaŋ tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba
aŋaŋ malaka dieke die dɪ bala wɪa a yɪ wa
kunkogiŋ dieke ba wasɪna Sinayi wa. Mi
die ʊ tuo Ŋmɪŋ miivoli wʊbalɪkaha dɪ ʊ
nagɪ a yɪ tɪ chɔɔŋkʊʊlɪŋ aŋaŋ tɪ.
39 “Ama die tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die dɪ zeti
ta ka dɪ wa dama ba sʊŋanyile die yiŋŋi
ga wa Ijipiti me,
40 die wɪa die ba balɪ a yi Arɔni dɪ ‘Mɪɪ
ŋmɪŋ a yɪ tɪ aŋ ka dɪa tɪ nɪŋŋa. Tɪnɪŋ tɪ
ka sɪba wudieke dɪ yine Mosisi, vuodieke
dɪ nagɪna tɪ a nyɪŋ Ijipiti ma wa.’
41 Saŋka mi die ba mɪɪ buuŋ sɪba
naraabɪŋ, a kaaba a yɪa ka, ta die die
dʊʊga ta bɪra jadieke ba gbaŋ gbaŋ ba
mɪna wa aŋaŋ nuusisi.
42 Die wɪa Ŋmɪŋ die dɪ vaa ba a taaŋ dɪ
ba jɪama chɪŋmarɪsɪ, sɪba die dɪ maagɪna
die wo Ŋmɪŋ naazʊalɪba gbaŋkʊ ma wa,
dɪ Ŋmɪŋ baarɪ dɪ:
‘Izara vuosi, die nɪ kʊnana dɔŋɪsɪ
ta kaaba haagɪŋ ma bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa
wa,
daa manɪŋ die nɪ kaaba yɪa.
43 Die nɪ ŋaana naga buuŋ Moloki vɪɪŋ
ta bɪ naga chɪŋmarɪŋ Refani nɪasɪŋ
ta a yi bugile ta jɪama.
Naa chɪaŋ ma n nan vaa nɪ dataasɪ vʊara
nɪ a nyɪŋ nɪ tɪŋ ma a yaa nɪ a ga
saasaa a poli Babiloni.’
44 “Tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die kpi wo Ŋmɪŋ
vɪɪŋ haagɪrɪ ma ta die daga dɪ Ŋmɪŋ bie
ba jigiŋ. Die ba wʊnsɪ ka mɪŋ sɪba Ŋmɪŋ
die dɪ balla Mosisi die wo. Die ka sɪɪ sɪba
Ŋmɪŋ die dɪ vana Mosisi die dɪ yene ke die
wo.
45 Ka kʊaŋ chaaŋ die tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die
dɪ keŋ nagɪ vɪɪkʊ a yɪ ba ballɪ, ta ba tuo
ke a yaa ka gara, ta banɪŋ aŋaŋ Josua die
dɪ keŋ keŋ gie ta gbatɪ tɪŋgbaŋ diekemba
die buuri gaasɪ die dɪ sɪna. Ŋmɪŋ die dɪ
benne ba nɪŋŋa a yagɪ vuosisi a taaŋ wa ta
die viiku bie gie deŋ deŋ a keŋ tʊgɪ Davidi
saŋŋa.
46 Davidi beriŋ die dɪ suuli Ŋmɪŋ nine,
ta die keŋ jʊʊsɪ dɪ ʊ vaa ʊ mɪɪ tigiŋ a yɪ
wʊnɪŋ Ŋmɪŋ vuodieke die dɪ ʊ chɔɔŋkʊʊŋ
Jakobu Ŋmɪnnɪ.
47 Ama wʊnɪŋ Davidi bʊadembiŋ
Solomoni die dɪ keŋ mɪɪ die tigiri.
48 “Tɪ sɪba a baarɪ Nabidie Ŋmɪŋ ka bie
tige diekemba vuota dɪ mɪna. Naa sɪɪ sɪba
Ŋmɪŋ naazʊa die dɪ bala dɪ
49 ‘Tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ baarɪ
ŋmɪŋsikpeŋ yine n naarɪ gbanɪŋ
ta tɪŋgbaŋka gie dɪaŋ dɪ yi n nagɪsɪ
jigizielikiŋ.
Nɪ nan bɪagɪ a mɪɪ tɪgɪ dieke dɪ mʊna mɪŋ
a yɪ mɪŋ?
Yaa jigidieke n baaŋ nan voosi?
50 Daa manɪŋ die n naana nyinti gie
mana?’
51 “Nɪnɪŋ nɪ yiwo tɪbɪhagɪrɪtieliŋ, ta nɪ
sʊŋanyile dɪ yʊa aŋaŋ Ŋmɪŋ pam ta nɪ ka
saaga dɪ nɪ wʊŋ Ŋmɪŋ wɪa. Nɪnɪŋ nɪ zetine
Ŋmɪŋ Haalɪbʊ sɪba nɪ chɔɔŋkʊʊlɪba die dɪ
zetine die wo.
52 Ŋmɪŋ naazʊa wʊnyɪ die wori ta nɪ
chɔɔŋkʊʊlɪŋ dɪ ka mugisiye. Ta bɪ kʊʊ
Ŋmɪŋ tʊntʊntɪba diekemba die dɪ bʊgɪna
balɪ Ŋmɪŋ Vuokasɪka Masia wa keniŋ wɪa.
Ta lele nɪ yine vuodiekemba dɪ posine ʊ
chɪaŋ ta kʊʊ wa.

53 Nınıŋ nı yine vuodiekemba die dı
tuone Ŋmıŋ mıraha a nyıŋ malakasisi
jigiŋ, ama ta ka saaga a dıa ha.”

Die ba tana Sitiiveni tana dene

54 Die lagıŋkʋ vuosi die dı wʋnna Siti-
iveni balıkʋ die ba jıı sınyıırıŋ pam ta
ŋɔba ba nyına.
55 Ama die Ŋmıŋ Halıkasıka die dı
suuli Sitiiveni, ʋ kɔtı ʋ sikpeŋ a daansı
ŋmıŋsikpeŋ a ye Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııŋ
ta ye Yisa dı zene Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.
56 Die ʋ baarı dı, “Ye, n ye arızanna
sanʋaŋ dı yuorine ta vuota Bʋa wa dı zie
Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.”
57 Die ba wʋnna na ba keesi aŋaŋ
lɔlıkpııŋ, ta nagı ba nuusi a ligi ba tıba.
Womi ba mana die dı chıgı a keŋ taaŋ a
gilıŋ wo bʋnyı,
58 a datı wa nyıŋ tıka lʋgıŋ a piili a taa
wa tana. Die vuodiekemba die dı taana
wa tana wa die dı vʋarı ba nyinyeeke
dʋaŋ dalʋakıŋ wʋnyı die dı dine Sɔɔli dı
ʋ daansıma ha.
59 Die ba taanana wa die ta die ʋ keŋ
wa tı Yɔmʋtieŋ dı, “N Yɔmʋtieŋ Yisa, tuo
n haalıŋ!”
60 Ta sʋʋŋ gbirigi ta keesi aŋaŋ lɔlıkpııŋ
dı, “N Yɔmʋtieŋ, da keŋ nagı ba taalı gie a
chʋʋsı ba.” Die ʋ balı wa naa ta kpi.

8

1 Ta Sɔɔli die dı saagına ʋ kʋʋla wıa.

Sɔɔli die dı mugisine Yisa kʋaŋandıısırıŋ dene

Dınıŋ daarı mi gbaŋ gbaŋ die
mugisibıaŋ die dı nan Yisa kʋaŋandıısırıŋ
die dı benne Jerusalemi ma; ta ba mana
die dı nyıŋ a jaası ga Judia aŋaŋ Samaria
lʋga mana ama ta va tʋntʋntıba nyıına
mi.
2 Vuodiekemba die dı jıanna Ŋmıŋ bataŋ
die dı guu Sitiiveni ta faası kʋŋ ʋ kumbu.
3 Ama Sɔɔli die dı yaala ʋ chʋʋsı Yisa
kʋaŋandıısırıba, ta die gara tige tige, ta
yige Yisa kʋaŋandıısırıŋ, dembisi aŋaŋ
hɔgʋba mana a keŋ nyına ta a yaa ba a
lige dansarıka sʋŋ.

Filipi die dı mʋʋlına Yisa wʋvıınaha Samaria ma dene

4 Yisa kʋaŋandıısırıŋ diekemba die dı
jaası wa die dı ga jigiŋ mana a ga mʋʋla
Yisa wıaha.
5 Ta Filipi die dı sʋʋŋ ga Samaria tıka ma
a ga mʋʋlı Ŋmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wıa
a yı mi vuosisi.
6 Die daadamba pam mi die dı keŋ a
mıŋŋı a yuori ba tıba a wʋŋ Filipi balıkʋ,
ta bı ye ʋ yinene mamachi wudieke wo.
7 Die jımbıatı pam die dı chıgı a nyıŋ
daadaŋ pam ma aŋaŋ keesiŋ pam; ta die
nyıŋgbaŋ kpiikiŋ tieliŋ aŋaŋ gbarısı pam
die dı ye gbaamıŋ.
8 Die wıa die sʋgıfıalıŋ die dı bie
Samaria tıŋ mana ma.
9 Daa wʋnyı gbaŋ die benne tıka ma ba
wasa wa Simoni ta yaa tııŋ, saŋŋa a taŋ ʋ
ŋaaŋ yie mamachi wuyiike ta a yie vuosisi
mamachi, ta die a bala dı ʋ yiwo vuokpııŋ.
10 Vuodiekemba mana dı benne tıka ma,
zɔɔlıntieliŋ aŋaŋ vuokpııma mana die dı
yıa wa jılıma ta wʋmma a yıa wa. Die ba
bala dı “Simoni yiwo vuodieke ŋmıŋ dieke
ba wasanana ‘Yiko Ŋmıŋ dı tarıgına.’ ”
11 Die ba wʋmma a yıa wa dama die ʋ yi
wo mamachi wuyiikehe a yʋası ba jigiŋ.
12 Ama die Filipi dı keŋ a mʋʋlı Ŋmıŋ
naarı wʋvıınaha aŋaŋ Yisa wıa, dembisi
aŋaŋ hɔɔŋ die dı saagı ʋ mʋʋlıkʋ, ta ʋ sıı
ba Ŋmıŋ nyaaŋ.
13 Simoni gbaŋ gbaŋ die dı yi Filipi
balıkʋ yada, die ʋ sıı wa Ŋmıŋ nyaaŋ. Die
ʋ dı Filipi kʋaŋ a yese mamachi wʋkpııŋ
diekemba ʋ yinene, dı yi wo mamachi.
14 Die Yisa tʋntʋntıba die dı benne
Jerusalemi dı wʋŋ dı Samaria vuosi tuo wo
Ŋmıŋ wıaha a dii, die ba tʋŋ Piita aŋaŋ
Jɔɔn ba jigiŋ.
15 Die ba gana a ga tʋgı mi, die ba jʋʋsı
Ŋmıŋ a yı ba dı ba tuo Ŋmıŋ Halıkasıka,
16 dama die Ŋmıŋ Halıkasıka die ye ka
keŋ a sʋʋŋ ba wʋnyı mana ma; die ba ko
sıı ba wa Ŋmıŋ nyaabʋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa
saaŋ ma nyıına.
17 Womi Piita aŋaŋ Jɔɔn die dı nagı
ba nuusi a dıısı ba ma ta ba tuo Ŋmıŋ
Halıkasıka.
18 Simoni die dı ye dı tʋntʋntıba dı
nagına ba nuusi a dıısı ba ma ta Ŋmıŋ dı
yı ba Halıkasıka, die wıa die ʋ nagı ligire
a yaala ʋ yı Piita aŋaŋ Jɔɔn,
19 ta baarı “Nı yı mıŋ gbaŋ yiko ka gie
amʋ maŋ keŋ nagı n nuuŋ a dıısı vuodieke
mana ma, ʋ nan tuo Ŋmıŋ Halıkasıka.”
20 Ama Piita die dı yiŋŋi balı wa dı
“Fʋnıŋ nan kpi yɔrı aŋaŋ fʋ ligirehe dama
fʋ yile dı fʋ nan bıagı a daa Ŋmıŋ piini
aŋaŋ ligire.
21 Die wıa fʋ nuuŋ wo tı tʋʋma ma,
dama fʋ sʋŋanyile ka vıına Ŋmıŋ jigiŋ.
22 Die wıa chıgı a nyıŋ fʋ sʋŋanyilibıatı
gie me, ta jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ Ŋmıŋ amʋ ʋ
nagı fʋ sʋŋanyilibıakʋ gie a chaa fʋ,
23 dama n yeye ta fʋ suuli wo aŋaŋ
sʋgıbıaŋ ta bıaŋ dı suuli fʋ.”
24 Womi Simoni die dı balı a yı Piita
aŋaŋ Jɔɔn dı, “Nı jʋʋsı tı Yɔmʋtieŋ a yı
mıŋ, amʋ nyinti gie wʋnyı mana nı bala
wa da keŋ keŋ n ma.”
25 Die ba bala wudieke tı Yɔmʋtieŋ dı
yine aŋaŋ ʋ wʋvıınaha a kpatı, die ba
yiŋŋi a ga Jerusalemi. Die ba ganana

die ba mʋʋla Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha Samaria tɪŋkpaŋŋɪsɪ pam ma.

Filipi aŋaŋ Ituopia vuokpɪɪŋ wɪa

26 Die tɪ Yɔmʋtieŋ malaka die dɪ keŋ
a balɪ a yɪ Filipi dɪ "Hagɪ a ga a daagɪ
sie dieke dɪ nyɪna Jerusalemi ta sʋʋŋ gara
Gaza wa." Ba ka bɪ daaga sieku gie lele.
27 Die wɪa die ʋ hagɪ a piili chɔnɪŋ, die ʋ
ganana ʋ ga tuoli Ituopia daayaabɪŋ sieku
me ta ʋ kule. Die ʋ yiwo vuokpɪɪŋ ta
daansɪ Ituopia hɔgʋ naaŋ wa ligire. Die
ʋ ga wa Jerusalemi a ga jɪaŋ Ŋmɪŋ,
28 ta wa yiŋŋi kuli tigiŋ ta kalɪ ʋ toriku
me ta duune dɪ data ka ta ʋ karɪma gbaŋ
dieke Ŋmɪŋ naazʋa Azaya dɪ maagɪna.
29 Die Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ balɪ a yɪ
Filipi dɪ "Vɪɪsɪ gbigi torikuke."
30 Womi Filipi die dɪ chɪgɪ a ga gbigike
a wʋŋ daa wa dɪ karɪnnana gbaŋ dieke
Ŋmɪŋ naazʋa Azaya dɪ maagɪna wa. Die ʋ
pɪasɪ wa dɪ "Fʋ sɪba wudieke fʋ karɪnnana
chɪaŋ mɪŋ?"
31 Ta ʋ yiŋŋi balɪ wa dɪ, "N baaŋ yi wo
lalɪa a sɪmma ka chɪaŋ, ntaala vuoŋ dagɪ
mɪŋ?" Die wɪa ʋ jʋʋsɪ Filipi dɪ ʋ keŋ jʋalɪ
kala torikuke me aŋaŋ wa.
32 Die ʋ karɪnnana wudieke wo yiwo naa
dɪ:
"Die ʋ nɪasɪ wa yii dieke ba yalla a ga dɪ
ba kɔrɪgɪ,
ta die beri sigisigi sɪba yiipɔlɪ dieke ba
ŋaana gobe ka kobiti
ka beri sigisigi die, die ʋ ka yuori ʋ
nʋaŋ a balɪ wɪɪŋ.
33 Die ba yiwo viivi, ta zeti dɪ ba kaaŋ dii
ʋ sarɪya vɪɪnɪŋ.
Ta vuoŋ wori a baaŋ nan bɪagɪ a balɪ ʋ
haagɪsɪ wɪa,
dama die ba woliŋ vʋarɪ wa ʋ miivoli
a nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie me."
34 Daa wa die dɪ pɪasɪ Filipi dɪ, "Balɪ
mɪŋ, mɪnɪa wɪa naazʋa wa die dɪ bala wa?
Ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wɪa yaa vuogaaŋ?"
35 Die Filipi dɪ piili a nyɪŋ daa wa die dɪ
karɪnna jigidieke wo ʋ gbaŋ gbaŋ a balɪ wa
Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha yaa gamma Yisa wɪa.
36 Die ba sʋʋna gara sieku me wo, die ba
keŋ tʋgɪ jigiŋ kaanɪ nyaaŋ bʋtaŋ dɪ dʋa,
daa wa die dɪ baarɪ, "Ye, nyaaŋ wʋnna
bɪa bala ka kagɪ mɪŋ amʋ n daa sɪɪ Ŋmɪŋ
nyaaŋ?" ((
37 Ta Filipi die dɪ balɪ wa, "Dɪɪ yi fʋ yi
Yisa Masia yada aŋaŋ fʋ sʋŋ mana, n nan
bɪagɪ sɪɪ fʋ." Die ʋ yiŋŋi balɪ dɪ, "N yi
yada dɪ Yisa Masia yiwo Ŋmɪŋ Bʋademinŋ
mɪŋ.")) mi bʋnyɪ, ta daa wa die ka bɪ ye wo bɪbra,
ta die chʋŋ kule aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.
40 Filipi die dɪ keŋ ye ta ʋ bie Azotusi a
die dɪ dɪa ka tɪgɪsɪ mana a mʋʋla Ŋmɪŋ
wʋvɪɪnaha, yaa die a ga tʋgɪ Siisiria.

9

Sɔɔli tarɪgɪŋ wɪa
(Tʋʋma 22.6-16; 26.12-18)

1 Tɔ, Sɔɔli die ko nɪga nyuŋ dɪ
ʋ nan dɪ mugise ta kʋa tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa kʋaŋandɪɪsɪrɪŋ, die ʋ ga Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ jigiŋ
2 a balɪ wa dɪ ʋ yɪ wa gbaŋtɪ aŋ a dagɪ
vuodieke dɪ yine wo aŋaŋ yiko dieke ʋ
yalla aŋ ʋ ga Damasikusi a ga dagɪ Ŋmɪŋ
jɪamɪŋ juone me nyɪŋkʋra a mʋ dɪɪ yi ʋ
keŋ ye vuodieke dɪ dɪna sie dieke Yisa dɪ
dagɪna, hɔgʋ yaa dembiŋ ʋ nan bɪagɪ yigi
be a yaa ba a yiŋŋi keŋ Jerusalemi.
3 Die ʋ benne sieku me a gara
Damasikusi ta keŋ gbigi tɪka, die chaanɪŋ
die dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a keŋ chaaŋ giliŋ
wo bʋnyɪ.
4 Womi die ʋ nan tɪŋgbaŋ ta wʋŋ lɔlɪŋ
dɪ balala a yɪa wa dɪ, "Sɔɔli, Sɔɔli, bɪa yine
fʋ mugise mɪŋ."
5 Die ʋ pɪasɪ dɪ, "Mɪnɪa yine fʋ n
Yɔmʋtieŋ?"
Lɔlɪkʋ die dɪ baarɪ dɪ, "Manɪŋ Yisa,
vuodieke fʋ mugisinene wo.
6 Ama hagɪ a ga tɪka sʋŋ, mi ba nan dagɪ
fʋ wudieke fʋ mʋna fʋ yi."
7 Saŋka mi dembiŋ diekemba die dɪ
ganana aŋaŋ Sɔɔli wa die dɪ wɪarɪ zie
surumm. Die ba wʋŋ wa lɔlɪkʋ ama die
ba ka ye vuoŋ.
8 Ta Sɔɔli die dɪ hagɪ tɪŋgbaŋka ma a
yuori ʋ nine ama ta ka yese. Die wɪa die ba
yigi ʋ nuuŋ me a yaa wa a ga Damasikusi.
9 Damʋʋma ataa die ʋ ka bɪagɪ yese. Die
daraa gie nɪŋ mana die ʋ ka dii jaaŋ yaa a
nyuu jaaŋ mana.
10 Die Yisa dɪdɪɪsɪrʋ wʋnyɪ die benne
Damasikusi ma ba wasa wa Ananiasi, ta
tɪ Yɔmʋtieŋ die dɪ wa wa daansa sʋŋ dɪ,
"Ananiasi!"
Die ʋ yiŋŋi a baarɪ dɪ, "Manɪŋ n wʋnna
n Yɔmʋtieŋ."
11 Tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ balɪ a yɪ wa dɪ,
"Gɔmɪsɪ ga sie dieke ba wasɪnana Sieŋ-
tʋgɪsɪkʋ ma a ga Judasi tigiŋ me a pɪasɪ
daa dieke dɪ nyɪna Taasusi ʋ saaŋ dɪ dɪ
Sɔɔli wa wɪa. Ʋ jʋʋsa Ŋmɪŋ lele gie.
12 Die Sɔɔli daansa sʋŋ, ʋ ye daa wʋnyɪ
ba wasɪnana Ananiasi dɪ kenne juu a nagɪ
ʋ nuusi a diisi ʋ ma, a mʋ ʋ nan bɪ yese
bɪbra."
13 Ananiasi die dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, "N
Yɔmʋtieŋ, vuosi pam wɔŋ balɪ mɪŋ daa
wa gie wɪa, yaa gamma wʋbɪaŋ diekemba

ʊ yinene fʊ vuosi dɪ benne Jerusalemi ma wa.
14 Ta ʊ wa keŋ giena aŋaŋ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtʊ yiko dɪ ʊ yigi vuodieke mana dɪ wasɪnana fʊ saaŋ.”
15 Ama ta tɪ Yɔmʊtieŋ die dɪ balɪ dɪ, “Fʊnɪŋ fʊ ko gamma, dama wʊnɪŋ maŋ vʊarɪ dɪ ʊ tʊma n tʊʊma, ta vaa buurigaasɪ aŋaŋ ba naakpɪɪma aŋaŋ Izara vuosi mana sɪmma n saaŋ:
16 ta manɪŋ n nan dagɪ wa gbalɪgɪ diekemba mana ʊ bala ʊ gbalɪgɪ n saaŋ chɪaŋ ma.”
17 Die wɪa Ananiasi die dɪ ga a ga juu tigiri me a nagɪ ʊ nuusi a diisi Sɔɔli ma, ta baarɪ dɪ, “N nɪmbʊa Sɔɔli, tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa vuodieke dɪ nyɪna fʊ jigiŋ sieku me wo saŋŋa dieke fʊ kennene giena wa tʊnna mɪŋ amʊ fʊ nan bɪ ye bɪbra ta suuli aŋaŋ Ɲmɪŋ Halɪkasɪka.”
18 Lele womi jaaŋ kaanɪ die dɪ sɪna sɪba zaasɪŋ hagɪtɪ die dɪ nyɪŋ Sɔɔli nine me a nan, die ʊ bɪ bɪagɪ yese bɪbra. Die ʊ hagɪ a zie, ta ba sɪɪ wa Ɲmɪŋ nyaaŋ.
19 Die ʊ dii nyindiike ta ʊ hagɪrɪŋ dɪ yiŋŋi keŋ.

Sɔɔli die dɪ mʊʊlɪna Yisa wɪa Damasikusi ma dene

Saŋka mi Sɔɔli die dɪ wɪarɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ dɪ benne Damasikusi ma wa jigiŋ daraa ale,
20 ta die ga Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juone me lagɪ lagɪ a ga mʊʊla Yisa wɪa dɪ, “Yisa seŋ yiwo Ɲmɪŋ Bʊa.”
21 Vuodiekemba mana die dɪ wʊnna wa wa die dɪ yi be mamachi ta ba pɪasa dɪ, “Da daa wa gie die benne Jerusalemi ma a kʊa vuodiekemba die dɪ wasɪnana saarɪ gie wo? Ʊ ka keŋ giena dɪ ʊ yigi wo Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ ta nagɪ ba a yiŋŋi ga yɪ Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʊraha?”
22 Ama ta Sɔɔli mʊʊlɪkʊ die dɪ a ko gʊta aŋaŋ Ɲmɪŋ hagɪrɪŋ, ʊ mʊʊlɪkʊ die dɪ dagɪ dɪ Yisa seŋ yiwo Ɲmɪŋ Vuovʊarɪkɪrɪ Masia wa ta chɪɪla die dɪ wori: die wɪa Juu vuosi diekemba die benne Damasikusi die ka bɪagɪ a balɪ wa wɪɪŋ.
23 Die daraa pam die dɪ tɪaŋ, ta Juu vuosisi die dɪ lagɪsɪ taŋ a saŋ dɪ ba kʊʊ wa;
24 ama die vuoŋ dɪ balɪ wa wudieke ba sanna dɪ ba yi wo. Die ŋmɪntʊasɪ aŋaŋ yuŋ mana die ba ŋaaŋ gbarɪ wa tɪka sanʊa mana ma dɪ ba kʊʊ wa.
25 Ama yuŋ kaanɪ ʊ kʊaŋandɪɪsɪrɪba dɪ nagɪ wa a yi kparɪŋ ma a nagɪ wa a daagɪ tɪka paŋ sikpeŋ a nyɪŋ.

Sɔɔli die dɪ benne Jerusalemi dene

26 Womi Sɔɔli die dɪ ga Jerusalemi a mɪa dɪ ʊ nagɪ ʊ gbaŋ a lagɪŋ Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪba ma, ama die ba ka yiwo yada dɪ lele, ʊ wa yiwo Yisa kʊaŋandɪɪsɪrʊ, ta die wa chɪgɪ wa ŋmaamɪŋ.
27 Ta Banabasi die dɪ keŋ suŋŋi wo a yaa wa ga tʊntʊntɪba jigiŋ, a balɪ ba Sɔɔli die dɪ yene tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa sieŋ me ta ʊ balɪ wɪa a yɪ wa dene. Die ʊ bɪ balɪ ba Sɔɔli die dɪ dine dembisi a mʊʊla Yisa wɪa Damasikusi ma dene.
28 Die wɪa Sɔɔli die dɪ beri aŋaŋ ba ta die dɪ dɪa Jerusalemi jige mana a mʊʊla tɪ Yɔmʊtieŋ saaŋ aŋaŋ dembisi.
29 Die ʊ bɪ bala aŋaŋ Juu vuodiekemba dɪ bala Giriiki jabalɪkɪŋ yaa gamma Yisa wɪa, ama die ba nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ wa, ta mɪa dɪ ba kʊʊ wa.
30 Ama saŋŋa dieke ta Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ die dɪ mɪŋŋɪna naa die ba nagɪ wa a sʊʊŋ ga Siisiria ta vaa ʊ kuli Taasusi me.
31 Womi die Yisa kʊaŋandɪɪsɪrɪba dieke dɪ benne Judia aŋaŋ Galili aŋaŋ Samaria mana ma die ka bɪ ye mugisiŋ. Die Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ yɪ ba hagɪrɪŋ ta kpaŋŋɪsɪ ba, die ba gʊta ta beri aŋaŋ Ɲmɪŋ chɪgɪla.

Piita die dɪ tʊnna mamachi wɪa Liida aŋaŋ Joopa dene

32 Ka kʊaŋ chaaŋ Piita die dɪ dɪa a ga jigiŋ mana, ta die keŋ sʊʊŋ ga dɪ ʊ kaagɪ Ɲmɪŋ vuosi die dɪ benne Liida.
33 Mi die ʊ ye daa wʊnyɪ ba wasɪnana Aniasi, die ʊ nyɪŋgbanɪŋ die kpine ta ʊ ka bɪagɪ haga ʊ jadʊakɪŋ ma bɪna anɪɪ.
34 Piita die dɪ balɪ a yɪ wa dɪ, “Aniasi, Yisa Masia gbaannana fʊ, hagɪ ta wʊnsɪ fʊ jadʊakɪrɪ.” Lele womi die ʊ hagɪ a zie.
35 Die vuodiekemba mana die dɪ benne Liida aŋaŋ Saroni ma die dɪ ye wo die dɪ tarɪgɪ ba beriŋ, ta dɪ tɪ Yɔmʊtieŋ sieŋ.
36 Hɔgʊ wʊnyɪ dɪaŋ die dɪ benne Joopa ma ba wasa wa Tabita, ama Giriiki jabalɪkɪŋ ba wasa wa Dɔkasi, ka chɪaŋ yine “Haabiiŋ” ta die a yi Yisa dɪdɪɪsɪrʊ. Die ʊ nagɪ ʊ saŋŋa mana a yie wʊvɪɪna yɪa vuosi ta suŋŋi zɔɔlɪntieliŋ.
37 Die saŋka mi yʊagɪŋ die dɪ yigi wo die ʊ kpi. Die ba sɪɪ wa nyaaŋ ta nagɪ wa a jʊalɪ dʊaŋ jarɪnbɪsa juoŋ me.
38 Joopa die ka faasɪ yʊa aŋaŋ Liida; die wɪa die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ wʊnna dɪ Piita bie Liida ma wa die ba tʊŋ dembisi bale ʊ jigiŋ dɪ ba ga balɪ wa dɪ, “Tɪ jʊʊsa fʊ yi lagɪ lagɪ a keŋ tɪ jigiŋ.”
39 Die wɪa Piita die dɪ yi siri wʊnɪŋ aŋaŋ ba die dɪ ga. Die ʊ gana a ga tʊgɪ wa ba nagɪ wa jʊalɪ ga juoku me. Mi kpihɔgʊba mana die dɪ taaŋ giliŋ Piita a kʊma ta daga wa nyinyeeki diekemba Dɔkasi die dɪ baalɪna yɪ ba wa saŋŋa dieke ʊ benne ʊ mɪsɪ ma wa.
40 Ama Piita die dɪ yagɪ ba mana dɪ nyɪŋ juoku me, ta die sʊʊŋ a gbirigi ʊ dune me a jʊʊsɪ Ɲmɪŋ, ta die yiŋŋi a daansɪ kumbu

ta baarı dı, “Tabita, hagı!” Die ʋ yuori ʋ nine a ye Piita, ta die hagı a kalı.
41 Piita die dı tııntı ʋ nuuŋ a suŋŋi wo ʋ hagı zie ta wa kpihɔgʋbaha aŋaŋ Yisa dıdıısırıŋ banıŋ ba a nagı wa dagı ba dı ʋ yiŋŋi keŋ wo ʋ miivoli me mıŋ.
42 Wıırı gie die dı dıa ga Joopa mana ma ta vuosi pam die dı yi tı Yɔmʋtieŋ Yisa yada ta dı ʋ sieŋ.
43 Piita die dı wıarı a bie Joopa ma a yʋası; die ʋ bie wo daa wʋnyı die dı wʋnsınana gbaŋtı ba wasa wa Simoni tigiŋ me mıŋ.

10

Piita aŋaŋ Koniliawosi wıa

1 Die daa wʋnyı die benne Siisiria ma ba wasa wa Koniliawosi, die ʋ yiwo sojasisi jakʋʋŋ ta pɔgılı sojasisi kɔbıga ʋ chaakʋ ma. Die ba wasa ʋ chaakʋ Itali tıŋgbaŋ chaaŋ.
2 Die wʋnıŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana die jıama Ŋmıŋ ta chıga Ŋmıŋ. Die ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ pam a suŋŋe Juu vuosi zɔɔlıntielibe, ta die jʋʋsa Ŋmıŋ saŋŋa mana.
3 Daaŋ kaanı die agbaa die dı nıgına a tıaŋ hawası ataa die ʋ daansı a ye Ŋmıŋ malaka dı kenne juu ʋ jigiŋ a balı a yı wa dı, “Koniliawosi.”
4 Koniliawosi die dı yene malakaka die ŋmaamıŋ dı yigi wo, ta ʋ baarı dı “N Yɔmʋtieŋ, dı bıa?” Die malakaka dı yiŋŋi a balı wa dı, “Ŋmıŋ tuo fʋ jʋʋsıŋ mıŋ aŋaŋ fʋ yınana zɔɔlıntielin piini diekemba ta bı tıınsı fʋ wıa.
5 Lele, tʋŋ dembisi bataŋ aŋ ba ga Joopa ma a ga wa daa wʋnyı saaŋ dı dine Simoni Piita.
6 Ʊ yiwo chaanʋ a bie gbaŋwʋnsırʋ dieke ba wasınana Simoni tigiŋ, ta ʋ tigiri dı gbigi mʋgıkpıırı.”
7 Die malakaka die dı balala wıaha a yıa wa die dı yiŋŋi ga ta va wa, womi die Koniliawosi die dı wa ʋ tʋntʋntıŋ bale aŋaŋ sojasisi wʋnyı, vuodieke die dı jıanna Ŋmıŋ ta bı yi ʋ gbaŋ gbaŋ gbıgbarıtʋ wʋnyı.
8 Die ʋ balı ba wudieke dı yine, ka kʋaŋ chaaŋ ʋ tʋŋ ba Joopa ma ma.
9 Ka tʋnvʋʋsa die ba benne sieku me a gara wa a keŋ gbigi Joopa, saŋka mi Piita die dı ga jʋalı kɔsʋŋ sikpeŋ agbaa saŋŋa dı ʋ jʋʋsı Ŋmıŋ.
10 Kɔŋ die dı keŋ yigi wo, die ʋ yaala jaaŋ dı ʋ dii; die ba yene dige nyindiikehe die ʋ daansı.
11 Ta die a ye ŋmıŋsikpeŋ dı yuorine, ta jaaŋ kaanı dı keŋ sʋʋna a sıı sıba garıteelikiŋ ba yigine ka kʋanʋa anıısa wa a yaa keŋ sʋʋna tıŋgbaŋ.
12 Die ka ma dɔŋısı yiri yiri aŋaŋ nyindiekemba dı vuunene tıŋgbaŋ aŋaŋ nembisi.
13 Ta die ʋ wʋŋ lɔlıŋ dı balala a yıa wa dı, “Piita, hagı a kʋʋ a ŋɔbı!”
14 Ama Piita dı yiŋŋi balı dı, “N Yɔmʋtieŋ, aayı, n ye ka ŋɔbı jadieke tı chʋarına.”
15 Die lɔlıkʋ dı bı balı yı wa bıbra dı, “Da keŋ wa jadieke Ŋmıŋ dı yine kası jadıngıtıŋ.”
16 Naa die yiwo bʋtaa, ta die jaabʋ dı yiŋŋi a ga jʋalı ŋmıŋsikpeŋ.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi die dı kenne yi Yisa kʋaŋandıısırıŋ dene

17 Piita die ye ko yile ʋ daansıkʋ chıaŋ, die Koniliawosi die dı tʋnna dembiŋ diekemba ba die dı ye Simoni tigiri dı benne jigidieke a keŋ zie ka sanʋarı tıŋ,
18 a wa a pıası dı, “Chaanʋ bie giena ʋ saaŋ dı dı Simoni Piita mıŋ?”
19 Ama Piita die ye ko mıa ʋ baaŋ yi die a sıba daansıkʋ chıaŋ, ta Ŋmıŋ Haalıŋ dı balı yı wa dı, “Wʋmma dembisi bataa bie giena a dı dıa a yaala fʋ.
20 Die wıa hagı a sʋʋŋ ga ta da chıılı dı fʋ aŋaŋ ba ga, dama manıŋ n tʋnna ba.”
21 Naa chıaŋ ma, Piita die dı sʋʋŋ a ga balı dembisisi dı, “Manıŋ nı yaala wa. Bıa wıa nı keŋ?”
22 Ta ba yiŋŋi balı dı, “Jakʋʋŋ Koniliawosi tʋnna tı. Ʊ yiwo vuovıınıŋ ta jıama Ŋmıŋ ta Juu vuosi mana dı faası yıa wa jılıma pam. Ŋmıŋ malakasisi kaanı die dı balı a yı wa dı ʋ wa fʋ a keŋ ʋ tigiŋ me amʋ ʋ nan wʋŋ wudieke fʋ yalla dı fʋ balı.”
23 Die Piita dı yaa ba a juu gbaaŋ, die ba dʋa mi tʋŋ dı vʋŋ.

Tʋŋ die dı vʋʋna ʋ yi siri wʋnıŋ aŋaŋ ba dı ga; die ʋ chanchaalıba bataŋ die dı benne Joopa ma wa die dı beeli wo.
24 Die ka tʋnvʋʋsa die ba ga tʋgı Siisiria ma, jigidieke Koniliawosi aŋaŋ ʋ deŋ aŋaŋ ʋ zʋalıŋ die dı kalına a chıısa wa.
25 Die Piita die dı dına baa ʋ juu gbaaŋkʋ sʋŋ, ta Koniliawosi die dı keŋ tuoli wo sanʋarı ma, ta sʋʋŋ gbirigi ʋ nıŋŋa aŋaŋ jılıma.
26 Ama ta Piita die dı baarı dı, “Hagı, dama n gbaŋ gbaŋ n yiwo vuota.”
27 Piita die ko bala wıa a yıa Koniliawosi ta die a ga juo tigiri me, a die ye vuosi pam dı lagısına a kalı.
28 Die ʋ balı a yı ba dı, “Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba a baarı tınıŋ Juu vuosi mıra ka yı wa sieŋ dı tı lagıŋ yaa a kaagı vuodieke dı kana a ka yi Juu vuoŋ, ama Ŋmıŋ dagı mıŋ dı n daa zetime vuoŋ ʋ kana ka yi Juu vuoke wıa.

29 Die wɪa nɪ tʊnna a wa mɪŋ wa maŋ
keŋ ta ka zetiye. Lele nɪ vaa n pɪasɪ nɪ,
'Bɪa wɪa nɪ tʊŋ a wa mɪŋ?' "
30 Koniliawosi die dɪ baarɪ dɪ, "Deeri
kanɪŋ wa saŋka gie gbaŋ gbaŋ agbaa dɪ
nɪgɪna a tɪaŋ hawasɪ ataa die maŋ jʊʊsa
Ɲmɪŋ n tigiri me, womi maŋ ye daa wʊnyɪ
dɪ yeegine nyɪŋnyɪgɪsa dɪ kenne zie n
nɪŋŋa,
31 a baarɪ dɪ, 'Koniliawosi! Ɲmɪŋ wʊŋ
fʊ jʊʊsɪŋ ta tɪɪnsɪ piini dieke fʊ yɪnana
zɔɔlɪntielibe.
32 Die wɪa, tʊŋ vuoŋ aŋ ʊ ga Joopa ma a
ga wa daa wʊnyɪ ba wasɪna Simoni Piita. Ʊ
yiwo chaanʊ a bie Simoni gbaŋwʊnsɪrʊ wa
tigiŋ me vuodieke tigiri dɪ gbigine mʊgɪrɪ.'
33 Die wɪa maŋ tʊŋ a wa fʊ lagɪ lagɪ
wa, ta fʊ dɪaŋ fʊ kpaŋŋɪ fʊ gbaŋ a keŋ.
Tɔ, tɪ mana bie wo Ɲmɪŋ nɪŋŋa dɪ tɪ wʊŋ
wudieke mana tɪ Yɔmʊtieŋ dɪ yɪna fʊ nʊaŋ
dɪ fʊ balɪ tɪ."

Piita wʊbalɪka

34 Die wɪa Piita die dɪ piili a bala dɪ, "Lele
n wa sɪba dɪ dɪ yiwo wusie dɪ Ɲmɪŋ ka
luge,
35 ama ʊ tuose buuriŋ nɪŋ mana
vuodieke dɪ chɪgɪnana wa ta yie wudieke
dɪ mʊna.
36 Nɪ sɪba dɪ Ɲmɪŋ die yɪ wa Izara vuosi
wudieke dɪ dagɪna wʊvɪɪnaha wɪa, dɪ Yisa
Masia ma tɪnɪŋ aŋaŋ Ɲmɪŋ dɪ bɪ nansɪ
aŋaŋ taŋ; wʊnɪŋ Yisa Masia yiwo tɪ mana
Yɔmʊtieŋ.
37 Nɪ wɔŋ sɪba wudieke mana die dɪ yine
Judia mana ma ma mɪŋ. Die wɪaha gie
mana die piili wo Galili me, Jɔɔn die dɪ
bala dɪ vuoŋ mana tuo Ɲmɪŋ nyaaŋ sɪɪla
kʊaŋ chaaŋ.
38 Ɲmɪŋ die nagɪ wa ʊ Halɪkasɪka aŋaŋ
hagɪrɪŋ a yɪ Yisa, vuodieke dɪ nyɪna Nazer-
iti wa. Die ʊ bie wo Yisa jigiŋ saŋŋa
dieke die ʊ dɪna dɪ dɪa a tʊma tʊnvɪɪna
a yɪa vuosi ta gbaama vuodiekemba die dɪ
benne Sitaani nuusi me.
39 Tɪ mana die ye Yisa die dɪ yine
wudieke Jerusalemi tɪŋ ma aŋaŋ Juu vu-
osi tɪgɪhanɪŋ ba mana, ta tɪ yiwo ʊ
daansɪatieliŋ. Die ba kpaasɪ wa wa da-
garɪkɪŋ ma die ʊ kpi.
40 Ama ta Ɲmɪŋ die dɪ sʊgɪrɪ wa kumbu
me daraa ataa daraaŋ ta yi ʊ hagɪ ta tɪ ye
wo ʊ seŋ yi vuota.
41 Daa vuoŋ mana die yene wo. Die
dɪ yiwo tɪnɪŋ vuodiekemba die Ɲmɪŋ dɪ
vʊarɪna dɪ tɪ yi ʊ daansɪa tieliŋ die yene
wo, ta die die ta nyuo aŋaŋ wa ʊ kumbu
sʊgɪrɪŋ kʊaŋ chaaŋ.
42 Ɲmɪŋ die yɪ tɪ nʊaŋ dɪ tɪ mʊʊlɪ
aŋaŋ nɪŋŋmɪna a yɪma vuosi dɪ Yisa yine
vuodieke ʊ vʊarɪna dɪ ʊ yi vuodiekemba dɪ
benne ba mɪsɪ ma aŋaŋ kunti sarɪya diiru.
43 Ɲmɪŋ naazʊamba mana die baarɪ dɪ
vuodieke nɪŋ mana dɪ yine Yisa yada,
Ɲmɪŋ nan nagɪ ʊ taalɪ a chaa wa Yisa wa
saaŋ ma."

Vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi die dɪ tuone Ɲmɪŋ Halɪkasɪka dene

44 Piita die dɪ yene ko bala wɪaha ta
die Ɲmɪŋ Halɪkasɪ die dɪ keŋ a sʊʊŋ
vuodiekemba mana die dɪ wʊnnana ʊ
wʊbalɪkaha ma.
45 Die dɪ yi Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ diekemba dɪ
yine Juu vuosi ta beeli Piita a nyɪŋ Joopa a
keŋ wo mamachi aŋaŋ Ɲmɪŋ die dɪ nagɪna
ʊ piini dieke dɪ yine ʊ Halɪkasɪka a yɪ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi wo.
46 Dama die ba wʊŋ ba dɪaŋ ba balɪnana
wʊbalɪkɪ gaasɪ ta bɪra Ɲmɪŋ saaŋ. Womi
Piita dɪ baarɪ dɪ,
47 "Vuosi gie tuo wo Ɲmɪŋ Halɪkasɪka
sɪba die tɪ tuone die wo, vuoŋ beri a baaŋ
bɪagɪ kagɪ ba dɪ ba daa sɪɪ Ɲmɪŋ nyaaŋ?"
48 Die wɪa die ʊ yɪ nʊaŋ dɪ ba sɪɪ ba; die
ba sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ ma.
Die wɪa die ba balɪ Piita dɪ ʊ wɪɪrɪ ba jigiŋ
daraa ale.

11

1 Saŋka mi die Yisa tʊntʊntɪba aŋaŋ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ benne Judia lʊga mana
die dɪ wʊŋ dɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosisi gbaŋ tuo Ɲmɪŋ wɪaha.
2 Die wɪa Piita die dɪ yiŋŋine a keŋ
Jerusalemi ma, Juu vuosi vuodiekemba die
dɪ yine Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ bataŋ dɪ piili a
nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ wa. Die ba yaala
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta yi
Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ gobi ba kɔla,
3 ta baarɪ dɪ, "Fʊnɪŋ ga bie wo
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta
die aŋaŋ ba gbaŋ."
4 Womi Piita die dɪ piili a bala ba
wudieke gbaŋ gbaŋ die dɪ yine dɪ:
5 "Die n bie wo Joopa tɪŋ ma a jʊʊsa
Ɲmɪŋ ta keŋ a ye ŋmɪŋsikpeŋ dɪ yuorine
ta jaaŋ kaanɪ dɪ sɪna sɪba garɪteelikiŋ dɪ
kenne sʊʊŋ n jigiŋ.
6 Die n daansɪna ka sʊkʊ die maŋ ye
tigiŋ dɔŋɪsɪ aŋaŋ haagɪŋ dɔŋɪsɪ aŋaŋ ny-
invuuke aŋaŋ nembisi.
7 Ta die maŋ wʊŋ lɔlɪŋ dɪ balala yɪa mɪŋ
dɪ, 'Piita, hagɪ a kʊʊ nyinti gie a ŋɔbɪ.'
8 Die maŋ yiŋŋi a balɪ dɪ, 'N Yɔmʊtieŋ n
kaaŋ bɪagɪ yi die, n ye ka ŋɔbɪ jadieke tɪ
chʊarɪna.'
9 Ta lɔlɪkʊ dɪ bɪ nyɪŋ arɪzanna ma a balɪ
yɪ mɪŋ bɪbra dɪ, 'Dɪɪ yi Ɲmɪŋ dɪ keŋ baa
dɪ jaaŋ vɪɪna aŋaŋ diile da keŋ baa ka ka
mʊ aŋaŋ diile.'
10 Naa die yiwo die bʊtaa, ta jaabʊ mana
die dɪ yiŋŋi ga arɪzanna ma.

11 “Lele womi dembisi bataa die dı nyına
Siisiria dı keŋ zie tigi dieke n benne wo
sanʋarı tıŋ.
12 Die wıa Ŋmıŋ Halıkasıka die dı balı
yı mıŋ dı n gamma aŋaŋ ba ta da vaa
ka mugisi mıŋ. Womi Yisa dıdıısırıŋ
bayʋaba diekemba die dı benne Joopa
ma die dı beeli mıŋ tı ga Siisiria a ga
Koniliawosi tigiŋ,
13 ʋ balı tı dı Ŋmıŋ malaka nyınna ʋ
jigiŋ. Dı ʋ tʊŋ aŋ ba ga Joopa a ga wa vuoŋ
wʋnyı saaŋ dı dine Simoni Piita.
14 Dı Piita wa nan balı wa wʋnıŋ aŋaŋ
ʋ tigiŋ vuosi mana dı baaŋ nan yi die a ye
gbatıtaanıŋ.
15 “Die n piiline a bala wa, die Ŋmıŋ
Halıkası die dı a keŋ a sʋʋŋ ba ma sıba
die dı kenne sʋʋŋ tı ma piiliku me wo.
16 Mi die maŋ tıınsı tı Yɔmʋtieŋ Yisa die
dı balla dı, ‘Jɔɔn die sıwa aŋaŋ nyaaŋ ama
Ŋmıŋ nan sıı nı aŋaŋ ʋ Halıkasıka.’
17 Dıı yi Ŋmıŋ dı yı banıŋ vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi piini dieke die ʋ
yına tı saŋŋa dieke die tı yine tı Yɔmʋtieŋ
Yisa Masia yada wa; mınıa yine mıŋ dı n
kagı Ŋmıŋ dı ʋ da yi wudieke ʋ yaalala ʋ
yi?”
18 Die ba wʋnna Piita balıkʋ wa, die ba
ka bı nıgı nınhagırıŋ ta piili a bıra Ŋmıŋ
a bala dı, “Lele Ŋmıŋ vaa vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi dı ba vaa ba tʊmbıatı
ta yi Yisa dıdıısırıŋ ta ye miivoli dieke dı
wone kpatıŋ.”

Yisa dıdıısırıŋ Antiyoku ma wıa

19 Die Sitiiveni kʋʋla kʋaŋ chaaŋ
mugisibıaŋ die dı keŋ Yisa dıdıısırıŋ ma
die ba chıgı jaası jigiŋ mana. Die bataŋ
die chıgı ga Fonisia aŋaŋ Saapurusi aŋaŋ
Antiyoku ta die mʋʋla Yisa wıa a yıa Juu
vuosi nyıına ma.
20 Ama Yisa dıdıısırıŋ dieke dı yine
Saapurusi vuosi aŋaŋ Saarini vuosi die dı
ga Antiyoku a ga mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ Yisa
wʋvıınaha a yıa vuodiekemba dı kana ka
yi Juu vuosi.
21 Die Ŋmıŋ hagırıŋ die dı bie ba jigiŋ,
die vuosi pam die dı tarıgı ba beriŋ ta yi
Yisa yada.
22 Die Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı benne
Jerusalemi ma wa dı wʋŋ wudieke dı
yinene wo, ta die tʊŋ Banabasi Antiyoku
ma.
23 Die ʋ gana a ga tʊgı mi a ye Ŋmıŋ dı
suŋŋine be die wo, ʋ sʋŋ die dı fıalı ta die
ʋ kpaŋŋısı ba mana dı ba da vaa Yisa kʋaŋ
dıısıŋ.
24 Banabasi die yiwo vuovıınıŋ ta yaa
yada pam ta suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka,
die vuosi pam die dı keŋ yi Yisa yada ta
bırıŋ ʋ dıdıısırıŋ.
25 Die Banabasi dı ga Taasusi dı ʋ yaalı
Sɔɔli.
26 Die ʋ yene wo wo, die ʋ yaa wa a
yiŋŋi keŋ Antiyoku, mi ba bale wo mana
die dı nagı biŋ mʋʋmıŋ a lagıma aŋaŋ Yisa
dıdıısırıba ta dagı vuosi pam mi Ŋmıŋ
wıa. Die dı yiwo Antiyoku ma die ba wolıŋ
wa Yisa dıdıısırıŋ dı, “Kirisito vuosi.”
27 Die saŋka mi gbaŋ gbaŋ die Ŋmıŋ
naazʋalıŋ bataŋ die dı benne Jerusalemi
ma dı keŋ Antiyoku.
28 Ba wʋnyı saaŋ die yine Agabusi, ta
Ŋmıŋ Haalıŋ die dı suŋŋi wo ʋ balı dı kɔŋ
bıaŋ nan nan jigiŋ mana dʋnıa ma. Die dı
keŋ yi mıŋ saŋŋa dieke Kolodiasi dı yine
naakpııŋ.
29 Die Yisa dıdıısırıŋ dı benne Antiyoku
ma wa die dı saŋ dı ba nan suŋŋi ba
nımballı diekemba dı benne Judia ma, dı
vuoŋ mana chıası ʋ baaŋ nan bıagı die.
30 Die ba yi die a nagı ligirehe a tʊŋ
Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba yaa ga yı Yisa
dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha dı benne Judia ma.

12

Herodi die dı mugisine Yisa dıdıısırıŋ dene

1 Saŋka gie mi gbaŋ gbaŋ naakpııŋ
Herodi die dı mugise Yisa dıdıısırıba
bataŋ.
2 Die ʋ yi sojasi nʋaŋ ba gobi Jemisi, Jɔɔn
nımbʋa sikpeŋ aŋaŋ jıbıwaŋ.
3 Die ʋ yene ta Juu vuosi sʋgıtı fıalıya wa
aŋaŋ wudieke ʋ yine wo, die ʋ vaa ba yigi
Piita saŋŋa dieke ba dinene paanʋ dieke
ba kana ka naga dabɔtı a yie wo dʋʋgaka.
4 Die ʋ yigine Piita wa kpatı wa ʋ yi
ba ligi wo dansarıka ma ta yı nʋaŋ dı
sojasi lagımıŋ lagımıŋ bʋnıısa gbara wa a
tarıgıma taŋ. Die lagımıŋ mana die yiwo
sojasi banıısa. Ta a yile sıba ʋ vʋarı wa
gasıtıaŋkʋ dʋʋgaka saŋŋa a dii ʋ sarıya
yaalıŋ ma.
5 Die wıa, die Piita die dı bie dansarıka
ma ta Yisa kʋaŋandıısırıba die dı faası a
jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa wa.

Malaka die dı vʋarına Piita a nyıŋ dansarıka sʋŋ dene

6 Die tʊŋ dı bala ka vʋŋ aŋ Herodi nagı
Piita a yı vuosisi, dınıŋ daarı yuku mi
die Piita dı ye ko bɔbı aŋaŋ chɔrıma a
dʋa gʋʋra sojasi bale sʋnsʋŋ. Die ba
bɔbı chɔrımaha kaanı aŋaŋ sojasi wʋnyı
ʋ nuudiigiŋ chaaŋ ta kaanı dıaŋ dı bɔbı ʋ
nuugalı chaaŋ sojasi ta sojasisi bataŋ dıaŋ
dı gbarı dansarıkaka sanʋadaaŋ.
7 Womi ta Ŋmıŋ malaka die dı keŋ nyıŋ,
ta chaanıŋ dı chaaŋ dansarıka ka ma. Die
malakaka dı dɔŋ dɔŋ Piita bıŋkpıaŋ ma a
sugiri wa ta baarı dı, “Hagı lagı lagı!” Ta ʋ

hagı. Die ʋ hagına wa, chɔrıma ha dı nyıŋ ʋ nuusi me a nan.
8 Malakaka dı balı wa dı, “Mıŋŋı bɔbı fʋ gbanıŋ ta sʋʋ fʋ nııra.” Piita dı yi die. Die malakaka dı bı balı dı, “Yeegi fʋ jayeekiŋ a dıa mıŋ.”
9 Piita die dı dı malakaka a nyıŋ dansarıka ka ma, ama die ʋ ka sıba dı ʋ daansa mıŋ yaa ka seŋ yie mıŋ.
10 Die ba ga garısı nıŋŋaŋ sojasisi die dı gbarına wa aŋaŋ banıŋ ba die dı diisine wo ta die keŋ tʋgı kʋʋtı gbıabı dieke dı benne gaamıŋ ma die dı yuorinene a juo tıka sʋŋ, die ka gbaŋ gbaŋ ka yuori. Die ba chʋŋ a nyıŋ a chʋŋ a sʋʋna siekpııkʋ ma womi malakaka die dı bıa ta va Piita.
11 Die Piita dı wa mıŋŋı wudieke dı yinene wo ta baarı dı, “Lele n sıba a baarı dı seŋ yiwo wusie, dı Ŋmıŋ tʋnna ʋ malaka ʋ keŋ vʋarı mıŋ a nyıŋ Naaŋ Herodi nuusi me, ta bı vʋarı mıŋ a nyıŋ Juu vuosisi die dı yilinene dı ba yi mıŋ die wo mana mana ma ma.”
12 Die ʋ mıŋŋına naa wa, die ʋ ga Jɔɔn Maki nuŋ Meri tigiŋ. Die vuosi pam die lagısına mi a jʋʋsa Ŋmıŋ
13 Piita die dı ga kpaası sanʋarı ta havʋʋbiŋ wʋnyı die dı yine tʋntʋntʋ mi ta Roda die dı keŋ dı ʋ ye vuodieke dı kpaasınana wa.
14 Die ʋ mıŋŋına Piita lɔlıkʋ die dı yiwo nansıŋ die ʋ chıgı a yiŋŋi a ga ta ka yuori sanʋarı, a nata a baarı dı, “Piita zie sanʋarı tıŋ.”
15 Die ba balı wa dı, “Juo yııŋyaatı.” Ama die ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ a bala dı dı yiwo wusie. Die ba baarı dı, “Dı nan yiwo ʋ malaka.”
16 Ta Piita die dı ye ko a kpaasa sanʋarı, die ba ga yuori a ye wo, die dı yi be mamachi.
17 Die ʋ kɔtı ʋ nuuŋ dı ba tarı watı, ta balı ba tı Yɔmʋtieŋ dı yine die a vʋarı wa a nyıŋ dansarıka ka sʋŋ. Ta die balı dı, “Nı balı Jemisi aŋaŋ Yisa dıdıısırı banıŋ ba wudieke dı yine.” A kʋaŋ chaaŋ ʋ nyıŋ mi a ga jigigaaŋ.
18 Die tuŋ dı vʋʋna sʋkʋʋŋ die dı faası mugisi sojasisi die dı gbarına wa. Die ba pıasa taŋ dı, “Bıa yine Piita wa?”
19 Naaŋ Herodi die dı yı nʋaŋ dı ba yaalı wa, ama die ba ka ye wo. Die wıa die ʋ vaa ba pıası gbıgbarıtıba wʋpıasıka ta die yi nʋaŋ dı ba kʋʋ ba.

Naa kʋaŋ chaaŋ, Naaŋ Herodi die dı nyıŋ Judia a sʋʋŋ ga Siisiria a die yi daraa ale mi.

Herodi kuŋ wıa

20 Herodi die dı jıı sınyıırıŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi; die wıa die ba lagıŋ taŋ dı ba ga ye wo. Die ba woliŋ ye Bilasitusi dı ʋ suŋŋi be, die ʋ yiwo vuodieke die dı yine naaŋ wa tigiri nyıŋkʋraha wʋnyı. Die ba keŋ ga Herodi jigiŋ a ga nıgı nııpɔɔŋ dı ʋ vaa sʋgıfıalıŋ bemme ba sʋnsʋŋ dama Taya aŋaŋ Sidoni die yese ba nyindiike a nyına naaŋ Herodi tıŋgbaŋ ma.
21 Die naaŋ Herodi die vʋarı daaŋ a zieŋ, die daarı dı tʋgına wa Herodi die dı yeegi ʋ naala nyiŋyeekikpııma, ta nyıŋ kalı ʋ naaŋ gbaŋtı mama ta balı wıa a yı vuosisi.
22 Die vuosisi die dı natı a baarı dı, “Ʊ lɔlıkʋ sıı sıba ŋmıŋ daa vuota.”
23 Lele wo mi Ŋmıŋ malaka die dı vaa yʋagıbıaŋ dı yigi wo, die ʋ nyuuti die dı suuli aŋaŋ gbarıtı a nyuo wo ʋ kpi dama die ʋ ka yi Ŋmıŋ kanıŋ jılıma ka mi.
24 Ama saŋka mi die vuosi pam die dı wʋŋ wıaha ta yi yada.
25 Saŋŋa dieke Banabasi aŋaŋ Sɔɔli die dı kpatına ba tʋʋmaha dieke die ba gana dı ba yiwo, die ba nagı Jɔɔn Maki a gʋtı ba ma a nyıŋ Jerusalemi a ga Antiyoku.

13

Ŋmıŋ Halıkasıka die dı vʋarına Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dene

1 Antiyoku ma, die Ŋmıŋ naazʋalıŋ aŋaŋ dıdagırıŋ bataŋ die bie wo Yisa dıdıısırıŋ sʋŋ: die ba yine Banabasi aŋaŋ Simiani (vuodieke die ba wasınana Daasɔbılıŋ), aŋaŋ Lusuśi, vuodieke dı nyına Sarene aŋaŋ Manani (vuodieke die ba lagıŋ na a wubi aŋaŋ Naaŋ Herodi die ba yine ballıbısı) aŋaŋ Sɔɔli.
2 Daaŋ kaanı die ba jıanna tı Yɔmʋtieŋ ta bɔbı nʋaha, Ŋmıŋ Halıkasıka die dı balı a yı ba dı, “Nı vʋarı Banabasi aŋaŋ Sɔɔli aŋ ba tʋŋ tʋŋ dieke wıa n wana ba wa dı ba tʋŋ wa.”
3 Naa kʋaŋ chaaŋ die ba bı bɔbı nʋa ta jʋʋsı Ŋmıŋ ta nagı ba nuusi a dıısı ba ma ta die taaŋ ba ba ga.

Saapurusi tıŋ wıa

4 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ Halıkasıka die dı tʋnna Banabasi aŋaŋ Sɔɔli wa dı ba ga tʋŋ ʋ tʋʋmaha, die ba sʋʋŋ ga Selusia ma a nagı haarıŋ a ga Salamasi, tıgıdieke die benne Saapurusi tıŋgbaŋ ma.
5 Die ba tʋgına Salamisi ma wa die ba ga juu Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ juone me a ga mʋʋlı Ŋmıŋ wıaha mi. Die Jɔɔn Maki die bie mi a yi ba susuŋŋiru.
6 Ka kʋaŋ chaaŋ die ba nyıŋ Salamisi ma ta die a dıa a tıaŋ ga tʋgı Pafosi. Mi die ba haarı daa wʋnyı die dı yine yuŋaŋvuoŋ ʋ saaŋ dı dı Bajaasusi, ta yi Juu vuodieke die dı gaanana vuosi dı ʋ yiwo Ŋmıŋ naazʋa.
7 Die ʋ yiwo tıŋgbaŋka mi jakʋʋŋ Sejusi Pɔɔlusi zʋa. Die jakʋʋrı die yiwo yıantieŋ ta die tʋŋ wa Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dı ba keŋ a balı Ŋmıŋ wıa aŋ ʋ wʋŋ.

8 Ama die yuŋaŋvuoke, vuodieke die dɪ
dine Elimasi Giriiki jabalɪkɪŋ ma wa die ka
saagɪ a yɪ ba: ta die mɪa dɪ ʋ kagɪ jakʋʋrɪ
aŋ ʋ daa keŋ yi Yisa yada.
9 Womi die Ɲmɪŋ Halɪkasɪ die dɪ suuli
Sɔɔli vuodieke die dɪ bɪna a dɪ Pɔɔli, die ʋ
daansɪ yuŋaŋvuoke die
10 ta balɪ wa dɪ, "Fʋnɪŋ fʋ yiwo Sitaani
bʋa ta bɪ yi tʋnvɪɪna mana dataaŋ ta suuli
aŋaŋ wʋbɪatɪ yiri yiri mana, ta mɪa saŋŋa
mana dɪ fʋ tarɪgɪ Ɲmɪŋ wusie wʋbalɪkaha
a yi ŋmɪnchɪbɪsɪ.
11 Lele Ɲmɪŋ baa ʋ datɪ fʋ tɪbɪŋ ta vaa
fʋ yɪɪŋ ta kaaŋ dɪ yese daraa ale."
Lele womi die mɪɪlɪgɪsɔbɪlɪŋ dɪ nan daa
wa nine me ta ʋ dɪ dɪa a gaba a yaala
vuodieke dɪ baaŋ nan yigi ʋ nuuŋ me.
12 Die jakʋʋrɪ dɪ yene wudieke dɪ yine
wo, die ʋ yi Yisa yada, dama die dɪ faasɪ
yiwo mamachi aŋaŋ wudieke ba dagɪnana
yaa gamma tɪ Yɔmʋtieŋ ma wa.

Antiyoku dieke dɪ benne Pisidia tɪŋgbaŋ ma wɪa

13 Naa kʋaŋ chaaŋ die Pɔɔli aŋaŋ ʋ
chanchaalɪba die dɪ nagɪ haarɪŋ a nyɪŋ
Pafosi me a ga Pega dɪ benne Pamifilia
tɪŋgbaŋ ma, mi die Jɔɔn Maki dɪ vaa ba
ta yiŋŋi ga Jerusalemi.
14 Die ba nyɪŋ Pega a tɪaŋ ga Antiyoku dɪ
benne Pisidia tɪŋgbaŋ ma. Die davʋʋsɪkɪrɪ
daarɪ die ba ga juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me
a sʋʋŋ kalɪ.
15 Die ba karɪnna Mosisi mɪraha sʋŋ
aŋaŋ Ɲmɪŋ naazʋalɪba maagɪkʋ sʋŋ
a kpatɪ wa, Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku sʋŋ
nyɪŋkʋraha dɪ balɪ ba dɪ, "Tɪ nɪmballɪ,
dɪɪ yi nɪ yaa wʋvɪɪna a baaŋ nan balɪ yɪ
vuosisi gie nɪ balɪ."
16 Womi Pɔɔli die dɪ hagɪ zie ta a kɔtɪ ʋ
nuuŋ ta piili a bala dɪ:
"Nɪnɪŋ Izara vuosi aŋaŋ vuodiekemba
mana dɪ jɪanna Ɲmɪŋ dieke Izara vuosi dɪ
jɪanna, nɪ wʋmma mɪŋ.
17 Tɪnɪŋ Izara vuosi Ɲmɪŋ die vʋarɪna
tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba a yi ba faasɪ dala saŋŋa
dieke die ba benne Ijipiti me a yi chaamba
wa. Wʋnɪŋ Ɲmɪŋ die vʋarɪna ba a nyɪŋ
mi aŋaŋ ʋ hagɪrɪŋ.
18 Ta die daansɪ ba bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa
saŋŋa dieke die ba benne hagɪrɪ ma, aŋaŋ
ba dene ka tuo ʋ nʋarɪ mana.
19 Die ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ chʋʋsɪ buurɪŋ
ayʋpɔyɪ die dɪ benne Keenani tɪŋgbaŋ ma
ta die vaa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi Izara vuosi
dɪ sɪɪ.
20 Wɪaha gie mana die yiye mɪŋ bɪna
kɔbɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ baŋɪsɪ-nʋ sʋnsʋŋ.
"Saŋŋa dieke ba sɪna tɪŋgbaŋka, Ɲmɪŋ
die dɪ yɪ ba nɪŋŋandɪsɪrɪŋ dɪ ba dii ba
nɪŋŋa a ga tʋgɪ saŋŋa dieke Ɲmɪŋ naazʋa
Samuli dɪ kenne.
21 Naa kʋaŋ chaaŋ die ba bɪ keŋ pɪasɪ
Ɲmɪŋ naazʋa Samuli dɪ ʋ yɪ ba naaŋ, die
wɪa, Ɲmɪŋ die dɪ vʋarɪ Sɔɔli, Kisi bʋa
vuodieke dɪ nyɪna Benjamani buurɪŋ ma
dɪ ʋ yi ba naaŋ. Die ʋ yiwo ba naaŋ bɪna
baŋɪsɪ-nɪɪsa.
22 Die Ɲmɪŋ dɪ keŋ wuuri ʋ naarɪ ta vaa
Davidi dɪ dii naarɪ. Naa die Ɲmɪŋ dɪ balɪ
yaa gamma Davidi ma dɪ, 'Davidi, Jese bʋa
wa yine daa dieke chanchaalɪŋ n yaalala,
ʋ yie wudieke mana n yaalala dɪ ʋ yi.'
23 Ɲmɪŋ die dɪ yɪ nʋaŋ dɪ Davidi haagɪsɪ
ma vuoŋ wʋnyɪ bala ʋ keŋ a gbatɪ Izara
vuosi a taaŋ, wʋnɪŋ vuoke mi yine Yisa.
24 Ama Jɔɔn die dɪ wolɪŋ keŋ a mʋʋlɪ a
yi Izara vuosi mana dɪ ba vaa ba tʋmbɪatɪ
aŋ ʋ sɪɪ ba Ɲmɪŋ nyaabʋ, ka kʋaŋ chaaŋ
Yisa die dɪ wa keŋ.
25 Die Jɔɔn tʋʋmaha die dɪ gbine kpatɪŋ
die ʋ pɪasɪ vuosisi dɪ, 'Mɪnɪa nɪ yile dɪ yi
ye? N ka yi Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪŋ Masia wa.
Nɪ wʋmma, wʋnɪŋ ʋ baa ʋ keŋ wo n kʋaŋ
chaaŋ ta maŋ ka mʋ dɪ n vʋarɪ ʋ nɪɪra
gbaŋ.'
26 "Lele, nɪnɪŋ Abarahami haagɪsɪ aŋaŋ
nɪnɪŋ vuodieke dɪ kana ka yi Juu vuosi
ta bie giena a jɪama Ɲmɪŋ, nɪ wʋmma
wudieke Ɲmɪŋ dɪ yɪna tɪ dɪ ka daga tɪ baaŋ
nan yi die a ye gbatɪtaanɪŋ dama ka yiwo
vuoŋ mana sɪɪtɪ.
27 Die vuodiekemba die dɪ benne
Jerusalemi ma aŋaŋ ba nyɪŋkʋraha die ka
sɪba a baarɪ dɪ Yisa yine Gbɪgbatɪtaantʋ
wa, ta ka bɪ sɪba Ɲmɪŋ naazʋalɪba
wʋbalɪkaha ba ŋaana karɪma davʋʋsɪkɪŋ
daaŋ mana wa chɪaŋ. Die wɪa die ba balɪ
a chʋʋsɪ wa sɪba Ɲmɪŋ naazʋalɪba die dɪ
bala die wo.
28 Aŋaŋ die ba kana a ka ye wudieke ʋ
yine a chʋʋsɪ wa ta mʋ dɪ ba kʋʋ wa wa
mana, ama die ba balɪ a yɪ Paliti dɪ ʋ yi ba
kʋʋ wa.
29 Die ba yine wo wudiekemba mana
Ɲmɪŋ gbaŋkʋ dɪ bala yaa gamma ʋ ma
wa a kpatɪ wa, die ba nagɪ wa a keŋ sʋʋŋ
dagarɪkʋ ma a nagɪ wa a ga sʋʋŋ dʋaŋ
vɔrɪŋ ma.
30 Ama ta Ɲmɪŋ die dɪ sʋgɪrɪ wa kumbu
me.
31 Die ʋ nyɪŋ vuodiekemba die dɪ dɪna
ʋ kʋaŋ a nyɪŋ Galili a keŋ tʋgɪ Jerusalemi
wa jigɪŋ daraa pam. Lele banɪŋ ba wana
yi ʋ daansɪatielɪŋ vuosisi jigɪŋ.
32 Ɲmɪŋ die yɪ wa tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba nʋaŋ,
ta tɪ bie gie dɪ tɪ bala nɪ wʋvɪɪnaha,
33 dɪ ʋ seŋ yi he mɪŋ a yɪ tɪ tɪnɪŋ
vuodiekemba dɪ yine ba haagɪsɪ aŋaŋ ʋ
sʋgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kumbu me wo. Die
Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ, yɪla die dɪ gʋtɪna bule
wa ma dɪ wʋnɪŋ Ɲmɪŋ dɪ baarɪ dɪ,
'Fʋnɪŋ fʋ yine n Bʋadembiŋ,

ta jinne n nan dagɪ vuosi dɪ n seŋ yiwo
fʋ Chʋa.'
34 Ta Ɲmɪŋ die dɪ bɪ baarɪ dɪ ʋ nan sʋgɪrɪ
Yisa kuŋ me ta ʋ kaaŋ bɪ kpi bɪbra. Sɪba
Ɲmɪŋ die dɪ bala dɪ, 'N nan yɪ nɪ nʋaŋ kasɪ
dieke gbaŋ gbaŋ die n yɪna Davidi wo.'
35 Ta yɪlaha gbaŋkʋ sʋŋ bɪbra Davidi die
balɪ Ɲmɪŋ dɪ, 'Fʋ kaaŋ vaa fʋ Vuokasɪ wa
nyɪŋgbanɪŋ hʋʋgɪ vɔrɪŋ ma.'
36 Die Davidi dɪ benne ʋ mɪsɪ ma wa die ʋ
dɪ wa Ɲmɪŋ. Die ʋ kpine wo ba guu wo ba
buurɪŋ vuota jigiguusikiŋ ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ
dɪ hʋʋgɪ.
37 Ama Ɲmɪŋ die sʋgɪrɪ wa Yisa a nyɪŋ kuŋ
me ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ die dɪ ka hʋʋgɪya.
38 Die wɪa n nɪmballɪ, n yaala nɪ sɪmma
dɪ dɪɪ yi nɪ yi Yisa yada Ɲmɪŋ nan nagɪ nɪ
wʋbɪatɪ a chaa nɪ. Ama Mosisi mɪraha nɪŋ
kaaŋ bɪagɪ a gbatɪ nɪ a nyɪŋ nɪ wʋbɪatɪ ma.
39 Ama vuodieke mana dɪ yine Yisa yada
ye wo gbatɪtaanɪŋ a nyɪŋ bɪaŋ ma.
40 Nɪ sɪmma dɪ wudieke Ɲmɪŋ naazʋalɪba
dɪ bala wa da keŋ yi nɪ. Die ba baarɪ dɪ,
41 'Wʋmma, nɪnɪŋ kalinbaantieliŋ, vaa a
ka yi nɪ mamachi aŋ nɪ kpi!
Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ vʋarɪnana Ɲmɪŋ
fala ha aŋaŋ ʋ bala wudieke wo
N nan yi wɪɪŋ nɪ yene bie nɪ mɪsɪ ma
ta nɪ kaaŋ tuo dii
dɪɪ yi vuoŋ dɪ keŋ dagɪ nɪ a chɪasɪ
gbaŋ.' "
42 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ
nyɪnana lagɪŋkʋ jigiri, vuosisi die dɪ jʋʋsɪ
ba dɪ ba viiri keŋ davʋʋsɪkɪrɪ daa dieke
dɪ kienene wo a faasɪ dagɪ ba wɪaha gie
bɪbra.
43 Die lagɪŋkʋ die dɪ hagɪna wa, Juu
vuosi pam aŋaŋ vuodiekemba die dɪ kana
ka yi Juu vuosisi ama ta tarɪgɪ ba jɪamɪŋ
ta dɪ Juu vuosi jɪaŋkʋ, die ba mana die
dɪdɪ Pɔɔli aŋaŋ Banabasi kʋaŋ. Die Pɔɔli
aŋaŋ Banabasi die dɪ kpaaŋ ba pam dɪ ba
kpaŋŋɪ ba gbaŋ a dɪa Ɲmɪŋ die aŋ ʋ chɪgɪ
ba zɔɔlɪŋ.
44 Kʋaŋ chaaŋ davʋʋsɪkɪrɪ daarɪ die dɪ
tʋgɪna die dɪ ko sɪɪ sɪba tɪka vuosi mana
die gana dɪ ba wʋŋ Ɲmɪŋ wɪaha.
45 Die Juu vuosi die dɪ yene kpɪkpaakʋ
die dɪ yi be sʋgɪyɔɔŋ pam. Die ba zɪa Pɔɔli
ta bala chʋʋsa wudieke mana ʋ balala.
46 Ama Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ wa a
faasɪ bala aŋaŋ sikimiŋ dɪ, "Dɪ yiwo talasɪ
dɪ tɪ woliŋ balɪ Ɲmɪŋ wɪaha a yɪ nɪnɪŋ Juu
vuosi ta wa balɪ vuogaasɪ. Ama nɪnɪŋ nɪ
zeti wɪaha mɪŋ ta bɪ yile dɪ nɪ ka mʋ aŋaŋ
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wɪa, die yine
tɪ vasa nɪ, ta gara vuodiekemba dɪ kana ka
yi Juu vuosi jigiŋ.
47 Dama nʋarɪ gie Ɲmɪŋ dɪ yɪ tɪ dɪ:
'Manɪŋ n vʋara fʋ mɪŋ dɪ fʋ yi chaanɪŋ
a yi vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosisi,
amʋ dʋnɪa mana ye gbatɪtaanɪŋ.' "
48 Die vuodiekemba die dɪ kana ka yi
Juu vuosi dɪ wʋnna naa wa, ba sʋgɪtɪ
dɪ fɪalɪ, ba bɪrɪ Ɲmɪŋ wʋbalɪkaha. Ta
vuodiekemba mana Ɲmɪŋ dɪ vʋarɪna dɪ ba
ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪkʋ dɪ yi Yisa
Masia yada.
49 Ta tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa wɪa die dɪ dɪa mi
tɪgɪsɪ mana mana.
50 Naa kʋaŋ chaaŋ Juu vuosisi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba dɪ ga tɪka dembisi dieke
dɪ yine vuokpɪɪma aŋaŋ hɔgʋkpɪɪma die
dɪ jɪanna Ɲmɪŋ ta ba yie ba jɪlɪma pam, a
vaa ba sɪnyɪɪrɪŋ dɪ hagɪ yaa gamma Pɔɔli
aŋaŋ Banabasi ma, ta piili yaala wɪa a yɪa
ba a yagɪ ba a nyɪŋ tɪŋgbaŋka mi lʋgɪŋ.
51 Die wɪa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ
kpaantɪ ba nataala taŋkɔlɪŋ a taaŋ tɪka
mi dɪ ka yi dagɪtɪ bɪaŋ a yɪ ba ta die ga
Yikonumi tɪŋ ma.
52 Ta Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ benne Antiyoku
ma wa die dɪ suuli aŋaŋ Halɪkasɪka aŋaŋ
sʋgɪfɪalɪŋ.

14

Yikonumi tɪŋ wɪa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dɪ kenne tʋgɪ
Yikonumi ma, die ba ga Juu vuosi Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juoŋ me a ga mʋʋlɪ Yisa wʋvɪɪna
mi sɪba die ba yine die Antiyoku ma wa, ta
vuosi pam die yi Yisa yada, bataŋ die yiwo
Juu vuosi bataŋ dɪaŋ dɪ yi vuodiekemba dɪ
kana ka yi Juu vuosi.
2 Ama ta Juu vuodiekemba dɪ kana ka yi
Yisa yada wa dɪ balɪ vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosisi dɪ ba da keŋ tuo dii, ta
die balɪ ba dɪ wudieke ba bala yaa gamma
Yisa ma ka yi wusie. Die wɪa vuodiekemba
die dɪ kana ka yi Juu vuosisi dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ
aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ benne mi wo.
3 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ bie mi daraa
pam ta die a faasɪ bala Yisa wɪa aŋaŋ
dembisi. Die Ɲmɪŋ die dɪ yɪ ba hagɪrɪŋ die
ba tʋŋ mamachi tʋʋma, ta die dagɪ dɪ ba
wɪaha yaa gamma ʋ zɔɔlɪnchɪgɪlaha seŋ
yiwo wusie.
4 Die tɪka vuosi die dɪ puo bule, bataŋ
die dɪ dɪɪ Juu vuosisi kʋaŋ ta bataŋ dɪaŋ
dɪdɪ tʋntʋntɪba kʋaŋ.
5 Die wɪa vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosi bataŋ aŋaŋ Juu vuosisi aŋaŋ ba
nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ bataŋ die dɪ saŋ dɪ ba yi
Pɔɔli aŋaŋ Banabasi bɪaŋ ta taa ba aŋaŋ
tana a kʋʋ.
6 Ama tʋntʋntɪba bale wo dɪ mɪŋŋɪna
wudieke dɪ yinene wo die ba maansɪ a
nyɪŋ chɪgɪ a ga Likaonia tɪŋgbaŋ ma. Die
ba ga wa Lisitira aŋaŋ Debe tɪgɪsɪ aŋaŋ
tɪŋkpaŋŋɪsɪ diekemba dɪ gbigine mi.
7 Mi die ba mʋʋlɪ Ɲmɪŋ wʋvɪɪnaha.

Lisitira aŋaŋ Debe tɪgɪsɪ wɪa

8 Lisitira ma daa wʊnyɪ die dɪ beri a yi
gbarɪgɪŋ a nyɪŋ ʊ ballɪbɪsɪ me ta ka bɪagɪ
chʊŋ.
9 Ta die kalɪ mi a wʊmma Pɔɔli
wʊbalɪkaha. Pɔɔli die dɪ daansɪ wa die a
ye dɪ ʊ yaa yada Yisa ma ta nan bɪagɪ ye
gbaamɪŋ.
10 Die wɪa Pɔɔli dɪ natɪ aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ,
“Hagɪ a zie fʊ nagɪsɪ ma!” Daa wa die dɪ
hagɪ a yugi a zie ta piili a chʊŋ gilime.
11 Die kpɪkpaakʊ dɪ yene wudieke Pɔɔli
dɪ yine wo, ba piili a nata ba gbaŋ gbaŋ
jabalɪkɪŋ ma dɪ, “Tɪ ŋmɪnaha bɪrɪŋ wa
vuota a keŋ sʊʊŋ tɪ jigiŋ.”
12 Womi vuosisi die dɪ yi Banabasi saaŋ
dɪ Zusi ta Pɔɔli dɪaŋ dɪ Hemisi dama die ʊ
yine vuodieke dɪ balla wʊbalɪkaha.
13 Die Zusi jɪamɪŋ juoku die zie gbigi wo
sanʊa dieke dɪ kenne juu tɪka sʊŋ, die ka
bʊkaabɪtʊ aŋaŋ kpɪkpaakʊ dɪ yaa naarasɪ
aŋaŋ tɪɪwute a keŋ mi dɪ ba yi kaaba a yɪ
Banabasi aŋaŋ Pɔɔli.
14 Ama Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dɪ
wʊnna ba bala ba yi wudieke wo, die ba
chɪɪrɪ ba nyinyeeke aŋaŋ sʊgɪchʊʊsɪŋ ta
chɪgɪ juu kpɪkpaakʊ sʊŋ a nata dɪ:
15 “Bɪa nɪ yie die? Tɪ yiwo vuota sɪba
nɪnɪŋ! Tɪ keŋ wo gie dɪ tɪ mʊʊlɪ Yisa
wʊvɪɪnaha aŋ nɪ chɪgɪ nyɪŋ wʊtɔgɪtɪ gie
me a keŋ Nabidie Ŋmɪŋ jigiŋ, vuodieke
dɪ naanna arɪzanna aŋaŋ tɪŋgbaŋ aŋaŋ
nyaakpɪɪbʊ aŋaŋ nyindiekemba mana dɪ
benne a sʊŋ.
16 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa Ŋmɪŋ die
vaa buuriŋ mana dɪ yie ba dʊŋŋʊ.
17 Ama saŋŋa gie ʊ daga dɪ ʊ seŋ beri
mɪŋ aŋaŋ wʊvɪɪŋ diekemba ʊ yinene wo;
ʊ yɪnana nɪ nɪɪŋ a nyɪna ŋmɪŋsikpeŋ ta
vasa nyinti dɪ bɪrɪma, a yie nɪ nyindiike ta
vasa nɪ sʊgɪtɪ dɪ fɪala.”
18 Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dɪ bala
wudieke wo mana yɔrɪ, die dɪ hagɪrɪ mɪŋ
dɪ ba kagɪ ba dɪ ba da yi kaaba a yɪ ba.
19 Ka kʊaŋ chaaŋ die Juu vuosi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ bataŋ die dɪ nyɪŋ Antiyoku
dieke dɪ benne Pisidia tɪŋgbaŋ ma aŋaŋ
Yikonumi a keŋ balɪ a yiŋŋi kpɪkpaakʊ
sʊgɪtɪ ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ Pɔɔli. Ta die
taa wa tana a datɪ wa nyɪŋ tɪka lʊgɪŋ ta
yile dɪ ʊ kpiye mɪŋ.
20 Ama Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ keŋ taaŋ
a giliŋ wo die ʊ keŋ hagɪ zie a yiŋŋi ga
tɪka sʊŋ. Ka tʊnvʊʊsa die wʊnɪŋ aŋaŋ
Banabasi dɪ nyɪŋ ga Debe ma.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dɪ yiŋŋine ga Antiyoku dɪ benne Siria tɪŋgbaŋ ma dene

21 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dɪ mʊʊlɪ Yisa
wʊvɪɪnaha Debe ma ta die ye vuosi pam ba
yi Yisa yada. Womi die ba yiŋŋi ga Lisitira
a nyɪŋ mi ga Yikonumi ta bɪ nyɪŋ mi a ga
Antiyoku dɪ benne Pisidia ma.
22 Die ba kpaaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba ta jʊʊsɪ
ba dɪ ba ko yi yada dene. Die ba balɪ ba
dɪ, “Dɪ mʊ tɪ tuoli wahala ta ye juu Ŋmɪŋ
naarɪ ma.”
23 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ vʊarɪ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba lagɪmɪŋ
lagɪmɪŋ mana ma. Womi die ba bɔbɪ
nʊa a jʊʊsɪ Ŋmɪŋ dɪ Ŋmɪŋ suŋŋi
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba mi.
24 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ daagɪ
Pisidia tɪŋgbaŋ ma a ga Pamifilia tɪŋgbaŋ
ma,
25 mi die ba mʊʊlɪ Yisa wɪaha Pega tɪŋ
ma. Womi die ba sʊʊŋ ga Atalia ma,
26 ta die a wa nyɪŋ mi a nagɪ haarɪŋ
a yiŋŋi ga Antiyoku dɪ benne Siria ma.
Mi die Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ die wɔŋ nagɪ ba yi
Ŋmɪŋ nuusi me dɪ ʊ suŋŋi be ba tʊʊma
ma. Ta lele ba wa tʊŋ tʊʊmaha kpatɪ mɪŋ.
27 Die ba kenne a tʊgɪ Antiyoku wa die ba
lagɪsɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba mana. A die a balɪ
ba wudieke mana Ŋmɪŋ dɪ suŋŋine be ba
yi, aŋaŋ ʊ yuorine sieŋ a yɪ vuodiekemba
dɪ kana ka yi Juu vuosi dɪ ba yi Yisa yada
a yi ʊ dɪdɪɪsɪrɪŋ dene.
28 Ama die ba wɪarɪ mi aŋaŋ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba a yʊasɪ.

15

Tʊntʊntɪŋ aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nyɪŋkʊra lagɪmɪŋ wɪa

1 Saŋŋa mi vuosi bataŋ die dɪ nyɪŋ Judia
ma a keŋ Antiyoku ma a die a piili a
daga Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ ba kaaŋ bɪagɪ ye
gbatɪtaantɪŋ sie ba gobi ba kɔla sɪba Mosisi
die dɪ dagɪna dene wo.
2 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi aŋaŋ ba die dɪ
faasɪ a nɪgɪ nɪnhagɪrɪŋ pam yaa gamma
wɪɪrɪ gie ba dagɪnana wa, die ba vʊarɪ
Pɔɔli aŋaŋ Banabasi aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
bataŋ a tʊŋ ba Jerusalemi ma dɪ ba
ga ye Yisa tʊntʊntɪba aŋaŋ ʊ dɪdɪɪsɪrɪŋ
nyɪŋkʊraha yaa gamma wɪɪrɪ gie wɪa.
3 Die vuodiekemba Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ
tʊnna wa die dɪ daagɪ Fonisia aŋaŋ
Samaria a bala yɪa Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ
benne mi dɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosi bataŋ tarɪgɪ wa ba beriŋ a bɪrɪŋ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ. Wɪɪrɪ gie die dɪ yi Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba sʊgɪfɪalɪŋ pam.
4 Die ba gana a ga tʊgɪ Jerusalemi wa die
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba aŋaŋ tʊntʊntɪba aŋaŋ ba
nyɪŋkʊra die dɪ tuo be chaantɪ. Die wɪa
Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ balɪ ba wudieke
mana Ŋmɪŋ dɪ suŋŋine be ba tʊŋ.
5 Ama Farasisi bataŋ die dɪ yine Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ die dɪ hagɪ zie a baarɪ dɪ, “Dɪ
yiwo talasɪ dɪ buuri gaasɪ dɪ yine Yisa yada
wa gobi ba kɔla ta bɪ dɪa Mosisi mɪraka.”

6 Die wɪa, die tʋntʋntɪba aŋaŋ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba nɪŋŋandɪɪsɪrɪba dɪ lagɪsɪ taŋ
dɪ ba daansɪ jabalɪkɪrɪ.
7 Die ba balɪ ka a yʋasɪ aŋaŋ taŋ, ta Piita
die dɪ keŋ hagɪ a baarɪ dɪ, "N zʋalɪŋ, nɪ
sɪba dɪ saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa Ŋmɪŋ die
vʋarɪ mɪŋ mɪŋ a nyɪŋ nɪ ma dɪ n mʋʋlɪ
Yisa wʋvɪɪnaha a yɪ vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosisi, amʋ ba nan wʋŋ ta yi
Yisa yada ta bɪrɪŋ ʋ dɪdɪɪsɪrɪŋ.
8 Ta Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ sɪbɪna vuota
sʋŋ die dɪ dagɪ dɪ ʋ tuo be mɪŋ ta yɪ ba
Halɪkasɪka sɪba die ʋ yɪna tɪ die wo.
9 Die Ŋmɪŋ die ka luge tɪnɪŋ aŋaŋ ba,
dama die ba yine Yisa yada wa wɪa, die
wɪa Ŋmɪŋ dɪ nagɪ ba tʋmbɪatɪ a chaa ba.
10 Bɪa nɪ yaala nɪ magɪsɪ Ŋmɪŋ? Bɪa
nɪ yaala nɪ yi buurigaasɪ diekemba dɪ
bɪrɪnna Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ pɔgɪlɪ mɪɪrɪ dieke
tɪnɪŋ aŋaŋ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ dɪ kana ka bɪagɪ
pɔgɪlɪ?
11 Ama tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa die chɪgɪ tɪ wa
zɔɔlɪŋ tɪ ye gbatɪtaanɪŋ tɪ yine wo yada wa
wɪa sɪba buurigaasɪ die."
12 Die vuoŋ mana die dɪ tarɪ ta wʋmma
Banabasi aŋaŋ Pɔɔli die dɪ balala yaa
gamma Ŋmɪŋ dɪ yɪna ba hagɪrɪŋ ba tʋŋ
mamachi tʋʋma a yɪ vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosi dene.
13 Die ba bala naa a kpatɪ, Jemisi die dɪ
baarɪ dɪ: "N nɪmballɪ, nɪ wʋmma mɪŋ!
14 Simoni Piita wɔŋ balɪ tɪ, Ŋmɪŋ dɪ
wolinne a ga vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosi jigiŋ a vʋarɪ bataŋ ba bɪrɪŋ ʋ
gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi dene.
15 Naa, Ŋmɪŋ naazʋalɪba wʋbalɪka die dɪ
dagɪ sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋtɪ ma dɪ,
16 'Naa kʋaŋ chaaŋ manɪŋ Nabidie Ŋmɪŋ
nan yiŋŋi a keŋ,
a keŋ mɪɪ Davidi tɪgɪdieke dɪ nanna
wa.
N nan mɪɪ ka a zie a nyɪŋ ka chʋʋsɪŋ ma
ta vaa ka hagɪrɪma bɪbra.
17 Ta vuota mana nan keŋ n jigiŋ
aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ kana ka
yi Juu vuosi ta maŋ wa dɪ ba yi n
vuosi wo.
18 Naa Nabidie Ŋmɪŋ die dɪ balɪ,
wʋnɪŋ vuodieke dɪ vana ba sɪba wɪɪrɪ gie
a nyɪŋ kʋrɪŋ ma wa.' "
19 Jemisi die dɪ bɪ balɪ a gʋtɪ dɪ, "Dɪ
yiwo manɪŋ n sʋŋanyile dɪ tɪ da mugisi
buurigaasɪsɪ dɪ yiŋŋine a dɪ Ŋmɪŋ sieŋ
aŋaŋ wudieke dɪ tʋana.
20 Ama dɪ mʋ dɪ tɪ maagɪ gbanɪŋ a balɪ
ba dɪ ba da keŋ dii jadiiki dieke ba kaabɪna
a yi bugile, ta balɪ ba dɪ ba yigi ba gbaŋ
aŋaŋ daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma, ta
bɪ daa ŋɔbɪma dɔŋ diekemba ba ŋmʋna
kʋʋ ta daa bɪ ŋɔbɪma zɪŋ.
21 Mosisi mɪraha nɪŋ, ba karɪŋ ha mɪŋ
Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me davʋʋsɪkɪrɪ daaŋ
mana kʋrɪŋ ma wa, ta mʋʋlaha tɪŋ mana
ma."

Die ba maagɪna gbanɪŋ a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi dene

22 Die wɪa die tʋntʋntɪba aŋaŋ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
mana die dɪ yigi zieŋ dɪ ba vʋarɪ dembisi
bataŋ aŋ ba dɪa Pɔɔli aŋaŋ Banabasi a
ga Antiyoku. Die ba vʋarɪ wa Silasi aŋaŋ
Judasi vuodieke saaŋ dɪ bɪna yi Basabasi,
vuosi bale wa gie die yiwo Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ bataŋ ba yɪa jɪlɪma.
23 Die ba maagɪ wa gbanɪŋ dɪ:
Tɪnɪŋ Yisa tʋntʋntɪba aŋaŋ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ maagɪna
gbaŋkʋ gie a waasa nɪnɪŋ tɪ nɪmballɪ
diekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta
bie Antiyoku aŋaŋ Siria aŋaŋ Silisia ma
mana.
24 Tɪ wʋŋya dɪ tɪ vuosi bataŋ keŋ nɪ
jigiŋ, a balɪ wɪa ataŋ dɪ mugisi nɪ pam
ta chʋʋsɪ nɪ sʋgɪtɪ, ama tɪnɪŋ tɪ ka tʋŋ
ba nɪ jigiŋ.
25 Die wɪa tɪ mana dɪ lagɪsɪ a saagɪ
dɪ tɪ vʋarɪ dembisi bataŋ a tʋŋ ba aŋaŋ
tɪ nɪmballɪ choti Banabasi aŋaŋ Pɔɔli nɪ
jigiŋ.
26 Vuosi gie, Judasi aŋaŋ Silasi, yiwo
vuodiekemba die dɪ nagɪna ba mɪsɪ a dʋaŋ
talɪma tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wɪaha gie
wɪa.
27 Judasi aŋaŋ Silasi nan bɪ balɪ nɪ ka
chɪaŋ, wudiekemba tɪ maagɪnana wa.
28 Ŋmɪŋ Halɪkasɪka die dagɪ tɪ mɪŋ dɪ
tɪ da keŋ nagɪ mɪrɪ gaasɪ a gʋtɪ nɪ bɪbra.
29 Wudieke dɪ kana ka mʋ dɪ nɪ yi
wʋnna: Nɪ da keŋ a dii jadiiki dieke mana
ba nagɪna a yi kaaba a yɪ bugile, nɪ da
keŋ ŋɔbɪ zɪŋ, nɪ da keŋ ŋɔbɪma dɔŋ dieke
ba ŋmʋna kʋʋ, ta bɪ yigi nɪ gbaŋ aŋaŋ
daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma ma. Dɪɪ
yi nɪ dɪ wɪaha gie, dɪ nan dɪ vɪɪna a yɪ nɪ.
A mana wonde.
30 Die ba tʋŋ ba, ba sʋʋŋ ga Antiyoku, mi
die ba lagɪsɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba mana ta nagɪ
gbaŋkʋ a yɪ ba.
31 Die vuosisi dɪ karɪŋ gbaŋkʋ gie, ba
sʋgɪtɪ die dɪ fɪalɪ aŋaŋ ka kpaŋŋɪsɪna ba
dene wo.
32 Die Judasi aŋaŋ Silasi, vuodiekemba
dɪ yine Ŋmɪŋ naazʋalɪŋ die bie ba jigiŋ a
yʋasɪ ta die a balɪ wɪa pam a kpaŋŋɪsɪ ba
ta yi ba yada dɪ bɪ hagɪrɪ a gʋtɪ.
33 Die ba bie mi a yʋasɪ, ka kʋaŋ chaaŋ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba dɪ benne mi wo dɪ taaŋ ba
dɪ ba waasɪ tigiŋ, ba yiŋŋi ga vuodiekemba
dɪ tʋnna ba jigiŋ. ((
34 Ama ta Silasi die dɪ wɪarɪ mi.))
35 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi gbaŋ die dɪ
yʋasɪ Antiyoku ma, mi banɪŋ aŋaŋ vuosi

pam die dı daga ta mʋʋla tı Yɔmʋtieŋ Yisa
wıa a yıa vuosi.

Pɔɔli aŋaŋ Banabasi puole wıa

36 Die dı yʋasına bıta Pɔɔli die dı balı yi
Banabasi dı, “Vaa aŋ tı yiŋŋi ga a kaagı
tı Yisa dıdıısırı diekemba dı benne tıgı
diekemba mana die tı mʋʋlına tı Yɔmʋtieŋ
Yisa wıaha a ye ba sına dene.”
37 Banabasi die dı yaala ʋ nagı Jɔɔn Maki
a gʋtı ba ma aŋ ba ga.
38 Ama Pɔɔli die ka yaala dene dama
Maki die ka kpatı tʋʋmaha aŋaŋ ba ta die
vaa ba Pamifilia ma ta yiŋŋi kuli.
39 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi dı nıgı
nınhagırıŋ ta die puo taŋ. Banabasi die dı
nagı Maki ba nagı haarıŋ a ga Saapurusi.
40 Ta Pɔɔli dıaŋ dı nagı Silasi ta Yisa
dıdıısırıba die dı nagı ba yi Ɲmıŋ nuusi
me dı Ɲmıŋ suŋŋi be.
41 Die ba chʋŋ daagı Siria aŋaŋ Silisia
chaaŋ ma a kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba.

16

Timoti die dı tʋnna aŋaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi dene

1 Ka kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dı
yiŋŋi ga Debe aŋaŋ Lisitira ma, mi die ba
haarı Yisa dıdıısırʋ wʋnyı ba wasınana
Timoti. *Ʊ* nuŋ gbaŋ die yiwo Yisa dıdıısırʋ.
Die ʋ nuŋ wo yiwo Juu vuoŋ ta ʋ chɔɔŋ dı
yi Giriiki vuoŋ.
2 Die Yisa dıdıısırıba die dı benne Lisi-
tira aŋaŋ Ikonumi ma wa die dı balı
wʋvıına yaa gamma Timoti ma.
3 Pɔɔli die dı yaala ʋ nagı Timoti a gʋtı
ʋ ma aŋ ba dıa ʋ dıasısı, die wıa die ʋ
gobi ʋ kɔlı. Die ʋ yi wo die dama Juu
vuodiekemba die dı benne mi chaakʋ die
sıba a baarı Timoti chɔɔŋ yiwo Giriiki
vuoŋ.
4 Die ba dına dıdıa tıgısısı, die ba
bala a yıa Yisa dıdıısırıba mırı diekemba
Yisa tʋntʋntıba aŋaŋ Yisa dıdıısırıba
nyıŋkʋraha dı benne Jerusalemi ma wa dı
ziene wo, ta die balı ba dı ba dıa ha.
5 Die wıa Yisa dıdıısırıba yada die dı
gʋtı ta die daaŋ mana vuosi pam dı yie
yada a gʋta Yisa dıdıısırıba ma.

Pɔɔli dı kana ka gʋrıya ta daansı dene

6 Die Pɔɔli aŋaŋ ʋ zʋalıba die dı dıa a
daagı Firigia aŋaŋ Galasia chaakʋ, ama
Ɲmıŋ Halıkasıka die ka vaa ba balı Yisa
wıa Asia tıŋgbaŋ ma.
7 Die ba gana ga tʋgı Misia, die ba mıa dı
ba juu Bitinia tıŋ ma, ama Yisa Halıkasıka
die ka yı ba sieŋ.
8 Die wıa die ba daagı Misia ma a sʋʋŋ
ga Tiroasi ma.
9 Dınıŋ daarı yuku mi, Pɔɔli die dı
ye ʋ daansa ma vuoŋ wʋnyı dı nyına
Masedonia a keŋ zie a jʋʋsa wa dı, “Keŋ
Masedonia ma a keŋ suŋŋi tı!”
10 Pɔɔli daansaha kʋaŋ chaaŋ, die tı
gɔmısı lagı lagı dı tı nyıŋ ga Masedonia,
dama die tı ye a baarı Ɲmıŋ balı tı dı
tı ga Masedonia chaakʋ a ga mʋʋlı Yisa
wʋvıınaha a yıma vuosi mi.

Lidia die dı yine yada dene

11 Die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Tirosi a
daagı ga Samotirasi, ka tʋnvʋʋsa die tı ga
Niipolisi. Mi die tı vaa haarıkʋ,
12 ta nyıŋ mi a ga Filipi me, jigidieke die
dı yine tıgıkpııŋ Masedonia tıŋgbaŋ ma.
Die ka yiwo Romani vuosi sııtı. Die tı yi
daraa a ŋmına mi.
13 Ka davʋʋsıkırı daarı die tı nyıŋ tıka
sʋŋ a ga jigidieke dı gbigine mʋgırı, die tı
yile dı Juu vuosi Ɲmıŋ jʋʋsıŋ jigiŋ nan dı
bie mi. Ta die sʋʋŋ kalı a bala wıa aŋaŋ
hɔgʋ diekemba dı kenne mi wo.
14 Ba wʋnyı saaŋ die yine Lidia, die ʋ
nyıŋ wa Tiatira tıŋ ma ta yaa garıŋmını
diekemba dı yalla ligire pam a daa ta die
bı yi vuodieke dı jıanna Ɲmıŋ. Ɲmıŋ die
yuori ʋ sʋŋ dı ʋ wʋŋ wudieke Pɔɔli dı
balala wa.
15 Die tı sıı wʋnıŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi
Ɲmıŋ nyaaŋ. Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ jʋʋsı tı dı,
“Dıı yi nı sıba dı n seŋ yi tı Yɔmʋtieŋ yada
aŋaŋ wusie nı keŋ a bemme n tigiŋ.” Die
tı saagı ʋ jʋʋsıkʋ.

Ba kparına Pɔɔli aŋaŋ Silasi dansarıka ma dene

16 Daaŋ kaanı die tı keŋ bı gara Ɲmıŋ
jʋʋsıŋ jigiŋ, a tuoli havʋʋbiŋ wʋnyı dı
yine yɔmʋ. Die ʋ yaa wa jımbıaŋ ʋ ma
ka yıa wa hagırıŋ ʋ bıagı bala soriŋ daaŋ
wıa. Die ʋ yie naa a yese ligire pam a yıa
ʋ tieliŋ.
17 Havʋʋbike gie die dıdı Pɔɔli aŋaŋ
tı kʋaŋ a nata ŋmıŋsikpeŋ a bala dı,
“Dembisi gie yiwo Nabidie Ɲmıŋ dı benne
ŋmıŋsikpeŋ wo tʋntʋntıŋ. Ba bala nı
wudieke nı baaŋ yi a ye gbatıtaanıŋ.”
18 Die ʋ ko bala naa daraa pam. Ka kʋaŋ
chaaŋ Pɔɔli die dı keŋ jıı sınyıırıŋ a yiŋŋi
a balı yi jımbıakʋ dı, “Yisa Masia saaŋ
ma, n yı fʋ nʋaŋ, nyıŋ ʋ ma!” Lele womi
jımbıakʋ die dı nyıŋ ʋ ma.
19 Die ʋ tielibe dı yene dı sie dieke ba
nagına yese ligirehe chʋʋsıya wa die ba
yigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi a datı ba ga sarıya
diile jigiŋ.
20 Die ba balı a yı Romani nyıŋkʋraha
dı, “Dembisi gie yiwo Juu vuosi ta yaala
ba chʋʋsı tı tıka.
21 Ba daga tı wudiekemba tınıŋ Romani
vuosi dı kana ka mʋ dı tı yi.”
22 Die kpıkpaakʋ die dı benne me gbaŋ
die gʋtı a yaala ba nıgı Pɔɔli aŋaŋ Silasi.

Womi die Romani nyɪŋkʋraha die dɪ wuuri Pɔɔli aŋaŋ Silasi nyinyeeke ta yɪ nʋaŋ dɪ ba vɪɪrɪ ba aŋaŋ kpaasɪŋ.
23 Die ba faasɪna a vɪɪrɪ ba a kpatɪ wa, ba nagɪ ba a yi dansarɪka ma, ta die balɪ dansarɪka gbɪgbarɪtʋ wa dɪ ʋ mɪŋŋɪ gbara ba vɪɪnɪŋ.
24 Die gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ yi sɪba ba bala wa dene. Die ʋ nagɪ ba a yi dansarɪka sʋŋ saasaa ta bɔbɪ ba nagɪsɪ aŋaŋ chɔrɪma a yaa ga bɔbɪ dakʋʋlɪkpɪɪma juoku sʋŋ.
25 Sɪba yuŋ tanseese, Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ jʋʋsa Ɲmɪŋ ta chɪa yɪla a bɪra Ɲmɪŋ, ta ba dansarɪka jujuri taŋ dɪ wʋmma ba.
26 Lele wo mi tɪŋbaŋka die dɪ dɔŋ bʋnyɪ dansarɪka juoku chɪaŋ. Lagɪ lagɪ ka sanʋaha dɪ yuori ta chɔrɪmaha die dɪ kpaa kpaa dansarɪka jujuribe mana nuusi aŋaŋ ba nagɪsɪ ma ta nan.
27 Die dansarɪka gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ hagɪna a ye ta sanʋaha yuori ye wo, die ʋ yile dansarɪkaka jujuribe mana chɪgɪ bɪa mɪŋ. Womi die ʋ datɪ a vʋarɪ takoobi dɪ ʋ kʋʋ ʋ gbaŋ.
28 Ama ta Pɔɔli die dɪ faasɪ a natɪ dɪ, “Da keŋ a yi fʋ gbaŋ daŋŋa ta tɪ mana bie giena.”
29 Die gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ pɪasɪ a yaalɪ popoli a chɪgɪ juu dansarɪka sʋŋ ta sʋʋŋ gbirigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi nɪŋŋa ta ʋ nyɪŋgbanɪŋ mana dɪ cheeli.
30 Womi die ʋ dii ba nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɪŋ ta pɪasɪ ba dɪ, “Nyɪŋkʋra, bɪa maŋ nan yi a ye gbatɪtaanɪŋ?”
31 Ba yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Yi tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa yada, ta nan ye gbatɪtaanɪŋ, fʋnɪŋ aŋaŋ fʋ deŋ mana.”
32 Womi Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ balɪ wa aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ benne ʋ tigiŋ me Ɲmɪŋ wɪa.
33 Yuku mi gbaŋ gbaŋ die gbɪgbarɪtʋ wa die dɪ nagɪ ba a ga sugiri ba kʋjagaha, ka kʋaŋ chaaŋ die ba sɪɪ wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ tigiŋ vuosi mana Ɲmɪŋ nyaaŋ.
34 Ta die ʋ wa nagɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi a ga ʋ tigiŋ me a die yɪ ba nyindiike ba dii. Die wʋnɪŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana sʋgɪtɪ die dɪ fɪalɪ dama die ba wa yiwo Ɲmɪŋ yada.
35 Die ka tʋnvʋʋsa Romani nyɪŋkʋraha die dɪ tʋŋ ba susuŋŋiriŋ dɪ ba ga balɪ gbɪgbarɪtʋ wa dɪ ʋ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi ga.
36 Die gbɪgbarɪtʋ wa dɪ balɪ a yi Pɔɔli dɪ, “Nyɪŋkʋraha yɪ wa nʋaŋ dɪ n vaa fʋnɪŋ aŋaŋ Silasi ga yɔrɪ. Die wɪa nɪ gamma aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.”
37 Ama ta Pɔɔli die dɪ yiŋŋi balɪ a yɪ susuŋŋiribe dɪ, “Tɪ gbaŋ tɪ yiwo vuodiekemba Romani vuosi dɪ yɪna tɪ sieŋ,* ta Romani nyɪŋkʋraha die dɪ ka dii tɪ sarɪya ama ta vaa ba vɪɪrɪ tɪ aŋaŋ kpaasɪŋ yaalɪŋ ma, ta nagɪ tɪ a yi dansarɪka sʋŋ. Lele ba yile dɪ ba nan bɪagɪ a lɔbɪrɪ vʋarɪ tɪ a taaŋ? Aayɪ, ba kaaŋ bɪagɪ, sie ba keŋ gie ba gbaŋ gbaŋ a vʋarɪ tɪ.”
38 Die susuŋŋiribe dɪ gana a balɪ nyɪŋkʋraha wudieke Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ bala wa, die ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be.
39 Die wɪa die ba ga Pɔɔli aŋaŋ Silasi jigiŋ a ga nɪgɪ nuupɔɔŋ. Die ba dɪɪ ba nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɪŋ dansarɪka ka sʋŋ ta die balɪ ba dɪ ba jʋʋsa ba ba nyɪŋ tɪka sʋŋ.
40 Ta Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ nyɪŋ mi a ga Lidia tigiŋ me. Mi die ba ye Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ ta kpaaŋ ba ta wa nyɪŋ tɪka ma.

17

Tesalonika tɪŋ wɪa

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ dɪa a daagɪ Amifipolisi aŋaŋ Apolonia ma a ga tʋgɪ Tesalonika. Mi die Juu vuosi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ die dɪ beri.
2 Pɔɔli die dɪ ga juu juoku me ta jɪama Ɲmɪŋ sɪba ʋ ŋaana yie dene wo. Ta die nagɪ davʋʋsɪkɪrɪ daraa ataa a balɪ Ɲmɪŋ wɪa a yɪ vuosisi. Die ʋ nagɪ wa Ɲmɪŋ gbaŋkʋ,
3 a daga ba dɪ Masia wa mʋ ba kʋʋ wa mɪŋ, ama ʋ nan hagɪ kuŋ me. Pɔɔli dɪ balɪ ba dɪ Yisa wa yine Masia ka ʋ balala wa.
4 Die bataŋ die dɪ tuo Pɔɔli dɪ bala wudieke wo a dii ta die bɪrɪŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ a gʋtɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma. Die vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ama ta jɪama Juu vuosi jɪaŋkʋ bataŋ aŋaŋ hɔgʋkpɪɪma pam die dɪ tuo wɪɪrɪ dii.
5 Juu vuosi die dɪ yene dɪ vuosi pam gʋta Pɔɔli aŋaŋ Silasi ma wa, die ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ ba, die wɪa die ba lagɪsɪ vuotɔgɪtɪ nyʋkʋ jigiŋ a yi kpɪkpaaŋ. Die ba yie watɪ ta piili yaala waagɪŋ ta die ga a ligi daa wʋnyɪ ba wasɪnana Jasoni tigiŋ a yaala Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ ba vʋarɪ ba a yɪ vuosisi.
6 Ama die ba kenne ta ka ye be wo die ba yigi Jasoni aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ a yaa ba ga tɪka nyɪŋkʋra jigiŋ ta natɪ dɪ, “Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ dɪa a chʋʋsa tɪgɪsɪ. Lele ta wa keŋ giena
7 ta Jasoni dɪ tuo be chaantɪ ʋ tigiŋ me. Ba mana chʋʋsa naakpɪɪka mɪraha ta baarɪ dɪ naakpɪɪŋ wʋnyɪ benne ba wasa wa Yisa.”
8 Ba nyɪŋkʋraha aŋaŋ vuotamba dɪ wʋnna naa, die dɪ faasɪ mugisi be.
9 Die wɪa nyɪŋkʋraha dɪ vaa Jasoni aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba banɪŋ ba dɪ tuŋ ligire ta die ba vaa ba ba ga.

* **16:37 16.37** Dɪɪ yi Romani vuosi dɪ yɪ vuoŋ sieŋ, ba mɪraha ka saagɪya dɪ vuoŋ datɪ ʋ tɪbɪŋ, ta ye ka dii ʋ sarɪya.

Beria tɪŋ wɪa

10 Yuŋ die dɪ kenne a sibi, die Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ vaa Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ
nyɪŋ ga Beria ma. Die ba gana a ga tʋgɪ mi
wo ba ga juu Juu vuosi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ
me.
11 Beria vuosi die dɪ faasɪ yaala ba wʋŋ
Ɲmɪŋ wɪaha a tɪaŋ Tesalonika vuosisi. Die
ba wʋmma wɪaha aŋaŋ ba sʋgɪtɪ mana ta
die daaŋ mana ba karɪma Ɲmɪŋ gbaŋkʋ dɪ
ba ye dɪ wɪaha yiwo wusie.
12 Ba vuosi pam die dɪ yi yada a bɪrɪŋ
Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ. Giriiki hɔgʋkpɪɪma aŋaŋ
dembisi pam gbaŋ die dɪ yi Yisa yada.
13 Die Juu vuosi die dɪ benne Tesalonika
ma wa die dɪ wʋnna dɪ Pɔɔli bala Ɲmɪŋ
wɪa Beria ma wa die ba bɪ ga mi a piili a
bala chʋʋsa Pɔɔli a yɪa kpɪkpaakʋ ta vaa
ba jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ wa.
14 Lele womi Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ taaŋ
Pɔɔli aŋaŋ dembisi dɪ sʋʋŋ ga mʋgɪkpɪɪrɪ
chaaŋ ama Silasi aŋaŋ Timoti die dɪ wɪarɪ
a bie Beria ma.
15 Dembisi bataŋ die dɪ ga aŋaŋ Pɔɔli a
ga tʋgɪ Atensi ta die yiŋŋi aŋaŋ tʋntʋmɪŋ
a keŋ balɪ Silasi aŋaŋ Timoti dɪ ba keŋ
wʋnɪŋ Pɔɔli jigiŋ lagɪ lagɪ.

Atensi tɪŋ wɪa

16 Die Pɔɔli dɪ chɪɪsɪnana Silasi aŋaŋ
Timoti Atensi ma wa die ʋ sʋŋ dɪ faasɪ
chʋʋsɪ ʋ yene dɪ tɪka suuli wo aŋaŋ bugile.
17 Die wɪa die ʋ ga Juu vuosi jɪamɪŋ jigiŋ
a bala yɪa banɪŋ aŋaŋ vuodiekemba mana
dɪ jɪanna aŋaŋ ba. Ta daaŋ mana ʋ bala a
yɪa vuodiekemba ʋ haarɪna nyʋkʋ jigiŋ.
18 Bataŋ die yiwo Epikuriani aŋaŋ
Sitoyiki dɪdagɪrɪŋ ta die nɪga nɪnhagɪrɪŋ
aŋaŋ Pɔɔli. Bataŋ die dɪ baarɪ dɪ, "Bɪa
vuodieke dɪ bala dɪ ʋ yiwo sɪsɪbɪrʋ wa gie
dɪ yaala ʋ dagɪ?"
Ta bataŋ dɪaŋ die dɪ baarɪ dɪ, "Ʋ bala
tɪŋgbaŋ gaasɪ bugile wɪa." Die ba balɪ
wa naa dama Pɔɔli die bala Yisa aŋaŋ kuŋ
hagɪŋ wɪa.
19 Die wɪa die ba yaa wa a ga tɪka
nyɪŋkʋra lagɪmɪŋ jigiŋ ba wasɪnana
Aropagusi a baarɪ dɪ, "Balɪ tɪ fʋ
dagɪhaalɪkʋ chɪaŋ.
20 Tɪ wʋŋya fʋ bala wʋhaala a taŋ ta wa
yaala tɪ sɪmma a chɪasɪ."
21 (Dama Atensi vuosi aŋaŋ chaamba
dieke mana die dɪ benne mi die yaala ba
nagɪ ba saŋŋa mana a balɪma ta wʋmma
wʋhaala wɪa.)
22 Die Pɔɔli dɪ hagɪ zie lagɪŋkʋ nɪŋŋa a
baarɪ dɪ: "Atensi vuosi, n yeye dɪ nɪ yiwo
vuodiekemba dɪ jɪanna ŋmɪna pam aŋaŋ
nɪŋŋmɪna.
23 Dama n chʋnnana a gilime tɪka sʋŋ a
daansa jigidiekemba nɪ jɪanna wa, maŋ ye
kaabɪŋ koriŋ kaanɪ ba maagɪna ka ma dɪ,

'Ɲmɪŋ Dieke Tɪ Zɪna.'

Nɪ jɪama Ɲmɪnnɪ gie ta ka mɪŋŋɪ sɪba wa.
N yaala n balɪ nɪ mɪŋ ʋ wɪa.
24 Ɲmɪnnɪ gie naanna dʋnɪa aŋaŋ
nyindiekemba mana dɪ benne ka sʋŋ. Ta
yi ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie tieŋ
ta ka bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juone me vuota dɪ
nagɪna ba nuusi a mɪɪ.
25 Ʋ ka yaala suŋŋiŋ a nyɪna vuoŋ mana
jigiŋ, ʋ yɪnana vuota miivoli aŋaŋ voosiŋ
aŋaŋ jaaŋ mana.
26 Ɲmɪŋ die naaŋ wa vuota yiri yiri mana
a nyɪŋ chɔɔŋkʋbalɪmɪŋ ma ta vaa ba bie
tɪŋgbaŋka gie mana ma. Ʋ gbaŋ gbaŋ die
ʋ ziene saŋŋa dieke aŋaŋ jigidieke buuriŋ
mana dɪ baaŋ nan dɪ beri.
27 Ɲmɪŋ die yiwo naa amʋ tɪ nan yaalɪ ʋ
jigiŋ a ye wo, dama ʋ ka yʋa aŋaŋ tɪ wʋnyɪ
mana,
28 ta yɪa tɪ hagɪrɪŋ tɪ baaŋ dɪ beri ta dɪ dɪa
chʋŋ ta bɪ yi vuodiekemba tɪ yine. 'Tɪ yiwo
ʋ ballɪ', sɪba vuoŋ wʋnyɪ die dɪ bala die
wo.
29 Tɪ wana yi ʋ ballɪ naa tɪ ka mʋ tɪ yilime
dɪ ʋ sɪɪ sɪba buuŋ vuoŋ dɪ nagɪna salɪma
yaa taŋ mɪɪ. Ʋ ka sɪɪ sɪba jadieke vuota dɪ
yiline ta mɪɪ.
30 Saŋŋa dieke dɪ tɪanna wa ta vuosi die dɪ
ka sɪba Ɲmɪŋ wa, die ʋ ka naga ba taalɪ.
Ama lele wo ʋ baarɪ vuodieke mana dɪ
benne jigidieke mana vaa ba tʋmbɪatɪ ta
yiŋŋi keŋ ʋ jigiŋ.
31 Dama ʋ vʋarɪ wa daaŋ a zieŋ ʋ baaŋ
nan dii dʋnɪa vuosisi mana sarɪya aŋaŋ
wusie. Ta vʋarɪ Yisa dɪ ʋ dii sarɪya ka a
yɪ wa. Ɲmɪŋ dagɪ tɪ mɪŋ dɪ ka seŋ yiwo
wusie aŋaŋ ʋ sʋgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kuŋ me
wo."
32 Die ba wʋnna kumbu hagɪkʋ wa wɪa
bataŋ dɪ vʋara Pɔɔli fala ta bataŋ dɪ baarɪ,
"Tɪ yaala fʋ bɪ a balɪ die tɪ wʋŋ."
33 Die wɪa Pɔɔli die nyɪŋ lagɪŋkʋ jigiŋ.
34 Dembisisi bataŋ die dɪ ʋ kʋaŋ ta yi
Yisa yada. Ba sʋŋ die wone Diyonisusi die
ʋ yiwo Aropagusisi vuosi wʋnyɪ aŋaŋ hɔgʋ
dieke saaŋ dɪ dine Damerisi aŋaŋ vuosi
bataŋ.

18

Korinti tɪŋ wɪa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ nyɪŋ Atensi
ma a ga Korinti ma,
2 mi die ʋ haarɪ Juu daa wʋnyɪ ba
wasɪnana Akuyila ama die ba mɪɪrɪ wa wa
Pontusi ma, ta die nyɪŋ Itali aŋaŋ ʋ hɔgʋ
Pirisila, dama naakpɪɪŋ Kolodiawosi die yɪ
wa nʋaŋ dɪ Juu vuosi mana nyɪŋ Roma
tɪŋgbaŋ ma. Ta Pɔɔli die dɪ ga dɪ ʋ ye be,
3 ta die ye dɪ ba yiwo gbaŋwʋnsɪrɪŋ sɪba
ʋ gbaŋ gbaŋ. Die wɪa die ʋ wɪarɪ ba jigiŋ
ba lagɪsa tʋma.

4 Ta davʋʋsıkırı daaŋ mana Pɔɔli ŋaaŋ
ga wa Juu vuosisi Ɲmıŋ jıamıŋ juone me
a bala yıa Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasısı a
yaala ʋ tarıgı ba.
5 Ama Silasi aŋaŋ Timoti die dı nyına
Masedonia a keŋ kʋaŋ chaaŋ die ʋ nagı ʋ
saŋŋa mana a mʋʋla a yıa Juu vuosisi dı
Yisa yine Ɲmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wa.
6 Ka kʋaŋ chaaŋ die ba yiŋŋi a waga
wa ta zıa wa. Die wıa die ʋ kpaantı ʋ
nyinyeeke taŋkɔlıŋ a taaŋ ta balı ba dı,
“Dıı yi nı keŋ waarı nı miivoli, ka wa chii
wo nı sikpeŋ me. N nuuŋ bı wo mi. A nyıŋ
jinne yaa gamma sie n vaa nı ta ga mʋʋlı
Yisa wıaha a yı buurigaasısı.”
7 Die wıa die ʋ nyıŋ mi a ga daa wʋnyı
ba wasınana Titusi Jusitusi tigiŋ. Die ʋ ka
yi Juu vuoŋ ama ta jıama Ɲmıŋ ta ʋ tigiŋ
die dı gbigi Juu vuosi Ɲmıŋ jıamıŋ juoku.
8 Kirisipusi vuodieke die yine Ɲmıŋ
jıamıŋ juoku nıŋŋandıısırʋ die dı yi
Yisa yada, wʋnıŋ aŋaŋ ʋ deŋ mana; ta
vuodiekemba dı benne Korinti ma die dı
wʋŋ wıaha ta yi yada ta die ba sıı ba Ɲmıŋ
nyaabʋ.
9 Yuŋ kaanı Pɔɔli die dı daansı, ta Ɲmıŋ
dı baarı dı, “Da keŋ vaa ŋmaamıŋ yalla
fʋ, fʋnıŋ ko a mʋʋlıma n wıaha ta da keŋ
vaa,
10 dama n bie wo fʋ jigiŋ, vuoŋ wori a
baaŋ nan bıagı a yi fʋ daŋŋa, dama n yaa
vuosi pam tıka gie me.”
11 Die wıa Pɔɔli die dı bie mi biŋ aŋaŋ
chııtı ayʋaba a daga vuosisi Ɲmıŋ wıa.
12 Die saŋŋa dieke Galiwo die dı yine
Akaya tıŋgbaŋ jakʋʋrı, die Juu vuosi
nıŋŋandıısırıba bataŋ die dı lagısı a yigi
Pɔɔli ta die a yaa wa ga sarıya diile jigiŋ,
13 a ga baarı dı, “Daa wa gie mıa dı ʋ vaa
tı vuosisi jıama Ɲmıŋ sie dieke tı mırıka
dı kana ka yı sieŋ.”
14 Pɔɔli die baa ʋ balı wııŋ ta Galiwo dı
balı a yı Juu vuosisi dı, “Nı wʋmma, nınıŋ
Juu vuosi dı tıŋ yi daa wa dı yiwo wʋbıaŋ
n tıŋ nan wʋŋ a yı nı,
15 ama ka yine nınhagırıŋ yaa gamma
wʋbalıka aŋaŋ saara aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ
nı mıraha wıa nıŋ, n kaaŋ dii a die sarıya
nı gbaŋ gbaŋ nı wʋnsı wıırı.”
16 Ta die yagı ba a nyıŋ sarıya diilehe
juoku me.
17 Die wıa kpıkpaakʋ die dı yigi Sosete-
nesi vuodieke dı yine Ɲmıŋ jıamıŋ juoku
nıŋŋandıısırı wa a nıgı wa sarıya diile
juoku nıŋŋa, ama Galiwo baga die wo ba
ma.

Pɔɔli dı yiŋŋine keŋ Antiyoku dene

18 Pɔɔli die dı bie Korinti tıŋ ma aŋaŋ
Yisa dıdıısırıba daraa pam, ta die vaa ba
ta nagı Pirisila aŋaŋ Akuyila a gʋtı ʋ ma
ba nagı haarıŋ a dɔŋ gara Siria. Die ba
yaalala dı ba ga wa Pɔɔli die dı wɔŋ ʋ
sikpeŋ Senkiria ma dama die ʋ yı wa nʋaŋ
Ɲmıŋ nıŋŋa.
19 Die ba ga a tʋgı Efesusi, Pɔɔli die dı
vaa Pirisila aŋaŋ Akuyila mi. Ta die ga Juu
vuosi Ɲmıŋ jıamıŋ juoku ma ta die dı balı
Yisa wıa aŋaŋ vuosisi.
20 Die ba balı dı ʋ bemme ba jigiŋ a yʋası
ama die ʋ zeti.
21 Ama die ʋ taaŋ ba ta baarı dı, “Dıı yi
Ɲmıŋ dʋŋŋʋ n nan yiŋŋi keŋ nı jigiŋ.” Ta
die yiŋŋi keŋ juu haarıkʋ a ga.
22 Die ʋ kenne tʋgı Siisiria ma die ʋ tıaŋ
ga Jerusalemi a ga waası Yisa dıdıısırıba
mi ta sʋʋŋ ga Antiyoku,
23 die ʋ yi daraa ale mi, ta die nyıŋ mi a
ga Galasia aŋaŋ Firigia chaatı a suŋŋe Yisa
dıdıısırıba mana mi dı ba yada gʋtı.

Apolosi wıa

24 Die Juu daa wʋnyı die ba wasınana
Apolosi die dı keŋ Efesusi, die ba mıırı
wa wa Alekizandira tıŋ ma. Die ʋ yiwo
vuodieke dı sıbına balıŋ ta bı sıba Ɲmıŋ
gbaŋkʋ wıa pam.
25 Die ʋ mıŋŋı bʋgırı tı Yɔmʋtieŋ Yisa
wıaha, ta balı ha aŋaŋ sʋgıfıalıŋ pam. Ta
wudieke ʋ dagınana yaa gamma Yisa ma
wa die dı yi wusie, ama wudieke die ʋ
sıbına die yine Jɔɔn wʋbalıka yaa gamma
Ɲmıŋ nyaabʋ sııla wıa nyıına.
26 Apolosi die dı piili a bala Ɲmıŋ wıaha
Juu vuosi Ɲmıŋ jıamıŋ juoŋ me ta ka chıga
ŋmaamıŋ. Ama Pirisila aŋaŋ Akuyila die
dı wʋnna ʋ balıkʋ die ba nagı wa ga ba
tigiŋ a mıŋŋı a dagı wa sie dieke Ɲmıŋ dı
dagına dı tı dıaha.
27 Naa kʋaŋ chaaŋ die Apolosi die dı saŋ
dı ʋ ga Akaya ma, die wıa Yisa dıdıısırıba
die dı benne Efesusi ma dı maagı gbanıŋ
a yı Yisa dıdıısırıba die dı benne mi wo dı
ba tuo wo chaantı. Die ʋ gana a ga tʋgı mi
wo die ʋ suŋŋi vuodiekemba mana dı yine
yada Ɲmıŋ zɔɔlıŋ chıgıla wıa.
28 Die wʋnıŋ aŋaŋ Juu vuosisi die dı
faası nıgı nınhagırıŋ pam yaalıŋ ma ta die
ʋ nagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ wıa a dagı ba dı Yisa
yine Ɲmıŋ Vuovʋarıkırı Masia wa ta die
nyaŋŋı ba.

19

Pɔɔli die dı gana Efesusi ma dene

1 Die Apolosi die dı yene bie Korinti ma
wa, Pɔɔli nıŋ die dı ga Galasia aŋaŋ Firigia
chaatı a ga Efesusi. Mi die ʋ haarı Yisa
dıdıısırıŋ bataŋ.
2 Ta die pıası ba dı, “Die nı yine Yisa
yada wa die Halıkasıka keŋ nı ma mıŋ?”
Die ba yiŋŋi a baarı dı, “Aayı, tı ye ka
wɔŋ wʋŋ Ɲmıŋ Halıkasıka wıa.”
3 Pɔɔli die dı pıası dı, “Die nıŋ ba sına
nı Ɲmıŋ nyaabʋ wa chıaŋ?”

Ba yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Ba sɪɪ tɪ sɪba Jɔɔn
die dɪ ŋaana sɪa vuosi die wo.”
4 Pɔɔli die dɪ yiŋŋi baarɪ dɪ, “Jɔɔn die sɪa
vuosi Ɲmɪŋ nyaaŋ ka dagɪ dɪ ba chɪgɪ nyɪŋ
ba wʋbɪatɪ ma ta yiŋŋi keŋ Ɲmɪŋ jigiŋ.
Ama ta die a bɪ balɪ ba dɪ vuoŋ wʋnyɪ kieŋ
ʋ kʋaŋ chaaŋ dɪ ba yiwo yada. Yisa die
yine vuodieke Jɔɔn dɪ balala yaa gamma
wa.”
5 Die ba wʋnna naa wa, die ba sɪɪ ba
Ɲmɪŋ nyaabʋ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma.
6 Ta Pɔɔli die dɪ nagɪ ʋ nuusi a diisi ba
ma ta Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ keŋ a sʋʋŋ
ba ma, die ba bala nyɪŋbalɪkɪ haala, ta
bala wudiekemba dɪ nyɪnna Ɲmɪŋ jigiŋ.
7 Die ba yiwo sɪba dembisi baŋ aŋaŋ ale.
8 Pɔɔli die dɪ chʋŋ gara Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juoku me die chɪɪtɪ ataa ta daga vuosisi
yaa gamma Ɲmɪŋ naarɪ wɪa ta ka chɪga
ŋmaamɪŋ ta die mɪa dɪ ʋ tarɪgɪ ba yɪaŋ.
9 Ama vuosisi bataŋ die yiwo sikpeŋ
hagiritieliŋ ta zeti dɪ ba kaaŋ tuo a dii ta
die balɪ wʋbɪatɪ pam yaa gamma sie dieke
tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ dagɪna wa kpɪkpaakʋ nine
me. Naa chɪaŋ ma Pɔɔli die dɪ vaa ba ta
nagɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba ba ga Tiranusi dagɪŋ
juoŋ me ta daga mi daaŋ mana.
10 Die ʋ dagɪ wa die bɪna ale ta
vuodiekemba mana die dɪ benne Asia
tɪŋgbaŋka ma wa ta yi Juu vuosi yaa
buurigaasɪ die dɪ wʋŋ tɪ Yɔmʋtieŋ wɪaha.

Sikeva Ballɪ wɪa

11 Saŋka mi Ɲmɪŋ die dɪ yɪ Pɔɔli hagɪrɪŋ
ʋ tʋma mamachi tʋnkpɪɪma.
12 Die vuosi bataŋ die dɪ nagɪ garɪ
diekemba dɪ gbɪna Pɔɔli nyɪŋgbanɪŋ a
chiihe gara vuodiekemba dɪ yʋagɪna jigiŋ
ta garɪtɪ gie dɪ vasa be yese alaafɪa, ta
jɪmbɪatɪ dɪ nyɪna ba ma.
13 Die Juu dembisi bataŋ die dɪ piili a
dɪdɪa a mɪa dɪ ba vʋarɪ jɪmbɪatɪ vuosi ma
aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ saaŋ ma. Die ba ŋaŋ balɪ
yɪ jɪmbɪatɪtɪ dɪ “N yɪa nɪ nʋaŋ, Yisa dieke
Pɔɔli dɪ balala ʋ wɪaha saaŋ ma dɪ nɪ keŋ
nyɪŋ.”
14 Die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ ba
wasɪnana Sikeva ballɪ bayʋpɔyɪ dɪ yie naa.
15 Ama jɪmbɪakʋ die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ,
“N sɪba vuodieke Yisa dɪ yine ta wʋŋ Pɔɔli
wɪa, ta nɪnɪŋ nɪŋ mɪnɪa yine nɪ?”
16 Womi daa dieke jɪmbɪatɪ dɪ yalla wa
die dɪ yugi a jʋalɪ ba a nɪgɪ ba pam ta yi
ba daŋŋa a chɪɪrɪ ba garɪtɪ, ba chɪgɪ nyɪŋ
tigiri me yɔrɪ.
17 Die Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasɪsɪ dɪ
benne Efesusi ma wa dɪ wʋŋ naa wa, die
dɪ yi be ŋmaamɪŋ pam ta bɪrɪ tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa saaŋ pam.
18 Die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba pam die dɪ piili
a bala wʋbɪatɪ diekemba ba yine a yɪa
vuosisi yaalɪŋ ma.
19 Ta vuodieke die dɪ yalla yuŋ die chii
ba gbaŋtɪ a keŋ nyɪŋ a jʋʋ ha daadamba
nine me. Die gbaŋtɪ gie ligire die yi sɪba
ligire bie* tuse baŋɪsɪ-nʋ.
20 Naa chɪaŋ ma tɪ Yɔmʋtieŋ wɪaha die
dɪ mʋʋlɪ ga jigiŋ mana ta bɪ gʋta aŋaŋ
hagɪrɪŋ.

Efesusi tɪŋ mugisiŋ wɪa

21 Genhe mana kʋaŋ chaaŋ die Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka die dɪ vaa Pɔɔli dɪ saŋ dɪ ʋ ga
kaagɪ Masedonia aŋaŋ Akaya ta tɪaŋ ga
Jerusalemi. Ta die baarɪ “Maŋ keŋ nyɪŋ
mi n nan ga Romi.”
22 Die wɪa die ʋ tʋŋ ʋ susuŋŋiru bale,
Timoti aŋaŋ Erasitusi dɪ ba ga Masedonia
ma, ama die ʋ wɪarɪ Asia tɪŋgbaŋ ma
daraa ale.
23 Saŋka mi die wumugisike pam die dɪ
nan yaa gamma sie dieke tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ
dagɪna wɪa.
24 Die macheeri wʋnyɪ ba wasɪnana
Demetirusi, die ʋ naga siliva a wʋnsa
juobisi sɪba ba ŋmɪŋ Diana jɪamɪŋ juoku,
ta die tʋʋmaha dɪ yɪa ʋ tʋntʋntɪba nyʋarɪ
pam.
25 Die wɪa die ʋ wa ʋ tʋntʋntɪba mana
aŋaŋ vuodieke dɪ tʋnnana ʋ tʋʋmaha
chanchaaŋ a lagɪsɪ a balɪ yɪ ba dɪ, “N
zʋamba, nɪ sɪba a baarɪ tɪ yese tɪ nyʋarɪ
a nyɪna tɪ tʋʋmaha gie mi.
26 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yeye ta wʋŋ wudieke
Pɔɔli dɪ yinene. Ʋ baarɪ dɪ ŋmɪna
diekemba vuota dɪ wʋnsɪna ka yi ŋmɪna,
ta bɪagɪ a tarɪgɪ vuosi pam yɪaŋ Efesusi ma
giena aŋaŋ Asia lʋga mana.
27 Vuosi nan piili a bala wʋbɪatɪ yaa
gamma tɪ tʋʋmaha, ba kaaŋ bɪ yɪ Diana
jɪamɪŋ juoku jɪlɪma, ŋmɪŋ dieke Asia aŋaŋ
dʋnɪa mana dɪ jɪanna. Ba nan daaŋ tɪ
ŋmɪŋ kpɪɪkʋ Diana wɪa.”
28 Die kpɪkpaakʋ dɪ wʋnna naa wa ba jɪɪ
sɪnyɪɪrɪŋ ta piili a nata dɪ, “Tɪnɪŋ Efesusi
vuosi ŋmɪŋ Diana yiwo ŋmɪŋ kpɪɪŋ.”
29 Ta tɪka mana die dɪ dɔŋ. Ta ba yigi
Gayusi aŋaŋ Arisitakusi vuodiekemba die
dɪ dɪna Pɔɔli a nyɪŋ Masedonia a keŋ wo
a nagɪ ba ga tɪka lagɪmɪŋ jigiŋ.
30 Pɔɔli die dɪ yaala ʋ nyɪŋ ga a balɪ wɪa
a yɪ vuosisi ama Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die ka yɪ
wa sieŋ.
31 Die tɪka nyɪŋkʋraha bataŋ die dɪ yine
Pɔɔli zʋalɪŋ die dɪ tʋŋ vuoŋ dɪ ʋ keŋ a balɪ
wa dɪ ʋ da keŋ keŋ lagɪŋkʋ jigiŋ.
32 Saŋka mi die vuodiekemba die dɪ
benne lagɪŋkʋ jigiri die dɪ nata tɔra tɔra

* **19:19 19.19** Ligiribiŋ die yiwo damʋʋmɪŋ tune.

ta vuoŋ mana ka sıba wudieke ʋ yinene, ta pam dıaŋ dı ka sıba lagıŋkʋ chıaŋ.
33 Ta Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba pam die kpaŋŋı daa wʋnyı ba wasınana Alekizanda a nyıŋ zieŋ kpıkpaakʋ nıŋŋa a piili a bala wa wudieke ʋ baaŋ nan balı. Ta Alekizanda die dı kɔtı ʋ nuuŋ ŋmıŋsikpeŋ ta mıa dı ʋ dagı wudieke dı yinene wo chıaŋ.
34 Ama kpıkpaakʋ die dı mıŋŋına dı ʋ yiwo Juu vuoke ba mana die dı natı die hawası ale dı "Tınıŋ Efesusi ŋmınnı Diana yiwo ŋmıŋ kpııŋ."
35 Ka kpatıŋ ta tıka jakʋʋŋ dı yi kpıkpaakʋ dı tarı watı, ta baarı dı, "Nınıŋ Efesusi vuosi, mınıa benne dʋnıa ka gie me ta ka sıba dı Efesusi vuosi gbarına ta daansa Diana ŋmıŋ kpııŋ juoku. Mınıa kana ka sıba dı ʋ buubu die dı nyınna ŋmıŋsikpeŋ a keŋ sʋʋŋ wa bie wo giena?
36 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a chiisi wıırı gie, die wıa nı fıalı nı gbaŋ ta nı da keŋ yi wudieke dı kana ka mʋ.
37 Nı chii wo vuosi gie keŋ juu gie, vuodiekemba dı kana ka gaarı tı jıaŋkʋ juoku jaaŋ yaa a balı wʋbıatı a yı tı ŋmıŋ Diana.
38 Dıı yi Demetirusi aŋaŋ ʋ tʋntʋntıba dı yaa wııŋ aŋaŋ vuosi gie, tı yaa sarıya diile juone aŋaŋ sarıya diiriŋ, nı vaa ba yaa ba wıa ga mi.
39 Ama dıı yi nı yaala nı yi wııŋ a tıaŋ die, die nıŋ dı mʋ nı yaa wıırı keŋ wo tıka nyıŋkʋra nıŋŋa.
40 Romani vuosi nan bıagı galıŋ tı yaa gamma wudieke tı yine jinne wo. Dama tı gbaŋ gbaŋ tı kaaŋ bıagı a balı watıtı gie chıaŋ."
41 Die ʋ bala naa a kpatı kʋaŋ chaaŋ ʋ taaŋ vuosisi.

20

Pɔɔli die dı gana Masedonia aŋaŋ Giriisi wıa

1 Die watıtı dı tıanna kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dı wa Yisa dıdıısırıba a kpaŋŋısı ba ta die taaŋ ba ta nyıŋ ga Masedonia.
2 Die ʋ dıa ga mi chaakʋ tıgısı mana a kpaŋŋısa Yisa dıdıısırıba aŋaŋ wıa pam. Ka kpatıŋ die ʋ wa ga Giriisi,
3 ta die bie mi a ga tʋgı chıtı ataa. Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ gɔmısı dı ʋ ga Siiria ta die mıŋŋı dı Juu vuosisi saŋya mıŋ a gbarı wa; naa chıaŋ mana die ʋ saŋ dı ʋ yiŋŋi a daagı Masedonia a ga.
4 Die vuodiekemba die dı gʋtına ʋ ma wa die yiwo Sopata, Pirusi bʋa ta nyıŋ Beria aŋaŋ Arisitakusi aŋaŋ Sekondusi vuodiekemba die dı nyınna Tesalonika. A nagı Gayusi vuodieke dı nyınna Debe, aŋaŋ Tichikusi aŋaŋ Tirofimusi vuodiekemba die dı nyınna Asia tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Timoti.
5 Die ba wolıŋ dii tı nıŋŋa ga a chıısa tı Tiroasi ma.
6 Die dʋʋga dieke ba dinene paanʋ ta ka nagı dabɔtı a yi dı kenne a tıaŋ wa kʋaŋ chaaŋ, die tı nagı haarıŋ a nyıŋ Filipi, a gara Tiroasi. Daraa anʋ kʋaŋ chaaŋ die tı ga haarı ba Tiroasi ma, ta die bie mi daraa ayʋpɔyı.

Tiroasi tıŋ wıa

7 Die ka davʋʋsıkırı daraaŋ jıŋmıŋ, die tı lagısı taŋ dı tı dii tı Yɔmʋtieŋ nyindiike. Pɔɔli die dı bala Ɲmıŋ wıa a yıa vuosisi die a ga tʋgı tanseese dama die ʋ baa ʋ nyıŋ wa tıka ma ka tʋnvʋʋsa.
8 Die popolisi pam die benne juodieke ma tı lagısına jarınbısaka sikpeku.
9 Die dalʋakıŋ wʋnyı die ba wasınana Yutikusi die dı kalı a takɔrɔ ma, ta Pɔɔli die dı balala wıaha gbieŋ die dı faası yigi Yutikusi. Ta die keŋ gʋʋrı ta yiŋŋi nan kʋaŋ a nyıŋ jarınbısaka bʋtaa wa ma a keŋ nan tıŋgbaŋ. Die ba sʋʋŋ nagı wa ta ʋ kpiye mıŋ.
10 Die Pɔɔli die dı sʋʋŋ ga a sʋʋŋ zʋʋrı Yutikusi ma a nagı wa aŋaŋ ʋ nuusi ta baarı dı, "Nı da vaa nı sʋgıtı chʋʋsı ta ʋ ka kpiye."
11 Pɔɔli die dı wa jʋalı ga jarınbısaka sikpeŋ a gbieri paanʋ tı aŋaŋ wa dı ŋɔbı. Ka kʋaŋ chaaŋ ʋ bı mʋʋlı Ɲmıŋ wıaha die tʋŋ die dı ga vʋʋŋ ta ʋ wa ga.
12 Die Yisa dıdıısırıŋ die dı ga nagı dalʋagıkırı ta ʋ bie ʋ mısı ma, ba yaa wa a kuli tigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

Pɔɔli die dı nyına Tiroasi a ga Militusi wıa

13 Pɔɔli die dı saŋ dı ʋ chʋŋ nagısı a ga Asosi ama tı vuotıalıkaha die dı nagı haarıŋ a wolıŋ ga mi, mi die tı baa tı nagı wa.
14 Die ʋ haarına tı Asosi ma die ʋ keŋ juu haarıkʋ die tı dɔŋ ga Mitilene.
15 Ka tʋnvʋʋsa die tı keŋ jigiŋ kaanı dı gbine Kiyosi ta ka tʋnvʋʋsa dıaŋ die tı ga tʋgı Samosi. Ka tʋŋ die dı bı vʋŋ tı ga tʋgı Militusi.
16 Pɔɔli die wɔŋ saŋ mıŋ dı ʋ dɔŋ tıaŋ Efesusi dama die ʋ ka yaala ʋ yʋası Asia tıŋgbaŋ ma. Die ʋ yaala lagı lagı dı ʋ ga tʋgı Jerusalemi ʋ tıŋ nan bıagı a tʋgı dʋʋga dieke ba wasınana Pentikosi daraaŋ.

Pɔɔli die dı bala wudieke a taaŋ Efesusi Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha

17 Die Pɔɔli die dı tʋŋ tʋntʋmıŋ a nyıŋ Militusi dı Yisa dıdıısırıŋ nyıŋkʋraha mana die dı benne Efesusi keŋ haarı wa mi.

18 Die ba kenne tʋgɪ mi wo ʋ balɪ ba dɪ,
"Nɪ sɪba wudieke mana n yine saŋŋa dieke
n wolinne a keŋ Asia ma ta bie nɪ jigiŋ.
19 Die Juu vuosi bataŋ die dɪ saŋ yaa
gamma n ma ta die vaa maŋ dii wahala
aŋaŋ zɔɔlɪŋ pam. Ama die maŋ tʋma
Ɲmɪŋ tʋʋma ta sʋʋna n gbaŋ tɪŋgbaŋ.
20 Die n mʋʋlɪnana Ɲmɪŋ wɪaha yaalɪŋ
ma wa aŋaŋ nɪ tige me wo, die n ka lɔbɪrɪ
wudieke dɪ baaŋ suŋŋi nɪ.
21 Die n balɪ Juu vuosisi aŋaŋ buuri-
gaasɪsɪ dɪ ba vaa tʋntʋmbɪatɪ yiile ta dɪa
Ɲmɪŋ sieŋ ta yi tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa yada.
22 "Ama lele n tuone Ɲmɪŋ Halɪkasɪ
nʋarɪ wɪa maŋ gara Jerusalemi ama ta ka
sɪba wudieke dɪ baaŋ nan yi mɪŋ mi.
23 Ama n dɪna dɪ dɪa tɪgɪsɪ mana Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka ŋaŋ balɪ yɪ mɪŋ dɪ dansarɪka
juule aŋaŋ wahala gbara mɪŋ Jerusalemi
ma.
24 Ama n ka daansɪya ta n mɪsɪ yiwo
jaaŋ, dama manɪŋ n yaala n tʋŋ tʋŋ dieke
tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ yɪna mɪŋ wa a kpatɪ, ta
tʋʋmaha yiwo dɪ n mʋʋlɪma wʋvɪɪŋ dieke
dɪ dagɪnana Ɲmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wa.
25 "Die n dɪ dɪa mɪŋ jige a mʋʋla Ɲmɪŋ
naarɪ wɪa a yɪa nɪ. Ta lele, n sɪba a baarɪ
nɪ wʋnyɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ bɪbra.
26 Die wɪa jinne n bala nɪ aŋaŋ
nɪŋŋmɪna dɪ dɪɪ yi nɪ wʋnyɪ dɪ bɪa n nuuŋ
bɪ wo ʋ ma.
27 Dama manɪŋ n bala nɪ wudieke mana
Ɲmɪŋ dɪ yaalala dɪ nɪ sɪmma.
28 Die wɪa nɪ mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ nɪ gbaŋ
aŋaŋ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba Ɲmɪŋ Halɪkasɪka
dɪ nagɪna yi nɪ nuusi me dɪ nɪ yi ba
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba ta daansɪma ba wa. Nɪ
yi sɪba yiyagɪrɪŋ a yɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba. Dɪ
yiwo banɪŋ vuodiekemba ʋ gbatɪna a taaŋ
aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ Bʋadembiŋ Yisa zɪŋ.
29 N sɪba a baarɪ n garɪŋ kʋaŋ chaaŋ
vuobɪatɪ bataŋ nan keŋ a chʋʋsɪ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ sɪba gbaanchʋra dɪ
ŋaana yige yiise dene wo.
30 Ta saŋŋa bɪ kieŋ ta vuosi bataŋ nan
daansɪ nyɪŋ nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ jigiŋ a chɪɪba
ŋmɪŋchɪbɪsɪ dɪ ba tarɪgɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
yɪaŋ aŋ ba dɪa ba.
31 Die wɪa nɪ gbara nɪ gbaŋ ta tɪɪnsɪma
die n kpaanana nɪ aŋaŋ nɪntaantɪ yuŋ
aŋaŋ ŋmɪntʋasɪ die bɪna ataa wa.
32 "Lele manɪŋ n nagɪ nɪ yie Ɲmɪŋ nuusi
me aŋaŋ ʋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪaha, wɪɪrɪ gie
nan bɪagɪ suŋŋi nɪ ta yɪ nɪ jadieke dɪ yine
nɪ sɪɪtɪ sɪba Ɲmɪŋ vuosi.
33 Nɪ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ n ka wɔŋ yaala
vuoŋ ligire yaa ʋ nyinyeeke.
34 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba a baarɪ dɪ die
n nagɪ wa n nuusi gie a tʋma tʋʋma a
yaala jadieke manɪŋ aŋaŋ n chanchaalɪba
dɪ yaalala.
35 Die n yine wudieke mana, dagɪya dɪ
nɪ yallɪma nɪŋŋmɪna aŋaŋ tʋʋma ta bɪagɪ
a suŋŋime wabɪtɪ, ta tɪɪnsɪma tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa die dɪ bala dɪ, 'Sʋgɪfɪalɪŋ pam nan yi
vuodieke dɪ yɪnana piini a tɪaŋ vuodieke
dɪ tuosinene.' "
36 Pɔɔli die dɪ balɪna naa a kpatɪ wa kʋaŋ
chaaŋ, die ʋ sʋʋŋ gbirigi aŋaŋ ba ta jʋʋsɪ
Ɲmɪŋ.
37 Die ba yaala ba taaŋ wa saŋŋa dieke
wo, zɔɔlɪŋ die dɪ yigi ba mana ba mana die
dɪ kʋma ta nagɪ ba nuusi a goori wo.
38 Die ba sʋgɪtɪ die faasɪ chʋʋsɪ mɪŋ
aŋaŋ ʋ bala ba dɪ "Nɪ kaaŋ bɪ ye mɪŋ
bɪbra." Die ba beeli wo a ga haarɪkʋ jigiŋ.

21

Pɔɔli die dɪ gana Jerusalemi dene

1 Die tɪ balɪ a taaŋ ba ta nagɪ haarɪŋ a ga
Kosi. Ka tʋnvʋʋsa die tɪ ga tʋgɪ Rodesi, ta
bɪ nyɪŋ mi a nagɪ haarɪkʋ a ga Patara.
2 Mi die tɪ ye haarɪŋ dɪ ganana Fonisia
tɪŋgbaŋ ma, die tɪ juuke a ga.
3 Saŋŋa dieke tɪ kenne yese Saapurusi
tɪ daagɪ tɪ nuugalɪ chaaŋ a ga Taya, Siiria
tɪŋgbaŋ ma. Mi die ba baa ba vʋarɪ chiititi
a nyɪŋ haarɪkʋ ma.
4 Mi die tɪ ye Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ ta die
bie ba jigiŋ a ga tʋgɪ daraa ayʋpɔyɪ. Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka die dɪ vaa ba balɪ Pɔɔli dɪ ʋ da
keŋ ga Jerusalemi.
5 Ama daraa ayʋpɔyɪ wa kʋaŋ chaaŋ
die tɪ bɪ piili chɔnɪŋ bɪbra. Die dembisisi
mana aŋaŋ ba hɔgʋba aŋaŋ ba ballɪ die
dɪ beeli tɪ a nyɪŋ tɪka ma a ga tʋgɪ mʋgɪrɪ
nʋaŋ, mi die tɪ mana die dɪ sʋʋŋ a gbirigi
a jʋʋsɪ Ɲmɪŋ.
6 Die tɪ wana a balɪ taaŋ tamba wa die tɪ
juu haarɪkʋ ta ba yiŋŋi kuli tigiŋ.
7 Die tɪ nagɪ haarɪkʋ a nyɪŋ Taya a
ga Tolemayisi. Mi die tɪ ga waasɪ Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba ta wɪarɪ ba jigiŋ dabalɪmɪŋ.
8 Ka tʋnvʋʋsa die tɪ ga tʋgɪ Siisiria
ta die ga juu Filipi vuodieke die dɪ
mʋʋlɪnana Yisa wʋvɪɪnaha tigiŋ ta die
bie mi. Die ʋ yiwo dembisi bayʋpɔyɪ
diekemba die ba vʋarɪna Jerusalemi ma dɪ
ba yi susuŋŋiribe wʋnyɪ.
9 Die ʋ yaa wa hɔgʋlɪaŋ banɪɪsa
vuodiekemba dɪ yene ka yallɪya, ta ba
gbaŋ die dɪ bala Ɲmɪŋ wɪa.
10 Die tɪ bie mi daraa pam ta Ɲmɪŋ
naazʋa wʋnyɪ ba wasɪnana Agabusi die dɪ
nyɪŋ Judia ma a keŋ mi.
11 Die ʋ keŋ tɪ jigiŋ a nagɪ Pɔɔli gbanɪŋ a
bɔbɪ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nuusi aŋaŋ ʋ nagɪsɪ ta
baarɪ dɪ, "Naa Ɲmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balɪ dɪ
Juu vuosi nan bɔbɪ gbaŋkʋ gie tieŋ sɪba
naa Jerusalemi ma, ta nagɪ wa yi buuri
gaasɪsɪ nuusi me."

12 Die tɪ wʊnna naa, tɪnɪŋ aŋaŋ vuoŋ
banɪŋ ba mana die dɪ jʋʋsɪ Pɔɔli dɪ ʋ da
keŋ a ga Jerusalemi ma.
13 Ama die ʋ yiŋŋi a balɪ tɪ dɪ, “Bɪa nɪ
kʋma ta chʋʋsa n sʋŋ? N ka yiwo siri dɪ ba
bɔbɪ mɪŋ Jerusalemi ma nyɪɪna ma, ama n
yiwo siri dɪ n kpi mi tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa wɪa.”
14 Die tɪ kana ka bɪagɪ a balɪ a tarɪgɪ ʋ
sʋŋ wɪa, die tɪ baarɪ dɪ, “Tɪ Yɔmʋtieŋ vaa
fʋ dʋŋŋʋ yi.”
15 Die tɪ yine daraa aŋmɪna mi kʋaŋ
chaaŋ die tɪ gɔmɪsɪ tɪ nyinti a nyɪŋ ga
Jerusalemi.
16 Ta Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ bataŋ die nyɪna
Siisari wa gbaŋ die dɪ tɪ a ga mi, ta yaa
tɪ ga Minasoni tigiŋ me, mi die tɪ baa tɪ
bemme. Manasoni die nyɪŋ wa Saapurusi
ta die yi Yisa dɪdɪɪsɪrɪkʋraha wʊnyɪ.

Pɔɔli die dɪ kaagɪna Jemisi dene

17 Die tɪ gana a ga tʋgɪ Jerusalemi wa,
Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ mɪŋŋɪ a tuo tɪ
chaantɪ aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ.
18 Ka tuŋ vʋʋsa Pɔɔli die dɪ nagɪ tɪ dɪ
tɪ ga waasɪ Jemisi. Die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba
nyɪŋkʋraha mana die bie mi.
19 Pɔɔli die dɪ waasɪ ba mana ta balɪ
ba wudiekemba mana Ɲmɪŋ dɪ yine a yɪ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi,
wʊnɪŋ Pɔɔli tʋʋma wɪa.
20 Die ba wʊnna naa kʋaŋ chaaŋ die ba
mana dɪ bɪrɪ Ɲmɪŋ ta die balɪ Pɔɔli dɪ, “Tɪ
nɪmbʋa Pɔɔli, sɪba a baarɪ Juu vuosi tuse
tuse bɪrɪna Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ ta ba mana dɪ
bɪ dɪ Mosisi mɪraha keŋ keŋ keŋ.
21 Ama ba balɪ ba mɪŋ fʋ wɪa dɪ daga Juu
vuodiekemba mana dɪ benne buurigaasɪ
tɪŋgbaŋ ma wa dɪ ba vaa Mosisi mɪraha
taaŋ, ta bɪ balɪ dɪ ba da gobi ba dembibisi
kɔla ta da bɪ dɪa Juu vuosi chʋaraha.
22 Bɪa tɪ baaŋ yi lele ba wʊnna dɪ keŋye
naa?
23 Die wɪa yi wudieke tɪ bala fʋ. Dembisi
banɪɪsa benne giena ta kaa kaatɪ aŋaŋ
Ɲmɪŋ.
24 Die wɪa gamma aŋaŋ ba a ga wʊnsɪ nɪ
gbaŋ ta tuŋ ba wʊnsɪkʋ ligirehe ta nɪ wa
wʊŋ nɪ sikpigile. Fʋ yi naa vuoŋ mana nan
dɪ sɪba dɪ wudieke ba bala yaa gamma fʋ
ma wa ka yi wusie, ba nan dɪ sɪba a baarɪ
fʋ gbaŋ dɪ Mosisi mɪraha mɪŋ.
25 Ama buurigaasɪsɪ die dɪ bɪrɪna Yisa
dɪdɪɪsɪrɪba nɪŋ tɪ wɔŋ maagɪ wa gbanɪŋ
a yɪ ba dɪ ba da keŋ a dii nyindiike dieke
ba kaabɪna a yɪ bugile, yaa a ŋɔbɪma zɪŋ
yaa dɔŋ dieke ba ŋmʋna a kʋʋ, ta bɪ vʋarɪ
ba gbaŋ a nyɪŋ daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana
tʋʋma ma.”
26 Naa chɪaŋ ma ka tʋnvʋʋsa Pɔɔli die
dɪ nagɪ dembisi wʊnɪŋ aŋaŋ banɪŋ mana
die dɪ wʊnsɪ ba gbaŋ ta juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ ma a dagɪ daa dieke ba bala
ba wʊnsɪ ba gbaŋ a kpatɪ wa aŋaŋ saŋŋa
dieke ba bala ba kaabɪ a yi ba wʊnyɪ mana.

Die ba yigine Pɔɔli dene

27 Die daraa ayʊpɔyɪ daraaŋ dɪ gbinene
die Juu vuosi bataŋ die dɪ nyɪna Asia
tɪŋgbaŋ ma die dɪ ye Pɔɔli Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ ta die wa kpɪkpaaŋ a
keŋ lagɪŋ ta piili a tuole wo.
28 Ta die nata dɪ, “Juu vuosi! Nɪ suŋŋi
tɪ. Daa wa gie dɪna dɪ dɪa a bala wʊbɪatɪ
yaa gamma tɪ tɪŋgbaŋka gie aŋaŋ Mosisi
mɪraha aŋaŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
gie. Ta lele a bɪ nagɪ vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosi a keŋ juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ gie a yi ke dɪgɪntɪ.”
29 Die ba balɪ wa naa dama, die ba ye wo
Tirofimusi vuodieke dɪ nyɪna Efesusi aŋaŋ
Pɔɔli tɪka sʋŋ ta yile dɪ Pɔɔli nagɪ wa mɪŋ
a ga juu Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ.
30 Die tɪka mana die dɪ dɔŋ ta vuosi
mana dɪ chɪgɪ a keŋ lagɪsɪ taŋ a yigi
Pɔɔli a datɪ wa a nyɪŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ. Die lele wo mi die ba
ligi Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sanʋaha
mana.
31 Die ba wa mɪa dɪ ba kʋʋ Pɔɔli. Womi
Romani sojasisi jakʋʋŋ die dɪ wʋŋ dɪ
waagɪŋ bala ka nan Jerusalemi ma.
32 Die ʋ yi lagɪ lagɪ a nagɪ sojasi
aŋaŋ nyɪŋkʋra bataŋ ba chɪgɪ ga jigidieke
kpɪkpaakʋ dɪ lagɪsɪna wa. Die kpɪkpaakʋ
dɪ dene a ye jakʋʋrɪ aŋaŋ sojasisi die ba
vaa Pɔɔli nɪgɪŋ.
33 Die sojasisi jakʋʋrɪ die dɪ ga a ga yigi
Pɔɔli ta vaa ba bɔbɪ wa chɔrɪsɪ ale ta pɪasɪ
ba dɪ, “Mɪnɪa yine daa wa gie? Ta bɪa ʋ
yi?”
34 Die kpɪkpaakʋ dɪ nata tɔra tɔra. Die
ba watɪ wɪa die sojasi jakʋʋrɪ dɪ ka bɪagɪ
sɪba wudieke dɪ yine, die wɪa die ʋ yɪ ʋ
sojasi nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli a jʋalɪ ga ba
sojasisi jigiberisikiri.
35 Die ba kenne tʋgɪ ka sanʋarɪ
kpɪkpaakʋ die dɪ wa faasɪ tʋagɪ die wɪa
sojasisi die dɪ nagɪ Pɔɔli a chii.
36 Die kpɪkpaakʋ die dɪ dɪɪ ba kʋaŋ a
nata dɪ, “Nɪ kʋʋ wa! Nɪ kʋʋ wa!”

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yɪ kpɪkpaakʋ dene

37 Die sojasisi die dɪ bala ba yaa wa juu
wo, ʋ pɪasɪ jakʋʋrɪ dɪ, “N nan bɪagɪ a balɪ
wɪɪŋ a yɪ fʋ?”
Jakʋʋrɪ die dɪ pɪasɪ wa dɪ, “Lalɪa fʋ yi a
bɪagɪ bala Giriiki jabalɪkɪŋ?
38 Daa fʋ yine Ijipiti vuoke die dɪ vana
waagɪŋ dɪ nan tɪŋgbaŋka mi saŋŋa dieke
dɪ tɪanna wa ta die dɪ vuokʋʋla tuse anɪɪsa
nɪŋŋa a yaa ba juu hagɪyeŋ?”
39 Pɔɔli die dɪ yiŋŋi balɪ dɪ, “Manɪŋ
n yiwo Juu vuoŋ, ta ba mɪɪrɪ mɪŋ Taa-
susi ma, tɪgɪkpɪɪŋ dieke dɪ benne Silisia

tɪŋgbaŋ ma. N jʋʋsa fʋ, yi mɪŋ sieŋ aŋ n balɪ wɪa a yɪ kpɪkpaakʋ.”

40 Die sojasisi jakʋʋrɪ die dɪ yi wa sieŋ, die Pɔɔli dɪ hagɪ zie a nagɪ ʋ nuuŋ a diiŋ kpɪkpaakʋ ta balɪ ba dɪ ba tarɪ watɪ. Die ba tarɪna watɪtɪ Pɔɔli die dɪ nagɪ Juu vuosi jabalɪkɪŋ a bala wɪa a yɪa ba:

22

1 “N chʋamba aŋaŋ n zʋalɪŋ nɪ wʋmma wudieke n bala n balɪ a yɪ nɪ wa.”

2 Die ba wʋnna ʋ bala Juu vuosi jabalɪkɪŋ a yɪa ba wa, die ba tarɪ sɔmm. Womi Pɔɔli dɪ baarɪ dɪ,

3 “N yiwo Juu vuoŋ, ta ba mɪɪrɪ mɪŋ Tasusi tɪŋ dieke dɪ benne Silisia tɪŋgbaŋ ma, ama ta ba wubi mɪŋ Jerusalemi ka gie mi. N dɪdagɪrʋ die yiwo Gamaliali ta die ʋ mɪŋŋɪ a dagɪ mɪŋ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba mɪraha. Ta die maŋ paalɪ dɪa Ŋmɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna sɪba nɪ mana dɪ dɪna die wo jinne.

4 Ta die mugise vuodieke mana die dɪ dɪna tɪ Yɔmʋtieŋ sieku ta kʋʋ bataŋ gbaŋ. Ta die yigi ba dembisi bataŋ aŋaŋ hɔgʋba bataŋ a ligi be dansarɪka sʋŋ.

5 Ŋmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ aŋaŋ tɪka nyɪŋkʋraha nan dii siara dɪ dɪ yiwo wusie. Die ba ŋaaŋ yɪ mɪŋ gbaŋtɪ gbaŋ dɪ n yaa ga Juu vuosi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba die dɪ benne Damasikusi ma wa jigiŋ, amʋ n nan bɪagɪ yigi vuodiekemba dɪ dɪna tɪ Yɔmʋtieŋ sieku mi a yaa ba a yiŋŋi keŋ Jerusalemi aŋ ba datɪ ba tɪbɪŋ.

Pɔɔli die dɪ bala ʋ tarɪgɪŋ wɪa dene

6 “Die daaŋ kaanɪ yaa gamma agbaa saŋŋa die maŋ ga gbige Damasikusi, womi die chaankpeŋkpɪɪŋ die dɪ nyɪgɪsɪ bʋnyɪ a chaaŋ gilɪŋ mɪŋ.

7 Die maŋ nan tɪŋgbaŋ ta die wʋŋ lɔlɪŋ dɪ balala a yɪa mɪŋ dɪ, ‘Sɔɔli, Sɔɔli bɪa wɪa fʋ mugise mɪŋ?’

8 Die maŋ yiŋŋi a balɪ dɪ, ‘Mɪnɪa yine fʋ n Yɔmʋtieŋ?’ Ta die ʋ yiŋŋi a balɪ mɪŋ dɪ, ‘Manɪŋ n yiwo Yisa, Nazeriti vuoke, manɪŋ n yine vuodieke fʋ mugisinene wo.’

9 Die vuodiekemba die dɪ beelinene mɪŋ die ye chaaŋkʋ ama die ba ka wʋŋ lɔlɪkʋ.

10 Die maŋ pɪasɪ dɪ, ‘N Yɔmʋtieŋ, bɪa fʋ yaala n yi?’ Womi die ʋ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ, ‘Hagɪ a ga Damasikusi, dɪɪ yi fʋ keŋ tʋgɪ mi ba nan dagɪ fʋ fʋ bala fʋ yi wudieke.’

11 Die chaaŋkʋ die faasɪ nyɪgɪsɪ mɪŋ die maŋ yɪɪŋ. Die wɪa manɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ chʋnnana wa die dɪ datɪ n nuuŋ a yaa mɪŋ a ga Damasikusi ma.

12 “Daa wʋnyɪ die benne mi ba wasa wa Ananiasi. Die ʋ yiwo vuodieke dɪ jɪanna Ŋmɪŋ aŋaŋ wusie ta dɪ Mosisi mɪraha ta Juu vuosisi mana die dɪ benne Damasikusi ma die faasɪ yɪa wa jɪlɪma.

13 Die ʋ keŋ a zie n jigiŋ ta baarɪ dɪ, ‘N zʋa Sɔɔli, yesime bɪbra.’ Lele womi die maŋ bɪagɪ yese.

14 Womi Ananiasi die dɪ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ, ‘Ŋmɪŋ dieke tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba dɪ jɪanna wa vʋarɪna fʋ dɪ fʋ sɪmma wudieke ʋ yaalala dɪ fʋ yi. Ʋ vʋarɪ fʋ mɪŋ dɪ fʋ ye Masia wa ta bɪ wʋŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ lɔlɪŋ.

15 Dɪ mʋ fʋ balɪ vuoŋ mana wudieke fʋ yene ta wʋŋ wa.

16 Ta lele bɪa fʋ bɪ chɪɪsa? Hagɪ aŋ n sɪɪ fʋ Ŋmɪŋ nyaabʋ, aŋ Ŋmɪŋ vaa fʋ wʋbɪatɪ a chaa fʋ fʋ jʋʋsɪna wa wɪa.’

17 “Ta die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga juu Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ dɪ n jʋʋsɪ Ŋmɪŋ. Mi die maŋ daansɪ

18 a ye tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ bala a yɪa mɪŋ dɪ, ‘Yi lagɪ lagɪ a nyɪŋ Jerusalemi ma, dama dɪɪ yi fʋ bala ba n wɪaha ba kaaŋ tuo dii.’

19 Die maŋ yiŋŋi a balɪ dɪ, ‘Nɪ Yɔmʋtieŋ ba wɔŋ sɪba dɪ die n ŋaaŋ gara Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me a yige ta nɪga vuodiekemba dɪ tuone fʋ a dii wo.

20 Ta saŋŋa dieke die ba kʋna fʋ daansɪatieŋ Sitiiveni wa die n gbaŋ bie mi ta saagɪ dɪ ba kʋʋ wa, ta die zie a gbarɪ kʋkʋʋrɪba nyinyeeke.’

21 Ama die tɪ Yɔmʋtieŋ die dɪ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ n gamma, ta yɪ mɪŋ nʋaŋ dɪ ʋ nan yaa mɪŋ a ga saasaa vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi jigiŋ.”

22 Die kpɪkpaakʋ die dɪ wʋmma Pɔɔli a ga tʋgɪ saŋŋa dieke ʋ bala naa a kpatɪ wa. Womi die ba piili a nata dɪ, “Nɪ kʋʋ daa wa gie ʋ ka mʋ dɪ ʋ bemme ʋ mɪsɪ ma.”

23 Die ba keese ta naga ba garɪtɪ viise ŋmɪŋsikpeŋ ta yɔɔra tantɪ a taana ŋmɪŋsikpeŋ.

Pɔɔli aŋaŋ Romanisi sojasi jakʋʋrɪ wɪa

24 Die Romani sojasisi jakʋʋrɪ die dɪ yɪ nʋaŋ dɪ ba nagɪ Pɔɔli a juu juoku me ta tɪbɪ wa aŋaŋ kpaasɪŋ. Amʋ ʋ nan balɪ wudieke ʋ yine wo ta Juu vuosi gie dɪ nata aŋaŋ wa.

25 Die ba bɔbɪ wa a dʋaŋ dɪ ba tɪbɪ wa wa die ʋ pɪasɪ sojasisi nyɪŋkʋraha wʋnyɪ dɪ zene mi dɪ, “Mɪra yɪ sieŋ mɪŋ dɪ nɪ tɪbɪ vuodieke Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sieŋ ta ye ka dii ʋ sarɪya?”

26 Die sojasisi jakʋʋrɪ dɪ wʋnna naa wa die ʋ ga ba nɪŋŋandɪɪsɪrʋ jigiŋ a baarɪ dɪ, “Bɪa fʋ yie? Daa wa gie yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sieŋ.”

27 Sojasisi nyɪŋkʋra nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa die dɪ ga Pɔɔli jigiŋ a pɪasɪ wa dɪ, “Balɪ mɪŋ, yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna sieŋ?” Pɔɔli die dɪ yiŋŋi a baarɪ dɪ, “Wa.”

28 Sojasisi nyɪŋkʋra nɪŋŋandɪɪsɪrʋ wa dɪ baarɪ dɪ, “Manɪŋ n tʋŋ wo ligire pam ta wa bɪrɪŋ vuodieke Romani naaŋ dɪ yɪna sieŋ.” Ama Pɔɔli die dɪ yiŋŋi a balɪ wa dɪ, “Manɪŋ

nınıŋ ba wɔŋ mıırı mıŋ mıŋ aŋaŋ kanıŋ sieku.”
29 Die dembiŋ diekemba dı mınana dı ba tıbı wa ta pıası wa wʋpıasıka ha die dı yiŋŋi kʋaŋ lagı. Ta die ŋmaamıŋ die yigi sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa gbaŋ die ʋ mıŋŋına dı ʋ vaa ba bɔbı wa vuodieke Romani naaŋ wa dı yına wa sieŋ aŋaŋ chɔrımaha wıa.

Die ba dine Pɔɔli sarıya dene

30 Die ka tʋnvʋʋsa die sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa dı yaala ʋ mıŋŋı wudieke wıa Juu vuosisi nıŋŋandıısırıba die dı bala dı Pɔɔli yi chʋʋsı mıŋ. Die wıa die ʋ vaa ba vʋarı chɔrımaha Pɔɔli ma ta die yı nʋaŋ dı Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha lagıŋ. Womi die ʋ yaa Pɔɔli a keŋ juu ta vaa ʋ zie ba nıŋŋa.

23

1 Pɔɔli die dı daansı nyıŋkʋraha die dı lagısına wa nine mi die ta die keŋ a baarı dı, “N nımballı, n ka chıılıya n sʋŋ ma yaa gamma n beriŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a yaa keŋ tʋgı jinne.”
2 Die Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ Ananiasi die dı yı vuodiekemba dı zene Pɔɔli lʋgırı nʋaŋ dı ba nıgı ʋ nʋaŋ ma.
3 Pɔɔli die dı balı a yı wa dı, “Fʋnıŋ gaamıŋ dieke ba pentine jayıalıŋ a zieŋ, Ŋmıŋ nan nıgı fʋnıŋ. Kalı wa giena a die mıŋ sarıya aŋaŋ Mosisi mıraha ta bı balı dı ba nıgı mıŋ ta chʋʋsı mıraha dama tı mıraha ka yi sieŋ dı ba nıgı vuoŋ.”
4 Dembiŋ diekemba dı zene gbigi Pɔɔli wa die dı balı wa dı, “Fʋ ka sıba a baarı dı zıa wa Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ?”
5 Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı ba dı, “N nımballı, n ka sıba a baarı dı ʋ yiwo Ŋmıŋ kıkaabıtıba jakʋʋŋ. Ŋmıŋ gbaŋkʋ balı tı dı tı da keŋ a balı wʋbıatı a yı tı nıŋŋandıısırıba.”
6 Die Pɔɔli dı mıŋŋına dı lagıŋkʋ nyıŋkʋraha bataŋ die yiwo Sadusisi ta bataŋ dıaŋ dı yi Farasisi die ʋ baarı dı, “N nımballı n yiwo Farasi vuoŋ ta bı yi Farasisi vuoŋ bʋa. Ba die mıŋ sarıya giena dama n tuo dii mıŋ dı kunti nan daansı hagı kuŋ me.”
7 Die ʋ bala naa kpatı wa, nınhagırıŋ die dı nan Farasisi aŋaŋ Sadusisi sʋnsʋŋ ta die ba puo bule.
8 (Dama die Sadusisi vuosisi die tuo dii dı kunti kaaŋ daansı hagı kuŋ mi ta bı baarı dı malakasi yaa haalıtı wori: Ama Farasisi vuosisi nıŋ die tuo wo wıa ataa wa gie mana a dii.)
9 Die wıa die ba wa faası nata ta mıraha dıdagırıba bataŋ die dı yine Farasisi vuosisi die dı hagı zie ta baarı dı, “Tınıŋ tı ka ye wudieke daa wa gie dı yine chʋʋsı, dı nan bıagı yi haalıŋ yaa malaka bala wıaha a yıa wa.”
10 Die nınhagırıbʋ die dı wa faası ga tʋa ta ŋmaamıŋ die dı yigi sojasisi nyıŋkʋraha nıŋŋandıısırʋ wa dı ba nan keŋ yi Pɔɔli daŋŋa. Die wıa die ʋ yı nʋaŋ dı ʋ sojasisi juu kpıkpaakʋ sʋŋ a gbatı Pɔɔli a taaŋ a nagı wa a yiŋŋi ga ba jigiberisikiri.
11 Ka yuŋ tı Yɔmʋtieŋ die dı keŋ zie Pɔɔli jigiŋ a baarı dı, “Da vaa ŋmaamıŋ yalla fʋ, sıba die fʋ bala n wıa die Jerusalemi ma wa die gbaŋ gbaŋ fʋ nan balı n wıa Romi ma.”

Die ba sanna dı ba kʋʋ Pɔɔli dene

12 Ka tʋnvʋʋsa sʋkʋʋŋ Juu vuosi bataŋ die lagısı a saŋ. Die ba hʋʋ dı ba kaaŋ dii jadiikiŋ yaa a nyu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli.
13 Die vuodiekemba die dı sanna wa die tıaŋ vuosi baŋısı-nıısa.
14 Die wıa die ba ga Ŋmıŋ kıkaabıtıba nyıŋkʋraha aŋaŋ tıka nyıŋkʋraha jigiŋ a baarı dı, “Tı lagıŋ hʋʋ mıŋ dı tı kaaŋ dii jaaŋ mana a ga tʋgı saŋŋa dieke tı baaŋ nan kʋʋ Pɔɔli.
15 Die wıa nınıŋ aŋaŋ lagıŋkʋ nyıŋkʋraha ga Romani sojasisi jakʋʋrı jigiŋ a paalı balı sıba nı yaala nı paalı ye wudieke ʋ yine a chʋʋsı. Ta balı ba dı ba yaa wa keŋ nı sarıya diile jigiŋ. Ama tı nan yi siri dı tı kʋʋ wa ta ʋ wa keŋ juu giena.”
16 Ama die Pɔɔli taa bʋa die dı wʋŋ ba saŋkʋ, die wıa die ʋ ga sojasisi jigiberisikiri a balı Pɔɔli.
17 Pɔɔli die dı wʋnna naa wa die ʋ wa sojasisi nyıŋkʋraha wʋnyı a balı yı wa dı, “Yaa dalʋakırı gie a ga jakʋʋrı jigiŋ, ta ʋ yaa wa wııŋ a baa ʋ balı wa.”
18 Ta nyıŋkʋraha wʋnyı wa die dı ʋ nıŋŋa a yaa wa a ga jakʋʋrı jigiŋ a balı wa dı, “Pɔɔli vuodieke dı benne dansarıka ma wa wana mıŋ, a balı mıŋ dı n yaa dalʋakırı gie a keŋ fʋ jigiŋ dama ʋ yaa wııŋ a baa ʋ balı fʋ.”
19 Jakʋʋrı die dı yigi ʋ nuuŋ me a yaa wa nyıŋ lʋgıŋ a pıası wa dı, “Bıa wııŋ fʋ yaala fʋ balı mıŋ?”
20 Ʋ yiŋŋi a balı wa dı, “Dembisi bataŋ sannana dı ba keŋ balı fʋ dı soriŋ fʋ yaa Pɔɔli a keŋ sʋʋŋ Juu vuosisi nyıŋkʋra lagıŋkʋ jigiŋ. Ba nan paalı yi sıba ba yaala ba sımma wudieke ʋ paalı a yi chʋʋsı.
21 Ama da keŋ a tɔgıŋ ba dama dembisi tıaŋ baŋısı-nıısa lɔbırına a gbarı wa. Dama ba hʋʋya mıŋ dı ba kaaŋ dii jaaŋ yaa a nyuu nyaaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba baaŋ nan kʋʋ wa. Ta lele ba wa yiwo siri dı ba yi wudiekemba ba sanna wa ta chıısa wudieke fʋ baaŋ nan balı.”

22 Jakʋʋrɪ die dɪ baarɪ dɪ, “Da keŋ balɪ
vuoŋ mana dɪ balɪ mɪŋ wɪɪrɪ gie.” Ta die
taaŋ wa ʋ ga.

Die ba yalla Pɔɔli a ga vuokpɪɪŋ Felikisi jigiŋ dene

23 Womi die jakʋʋrɪ die dɪ wa ʋ nyɪŋkʋra
bale a balɪ ba dɪ, “Nɪ vʋarɪ sojasi kɔbɪsɪ-
le aŋaŋ duunjʋalɪtɪŋ baŋɪsɪ-yʋpɔyɪ aŋaŋ
tɪŋtaarɪŋ kɔbɪsɪ-le aŋ ba ga Siisiria yuku
gie yaa gamma bimbiliminŋ awayɪ saŋŋa.
24 Ta nɪ yaalɪ duune a yɪ Pɔɔli aŋ ʋ jʋalɪ
ta nɪ mɪŋŋɪ a daansɪma wa a yaa ga tʋgɪ
vuokpɪɪŋ Felikisi jigiŋ.”
25 Jakʋʋrɪ die dɪ maagɪ gbanɪŋ dɪ:
26 Manɪŋ Kolodiasi Lisiasi waasa fʋnɪŋ
vuokpɪɪŋ Felikisi.
27 Juu vuosi bataŋ die yigine daa wa
gie a mɪa dɪ ba kʋʋ wa. Ama die n
mɪŋŋɪna dɪ ʋ yiwo vuodieke Romani
naaŋ wa dɪ yɪna sieŋ, die wɪa maŋ aŋaŋ
n sojasi bataŋ dɪ ga gbatɪ wa taaŋ.
28 Die n tɪŋ yaala n sɪmma wudieke ba
bala dɪ ʋ yi chʋʋsɪ wa, die wɪa die maŋ
yaa wa a ga ba nyɪŋkʋra lagɪŋkʋ jigiŋ.
29 Die maŋ mɪŋŋɪ dɪ ʋ ka yi wudieke
dɪ mʋna dɪ ba kʋʋ wa yaa ba nagɪ wa
yi dansarɪka sʋŋ; die ba balala wudieke
a galɪma wa die yiwo ba gbaŋ gbaŋ ba
mɪraha wɪa.
30 Die maŋ wʋŋ dɪ Juu vuosi bataŋ
sama mɪŋ dɪ ba kʋʋ wa, maŋ tʋŋ dɪ ba
yaa wa keŋ fʋ jigiŋ. Ta balɪ vuodiekemba
dɪ galɪnnana wa dɪ ba yaa wɪɪrɪ a keŋ fʋ
jigiŋ.
31 Sojasisi die dɪ yi wudieke jakʋʋrɪ die
dɪ bala wa, ta die nagɪ Pɔɔli yuku mi a yaa
ga Antipatirisi tɪŋ ma.
32 Ka tʋnvʋʋsa die sojasisi die dɪ chʋnna
nagɪsɪsɪ die dɪ yiŋŋɪ a keŋ ba jigiberisikiri
ta vaa duunjʋalɪtɪba dɪ ba gamma aŋaŋ
Pɔɔli.
33 Die ba nagɪ wa a ga Siisiria ta die
nagɪ gbaŋkʋ a yɪ vuokpɪɪkʋ Felikisi ta nagɪ
Pɔɔli yi ʋ nuusi me.
34 Vuokpɪɪkʋ die dɪ karɪŋ gbaŋkʋ ta
die pɪasɪ Pɔɔli tɪgɪdieke ʋ nyɪna. Die ʋ
mɪŋŋɪna dɪ Pɔɔli nyɪŋ wa Silisia tɪŋgbaŋ
ma wa,
35 ʋ baarɪ dɪ, “N nan wʋŋ fʋ wɪaha dɪɪ yi
vuodiekemba dɪ galɪnnana fʋ wa dɪ keŋ.”
Die ʋ balɪna kʋaŋ chaaŋ die ʋ yɪ nʋaŋ dɪ
ba yaa Pɔɔli a ga yi naaŋ Herodi tigiŋ me
a gbarɪ wa sɪba dansarɪka vuoŋ.

24

Juu vuosisi die dɪ galɪnnana Pɔɔli vuokpɪɪŋ Felikisi nɪŋŋa dene

1 Ka daraa anʋ kʋaŋ chaaŋ Ŋmɪŋ
kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ Aniasi aŋaŋ ba
nyɪŋkʋraha bataŋ aŋaŋ lɔya wʋnyɪ ba
wasɪnana Tetulusi die dɪ ga Siisiria ta ga
vuokpɪɪŋ Felikisi jigiŋ dɪ ba balɪ wudieke
Pɔɔli dɪ yine a chʋʋsɪ.
2 Die wɪa die ba wa Pɔɔli a keŋ juu
ta Tetulusi die dɪ wa bala Pɔɔli dɪ yine
wudieke wo dɪ:
“Jakʋʋŋ Felikisi, fʋ wɪa yine tɪ
tɪŋgbaŋka gie dɪ fɪalɪ ta fʋ baga dɪ benne
tɪ ma wɪa fʋ wʋnsa tɪŋgbaŋka.
3 Tɪ mana nine suuliye aŋaŋ wudieke fʋ
yinene wo ta tɪ waasa fʋ.
4 N ka yaala n chʋʋsɪ fʋ saŋŋa ama ko
dii suguru aŋaŋ tɪ ta fʋ wʋŋ tɪ wɪaha gie
bɪta.
5 Tɪ ye ta daa wa gie yiwo vuobɪaŋ ta
yi jigiŋmabɪrʋ ta vasa Juu vuosisi dɪ waga
tɪŋgbaŋka gie mana. Wʋnɪŋ ʋ bɪ yiwo
Nazarenesi jɪamɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrʋ gbaŋ.
6 Die ʋ mɪa dɪ ʋ chʋʋsɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ, die wɪa tɪ yigi wo. ((Die tɪ
tɪŋ yaala tɪ dii ʋ sarɪya aŋaŋ tɪ gbaŋ gbaŋ
tɪ mɪraha dɪ dagɪna die wo
7 ama ta sojasisi jakʋʋŋ Lisiasi die dɪ keŋ
juu aŋaŋ tʋaŋ a gbatɪ wa nyɪŋ tɪ jigiŋ.
8 Naa kʋaŋ chaaŋ Lisiasi die dɪ yi nʋaŋ
dɪ vuodiekemba dɪ balala dɪ ʋ yiwo bɪabʋ
keŋ fʋ nɪŋŋa.)) Dɪɪ yi fʋ pɪasɪ daa wa gie
fʋ gbaŋ nan dɪ sɪba wudieke tɪ balala dɪ ʋ
yiwo mana yiwo wusie.”
9 Die Juu vuosisi die dɪ lagɪsɪna mi die dɪ
baarɪ dɪ wɪaha mana yiwo wusie.

Pɔɔli die dɪ balɪ a vʋarɪ ʋ gbaŋ dene

10 Mi die naaŋ wa die dɪ nagɪ ʋ nuuŋ a
diiŋ Pɔɔli dɪ ʋ balɪ wɪa. Die ʋ piili dɪ:
“N sɪba a baarɪ fʋ yine tɪnɪŋ Juu vu-
osi sarɪya diiru bɪna pam, die wɪa n
yaa sʋgɪfɪalɪŋ dɪ n balɪ vʋarɪ n gbaŋ fʋ
naalɪakʋ gie me.
11 Dɪɪ yi fʋ yaala, nan bɪagɪ a pɪasɪ a
sɪmma dɪ ka ka tɪaŋ daraa baŋ aŋaŋ ale
die maŋ jʋalɪ ga Jerusalemi dɪ n ga jɪaŋ
Ŋmɪŋ.
12 Die Juu vuosisi die ka ye mɪŋ ta n
nɪga nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ vuoŋ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ sʋŋ yaa a lagɪsa vuosi a
vasa ba sɪnyɪɪrɪŋ dɪ haga Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
juone me yaa tɪka sʋŋ.
13 Ba kaaŋ bɪagɪ a dagɪ dɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ
dieke ba chɪbɪna a yɪ mɪŋ wa yiwo wusie.
14 Manɪŋ n bala nɪ dɪ sie dieke n dɪna
ta Juu vuosisi dɪ bala dɪ die sieku ka
vɪɪna wa ama manɪŋ n ye ko jɪama tɪ
chɔɔŋkʋʋlɪŋ Ŋmɪnnɪ. Wudieke mana dɪ
maagɪna Mosisi mɪraha gbaŋtɪ sʋŋ aŋaŋ
Ŋmɪŋ naazʋalɪba gbaŋtɪ sʋŋ wa, n yi a
mana yada mɪŋ.
15 N yaa tama sɪba vuosi gie, dɪ Ŋmɪŋ
nan daansɪ vaa vuovɪɪna yaa vuobɪatɪ
hagɪ kuŋ me.
16 Die wɪa n mɪa mɪŋ dɪ n yi wudieke
dɪ mʋna Ŋmɪŋ aŋaŋ vuota nɪŋŋa ta ka
chɪɪlɪya n sʋŋ ma.

17 “Die n nyɪna Jerusalemi a yʋasɪ wa
wɪa, maŋ yiŋŋi ga aŋaŋ piini dɪ n yɪ
zɔɔlɪntieliŋ mi ta bɪ yi kaaba a yɪ Ɲmɪŋ.
18 Die n wʋnsɪna n gbaŋ a kpatɪ wa ta die
bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ sʋkʋ ta
die yie kaabaha die ba juu ye mɪŋ. Saŋka
mi ta vuosi ye ka dala mi ta watɪ die dɪ
wori.
19 Ama Juu vuosi bataŋ die dɪ nyɪna Asia
tɪŋgbaŋ ma gbaŋ die bie mi saŋka mi: ta
dɪɪ yi die ba ye n chʋʋsɪŋ ka tɪŋ mʋ ba keŋ
gie a keŋ balɪ chʋʋsɪ mɪŋ.
20 Yaa vaa vuodiekemba dɪ benne gie
dagɪ wudieke a yine a chʋʋsɪ saŋŋa dieke
n zene ba nyɪŋkʋraha nɪŋŋa wa.
21 Die ba ka ye wudieke n chʋʋsɪna
ntaala wʋbalɪmɪŋ nyɪɪna ma maŋ balɪ ba
sʋŋ dɪ, ‘Nɪ die mɪŋ sarɪya jinne dama n
tuone a dii dɪ kunti nan daansɪ hagɪ kuŋ
me wo.’ ”
22 Felikisi die sɪba tɪ Yɔmʋtieŋ sieti wɪa
ta die vaa wɪɪrɪ ta baarɪ dɪ, “N nan balɪ
wudieke n yalla dɪ yi sojasisi jakʋʋŋ Lisiasi
dɪ keŋ tʋgɪ.”
23 Ta die yi soja dieke dɪ gbarɪna Pɔɔli
nʋaŋ dɪ ʋ gbarɪ wa, ama ta vaa Pɔɔli
bemme ʋ dʋŋŋʋ ta vaa ʋ zʋalɪŋ yɪma wa
jadieke ʋ yaalala.

Pɔɔli die dɪ bala wɪa a yɪ jakʋʋŋ Felikisi aŋaŋ ʋ hɔgʋ dene

24 Daraa a ŋmɪna kʋaŋ chaaŋ, jakʋʋŋ
Felikisi dɪ keŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ Dirusila,
vuodieke dɪ yine Juu vuoŋ ta die vaa ba wa
Pɔɔli ʋ keŋ, ta Pɔɔli die dɪ bala yaa gamma
vuoŋ dɪ baaŋ nan yi Yisa Masia yada dene.
Ta wʋnɪŋ Felikisi die dɪ wʋmma.
25 Ama Pɔɔli die dɪ bɪ bala yaa gamma
vɪɪnɪŋ yiile aŋaŋ yigi n gbaŋ aŋaŋ dʋnɪa
kpatɪ sarɪya diile wɪaha, ŋmaamɪŋ die dɪ
yigi jakʋʋŋ Felikisi ʋ baarɪ dɪ, “Lele nan
bɪagɪ ga. N nan bɪ wa fʋ maŋ keŋ ye sieŋ.”
26 Ama Felikisi saŋka mi die yile dɪ Pɔɔli
nan kpalɪ wa aŋaŋ ligire, die wɪa ʋ ŋaŋ wa
wa mɪŋ, ʋ aŋaŋ wa dɪ bala wɪa.
27 Ka bɪna ale kʋaŋ chaaŋ Posiwosi
Fesitusi die dɪ tuo vuokpɪɪŋ Filikisi naŋ ma
a zie. Ama vuokpɪɪŋ Filikisi die dɪ balla ʋ
vaa tʋʋmaha, die ʋ yaala Juu vuosi yallɪma
sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wa, die wɪa die ʋ vaa Pɔɔli
dansarɪka sʋŋ.

25

Pɔɔli die dɪ nagɪna ʋ wɪa a poli ga naaŋ Siiza jigiŋ dene

1 Jakʋʋŋ Fesitusi die dɪ kenne Siisiria, ka
daraa ataa kʋaŋ chaaŋ ʋ nyɪŋ mi ta jʋalɪ
ga Jerusalemi.
2 Mi die Ɲmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋraha
aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkʋraha die dɪ keŋ
Fesitusi jigiŋ a chɪbɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ a yɪ Pɔɔli
ta die jʋʋsɪ Fesitusi dɪ
3 ʋ vaa Pɔɔli keŋ Jerusalemi ma. Die ba
jʋʋsɪ wa dɪ ʋ yi naa dama die ba wɔŋ saŋ
mɪŋ dɪ ba lɔbɪrɪ a kʋʋ Pɔɔli sieŋ me mɪŋ.
4 Fesitusi die dɪ yiŋŋi a balɪ dɪ, “Pɔɔli
bemme dansarɪka sʋŋ Siisiria, ta n gbaŋ
n nan yiŋŋi a ga mi daraa ale ka gie nʋaŋ.
5 Die wɪa, nɪ vaa nɪ nɪŋŋandɪɪsɪrɪba
bataŋ ga aŋaŋ mɪŋ Siisiria a ga balɪ
wudieke ʋ yine, dɪɪ yi ʋ yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ.”
6 Fesitusi die dɪ bɪ dii daraa anɪɪ yaa
daraa baŋ ba jigiŋ ta die nyɪŋ ga Siisiria.
Ka tʋnvʋʋsa die ʋ juu kalɪ ʋ sarɪya diile
gbaŋtɪ ma ta yɪ nʋaŋ dɪ ba yaa Pɔɔli keŋ
juu.
7 Die Pɔɔli dɪ kenne juu wo die Juu
vuodiekemba dɪ nyɪna Jerusalemi a keŋ
wo dɪ zie a giliŋ wo, a piili bala wʋbɪatɪ
a chʋʋsa wa, ama die ba ka bɪagɪ dagɪ dɪ
ba wɪɪrɪ yiwo wusie.
8 Die wɪa Pɔɔli die dɪ bala dɪ ʋ gbatɪ
ʋ gbaŋ dɪ, “Manɪŋ n ka yi wɪɪŋ a
chʋʋsɪ Juu vuosi mɪraha yaa Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juokpeŋkpɪɪkʋ jaaŋ yaa Romani vuosi
naakpɪɪka.”
9 Ama Fesitusi die dɪ yaala ʋ yi aŋ Juu
vuosisi sʋŋ fɪalɪ, die wɪa die ʋ pɪasɪ Pɔɔli
dɪ, “Nan dɪ yaala fʋ ga Jerusalemi aŋ n ga
dii fʋ sarɪya aŋaŋ wɪaha gie mi?”
10 Pɔɔli die dɪ baarɪ dɪ, “Aayɪ, n yaala
Romani naakpɪɪŋ gbaŋ dii n sarɪya. N ka
yi wɪɪŋ a chʋʋsɪ Juu vuosisi sɪba fʋ gbaŋ
gbaŋ fʋ sɪbɪna dene.
11 Dɪɪ yi maŋ chʋʋsɪ wa ba mɪraha ta yi
wudieke dɪ mʋna kuŋ n tɪŋ kaaŋ baarɪ nɪ
da kʋʋ mɪŋ. Ama dɪɪ yi wudieke ba bala
dɪ n yiye wo dɪ ka yi wusie, vuoŋ wori a
baaŋ nan bɪagɪ a nagɪ mɪŋ a yi ba nuusi
me. Ama lele n jʋʋsa dɪ nɪ vaa Romani
naakpɪɪŋ Siiza gbaŋ gbaŋ dii n sarɪya.”
12 Womi Fesitusi aŋaŋ lagɪŋkʋ
nyɪŋkʋraha dɪ ye taŋ ta ʋ yiŋŋi balɪ dɪ,
“Fʋnɪŋ jʋʋsɪya mɪŋ dɪ nan nagɪ fʋ wɪɪrɪ
a poli ga naakpɪɪŋ Siiza jigiŋ, die wɪa ba
yaa fʋ ga ʋ jigiŋ.”

Pɔɔli die dɪ balla wɪa a yɪ naaŋ Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ dene

13 Die daraa ale kʋaŋ chaaŋ, naaŋ
Agiripa aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beniisi dɪ keŋ Siisiria
dɪ ba kaagɪ jakʋʋŋ Fesitusi.
14 Die ba yine daraa ŋmɪna mi, ta Fesitusi
die dɪ keŋ balɪ Pɔɔli dɪ benne wudieke ma
a yɪ naaŋ Agiripa dɪ, “Felikisi vaa wa daa
wʋnyɪ giena dansarɪka sʋŋ,
15 ta die maŋ ga Jerusalemi Ɲmɪŋ
kɪkaabɪtɪba nyɪŋkʋra aŋaŋ Juu vuosi
nyɪŋkʋra dɪ keŋ n jigiŋ a baarɪ dɪ n dii ʋ
sarɪya a baarɪ dɪ ʋ chʋʋsɪya.
16 Ama die maŋ yiŋŋi balɪ ba dɪ tɪnɪŋ Ro-
manisi mɪra wo sieŋ dɪ ba nagɪ vuodieke
vuosi dɪ balala dɪ ʋ yiwo wʋbɪaŋ a yi ba
nuusi me, ta ba ye ka yaa wa ga sarɪya diile

jigiŋ ta wʋnıŋ aŋaŋ ba tuoli taŋ dı ʋ balı
a vʋarı ʋ gbaŋ.
17 “Die wıa die ba kenne giena wa die n
ka chʋʋsı saŋŋa, ka tʋnvʋʋsa die maŋ juu
kalı n sarıya gbaŋtı ma ta yı nʋaŋ dı ba
yaa Pɔɔli a keŋ.
18 “Ama vuodiekemba die dı balala a
chʋʋsa wa wa dı hagına zie dı ba balı
wudieke ʋ yine wo, die ba ka balı wʋbıaŋ
diekemba n yilinene dı ba nan balı wa.
19 Ama die ka yiwo nınhagırıŋ ba nıgına
aŋaŋ wa yaa gamma ba gbaŋ gbaŋ ba
jıamıŋ aŋaŋ daa wʋnyı die dı kpine ta ʋ
saaŋ dı dı Yisa wıa, vuodieke Pɔɔli dı bala
dı ʋ bie ʋ mısı ma.
20 “Die n zı n baaŋ nan dii sarıyaka dene
wıa, die maŋ pıası Pɔɔli dı ʋ nan dı yaala
ʋ ga Jerusalemi aŋ n dii wo sarıya mi.
21 Ama die ʋ baarı dı ba vaa ʋ bemme
dansarıka ma a ga tʋgı saŋŋa dieke Ro-
mani naakpııka dı baaŋ nan dii ʋ sarıya
ka. Die wıa die maŋ yı nʋaŋ dı ba nagı
wa yi dansarıka sʋŋ giena a ga tʋgı saŋŋa
dieke n baaŋ nan yaa wa a ga Romani
naakpııka jigiŋ.”
22 Womi naaŋ Agiripa dı balı yı Fesitusi
dı, “N gbaŋ n yaala n wʋŋ daa wa wıaha
a nyıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nʋaŋ ma.”
Fesitusi die dı yiŋŋi balı dı, “Nan wʋŋ
wa soriŋ.”
23 Ka tʋnvʋʋsa naaŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ Beniisi
die dı bɔbı aŋaŋ nyinyeeki dʋnsa a keŋ juu
lagıŋkʋ juoku me. Die sojasisi nyıŋkʋra
aŋaŋ tıka nyıŋkʋra die dı dıı ba kʋaŋ a
keŋ juu mi. Fesitusi die dı yı nʋaŋ ba yaa
Pɔɔli keŋ juu.
24 Fesitusi die dı baarı dı, “Naaŋ Agiripa
aŋaŋ vuodiekemba mana dı benne gie nı
daansı daa wa gie. Juu vuodiekemba mana
dı benne Jerusalemi aŋaŋ Siisiria keŋ wo
n jigiŋ ta nata dı ʋ mʋ kuŋ.
25 Ama manıŋ n ka ye wudieke ʋ yine a
chʋʋsı ta mʋ kuŋ. Ta ʋ gbaŋ dı bala dı tı
yaa wa ga Romani naakpııka jigiŋ aŋ ʋ dii
wo ʋ sarıya ka. Die wıa n saŋya mıŋ dı n
yaa wa ga Romi.
26 Ama n paalı wo wudieke n baaŋ nan
maagı yaa gamma daa wa gie wıa a yaa ga
yı Romanisi naakpııka. Die wıa maŋ yaa
wa keŋ nı mana nıŋŋa aŋaŋ fʋnıŋ naaŋ
Agiripa. Tı keŋ balı wıırı gie kpatı n nan
wa yaa wııŋ aŋ n maagı.
27 Dama dı wo chıaŋ aŋ n vaa dansarıka
vuoŋ ga naakpııka jigiŋ ta kaaŋ bıagı dagı
wudieke ʋ yine chʋʋsı.”

26

Pɔɔli die dı bala a gbatı ʋ gbaŋ Agiripa nıŋŋa dene

1 Womi Agiripa die dı balı yı Pɔɔli dı, “N
yı fʋ sieŋ dı fʋ balı a vʋarı fʋ gbaŋ.” Pɔɔli
die dı nagı ʋ nuuŋ a diiŋ ta baarı dı:
2 “Naaŋ Agiripa! N sʋŋ fıalıya mıŋ fʋ
yına mıŋ sieku gie dı n balı a vʋarı n gbaŋ
fʋ nıŋŋa jinne, yaa gamma wudiekemba
mana n gbaŋ gbaŋ n vuosi dı bala dı n yi
chʋʋsı wa.
3 Fʋnıŋ fʋ sıbına tınıŋ Juu vuosi mıraha
aŋaŋ wudiekemba dı yine tı nınhagırıŋ
mana. Die wıa n jʋʋsa fʋ, dii suguru ta
fʋ wʋmma wudieke n bala n balı naa.
4 “Die n yine bʋabiŋ a yaa ga mʋʋna Juu
vuosi mana wɔŋ sıba die n benne die n
tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Jerusalemi ma.
5 Ba wɔŋ sıba a yʋası. Dıı yi ba yaala
ba nan bıagı dagı fʋ dı die n gʋtı wa
Farasisi diekemba die dı mıŋŋına a dıa
Ŋmıŋ mıraha.
6 Ama lele ba die mıŋ sarıya dama n
yaa tama aŋaŋ nʋa dieke Ŋmıŋ dı yına tı
chɔɔŋkʋʋlıba kʋrıŋ ma wa.
7 Nʋarı gie wıa ta tınıŋ Juu vuosi buuriŋ
baŋ aŋaŋ ale die dı yaa tama ta yile dı
tı nan daansı yeke. Die wıa tı jıama
Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına ŋmıntʋası aŋaŋ
yuŋ mana. Jakʋʋŋ Agiripa, tamaka gie wıa
Juu vuosisi dı bala dı n chʋʋsıya mıŋ.
8 Bıa wıa dı hagırı a yı nı dı nı tuo a dii
dı Ŋmıŋ vasa kunti dı haga kuŋ me?
9 “Piiliku me die n gbaŋ n mıa mıŋ dı
n yi wııŋ mana a chʋʋsı Yisa vuodieke dı
nyına Nazeriti wa saaŋ.
10 Naa die maŋ yi Jerusalemi ma ma.
Die maŋ tuose yiko gbanıŋ a nyına Ŋmıŋ
kıkaabıtıba nyıŋkʋraha jigiŋ ta die yige
Ŋmıŋ vuosi pam a yie dansarıka sʋŋ. Ba
keŋ dii ba sarıya ta baarı dı ba kʋʋ ba n
gbaŋ gbaŋ ŋaŋ gʋta wa vuodiekemba dı
bala dı ba kʋʋ ba wa ma.
11 “Saŋŋa mana n ŋaŋ mugisi be mıŋ
Ŋmıŋ jıamıŋ juone me dı ba chiisi dı ba
ka dı Yisa. Die ba wıa dı paala yaa mıŋ
sınyıırıŋ wıa maŋ gara tıŋgbaŋ gaası a
yaala ba jigiŋ.

Pɔɔli die dı balı ba ʋ tarıgıŋ wıa

12 “Naa wıa, daaŋ kaanı die maŋ gara
Damasikusi dı n mugisi Yisa dıdıısırıŋ
aŋaŋ yiko dieke Ŋmıŋ kıkaabıtıba
nyıŋkʋraha die yına mıŋ ta bı yı mıŋ
nʋaŋ dı n yi wo.
13 Jakʋʋŋ Agiripa, die ka yiwo
ŋmıŋsikpeŋ ta maŋ bie sieŋ me a gara,
ta die keŋ ye chaanıŋ nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ
a chaana a tıaŋ ŋmıŋ, ta nyıgısa ta taaŋ
giliŋ mıŋ aŋaŋ n siechɔntı chanchaalıŋ.
14 Die tı mana die dı nan tıŋgbaŋ, ta
die maŋ wʋŋ lɔlıŋ dı balı tınıŋ Juu vuosi
jabalıkıŋ ma dı, ‘Sɔɔli Sɔɔli, bıa wıa fʋ
mugise mıŋ? Dı yiwo gaantıŋ fʋ wagınana
aŋaŋ manıŋ.’

15 “Die maŋ yiŋŋi pıası dı, ‘N Yɔmʋtieŋ, mınıa yine fʋ?’ Ta tı Yɔmʋtieŋ die dı yiŋŋi
a baarı dı, ‘Manıŋ Yisa fʋ mugise die.
16 Ama hagı a zie fʋ nagısı ma. N nyıŋ
fʋ jigiŋ dama fʋnıŋ maŋ vʋarı dı fʋ yi n
tʋntʋntʋ. Yime siara a balı vuosi wudieke
fʋ yene yaa gamma n wıa jinne aŋaŋ
wudieke n baaŋ nan dagı fʋ soriŋ daaŋ.
17 N nan daansı gbatı fʋ a nyıŋ Juu vuosi
nuusi me aŋaŋ buurigaası dieke jigiŋ n
bala n tʋŋ fʋ nuusi me.
18 Fʋnıŋ yiwo vuodieke dı bala ʋ yuori
ba nine a vʋarı ba nyıŋ lımıŋ ma a ga
chaanıŋ ma, a bı vʋarı ba a nyıŋ Sitaani
nuusi me aŋ ba juu Ɲmıŋ nuusi me, aŋ
ʋ vaa ba wʋbıatı a chaa ba aŋ ba gʋtı
vuodiekemba Ɲmıŋ dı vʋarına wa ma,
dama ba yine mıŋ yada wa wıa.’

Pɔɔli die dı bala ʋ tʋʋma wıa dene

19 “Die wıa, naaŋ Agiripa, die n ka zetiye
die n yene daansı dieke a nyıŋ arızanna
ma wa.
20 Die n wolıŋ a mʋʋlı Ɲmıŋ wʋvıınaha
a yı Damasikusi vuosi, ta die nyıŋ
ga Jerusalemi aŋaŋ Judia tıgısı mana.
Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ ga mʋʋlı a yı
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi.
Wudieke n balla a yıa vuosisi gie mana
yiwo, ba vaa ba tʋmbıatı ta dıa Ɲmıŋ sieŋ,
ta tʋmma tʋnvıına aŋ ka dagı sıba ba seŋ
vaa ba tʋmbıatı aŋaŋ wusie.
21 “Naa wıa die Juu vuosisi die dı
yigi mıŋ, die n ŋaana bie Ɲmıŋ jıamıŋ
juokpeŋkpııkʋ sʋŋ, ta die yaala ba kʋʋ
mıŋ wa.
22 Ama Ɲmıŋ suŋŋine mıŋ dene a keŋ
tʋgı jinne daarı gie maŋ zie dı n balı wusie
a yı vuoŋ mana, wabıtı aŋaŋ hagırıtieliŋ.
Wudieke n bala aŋaŋ wudieke Ɲmıŋ
naazʋalıŋ aŋaŋ Mosisi die dı balla a nan
yiwo, yiwo jabalımıŋ.
23 N balı ba Ɲmıŋ Vuovʋarıkıŋ Masia wa
die dı bala ʋ gbalıgı gbalıgı dieke ta kpi, ta
wʋnıŋ ʋ balla ʋ yi bʋmbʋŋaŋ vuodieke dı
bala ʋ wolıŋ a hagı kuŋ me, die wıa ʋ nan
balı yı Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosisi dı ba nan bıagı ye
gbatıtaanıŋ. Naa nan yi sıba chaanıŋ a yı
ba.”
24 Pɔɔli die dı balala dı ʋ gbatı ʋ gbaŋ a
taaŋ wa, Fesitusi die dı natı wa a baarı dı:
“Pɔɔli, yiwo yııŋyaaŋ! Fʋ bʋgırına nyinti
pam wa yine fʋ juu yııŋyaatı die!”
25 Ta Pɔɔli die yiŋŋi a balı wa dı, “Jakʋʋŋ
Fesitusi, n ka juu yııŋyaatı! Wudieke n
balınana yiwo wusie ta bı yaa chıaŋ.
26 Jakʋʋŋ Agiripa, n yaa sikimiŋ ta nan
bıagı balı a yı fʋ dama fʋ gbaŋ fʋ sıbına ha
wıa, ta bı yi yada dı wıaha gie yaa gamma
Yisa wa ka lɔbırı fʋ jigiŋ, dama wudieke
die yine wo die ka yi lımıŋ ma.”
27 Die Pɔɔli dı bı balı a yı naaŋ Agiripa
dı, “Fʋnıŋ, yi Ɲmıŋ naazʋalıŋ wʋbalıkaha
yada mıŋ? N wɔŋ sıba a baarı fʋ yi yada
mıŋ.”
28 Ta naaŋ Agiripa die dı yiŋŋi balı Pɔɔli
dı, “Aŋaŋ fʋ wʋbalıka bıta ka gie fʋ yile dı
nan bıagı tarıgı mıŋ a yi Yisa dıdıısırʋ?”
29 Pɔɔli die dı yiŋŋi a balı wa dı,
“Wʋbalıkı waŋ yaa wʋbalıkı gobiŋ,
manıŋ n Ɲmıŋ jʋʋsıŋ yiwo dı fʋnıŋ aŋaŋ
vuosi gie mana die dı wʋnna n wʋbalıkaha
jinne wo bırıŋ Yisa dıdıısırıŋ sıba manıŋ
ntaala dansarıka gie nyıına ma n ka yaala
nı juu.”
30 Womi naaŋ Agiripa aŋaŋ jakʋʋŋ Fesi-
tusi aŋaŋ Beniisi aŋaŋ vuodieke mana die
dı benne ba jigiŋ die dı hagı nyıŋ.
31 Ama die ba bala ba nyıŋ wa die ba
baarı dı, “Daa wa gie ka yi wʋbıaŋ kaanı
gbaŋ. Ʋ ka mʋ ba kʋʋ wa yaa ba nagı wa
a yi dansarıka sʋŋ.”
32 Ta naaŋ Agiripa die dı balı yı jakʋʋŋ
Fesitusi dı, “Tı tıŋ nan bıagı a vʋarı daa
wa gie a taaŋ dıı yi die ʋ tıŋ ka poli ʋ wıırı
gie a ga naakpeŋkpııŋ Siiza jigiŋ.”

27

Sojasisi die dı nagı Pɔɔli a ga Romi tıŋ dene

1 Die ba kenne saŋ dı ba nagı Pɔɔli a ga
Romi, Itali tıŋ ma, die ba nagı wa aŋaŋ
dansarıka vuosi bataŋ a yı Romani sojasisi
jakʋʋŋ wʋnyı nuuŋ me ba wasınana wa
Julusi, die ʋ benne sojasisi chaakʋ die ba
wasınana Naalıba jakʋʋŋ Chaakʋ.
2 Tı mana die dı ga juu haarı dieke die dı
nyına Adiramitiwomi, dama die haarıkʋ
die wɔŋ yi siri dı ka nyıŋ Siisiria a ga
Asia tıŋgbaŋ ma tıgı diekemba die dı
gbıgına mʋgıkpıırı. Ta Masedonia vuoŋ,
Arisitakusi, vuodieke dı nyına Tesalonika
die gʋtı wa tı ma.
3 Ka tʋnvʋʋsa die tı tʋgı Sidoni. Sojasisi
jakʋʋŋ, Julusi die mıŋŋı a pɔgılı Pɔɔli ta
die yı wo sieŋ dı ʋ ga ʋ zʋalıŋ jigiŋ aŋ ba
yi wa ʋ nyıŋyaalıka.
4 Die tı nyına Sidoni ta bʋlɔgısıŋ die dı
nıga a tuole tı, die wıa die tı dɔŋ daagı
Saapurusi tıŋgbaŋ chaakʋ, ta tıŋgbaŋka
die dı kagı tı a nyıŋ bʋlɔgısıkʋ ma.
5 Die tı dɔŋ tıaŋ ga Silisia aŋaŋ Pamifilia
tıŋgbaŋ chaakʋ ta ga tʋgı Mira tıŋ, Lisia
tıŋgbaŋ mama, ta sʋʋŋ mi.
6 Mi die sojasisi jakʋʋrı die dı ye haarı
dieke dı nyına Alekizandira a tıaŋ a gara
Itali tıŋgbaŋ, ʋ vaa tı juu kanıŋ.
7 Die tı dɔŋ sɔmm sɔmm daraa pam a
keŋ paalı gbalıgı ta ye keŋ tʋgı Kinidusi
tıŋ ma. Bʋlɔgısıbʋ die dı faası tuoli tı mi
chaakʋ wıa die tı ka bıagı dɔŋ gara mi. Die
wıa die tı daagı ga Kireeti tıŋgbaŋ lʋgıŋ.

Dama mi die bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ ka faasɪ hagɪrɪ, die tɪ keŋ gbigi Salimoni, Kireeti tɪŋgbaŋ ma, a ga.
8 Die tɪ dɔma sɔmm sɔmm mʋgɪkpɪɪrɪ kʋanʋaŋ ta die wa keŋ tʋgɪ jigidieke ba wasɪnana "Haarɪtɪ zieliviɪnɪŋ jigiŋ" mi die ka yʋa aŋaŋ Lisia tɪŋ.
9 Die tɪ yʋasɪna mi wɪa die saŋŋa dieke mʋgɪkpɪɪrɪ haarɪŋ dɔmɪŋ dɪ faasɪna yaa daanpɔyɪ dɪ wone keŋ tʋgɪ. Saŋka dɪaŋ ta Juu vuosi dʋʋga daakpeŋkpɪɪŋ dieke die ba kaabɪna ba wʋbɪatɪ naa chaala die tɪanya mɪŋ. Die wɪa Pɔɔli die dɪ kpaaŋ ba dɪ,
10 "N zʋalɪŋ, n sɪba a baarɪ tɪ sieku gie nan yi daanpɔyɪ, tɪ chiititi aŋaŋ tɪ haarɪkʋ nan chʋʋsɪ ta vuosi bataŋ nan waarɪ ba mɪsɪ gbaŋ."
11 Ama die sojasi jakʋʋrɪ baga die wo wudieke Pɔɔli die dɪ bala wa ma dama die ʋ wʋmma yie haarɪkʋ jakʋʋrɪ aŋaŋ ka tieŋ wo.
12 Die haarɪsɪ jigizielikiri die ka vɪɪna aŋaŋ ba zie mi tafaaŋ saŋŋa, die wɪa ba jusu die baarɪ dɪ ba hagɪ mi a gamma Fonisi. Mi die yiwo Kireeti tɪŋgbaŋ tɪŋ ta haarɪsɪ jigizielikiri die dɪ bie mi a tuoli ŋmɪŋ jʋʋkɪŋ chaaŋ, ta die ba yaala ba bemme mi tafaaŋ saŋŋa.

Bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ kenne mʋgɪkpɪɪrɪ ma wɪa

13 Saŋŋa mi die ba ye bʋlɔgɪsɪŋ dɪ nɪgɪnana nyɪna ba nuugalɪ chaaŋ a kieŋ sɔmm sɔmm, ta die ba yile dɪ ka yi wo bʋlɔgɪsɪvɪɪnɪŋ wudieke dɪ baaŋ nan suŋŋine be sɪba ba sanna die wo. Die wɪa die ba datɪ kʋʋdʋnsɪ dieke dɪ yigine haarɪkʋ dɪ zie wo a yi haarɪkʋ sʋŋ a dɔma gbige Kireeti mʋgɪkpɪɪrɪ kʋanʋaŋ.
14 Ama die dɪ ka yʋasɪya ta bʋlɔgɪsɪkpeŋkpɪɪŋ die dɪ nɪga nyɪna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ a keŋ sʋʋna mʋgɪkpɪɪrɪ sʋŋ.
15 Die bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ keŋ hʋbʋbʋ haarɪkʋ ma, ta die dɪ hagɪrɪ pam aŋaŋ vuoŋ dɪ baaŋ nan bɪagɪ dɔŋ haarɪkʋ a tuolibu, die wɪa die tɪ vaa mɪsɪ ta vaa bʋlɔgɪsɪbʋ dɪ yaa haarɪkʋ chʋŋ gara.
16 Die bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ yaa tɪ ga tɪaŋ tɪgɪbɪŋ dieke ba wasɪnana Kɔda wa jigiŋ. Die tɪ tɪannana die tɪgɪbɪka die dɪ kagɪ bʋlɔgɪsɪbʋ die dɪ wa kpɪa. Die tɪ mɪɪ a bɪagɪ a yigi haarɪbike dieke dɪ taasɪna haarɪkpɪɪkʋ ma wa.
17 Die ba datɪ ka a juu haarɪkpɪɪkʋ ma a nagɪ guune a mɪŋŋɪ bɔbɪ gilin haarɪkpɪɪkʋ keŋ keŋ. Die ba chɪga ŋmaamɪŋ dɪ ba nan ga gbigi Libia tɪŋgbaŋ ma, jigidieke nyaabʋ dɪ kana ka goli wo. Die wɪa die ba datɪ haarɪkʋ garɪkʋ a sʋʋŋ ta vaa bʋlɔgɪsɪbʋ dɪ bɪ yaa haarɪkʋ chʋŋ.
18 Die bʋlɔgɪsɪkpɪɪbʋ dɪ ye ko nɪga, die wɪa ka tʋnvʋʋsa die ba piili a vʋara haarɪkʋ chiititi a taana.
19 Die ka tʋnvʋʋsa bɪbra ba vʋarɪ haarɪkʋ gbaŋ gbaŋ nyintiti aŋaŋ ba nuusi a vigi taana nyaabʋ sʋŋ.
20 Die dɪ yi daraa pam ta tɪ ka yese ŋmɪnnɪ yaa chɪŋmarɪsɪsɪ, nɪɪŋmara die dɪ ligine ŋmɪŋsikpeŋ wɪa. Ta bʋlɔgɪsɪbʋ die ye ko faasɪ nɪga ta die tɪ bɪ wo tama dɪ tɪ nan ye gbatɪtaanɪŋ.

21 Die dɪ faasɪna a yʋasɪ ta vuosisi die ka dii jaaŋ, ta Pɔɔli dɪ hagɪ zie ba nɪŋŋa a baarɪ dɪ, "N zʋalɪŋ, dɪ tɪŋ mʋ nɪ tuo n nʋarɪ ta da dɔŋ nyɪŋ Kireeti, tɪ tɪŋ kaaŋ juu daanpɔyɪ aŋaŋ wahala ka gie me.
22 Ama lele n wa jʋʋsa nɪ dɪ nɪ yigi sikimiŋ ta nɪ wʋnyɪ mana kaaŋ waarɪ ʋ mɪsɪ; ama haarɪkʋ nyɪɪna bala ka chʋʋsɪ.
23 Dama dienewo yuku Ŋmɪŋ dieke dɪ sɪna mɪŋ ta maŋ jɪama wa malaka die keŋ wo n jigiŋ,
24 a keŋ balɪ mɪŋ dɪ, 'Pɔɔli, da vaa ŋmaamɪŋ yalla fʋ. Sie ba nagɪ fʋ a ga zie naalɪba jakʋʋŋ Siiza jigiŋ aŋ ʋ dii fʋ sarɪya; fʋ wɪa Ŋmɪŋ baa ʋ gbatɪ wa vuodiekemba dɪ benne haarɪkʋ gie me a taaŋ.'
25 Die wɪa n zʋalɪŋ, nɪ dii sikimiŋ, dama n yi Ŋmɪŋ yada mɪŋ dɪ wudieke ʋ bala mɪŋ wa nan seŋ yi.
26 Ama bʋlɔgɪsɪbʋ nan kpaŋŋɪ tɪ a ga zieŋ tɪŋgbaŋ gaaŋ ta nyaaŋ dɪ giline kʋanʋaŋ."
27 Die ka yugiti baŋ-anɪɪsa die wonde ta bʋlɔgɪsɪbʋ die ye ko kpaŋŋa tɪ chʋŋ Midi-terana mʋgɪkpɪɪrɪ sʋŋ. Ama yaa gamma ka tanseese haarɪ dɔntɪba dɪ mɪŋŋɪ dɪ tɪ gbige gaaŋ.
28 Die wɪa die ba nagɪ jamagɪsɪŋ a magɪsɪ nyaabʋgoliŋ a die ye ta nyaabʋ goliŋ yiwo sɪba naŋ magɪsa kobɪga aŋaŋ baŋɪsɪ-le: die dɪ bɪ yi sʋaa die ba bɪ yi die gbaŋ gbaŋ ta ye ta bʋ goli yiwo naŋ magɪsɪŋ baŋɪsɪ-wayɪ.
29 Ŋmaamɪŋ die dɪ yigi be dama die ba yile dɪ ba haarɪkʋ nan keŋ jʋalɪ tana. Die wɪa die ba nagɪ kʋʋdʋnsa anɪɪsa dieke dɪ datɪnana haarɪkʋ dɪ ziele wo a yi nyaaŋ sʋŋ haarɪkʋ kʋaŋ ta die jʋʋsa Ŋmɪŋ dɪ tʋnvʋŋ.
30 Die haarɪ dɔntɪba die dɪ yaala ba chɪgɪ ta vaa haarɪkʋ die wɪa die ba vʋarɪ haarɪbike a yi nyaabʋ sʋŋ ta paalɪ yie sɪba ba baa ba ga vʋarɪ wa kʋʋdʋnsɪha a taŋ taaŋ nyaabʋ sʋŋ haarɪkʋ nɪŋŋa.
31 Ama Pɔɔli die dɪ balɪ sojasisi jakʋʋrɪ aŋaŋ sojasisi dɪ, "Dɪɪ yi haarɪ dɔntɪba gie dɪ ka wɪarɪ kalɪ haarɪkʋ sʋŋ, nɪ wʋnyɪ mana kaaŋ ye gbatɪtaanɪŋ."

32 Die wɪa die sojasisi die dɪ gobi gobi
guuŋ dieke dɪ bɔbɪna haarɪbike a yallɪ wa
ta vaa ka nan nyaabʋ sʋŋ.
33 Die tuŋ bɪlla vʋʋnɪŋ ta die Pɔɔli die
dɪ jʋʋsɪ ba mana dɪ ba dii nyindiike,
die ʋ baarɪ dɪ, “Daraa baŋ anɪɪsa wʋnna
ŋmaamɪŋ dɪ yallɪ nɪ ta nɪ ka dii jaaŋ mana.
34 Die wɪa n wa jʋʋsa nɪ ko dii nyindiike,
dama ka yiwo jadieke dɪ baaŋ nan yi nɪ
hagɪrɪŋ. Nɪ wʋnyɪ kaaŋ wɔŋ ye daŋŋa.”
35 Pɔɔli dɪ bala naa kpatɪ kʋaŋ chaaŋ die
ʋ nagɪ paanʋ a bɪrɪ Ŋmɪŋ ba mana nɪŋŋa
a yi ke gbieri a piili ŋɔba.
36 Die ba dii sikimiŋ ta wa dii nyindiike.
37 Die tɪ mana die yiwo vuosi kɔbɪsɪ-le
aŋaŋ baŋɪsɪ-yʋpɔyɪ aŋaŋ ba yʋaba a bie
haarɪkʋ sʋŋ.
38 Die vuoŋ mana dɪ dine a chagɪ kʋaŋ
chaaŋ die ba vʋarɪ paanʋ zaa tɪalɪkaha a
taaŋ nyaabʋ sʋŋ amʋ haarɪkʋ da dʋnsɪma.

Haarɪkʋ ŋmabɪŋ wɪa

39 Die tʋŋ dɪ vʋʋŋ, haarɪ dɔntɪba die dɪ
ye tɪŋgbaŋka ama ta ka mɪŋŋɪ mi, ama
ta ye gbagɪŋ kaanɪ mʋgɪkpɪɪrɪ lʋgɪŋ ta ka
yallɪ gaaŋ ba yile dɪ ba tɪŋ nan bɪagɪ ba yi
haarɪkʋ ga mi a ga fɪrɪ tambʋsɪkʋ me.
40 Die wɪa die ba chɪa gobi kʋʋdʋnsaha
guune a vaa ha a sʋʋŋ ga nyaabʋ chɪaŋ,
ta bɪ forisi guuŋ diekemba dɪ bɔbɪna daa
diekemba ba yalla a dɔma wa ta die kɔtɪ
garɪ dieke dɪ benne haarɪkʋ nɪŋka amʋ
bʋlɔgɪsɪbʋ nan dɪ nɪga a kpaŋŋa haarɪkʋ
a gara nɪŋŋa. Die ba keŋ gbigi mʋgɪrɪ
kʋanʋaŋ.
41 Ama haarɪkʋ nɪŋŋa die dɪ ga gbeŋ
tambʋsɪbʋ ta faasɪ fɪrɪ ta nyapoŋiku dɪ keŋ
a nɪgɪ ka kʋaka a ŋmʋʋrɪ ŋmʋʋrɪ.
42 Tɔ, sojasisi die dɪ saŋ dɪ ba kʋʋ
dansarɪka jujuribe amʋ ba wʋnyɪ gbaŋ
kaaŋ suo jʋalɪ gaaŋ a chɪgɪ bɪa.
43 Ama sojasisi jakʋʋrɪ die yaala ʋ gbatɪ
Pɔɔli a taaŋ. Die wɪa die ʋ kagɪ ba dɪ
ba daa yi die. Ama die ʋ yɪ nʋaŋ dɪ
vuodiekemba mana dɪ sɪbɪna suolehe nan
nyaabʋ ma a suo jʋalɪ gaaŋ;
44 Ta vuo tɪalɪkaha dɪ kana ka sɪba
suolehe yigi haarɪkʋ daatɪtɪ a jʋalɪ. Naa
die tɪ yi tɪ mana dɪ jʋalɪ gaaŋ ta wɪɪŋ dɪ ka
yi tɪ.

28

Malita vuosi die mɪŋŋɪna tuo tɪ dene

1 Die tɪ kenne a jʋalɪ gaarɪ ta wɪɪŋ dɪ ka
yi tɪ wo, die tɪ mɪŋŋɪ dɪ tɪŋgbaŋka mi saaŋ
yiwo Malita.
2 Die tɪka vuosi die mɪŋŋɪ tuo tɪ, dama
saŋŋa mi nɪɪŋ die nɪɪnana ta watɪ die faasɪ
beri die wɪa die ba chɔgɪsɪ bolɪŋ dɪ tɪ weeli
ta yi tɪ aŋsɪa.
3 Die Pɔɔli die dɪ lagɪsɪ daatɪ a nagɪha
taana bolibu me, womi die javʋʋkɪŋ die dɪ
keŋ nyɪŋ daatɪ ma bolibu dɪ tʋʋlɪna wɪa a
dʋŋ Pɔɔli ta nagɪ ka gbaŋ vili ʋ nuuŋ.
4 Die tɪŋgbaŋka vuosi die dɪ ye javʋʋkɪrɪ
die dɪ leeŋinene Pɔɔli nuuŋ me ta die
bala yɪa tamba dɪ, “Daa wa gie nan yi
vuokʋʋrʋ, aŋaŋ ʋ gbatɪna ʋ gbaŋ a nyɪŋ
mʋgɪkpɪɪrɪ wa ma, ama bugile kaaŋ vaa ʋ
bemme ʋ mɪsɪ ma.”
5 Ama Pɔɔli die dɪ kpaantɪ javʋʋkɪrɪ a
taaŋ bolibu me ta wɪɪŋ mana dɪ ka yi wo.
6 Die vuosisi die dɪ yile dɪ ʋ nan fʋʋsɪ
yaa ʋ nan nan bʋnyɪ a kpi. Die ba yilinene
die wo a keŋ gbalɪgɪ ta wɪɪŋ mana ka yi
wo wo, die ba tarɪgɪ ba sʋŋanyile ta baarɪ
dɪ, “Daa wa gie yiwo buuŋ.”
7 Mi die ka yʋa aŋaŋ tɪŋgbaŋka naaŋ
Pubiluwosi kʋatɪ. Die ʋ mɪŋŋɪ tuo tɪ
chaantɪ ta die tɪ yi ʋ chaanɪŋ daraa ataa.
8 Pubiluwosi chɔɔŋ die dɪ dʋa a yʋagɪ,
nyɪŋgbaŋ tʋʋla aŋaŋ chʋʋrɪŋ die yalla wa.
Ta Pɔɔli die dɪ ga juu ʋ juoku me a nagɪ ʋ
nuuŋ a diisi ʋ ma a jʋʋsɪ Ŋmɪŋ yɪ wa die
ʋ ye alaafɪa.
9 Naa kʋaŋ chaaŋ yʋagɪtieliŋ die dɪ
benne tɪŋgbaŋka ma die dɪ keŋ Pɔɔli jigiŋ
die ʋ gbaaŋ ba mana.
10 Die ba yɪ tɪ piinisi pam ta die tɪ balla
tɪ ga wa ba nagɪ jadieke mana tɪ yaalala a
yi haarɪkʋ sʋŋ.

Tɪ nyɪna Malita a ga Romi dene

11 Die tɪ benne mi chɪɪtɪ ataa kʋaŋ
chaaŋ die tɪ nagɪ haarɪ dieke ba wasɪnana
Ŋmɪŋyɪɪba wa ta die dɪ nyɪna Alekizandira
ta bie Malita tafaaŋ saŋka mi wo.
12 Die tɪ ga tʋgɪ tɪŋ dieke ba wasɪnana
Sarakusi ta die yi daraa ataa mi,
13 ta die bɪ nagɪ haarɪkʋ a ga tʋgɪ
tɪŋ dieke ba wasɪnana Regumi wa. Ka
tʋnvʋʋsa die bʋlɔgɪsɪŋ dɪ piili a nɪga nyɪna
nuugalɪ chaaŋ, ta ka daraa ale daraaŋ die
tɪ keŋ tʋgɪ Putiwoli tɪŋ ma.
14 Mi die tɪ ye Yisa dɪdɪɪsɪrɪba bataŋ, die
ba balɪ tɪ dɪ tɪ wɪarɪ ba jigiŋ daraa ayʋpɔyɪ.
Die tɪ keŋ nyɪŋ mi a ga Romi.
15 Die Yisa dɪdɪɪsɪrɪba die dɪ benne Romi
wa die dɪ wʋŋ tɪ wɪa ta die keŋ tuoli tɪ sieŋ
Apiyusi nyʋŋ ma, ta bataŋ dɪaŋ dɪ keŋ tuoli
tɪ chaanɪŋ juone ataa dieke die dɪ gbine
Romi wa. Pɔɔli die dɪ yene be wo die dɪ
kpaŋŋɪsɪ wa ta ʋ bɪrɪ Ŋmɪŋ.

Pɔɔli die dɪ benne Romi tɪŋ ma wɪa

16 Die tɪ gana a ga tʋgɪ Romi die ba yɪ
Pɔɔli sieŋ dɪ ʋ bemme ʋ dʋŋŋʋ ta vaa soja
balɪmɪŋ gbara wa.
17 Daraa ataa kʋaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ wa
Juu vuosi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba a lagɪsɪ. Die ba
lagɪsɪna wa ʋ balɪ a yɪ ba dɪ, “N nɪmballɪ,
aŋaŋ die n kana ka yi wɪɪŋ mana a chʋʋsɪ
tɪ vuosisi yaa ta chʋʋsɪ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba
chʋaraha, die ba nagɪ mɪŋ yi wo dansarɪka

sʋŋ Jerusalemi ma, ta nagɪ mɪŋ yi Romani vuosi nuusi me.
18 Die ba pɪasɪ mɪŋ wudieke n yine a chʋʋsɪ ta die yaala ba vʋarɪ mɪŋ, dama die ba mɪŋŋɪya dɪ n ka yi wudieke dɪ mʋna dɪ ba kʋʋ mɪŋ.
19 Ama Juu vuosisi nɪŋŋandɪɪsɪrɪba die dɪ ka saagɪya, die wɪa die maŋ baarɪ dɪ n nan nagɪ n wɪɪrɪ a poli a keŋ naaŋ jakʋʋŋ Siiza jigiŋ, ama n wo wɪɪŋ a baaŋ balɪ chʋʋsɪ n gbaŋ gbaŋ n vuosi.
20 Die wɪa maŋ baaŋ n ye nɪ a balɪ nɪ wɪɪrɪ. N mʋʋlɪnana Ɲmɪŋ Vuovʋarɪkɪrɪ wɪaha, vuodieke tɪnɪŋ Juu vuosi dɪ yalla tama wa, die wɪa ba bɔbɪ mɪŋ aŋaŋ chɔrɪmaha gie."
21 Ta ba balɪ a yɪ wa dɪ, "Tɪnɪŋ tɪ ka tuo gbanɪŋ a nyɪŋ Judia yaa gamma fʋ ma, ta vuoŋ ka nyɪŋ a keŋ gie aŋaŋ wɪɪrɪ yaa a balɪ wʋbɪaŋ yaa gamma fʋ ma.
22 Ama tɪ nan dɪ yaala tɪ sɪmma fʋ sʋŋanyile. Tɪ wɔŋ sɪba a baarɪ dɪ jigiŋ mana vuosi bala a chʋʋsa jɪamɪŋ dieke fʋ dɪna wa."
23 Die wɪa die ba nagɪ daaŋ zieŋ aŋaŋ Pɔɔli. Dɪnɪŋ daarɪ mi daadaŋ pam dɪ keŋ a lagɪsɪ Pɔɔli die dɪ benne jigiŋ dieke wo. Die ʋ dagɪ ba Ɲmɪŋ naarɪ wɪa a nyɪŋ sʋkʋʋŋ a ga tʋgɪ yuŋ, ta die mɪa dɪ ʋ tarɪgɪ ba sʋgɪtɪ dɪ ba tuo Yisa, ta die vʋara wɪa a nyɪna Mosisi mɪraha ma aŋaŋ Ɲmɪŋ naazʋalɪba die dɪ maagɪna wudiekemba ba.
24 Die bataŋ sʋgɪtɪ die dɪ tarɪgɪ aŋaŋ ʋ wʋbalɪkaha ma ama bataŋ die dɪ ka tuo dii.
25 Die wɪa die ba hagɪ mi aŋaŋ nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ taŋ yaa gamma wʋbalɪkaha gie. Pɔɔli die dɪ balɪ dɪ, "Saŋŋa dieke Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ vana Ɲmɪŋ naazʋa Azaya die balɪ yɪ tɪ chɔɔŋkʋʋlɪba wa, die ʋ balɪ wusie mɪŋ.
26 Die ʋ baarɪ dɪ,
'Ga a balɪ naa yɪ vuosi gie dɪ:
Nɪ nan keŋ wʋŋ a bɪ wʋŋ ama dɪ kaaŋ dɪ
sɪba a chɪaŋ;
ta nɪ nan keŋ daansɪ a bɪ daansɪ ama
nɪ kaaŋ ye,
27 dama vuosi gie yiwo yɪaŋkpiititieliŋ,
ta bɪ ligi ba tɪba dɪ ba kaaŋ wʋŋ,
ta bɪ muo ba nine dɪ ba da yesime.
Dɪɪ yi die ba ka muo ba nine ba tɪŋ nan ye,
ba tɪŋ ka bɪ ligi ba tɪba, ba tɪŋ nan
wʋŋ,
ta ba tɪŋ ka bɪ yi yɪaŋkpiititieliŋ ba tɪŋ
nan dɪ sɪba wɪaha gie chɪasɪ.
Ta ba tɪŋ nan yiŋŋi keŋ n jigiŋ
aŋ n gbaaŋ ba.' "
28 Pɔɔli die dɪ bɪ balɪ dɪ, "Nɪ sɪmma a baarɪ dɪ Ɲmɪŋ wɪaha yaa gamma ʋ gbatɪtaaŋkʋ tʋgɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi jigiŋ mɪŋ, ta ba nan wʋŋ."
((
29 Pɔɔli die dɪ bala naa a kpatɪ Juu vuosisi die dɪ hagɪ a nɪga nɪnhagɪrɪŋ pam aŋaŋ taŋ.))
30 Pɔɔli die dɪ tuŋ ligire a yɪ jigidieke ʋ benne wo a bie mi bɪna ale ta mɪŋŋɪ tuose chaaŋ diekemba mana dɪ kienene ʋ jigiŋ dɪ ba ye wo.
31 Ta die mʋʋlɪ wɪa yaa gamma Ɲmɪŋ naarɪ ma, ta daga vuosi tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wɪa, ta bala ʋ dʋŋŋʋ aŋaŋ sikimiŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Romi tıŋ vuosi wʊnna

1 Gbaŋkʊ gie nyıŋ wa manıŋ Pɔɔli
vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ, ta
bı yi tʊntʊntʊ dieke Ɲmıŋ dı vʊarına dı n
mʊʊlı ʊ wʊvıınaha jigiŋ mana wa jigiŋ.
2 Ɲmıŋ die woliŋ yı wa nʊaŋ yaa gamma
ʊ wʊvıınaha gie ma, ta ʊ naazʊalıŋ die
dı mʊʊlıha, sıba a maagına dene ʊ kası
gbaŋkʊ ma wa.
3 Wʊvıınaha gie daga yaa gamma ʊ Bʊa
wa; wʊnıŋ ʊ yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia;
die ʊ bırıŋ wa vuota, ta ba mıırı wa ʊ yi
naaŋ Davidi haagıŋ,
4 ta Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ hagırıŋ
dı Yisa seŋ yiwo Ɲmıŋ Bʊa ʊ kumbu hagıŋ
wıa.
5 Ʊ wıa Ɲmıŋ die dı yı mıŋ sieŋ dı n yi ʊ
tʊntʊntʊ, ta maŋ nagı ʊ saaŋ a gara buuriŋ
mana jigiŋ, ta vasa ba yie wo yada ta tuose
ʊ nʊaŋ.
6 Nınıŋ vuodiekemba dı benne Romi ma
wa gbaŋ gʊtı wa vuodiekemba Ɲmıŋ dı
wana dı ba bırıŋ Yisa Masia sıtı wa ma
mıŋ.
7 Die wıa n maaga gbaŋkʊ gie a yıa nı
vuodiekemba mana dı benne Romi tıŋ ma,
ta Ɲmıŋ dı cho nı ta wa nı dı nı yi ʊ gbaŋ
gbaŋ ʊ vuosi wa. Tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ
tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı
sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ɲmıŋ dene

8 Wudieke n yaalala dı n woliŋ balı
wʊnna, n waasa Ɲmıŋ Yisa Masia saaŋ ma,
nı mana wıa, dama tıŋgbaŋka gie vuosi
mana wʊmma nı yada ka wıa.
9 Ɲmıŋ yine n siaratieŋ dı n ka va Ɲmıŋ
jʊʊsıŋ nı wıa. Wʊnıŋ ʊ yine vuodieke
n jıannana aŋaŋ n sʊŋ mana ta mʊʊla
wʊvıınaha yaa gamma ʊ Bʊa wa ma.
10 Maŋ keŋ jʊʊsa Ɲmıŋ saŋŋa mana, n
ŋaaŋ jʊʊsı wa mıŋ dı dıı yi ʊ dʊŋŋʊ, ʊ yı
mıŋ sieŋ aŋ n keŋ kaagı nı.
11 N faası yaala n suŋŋi nı aŋ nı tuo
Ɲmıŋ Halıkasıka piini dieke dı baaŋ vaa
nı mıŋŋı a zie ta yaa hagırıŋ ʊ dıısıŋ ma.
12 Wudieke n dagınana wa yiwo naa, dı
manıŋ aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı yine
yada wa nan bıagı a kpaŋŋısı taŋ tı yada
ka ma.
13 N nımballı, n yaala nı sımma dı n
mıya mıŋ saŋŋa pam dı n keŋ kaagı nı
ama wıa a taŋ dı kaga mıŋ. N yaala n yi
vuodiekemba dı benne nı jigiŋ tı Yɔmʊtieŋ
sıtı sıba n yine vuogaası jigiŋ dene wo.
14 Dı yiwo talası dı n balı vuosi mana
wʊvıınaha wıa, vuodiekemba nine dı
yuorine aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana
ka yuoriye, aŋaŋ vuodiekemba dı yalla
yıaŋ aŋaŋ vuodiekemba dı wone yıaŋ.
15 Die wıa maŋ cheele dı n mʊʊlı
wʊvıınaha a yı nınıŋ vuodiekemba dı
benne Romi tıŋ ma.

Yisa wʊvıınaha dı yalla hagırıŋ dene

16 Viivi ka yallı mıŋ n mʊʊlınana
wʊvıınaha, dama dı yiwo Ɲmıŋ hagırı
dieke dı gbatınana vuodiekemba mana dı
yine Yisa yada a taana; ka woliŋ yiwo Juu
vuosi sıtı, ta bı yi buuriŋ mana sıtı.
17 Wʊvıınaha daga dı Ɲmıŋ baarı dı
vuoŋ yiwo vuovıınʊ ʊ nıŋŋa ʊ yada yi-
ile wıa, genke nyıŋ wa yaalıŋ ma a yı
vuodiekemba dı yine Yisa yada, sıba dı
maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dene wo dı,
“Vuodieke dı yine vuovıınʊ Ɲmıŋ nıŋŋa
ʊ yadaka wıa, dı tieŋ nan dı yaa miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.”

Vuota mana dı yalla bıaŋ dene

18 Ɲmıŋ dagı vuota dı ʊ jıı wa sınyıırıŋ
aŋaŋ ba, dama ba yie wʊbıatı ta ka dı ʊ
sieŋ, ta ba wʊbıatı dı vaa vuosi dı ka sıba
wusieke.
19 Ɲmıŋ data ba tıba, dama wudieke dı
mʊna dı vuota sımma yaa gamma ʊ ma
wa, ʊ yuori dagı ba mıŋ.
20 Saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı naanna
tıŋgbaŋka gie wo a keŋ tʊgı jinne, ʊ
naaŋkʊ ma ba sıba ʊ beri dieke vuota
nine dı kana kaaŋ bıagı a ye, ta bı sıba dı
ʊ yaa hagırı dieke dı wone kpatıŋ, ta seŋ yi
Ɲmıŋ. Die wıa, ba bı wo sieŋ Ɲmıŋ nıŋŋa
a baaŋ baarı dı ba ka sıba ba wʊbıatı.
21 Ba sıba Ɲmıŋ mıŋ, ama ba ka yıa
wa jılıma dieke ba mʊna dı ba yı wa, ta
bı ka waasa wa. Ama ba sʊŋanyile yiwo
sʊŋanyilibıatı, ta ba sʊgıtı dı suuli aŋaŋ
wʊtɔgıtı aŋaŋ lımıŋ.
22 Ba baarı dı ba yaa wa yıaŋ ama ba
yiwo gaantıŋ;
23 ba tınna mʊ ba jıama Ɲmıŋ dieke dı
benne saŋŋa mana wa, ba vaya mıŋ ta
jıama ŋmına diekemba vuota dı wʊnsına
a nıası vuota yaa nembisi yaa dɔŋısı yaa
nyinvuuke.
24 Die wıa Ɲmıŋ dı va ba, ta ba yie
tʊntʊmbıatı diekemba ba sʊgıtı dı yaalala,
ta yie viivi wıa aŋaŋ taŋ.
25 Ta nagı wudieke dı yine Ɲmıŋ
wusieke a taaŋ, ta saagı yı ŋmınchıbısı,
ta tarıgı a jıama wudieke Ɲmıŋ dı naanna,
ta vaa wʊnıŋ Ɲmıŋ vuodieke dı naanna ha
ta mʊ dı tı bırı wa wa yaa gamma haahuu
wo. Wusie.
26 Die wıa, Ɲmıŋ dı vaa ba, ta ba yie ba
dʊŋŋʊ dı yalla viivi, ta ba hɔgʊba dı ka bı

yaala ba dʋagɪma aŋaŋ dembisi ta yiŋŋi a dʋaga aŋaŋ taŋ.
27 Die gbaŋ gbaŋ ta dembisi dɪ ka bɪ
yaala ba dʋagɪma aŋaŋ hɔgʋba, ta yiŋŋi
dʋaga aŋaŋ taŋ, ta ba faasɪ yaa lɔla pam
aŋaŋ taŋ. Dembisi dɪ yie nyinti ataŋ die
dɪ yalla viivi aŋaŋ taŋ, die wɪa ba yese
tɪbɪdatɪ dieke ba mʋna ba wʋbɪatɪtɪ wɪa.
28 Vuota die dɪ kana ka yaala ʋ sɪmma
Ɲmɪŋ wɪa, ʋ vaa ba aŋaŋ ba tʋmbɪatɪ, ta
ba yie tʋŋ dieke dɪ kana ka vɪɪna.
29 Ba sʋgɪtɪ suuliye mɪŋ aŋaŋ tʋmbɪatɪ
yiri yiri, sɪba bɪaŋ aŋaŋ halɪ, ta yie bɪaŋ
a yɪa taŋ, ta yaa sʋgɪbɪaŋ, ta kʋa taŋ, ta
waga aŋaŋ taŋ, ta chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ, ta
yile wʋbɪatɪ a yɪa taŋ, ta gaara taŋ kʋasɪ,
30 ta bala chʋʋsa taŋ, ta yi Ɲmɪŋ dataasɪ,
ta zɪa wa taŋ, ta yaa kalinbaani, ta kule,
ta yaala sieti dɪ ba yi bɪaŋ, ta ka yɪa ba
chʋalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ jɪlɪma;
31 ta bɪ wo yɪaŋ ba ma, ta ka bɪ bala
wusie, ta wo choti ta ka chɪga zɔɔlɪŋ.
32 Ba sɪba a baarɪ Ɲmɪŋ mɪraha dagɪya
dɪ vuodiekemba dɪ yinene wɪaha gie
nyʋarɪ yiwo kuŋ, ama hanɪŋ ba ko yie,
ta bɪ yaa sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ
yinene he wo.

2

Ɲmɪŋ sarɪya diile wɪa

1 N zʋamba, dɪɪ yi nɪ die vuosi sarɪya, fʋ
sɪɪ die mana kaaŋ bɪagɪ baarɪ ka yi bɪaŋ.
Dama dɪɪ yi fʋ die vuosi sarɪya ama ta yie
wudieke ba yinene gbaŋ gbaŋ, die nɪŋ, die
fʋ gbaŋ gbaŋ fʋ sarɪya.
2 Tɪ sɪba a baarɪ Ɲmɪŋ nan keŋ dii
vuodiekemba dɪ yine die sarɪya, ta ʋ sarɪya
diilehe yiwo wusie.
3 Fʋ dagɪnana vuosi dɪ yinene tʋmbɪatɪ
dene wo, ama ta yie die, yile dɪ Ɲmɪŋ kaaŋ
ye ta datɪ fʋ tɪbɪŋ?
4 Yaa fʋ nine ka suuliye chotikpɪɪkʋ aŋaŋ
suguru pam dieke Ɲmɪŋ dɪ yalla aŋaŋ
tɪnɪŋ wa? Ka sɪba a baarɪ dɪ wudieke wɪa
Ɲmɪŋ dɪ chɪgɪna nɪ zɔɔlɪŋ yiwo ʋ yaala nɪ
yiŋŋi keŋ ʋ jigiri?
5 Ama fʋ sikpeŋ hagɪrɪ mɪŋ, die wɪa fʋ
ka saagɪ fʋ vaa tʋntʋmbɪatɪ tʋʋma, die wɪa
gʋta fʋ tɪbɪdatɪ dieke fʋ bala fʋ keŋ a ye
daa dieke Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ dɪ bala ka keŋ a
nyɪŋ yaalɪŋ ma, aŋ ʋ keŋ dii vuosi sarɪya
aŋaŋ wusie wo.
6 Dama Ɲmɪŋ nan tuŋ vuoŋ mana yaa
gamma ʋ tʋnna dene.
7 Vuodiekemba dɪ yinene vɪɪnɪŋ ta yaala
Ɲmɪŋ bɪrɪ ba ta yɪ ba nyʋarɪ aŋaŋ miivoli
dieke dɪ wone kpatɪŋ, banɪŋ Ɲmɪŋ dɪ nan
vaa ba bemme yaa gamma haahuu.
8 Ama vuodiekemba dɪ yaala waagɪŋ, ta
zeti wusieke, ta yie bɪaŋ, Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ
nan dɪ bie ba ma.
9 Vuodiekemba dɪ yine vuobɪatɪtɪ, Ɲmɪŋ
nan datɪ ba tɪbɪŋ aŋ ba dii wahala aŋaŋ
mugisiŋ. Juu vuosi bala ba wolɪŋ ye
tɪbɪdatɪkʋ, ta vuodiekemba dɪ kana ka yi
Juu vuosisi dɪaŋ wa diisi.
10 Ama Ɲmɪŋ nan yɪ vuodiekemba dɪ
yinene wudieke dɪ vɪɪna bɪrɪŋ aŋaŋ jɪlɪma
aŋaŋ sʋgɪdʋagɪŋ, Juu vuosi bala ba wolɪŋ
tuo, ta vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu
vuosisi dɪaŋ wa diisi;
11 dama Ɲmɪŋ ka luge.
12 Vuodiekemba dɪ kana ka sɪba Ɲmɪŋ
mɪraha, Ɲmɪŋ nan datɪ ba tɪbɪŋ aŋaŋ
wʋbɪa dieke ba yine. Ta vuodiekemba
dɪaŋ dɪ sɪbɪna Ɲmɪŋ mɪraha, Ɲmɪŋ nan
nagɪ mɪraha a dii ba sarɪya.
13 Daa vuodiekemba dɪ wʋnna Ɲmɪŋ
mɪraha yine vuovɪɪna Ɲmɪŋ jigiŋ, ama
vuodiekemba dɪ yinene wudieke mɪraha
dɪ dagɪna, banɪŋ ba yine vuovɪɪna Ɲmɪŋ
jigiŋ.
14 Vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi
ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigiŋ, ama dɪɪ
yi ba yie wudieke mɪraha dɪ dagɪna aŋaŋ
ba gbaŋ gbaŋ sʋŋanyile, ba yaa ba gbaŋ
gbaŋ ba mɪraha ba sʋgɪtɪ ma ama die ba
ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigiŋ.
15 Ba yinene wudieke wo daga dɪ ba yaa
mɪra ba sʋgɪtɪ ma. Ba sʋŋanyile gbaŋ daga
dɪ dɪ yiwo wusie, dama saŋŋa kaanɪ ba
sʋŋanyile ŋaaŋ dagɪ ba dɪ wudieke ba yine
wo yiwo bɪaŋ, ta saŋŋa kaanɪ dɪaŋ ka daga
ba dɪ dɪ vɪɪna mɪŋ.
16 Naa bala ka yi daa dieke Ɲmɪŋ dɪ bala
ʋ dii vuota sʋŋ sarɪya Yisa Masia wɪa, sɪba
n mʋʋlɪna wʋvɪɪnaha die wo.

Yaa gamma Juu vuosi aŋaŋ mɪraha wɪa

17 Nɪ bataŋ wasa nɪ gbaŋ Juu vuosi, ta
yi mɪraha yada, ta nɪga nyʋʋŋ dɪ nɪ yiwo
Ɲmɪŋ vuovʋarɪka,
18 nɪ sɪba wudieke Ɲmɪŋ dɪ yaalala nɪ
yi, ta nɪ bʋgɪrɪ a nyɪŋ mɪraha ma a sɪba
wudieke dɪ vɪɪna;
19 nɪ yi yada dɪ nɪ bɪagɪ dagɪ yɪɪsɪ sieŋ, ta
bɪ yi chaanɪŋ a yɪ vuodiekemba dɪ benne
lɪmɪŋ ma;
20 ta bɪagɪ kpaama gaantɪŋ, ta bɪ daga
vuodiekemba dɪ kana ka sɪba, dama nɪ
sɪba wusieke dɪ maagɪna die Ɲmɪŋ gbaŋkʋ
sʋŋ.
21 Nɪ daga vuosi wusieke, bɪa wɪa nɪ ka
daga nɪ gbaŋ? Nɪ mʋʋla dɪ, vuosi da keŋ
gaarɪ, ama ta nɪ gbaŋ nɪ gaara.
22 Nɪ daga vuosi dɪ ba da keŋ a tʋŋ
daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma, ama ta
nɪ tʋmaha. Nɪ ka yaala bugile wɪa ama ta
gaara bugile jɪamɪŋ juone nyinti.
23 Nɪ kuule dɪ nɪ yaa Ɲmɪŋ mɪraha mɪŋ,
ama ta ka dɪɪ ha ta yie Ɲmɪŋ viivi me.
24 Sɪba dɪ maagɪna Ɲmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ,
“Nɪ Juu vuosi wɪa ta vuodiekemba dɪ kana

ka yi Juu vuosi dı bala wʋbıatı a chʋʋsa
Ŋmıŋ saaŋ.”
25 Dıı yi nı dıı Ŋmıŋ mıraha, die nıŋ nı
kɔla gobiŋ yaa nyʋarı, ama dıı yi nı ka dıa
mıraha, ka ka sıı sıba gobiye.
26 Dıı yi vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi ta ka gobi ba kɔla, ama ta
dıı Ŋmıŋ mıraha, Ŋmıŋ nan tuo be sıba
vuodiekemba dı gobine ba kɔla.
27 Nınıŋ Juu vuosi, nı yaa mıraha a
maagı gbaŋkʋ ma a yı nı, ta nı gobe nı
kɔla, ama nı gbaŋ nı chʋʋsınana mıraha;
vuodiekemba dı kana ka gobe ba kɔla ama
ta dıı mıraha, banıŋ ba bala ba dii nı
sarıya ta baarı nı chʋʋsıya.
28 Daa fʋ benne sıba Juu vuoke ta ba gobi
fʋ kɔlı yine fʋ Juu vuoŋ wusie.
29 Juu vuoŋ wusie yiwo vuodieke dı dına
mıraha. Wusie gobiŋ bie sʋŋ ma, ta kanıŋ
gobiku mi dı yi Ŋmıŋ Halıkasıka tʋʋma,
daa nyıŋgbanıŋ ma. Wʋnıŋ vuoke mi yese
bırıŋ a nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, daa vuota jigiŋ.

3

1 Bıa nyʋarı Juu vuosi dı ye a tıaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi? Ba
kɔla gobiŋ yaa nyʋarı?
2 Ka yaa nyʋarı pam. Wudieke Ŋmıŋ dı
yına Juu vuosisi ka yi nıŋŋmına jaaŋ a tıaŋ
a mana die ʋ yiwo ʋ wıaha, dı ba gbara.
3 Dı yiwo wusie dı bataŋ die ka yi wıaha
yada. Die nıŋ dı dagıya dı Ŋmıŋ ka yi
wusietieŋ ba kana ka yi yada wa wıa?
4 Aayı, ka ka dagı die. Dıı yi vuoŋ mana
dı yi ŋmınchıbıtieliŋ, ama Ŋmıŋ nıŋ yiwo
wusiebıbalıtʋ. Sıba ba maagına Ŋmıŋ
gbaŋkʋ sʋŋ die wo dı:
“Dıı yi fʋnıŋ Ŋmıŋ fʋ balı wıa, ba nan ye
dı yaa wusie
ta ba dii fʋ sarıya, nan dii wusie.”
5 Ama dıı yi tı tʋntʋmbıatı dı dagı dı
Ŋmıŋ yaa wusie, bıa tı baaŋ tı balı? Dıı
yi Ŋmıŋ dı datı tı tıba tı nan bıagı balı dı
Ŋmıŋ yiwo bıaŋ? (Vuota sʋŋanyile maŋ
bala naa.)
6 Aayı daa die! Ŋmıŋ dı seŋ ka yi
wusiebıbalıtʋ, lalıa ʋ baa ʋ yi a dii
tıŋgbaŋka gie vuosi sarıya?
7 Vuoŋ nan dı nıga nınhagırıŋ dı, “Dıı
yi n ŋmınchıbısı dı daga dı Ŋmıŋ seŋ
yiwo wusietieŋ, ta vuosi dı yıa wa jılıma,
bıa wıa ʋ nan datı n tıbıŋ dı n yiwo
wʋbıayiiru?”
8 Bataŋ dıaŋ dı bala dı, “Nı vaa tı yi
wʋbıatı amʋ wʋvıına nan keŋ.” Vuosi
bataŋ zıa mıŋ ta baarı dı manıŋ n bala
naa. Ŋmıŋ nan datı ba tıbıŋ sıba ba mʋna
die.

Vuoŋ wori a yi vuovıınʋ

9 Lalıa tı baa tı balı? Tınıŋ vuodiekemba
dı yine Juu vuosi wo beriŋ tıaŋ wa
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi
beriŋ mıŋ? Aayı, n wɔŋ balı mıŋ dı Juu
vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi mana bie wo bıaŋ ma,
10 sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı:
“Vuoŋ wori a yi vuovıınʋ, Aayı, daa
vuobalımıŋ gbaŋ.
11 Vuoŋ wori ta yaa sıbıŋ,
ta vuoŋ ka jıama Ŋmıŋ.
12 Vuoŋ mana yiŋŋiye mıŋ ta vaa Ŋmıŋ,
vuoŋ mana yiwo bıaŋ;
vuoŋ wori a yie vıınıŋ, daa
vuobalımıŋ gbaŋ.
13 Ba nʋa sıı sıba kunti vɔrıtı
ta ŋmınchıbısı dı nyınna a ma,
ta wudieke dı nyınnana ba nʋa ma sıı
sıba javʋʋkıŋ tʋaŋ;
14 ba nʋa suuli wo aŋaŋ kaatıtʋatı.
15 Ta ba yie lagı dı ba yi vuoŋ daŋŋa ta
kʋʋ;
16 ta jigidieke mana ba gana,
chʋʋsıŋ aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ ŋaaŋ kieŋ
mi.
17 Ta ba ka sıba sie dieke ba baa nan dıı a
ye sʋgıdʋagıŋ.
18 Ta ba ka bı chıga Ŋmıŋ.”
19 Lele, tı sıba dı wudieke mana Ŋmıŋ
mıraha dı bala wa, bala yıa vuodiekemba
dı benne ka yiko me, amʋ vuoŋ mana
kaaŋ bıagı yuori ʋ nʋaŋ a balı wııŋ, ta
tıŋgbaŋka gie vuosi mana bemme Ŋmıŋ
sarıya diile me.
20 Dama vuoŋ wori a nan bıagı a dıı
Ŋmıŋ mıraha dı dagına die a yi vuovıınʋ
Ŋmıŋ nıŋŋa; mıraha wıa vuota dı sıba dı
ʋ tʋma tʋmbıatı.

*Ŋmıŋ dı vanana vuota dı bırıma
vuovıınʋ ʋ nıŋŋa dene*

21 Ama lele, Ŋmıŋ dı daagınana sie dieke
a vasınana vuota dı bırıma vuovıınʋ ʋ
nıŋŋa wa wa bie yaalıŋ ma, ta ʋ naazʋalıŋ
wıa aŋaŋ mıraha dı daga a wıa, ama dı ka
nyıŋ mıraha dıısıŋ ma.
22 Ŋmıŋ vasa vuota dı bırıma vuovıınʋ
ʋ nıŋŋa ba yine Yisa Masia yada wa wıa.
Ŋmıŋ yie naa, a yıa vuodiekemba mana dı
yine Yisa Masia yada ta ka luge,
23 dama vuota mana yiwo bıaŋ die wıa
tı ka bie vıınıŋ sıba Ŋmıŋ dı yaalala dene
wo.
24 Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ baarı
dı ba yi vuovıına ʋ nıŋŋa, ka yiwo piini,
dama Yisa Masia gbatı tı a taaŋ mıŋ yɔrı.
25 Ŋmıŋ die vaa wa Yisa Masia dı nyıŋ
yaalıŋ ma, ta bı yi ʋ zıŋ dieke dı nyınna ʋ
ma wa dı yi kaabıŋ tı bıaŋ wıa, dıı yi tı yi
naa yada Ŋmıŋ nan nagı chaa tı tı talı; naa
daga dı Ŋmıŋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ. Saŋŋa
dieke dı tıanna wa, Ŋmıŋ die ka datı vuota
tıbıŋ ba tʋmbıatı wıa, dama ʋ suguru wıa;

26 ama lele nɪŋ die ʋ yie, amʋ ka
nan dagɪ tɪ dɪ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ yiwo
sʋgɪyɪalɪntieŋ, ta vasa vuodieke nɪŋ mana
dɪ yine Yisa yada dɪ bɪrɪma vuoʋɪɪnʋ ʋ
nɪŋŋa.
27 Die wɪa, jaaŋ beri mɪŋ tɪ nan kuuli
aŋaŋ ka? Aayɪ, jaaŋ wori. Daa vuota dɪ
dɪna mɪraha wɪa tɪ nan ye gbatɪtaanɪŋ,
ama tɪ yine Yisa Masia yada wa wɪa.
28 Dama tɪ bala a baarɪ dɪ vuota yada
yiile wɪa, Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ ʋ yi vuoʋɪɪnʋ
ʋ nɪŋŋa; daa ʋ dɪna mɪraha wɪa.
29 Ŋmɪŋ yiwo Juu vuosi nyɪɪna ma
Ŋmɪŋ? Aayɪ, Ʋ yiwo Juu vuosi aŋaŋ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi
Ŋmɪŋ.
30 Ŋmɪŋ yiwo Ŋmɪŋ balɪmɪŋ ta nan balɪ
dɪ Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka
yi Juu vuosi mana yiwo vuoʋɪɪna ʋ nɪŋŋa,
ba yada wɪa.
31 Tɪ balala dɪ vuota yese gbatɪtaanɪŋ ʋ
yada wɪa, die nan yi mɪraha yi yɔrɪ? Aayɪ,
daa die. Ama tɪ ye zie wo mɪraha kʋaŋ
mɪŋ.

4

Abarahami wɪa

1 Wʋbɪa tɪ baa tɪ balɪ yaa gamma tɪ
chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami aŋaŋ ʋ beriŋ me?
2 Dɪɪ yi ʋ tʋnʋɪɪna wɪa Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ
ʋ yiwo vuoʋɪɪnʋ, die nɪŋ ʋ tɪŋ nan dɪ yaa
jaaŋ dɪ ʋ kuule aŋaŋ ka, ama ʋ kaaŋ bɪagɪ
a kuule Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
3 Dɪ maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ,
“Abarahami die yiwo Ŋmɪŋ yada, ʋ yada
ka wɪa Ŋmɪŋ die dɪ baarɪ dɪ ʋ yiwo
vuoʋɪɪnʋ ʋ nɪŋŋa.
4 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ tʋma tʋʋma, ʋ nyʋarɪ ka
yi piini, ama ka yiwo ʋ tune.
5 Ama vuoŋ kaaŋ bɪagɪ a vaa Ŋmɪŋ baarɪ
dɪ ʋ yiwo vuoʋɪɪnʋ aŋaŋ wudieke ʋ tʋnna.
Ŋmɪŋ tuose tʋntʋmbɪatɪ tieliŋ dɪɪ yi ba yi
wo yada.
6 Davidi die balɪ wa naa gbaŋ gbaŋ,
dɪ vuodieke nɪŋ Ŋmɪŋ dɪ nagɪ wa ʋ yi
vuoʋɪɪnʋ ʋ nɪŋŋa ta dɪ ka yi ʋ tʋntʋnʋɪɪna
wɪa, die vuoke yaa sʋgɪfɪalɪŋ pam.”
7 Davidi die bɪ baarɪ dɪ,
“Vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ vaa ba tʋmbɪatɪ a
chaa ba
ta bɪ ligihe, banɪŋ ba yaa wa
sʋgɪfɪalɪŋ;
8 Vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ kana ka tɪɪnsa ba
tʋntʋmbɪatɪ, yaa wa sʋgɪfɪalɪŋ.”
9 Sʋgɪfɪalɪkʋ gie yiwo vuodiekemba dɪ
gobine ba kɔla nyɪɪna ma sɪɪtɪ? Aayɪ,
dɪ yiwo vuodiekemba dɪ kana ka gobi ba
kɔlaha gbaŋ sɪɪtɪ. Tɪ wɔŋ a baarɪ dɪ dɪ
maagɪya Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ, “Abarahami
die yiwo Ŋmɪŋ yada, ta ʋ yada ka wɪa
Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ ʋ yiwo vuoʋɪɪnʋ ʋ
nɪŋŋa.”
10 Saŋŋa bɪa Ŋmɪŋ dɪ yi wɪɪrɪ gie? Ŋmɪŋ
die wa wa wa vuoʋɪɪnʋ ta ʋ ye keŋ gobi ʋ
kɔlɪ yaa die ʋ gobi wo ʋ kɔlɪ ta Ŋmɪŋ dɪ
keŋ wa wa wa vuoʋɪɪnʋ? Ŋmɪŋ die wa wa
wa vuoʋɪɪnʋ ta ʋ ye gobi ʋ kɔlɪ.
11 Ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ gobi ʋ kɔlɪ, ama ʋ
gobiku die yiwo siara dɪ wʋnɪŋ Abarahami
yada wɪa Ŋmɪŋ dɪ wa wa wa vuoʋɪɪnʋ, ta
ʋ ye gobi ʋ kɔlɪ. Die wɪa, vuodiekemba
mana dɪ yine Ŋmɪŋ yada ama a ka gobi
ba kɔla, Abarahami yine ba chɔɔŋ; ba yine
Ŋmɪŋ yada wɪa Ŋmɪŋ dɪ wa ba vuoʋɪɪna.
12 Abarahami bɪna yi vuodiekemba dɪ
gobine ba kɔlaha chɔɔŋ, daa ba gobinene
wɪa, ama ba yine Ŋmɪŋ yada sɪba tɪ chɔɔŋ
Abarahami die dɪ yine die, ta ye gobi ʋ kɔlɪ.

Ŋmɪŋ nʋarɪ yiwo vuodiekemba mana dɪ yine yada sɪɪtɪ

13 Ŋmɪŋ die yɪ wa Abarahami aŋaŋ ʋ
haagɪsɪ nʋaŋ dɪ tɪŋgbaŋka gie nan yi ba
sɪɪtɪ. Die ʋ yɪ wa nʋarɪ gie, daa Abarahami
die dɪ dɪna mɪraha wɪa, ama die ʋ yine
Ŋmɪŋ yada wa ta Ŋmɪŋ dɪ baarɪ dɪ ʋ yiwo
vuoʋɪɪnʋ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ.
14 Dɪɪ yi Ŋmɪŋ nʋa dɪ baa a yi
vuodiekemba dɪ dɪna mɪraha sɪɪtɪ, die nɪŋ
vuoŋ yada tɪŋ nan yi yɔrɪ, ta Ŋmɪŋ nʋaŋ
kaaŋ dɪ yaa nyʋarɪ.
15 Mɪraha zetiŋ yalla Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ a
kieŋ, ama mɪraha dɪ wori, ka zetiŋ wori.
16 Ŋmɪŋ nʋarɪ yiwo vuodiekemba dɪ
yine yada sɪɪtɪ, ʋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa, die
ʋ yɪ wa nʋarɪ ta die ka seŋ yi Abara-
hami haagɪsɪ mana sɪɪtɪ, daa vuodiekemba
dɪ dɪna mɪraha nyɪɪna ma sɪɪtɪ, ama
vuodiekemba mana dɪ yine Ŋmɪŋ yada
sɪba Abarahami die dɪ yine yada die wo,
ka yiwo ba sɪɪtɪ, dama wʋnɪŋ Abarahami
yiwo tɪ mana chɔɔŋ.
17 Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ gbaŋkʋ ma
dɪ, “N yi fʋ wo buuriŋ pam chɔɔŋ.” Die
wɪa, Ŋmɪŋ jigiŋ Abarahami yiwo tɪ chɔɔŋ,
Ŋmɪŋ, vuodieke Abarahami dɪ yine yada
wa, wʋnɪŋ ʋ yɪnana kunti miivoli, ta vasa
jadieke dɪ wone dɪ keŋ beri.
18 Abarahami die yiwo yada ta yaa tama
saŋŋa dieke wɪɪŋ dɪ kana ka dagɪ dɪ
tama beri wo, die wɪa die ʋ keŋ bɪrɪŋ
buuriŋ pam chɔɔŋ. Sɪba dɪ maagɪna Ŋmɪŋ
gbaŋkʋ ma dɪ, “Fʋ haagɪsɪ nan dɪ dala sɪba
chɪŋmarɪsɪ.”
19 Abarahami die yiwo sɪba bɪna kɔbɪga,
ta sɪba dɪ ʋ nyɪŋgbanɪŋ gbarɪgɪya mɪŋ, ta
ʋ hɔgʋ Sara dɪaŋ dɪ yi hɔgʋpɪrɪŋ, aŋaŋ
die mana yɔrɪ, Abarahami yada die ka
muuriye.
20 Die ʋ faasɪ a yi Ŋmɪŋ yada mɪŋ, ta ka
chɪɪlɪya aŋaŋ Ŋmɪŋ nʋarɪ, die ʋ yada ka
dɪ yɪ wa hagɪrɪŋ pam, ta ʋ bɪra Ŋmɪŋ.

21 Ta die sıba aŋaŋ wusie dı Ŋmıŋ nan bıagı a yi wudieke ʋ yına wa nʋaŋ dı ʋ nan yi wo.
22 Die wıa Ŋmıŋ dı nagı wa dı ʋ yiwo vuovıınʋ, ʋ yine Ŋmıŋ yada wıa.
23 Ama daa Abarahami nyıına ma wıa dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Ŋmıŋ nagı wa mıŋ a bırıŋ vuovıınʋ.”
24 Ama a maagıya mıŋ a yi tınıŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala ʋ tuo tı dı tı yiwo vuovıına ʋ nıŋŋa wa gbaŋ, dama tı yine wʋnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı sʋgırına tı Yɔmʋtieŋ Yisa a nyıŋ kumbu me wo yada wa wıa.
25 Wʋnıŋ ʋ nagına Yisa a yı ba kʋʋ wa tı tʋntʋmbıatı wıa, ta bı sʋgırı wa a nyıŋ kumbu me, dı ʋ vaa tı bırıŋ vuovıına ʋ jigiŋ.

5

Vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala dı ba yiwo vuovıına wıa

1 Tı yalla yada Yisa Masia ma wa wıa Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına ʋ jigiŋ, ta sʋgıdʋagıŋ dı bie tınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ sʋnsʋŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wıa.
2 Ʋ wıa Ŋmıŋ dı chıgı tı zɔɔlıŋ, tı yada ka wıa, ta tı ye ʋ zɔɔlınchıgılaha ta yallı sʋgıfıalıŋ, dama tı yaa tama dı tı nan daansı ye beri vııŋ dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ yı tı wa.
3 Ta tı bı yaa sʋgıfıalıŋ tı wahala diile me, dama tı sıba dı wahalaha diile yıa tı wa sikimiŋ,
4 ta bı yıa tı beri vıınıŋ, ta beri vıınıŋ dıaŋ dı yıa tı tama.
5 Ta tamaka mi dı ka vasa tı die viivi, dama Ŋmıŋ nagı wa choti dieke ʋ yalla a yi tı sʋgıtı ma, ʋ Halıkasıka ʋ nagına a yı tı wa wıa.
6 Dama saŋŋa dieke tı wone suŋŋiŋ wo, ta Masia dı tuo tınıŋ vuobıatı kuŋ a kpi, die ka yiwo saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı vʋarına a zieŋ.
7 Dı hagırı mıŋ dı vuoŋ tuo vuodieke dı mıŋŋına dıısa mıra kuŋ a kpi, ama vuoŋ zıı, vuoŋ nan tuo vuovıınʋ kuŋ a kpi.
8 Ama dı dagı tı wa ʋ chone tı dene, dama die tı yene yi tʋmbıatıtielibe Masia dı tuo tı kuŋ a kpi.
9 Ʋ zımbʋ wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına; die wıa gbaŋ ʋ nan vʋarı tı a nyıŋ tıbıdatı dieke dı kienene tı ma wa.
10 Die tı yiwo Ŋmıŋ dataası, ama ʋ wa yi tı wo ʋ zʋalıŋ, ʋ Bʋa wa kumbu wıa. Lele tı wana a yi Ŋmıŋ zʋalıŋ naa, chıılıŋ bı wori dı ʋ nan gbatı tı a taaŋ Masia miivoli wıa.
11 Daa die nyıına ma, tı bı yaa wa sʋgıfıalıŋ Ŋmıŋ ma tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wıa, dama ʋ wıa Ŋmıŋ dı yi tı ʋ zʋalıŋ.

Adami aŋaŋ Masia wıa

12 Vuobalımıŋ nyıına ma bıaŋ dı daagı a juu tıŋgbaŋka gie me, ta bıabʋ wıa kuŋ dı beri. Die wıa kuŋ dı kʋa vuota mana, dama vuota mana yiwo bıaŋ.
13 Die bıaŋ wɔŋ bie wo tıŋgbaŋka gie me ta Ŋmıŋ dı ye keŋ yı tı Mosisi mıraha; ama dıı yi mıra dı wori, vuoŋ kaaŋ bıagı balı vuoŋ dı ʋ chʋʋsı mıraha mıŋ.
14 Ama a nyıŋ Adami saŋka a keŋ tʋgı Mosisi saŋka, kuŋ yaa wa vuota mana yiko, ta kʋa vuodiekemba bıaŋ dı kana ka tʋgı Adami bıabʋ. Adami die yiwo vuodieke dı bala ʋ keŋ ʋ kʋaŋ chaaŋ nıasıŋ.
15 Ama ba bale wo ka yi bʋnyı, dama Ŋmıŋ piini dieke ʋ nagına a yı tı yɔrı wa ka sıı sıba Adami bıabʋ. Dı yiwo wusie dı vuosi pam kpiye mıŋ vuobalıŋka tʋmbıatı wıa. Ama Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla faası dala mıŋ, ta ʋ piini dieke ʋ yınana vuosi pam, aŋ ka yi vuobalıŋka Yisa Masia zɔɔlınchıgıla wıa gbaŋ dala mıŋ.
16 Ŋmıŋ piinike aŋaŋ Adami bıabʋ ka yi bʋnyı. Kanıŋ bıabʋ mi die yaa wa tıbıdatıŋ a keŋ, ama Ŋmıŋ piini dieke ʋ yına tı yɔrı wa yiwo tı wʋbıatı naachaala tı tʋmbıatı pam kʋaŋ chaaŋ.
17 Vuobalıŋka tʋmbıatı wıa kuŋ dı kʋa vuoŋ mana, wʋnıŋ vuobalıŋka mi wıa. Ama wudieke dı dına ka kʋaka, vuobalıŋka Yisa Masia tʋʋmaha tıaŋ die. Ŋmıŋ chıgı tı wa zɔɔlıŋ pam ta tuo tı Yisa Masia wıa, die wıa tı nan ye nyaŋŋıŋ aŋaŋ miivoli dieke dı wone kpatıŋ Yisa Masia ma.
18 Die vuoŋ mana die baa ʋ ye wo tıbıdatıŋ Adami bıabʋ wıa. Ama wʋvııŋ dieke Masia dı yine wo wıa Ŋmıŋ tuo tı mıŋ ta yı tı piini dieke dı yine miivoli.
19 Adami die zeti wo Ŋmıŋ nʋaŋ ta yi vuosi pam dı yi tʋntʋmbıatı tieliŋ, ama Yisa tuo wo Ŋmıŋ nʋaŋ, ta nan yi vuosi pam bırıŋ vuovıına Ŋmıŋ jigiŋ.
20 Mıraha keŋye dı ka dagı bıaŋ dı dala dene, ama bıaŋ dı dala dene wo, Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla faası dala mıŋ pam a tıaŋ die.
21 Die wıa, bıaŋ dieke dı yine vuota dı kpie die wo, die gbaŋ gbaŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ baarı dı ba yi vuovıına ʋ jigiŋ, ta yı ba miivoli dieke dı wone kpatıŋ, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma.

6

Yaa gamma tʋmbıatı aŋaŋ sʋgıyıalıŋ wıa

1 Die wıa, bıa tı baa tı balı? Tı nan dı bie tı tʋmbıatı ma amʋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla gʋtı yaa?

2 Aayı, daa die. Yaa gamma bıaŋ wıa, tı sıı sıba tı kpiye mıŋ, ta bıaŋ dı bı wo tı
hagırıŋ. Die wıa tı kaaŋ wıarı tʊmbıatı
ma.
3 Tınıŋ vuodiekemba ba sına tı aŋaŋ
Ɲmıŋ nyaaŋ Yisa Masia saaŋ ma wa, tı sıı
sıba tı lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ wa.
4 Die wıa, die tı lagıŋ a kpi mıŋ aŋaŋ
Yisa Masia ta ba guu tı aŋaŋ wa Ɲmıŋ
nyaaŋ sııla ma; ta ʋ Chɔɔŋ Ɲmıŋ dı nagı
ʋ hagırıŋ a sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me, die
gbaŋ gbaŋ tı gbaŋ dı hagı dı tı bemme
miivoli haalıkʊ ma.
5 Dıı yi tınıŋ aŋaŋ Masia die dı lagıŋ a
kpi, die gbaŋ gbaŋ tı baa tı lagıŋ a hagı
kuŋ me sıba die ʋ hagına die wo.
6 Tı sıba a baarı dı tı berikʊʊrı die lagıŋ
a kpi mıŋ aŋaŋ Yisa ʋ dagarıkʊ ma, dı tı
berikʊʊrı daa bı yallıma tı hagırıŋ, ta tı
kaaŋ bı yi yɔŋısı bıaŋ hagırıŋ ma,
7 dama dıı yi vuoŋ dı kpi ʋ bı wo bıaŋ
hagırıŋ ma.
8 Tı dene kpi aŋaŋ Masia wa, tı yaa yada
dı tı nan dı yallı miivoli aŋaŋ wa.
9 Tı sıba a baarı Ɲmıŋ sʊgırı wa Masia
a nyıŋ kuŋ me ta ʋ kaaŋ bı kpi; kuŋ bı wo
ʋ hagırıŋ.
10 Die ʋ kpiye mıŋ bʊnyı tı tʊntʊmbıatı
wıa, ama ʋ wana bie miivoli me wo, wʊnıŋ
aŋaŋ Ɲmıŋ lagıŋ na a beri mıŋ.
11 Die wıa, nı gbaŋ nı nagı nı gbaŋ sıba
nı kpiye mıŋ ta bıaŋ dı bı wo nı hagırıŋ,
ama Yisa Masia wıa nı bie wo nı miivoli
me Ɲmıŋ jigiŋ.
12 Die wıa, nı daa vaa bıaŋ pɔgılı nı
nyıŋgbanıŋ ta vasa nı yime bıaŋ choti.
13 Nı daa yıma nı nyıŋgbanıŋ lʊgıŋ
kaanı hagırıŋ aŋ ka tʊma tʊmbıatı, ama
nı nagı nı gbaŋ a yı Ɲmıŋ, ta sıı sıba nı
nyıŋ wa kuŋ me ta juu miivoli me; nı nagı
nı nyıŋgbanıŋ mana a yı Ɲmıŋ aŋ ʋ nagı
nı a tʊŋ sʊgıfıalıŋ tʊʊma.
14 Bıaŋ da yallıma dı hagırıŋ,
dama mıraha ka sı nı, ama Ɲmıŋ
zɔɔlınchıgılaha sına nı.

Sʊgıyıalıŋ yɔŋısı wıa

15 Mıraha dı kana ka sı tı wa, ama ta
Ɲmıŋ zɔɔlınchıgılaha dı sı tı naa, tı nan
wıarı tʊmbıatı yiile me yaa? Aayı, tı kaaŋ
yi die.
16 Nı ka sıba a baarı yiwo yɔmʊ a yı
vuodieke fʊ tuosinene ʋ nʊarı? Dıı yi fʊ
saagı a yie tʊmbıatı, yiwo bıaŋ yɔmʊ, ta ka
kpatıŋ yiwo kuŋ, ama fʊ saagı Ɲmıŋ nʊaŋ,
die nan vaa fʊ yi vuovıınʊ Ɲmıŋ jigiŋ.
17 Saŋŋa kaanı, bıaŋ die yalla nı hagırıŋ,
ama lele nıŋ n waasa Ɲmıŋ nı faasına a
tuo wusie dagıkʊ dieke n dagına nı wa.
18 Ɲmıŋ die vʊarı nı a nyıŋ bıaŋ yɔŋısı
ma, amʊ nı yi wudieke dı baaŋ nan fıalı ʋ
sʊŋ.
19 (Nınıŋ vuota dı kana ka mıŋŋa Ɲmıŋ
wıa lagı lagı wa wıa, maŋ yaala n balı
aŋaŋ vuota yıaŋ a dagı nı ʋ wıa.) Sıba die
nı ŋaana a naga nı gbaŋ a tʊma tʊmbıatı a
gʊta die wo, lele nıŋ nı nagı nı gbaŋ a tʊma
Ɲmıŋ tʊʊma amʊ nı nan seŋ yi ʋ sııtı.
20 Saŋŋa dieke die nı yine bıaŋ yɔŋısı
wa, die dı ka yi fɔgımı dı nı fıalı Ɲmıŋ
sʊŋ.
21 Tʊŋ dieke die nı tʊnna ta lele ka wa
yaa viivi naa, bıa nyʊarı nı ye? Hanıŋ
tʊʊmaha mi chanchaalıŋ yaa kuŋ a kieŋ
mıŋ.
22 Ama lele nıŋ nı wa nyıŋ wa bıaŋ
yɔŋısı ma, ta bırıŋ Ɲmıŋ yɔŋısı. Naa
nan vaa nı yi sʊgıyıalıntieliŋ ta ye miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.
23 Dama tʊntʊmbıatı nyʊarı yiwo kuŋ,
ama Ɲmıŋ piini yiwo miivoli dieke dı
wone kpatıŋ, tı taasına aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ
Yisa Masia wıa.

7

Hɔgʊ faarıŋ aŋaŋ dembiŋ yallıŋ wıa

1 N nımballı, nı mana sıba mıra, die wıa
nı nan bıagı sıba wudieke n bala n balı
naa chıaŋ. Mıra yige vuodieke dı benne ʋ
miivoli me mıŋ.
2 Die wıa mıraha sʊŋ, dı yiwo talası dı
hɔgʊ lagıma aŋaŋ ʋ chʊrʊ saŋŋa dieke ʋ
chʊrʊ dı yene bie ʋ mısı ma, ama saŋŋa
dieke ʋ chʊrʊ wa dı keŋ kpi, mıraha ka bı
yigi hɔgʊ wa.
3 Die wıa, dıı yi saŋŋa dieke ʋ chʊrʊ
wa dı yene bie ʋ mısı ma, ta ʋ beri
aŋaŋ dembigaaŋ, ba nan dı wasa wa
daakpannagırʊ; ama dıı yi ʋ chʊrʊ wa dı
kpi, mıraha kaaŋ bı yigi wo. Dıı yi ʋ yallı
dembigaaŋ ʋ chʊrʊ wa kuŋ kʊaŋ chaaŋ, ʋ
ka yi daakpannagırʊ.
4 N nımballı, die gbaŋ die dı sıı aŋaŋ nı,
nı yiwo Masia nyıŋgbanıŋ lʊgıŋ, ta die kpi
ta mıraha ka bı yige nı, ama lele nıŋ nı
taasıya mıŋ aŋaŋ Masia vuodieke die dı
hagına kumbu me wo, nı yime wʊvıına a
yıma Ɲmıŋ.
5 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die tı yie tı
nyıŋgbanıŋ choti ta mıraha dı vaa tı yaa
lɔlıbıatı ta a tʊma tı nyıŋgbanıŋ ma, ta
yaa wudieke dı yine kuŋ a kieŋ tı ma.
6 Ama lele nıŋ, mıraha ka bı yigi tı,
dama die tı kpiye mıŋ ta mıraha dı bı wo
tı hagırıŋ. Die wıa, tı wa bıagı a tʊma
yıa Ɲmıŋ aŋaŋ miivoli haalı dieke Ɲmıŋ
Halıkasıka dı yına tı wa; tı ka bı tʊma
aŋaŋ mırıkʊraha die ba maagına gbaŋkʊ
ma wa.

Mıra aŋaŋ bıaŋ wıa

7 Die wıa, bıa tı baa tı balı? Tı nan balı
dı mıraha ka vıına yaa? Aayı, tı kaaŋ
balı die. Mıraha dı tıŋ wori, n tıŋ kaaŋ

dı sıba bıaŋ dı yine jadieke. Mıraha dı tıŋ ka dagıya dı n daa yallıma lɔla aŋaŋ n chanchaaŋ jaaŋ, n tıŋ kaaŋ dı sıba lɔla dı yine jadieke.
8 Ama bıaŋ ye wo ka hagırıŋ a nyıŋ wa mıraha sʊŋ, ta lɔla yiri yiri pam dı hagı n sʊŋ ma. Mıraha dı tıŋ wori, bıaŋ tıŋ nan yi jakpiikiŋ.
9 Saŋŋa dieke die n kana ka sıba mıraha, die n yaa miivoli mıŋ; ama n kenne sıba mıraha, bıaŋ dieke dı benne n sʊkʊ dı hagı,
10 ta maŋ kpi. Ta mıra dieke dı tınna mʊ ka yaa miivoli a keŋ wo, die dı yaa kuŋ a keŋ.
11 Bıaŋ die dı ye sieŋ mıraha sʊŋ ta gaaŋ mıŋ, ta kʊʊ mıŋ.
12 Mıraha aŋaŋ ka dagıkʊ nıŋ yiwo kası, ta yi wusie ta bı vıına.
13 Die nıŋ, dı baaŋ dagı dı wudieke dı vıına wa yalla kumbu a keŋ n ma wa? Aayı, daa die. Bıaŋ dı wa wudieke dı vıına a yaa kumbu a keŋ n ma, amʊ ka nan yuori dagı tı bıaŋ dı sına dene. Die wıa tı wa sıba dı bıaŋ faası yiwo jabıaŋ pam.

Yaa gamma tʊmbıatı aŋaŋ tʊnvıına yiile

14 Tı sıba a baarı dı mıraha nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ, ama manıŋ nıŋ n yiwo vuota, ta yi bıaŋ yɔmʊ.
15 N ka sıba wudieke n yinene chıaŋ; ta ka yie wʊvıına dieke n yaalala dı n yi; ama ta yie tʊmbıatı dieke n hana.
16 Dıı yi maŋ yie tʊmbıatı dieke n kana ka yaala dı n yi, dı dagıya dı n saagıya mıŋ dı mıraha vıına mıŋ.
17 Die wıa, dı ka yi n gbaŋ n tʊnnanaha, ama dı yiwo bıa dieke dı benne a ma wa vanana maŋ yie he.
18 N sıba a baarı dı wʊvıınıŋ wo n sʊŋ ma, n yaala n yiwo wudieke dı vıına, ama n ka bıagı yie ke.
19 Wʊvıınıŋ dieke n yaalala dı n yi wo, n ka bıagı yie, ama ta tʊmbıatı dieke n kana ka yaala dı n yiwo, kanıŋ ma yie.
20 Die wıa, dıı yi maŋ yie wudieke n kana ka yaala dı n yiwo, dı dagıya dı daa manıŋ n gbaŋ n yinene he ama dı yiwo bıa dieke dı benne n ma yinene he.
21 Wʊbalımıŋ maŋ ye ta ka bie n ma saŋŋa mana, maŋ keŋ yaala dı n yi wudieke dı vıına, bıaŋ ŋaaŋ beri aŋaŋ mıŋ.
22 Ŋmıŋ mıraha yınana mıŋ sʊgıfıalıŋ,
23 ta maŋ yese mırı dieke dı tʊnnana n nyıŋgbanıŋ ma a waga aŋaŋ mırı dieke n sʊŋ dı yaalala, ta bɔbı mıŋ sıba dansarıka vuoŋ, dı n saagı a yi bıa dieke dı benne n sʊŋ ma wa.
24 Aba, n yiwo sʊgıchʊʊsıŋ tieŋ. Mınıa baaŋ gbatı mıŋ a nyıŋ nyıŋgbaŋ dieke dı yalla mıŋ a gara kuŋ me naa?
25 N bıra Ŋmıŋ vuodieke dı gbatına mıŋ a taaŋ naa, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia wıa.

Die wıa, n dı wa Ŋmıŋ mıraha n sʊŋ ma, ama ta n nyıŋgbanıŋ dıaŋ dı dı bıaŋ sieku.

8

Ŋmıŋ Halıkasıka beriŋ ma wıa

1 Die wıa, lele Ŋmıŋ kaaŋ dii vuodiekemba dı benne Yisa Masia ma wa sarıya a baarı dı ba chʊʊsıya.
2 Dama Ŋmıŋ Halıkasıka nan yı ba miivoli dieke dı nyınna Yisa Masia jigiŋ ta gbatı ba a taaŋ yɔrı, a nyıŋ bıaŋ aŋaŋ kuŋ me.
3 Ŋmıŋ tʊŋ wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Bʊa tıŋgbaŋka gie me, ta ʊ keŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ sıba tınıŋ vuobıatı nyıŋgbanıŋ, ʊ keŋ tuo tı kuŋ a kpi. Ta ʊ kumbu wıa Ŋmıŋ dı chʊʊsı bıa dieke die dı benne tınıŋ vuota sʊgıtı ma wa hagırıŋ. Mosisi mıraha ka bıagı yi naa, dama tınıŋ vuota ka bıagı dı mıraha vıınıŋ.
4 Ŋmıŋ die yiwo naa amʊ tınıŋ vuodiekemba beriŋ dı dına Ŋmıŋ Halıkasıka daa vuota choti wo, nan saagı a dıı wusie sieku sıba mıraha dı dagına dene wo.
5 Vuodiekemba beriŋ dı dına vuota choti wo, naga ba sʊŋanyile a yie vuota choti me mıŋ, ama vuodiekemba beriŋ dı dına Ŋmıŋ Halıkasıka dıaŋ dı naga ba sʊŋanyile a yie Halıkasıka choti me mıŋ.
6 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, dı yiwo kuŋ, ama dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti, dı yiwo miivoli aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ.
7 Dıı yi fʊ nagı fʊ yıaŋ a taası aŋaŋ vuota choti, yiwo Ŋmıŋ dataaŋ, ta ka dı Ŋmıŋ mıraha, ta kaaŋ seŋ a dı ha.
8 Vuodiekemba dı dına vuota choti kaaŋ bıagı yi wııŋ a fıalı Ŋmıŋ sʊŋ.
9 Lele nı ka bı beri sıba nı nyıŋgbanıŋ dı yaalala nı bemme dene, ama nı beriŋ sıı sıba Halıkasıka dı dagına nı dene, dıı yi Ŋmıŋ Halıkasıka dı seŋ bie nı ma. Vuodieke nıŋ mana dı wone Masia Halıkasıka ka yi ʊ sııtı.
10 Dıı yi Masia dı bie nı ma, Halıkasıka nan yı nı miivoli dama Ŋmıŋ tuo nı mıŋ dı nı yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa ama nı nyıŋgbanıŋ nan kpi nı bıaŋ wıa.
11 Wʊnıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, dıı yi ta ʊ Halıkasıka dı bie nı ma, wʊnıŋ vuodieke dı sʊgırına Yisa a nyıŋ kuŋ me wo, wʊnıŋ ʊ balla ʊ yı nı nyıŋgbanıŋ miivoli haalıŋ, ʊ Halıkasıka dı benne nı ma wıa.

12 Die wıa, n nımballı, nı sımma ta daa dıa nı nyıŋgbanıŋ choti.
13 Dıı yi nı dı nı nyıŋgbanıŋ choti nı baa nı kpi mıŋ, ama dıı yi nı kʊʊ nı nyıŋgbanıŋ choti Ɲmıŋ Halıkasıka hagırıŋ ma, nı nan ye miivoli.
14 Vuodiekemba Ɲmıŋ Halıkasıka dı dagınana ba sieku, banıŋ ba yine Ɲmıŋ ballı.
15 Dama Halıkası dieke Ɲmıŋ dı yına nı wa, ka yi nı bırıŋ wa yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ama ʊ yi nı bırıŋ wa Ɲmıŋ ballı, ta yı nı hagırıŋ nı wasa Ɲmıŋ dı, “Tı Chɔɔŋ.”
16 Ɲmıŋ Halıkasıka vana tı gbaŋ gbaŋ haalıtı dı sıba dı tı yi wo Ɲmıŋ ballı.
17 Tı senne a yi Ɲmıŋ ballı naa wıa, tı nan ye nyınvıına diekemba ʊ nagına a dʊaŋ a gbarı ʊ vuosisi; tı nan keŋ gʊtı ye ʊ jılıma. Dama dıı yi tı die wahala Masia wıa, ʊ nan keŋ kɔtı tı.

Yaa gamma sʊgıfıalı dieke tı bala tı daansı ye wıa

18 N sıba dı wahala dieke tı dinene lele gie wo kaaŋ bıagı nagı mɔgısı aŋaŋ sʊgıfıalı dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ yı tı wa.
19 Dʊnıa nyinti mana Ɲmıŋ dı naana chıısa aŋaŋ nıŋŋmına a gbarı saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ keŋ vʊarı ʊ ballı yeŋ me,
20 dama dʊnıa nyinti mana die chʊʊsıya mıŋ ta die bı wo nyʊarı, die ka ka yi ka gbaŋ ka dʊŋŋʊ, die ka yiwo Ɲmıŋ dʊŋŋʊ ʊ yi die, ama ʊ bı vaa ka yaa tama.
21 Daaŋ kaanı nan dı beri ta dʊnıaka nyinti mana nan keŋ nyıŋ kuŋ yɔŋısı ma, ta kuŋ kaaŋ bı pɔgılıha, ta nan dı yaa sʊgıfıalı dieke Ɲmıŋ ballı dı bala ba keŋ ye wo.
22 Tı sıba a baarı dʊnıa nyinti mana bie tʊaŋ ma ta ŋmuuse a keŋ tʊgı jinne sıba hɔgʊ dı bala ʊ mıırı ta ŋmuuse dene wo.
23 Ama daa dʊnıa nyinti nyıına ma ŋmuusinene, ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla Ɲmıŋ Halıkasıka dı yine piini dieke Ɲmıŋ dı wolinne a yı gbaŋ ŋmuuse mıŋ tı sʊgıtı ma ta chıısa saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ wa tı ʊ ballı, a gbatı tı nyıŋgbanıŋ a nyıŋ yɔŋısı ma.
24 Die tı yalla tama wıa tı ye gbatıtaanıŋ. Dıı yi tı ye jadieke tı yalla tama dı tı nan ye, die nıŋ ka ka bı yi tama. Mınıa baa ʊ yaa tama jadieke ʊ wone ye wıa?
25 Ama dıı yi tı yaa tama dı tı nan ye jadieke tı yene ka yeye, die nıŋ tı nan chıısı aŋaŋ suguru.
26 Die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka dı suŋŋe tı tı gbalıgısı ma. Tı ŋaaŋ ka sıba tı mʊna tı jʊʊsı Ɲmıŋ dene ama Halıkasıka ŋaaŋ jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa tı aŋaŋ ŋmuusi dieke nʊawıŋ dı kana kaaŋ bıagı a balı.
27 Ta Ɲmıŋ vuodieke dı sıbına vuota sʊŋanyile sıba Halıkasıka sʊŋanyile mıŋ, dama Halıkasıka jʊʊsa Ɲmıŋ a yıa ʊ vuosi a dıı sie dieke wʊnıŋ Ɲmıŋ dı yaala.
28 Vuodiekemba Ɲmıŋ dı wana, ʊ wa ba wa wııŋ wıa, ta ba yaa choti aŋaŋ wa, ta tı sıba dı wudieke mana dı yinene, ʊ vasa a yie wʊvıına a yıa ba.
29 Ta vuodiekemba Ɲmıŋ dı wone a vʊarı wa, die ʊ vʊarı ba mıŋ dı ba sımma ʊ Bʊa wa, amʊ ʊ Bʊa wa nan yi Bʊajakʊʊŋ ta yallı nımballı pam.
30 Ɲmıŋ wa wa vuodiekemba ʊ vʊarına wa, ta yi banıŋ vuodiekemba ʊ wana wa dı ba yi vuovıına ʊ nıŋŋa, ta vuodiekemba ʊ bala dı ba yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa wa, ʊ kɔtı ba ŋmıŋsikpeŋ.

Ɲmıŋ choti wıa

31 Bıa tı baa tı balı yaa gamma geŋ he mana ma? Dıı yi Ɲmıŋ dı bie tı chaaŋ, mınıa baaŋ bıagı a tuoli tı?
32 Ɲmıŋ die ka mʊŋ tı ʊ Bʊa wa, ama die ʊ nagı wa mıŋ a bırıŋ kaaba tı wıa. Dıı yi die ʊ yı tı ʊ Bʊa, bıa wıa ʊ kaaŋ yı tı nyintıalıkaha mana.
33 Mınıa baaŋ bıagı a balı chʊʊsı Ɲmıŋ vuovʊarıka? Ɲmıŋ gbaŋ baarı dı ba wo bıaŋ ʊ jigiŋ.
34 Mınıa benne a baaŋ bıagı a dii ba sarıya ta baarı dı ba chʊʊsıya? Vuoŋ wori. Masia die kpiye mıŋ ta Ɲmıŋ dı sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me, ta lele ʊ kalı Ɲmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ a jʊʊsa wa a yıa tı.
35 Bıa baaŋ bıagı a vʊarı tı a nyıŋ Masia choti me? Wumugisike yaa, wahala yaa mugisiŋ yaa kɔŋ yaa zɔɔlıŋ yaa sʊgıchʊʊsıŋ yaa kuŋ?
36 Sıba ba maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı:
“Fʊ wıa vuosi yaala ba kʊʊ tı mıŋ saŋŋa mana;
ta tı sıı sıba yii diekemba ba yalla a gara
dı ba kɔrıgı wa.”
37 Ama wıaha gie mana ma, tı yaa wa nyaŋŋıŋ, Yisa Masia vuodieke dı chone tı wo ma.
38 Dama n seŋ a sıba dı jaaŋ wori a baaŋ bıagı vʊarı tı a nyıŋ Masia choti me; kuŋ yaa, mısı yaa, malakasi yaa, jımbıatı yaa, wudieke dı yinene lele yaa, wudieke dı bala ka yi saŋŋa dieke dı bala ka keŋ wo
39 yaa jadieke dı benne ŋmıŋsikpeŋ, yaa tıŋgbaŋka chıaŋ, jaaŋ wori naamıŋ mana mana ma a baaŋ bıagı a vʊarı tı a nyıŋ Ɲmıŋ choti me, choti dieke dı nyına tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia ma wa.

9

Yaa gamma Ɲmıŋ aŋaŋ Izara vuosi wıa

1 N yiwo Masia sıtı wıa, wudieke n balala wa yiwo wusie, n ka chıba

ŋmınchıbısı. Ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı dii
n siara dı n ka chıba ŋmınchıbısı,
2 dıı yi maŋ yaa sʋgıchʋʋsı dieke dı
wone kpatıŋ
3 n gbaŋ gbaŋ buuriŋ wıa. Dı tıŋ nan yi
mıŋ nansıŋ maŋ tıŋ nan bıagı a zie vuosi
gie naŋ ma dı Masia chʋʋsı mıŋ, n tıŋ nan
saagı.
4 Banıŋ ba yiwo Izara vuosi, ta Ɲmıŋ
die dı vʋarı ba, ba yi ʋ ballı, ta dagı ba
ʋ chaankpeŋkpııŋ, ta saagı aŋaŋ ba, ta yı
ba ʋ mıraha, ta dagı ba wusie jıamıŋ, ta
yı ba nʋa.
5 Ba chɔɔŋkʋʋlıŋ die yiwo vuokpııma,
ta Masia die dı tarıgına a yi vuota wa die
yiwo ba wʋnyı. Ɲmıŋ, vuodieke dı yalla
yiko jaaŋ mana ma wa ye bırı dieke dı
wone kpatıŋ. Wusie.
6 N ka baarı Ɲmıŋ nʋarı ka tʋma; dama
daa Izara vuosi mana yine Ɲmıŋ vuosi
wusie.
7 Daa Abarahami haagısı mana yine ʋ
haagısı wusie, dama Ɲmıŋ die balı Abara-
hami dı, “Aziki maarıŋ bala ba keŋ yi fʋ
haagısı.”
8 Die wıa, daa vuodiekemba Abarahami
dı mıırına vuota mıırıŋ yine Ɲmıŋ ballı.
Vuodiekemba dı yine Ɲmıŋ nʋarı mıırıŋ
ballı banıŋ ba senne yi Ɲmıŋ ballı.
9 Ɲmıŋ die yı wa nʋarı gie dı, “Bıŋ chaaŋ
saŋka gie n nan yiŋŋi keŋ, ta Sara mıırı wa
Bʋadembiŋ.”
10 Ama daa a mana wonde. Rebeka die
mıırı wa yııba ta ba yi dembisi ta yaa
chɔɔŋ balımıŋ, wʋnıŋ ʋ yine tı chɔɔŋkʋʋŋ
Aziki.
11-12 Ama saŋŋa dieke die ba yene ka
mıırı ba ta ba ye ka yi wudieke dı yine
vıınıŋ yaa bıaŋ, Ɲmıŋ die dı balı Rebeka
dı jakʋʋrı nan keŋ jıaŋ bʋabike. Ɲmıŋ die
bala naa dı ʋ choti yi. Die ʋ choti yiwo dı
ʋ vʋarı vuosi, daa ba tʋʋma wıa; ama dı
yiwo ʋ chone ta vʋarı dene.
13 Sıba Ɲmıŋ dı bala wudieke ʋ gbaŋkʋ
ma dı, “N vʋarı wa Jakobu ama ta zeti
Esɔɔ.”
14 Bıa tı baa tı balı? Tı nan balı dı Ɲmıŋ
ka yie wudieke dı vıına yaa? Aayı, daa die.
15 Ɲmıŋ die balı wa Mosisi dı,
“Vuodiekemba n yaalala n chıgı zɔɔlıŋ
banıŋ maŋ nan chıgı zɔɔlıŋ.”
16 Die wıa, dı ka dı vuota dı yaalınana
yaa a yie wudieke, ama dı yiwo Ɲmıŋ
zɔɔlınchıgıla wıa.
17 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma a balı
yı Faaro dı, “Manıŋ Ɲmıŋ n yi fʋ wo naaŋ
naa wıa, dı n nagı fʋ a dagı n hagırıŋ, ta
vaa n saaŋ mʋʋlı a ga tıŋgbaŋka gie lʋga
mana.”
18 Die wıa, ʋ chıga vuodiekemba ʋ
yaalala dı ʋ chıgı zɔɔlıŋ, ta yie bataŋ tıba
dı ka wʋmma wıa sıba ʋ yaala dene.

Yaa gamma Ɲmıŋ sınyıırıŋ aŋaŋ ʋ zɔɔlınchıgıla wıa

19 Nı wʋnyı nan pıası mıŋ dı dıı yi
die, bıa wıa Ɲmıŋ dı yese vuota chʋʋsıŋ?
Mınıa baaŋ bıagı a zeti Ɲmıŋ choti?
20 Ama n zʋa, mınıa yine fʋ dı fʋ yiŋŋi
balı wııŋ a yı Ɲmıŋ? Kpagıŋ nan bıagı a
pıası vuodieke dı wʋnsına ka wa dı, “Bıa
fʋ wʋnsı mıŋ naa?”
21 Dama vuodieke dı wʋnsına kpaga
yalla sieŋ dı ʋ nagı tɔgıŋ a wʋnsı kpaga
ale a nyıŋ tɔgırı mi, ta kaanı dı vıına ta
kaanı dıaŋ dı ka vıına.
22 Die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ dı yi; Die ʋ
yaala ʋ dagı wa ʋ sınyıırıŋ aŋ vuoŋ mana
sımma ʋ hagırıŋ. Ama die ʋ dii wo suguru
aŋaŋ vuodiekemba ʋ jıına sınyıırıŋ aŋaŋ
ba wa ta dı mʋ dı ʋ chʋʋsı ba wa.
23 Die ʋ yiwo naa, dı ʋ dagı ʋ
yalla hagırıŋ pam dene, ta die chıgı
vuodiekemba ʋ vʋarına zɔɔlıŋ dı ba gʋtı
ye ʋ hagırıbʋ a taaŋ.
24 Dama tı yine vuodiekemba ʋ wana
daa Juu vuosi nyıına ma, ama aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbaŋ.
25 Naa die yi sıba Hosia die dı maagına
dene, dı Ɲmıŋ baarı dı,
“Vuodiekemba die dı kana ka yi n vuosisi,
banıŋ maŋ nan nagı aŋ ba yi n vuosi;
ta buuri dieke die n kana ka cho wo,
banıŋ maŋ nan wa ba n buuri choti.
26 Ta jigidieke die ba balı ba dı ba ka yi n
vuosi wo,
mi ba nan wa ba Miivolitieŋ Nabidie
Ɲmıŋ ballı.”
27 Ɲmıŋ naazʋa Azaya die balı wa naa yaa
gamma Izara vuosi ma dı, “Dıı yi Izara
vuosi dı dala sıba mʋgıŋ tambʋsıŋ ama ba
bıta nan ye gbatıtaanıŋ;
28 dama Ɲmıŋ nan datı tıŋgbaŋka gie
vuosi tıba a kpatı lagı lagı sıba ʋ bala die
wo.”
29 Sıba Ɲmıŋ naazʋa Azaya die dı wolinne
a balı wa dı, “Dıı yi tı Yɔmʋtieŋ vuodieke
dı yine hagırıtieŋ wo die dı vaa tı buuriŋ
bataŋ, dı tıŋ nan haarı tı sıba dı haarına
Sodomi aŋaŋ Gomora tıgısı vuosi dene
wo.”

Yaa gamma Izara vuosi aŋaŋ wʋvıınaha wıa

30 Ta lele, bıa tı nan wa balı? Tı nan balı
dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi
wo die ka mıa dı ba yi vuovıına Ɲmıŋ
jigiŋ, ama Ɲmıŋ die dı baarı dı ba yiwo
vuovıına ʋ nıŋŋa, ba yada wıa.
31 Ama Izara vuodiekemba die dı
mınana dı ba yi mırı diekemba dı baaŋ
yi aŋ Ɲmıŋ baarı dı ba yiwo vuovıına ʋ
nıŋŋa wa dı waarı ka.
32 Bıa wıa die ba waarı ka? Die ba waarı
ka mıŋ dama die ba mıa mıŋ dı Ɲmıŋ balı

dı ba yiwo vuovıına ʊ nıŋŋa daa ba yada
wıa ama ba tʊʊma wıa. Die wıa, die ba
gbiŋ taŋgbiŋkiri a nan,
33 taŋ dieke ba maagına ka wıa Ŋmıŋ
gbaŋkʊ ma dı,
“Ye, manıŋ Ŋmıŋ nagı wa taŋ a dʊaŋ
Zayɔni tıŋ ma,
taŋ dieke dı baaŋ vaa vuosi gbiŋ aŋaŋ
ba nagısı,
ta yi taŋ dieke dı baaŋ vaa ba nan.
Ama vuodieke dı yi wo yada kaaŋ dii
viivi.”

10

1 N nımballı, n jʊʊsa Ŋmıŋ aŋaŋ n sʊŋ
mana dı ʊ vaa n gbaŋ gbaŋ n buuriŋ Juu
vuosi ye gbatıtaanıŋ.
2 N nan bıagı a dii ba siara dı ba dıı wa
Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına; ama ba ka sıba ʊ
sieŋ aŋaŋ wusie.
3 Ba ka sıba sie dieke Ŋmıŋ dı daagınana
a vasa vuosi dı yie vuovıına ʊ jigiŋ, ama
ta yaala ba gbaŋ gbaŋ sieŋ, die wıa ba
ka sʊʊna ba gbaŋ tıŋgbaŋ a yıa sie dieke
Ŋmıŋ dı daagınana a vasa vuosi dı yie
vuovıına ʊ nıŋŋa wa.
4 Dama Mosisi mıraha dıısıŋ kaaŋ bı
bıagı vaa Ŋmıŋ baarı dı vuoŋ yiwo
vuovıınʊ ʊ nıŋŋa; ama vuodieke nıŋ
mana dı yi Masia yada, Ŋmıŋ nan baarı
dı wʊnıŋ vuoke yiwo vuovıınʊ ʊ jigiŋ.

Gbatıtaanıŋ dı yine vuoŋ mana sııtı dene

5 Mosisi die maagı wa naa yaa gamma
Ŋmıŋ dı bala ʊ vaa vuoŋ yi vuovıınʊ ʊ
nıŋŋa dıı yi ʊ dıı mıraha; die ʊ baarı dı,
“Vuodieke nıŋ mana dı yinene wudieke
mıraha dı dagına nan ye miivoli ka wıa.”
6 Ama beri vııŋ dieke dı nyınna yada
ma balı wa naa Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Da
keŋ yile fʊ sʊŋ ma dı mınıa baaŋ jʊalı ga
arızanna?” (Ka chıaŋ yiwo mınıa baaŋ
jʊalı a ga arızanna ta yaa Masia a keŋ
sʊʊŋ?)
7 “Da keŋ bı yilime dı mınıa baaŋ sʊʊŋ
ga kpiile tigiŋ?” (Ka chıaŋ yiwo mınıa
baaŋ sʊʊŋ ga a ga sʊgırı Masia a nyıŋ kuŋ
me?)
8 Wudieke Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı dagına yiwo
naa, dı “Ŋmıŋ wʊvıınaha keŋ gbigi nı
mıŋ; ka bie nı nʊa ma aŋaŋ nı sʊgıtı
ma.” Wʊvıınaha yiwo yada wudieke tı
mʊʊlınana wa.
9 Dıı yi fʊ yuori fʊ nʊaŋ a balı dı, “Yisa
yiwo Yɔmʊtieŋ”, ta yi yada fʊ sʊŋ ma dı
Ŋmıŋ die sʊgırı wa mıŋ a nyıŋ kuŋ me,
Ŋmıŋ nan gbatı fʊ a taaŋ.
10 Dama tı yine Yisa yada tı sʊgıtı ma
wıa, Ŋmıŋ dı baarı dı tı yiwo vuovıına ʊ
nıŋŋa, ta bı yuori tı nʊa a bala yadaka wıa
tı yese gbatıtaanıŋ.
11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı,
“Vuodieke dı yine wo yada, ʊ kaaŋ wɔŋ
dii viivi.”
12 Jaaŋ ka puo Juu vuosi aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi.
Ŋmıŋ balıŋka yine tı mana Yɔmʊtieŋ ta
suŋŋe vuodiekemba mana dı jʊʊsınana
wa.
13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dı, “Vuodieke nıŋ mana dı jʊʊsınana
tı Yɔmʊtieŋ ta yaala suŋŋiŋ, nan ye
gbatıtaanıŋ.”
14 Dıı yi vuosi dı ka yi wo yada, lalıa ba
baa ba jʊʊsı dı ʊ suŋŋi be? Ta dıı yi ba
ka wʊŋ wʊvıınaha, lalıa ba baa ba yi wo
yada? Ta ba ka mʊʊlı wʊvıınaha, lalıa ba
baa ba yi a wʊŋ ka wıa?
15 Ta dıı yi Ŋmıŋ dı ka tʊŋ tʊntʊntʊ
mi, lalıa wʊvıınaha dı baa a yi a
mʊʊlı? Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma
dı, “Vuodiekemba dı ganana a mʊʊla
wʊvıınaha keniŋ vıına pam.”
16 Ama daa vuoŋ mana die tuone
wʊvıınaha. Azaya die maagıya mıŋ Ŋmıŋ
gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Ŋmıŋ, mınıa tuosinene
wʊvıınaha gie.”
17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı wʊŋ wʊvıınaha
gie, die baaŋ vaa vuoke yi Yisa yada, ta
dıı yi vuosi dı mʊʊla Masia wʊvıınaha die
baaŋ vaa ba wʊŋ.
18 N yaala n pıası a ye dı vuosi ka wʊŋ
wʊvıınaha yaa? Wusie, ba wʊŋya. Dı
maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı,
“Vuosi wʊŋ ba lɔlıŋ aŋaŋ ba wʊbalıka
tıŋgbaŋka gie
lʊga mana mıŋ.”
19 N yaala n bı pıası a ye dı Izara vuosi die
ka sıba ka chıaŋ yaa? Mosisi gbaŋ gbaŋ
die wolinne a yiŋŋi balı dı Ŋmıŋ baarı dı,
“N nan yi Izara vuosi yallıma nınŋmaarıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı wone buuriŋ.
Ta vaa ba jıı sınyıırıŋ
a yı buuri dieke dı yine gaatıŋ.”
20 Azaya die dii wo dembisi, ta baarı dı
Ŋmıŋ baarı dı,
“Vuodiekemba baga die dı wone n ma ye
mıŋ mıŋ;
Ta nagı n gbaŋ a dagı vuodiekemba dı
kana ka pıasa yaala n jigiŋ.”
21 Ama ʊ balı wa naa yaa gamma Izara
vuosi ma dı, “N tıırı wa n nuuŋ ŋmıntʊası
aŋaŋ yuŋ dı n tuo be ama ba yiwo
vuodiekemba dı kana ka wʊmma wıa ta
zeti n nʊaŋ.”

11

Ŋmıŋ die dı chıgına Izara vuosi zɔɔlıŋ dene

1 N bı yaala n pıası mıŋ dı, Ŋmıŋ zeti wo
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ vuosi dı yine Izara vuosi
yaa? Aayı, ʊ ka zeti be. Manıŋ n gbaŋ

gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ, ta yi Abarahami haagıŋ, ta nyıŋ Benjamani buuriŋ ma.
2 Ŋmıŋ ka zeti ʋ vuosi ʋ vʋarına a nyıŋ piiliku me wo. Nı sıba wudieke dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma yaa gamma Elaja die dı fɔbılınana a yıa Ŋmıŋ yaa gamma Izara wıa dene:
3 Die ʋ baarı dı, "N Yɔmʋtieŋ, ba kʋʋ fʋ naazʋalıba mana ta chʋʋsı fʋ koriti, manıŋ n nyıına ma tıala ta ba mıa dı ba kʋʋ mıŋ."
4 Ŋmıŋ die dı yiŋŋi a balı wa dı, "Manıŋ n yaa wa dembisi tuse ayʋpɔyı vuodiekemba dı yene ka jıaŋ buuŋ Baali."
5 Die dı sıı leleke gie gbaŋ: Izara vuosi bıta ye beri ta Ŋmıŋ dı vʋarı ba ʋ zɔɔlınchıgıla wıa.
6 Dıı yi Ŋmıŋ dı vʋarı vuosi dı yi wo ʋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ vʋarı ba daa ba tʋʋma wıa. Ŋmıŋ dı tıŋ vʋara vuosi ba tʋʋma wıa, die nıŋ ʋ zɔɔlınchıgılaha ka yi wusie zɔɔlınchıgıla.
7 Naa dagıya dı Izara vuosi bıta dieke Ŋmıŋ dı vʋarına wa die yene jadieke ba mana die dı dına dıdıa a yaala wa. Ama vuotıalıkaha sikpeŋ die hagırı mıŋ.
8 Naa die yi sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Bına dieke dı tıanna a keŋ tʋgı jinne, Ŋmıŋ die dı yi ba ka sıba wıa chıası, ta ka bı yese yaa wʋmma."
9 Dı bı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı Davidi die baarı dı:
"Ŋmıŋ, vaa vuosi gie dʋʋga
yi chachabısı a yigi be aŋ ba dii wahala;
10 ta vaa ba nine dı yııŋ, amʋ ba kaaŋ dı yese,
ta vaa ba sʋʋŋ a zʋʋrı ta daa bıagı a tıantı."
11 N yaala n pıası a ye dı Juu vuosi die dı gbinne naŋ a nan wa, die ba nanya mıŋ a chʋʋsı mana? Aayı, daa die. Die ba yine bıaŋ wıa, ta Ŋmıŋ dı gbatı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi a taaŋ. Ŋmıŋ die yi naa amʋ Juu vuosisi nan dı yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi.
12 Juu vuosi bıaŋ wıa dı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı ye gbatıtaanıŋ; ta banıŋ Juu vuosi dı kana ka yi Ŋmıŋ choti wıa yine vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi dı ye gbatıtaanıŋ, die wıa dıı yi Juu vuosisi mana dıaŋ dı vaa ba tʋmbıatı ta ye gbatıtaanıŋ, tıŋgbaŋka gie vuosi nan faası ye alibarika a tıaŋ naa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbatıtaanıŋ wıa

13 N bala yıa nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, n yene yi Masia tʋntʋntʋ nı jigiŋ naa, n nan dı yaa nyʋʋŋ nıgıŋ n tʋʋma ma.
14 Dıı yi maŋ tıŋ nan bıagı a yi n gbaŋ gbaŋ n vuosi dı yine Juu vuosisi yallıma nınŋmaarıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, vuoŋ zıı dı tıŋ nan yi bataŋ ye gbatıtaanıŋ.
15 Die Ŋmıŋ dı zetine Juu vuosisi, die ʋ yiwo tıŋgbaŋka gie vuosi ʋ zʋalıŋ, ama dıı yi Ŋmıŋ dı saagı a tuo be ba yi ʋ vuosi bıbra, dı nan dı sıı lalıa? Dı nan dı sıı sıba ba sʋgırına vuoŋ a nyıŋ kuŋ me die wo.
16 Dıı yi bʋmbʋŋaŋ paanʋkʋ dı yi Ŋmıŋ sııtı, nyintıalıkaha gbaŋ yiwo ʋ sııtı. Dıı yi tııŋ nagırısı dı yi Ŋmıŋ sııtı, ka nagısısı gbaŋ yiwo ʋ sııtı.
17 Juu vuosi sıı sıba tigiŋ tıı dieke dı vıına, ta Ŋmıŋ die dı gobi tııka nagısı ataŋ, ta nagı haagıŋ tııŋ nagısı a taası aŋaŋ jadieke dı benne tigiŋ me wo, a taası a bırıŋ jabalımıŋ. Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi sıı sıba haagıŋ tııka naŋ, ta taası Ŋmıŋ wʋvıına dieke dı nyınna Juu vuosi jigiŋ, ta sıı sıba haagıŋ tııka naŋ dieke dı taasına aŋaŋ javııŋ dieke dı nyınna tigiŋ tııka ma.
18 Die wıa nı daa yilime dı nı tıaŋ naŋ diekemba Ŋmıŋ dı chıana a taaŋ wa ta a sıı sıba tigiŋ tııka nagısısı wa. Nı daa kuulime, dama nı yine tııŋ naŋ, ta tııka nagırısı dı yıa nı sʋŋŋiŋ, daa nı sʋŋŋinene tııka nagırısısı.
19 Ama nı nan baarı dı, "Wusie, Ŋmıŋ chıa nagısı mi a taaŋ mıŋ ta yi manıŋ vuodieke dı yine haagıŋ naŋka sieŋ."
20 Ka seŋ yiwo wusie, ba kana ka yi yada wa wıa ʋ chıa ba, ta fʋnıŋ vuodieke dı yine yada wa wıa ʋ nagı fʋ a taası ka ma. Die wıa, da kuulime ka wıa, ama chıgıma ŋmaamıŋ.
21 Juu vuosi vuodiekemba die dı sına sıba tigiŋ tııka, Ŋmıŋ die datı wa ba tıba, die wıa nı da yilime dı ʋ kaaŋ bıagı a datı nı tıba dıaŋ.
22 Tı ye Ŋmıŋ dı chıgınana zɔɔlıŋ ta bı tʋa dene. *U* tʋa mıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi yada, ama ta nan dı chıga nı zɔɔlıŋ dıı yi nı yie yada; ama nı ka yie yada ʋ nan chıa nı gbaŋ a taaŋ.
23 Dıı yi Juu vuosisi dı tarıgı ba sʋŋanyile ta yiŋŋi a yi Yisa yada, Ŋmıŋ nan nagı ba a taası jigidieke die ba wone a beri wo, dama ʋ nan bıagı yi die.
24 Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi sıı sıba haagıŋ tııŋ nagısı, ta Ŋmıŋ dı chıa a taası aŋaŋ tigiŋ tııŋ. Dı kaaŋ dı hagırıŋ dı Ŋmıŋ nagı nagısı dieke ʋ chıana a nyıŋ tigiŋ tııka ma, ta bı nagı ka taası aŋaŋ ka gbaŋ gbaŋ tııka.

Ŋmıŋ die dı chıgına vuoŋ mana zɔɔlıŋ dene

25 N nımballı, n yaala nı sımma
wʋlɔbırıkıŋ jaaŋ, ka nan yi aŋ nı daa
yilime dı nı yaa sıbıŋ: Ka yiwo dı Juu
vuosi bataŋ yaa sikpeŋ hagırıŋ, dı nan dı
sıı die a ga tʋgı saŋŋa dieke vuodiekemba
mana dı kana ka yi Juu vuosi ta Ɲmıŋ dı
vʋarı ba dı ba keŋ yi Yisa sııtı dı keŋ Ɲmıŋ
jigiŋ.
26 Die Juu vuosi mana dı nan keŋ
ye gbatıtaanıŋ. Sıba dı maagına Ɲmıŋ
gbaŋkʋ ma dı,
"Gbatıtaantʋ wa nan nyıŋ Zayɔni tıŋ ma,
a keŋ vʋarı Jakobu haagısı a nyıŋ ba
bıaŋ mana ma.
27 N nan zieŋ nʋarı gie aŋaŋ ba,
saŋŋa dieke maŋ keŋ vʋarı ba a nyıŋ
ba bıaŋ ma."
28 Juu vuosi die dı zetine Yisa wʋvıınaha
die yine ba yi Ɲmıŋ dataası, ta die wıa
nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi
dı ye gbatıtaanıŋ. Ɲmıŋ die dı vʋarına
Juu vuosi buuriŋ ta cho be wo, die dı yiwo
ba chɔɔŋkʋʋlıba wıa,
29 dama dıı yi Ɲmıŋ dı vʋarı vuosi a yı ʋ
piini, ʋ ka tarıga ʋ sʋŋanyile.
30 Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi die zeti wo Ɲmıŋ nʋaŋ saŋŋa dieke
dı tıanna wa, ama lele ʋ chıgı nı wa
zɔɔlıŋ, dama Juu vuosisi dı zetine ʋ nʋaŋ
wıa.
31 Lele Juu vuosisi zeti wo Ɲmıŋ sıba nı
gbaŋ die nı zetine die wo, Ɲmıŋ die dı
chıgına nı zɔɔlıŋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ
ʋ nan chıgı ba zɔɔlıŋ.
32 Ɲmıŋ yaala vuosi mana sımma dı ba
yiwo vuodiekemba dı zetine ʋ nʋaŋ, amʋ
ʋ nan chıgı ba zɔɔlıŋ.

Ɲmıŋ bırıŋ wıa

33 Ɲmıŋ nyinti wo kpatıŋ; ta ʋ yıaŋ aŋaŋ
ʋ sıbıŋ wo magısıŋ. Mınıa sıbına Ɲmıŋ
sʋŋanyile ta nan bıagı sıba ʋ sieti?
34 Sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı:
"Mınıa sıbına Ɲmıŋ sʋŋanyile,
ta nan bıagı a kpaaŋ wa?
35 Mınıa yene yı Ɲmıŋ jaaŋ,
ta ʋ mʋ dı ʋ yiŋŋi tuŋ wo?"
36 Ɲmıŋ die naana jaaŋ mana ta pɔgılı a
mana ta ʋ wıa a beri. Nı vaa ʋ ye bırıŋ
yaa gamma haahuu. Wusie.

12

Vuoŋ dı bala ʋ tʋŋ Ɲmıŋ tʋʋma dene

1 Die wıa, n nımballı, Ɲmıŋ
zɔɔlınchıgıla wıa n jʋʋsa nı dı nı nagı
nı nyıŋgbanıŋ a yı wa, aŋ ka yi kaabı
dieke dı yalla miivoli, ta dıı ʋ nyıına ma,
die ʋ yaala. Nı yi naa, nı nan dı jıama wa
ʋ yaala nı jıama wa die wo.
2 Nı daa vaa nı beriŋ sımma sıba
tıŋgbaŋka gie vuosi beriŋ dı sına die wo.
Nı vaa aŋ Ɲmıŋ tarıgı nı sʋŋanyile aŋaŋ
wusie, ta wʋnsı nı beriŋ vıınıŋ; die nı nan
dı sıba ta yie wudiekemba dı vıına ta fıala
ʋ sʋŋ.
3 Ɲmıŋ die dı chıgına mıŋ zɔɔlıŋ wıa
maŋ bala nı mana dı vuoŋ da yilime dı ʋ
yiwo vuokpııŋ a tıaŋ ʋ sına die; Nı vaa
vuoŋ mana yilime ta sımma yada dieke
Ɲmıŋ dı yına wa magısıŋ.
4 Vuota nyıŋgbanıŋ puoye mıŋ, ta lʋgıŋ
mana yaa ka tʋʋma, ama ta lagıŋ a yi
nyıŋgbaŋ balımıŋ.
5 Die gbaŋ dı sıı, sıba tı dala die wo, ama
tınıŋ aŋaŋ Masia dı lagıŋ a yiwo nyıŋgbaŋ
balımıŋ, ta tı mana nyıŋgbanıŋ die dı
lagıŋ a yi nyıŋgbaŋ balımıŋ.
6 Ɲmıŋ yı wa tı mana piini yiri yiri mıŋ
dı tı nagı a tʋŋ. Die wıa, vuoŋ mana nagı
ʋ piini dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına wa
wa a tʋŋ sıba ʋ yına wa dene. Dıı yi fʋ
piini dı yi dı fʋ yiŋŋi bala Ɲmıŋ wıa, dı
mʋ dı fʋ tʋma fʋ yada dı sına die,
7 ta dıı yi fʋ piinike dı yi dı fʋ sʋŋŋime
fʋ chanchaalıŋ, dı vıına dı fʋ sʋŋŋi, dıı yi
dı fʋ dagıma fʋ chanchaalıŋ, dı vıına dı
fʋ dagı.
8 Ta dı bı yi dı fʋ kpaŋŋısıma fʋ chan-
chaalıŋ, mʋ dı fʋ yiwo dene. Dıı yi vuosi
sʋŋŋiŋ, dı vıına fʋ sʋŋŋime be aŋaŋ fʋ
sʋŋ mana, ta dıı yi fʋ yaa yiko vuosi me,
fʋ tʋmma yikoke tʋʋma vıınıŋ; ta dıı yi fʋ
piinike dı yi dı fʋ chıgıma vuosisi zɔɔlıŋ,
dı mʋ fʋ chıgıma zɔɔlıŋ aŋaŋ fʋ sʋŋ mana.
9 Vaa fʋ choti yi wusie choti, ta hama
jadieke dı yine bıaŋ, ta mıŋŋı a pɔgılı
jadieke dı vıına.
10 Nı chome vıınıŋ sıba vuoŋ aŋaŋ ʋ
nımbʋa dı chone taŋ dene wo, ta yıma taŋ
jılıma.
11 Nı tʋmma aŋaŋ nıŋŋmına ta
daa yallıma walınkpıası, ta tʋmma tı
Yɔmʋtieŋ tʋʋmaha aŋaŋ nı sʋŋ mana,
12 ta vaa nı tamaka yı nı sʋgıfıalıŋ, ta
dime suguru nı wahala ma, ta jʋʋsıma
Ɲmıŋ saŋŋa mana,
13 ta vʋarı nı nyinti a yıma nı nımballı
diekemba dı wone wo, ta tuosime Ɲmıŋ
vuosi dı yine chaanıŋ nı tige me ta yi ba
chaantı.
14 Nı jʋʋsı Ɲmıŋ dı ʋ yi alibarika a yi
vuodiekemba mana dı mugisinene nı, nı
yi naa, nı daa jʋʋsıma Ɲmıŋ dı ʋ kakaatı
a yı ba.
15 Dıı yi vuoŋ dı yaa sʋgıfıalıŋ, nı
gbaŋ nı yallıma sʋgıfıalıŋ aŋaŋ wa, ta
vuodieke dıaŋ dı yaa sʋgıchʋʋsıŋ, nı
yallıma sʋgıchʋʋsıŋ aŋaŋ wa.
16 Nı yallıma sʋŋanyili balımıŋ, ta daa
yallıma kalinbaani, ama nı lagıma aŋaŋ
wabıtı, ta daa yilime dı nı yaa ninyuoriŋ.
17 Nı daa tʋmma bıaŋ a yıma
vuodiekemba dı tʋnna bıaŋ a yı nı; nı

kpaŋŋı nı gbaŋ a yi wudieke vuoŋ mana dı sıbına dı ka vıına.
18 Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme aŋaŋ sʊgıdʊagıŋ aŋaŋ vuoŋ mana.
19 N nımballı choti, nı daa keŋ a yi bıaŋ a yı vuodiekemba dı yine nı bıaŋ, ama nı vaa Ɲmıŋ tuŋ hanı mi. Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı, "Manıŋ n nyıına ma yalla yiko dı n datı vuosi tıba; n balla n tuŋ hanı mi, Manıŋ Ɲmıŋ n balla naa."
20 Ama nı yime sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ ma dı, "Dıı yi kɔŋ dı yallı fʊ dataaŋ, yı wa nyindiike, dıı yi nyanyuule dı yallı wa yı wa nyaaŋ aŋ ʊ nyuu"; dama fʊ yie naa, yi wo wo viivi me.
21 Nı daa vaa bıaŋ nyaŋŋı nı, ama nı nagı tʊnvıına a nyaŋŋı bıaŋ.

13

Tı mʊna tı tuosime nyıŋkʊra nʊa dene

1 Vuoŋ mana mʊ ʊ tuosime tıŋgbaŋka nyıŋkʊraha nʊa; dama vuoŋ wori ta yaa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yiko ta ka ka nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ. Ɲmıŋ yine vuodiekemba dı yalla yikoke dı yallı yiko.
2 Die wıa, vuodieke dı kana ka tuose nyıŋkʊraha nʊa zeti wo wudieke Ɲmıŋ dı yine, ta banıŋ vuosi mi nan ye tıbıdatıŋ.
3 Dı yi wo vuodiekemba dı yinene bıabʊ chıgınana tıŋgbaŋka nyıŋkʊraha ŋmaamıŋ, ama vuodiekemba dı kana ka yie bıabʊ ka chıga ba ŋmaamıŋ. Dıı yi fʊ ka yaala fʊ chıgıma jakʊʊŋ ŋmaamıŋ die nıŋ yime wudieke dı vıına ta ʊ nan bırı fʊ.
4 Dama ʊ yiwo Ɲmıŋ tʊntʊntʊ a tʊma wudieke dı vıına a yıa nı, ama dıı yi fʊ yie bıaŋ, die nıŋ chıgıma wa, dama ʊ yaa sieŋ dı ʊ datı fʊ tıbıŋ. Ʊ yiwo Ɲmıŋ tʊntʊntʊ ta zie Ɲmıŋ naŋ ma a data vuodiekemba dı yinene bıaŋ tıbıŋ.
5 Die wıa, dı vıına nı tuosime nyıŋkʊraha nʊa, daa nı faasına a chıga tıbıdatıŋ wıa, ama dı yiwo wudieke dı vıına.
6 Nı mʊ nı tumme lampo dama nyıŋkʊraha yiwo Ɲmıŋ tʊntʊntıŋ, ta dı yi ba tʊʊma dı ba nagı lampoke a mıŋŋı daansıma tıŋgbaŋka.
7 Die wıa, nı yı ba jadieke dı yine ba sııtı, dıı yi saŋŋa dı keŋ tʊgı dı nı tuŋ vuota lampo, yaa nyindiekemba dı mʊna dı fʊ tuŋ a lampo; ta yıma ba mana jılıma ta jıama ba.

Choti wıa

8 Nı daa yallıma vuoŋ hamıŋ. Hamıŋ dieke nı mʊna nı yallıma yine, nı chome taŋ. Vuodieke dı chone ʊ chanchaalıŋ, ʊ yiwo wudiekemba mana mıraha dı dagına wa.
9 Dama mıraha dagıya dı, "Da keŋ tʊŋ hɔgʊkpana yaa daakpana tʊʊma, da keŋ a kʊʊ vuoŋ; da keŋ a gaarı; da keŋ yaalıma lɔla aŋaŋ fʊ chanchaaŋ jaaŋ" ta mıraha ataŋ dı tıalı a gʊtı naa ma ta a mana dı lagıŋ a baarı dı, "Chome fʊ chanchaaŋ sıba fʊ chone fʊ gbaŋ gbaŋ die wo."
10 Dıı yi fʊ cho fʊ chanchaaŋ, kaaŋ yiwo bıaŋ; dama fʊ yaa choti dı dagıya dı dı wa Ɲmıŋ mıraha mana.
11 Dı mʊ wa nı yime naa dama nı sıba saŋŋa dieke tı benne wo dı sına dene. Saŋŋa tʊgıya mıŋ dı nı hagı nı gbııŋ ma. Dama tı gbatıtaanıŋ saŋŋa gbigiye mıŋ, ka ka yʊa sıba die tı piiline a yi Yisa Masia yada wa.
12 Yuku tıanna mıŋ, ta tʊŋ dı vʊʊna. Die wıa, nı vaa tı vaa lımıŋ ma tʊʊmaha, ta nagı tı chaanıŋ ma tɔŋ taala nyinti.
13 Nı vaa aŋ tı tʊʊma vııŋ ma sıba vuodiekemba dı benne chaanıŋ ma tʊʊma, ta da nyume daaŋ a bugime, yaa a tʊmma hɔgʊkpana yaa daakpana tʊʊma, yaa ta tʊmma dıgıntı tʊʊma, yaa a tʊmma tʊntʊmbıatı yiri yiri, yaa ta waga waagıŋ yaa ta yaa nınŋmaarıŋ aŋaŋ taŋ.
14 Nı vaa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia kagı nı, ama ta vaa nı nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı, ta da yilime a wıa.

14

Nı da chʊʊsıma taŋ

1 Nı tuo vuodiekemba yada dı kana ka dala ta daa nıgıma nınhagırıŋ aŋaŋ ba, ba yada wıa.
2 Vuoŋ wʊnyı yada nan vaa ʊ dii jaaŋ mana, ama vuodieke yada dı kana ka dala wa chʊarı wa nɔŋ.
3 Ama nı daa galıma taŋ ba dine yaa ba kana ka die jaaŋ wıa, dama Ɲmıŋ tuo nı mana mıŋ.
4 Mınıa yine fʊ, fʊ baaŋ bıagı a balı chʊʊsı vuoŋ tʊntʊntʊ? Dı yiwo ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ Yɔmʊtieŋ wo baaŋ balı dı ʊ tʊʊmaha vıına yaa dı ka vıına. Ama ʊ tʊʊma nan dı vıına dama ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan bıagı a yi aŋ ʊ tʊʊma dı vıına.
5 Vuosi bataŋ yile dı daraa ataŋ vıına a tıaŋ daraa ataŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yile dı daaŋ mana vıına mıŋ. Vuoŋ mana pɔgılı wudieke ʊ yine yada wa.
6 Vuodiekemba dı yilinene dı daaŋ kaanı vıına a tıaŋ daraa a taŋ wa, tʊmma die a yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; ta vuodieke dıaŋ dı dine nyindiike mana, ʊ gbaŋ ʊ yi die ta yıma tı Yɔmʊtieŋ jılıma; dama ʊ waasa Ɲmıŋ ka ma; ta vuodieke dıaŋ dı chʊarına nyindiikehe a taŋ wa yiye die a yıa tı Yɔmʊtieŋ jılıma ta ʊ gbaŋ ʊ waasa Ɲmıŋ.

7 Dıı yi tı yaa miivoli yaa tı kpi, ka yiwo
Ŋmıŋ wıa daa tı gbaŋ gbaŋ wıa.
8 Dıı yi tı yaa miivoli, tı Yɔmʋtieŋ wıa
yine tı yaa miivolike; dıı yi ta tı kpi, ʋ choti
wıa ta tı kpi. Die wıa, dıı yi tı kpi yaa tı
yaa miivoli tı yiwo tı Yɔmʋtieŋ sııtı.
9 Masia die kpiye mıŋ ta hagı kuŋ me
dı ʋ yi vuodiekemba dı yalla miivoli aŋaŋ
kunti Yɔmʋtieŋ.
10 Ta fʋnıŋ nıŋ bıa yine fʋ bala chʋʋsa fʋ
nımbʋa? Yaa bıa yine fʋ ka yıa fʋ nımballı
jılıma? Tı mana nan daansı keŋ a zie
Ŋmıŋ nıŋŋa aŋ ʋ dii tı sarıya.
11 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı,
"N senne beri naa, buuriŋ mana nan
gbirigi n nıŋŋa,
ta vuoŋ mana nan balı dı n seŋ yiwo
Ŋmıŋ.
Manıŋ Nabidie Ŋmıŋ bala naa."
12 Die wıa, vuoŋ mana nan keŋ balı a yı
Ŋmıŋ ʋ wuyiike.

Da yi fʋ nımbʋa nan

13 Die wıa, tı daa chʋʋsıma tı chan-
chaalıŋ sara, ama ta sımma tı sʋgıtı ma dı
tı kaaŋ yi wudieke dı baaŋ vaa tı nımbʋa
nan.
14 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa vaa maŋ sıba a baarı
dı nyindiike wori ta yaa dıgıntı ta ka vıına
aŋaŋ diile. Ama dıı yi vuoŋ dı yi yada dı
nyindiike ataŋ chʋarı, die nıŋ ʋ vaa aŋ ka
chʋarıma ʋ jigiŋ.
15 Dıı yi fʋ nımbʋa sʋŋ dı chʋʋsı jadieke
fʋ dine wıa, die nıŋ ka bı tʋma choti
tʋʋma. Da vaa nyindiike dieke fʋ dine wo
chʋʋsı fʋ nımbʋa dieke Masia dı kpine ʋ
wıa wa.
16 Jadieke fʋ yilinene dı ka vıına wa, daa
vaa vuosi balı wʋbıaŋ yaa gamma ka ma.
17 Dama Ŋmıŋ naarı wʋbalıka ka yi
diile yaa nyuule wʋbalıka, ama ka yiwo
sʋgıyıalıŋ aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ sʋgıfıalı
dieke Ŋmıŋ Halıkasıka dı yınana wa.
18 Vuodieke dı dına Masia die, Ŋmıŋ nan
dı yaa sʋgıfıalıŋ aŋaŋ wa, ta vuosi nan dı
yıa wa jılıma.
19 Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ a
yime wudieke dı baaŋ yaa sʋgıdʋagıŋ a
keŋ aŋaŋ wudieke tı baaŋ yi a suŋŋi taŋ.
20 Nı daa keŋ chʋʋsı Ŋmıŋ tʋʋma nyindi-
ike wıa. Nyindiike mana vıına mıŋ, ama
dı ka vıına dı fʋ dii nyindiike dieke dı
baaŋ yi fʋ nımbʋa yi bıaŋ.
21 Wudieke dı mʋna dı nı yi yiwo naa,
dı kpıa dı nı vaa nɔŋ ŋɔbıŋ aŋaŋ daaŋ
nyuule yaa nı baaŋ dı yie wudieke dı baaŋ
yi nı nımbʋa yi bıaŋ.
22 Nı yine yada die yaa gamma nyindiike
diile die wo, nı vaa ka bemme nı aŋaŋ
Ŋmıŋ sʋnsʋŋ. Wudieke vuoŋ dı yine ta
yile dı dı vıına ta ka chıılıya, sʋgıfıalıŋ
yiwo ʋ sııtı.
23 Ama dıı yi ʋ chıılı yaa gamma jadieke
ʋ dinene me, ama ta dii, die nıŋ ʋ yiwo
bıaŋ, dama ʋ ka dii ke aŋaŋ yada. Dıı yi
vuoŋ dı ka yi yada dı jaaŋ vıına, ama ta
keŋ yi die, dı yiwo bıaŋ.

15

Yaa gamma chanchaalıŋ suŋŋiŋ wıa

1 Tınıŋ vuodiekemba yada dı hagırına
wa, mʋ tı suŋŋi wo vuodiekemba yada dı
kana ka dala wa, ta daa tʋmma tı gbaŋ
gbaŋ choti nyıına ma.
2 Nı vaa tı mana baga bemme tı nımballı
ma ta suŋŋi be aŋ ba dıa Yisa Masia sieku
vıınıŋ.
3 Wʋnıŋ Masia die ka yaala ʋ yi ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ choti. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma
dı, "Vuodiekemba dı zanana fʋnıŋ Ŋmıŋ,
zıa wa manıŋ."
4 Wudieke mana dı maagına Ŋmıŋ
gbaŋkʋ ma wa, maagıya mıŋ dı tı bʋgırı
a nyıŋ ka ma. Ʊ gbaŋkʋ yıa tı wa suguru
ta bı yıa tı kpaadensiŋ dı tı yallıma tama.
5 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana suguru aŋaŋ
kpaadensiŋ yı nı sʋgıbalımıŋ sıba Yisa
Masia dı yaala die wo,
6 amʋ nı mana nan lagısı aŋaŋ
sʋgıbalımıŋ a bırı Ŋmıŋ vuodieke dı yine
tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa.

Vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ wıa

7 Nı tuosime taŋ sıba Masia dı tuone nı
dene wo amʋ Ŋmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ.
8 Dama Masia die bırıŋ wa Juu vuosisi
tʋntʋntʋ, dı ʋ dagı dı Ŋmıŋ yiwo wusi-
etieŋ, ta vaa nʋa diekemba Ŋmıŋ dı yına
nı chɔɔŋkʋʋlıba keŋ yi wusie,
9 ta bı vaa vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi dı bırı Ŋmıŋ ʋ zɔɔlınchıgılaha
wıa. Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı
Davidi die baarı dı:
"N nan bırı fʋ vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi jigiŋ;
ta chıa yıla a bırı fʋ saaŋ."
10 Dı bı maagı dı:
"Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi nı yallıma sʋgıfıalıŋ, nınıŋ
aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi."
11 Ka bı maagı dı:
"Nınıŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi mana bırıma Ŋmıŋ,
buuriŋ mana bırıma wa."
12 Azaya gbaŋ die maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ
ma dı:
"Jeesi haagıŋ nan daansı keŋ,
ʋ nan keŋ daansa vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosi,
ta ba nan dı yaa tama ʋ ma."
13 Ŋmıŋ vuodieke dı yına nı tamaka, nı
yine wo yada wıa, suuli nı aŋaŋ sʋgıfıalıŋ
aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ amʋ nı tamaka nan dı

gʋta aŋaŋ wʋnıŋ ʋ Halıkasıka hagırıŋ wıa.

Wudieke wıa Pɔɔli die dı maagına gbaŋkʋ gie aŋaŋ dembisi

14 N nımballı, n sıba n sʋŋ ma dı nı berıŋ vıına, ta nı sıba Ŋmıŋ wıaha vıınıŋ
ta bıagı kpaama taŋ.
15 N maagınana gbaŋkʋ n dii wo dembisi
dı n tıınsı nı nı wıa a taŋ, dama Ŋmıŋ die
chıgı wa n zɔɔlıŋ,
16 ta vaa maŋ yi Yisa Masia tʋntʋntʋ, dı n
mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosisi, ta ba yi sıba piini
a yıa wa, ta ʋ Halıkasıka nan vaa ba yi
vuovıına ta fıala ʋ sʋŋ.
17 Yisa Masia wıa n nan bıagı kuule aŋaŋ
n tʋnnana tʋŋ dieke a yıa Ŋmınnı.
18 N yaala n dagı nı tʋŋ dieke Masia
dı vana maŋ yi, ama n kaaŋ bıagı a balı
yaa gamma vuogaası tʋʋma ma, ʋ vaa
maŋ balı ʋ wʋvıınaha a yı vuodiekemba
dı kana ka yi Juu vuosi, ta tʋŋ mamachi
tʋnkpııma diekemba dı vana ba yi yada.
19 Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ die vana
maŋ tʋŋ mamachi tʋʋmaha gie, die wıa n
dene nyıŋ Jerusalemi a dı dıa tıgısı a keŋ
tʋgı Yilirikumi tıŋ ma wa, ta die a mʋʋlı
Masia wʋvıınaha jigiŋ mana.
20 Die wıa, die n dı dıa mıŋ aŋaŋ
nıŋŋmına ta mʋʋla Masia wʋvıınaha a
yıa vuodiekemba dı yene ka wʋŋya; n ka
yaala n ga jigidieke vuoŋ dı wone a mʋʋlı
wıaha,
21 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma dı;
"Vuodiekemba ba yene ka mʋʋlı ʋ wıaha
a yı ba nan ye ke,
ta vuodiekemba dı yene ka wʋŋ ʋ
wıaha nan sıba a chıası."

Pɔɔli die dı sanna dı ʋ kaagı Romi tıŋ vuosi dene

22 Wıa pam die kagına mıŋ sieŋ maŋ ka
bıagı keŋ a kaagı nı.
23 Ama lele n kpatına n tʋʋmaha
tıŋgbaŋka gie chaakʋ naa, ta dı yi bına
pam wʋnna n yaalala dı n keŋ a kaagı nı,
24 ama lele n nan kaagı nı, maŋ kaagı
nı kʋaŋ chaaŋ dı kaaŋ yʋası pam, n nan
dı yaala dı nı sʋŋŋi mıŋ aŋ n ga Speeni
tıŋgbaŋ ma.
25 Ama lele nıŋ, n gara Jerusalemi dı n
ga sʋŋŋi Ŋmıŋ vuosi mi.
26 Dama Yisa dıdıısırıŋ diekemba dı
benne Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı
ma wa saŋya mıŋ dı ba chıası ligire
a sʋŋŋi Ŋmıŋ vuosi diekemba dı benne
Jerusalemi ma ta yi zɔɔlıntielibe.
27 Dı yiwo wusie dı, dı yiwo ba gbaŋ
gbaŋ ba choti ba yıa ba piinike mi. Dı
vıına dı ba yı ba, dama Ŋmıŋ wʋvıınaha
die nyıŋ wa Jerusalemi vuosi jigiŋ a keŋ ba
jigiŋ. Die wıa dı vıına dı ba yı ba piinisi
gie.
28 Maŋ keŋ Jerusalemi a nagı piinisi a yı
ba n nan nyıŋ mi a ga Speeni tıŋgbaŋ ma
ta kaagı nı maŋ keŋ gara mi.
29 N sıba a baarı maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ,
Masia sʋŋŋiŋ nan dı bie tı ma pam.
30 N nımballı, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
saaŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka choti wıa,
nı jʋʋsıma Ŋmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına n wıa ta
sʋŋŋi mıŋ.
31 Nı jʋʋsı Ŋmıŋ dı ʋ kagı mıŋ a nyıŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Yisa Masia
yada ta bie Judia tıŋgbaŋ ma wa nuusi
me, ta bı jʋʋsıma dı piini dieke n bala n
nagı yı Ŋmıŋ vuosisi, ba nan tuoke aŋaŋ
sʋgıfıalıŋ.
32 Nı jʋʋsı Ŋmıŋ a yı mıŋ naa, ʋ saagı, n
nan dı yaa sʋgıfıalıŋ, ta keŋ voosi bıta nı
jigiŋ.
33 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana tı sʋgıdʋakʋ
bemme aŋaŋ nı mana. Wusie.

16

Waasıŋ

1 N yaala n balı nı yaa gamma tı taa
Fiibi wıa, ʋ yiwo vuodieke dı yine Yisa
dıdıısırıba susuŋŋiru Senkiria tıŋ ma.
2 Ʋ keŋ keŋ nı mıŋŋı tuo wo tı Yɔmʋtieŋ
saaŋ ma sıba Ŋmıŋ vuosi dı mʋna ba tuo
chaanʋ dene. Ta sʋŋŋi wo ʋ yaalınana
sʋŋŋi dieke mana a nyına nı jigiŋ, dama
ʋ sʋŋŋi wo vuosi pam, aŋaŋ n gbaŋ.
3 N waasa Pirisila aŋaŋ ʋ chʋrʋ Akuyila,
vuodiekemba dı yine n chanchaalıŋ
tʋntʋntıŋ Yisa Masia tʋʋma ma.
4 Die ba nagı wa ba mısı a gbatı n
miivoli, die wıa maŋ waasa ba, daa n
nyıına ma waasınana ba, ama manıŋ
aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi
ama ta yi Yisa dıdıısırıba wa.
5 N bı waasa Yisa dıdıısırıŋ diekemba
dı lagınanna ba tigiri me ta jıama
Ŋmınnı. Ta waasa n zʋavıınʋ
Epanetusi, vuodieke die dı wolinne
a yi Yisa dıdıısırʋ Asia tıŋgbaŋ ma.
6 Ta waasa Meri, vuodieke die dı faasına a
tʋŋ a yı nı;
7 ta waasa Andironikusi aŋaŋ Juniasi
vuodiekemba dı yine n buuriŋ, ta die maŋ
ŋaŋ ba die dı lagıŋ a bie dansarıka ma wa;
ta Masia tʋntʋntıba dı sıba vıınıŋ, banıŋ
ba wolinne a yi Masia dıdıısırıŋ n ma.
8 Ta waasa n zʋavıınʋ Ampiliatusi,
vuodieke n chone tı Yɔmʋtieŋ sieŋ
me.
9 Ta bı waasa Hubanusi, vuodieke dı
yine tı chanchaaŋ tʋntʋntʋ Masia
tʋʋmaha ma, aŋaŋ n zʋavıınʋ Sitak-
isi.

10 Ta waasa Apilisi, vuodieke dı yene
magısıŋ ama ta bı dı Masia aŋaŋ
wusie wo, ta waasa Arisitobulusi
tigiŋ vuosi mana.
11 Ta bı waasa Herodoni, vuodieke dı
yine n buuriŋ, aŋaŋ vuodiekemba
dı benne Nasisusi tigiŋ me wo ta yi
tı Yɔmʊtieŋ dıdıısırıba wa.
12 Ta bı waasa Tirifaana aŋaŋ Tiri-
fosa, vuodiekemba dı tʊnnana
tı Yɔmʊtieŋ tʊʊmaha, aŋaŋ n
zʊavıınʊ Pesisi, vuodieke dı faasına
a tʊŋ tʊʊma a yıa tı Yɔmʊtieŋ wo.
13 N bı waasa Rufusi, vuodieke dı faasına
a tʊma a yıa tı Yɔmʊtieŋ wo, aŋaŋ ʊ
nuŋ, vuodieke dı nagına mıŋ a bırıŋ
ʊ bʊa wa.
14 Ta waasa Asikiritusi aŋaŋ Feligoni
aŋaŋ Hemisi aŋaŋ Patorobasi aŋaŋ
Hemasi aŋaŋ tı nımballı diekemba
mana dı yine Masia dıdıısırıba mi
wo.
15 N bı waasa Filologusi aŋaŋ Julia aŋaŋ
Nerusi aŋaŋ ʊ taa wa aŋaŋ Olimpasi
aŋaŋ Ŋmıŋ vuodiekemba mana dı
bene ba jigiri.
16 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ. Masia
dıdıısırıba dı benne jigiŋ mana
waasa nı.

Kpatıŋ kpaamıŋ

17 N nımballı n kpaama nı mıŋ, dı
nı sımma vuodiekemba dı puonene Yisa
dıdıısırıŋ ta kaga ba ʊ sieŋ me, ta ka bı dı
dagı dieke nı tuone wo, nı vʊarı nı gbaŋ
ta va ba.
18 Dama vuosi mi ka jıama tı Yɔmʊtieŋ
Masia ama ba dı wa ba gbaŋ gbaŋ ba lɔla.
Ba yaa nʊanansıŋ a gaama vuodiekemba
dı kana ka sıba wa.
19 Vuoŋ mana wʊŋya mıŋ nı dına Ma-
sia wʊvıınaha dene, die wıa n yaa wa
sʊgıfıalıŋ pam aŋaŋ nı. Ta yaala nı
yallıma yıaŋ yaa gamma jadieke dı vıına
ma, ama nı da tuosime jabıaŋ.
20 Dı kaaŋ yʊası aŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
yınana tı sʊgıdʊagıŋ wa nan vaa aŋ nı tıbı
tıbı Sitaani sikpeŋ me.
Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı.

Waasıŋ bıbra

21 N tʊntʊŋ chanchaalıŋ Timoti waasa
nı; ta n nımballı Lususi aŋaŋ Jasoni aŋaŋ
Sosipata dıaŋ dı waasa nı.
22 Manıŋ Tesusi vuodieke dı maagına
wudieke Pɔɔli dı bala naa waasa nı, tı
Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ma.
23 Gayusi, vuodieke dı yine manıŋ Pɔɔli
tigiŋ tieŋ wo, ta Masia dıdıısırıŋ dı jıama
ʊ tigiri me gbaŋ waasa nı. Erasitusi,
vuodieke dı yine tıka gie ligire gbıgbarıtʊ
wa, wʊnıŋ aŋaŋ tı nımbʊa Kositusi gbaŋ
waasa nı. ((
24 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.))

Kpatıŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ

25 Nı vaa tı bırı Ŋmıŋ, dama ʊ bıagına
vaa nı ye yigi nı yadaka a yallı keŋ keŋ,
aŋaŋ die n mʊʊlına wʊvıına yaa gamma
Yisa Masia ma wa, ka yuori a dagı nı wusie
dieke die dı lɔbırına wa bına bına die dı
tıanna wa.
26 Wʊnıŋ Ŋmıŋ naazʊalıba die tuohe
mıŋ a maagıha a yi gbanıŋ ma ta yuori
wusieke; ta Ŋmıŋ vuodieke dı benne
saŋŋa mana wa dı yı nʊaŋ dı buuriŋ mana
nan dı sıba ka, amʊ ba nan yi Masia yada
ta dıı ʊ nʊaŋ.
27 Wʊnıŋ ʊ nyıına ma ʊ yine Ŋmıŋ
ta yi yıantieŋ, vuoŋ mana bırıma wa
yaa gamma haahuu, Yisa Masia saaŋ ma.
Wusie.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke die ʋ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Yisa Masia die
dı wana dı n yi ʋ tʋntʋntʋ Nabidie Ŋmıŋ
choti ma, manıŋ aŋaŋ tı nımbʋa Sosenesi
maagınana gbaŋkʋ gie
2 a yıa nınıŋ vuodiekemba dı dına Ŋmıŋ
a bie Korinti tıŋ ma, nınıŋ vuodiekemba
Ŋmıŋ dı vʋarına dı nı yi ʋ vuokasımba
ba, ta yi ʋ sıtı a lagıŋ aŋaŋ Yisa, aŋaŋ
vuodiekemba mana dı benne jige mana
ta jıama tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia; wʋnıŋ
ʋ yine ba Yɔmʋtieŋ, ta bı yi tınıŋ tı
Yɔmʋtieŋ wo.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı
sʋgıdʋagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

4 Manıŋ n waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana nı
wıa aŋaŋ ʋ chıgına nı zɔɔlıŋ ta suŋŋe nı
Yisa Masia wıa,
5 dama nı yese jaaŋ mana Yisa Masia ma
mıŋ, ta mıŋŋı bala wıa ta bı mıŋŋı sıba
wudieke mana ʋ bala nı chıası.
6 Masia wudieke die tı dagına nı, nı
mıŋŋı tuohe mıŋ a pɔgılı.
7 Die wıa nı ka waarı Ŋmıŋ Halıkasıka
piini kaanı gbaŋ aŋaŋ nı gbarına aŋaŋ
nıŋŋmına daa dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa Ma-
sia dı bala ʋ keŋ wo.
8 Ʋ nan mıŋŋı gbarı nı amʋ nı nan dı
hagırı a ga tʋgı daa dieke tı Yɔmʋtieŋ dı
bala ʋ keŋ wo ta nı kaaŋ dı yallı wʋbıaŋ
nı ma.
9 Wudieke Ŋmıŋ dı baarı ʋ nan yi, kanıŋ
ʋ yie. Ʋ vʋarına nı dı nınıŋ aŋaŋ ʋ Bʋa
Yisa Masia yi nʋabalımıŋ a bemme.

Masia dıdıısırıŋ puole wıa

10 N nımballı, n jʋʋsa nı tı Yɔmʋtieŋ
Yisa Masia saaŋ ma dı nı mana lagıŋ
aŋaŋ nʋabalımıŋ, ta nınhagırıŋ daa be-
mme nı sʋnsʋŋ, ta nı yi nʋabalımıŋ aŋaŋ
sʋŋanyilibalımıŋ.
11 N nımballı, Kilowo tigiŋ vuosi balı
mıŋ mıŋ dı nı yallı wa nınhagırıŋ aŋaŋ
taŋ.
12 Ba balı mıŋ mıŋ dı nı bataŋ baarı ba
dı wa manıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba
dı wa Apolosi, bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba
dı wa Piita, ta bataŋ dıaŋ dı baarı dı ba dı
wa Masia.
13 Masia wa puo puo mıŋ? Die ba kpaası
mıŋ mıŋ dagarıkʋ ma nı wıa? Yaa die ba
sıwa nı Ŋmıŋ nyaabʋ manıŋ Pɔɔli saaŋ
ma?
14 N waasa Ŋmıŋ dı n ka sıı nı wʋnyı
mana Ŋmıŋ nyaaŋ ntaala Kirisipusi aŋaŋ
Gayusi.
15 Die wıa nı wʋnyı mana kaaŋ bıagı a
baarı ba sıı nı wa Ŋmıŋ nyaabʋ n saaŋ ma
dı nı dıa mıŋ.
16 N bı sıwa Sitifanasi aŋaŋ ʋ deŋ Ŋmıŋ
nyaabʋ, ama n ka bı tınsı dı n bı sıı vuoŋ
bıbra.
17 Dama Masia ka tʋŋ mıŋ dı n keŋ sıma
vuosi nyaabʋ; Ʋ tʋŋ mıŋ mıŋ dı n keŋ
mʋʋlıma ʋ wʋvıınaha a yıma vuosi. Daa
n nagıma vuota sıbıŋ a balıma yıma ba;
die maŋ tıŋ yie die, dı tıŋ nan yi Masia
vuodieke dı kpine dagarıkʋ ma wa kumbu
waarı ka hagırıŋ.

Masia kuŋ die dı dagına Ŋmıŋ hagırıŋ aŋaŋ ʋ sıbıŋ dene

18 Vuodiekemba dı bana Ŋmıŋ sieku
banıŋ ba yile dı Masia dagarıkʋ
ma kumbu yiwo wʋtɔgʋ; ama tınıŋ
vuodiekemba dı yene gbatıtaaŋkʋ sıba
a baarı ka yiwo Ŋmıŋ hagırıŋ.
19 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı Ŋmıŋ
baarı dı,
“N nan chʋʋsı yıantieliŋ sıbıŋ
ta vaa sısıbırıŋ chɔrıŋ.”
20 Die wıa, tıŋgbaŋka gie yıantieliŋ aŋaŋ
sısıbırıŋ aŋaŋ nınhagırı nıgırıba bie
wo sıa? Ŋmıŋ vaa wa tıŋgbaŋka gie
yıantieliŋ dı yi gaantıŋ.
21 Ŋmıŋ, vuodieke dı yalla yıabʋ yine
tıŋgbaŋka gie vuosi yıaŋ dı kaaŋ bıagı
yi ta vuosi sımma wa. Die wıa ʋ
yi vuodiekemba dı yine Yisa yada wa
dı ye gbatıtaanıŋ, dama wudiekemba tı
mʋʋlınana a yıa vuosi ta vuosi dı bala dı
a yiwo gaantı wʋbalıkaha wıa.
22 Juu vuosi yaala ba ye mamachi wıa ta
ye yi yada; ta Giriiki vuosi dıaŋ dı yaala
yıaŋ wıa.
23 Ama tınıŋ nıŋ tı mʋʋla ta daga ba Yisa
dı kpine die dagarıkʋ ma, ta wıırı gie dı
yie Juu vuosisi sınyıırıŋ dı haga, ta bı yi
wʋtɔgʋ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi.
24 Ama Juu vuodiekemba Ŋmıŋ dı
vʋarına aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosi ta Ŋmıŋ dı vʋarı ba wa nıŋ sıba
a baarı Masia kumbu wıaha yiwo Ŋmıŋ
hagırıŋ aŋaŋ ʋ yıaŋ.
25 Wudieke Ŋmıŋ dı yine ta vuota dı
nagıka dı ka yiwo gaaŋ wuyiikiŋ, kanıŋ
ka yaa yıaŋ a tıaŋ vuota yıaŋ; ta wudieke
Ŋmıŋ dı yine ta vuota dı yile dı ka wo
hagırıŋ, ama ka yaa hagırıŋ a tıaŋ vuota
hagırıŋ mıŋ.
26 N nımballı, nı yilime die nı sına die
saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı wa nı. Vuota jigiŋ
die nı vuosi bıta die yalla yıaŋ ta die yi
vuokpııma yaa a yi naballı.

27 Ama Ŋmıŋ vʊarı wa gaantıŋ
tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʊ yi aŋ
yıantieliŋ dii viivi; ta bı vʊarı wabıtı
tıŋgbaŋka gie vuosi jigiŋ, dı ʊ yi aŋ
hagırtieliŋ dii viivi.
28 Ŋmıŋ vʊarı wa tıŋgbaŋka gie wabıtı,
aŋaŋ vuotɔgıtı aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi jaaŋ, dı ʊ yi wudieke vuosi dı
yilinene dı ka yaa nyʊarı wa yɔrı.
29 Naa daga dı vuoŋ wori a baaŋ bıagı a
kuuli Ŋmıŋ nıŋŋa.
30 Wʊnıŋ Ŋmıŋ taasına tı aŋaŋ Yisa
Masia ta ʊ yine tı yıaŋ. Ʊ wıa Ŋmıŋ dı
vʊarı tı a nyıŋ bıaŋ ma, ta baarı tı yiwo
vuovıına ʊ jigiŋ, ta bı yi ʊ vuosi.
31 Die wıa nı yime wudieke dı maagına
Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana
dı yaalınana ʊ kuuli, ʊ kuulime yaa
gamma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yine.”

2

Masia dagarıkʊ ma kuŋ wıa

1 N nımballı, die n kenne nı jigiri die
n ka mʊʊla Ŋmıŋ wıaha a yıa nı aŋaŋ
nʊanansıŋ yaa vuota sıbıŋ.
2 Dama saŋŋa dieke die n benne aŋaŋ nı
wa, die n wo sʊŋanyile a gʊtı Yisa Masia
aŋaŋ ʊ dagarıkʊ ma kumbu wıa.
3 Die wıa die n kenne nı jigiri, die n bırıŋ
wa wabʊ ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ,
4 ta die n ka dagı ta mʊʊlı wıaha aŋaŋ
vuota sıbıŋ die dı baaŋ nan yi vuosi
nansıŋ ta ba ye tuoke, ama die n mʊʊlıya
mıŋ, ta Ŋmıŋ Halıkasıka die dı dagı aŋaŋ
ka hagırıŋ dı a yiwo wusie.
5 Die wıa dı ka yi vuota sıbıŋ vana nı
yi Yisa Masia yada ama dı yiwo Ŋmıŋ
hagırıŋ.

Yaa gamma Ŋmıŋ yıaŋ wıa

6 Wusie, tı bala aŋaŋ yıaŋ a yıa
vuodiekemba dı mıŋŋına a sıba Ŋmıŋ
wıaha. Ama daa tıŋgbaŋka gie vuosi
yıaŋ yaa tıŋgbaŋka gie naakpııma,
vuodiekemba dı bala ba waarı ba
hagırıbʊ.
7 Yıaŋ dieke n balala naa yiwo Ŋmıŋ
yıaŋ lɔbırıkıŋ ʊ nagına a lɔbırı vuota,
yıaŋ dieke Ŋmıŋ die dı wolinne a vʊarı ta
ye ka naaŋ dʊnıa dı ka nan vaa tı ye jılıma
ka.
8 Tıŋgbaŋka gie naakpıımaha wʊnyı
wori a ye sıba yıabʊ gie. Ba tıŋ sıbaka ba
tıŋ kaaŋ kpaası tı Yɔmʊtieŋ dagarıkʊ ma,
wʊnıŋ ʊ sına bırıŋ mana.
9 “Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı:
Jadieke vuota dı yene ka yeye yaa ta wʊŋ,
ta ka bı yile dı ka nan bıagı a yi,
kanıŋ ka yine jadieke Ŋmıŋ dı yine
siri a zieŋ vuodiekemba dı chone
wo.”
10 Kanıŋ Ŋmıŋ Halıkasıka dı yi tı sıbaka,
dama Halıkasıka sıba jaaŋ mana aŋaŋ
Ŋmıŋ wʊlɔbırıka wıa gbaŋ.
11 Vuota haalıbʊ dieke dı benne ʊ sʊkʊ
kasıŋ sıbına vuota sʊŋanyile. Die gbaŋ dı
sıı, vuoŋ ka sıba Ŋmıŋ sʊŋanyile sie Ŋmıŋ
Halıkasıka kasıŋ.
12 Haalıbʊ dieke tı tuone wo, ʊ ka yi
tıŋgbaŋka gie haalıbʊ, ama ʊ yiwo Ŋmıŋ
Halıkasıka dieke dı baaŋ nan vaa tı sımma
piini dieke ʊ yına tı wa.
13 Die wıa, tı ka bala wudieke dı yine
vuota yıaŋ dagıŋ; ama tı bala wudieke
Ŋmıŋ Halıkasıka dı dagına tı, ta bı daga
Ŋmıŋ wusieke a yıa vuodiekemba dı yalla
Halıkasıka.
14 Ama vuodieke dı wone Halıkasıka
nıŋ, die vuoke ka tuose Halıkasıka wıaha,
dama ka yiwo wʊtɔgʊ a yı wa ta ʊ kaaŋ dı
sıba a chıası, dama Halıkasıka suŋŋinene
vuosi ba sıba a chıası.
15 Ama vuodieke dı yalla Halıkasıka sıba
jaaŋ mana dı sına dene, ama vuoŋ kaaŋ
bıagı sıba ʊ sına dene.
16 Sıba a maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ die
wo, dı
“Mınıa baaŋ nan bıagı mıŋŋı Ŋmıŋ
sʊŋanyile
ta kpaaŋ wa?”
Ama tınıŋ tı sıba Yisa Masia sʊŋanyile
mıŋ.

3

Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ wıa

1 N nımballı, ka yiwo wusie, die n ka
bıagı a balı a yı nı sıba n tıŋ nan balı a
yı vuodiekemba dı yalla Halıkasıka, ama
die n balı a yı nı sıba n ŋaana bala a yıa
tıŋgbaŋka gie vuosi die wo, ta nı beriŋ sıı
sıba ballı beriŋ Masia sieŋ me.
2 Biisiŋ die maŋ yı nı daa nyindiiki
dʊnsa, dama die nı ka tʊgı die. Leleke gie
gbaŋ nı ka tʊgı die,
3 dama nı beriŋ ye sıı sıba tıŋgbaŋka
gie vuosi beriŋ; dama dıı yi sʊgıbıaŋ
aŋaŋ nınhagırıŋ dı bie nı sʊnsʊŋ, daa
tıŋgbaŋka gie vuosi beriŋ nı dı?
4 Dıı yi nı wʊnyı dı baarı dı ʊ dı wa
Pɔɔli, ta wʊnyı dıaŋ dı baarı dı ʊ dı
wa Apolosi, die nıŋ nı ka beri wo sıba
tıŋgbaŋka gie vuosi?
5 Manıa yine Apolosi, ta manıa yine
Pɔɔli? Tı mana ko yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntʊ
diekemba die dı suŋŋine nı nı yi Yisa yada.
Tı wʊnyı mana tʊma tʊŋ dieke tı Yɔmʊtieŋ
dı yınana wa dı ʊ tʊŋ.
6 Manıŋ die n bʊrına nyınbʊrıkaha, ta
Apolosi dı jaasıha nyaaŋ, ama Ŋmıŋ die
vana a nyuuŋ ta bırıŋ.

7 Vuodieke dı bʋrınana aŋaŋ vuodieke
dı jasınana nyaaŋ ka yi wııŋ, ama Ŋmıŋ
yine wııŋ, dama wʋnıŋ ʋ vana a bırıŋ.
8 Jaaŋ wori a puo vuodieke dı bʋrınana
aŋaŋ vuodieke dı jasınana nyaaŋ, Ŋmıŋ
nan tʋŋ ba wʋnyı mana yaa gamma ʋ
tʋnna mʋ dene.
9 Dama tı lagısı tʋma mıŋ a yıa Ŋmıŋ.
Nı sıı sıba Ŋmıŋ kʋaŋ, ta bı sıı sıba Ŋmıŋ
juoŋ.
10 N nagı wa sıbıŋ dieke Ŋmıŋ dı yına
mıŋ wa, manıŋ sıı sıba mımıırvıınʋ wa,
a piili a dʋaŋ juoku nyabılıŋ, ta vuogaaŋ
dı keŋ mıa ka sikpeŋ. Ama vuodieke nıŋ
dı keŋ mıa ka sikpeŋ ʋ sımma ʋ mınana
die.
11 Ŋmıŋ wɔŋ nagı wa Yisa Masia a yi
juoku nyabılıŋ, ta nyabılıŋ bı wori ta vuoŋ
dı baaŋ piili a dʋaŋ.
12 Vuosi bataŋ nan nagı salıma yaa kʋʋtı
yaa tannyıgısa a mıa juoku chıaka ba
dʋana wa sikpeŋ; bataŋ dıaŋ nan nagı
daatı yaa hʋʋtı yaa kʋnchıaga a kpii ka
ma.
13 Masia keniŋ daarı ta vuoŋ mana
tʋʋma dı sına die nan daansı a nyıŋ yaalıŋ
ma. Boliŋ bala ka magısı vuoŋ mana
tʋʋma ta yuori dagı ka sına dene.
14 Dıı yi ta bolibu ka dii jadieke vuoke
dı mına a zieŋ juoku nyabılıkʋ ma wa, die
nıŋ ʋ nan ye tune.
15 Vuodieke jaaŋ dı dine bolibu, ʋ kaaŋ
ye ka tune, ama ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ nan ye
gbatıtaanıŋ ama ka nan sıı sıba ʋ chıgı
nyıŋ wa boliŋ me.
16 Nı mana sıba a baarı nı yine Ŋmıŋ
juoŋ ta Ŋmıŋ Halıkasıka bie nı ma, daa
die?
17 Die wıa vuodieke dı chʋʋsa Ŋmıŋ
juoku, Ŋmıŋ nan chʋʋsı die vuoke. Dama
Ŋmıŋ juoŋ yiwo kası, ta nınıŋ nı yine
kanıŋ juoku mi.
18 Vuoŋ daa gaama ʋ gbaŋ. Dıı yi vuoŋ
dı bie nı ma a yile dı ʋ yiwo yıantieŋ
sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı yilinene die,
dı vıına ʋ nagı ʋ gbaŋ a bırıŋ gaamʋ amʋ
ʋ nan seŋ bırıŋ yıantieŋ.
19 Jadieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı yi-
linene dı ka yiwo yıaŋ, ka yine wʋtɔgʋ
Ŋmıŋ jiginˇ, sıba ka maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ
sʋŋ die wo, dı, “Ŋmıŋ yige yıantieliŋ ba
yıaŋ wuyiike me”,
20 ta bı maagı jiginˇ kaanı bıbra dı, “Tı
Yɔmʋtieŋ sıba dı yıantielibe sʋŋanyile
yiwo yɔrı.”
21 Die wıa, vuoŋ daa keŋ kuulime yaa
gamma wudieke vuota dı baaŋ bıagı yi.
Jaaŋ mana yiwo nı sııtı,
22 manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Apolosi aŋaŋ Piita
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ miivoli aŋaŋ
kuŋ, aŋaŋ saŋka gie aŋaŋ saŋŋa dieke dı
bala ka keŋ wo mana yiwo nı sııtı.
23 Ta Masia dıaŋ dı sıı nı, ta Ŋmıŋ dıaŋ
dı sıı Masia.

4

Masia tʋntʋntıŋ wıa

1 Die wıa nı nagı tı a yi Masia tʋntʋntʋ
diekemba Ŋmıŋ dı vʋarına tı ta nagı
ʋ wusie wʋlɔbırıkırı wʋbalıkaha a yi tı
nuusi me.
2 Die wıa, wudieke dı yine nıŋŋmına
wʋnna, dı vıına dı tʋntʋntʋ tʋma aŋaŋ
wusie.
3 Ama n baga wori dıı yi nı die mıŋ
sarıya yaa vuoŋ dı dii n sarıya sıba vuota
dı ŋaana die ba chanchaalıŋ sarıya die
wo; dama n ka dii n gbaŋ gbaŋ n sarıya.
4 N sʋŋ yıantıya mıŋ, ama dı ka dagı
sıba n ka tʋma chʋʋsa, ama tı Yɔmʋtieŋ
yine vuodieke dı dinene n sarıya.
5 Die wıa, nı da dime vuoŋ sarıya
lele gie, ama nı chısıma saŋŋa dieke tı
Yɔmʋtieŋ dı bala ʋ keŋ wo, wʋnıŋ ʋ bala
ʋ nagı jadieke dı benne lımıŋ ma a dagı
yaalıŋ ma, ta yuori sʋgıtı sʋŋ wıa yaalıŋ
ma; saŋka mi vuoŋ mana nan ye ʋ bırıŋ
dı sına die Ŋmıŋ jiginˇ.
6 N nımballı, nı wıa maŋ nagı n gbaŋ
aŋaŋ Apolosi a yi dagıtı amʋ nı nan bʋgırı
a nyıŋ tı jiginˇ amʋ nı nan dı sıba ba
keŋ baarı dı, “Da keŋ yi poli wudieke dı
maagına wa chıaŋ.” Ta nı wʋnyı mana da
keŋ kɔtıma ʋ gbaŋ vuoŋ wʋnyı wıa a tıaŋ
vuogaaŋ.
7 Manıa yına nı nyıŋkʋrıtı nı chan-
chaalıŋ sʋŋ? Da Ŋmıŋ yına nı jadieke
mana nı yalla wa? Ta dıı yi Ŋmıŋ yına
nı, bıa wıa nı kuule sıba ka ka yiwo piini?
8 Nı wɔŋ ye jadieke mana nı yaalala
mıŋ? Nı wɔŋ yiwo nyintitieliŋ? Nı yile dı
nı wɔŋ yiwo naalıŋ ta vaa tı? Dı tıŋ nan
yi mıŋ nansıŋ pam dıı yi nı seŋ yi naalıŋ
amʋ tınıŋ aŋaŋ nı tıŋ nan lagıŋ a yi naara.
9 Manıŋ n jiginˇ n yile dı Ŋmıŋ vʋarı
wa tınıŋ vuodiekemba dı yine ʋ tʋntʋntıŋ
a vaa tı yi wabıtı, ta vaa tı sıı sıba
vuodiekemba ba bala ba kʋʋ yaalıŋ ma,
ta malakasi aŋaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi dı
vʋara tı fala.
10 Tı yiwo gaantıŋ Masia wıa, ama nınıŋ
nıŋ nı nagı nı gbaŋ a yi yıantieliŋ Masia
sieŋ me. Tınıŋ tı yiwo wabıtı ama nınıŋ
nı nagı nı gbaŋ a yi hagırıtieliŋ, ta vuosi
dı yıa nı jılıma ama ta tınıŋ nıŋ ba nine
ka suuli tı.
11 Saŋŋa kaanı a keŋ tʋgı jinne, tı dı
dıa mıŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta bɔba
gachɔɔtı, ta ba nıga tı, ta tı dı dıa ta wo
jigiberisikiŋ.
12 Tı faası tʋma mıŋ a die a nyına tı
walıŋ ma, ba keŋ zıa tı, tı ŋaaŋ yiŋŋi balı

wa wʋvɪɪna a yɪ ba, ta ba keŋ mugise tɪ tɪ
ŋaaŋ dii wo suguru;
13 ba balɪ a chʋʋsɪ tɪ saara, tɪ ŋaaŋ yiŋŋi
balɪ ba aŋaŋ choti. Tɪ bɪrɪŋ wa wabɪtɪ, ta
sɪɪ sɪba tɪŋgbaŋka taŋgɔɔŋ jagɪma, ta bɪ
sɪɪ sɪba tɪŋgbaŋka gie dɪgɪntɪ a keŋ tʋgɪ
jinne.
14 N ka maaga naa a yɪa nɪ dɪ n yi nɪ
viivi, ama n maaga dɪ n kpaaŋ nɪ nɪ yine
n ballɪchoti wɪa.
15 Nɪ taasɪna aŋaŋ Masia wa wɪa, dɪɪ yi
ta nɪ yallɪ nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ tuse baŋ, ama nɪ
yallɪ wa chɔɔŋ balɪmɪŋ dama Yisa Masia
ma maŋ bɪrɪŋ nɪ chɔɔŋ dama manɪŋ n
nagɪna wʋvɪɪnaha a keŋ balɪ nɪ.
16 N jʋʋsa nɪ, nɪ dɪa n berɪŋ.
17 Wɪɪrɪ gie wɪa maŋ tʋma Timoti nɪ
jigɪŋ, vuodieke dɪ yine n bʋachoti ta yi
wusietieŋ tɪ Yɔmʋtieŋ wɪa ma; ʋ nan
tɪɪnsɪ nɪ yaa gamma n berɪŋ Masia ma,
aŋaŋ wudieke n dɪna dɪ dɪa a daga Masia
dɪdɪɪsɪrɪba jigɪŋ mana.
18 Nɪ bataŋ wa yaa wa kalinbaani, ta yile
dɪ n kaaŋ keŋ a kaagɪ nɪ.
19 Ama dɪɪ yi ta tɪ Yɔmʋtieŋ dɪ yɪ mɪŋ
sieŋ, n nan keŋ kaagɪ nɪ daraa ale wo gie
nʋaŋ, ta ye kalinbaantielibe gie, daa ba
wʋbalɪka wɪa, ama n yaala n ye dɪ ba seŋ
yaa hagɪrɪŋ yaa ba ka yallɪ.
20 Ŋmɪŋ naarɪ ka yiwo nʋaŋ wʋbalɪka,
ama ka yiwo hagɪrɪŋ wɪa.
21 Bɪa nɪ yaala? Nɪ yaala n keŋ nɪ jigɪŋ
aŋaŋ nɪŋŋmɪna yaa n keŋ sɔmm aŋaŋ
choti.

5

Dɪgɪntɪ die dɪ kenne juu Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ ma wɪa

1 Ka seŋ yiwo wusie ba bala dɪ dɪgɪntɪ
bie nɪ ma, wudieke vuodiekemba dɪ
kaabɪnana bugile gbaŋ kaaŋ yi. N wʋŋya
dɪ wʋnyɪ benne nɪ sʋnsʋŋ ta dʋaga aŋaŋ
ʋ nɪsa.
2 Ama nɪ yaa kalinbaani ta ka chɪga viivi
ka wɪa. Nɪ tɪŋ mʋ nɪ yallɪma sʋgɪchʋʋsɪŋ
ta vuodieke dɪ yine die wo nɪ tɪŋ vʋarɪ wa
a nyɪŋ nɪ lagɪŋkʋ ma.
3 Aŋaŋ n yʋana aŋaŋ nɪ wa, ama n
sʋŋanyile bie aŋaŋ nɪ, ta n wɔŋ yile a dii
daa wa sarɪya, ta dɪ sɪɪ sɪba n lagɪŋ beri
mɪŋ aŋaŋ nɪ.
4 Nɪ keŋ lagɪŋ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ
ma, ta n sʋŋanyile dɪ beri aŋaŋ nɪ, ta tɪ
Yɔmʋtieŋ Yisa hagɪrɪŋ dɪ beri aŋaŋ nɪ
5 nɪ vʋarɪ daa dieke dɪ yine wʋbɪakʋ gie
wo a yi Sitaani nuusi me aŋ ʋ chʋʋsɪ ʋ
nyɪŋgbanɪŋ, ta naa nan yi aŋ ʋ haalɪŋ keŋ
ye gbatɪtaanɪŋ tɪ Yɔmʋtieŋ kenɪŋ daraaŋ.
6 Dɪ ka vɪɪna dɪ nɪ yallɪma kalinbaani.
Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ dabɔtɪ bɪta ŋaana
yie paanʋ zɔŋ dɪ yire?
7 Die wɪa, nɪ vʋarɪ dembike gie a nyɪŋ
nɪ ma, amʋ nɪ nan seŋ yi kasɪ, ta sɪɪ sɪba
paanʋ zɔŋ haalɪŋ dɪ wone dabɔtɪ, wusie
n sɪba mɪŋ dɪ die nɪ seŋ sɪɪ, dama Yisa
Masia vuodieke dɪ yine tɪ gasɪtɪaŋkʋ dʋʋga
yiipɔlɪka wɔŋ tuo tɪ kuŋ a kpi mɪŋ.
8 Die wɪa, tɪ dɪna ʋ sieku die wo, nɪ vaa tɪ
vaa berikʋʋrɪ, ta vaa sʋŋanyilibɪatɪ aŋaŋ
bɪaŋ yiile, ta wa yi ʋ sʋgɪyɪalɪŋ dɪdɪɪsɪrɪŋ
aŋaŋ wusie, amʋ bɪaŋ kaaŋ dɪ bie tɪ ma.
9 N wɔŋ maagɪ gbanɪŋ a yɪ nɪ dɪ nɪ da
dɪma daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tieliŋ.
10 Ama n ka daga dɪ nɪ vʋarɪ nɪ gbaŋ
a nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana ma yaa halɪtieliŋ yaa gaarɪŋ yaa
vuodiekemba dɪ kaabɪnana bugile, dɪɪ yi
die, die nɪŋ sie nɪ nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie me.
11 N maaga bala nɪ dɪ nɪ daa chʋmma
aŋaŋ vuodieke dɪ bala dɪ wʋnɪŋ ʋ dɪ
wa Masia ama ta yie hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana tʋʋma, yaa a yi halɪtieŋ yaa ta
kaaba bugile yaa a yi kʋagaarʋ yaa a yi
vuodieke dɪ nyunene daaŋ a buge, yaa a
yi gaarʋ; nɪ daa keŋ kala aŋaŋ wa gbaŋ a
dii nyindiike.
12 Ka ka yi n tʋʋma dɪ n dime
vuodiekemba dɪ kana ka dɪɪ Masia sarɪya.
Da nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ dɪna Masia wa
mʋna nɪ dii nɪ chanchaalɪŋ sarɪya?
13 Ŋmɪŋ bala ʋ dii vuodiekemba dɪ kana
ka dɪ Masia wa sarɪya. Ka wɔŋ maagɪ mɪŋ
Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ, "Yagɪma wʋbɪatɪtieŋ
a nyɪŋ nɪ jigɪŋ."

6

Sarɪya diile wɪa

1 Dɪɪ yi nɪ wʋnyɪ dɪ yaa wɪɪŋ aŋaŋ ʋ
chanchaaŋ vuodieke dɪaŋ dɪ yine Masia
dɪdɪɪsɪrʋ, ta ka nagɪ wɪarɪ a ga Masia
dɪdɪɪsɪrʋ jigɪŋ dɪ ba ga wʋnsɪ, ama ta nagɪ
ka a ga vuodiekemba dɪ kana ka dɪ Masia
wa sarɪya diile jigɪŋ, ka wo viivi?
2 Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ Masia dɪdɪɪsɪrɪba
bala ba keŋ dii tɪŋgbaŋka gie vuosi sarɪya?
Ta dɪɪ yi nɪ nan daansɪ dii tɪŋgbaŋka gie
vuosi sarɪya die nɪnɪŋ nɪ kaaŋ bɪagɪ a dii
sarɪyabɪsɪ lele gie?
3 Nɪ ka sɪba dɪ tɪ bala tɪ keŋ dii malakasi
sarɪya? Dɪɪ yi die, bɪa yine tɪ kaaŋ bɪagɪ a
dii lele gie berɪŋ sarɪya?
4 Dɪɪ yi nɪ yaa wɪa, bɪa wɪa nɪ yaa gara
vuodiekemba Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ bataŋ dɪ
yilinene dɪ ba ka yi jaaŋ jigɪŋ?
5 Naa yiwo viivi a yɪ nɪ. Dɪɪ yi nɪnhagɪrɪŋ
dɪ nan nɪ sʋnsʋŋ, vuoŋ wori nɪ sʋŋ a yaa
yɪaŋ a baaŋ bɪagɪ wʋnsɪ ka?
6 Ama nɪ bataŋ naga taŋ a gara
sarɪyadiiliŋ diekemba dɪ kana ka yi Masia
yada wa jigɪŋ ba die nɪ sarɪya.
7 Nɪ wone yaa wɪa aŋaŋ nɪ nɪmballɪ
gbaŋ, dagɪya dɪ nɪ wɔŋ chʋʋsɪya. Dɪɪ yi

fʋ nɪmbʋa dɪ chʋʋsɪ fʋ yaa a nyɪrɪ fʋ ta fʋ
saagɪ, dɪ ka kpɪa?
8 Ama nɪnɪŋ nɪ yine vuodiekemba dɪ
nyɪrɪnana ta gbata vuosi aŋaŋ nɪ Masia
dɪdɪsɪrɪŋ chanchaalɪŋ gbaŋ.
9 Nɪ ka sɪba baarɪ dɪ vuobɪatɪ kaaŋ ye
Ɲmɪŋ naarɪ a juu? Nɪ gaama nɪ gbaŋ,
vuodiekemba dɪ yine dɪgɪntɪ tʋʋma yaa ta
kaaba bugile yaa hɔgʋkpana aŋaŋ daak-
pana tʋʋma yaa dembiŋ diekemba dɪ yaa
lɔla a dʋaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaalɪŋ,
10 yaa gbɪgbatɪrɪŋ yaa halɪtieliŋ yaa
vuodiekemba dɪ nyunene daaŋ a buge yaa
kʋagaarɪŋ yaa gaarɪŋ, genbe mana wʋnyɪ
kaaŋ juu Ɲmɪŋ naarɪ ma
11 Nɪ bataŋ die sɪɪwa dene; ama ta
Ɲmɪŋ dɪ sugiri nɪ wʋbɪatɪ a taaŋ, ta nɪ
wa yi ʋ vuosi ta bɪ yi sʋgɪyɪalɪntieliŋ ʋ
jigiŋ, tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ɲmɪŋ
Halɪkasɪka wɪa.

Nɪ nagɪma nɪ nyɪŋgbanɪŋ a yime wudieke dɪ baaŋ bɪrɪ Ɲmɪŋ saaŋ

12 Nɪ bataŋ bala dɪ, “Wɪɪŋ ka chʋarɪ.”
Dɪ yiwo wusie, ama daa jaaŋ mana vɪɪna
a yɪ tɪ. Nɪ bala dɪ jaaŋ ka chʋarɪ, ka yiwo
wusie, ama manɪŋ n kaaŋ vaa jaaŋ yalla
mɪŋ a tʋmma.
13 Nɪ bataŋ baarɪ dɪ, “Nyindiike yiwo
nyuuti sɪɪtɪ, ta nyuuti dɪaŋ yiwo nyindi-
ike sɪɪtɪ.” Ka yiwo wusie, ama Ɲmɪŋ
nan chʋʋsɪ a mana. Ɲmɪŋ ka naaŋ tɪ
nyɪŋgbanɪŋ dɪ tɪ yaa tʋma dɪgɪntɪ tʋʋma,
ama dɪ tɪ yaa jɪama tɪ Yɔmʋtieŋ. Tɪ
Yɔmʋtieŋ sɪna tɪ nyɪŋgbanɪŋ.
14 Ɲmɪŋ die sʋgɪrɪ wa tɪ Yɔmʋtieŋ a nyɪŋ
kuŋ me, die gbaŋ ʋ nan daansɪ a sʋgɪrɪ tɪ
aŋaŋ ʋ hagɪrɪbʋ.
15 Nɪ ka sɪba a baarɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ taasɪ
wa aŋaŋ Masia nyɪŋgbanɪŋ? Die wɪa,
nɪ nan nagɪ nyɪŋgbaŋ dieke dɪ taasɪna
aŋaŋ Masia nyɪŋgbaŋka a nagɪ taasɪ aŋaŋ
vuodieke dɪ yinene hɔgʋkpana tʋʋma? Die
kaaŋ wɔŋ yi, naada.
16 Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ vuodieke dɪ
nagɪna ʋ gbaŋ a lagɪma aŋaŋ vuodieke
dɪ yinene hɔgʋkpana tʋʋma, wʋnɪŋ aŋaŋ
vuoke mi bɪrɪŋ wa nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ? Dɪ
maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ, “Dembiŋ
aŋaŋ hɔgʋ nan lagɪŋ taŋ a yi nyɪŋgbaŋ
balɪmɪŋ.”
17 Ama vuodieke dɪ nagɪna ʋ gbaŋ a
lagɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ, tɪ Yɔmʋtieŋ aŋaŋ
wa lagɪŋ yiwo haalɪbalɪmɪŋ.
18 Nɪ chɪgɪ nyɪŋ daakpana aŋaŋ
hɔgʋkpana tʋʋma ma. Da tʋmbɪatɪ
mana yinene vuota nyɪŋgbanɪŋ ma; ama
vuodiekemba dɪ yinene daakpana aŋaŋ
hɔgʋkpana tʋʋma nɪŋ tʋma bɪaŋ a yɪa ba
gbaŋ gbaŋ ba nyɪŋgbanɪŋ.
19 Nɪ ka sɪba a baarɪ nɪ nyɪŋgbaŋɪsɪ yine
Halɪkasɪ dieke nɪ tuone nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ
juoŋ, ta ʋ bie mi? Nɪ ka sɪ nɪ gbaŋ, Ɲmɪŋ
sɪna nɪ;
20 dama ʋ nagɪ wa Masia zɪmbʋ a daa
nɪ mɪŋ, die wɪa nɪ nagɪ nɪ nyɪŋgbanɪŋ a
yime wudiekemba dɪ baaŋ bɪrɪ ʋ saaŋ.

7

Wʋpɪasɪka yaa gamma hɔgʋ faarɪŋ wɪa

1 Lele, n yaala n yiŋŋi wʋpɪasɪ diekemba
nɪ maagɪna a pɪasɪ mɪŋ wa mɪŋ. Die nɪ
pɪasɪya dɪ, “Dɪ vɪɪna mɪŋ dɪɪ yi vuoŋ dɪ ka
faarɪ hɔgʋ yaa a yallɪ chʋrʋ?”
2 Daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma dɪ
faasɪna dala wɪa, dɪ vɪɪna dɪ dembiŋ mana
yallɪma ʋ gbaŋ gbaŋ hɔgʋ, ta hɔgʋ mana
dɪaŋ yallɪma ʋ gbaŋ gbaŋ chʋrʋ.
3 Dɪ vɪɪna dɪ dembiŋ nagɪ ʋ gbaŋ a yɪ ʋ
hɔgʋ ta hɔgʋ dɪaŋ nagɪ ʋ gbaŋ a yɪ ʋ chʋrʋ.
4 Hɔgʋ wa ka sɪɪ ʋ gbaŋ gbaŋ
nyɪŋgbanɪŋ, ʋ chʋrʋ sɪna. Dembiŋ dɪaŋ
ka sɪɪ ʋ gbaŋ gbaŋ nyɪŋgbanɪŋ ʋ hɔgʋ
sɪna.
5 Nɪ daa zetime taŋ nɪ nyɪŋgbanɪŋ choti,
sie saŋŋa dieke nɪ keŋ yi nʋabalɪmɪŋ dɪ nɪ
jʋʋsɪ Ɲmɪŋ; ta a kʋaŋ chaaŋ nɪ bɪ lagɪma
taŋ, amʋ Sitaani kaaŋ bɪagɪ magɪsɪ nɪ, ta
nyaŋŋɪ nɪ nɪ kana kaaŋ bɪagɪ yigi nɪ gbaŋ
wɪa.
6 Dɪ yiwo wʋbalɪka maŋ balɪ ama daa
mɪra.
7 N tɪŋ nan yaala dɪ vuoŋ mana bemme
sɪba n benne die wo ta ka faarɪ hɔgʋ, ama
vuoŋ mana yaa wa wudieke ʋ bɪagɪna yie
ka yi piini yiri yiri a nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ.
8 N kpaamɪŋ wʋnna a yɪa vuodiekemba
dɪ yene ka faarɪ hɔɔŋ yaa ye ka yallɪ chʋrʋ
aŋaŋ kpihɔgʋba. Nɪ bemme nɪ nyɪɪna ma
sɪba n benne dene wo.
9 Ama dɪɪ yi nɪ kaaŋ bɪagɪ yigi nɪ gbaŋ,
die nɪŋ dembisi faarɪma hɔɔŋ ta hɔɔŋ
yallɪma chʋllɪŋ, dama nɪ faarɪ hɔɔŋ yaa
yallɪ chʋllɪŋ dɪ kpana aŋaŋ nɪ baaŋ dɪ yaa
ka lɔla ama nɪ kaaŋ bɪagɪ kʋʋ ka.
10 Vuodiekemba dɪ faarɪna hɔɔŋ aŋaŋ
vuodiekemba dɪ yalla chʋllɪŋ, n yɪa nɪ
mɪra, daa manɪŋ n zienneke, ama dɪ yiwo
tɪ Yɔmʋtieŋ zienneke, dɪ hɔgʋ da keŋ nyɪŋ
ta vaa ʋ chʋrʋ,
11 ama dɪɪ yi ʋ yi die, dɪ mʋ ʋ bemme ʋ
nyɪɪna ma yaa ʋ yiŋŋi ga ʋ chʋrʋ wa jigiŋ,
ta dembiŋ dɪaŋ da keŋ zeti ʋ hɔgʋ.
12 N bala naa a yɪa vuotɪalɪkaha dɪaŋ,
(Manɪŋ n balala naa daa tɪ Yɔmʋtieŋ) dɪ,
dɪɪ yi Masia dɪdɪsɪrʋ dɪ yaa hɔgʋ, ta hɔgʋ
wa dɪ ka yi Masia dɪdɪsɪrʋ ama ta saagɪ dɪ
ʋ aŋaŋ wa nan dɪ beri, dembike daa keŋ
zeti wo.
13 Ta hɔgʋ dieke dɪaŋ dɪ yine Masia
dɪdɪsɪrʋ ta yaa daa dieke dɪ kana ka yi
Masia dɪdɪsɪrʋ, ama ta daa wa dɪ saagɪ dɪ

ʋ nan dı beri aŋaŋ wa, hɔgʋ wa da keŋ nyıŋ ʋ jigiŋ.
14 Dembiŋ dieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta ʋ hɔgʋ dı yi, hɔgʋ wa wıa Ŋmıŋ daansa chʋrʋ wa sıba wʋnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi; ta dıı yi ta hɔgʋ wa dıaŋ dı ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta ʋ chʋrʋ wa dı yi, Ŋmıŋ daansa hɔgʋ wa sıba wʋnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi. Dı daa die ba ballı tıŋ nan dı sıı sıba vuodiekemba dı kana ka jıama wusie Ŋmınnı ballı, ama dı sına die wo, Ŋmıŋ tuo be mıŋ.
15 Ama dıı yi ta vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ wa dı yaala ʋ zeti vuodieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa ʋ vaa wa aŋ ʋ ga. Dama die nıŋ mıraha ka bı bɔbı ba wʋnyı mana. Ŋmıŋ wa tı dı tı bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.
16 Fʋnıŋ hɔgʋ dieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma dı kaaŋ bıagı a gbatı fʋ chʋrʋ a taaŋ? Ta fʋnıŋ daa dieke dı yine Masia dıdıısırʋ wa, lalıa fʋ baa fʋ yi a sımma dı kaaŋ bıagı a gbatı fʋ hɔgʋ a taaŋ?

Bemme sıba Ŋmıŋ dı wana fʋ die wo

17 Nı wʋnyı mana bemme beri dieke tı Yɔmʋtieŋ dı ziene fʋ wo aŋaŋ fʋ sına die wo ta Ŋmıŋ dı vʋarına fʋ wa. Naa maŋ daga Masia dıdıısırıŋ lagıŋkʋ jigiŋ mana dı ba dıa.
18 Vuodieke dı gobine ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı ye a wa wa, ʋ bemme die; ta vuodieke dıaŋ dı kana ka gobi ʋ kɔlı ta Ŋmıŋ dı wa wa ʋ dıaŋ ʋ bemme die.
19 Vuodieke dı gobi aŋaŋ vuodieke dı kana ka gobiye a mana yiwo nyʋarı. Wudieke dı yine nıŋŋmına yine nı dıma Ŋmıŋ mıraha vıınıŋ.
20 Vuoŋ mana bemme die ʋ sına die ta Ŋmıŋ dı keŋ wa wa.
21 Dıı yi ta die yiwo yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı keŋ vʋarı fʋ, daa vaa ka mugisi fʋ, ama dıı yi fʋ tieŋ dı yı fʋ sieŋ dı fʋ ga yɔrı nan bıagı yi die.
22 Vuodieke die yine yɔmʋ ta Ŋmıŋ dı keŋ vʋarı wa ʋ wa bırıŋ wa tı Yɔmʋtieŋ sıtı ta bie ʋ dʋŋŋʋ; die gbaŋ vuodieke dı sına ʋ gbaŋ ta Masia dı keŋ vʋarı wa, ʋ wa bırıŋ wʋnıŋ Masia yɔmʋ.
23 Ŋmıŋ daa nı mıŋ, die wıa nı daa bırıŋ vuosi yɔŋısı.
24 N nımballı, nı bemme aŋaŋ Ŋmıŋ sıba nı benne die saŋŋa dieke die nı bırına Masia dıdıısırıba.

Yaa gamma vuodiekemba yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa yallı chʋllıŋ aŋaŋ kpihɔgʋba wıa

25 Lele nıŋ, n bala yıa vuodiekemba dı yene ka faarıŋ hɔɔŋ yaa dı yene ka yallı chʋllıŋ, ama daa tı Yɔmʋtieŋ yına mıŋ sieŋ dı n balı naa; ama n bala n sʋŋanyile dı dagına mıŋ dene; dama tı Yɔmʋtieŋ dı chıgına mıŋ zɔɔlıŋ wıa ʋ suŋŋi mıŋ maŋ yi wusie bıbalıtʋ.
26 Saŋka gie dı tʋana wıa, n yile dı dı vıına dı vuoŋ bemme ʋ wone beri die wo.
27 Dıı yi fʋ yaa hɔgʋ, die nıŋ daa keŋ zeti wo. Ta dıı yi fʋ ye ka faarıŋ hɔgʋ, daa keŋ faarı hɔgʋ bıbra.
28 Dıı yi fʋ faarı wa hɔgʋ yaa a yallı chʋrʋ, ka ka yi bıaŋ, ta dıı yi hɔgʋ dieke dı yene ka yallı chʋrʋ dı yallı ka ka yi bıaŋ; ama n yaala n kagı nı a nyıŋ wa mugisi dieke vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla chʋllıŋ dı yesinene tıŋgbaŋka gie me wo ma mıŋ.
29 N nımballı, tı Yɔmʋtieŋ keniŋ gbigiye mıŋ, die wıa a nyıŋ jinne yaa gamma dı vıına dı vuodiekemba dı yalla hɔɔŋ bemme sıba ba ka faarı hɔɔŋ,
30 ta vuodiekemba dı kʋnana wa bemme sıba ba wo sʋgıchʋʋsıŋ; ta vuodiekemba dı lalana bemme sıba ba wo sʋgıfıalıŋ; ta vuodiekemba dinene nyʋŋ bemme sıba ba wo jaaŋ mana;
31 ta wudiekemba vuoŋ mana dı yinene tıŋgbaŋka gie me daa vaa ba baga faası bemme a ma. Dama tıŋgbaŋka gie dı sına die lele gie wo, ka kaaŋ yʋası aŋ ka tıaŋ ga.
32 N ka yaala dı jaaŋ mugisi nı. Daakpaŋ nıŋ daansa ʋ baaŋ yi die a tʋŋ tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma aŋ ka fıalı tı Yɔmʋtieŋ sʋŋ.
33 Ama vuodieke dı yalla hɔgʋ nıŋ baga bie tıŋgbaŋka gie nyinti ma, dama ʋ yaala ʋ yi mıŋ aŋ ʋ hɔgʋ sʋŋ fıalı.
34 Die wıa ʋ yallı wa sʋŋanyile bule. Hɔgʋ dieke dı bına wo chʋrʋ yaa hɔgʋlıa baga gbaŋ bie tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma ma aŋaŋ ʋ baaŋ yi die a nagı ʋ wııŋ mana a bırıŋ Ŋmıŋ sıtı, wudieke ʋ yinene aŋaŋ ʋ yilinene wudieke wo; ama hɔgʋ dieke dı yalla chʋrʋ nıŋ baga bie tıŋgbaŋka gie nyinti ma, dama ʋ yaala ʋ yi mıŋ aŋ ʋ chʋrʋ sʋŋ fıalı.
35 N bala naa dama n yaala n suŋŋi nı mıŋ, n ka yaala n kagı nı, ama n yaala nı bemme vıınıŋ, ta nagı nı gbaŋ a yi tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma ma ta daa vasıma.
36 Dıı yi dembiŋ dı yaa bandaa ta ba keŋ saŋ dı ba kaaŋ faarı taŋ, ta dıı yi dembike dı yile yi dı ka mıŋŋı yi bandaa wa, ta ʋ yile dı ʋ kaaŋ bıagı yigi ʋ gbaŋ, dı vıına dı ʋ yime wudieke ʋ yaalala aŋ ba faarı taŋ dama bıaŋ wo a ma.
37 Ama vuodieke sʋŋ dı hagırıŋ, ta ʋ sıba a baarı wııŋ kaaŋ mugisi wo, ta ʋ nan bıagı yigi ʋ gbaŋ, ta yile ʋ sʋŋ ma daa vuoŋ mugisine wo dı ʋ kaaŋ faarı hɔgʋlıa wa, die vııŋ na.
38 Vuodieke faarına ʋ bandaa wa, dı vıına; vuodieke dıaŋ dı kana ka faarı ʋ bandaa wa, yiwo wudieke dı faasına a

vɪɪna tɪaŋ vuodieke dɪ faarɪna ʋ bandaa wa.
39 Dɪɪ yi hɔgʋ dɪ yaa chʋrʋ ta ʋ ye bie
ʋ mɪsɪ ma, ʋ mʋ ʋ bemme aŋaŋ wa mɪŋ,
ama dɪɪ yi ʋ chʋrʋ wa dɪ keŋ kpi, die nɪŋ ʋ
yaa sieŋ dɪ ʋ yallɪ daa dieke ʋ yaalala ama
dɪ mʋ ʋ daa wa yi Masia dɪdɪɪsɪrʋ.
40 Ama manɪŋ n jigiŋ ʋ nan yaa
sʋgɪfialɪŋ pam dɪɪ yi ʋ beri ʋ nyɪɪna ta ka
yallɪya; manɪŋ n sʋŋanyile wonde, ama
n sɪba a baarɪ n gbaŋ n yaa wa Ŋmɪŋ
Halɪkasɪka mɪŋ.

8

Yaa gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ

1 Tɔ, lele n wa yaala n balɪ mɪŋ yaa
gamma bugile nɔŋ ŋɔbɪŋ ma, tɪ sɪba a
baarɪ tɪ mana yaa sɪbɪŋ, aŋ ka seŋ yi
wusie. Sɪbɪŋ vasa vuota dɪ kɔta ʋ gbaŋ,
ama choti vasa tɪ kpaŋŋɪsa tɪ chanchaalɪŋ.
2 Vuodieke dɪ yilinene dɪ ʋ sɪba jaaŋ,
wʋnɪŋ vuoke mi ye ka sɪba ʋ tɪnna mʋ ʋ
sɪmma dene.
3 Ama vuodieke dɪ chone Ŋmɪŋ, wʋnɪŋ
Ŋmɪŋ dɪ sɪba ʋ wɪa.
4 Tɔ, yaa gamma nɔŋ dieke ba kaabɪna a
yɪ bugile ŋɔbɪŋ wɪa; tɪ sɪba a baarɪ buuŋ
yiwo jadieke dɪ wone mɪsɪ, ta tɪ bɪ sɪba a
baarɪ dɪ Ŋmɪŋ balɪmɪŋ nyɪɪna benne.
5 Dɪɪ yi ta bugile dɪ beri gbaŋ, ta bie
ŋmɪŋsikpeŋ yaa tɪŋgbaŋka gie me (dama
nyinti pam benne ta vuota dɪ jɪama ta
wasaha ba yɔmʋtieliŋ)
6 ama tɪnɪŋ tɪ jigiŋ nɪŋ Ŋmɪŋ balɪmɪŋ
nyɪɪna ma benne; Wʋnɪŋ ʋ yine tɪ Chɔɔŋ
Ŋmɪŋ vuodieke dɪ naanna jaaŋ mana, ʋ
ma tɪ yaa miivoli; ta Yɔmʋtieŋ balɪmɪŋ
nyɪɪna ma benne, wʋnɪŋ ʋ yine Yisa Masia.
Ʋ ma die jaaŋ mana dɪ naaŋ; ta ʋ ma tɪ bɪ
yaa miivoli.
7 Daa vuoŋ mana sɪbɪna wusieke gie.
Vuosi bataŋ kaabɪ wa bugile a yʋasɪ, die
wɪa ba keŋ dii nyindiike me, ba ŋaaŋ yile
dɪ a yiwo buuŋ nyindiike. Ba yada ka
hagɪrɪ, die wɪa ba ŋaaŋ yile dɪ ba yaa bɪaŋ.
8 Daa nyindiike diekemba tɪ dinene baaŋ
vaa tɪ gbigi Ŋmɪŋ; tɪ kaaŋ waarɪ jaaŋ dɪɪ
yi ta tɪ ka dii nyindiikehe, yaa tɪ kaaŋ ye
jaaŋ dɪɪ yi tɪ diihe.
9 Dɪɪ yi nɪ ka chʋarɪ bugile nyindiike
diile ama nɪ sɪmma ta daa vaa a diile gaaŋ
Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ diekemba yada dɪ kana
ka dala wa.
10 Ta vuodieke yada dɪ kana ka dala wa
dɪ ye nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ bala dɪ nɪ yaa
sɪbɪŋ ta nɪ bie buuŋ juoŋ me a die jadieke
ba kaabɪna yɪ bugilehe, naa nan vaa ʋ
gbaŋ ʋ ga dii nyindiike diekemba dɪ yine
buuŋ nyindiike.
11 Fʋnɪŋ vuodieke dɪ yine sɪbɪŋtieŋ wo,
fʋ sɪbɪkʋ nan chʋʋsɪ fʋ nɪmbʋa dieke yada
dɪ kana ka dala wa, vuodieke Masia die dɪ
kpine a gbatɪ wa a taaŋ wa.
12 Fʋ yie naa a yie bɪaŋ a yɪa fʋ nɪmballɪ,
ta chʋʋsa ba yada dieke dɪ kana ka dala
wa, ka daga dɪ yie bɪaŋ yɪa Masia mɪŋ.
13 Die wɪa, dɪɪ yi nyindiike dieke n
dinene wa dɪ vasa n nɪmbʋa dɪ yie bɪaŋ,
die nɪŋ n kaaŋ bɪ ŋɔbɪ nɔŋ bɪbra amʋ n
kaaŋ vaa ʋ yi bɪaŋ.

9

Ŋmɪŋ Tʋntʋntʋ beriŋ wɪa

1 N ka sɪɪ n gbaŋ? N ka yi Masia
tʋntʋntʋ? N ka ye tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa? Daa n
tʋʋma dieke n tʋnnana a yɪa tɪ Yɔmʋtieŋ
Yisa wɪa nɪ keŋ yi yada?
2 Dɪɪ yi ta vuosi bataŋ dɪ ka saagɪ dɪ n
yiwo Masia tʋntʋntʋ, ama nɪnɪŋ nɪŋ dɪ
yiwo talasɪ nɪ saagɪ! Dama nɪ nagɪna nɪ
gbaŋ a taasɪ aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ wo dagɪna
dɪ n seŋ yiwo Masia tʋntʋntʋ.
3 Dɪɪ yi vuosi dɪ bala a chʋʋsa n saaŋ, n
nan yiŋŋi balɪ naa a vʋarɪ n gbaŋ:
4 Tɪ wo sieŋ dɪ tɪ dime ta nyume tɪ tʋʋma
wɪa?
5 Tɪ bɪ wo sie dieke tɪ baaŋ nan nagɪ tɪ
hɔgʋba diekemba dɪ yine Masia yada wa a
dɪ dɪa aŋaŋ ba sɪba Masia tʋntʋntɪŋ bataŋ
aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ nɪmballɪ aŋaŋ Piita die
dɪ yi die wo?
6 Yaa nɪ yile dɪ manɪŋ aŋaŋ Banabasi
nyɪɪna ma mʋna tɪ tʋma tɪ nyuuti wɪa?
7 Soja bɪa tʋnnana tʋʋma ta bɪ tune ʋ
gbaŋ? Ta mɪnɪa bala ʋ suone tɪɪsɪ ama ta
ka dii a biehe? Yaa mɪnɪa bala ʋ yagɪma
dɔŋɪsɪ ama ta kaaŋ nyu a biisiŋ?
8 N nagɪna vuota beriŋ a balɪ naa; daa
die gbaŋ Mosisi mɪraha dɪ balɪ?
9 Dɪ maagɪya Mosisi mɪraha ma dɪ, “Dɪɪ
yi fʋ nagɪ naakʋakɪŋ a tʋma fʋ kʋaŋ
tʋʋma, daa bɔbɪ ka nʋaŋ ma dɪ ka daa
ŋɔbɪma.” Ŋmɪŋ baga bie wo niige nyɪɪna
ma?
10 Daa tɪ wɪa die ʋ balɪ naa? Wusie,
die a maagɪ wa tɪ wɪa. Vuodieke dɪ
kʋanana aŋaŋ vuodieke dɪ gobinene tʋma
ba tʋʋmaha ta yaa tama dɪ ba nan keŋ puo
zaaha mɪŋ.
11 Die tɪ suo wo Ŋmɪŋ Halɪkasɪ nyinti nɪ
ma, dɪ ka mʋ dɪ tɪ tuo nyɪŋgbanɪŋ nyinti
a nyɪŋ nɪ jigiŋ?
12 Dɪɪ yi vuosi bataŋ dɪ yaa sieŋ dɪ ba
tuo suŋŋiŋ gie a nyɪŋ nɪ jigiŋ, dɪ ka mʋ dɪ
tɪnɪŋ tɪ faasɪ tuoke?
Ama die tɪ ka nagɪ tɪ yalla sieku gie a tuo
nyinti a nyɪŋ nɪ jigiŋ, ama die tɪ die wahala
jaaŋ mana ma; dama die tɪ ka yaala tɪ vaa
Masia wʋvɪɪnaha gie wɪarɪ kʋaŋ.
13 Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ vuodiekemba
dɪ tʋnnana Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juokpeŋkpɪɪkʋ
sʋŋ yese ba nyindiike me, ta vuodiekemba

dıaŋ dı tʊnnana kaabıŋ koriŋ jigiŋ yese ba nyindiike a nyına kaabıkʊ ma?
14 Die gbaŋ gbaŋ Ɲmıŋ dı yi nʊaŋ dı vuodiekemba dı mʊʊlınana ʊ wʊvıınaha yesime ba nyindiike a nyınna ka ma.

15 Ama manıŋ n ka nagı sieti gie kaanı mana a tʊŋ tʊʊma, ta n ka bı maaga naa dı nı yı mıŋ jaaŋ. Maŋ kpi dı kpıa aŋaŋ wudieke wıa n yalla nyʊʊŋ nıgıŋ baaŋ nyıŋ n nuusi me.
16 N ka yaa nyʊʊŋ nıgıŋ yaa gamma wʊvıına dieke n mʊʊlınana wıa, dama dı yiwo talası dı n mʊʊlıma ha. Wʊbıaŋ nan dı bie n ma dıı yi maŋ ka mʊʊlı wʊvıınaha.
17 Dıı yi maŋ tıŋ vʊarı wa tʊʊmaha n gbaŋ gbaŋ, n tıŋ nan ye tune, ama n ka vʊarı ka n gbaŋ gbaŋ, Ɲmıŋ die nagına a yi n nuusi me dı n tʊma.
18 Bıa yine n tune? N tune yine n mʊʊlınana wʊvıınaha yɔrı wa, ta ka naga sie dieke n yalla wʊvıınaha tʊʊma ma wa a tuose jaaŋ wa.

19 N bie wo n dʊŋŋʊ, n ka yi vuoŋ yɔmʊ, ama n nagı wa n gbaŋ a bırıŋ vuoŋ mana yɔmʊ dı n vaa vuosi pam keŋ Yisa Masia jigiŋ.
20 Juu vuosi jigiŋ, n nagı n gbaŋ a yi sıba banıŋ dı n yi aŋ ba ye gbatıtaanıŋ. Vuodiekemba dıaŋ dı dına Mosisi mıraha, n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wʊnyı mıŋ, ama n gbaŋ mıraha ka yigi mıŋ, ta yaala dı vuodiekemba dı dına mıraha ye gbatıtaanıŋ
21 Vuodiekemba dı kana ka dı mıraha, n nagı wa n gbaŋ a yi sıba ba wʊnyı dı ba ye gbatıtaanıŋ. Naa ka dagı sıba n ka dıısa Ɲmıŋ mıraha; n dıa Masia mıraha mıŋ.
22 Vuodiekemba ba yada dı kana ka dala wa n tarıgıya mıŋ sıba ba wʊnyı dı ba ye gbatıtaanıŋ. N tarıgı wa n gbaŋ sıba vuoŋ mana mıŋ a yi vuoŋ mana dı dı sıı die mana bataŋ nan ye gbatıtaanıŋ.

23 N yie wıaha gie mana wʊvıınaha wıa, dı n keŋ gʊtı a ye ka nyʊarı.
24 Nı sıba a baarı chıgıla ma vuosi ŋaana chıga ama vuobalımıŋ nyıına ma ŋaana dii, ta tuo ka tune. Die wıa, nı chıgıma a dii ta tuo ka tune.
25 Chıchıgıla mana mıa mıŋ ta yige ba gbaŋ dı ba keŋ tuo tune dieke dı kana ka yʊasa aŋaŋ kpatıŋ, ama tınıŋ tı tʊma dı tı keŋ tuo tune dieke dı wone kpatıŋ haahuu.
26 Die wıa maŋ chıga ta n nine dı bie ka kpatıŋ ma ta ka chıga yɔrı yɔrı; die wıa maŋ sıı sıba nuuguŋnıgırʊ dieke dı kana ka viise n nuugume yɔrı yɔrı.
27 N ka yaala manıŋ vuodieke dı mʊʊlınana wʊvıınaha a yıa vuosi keŋ waarı ka tune. Die wıa maŋ mugise n nyıŋgbanıŋ aŋ ka saaga a yıa mıŋ.

10

Kpaamıŋ yaa gamma bugile wıa

1 N nımballı, n yaala nı sımma dı nııŋmaaŋ die lige tı chɔɔŋkʊʊlıba mana mıŋ, ta ba mana die dı garısı mʊgıkpıırı mıŋ.
2 Die ba mana die lagısına a sıı Ɲmıŋ nyaabʊ nııŋmaakʊ aŋaŋ mʊgıkpıırı sʊŋ, ta die bırıŋ Mosisi kʊaŋandıısırıŋ.
3 Ba mana die lagısıya mıŋ a dii nyindiike dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına ba,
4 ta die mana dı bı lagıŋ a nyuu nyaaŋ dieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı yına ba wa; dama ba mana die lagısına a nyuu nyaaŋ dieke die dı nyına Ɲmıŋ haalıbʊ taŋ dieke die dı beline be wo. Tannı die yiwo Masia.
5 Aŋaŋ die mana, Ɲmıŋ sʊŋ die ka fıalıya aŋaŋ ba jʊsʊ, die wıa die ʊ vaa ba kpi kpi, ta ba vɔrıtı die dı jaası a dʊa dʊa hagırı ma.
6 Die wıa, wıaha gie yiwo dagıtı a kpaana tı dı tı daa yaalıma bıaŋ sıba die ba yaalınana die wo,
7 yaa tı jıama bugile sıba ba bataŋ die dı yine die wo, ka maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, "Ta vuosisi die dı sʊʊŋ kalı a dii ta nyuu ta die hagı mi a sie ta jıama bugile."
8 Tı tʊma dıgıntı tʊʊma sıba bataŋ die dı tʊma die wo, ta dabalımıŋ ba vuosi tuse baŋısı-le aŋaŋ ba taa dı kpi wo.
9 Tı daa magısıma tı Yɔmʊtieŋ sıba bataŋ die dı yine die, ta die nyinvuuke die dı dʊŋ ba a kʊʊ wa.
10 Tı da vʊʊma sıba bataŋ die dı yine die wo ta kuŋ malaka die dı keŋ kʊʊ ba wa.
11 Naa mana die yiye mıŋ a yi ba dı ka yi dagıtı, ta ba maagı ha a dʊaŋ dı a yi kpaamıŋ a yi tınıŋ vuodiekemba dı benne saŋŋa dieke dʊnıa dı bala ka kpatı wa naa.
12 Die wıa, vuodieke dı yilinene dı ʊ mıŋŋı zie, sımma ta daa keŋ nan.
13 Magısı dieke mana dı kenne nı ma yiwo magısı dieke dı ŋaana a kieŋ vuosi ma. Ama Ɲmıŋ yiwo wusietieŋ ta kaaŋ vaa nı juu magısı dieke dı hagırına a tıaŋ nı; ama saŋŋa dieke magısıŋ dı keŋ juu nı ʊ nan yı nı hagırı dieke nı baaŋ bıagı a nyaŋŋı ka a nyıŋ ka ma.
14 Die wıa, n nımballı, nı vʊarı nı gbaŋ a nyıŋ bugile yiri yiri kaabıŋ ma.
15 N bala yıa nı dama nı yiwo yıantieliŋ, nı gbaŋ nı yilime yaa gamma wudieke n bala naa wa.
16 Daa dieke tı ŋaana bıra Ɲmıŋ ta nyuo wo wo dagıya dı tı mana lagıŋ a tıınsa Masia zımbʊ mıŋ; ta paanʊ dieke tı ŋaana gbieri gbieri a ŋɔba wa, dagıya dı tı mana lagıŋ a tıınsa Masia nyıŋgbaŋka mıŋ.
17 Ka yine paanʊ gɔlıŋ balımıŋ, ta tınıŋ nıŋ tı dala mıŋ ta lagıŋ a yi nyıŋgbaŋ

balımıŋ, dama tı mana lagıŋya a ŋɔba paanʋ gɔlıŋ balıŋka.

18 Daansıma, Juu vuosisi. Ba vuodiekemba dı dinene jadieke ba kaabına a yı Ɲmınnı lagıŋya mıŋ aŋaŋ taŋ a yie kaabaha koriku me.

19 Manıŋ n balala wudieke wo, dı dagıya mıŋ dı buubu aŋaŋ nɔŋ dieke ba kaabına a yi ka wa yaa nyʋarı? Aayı, ka wo nyʋarı.

20 N bala mıŋ dı vuodiekemba dı kaabına kaaba a yıa bugile, ba kaaba yıa jımbıatı mıŋ, daa Ɲmıŋ. Die wıa n ka yaala nı lagıma aŋaŋ jımbıatı.

21 N ka saagıya dı nı lagıŋ a nyume tı Yɔmʋtieŋ Masia nyinnyuuke, ta bı nyume jımbıatı nyinnyuuke. N ka saagıya dı nı dime a nyıŋ ma tı Yɔmʋtieŋ kpalı ma ta bı dime a nyıŋ ma jımbıatı kpalı ma.

22 Tı mıa mıŋ dı tı Yɔmʋtieŋ yallıma nyantaatı? Tı hagırı a tıaŋ wa mıŋ?

23 Vuosi bataŋ baarı dı, "Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana." Wusie; ama daa jaaŋ mana vıına. "Tı yaa sieŋ dı tı yi wııŋ mana." Ama daa wııŋ mana yalla nyʋarı.

24 Da yilime fʋ nyıına ma fʋ wıa, ama yilime fʋ chanchaalıŋ wıa.

25 Nı ŋɔbıma nɔŋ dieke ba yalla daa nyʋŋ ma, ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba nan mugisi nı sʋŋanyile,

26 dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, "Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ka nyinti mana yiwo Ɲmıŋ sııtı."

27 Vuodieke dı kana ka yi Masia dıdıısırʋ ama ta keŋ bɔmısı fʋ nyindiike ta fʋ yaala fʋ ga, die nıŋ dime nyindiike dieke mana ʋ nagına zieŋ fʋ ta daa pıasıma wʋpıasıka diekemba dı baaŋ mugisi fʋ sʋŋanyile.

28 Ama dıı yi vuoŋ dı balı fʋ dı "Ba kaabı wa buuŋ, die nıŋ da keŋ dii nyindiikehe vuoke mi sʋŋanyile wıa.

29 Daa fʋ sʋŋanyile ama vuodieke dı balı fʋ wa sʋŋanyile."

"Lalıa vuoŋ sʋŋanyile dı baa ka chʋʋsı n dʋŋŋʋ beriŋ?

30 Dıı yi maŋ bırı Ɲmıŋ n nyindiike ma ta ye dii, lalıa vuoŋ dı baa ʋ galıŋ mıŋ yaa gamma nyindiike dieke n bırına Ɲmıŋ a wıa?"

31 Tɔ, dıı yi diiŋ yaa nyıŋnyuule, wudieke mana nı yinene, nı yime wudieke dı balla a bırı Ɲmıŋ saaŋ.

32 Daa yime wudieke dı baaŋ vaa aŋ vuoŋ nan, dıı yi ʋ yi Juu vuoŋ, yaa Giriiki, yaa Ɲmıŋ vuosi.

33 Nı yime sıba n yinene die wo; n mıa mıŋ dı yi aŋ vuoŋ mana sʋŋ fıalı n yinene wudieke wo, ta ka yile yaa gamma n gbaŋ beri vıınıŋ wıa, ama vuoŋ mana vıınıŋ, amʋ ba nan keŋ ye gbatıtaanıŋ.

11

1 Die wıa nı dıa n beriŋ sıba n dına Masia beriŋ dene wo.

Yaa gamma sikpeŋ ligiŋ Ɲmıŋ jıamıŋ saŋŋa

2 N bıra nı saŋŋa mana nı tıınsınana n wıa ta dı n dagıkʋ n nagına a yı nı wa.

3 Ama wııŋ kaanı maŋ yaala nı sımma, dı Masia yiwo dembiŋ mana sikpeŋ tieŋ, ta dembiŋ mana dı yi ʋ hɔgʋ sikpeŋ tieŋ, ta Ɲmıŋ dıaŋ dı yi Masia sikpeŋ tieŋ.

4 Die wıa dembiŋ dieke dı jʋʋsınana Ɲmıŋ yaa a bala Ɲmıŋ wıa yaalıŋ ma ta ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ ka yıa Masia jılıma.

5 Hɔgʋ dieke dıaŋ dı jʋʋsınana Ɲmıŋ yaa a bala Ɲmıŋ wıa ama ta ka ligi ʋ sikpeŋ aŋaŋ jaaŋ, ʋ chʋrʋ wa ʋ yie viivi me, ka nan dı sıı sıba ʋ wʋŋ wa ʋ sikpeŋ.

6 Ama dıı yi hɔgʋ wa dı ka ligi ʋ sikpeŋ, die nıŋ dı vıına dı ʋ chıa ʋ sikpeŋ zoosi. Ama ka ŋaana yi viivi dı hɔgʋ wʋŋ ʋ sikpeŋ yaa chıa ʋ sikpeŋ zoosi wo, ʋ mʋ ʋ ligi wo ʋ sikpeŋ.

7 Dı ka mʋ dı dembiŋ ligi ʋ sikpeŋ dama Ɲmıŋ die naanna wa ʋ nıası wa ta bı yi Ɲmıŋ bırıŋ, ama hɔgʋ nınıŋ yiwo dembiŋ bırıŋ.

8 Dama dembiŋ ka naaŋ nyıŋ hɔgʋ ma, ama hɔgʋ naanna nyıŋ dembiŋ me.

9 Ɲmıŋ die ka naaŋ wa dembiŋ a yı hɔgʋ ama die ʋ naaŋ wa hɔgʋ a yı dembiŋ.

10 Ta malakasi wıa, dı vıına dı hɔgʋ ligi ʋ sikpeŋ aŋ ka yi dagıtı dı ʋ chʋrʋ wa yiwo ʋ sikpeŋ tieŋ.

11 Ama tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ nıŋ, dıı yi dembiŋ dı wori, hɔgʋ kaaŋ dı beri, ta dıı yi hɔgʋ dıaŋ dı wori, dembiŋ dıaŋ kaaŋ dı beri,

12 dama Ɲmıŋ die nagı wa dembiŋ gambiŋ a naaŋ hɔgʋ, ta hɔgʋ dıaŋ dı mıra dembiŋ, ama jaaŋ mana nyıŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ.

13 Nı pıası nı gbaŋ sıba dı vıına dı hɔgʋ jʋʋsıma Ɲmıŋ ta ka ligi ʋ sikpeŋ?

14 Ama tı beriŋ ma dagıya dı dıı yi ta dembiŋ dı yaa sikpeŋ zoowagıtı ka yiwo viivi a yı wa;

15 ama dıı yi hɔgʋ dı yaa zoowagıtı ka yıa wa vıınıŋ, hɔgʋ zoosi yiwo ʋ sibubiŋ.

16 Ama dıı yi vuoŋ dı yaala ʋ nıgı nınhagırıŋ yaa gamma ka ma, n nan balı dı tınıŋ yaa Masia dıdıısırı chanchaalıŋ die dı benne mana wo chʋara a gʋtı naa ma.

Yaa gamma tı Yɔmʋtieŋ nyindiike diile wıa

(Mat. 26.26-29; Maki 14.22-25; Luki 22.14-20)

17 Wudieke n yaala n balı naa nıŋ, n ka bıra nı ka wıa, dama nı ŋaana lagıma

aŋaŋ taŋ wa a yie wudieke wo, wo nyɔarı
a yıa nı ama ka chɔɔsa nı mıŋ.
18 Bɔmbɔŋaŋ wııŋ yiwo, n wɔŋya mıŋ
ba balala dı nı ŋaana lagıma tamba wa,
lugiŋ ŋaana bie nı sɔnsɔŋ, ta maŋ tuo a
taŋ dii dı a yiwo wusie.
19 Dı yiwo wusie dı lugiŋ nan dı beri,
dama kanıŋ ka bala ka dagı vuodiekemba
dı senne dı wusie sieku yaalıŋ ma.
20 Nı ŋaana keŋ lagıma wa daa tı
Yɔmɔtieŋ nyindiike nı ŋaaŋ die.
21 Dama nı ŋaana lagıŋ wa, vuoŋ mana
ŋaaŋ die ɔ diile ta ka chıısa ɔ chanchaalıŋ,
ta bataŋ kɔma kɔŋ ta bataŋ dıaŋ dı die a
chaga, ta bataŋ dı nyuo a buge, ta bataŋ
dıaŋ dı ka yese a nyuo.
22 Nı wo tige a baaŋ nyuu ta dii mi?
Yaa nı ka yıa Ɲmıŋ vuosi jılıma ta yie
zɔɔlıntielibe dı die viivi? Bıa nı yaala n
bala nı yaa gamma wıırı gie mi? N nan
bırı nı wıaha gie ma? Aayı, n kaaŋ bırı
nı.
23 N tuo wo dagıkɔ gie a nyıŋ tı Yɔmɔtieŋ
jigiŋ ta nagı yıa nı: dı yuŋ dieke ba
posine tı Yɔmɔtieŋ Yisa chıaŋ, die ɔ nagı
paanɔkɔ,
24 a waası Ɲmıŋ, a yi ke gbieri gbieri a
nagıha a yı ɔ kɔaŋandıısırıba dı ba ŋɔbı,
ta baarı dı, “N nyıŋgbanıŋ wɔnna maŋ
baa n nagı aŋ ba kɔɔ mıŋ nı wıa. Nı yime
naa a tıınsıma n wıa.”
25 Nyindiikehe kɔaŋ, ta ɔ bı nagı daaŋ
aŋaŋ nyaaŋchibiŋ a baarı dı, “Daabɔ gie
yiwo n zıŋ dagıtı a daga dı Ɲmıŋ yı wa
nɔahaalıŋ a yı vuota, saŋŋa dieke nı yaala
nı nyu, nı nyume a tıınsıma n wıa.”
26 Saŋŋa dieke mana nı keŋ ŋɔba tı
Yɔmɔtieŋ paanɔ gulimiŋ ta nyuo daabɔ
gie, nı bala vuosi dı tı Yɔmɔtieŋ die kpiye
mıŋ a ga tɔgı saŋŋa dieke ɔ bala ɔ yiŋŋi
keŋ.
27 Die wıa, vuodieke nıŋ mana dı keŋ
ŋɔbı tı Yɔmɔtieŋ paanɔkɔ ta nyu daabɔ,
sie dieke ɔ kana ka mɔ dı ɔ yi die, die
vuoke mi yiwo bıaŋ a yi tı Yɔmɔtieŋ
nyıŋgbanıŋ aŋaŋ ɔ zımbɔ mıŋ.
28 Vuoŋ mana mıŋŋı wɔnsı ɔ gbaŋ, ta ye
ŋɔbı paanɔkɔ ta nyu a daabɔ.
29 Vuodieke nıŋ dı kenne ŋɔbı paanɔkɔ
ta nyu daabɔ ta ka sıba dı ka zie tı
Yɔmɔtieŋ nyıŋgbaŋka naŋ ma, ɔ nan ye
tıbıdatı dieke dı yine bıaŋ ɔ ŋɔbına ta
nyuo wıa.
30 Die yine nı pam dı yɔagı ta yi wabıtı,
ta bataŋ dı kpi kpi.
31 Ama dıı yi tı nan woliŋ a wɔnsı tı
gbaŋ ta ye ŋɔbı ta nyu, tı kaaŋ ye tıbıdatıŋ.
32 Tı Yɔmɔtieŋ die tı sarıya ta data tı
tıbıdatıŋ, amɔ ɔ kaaŋ chɔɔsı tı saŋŋa
dieke ɔ bala ɔ chɔɔsı tıŋgbaŋka gie vuosi
wo.
33 Die wıa, n nımballı, dıı yi nı keŋ lagısı
taŋ dı nı dii tı Yɔmɔtieŋ nyindiikehe, nı
chıısıma taŋ.
34 Ama vuodieke nıŋ kɔŋ dı yalla, ta ɔ
kaaŋ bıagı a chıısı, die nıŋ ɔ woliŋ dii
ɔ tigiŋ me, ta ye keŋ, die kaaŋ dı yaa
tıbıdatıŋ a keŋ ɔ ma saŋŋa dieke nı kenne
lagıŋ tamba wa. Wɔtıalıkaha nıŋ maŋ keŋ
keŋ, n nan balı nı.

12

Yaa gamma Ɲmıŋ Halıkasıka piinisi wıa

1 N nımballı, yaa gamma Ɲmıŋ
Halıkasıka, n yaala nı sımma ka piinisi
dı sına die aŋaŋ wusie.
2 Nı sıba a baarı saŋŋa dieke nı yene
ka yi Masia yada wa, die nı jıama bugile,
jadieke dı kana ka bala wıa, ta die yaa nı
gaama sieti pam ma.
3 N yaala nı sımma dı dıı yi Ɲmıŋ
Halıkasıka dı bie vuodieke ma, die vuoke
kaaŋ bıagı yuori ɔ nɔaŋ a chɔɔsı Yisa
saaŋ; ta vuoŋ dıaŋ kaaŋ bıagı a balı dı Yisa
yine tı Yɔmɔtieŋ, sie Ɲmıŋ Halıkasıka bie
ɔ ma.
4 Ɲmıŋ Halıkasıka piinisi yiri yiri benne,
ama Halıkası balıŋka yınana a mana.
5 Ɲmıŋ jıamıŋ yiri yiri benne, ama
Yɔmɔtieŋ balıŋka tı jıama.
6 Tɔɔma yiri yiri dıaŋ benne, ama Ɲmıŋ
balıŋka vasınana vuoŋ mana dı tɔma ɔ
tɔɔma.
7 Ɲmıŋ yı Masia dıdıısırıŋ mana hagırıŋ
yiri yiri mıŋ dı a dagı dı Halıkasıka bie ba
ma, dı tı suŋŋi Masia dıdıısırıŋ mana.
8 Halıkasıka nan yı vuoŋ yıaŋ wɔbalıka;
ta bı yı wɔnyı dıaŋ sıbıŋ ta ɔ bala sıbıŋ
wɔbalıka, ama a mana nyınna Halıkası
balıŋka jigiŋ.
9 Halıkasıka yıa vuoŋ yada, ta bı yıa
wɔnyı dıaŋ hagırı dieke dı vasınana
yɔagıtieliŋ dı yese gbaamıŋ;
10 ta bı yıa wɔnyı dıaŋ hagırıŋ ɔ bıagı
tɔma mamachi tɔɔma; ta bı yıa ɔ wɔnyı
dıaŋ yıaŋ ɔ bıagı a yiŋŋi bala Ɲmıŋ
wıa; ta bı yıa wɔnyı dıaŋ yıaŋ dieke ɔ
bıagı a sıba piini dieke dı nyınna Ɲmıŋ
Halıkasıka jigiŋ aŋaŋ jadieke dı kana ka
nyıŋ Halıkasıka jigiŋ; ta bı yıa wɔnyı
dıaŋ yıaŋ ɔ bıagı bala jabalıkı yiri yiri
diekemba ba kana ka wɔmma; ta bı yıa
wɔnyı dıaŋ yıaŋ ɔ bıagı yiŋŋi bala jabalıkı
dieke ɔ kana ka wɔmma ha chıaŋ.
11 Naa yiwo Halıkasıka tɔɔma, ta ɔ
yıa vuoŋ mana die piini sıba wɔnıŋ
Halıkasıka dı yaalala die.

Nyıŋgbanıŋ wɔbalıka wıa

12 Masia sıı sıba nyıŋgbanıŋ;
nyıŋgbanıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ ama

ta puo puo lʋga lʋga, ama ka puone puo die mana ka ye yiwo nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.
13 Tɪ mana vuodiekemba dɪ yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi, aŋaŋ yɔŋɪsɪ, aŋaŋ vuodiekemba dɪ sɪna ba gbaŋ, ba sɪɪ tɪ mana Ɲmɪŋ nyaaŋ aŋaŋ Halɪkasɪ balɪŋka mɪŋ dɪ tɪ lagɪŋ a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ; ta Halɪkasɪ balɪŋka dɪ suuli tɪ mana.
14 Nyɪŋgbaŋka ka yi chɪbɪbalɪmɪŋ, ama a dala mɪŋ.
15 Dɪɪ yi naŋ dɪ baarɪ dɪ, “N kana ka yi nuuŋ wɪa n ka gʋtɪ nyɪŋgbaŋka ma” daa die naŋ dɪ baa ka yi aŋ ka kaaŋ gʋtɪ nyɪŋgbaŋka ma.
16 Ta dɪɪ yi ta tɪbɪŋ dɪ baarɪ dɪ, “Manɪŋ n ka yi nimbiŋ die wɪa n ka gʋtɪ nyɪŋgbaŋka ma”, daa die tɪbɪŋ dɪ baa ka yi aŋ ka kaaŋ gʋtɪ nyɪŋgbaŋka ma.
17 Dɪɪ yi ta nyɪŋgbaŋka mana dɪ lagɪŋ a yi nimbiŋ, lalɪa ka baa ka yi a wʋmma wɪa? Ta dɪɪ yi ka lagɪŋ yi tɪbɪŋ, lalɪa ka baa ka yi a wʋŋ nyuugiŋ?
18 Ama Ɲmɪŋ lagɪŋ wa nyɪŋgbaŋka gie lʋga lʋga mana a yi nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ ʋ yaalala dene.
19 Dɪɪ yi a mana dɪ lagɪŋ yi jabalɪmɪŋ, ka tɪŋ nan yi nyɪŋgbanɪŋ?
20 Dɪ sɪna die wo, nyindiekemba dɪ taasɪna nyɪŋgbaŋka dala mɪŋ, ama a mana yiwo nyɪŋgbaŋ balɪmɪŋ.
21 Die wɪa, nimbiŋ kaaŋ bɪagɪ balɪ yɪ nuuŋ dɪ, “N ka yaala fʋ”, yaa sikpeŋ balɪ yɪ naŋ dɪ, “N ka yaala fʋ.”
22 Ta tɪ nyɪŋgbaŋ lʋga lʋga diekemba dɪ taasɪna nyɪŋgbanɪŋ ma ta sɪɪ sɪba a wo hagɪrɪbʋ, dɪɪ yi a wori nyɪŋgbaŋka kaaŋ bɪagɪ a yi wɪɪŋ.
23 Nyɪŋgbaŋ lʋga diekemba ta tɪ daansɪna ta ka faasɪ wo jɪlɪma wa, hanɪŋ tɪ mɪŋŋɪ daansa aŋaŋ nɪŋŋmɪna. Die wɪa tɪ mɪŋŋɪ lige vuosi nine me tɪ lʋga diekemba dɪ kana ka mʋ dɪ vuosi ye,
24 ta lʋga diekemba dɪ mʋna vuosi yesime tɪ ka ligihe. Ɲmɪŋ lagɪŋ wa tɪ nyɪŋgbaŋka sie dieke me lʋga diekemba dɪ wone jɪlɪma wa tɪ faasɪ daansa.
25 Ʋ yiwo naa dɪ nyɪŋgbaŋka lʋga mana lagɪŋ a tʋma vɪɪnɪŋ, ta lʋga mana baga bemme hanɪŋ ba ma.
26 Dɪɪ yi nyɪŋgbaŋka lʋgɪbalɪmɪŋ dɪ die wahala nyɪŋgbaŋka mana dinene wahala dene; ta dɪɪ yi nyɪŋgbaŋka lʋgɪbalɪmɪŋ dɪ ye jɪlɪma nyɪŋgbaŋka mana yaa wa sʋgɪfɪalɪŋ mɪŋ.
27 Nɪnɪŋ nɪ lagɪŋ yiwo Masia nyɪŋgbaŋka, ta nɪ wʋnyɪ mana yiwo ʋ nyɪŋgbanɪŋ lʋgɪŋ.
28 Die wɪa Ɲmɪŋ dɪ vʋarɪ Masia tʋntʋntɪba Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ ma, ta ba yi nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ; a bɪ gʋtɪ vʋarɪ naazʋalɪŋ; ta vʋarɪ dɪdagɪrɪŋ; a bɪ gʋtɪ vʋarɪ vuodiekemba dɪ tʋnnana mamachi wɪa; a bɪ gʋtɪ vʋarɪ vuodiekemba dɪ ʋ yɪna ba hagɪrɪŋ ba bɪagɪ gbaama yʋagɪtieliŋ; ta vʋarɪ susuŋŋiriŋ; a bɪ vʋarɪ vuodiekemba ʋ yɪna ba yɪaŋ ba bɪagɪ daansa tʋʋmaha; ta bɪ gʋtɪ vʋarɪ vuodiekemba dɪ bɪagɪ balala nyɪŋbalɪkɪ yiri yiri diekemba ba kana ka wʋmma.
29 Daa vuoŋ mana yine Masia tʋntʋntʋ, yaa naazʋa, yaa dɪdagɪrʋ yaa vuodiekemba dɪ yalla hagɪrɪŋ a bɪagɪ tʋma mamachi tʋʋma.
30 Daa vuoŋ mana yalla hagɪrɪŋ a bɪagɪ gbaama yʋagɪtieliŋ, yaa a bɪagɪ bala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba ba kana ka wʋmma, yaa daa vuoŋ mana nan bɪagɪ a yiŋŋi a balɪ nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ diekemba ba kana ka wʋmma a chɪasɪ.
31 Nɪ yaalɪma piini diekemba dɪ yine piinikpɪɪma aŋaŋ nɪŋŋmɪna.

N nan dagɪ nɪ sie dieke dɪ tɪanna a mana.

13

Choti wɪa

1 Tɔ, Dɪɪ yi maŋ bɪagɪ bala nyɪŋbalɪkɪ gaasɪ mana, yaa a bɪagɪ bala malakasi jabalɪkɪŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n sɪɪ sɪba gɪŋgaŋ yaa bimbiliminŋ watɪ mɪŋ.
2 Dɪɪ yi maŋ yaa piini dieke a baaŋ bɪagɪ yiŋŋi bala Ɲmɪŋ wɪa, yaa ta yaa sɪbɪŋ mana yaa ta bɪagɪ sɪba wʋlɔbɪrɪka wɪa mana, yaa ta yaa yada dieke dɪ baaŋ bɪagɪ a yi ta tankpeŋkpɪɪŋ vʋʋ jigiŋ kaanɪ a ga jigigaaŋ, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, n yiwo yɔrɪ.
3 Dɪɪ yi maŋ nagɪ n nyinti diekemba n yalla mana a yi zɔɔlɪntieliŋ, ta nagɪ n gbaŋ a yɪ dɪ ba juo boliŋ Masia wɪa, ama ta wo choti aŋaŋ vuosi, ka wo nyʋarɪ a yɪ mɪŋ.
4 Vuodieke dɪ yaa choti, yaa wa suguru ta bɪ chɪga vuosi zɔɔlɪŋ, ʋ wo sʋgɪbɪaŋ, yaa kuuliŋ yaa kɔtɪŋ-n gbaŋ,
5 ʋ wo kalinbaani, choti ka yie ʋ chan-chaalɪŋ yɔrɪ yɔrɪ, yaa ta faasɪna yaala ʋ kasɪŋ ma vɪɪnɪŋ, yaa ta jɪa sɪnyɪɪrɪŋ yɔrɪ yɔrɪ, ʋ ka naga bɪaŋ dieke ba yinene wo a yie ʋ sʋŋ ma.
6 Vuodieke dɪ yalla choti ka yaa sʋgɪfɪalɪŋ yaa gamma bɪaŋ ma, ama ta yaa sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ wusieke.
7 Vuodieke dɪ yalla choti ka gbalɪga; ʋ yada aŋaŋ ʋ tama aŋaŋ ʋ suguru wo kpatɪŋ.
8 Choti wo kpatɪŋ. Ama dɪɪ yi Ɲmɪŋ wɪa yiŋŋi balɪkʋ ka nan keŋ kpatɪ, ta dɪɪ yi wʋbalɪkɪ gaasɪ balɪŋ ka nan keŋ kpatɪ, ta dɪɪ yi sɪbɪŋ ka nan keŋ kpatɪ.
9 Lele nɪŋ, tɪ sɪba wa bɪta ta Ɲmɪŋ wɪa yiŋŋi balɪkʋ piinike gbaŋ dɪ yuori a dagɪtɪ bɪta mɪŋ.

10 Ama saŋŋa dı keŋ tʋgı ta Ɲmıŋ dı
dagıtı a mana, wudieke dı benne bıta wa
nan kpatı.
11 Saŋŋa dieke die n yine bʋabiŋ die n
bala sıba bʋabiŋ, ta die yie nyinti sıba
bʋabiŋ, ta die yile sıba bʋabiŋ, ama wana
lʋa naa, n vaa wa balıbısıŋaŋ wıa.
12 Wudieke tı sıbına lele wo yayaa mıŋ,
ta sıı sıba tı ŋaana daansa dige me ta ka
yese vıınıŋ; ama tı nan keŋ ye he yaalıŋ
ma. Wudieke n sıbına lele gie wo yayaa
mıŋ, ama n nan keŋ sıbaha vıınıŋ sıba
Ɲmıŋ dı sıbına mıŋ vıınıŋ die wo.
13 Tɔ, yada aŋaŋ tama aŋaŋ choti, nyinti
ataa wa gie benne; ama choti tıaŋ a mana.

14

Halıkasıka piini wʋbalıka bıbra

1 Nı yaalıma choti a tıaŋ jaaŋ mana; ama
ta bı yaalıma Ɲmıŋ Halıkasıka piini aŋaŋ
nıŋŋmına, a tıaŋ a mana nı faası yaalıma
piini dieke dı yine Ɲmıŋ wıa yiŋŋi balıkʋ.
2 Vuodieke dı balala nyıŋbalıkı gaası
diekemba ʋ kana ka wʋmma ta Ɲmıŋ
Halıkasıka dı yı wa wa, ʋ bala yıa Ɲmıŋ
daa vuota, dama vuoŋ ka sıba a chıası, ʋ
ŋaana bala lɔbırıŋ wıa Halıkasıka hagırıŋ
ma wa.
3 Ama vuodieke dı yiŋŋine bala Ɲmıŋ
wıa, bala yıa vuota ta suŋŋe be ta
kpaŋŋısa ba ta yıa ba sʋgıfıalıŋ.
4 Vuodieke dı balala wʋbalıkı gaası
dieke ʋ kana ka wʋmma suŋŋe ʋ gbaŋ
nyıına; ama vuodieke dı yiŋŋine bala
Ɲmıŋ wıa suŋŋe Masia dıdıısırıba mana.
5 N tıŋ yaala nı mana balıma nyıŋbalıkı
gaası diekemba nı kana ka wʋmma, ama
a tıaŋ ka n tıŋ yaala nı mana yiŋŋi balıma
Ɲmıŋ wıa mıŋ. Vuodieke dı yiŋŋi bala
Ɲmıŋ wıa, ka yaa nyʋarı a tıaŋ vuodieke
dı balala wʋbalıkı gaası dieke ʋ kana ka
wʋmma, sie vuoŋ bie mi ta nan bıagı yiŋŋi
balı wıaha a dagı Masia dıdıısırıŋ aŋ ka
suŋŋi be.
6 N nımballı, dıı yi maŋ keŋ nı jigiŋ a
bala wʋbalıkı gaası diekemba n kana ka
wʋmma, bıa suŋŋiŋ maŋ yıa nı? Sie maŋ
keŋ a yuori nyindieke dı nyına Ɲmıŋ jigiŋ
a dagı nı, yaa yıaŋ, yaa a yiŋŋi balı Ɲmıŋ
wıa a yı nı, yaa dagıkʋ a taŋ.
7 Dıı yi nyindiekemba dı wone mısı ba
yaa laala dı ka tarıga a kpaŋ, lalıa vuosi
dı baa ba yi a sımma a kpaŋ chıaŋ?
8 Dıı yi vuodieke wıınana kantana dı ka
mıŋŋı wıı nıŋŋmına wııla, mınıa baaŋ yi
siri aŋaŋ tɔŋ?
9 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, dıı yi fʋ bala
yıa vuosi aŋaŋ jabalıkı dieke ba kana
ka wʋmma, lalıa ba baa ba yi a sımma
wudieke fʋ balala chıaŋ? Dı nan dı sıı
sıba bala yıa wa bʋlɔgısıŋ.
10 Nyıŋbalıka yiri yiri pam benne dʋnıa
ma, ta a mana dı yaa a chıası.
11 Ama dıı yi maŋ ka sıba jabalıkı dieke
vuoŋ dı bala yıa mıŋ, vuodieke dı balala a
yıa mıŋ nan dı yi chaanʋ n jigiŋ ta n dıaŋ
yi chaanʋ ʋ jigiŋ.
12 Nı senne yaalala Halıkasıka piini wo,
nı yaalıma piini dieke dı baaŋ suŋŋi Masia
dıdıısırıŋ mana.
13 Vuodieke dı balala nyıŋbalıkı gaası
diekemba ʋ kana ka wʋmma, mʋ ʋ jʋʋsı
wa Ɲmıŋ a ye piini dieke ʋ baaŋ bıagı a
daga a chıası.
14 Dıı yi maŋ jʋʋsa Ɲmıŋ aŋaŋ wʋbalıkı
dieke n kana ka wʋmma, n haalıŋ
jʋʋsınana ama n ka sıba wudieke n
balınana chıası.
15 Lalıa maŋ baa yi? N nan jʋʋsı Ɲmıŋ
aŋaŋ n haalıŋ, ta bı jʋʋsı wa aŋaŋ n
sʋŋanyile; ta chıa yıla a yı Ɲmıŋ aŋaŋ n
haalıŋ; ta bı chıa yıla aŋaŋ n sʋŋanyile.
16 Dama fʋ bıra Ɲmıŋ ta waasa wa aŋaŋ
fʋ haalıbʋ nyıına ma, lalıa vuodiekemba
dı kana ka sıba a chıasısı dı baa ba gʋtı fʋ
a bırı Ɲmıŋ? Dıı yi ba ka sıba a chıasısı,
lalıa ba baa ba sımma dı fʋ bırıŋ yiwo
wusie?
17 Dıı yi fʋ Ɲmıŋ bırıkʋ dı vıına gbaŋ,
ama ka kaaŋ suŋŋi vuoŋ.
18 N waasa Ɲmıŋ dı n bıagı bala
wʋbalıkı dieke n kana ka wʋmma a tıaŋ
nı wʋnyı mana.
19 Ama maŋ bie Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ
sʋŋ, n nan dı yaala dı n balı nʋawııŋ anʋ
diekemba dı yalla chıası aŋ ka suŋŋi n
chanchaalıŋ, a tıaŋ n baa bala nʋawııŋ
tuse tuse jabalıkı dieke n kana ka wʋmma
ma.
20 N nımballı, nı daa yilime sıba
ballıbısısı, ama bıaŋ yiile nıŋ nı sımma
sıba ballıbısı, ama nı yilime sıba
nyıŋkʋra.
21 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı,
Ɲmıŋ baarı,
N nan daansı vaa chaanıŋ diekemba dı
balala jabalıkı gaası
aŋ ba balı wıa a yı n vuosi.
Ba nan balı a yı ba tıŋgbaŋ gaaŋ
nyıŋbalıka ma
die mana yɔrı n vuosi kaaŋ wʋŋ a yı
mıŋ.
22 Die wıa, wʋbalıkı gaası yiwo Ɲmıŋ
hagırıŋ dagıtı a yıa vuodiekemba dı kana
ka yi Masia yada wa, daa vuodiekemba dı
yine wo yada wa. Ama Ɲmıŋ wıa yiŋŋi
balıkʋ yiwo dagıtı a yi yada tieliŋ, daa
vuodiekemba dı kana ka yi Masia yada wa.
23 Dıı yi Masia dıdıısırıŋ mana dı
lagıŋ taŋ, ta vuoŋ mana dı bala ja-
balıkı gaası diekemba ba kana ka wʋmma,
ta vuodiekemba dı kana ka yi Masia
dıdıısırıŋ yaa vuodiekemba dı kana ka

sıba a wıa dı keŋ juu, ba kaaŋ balı dı nı juo yııŋyaatı?
24 Ama dıı yi ta Masia dıdıısırıŋ dı lagıŋ taŋ, ta tuose Ŋmıŋ wıa a yiŋŋi bala yıa taŋ ta vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıŋ yaa vuodiekemba dı kana ka sıba a wıa dı keŋ juu, ba nan mıŋŋı dı ba yiwo tʊntʊmbıatı tieliŋ yaa gamma wudieke ba wʊnna wa ta dii ba gbaŋ gbaŋ sarıya.
25 Ta yuori balı wudieke dı benne ba sʊgıtı ma, ta sʊʊŋ gbigiri a bırı Ŋmıŋ ta baarı dı, "Wusie, Ŋmıŋ seŋ bie nı jigiŋ."

Masia dıdıısırıŋ dı mʊna ba jıama Ŋmıŋ dene

26 N nımballı, n balıkʊ gie chıaŋ? Dıı yi nı keŋ lagısı taŋ dı nı jıama Ŋmıŋ, ta wʊnyı ŋaaŋ yaa wa yılı, ta wʊnyı dıaŋ dagıŋ, ta wʊnyı dıaŋ wudieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı wa, ta wʊnyı dıaŋ wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana ka wʊmma, ta wʊnyı dıaŋ dı bıagı bala wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana ka wʊmma a chıası, nı yime genhe mana sie dieke dı mʊna a suŋŋime Masia dıdıısırıŋ.
27 Dıı yi ba yaala ba balı wʊbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʊmma ba daa tıaŋ vuosi bale yaa bataa, ba balıma wʊnyı wʊnyı, ta vuoŋ dıaŋ bemme mi a daga a chıası kaanı kaanı.
28 Ama dıı yi ta vuodieke dı baaŋ bıagı a dagı a chıası dı wori, die nıŋ vuodieke dı balala wʊbalıkı gaası diekemba ʊ kana ka wʊmma tarı ta balıma yıma ʊ nyıına ma aŋaŋ Ŋmıŋ.
29 Nı vaa naazʊalıŋ bale yaa bataa balıma Ŋmıŋ wıaha, ta vuotıalıkaha jııma wudiekemba ba balala wa.
30 Ama dıı yi ta vuoŋ dı kalı nı sʊŋ ta Ŋmıŋ dı yuori ʊ wıaha a dagı wa, ta ʊ yaala ʊ yiŋŋi balı Ŋmıŋ wıaha, vuodieke dı balala wa tarı.
31 Nı mana nan bıagı yiŋŋi balı Ŋmıŋ wıa wʊnyı wʊnyı aŋ ka yi vuoŋ mana bʊgırı aŋ ka kpaŋŋısı vuoŋ mana.
32 Vuodieke dı yalla piini dieke dı yine Ŋmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ nan bıagı yigi ʊ gbaŋ a chıısı ʊ saŋŋa,
33 dama Ŋmıŋ ka wa tı dı tı yime wıa tɔra tɔra, ama ʊ wa tı dı tı bemme sɔmm.

Die dı mʊ dı sımma saŋŋa dieke Ŋmıŋ vuosi dı keŋ lagıŋ.
34 Hɔgʊba mʊ ba mʊʊ ba nʊa sɔmm Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ jigiŋ, ama ba mʊ ba sʊʊŋ ba gbaŋ tıŋgbaŋ ta wʊmma sıba Ŋmıŋ mıraha dı dagına die wo.
35 Dıı yi ba yaala ba sımma wııŋ, ba pıası ba chʊllıŋ tige me, dama ka yiwo viivi dı hɔgʊ balı wıa Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ jigiŋ.
36 Ŋmıŋ wıaha gie die ka woliŋ piili wo nı jigiŋ, yaa daa nı nyıına ma jigiŋ ka keŋ tʊgı.
37 Vuodieke dı sıba dı ʊ yiwo Ŋmıŋ naazʊa yaa ʊ yaa Halıkasıka piini, ʊ sımma a baarı wudieke n maagınana yıa nı naa yiwo tı Yɔmʊtieŋ mıra mıŋ.
38 Ama vuodieke dı zeti wıaha gie, nı gbaŋ daa tuosime ʊ wıa.
39 Die wıa n nımballı, nı yaalıma Ŋmıŋ wıa yiŋŋi balıkʊ aŋaŋ nıŋŋmına, ama nı da kagıma vuodiekemba dı yaala wʊbalıkı gaası diekemba ba kana ka wʊmma balıŋ.
40 Nı yime wııŋ mana vıınıŋ vıınıŋ aŋ a dıa taŋ.

15

Masia kuŋ hagıŋ wıa

1 N nımballı, n yaala n tıınsı nı mıŋ yaa gamma wʊvıına dieke die n mʊvlına a yı nı wa, ta nı tuo a mıŋŋı pɔgılıha wa.
2 Dıı yi nı mıŋŋı pɔgılaha nı nan ye gbatıtaanıŋ, daa die nı yadaka nan yi yɔrı.
3 Wudieke n tuone wo kanıŋ maŋ nagı a yı nı wa, ta ka yine wʊkpııŋ a tıaŋ wııŋ mana; dı Masia die tuo wo tınıŋ wʊbıayiiriŋ kuŋ a kpi, sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋ ma dene wo;
4 dı die ba guu wo mıŋ, ta ʊ hagı kumbu me ka daraa ataa daraaŋ sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dene wo,
5 ta die nyıŋ Piita jigiŋ, ta ka kʊaŋ chaaŋ ʊ bı nyıŋ ʊ tʊntʊntıŋ baŋ aŋaŋ bale wo jigiŋ.
6 Ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ bʊnyı ʊ dıdıısırıŋ dı tıanna vuosi kɔbısı-nʊ wa jigiŋ, bataŋ pam ye bie ba mısı ma ta bataŋ dıaŋ dı kpi.
7 Naa kʊaŋ chaaŋ die ʊ nyıŋ Jemisi jigiŋ, ta die keŋ nyıŋ ʊ tʊntʊntıba mana jigiŋ.
8 Ka kʊaŋ kʊaŋ die ʊ keŋ nyıŋ n gbaŋ n jigiŋ, manıŋ vuodieke die dı sına sıba n daaŋ ka tʊgıya ta ba mıırı mıŋ wa.
9 Masia tʊntʊntıba mana ma manıŋ n yine vuodieke dı wıarına ba kʊaŋ, ta die ka mʊ dı ba wasıma mıŋ Masia tʊntʊntʊ, dama die n vaa Masia dıdıısırıŋ dı dii wahala pam.
10 Ama Ŋmıŋ die chıgıma mıŋ zɔɔlıŋ ta suŋŋi mıŋ maŋ yi vuodieke n yine jinne naa, ta die ʊ yına mıŋ suŋŋi dieke wo dı ka yi yɔrı. Dama n ŋmıntı wa niŋ a tʊŋ a tıaŋ tʊntʊntı banıŋ ba mana, ama dı ka yi manıŋ n tʊna naa, ama Ŋmıŋ suŋŋi dieke die dı benne n ma wa tʊna die.
11 Dıı yi manıŋ yaa banıŋ ba mʊvlınana wıaha, wʊbalıŋka tı mana dı mʊvla, ta kanıŋ nı yi yada wa.

Yaa gamma kuŋ hagıŋ wıa

12 Dıı yi tı mʊʊla dı Masia die hagı kuŋ
me, lalıa nı bataŋ dı baarı dı kunti ka
daansı hagı kuŋ me?
13 Dıı yi kunti dı kaaŋ daansı hagı kuŋ
me, die nıŋ Masia gbaŋ die ka hagıya kuŋ
me.
14 Ta dıı yi Masia die dı ka hagı kuŋ me,
die nıŋ tı wo wııŋ a baaŋ mʊʊlı a yı nı, ta
nı dıaŋ dı wo wııŋ a baaŋ tuo dii.
15 A bı gʊtı, tı bı chıba wıa a yıa Ɲmıŋ
dama tı baarı dı ʊ sʊgırına Masia a nyıŋ
kuŋ me, ama dıı yi kuŋ hagıŋ dı wori die
nıŋ die ʊ ka sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me.
16 Dıı yi wusie dı kunti dı ka haga kʊŋ
me, die nıŋ Ɲmıŋ die ka sʊgırı Masia a
nyıŋ kuŋ me.
17 Dıı yi Masia dı ka hagı kuŋ me, die nıŋ
nı yadaka yiwo yɔrı, ta nı tʊntʊmbıatı ye
bie nı ma.
18 Ta ka nan bı dagı dı vuodiekemba die
dı yine Masia yada wa ta kpi wo baya mıŋ.
19 Tı yine Masia yada wa, dıı yi ka yaa
nyʊarı tıŋgbaŋka gie beriŋ nyıına ma, die
nıŋ tı wıa tıŋ nan dı yaa zɔɔlıŋ a tıaŋ vuoŋ
mana.
20 Ama ka yiwo wusie dı Ɲmıŋ die seŋ
sʊgırı wa a nyıŋ kuŋ me mıŋ. Wʊnıŋ
Masia yiwo vuodieke die dı woliŋ hagı kuŋ
me, ta ka dagı dı vuodiekemba die dı kpine
gbaŋ nan daansı hagı kuŋ me.
21 Vuota die yaa kuŋ a keŋ tıŋgbaŋka
gie me; die gbaŋ gbaŋ vuota dı bı yaa kuŋ
hagıŋ a keŋ.
22 Dama Adami wıa ta vuota mana dı
kpie, die gbaŋ gbaŋ Masia wıa vuota nan
hagı kuŋ me.
23 Vuoŋ mana yaa ʊ kuŋ hagıŋ
saŋŋa mıŋ; Masia die woliŋ hagı, ta
vuodiekemba dı yine ʊ vuosisi nan daansı
hagı ʊ keniŋ daraaŋ.
24 Ka kʊaŋ chaaŋ kpatıŋ nan keŋ, Masia
nan daansı a nyaŋŋı ŋmıŋsikpeŋ naara
aŋaŋ yikotieliŋ aŋaŋ hagırıtieliŋ, ta nagı
naarı a yı ʊ Chɔɔŋ Ɲmıŋ nuusi me.
25 Masia nan daansı yi naaŋ a ga tʊgı
saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ nyaŋŋı ʊ
dataası mana a nagı ba yi ʊ nuusi me.
26 Dataaŋ dieke Ɲmıŋ dı bala ʊ wıarı
kʊaŋ a chʊʊsı yine kuŋ.
27 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı, "Ʊ
nan nagı jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me", ama
ka ka dagı sıba Ɲmıŋ gbaŋ gʊtı wa jaaŋ
mana wa ma, dama wʊnıŋ Ɲmıŋ bala ʊ
nagı jaaŋ mana a yi Masia nuusi me.
28 Ta jaaŋ mana dı keŋ a bie Masia nuusi
me saŋŋa dieke wo, ʊ gbaŋ ʊ nan daansı
bie Ɲmıŋ nuusi me, vuodieke dı yine ta
nyinti mana dı bie ʊ nuusi me wo; ta Ɲmıŋ
dı sıı jaaŋ mana.
29 Dıı yi kunti dı ka haga kuŋ me, bıa
wıa vuosi bataŋ dı ziele vuodiekemba dı
kpine naŋ ma a sıa Ɲmıŋ nyaabʊ? Dıı yi
kunti dı ka haga, bıa wıa ba yie die?
30 Dıı yi kunti dı ka haga kuŋ me, bıa
yine ta tınıŋ tı juo wʊkpııma ma saŋŋa
mana?
31 N nımballı, n tuole kuŋ daaŋ mana
mıŋ! N yaa nyʊʊŋ nıgıŋ nı ma aŋaŋ nı
taasına aŋaŋ Yisa Masia tı Yɔmʊtieŋ wo,
naa wıa maŋ bala die.
32 Dıı yi wudiekemba Efesusi tıŋ vuosisi
die yine mıŋ aŋ ka sıı sıba n waga aŋaŋ
dɔmbıatı naa, bıa nyʊarı maŋ nan ye aŋaŋ
n waga aŋaŋ ba wa dıı yi kunti dı ka haga
kuŋ me? Dıı yi dı kunti dı ka haga kuŋ
me die nıŋ, "Nı vaa tı dime ta nyume, ta
sımma a baarı soriŋ tı nan kpi."
33 Nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı. Dıı yi
vuovıına aŋaŋ vuobıatı dı lagısıŋ chʊŋ, ka
chʊʊsa vuovıınaha beriŋ mıŋ.
34 Nı yiŋŋi ye yıaŋ ta vaa nı tʊmbıatı. Nı
bataŋ ka sıba Ɲmıŋ, die wıa maŋ maaga
naa dı n yi nı viivi.

Nyıŋgbanıŋ dı bala ka sıı dene kuŋ hagıŋ kʊaŋ chaaŋ

35 Vuoŋ nan pıası dı, "Lalıa kunti dı baa
ka hagı kuŋ me? Ba nyıŋgbanıŋ baa ka
sımma lalıa?"
36 Gaamʊ wa gie, dıı yi fʊ keŋ bʊrı
jaaŋ tıŋgbaŋ ma ka ka nyuune ntaala ka
hʊʊgıya.
37 Fʊ keŋ bʊra, daa tııka gbaŋ gbaŋ fʊ
ŋaaŋ nagı a bʊrı, ama ka bie fʊ ŋaaŋ nagı
a bʊrı sıba zaa yaa jadieke mana.
38 Ama Ɲmıŋ nan vaa bini mi nyuuŋ ta
sıı sıba ʊ yaala ka sımma die, ta biŋ mana
yaa ka tııŋ dı sına die.
39 Nyıŋgbaŋısı mana ka yi bʊnyı, vuota
yaa nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta dɔŋısı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta nembisi dıaŋ dı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ, ta zaasıŋ dıaŋ dı yaa
nyıŋgbaŋ balımıŋ.
40 Ɲmıŋ sikpeŋ nyinti yaa a nyıŋgbanıŋ
ta tıŋgbaŋ ŋaŋ nyinti dıaŋ dı yaa a
nyıŋgbanıŋ. Ɲmıŋsikpeŋ nyinti yaa a
tʊaŋ vıınıŋ ta tıŋgbaŋ ŋaŋ nyinti dıaŋ dı
yaa a tʊaŋ vıınıŋ.
41 Ɲmınnı yaa ka tʊaŋ chaanıŋ, ta
chııkʊ dıaŋ dı yaa ka tʊaŋ chaanıŋ, ta
chıŋmarısısı dıaŋ dı yaa a tʊaŋ chaanıŋ.
Ta chıŋmarısı sʊŋ a mana dı yaa chaanıŋ
tɔra tɔra.
42 Die dı vaa dı sımma kunti dı keŋ hagı
kuŋ me. Vuota nyıŋgbanıŋ ŋaaŋ kpie
mıŋ, ta ba guohe, ama a hagı kuŋ me a
nan tarıgı, dama ka kaaŋ daansı kpi.
43 Ba ka guo tı aŋaŋ vıınıŋ, ama tı nan
keŋ hagı aŋaŋ vıınıŋ, ba bı ka guo tı
aŋaŋ hagırıŋ, ama tı nan keŋ hagı aŋaŋ
hagırıŋ.
44 Ba guo tı aŋaŋ tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbanıŋ mıŋ, ama tı keŋ hagı tı

nan ye nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbʋ nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋ dieke dı yine tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ beri mıŋ ta nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbʋ nyıŋgbanıŋ dıaŋ dı beri.
45 Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Bʋmbʋŋaŋ vuoŋ Adami die yiwo vuota"; ama vuodieke dı kenne kʋaka yiwo Haalı dieke dı yına tı miivoli wo.
46 Daa nyıŋgbaŋ dieke dı yine Haalıbʋ die wolinne keŋ, tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ die wolinne keŋ, ta ka kʋaŋ chaaŋ ta Haalıbʋ tʋaŋ dı keŋ.
47 Bʋmbʋŋaŋ vuoke die nyıŋ wa tantı ma, ta vuodieke dı diisine bule wo dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ.
48 Vuodiekemba dı yine tıŋgbaŋka gie sıtı sıı sıba vuodieke dı nyına tantı ma mıŋ, ta vuodiekemba dı yine arızanna sıtı dı sıı sıba vuodieke dı nyına arızanna ma wa.
49 Ta tı mana nyıŋgbanıŋ dı nıasına Adami vuodieke die nyına tantı ma wa, die gbaŋ gbaŋ daaŋ kaanı tı arızanna nyıŋgbanıŋ nan sıı sıba Masia nyıŋgbanıŋ.
50 N nımballı, n bala nı dı nyıŋgbaŋ dieke dı yine nɔŋ aŋaŋ zıŋ kaaŋ bıagı juu Ɲmıŋ naarı ma; ta nyıŋgbaŋ dieke dı hʋʋgına kaaŋ bıagı ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
51 N yaala n balı nı wʋlɔbırıkırı gie mıŋ, tı bataŋ nan kpi, ta tı bataŋ dıaŋ nan dı bie ba mısı ma; ama tı mana nan tarıgı.
52 Dınıŋ daarı mi kantaŋ dı kʋŋ, tı mana nan tarıgı bʋnyı lagı lagı sıba ninkamısıŋ. Kantana dı kʋŋ, kunti nan hagı kuŋ me aŋaŋ nyıŋgbanıŋ dieke dı kana kaaŋ kpi, ta tınıŋ vuodiekemba dı benne tı miivoli mi dınıŋ daarı mi wo, nyıŋgbanıŋ nan tarıgı.
53 Dı yiwo talası dı nyıŋgbaŋ dieke dı hʋʋgınana keŋ tarıgı nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka hʋʋga, ta nyıŋgbaŋ dieke dı kpinene keŋ tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka kpiye.
54 Die wıa naa dı keŋ yi, ta nyıŋgbaŋ dieke dı hʋʋgınana dı keŋ tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka hʋʋga, ta nyıŋgbaŋ dieke dı kpinene keŋ tarıgı a yi nyıŋgbaŋ dieke dı kana ka kpiye, saŋka mi wudieke dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ nan suuli, dı, "Ʊ nyaŋŋı wa kuŋ a kpatı." Dı bı maagı dı,
55 "Kuŋ sıa fʋ nyaŋŋıkʋ dı beri bıbra?
Kuŋ, lalıa fʋ baa fʋ yi a nagı tı yi wahala ma bıbra?"
56 Bıaŋ vasa kuŋ dı ŋaaŋ yıa tı wahala, ta bıaŋ dı yese ka hagırıŋ a nyına mıraha ma.
57 Ama tı waasa Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ yına tı nyaŋŋıŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma.
58 Die wıa n nımballı, nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta daa vaa jaaŋ vʋarı nı a nyıŋ Masia kʋaŋ dıısıŋ ma. Nı nagı nı gbaŋ a tʋma tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma saŋŋa mana, dama nı sıba a baarı tʋʋma diekemba nı tʋnnana a yıa tı Yɔmʋtieŋ wo, kaaŋ daansı nan yɔrı.

16

Ligire chıasıŋ wıa

1 Lele, n yaala n dagı nı yaa gamma ligire dieke nı chıasınana dı nı suŋŋi Ɲmıŋ vuodiekemba dı benne Judia ma wa wıa, n yaala nı yime sıba n dagına Masia dıdıısırıŋ diekemba dı benne Galasia tıŋ ma mıŋ.
2 Alasiri daaŋ mana, vuoŋ mana vʋarı ligire ʋ baaŋ bıagı dene a nyıŋ ʋ tʋnna a ye ligire dieke wo a dʋaŋ, amʋ maŋ keŋ keŋ nı kaaŋ bı chıası bıbra.
3 Maŋ keŋ keŋ n nan maagı gbaŋtı a tʋŋ vuodiekemba nı vʋarına aŋ ba yaa nı piinisisi a ga Jerusalemi.
4 Dıı yi dı mʋ dı n ga n gbaŋ, die nınıŋ tı nan lagısı ga.

Pɔɔli die dı sanna dı ʋ yi wudieke

5 N saŋya dı n daagı Masedonia tıŋgbaŋ ma; ta a kʋaŋ chaaŋ n nan keŋ nı jigiŋ a kaagı nı, dama dı mʋ dı n ga Masedonia tıŋgbaŋ ma.
6 Fʋ zı n nan dı bie nı jigiŋ daraa ale yaa n nan wıarı nı jigiŋ wʋyaalıka gie mana; ta nı nan keŋ suŋŋi mıŋ aŋ n tıaŋ ga jigidieke n yaala n ga.
7 N ka yaala dı n keŋ kaagı nı daraa ŋmına ta tıaŋ ga, ama dıı yi tı Yɔmʋtieŋ dı yi sieŋ, n nan yʋası nı jigiŋ.
8 N nan wıarı Efesusi gie a ga tʋgı Pentikosi dʋʋga saŋŋa,
9 dama sieŋ yuori yı mıŋ mıŋ dı n mıŋŋı tʋŋ Masia tʋʋmaha, ama dataası pam dıaŋ benne.
10 Dıı yi Timoti dı keŋ keŋ nı kpaŋŋı nı gbaŋ a mıŋŋı tuo wo chaantı, dama ʋ gbaŋ ʋ tʋma tı Yɔmʋtieŋ tʋʋmaha sıba n tʋnnana die.
11 Nı sımma dı vuoŋ keŋ daansı wa yɔrı, ama nı suŋŋi wo ta vaa aŋ ʋ nyıŋ nı jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ amʋ ʋ nan viiri keŋ n jigiŋ, dama n daansa wa aŋaŋ tı nımballılı sieŋ me.
12 Yaa gamma tı nımbʋa Apolosi, n jʋʋsa wa dı wʋnıŋ aŋaŋ tı nımballı keŋ kaagı nı, ama ʋ ka yaala ʋ keŋ lele gie, ama ʋ keŋ ye sieŋ ʋ nan keŋ.

Yaa gamma kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ wıa

13 Nı gbara ta mıŋŋı zie keŋ keŋ nı yadaka ma, ta yallıma dembisi aŋaŋ hagırıŋ.
14 Yime jaaŋ mana aŋaŋ choti.

15 Nı wɔŋ sıba Sitifanasi aŋaŋ ʋ deŋ, die
ba yine vuodiekemba dı wolinne yi Masia
yada Akaya tıŋgbaŋ ma, ta die nagı ba
gbaŋ a tʋma yıa Ɲmıŋ vuosi. N jʋʋsa nı
n nımballı,
16 dı nı saagı a yıma vuosi gie
chanchaalıŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı
gʋtına ba ma a tʋma pam a yıa Ɲmıŋ
vuosi.
17 N sʋŋ fıalıya mıŋ aŋaŋ Sitefanatusi
aŋaŋ Fotunatusi aŋaŋ Akayisi keniŋ wıa,
dama die nı wone n jigiri, die n yaa wa
sʋgıchʋʋsıŋ, ama ba kenne wo n bı wo
sʋgıchʋʋsıŋ.
18 Die ba kpaŋŋısı mıŋ sıba die ba
kpaŋŋısına nı die wo, nı yıma vuosi gie
chanchaalıŋ jılıma.
19 Masia dıdıısırı diekemba dı benne
Asia tıŋgbaŋ mana waasa nı. Akuy-
ila aŋaŋ Pirisila Masia dıdıısırıba dı
lagısınana jıama Ɲmıŋ ba tigiri me wo
waasa nı vıınıŋ tı Yɔmʋtieŋ saaŋ ma.
20 Tı nımballı mana dı benne giena
waasa nı.
Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
21 Manıŋ Pɔɔli maagına waasıkʋ gie
giena aŋaŋ n nuuŋ.
22 Vuodieke mana dı kana ka cho tı
Yɔmʋtieŋ, kaatı bie ʋ ma!
Maranata; ka chıaŋ yiwo, “Tı Yɔmʋtieŋ,
keŋ.”
23 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa suŋŋi nı.
24 N cho nı mana aŋaŋ wusie Yisa Masia
saaŋ ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʊtına bule ʋ maagına a yı Korinti tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ŋmıŋ dı vʊarına dı n yi Yisa Masia tʊntʊntʊ aŋaŋ tı nımbʊa Timoti maagınana gbaŋkʊ gie, a yıa nınıŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Korinti tıŋ ma aŋaŋ Ŋmıŋ vuodiekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ mana.
2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı waasına Ŋmıŋ dene

3 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, ta bı yi vuodieke dı chıgınana tı zɔɔlıŋ pam wa ta tı suŋŋiŋ mana dı nyına ʋ jigiri.
4 Ʊ suŋŋe tı mıŋ tı wumugisike me, amʊ tı nan bıagı a suŋŋi vuodiekemba dı benne wumugisike yiri yiri me wo aŋaŋ suŋŋi dieke tı tuone a nyıŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ jigiri.
5 Tı wahala diile Masia wıa dı dala die wo, die gbaŋ gbaŋ tı suŋŋiŋ nan dı dala wʊnıŋ Masia wıa.
6 Dıı yi tı die wahala, dı yiwo nı suŋŋiŋ aŋaŋ nı gbatıtaanıŋ wıa. Dıı yi tı ye suŋŋiŋ, dı yiwo nı wıa, dı tı suŋŋi nı, ta nı gbaŋ nı ye suguru ta bıagı a dii wahala sıba tı dine dene wo.
7 Die wıa, tı ka chıga ŋmaamıŋ nı wıa, dama tı sıba a baarı nı dine wahala sıba tı dine die wo, die gbaŋ gbaŋ nı nan dı yese suŋŋiŋ sıba tı yesinene die wo.
8 Tı nımballı, tı yaala tı balı nı mıŋ yaa gamma wahala dieke tı dine Asia tıŋgbaŋ ma. Die wahalıka die faası dala mıŋ a tıaŋ tı hagırıŋ ta die tı bı wo tama dı tı nan dı bie tı miivoli me,
9 ta die yile dı tı baa tı kpi mıŋ. Naa die yiye mıŋ dı ka dagı tı dı tı daa yallıma tama tı gbaŋ gbaŋ tı ma, ama tı nagıma tı yada a yi Ŋmıŋ nyıına ma ma, vuodieke dı sʊgırınana kunti a nyına kuŋ me wo.
10 Wʊnıŋ die ʋ gbatına tı a nyıŋ kuŋ daampɔyı ma, ta ʋ nan bı a gbatı tı a taaŋ; tı yaa wa tama ʋ ma ta sıba dı ʋ nan dı gbata tı saŋŋa mana mıŋ.
11 Nı suŋŋi tı aŋaŋ Ŋmıŋ jʊʊsıŋ, amʊ Ŋmıŋ nan tuo vuosi pam dı jʊʊsınana a yıa tı wa jʊʊsıŋ, ta nan suŋŋi tı, aŋ vuosi pam nan waası wa tı wıa.

Yaa gamma Pɔɔli sıŋsamıŋ tarıgıŋ wıa

12 Wudieke tı yalla kuule yiwo naa: dı tı bıagı bala dı wudieke mana tı yine tıŋgbaŋka gie me die tı yiye mıŋ aŋaŋ ŋmıŋchıgıla aŋaŋ sʊgıyıalıŋ dieke dı nyınna Ŋmıŋ jigiŋ, die die dı faası yi saŋŋa dieke tı bene nı jigiri. Ŋmıŋ suŋŋiŋ wıa die vana tı beri die wo daa vuota yıaŋ.
13 Tı maaga wudieke nı baaŋ bıagı a karıŋ ta sıba a chıası a yıa nı, ama ta yaa tama dı nı nan keŋ sıba ha vıınıŋ,
14 sıba nı wone sıba tı wıaha bıta die wo, dı nı nan keŋ a sıba a mana ta kuule tı wıa sıba tı gbaŋ tı bala tı kuule nı wıa wa daa dieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dı bala ʋ keŋ wo.
15 Die n wɔŋ sıba naa wıa ta die saŋ dı n yiŋŋi keŋ kaagı nı, amʊ nı nan ye suŋŋiŋ bule.
16 Dama die n saŋya mıŋ dı n keŋ kaagı nı maŋ keŋ tıaŋ gara Masedonia tıŋgbaŋ ma, ta bı keŋ a kaagı nı maŋ keŋ yiŋŋi kieŋ, aŋ nı suŋŋi mıŋ aŋ n ga Judia tıŋgbaŋ ma.
17 Die n sıŋsaŋkaha die yiwo laalıŋ? Yaa wudieke die n sana dı n yiwo die yiwo sıba tıŋgbaŋka gie vuosi dı ŋaana bala dı, "Wa, wa" ta kʊaŋ chaaŋ ba bı bala dı, "Aayı, aayı " die wo?
18 Ama Ŋmıŋ vuodieke dı yine wusietieŋ wo yiwo n daansıatieŋ, dı nʊa dieke die n yı nı wa ka yi "Wa" aŋaŋ "Aayı."
19 Dama Yisa Masia vuodieke dı yine Ŋmıŋ Bʊa, vuodieke manıŋ aŋaŋ Salasi aŋaŋ Timoti die dı mʊʊlı ʋ wıa a yı nı wa, ʋ ka bala dı, "Wa" ta yiŋŋi bala dı, "Aayı", ama ʋ ma jaaŋ mana yiwo "Wa."
20 Dama ʋ yine "Wa" Ŋmıŋ nʊa mana ma. Naa wıa tı bala dı, "Wusie" Yisa Masia ma, amʊ Ŋmıŋ ye bırıŋ.
21 Ŋmıŋ die vʊarına tı aŋaŋ nı dı tı tʊmma tʊʊma, ta ʋ mıŋŋı a zieŋ tınıŋ Masia ma,
22 wʊnıŋ ʋ magılına tınıŋ dı tı yiwo ʋ sıtı, ta ʋ woliŋ yi ʋ Halıkasıka tı sʊgıtı ma aŋ ka dagı dı ʋ nan keŋ yı tı wudieke mana ʋ yına nʊaŋ dı ʋ nan yı tı wa.
23 Ŋmıŋ yine n daansıatieŋ dı wudieke die dı yine ta maŋ ka keŋ Korinti nı jigiŋ yiwo die n ka yaala n datı nı tıbıŋ wıa.
24 Tı kaaŋ bıagı a mugisi nı ta dagı nı nı mʊna nı yi yada die, dama tı sıba dı nı yaa yada ta mıŋŋı zie vıınıŋ, ama tı tʊma aŋaŋ nı dı tı dagı nı, nı baaŋ yi die ta yallıma sʊgıfıalıŋ.

2

1 N saŋya mıŋ dı n kaaŋ bı yiŋŋi keŋ nı jigiŋ a yi nı sʊŋ chʊʊsı.
2 Dama dıı yi maŋ chʊʊsı nı sʊŋ, mınıa bala ʋ tıalı a yı mıŋ sʊgıfıalıŋ? Daa nınıŋ?
3 Naa wıa die maŋ maagı gbanıŋ dama die n ka yaala n keŋ aŋ vuodiekemba dı tınna mʊ ba yıma mıŋ sʊgıfıalıkʊ, chʊʊsı n sʊŋ. Dama n yaa tama dı n sʊgıfıalıŋ yiwo nı gbaŋ gbaŋ nı sʊgıfıalıŋ mıŋ.
4 Die n maagı gbaŋkʊ a yı nı mıŋ aŋaŋ sʊgıchʊʊsıŋ pam aŋaŋ nıntaantı; dı ka sıı

sıba dı n yaala nı sʊŋ chʊʊsı mıŋ ama die n yaala nı sımma n faasına cho nı dene.

Vuodieke dı yine bıaŋ naachaala wıa

5 Dıı yi nı wʊnyı dı yi wııŋ ta n sʊŋ dı chʊʊsı, ʊ ka yi a chʊʊsı wa n nyıına ma, ama ʊ yi chʊʊsı wa nı mana mıŋ, dıı yi ʊ ka chʊʊsı nı mana ama nı jʊsʊ, n bala die dama n ka yaala n faası nagı nıŋŋmına aŋaŋ wa wa wıa.
6 Nı mana die lagıŋya mıŋ a datı ʊ tıbıŋ die wıa dı mʊ.
7 Ama lele dı mʊ mıŋ dı nı nagı chaa wa ta kpaŋŋısı wa, amʊ ʊ kaaŋ dı yaa sʊgıchʊʊsıŋ pam ta nan.
8 N jʊʊsa nı, nı vaa ʊ sımma dı nı seŋ cho wo mıŋ.
9 Wudieke wıa die n maagına nı gbaŋkʊ gie yiwo naa, die n yaala n magısı nı mıŋ a ye dı nı tuose n nʊaŋ jaaŋ mana ma mıŋ?
10 Dıı yi nı nagı vuoŋ tʊmbıatı a chaa wa, n gbaŋ n nagı a chaa wa mıŋ, dıı yi vuoke dı yi wudieke dı mʊ dı n nagı chaa, n nagı chaa wa mıŋ nı wıa Masia nıŋŋa,
11 amʊ Sitaani da yesime sieŋ a gaaŋ tı, dama tı sıba ʊ sieti dı sına die mıŋ.

Tirosi tıŋgbaŋ wıa

12 Die n gana a tʊgı Tirosi tıŋgbaŋ ma wa dı n mʊʊlı Yisa wʊvıınaha die maŋ mıŋŋı dı Ŋmıŋ yuori wa ʊ tʊʊma sieŋ mi mıŋ a yı mıŋ.
13 Ama die dı faası mugisi mıŋ mıŋ die n kana ka ye n nımbʊa Tatusi mi wo wıa. Die wıa, maŋ taaŋ vuosi mi, ta tıaŋ ga Masedonia tıŋgbaŋ ma.

Masia dı yınana tı nyaŋŋıŋ dene

14 Tı mʊ tı bırıma Ŋmıŋ, dama tı taasına aŋaŋ Masia wa wıa die vana tı nyaŋŋa jaaŋ mana ma. Ŋmıŋ vʊarına tı dı tı yuori Masia dagı jigiŋ mana; ta ʊ wʊvıınaha sıbıŋ sıı sıba tulaari dieke nyʊʊgıŋ dı faasına vıına ta nyʊʊgı jigiŋ die wo.
15 Dama tı sıı sıba tulaari dieke nyʊʊgıŋ dı vıına Masia dı nagına tı a yı Ŋmıŋ, ta nyʊʊgıbʊ dı juo vuodiekemba dı yesinene gbatıtaanıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yese gbatıtaanıŋ ma.
16 Vuodiekemba dı kana ka yese gbatıtaaŋkʊ nıŋ jigiŋ, tı sıı sıba nyʊʊgı dieke dı yalla kuŋ a kieŋ, ama vuodiekemba dı yesinene gbatıtaaŋkʊ nıŋ jigiŋ, tı sıı sıba nyʊʊgı dieke dı yalla miivoli a kieŋ. Vuoŋ wori a baaŋ bıagı tʊŋ tʊʊmaha gie.
17 Tı ka sıı sıba vuodiekemba dı nagına Ŋmıŋ wıaha a bırıŋ nyʊŋ diilehe, ama tınıŋ nıŋ tı bala wusie dama wʊnıŋ Ŋmıŋ tʊnna tı; die wıa tı bie ʊ nıŋŋa, ta mʊʊla ʊ wıaha Yisa yiko me.

3

Yaa gamma Ŋmıŋ nʊahaalıŋ wıa

1 Naa bı dagı mıŋ dı tı daga tı gbaŋ mıŋ? Dı yiwo talası dı vuoŋ maagı tı siara gbaŋtı a yı nı? Yaa tı tuo tı siara gbaŋtı nı jigiŋ sıba vuosi bataŋ dı yinene wo mıŋ? Aayı.
2 Nınıŋ nı yine tı siara gbanıŋ ta marı tı sʊgıtı ma dı vuoŋ mana karıŋ a sımma.
3 Dı bie wo yaalıŋ ma dı nınıŋ nı yine Masia gbaŋkʊ mi ta ʊ maagı a tʊŋ tı aŋaŋ ka, dı ka yi gbaŋ dieke vuota dı maagına aŋaŋ jamaakıŋ nyaaŋ a dıısı tanteelikiŋ me, ama Masia die maagına ha aŋaŋ miivolitieŋ Nabidie Ŋmıŋ Halıkasıka vuota sʊgıtı ma.
4 Wudieke wıa n bala naa, yiwo tı yaa wa kpaadensiŋ Ŋmıŋ nıŋŋa Masia sunŋıŋ wıa.
5 Tı ka daga tı gbaŋ dı tı nan bıagı yi wııŋ aŋaŋ tı gbaŋ gbaŋ tı hagırıŋ, ama Ŋmıŋ sunŋıŋ wıa tı bıagı tʊma tʊʊmaha.
6 Wʊnıŋ ʊ vana tı mʊ aŋaŋ ʊ nʊahaalıkʊ wıaha tʊʊma; ta nʊahaalıkʊ ka yi Mosisi mırı diekemba die ʊ maagına wa, dı yiwo Halıkasıka sııtı. Mıraha die yaa wa kuŋ a kieŋ ama Ŋmıŋ Halıkasıka yıa tı miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

Nʊahaalıkʊ chaanıŋ wıa

7 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı maagına ʊ mıraha a diisi tanteelikiri me wo, saŋka mi die ʊ chuulikpeŋkpııŋ die sʊʊŋ a vaa Mosisi nine dı chaaŋ; chaaŋkʊ wıa Izara vuosisi die ka bıagı a daansa wʊnıŋ Mosisi nine chaaŋ aŋaŋ ka chaaŋkʊ dı banana mana. Dıı yi mırı dieke dı yalla kuŋ a kieŋ wo dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ,
8 die nıŋ Halıkasıka tʊʊma sieŋ nıŋ nan faası dala pam a tıaŋ die.
9 Dıı yi mırı dieke dı dagına vuosi dı ba yaa bıabʊ die dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, Ŋmıŋ Halıkasıka tʊʊma sie dieke dı vana vuosi dı bırıŋ vuovıınaha Ŋmıŋ nıŋŋa nan dı beri aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die.
10 Wusie, mıraha die dı keŋ waarı ka chuulikpeŋkpııŋ dama chuulikpeŋkpııŋ dieke dı tıanna ka kenne.
11 Dıı yi ta mırı dieke dı tıaŋ gara die dı keŋ aŋaŋ chuulikpeŋkpııŋ, die nıŋ Halıkasıka tʊʊma sie dieke dı bala ka bemme yaa gamma haahuu wo nan dı yaa chuulikpeŋkpııŋ a faası tıaŋ die.
12 Tama ka gie wıa tı faası yaa sikimiŋ dene.
13 Ama tınıŋ nıŋ tı ka sıı sıba Mosisi, die dı ŋaana naga garıŋ a ligi ʊ nine ta ka yaala Izara vuosi ye chuuli dieke dı benne ʊ nine chaaŋ ta tıaŋ gara wa.
14 Ama ba sʊŋanyile die ka yuoriye; saŋŋa dieke ba keŋ karıŋ Ŋmıŋ nʊakʊʊrı

gbaŋkʋ, dı ŋaaŋ sıı sıba garıkʋ ye ligi wo ba sʋŋanyile a keŋ tʋgı jinne. Garıkʋ ŋaaŋ vʋarı mıŋ dıı yi vuoŋ dı nagı ʋ gbaŋ a taası aŋaŋ Masia nyıına ma.
15 A keŋ tʋgı jinne ba keŋ karıŋ Mosisi mıraha, garıkʋ ŋaaŋ ligi ba sʋgıtı mıŋ.
16 Ama dıı yi vuoŋ dı yiŋŋi a dıı tı Yɔmʋtieŋ, garıkʋ ŋaaŋ vʋarı mıŋ.
17 Ta lele tı Yɔmʋtieŋ wo yine Halıkasıka, ta jigidieke tı Yɔmʋtieŋ Halıkasıka dı bene, dʋŋŋʋ berıŋ beri mıŋ.
18 Die wıa tınıŋ nıŋ garıkʋ ka bı ligi tı nine, ta tı mana dı yese tı Yɔmʋtieŋ dı yalla chuulikpeŋkpııŋ pam dene, ta a tarıga tı ta tı nıasa wa, ta tı chuuliŋ bı gʋta saŋŋa mana, ta chuuliku dı nyına wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ vuodieke dı yine Halıkasıka jigiŋ.

4

Nyindiekemba dı yalla nyʋarı ta bie kpaga ma dene

1 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa ʋ nagı tʋʋmaha gie a yı tı nuusi me, die wıa tı ka chıga ŋmaamıŋ.
2 Die wıa tı zeti lımıŋ ma tʋʋma aŋaŋ tʋmbıatı diekemba dı yalla viivi a kieŋ wo, ta tʋma ta ka lɔbıra vuosisi, ta tı ka tarıga Ŋmıŋ wıaha dı tı gaama vuosi, ama tı gbaŋ tı bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa ta mʋʋla ʋ wıaha yaalıŋ ma aŋaŋ wusie, dı vuoŋ da yallıma sʋŋanyilibıatı yaa gamma tı tʋʋma ma.
3 Die wıa, dıı yi Ŋmıŋ wʋvıınaha dı lɔbırı, dı lɔbırı wa vuodiekemba dı faasına bıa ta kpie jigiŋ nyıına ma mıŋ.
4 Ba ka yi Yisa yada dama Sitaani vuodieke tıŋgbaŋka gie vuosi dı jıanna ligi wo ba sʋŋanyile mıŋ. Wʋnıŋ ʋ ligine ba nine dı ba daa yesime chaaŋkʋ dı kenne ba jigiri. Chaaŋkʋ nyıŋ wa wʋvııŋ dieke dı dagına Masia chuuliŋ wa jigiŋ; wʋnıŋ ʋ yine Ŋmıŋ nıasıŋ dee dee.
5 Tı ka mʋʋla wıaha yaa gamma tı ma, ama tı mʋʋla yaa gamma Yisa Masia ma mıŋ, wʋnıŋ ʋ yine tı Yɔmʋtieŋ wo, ama ta daga dı tınıŋ tı yiwo ʋ tʋntʋntıŋ a yi nı, ʋ saaŋ wıa.
6 Ŋmıŋ die dı balı kʋrıŋ ma wa dı, "Chaanıŋ chaaŋ lımıŋ ma", wʋnıŋ ʋ vana chaaŋkʋ dı chaaŋ tı sʋgıtı ma, dı tı sımma ʋ chuulikpeŋkpııŋ dı sına die; kanıŋ chuulikpeŋkpııŋ chaannana Yisa Masia nine me.
7 Ama tınıŋ vuodiekemba dı yalla nyindiekemba dı yalla nyʋarı gie sıı sıba tɔgıŋ kpaga, dı a dagı dı hagırı dieke dı tıanna hagırıŋ mana yiwo Ŋmıŋ sııtı ama daa tınıŋ.
8 Tı die wahala pam saŋŋa mana, ama a ka nyaŋŋa tı; saŋŋa a taŋ tı ŋaaŋ ka sıba tı baaŋ yi die, ama tı ŋaaŋ yaa wa tama,
9 ba mugise tı mıŋ, ama Ŋmıŋ ka vasa tı, ba ŋaaŋ nagı tı taana ama ba ka bıagı kʋa tı.
10 Wıaha gie tı yesinene dagıya dı tı saaga saŋŋa mana mıŋ dı tı kpi kuŋ dieke chanchaaŋ Yisa dı kpine amʋ vuosi nan ye ta sımma dı tı yaa wa ʋ miivoli mi.
11 Tı yene bie tı mısı ma naa tı bie wo kuŋ nuusi me Yisa wıa, amʋ ʋ miivoli dieke dı benne tı nyıŋgbanıŋ dieke dı balla ka keŋ kpi wo keŋ nyıŋ yaalıŋ ma.
12 Naa dagıya dı kuŋ yigi wo tı nuusi a yallı, dı nınıŋ nı ye miivoli haalıŋ.
13 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "N yalla yada wıa maŋ balı wıa", tı gbaŋ tı yaa wa Halıkası dieke dı vana vuoke mi dı yi yada wa, die wıa tı gbaŋ dı yi yada ta bala naa.
14 Dama tı sıba dı Ŋmıŋ die sʋgırı wa tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia a nyıŋ kuŋ me, wʋnıŋ ʋ nan daansı sʋgırı tınıŋ aŋaŋ nınıŋ vuodiekemba dı dına Masia wa kuŋ me, a yaa tı keŋ ʋ jigiŋ.
15 Wıaha mana beri mıŋ dı a suŋŋi nı, dıı yi vuosi dı yie Ŋmıŋ zɔɔlınchıgılaha yada dı keŋ dala ta gʋta, aŋwaası dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ tuo a nyıŋ ba jigiŋ nan faası dala, amʋ ʋ nan ye jılıma.

Yada wıa

16 Naa wıa tı yaa wa tama ta gbalıga; aŋaŋ tı kʋrınnana ta tı nyıŋgbanıŋ dı gbalıga naa, ama Ŋmıŋ yıa tı haalıtı hagırıŋ daaŋ mana mıŋ.
17 Die wıa, wahala bıta dieke tı dinene ta kaaŋ yʋası wa, nan dı yaa sʋgıfıalı dieke dı dala ta wo kpatıŋ a yı tı, ta sʋgıfıalıkʋ nan tıaŋ wahalaka pam.
18 Dama tı baga ka bie nyindieke tı yesinene me, ama tı baga bie wo nyindieke tı kana ka yese me mıŋ. Jadieke tı yesinene kaaŋ yʋası ta tıaŋ ga, ama jadieke tı kana ka yese wo nıŋ nan dı beri yaa gamma haahuu.

5

1 Tı sıba a baarı dı nyıŋgbaŋ dieke tı yalla lele naa sıı sıba tı tıŋgbaŋka gie tigiŋ mıŋ, dıı yi a keŋ kpi, tı yaa wa tigi dieke Ŋmıŋ dı nan yı tı arızanna ma, daa vuota mına tigiri mi, ka nan dı beri yaa gamma haahuu.
2 Tı fɔbıla mıŋ aŋaŋ tı nyıŋgbaŋka gie, ta chıısa daa dieke Ŋmıŋ dı balla ʋ wuri tı tıŋgbaŋka gie nyıŋgbaŋka ta yı tı arızanna ma nyıŋgbanıŋ.
3 Dama tı keŋ ye tı nyıŋgbaŋ haalıkʋ tı haalıtı kaaŋ wɔŋ a waarı jigiberisikiŋ.

4 Ama tı haalıtı dı yene suu nyıŋgbaŋka
gie me wo, tı ŋmuuse mıŋ. Daa tı ka bı
yaala nyıŋgbaŋka gie beriŋ, ama tı yaala
arızanna nyıŋgbaŋka mıŋ, dı dınıŋ daarı
mi miivolike nan keŋ nyii kuŋ aŋ a kpatı.
5 Ŋmıŋ yine vuodieke dı wʋnsına tı ta
vaa tı yi siri yaa gamma tarıgıkʋ wıa, ta yı
tı ʋ Halıkasıka aŋ ka daga dı ʋ nan keŋ yi
wudieke ʋ balla dı ʋ nan keŋ yiwo mana.
6 Die wıa, tı yallı wa kpaadensiŋ saŋŋa
mana mıŋ, ta tı wɔŋ sıba dı dıı yi tı haalıtı
dı bie tıŋgbaŋka gie nyıŋgbanıŋ ma, tı wo
tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ,
7 dama tı dıa yada sieŋ mıŋ daa jadieke
tı nine dı yesinene.
8 Tı yallı wa kpaadensiŋ sıba a wone balı
wa, dama dı mʋ dı tı vaa nyıŋgbaŋka gie
ta ga tı Yɔmʋtieŋ jigiŋ.
9 Die wıa, dıı yi tı bie tıŋgbaŋka gie me
yaa tı keŋ bie ʋ jigiŋ, wudieke tı faasına
yaala yiwo dı tı fıalıma ʋ sʋŋ.
10 Dama tı mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma
Masia nıŋŋa sarıya diile daraaŋ, aŋ vuoŋ
mana nan keŋ tuo ʋ tune sıba ʋ tʋʋma dı
sına dene tıŋgbaŋka gie me, ka vıına yaa
dı ka vıına dı mʋ wa dı tieŋ.

Tı tarıgına a yi Ŋmıŋ zʋalıŋ Masia wıa dene

11 Tı chıgınana Ŋmıŋ dene wo, die wıa tı
kpaŋŋısa vuosi dı ba yiŋŋi keŋ ʋ jigiŋ. Tı
beriŋ dʋa wa yaalıŋ ma mıŋ a yı Ŋmıŋ, ta
n gbaŋ dı yaa tama dı ka bı dʋa wa yaalıŋ
ma a yı nı.
12 Tı ka bı kuule nı jigiŋ, ama tı yaala tı
yı nı sieŋ mıŋ aŋ nı bıagı a nıgı nı nyʋa
tı wıa, amʋ nı nan bıagı a yaa wııŋ dı nı
yiŋŋi balı vuodiekemba dı kuulinene yaa
gamma wudieke ba yene vuota dı yinene,
ama ta da wudieke dı benne ʋ sʋŋ ma.
13 Dıı yi tı juo yııŋyaatı, dı yiwo Ŋmıŋ
wıa, ta dıı yi ta tı bie tı sʋŋanyile me, dı
yiwo nı wıa.
14 Masia choti pɔgılına tı; tı wana sıba
dı vuobalımıŋ die tuo vuoŋ mana kuŋ a
kpi wo, dı dagıya dı vuoŋ mana kpiye mıŋ
aŋaŋ wa.
15 Wʋnıŋ die ʋ tuone vuoŋ mana kuŋ a
kpi dı vuodiekemba dı yene bie ba miivoli
me daa bemme a yıma ba gbaŋ ama ba
bemme a yı wʋnıŋ vuodieke die dı tuone
ba kuŋ a kpi wo, ta bı hagı kumbu me wo.
16 Die wıa, tı ka bı daansa vuota
sʋŋanyile dı sına die ta die vuosi sarıya;
die tı daansı wa Masia aŋaŋ vuota
sʋŋanyile dı sına dene ta dii ʋ sarıya, ama
lele tı ka bı daansa dene.
17 Die wıa, dıı yi vuoŋ dı taası aŋaŋ Ma-
sia die vuoke yiwo vuohaalʋ, ʋ berikʋʋrı
gaya mıŋ ta berihaalıŋ dı keŋ ʋ jigiŋ.
18 Naa mana nyıŋ wa Ŋmıŋ jigiŋ. Wʋnıŋ
ʋ tarıgına tı Masia wıa, dı tı daa bı yi ʋ
dataası, ama ta yi ʋ zʋalıŋ, ta bı yı tı ʋ
tʋʋma dı tı vaa vuosi gbaŋ yi ʋ zʋalıŋ.
19 Naa dagıya dı Masia die dı kpine wo
die yına Ŋmıŋ sieŋ dı ʋ yi tıŋgbaŋka gie
vuosi ʋ zʋalıŋ, ta nagı ba tʋmbıatı a chaa
ba, ama ta nagı ʋ wʋvıına dieke dı dagına
ba ʋ yine be ʋ zʋalıŋ dene, a yi tı nuusi
me.
20 Die wıa tı yiwo Masia tʋntʋntıŋ ta
Ŋmıŋ dı vana tı wasa vuosi. Masia naŋ
ma tı zie ta jʋʋsa nı dı nı saagı ta yi Ŋmıŋ
zʋalıŋ.
21 Dama tı wıa ta Ŋmıŋ dı yi Masia,
vuodieke dı kana ka yi bıaŋ, dı zie
tınıŋ tʋmbıatıtieliŋ jigizielikiŋ ta chii tı
tʋntʋmbıatı amʋ tı nan yi vuovıına Ŋmıŋ
jigiŋ wʋnıŋ Masia wıa.

6

1 Die wıa, tınıŋ vuodiekemba dı tʋnnana
Ŋmıŋ tʋʋmaha ʋ suŋŋiŋ wıa naa, n jʋʋsa
nı dı nı daa vaa ʋ zɔɔlınchıgılaha yi yɔrı.
2 Dama Ŋmıŋ baarı dı:
“Die saŋŋa dı tʋgına dı n chıgı nı zɔɔlıŋ,
die n wʋŋ nı jʋʋsıŋ mıŋ;
ta saŋŋa dı tʋgına dı n gbatı nı a taaŋ wa,
die n gbatı nı mıŋ.”
Nı wʋmma! Saŋka keŋye mıŋ dı Ŋmıŋ
chıgı nı zɔɔlıŋ. Daarı gie nı baa nı ye
gbatıtaanıŋ.
3 Tınıŋ nıŋ tı ka yie wudieke dı baaŋ
kagı vuoŋ Yisa Masia sieku me, amʋ vuoŋ
keŋ baarı dı tı tʋʋmaha ka vıına.
4 Ama tı beriŋ dagıya dı tı seŋ yiwo
Ŋmıŋ tʋntʋntıŋ, dama tı yese wahala,
aŋaŋ mugisiŋ, aŋaŋ wıa, ama tı dii suguru
a mana ma mıŋ.
5 Vuosi die tıba tı aŋaŋ kpaasa, ta naga
tı a yie dansarıka juoŋ me, ta tı wıa
kpıkpaaŋ dı ŋaaŋ lagısa a yaa watı, ta tı bı
tʋma tʋʋmaha a gbalıgı, ta ka gʋʋra yuŋ a
taŋ, ta ka die saŋŋa a taŋ gbaŋ.
6 Tı yiwo sʋgıyıalıntieliŋ, ta sıba Ŋmıŋ
wıaha, ta yaa suguru aŋaŋ burichini ta
suuli aŋaŋ Ŋmıŋ Halıkasıka ta cho vuosi
aŋaŋ wusie,
7 ta bala ba Ŋmıŋ wudieke dı yine
wusie wo, ta yallı wʋnıŋ Ŋmıŋ hagırıbʋ,
ta bı yaa chaanıŋ beri dieke dı yine tı
dembisiŋaŋ jaaŋ tı yaa waga ta bı yaa
gbarı tı gbaŋ.
8 Ta vuosi bataŋ dı yıa tı jılıma ta bataŋ
dıaŋ zıa tı, ta bataŋ dı chʋʋsa tı saara, ta
bataŋ dıaŋ dı bıra tı. Bataŋ dıa gaama
vuosi ama ta tı bala wusie.
9 Tı wo saaŋ vuota jigiŋ, ama ta yaa saaŋ
Ŋmıŋ jigiŋ, ta vuosi dı yile dı tı baa tı kpi
mıŋ ama ta tı ko bie tı mısı ma, ta nıga tı
pam ama tı ka kpiye;
10 ta tı sʋgıchʋʋsıŋ nıŋ tı ŋaaŋ yaa
wa sʋgıfıalıŋ saŋŋa mana. Tı yiwo

zɔɔlɪntieliŋ ama ta yi vuosi dɪ bɪrɪŋ nyin-
titieliŋ Ɲmɪŋ jigiŋ; ta wo nyinti ama ta sɪɪ
nyinti mana.
11 Tɪ zʊalɪŋ Korinti vuosi, tɪ wɔŋ balɪ nɪ
tɪ sʊŋ wɪa mana a yɪ nɪ, tɪ cho nɪ pam.
12 Daa tɪnɪŋ tɪ zetine dɪ tɪ kaaŋ cho nɪ,
ama dɪ yiwo nɪnɪŋ nɪ zetine dɪ nɪ kaaŋ dɪ
cho tɪ.
13 Lele n wa bala a yɪa nɪ sɪba nɪ yiwo n
ballɪ: nɪ cho tɪ aŋaŋ nɪ sʊgɪtɪ mana sɪba tɪ
chone nɪ dene wo.

Nɪ sɪmma vuodiekemba dɪ kana ka yi Masia yada wa wɪa

14 Nɪ daa yi jabalɪmɪŋ aŋaŋ
vuodiekemba dɪ kana ka yi Masia yada!
Vuovɪɪnʊ aŋaŋ vuobɪaŋ nan bɪagɪ yi
nʊabalɪmɪŋ? Ta chaanɪŋ aŋaŋ lɪmɪŋ nan
bɪagɪ bie aŋaŋ taŋ?
15 Masia aŋaŋ Sitaani nan bɪagɪ yi
nʊabalɪmɪŋ? Vuodieke dɪ yine Masia
dɪdɪɪsɪrʊ aŋaŋ vuodieke dɪ kana ka yi
Masia dɪdɪɪsɪrʊ nan bɪagɪ yi nʊabalɪmɪŋ?
16 Bugile nan bɪagɪ bie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ
me? Tɪnɪŋ tɪ yine Nabidie Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
juoku, dama tɪnɪŋ die Ɲmɪŋ die baarɪ dɪ:
"Manɪŋ aŋaŋ n vuosi nan lagɪŋ a beri
ta n nan dɪ bie aŋaŋ ba;
n nan dɪ yi ba Ɲmɪŋ,
ta ba dɪaŋ dɪ yi n vuosi."
17 Die wɪa ta Ɲmɪŋ dɪ bɪ baarɪ dɪ,
"Nɪ vʊarɪ nɪ gbaŋ,
a nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie vuosi sʊnsʊŋ,
ta vaa bɪaŋ mana yiile,
ta n nan tuo nɪ.
18 N nan yi nɪ Chɔɔŋ,
ta nɪ yi n nahaalɪŋ aŋaŋ n hɔgʊlɪasɪ.
Manɪŋ Hagɪrɪtieŋ Ɲmɪŋ bala naa."

7

1 N nɪmballɪ, tɪ yene nʊaha gie a nyɪŋ
Ɲmɪŋ jigiŋ naa wɪa, nɪ vaa tɪ vʊarɪ tɪ gbaŋ
a nyɪŋ jadieke nɪŋ mana dɪ nan bɪagɪ a yi
tɪ nyɪŋgbanɪŋ aŋaŋ sʊgɪtɪ dɪgɪntɪ, ama ta
chɪgɪma Ɲmɪŋ, ta yi sʊgɪyɪalɪntieliŋ aŋaŋ
wusie.

Pɔɔli sʊgɪfɪalɪŋ wɪa

2 Nɪ yuori nɪ sʊgɪtɪ a yɪ tɪ. Tɪ ye ka yi nɪ
wʊnyɪ mana bɪaŋ, yaa a yi wɪɪŋ a chʊʊsɪ
nɪ wʊnyɪ, yaa a nyɪrɪ vuoŋ.
3 N ka bala naa dɪ n galɪŋ nɪ. Dama die
n wɔŋ balɪ nɪ mɪŋ dɪ tɪ faasɪ cho nɪ pam.
Dɪɪ yi tɪ kpi yaa tɪ bie tɪ mɪsɪ ma, tɪ nan dɪ
beri aŋaŋ nɪ.
4 N yaa wa tama pam nɪ ma, ta nɪga
nyʊʊŋ nɪ wɪa. Nɪ kpaŋŋɪsɪ mɪŋ pam, ta
tɪ wahala diile me mana ama n yaa wa
sʊgɪfɪalɪŋ pam mɪŋ.
5 Die tɪ kenne a tʊgɪ Masedonia tɪŋgbaŋ
ma wa, die tɪ ka bɪagɪ voosi. Die tɪ ye
mugisiŋ pam a nyɪŋ lʊga mana; vuosi die
waga aŋaŋ tɪ Ɲmɪŋ wɪaha gie wɪa; ta tɪ
sʊgɪtɪ dɪ suuli aŋaŋ ŋmaamɪŋ.
6 Ama Ɲmɪŋ vuodieke dɪ kpaŋŋɪsɪnana
vuodiekemba sʊŋ dɪ chʊʊsɪna wa die vaa
Tatusi dɪ keŋ tɪ jigiŋ a keŋ a kpaŋŋɪsɪ tɪ.
7 Daa ʊ keŋku nyɪɪna ma die kpaŋŋɪsɪna
tɪ, ama die ʊ bɪna a balɪ tɪ nɪ kpaŋŋɪsɪna
wa dene wo. Ta balɪ tɪ nɪ bɪna faasɪ
yaala nɪ ye mɪŋ dene, dɪ nɪ faasɪ yaa wa
sʊgɪchʊʊsɪŋ nɪ tʊmbɪatɪ wɪa, ta bɪ balɪ nɪ
nine dɪ ŋmɪntɪ dene dɪ nɪ tuo n nʊarɪ, naa
die vaa n sʊŋ dɪ faasɪ fɪalɪ.

8 Dɪɪ yi gbaŋ dieke die n maagɪna a yɪ
nɪ wa dɪ yi nɪ yaa sʊgɪchʊʊsɪŋ, ama n
sʊŋ ka chʊʊsɪya n maagɪna ka. Die n yaa
sʊgɪchʊʊsɪŋ bɪta die n mɪŋŋɪna dɪ ka vaa
nɪ sʊŋ dɪ chʊʊsɪŋ saŋŋa bɪta wa.
9 Ama lele n yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ, daa
n yine nɪ sʊŋ dɪ chʊʊsɪ wɪa, ama
nɪ sʊgɪchʊʊsɪkʊ dɪ vana nɪ vaa nɪ
tʊntʊmbɪatɪ wɪa. Ɲmɪŋ die vaa nɪ ye
sʊgɪchʊʊsɪŋ nɪ tʊmbɪatɪ wɪa, die dɪ yine
kanɪŋ gbaŋkʊ dɪ yaa nyʊarɪ a yɪ nɪ.
10 Dama dɪɪ yi Ɲmɪŋ dɪ yi vuoŋ dɪ
yaa sʊgɪchʊʊsɪŋ ʊ tʊmbɪatɪ wɪa, kanɪŋ
sʊgɪchʊʊsɪkʊ mi nan yi ʊ vaa ʊ tʊmbɪatɪ
ta ye gbatɪtaanɪŋ, ta kaaŋ chʊʊsɪ ʊ sʊŋ
bɪbra; ama tɪŋgbaŋka gie sʊgɪchʊʊsɪŋ nɪŋ
yaa kuŋ kieŋ.
11 Ɲmɪŋ dɪ vana nɪ sʊŋ dɪ chʊʊsɪ wa, nɪ
gbaŋ nɪ ye ka yɪna nɪ nyʊarɪ; nɪ baga bie
Ɲmɪŋ wɪa ma, ta nɪ bɪ faasɪ yaala nɪ dagɪ
dɪ nɪ wo bɪaŋ; ta nɪ sɪnyɪɪrɪŋ dɪ hagɪ aŋaŋ
bɪaŋ, ta bɪ chɪga Ɲmɪŋ; nɪ bɪ yaala nɪ ye
mɪŋ; nɪ yaala nɪ yi choti; nɪ wɔŋ yi lagɪ a
datɪ vuodieke dɪ yine bɪabʊ tɪbɪŋ mɪŋ. Nɪ
yine naa wa wɪa, ka seŋ dagɪ dɪ nɪ wo bɪaŋ
wɪɪrɪ ma.

12 Die wɪa, daa vuodieke dɪ yine bɪabʊ
wɪa die maŋ maagɪ gbaŋkʊ mi yaa
vuodieke ʊ yine bɪabʊ. Ama die n maagɪ
ka mɪŋ dɪ nɪ sɪba Ɲmɪŋ jigiŋ nɪ baga die
dɪ bemme tɪ ma dene.
13 Lele nɪŋ tɪ sʊgɪchʊʊsɪŋ kpatɪya mɪŋ.

Ta die tɪ bɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam dama
die nɪ vaa Tatusi sʊŋ dɪ dʊa ta die yiwo
sʊgɪfɪalɪŋ pam, die wɪa tɪ gbaŋ tɪ yaa
sʊgɪfɪalɪŋ.
14 Die n wɔŋ bɪrɪ nɪ mɪŋ a yɪ wa ta nɪ
ka vaa maŋ dii viivi. Die tɪ ŋaana bala nɪ
wudieke wo yiwo wusie. Die gbaŋ gbaŋ
wudieke tɪ bala a yɪ Tatusi yaa gamma nɪ
ma wa dɪ keŋ yi wusie.
15 Die wɪa ʊ keŋ tɪɪnsɪ nɪ tuone wo
chaantɪ dene aŋaŋ jɪlɪma, ta tuo wudieke
ʊ bala nɪ wa aŋaŋ jɪlɪma dene ʊ ŋaaŋ faasɪ
cho nɪ mɪŋ.
16 N yaa wa sʊgɪfɪalɪŋ pam dɪ n nan
bɪagɪ nagɪ n tama a yi nɪ ma.

8

Yisa dıdıısırıŋ piini wıa

1 Tı nımballı, tı yaala nı sımma Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla dı vana Yisa dıdıısırıba dı
benne Masedonia tıŋgbaŋ ma dı yine
wudieke.
2 Die ba ye wahala aŋaŋ mugisiŋ aŋaŋ
zɔɔlıŋ pam, ama die mana yɔrı, die ba yaa
wa sʊgıfıalıŋ pam ta dagı burichini ta yi
Ɲmıŋ piini pam.
3 N nan bıagı dii ba siara dı ba yıya mıŋ
a tʊgı ba hagırıŋ nʊaŋ, die ba yı a tıaŋ ba
tınna mʊ ba yı dene gbaŋ. Die dı yiwo ba
dʊŋŋʊ ba yıa,
4 ta die faası jʊʊsı tı mıŋ, dı tı yı ba
sieŋ aŋ ba suŋŋime Ɲmıŋ vuodiekemba dı
benne Judia tıŋgbaŋ ma.
5 Die ba yi a tıaŋ tı tıŋ nan yile dı ba nan
yi dene wo. Die ba wolıŋ nagı wa ba gbaŋ
a yı tı Yɔmʊtieŋ, ka kʊaŋ chaaŋ ba nagı ba
gbaŋ a yı tı, sıba Ɲmıŋ dı yaalınana dene
wo.
6 Die Tatusi die yine vuodieke dı yine nı
piili tʊʊmaha, die wıa tı jʊʊsı wa mıŋ dı ʊ
suŋŋi nı aŋ nı kpatı nı choti tʊŋ vııŋ dieke
nı piiline wo.
7 Sıba nı yine Yisa yada, ta mıŋŋı yie
jaaŋ mana vıınıŋ vıınıŋ wa, ta sıba ʊ wıa
vıınıŋ, ta bıagı bala taŋ ʊ wıaha, ta dı wa
aŋaŋ nıŋŋmına, ta bı cho tı dene wo, tı
yaala nı yime tʊnvıınaha mi gbaŋ dene
aŋaŋ nıŋŋmına.
8 Wudieke n bala nı naa ka yi mugisiŋ
dı nı yime, n wɔŋ balı nı mıŋ Ɲmıŋ vuosi
bataŋ nine dı ŋmıntı dene dı ba yı piini,
dı nı yi aŋ n ye nı senne cho be dene.
9 Nı sıba tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
zɔɔlınchıgıla dı sına dene. Die ʊ yiwo
nyintitieŋ, ama nı wıa die ʊ bırıŋ wa
zɔɔlıntieŋ, ʊ bırına zɔɔlıntieŋ amʊ nı nan
bırıŋ nyintitieliŋ.
10 Kpaaŋ dieke n yaala dı n yı nı wʊnna:
Die bını ma, die nı yine vuodiekemba
die dı wolinne yaala nı yı piinike, ta yi
vuodiekemba dı wolinne a yı. Nı kpaŋŋı
nı gbaŋ a tʊŋ ka a kpatı.
11 Nı nine die ŋmıntıya mıŋ aŋaŋ piinike
yıla. Die wıa nı vaa nı nine bı ŋmıntı aŋ
nı yı kpatı, nı yıma sıba nı baaŋ bıagı a
yı dene.
12 Dıı yi vuoŋ dı yaala ʊ yı Ɲmıŋ piini, ta
yı ʊ yalla dene, Ɲmıŋ nan tuoke. Ɲmıŋ ka
yaala vuoŋ yı wa piini a tıaŋ ʊ yalla dene.
13 N ka yaala nı yıma nı chanchaalıŋ ta
dime wahala ka ma. N yaala nı mʊʊma
taŋ.
14 Wudieke n balala wʊnna: Sıba nı
yalla pam lele gie wo, dı vıına dı nı suŋŋi
wo vuodiekemba dı wone wo, ta dıı yi nı
keŋ wo saŋŋa dieke, ama ta ba yallı pam,
ba nan suŋŋi yı nı gbaŋ. Naa nan vaa nı
mʊ taŋ,
15 sıba dı maagına Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dene wo dı, "Vuodiekemba die dı lagısına
maana pam wa die dı ka dii ta tıala, ta
vuodiekemba dıaŋ die dı kana ka lagısına
pam wa, die ka waarı jaaŋ."

Tatusi aŋaŋ ʊ zʊalıŋ wıa

16 Tı bıra Ɲmıŋ aŋaŋ ʊ ŋaana yi Tatusi
baga dı bie nı ma sıba tı baga dı benne nı
ma dene wo.
17 Die tı jʊʊsına Tatusi dı ʊ kaagı nı wa,
die ʊ saagıya mıŋ, ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yine
nıŋŋmına dı ʊ keŋ nı jigiŋ; ʊ kieŋ mıŋ
aŋaŋ ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ choti.
18 Tı nan vaa tı nımballı wʊnyı aŋaŋ
wa keŋ nı jigiŋ. Tı nımbʊa wa gie dı
mʊʊlınana Masia wʊvıınaha dene wıa die
wıa vana Masia dıdıısırıba mana dı bıra
wa.
19 A bı gʊtı, Yisa dıdıısırıba mana
vʊarına wa dı ʊ beeli tı aŋ tı nagı piinisisi
a ga suŋŋi Ɲmıŋ vuosi dı yine zɔɔlıntielibe
ta bie Judia tıŋgbaŋ ma. Naa nan kɔtı tı
Yɔmʊtieŋ saaŋ, ta bı dagı dı tı faası yaala
tı suŋŋime tı chanchaalıŋ dene.
20 Tı nan nagı ligirehe pam a ga suŋŋi be,
tı yaala wııŋ mana tʊgısı mıŋ amʊ vuoŋ
kaaŋ ye sieŋ a balı a chʊʊsı tı saaŋ yaa
gamma tı pɔgılına ligirikpıımaha gie dene
wo.
21 Tı yaala tı yiwo wudieke dı mʊna
Ɲmıŋ aŋaŋ vuota nıŋŋa mıŋ.
22 Tı nan bı vaa tı nımbʊa wʊnyı gʊtı ʊ
ma a keŋ nı jigiŋ. Saŋŋa mana tı yese tı
nımbʊa wa beriŋ dı sına dene, ta sıba a
baarı ʊ nine ŋmıntıya mıŋ dı ʊ tʊŋ Ɲmıŋ
tʊʊmaha. Ta lele ʊ yalla tama pam nı ma
wa wıa, ʊ nine dı faası ŋmıntı dı ʊ suŋŋi
nı.
23 Tatusi nıŋ, ʊ yiwo n tʊntʊŋ chanchaaŋ
ta gʊta suŋŋe mıŋ maŋ suŋŋe nı. Ta tı
nımballı diekemba dı kenne aŋaŋ Tatusi
wa nıŋ ba zene Masia dıdıısırıba naŋ ma,
ta ba beriŋ dı vasa vuosi dı bıra Masia
saaŋ.
24 Nı dagıma tı nımballı mi nı choti amʊ
Masia dıdıısırıba mana nan dı sıba dı tı
yaa wusie tı nıgına nyʊʊŋ yaa gamma nı
ma wa.

9

Taŋ suŋŋiŋ wıa

1 Dı ka bı yi talası dı n maagı gbanıŋ a
balı nı yaa gamma Ɲmıŋ vuosisi dı bene
Judia tıŋgbaŋ ma wa suŋŋiŋ wıa.
2 N wɔŋ sıba a baarı nı yiwo nıŋŋmına
dı nı suŋŋi, ta nı wıa maŋ kuule a yıa
Masedonia tıŋgbaŋ vuosisi, ta balı ba
dı bıŋ ma mana nınıŋ Masia dıdıısırı
diekemba dı benne Akaya tıŋgbaŋ ma dı

yi siri dı nı suŋŋi be. Nı yalla chotike mi
dı nı suŋŋi wo wıa, Masedonia vuosi jusu
gbaŋ yiwo siri dı ba nan dı suŋŋe.
3 Die wıa n tʋma tı nımballı gie nı jigiŋ
amʋ nı nan yi siri aŋaŋ nı suŋŋiŋ aŋ n
kuuline dene yaa gamma nı ma wa kaaŋ
yi yɔrı.
4 Dı daa die, dıı yi Masedonia tıŋgbaŋ
vuosi dı dı n kʋaŋ a keŋ nı jigiŋ, ta nı ka
yi siri, tı nan dii viivi, dama die tı bırı nı
ba jigiŋ mıŋ.
5 Die wıa, maŋ yile dı dı vıına n tʋŋ tı
nımballı gie aŋ ba woliŋ keŋ n ma ta suŋŋi
nı aŋ nı lagısı piini dieke nı yine nʋaŋ dı
nı nan yı wa. Amʋ maŋ keŋ keŋ a nan yi
siri aŋ ka dagı dı nı yı wa aŋaŋ nı gbaŋ
gbaŋ nı choti, daa vuoŋ mugisine nı.
6 Nı tıınsı balıkʋ gie: vuodieke dı bʋrına
bıta nan gobi bıta, ta vuodieke dıaŋ dı
bʋrına pam nan gobi pam.
7 Vuoŋ mana yı ʋ sanna ʋ sʋŋ ma dı ʋ
nan yı dene, ta daa yı aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ
yaa mugisiŋ, dama Ŋmıŋ yaala vuodieke
dı yınana piini aŋaŋ sʋgıfıalıŋ mıŋ.
8 Ŋmıŋ nan bıagı yı nı jaaŋ mana
ta nı kaaŋ waarı jaaŋ. Nı nan dı
yallı nyindiekemba mana nı yaalala saŋŋa
mana, ta nan ye a tıaŋ nı yaalala dene,
ta nı nan bıagı a suŋŋe vuodiekemba dı
wone,
9 sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʋ
sʋŋ dene wo dı, “Vuodieke nuuŋ dı
tıırınana a yıa zɔɔlıntieliŋ, ʋ burichini wo
kpatıŋ.”
10 Ŋmıŋ vuodieke dı yınana kpaarʋ
nyımbʋrıkaha, ta yıa wa vuoŋ mana
nyindiikehe, wʋnıŋ ʋ nan yı nı jaaŋ mana
nı yaalala aŋ a dalıma, ta nı nan faası a
suŋŋe vuosi.
11 Ʊ nan vaa nı yallıma nyinti pam
saŋŋa mana, amʋ nı nan bıagı suŋŋe
vuosi saŋŋa mana, amʋ vuosi pam nan
bırı Ŋmıŋ yaa gamma nı piini dieke ba
tuone a nyıŋ tı jigiri.
12 Dıı yi nı suŋŋe Ŋmıŋ vuosi a yıa ba
jadieke ba wone, naa nan vaa vuosi pam
bırı Ŋmıŋ.
13 Dıı yi nı suŋŋe be, die nan dagı ba dı
nı seŋ a tuo Masia wʋvıınaha mıŋ ta dı ha,
ta vuosi pam bırı Ŋmıŋ die wıa ta bı bırı
wa aŋaŋ nı suŋŋine be aŋaŋ vuoŋ mana
dene wo.
14 Die wıa ba keŋ jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa nı, ba
nan jʋʋsı aŋaŋ choti, dama ba ye dı Ŋmıŋ
bie nı sʋgıtı ma pam ta suŋŋe nı pam.
15 Nı vaa tı waası Ŋmıŋ, dama wʋnıŋ
ʋ yına tı ʋ Bʋadembiŋ vuodieke dı tıanna
piini mana.

10

Pɔɔli die dı wagına ʋ tʋʋmaha wıa

1 Nı bataŋ baarı dı dıı yi maŋ bie nı
jigiŋ, n wo sikimiŋ, ama maŋ keŋ a ga
jigaası n yaa wa sikimiŋ. Manıŋ Pɔɔli
gbaŋ gbaŋ n jʋʋsa nı Yisa Masia vuodieke
die dı benne sɔmm ta yaa suguru wo saaŋ
ma.
2 Nı da vaa n tʋama a yı nı dıı yi maŋ
keŋ keŋ nı jigiŋ; dama n sıba a baarı maŋ
keŋ keŋ n nan datı vuodiekemba dı balala
dı tı dıwa wudieke tıŋgbaŋka gie vuosisi
dı dınana wa tıba.
3 Dı yiwo wusie dı tı yiwo vuota, ama
tı ka waga waagı dieke dı sına sıba vuota
waagıŋ,
4 die wıa tı ka naga vuota hagırıŋ a waga
die waagıŋ, ama tı naga Ŋmıŋ hagırı dieke
dı nan chʋʋsı Sitaani hagırıŋ mana wa a
waga. Tı bala a nyaŋŋa vuodiekemba dı
kana ka tuose Ŋmıŋ wıaha,
5 ta nyaŋŋa yıaŋ dieke vuosi bataŋ dı
yilinene dı ba yallı ta yaa kalinbaani aŋaŋ
nınhagırıŋ ka ma, amʋ vuosi kaaŋ dı sıba
Ŋmıŋ, dı tı vaa vuoŋ mana sʋŋanyile
saagı a yı Masia.
6 Tı tıŋ sıba dı nı saagı a tuo Masia nʋaŋ
a kpatı, tı tıŋ nan yi siri dı tı datı vuodieke
nıŋ mana dı zetine ʋ nʋarı tıbıŋ.
7 Nınıŋ nı daansa vuota nine me nyıına
ma. Dıı yi vuoŋ dı bie giena a baarı dı ʋ
yiwo Masia sıtı, dı tieŋ sımma dı tı gbaŋ
tı yiwo Masia sıtı sıba ʋ yine die wo.
8 N ka chıga viivi dıı yi maŋ kuule pam
yaa gamma tı Yɔmʋtieŋ dı yına tı yiko
dieke wo. Ʊ yı tı mıŋ dı tı nagı a suŋŋi
nı daa tı nagı a chʋʋsı nı.
9 N ka yaala nı yilime dı n yaala
ŋmaamıŋ yigi nı aŋaŋ n gbaŋtıtı n
maagınana a yıa nı wa.
10 Vuoŋ nan baarı dı, “Pɔɔli gbaŋtıtı
paalı tʋa mıŋ, ama ʋ keŋ bie tı jigiŋ nıŋ
ʋ ŋaŋ wo hagırıŋ ta ʋ wʋbalıka dıaŋ dı yi
yɔrı.”
11 N yaala banıŋ vuosi mi sımma dı jaaŋ
ka puo wudieke tı maagınana tı gbaŋtı ma
wa dıı yi tı wo nı jigiŋ aŋaŋ wudieke tı
bala tı yi dıı yi tı bie nı jigiŋ.
12 Wusie, tı ka wɔŋ yaala tı nagı tı gbaŋ
a magısı aŋaŋ vuodiekemba dı kɔtına ba
gbaŋ ŋmıŋsikpeku. Ba wo yıaŋ, dama
ba naga ba gbaŋ a magısa aŋaŋ ba chan-
chaalıŋ beriŋ dı sına die.
13 Tınıŋ tı kaaŋ kuule yaa gamma
jadieke tı kana ka mʋ dı tı kuulime, ama
tı nan kuuli yaa gamma tʋŋ dieke Ŋmıŋ dı
nagına a yı tı dı tı tʋŋ wa ma. Tı bala nı
Ŋmıŋ wıaha yiwo tʋʋmaha a taŋ.
14 Nı benne buuŋbu mi wo wıa, die tı
ka garısı buuŋbu die tı kenne aŋaŋ Masia
wʋvıınaha a balı a yı.
15 Tı ka kuule aŋaŋ wudiekemba vuo-
gaası dı yine a tıaŋ tı buuŋbu a daga sıba
tı gbaŋ gbaŋ tı yine he. Ama tı yaa tama

dı nı yada nan gʊtı pam, aŋ nı suŋŋi tı aŋ tı faası tʊŋ Ŋmıŋ tʊʊmaha nı jigiŋ sıba ʊ nagına a yı tı dı tı tʊmma dene wo,
16 amʊ tı nan bıagı ga tıŋgbaŋısı diekemba dı benne nı nıŋŋa wa a ga mʊʊlı Masia wʊvıınaha mi. Tı kaaŋ ga jigidieke vuogaaŋ dı wone a tʊŋ, tı ka yaala tı kuuli vuogaaŋ tʊʊma wıa.
17 Sıba dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yaalınana dı ʊ kuuli, kuuli yaa gamma wudieke Ŋmıŋ dı yine.”
18 Dama vuodieke dı bırınana ʊ gbaŋ ka dagı dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ, ama tı Yɔmʊtieŋ dı bırına vuodieke, die dagına dı Ŋmıŋ nine suuli wo mıŋ.

11

Yaa gamma Pɔɔli aŋaŋ ŋmınchıbısı tʊntʊntıba wıa

1 Maŋ bala gaatıŋ wʊbalıka, nı dii suguru aŋaŋ mıŋ.
2 N sʊŋ bie nı ma pam sıba Ŋmıŋ sʊŋ dı bene nı ma dene wo. Nı sıı sıba hɔgʊlıa dieke dı kana ka sıba dembiŋ maŋ yaala n nagı a yı Masia aŋ nı dıa wʊnıŋ ʊ nyıına.
3 Ŋmaamıŋ yallı mıŋ mıŋ nı wıa dı vuoŋ nan keŋ a gaaŋ nı sıba Sitaani die dı gaana Evi dene wo aŋaŋ ʊ yıaŋ, aŋ nı kaaŋ bı dı Masia aŋaŋ sʊgıyıalıŋ aŋaŋ wusie.
4 Dama dıı yi vuogaaŋ dı keŋ a mʊʊla Yisa gaaŋ wıa a yıa nı, ta ka mʊʊla Yisa dieke wıa die tı wone a mʊʊlı a yı nı wa, ta nı tuose haalıgaaŋ dagıŋ aŋaŋ wʊvııŋ gaaŋ dagıŋ ta a ka yi Ŋmıŋ Haalı dieke aŋaŋ wʊvııŋ dieke die nı tuone a nyıŋ tı jigiri, die nıŋ nı saagı a yı wa mıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ dene.
5 N ka yile dı vuodiekemba dı gaana nı dı ba yiwo Yisa tʊntʊntıba naa, yiwo Yisa tʊntʊntıba a tıaŋ mıŋ.
6 Dı nan bıagı yi dı n ka bıagı bala vıınıŋ, ama n sıba Ŋmıŋ wıaha vıınıŋ ta saŋŋa mana tı ŋaaŋ yuori daga nı mıŋ.
7 Die n ka tuo jaaŋ a nyıŋ nı jigiŋ saŋŋa dieke die n mʊʊlına Ŋmıŋ wʊvıınaha a yı nı wa. Ta bı sʊʊŋ n gbaŋ tıŋgbaŋ dı n kɔtı nı, die n yiwo bıaŋ n yine naa wa?
8 Die n bala nı Ŋmıŋ wʊbalıkaha, die n tuose suŋŋiŋ a nyına Masia dıdıısırı gaası jigiŋ aŋ ka sıı sıba n gaara ba nyinti mıŋ, amʊ n nan bıagı a suŋŋi nı aŋaŋ Ŋmıŋ wıaha.
9 Ta die n benne nı jigiri die n ka mugisi nı dı nı yı mıŋ jaaŋ, tı nımballı diekemba die dı nyınna Masedonia tıŋgbaŋ a keŋ wo, die yalla jadieke nıŋ mana n yaalala a keŋ a yı mıŋ. Die n kana ka mugisi nı wo, die gbaŋ gbaŋ n kaaŋ mugisi nı yaa gamma.
10 Wusie maŋ bala naa Masia saaŋ ma, dı vuoŋ wori Akaya tıŋgbaŋ lʊga mana a baaŋ bıagı balı dı n vaa n kuuliku gie dı n tuone jaaŋ a nyıŋ ba jigiŋ wıa.
11 Dı ka sıı sıba dı n ka cho nı. Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ sıba n chone nı dene.
12 N nan dı yie naa, amʊ banıŋ tʊntʊntıba mi kaaŋ ye sieŋ a kuule dı ba gbaŋ ba yiwo Yisa tʊntʊntıba sıba tı gbaŋ tı tʊmma die wo.
13 Banıŋ tʊntʊntıba mi yiwo gıgaantıba, ta chıba ŋmınchıbısı ba tʊʊmaha ma ta nagı ba gbaŋ a bırıŋ sıba Masia tʊntʊntıŋ.
14 Ba tʊma die wo, nı da vaa ka yi nı mamachi, dama die gbaŋ Sitaani dı mıa ta naga ʊ gbaŋ a bırıma sıba chaanıŋ malaka.
15 Die wıa dıı yi wʊnıŋ Sitaani tʊntʊntıŋ dı gaama vuosi dı ba yiwo Ŋmıŋ tʊntʊntıŋ diekemba dı dagınana vuosi dı ba dıa Ŋmıŋ sieŋ, nı da vaa a yi nı mamachi. Ŋmıŋ nan keŋ datı a tıba sıba ba tʊʊma dı mʊna dene.

Pɔɔli wahala diile Masia ma wıa

16 N bı balı nı mıŋ: Vuoŋ daa yilime dı n yiwo gaamʊ, ama dıı yi nı yile dı n yiwo gaamʊ, nı tuo mıŋ sıba nı baaŋ tuo gaamʊ dene wo amʊ n nan bıagı a kuuli bıta.
17 Wudieke n yaalala dı n balı nı naa ka yi tı Yɔmʊtieŋ wʊbalıka. Manıŋ n balınana n gbaŋ gbaŋ wʊbalıka, n seŋ bala sıba gaamʊ.
18 Ama vuosi pam dı kuulinene yaa gamma wudieke ba bıagına yi ba yine vuota wıa, n gbaŋ n nan bıagı kuuli.
19 Nı yile dı nı yaa wa yıaŋ, ta die wıa nı yaa wa suguru ta wʊmma yıa gaantıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ.
20 Nı vasa vuosi dı pɔgılına nı sıba yɔŋısı, ta nyıra nı ta bı gbata nı. Ta daansa nı yɔrı ta bı fala nı.
21 Die tı kana ka yi nı naa wıa nı yile dı die tı wo hagırıŋ yaa?

Ama dıı yi vuoŋ dı yaa sikimiŋ ta nan bıagı a kuuli, n gbaŋ n nan bıagı a kuuli. N seŋ bala sıba gaamʊ.
22 Dıı yi gıgaantıba dı wasa ba gbaŋ Hiiburu vuosi, n gbaŋ n yiwo Hiiburu vuoŋ. Ta dıı yi ba wasa ba gbaŋ Izara vuosi, n gbaŋ n yiwo Izara vuoŋ. Ta dı bı yi ba yi Abarahami haagısı, n gbaŋ n yiwo ba wʊnyı.
23 Dıı yi ba wasa ba gbaŋ Masia tʊntʊntıŋ, manıŋ n tıaŋ ba mıŋ, dama n tʊŋ a yı Masia pam a tıaŋ ba. N faası a tʊŋ mıŋ pam, ta die ba naga mıŋ a yie dansarıka ma bʊ wo nʊaŋ. Ta die ba tıba mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ pam ta die saŋŋa pam die maŋ ye daŋŋa ta gbigi kuŋ. Lele n wa bala sıba gaamʊ.

24 Bʊnʊ die n gbaŋ gbaŋ n vuosi die
dı tıbı mıŋ aŋaŋ kpaasıŋ nʊaŋ baŋısı-taa
aŋaŋ awayı.
25 Romi vuosisi dıaŋ die dı nıgı mıŋ
aŋaŋ daaŋ die jigiŋ bʊtaa, ta saŋŋa kaanı
die n dataası die dı taa mıŋ aŋaŋ tana. Ta
die haarısı die dı ŋmabı a chʊʊsı ta bubi
aŋaŋ mıŋ nyaaŋ ma bʊtaa, ta saŋŋa kaanı
ŋmıntʊası aŋaŋ yuŋ die maŋ bie dakʊʊlıŋ
sikpeŋ mʊgıkpıırı ma.
26 Die n ŋaana dıa wa, die n bie wo mʊga
daanpɔyı ma aŋaŋ gbıgbatırıŋ daanpɔyı
ma aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n vuosi jigiŋ. Ta
die bı bie daanpɔyı ma tıŋgbaŋ gaası
vuosi jigiŋ, aŋaŋ tıgıkpııma ma aŋaŋ
haagıŋ ma aŋaŋ mʊgıkpııma ma, aŋaŋ
vuodiekemba dı gaanana vuosi dı ba yiwo
Masia dıdıısırıŋ jigiŋ.
27 N seŋ tʊŋ mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına ta dii
wahala, ta ka gʊʊra saŋŋa a taŋ, ta die beri
saŋŋa a taŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta
beri saŋŋa a taŋ ta ka die nyindiike, ta watı
dı yige mıŋ saŋŋa ataŋ ta maŋ wo garıŋ.
28 A bı gʊtı, saŋŋa mana dı ŋaaŋ mugise
mıŋ mıŋ yaa gamma Masia dıdıısırıba
mana ma.
29 Dıı yi vuoŋ yada dı ka dala, n sʊŋ ŋaaŋ
chʊʊsı mıŋ, ta dıı yi ba gaaŋ vuoŋ ʊ yi
bıaŋ, n ŋaaŋ yaa wa sʊgıchʊʊsıŋ.
30 Dıı yi maŋ baa n kuuli, n nan kuuli
yaa gamma n wabına dene.
31 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Chɔɔŋ Ŋmıŋ,
vuodieke dı mʊna aŋaŋ bırıŋ yaa gamma
haahuu wo, wʊnıŋ ʊ sıba dı n bala wusie.
32 Die n yene bie Damasikusi ma wa,
naaŋ Aritasi saŋka mi wo, die tıka jakʊʊŋ
die yaala ʊ yigi mıŋ mıŋ, ta die vaa
gbıgbarıtıŋ dı gbarı tıka gaamıŋ sanʊaha.
33 Ama die n zʊalıŋ die dı nagı mıŋ a yi
kparıŋ ma a nagı mıŋ a daagı toli dieke dı
benne tıŋgbaŋka gaamıŋ ma a sʊʊŋ zieŋ
tıŋgbaŋ, maŋ chıgı nyıŋ daa wa nuusi me.

12

Mamachi nyindiekemba Pɔɔli die dı yene wıa

1 N mʊ dı n kuulime mıŋ, ama ka wo
nyʊarı nıŋ. Ama lele n wa yaala n balı
mıŋ yaa gamma wudiekemba tı Yɔmʊtieŋ
dı yuorine a dagı mıŋ saŋŋa dieke n kana
ka gʊʊra ta daansa wa.
2 N sıba Masia dıdıısırʊ wʊnyı Ŋmıŋ die
dı nagına wa a jʊalı arızanna ma gbaŋ
gbaŋ bına baŋ aŋaŋ anıısa dı tıanna wa.
N ka sıba dı die ka seŋ yi yaa die ka yiwo
daansa, Ŋmıŋ nyıına ma sıbına.
3 Sıba n wone a bala wa, Ŋmıŋ nyıına
ma sıbına dı daa wa gie die bie wo ʊ
nyıŋgbanıŋ ma saŋka mi yaa die ʊ ka jʊalı
aŋaŋ ʊ nyıŋgbanıŋ.
4 Die ʊ jʊalı a ga paradasi,* ta die ʊ wʊŋ
wudiekemba ʊ kaaŋ bıagı a balı vuoŋ,
dama Ŋmıŋ kaaŋ saagı aŋ ʊ balı.
5 Die wıa n nan kuuli yaa gamma daa
wa gie ma, ama n kaaŋ kuuli yaa gamma
n gbaŋ gbaŋ n ma, ntaala n wabıŋ wıa.
6 Dıı yi maŋ yaala n kuuli ama n kaaŋ dı
sı sıba gaamʊ, dama n nan dı bala wusie;
ama n kaaŋ wɔŋ kuuli. Manıŋ n ka yaala
vuoŋ bırı mıŋ a tıaŋ n bırıŋ dı mʊna die.
N yaala ba daansıma n beriŋ dı sına die,
ta wʊmma n balala dene, ta ka kʊaŋ chaaŋ
ba sımma n yine vuodieke.
7 Ama die Ŋmıŋ die dı kana ka yaala
dı n kuuli yaa gamma mamachi wʊkpııŋ
dieke n yene wo wıa, die Ŋmıŋ dı vaa
maŋ ye mugisiŋ a nyıŋ Sitaani jigiŋ. Kanıŋ
mugisiku mi dı yʊagı mıŋ sıba haŋgɔɔŋ dı
ŋaana tɔbı vuoke.
8 Die maŋ jʊʊsı tı Yɔmʊtieŋ bʊtaa dı ʊ
vʊarı kanıŋ mugisiku a nyıŋ n jigiŋ.
9 Ama die ʊ yiŋŋi balı mıŋ dı, “N suŋŋiŋ
nyıına ma nan mɔgısı fʊ kanıŋ mugisiku
mi, dama vuodieke dı wone ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
hagırıŋ, nan seŋ ye n hagırıŋ.” Die wıa n
nan faası kuuli yaa gamma n wabıtı ma
aŋaŋ sʊgıfıalıŋ, amʊ Masia hagırıŋ nan
keŋ n ma.
10 Die wıa n yaa wa sʊgıfıalıŋ dıı yi maŋ
keŋ wabıgı, yaa ta vuosi dı bı zıa mıŋ,
yaa maŋ keŋ die wahala, yaa maŋ keŋ bie
mugisiŋ me, yaa ta yese wıa Masia wıa,
dama maŋ keŋ wo n gbaŋ gbaŋ n hagırıŋ,
saŋka mi maŋ yese Masia hagırıŋ.

Pɔɔli baga die dı benne Korinti vuosi ma dene

11 Nı vana maŋ bala sıba gaamʊ, dama
nınıŋ nı tınna mʊ nı bırıma mıŋ. Dıı
yi maŋ ka yi vuoŋ, ama vuodiekemba
dı gaanana vuosi dı ba yiwo Masia
tʊntʊntıba ka tıaŋ mıŋ jaaŋ mana ma.
12 Die n benne nı jigiri ta tʊma ma-
machi tʊnkpııma aŋaŋ dagıtı, ta dii sug-
uru saŋŋa mana wa, die dagıya mıŋ dı n
yiwo Masia tʊntʊntʊ.
13 Lalıa Masia dıdıısırıŋ banıŋ ba dı tıaŋ
nı? Manıŋ n kana ka pıası nı dı nı suŋŋi
mıŋ wo, kanıŋ ka vana ba tıaŋ nı? Dıı yi
die dı vaa maŋ yi chʊʊsı, nı nagı n taalı a
chaa mıŋ.
14 Bʊtaa ma wʊnna maŋ kieŋ dı n kaagı
nı, ama n ka kieŋ ta yaala jaaŋ nı jigiŋ, dı
yiwo nınıŋ maŋ yaala ama daa nı ligire.
Daa ballı yallınana nyinti a yıa ba tieliŋ,
ama dı yiwo ba tielibe yallınana nyinti a
yıa ba. Nınıŋ nı yine n ballı.
15 Die wıa n yaa sʊgıfıalıŋ dı n nagı
jadieke mana n yalla a yı nı halı n gbaŋ
gbaŋ. N faasına cho nı wıa, die wıa nı
cho mıŋ bıta?

* **12:4 12.4** Arızanna saaŋ bına yi paradasi.

16 Dı yiwo wusie dı die n ka mugisi nı dı
nı yı mıŋ jaaŋ, ama nı bataŋ nan dı bala
dı die n gaaŋ nı mıŋ ta gbatı nı. Lalıa die
maŋ gbatı nı?
17 Die vuodiekemba n tʊnna nı jigiri,
wʊnyı die nyırı nı mıŋ?
18 Die n jʊʊsı wa Tatusi dı ʊ keŋ nı jigiŋ,
ta die vaa tı nımballı wʊnyı dı dı wa a
keŋ nı jigiŋ. Tatusi ye a nyırı nı mıŋ?
Tınıŋ tı wo die sʊŋanyile. N tʊnnana
aŋaŋ sʊŋanyile dieke wo, die gbaŋ gbaŋ
sʊŋanyile ʊ yallı. Sie dieke n dına wa, ka
gbaŋ gbaŋ ʊ gbaŋ ʊ dı.
19 Nı yile dı saŋŋa mana dı tı bala a
gbata tı gbaŋ wıa ma nı jigiŋ mıŋ? Aayı.
Tı bie wo Ŋmıŋ nıŋŋa ta bala wudieke
Masia dı yaalala. Tı nımballı choti, tı
yaala tı suŋŋi nı mıŋ aŋ nı mıŋŋı dıa
Ŋmıŋ sieku, die wıa tı bala naa.
20 N sıkpaaŋ nıga nı wıa dı maŋ keŋ keŋ
n nan keŋ haarı nı ta nı tarıgıya mıŋ ta
sıı sıba n tınna a yaala nı bemme dene
wo, ta nı dıaŋ nı nan ye ta n gbaŋ n
tarıgıya mıŋ ta ka sıı sıba nınıŋ nı tınna
yaala n bemme dene wo. N sıkpaaŋ nıga
mıŋ dı n nan keŋ ye nı ta waagıŋ, aŋaŋ
sʊgıbıaŋ, aŋaŋ sınyıırıŋ yɔrı yɔrı aŋaŋ
halı aŋaŋ taŋ chʊʊsıŋ aŋaŋ kʊagaarıŋ
aŋaŋ kalinbaani aŋaŋ watı yɔrı yɔrı bie
nı sʊnsʊŋ.
21 N sıkpaaŋ nıga mıŋ dı Ŋmıŋ nan vaa
n dii viivi maŋ keŋ kaagı nı bıbra. Dı nan
dı sıı sıba n kʊmma dama dıı yi nı jusu
dı ye ka vaa nı tʊmbıatıtı die nı wone
a yie wo. Nı ye yiye dıgıntı tʊʊma sıba
daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana ta ka chıga
viivi.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 N nan keŋ a kaagı nı n bʊtaa ma. Dıı yi
nı balı dı vuoŋ yiwo taalı sıba dı maagına
Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dene wo dı, “Sie daansıa
vuosi bale yaa bataa balı a chʊʊsı wa.”
2 Die n kenne nı jigiri bule wo ma die
n wɔŋ kpaaŋ nınıŋ vuodiekemba dı wone
a yi bıabʊ aŋaŋ nı chanchaalıŋ mana
mıŋ. N yaala n bı kpaaŋ nı n wone nı
jigiri dı, maŋ keŋ yiŋŋi keŋ n nan datı
vuodiekemba die dı yine bıabʊ tıba.
3 Die nan dagı dı Masia vana maŋ bala.
Ʊ ka yi wabʊ nı sʊnsʊŋ, ʊ yaa hagırıŋ nı
jigiŋ mıŋ.
4 Die ʊ nagı wa ʊ hagırıbʊ a dʊaŋ lʊgıŋ
ta vaa ba kpaası wa dagarıkʊ ma. Lele
nıŋ, Ŋmıŋ hagırıŋ wıa ʊ bie ʊ mısı ma.
Tınıŋ vuodiekemba dı lagıŋna a bie ʊ ma
wa wo hagırıŋ sıba Masia die dı wone
hagırıŋ dene, ama tı nan dı beri Ŋmıŋ
hagırıŋ wıa sıba Masia dı benne dene wo
aŋ nı ye.
5 Nı daansı nı gbaŋ gbaŋ beriŋ ta ye dı nı
seŋ yi Yisa Masia yada yaa nı ka yi wo; dı
yiwo talası dı nı daansıma nı gbaŋ beriŋ
dı sına dene. Nı ka sıba a baarı dı Yisa
Masia bie nı ma? Ʊ seŋ bie nı ma, dama
dıı yi ta ʊ ka bie nı ma, die nıŋ nı ka yi ʊ
vuosi wusie.
6 N yaa tama dı nı nan dı sıba a baarı dı
manıŋ nıŋ n yiwo ʊ vuoŋ aŋaŋ wusie.
7 Tı jʊʊsa Ŋmıŋ dı nı daa keŋ yi bıaŋ. Tı
ka jʊʊsa naa dı vuosi ye dı tı yiwo wusie
vuosi mıŋ; aŋaŋ vuosi bataŋ dı yilinene
dı tı ka mıŋŋı a tʊŋ Masia tʊʊmaha mana
yɔrı, ama tı jʊʊsa Ŋmıŋ mıŋ dı nı tʊma
tʊnvıına,
8 Dama tı kaaŋ bıagı yi wııŋ a chʊʊsı
wusieke, ama tı zie wusieke kʊaŋ mıŋ.
9 Dıı yi tı sıı sıba wabıtı ta nı hagırıŋ tı
ŋaaŋ yaa sʊgıfıalıŋ mıŋ. Die wıa tı Ŋmıŋ
jʊʊsıŋ yiwo dı nı yi vuovıına a kpatı.
10 Die wıa, maŋ maaga nı gbaŋkʊ gie n
wone nı jigiri amʊ maŋ keŋ keŋ a tʊgı nı
jigiŋ, dı kaaŋ bı yi nıŋŋmına dı n datı nı
tıbıŋ ta dagı nı n yiko. Tı Yɔmʊtieŋ yı mıŋ
yikoke mıŋ dı n suŋŋi nı aŋ nı mıŋŋı ʊ
sieŋ daa n chʊʊsı nı.
11 N nımballı wudieke dı tıalına yiwo
n taaŋ nı mıŋ. Nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta
yi vuovıına a kpatı, ta tuo n kpaaŋkʊ,
ta yallıma nʊabalımıŋ, ta bemme aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ aŋaŋ taŋ. Ta Ŋmıŋ vuodieke dı
chone tı ta yıa tı sʊgıdʊagıkʊ nan dı beri
aŋaŋ nı.
12 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
13 Ŋmıŋ vuosi mana dı benne giena wa
waasa nı.
14 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋiŋ, aŋaŋ
Ŋmıŋ choti, aŋaŋ Halıkasıka nʊabalımıŋ
bemme aŋaŋ nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Galasia tıŋ vuosi wʊnna

1 Gbaŋkʊ gie nyıŋ wa manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ jigiŋ. Daa vuota die yine mıŋ Masia tʊntʊntʊ, daa vuota tʊnna mıŋ, ama tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die ʊ sʊgırına a nyıŋ kumbu me wo die tʊnna mıŋ.
2 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ tı nımballı diekemba dı benne giena mana waasa Masia dıdısırıba dı benne Galasia ma.
3 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sʊgıfalıŋ.
4 Yisa Masia yine vuodieke die dı saagına tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nʊaŋ ta kpi tı tʊntʊmbıatı wıa, dı ʊ gbatı tı a nyıŋ tıŋgbaŋka gie bıaŋ yɔŋısı ma.
5 Wʊnıŋ Ŋmıŋ nyıına ma mʊna bırıŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

Wʊvııŋ balımıŋ nyıına ma benne

6 Nı wıa yi mıŋ mıŋ mamachi pam aŋaŋ nı kana ka yʊasıya ta vaa Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı Masia zɔɔlınchıgıla wıa wa ta ga dıı wʊbalıgaakʊ.
7 Vuosi bataŋ bene a mıa dı ba tarıgı Masia wʊvıınaha ta chɔrıma nı, ama wusie wʊbalıkıgaaŋ bı wori.
8 Ama dıı yi n gbaŋ gbaŋ yaa Ŋmıŋ malaka dı keŋ mʊʊlı wʊbalıvııŋ gaası a yı nı ta a ka yi die tı mʊʊlına wudiekemba a yı nı wa, Ŋmıŋ nan seŋ chʊʊsı dı tieŋ.
9 Tı wɔŋ balı nı mıŋ, ta maŋ bı baaŋ n balı nı bıbra; dıı yi vuoŋ dı mʊʊlı wʊbalıkı gaası a yı nı ta a bie a tʊaŋ a nyıŋ die nı wolinne a tuo wudiekemba ba, Ŋmıŋ nan seŋ chʊʊsı wa.
10 N ka mıa dı n tuo bırıŋ a nyıŋ vuota jigiŋ, ama Ŋmıŋ bırıŋ maŋ yaala, dama maŋ tıŋ bı yaala vuota bırıŋ, n tıŋ kaaŋ yi Masia yɔmʊ.

Pɔɔli die dı kenne a yi Masia tʊntʊntʊ dene

11 N nımballı, n yaala nı sımma dı wʊvıına diekemba n mʊʊlınana a yıa nı naa ka nyıŋ wa vuota jigiŋ.
12 N ka tuohe a nyıŋ wa vuota jigiŋ, yaa dı yiwo vuoŋ dagına mıŋ ama dı yiwo Yisa Masia gbaŋ gbaŋ yuorinehe a dagı mıŋ.
13 Nı wɔŋ wʊŋ mıŋ die n tʊʊma dı sına die saŋŋa dieke die n dına Juu vuosi jıaŋkʊ, die n mugise Masia dıdısırıŋ pam, ta die mıa dı n chʊʊsı ba ta ka chıgı ba zɔɔlıŋ.
14 Tınıŋ Juu vuosi jıamıŋ sieŋ me, die n tıaŋ n chanchaalıba pam, ta die nagı n sʊŋ mana a yi wo tı chɔɔŋkʊʊlıba chʊaraha ma.
15 Ama Ŋmıŋ die dı chıgına mıŋ zɔɔlıŋ ta vʊarı mıŋ ta ba ye mıırı mıŋ wa, dı wa mıŋ dı keŋ tʊmma a yıma wa. Ta die saŋ,
16 ta nagı ʊ Bʊa wa a dagı mıŋ, amʊ n nan mʊʊlı wʊvıınaha a yı buurigaasısı. Saŋka mi die n ka ga vuoŋ jigiŋ dı ʊ kpaaŋ mıŋ.
17 Die n ka bı ga Jerusalemi dı n ye vuodiekemba dı wolinne a yi Masia tʊntʊntıba n ma wa, ama die n woliŋ ga wa Arabia tıŋgbaŋ ma ta wa viiri keŋ Damasikusi tıŋ ma.
18 Die ka bına ataa kʊaŋ chaaŋ die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga waası Piita, ta die bie ʊ jigiŋ daraa baŋ aŋaŋ anʊ nyıına ma.
19 Die n ka ye Masia tʊntʊntıba wʊnyı mana a gʊtı Piita ma ntaala Jemisi tı Yɔmʊtieŋ nımbʊa wa.
20 Ŋmıŋ gbaŋ sıba dı wudieke n maagına yiwo wusie ta ŋmınchıbısı dı wo ka ma.
21 Ka kʊaŋ chaaŋ die maŋ ga Siria aŋaŋ Silisia tıŋgbaŋısı ma.
22 Saŋka mi Yisa dıdıısırıba die dı benne Judia ma wa die ka sıba mıŋ.
23 Wudieke die ba sıbına yine wudieke ba chanchaalıba dı balala dı, "Daa dieke die dı mugisinene tı gbaŋ yaa wa wʊvııŋ dieke die ʊ yaala ʊ chʊʊsı wa ta mʊʊla yıa vuosi."
24 Die wıa ba bıra Ŋmıŋ n wıa.

2

Pɔɔli aŋaŋ Masia tʊntʊntı banıŋ ba wıa

1 Ka bına baŋ aŋaŋ anıısa kʊaŋ chaaŋ die manıŋ aŋaŋ Banabasi die dı yiŋŋi ga Jerusalemi, ta die nagı Tatusi a gʊtı.
2 Die n gaya mıŋ dama Ŋmıŋ die yuorine a dagı mıŋ dı n gamma. Mi die maŋ lagısı ba nıŋŋandıısırıba nyıına ma, a balı ba n mʊʊlına wʊvıınaha dene a yıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi. Die n ka yaala tʊŋ dieke n tʊnna aŋaŋ tʊŋ dieke dı tıalına keŋ yi yɔrı.
3 N chanchaaŋ Tatusi die yiwo Giriiki vuoŋ ama vuoŋ die ka mugisi wo dı ʊ gobi ʊ kɔlı.
4 Ama vuodiekemba dı chıbınana ŋmınchıbısı dı ba gbaŋ ba yiwo Masia dıdıısırıba nıŋ, tıŋ yaala Tatusi yime die. Banıŋ vuosi mi die lɔbırı a bie wo tı sʊŋ, dı ba ye tı sına tı gbaŋ dene tı taasına aŋaŋ Yisa Masia wa. Ba yaala tı yiwo Mosisi mıraha yɔŋısı.
5 Ama die tı yaala tı pɔgılı wʊvıınaha aŋaŋ ka wusie sieŋ a yı nı wıa, die tı ka saagı a yı ba bıta gbaŋ.
6 Ama vuodiekemba nıŋ ba wasına ba nyıŋkʊraha nıŋ (ba yiwo vuokpııma yaa ba ka yi, dı ka yi talası n jigiŋ, dama Ŋmıŋ

ka daansa vuosi nine ta die sarıya); banıŋ vuodiekemba ba wasınana vuokpıımaha die ka yı mıŋ dagıhaalıŋ.
7 Ama die ba yeye mıŋ dı Ɲmıŋ vɔarına mıŋ dı n mɔɔlıma wɔvıınaha a yıma vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi, sıba ɔ vɔarına Piita dı ɔ mɔɔlıma wɔvıınaha a yıma Juu vuosisi.
8 Dama Ɲmıŋ hagırıŋ wıa, Piita die dı yi tɔntɔntɔ a yı Juu vuosisi dene, die gbaŋ gbaŋ maŋ yi tɔntɔntɔ a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi.
9 Jemisi aŋaŋ Piita aŋaŋ Jɔɔn, vuodiekemba ba wasınana nıŋŋandıısırıba wa, ama ba gbaŋ die sıba a baarı Ɲmıŋ yına mıŋ tɔɔmaha gie dı n tɔŋ, die wıa manıŋ aŋaŋ Banabasi aŋaŋ banıŋ die dı waası taŋ ta yigi taŋ nuusi me, naa die bala ka dagı dı tı yaa nɔabalımıŋ aŋaŋ taŋ. Die tı mana dı saagı dı manıŋ aŋaŋ Banabasi mɔɔlıma wɔvıınaha a yıma vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi, ta banıŋ ba mɔɔlıma a yıma Juu vuosisi.
10 Wudieke nyıına ma ba bala tı yime yiwo naa, dı tı tıınsıma zɔɔlıntielibe dı benne ba chaakɔ wıa. Kanıŋ wıırı mi seŋ yiwo wudieke die n yaala n yi.

Pɔɔli die dı galınna Piita dene

11 Die Piita dı kenne Antiyoku ma wa, die n balı yuori wo ɔ nine me, dama die ɔ ka yi wudieke dı mɔna.
12 Dama Jemisi die tɔŋ wa Juu vuosi bataŋ Antiyoku tıŋ ma, die ba yene ka keŋ wo, Piita aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi die lagısa die mıŋ, ama die ba kenne wo, ɔ ka bı saagı dı ɔ dii aŋaŋ ba, dama die ɔ chıga vuodiekemba dı yine kɔla gobiŋ yada wa mıŋ.
13 Die wıa, Juu vuosisi diekemba die dı benne aŋaŋ ba wa dıaŋ dı piili a chıga ŋmaamıŋ, ta dı Piita dı yine wudieke, ta Banabasi gbaŋ die dı taarı a dı ba.
14 Die n yene dı ba ka mıŋŋı dı wɔvıınaha sieku wo, die maŋ balı a yı Piita ba mana nine me dı, “Fɔnıŋ yiwo Juu vuoŋ, ama fɔ beriŋ dı sıı sıba vuodieke dı kana ka yi Juu vuoŋ, ta bıa fɔ mugise vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dı ba bemme sıba Juu vuosisi?”

Vuosi nan ye gbatıtaanıŋ yada wıa

15 Tınıŋ ba mıırı tı mıŋ ta tı yi Juu vuosi ta ka sıı sıba vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi ta Juu vuosi dı wasa tɔntɔmbıatı tielibe wo.
16 Ama tı sıba a baarı sie vuoŋ yi Yisa Masia yada, die nan yi aŋ Ɲmıŋ vaa ɔ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ, daa tı yinene wudieke Mosisi mıraha dı dagına tı dı tı yime wo; die wıa, tı gbaŋ yiwo Yisa Masia yada dı Ɲmıŋ vaa aŋ tı yiwo vuovıına ɔ jigiŋ, yadaka wıa, ama daa tı yinene mıraha dı dagına wudieke. Dama Ɲmıŋ kaaŋ vaa aŋ vuoŋ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ ɔ yinene wudieke mıraha dı dagına wa wıa.
17 Dıı yi tı mıa aŋaŋ nıŋŋmına dene dı Ɲmıŋ vaa aŋ tı yi vuovıına ɔ jigiŋ Masia wıa, ama ta Juu vuosi dı bala dı tı yiwo vuobıatı sıba vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi naa, naa dagıya mıŋ dı Masia vana tı yi tɔntɔmbıatı tieliŋ? Aayı dı ka daga dene.
18 N nan dı yie bıaŋ dıı yi maŋ bı saagı dı vuoŋ nan yi vuovıınɔ Ɲmıŋ jigiŋ dıı yi ɔ dı Mosisi mıraha, ta chɔɔsa wudieke die n wolinne a dagı wa.
19 Ama yaa gamma mıraha wıa nıŋ, ka sıı sıba n kpiye ka jigiŋ mıŋ, dı n yallıma miivoli Ɲmıŋ jigiŋ.
20 Ka sıı sıba die ba lagıŋ a kpaası mıŋ mıŋ aŋaŋ Masia dagarıkɔ ma maŋ kpi, ama Masia bie n ma maŋ yaa miivoli. Ta lele, miivoli dieke n yallına ta bie n nyıŋgbanıŋ ma naa, n yiwo Ɲmıŋ Bɔa yada mıŋ, die wıa maŋ beri; wɔnıŋ ɔ chone mıŋ ta die zie n naŋ ma a kpi.
21 N kaaŋ zeti Ɲmıŋ zɔɔlınchıgılaha. Dıı yi Ɲmıŋ dı nan vaa vuoŋ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ ɔ dına mıraha wıa, die nıŋ Masia kumbu wo chıaŋ.

3

Yada yine nıŋŋmına

1 Nınıŋ Galasia vuosi, nı yiwo gaatıŋ. Nınıŋ vuodiekemba die mıŋŋına sıba Yisa Masia dagarıkɔ ma kuŋ wıa vıınıŋ vıınıŋ, mınıa kenne a chɔɔrıŋ nı?
2 Nı balı mıŋ wıırı gie: die nı dına mıraha wıa die nı tuo Ɲmıŋ Halıkasıka yaa die nı wɔnna wɔvıınaha ta yi yada wa wıa?
3 Lalıa nı yi gaantıŋ dene! Die nı piili a dıa Masia aŋaŋ Ɲmıŋ Halıkasıka hagırıŋ; bıa wıa nı wa yaala nı kpatı aŋaŋ nı gbaŋ gbaŋ nı hagırıŋ?
4 Wahala diekemba nı dinene yaa gamma wɔvıınaha gie yiwo yɔrı? Nı yaala nı vigi taaŋ mıŋ?
5 N yaala n bı pıası nı mıŋ, Ɲmıŋ yı nı wa ɔ Halıkasıka ta tɔma mamachi wıa nı jigiŋ nı mıraha dıısıŋ wıa yaa nı wɔnna wɔvıınaha ta yi he yada wa wıa?
6 Nı tıınsıma Abarahami wıa, dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkɔ ma dı, “Abarahami die yiwo Ɲmıŋ yada, ɔ yadaka wıa wɔnıŋ Ɲmıŋ dı vaa ɔ yi vuovıınɔ ɔ jigiŋ.”
7 Die wıa nı mɔ nı sımma dı vuodiekemba dı yine Ɲmıŋ yada senne yi Abarahami haagısı.
8 Ɲmıŋ gbaŋkɔ die dı bala wudieke wo dagıya dı wɔnıŋ Ɲmıŋ nan daansı baarı dı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi gbaŋ yiwo vuovıına ɔ jigiŋ ba yine wa

yada wıa. Die wıa die ʋ wolinne a balı a yı Abarahami wʋvıınaha dı: “N nan daagı fʋ ma a yi alibarika a yı buuriŋ mana ma.”
9 Naa dagıya dı vuodieke nıŋ mana dı yalla yada nan gʋtı ye alibarika dieke Ɲmıŋ dı nagına a yı Abarahami wa ʋ yine wo yada wa.
10 Vuodiekemba dı nagına ba sʋŋanyile mana a yi mıraha ma ta yile dı ka nan gbatı ba a taaŋ wa, Ɲmıŋ kaatı bie ba ma. Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Vuodieke nıŋ mana dı kana ka dıa wudiekemba mana dı maagına Mosisi mıraha gbaŋkʋ ma wa, Ɲmıŋ kaatı bie ba ma.”
11 Naa mıŋŋına a dagı dı daa mıraha dıısıŋ vasınana vuoŋ dı yie vuovıınʋ Ɲmıŋ jigiŋ, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, “Vuodieke nıŋ mana dı yine Ɲmıŋ yada ta Ɲmıŋ dı vaa vuoke mi dı yi vuovıınʋ ʋ jigiŋ ʋ yada wıa, ʋ nan dı yallı miivoli wusie.”
12 Mıraha dıısıŋ aŋaŋ yada yiile ka mʋ taŋ, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Dıı yi fʋ yaala miivoli yaa gamma fʋ mıraha dıısıŋ wıa, die nıŋ dı mʋ fʋ dıa mıraha mana mana.”
13 Die tı bie wo Ɲmıŋ kaatı ma, dama die tı ka mıŋŋına dı mıraha, ama Masia gbaŋ gbaŋ die tuo tı kuŋ a kpi, ta bie wo kaatıka ma ta vʋarı tı a nyıŋ ka ma, dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı, “Vuodieke nıŋ mana ba taaŋ wa guuŋ Ɲmıŋ kaatı bie ʋ ma.”
14 Ɲmıŋ die yaala ʋ daagı Yisa Masia ma ta vaa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi dıaŋ ye wʋvııŋ dieke Ɲmıŋ dı yına Abarahami nʋaŋ dı ʋ nan yi wa; dı tı yi yada, ta tuo Halıkasıka dieke Ɲmıŋ die yına nʋaŋ dı ʋ nan yı tı wa.

Mıraha aŋaŋ nʋarı wıa

15 N nımballı, nı vaa n nagı vuota aŋaŋ ʋ chanchaalıŋ beriŋ a magısı aŋ nı mıŋŋı sımma wudieke n balala chıaŋ: dıı yi vuosi bale dı saagı dı ba yi wııŋ, ta maagı ba saara, ba wʋnyı kaaŋ bıagı a zeti yaa a chʋsı saŋkʋ halı bıta gbaŋ.
16 Ɲmıŋ die dı yına Abarahami aŋaŋ ʋ haagıŋ ʋ nʋarı, die ʋ ka baarı dı, “Fʋ haagısı”, ama die ʋ baarı dı, “Fʋ haagıŋ” vuobalımıŋ, vuodieke dı yine Masia wa.
17 Wudieke n balala wa yiwo naa, Ɲmıŋ die zieŋ wo nʋaŋ aŋaŋ Abarahami ta die baarı dı ʋ nan yi wudieke ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan yiwo; ta mırı dieke dı kenne ka kʋaŋ chaaŋ bına kɔbısı-nıısa aŋaŋ baŋısıtaa wa kaaŋ bıagı a chʋʋsı wudieke Ɲmıŋ dı ziene nʋarı ta yı nʋaŋ dı ʋ nan yiwo.
18 Dama dıı yi Mosisi mıraha dıısıŋ wıa Ɲmıŋ dı yı vuosi ʋ piini, die nıŋ dı dagıya dı ʋ tıŋ kaaŋ yi vuoŋ ʋ piini ʋ nʋarı wıa; ama ʋ nʋarı wıa die ʋ yı Abarahami ʋ piinike.
19 Ta bıa wıa Ɲmıŋ die dı yı ba mıraha? Tʋntʋmbıatı wıa Ɲmıŋ die dı yı vuota mıraha a gʋtı ʋ nʋarı ma, ta die yaala mıraha pɔgılı ba dee a ga tʋgı saŋŋa dieke Abarahami haagıŋ vuodieke wʋnıŋ Ɲmıŋ die dı yı nʋaŋ a yı wa dı ʋ nan keŋ wo keŋ. Malakasi die nagına mıraha a yi vuota nuusi me ta Mosisi die dı yi ka naazʋa.
20 Ama Ɲmıŋ gbaŋ gbaŋ die yına Abarahami nʋarı, daa naazʋa die yına wa.

Mıraha tʋʋma

21 Naa dagıya dı mıraha waga mıŋ aŋaŋ Ɲmıŋ nʋa? Aayı, dı ka daga dene; ama dıı yi Ɲmıŋ die dı yi mırı dieke dı baaŋ bıagı a yı vuota miivoli, ʋ tıŋ nan baarı dı vuosi yiwo vuovıına ʋ jigiŋ mıraha dıısıŋ wıa.
22 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı vuoŋ mana dʋnıaka gie me bie wo bıaŋ dansarıka ma mıŋ, ama sie dieke nyıına ma vuoŋ dı baaŋ daagı a tuo Ɲmıŋ nʋarı yiwo ʋ yi Yisa Masia yada.
23 Mıraha die dı pɔgılı tı sıba tı bie wo dansarıka ma a ga tʋgı saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı yuori yada yiile wıa a dagı tı.
24 Die wıa, mıraha die sıı sıba tı Yɔmʋtieŋ ta die pɔgılı tı dee a ga tʋgı saŋŋa dieke Masia die dı kenne keŋ, dı tı yi wo yada aŋ Ɲmıŋ vaa tı yi vuovıına ʋ jigiŋ.
25 Ama lele nıŋ tı yi Masia yada mıŋ; die wıa mıraha ka bı yi tı Yɔmʋtieŋ.
26 Nı yine Masia yada wa vana nı mana dı bırıŋ Ɲmıŋ ballı.
27 Nınıŋ vuodiekemba die ba sına nı Ɲmıŋ nyaabʋ Masia saaŋ ma wa, nınıŋ nı tuone ʋ gbaŋ gbaŋ beriŋ.
28 Die wıa, puole bı wori vuodiekemba dı yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi mi, ka bı wori vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ma, ka bı wori hɔɔŋ aŋaŋ dembisi sʋnsʋŋ, nı benne Yisa Masia jigiŋ naa wıa yine nı mana vuobalımıŋ.
29 Dıı yi nı yi Masia sıtı, die nıŋ nı yiwo Abarahami haagısı, ta nı nan keŋ tuo piini dieke Ɲmıŋ die dı yına wa nʋaŋ dı ʋ nan yı wa wa.

4

1 N bı bala nı mıŋ dı bʋadembiŋ dieke dı bala ʋ keŋ dii ʋ chɔɔŋ faarı wa, saŋŋa dieke ʋ yene yi bʋanyaalıŋ ba ŋaaŋ pɔgılı wa mıŋ sıba yɔmʋ.
2 Saŋŋa dieke ʋ yene yi bʋanyaalıka, vuosi bataŋ ŋaaŋ wube wo ta daansa ʋ nyinti dee a ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ chɔɔŋ wa dı ziene wo.

3 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı aŋaŋ tı, saŋŋa
dieke tı kana ka sıba Masia wa, die tı
sıı sıba bʋanyaalısı, ta dʋnıaka gie haalıŋ
hagırıŋ die pɔgılına tı.
4 Ama saŋka die Ɲmıŋ dı ziene dı kenne
tʋgı, Ɲmıŋ die tʋŋ wa ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ
Bʋadembiŋ tıŋgbaŋka gie me, ta hɔgʋ dı
mıırı wa, ta ʋ bie Juu vuosi mıraha ma,
5 dı ʋ gbatı vuodiekemba dı benne
mıraha hagırıŋ ma, amʋ tı bırıŋ Ɲmıŋ
ballı wusie.
6 Tı yine ʋ ballı wıa ʋ tʋŋ ʋ Bʋadembike
Halıkasıka ʋ bie tı sʋgıtı ma aŋ tı wasa wa
dı "N Chʋa."
7 Die wıa, ka bı yi yɔmʋ, ama yiwo Ɲmıŋ
bʋa, fʋ yine ʋ bʋa wa wıa ʋ nan yı fʋ
jadieke mana ʋ yallınana a yıa ʋ ballı.

Pɔɔli baga die dı benne Galasia vuosi ma dene

8 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die nı ka sıba
Ɲmıŋ, saŋka mi die nı yiwo yɔŋısı a yi
jadieke dı senne ka yi Nabidie Ɲmıŋ.
9 Ama lele nıŋ, nı wa sıba Ɲmıŋ yaa nı
vaa n balı dı Ɲmıŋ sıba nı mıŋ, dı wa yiwo
lalıa nı bı yaala nı yiŋŋi a dı dʋnıaka gie
haalıtı wabıtı dı pɔgılına tıŋgbaŋka gie?
Bıa yine nı bı yaala nı bırıŋ ba yɔŋısı?
10 Nı faasına vaa nı baga dı bie wo daraa
ataŋ aŋaŋ chıtı ataŋ aŋaŋ saŋŋa ataŋ
aŋaŋ bına ataŋ ma pam,
11 ta die dı yi ŋmaamıŋ dı yigi mıŋ yaa
gamma nı ma dı wudieke mana n yine a
yı nı wa yiwo yɔrı.
12 N nımballı, n jʋʋsa nı, nı sımma sıba
manıŋ, dama n gbaŋ n sıı sıba nınıŋ mıŋ.
Nı ka yi wııŋ a chʋʋsı mıŋ.
13 Nı tıınsı saŋŋa dieke n wolinne a
mʋʋlı wʋvıınaha a yı nı wa; die n yʋagına
wıa maŋ ye sieŋ a woliŋ mʋʋlı wʋvıınaha
a yı nı wa.
14 Ama aŋaŋ n yʋagıbʋ die dı faasına
a yi mugisiŋ a yı nı mana yɔrı, die nı ka
daansı mıŋ yɔrı ta zeti mıŋ, ama ta die tuo
mıŋ sıba nı tınna baa nı tuo Ɲmıŋ malaka
dene, ta bı tuo mıŋ sıba nı tınna baa nı tuo
Yisa Masia dene wo.
15 Ta die nı sʋgıtı die dı fıalı pam, bıa
wana yi? N nan bıagı a balı dı saŋka mi
die nı tıŋ nan bıagı a vʋarı nı nine a yı
mıŋ nı tıŋ nan yi die.
16 Lele n wa yiwo nı dataaŋ die n bala nı
wusieke wıa?
17 Vuosi mi mıa mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına
amʋ nı nan yiŋŋi a dı ba, ama ba wo
sʋŋanyile vıına. Wudieke ba yaalınana
yiwo dı ba puo maŋ aŋaŋ nı amʋ nı nan
yi nıŋŋmına a dı ba.
18 Dı vıına mıŋ dı fʋ dıa vuoŋ aŋaŋ
nıŋŋmına dıı yi wudieke ʋ dagınana wa dı
vıına. Nı yime naa saŋŋa mana daa maŋ
keŋ bie nı jigiŋ nyıına ma.
19 N ballı choti, dı bı yʋagı mıŋ bıbra
nı wıa sıba hɔgʋ dı ŋaana baa ʋ mıırı ta
dı yʋagı wa dene wo. N nan dı bie kanıŋ
yʋagıbʋ ma a ga tʋgı saŋŋa dieke nı beriŋ
dı baaŋ nıası Masia beriŋ.
20 Dı tınıŋ nan yi mıŋ nansıŋ pam maŋ
tıŋ bie nı jigiŋ lele gie, amʋ n nan bıagı
tarıgı n balıŋ aŋaŋ nı dama dı mugisi mıŋ
mıŋ pam nı wıa.

Sara aŋaŋ Haga mɔgısıŋ wıa

21 Nınıŋ vuodiekemba dı yaala mıraha
pɔgılı nı wa, nı ka wʋŋ wudieke mıraha
dı dagına wa?
22 Dı maagıya mıŋ dı Abarahami die yaa
wa ballıdembisi bale; ta wʋnyı nuŋ dı yi
yɔmʋ ta wʋnyı wa dıaŋ nuŋ dı ka yi yɔmʋ.
23 Yɔmʋ wa die mıırı ʋ bʋa dembike sıba
ba ŋaana a mıırı vuota dene wo, ama hɔgʋ
dieke dı kana ka yi yɔmʋ wa die dı mıırı ʋ
bʋa dembike sıba Ɲmıŋ die dı yına nʋaŋ
dene wo.
24 Hɔgʋba bale wo gie mana zie wo Ɲmıŋ
nʋazielikiŋ ale wo nagısı ma mıŋ. Yɔmʋ
wa saaŋ die yiwo Haga, ta ʋ die zie nʋa
dieke Ɲmıŋ die dı yına Sayina Kunkogiri
me wo ta die mıırı ʋ bʋa ʋ yɔŋısı ma wa.
25 Haga zie a yi wa Sayina Kunkogiri dı
benne Arabia tıŋgbaŋ ma wa, ta sıı sıba
tıgıkpııka gie Jerusalemi wo, ta wʋnıŋ
aŋaŋ ʋ ballı yiwo yɔŋısı.
26 Ta arızanna Jerusalemi dı sı-ʋ-gbaŋ,
wʋnıŋ ʋ yine tı nuŋ.
27 Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı;
"Fʋnıŋ hɔgʋpırıŋ, yallıma sʋgıfıalıŋ!
Fʋnıŋ vuodieke dı yene ka sıba
maarıŋ yʋagıŋ dı sına dene, chıama
sʋgıfıalıŋ yıla
Dama hɔgʋ dieke ba zetine wo nan keŋ yaa
ballı pam
a tıaŋ hɔgʋ dieke dı benne aŋaŋ ʋ
chʋrʋ wa."
28 Tɔ, n nımballı, nınıŋ nı wana yi Ɲmıŋ
nʋaŋ ballı, sıba Aziki die dı yine dene wo.
29 Die saŋka mi die bʋa dieke ba mıırına
wa sıba ba mıırına vuota dene wo die
dı mugise vuodieke ba mıırına wa aŋaŋ
Ɲmıŋ Halıkasıka hagırıbʋ, die dı sıı lele
gbaŋ.
30 Ama lalıa ba maagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ
sʋŋ? Dı maagıya mıŋ dı, "Yagı hɔgʋ yɔmʋ
wa aŋaŋ ʋ bʋadembike a taaŋ, dama hɔgʋ
yɔmʋ bʋadembike kaaŋ gʋtı dii ʋ chɔɔŋ
wa faarı aŋaŋ hɔgʋ dieke dı kana ka yi
yɔmʋ wa bʋa wa."
31 Die wıa n nımballı, tınıŋ tı ka yi hɔgʋ
yɔmʋ wa ballı, ama tı yiwo hɔgʋ dieke dı
kana ka yi yɔmʋ wa ballı.

5

Yaa gamma sı-n-gbaŋ pɔgılıŋ wıa

1 Yisa Masia wɔŋ gbatı tı a taaŋ mıŋ, ta
tı beri tı dʋŋŋʋ. Die wıa, nı zie keŋ keŋ ta
da vaa jaaŋ bɔbı nı bıbra aŋ nı bırıŋ ka
yɔŋısı bıbra.
2 Nı wʋmma, manıŋ Pɔɔli balala nı naa,
dı dıı yi nı saagı a dı kɔla gobiŋ mıraha,
die nınıŋ dı dagıya dı Masia wo nyʋarı a
yı nı.
3 N bı bala nı bıbra, vuodieke dı dına
kɔla gobiŋ mıraha, dı yiwo talası dı ʋ dıa
mıraha mana mana.
4 Nınıŋ vuodiekemba dı kpaŋŋınana nı
gbaŋ dı Ŋmıŋ vaa nı yi vuovıına ʋ jigiŋ
mıraha dıısıŋ wıa, nı wɔŋ puo wo nı gbaŋ
a nyıŋ Masia ma, ta bı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ
Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla ma.
5 Tınıŋ nıŋ Ŋmıŋ Halıkasıka yı tı wa
tama dı Ŋmıŋ nan vaa tı yi vuovıına ʋ
jigiŋ tı yine Masia yada wa wıa.
6 Dama dıı yi tı taası aŋaŋ Yisa Masia, tı
gobi tı kɔla yaa tı ka gobiye, dı ka yi talası.
Dıı yi tı yi Masia yada ta ka vaa tı cho taŋ,
kanıŋ ka yine nıŋŋmına.
7 Die nı kpaŋŋa nı gbaŋ mıŋ, mınıa
wana yi ta nı zeti wusieke? Lalıa ʋ tieŋ
dı halıŋ nı?
8 Da Ŋmıŋ vuodieke dı wana nı wa
tʋnna dene.
9 Sıba ba bala dı, “Dabɔtı bıta vasınana
paanʋ zɔŋ mana dı yire.”
10 Ama n ye yaa tama nı ma. Tı taasına
aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ wo vaa maŋ yaa wa tama
dı nı kaaŋ daagı sie gaaŋ, ta bı yaa tama
dı vuoŋ nınıŋ mana dı mugisinene nı wo,
Ŋmıŋ nan datı ʋ tıbıŋ.
11 N nımballı, dıı yi maŋ ye mʋʋla
dı vuosi gobi ba kɔla gbaŋ, bıa wıa ba
mugise mıŋ? Dıı yi wusie dı n mʋʋla kɔla
gobiŋ wıa, die nıŋ n mʋʋlıkʋ yaa gamma
dagarıkʋ ma dene wo, kaaŋ dı yaa mugisiŋ
keŋ.
12 Dı tıŋ nan yi mıŋ nansıŋ dıı yi
vuodiekemba dı chɔrınnana nı wa jaa ba
gbaŋ gʋtı kɔla gobiŋ me.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ Ŋmıŋ wana
nı mıŋ dı nı bemme nı dʋŋŋʋ, ama
nı daa vaa nı dʋŋŋʋ beriku gie vaa nı
nyıŋgbanıŋ lɔla nyaŋŋına nı. Ama nı nagı
choti a suŋŋime taŋ.
14 Dama mıraha mana kalı wa
mırıbalımıŋ ma dı, “Chome fʋ chanchaaŋ
sıba fʋ chone fʋ gbaŋ dene.”
15 Ama dıı yi nı yie taŋ daŋŋa ta chʋʋsa
taŋ sıba haagıŋ nyınbıatı, die nıŋ dı
sımma dı nı nan chʋʋsı taŋ.

Ŋmıŋ Halıkasıka aŋaŋ vuota beriŋ wıa

16 N bala nı mıŋ, dı nı vaa Halıkasıka
pɔgılı nı, ta da vaa nı lɔla vaa nı yime
vuota choti.
17 Dama vuota nyıŋgbanıŋ choti aŋaŋ
Ŋmıŋ Halıkasıka choti ka dıa taŋ.
Halıkasıka aŋaŋ vuota nyıŋgbanıŋ yiwo
dataası, ta naa dagıya dı nı kaaŋ bıagı yi
wudieke nı yaalala.
18 Dıı yi Halıkasıka dı dagına nı sieŋ, die
nıŋ nı bı wo mıraha sʋŋ.
19 Wudieke vuota nyıŋgbanıŋ dı yinene
yiwo daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma,
aŋaŋ dıgıntı tʋʋma yiri yiri, aŋaŋ lɔlıbıatı,
20 aŋaŋ bugile jıamıŋ aŋaŋ yuŋ. Vuosi
bırıma dataası aŋaŋ taŋ ta waga, ta yaa
sʋgıbıaŋ aŋaŋ taŋ ta jıa sınyıırıŋ aŋaŋ
taŋ, aŋaŋ halıbıaŋ, ta puo ta luge taŋ,
21 ta bı yaa sʋgıbıaŋ, ta nyuo daaŋ
a buge, ta yie wıa yɔrı yɔrı, ta yie
wudiekemba dı nıasına naa a gʋtı. N
kpaama nı mıŋ sıba n wone a kpaaŋ nı
dene wo, dı vuodiekemba dı yinene wıaha
gie wo kaaŋ wɔŋ juu Ŋmıŋ naarı ma.
22 Ama Ŋmıŋ Halıkasıka vasa vuoŋ dı
yaa choti aŋaŋ sʋgıfıalıŋ aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ
aŋaŋ suguru, aŋaŋ burichini ta tʋma
vıınıŋ, ta yi wusietieŋ,
23 ta sʋʋŋ ʋ gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bıagı yige
ʋ gbaŋ. Mıra wori a bala dı vuoŋ da yie
naa.
24 Ta vuodiekemba dı yine Yisa Masia
sıtı wa nıŋ wɔŋ kʋʋ ba vuota beriŋ aŋaŋ
ka lɔlıbıatı mana mıŋ.
25 Halıkasıka yı tı wa miivoli ta tı mʋ tı
dıa wa.
26 Dı ka mʋ dı tı yallıma kalinbaani yaa
a yime vuosi jııma sınyıırıŋ, yaa a yaa wa
sʋgıbıaŋ aŋaŋ taŋ.

6

Chime taŋ chiidʋnsa wıa

1 N nımballı, dıı yi nı wʋnyı dı yi bıaŋ,
nınıŋ vuodiekemba dı bemme aŋaŋ Ŋmıŋ
Halıkasıka mʋ nı suŋŋi wo sɔmm aŋ ʋ
yiŋŋi sieku me. Ama nı sımma amʋ nı
gbaŋ nı kaaŋ juu kanıŋ bıabʋ mi.
2 Nı suŋŋime a chime taŋ chiidʋnsa, nı
yie naa nı nan dı dı Masia mırıka.
3 Dıı yi vuoŋ dı yile dı ʋ yiwo vuoŋ ama
ta ka yi vuoŋ die nıŋ ʋ gaama ʋ gbaŋ.
4 Dı vıına dı vuoŋ mana magısı ʋ gbaŋ
gbaŋ ʋ beriŋ, ta ʋ wa yallıma sʋgıfıalıŋ
yaa gamma ʋ tʋnvıına ma, ta daa nagı ʋ
gbaŋ a magısıma aŋaŋ vuogaaŋ tʋʋma.
5 Dama dı yiwo talası dı vuoŋ mana chii
ʋ gbaŋ gbaŋ chiiti.
6 Vuodieke ba dagına wa Yisa Masia
wʋvıınaha mʋ ʋ tıa nyınvıına mana ʋ
yallı aŋaŋ ʋ dıdagırʋ.
7 Nı da gaama nı gbaŋ; vuoŋ kaaŋ bıagı
gaaŋ Ŋmıŋ; vuota gobe jadieke ʋ bʋrına
wa mıŋ.
8 Vuodieke dı bʋrına dı ʋ fıalı ʋ
nyıŋgbanıŋ choti, ʋ nan keŋ gobi kuŋ
ʋ nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı ma wıa; ama
vuodieke nıŋ dı bʋrına dı ʋ fıalı Ŋmıŋ

Halıkasıka, nan keŋ gobi miivoli dieke dı wone kpatı Ɲmıŋ Halıkasıka wıa.
9 Die wıa, nı daa vaa tı gbalıgı aŋaŋ vıınıŋ yiile, dama dıı yi tı ka vaa vıınıŋ yiile, tı nan keŋ ye ka nyʋarı saŋŋa dieke dı mʋna.
10 Die wıa, dıı yi tı ye sieŋ, tı yime wudieke dı vıına a yıma vuoŋ mana; a tıaŋ a mana tı yime a yıma vuodiekemba dı yine tı nımballı tı mana dı yine Yisa Masia yadaka wıa.

Kpatıŋ kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ

11 Lele, nı ye n maagına aŋaŋ maagıkpııma dene aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ.
12 Vuodiekemba dı yaala ba vaa Juu vuosi sʋŋ fıalı wa, banıŋ ba mugisine nı dı nı gobi nı kɔla, amʋ Juu vuosisi kaaŋ mugisi be Masia dagarıkʋ ma wıa.
13 Vuodiekemba dı gobinene ba kɔlaha gbaŋ ka dıa Mosisi mıraha, ama ba yaala nı gobi wo nı kɔla amʋ ba nan bıagı kuuli nı kɔlaha gobiŋ wıa.
14 Manıŋ nıŋ n nan kuuli yaa gamma tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia dagarıkʋ ma nyıına ma, dama ʋ dagarıkʋ wıa maŋ kʋʋ tıŋgbaŋka gie wıa n nyıŋgbanıŋ ma, ta tıŋgbaŋka gie wıa dı bı wo hagırıŋ n nyıŋgbanıŋ ma.
15 Puole wori yaa gamma vuodieke dı gobine ʋ kɔlı aŋaŋ vuodieke dı kana ka gobi ʋ kɔlı. Wudieke dı yine nıŋŋmına yine berihaalı dieke Ɲmıŋ dı yı tı wa mıŋ.
16 Sʋgıfıalıŋ aŋaŋ zɔɔlınchıgıla bemme vuodiekemba die dına dagıkʋ gie ma, banıŋ ba yine Ɲmıŋ vuosi.
17 Ka kpatıŋ, nı sımma dı vuoŋ bı yı mıŋ wumugisikiŋ, dama n wɔŋ yaa wa kɔjagılagısı a dagı dı n yiwo Yisa Masia yɔmʋ.
18 N nımballı, tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı mana. Wusie.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Efesusi tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke Ɲmıŋ dı vʊarına dı n yi Yisa Masia tʊntʊntʊ maagınana gbaŋkʊ gie a yıa nınıŋ Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı yine wo yada ta bie Efesusi tıŋ ma.
2 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta yı nı sʊgıfıalıŋ.

Ɲmıŋ Halıkasıka dı suŋŋinene tı Yisa Masia wıa dene

3 Nı vaa tı waası Ɲmıŋ, vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa, dama tı benne Yisa Masia ma wıa ta wʊnıŋ Ɲmıŋ dı yı tı ʊ Halıkasıka piini diekemba mana dı benne arızanna ma.
4 Ɲmıŋ die wɔŋ wolıŋ a vʊarı tı mıŋ Yisa Masia ma dı tı yi ʊ sııtı ta wa keŋ naaŋ tıŋgbaŋka gie, amʊ tı nan dı bie kası ta wo bıaŋ ʊ nıŋŋa.
5 Ʊ cho tı wıa, die wıa ʊ saŋkʊ ma, die ʊ yile dı Yisa Masia ma ʊ nan vaa tı bırıŋ ʊ ballı.
6 Nı vaa tı bırı Ɲmıŋ dama ʊ zɔɔlınchıgıla dı faasına a dala wıa, ta ʊ chıgı tı zɔɔlıŋ ʊ Bʊadembike choti wo me.
7 Dama Ɲmıŋ nagı wa tı wʊbıatı a chaa tı ta tı bie tı dʊŋŋʊ ʊ Bʊadembike choti wo zımbʊ wıa. Ye, Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla die dı benne tı ma dene ta wo magısıŋ.
8 Ɲmıŋ vuodieke dı yalla yıaŋ aŋaŋ sıbıŋ pam wa, ta tʊŋ sıba ʊ yiline dene
9 ta yuori dagı tı wʊlɔbırıkıŋ wudiekemba die ʊ ziene dı ʊ nan keŋ yi Masia ma wa.
10 Saŋka mi dı keŋ tʊgı, ʊ nan yi ʊ saŋkʊ a kpatı ta lagısı jadieke ʊ naanna mana ta a bie ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me mana ta vaa Masia yi a sikpeŋtieŋ.
11 Ɲmıŋ ŋaaŋ yie wo wudieke ʊ sanna mıŋ, die wıa ʊ vaa Yisa Masia dı vʊarı tı.
12 Die wıa nı vaa tınıŋ vuodiekemba dı wolinne a yaa tama Masia ma wa bırıma Ɲmıŋ ta kɔtıma ʊ saaŋ ŋmıŋsikpeŋ.
13 Die nı gbaŋ dı keŋ bırıŋ Ɲmıŋ vuosi die nı wʊnna wʊvııŋ diekemba dı yalla gbatıtaanıŋ wa. Die nı yine Masia yada wa wıa Ɲmıŋ die dı nagı ʊ Halıkasıka dieke dı yine ʊ chaanıŋ magılıŋ a yı nı sıba ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yı wa.
14 Ɲmıŋ yı tı wa Halıkasıka dı ʊ yi siara dı tı nan keŋ ye jadieke wʊnıŋ Ɲmıŋ dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ʊ vuosisi, ta bı dagı dı ʊ nan seŋ yı vuosi gbatıtaanıŋ aŋaŋ wusie. Nı vaa tı bırıma wa ta kɔtıma ʊ saaŋ.

Pɔɔli Ɲmıŋ jʊʊsıŋ wıa

15 Die wıa, a nyıŋ daa dieke n wʊnna dı nı yi tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yada aŋaŋ nı chone Ɲmıŋ vuosi dene wo a keŋ tʊgı jinne wo,
16 n ka vaa Ɲmıŋ waasıŋ nı wıa. N ŋaaŋ tıınsa nı wıa n Ɲmıŋ jʊʊsıŋ ma
17 ta jʊʊsa tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ, vuodieke dı yine hagırıtieŋ ta bı yi tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Ɲmınnı, dı ʊ yı nı yıaŋ ta yuori ʊ gbaŋ a dagı nı aŋ nı mıŋŋı sımma wa.
18 Ta bı jʊʊsa wa dı ʊ yuori nı nine aŋ nı sımma tama dieke wıa ʊ wana nı, ta bı sıba a baarı dı nyindiekemba ʊ bala ʊ keŋ a nagı yı ʊ vuosisi faası vıına,
19 ta bı sıba ʊ hagırıŋ dı dala dene ta nan suŋŋi tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada naa. Bʊnıŋ hagırıkpeŋkpııbʊ mi
20 die ʊ nagı a sʊgırı Masia a nyıŋ kuŋ me ta vaa ʊ kalı ʊ nuudiigiŋ chaaŋ arızanna ma.
21 Masia sına ŋmıŋsikpeŋ naara aŋaŋ yikotieliŋ aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ sikpeŋtieliŋ mana; wʊnıŋ ʊ yalla saaŋ dieke dı tıanna yiko mana saara diekemba dı benne dʊnıaka gie me aŋaŋ dʊnıa dieke dı bala ka keŋ wo.
22 Ta Ɲmıŋ dı nagı jaaŋ mana a yi ʊ nuusi me ta vʊarı wa dı ʊ yi Ɲmıŋ vuovʊarıka mana Sikpeŋtieŋ.
23 Masia yine ʊ vuovʊarıkaha sikpeŋ, ta vuovʊarıkaha yine ʊ nyıŋgbanıŋ, ta ʊ nyıŋgbaŋka dı suuli aŋaŋ ʊ hagırıŋ, ta ʊ dıaŋ ʊ suuli aŋaŋ Ɲmıŋ hagırıŋ.

2

Kuŋ aŋaŋ miivoli wıa

1 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, nı nʊazetiŋ aŋaŋ bıaŋ yiile wıa, die nı sıı sıba nı kpiye mıŋ.
2 Saŋka mi die nı dı wa tıŋgbaŋka gie haalıbıatı sieŋ ta tuo tıŋgbaŋka gie naaŋ Sitaani nʊaŋ vuodieke dı pɔgılına vuodiekemba dı kana ka tuose Ɲmıŋ nʊarı,
3 wusie, tı mana die sıı sıba banıŋ, ta dıı tı nyıŋgbanıŋ lɔla, ta yie tı nyıŋgbanıŋ aŋaŋ sʊŋ dı yaala dene. Tınıŋ aŋaŋ banıŋ tʊʊma die yaa wa Ɲmıŋ sınyıırıŋ a kieŋ tı ma.
4 Ama Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla aŋaŋ ʊ choti faası dala mıŋ ta wo magısıŋ
5 die wıa, die tı zetine Ɲmıŋ nʊarı ta die sıı sıba tı kpiye mıŋ saŋka mi wo, saŋka mi, Ɲmıŋ dı vʊarı tı a nyıŋ kuŋ me, a yaa tı juu miivoli me Masia wıa; Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa tı ye gbatıtaanıŋ.

6 Tı benne Yisa Masia ma wıa Ŋmıŋ dı
lagıŋ a sʊgırı tınıŋ aŋaŋ wʊnıŋ, ta tı lagıŋ
a dii naaŋ aŋaŋ wa arızanna ma.
7 Ʊ yiwo naa dı ʊ dagı vuoŋ mana saŋŋa
mana ʊ zɔɔlınchıgıla dı dala dene, ta yi
burichini a yı tı Yisa Masia wıa.
8 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa nı ye
gbatıtaanıŋ, dama nı yine Masia yada wa
wıa. Ŋmıŋ piini wonde a yı nı, daa nı
gbaŋ gbaŋ nı yine wudieke.
9 Vuoŋ kaaŋ bıagı nıgı ʊ nyʊʊŋ ka wıa,
a ka yi nı gbaŋ gbaŋ nı tʊʊma.
10 Yisa Masia ma Ŋmıŋ dı yi tı
vuodiekemba tı yine, ta yı tı tʊnvıına
beriŋ dı tı tʊma wudieke ʊ wone a saŋ dı
tı tʊmma wa.

Masia vuosi mana yiwo bʊnyı

11 Die wıa, nınıŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi naa, ta Juu vuosi dı
wasa nı kɔlıyootieliŋ ta wasa ba gbaŋ
vuodiekemba dı gobine ba kɔla naa, nı
tıınsı die nı yine vuodiekemba saŋŋa
dieke dı tıanna. Die kɔlagobiŋ die yiwo
wudieke vuota dı yinene ba nyıŋgbanıŋ
ma.
12 Saŋka mi die nı ka sıba Masia.
Die nı yiwo chaanıŋ ta ka gʊtı Ŋmıŋ
vuovʊarıkaha ma. Die nı bie wo
tıŋgbaŋka gie ta ka sıba Ŋmıŋ, ta bı wo
tama, dama ʊ yına ʊ vuosi nʊa dieke wo
die nı ka gʊtıya.
13 Ama lele, nı bie wo Masia ma, die wıa
nınıŋ vuodiekemba die dı benne saasaa
wa wa keŋ a gbigi wo Ŋmıŋ, Masia kumbu
wıa.
14 Wʊnıŋ ʊ lagısına Juu vuosisi aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi ta
yi be bʊnyı, ta sʊgıfıalıŋ dı keŋ, ʊ kpine
wo wıa ʊ kpisi dataasısı die dı benne ba
sʊnsʊkʊ.
15 Juu vuosi mıraha die yaa wa chʊara
pam ama Masia die dı kpisihe aŋaŋ ʊ
kumbu amʊ ʊ nan lagısı Juu vuosisi aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi a
keŋ ʊ jigiŋ aŋ buuriŋ bule wa gie lagıŋ a
yi buurihaalı balımıŋ dı ʊ yi aŋ sʊgıfıalıŋ
keŋ buuriŋ bule wa gie jigiŋ.
16 Ʊ dagarıkırı kumbu yine ʊ kpisi
dataasısı ba sʊnsʊŋ, ta lagısı ba mana
ba yi buuribalımıŋ ta yaa ba a yiŋŋi keŋ
Ŋmıŋ jigiŋ.
17 Die wıa, Masia die keŋye mıŋ a
mʊʊlı sʊgıfıalıŋ wʊvıına a yı nınıŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi,
ta die yʊa aŋaŋ Ŋmıŋ, ta bı mʊʊlı a yı
Juu vuosisi, vuodiekemba die dı gbigine
Ŋmınnı.
18 Dı yiwo Masia wıa Juu vuosisi aŋaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi
mana bıagı keŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ, ʊ
Halıkası balıŋka ma.
19 Die wıa, lele, nınıŋ vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosisi aŋaŋ Ŋmıŋ vuosisi
yiwo tıŋgbaŋ balımıŋ ballı, ta bı yi Ŋmıŋ
tigiŋ vuosi, nı ka bı yi chaanıŋ.
20 Nı sıı sıba juoŋ waara ta Ŋmıŋ
naazʊalıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ tʊntʊntıba dı yi ka
nyabılıŋ, ta Masia dı yi ka gɔŋgɔŋyʊgırıŋ
taŋkpeŋkpııŋ dieke dı vana ka zie keŋ
keŋ.
21 Wʊnıŋ Yisa Masia lagısına a pɔgılı
Ŋmıŋ vuosisi ta ba beri vıınıŋ ta bırıma
ʊ jigiŋ.
22 Nı lagısına aŋaŋ Masia wıa, Masia
taasa nı mıŋ aŋaŋ ʊ dıdıısırıŋ banıŋ ba,
ta nı mana dı lagıŋ a yi juoku gie ta Ŋmıŋ
Halıkasıka dı bie ka ma.

3

Pɔɔli die dı tʊnna yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosi

1 Naa wıa manıŋ Pɔɔli vuodieke dı june
dansarıka Yisa Masia tʊʊma wıa dı ko
jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nınıŋ vuodiekemba dı
kana ka yi Juu vuosisi.
2 N yaa tama dı nı wʊŋya mıŋ dı Ŋmıŋ
zɔɔlınchıgıla wıa ʊ yı mıŋ tʊʊmaha gie nı
suŋŋiŋ wıa.
3 Ŋmıŋ yuori wo ʊ wʊlɔbırıkaha a dagı
mıŋ mıŋ. N wɔŋ maagı nı wıaha gie bıta
mıŋ.
4 Dıı yi nı karıŋ wudieke n maagına wa,
nı nan dı sıba dı n sıba jaaŋ yaa gamma
Masia ma.
5 Saŋŋa dieke dı tıanna wa vuota die
ka sıba wʊlɔbıkırı gie, ama lele Ŋmıŋ
vaa wa ʊ Halıkasıka dı yuorike a dagı ʊ
tʊntʊntıba aŋaŋ ʊ naazʊalıba ʊ vʊarına
wa.
6 Ʊ wʊlɔbırıkıŋ yiwo naa: Wʊvıınaha
wıa vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi
dı nan ye jadieke Ŋmıŋ dı bala ʊ yı Juu
vuosisi, ba bı lagıŋ aŋaŋ ba a yi nyıŋgbaŋ
balımıŋ, ta gʊtı a die jadieke Ŋmıŋ dı yına
nʊaŋ Yisa Masia ma dı ʊ nan yı wa.
7 Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa die ʊ yı mıŋ
sieŋ dı n bırıŋ ʊ tʊntʊntʊ ta mʊʊlıma ʊ
wʊvıınaha sıba ʊ yına mıŋ hagırıŋ dene.
8 Ŋmıŋ vuosi mana sʊŋ n yine vuodieke
dı wıarına ba kʊaŋ ta ka mʊ wııŋ ama
Ŋmıŋ chıgı mıŋ wa zɔɔlıŋ ta vʊarı mıŋ
dı n balı a yı vuodiekemba dı kana ka yi
Juu vuosisi yaa gamma wʊvıına diekemba
Masia dı yınana ta a wo magısıŋ wa.
9 Ŋmıŋ, vuodieke dı naanna nyinti mana
die vʊarı wa mıŋ dı n suŋŋi vuoŋ mana
aŋ ba sımma ʊ saŋkʊ gie. Saŋŋa dieke dı
tıanna Ŋmıŋ die lɔbırı ʊ saŋkʊ gie mıŋ ʊ
vuosi jigiŋ.
10 Ʊ yiwo naa dı lele ʊ dagı haalıtı aŋaŋ
ba naara dı yalla yiko ŋmıŋsikpeŋ me ʊ
yalla yıaŋ ʊ wuyiike mana mana ma dene.

Ʊ daagı wa ʋ dıdıısırıba ma a dagı ba ʋ yalla yıaŋ dene.
11 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma ta Ŋmıŋ die yi naa sıba ʋ sanna dene wo ta keŋ naaŋ dʋnıa.
12 Tı yine Masia yada ta bie ʋ ma wıa, Ŋmıŋ sieku yuori yi tı mıŋ, ta tı nan bıagı ga ʋ jigiŋ ta ka chıga ŋmaamıŋ.
13 Die wıa, n jʋʋsa nı mıŋ, nı daa vaa nı sʋŋ chʋʋsı n dinene wahala nı wıa, dama dı yiwo nı suŋŋiŋ wıa.

Masia choti wıa

14 Naa wıa maŋ gbirige tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nıŋŋa a jʋʋsa wa,
15 ʋ ma buuriŋ mana dı benne arızanna ma aŋaŋ tıŋgbaŋka gie me dı yese ba miivoli.
16 Ŋmıŋ hagırıŋ dı dala pam dene wo, n jʋʋsa wa mıŋ dı ʋ yı nı hagırıbʋ mi ʋ Halıkasıka wıa, aŋ hagırıbʋ bemme nı ma,
17 a bı jʋʋsa wa dı Masia nagı nı sʋgıtı a bırıŋ ʋ jigiberisikiŋ, nı yada wıa, n jʋʋsa wa mıŋ dı nı chone Ŋmıŋ aŋaŋ taŋ dene wo nan vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta ka nanna,
18 ta nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ vuosi mana nan bıagı sıba Masia choti teeliŋ aŋaŋ ka wagırıŋ aŋaŋ ka goli dı dala dene.
19 Aŋaŋ dı tʋana dı vuoŋ sımma Masia dı chone tı dene wo, n jʋʋsa Ŋmıŋ dı nınıŋ nı nan dı sıba, ta vaa nı beriŋ sıı sıba Ŋmıŋ beriŋ.
20 Ŋmıŋ hagırı dieke dı tʋnnana tı ma wa wıa, ʋ nan bıagı a yi jaaŋ mana a yı tı a tıaŋ tı yilinene wudieke ta jʋʋsa wa;
21 tınıŋ vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıŋ ta taası aŋaŋ wa wa mʋ tı bırıma Ŋmıŋ saŋŋa mana haahuu. Wusie.

4

Nyıŋgbaŋ balımıŋ wıa

1 Manıŋ vuodieke dı june dansarıka tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma wıa naa, n kpaama nı dı nı vaa nı beriŋ vııŋma sıba Ŋmıŋ dı yaala ka sımma dene ta wa nı wa.
2 Nı sʋʋma nı gbaŋ tıŋgbaŋ, ta bemme sɔmm, ta yallıma suguru aŋaŋ taŋ, ta chome taŋ saŋŋa mana.
3 Ŋmıŋ Halıkasıka yi nı wo jabalımıŋ, die wıa nı kpaŋŋı nı gbaŋ aŋaŋ nıŋŋmına a bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ amʋ nı nan wıarı yi jabalımıŋ.
4 Masia dıdıısırıŋ yiwo nyıŋgbaŋ balımıŋ,
ta Ŋmıŋ Halıkası balımıŋ benne,
ta Ŋmıŋ dı gbatı tı a taaŋ a yı tı tama balımıŋ.
5 Yɔmʋtieŋ balımıŋ nyıına ma benne,
ta tı mana dı lagıŋ yiwo yada,
ta Ŋmıŋ nyaaŋ sıula dıaŋ dı yi jabalımıŋ.
6 Ŋmıŋ yiwo jabalımıŋ ta yi vuota mana Chɔɔŋ,
ta bı yi vuoŋ mana Yɔmʋtieŋ ta tʋma vuoŋ mana ma,
ta bı bie vuoŋ mana ma.
7 Masia yı wa tı wʋnyı mana piini yiri yiri sıba ʋ yaalala dene.
8 Sıba dı maagına dene Ŋmıŋ gbaŋkʋ ma wa dı:

"Saŋŋa dieke ʋ jʋalına ŋmıŋsikpeku
die ʋ nagı yɔŋısı pam ʋ nyaŋŋına a gʋtı ʋ ma
ta yı vuota piinisi."

9 Lele, "Die ʋ jʋalı ga ŋmıŋsikpeŋ" chıaŋ? Dı dagıya dı die ʋ woliŋ a keŋ sʋʋŋ wa tıŋgbaŋka gie kpiile tigiŋ mıŋ.
10 Die wıa, wʋnıŋ vuodieke die dı kenne sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me wo, wʋnıŋ ʋ bına jʋalı ga saasaa amʋ ʋ nan ligi dʋnıaka gie mana aŋaŋ ʋ yiko.
11 Wʋnıŋ, ʋ yına vuota piinisi, ta vʋarı bataŋ a yi be tʋntʋntıŋ, a yi bataŋ dıaŋ Ŋmıŋ naazʋalıŋ, ta bataŋ dıaŋ dı yi wʋvıınaha mʋmʋlıtıŋ, ta yi bataŋ wʋnıŋ Masia dıdıısırıba dıdaansırıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ wusieke dıdagırıŋ.
12 Die ʋ yiwo naa dı vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ vuosisi mana mʋma aŋaŋ tʋnvıınaha, ta vaa wʋnıŋ Masia dıdıısırıŋ sʋgıtı hagırıma.
13 Die wıa, tı dene sıba Ŋmıŋ Bʋa dembike ta yiwo yada naa, tı mʋ tı lagıŋ bʋnyı a bırıŋ nyıŋkʋrı diekemba beriŋ dı vııŋna, ta sımma sıba wʋnıŋ Masia.
14 Tı kaaŋ bı yi sıba ballıbısı amʋ vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan vaa tı leeŋi sıba ba yinene vuosi bataŋ dene wo.
15 Ama tı nan dı bala wusie yaa gamma Ŋmıŋ wıaha aŋaŋ choti ta bırıma Masia ma, wʋnıŋ ʋ yine tı sikpeŋtieŋ,
16 ta tınıŋ vuodiekemba dı yine wo yada wa dıaŋ dı yi sıba ʋ nyıŋgbanıŋ. Nyıŋgbaŋka taası wa taŋ aŋaŋ gbeme aŋaŋ zıŋ aŋaŋ gılısı, dıı yi ka lʋga mana dı mıŋŋı tʋma nyıŋgbaŋka nan dı bırıma ta hagırı. Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, dıı yi tı mana dı cho taŋ ta tʋma tʋŋ dieke Yisa Masia dı nagına a yı tı wa, tı nan dı hagırı a bırıŋ nyıŋkʋra. Naa baa ka yi mıŋ Masia hagırıŋ dı benne tı ma wa wıa.

Tı berihaalıŋ wıa

17 Tı Yɔmʋtieŋ saaŋ ma, maŋ kpaama nı, dı nı daa bı bemme sıba vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ, ta ba sʋŋanyile dı bie lımıŋ ma ta wo nyʋarı wa.
18 Ba yallı wa sʋŋanyilibıatı ta ba tıba dı hagırı, ta ba ka sıba wıa chıası, die wıa ba ka gʋtı miivoli haalı dieke Ŋmıŋ dı yına wa ma.

19 Ba ka chıga viivi, ta dıdıa a tʊma
dıgıntı tʊʊma, ta ka bıagı yige ba gbaŋ halı
bıta gbaŋ.
20 Ama nınıŋ nıŋ, daa die nı bʊgırı yaa
gamma Masia ma.
21 Die nı wʊŋ yaa gamma ʊ ma, ta yi ʊ
dıdıısırıŋ, ta ba dagı nı wusie yaa gamma
ʊ ma mıŋ.
22 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a vaa
berikʊʊrı lɔlıbıatı diekemba dı tʊnnana a
chʊʊsa nı wa.
23 Lele, nı vaa aŋ Ŋmıŋ tarıgı nı
sʊŋanyile aŋaŋ nı sʊgıtı,
24 amʊ nı nan pɔgılı berihaalı dieke
Ŋmıŋ dı yına nı wa, ta nı nıası Ŋmıŋ
nı wuyiike me, ta bemme vıınıŋ, ta yi
sʊgıyıalıntieliŋ aŋaŋ wusie.
25 Die wıa, nı vaa ŋmınchıbısı, ta vuoŋ
mana balıma wusie a yıma ʊ nımbʊa,
dama tı yiwo jabalımıŋ Masia ma.
26 Dıı yi fʊ keŋ jıı sınyıırıŋ, ama da vaa
ka vaa fʊ yi bıaŋ, ta daa bı yallıma fʊ
sınyıırıbʊ fʊ sʊŋ ma aŋ ŋmıŋ nan.
27 Nı da keŋ yı Sitaani sieŋ aŋ ʊ magısı
nı.
28 Vuodieke die dı gaarınana, ʊ vaa
gaarıŋ ta kpaŋŋı ʊ gbaŋ a tʊŋ tʊʊma a dii,
ta bı bıagı suŋŋime zɔɔlıntieliŋ.
29 Nı da balıma wʊbıatı a yıma nı
chanchaalıŋ, ama nı balıma wudiekemba
dı yine talası ta yaa nyʊarı, amʊ nı chan-
chaalıŋ dı keŋ wʊŋ ka nan bıagı suŋŋi be.
30 Nı da yime wudieke dı baaŋ nan
yi aŋ Halıkasıka, vuodieke dı yine Ŋmıŋ
chaanıŋ magılıŋ nı ma wa ye sʊgıchʊʊsıŋ.
Wʊnıŋ ʊ yine magılıŋ dieke dı dagına dı
daaŋ kieŋ ta Ŋmıŋ nan keŋ yı nı sı-n-gbaŋ
aŋaŋ wusie.
31 Nı vaa bıaŋ beriŋ mana, ta da yallıma
sınyıırıŋ. Vuoŋ da bı natıma ʊ chan-
chaalıŋ aŋaŋ sınyıırıŋ, vuoŋ da bı zıama
ʊ chanchaalıŋ, ta bı vʊarı haası sʊŋanyile
mana nı ma.
32 Ama nı yi vuodiekemba dı chıgınana
nı chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, ta vasıma nı chan-
chaalıŋ tʊmbıatı a chama ba sıba Ŋmıŋ
dı nagına nı tʊmbıatı a chaa nı dene wo
Masia ma wıa wa.

5

Yaa gamma chaanıŋ ma beriŋ wıa

1 Nı yine Ŋmıŋ ballıchoti wıa wa, nı
kpaŋŋı nı gbaŋ ta sımma sıba wʊnıŋ,
2 nı chome vuoŋ mana sıba Masia die dı
faasına a cho tı ta tuo tı kuŋ a kpi ta yi
kaabı dieke Ŋmıŋ dı yaalala wa.
3 Nı yine Ŋmıŋ ballı wıa naa, dı ka wɔŋ
vıına dı daakpana aŋaŋ hɔgʊkpana, yaa
dıgıntı yaa lɔlıbıatı tʊʊma bemme nı sʊŋ.
4 Nı waasıma Ŋmıŋ saŋŋa mana ama
nı daa vaa daakpana yaa hɔgʊkpana
tʊʊma wʊbalıka, yaa dıgıntı wʊbalıka,
yaa wʊbalıkı tɔgıtı nyımma nı nʊa ma.
5 Dı mʊ nı sımma a baarı dı vuodieke
dı dʊaga hɔgʊkpana yaa a dʊaga dembik-
pana yaa ta yi dıgıntı vuoŋ yaa halı vuoŋ,
wʊnıŋ ʊ kaaŋ ye jigiŋ Masia aŋaŋ Ŋmıŋ
naarı ma; vuodiekemba dı yalla halı faası
cho nyinti a tıaŋ Ŋmıŋ.
6 Die wʊbıatı yiilehe wıa Ŋmıŋ nan keŋ
datı nʊazetitielibe tıba. Nı daa vaa vuoŋ
nagı ʊ gaantı dagıŋ a gaaŋ nı.
7 Nı vʊarı nı gbaŋ, ta vaa vuosi mi.
8 Nı wa yiwo Ŋmıŋ ballı ta bie chaanıŋ
ma, nı ka bı bie lımıŋ ma sıba die nı benne
wo ta yie bıabʊ, dı mʊ nı beriŋ sımma sıba
chaanıŋ ballı beriŋ,
9 dama wudieke dı yine wusie aŋaŋ
Ŋmıŋ chıgıla aŋaŋ tʊnvıına mana yiwo
chaanıŋ ma sııtı.
10 Die wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta tʊma
wudieke dı bala ka fıalı tı Yɔmʊtieŋ sʊŋ.
11 Nı daa chansıma vuodiekemba dı
tʊnnana lımıŋ ma tʊʊma ta a wo nyʊarı
wa, ama ta vaa ba lımıŋ ma tʊʊmaha nyıŋ
yaalıŋ ma.
12 Wudieke ba yinene lımıŋ ma wa yaa
wa viivi pam aŋaŋ tı baaŋ dı bala yaa
gamma ka ma gbaŋ.
13 Ama saŋŋa dieke jaaŋ mana dı bala a
keŋ nyıŋ yeŋ me wo, ba lımıŋ ma beriŋ
mana nan keŋ nyıŋ yaalıŋ ma firrr.
14 Dama wudieke mana ba keŋ yuori
dagı yaalıŋ ma ŋaaŋ bie wo chaanıŋ ma
mıŋ. Die wıa die dı maagı Ŋmıŋ gbaŋkʊ
ma dı:

"Fʊnıŋ vuodieke dı gʊʊrınana, fʊ hagı
gbııŋ ma
ta hagı kuŋ me,
ta Masia nan yı fʊ ʊ chaanıŋ."

15 Die wıa, nı daa bemme gaantıŋ beriŋ,
ama nı yi sısıbırıŋ.
16 Nı nagı nı saŋŋa a yime vıınıŋ dama
vuosi yie bıaŋ saŋŋa gie me mıŋ.
17 Die wıa nı daa yi gaantıŋ ama nı
sımma wudieke tı Yɔmʊtieŋ dı yaalala nı
yi.
18 Nı daa nyume daaŋ a bugime; dama
kanıŋ ka bala ka chʊʊsı nı, ama nı kpaŋŋı
nı gbaŋ ta vaa Ŋmıŋ Halıkasıka yalla nı a
tʊma.
19 Nı chama yıla a bırıma tı Yɔmʊtieŋ
aŋaŋ nı sʊgıtı mana aŋaŋ nı chan-
chaalıŋ, ta chama Ŋmıŋ gbaŋkʊ yıla aŋaŋ
Halıkasıka yıla.
20 Vuoŋ mana waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ
jaaŋ mana wıa, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
wıa.

Hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllıba wıa

21 Nı yınana Masia jılıma wıa, nı sʊʊŋ
nı gbaŋ a yıma taŋ.

22 Hɔgʋba, nɪ sʋʋŋ nɪ gbaŋ tɪŋgbaŋ a
yɪma nɪ chʋllɪba sɪba nɪ sʋʋna nɪ gbaŋ a
yɪ tɪ Yɔmʋtieŋ dene wo.
23 Dama Masia dɪ yine ʋ vuosi sikpeŋtieŋ
dene wo, die gbaŋ gbaŋ dembiŋ dɪ yi
ʋ hɔgʋ sikpeŋtieŋ. Masia vuosi yiwo ʋ
nyɪŋgbanɪŋ ta ʋ yi ba Gbɪgbatɪtaantʋ.
24 Die wɪa, hɔgʋba mʋ ba sʋʋŋ wa
ba gbaŋ tɪŋgbaŋ jaaŋ mana ma a yɪ ba
chʋllɪba sɪba Masia vuosisi dɪ sʋʋna ba
gbaŋ a yɪ wa dene.
25 Dembisi, nɪ chome nɪ hɔgʋba sɪba die
Masia dɪ chone ʋ vuosi ta tuo ba kuŋ a kpi
dene wo.
26 Die ʋ yiwo naa, amʋ ʋ nan yi ba kasɪ,
ta bɪ nagɪ Ŋmɪŋ wʋbalɪkaha aŋaŋ Ŋmɪŋ
nyaaŋ a sɪɪ ba dɪ ʋ wʋnsɪ ba vɪɪnɪŋ,
27 ta yiŋŋi nagɪ ba a yɪ ʋ gbaŋ gbaŋ nuusi
me aŋaŋ vɪɪnɪŋ, ta ba vɪɪŋkʋ dɪ wo dɪgɪntɪ,
ta ba bɪ yi sʋgɪyɪalɪntieliŋ, ta wo bɪaŋ, halɪ
bɪta gbaŋ.
28 Dembisi mʋ ba chome ba hɔgʋba sɪba
ba chone ba gbaŋ gbaŋ ba nyɪŋgbanɪŋ
dene, dembiŋ dieke dɪ chone ʋ hɔgʋ, cho
wo ʋ gbaŋ gbaŋ mɪŋ.
29 Vuoŋ wori a haa ʋ gbaŋ gbaŋ
ʋ nyɪŋgbanɪŋ, ama vuoŋ mana mɪŋŋɪ
daansa ʋ nyɪŋgbanɪŋ mɪŋ sɪba Masia dɪ
daansɪnana ʋ dɪdɪɪsɪrɪba dene wo.
30 Tɪnɪŋ tɪ yine ʋ nyɪŋgbaŋka.
31 Ŋmɪŋ gbaŋkʋ baarɪ dɪ, “Naa wɪa,
dembiŋ nan vaa ʋ chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ, ama
ta nagɪ ʋ gbaŋ a lagɪŋ aŋaŋ ʋ hɔgʋ aŋ ba
yi jabalɪmɪŋ.”
32 Ŋmɪŋ wɪɪrɪ gie dagɪ tɪ wa wusie dieke
dɪ lɔbɪrɪna mɪŋ, ama n sɪba dɪ ka daga tɪ
mɪŋ yaa gamma Masia aŋaŋ ʋ dɪdɪɪsɪrɪŋ
wɪa mɪŋ.
33 Ama ka bɪ daga nɪ mɪŋ dɪ dɪ vɪɪna dɪ
dembiŋ mana chome ʋ hɔgʋ sɪba ʋ chone
ʋ gbaŋ dene wo, ta hɔgʋ mana dɪaŋ yɪma
ʋ chʋrʋ jɪlɪma.

6

Ballɪ aŋaŋ ba tieliŋ wɪa

1 Ballɪ, nɪ mʋ nɪ saagɪma yɪma nɪ tieliŋ
tɪ Yɔmʋtieŋ wɪa, dama die mʋna dɪ nɪ yi.
2 Mɪraha sʋŋ, mɪrɪka gie yiwo mɪrɪ dieke
Ŋmɪŋ dɪ woliŋ a yi nʋaŋ a gʋtɪ ka ma dɪ,
“Yɪma fʋ chʋa aŋaŋ fʋ naa jɪlɪma,
3 amʋ jaaŋ mana nan yi vɪɪnɪŋ a yɪ fʋ, ta
fʋ bɪ ye miivoli waŋ tɪŋgbaŋka gie me.”
4 Chʋalɪŋ, nɪ da pɔgɪlɪ nɪ ballɪ aŋaŋ tʋaŋ
ta vaa ba sɪnyɪɪrɪŋ dɪ haga, ama nɪ dagɪma
ba ta kpaama ba yaa gamma wudieke tɪ
Yɔmʋtieŋ dɪ yaalala.

Yɔŋɪsɪ aŋaŋ ba tieliŋ wɪa

5 Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine yɔŋɪsɪ
dɪaŋ, nɪ saagɪma nɪ tieliŋ nʋa, ta chɪgɪma
ba ŋmaamɪŋ, ta tʋma yɪma ba aŋaŋ nɪ
sʋgɪtɪ mana sɪba nɪ tɪnna baa nɪ tʋma
dene a yɪma Masia wa.
6 Nɪ da tʋma a yɪma ba saŋŋa dieke ba
keŋ daansa nɪ nyɪɪna ma, dɪ ba bɪrɪ nɪ,
ama nɪ nagɪ nɪ gbaŋ a bɪrɪŋ Masia yɔŋɪsɪ
ta yime wudieke dɪ yine Ŋmɪŋ choti aŋaŋ
nɪ sʋgɪtɪ mana.
7 Nɪ tʋma nɪ tʋʋma aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ sɪba
nɪ tʋma yɪa tɪ Yɔmʋtieŋ Masia ama nɪ daa
yilime dɪ nɪ tʋma a yɪa vuota nyɪɪna ma,
8 ta sɪmma a baarɪ tɪ Yɔmʋtieŋ Ma-
sia nan keŋ tuŋ vuoŋ mana yaa gamma
wʋvɪɪŋ dieke mana ʋ yine, ʋ yiwo yɔmʋ
yaa vuodieke dɪ sɪna ʋ gbaŋ.
9 Yɔŋɪsɪ tieliŋ, nɪ dɪaŋ nɪ mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ nɪ
yɔŋɪsɪ ta da pɔgɪlɪ ba aŋaŋ tʋaŋ, ta sɪmma
dɪ nɪnɪŋ aŋaŋ nɪ yɔŋɪsɪsɪ mana yallɪ wa
Yɔmʋtieŋ balɪmɪŋ arɪzanna ma, ta ʋ die
vuosi sarɪya ta ka luge.

Tɔntaala nyinti wɪa

10 Wudieke dɪ kpatɪna kʋaŋ yiwo naa, nɪ
vaa tɪ Yɔmʋtieŋ hagɪrɪbʋ yi nɪ hagɪrɪma.
11 Ta nagɪ Ŋmɪŋ tɔntaala nyinti mana ʋ
yɪnana nɪ wa a gbara nɪ gbaŋ, amʋ nɪ nan
bɪagɪ zie a tuuli Sitaani wʋsanbɪatɪ.
12 Dama tɪ ka waga aŋaŋ vuodieke dɪ
yalla nyɪŋgbanɪŋ aŋaŋ zɪŋ, ama tɪ waga
aŋaŋ haalɪbɪatɪ mana aŋaŋ ba yikotieliŋ,
aŋaŋ lele wo dʋnɪa ka gie lɪmɪŋ ma
sikpeŋtieliŋ, aŋaŋ ŋmɪŋsikpeŋ haalɪbɪatɪ.
13 Die wɪa, nɪ nagɪ Ŋmɪŋ tɔntaala nyinti
mana a gbara nɪ gbaŋ lele, amʋ dabɪakʋ
dɪ keŋ tʋgɪ nɪ nan bɪagɪ a tuuli daarɪ mi a
gbatɪ nɪ gbaŋ, ta tɔmbʋ dɪ keŋ tɪaŋ nɪ nan
ye zie keŋ keŋ.
14 Die wɪa nɪ zie keŋ keŋ, ta vaa nɪ wusie
sɪmma sɪba gbanɪŋ a bɔbɪ nɪ chɪasɪ, ta vaa
sʋgɪyɪalɪŋ beriŋ sɪmma sɪba jakagɪkɪŋ a
kagɪ nɪ nyʋa aŋaŋ nɪ kʋasɪ,
15 ta nɪ yi siri a mʋʋla wʋvɪɪŋ dieke dɪ
fɪalɪnana vuosi sʋgɪtɪ aŋ ka sɪɪ sɪba nɪ
sunene nɪ nɪɪra.
16 Wudieke dɪ gʋtɪna nyinti gie ma yiwo
naa, nɪ nagɪ nɪ yada Masia ma aŋ ka
sɪmma sɪba jakagɪkɪ dieke nɪ pɔgɪlɪna nɪ
nuusi me a yaa kaga Sitaani yɪɪma dɪ sɪna
sɪba boliŋ wo,
17 ta pɔgɪlɪ nɪ gbatɪtaanɪŋ aŋ ka sɪmma
sɪba kuuti sibubiŋ, ta bɪ pɔgɪlɪ Ŋmɪŋ
wɪaha aŋ ka sɪmma sɪba takoobi dieke
Halɪkasɪka dɪ yaa tʋma wa.
18 Nɪ jʋʋsɪma Ŋmɪŋ sɪba Halɪkasɪka dɪ
dagɪna nɪ dene saŋŋa mana. Nɪ jʋʋsɪma
Ŋmɪŋ dɪ ʋ suŋŋi nɪ jaaŋ mana ma. Nɪ
gbara ta daa vaa Ŋmɪŋ jʋʋsɪŋ, ta jʋʋsɪma
Ŋmɪŋ saŋŋa mana a yɪma Ŋmɪŋ vuosi
mana.
19 Ta jʋʋsɪma a yɪma n gbaŋ, dɪ Ŋmɪŋ
suŋŋi mɪŋ n wʋbalɪkaha ma amʋ n nan
bɪagɪ yuori a balɪ wʋlɔbɪrɪka diekemba

dı benne wʋvıınaha ma ta da chıgıma ŋmaamıŋ.
20 Dama wʋvıınaha naŋ ma maŋ zie ta bie dansarıka sʋŋ naa. Die wıa nı jʋʋsıma Ɲmıŋ dı n bıagı a balıma dı mʋna dı n balı wʋvıınaha dene ta da chıgıma ŋmaamıŋ.

Kpatıŋ waasıŋ

21 Tı nımbʋa choti Tichikusi, vuodieke dı yine tı Yɔmʋtieŋ tʋntʋntʋ aŋaŋ wusie wo, nan balı nı wıa mana yaa gamma n ma amʋ nı nan dı sıba n beriŋ dı sına dene.
22 Die wıa maŋ tʋma wa nı jigiŋ, dı ʋ keŋ balı nı tı mana beriŋ dı sına dene, ta bı kpaŋŋısı nı.
23 Tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yı tı nımballı mana sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ choti aŋaŋ yada.
24 Ɲmıŋ suŋŋi vuodiekemba mana dı chone tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wa aŋaŋ choti dieke dı wone kpatıŋ.

Gbaŋ dieke Pɔɔli die dı maagına a yı Filipi tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Timoti, tınıŋ
vuodiekemba dı yine Yisa Masia tʋntʋntıŋ
wa maagınana gbaŋkʋ gie a yıa Ŋmıŋ
vuovıına diekemba mana dı yine Yisa
Masia dıdıısırıŋ ta bie Filipi tıŋ ma, aŋaŋ
ba nıŋŋandıısırıba aŋaŋ ba susuŋŋiribe.
2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia suŋŋi nı, ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Pɔɔli Ŋmıŋ jʋʋsıŋ wıa

3 N waasa Ŋmıŋ saŋŋa dieke mana maŋ
keŋ tıınsı nı wıa,
4 saŋŋa mana maŋ keŋ jʋʋsa Ŋmıŋ a yıa
nı, n ŋaaŋ jʋʋsa mıŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ,
5 dama nı suŋŋine mıŋ dene wo yaa
gamma wʋvıınaha tʋʋmaha ma ka piiliku
me wo a keŋ tʋgı jinne wıa.
6 Die wıa, n ka chıılıya dı Ŋmıŋ
vuodieke die dı piiline tʋnvııŋkʋ gie nı
sʋgıtı ma nan pɔgılıka die yaa gamma, a
ga tʋgı saŋŋa dieke ʋ balla ʋ keŋ kpatı
tʋnvııŋkʋ gie daa dieke Yisa Masia dı balla
ʋ keŋ wo.
7 Nı bie n sʋŋ ma saŋŋa mana. Die wıa,
maŋ yile nı wıa naa dı vıına, dama a nyıŋ
saŋŋa dieke die n benne n dʋŋŋʋ ta mıa dı
n vaa wʋvıınaha zie wo, a keŋ tʋgı saŋŋa
dieke n june dansarıka ma wa, nı mana
die suŋŋi mıŋ mıŋ aŋaŋ tʋŋ dieke Ŋmıŋ
dı suŋŋine mıŋ a nagı a yı mıŋ wa.
8 Ŋmıŋ yine n siaratieŋ dı n sʋŋ seŋ bie
nı ma aŋaŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ choti.
9 N jʋʋsa Ŋmıŋ dı nı choti nan dı gʋta
saŋŋa mana, dı nı wusie yıaŋ aŋaŋ nı
sıbıŋ mana gbaŋ nan dı gʋta
10 amʋ nı nan bıagı vʋarı jadieke dı
faasına vıına, amʋ ka kʋaŋ chaaŋ nı kaaŋ
bı yaa dıgıntı aŋaŋ bıaŋ daa dieke Masia
dı bala ʋ keŋ wo,
11 ta yime tʋnvıına pam Yisa Masia
hagırıŋ ma, amʋ Ŋmıŋ saaŋ nan ye bırıŋ
aŋaŋ pımpagıŋ.

Miivoli dı yine wudieke a yı Pɔɔli

12 N nımballı, n yaala nı sımma dı
wudieke dı haarına mıŋ wa suŋŋi wo
wʋvıınaha dı gara nıŋŋa wusie.
13 Die wıa, naalıba gbıgbarıtıba mana
aŋaŋ vuodiekemba dı benne giena mana
wa sıba a baarı dı n yine Masia tʋntʋntʋ
wıa maŋ bie dansarıka sʋŋ.
14 N dansarıka ma berıŋ yı wa tı
nımballı pam sikimıŋ tı Yɔmʋtieŋ sieŋ
me, ta ba bala wʋvıınaha ta ka chıga
ŋmaamıŋ.
15 Vuosi bataŋ mʋʋla Masia wıaha
dama ba yaa wa sʋgıbıaŋ aŋaŋ nyan-
taatı, ama bataŋ nıŋ mʋʋlaha mıŋ aŋaŋ
sʋŋanyilivıına.
16 Vuodiekemba dı tʋnnana aŋaŋ ba
choti naa sıba a baarı Ŋmıŋ die yına mıŋ
wʋvıınaha tʋʋma dı n vaa wʋvıınaha zie.
17 Vuosi bataŋ dıaŋ ka mʋʋla Masia
wıaha aŋaŋ ba sʋgıtı, ama ba mʋʋla aŋaŋ
sʋŋanyilibıatı; ta yile dı ba nan nagı mıŋ
a yi wııŋ ma n yene bie dansarıka ma naa.
18 Die ka chʋʋsıya. N yaa wa
sʋgıfıalıŋ ka wıa, dama dıı yi ba mʋʋla
aŋaŋ sʋŋanyilivıına yaa sʋŋanyilibıatı,
wudieke dı yine talası yiwo ba mʋʋla wa
Masia wıaha. N nan dı yaa sʋgıfıalıŋ
saŋŋa mana
19 dama n sıba a baarı dı nı Ŋmıŋ jʋʋsıŋ
aŋaŋ nı suŋŋi dieke dı nyınnana Yisa
Masia Halıkasıka ma wa wıa, n nan keŋ
a nyıŋ dansarıka ma.
20 N sʋgınanıŋ aŋaŋ tama yiwo dı n
da keŋ yi n gbaŋ viivi, ama ta yallıma
sʋgıhagırıŋ lele aŋaŋ saŋŋa mana, ta dıı
yi maŋ kpi yaa maŋ beri n miivoli me, n
nan vaa Masia saaŋ ye bırıŋ.
21 Dama dıı yi maŋ beri n miivoli me, n
beri mıŋ a yıa Masia, ama dıı yi kuŋ maŋ
kpi, die nan faası yı mıŋ nyʋarı.
22 Dıı yi maŋ nan dı bie n miivoli me
ta nan bıagı yi wudieke dı yaa nyʋarı, die
nıŋ, n ka sıba jadieke n baaŋ vʋarı.
23 Nyinti ale wa gie yine wudiekemba
dı datınana mıŋ; n tıŋ nan faası yaala
dı n vaa miivolike gie, ta ga bemme aŋaŋ
Masia, die tıŋ nan faası vıına.
24 Ama nı wıa, dı faası vıına dı n bemme
n miivoli me.
25 N sıba mıŋ dı kanıŋ ka vııŋna ta
chıılıŋ wori, die wıa maŋ sıba dı n nan
dı beri. N nan dı beri aŋaŋ nı mana, amʋ
nı nan dı hagırı ta yaa sʋgıfıalıŋ nı Masia
dıısıŋ ma.
26 Nı nan dı faası yaa sʋgıfıalıŋ Yisa
Masia ma dıı yi maŋ keŋ keŋ nı jigiŋ bıbra.
27 Tɔ, wudieke dı yine nıŋŋmına yiwo
naa, nı vaa nı berıŋ sımma sıba Masia
wʋvıınaha dı dagına dene, ta dıı yi maŋ
bıagı a keŋ ye nı yaa maŋ ka keŋye, ama
n nan wʋŋ dı nı mıŋŋı zie mıŋ aŋaŋ
sʋŋanyili balımıŋ, ta yaa nʋabalımıŋ ta
kpaŋŋa nı gbaŋ ta wʋvıınaha yaa gamma
nı yadaka Yisa Masia ma nan dı gara
nıŋŋa.
28 Nı da chıgıma nı dataası, nı yallıma
sʋgıhagırıŋ saŋŋa mana ta die nan dagı
ba dı banıŋ ba bala ba nan, ta nınıŋ nı
hagı, dama Ŋmıŋ yına nı nyaŋŋıŋ.
29 Nı wɔŋ yaa sieŋ mıŋ dı nı tʋŋ yı
Masia, daa nı yine wo yada nyıına ma,
ama nı die wahala ʋ wıa.

30 Lele, nɪ nan gʊtɪ n ma tɔmbʊ ma. Dɪ
yiwo tɔŋ dieke die nɪ yene mɪŋ n wagɪnana
wa, ta lele nɪ wʊŋ dɪ n ye waga mɪŋ.

2

Masia sʊʊŋ-n-gbaŋ tɪŋgbaŋ aŋaŋ ʊ yine sikpeŋ tieŋ wɪa

1 Nɪ benne Masia ma naa yine nɪ mɪŋŋɪ
zie, ta ʊ choti dɪ vaa nɪ sʊgɪtɪ dɪ fɪala, ta
nɪ yaa Halɪkasɪka dɪdɪɪsɪrɪtaŋ, ta yaa choti
aŋaŋ zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ taŋ.
2 Die wɪa maŋ bala nɪ dɪ nɪ yallɪma
sʊŋanyili balɪmɪŋ ta vaa n sʊgɪfɪalɪŋ gʊtɪ,
ta yallɪma choti balɪmɪŋ ta nɪ sʊŋanyile
mana yi bʊnyɪ.
3 Nɪ da yime wɪɪŋ a nyɪmma sʊgɪbɪaŋ
aŋaŋ kalinbaani ma, ama nɪ sʊʊŋ nɪ gbaŋ
tɪŋgbaŋ, ta kɔtɪma taŋ a tɪaŋ nɪ kɔtɪna nɪ
gbaŋ dene wo.
4 Nɪ da vasɪma nɪ baga bemme nɪ nyinti
nyɪɪna ma, ama nɪ vaa nɪ baga bemme nɪ
chanchaalɪŋ nyinti ma gbaŋ.
5 Nɪ vaa beri dieke Yisa Masia die dɪ yalla
wa bemme nɪ ma:
6 Ʊ nɪasɪ wa Ɲmɪŋ saŋŋa mana
ama die ʊ ka vaa ʊ nɪasɪna aŋaŋ
Ɲmɪnnɪ dɪ yi jadieke ʊ yigine keŋ
keŋ
7 ama ta saagɪ ʊ gbaŋ gbaŋ choti me ta vaa
jadieke ʊ yalla wa
ta nagɪ ʊ gbaŋ a bɪrɪŋ sɪba yɔmʊ.
Ta yi vuota
ta keŋ nyɪŋ a yi vuota
8 Die ʊ sʊʊŋ ʊ gbaŋ, ta saagɪ Ɲmɪŋ nʊaŋ a
keŋ
a kpi dagarɪkʊ ma gbaŋ.
9 Naa wɪa Ɲmɪŋ dɪ kɔtɪ wa a tɪaŋ vuoŋ
mana,
ta yɪ wa saaŋ dieke dɪ yine saaŋ
kpeŋkpɪɪŋ a tɪaŋ saara mana,
10 dɪ ka yi aŋ vuodiekemba dɪ benne
arɪzanna ma aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie me
aŋaŋ
kpiile tigiŋ
ba mana keŋ gbirigi ba dune me,
ta yɪma wʊnɪŋ Yisa saarɪ gie jɪlɪma,
11 ta vuoŋ mana nan daansɪ balɪ dɪ
wʊnɪŋ Yisa Masia yine Yɔmʊtieŋ
aŋ ka bɪrɪ tɪ Chɔɔŋ Ɲmɪŋ saaŋ.

Tɪ chaana lɪmɪŋ ma sɪba chɪŋmarɪsɪ wɪa

12 N nɪmballɪ, die nɪ saaga a yɪa mɪŋ
mɪŋ saŋŋa dieke die n bene nɪ jigiri, lele
n wone nɪ jigiri naa, nɪ mʊ nɪ faasɪ a
saagɪma a yɪma mɪŋ mɪŋ. Die wɪa nɪ ko ye
tʊma aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta chelime ta tʊmma
tʊŋ dieke Ɲmɪŋ dɪ gbatɪ nɪ a taaŋ dɪ nɪ
tʊma wa
13 dama Ɲmɪŋ tʊma nɪ ma saŋŋa mana
dɪ nɪ yaalɪma ʊ choti yiile ta bɪ yime ke.
14 Nɪ yime wɪɪŋ mana ta da vʊʊmma yaa
a nɪgɪma nɪnhagɪrɪŋ,
15 amʊ nɪ nan dɪ wo bɪaŋ, ama
ta yi sʊgɪyɪalɪntieliŋ, ta yi Ɲmɪŋ ballɪ
diekemba dɪ wone daŋŋa, dama nɪ bie
wo tɪŋgbaŋka gie vuotɔgɪtɪ aŋaŋ vuobɪatɪ
sʊnsʊŋ mɪŋ. Dɪ yiwo talasɪ dɪ nɪ
nyɪgɪsɪma ba sʊnsʊŋ sɪba chɪŋmarɪsɪ dɪ
nyɪgɪsɪnana ŋmɪŋsikpeŋ dene wo,
16 ama ta balɪ miivoli wɪa. Dɪɪ yi nɪ tʊma
die, n nan daansɪ yallɪ nyʊʊŋ nɪgɪŋ daa
dieke Yisa Masia dɪ bala ʊ keŋ wo, dama ka
nan keŋ dagɪ dɪ n wahala aŋaŋ n tʊʊmaha
ka yi yɔrɪ.
17 Dɪɪ yi maŋ nagɪ n miivoli gie a taaŋ a
gʊtɪ wahala dieke n wone dii wo ta vaa nɪ
yi yada naa wa, n nan dɪ yaa sʊgɪfɪalɪŋ, aŋ
tɪ mana lagɪŋ a yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ.
18 Die gbaŋ gbaŋ dɪ yi talasɪ dɪ nɪ yallɪma
sʊgɪfɪalɪŋ aŋ manɪŋ aŋaŋ nɪ mana lagɪŋ
yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ.

Timoti aŋaŋ Epafirodatusi wɪa

19 N yaa tama tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa ma dɪ n
tʊŋ Timoti nɪ jigiŋ lele, ta wʊŋ nɪ wɪa aŋ n
sʊŋ dʊa.
20 Ʊ nyɪɪna ma ʊ baga benne nɪ ma aŋaŋ
wusie sɪba n baga dɪ benne nɪ ma dene wo.
21 Vuodiekemba mana dɪ tɪalɪna nɪŋ,
vuoŋ mana nine ŋmɪntɪ wa aŋaŋ ʊ tʊaŋ
jaaŋ, ta ba baga wo wudieke dɪ yine Yisa
Masia sɪɪtɪ ma.
22 Nɪ sɪba dɪ Timoti tʊʊma dagɪya dɪ ʊ
tʊma aŋaŋ wusie. Ʊ tʊma mɪŋ aŋaŋ mɪŋ
wʊvɪɪnaha tʊʊma ma sɪba bʊa dɪ ŋaana
tʊma aŋaŋ ʊ chɔɔŋ dene wo.
23 N yaa tama dɪ dɪ kaaŋ yʊasɪ n nan
tʊŋ wa nɪ jigiŋ maŋ ye wɪa dɪ bala a yiŋŋi
dene.
24 Tɪ Yɔmʊtieŋ wɪa, n yaa tama dɪ dɪ
kaaŋ yʊasɪ n gbaŋ n nan keŋ nɪ jigiŋ.
25 N yile dɪ dɪ yiwo talasɪ dɪ n tʊŋ tɪ
nɪmbʊa Epafirodatusi, vuodieke dɪ tʊnna
aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta mɪa dɪ ʊ suŋŋi mɪŋ
aŋaŋ Masia tʊʊmaha, wʊnɪŋ ʊ bɪna yi
vuodieke die nɪ tʊnna wa ʊ keŋ suŋŋi mɪŋ
wo.
26 Ʊ chele mɪŋ dɪ ʊ ye nɪ mana. Ʊ sʊŋ
die chʊʊsɪya mɪŋ die nɪ wʊnna dɪ ʊ yʊagɪ
mɪŋ wa.
27 Ka seŋ yiwo wusie dɪ die ʊ yʊagɪ mɪŋ
ta gbigi kuŋ, ama Ɲmɪŋ die dɪ chɪgɪ wa
zɔɔlɪŋ, daa ʊ nyɪɪna ma, ama die ʊ chɪgɪ
wa n gbaŋ zɔɔlɪŋ, ta vʊarɪ mɪŋ nyɪŋ ʊ
kuŋ sʊgɪchʊʊsɪŋ dɪ bala ka gʊtɪ ʊ yʊagɪŋ
sʊgɪchʊʊsɪŋ ma wa.
28 Die wɪa, n chele mɪŋ dɪ n tʊŋ wa nɪ
jigiŋ amʊ nɪ keŋ ye wo, nɪ nan dɪ yaa
sʊgɪfɪalɪŋ bɪbra, ta n gbaŋ n sʊgɪchʊʊsɪkʊ
bɪa.

29 Nı tuo wo aŋaŋ sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ
saaŋ ma, ta yıma vuodiekemba dı sına
sıba wʊnıŋ jılıma
30 dama die ʊ ka waga ʊ miivoli wıa, ta
die baa ʊ kpi Masia tʊʊmaha wıa gbaŋ, dı
ʊ yı mıŋ suŋŋi dieke die nı kana ka bıagı
a yı mıŋ wa.

3

1 N nımballı, ka kpatıŋ yiwo nı yallıma
sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ ma. Manıŋ n baga
wori dı n bı maagı nı wudiekemba die n
wone maagı a yı nı wa, maŋ yi die, ka nan
yi nı suŋŋiŋ.
2 Nı sımma wʊbıayiiribe, vuodiekemba
dı sına sıba gbaası ta bala dı nı mʊ nı gobi
wo nı kɔla wa.
3 Tınıŋ vuodiekemba dı jıanna
Ŋmıŋ Halıkasıka hagırıŋ ma wa yine
vuodiekemba dı senne gobi tı kɔla. Tınıŋ
tı ka yaa tama vuota chʊara ma, ama tı
kuule mıŋ yaa gamma wudieke Yisa Masia
dı yine. Tınıŋ tı ka kuule yaa gamma
wudieke tı yine
4 ama n tıŋ nan bıagı a kuuli. Dıı yi
bataŋ dı kuule yaa gamma vuota chʊara,
die nıŋ n yaa wıa pam dı n kuule a tıaŋ
die.
5 Dama die ba mıırına mıŋ ta ka daraa
anıı daraaŋ ba gobi n kɔlı, ta ba mıırı mıŋ
Juu vuoŋ, Benjamani buuriŋ ma, ta maŋ yi
Juu vuoŋ aŋaŋ wusie. Dıı yi Mosisi mıraha
dıısıŋ, die n yiwo Farasi vuoŋ ta dıha sıba
Farasisi vuosi dı dına dene wo, die n dıha
mıŋ aŋaŋ nıŋŋmına,
6 ta die dı keŋ mugise Masia dıdıısırıŋ
gbaŋ. Dıı yi vuoŋ dı nan dı dı mıraha ta
yi vuovıınʊ Ŋmıŋ jigiŋ, manıŋ nıŋ n wo
bıaŋ yaa gamma ka ma.
7 N tıŋ nan bıagı biisi wıaha gie mana
dı a yaa wa nyʊarı, ama n daansı ye ta a
mana wo nyʊarı Masia wıa.
8 Daa genhe nyıına ma wone nyʊarı a
yı mıŋ: ama n daansı ye ta jaaŋ mana
wo nyʊarı; dama n sıbına n Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia ta ʊ sıbıkʊ nyʊarı dı faası dala naa
wıa. Ʊ wıa maŋ nagı jaaŋ mana a vigi
taaŋ, manıŋ n wasa a mana taŋgɔɔŋ ma
jagıma, dı n mıŋŋı sımma Masia,
9 ta mıŋŋı taası aŋaŋ wa aŋaŋ wusie.
Lele nıŋ, n yiwo vuovıınʊ Ŋmıŋ jigiŋ daa
n dına mıraha wıa, ama n yine Masia yada
wa wıa. N yadaka wıa Ŋmıŋ dı nagı mıŋ
a bırıŋ vuovıınʊ ʊ jigiŋ.
10 Wudieke mana n yaalala yiwo dı n
mıŋŋı sımma Masia, ta bı sımma ʊ kumbu
hagıkʊ hagırıŋ, ta bı dii wahala aŋaŋ wa,
ta n berikʊʊrı kpi sıba ʊ kpine dene wo,
11 ta yaa tama dı n gbaŋ n nan keŋ hagı
kuŋ me ta ye miivoli.

Nyaŋŋıŋ tune wıa

12 N ka bala dı n wɔŋ yiwo vuovıınŋ dieke
Ŋmıŋ dı yaalala dı n yi wo, n ye ka tʊgı
die, ama n ye ko mıa mıŋ sıba chıchıgırʊ
dı n ga nyaŋŋı a ga tuo tune dieke wıa Yisa
Masia die dı vʊarına mıŋ dı n tuo wo.
13 N nımballı, n sıba a baarı dı n ye
ka nyaŋŋı nyaŋŋıkʊ, ama wʊbalımıŋ maŋ
yie, n daama wa wudiekemba mana dı
benne n kʊaŋ, ta mıa dı n tʊgı jadieke dı
benne n nıŋŋa wa.
14 Die wıa maŋ chıga a tuole jigidieke
chıgılaha dı bala ka kpatı wa, dı n ga a tuo
tune dieke dı yine arızanna ma miivoli, ta
Ŋmıŋ dı wa mıŋ ka wıa Yisa Masia ma wa.
15 Dı yiwo talası dı tınıŋ vuodiekemba dı
kʊrınna Halıkasıka ma wa mʊ tı yallıma
sʊŋanyileke gie, ama nı bataŋ yaa wa
sʊŋanyili gaası, ama Ŋmıŋ nan yuori nı
nine.
16 Die wıa, nı vaa tı pɔgılı wusieke gie
sıba die tı pɔgılına ka dene a keŋ tʊgı lele
wo.
17 N nımballı, nı chansıma mıŋ. Nı nagı
nı sʊŋanyile a yi vuodiekemba dı dına
wʊvıınŋ dieke die tı nagına a yı nı wa sieku.
18 Die n wɔŋ balı nı wıaha gie mana
saŋŋa dieke dı tıanna wa, ama lele n
bı bala nı aŋaŋ nintaantı, dı vuosi pam
benne ta ba beriŋ dı nagı ba a bırıŋ Masia
dagarıkʊ kumbu dataası.
19 Ba kpatıŋ yiwo chʊʊsıŋ, dama ba
nyuuti yine ba ŋmına. Ba kuule aŋaŋ
jadieke dı nagınana ba yie viivi me, ta yile
yaa gamma tıŋgbaŋka gie nyinti nyıına
ma.
20 Ama tınıŋ nıŋ, tı yiwo arızanna ma
ballı, ta tı chele a chıısa tı Gbıgbatıtaantʊ,
vuodieke dı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
wa dı ʊ nyıŋ arızanna ma a keŋ.
21 Ʊ nan keŋ tarıgı tı tıŋgbaŋka gie
nyıŋgbaŋ dieke dı wone hagırıŋ ta nan
keŋ kpi wo aŋ ka nıası ʊ gbaŋ gbaŋ
arızanna ma nyıŋgbanıŋ. Ʊ nan keŋ a
nagı hagırı dieke dı vana ʊ sıı jaaŋ mana
wa a yi die.

4

Kpaamıŋ

1 Die wıa, n nımballı, nınıŋ
vuodiekemba n chone, ta yaala n ye nı
naa, nınıŋ nı yine maŋ yallı sʊgıfıalıŋ ta
vasa maŋ kuule nı ma. N nımballı choti,
nı mıŋŋı zie ta dıa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
dene.
2 N taa Yuwodia aŋaŋ Sintike, n jʊʊsa nı,
nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme aŋaŋ taŋ aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa.
3 Ta fʊnıŋ vuodieke dı yine n
dıdıısırıtaŋ aŋaŋ wusie wo, n yaala fʊ
suŋŋi wo hɔgʊba bale wo gie, dama banıŋ
aŋaŋ Kilementi aŋaŋ vuodiekemba mana

dı yine n tʊntʊŋ chanchaalıŋ, ta ba saara dı bie Ɲmıŋ miivoli gbaŋkʊ ma wa, die lagısı tʊma mıŋ pam, wʊvıınaha mʊʊlıŋ ma.

4 Nı yallıma sʊgıfıalıŋ nı taasına aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ wıa. N bı bala nı, nı yallıma sʊgıfıalıŋ.

5 Nı bemme sɔmm aŋaŋ vuoŋ mana. Tı Yɔmʊtieŋ keniŋ gbigiye mıŋ.

6 Nı daa vaa nı sʊŋ chʊʊsı jaaŋ mana ma. Ama nı jʊʊsıma Ɲmıŋ a yaalıma jadieke dı yine talası a yı nı. Nı jʊʊsıma Ɲmıŋ, a waasıma wa nı sʊgıtı ma saŋŋa mana, ta balı wa wudieke nı yaalala.

7 Ta Ɲmıŋ nan yı nı ʊ sʊgıfıalı dieke dı tıanna vuota sʊgıfıalıŋ mana aŋ ka suŋŋi nı sʊgıtı aŋ nı sʊŋanyile dʊa jigibalımıŋ dama nı taasına aŋaŋ Yisa Masia wıa.

8 N nımballı, wudieke dı yine kpatıŋ wʊnna, nı vaa nı sʊŋanyile suuli aŋaŋ wudieke dı vıına ta yaa bırıŋ, aŋaŋ wudieke dı yine wusie, aŋaŋ wudieke dı yalla jılıma, aŋaŋ wudieke Ɲmıŋ dı yene aŋ ka vıına, aŋaŋ wudieke dı wone bıaŋ, aŋaŋ wudieke vuosi dı chone, aŋaŋ wudieke dı yalla saaŋ vıınıŋ, aŋaŋ wudieke dı vııŋna, aŋaŋ wudieke mana dı vıına aŋaŋ bırıŋ.

9 Ta nı nagı wudiekemba mana nı bʊgırına aŋaŋ wudiekemba nı tuone a nyıŋ n jigiŋ, aŋaŋ n wʊbalıkaha aŋaŋ n wuyiike mana a tʊŋ tʊʊma. Ta Ɲmıŋ, vuodieke dı yınana tı sʊgıdʊagıkʊ nan dı beri aŋaŋ nı.

Waasıŋ

10 N yaa sʊgıfıalıŋ ta waasa tı Yɔmʊtieŋ, dama aŋaŋ ka yʊasına mana ama nı baga ye bie n ma. Wusie, nı seŋ cho mıŋ mıŋ, ama die nı ka ye sieŋ mıŋ dı nı dagı die.

11 N ka yile dı nı daaŋ wa n wıa die wıa maŋ bala naa, dama manıŋ n wɔŋ bʊgırı wa n nine dı bala ka suuli jadieke mana n yalla dene.

12 N sıba waarıŋ beriŋ aŋaŋ chagıtı beriŋ. N wɔŋ bʊgırı a mana; die wıa, dıı yi jigidieke n benne wo dı yi kɔŋ yaa chagıtı, dıı yi ka dala yaa dıı yi bıta, ama n nine suule jadieke n yalla saŋŋa mana mıŋ.

13 Masia dı yına mıŋ hagırıŋ wıa, n nan bıagı yi wııŋ mana.

14 Ama die nı yiwo vıınıŋ pam nı suŋŋine mıŋ n wumugisikehe me wo.

15 Nınıŋ Filipi vuosi sıba dı die n wolinne piili Masia wʊvıınaha mʊʊlıkʊ, die n nyınna Masedonia tıŋ ma wa, die nı nyıına ma die nı yine Masia dıdıısırıŋ diekemba dı suŋŋinene mıŋ. Die nı yiwo vuodiekemba die dı gʊtına a dii n nyʊarı aŋaŋ n nanıŋ.

16 Die n benne Tesalonika tıŋ ma wa ta die yaala suŋŋiŋ wo, die nı ŋaana suŋŋe mıŋ.

17 Dı ka sıı sıba n yaala piinisi nı jigiŋ, ama n yaala nı tuo wo nyʊarı a nyıŋ Ɲmıŋ ma mıŋ.

18 N tuo nı piinisi mana mıŋ, amʊ a yı mıŋ. Piini dieke nı nagına a tʊŋ Epafirodatusi wo vaa maŋ chagı mıŋ. Piinisi mi sıı sıba kaabı dieke nyuugiŋ dı vıınna ba nagına a yı Ɲmıŋ, ta ka fıalı ʊ sʊŋ, ʊ tuo ke.

19 Die wıa, Nabidie Ɲmıŋ vuodieke n jıanna nan yı nı nı nyıŋyaalıka mana, ta a nan nyıŋ wa ʊ nyinti dieke dı faasına dala ta bie arızanna ma wa, Yisa Masia wıa.

20 Vuosi bırıma tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ saaŋ yaa gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

21 Nı waası vuodiekemba dı yine Ɲmıŋ vuosi Yisa Masia wıa. Tı nımballı diekemba dı benne giena wa waasa nı.

22 Ɲmıŋ vuosi mana waasa nı, a tıaŋ ba mana vuodiekemba dı yine naaŋ Siiza tigiŋ tʊntʊntıŋ gbaŋ waasa nı.

23 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Kolosia tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa
Masia tʊntʊntʊ Ŋmıŋ choti wıa, aŋaŋ tı
nımbʊa Timoti, maagınana gbaŋkʊ gie
2 a yıa Ŋmıŋ vuosi diekemba dı benne
Kolosia tıŋ ma, ta yi tı nımballı diekemba
dı yine Yisa Masia yada wa. Tı Chɔɔŋ Nabi-
die Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Pɔɔli die dı jʊʊsınana Ŋmıŋ ta waasa wa dene

3 Tı ŋaaŋ waasa Ŋmıŋ vuodieke dı yine
tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa tı keŋ
jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nı saŋŋa mana,
4 dama tı wʊŋya mıŋ nı yine Yisa Masia
yada dene ta bı cho Ŋmıŋ vuosi mana
dene.
5 Die piiliku me saŋŋa dieke nı wʊnna
wʊvıınaha dı yine wusie wo, die nı wʊŋya
mıŋ yaa gamma wʊvıına diekemba dı
chıısınana nı arızanna ma wa mıŋ.
6 Wʊvıınaha gie dı kenne nı jigiri tʊga
jigiŋ mana mıŋ tıŋgbaŋka gie me ta wʊnsa
vuosi beriŋ sıba ka wʊnsına nı beriŋ a
nyıŋ daa dieke die nı wʊnna ta sıba Ŋmıŋ
zɔɔlınchıgıla aŋaŋ wusieke dı sına die wo.
7 Die nı bʊgırı wa wıarı gie a nyıŋ
tı tʊntʊŋ chanchaaŋ Epafirasi, vuodieke
n faasına cho jigiŋ, wʊnıŋ ʊ yine Masia
tʊntʊntʊ dieke dı tʊnnana aŋaŋ wusie a
yı tı.
8 Ʊ bı balı tı nı choti yaa gamma nı chan-
chaalıŋ ma dı sına dene Ŋmıŋ Halıkasıka
suŋŋiŋ wıa.
9 Naa wıa, a nyıŋ daa dieke tı wʊnna
nı wıa wa, tı ka vaa Ŋmıŋ jʊʊsıŋ nı wıa,
dı wʊnıŋ Ŋmıŋ yi aŋ nı sıba wudieke ʊ
yaalala, ta yı nı ʊ Halıkasıka yıaŋ aŋaŋ ka
sıbıŋ mana,
10 amʊ nı nan bıagı beri beri dieke tı
Yɔmʊtieŋ dı yaalala, ta yie wudieke dı
nannana ʊ sʊŋ, amʊ nı nan dı bırıma ta
sıba wa saŋŋa mana.
11 Wʊnıŋ Ŋmıŋ yı nı hagırıŋ pam sıba
ʊ yalla hagırıŋ mana dene wo amʊ nı nan
dı yaa hanıa aŋaŋ suguru.
12 Nı waasıma tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ
sʊgıfıalıŋ. Wʊnıŋ ʊ vana nı mʊ dı nı gʊtı
atıa faarı dieke ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan nagı
yı ʊ vuosi arızanna ma wa.
13 Wʊnıŋ ʊ vʊarına tı a nyıŋ Sitaani
hagırıŋ ma a nagı tı a yi ʊ Bʊa dembiŋ
choti naarı ma.
14 Ʊ Bʊa dembike wıa ʊ nagı tı tʊmbıatı
a chaa tı ta vʊarı tı a nyıŋ yɔŋısı ma.

Masia aŋaŋ ʊ tʊʊma wıa

15 Vuoŋ kaaŋ bıagı ye Ŋmıŋ ama ʊ Bʊa
dembiŋ Masia yiwo ʊ nıasıŋ. Wʊnıŋ ʊ
tıanna jaaŋ mana, ta yi Ŋmıŋ nyıŋnaaŋka
mana sikpeŋ tieŋ.
16 Dama ʊ ma Ŋmıŋ dı naaŋ jaaŋ
mana dı benne arızanna ma aŋaŋ
tıŋgbaŋka gie me, nyindiekemba tı
yesinene aŋaŋ nyindiekemba tı kana ka
yese. Wʊnıŋ ʊ naanna nyindiekemba
mana dı yalla hagırıŋ aŋaŋ yiko, aŋaŋ
malakasi diekemba dı yalla hagırıŋ aŋaŋ
haalıtı mana. Masia ma Ŋmıŋ dı naaŋ
jaaŋ mana ta nagı jaaŋ mana a yı wa.
17 Wʊnıŋ Masia wɔŋ beri mıŋ ta jaaŋ
mana wori, ta ʊ wıa jaaŋ mana dı beri sıba
Ŋmıŋ dı sanna dene wo.
18 Wʊnıŋ ʊ yine ʊ vuosi mana sikpeŋ ta
ʊ vuosi dıaŋ dı yi ʊ nyıŋgbanıŋ. Ʊ vuosisi
miivoli nyınna ʊ jigiŋ. Wʊnıŋ ʊ yine Ŋmıŋ
Bʊa dembiŋ dieke dı kpine ta woliŋ hagı
kuŋ me, dı ʊ nyıına ma ʊ yi jaaŋ mana
mana sikpeŋ tieŋ,
19 dama die dı yiwo Ŋmıŋ nansıŋ dı
Masia yallıma wʊnıŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ
beriŋ aŋaŋ wusie.
20 Ʊ Bʊa dembike wıa ta Ŋmıŋ yi jadieke
mana dı benne ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ
dı yiŋŋi yi ʊ zʊalıŋ aŋaŋ sʊgıfıalıŋ; ta zıŋ
dieke die dı nyına ʊ Bʊa dembike ma wa
dagarıkʊ ma wa wıa ʊ yi sʊgıfıalıŋ dı beri
tınıŋ aŋaŋ wʊnıŋ sʊnsʊŋ.
21 Saŋŋa kaanı, nı sʊŋanyilibıatı aŋaŋ
nı tʊmbıatı die yine nı Ŋmıŋ dataası, ta
nı yʊa aŋaŋ wa,
22 ama lele nıŋ, ʊ Bʊa dembike
nyıŋgbanıŋ kumbu dagarıkʊ ma wıa
ʊ bı yi nı ʊ zʊalıŋ dı ʊ nagı nı aŋ nı
yi sʊgıyıalıntieliŋ, ta wome dıgıntı, yaa
bıaŋ, ta keŋ ʊ jigiŋ.
23 Ama sie nı kpaŋŋı nı gbaŋ aŋaŋ wusie
ta bemme nı yadaka ma ta zie keŋ keŋ,
ta daa tarı a nyıŋ nı tamaka ma, tama
dieke die nı yene saŋŋa dieke nı wʊnna
wʊvıınaha; ta die ba mʊʊlı wʊvıınaha a
yı vuota mana wa tıŋgbaŋka gie me; ta
manıŋ Pɔɔli yiwo ka tʊntʊntıba wʊnyı wa.

Pɔɔli die dı yine Masia dıdıısırıŋ tʊntʊntʊ dene

24 Lele nıŋ n wa yaa sʊgıfıalıŋ n dinene
wahala nı wıa wa, dama wahala dieke n
dinene, n tʊma kpata wa wahala dieke Ma-
sia dı nagına zie dı n dii wo, ʊ nyıŋgbaŋ
dieke dı yine ʊ dıdıısırıba wa.
25 Ta Ŋmıŋ dieke dı yına mıŋ tʊʊmaha
dı tʊŋ wa, wʊnıŋ ʊ yine mıŋ Masia
dıdıısırıba mi yɔmʊ nı suŋŋiŋ wıa, dı
vuosi sımma Ŋmıŋ wıaha.
26 Wıaha yiwo wʊlɔbırı diekemba Ŋmıŋ
dı nagına a lɔbırı vuota saŋŋa kaanı, ta
buuriŋ mana dı ka sıba ha, ama ta lele ʊ
wa yuori dagı ʊ vuosi.

27 Ŋmıŋ saŋya dı ʋ yuori wʋlɔbırıka
wıaha a dagı ʋ vuosisi mıŋ. Ʊ wʋlɔbırıka
wıaha faası vıına mıŋ, ta yaa nyʋarı a yı
vuota mana. Dı daga dı Masia bie nı ma,
die wıa, nı yaa tama dı nı nan daansı gʋtı
a bie Ŋmıŋ chuulikpeŋkpııkʋ ma.
28 Die wıa, Masia wa wıa tı mʋʋla, ta
kpaama vuoŋ mana, ta naga yıaŋ yiri yiri
mana a daga vuoŋ mana, dı tı yi aŋ vuoŋ
mana hagırıma ʋ Masia dıısıŋ ma, ta nagı
ba a yı Ŋmıŋ.
29 Naa wıa, maŋ ko kpaŋŋa n gbaŋ aŋaŋ
hagırı dieke mana Masia dı yı mıŋ ta bʋ
dala wa.

2

1 N yaala nı sımma n kpaŋŋınana n gbaŋ
nı wıa aŋaŋ Masia dıdıısırı diekemba dı
benne Lodisia tıŋ ma, aŋaŋ vuodiekemba
dı yene ka ye mıŋ ma dene.
2 N yaala ba sʋgıtı hagırıma, ta ba lagısı
taŋ aŋaŋ choti, ta sımma Masia wıaha
chıası, ta yi wo yada aŋaŋ wusie, ta ye
sʋgıfıalı dieke vuosi dı ŋaana ye ba keŋ
sıba Ŋmıŋ wıaha chıası dene, ta sımma
Ŋmıŋ wʋlɔbırıkırı dieke dı yine Masia wa,
3 ʋ nyıına ma yalla wusie yıaŋ aŋaŋ
sıbıŋ.
4 Die wıa maŋ bala nı naa, nı daa vaa
vuoŋ nagı nʋanansıŋ a gaaŋ nı,
5 dama n wone nı jigiŋ aŋaŋ n
nyıŋgbanıŋ naa, ama n yile nı wıa saŋŋa
mana ta n baga dı bie nı ma, ta n sʋŋ dı
fıalı aŋaŋ nı, ta ye nı benne vıınıŋ dene
wo, aŋaŋ nı yine Masia yada aŋaŋ wusie
dene wo.

Wusie miivoli bie wo Masia ma

6 Die nı tuone Yisa Masia dı ʋ yiwo nı
Yɔmʋtieŋ wo, nı bemme ʋ ma dene,
7 ta vaa nı yada dagırısı sʋʋŋ ʋ ma, ta
nı yada bie ʋ ma ta yaa hagırıŋ sıba ba
dagına nı dene wo, ta waasıma wa saŋŋa
mana.
8 Die wıa, nı daa vaa vuoŋ nagı vuota
yıaŋ a gaaŋ nı; wudieke dı kana ka taası
aŋaŋ Masia, ama ta yi tıŋgbaŋka gie yıaŋ
aŋaŋ vuota dagıŋ.
9 Dama Masia nyıŋgbanıŋ ma Ŋmıŋ
berıŋ dı beri
10 ta nı tuo wusie miivolike nı taasına
aŋaŋ wa wıa. Wʋnıŋ ʋ yine sikpeŋ tieliŋ
aŋaŋ hagırıtieliŋ mana jakʋʋŋ.
11 Nınıŋ aŋaŋ wʋnıŋ berıŋ wıa nı tuo
kɔlagobiŋ, ama ka ka yi vuota dı nagına
nuuŋ a gobi nı nyıŋgbanıŋ wa. Masia
gobiku die vʋarına tı a nyıŋ bıaŋ ma wa,
12 dama saŋŋa dieke ba sına nı Ŋmıŋ
nyaabʋ die nı gʋtı wa Masia ma ba guu
nı, ta nı bı hagı aŋaŋ wa nı nyaabʋ sıılaha
ma, nı yada dieke dı benne Ŋmıŋ hagırıŋ
tʋʋma dieke dı sʋgırına Masia a nyıŋ
kumbu me wo wıa.
13 Saŋŋa dieke dı tıanna wa, die nı yiwo
sıba kunti nı bıaŋ wıa aŋaŋ die nı kana
ka yi Juu vuosi wıa, ta die bı wo mıraha.
Ama lele, Ŋmıŋ yı nı miivoli mıŋ, ta nagı
nı bıaŋ a chaa nı Masia ma.
14 Saŋŋa dieke ba kpaasına wa dagarıkʋ
ma wa, die ʋ kpisi tı bıaŋ hamıŋ dieke dı
maagı a dʋaŋ yaa gamma mıraha ma mıŋ.
15 Dagarıkʋ ma wıa Masia die dı chʋʋsı
Sitaani aŋaŋ haalıbıatı hagırıŋ mana, ta
yaa ʋ nyaŋŋına ba dene wo siara a keŋ
nyıŋ yaalıŋ ma.
16 Die wıa, nı daa vaa vuoŋ zieŋ mıra yaa
gamma jadieke nı baaŋ dı die ta nyuo, nı
daa vaa vuoŋ vʋarıma nı dʋʋga daavıına,
yaa chııhaalıŋ dʋʋga yaa davʋʋsıkırı
daraa a yıa nı.
17 Hanıŋ mıraha gie mana die yiwo
ligisiŋ ta daga dı vuoŋ kieŋ; die vuoke
yiwo Masia.
18 Dıı yi vuoŋ dı baarı ʋ tıaŋ wa ʋ
chanchaalıŋ ta ka gʋʋra ta yese daansa ta
yaala nı sʋʋŋ nı gbaŋ a jıama malakasi,
nı daa saagı, die nan chʋʋsı nı. Vuoke mi
kɔtı wa ʋ gbaŋ ʋ sʋŋanyile me, ta ka wo
chıaŋ;
19 ʋ ka bı pɔgılı Masia; Masia yine ʋ
vuosi sikpeŋ ta lagısı ba ba taası aŋaŋ
taŋ ta sıı sıba nyıŋgbanıŋ gbeme aŋaŋ ka
gırısı, wʋnıŋ Masia yınana ba nyindiike,
ta ba gʋta sıba Ŋmıŋ dı yaalala dene wo.

Masia yaa wa miivoli haalıŋ a kieŋ

20 Nı kpiye mıŋ aŋaŋ Masia, ta ʋ gbatı
nı a nyıŋ tıŋgbaŋka gie haalıtı hagırıŋ
ma, bıa wıa nı ye beri sıba nı ye yiwo
tıŋgbaŋka gie sııtı? Bıa wıa nı nagı nı
gbaŋ a yı mırı dieke dı bala dı
21 “Da keŋ pɔgılı jaabʋ gie”, yaa “Daa
keŋ laŋ jaabʋ gie” yaa “Daa keŋ gbi jaabʋ
gie?”
22 Nyinti gie mana vuota nan nagıha a
tʋŋ tʋʋma aŋ ka chʋʋsı ta kaaŋ yʋası.
Mıraha gie mana yiwo vuota dagıŋ.
23 Ka seŋ yi wusie, mıraha chanchaalıŋ
nıası wa wudieke dı yalla yıaŋ, ama ta
wo, ba jıama ba yaala dene, ta gaama dı
ba sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ, ta mugise ba
nyıŋgbanıŋ, ama dıı yi vuoŋ dıdı wıaha
mana, ka kaaŋ bıagı suŋŋi wo aŋ ʋ mıŋŋı
pɔgılı ʋ nyıŋgbanıŋ a nyıŋ nyıŋgbanıŋ
lɔlıbıatı yiile me.

3

1 Die nı hagıya mıŋ aŋaŋ Masia a nyıŋ
kuŋ me, die wıa nı nagı nı sʋgıtı a taası
aŋaŋ arızanna ma nyinti, jigidieke Masia
dı kalla Ŋmıŋ nuudiigiŋ chaaŋ.
2 Nı vaa nı sʋgıtı bemme mi nyinti ma,
ama daa tıŋgbaŋka gie nyinti ma,

3 dama die nı wɔŋ kpie mıŋ aŋaŋ Masia,
ta nı miivoli bie aŋaŋ wa Ɲmıŋ jigiŋ.
4 Masia vuodieke dı yınana tı miivoli
wo saŋŋa dieke ʋ keŋ nyıŋ yaalıŋ ma, nı
gbaŋ nı nan daansı gʋtı nyıŋ aŋaŋ wa ʋ
chaankpeŋkpııŋ ma.

Berikʋʋŋ aŋaŋ Berihaalıŋ wıa

5 Die wıa, nı vaa tıŋgbaŋka gie lɔla
dı tʋnnana tʋʋma nı ma wa, ataŋ yine
daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma, aŋaŋ
dıgıntı, aŋaŋ lɔlıbıatı, aŋaŋ sʋŋanyilibıatı
aŋaŋ halı. Halı yiwo bugile kaabıŋ bu-
urıŋ.
6 Wıaha gie wıa Ɲmıŋ sınyıırıŋ nan dı
bie vuodiekemba dı kana ka tuose ʋ nʋarı
ma.
7 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die nyinti gie
die sına nı, ta nı bie ka ma.
8 Ama lele nı mʋ nı vaa nyinti gie
mana a taaŋ mıŋ; a yine sınyıırıŋ aŋaŋ
lɔlıbıatı aŋaŋ haasa. Nı daa vaa juume
yaa wʋbalıkı bıatı nyıma nı nʋa ma.
9 Nı da chıbıma wıa a yıma taŋ, dama
nı vaa wıaha gie mana die dı benne nı
berikʋʋrı ma mıŋ;
10 ta wa nagı berihaalıŋ. Berihaalıkʋ gie
ta Ɲmıŋ vuodieke dı naanna ka wa dı yie
ke jahaalıŋ saŋŋa mana, ta ka nıasa ʋ gbaŋ
gbaŋ berıŋ, dı ʋ yi aŋ nı seŋ sımma wa
aŋaŋ wusie.
11 Die wıa puole bı wori vuodiekemba dı
yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka yi Juu vuosi sʋnsʋŋ; vuodiekemba dı
gobine ba kɔla aŋaŋ vuodiekemba dı kana
ka gobiye mana puole bı wori ba sʋnsʋŋ;
puole bı wo haagıŋ vuosi aŋaŋ tıka vuosi
sʋŋ; ta bı wo yɔŋısı aŋaŋ vuodiekemba dı
sına ba gbaŋ sʋŋ, ama nı mana yiwo Masia
sıtı, ta ʋ bie nı mana ma.
12 Ɲmıŋ cho nı mıŋ ta yi nı ʋ vuovʋarıka
ta nı yi ʋ vuokasımba. Die wıa nı bemme
sɔmm, ta chıgıma zɔɔlıŋ ta sʋʋŋ nı gbaŋ
tıŋgbaŋ ta yallıma suguru.
13 Nı dime suguru aŋaŋ taŋ, ta dıı yi
vuoŋ dı yaa wııŋ aŋaŋ ʋ chanchaaŋ ba
nagı chaa taŋ. Dı mʋ nı nagı chama taŋ
sıba tı Yɔmʋtieŋ nagına chaa nı dene wo.
14 Genhe mana ma nı nagı choti a gʋtı,
kanıŋ ka bɔbına wıaha mana a lagıŋ taŋ
aŋaŋ wusie.
15 Nı wʋnyı mana gʋtı wa Masia
nyıŋgbaŋka ma ta Ɲmıŋ dı vʋarı nı dı nı
lagısı bemme aŋaŋ sʋgıfıalıŋ. Die wıa nı
vaa Masia sʋgıfıalıkʋ dagıma nı sʋŋanyile
ta bırıma Ɲmıŋ saŋŋa mana.
16 Dı yiwo talası dı Masia wıaha gie
bemme nı sʋgıtı ma vıınıŋ vıınıŋ, aŋ
nı dagıma taŋ, ta bı kpaama taŋ aŋaŋ
nı sʋŋanyile mana; ta chıama Ɲmıŋ
gbaŋkʋ yıla, aŋaŋ Ɲmıŋ bırıŋ yıla, aŋaŋ
Halıkasıka yıla, ta chıama yıla aŋaŋ
waasıŋ nı sʋgıtı ma a yıma Ɲmıŋ.
17 Die wıa, wudieke mana nı yinene, yaa
wudiekemba nı bala, nı yime tı Yɔmʋtieŋ
Yisa saaŋ ma, ta waasıma tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ
ʋ wıa.

Masia vuosi berıŋ wıa

18 Hɔgʋba, nı nagı nı gbaŋ a yı nı
chʋllıŋ, sıba dı yine talası dı Masia vuosi
yime die wo.
19 Dembisi, nı chome nı hɔgʋba ta da
pɔgılıma ba aŋaŋ tʋaŋ.
20 Ballı, nı tuosime nı tielıŋ nʋa saŋŋa
mana, dama die fıala Ɲmıŋ sʋŋ.
21 Chʋalıŋ, nı da vaa nı ballı sınyıırıŋ
hagıma, nı yi die ba kaaŋ bı yaa kpaŋŋı n
gbaŋ.
22 Yɔŋısı, nı tuosime nı tielıŋ nʋa jaaŋ
mana ma, aŋ ka daa yi saŋŋa dieke ba
kenne daansa nı nyıına ma, dı nı fıalı ba
sʋgıtı aŋ ba bırıma nı, ama nı tʋma aŋaŋ
nıŋŋmına saŋŋa mana, dama nı yinene tı
Yɔmʋtieŋ jılıma wıa.
23 Wudieke mana nı yinene nı yime
aŋaŋ nıŋŋmına sıba nı yie a yıa wa tı
Yɔmʋtieŋ daa vuota.
24 Tıınsıma dı tı Yɔmʋtieŋ wo nan
daansı yı nı nyʋarı dieke dı yine ʋ vuosi
sıtı arızanna ma, dama Masia yine wusie
Yɔmʋtieŋ ta nı yie a yıa wa.
25 Wʋbıayiiru dıaŋ nan daansı tuo ʋ
wʋbıatı tıbıdatıŋ ʋ yinene wudieke wo
wıa, dama Ɲmıŋ nan keŋ datı ʋ tıbıŋ ta
lugiŋ wori.

4

1 Yɔmʋtieliŋ, nı yime vıınıŋ a yıma
nı yɔŋısı, ta sımma dı nı gbaŋ yaa wa
Yɔmʋtieŋ arızanna ma.

Kpaamıŋ

2 Nı kpaŋŋısıma nı gbaŋ aŋaŋ Ɲmıŋ
jʋʋsıŋ saŋŋa mana, ta jʋʋsıma wa aŋaŋ
nıŋŋmına, ta waasıma wa.
3 Ta bı jʋʋsıma Ɲmıŋ dı ʋ yı tı sievıınıŋ
aŋ tı mʋʋlıma ʋ wıaha, ta yuori dagı
Masia lɔbırıŋ wıaha, dama ka wıa maŋ bie
dansarıka sʋŋ naa.
4 Die wıa nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma mıŋ
aŋ n bıagı balı sıba n mʋna n mıŋŋı balı
die wo.
5 Nı sımma nı berıŋ aŋaŋ vuodiekemba
dı kana ka yi Masia dıdıısırıba, ta nagıma
nı saŋŋa a balıma yıma ba ʋ wıa.
6 Dı yiwo talası dı nı wʋbalıka nansıma,
ta yaa jılıma, ta sımma nı baaŋ yiŋŋi a balı
wʋpıasıkıŋ mana aŋ ka tʋgısı dene a yıma
vuoŋ mana.

Kpatıŋ waasıŋ

7 Tı nımbʋa choti Tikikusi, vuodieke dı
yine tı wusie tʋntʋntʋ, ta bı yi tı tʋntʋŋ

chanchaaŋ tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma ma nan balı nı yaa gamma n wıa.
8 Die wıa maŋ tʋma wa nı jigiŋ dı ʋ keŋ kpaŋŋısı nı, ta balı nı yaa gamma tı mana dı bemme dene.
9 Ʋ kieŋ mıŋ aŋaŋ tı nımbʋa choti Onisimusi vuodieke dı yine yada ta ʋ yi nı wʋnyı wa. Ba nan balı wudieke dı yinene giena.
10 Arisitakusi vuodieke dı benne dansarıka ma aŋaŋ mıŋ wa waasa nı, ta Banabasi wara bʋadembiŋ Maki gbaŋ waasa nı.
11 Josua vuodieke ba bına wasa Jusitusi gbaŋ waasa nı. Vuosi bataa wa gie nyıına ma yine Juu vuodiekemba dı dına Masia ta lagısı tʋma aŋaŋ mıŋ Ɲmıŋ naarı tʋʋma ma. Banıŋ ba yiwo vuodieke dı suŋŋine mıŋ pam.
12 Eparasi, vuodieke dı yine nı wʋnyı wa ta yi Masia tʋntʋntʋ wa waasa nı. Ʋ jʋʋsa Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına saŋŋa mana a yıa nı dı Ɲmıŋ vaa aŋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ ta yi sısıbırıŋ ta yie Ɲmıŋ dı yaalala dene.
13 N dii wo siara dı ʋ seŋ faası tʋma aŋaŋ nıŋŋmına a suŋŋe nınıŋ aŋaŋ Lodisia tıŋ aŋaŋ Hirapolisi tıŋ vuosi.
14 N nımbʋa choti Luki vuodieke dı yine dɔgıta wa, wʋnıŋ aŋaŋ Demasi waasa nı.
15 Nı waası tı nımballı choti diekemba dı benne Lodisia, ta bı waası tı taa Nimifa aŋaŋ Masia dıdıısırıba dı lagısınana ʋ tigiri me wo ta jıama Ɲmınnı.
16 Nı keŋ karıŋ gbaŋkʋ gie a kpatı, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a nagı a yı Masia dıdıısırı diekemba dı benne Lodisia ma aŋ ba karıŋ, ta bı karıŋ Lodisia vuosi gbaŋ dieke die n maagına a yı ba wa.
17 Nı balı Akipusi dı ʋ kpaŋŋı ʋ gbaŋ ta tʋmma tʋŋ dieke tı Yɔmʋtieŋ dı nagına a yı wa wa vıınıŋ.
18 Lele manıŋ Pɔɔli maagınana kpatıkʋ wıaha gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ. Manıŋ n waasa nı. Nı da daaŋ dı nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma mıŋ n benne dansarıka ma wa.
Ɲmıŋ suŋŋi nı.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke ʋ maagına a yı Tesalonika tıŋ vuosi wʋnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti maagınana gbaŋkʋ gie a yıa Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne Tesalonika tıŋ ma ta yi tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia vuoʋʋarıkaha; wʋnıŋ Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta bı yı nı sʋgıdʋagıŋ.

Tesalonika vuosi yada aŋaŋ ba beriŋ wıa

2 Tı waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana nı mana wıa, ta tıınsa nı wıa tı Ŋmıŋ jʋʋsıŋ ma.

3 Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı Chɔɔŋ wa nıŋŋa, tı tıınsa nı yine wo yada ta tʋma tʋnvıına, aŋaŋ nı choti die dı vana nı tʋma aŋaŋ nıŋŋmına dene wo, ta nı tama dı bie tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma keŋ keŋ dene.

4 Tı nımballı, tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ cho nı mıŋ ta vʋarı nı dı nı yi ʋ vuosi,

5 dama wʋvıınaha die ka yi nʋaŋ wʋbalıka nyıına ma tı keŋ nagı yı nı, ama die ka yaa wa Halıkasıka hagırıŋ, ta die tı balaha ta ka chıılıya. Nı sıba tı beriŋ dı sına die aŋaŋ tı suŋŋine nı die saŋŋa dieke die tı benne nı jigiri.

6 Die nı tuone Ŋmıŋ wıaha, die nı chaansa tı mıŋ tı dına tı Yɔmʋtieŋ dene wo, ta die dii wahala ama Halıkasıka die yı nı wa sʋgıfıalıŋ.

7 Die wıa nı beriŋ die dı yi dagıtı a yı tı Yɔmʋtieŋ dıdıısırı diekemba mana dı benne Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı ma wa ba mʋna ba bemme dene.

8 Dama tı Yɔmʋtieŋ wʋvıınaha die nyıŋ nı jigiŋ mıŋ ta dıa a ga Masedonia aŋaŋ Akaya tıŋgbaŋısı ma, a bı gʋtı, nı yine Ŋmıŋ yada dene wo wɔŋ ga lʋga mana mıŋ. Die wıa dı ka bı yi talası dı tı balıma wııŋ ba jigiŋ.

9 Vuosi gie mana bala yaa gamma die nı mıŋŋına a tuo tı chaantı dene saŋŋa dieke tı kenne nı jigiri, aŋaŋ nı vana nı bugile ta keŋ Ŋmıŋ jigiŋ dene, dı nı jıaŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ, vuodieke dı yine wusietieŋ Ŋmınnı aŋaŋ miivolitieŋ wo,

10 ta chıısa ʋ bʋa Yisa Masia, vuodieke die ʋ sʋgırına a nyıŋ kumbu me wo, dı ʋ nyıŋ arızanna ma a keŋ, wʋnıŋ ʋ gbatına tı a nyıŋ wʋnıŋ Ŋmıŋ sınyıırı dieke dı kienene tı ma wa.

2

Pɔɔli tʋʋma Tesalonika tıŋ ma

1 N nımballı, nı gbaŋ nı sıba dı die tı kenne kaagı nı wa die ka ka yi yɔrı.

2 Nı sıba die tı dine wahala dene Filipi tıŋ ma, ta ba zıa tı, ama die tı kenne nı jigiri, die tı yaa wa sʋgıhagırı dieke dı nyına Ŋmıŋ jigiŋ dı tı mʋʋlıma wʋvıınaha a yıma nı. Aŋaŋ vuosi pam die dı kana ka saaga a yıa tı mana yɔrı.

3 Dama wudieke die tı bala nı die ka nyıŋ ŋmınchıbısı yaa sʋŋanyilibıatı ma, die tı ka gaama nı,

4 ama saŋŋa mana tı mʋʋla wudieke Ŋmıŋ dı yaala tı mʋʋlıma mıŋ, dama ʋ wɔŋ ye tı ta tı mʋ tı pɔgılıma wʋvıınaha mıŋ. Die wıa, tı ka mʋʋla dı tı fıalıma vuota sʋgıtı, ama tı yaala tı fıalıma Ŋmıŋ sʋŋ, wʋnıŋ ʋ magısınana tı sʋgıtı aŋaŋ tı sʋŋanyile.

5 Dama nı sıba aŋaŋ wusie dı Ŋmıŋ yiwo tı siaratieŋ dı die tı ka keŋ nı jigiŋ aŋaŋ nʋanansıŋ, yaa aŋaŋ wʋbalıkı dieke dı ligine tı lɔlıbıatı.

6 Die tı ka yaala bırıŋ a nyınna nı jigiŋ yaa vuogaası jigiŋ.

7 Tı yine Masia tʋntʋntıŋ wıa, die tı tıŋ yaa sieŋ dı tı balı nı dı nı suŋŋi tı. Ama die tı bie wo sɔmm nı jigiri sıba nuŋ dı ŋaana daansa ʋ ballı dene wo.

8 Die tı faasına cho nı wıa die tı mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa nı; daa die nyıına ma ama die tı yiwo siri dı tı kpi nı wıa, dama tı faası cho nı mıŋ.

9 Tı nımballı, n yaa tama dı nı tıınsa tı tʋʋma aŋaŋ tı wahala diilehe saŋŋa dieke die tı benne nı jigiŋ a mʋʋla Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıa nı wa. Die tı tʋma ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ amʋ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı.

10 Nınıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ yine tı siaratieliŋ yaa gamma die tı benne aŋaŋ nı aŋaŋ berivıınıŋ aŋaŋ wusie ta die wo bıaŋ dene.

11 Nı sıba dı die tı beri mıŋ aŋaŋ nı wʋnyı mana sıba chɔɔŋ dı ŋaana beri aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ballı dene wo.

12 Die tı kpaŋŋısa nı mıŋ, ta yie nı sʋgıtı dı fıala, ta kpaama nı saŋŋa mana dı nı bemme beri dieke dı baaŋ suuli Ŋmıŋ nine. Wʋnıŋ ʋ wana nı dı nı keŋ juu ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ naarı ma aŋaŋ ʋ nansıkpeŋkpııŋ ma.

13 Tı bı waasa Ŋmıŋ saŋŋa mana dama die tı kenne aŋaŋ Ŋmıŋ wıaha nı jigiri die nı wʋŋya mıŋ ta tuohe; die nı ka tuohe sıba a yiwo vuota wıa, ama die nı tuohe mıŋ sıba Ŋmıŋ wıa. Ka seŋ yiwo Ŋmıŋ wıa, dama nı vuodiekemba dı yine wo yada wa, wıaha mi tʋma nı sʋgıtı ma mıŋ.

14 Tı nımballı, mugisi dieke dı haarına nı naa, kanıŋ mugisiku mi chanchaaŋ die haarı wa vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ vuosi Yisa Masia wıa Judia tıŋgbaŋ ma; nınıŋ aŋaŋ ba ye wo mugisi balımıŋ. Die nı gbaŋ gbaŋ nı vuosi dı mugisine nı dene

wo, die gbaŋ gbaŋ mugisiŋ ba vuosisi Juu vuosi die dı mugisi be.
15 Banıŋ Juu vuosisi die kʋna tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia aŋaŋ Ŋmıŋ naazʋalıba, ta bı mugisi tı wo. Naa wıa Ŋmıŋ sʋŋ ka fıalıya aŋaŋ ba, ta ba bı yi vuoŋ mana dataası.
16 Ba mıa mıŋ dı ba kagı tı aŋ tı da mʋʋlıma Ŋmıŋ wʋvıınaha a yıma vuodiekemba dı kana ka yi Juu vuosisi aŋ ba ye gbatıtaanıŋ. Naa dagıya dı ba gʋta ba tʋntʋmbıatı diekemba ba yinene wo mıŋ. Lele, Ŋmıŋ sınyıırıŋ hagıya mıŋ ba ma, ta ʋ nan datı ba tıba.

Pɔɔli die dı yaala ʋ bı kaagı Tesalonika vuosi dene

17 Tı nımballı, die vuosi dı mugisine tı wıa, tı nyıŋ nı jigiŋ daraa ale, ama saŋŋa mana tı yile nı wıa ta mıa dı tı keŋ ye nı aŋaŋ tı nine.
18 Tı tıŋ seŋ yaala tı yiŋŋi keŋ ye nı mıŋ. Ta manıŋ Pɔɔli gbaŋ gbaŋ dı mıa saŋŋa pam dı n keŋ nı jigiŋ ama Sitaani dı kagı mıŋ.
19 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa dı keŋ keŋ saŋŋa dieke, nınıŋ nı bala nı yi tı tama aŋaŋ tı nyʋarı, ta nı wıa tı baa tı keŋ zie ʋ jigiŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ aŋaŋ kuuliŋ.
20 Wusie, nı wıa tı yaa saaŋ aŋaŋ sʋgıfıalıŋ.

3

1 Die wıa die tı sʋŋ dı chʋʋsı pam tı kana ka bıagı yese nı wo, die tı saŋ dı tı wıarı bemme Atensi tıŋ ma tı nyıına ma,
2 ta tʋŋ tı nımbʋa Timoti vuodieke dı yine Ŋmıŋ tʋntʋntʋ aŋaŋ tı yaa gamma Masia wʋvıınaha mʋʋlıkʋ ma wa, dı ʋ keŋ a kpaŋŋısı nı ta vaa nı yadaka hagırıma,
3 amʋ nı wʋnyı kaaŋ yiŋŋi kʋaŋ wahalaka gie wıa. Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba dı Ŋmıŋ yına sieŋ dı vuosi gie mugisi tı.
4 Dama die tı yene bie nı jigiri, die tı ŋaaŋ bala nı mıŋ dı ba nan keŋ mugisi tınıŋ vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıŋ mana, a seŋ keŋ yi die gbaŋ gbaŋ.
5 N sʋgıchʋʋsıkʋ faası dala mıŋ, die wıa maŋ tʋŋ Timoti dı ʋ keŋ a ye nı yadaka sıı lalıa. Dama ŋmaamıŋ die yalla mıŋ mıŋ dı dı mʋna naa Sitaani die magısı nı mıŋ nı va Masia kʋaŋ dıısıŋ ta vaa tı tʋʋmaha dı yi yɔrı.
6 Lele, Timoti nyıŋ nı jigiŋ a keŋ mıŋ, a keŋ balı tı wʋvıına yaa gamma nı yada aŋaŋ nı choti wıa. Ta balı tı dı saŋŋa mana nı tıınsa tı wıa vıınıŋ, ta yaala nı ye tı sıba tı yaalala tı yene nı dene wo.
7 Tı nımballı, tı bie wahala aŋaŋ mugisiŋ mana mana ma mıŋ, ama Timoti dı bala tı wudieke wo yaa gamma nı yada ma, die dı vaa tı sʋŋ dı dʋa.
8 Lele tı nan bıagı a taaŋ jıa tı sıbına dı nı zie wo keŋ keŋ tı Yɔmʋtieŋ sieŋ me naa wa.
9 Lele tı nan bıagı waası Ŋmıŋ nı wıa. Tı waasa wa aŋaŋ tı yalla sʋgıfıalı dieke nı wıa wʋnıŋ Ŋmıŋ nıŋŋa naa.
10 Yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası mana tı ŋaaŋ jʋʋsa wa mıŋ aŋaŋ tı sʋŋ mana dı ʋ vaa tı bı ye nı bıbra aŋaŋ tı nine, amʋ tı nan bıagı suŋŋi nı aŋ nı yadaka hagırıma.
11 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yı tı sieŋ aŋ tı bıagı keŋ a kaagı nı bıbra.
12 Choti dieke nı yalla aŋaŋ tamba wa aŋaŋ vuoŋ mana naa, tı Yɔmʋtieŋ vaa ka gʋtıma saŋŋa mana ta keŋ sımma sıba tı yalla choti dieke aŋaŋ nı wa.
13 Wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ wo vaa nı sʋgıtı hagırıma ta vaa nı bemme ta wome bıaŋ ta yi kası tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ nıŋŋa saŋŋa dieke wʋnıŋ tı Yɔmʋtieŋ Masia dı keŋ keŋ aŋaŋ ʋ vuodiekemba mana dı yine ʋ sıtı wa.

4

Beri dieke dı fıalınana Ŋmıŋ sʋŋ

1 Die wıa, tı nımballı, die tı wɔŋ kpaaŋ nı mıŋ nı mʋna nı bemme dene amʋ Ŋmıŋ sʋŋ nan fıalı. Kanıŋ beriku mi nı beri dene. Lele tı jʋʋsa nı mıŋ ta bı kpaŋŋısa nı tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma dı nı vaa kanıŋ beriku mi gʋtıma.
2 Nı sıba tı kpaanna nı dene tı Yɔmʋtieŋ Yisa saaŋ ma.
3 Ŋmıŋ yaala nı bemme kası ta vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma ma.
4 Nı yıma nı hɔgʋba jılıma,
5 ta da bemme aŋaŋ lɔlıbıatı sıba vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ dı benne dene wo.
6 Vuoŋ da keŋ yime ʋ Masia dıdıısırʋ chanchaaŋ bıaŋ yaa a nyırı wa. Tı wɔŋ balı nı mıŋ ta kpaaŋ nı dı tı Yɔmʋtieŋ nan keŋ datı vuodiekemba mana dı yinene kanıŋ bıabʋ mi tıba.
7 Ŋmıŋ wa tı mıŋ dı tı keŋ bemme kası, ama daa tı keŋ a yime daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma.
8 Die wıa, vuodieke nıŋ mana dı zetine dagıkʋ gie, ka zeti wo vuota dagıŋ, ama dı yiwo Ŋmıŋ vuodieke dı yınana nı ʋ Halıkasıka ʋ zete.
9 Dı ka bı yi nıŋŋmına dı tı maagı a balı nı yaa gamma taŋ choti wıa, dama Ŋmıŋ wɔŋ dagı nı mıŋ yaa gamma nı mʋna nı chome taŋ dene.
10 Ta nınıŋ nı wɔŋ cho nı Masia dıdıısırıŋ chanchaalıba mana dı bene Masedonia tıŋ ma wa mana. Tı nımballı,

tı jʋʋsa nı mıŋ dı nı vaa chotiti mi gʋtıma yaa gamma.
11 Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme sɔmm, ta nı baga bemme nı gbaŋ gbaŋ tʋʋma ma, ta tʋmma a dime, sıba tı wolinne a bala nı dene wo,
12 amʋ vuodiekemba dı kana ka yi Masia dıdıısırıba nan dı yıa nı jılıma, amʋ nı kaaŋ dı naga nı gbaŋ a jalıma vuoŋ a yaala nı nyıŋyaalıka.

Tı Yɔmʋtieŋ keniŋ wıa

13 Tı nımballı, tı yaala nı sımma wusie yaa gamma Masia dıdıısırı diekemba dı kpine wo, ta da yallıma sʋgıchʋʋsıŋ sıba vuodiekemba dı wone tama wa.
14 Tı yi yada mıŋ dı Yisa die kpiye mıŋ ta bı hagı kuŋ me. Die wıa tı bı yi yada dı Ɲmıŋ nan keŋ yi aŋ Yisa yiŋŋi keŋ aŋaŋ ʋ dıdıısırı diekemba die dı kpine wo.
15 Tı Yɔmʋtieŋ dagı tı wa naa, dı ʋ keŋ kieŋ tınıŋ vuodiekemba dı bene tı miivoli me wo kaaŋ wolinŋ vuodiekemba dı kpine wo a keŋ tuoli wo.
16 Dama tı Yɔmʋtieŋ nan keŋ nyıŋ arızanna ma a keŋ sʋʋŋ aŋaŋ natıkpeŋkpııŋ, aŋaŋ Ɲmıŋ malakasi Naaŋ wa lɔlıŋ, aŋaŋ Ɲmıŋ kantanı kpaŋ, ta vuodiekemba die dı yine Masia yada ta kpi wo nan wolinŋ hagı kuŋ me.
17 Ta ka kʋaŋ chaaŋ tınıŋ vuodiekemba dı yene bie tı miivoli me nan laŋısı aŋaŋ ba a ga haarı tı Yɔmʋtieŋ nııŋmaraha ma. A nyıŋ saŋka mi tı nan dı beri aŋaŋ wa yaa gamma haahuu.
18 Die wıa nı kpaŋŋısıma taŋ aŋaŋ wıaha gie.

5

Nı yi siri a gbara tı Yɔmʋtieŋ keniŋ

1 Tı nımballı, dı ka yi talası dı tı maagı a balı nı yaa gamma saŋŋa dieke wıaha gie dı balla a yi.
2 Dama nı gbaŋ gbaŋ nı wɔŋ sıba dı tı Yɔmʋtieŋ yiŋŋi kieŋku daarı nan dı sıı sıba gaarʋ dı ŋaana kieŋ yuku dene wo.
3 Saŋŋa dieke vuosi dı keŋ bala dı, “Sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ alaafıa beri wo”, kanıŋ saŋka mi ba baa ba juu wahala ma bʋnyı. Kanıŋ wahalıka nan keŋ bʋnyı sıba hɔgʋnyuutitieŋ dı ŋaana baa ʋ mıırı yʋagıbʋ keŋ bʋnyı dene wo, ta ba kaaŋ nyıŋ bʋ ma.
4 Ama tı nımballı, nınıŋ nıŋ nı wo lımıŋ ma, die wıa tı Yɔmʋtieŋ keniŋ daarı kaaŋ keŋ pirigi nı sıba gaarʋ keniŋ.
5 Nı mana yiwo chaanıŋ ma vuosi, ta bı yi ŋmıntʋası vuosi, tı ka yi yuŋ yaa lımıŋ ma vuosi.
6 Die wıa, tı da dʋa gʋʋrıma sıba vuosi bataŋ dı yinene die wo, ama tı mʋ tı yesime ta mıŋŋı pɔgılıma tı gbaŋ.
7 Dama yuŋ vuosi dı gʋʋra ta bataŋ dı nyuo daaŋ a buge.
8 Ama tınıŋ nıŋ tı yiwo ŋmıntʋası ballı ta tı mʋ tı mıŋŋı pɔgılı tı gbaŋ, ta nagı yada aŋaŋ choti a yeegi aŋ ka sıı sıba jakagıkıŋ, ta bı nagı gbatıtaanıŋ tamaka a bubi aŋ ka sımma sıba kʋʋtı sibubiŋ.
9 Ɲmıŋ die ka vʋarı tı dı ʋ keŋ datı tı tıbıŋ, ama die ʋ vʋarı tı dı tı ye gbatıtaanıŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia ma,
10 wʋnıŋ die ʋ tuone tı kuŋ a kpi, dı dıı yi tı kpi yaa tı beri tı miivoli me ʋ keniŋ saŋka mi, tınıŋ aŋaŋ wa nan lagıŋ a beri.
11 Die wıa, nı kpaŋŋısıma taŋ ta suŋŋime taŋ sıba nı yinene die lele wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ aŋaŋ waasıŋ

12 Tı nımballı, tı jʋʋsa nı dı nı vaa nı baga bemme vuodiekemba dı tʋnnana tı Yɔmʋtieŋ tʋʋma nı jigiri, ta yi nı nıŋŋandıısırıŋ ʋ sieŋ me, ta kpaama nı wa.
13 Nı pɔgılı ba aŋaŋ jılıma pam, aŋaŋ choti ba tʋʋmaha wıa. Ta bemme aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ taŋ.
14 Tı nımballı, tı jʋʋsa nı dı nı kpaama walınkpıatieliŋ, ta kpaŋŋısıma vuodiekemba dı chıgınana ŋmaamıŋ, ta suŋŋime wabıtı, ta yallıma suguru aŋaŋ vuoŋ mana.
15 Nı da yime bıaŋ a yıma vuodiekemba dı yine nı bıaŋ, ama nı vaa aŋ ka yi nı sıŋsaŋmıŋ saŋŋa mana dı nı yime vıınıŋ a yıma taŋ aŋaŋ vuoŋ mana.
16 Nı yallıma sʋgıfıalıŋ saŋŋa mana,
17 ta jʋʋsıma Ɲmıŋ saŋŋa mana,
18 ta waasıma Ɲmıŋ wııŋ mana mana ma, dama die Ɲmıŋ dı yaala, nı yine Masia dıdıısırıba wıa.
19 Nı da kagıma Ɲmıŋ Halıkasıka,
20 ta da bı zetime Ɲmıŋ naazʋalıŋ wıa,
21 ama nı mʋ nı fıalı a magısıma jaaŋ mana, ta tuo jadieke dı vııŋna,
22 ta chıgı nyıŋ bıaŋ yiri yiri mana ma.
23 Ɲmıŋ vuodieke dı yınana tı sʋgıdʋagıŋ, yi nı sʋgıyıalıntieliŋ aŋaŋ wusie, ta pɔgılı nı haalıtı aŋaŋ nı miivoli aŋaŋ nı nyıŋgbanıŋ ta nı da yallıma bıaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku saŋŋa.
24 Ɲmıŋ vuodieke dı wana nı nan yi naa, dama ʋ yiwo wusietieŋ.
25 Tı nımballı, nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma tı gbaŋ.
26 Nı waası Masia dıdıısırıba mana vıınıŋ vıınıŋ.
27 Tı Yɔmʋtieŋ saaŋ ma maŋ kpaama nı, dı nı karıŋ gbaŋkʋ gie a yı Masia dıdıısırıba mana.
28 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʊtına bule ʊ maagına a yı Tesalonika tıŋ vuosi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti maagına gbaŋkʊ gie a yıa tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne Tesalonika tıŋ ma ta bı yi tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ sııtı wa.

2 Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı, ta bı yı nı sʊgıdʊagıŋ.

Masia keniŋ wıa

3 Tı nımballı, dı mʊ tı waasıma Ŋmıŋ saŋŋa mana nı wıa. Tı yi die dı vıına mıŋ, dama nı yadaka gʊta mıŋ ta nı yalla choti dieke aŋaŋ taŋ wa dı gʊta pam.

4 Die wıa tı gbaŋ tı kuule mıŋ nı wıa Ŋmıŋ vuosi jigiŋ. Tı kuule yaa gamma suguru aŋaŋ yada dieke nı yene yallı nı mugisiku gie me aŋaŋ nı wahalaka gie me ta beri aŋaŋ hanıa naa.

5 Naa daga dı Ŋmıŋ sarıya diile yiwo wusie; die wıa ʊ nan keŋ balı dı nı mʊ nı bemme ʊ naarı ma; ʊ naarı dieke wıa nı dinene wahalaka.

6 Ŋmıŋ nan yi wudieke dı mʊna: ʊ nan vaa vuodiekemba mana dı mugisinene nı wo dii wahala,

7 ta ʊ nan gbatı nınıŋ vuodiekemba dı dinene wahalaka, ta bı gbatı tı dıaŋ. Ʊ nan yi naa saŋŋa dieke tı Yɔmʊtieŋ Yisa dı keŋ nyıŋ arızanna ma a kieŋ aŋaŋ ʊ malakasi diekemba dı yalla yiko ke.

8 Ba nan keŋ aŋaŋ bolinyaaŋ dı ba datı vuodiekemba dı kana ka sıba Ŋmıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka saagı tuo wʊvıınaha yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ Yisa ma wa.

9 Banıŋ vuosi mi chʊʊsıkʊ nan dı beri yaa gamma haahuu, ta ba kaaŋ gbigi tı Yɔmʊtieŋ aŋaŋ ʊ chuulikpeŋkpııŋ aŋaŋ ʊ hagırıbʊ nıŋŋa,

10 ʊ keŋ keŋ daa dieke dı ʊ ye jılıma a nyıŋ ʊ vuosi jigiŋ aŋaŋ vuodiekemba mana dı yine wo yada wa. Nı gbaŋ nı nan gʊtı ba ma, dama nı tuo wudieke die tı balla nı wa mıŋ.

11 Die wıa tı jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa nı mıŋ saŋŋa mana. Tı jʊʊsa wa dı ʊ vaa nı bırıŋ vuovıına ʊ nıŋŋa. Ta bı jʊʊsa wa dı ʊ vaa ʊ hagırıbʊ suŋŋi nı aŋ nı bıagı tʊŋ wʊvıına diekemba nı yada dı yaalala nı yi wo.

12 Die nan vaa tı Yɔmʊtieŋ Yisa saaŋ ye bırıŋ nı wıa, ta nı dıaŋ nı ye bırıŋ ʊ wıa, Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia zɔɔlınchıgıla wıa.

2

Vuobıakʊ wıa

1 N nımballı, yaa gamma tı Yɔmʊtieŋ yiŋŋi kieŋku wıa aŋaŋ tı bala tı keŋ a lagıŋ bemme aŋaŋ wa wa,

2 n yaala n balı nı ta nı da ŋmaaŋ ma yaa ta chelime vuosi bataŋ dı balala dı tı Yɔmʊtieŋ daarı wɔŋ keŋ mıŋ wo. Vuoŋ zı ba bala nı dı tınıŋ die tı bala die Ŋmıŋ naazʊalıŋ wʊbalıka dagıŋ ma, yaa wʊbalıka ma, yaa gbanıŋ ma.

3 Nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı wııŋ mana ma. Dama daarı kaaŋ keŋ ntaala nʊazetiŋ saŋŋa woliŋ keŋ, saŋŋa dieke vuosi pam dı bala ba keŋ a zeti Ŋmıŋ nʊarı, ta vuobıakʊ dıaŋ nan keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma; Ŋmıŋ wɔŋ saŋ dı ʊ chʊʊsı wa mıŋ.

4 Ʊ nan keŋ zeti Ŋmıŋ jıamıŋ aŋaŋ jıamıŋ mana, ta yi ʊ gbaŋ sikpeŋ tieŋ dieke dı tıanna jadieke mana vuota dı jıanna. Ʊ nan keŋ juu Ŋmıŋ jıamıŋ juoku gbaŋ ta wasa ʊ gbaŋ Ŋmıŋ.

5 Nı tıınsıya dı die n yene bie nı jigiri die n balı wıaha mana mıŋ?

6 Ta lele, nı sıba wudieke dı kagınana wa, ama ʊ nan keŋ saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı sanna dı ʊ keŋ wo.

7 Vuobıatı wɔŋ beri mıŋ ta tʊma wʊbıatı lɔbırıŋ ma, ta vuodieke dı yigine be a yallı wa nan dı yallı ba dene a ga tʊgı saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı bala ʊ yagı wa a taaŋ.

8 Saŋka mi wʊbıayiiru wo nan keŋ nyıŋ ama tı Yɔmʊtieŋ Yisa nan kʊʊ wa aŋaŋ ʊ nʊaŋ wııŋ, ta ʊ yiŋŋi kieŋku chuulikpeŋkpııkʊ bı chʊʊsı wa a gʊtı.

9 Wʊbıayiiru wo nan keŋ aŋaŋ Sitaani hagırıŋ ta yi ŋmınchıbısı mamachi aŋaŋ dagıtı yiri yiri mana dı ʊ gaaŋ vuosi.

10 Ʊ nan keŋ nagı ŋmınchıbısı yiri yiri mana a gaaŋ vuodiekemba Ŋmıŋ dı bala ʊ chʊʊsı wa. Ʊ nan keŋ chʊʊsı ba dama ba kana ka yaala wusie dieke dı bala ka gbatı ba a taaŋ ta zetike wıa.

11 Die wıa Ŋmıŋ dı vaa ŋmınchıbısı hagırıŋ dı tʊma ba ma ta ba yie wudiekemba dı kana ka yi wusie yada.

12 Ŋmıŋ nan daansı chʊʊsı vuodiekemba dı kana ka yi wusieke yada ama ta yaala wʊbıatı yiile he.

Nı zie keŋ keŋ

13 Tı nımballı, nınıŋ vuodiekemba tı Yɔmʊtieŋ dı chone naa, dı mʊ tı waasıma Ŋmıŋ saŋŋa mana nı wıa, dama Ŋmıŋ wɔŋ vʊarı nı piiliku me mıŋ dı nı ye gbatıtaanıŋ. Die nı yiwo wusie wʊvıınaha yada mıŋ, ta ʊ Halıkasıka dı bı yi nı kası, die wıa nı ye gbatıtaaŋkʊ.

14 Die tı mʊʊlına wʊvıınaha a yı nı wa wıa Ŋmıŋ dı wa nı dı nı bemme vıınıŋ sıba tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia dı benne vıınıŋ dene wo.

15 Die wıa tı nımballı, nı mıŋŋı zie
keŋ keŋ ta mıŋŋı pɔgılı wusie diekemba
tı dagına nı wa tı wʊbalıka ma aŋaŋ tı
gbaŋtı ma wa.
16 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia gbaŋ gbaŋ
aŋaŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ vuodieke dı chone
tı ta suŋŋi tı a yı tı sʊgıdʊagı dieke dı
wone kpatıkʊ aŋaŋ tama dieke dı vııŋna
ʊ zɔɔlınchıgıla wıa wa,
17 vaa nı sʊgıtı hagırıma ta yı nı hagırıŋ,
aŋ nı bıagı balıma wudieke dı vııŋna ta bı
yime wudieke dı vııŋna.

3

Nı jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı

1 Tı nımballı, ka kpatıŋ yiwo naa, nı
jʊʊsıma Ŋmıŋ a yıma tı, dı tı Yɔmʊtieŋ
wʊvıınaha nan ye jata lagı lagı ta yese
jılıma sıba die ka yene jılıma nı jigiŋ dene
wo.
2 Ta bı jʊʊsıma dı ʊ vʊarı tı a nyıŋ
vuobıatı nuusi me, dama daa vuoŋ mana
yine wʊvıınaha yada.
3 Ama tı Yɔmʊtieŋ yiwo wusietieŋ, ta
nan yı nı hagırıŋ ta gbarı nı aŋ Sitaani
kaaŋ yi nı wııŋ.
4 Tı Yɔmʊtieŋ wıa tı yaa yada dı nı yie
wudieke die tı bala nı wa, ta nan dı yie die
saŋŋa mana.
5 Tı Yɔmʊtieŋ wo suŋŋi nı aŋ nı sımma
Ŋmıŋ dı chone tı dene, ta bı suŋŋi nı aŋ nı
yallıma hanıa dieke Masia dı yına tı wa.

Dı yiwo talası dı vuoŋ mana tʊma tʊʊma

6 Tı nımballı, tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia
saaŋ ma tı bala nı naa, nı vʊarı nı
gbaŋ a nyıŋ tı nımballı diekemba dı yalla
walınkpıası ta ka dı kpaaŋ dieke die tı
yına nı wa.
7 Nı gbaŋ gbaŋ nı sıba vıınıŋ dı nı mʊ
nı yiwo wudieke die tı yine wo. Die tı wo
walınkpıası saŋŋa dieke die tı benne nı
jigiri.
8 Die tı ka tuo suŋŋiŋ a nyıŋ vuoŋ jigiŋ
ta ka tuŋye. Ama die tı tʊma mıŋ ta sıa
walıŋ, ta tʊma yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊası mana
amʊ tı kaaŋ yi chiiti a yı nı wʊnyı mana.
9 Die tı ka yie naa dı dagı sıba tı wo yiko
dieke tı baaŋ pıası dı nı suŋŋi tı, die tı yie
naa, dı ka yi dagıtı a yı nı aŋ nı dıa.
10 Die tı yene bie nı jigiri, die tı balı nı
dı, “Vuodieke nıŋ mana dı kana ka yaala
tʊʊma, die vuoke ka mʊ ʊ dii.”
11 Tı bala naa dama tı wʊŋya mıŋ dı vu-
osi bataŋ benne nı sʊŋ ta yaa walınkpıası,
ba ka yie wııŋ mana ntaala ba jume vuosi
wıa ma.
12 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia saaŋ ma tı
bala ba ta kpaama ba dı ba vaa ba baga
bemme ba gbaŋ gbaŋ ba tʊʊma ma, aŋ ba
bemme sɔmm ta dime ba gbaŋ ba walıŋ.
13 N nımballı, nınıŋ nıŋ nı da gbalıgıma
aŋaŋ vıınıŋ yiile.
14 Dıı yi vuoŋ dı ka saagı a yi
wudiekemba tı bala gbaŋkʊ gie me wo, nı
yigi nı gbaŋ aŋaŋ die vuoke, ta nı baga da
bemme ʊ ma, aŋ ʊ dii viivi.
15 Ama nı da bemme aŋaŋ wa sıba nı
dataaŋ, ama nı kpaaŋ wa sıba nı nımbʊa.

Kpatıŋ waasıŋ

16 Tı Yɔmʊtieŋ vuodieke dı yınana tı
sʊgıdʊagıkʊ yı nı sʊgıdʊagıŋ saŋŋa mana
aŋaŋ wııŋ mana ma. Tı Yɔmʊtieŋ bemme
aŋaŋ nı mana.
17 Manıŋ Pɔɔli maagınana kpatıkʊ gie
aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ a waasa nı naa.
N gbaŋtı mana siara wʊnna; n maaga a
kpata n gbaŋtı naa.
18 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.

Pɔɔli bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke die ʋ maagɪna a yɪ Timoti wʋnna

1 Manɪŋ Pɔɔli yiwo Yisa Masia tʋntʋntʋ,
dama tɪ Gbɪgbatɪtaantʋ Nabidie Ɲmɪŋ
aŋaŋ Yisa Masia, vuodiekemba dɪ yine tɪ
tamaha yɪna mɪŋ nʋaŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna;
2 maŋ maaga gbaŋkʋ gie a yɪa fʋnɪŋ
Timoti, vuodieke dɪ yine n bʋa wusie, tɪ
yadaka gie wɪa. Tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ɲmɪŋ
aŋaŋ tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia suŋŋi fʋ, ta
chɪgɪ fʋ zɔɔlɪŋ, ta bɪ yɪ fʋ sʋgɪfɪalɪŋ.

Yaa gamma ŋmɪnchɪbɪtieliŋ wɪa

3 N yaala fʋ bemme Efesusi me sɪba die n
wone kpaaŋ fʋ dene wo, saŋŋa dieke die n
benne sieŋ me a gara Masedonia tɪŋgbaŋ
ma wa. Kpaaŋ vuodiekemba dɪ benne mi
ta daga ŋmɪnchɪbɪsɪ dagɪkʋ dɪ ba vaa.
4 Balɪ ba dɪ ba vaa ba chɔɔŋkʋʋla nanda-
gaha aŋaŋ ba maarɪŋ maarɪŋ saaraha
wudieke dɪ yalla nɪnhagɪrɪŋ kieŋ wo. Naa
ka suŋŋe vuoŋ ʋ bɪagɪ tʋma Ɲmɪŋ tʋʋma.
Ɲmɪŋ tʋʋmaha gie nan bɪagɪ tʋŋ dɪɪ yi
vuoŋ dɪ yaa yada aŋaŋ Ɲmɪŋ.
5 Mʋ fʋ dagɪ wa vuosi aŋ ba yallɪma
wusie choti dieke dɪ nyɪnana sʋgɪyɪalɪŋ
aŋaŋ sʋŋanyile vɪɪna aŋaŋ wusie yada ma.
6 Vuosi bataŋ vaa wa naa ta ga juu
gaanwʋbalɪka ma.
7 Ba yaala ba yiwo Ɲmɪŋ mɪraha
dɪdagɪrɪŋ, ama ba zɪ ba gbaŋ gbaŋ ba nʋaŋ
wʋbalɪka chɪaŋ, ta bɪ ka sɪba wudieke ba
balala aŋaŋ nɪŋŋmɪna wa chɪaŋ.
8 Tɪ sɪba a baarɪ mɪraha vɪɪna mɪŋ dɪɪ
yi vuoŋ dɪ mɪŋŋɪ a dɪha sɪba a dagɪna die
wo.
9 Dɪ mʋ tɪ tɪɪnsɪ dɪ ba ka zieŋ mɪra
vuovɪɪna wɪa, ama ba zie wo vuodiekemba
dɪ kana ka dɪha wɪa, aŋaŋ tɪbɪhagɪrɪtieliŋ
aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka dɪ Ɲmɪŋ
aŋaŋ wʋbɪayiiriŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ
kana ka jɪama Ɲmɪŋ aŋaŋ vuodiekemba
dɪ kana ka chɪga Ɲmɪŋ vuosi aŋaŋ
vuodiekemba dɪ kana ka yɪa Ɲmɪŋ jɪlɪma
wa wɪa aŋaŋ vuodiekemba dɪ kʋnana ba
chʋalɪŋ aŋaŋ ba nɪɪlɪŋ aŋaŋ vuotakʋʋla,
10 aŋaŋ hɔgʋkpaŋ yaalɪtɪŋ yaa daakpaŋ
yaalɪtɪŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ yalla lɔla a
dʋaga aŋaŋ ba dembiŋ chanchaalɪŋ aŋaŋ
vuodieke dɪ gaarɪnana vuosi a daa aŋaŋ
ŋmɪnchɪbɪtieliŋ aŋaŋ vuodiekemba dɪ
dinene ŋmɪnchɪbɪsɪ siara aŋaŋ vuodieke
nɪŋ mana dɪ kana ka dɪ wusie dagɪkʋ wɪa.
11 Masia wʋbalɪkɪ vɪɪna diekemba dɪ
dagɪnana Nabidie Ɲmɪŋ die dɪ faasɪna a
vɪɪna ta mʋ bɪrɪŋ dene wo gbaŋ daga die;
ta wʋnɪŋ Nabidie Ɲmɪŋ die nagɪna a yɪ n
nuusi me ta maŋ mʋʋla.

Yaa gamma Ɲmɪŋ zɔɔlɪnchɪgɪla wɪa

12 N waasa tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa Masia,
wʋnɪŋ ʋ yɪna mɪŋ hagɪrɪŋ n tʋʋmaha gie
me. N waasa wa dama ʋ yi mɪŋ yada ta
vʋarɪ mɪŋ a yɪ ʋ tʋʋmaha ma dɪ n tʋŋ a yɪ
wa,
13 aŋaŋ die n ŋaana bala a chʋʋsa ʋ
saaŋ, ta die mugise ʋ vuosi ta die zɪa wa
mana, ama Ɲmɪŋ die chɪgɪ mɪŋ wa zɔɔlɪŋ,
dama die n ka yiwo yada, die wɪa ta ka
sɪba wudieke n yinene.
14 Ta die tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa dɪ keŋ chɪgɪ
mɪŋ zɔɔlɪ dieke dɪ wone naamagɪsɪŋ, ta
vaa maŋ yi wo yada ta cho n chanchaalɪŋ.
15 Wɪɪrɪ gie yiwo wusie amʋ tɪ tuoke ta
yi yada dɪ Yisa Masia die keŋ tɪŋgbaŋka
gie me dɪ ʋ gbatɪ wʋbɪayiiriŋ a taaŋ mɪŋ,
ta die n wʋbɪatɪ die tɪanna wʋbɪayiiribe
mana,
16 ama Ɲmɪŋ die chɪgɪ mɪŋ wa zɔɔlɪŋ,
manɪŋ vuodieke die dɪ yine wʋbɪatɪtieliŋ
jakʋʋŋ ta dii suguru pam aŋaŋ mɪŋ, dɪ ka
yi siaria a dagɪ vuodiekemba dɪ bala ba
daansɪ yiwo yada ta ye miivoli dieke dɪ
wone kpatɪkʋ.
17 Vuosi bɪrɪma Naakpeŋkpɪɪŋ dieke
naarɪ dɪ wone kpatɪŋ ta wʋnɪŋ ʋ ka kpie
wo. Vuoŋ ka yese wo ta wʋnɪŋ ʋ yine
Ɲmɪŋ balɪŋka. Vuosi bɪrɪma wa ta yɪma
wa jɪlɪma yaa gamma haahuu. Wusie.
18 N bʋa Timoti, n naga kpaaŋkʋ gie a yie
fʋ nuusi me. Kpaaŋkʋ gie sɪɪ sɪba wudieke
Ɲmɪŋ naazʋalɪba die dɪ wone a balɪ yaa
gamma fʋ ma wa. Vaa wɪaha gie yi fʋ
dembisiŋaŋ jaaŋ aŋ fʋ mɪŋŋɪ a wagɪ.
19 Yallɪma fʋ yadaka aŋaŋ sʋŋanyile
vɪɪnɪŋ ta tʋma wudiekemba fʋ sɪbɪna dɪ
a yiwo tʋnvɪɪna. Vuosi bataŋ ka saagɪ naa
die yine ba taarɪ nyɪŋ ba yadaka sieŋ me
mana mana.
20 Ba bataŋ yine Himinuusi aŋaŋ Alek-
izanda, manɪŋ n nagɪna ba a yi Sitaani
nuusi me dɪ ʋ mugisi be. Naa nan dagɪ
ba yɪaŋ aŋ ba vaa Ɲmɪŋ saaŋ chʋʋsɪŋ.

2

Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ jɪamɪŋ wɪa

1 Wudieke dɪ yine talasɪ yiwo naa, nɪ
jʋʋsɪma Ɲmɪŋ a yɪma vuoŋ mana. Ta jʋʋsɪ
wa dɪ ʋ suŋŋi be ta bɪ yi alibarika a yɪ ba
mana, ta waasɪma wa ba mana wɪa.
2 Nɪ jʋʋsɪma Ɲmɪŋ a yɪma naalɪŋ aŋaŋ
vuodiekemba mana dɪ yalla yiko amʋ tɪ
nan dɪ beri sɔmm aŋaŋ sʋgɪfɪalɪŋ ta mɪŋŋɪ
beri sɪba vuodiekemba dɪ chɪgɪnana Ɲmɪŋ
ta yime wudieke dɪ mʋna a yɪma tɪ chan-
chaalɪŋ.
3 Naa vɪɪna ta nanna tɪ Gbɪgbatɪtaantʋ
Ɲmɪŋ sʋŋ,

4 wʊnɪŋ ʊ yaala vuota mana ye
gbatɪtaanɪŋ ta keŋ sɪmma wusieke.
5 Dama Ɲmɪŋ balɪmɪŋ bene, ta
nɪɪpɔɔnɪgɪrʊ yiwo vuobalɪmɪŋ a bie Ɲmɪŋ
aŋaŋ vuota sʊnsʊŋ, die vuoke yine Yisa
Masia,
6 wʊnɪŋ die ʊ nagɪna ʊ gbaŋ a yi kaabɪŋ
dɪ ʊ gbatɪ vuota mana a nyɪŋ wʊbɪatɪ aŋaŋ
kuŋ me, Ɲmɪŋ die dagɪ tɪ naa saŋŋa dieke
dɪ mʊna.
7 Naa wɪa Ɲmɪŋ dɪ vʊarɪ mɪŋ dɪ n yi
Masia tʊntʊntʊ aŋaŋ dɪdagɪrʊ, ta mʊʊlɪma
wʊvɪɪnaha a yɪma vuodiekemba dɪ kana
ka yi Juu vuosisi, a dagɪma ba wʊnɪŋ
Masia wudieke dɪ yine wusie wo dɪ ba yi
yada. Wudieke n balala yɪa nɪ naa, daa
ŋmɪnchɪbɪsɪ maŋ chɪba, ka yiwo wusie.
8 N yaala nɪ jʊʊsɪma Ɲmɪŋ saŋŋa
dieke nɪ keŋ a lagɪŋ dɪ nɪ jɪaŋ Ɲmɪŋ.
Vuodiekemba dɪ senne yi sʊgɪyɪalɪntieliŋ
ta wo sɪnyɪɪrɪŋ yaa nɪnhagɪrɪŋ nan bɪagɪ
a kɔtɪ ba nuusi ŋmɪŋsikpeŋ a jʊʊsɪ Ɲmɪŋ.
9 N bɪ yaala hɔgʊba yallɪma yɪaŋ yaa
gamma ba garɪtɪ jigiŋ ta mɪŋŋɪ bɔbɪma
sɪba Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ dɪ mʊna ba bɔmma
die; ba da bɔbɪma ba sikpeŋ zoosi aŋaŋ
ligire pam yaa a bɔbɪma garɪtɪ diekemba
ligire dɪ faasɪna a tʊa pam yaa nyieleeti
yaa nuupiriŋ diekemba ba wʊnsɪna aŋaŋ
salɪma; daa naa bala ka yi ba vɪɪŋ ma;
10 ama ba yime wʊvɪɪna a yɪma ba
chanchaalɪŋ sɪba hɔgʊ diekemba dɪ balala
dɪ ba jɪama Ɲmɪŋ dɪ mʊna ba yi dene.
11 Hɔgʊba bemme sɔmm ta sʊʊŋ ba gbaŋ
tɪŋgbaŋ ta bʊgɪrɪma.
12 Manɪŋ n ka saagɪya dɪ hɔgʊba dagɪma
yaa yallɪma yiko dembisi ma; ba mʊ ba
bemme sɔmm ta da balɪma wɪa nɪ keŋ
lagɪŋ dɪ nɪ jɪaŋ Ɲmɪŋ.
13 Dama Ɲmɪŋ die woliŋ a naaŋ wa
Adami ta ka kʊaŋ chaaŋ die ʊ naaŋ Evi.
14 A bɪ gʊtɪ, Sitaani die bɪagɪ a gaaŋ wa
Evi ta ʊ chʊʊsɪ Ɲmɪŋ mɪraha, daa Adami.
15 Ama dii yi ta hɔgʊ dɪ yie Yisa yada ta
cho vuosi, ta yi sʊgɪyɪalɪntieŋ ta beri beri
dieke dɪ mʊna, Ɲmɪŋ nan gbatɪ wa a taaŋ
ʊ maarɪŋ ma.

3

Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrɪŋ wɪa

1 Wɪɪrɪ gie yiwo wusie, dɪ dembiŋ dieke
dɪ yaala ʊ yi Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrʊ,
dɪ yiwo tʊnvɪɪnɪŋ ʊ yaala.
2 Dɪ ka mʊ dɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ nɪŋŋandɪɪsɪrʊ
yallɪma wʊbɪaŋ mana.
Ʊ mʊ ʊ yallɪma hɔgʊbalɪmɪŋ nyɪɪna ma,
ta mɪŋŋɪ a pɔgɪlɪ ʊ gbaŋ,
ta yi yɪantieŋ,
ta mɪŋŋɪ beri;
ʊ mʊ ʊ yi vuodieke dɪ bɪagɪna a tuose
chaanɪŋ ʊ tigiŋ me,
ta bɪagɪ daga vuosi Ɲmɪŋ wɪa,
3 ta da bɪ yi vuodieke dɪ nyunene daaŋ a
buge,
ta daa yaalɪma watɪ aŋaŋ waagɪŋ,
ama ta bemme sɔmm,
ta da faasɪ chome ligire pam.
4 Ʊ mʊ ʊ yiwo vuodieke dɪ bɪagɪna a pɔgɪla
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ deŋ vɪɪnɪŋ,
ta yi ʊ ballɪ dɪ saaga a yɪa wa,
ta yɪa vuosi jɪlɪma.
5 Dama dɪɪ yi vuoŋ dɪ ka sɪba ʊ baaŋ pɔgɪlɪ
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ deŋ die,
lalɪa ʊ baa ʊ yi a pɔgɪlɪ Ɲmɪŋ vuosi?
6 Dɪ yiwo talasɪ dɪ ʊ yi vuodieke dɪ wone a
dɪɪsa Yisa Masia a yʊasɪ;
daa die ʊ nan keŋ kɔtɪ ʊ gbaŋ aŋaŋ
kalinbaani,
ta ye tɪbɪdatɪŋ sɪba Ɲmɪŋ die dɪ datɪna
Sitaani tɪbɪŋ die wo.
7 Dɪ mʊ ʊ yiwo vuodieke, vuodiekemba dɪ
kana ka dɪɪ Yisa Masia gbaŋ dɪ baaŋ
nan baarɪ dɪ ʊ beriŋ vɪɪna,
amʊ ʊ kaaŋ juu viivi me aŋ Sitaani
chachabɪ kaaŋ yigi wo.

Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ susuŋŋiru wɪa

8 Ka bɪ yiwo talasɪ dɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
susuŋŋiribe gbaŋ yallɪma berivɪɪnɪŋ,
ta bɪ yi wusie bɪbalɪtɪŋ;
ba da faasɪ nyume daaŋ pam,
yaa a faasɪ chome ligire pam.
9 Ba mʊ ba mɪŋŋɪ a pɔgɪlɪ yada dieke
Ɲmɪŋ dɪ yuorine a dagɪ ba wa aŋaŋ
sʊgɪyɪalɪŋ.
10 Dɪ yiwo talasɪ dɪ ba woliŋ magɪsɪ ba a
ye;
dɪɪ yi ba wo wɪɪŋ mana ba magɪsɪkʊ ma
ba nan bɪagɪ tʊma a suŋŋe Ɲmɪŋ
tʊʊmaha.
11 Dɪ yiwo talasɪ dɪ ba hɔgʊba gbaŋ
yallɪma beri vɪɪnɪŋ, ta da yi vuodiekemba
dɪ gaarɪnana vuosi kʊasɪ, ta mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ
ba gbaŋ, ta yi vuodiekemba ba yine yada
dɪ ba nan bɪagɪ yi wɪɪŋ mana vɪɪnɪŋ
vɪɪnɪŋ.
12 Dɪ yiwo talasɪ dɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ
susuŋŋiru yallɪma hɔgʊbalɪmɪŋ, ta bɪagɪ
pɔgɪla ʊ ballɪ aŋaŋ ʊ deŋ mana vɪɪnɪŋ.
13 Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ susuŋŋiribe
diekemba dɪ mɪŋŋɪna tʊma tʊʊmaha,
banɪŋ ba nan ye jɪlɪma pam a nyɪŋ Masia
dɪdɪɪsɪrɪŋ aŋaŋ Ɲmɪŋ jigiŋ ta nan bɪagɪ
a balɪ aŋaŋ dembisi yaa gamma ba yine
Yisa Masia yada die wo.

*Pɔɔli dɪ bala yaa gamma wusie dagɪkʊ
dieke Ɲmɪŋ die dɪ yuorine a dagɪ*

14 N maaga gbaŋkʊ gie a yɪa fʊ mɪŋ, ama
n yaa tama dɪ n nan keŋ ye fʊ daraa ale wa
gie nʊaŋ.
15 Ama dɪɪ yi maŋ keŋ a yʊasɪ, gbaŋkʊ
gie nan vaa nɪ sɪmma tɪ mʊna tɪ bemme

die Ɲmıŋ vuosi sʊnsʊŋ vuodiekemba die
wʊnıŋ Miivoli tieŋ Nabidie Ɲmıŋ die dı
vʊarına wa. Banıŋ ba pɔgılına wʊvııŋ
dieke dı yine wusie wo, ta zie gbarı ha.
16 Dı yiwo wusie dı Masia wudieke Ɲmıŋ
dı yuorine a dagı tı naa faası yaa hagırıŋ
mıŋ:
Die ʊ keŋ nyıŋ mıŋ aŋaŋ nyıŋgbanıŋ,
Ɲmıŋ Halıkasıka die dagıya dı ʊ berıŋ
vıına;
ta malakasisi die dı ye wo.
Ta vuosi die dı mʊʊlı ʊ wıa a yi buurıŋ
mana,
die ba yi wo yada dʊnıa ka gie me,
ta Ɲmıŋ die dı keŋ kɔtı wa a ga
arızanna ma ta ʊ ye bırıŋ.

4

Ɲmınchıbısı dıdagırıŋ wıa

1 Ɲmıŋ Halıkasıka senne daga yaalıŋ ma
dı saŋŋa kienene, vuosi bataŋ nan daansı
vaa Masia wıırı gie, ta saagı yı jımbıatı
diekemba dı bala ba gaaŋ ba wa, ta bı dıı
Sitaani dagıkʊ.
2 Vuodiekemba dı dagına gıgaantıŋ
dagıkʊ gie, chıba ŋmınchıbısı ta ba
sʊŋanyile ka bı mugisi be ka wıa sıba
vuoŋ dı ŋaana mɔlı aŋaŋ jatuolıŋ dene ta
ka bı chıga ka.
3 Die vuosisi daga dı dembıŋ yallıŋ aŋaŋ
hɔgʊ faarıŋ ka vıına, ta nyindiike a taŋ ka
vıına aŋaŋ diile; ama tınıŋ vuodiekemba
dı sıba Masia wusieke ta yi yada naa, tı
sıba a baarı Ɲmıŋ naanna jaaŋ mana dı
vuosi waası wa a ma ta diihe.
4 Jadieke nıŋ mana Ɲmıŋ dı naanna
vıına mıŋ ta yi nyindiike; tı yıma wa
aŋwaası a ma ta dii, a vıına aŋaŋ diile;
tı daa zetime a kaanı gbaŋ,
5 dama Nabidie Ɲmıŋ baarı a mana
vıına; tı ŋaana jʊʊsa wa ta waası wa wa
ŋaana vasa nyindiikehe dı vıına.

Tʊntʊntʊ vıınʊ wıa

6 Dıı yi fʊ nagı kpaaŋkʊ gie a yı Yisa
Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ, nan yi ʊ
tʊntʊntʊ vıına tieŋ, nan dagı dı bırıŋ
a nyıŋ wa tı yada dagıtıtı aŋaŋ kpaaŋ
vıınaha fʊ dına wa.
7 Vʊarı fʊ gbaŋ a nyıŋ ŋmınchıbısı
nandaga diekemba dı kana ka nyıŋ Ɲmıŋ
jigiŋ; a wo nyʊarı; ama bʊgırıma Ɲmıŋ
chaanıŋ berıŋ aŋaŋ nıŋŋmına.
8 Tʊʊma bʊgırı dieke dı gʊtınana
nyıŋgbanıŋ hagırıŋ yaa nyʊarı bıta mıŋ
ama chaaŋkʊ bʊgırıŋ faası yaa nyʊarı
jaaŋ mana ma, dama ka yıa nyʊarı
tıŋgbaŋka gie me lele wo gie aŋaŋ
arızanna ma saŋŋa dieke dı kienene.
9 Wıırı gie yiwo wusie amʊ tı tuoke a dii.
10 Tı mıa mıŋ ta tʊma aŋaŋ nıŋŋmına,
dama tı yaa tama Miivolitieŋ Nabidie
Ɲmıŋ ma, wʊnıŋ ʊ yine vuoŋ mana
Gbıgbıtıtaantʊ ta nan gbatı vuodieke nıŋ
mana dı yine wo yada.
11 Dagı ba ta kpaaŋ vuoŋ mana dı ba
yime wudieke fʊ balala wa gie mana.
12 Da vaa vuoŋ daansı fʊ yɔrı fʊ yine
dalʊakıŋ wıa, ama vaa ta fʊ balıŋ aŋaŋ
fʊ berıŋ aŋaŋ fʊ choti aŋaŋ fʊ yada aŋaŋ
sʊgıyıalıŋ berıŋ dagıma Masia dıdıısırıŋ
dı mʊna ba bemme die.
13 Nagı fʊ saŋŋa mana aŋaŋ fʊ hagırıŋ
a karımma Ɲmıŋ gbaŋkʊ yaalıŋ ma ta
dagıma a chıası ta mʊʊlıma Masia wıaha
a ga tʊgı saŋŋa dieke n baa keŋ.
14 Da daaŋ ma Halıkasıka piini dieke
dı benne fʊ sʊkʊ ma wa; Ɲmıŋ die yı fʊ
piinike saŋŋa dieke Ɲmıŋ naazʊalıba dı
bala fʊ wıa ta nyıŋkʊraha die dı nagı ba
nuusi a dıısı fʊ ma wa.
15 Nagıma fʊ saŋŋa mana a yime naa
aŋaŋ nıŋŋmına amʊ vuoŋ mana nan ye
fʊ bırınana dene Yisa tʊʊma ma.
16 Sımma fʊ berıŋ aŋaŋ wudiekemba fʊ
dagınana wa. Mıŋŋı pɔgılı dagıkʊ gie,
dama dıı yi fʊ pɔgılıha nan gbatı fʊ gbaŋ
aŋaŋ vuodiekemba fʊ dagınana wa a nyıŋ
Ɲmıŋ sarıya diile me.

5

Timoti tʊʊma aŋaŋ Masia dıdıısırıŋ wıa

1 Da galıma daajakʊʊŋ mana, ama
kpaama wa sıba fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ chʊa,
yallıma dalʊakaha sıba fʊ gbaŋ gbaŋ fʊ
nımballı,
2 ta yallıma hɔgʊ nyıŋkʊraha sıba fʊ
nıılıŋ, ta bemme aŋaŋ hɔgʊlıabaha sıba
fʊ taalıŋ aŋaŋ sʊgıyıalıŋ.
3 Yıma kpihɔgʊ diekemba dı senne bie
ba nyıına ma jılıma aŋaŋ suŋŋiŋ,
4 ama kpihɔgʊ dieke dı yalla ballı yaa
haagısı, ʊ ballılı yaa haagısısı mʊ ba piili
a bʊgırıma ba ŋmıŋchıgıla tʊʊma a wolıŋ
a daansıma ba tigiŋ vuosi, naa nan vaa ba
tieliŋ gbaŋ dii ba wubiŋ nyʊarı, dama die
Ɲmıŋ dı yaala.
5 Kpihɔgʊ dieke dı senne mʊ suŋŋiŋ yine
vuodieke dı wone vuosi. Wʊnıŋ ʊ yaa wa
tama Ɲmıŋ ma ta jʊʊsa wa saŋŋa mana
yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊası dı ʊ suŋŋi wo.
6 Ama kpihɔgʊ dieke dı yinene ʊ dʊŋŋʊ
wɔŋ kpii mıŋ ta ye bie ʊ mısı ma.
7 Yıma ba kpaaŋkʊ gie aŋ ba dımaha
amʊ ba kaaŋ dı yaa wʊbıaŋ.
8 Vuodieke dı kana ka daansa ʊ maarıŋ,
a tıaŋ a mana ʊ tigiŋ vuosi, ʊ ka mıŋŋı dı
yadaka; ta vuodieke dı kana ka yi Masia
dıdıısırıŋ gbaŋ dı tıaŋ wa.
9 Da bısıma kpihɔgʊ diekemba dı kana
ka kʊrıŋ tıaŋ bına baŋısı-yʊaba a gʊtıma

kpihɔgʋba bısıkʋ ma. A bı gʋtı ʋ mʋ ʋ yiwo vuodieke die dı yalla chʋrʋ balımıŋ,
10 ta ba sıba wa dı ʋ yiwo vuodieke dı tʋnnana tʋnvıına: sıba ballı mıŋŋı wubiŋ, ta tuose chaanıŋ ʋ tigiŋ me, ta yie sʋʋŋ-n-gbaŋ tʋʋma a suŋŋi ʋ Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ, ta suŋŋe vuodiekemba dı benne wumugisike me, ta bı yi vuodieke dı nagına ʋ gbaŋ mana a yi tʋnvıına yiile me.

11 Ama da nagı kpihɔgʋlıabaha a gʋtıma kpihɔgʋba bısıkʋ ma dama saŋŋa dieke ba keŋ yaa lɔla dı ba yallı chʋllıŋ ba ŋaaŋ zeti Masia mıŋ,
12 ta gobi nʋa dieke ba yına wa wa ta juu bıaŋ ma.
13 A bı gʋtı ba ŋaaŋ chʋʋsa ba saŋŋa ta ka yaala tʋʋma, ama ta dıdıa gara tige tige ta bʋgıra kʋagaarıŋ, ta juo vuosi wıa ma, ta dıdıa bala wudiekemba dı kana ka mʋ dı ba balı.
14 Die wıa manıŋ n tıŋ nan dı yaala kpihɔgʋ diekemba dı yene ka kʋrıŋya wa yallı chʋllıŋ a mıırı ballı ta daansıma ba deŋ, amʋ tı dataası kaaŋ ye sieŋ a bala wʋbıatı yaa gamma tı ma,
15 dama kpihɔgʋba bataŋ wɔŋ yiŋŋi a dı Sitaani mıŋ.
16 Ama dıı yi ta hɔgʋ dieke dı yine Masia dıdıısırʋ dı yaa kpihɔgʋba ʋ tigiŋ me, ʋ mʋ ʋ mıŋŋı daansıma ba, ta da nagı ba chiidʋnsa a chiime Masia dıdıısırıŋ, amʋ ba nan bıagı a mıŋŋı daansıma kpihɔgʋ diekemba dı benne ba nyıına ma.

17 Masia dıdıısırıŋ nyıŋkʋra diekemba dı mıŋŋına a tʋma ba tʋʋma wa mʋ vuosi yıma ba jılıma aŋaŋ tune vıınıŋ; ta vuodiekemba dı mʋʋlına Masia wıa ta daga ba a chıası, banıŋ ba faasına mʋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ tune vıınıŋ,
18 dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Naakʋakıŋ dı tıba zaa ta zaabie dı nyınna, daa bɔbı ka nʋaŋ", ka bı maagı dı, "Tʋntʋntʋ mʋ ʋ tuo ʋ tune."
19 Dıı yi vuoŋ dı balı dı nyıŋkʋraha wʋnyı yi wııŋ, daa vaa fʋ baga bemme ka ma, ntaala siara vuosi yi vuosi bale yaa bataa.
20 Vuodiekemba dı yinene bıabʋ, galıŋ ba vuosi sʋŋ, amʋ vuotıalıkaha nan dı chıga ŋmaamıŋ.

21 Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ Yisa Masia aŋaŋ wʋnıŋ Ɲmıŋ malakasi nıŋŋa maŋ yıa fʋ kpaaŋkʋ gie aŋaŋ nıŋŋmına, dı fʋ tuo dagıkʋ gie ta daa lugime fʋ wııŋ mana ma.
22 Daa yime lagı lagı dı fʋ nagı fʋ nuusi dıısı vuoŋ ma aŋ ʋ yi Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʋ. Daa nagıma fʋ nuuŋ a lume vuosi wʋbıatı ma; ama mıŋŋı pɔgılı fʋ gbaŋ.

23 Fʋ kana ka hagırıŋ saŋŋa mana wa, daa nyume nyaaŋ nyıına ma, ama ŋaaŋ nyu daaŋ bıta aŋ bʋ suŋŋi fʋ nyuutiti.
24 Vuosi bataŋ tʋmbıatı wɔŋ dʋa wa yaalıŋ ma ta ba ye ka dii ba sarıya; ta vuosi bataŋ tʋmbıatı nan daansı nyıŋ yaalıŋ ma ba sarıya diile kʋaŋ.
25 Tʋnvıına gbaŋ yiwo die, a taŋ nyıŋ wa yaalıŋ ma, ta nyindiekemba dı kana ka nyıŋ yaalıŋ ma gbaŋ dı kaaŋ bıagı lɔbırı.

6

1 Dı yiwo talası dı vuodiekemba mana dı yine yɔŋısı yıma ba tieliŋ jılıma, amʋ vuoŋ kaaŋ balı wʋbıaŋ yaa gamma Ɲmıŋ ma aŋaŋ tı dagıkʋ.
2 Yɔŋısı diekemba tieliŋ dı yine Masia dıdıısırıba daa vaa ba jılıma yıla dı ba yine ba nımballı wıa, ama dı yiwo talası dı banıŋ ba faası tʋma vıınıŋ, dama vuodiekemba dı yenene ba tʋʋmaha nyʋarıka yiwo ba Masia dıdıısırıŋ chanchaalıŋ ta ba cho be.

Ligire choti wıa

Dı yiwo talası dı fʋ dagıma ta mʋʋlıma wıaha gie.
3 Vuodieke nıŋ mana dı dagınana dagıgaaŋ ta ka saagı a yi tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia nʋawıaha aŋaŋ tı jıaŋkʋ dagıkʋ,
4 suuliye mıŋ aŋaŋ kalinbaani ta ka sıba wııŋ, ta bı yallı nınhagırıŋ aŋaŋ waagıŋ lɔla yaa gamma wʋbalıka chıası, ta naa yaa wa sʋgıbıaŋ aŋaŋ waagıŋ, aŋaŋ vuosi zıala aŋaŋ wʋbısıbısı,
5 aŋaŋ nınhagırıŋ saŋŋa mana vuobıatı jigiŋ. Banıŋ ba sʋgıtı ka mıŋŋı tʋma, ta ba bı wo wusieke. Ta bı yile dı Ɲmıŋ dıısıŋ nan yi vuoŋ yi nyintitieŋ.
6 Dıı yi vuoŋ nine dı suuli jadieke ʋ yalla, Ɲmıŋ jıaŋkʋ seŋ yie vuosi dı yie nyintitieliŋ,
7 dama die tı ka yaa jaaŋ mana a keŋ dʋnıa ka gie me, ta tı kaaŋ bı nyıŋ ka ma aŋaŋ jaaŋ mana.
8 Die wıa dıı yi tı yaa nyindiike aŋaŋ garıtı tı vaa tı nine suulihe,
9 dama vuodiekemba dı yaalala ba bırıŋ ligiretielibe, banıŋ ba junene magısıŋ ma, aŋaŋ chachabı ma, ta yaa gaanlɔla aŋaŋ lɔlıbıatı diekemba dı chʋʋsınana vuosi ta vasa ba nanna yɔrı wa.
10 Ligire yaalıŋ pam yiwo wʋbıatı yiri yiri piiliŋ. Vuosi bataŋ nagı wa ba gbaŋ a yi ligire yaala ma die wıa ba vaa yadaka sieku ta ka bı yi Yisa yada, die wıa ba yese sʋgıchʋʋsıŋ yiri yiri ba faasına a yaala ligirehe wıa.

Wagıma waagı vıınıŋ yaa gamma Yadaka wıa

11 Ama fʋnıŋ Timoti, yiwo vuodieke dı yine Ɲmıŋ vuoŋ, dı vıına dı fʋ vʋarı

fʋ gbaŋ a nyɪŋ wɪaha gie mana ma, ta
fʋ kpaŋŋɪ fʋ gbaŋ a yime wudieke dɪ
nannana Ɲmɪŋ sʋŋ ta bemme sɪba wʋnɪŋ.
Yallɪma yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ hanɪa ta
bemme sɔmm.
12 Kpaŋŋɪ fʋ gbaŋ ta wagɪma waagɪ
vɪɪnɪŋ yaa gamma yadaka ma, ta pɔgɪlɪma
miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wa; Ɲmɪŋ die
dɪ wana fʋ mɪŋ ta fʋ tuo miivolike saŋŋa
dieke die fʋ yɪna fʋ gbaŋ gbaŋ siara vɪɪnɪŋ,
vuosi pam nɪŋŋa wa.
13 Ta lele n wa yaala fʋ yɪ wa nʋaŋ Ɲmɪŋ
nɪŋŋa vuodieke dɪ yɪnana jaaŋ mana mi-
ivoli, aŋaŋ Yisa Masia vuodieke die dɪ bala
yɪ Pontiwosi Paliti aŋaŋ nɪŋŋmɪna yaa
gamma ʋ yada ma yaalɪŋ ma wa.
14 Yɪ nʋaŋ dɪ fʋ nan dɪdɪ wudiekemba
mana n yɪna fʋ wa amʋ vuoŋ kaaŋ galɪŋ
fʋ, a ga tʋgɪ saŋŋa dieke tɪ Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia dɪ bala ʋ yiŋŋi keŋ wo.
15 Nabidie Ɲmɪŋ dieke tɪ bɪrɪnana
wa, wʋnɪŋ ʋ nyɪɪna yine jakʋʋŋ, ta yi
naakpɪɪma mana dɪaŋ Naaŋ, ta bɪ yi
nyɪŋkʋra mana jakʋʋŋ, wʋnɪŋ ʋ bala ʋ
vaa Yisa Masia yiŋŋi keŋ saŋŋa dieke dɪ
mʋna.
16 Nabidie Ɲmɪŋ nyɪɪna ma kana ka kpie;
ʋ bie wo chaankpeŋkpɪɪŋ dieke vuoŋ dɪ
kana kaaŋ bɪagɪ a gbigi mi; wʋnɪŋ ʋ yiwo
vuodieke vuota dɪ yene ka yeye yaa a nan
bɪagɪ ye wo; wʋnɪŋ ʋ mʋna bɪrɪŋ ta ʋ
hagɪrɪŋ nan dɪ beri yaa gamma haahuu.
Wusie.
17 Kpaaŋ vuodiekemba dɪ yine nyinti-
tieliŋ tɪŋgbaŋka ma wa dɪ ba daa nɪgɪma
ba nyʋra yaa nagɪ ba tama a yi a ma,
dama die nyinti yiwo bʋlɔgɪsɪŋ, ama balɪ
ba dɪ ba yallɪma ba tama Ɲmɪŋ ma, wʋnɪŋ
ʋ yine nyintitieŋ ta yɪa tɪ jadieke mana
tɪ yaalala dɪ tɪ tuome ta bemme aŋaŋ
sʋgɪfɪalɪŋ.
18 Kpaaŋ ba dɪ ba tʋma tʋnvɪɪna,
ta ba tʋnvɪɪnaha faasɪ dalama ta yi
vuodiekemba nuusi dɪ tɪɪrɪnana aŋaŋ piini
yɪɪla.
19 Die nan yi aŋ ba yallɪma nyinti
arɪzanna ma, nyindiekemba dɪ kana ka
chʋʋsa aŋ ka gbarɪ ba a ga tʋgɪ saŋŋa
dieke ba bala ba keŋ mi wo; ta ba nan dɪ
yallɪ miivoli dieke dɪ yine wusie miivolike.
20 Timoti, mɪŋŋɪ gbara wʋvɪɪŋ dieke
Ɲmɪŋ dɪ nagɪna yi fʋ nuusi me wo. Vʋarɪ
fʋ gbaŋ a nyɪŋ gaantɪ nɪnhagɪrɪŋ aŋaŋ
azama dieke dɪ wone nyʋarɪ ta ka nyɪŋ
Ɲmɪŋ jigiŋ, ta vuosi bataŋ dɪ zɪ ta wasa
ka ‘sɪbɪŋ’ wa,
21 dama vuosi bataŋ baarɪ dɪ ba yallɪ wa
sɪbɪkʋ gie, die wɪa ba vaa yadaka sieku.
Ɲmɪŋ suŋŋiŋ bemme nɪ ma.

Pɔɔli gbaŋ dieke dı gʊtına bule ʋ maagına a yı Timoti wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Yisa Masia tʊntʊntʊ Ŋmıŋ choti ma wa, dı n mʊʊlıma miivoli dieke Ŋmıŋ dı yı nʊaŋ dı ʋ nan yı wa Masia wıa wa,
2 n maaga gbaŋkʊ gie a yıa n bʊachoti Timoti.
Tı Chʊa Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi fʊ, ta chıgı fʊ zɔɔlıŋ, ta bı yı fʊ sʊgıdʊagıŋ.

Kpaamıŋ aŋaŋ Ŋmıŋ waasıŋ wıa

3 Ŋmıŋ vuodieke n jıanna aŋaŋ sʊgıyıalıŋ sıba n chɔɔŋkʊʊlıŋ die dı jıanna wa dene wo, maŋ keŋ jʊʊsa wa n ŋaaŋ tıınsı wa fʊ wıa saŋŋa mana n jʊʊsıkʊ ma, yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊası, ta waasa wa fʊ wıa.
4 N tıınsa fʊ nıntaantı wıa, ta ko yaala n ye fʊ ta yallıma sʊgıfıalıŋ pam.
5 Ta tıınsa fʊ yine Yisa Masia yada aŋaŋ wusie dene wo, yada dieke fʊ nuŋkʊʊŋ Lowisi aŋaŋ fʊ nuŋ Yunisi die dı yalla wa, n sıba dı fʊ gbaŋ yaa wa kanıŋ yadaka mi.
6 Die wıa maŋ tıınsa fʊ dı fʊ vaa piini dieke Ŋmıŋ dı yına fʊ saŋŋa dieke n nagına n nuuŋ a diisi fʊ ma wa hagı ŋmıŋsikpeŋ.
7 Dama Halıkası dieke Ŋmıŋ dı yına tı ka yıa tı ŋmaamıŋ, ama Halıkasıka yıa tı hagırıŋ aŋaŋ choti aŋaŋ yigi-n-gbaŋ beriŋ.
8 Die wıa, mʊʊlıma tı Yɔmʊtieŋ wıaha ta daa chıgıma viivi. Da bı chıgıma viivi n benne dansarıka sʊŋ ʋ wıa wa, ama saagıma a dime wahala wʊvıınaha wıa, sıba Ŋmıŋ dı yınana fʊ hagırıŋ dene wo.
9 Wʊnıŋ Ŋmıŋ gbatına tı a taaŋ ta wa tı dı tı keŋ yi ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi, daa tı tʊnvıına wıa, ama ʋ gbaŋ gbaŋ die sanna dı ʋ nan chıgı tı zɔɔlıŋ. Die ʋ saŋ wa naa ta ye ka naaŋ dʊnıa, dı ʋ nan chıgı tı zɔɔlıkʊ gie Yisa Masia wıa.
10 Ama tı Gbıgbatıtaantʊ Yisa Masia keniŋ yuorine a dagı tı, wʊnıŋ Yisa Masia die chʊʊsına kuŋ hagırıŋ, ta bı dagı tı dı tı saagı ʋ wʊvıınaha tı nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ.
11 Ŋmıŋ wɔŋ wa mıŋ mıŋ dı n yi tʊntʊntʊ aŋaŋ dıdagırʊ ta mʊʊlıma wʊvıınaha.
12 Die wıa, maŋ die wahalaka mi ta ka chıga viivi. Dama n sıba vuodieke n tuone a dii wo, ta sıba aŋaŋ wusie dı ʋ nan bıagı gbarı jadieke ʋ nagına a yi n nuusi me wo a ga tʊgı Dakpatıkırı daarı.
13 Wudieke fʊ wʊnna a nyıŋ n jigiri, mıŋŋı pɔgılıka aŋaŋ yada aŋaŋ choti dieke Yisa Masia dı yınana tı wa.
14 Ŋmıŋ Halıkası hagırıŋ dı benne fʊ ma wıa, mıŋŋı pɔgılı wʊvııŋ diekemba ʋ nagına yi fʊ nuusi me wo.
15 Sıba a baarı dı vuodiekemba mana dı benne Asia tıŋgbaŋ ma wa die chıgı ta vaa mıŋ mıŋ; ba bataŋ yine Fejelusi aŋaŋ Hemojenesi.
16 Tı Yɔmʊtieŋ, chıgı Onesiforusi tigiŋ vuosi zɔɔlıŋ, dama die ʋ kpaŋŋısa mıŋ mıŋ saŋŋa mana. Die ʋ ka chıga viivi aŋaŋ n benne dansarıka ma wa,
17 die ʋ kenne tʊgı Romi tıŋ ma wa, die ʋ piiliye mıŋ a yaala n jigiŋ a ga tʊgı saŋŋa dieke ʋ yene mıŋ.
18 Tı Yɔmʊtieŋ chıgı wa zɔɔlıŋ Dakpatıkırı daarı ma. Fʊ gbaŋ sıba vıınıŋ die ʋ suŋŋine mıŋ dene, Efesusi tıŋ ma.

2

Yisa Masia soja vıınʊ wıa

1 N bʊa, fʊnıŋ nıŋ vaa fʊ sʊŋ hagırıma Yisa Masia die dı suŋŋine fʊ dene ʋ zɔɔlınchıgıla ma wıa.
2 Die fʊ wone a wʊŋ dagı dieke a nyıŋ n jigiri vuosi pam nine me wo, nagı kanıŋ dagıkʊ mi a dagı vuodiekemba dı yine yıantieliŋ, ta nan bıagı dagı ba chanchaalıŋ.
3 Saagıma wahala diile Yisa Masia wıa sıba soja vıınʊ dı ŋaana die wahala dene wo.
4 Soja dieke dı yaala ʋ jakʊʊŋ nine suuli wo ʋ ka bı lagıma ʋ beriŋ aŋaŋ wudieke dı kana ka yi sojasi tʊʊma.
5 Vuodieke dı chıgınana pagısıŋ chıgıla kaaŋ bıagı chıgı dii ta tuo diilehe tune ntaala ʋ dıı chıgılaha mıraha mana.
6 Kpıkpaarʊ dieke dı faasına tʊŋ aŋaŋ nıŋŋmına mʊ ʋ woliŋ ye wo nyindiikehe tʊaŋ.
7 Yilime yaa gamma wudieke n balala dama tı Yɔmʊtieŋ nan yı fʊ yıaŋ aŋ fʊ sımma a mana chıası.
8 Tıınsıma Yisa Masia wıa, vuodieke die dı yine naaŋ Davidi haagıŋ ta hagı kumbu me wo, sıba n mʊʊlına wʊvıınaha a dagı dene wo.
9 N mʊʊlınana wʊvıınaha wıa n die wahala ta ba bɔbı mıŋ aŋaŋ chɔrıma sıba wʊbıayiiru. Ama Ŋmıŋ wıaha nıŋ ka bɔbı aŋaŋ chɔrıma.
10 Ta yaa hanıa wahala mana ma Ŋmıŋ vuovʊarıkaha wıa, amʊ ba gbaŋ ba nan ye gbatıtaanıŋ Yisa Masia ma, ta yallıma sʊgıfıalı dieke dı wone kpatıŋ.
11 Wıaha gie yiwo wusie dı:
"Dıı yi tı kpiye mıŋ aŋaŋ wa
tı nan keŋ yaa miivoli aŋaŋ wa.

12 Dıı yi tı bı kpaŋŋa tı gbaŋ
tı nan keŋ gʊtı dii naaŋ aŋaŋ wa;
ama tı baarı tı ka sıba wa
ʋ gbaŋ ʋ nan keŋ baarı dı ʋ ka sıba tı.
13 Dıı yi tı keŋ yiŋŋi ʋ kʋaŋ
ama wʋnıŋ nıŋ ʋ nan wıarı yi wusietieŋ
dama ʋ kaaŋ bıagı chiisi ʋ gbaŋ gbaŋ beriŋ.”

Tʋntʋŋ dieke dı fıalınana Ŋmıŋ sʋŋ

14 Tıınsıma fʋ vuosi wıırı gie, ta kpaaŋ ba aŋaŋ nıŋŋmına Ŋmıŋ nıŋŋa dı ba daa wagıma yaa gamma wʋpıasıtɔgıtı ma, a wo nyʋarı ama a chʋʋsa vuodiekemba dı wʋnnana wa mıŋ.

15 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ aŋ Ŋmıŋ bırı fʋ, ta yi tʋntʋntʋ dieke dı kana ka chıga viivi aŋaŋ ʋ tʋʋma, ta mıŋŋı daga Ŋmıŋ wusieke.

16 Vʋarı fʋ gbaŋ a nyıŋ wʋbalıkı tɔgıtı ma, dama ka wo nyʋarı ta nan bı vaa vuosi bemme saasaa aŋaŋ Ŋmıŋ.

17 Hanıŋ wʋbalıka nıŋ sıı sıba kʋjagı dieke dı kana ka kpiye. Hamenusi aŋaŋ Filetusi ye daga die dagıkʋ.

18 Ba va wa wusie dagıkʋ ta bala dı kumbu hagıkʋ wɔŋ keŋ a tıaŋ mıŋ, die wıa ta chʋʋsa vuosi bataŋ yada,

19 ama Ŋmıŋ vuovʋarıka nıŋ zie mıŋ ta ka dɔma, ta wudieke dı maagına a dıısı ba ma yiwo naa: “Tı Yɔmʋtieŋ sıba vuodiekemba dı yine ʋ sııtı”, ta a bı maagı dı, “Vuodieke nıŋ mana dı balala dı ʋ yiwo tı Yɔmʋtieŋ sııtı mʋ ʋ chıgı nyıŋ wa bıaŋ yiile me.”

20 Kpala yiri yiri bie wo tigikpııŋ ma, daa a mana yine kʋrıbısı, ataŋ yiwo tımbala ta ataŋ dıaŋ dı yi kpala. A taŋ zie mıŋ a gbarı wa daakpııŋ daraaŋ, ataŋ dıaŋ ba yaa tʋma daaŋ mana.

21 Vuodieke dı vana bıaŋ ta yi sʋgıyıalıntieŋ, bala ʋ yi kpalı dieke Ŋmıŋ dı bala ʋ nagı tʋŋ ʋ tʋʋma, fʋ beriŋ nan dı vıına, ta nan yi siri dı tı Yɔmʋtieŋ nagı fʋ tʋŋ tʋnvıınıŋ mana.

22 Vʋarı fʋ gbaŋ a nyıŋ dalʋaka lɔlıbıatı ma, ta mıma a yaalıma sʋgıyıalıŋ, aŋaŋ yada, aŋaŋ choti, aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ, ta lagıma aŋaŋ vuodiekemba dı yalla sʋgıyıalıŋ ta wasa tı Yɔmʋtieŋ dı ʋ suŋŋi be wo.

23 Chıgı nyıŋ gaantıŋ aŋaŋ nınhagırıtɔgıtı ma, dama sıba a baarı a kpatıŋ yiwo waagıŋ.

24 Tı Yɔmʋtieŋ tʋntʋntʋ ka mʋ ʋ wagıma waagıŋ. Ʊ mʋ ʋ yi burichi vuoŋ, ta yi dıdagırʋvııŋ dieke dı yalla suguru,

25 ta yi vuodieke dı benne sɔmm, ta kpaama vuodiekemba dı nıgınana nınhagırıŋ aŋaŋ wa. Vuoŋ zı Ŋmıŋ nan keŋ vaa ba tarıgı ba beriŋ ta keŋ sımma wusieke,

26 ta ba sʋŋanyile nan yiŋŋi keŋ aŋ ba chıgı nyıŋ Sitaani chachabı ma, chachabı dieke dı yigine be ta vaa ba yie ʋ dʋŋŋʋkʋ wa.

3

Dakpatıkaha wıa

1 N yaala fʋ sımma wıırı gie, dı dakpatıkaha saŋŋa dı nan dı tʋa.

2 Vuota nan yi halıtieliŋ, ta faası cho ligire, ta yi kalinbaan tieliŋ, ta kuule, ta bı yi vuodiekemba dı zıanana vuosi, aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka tuose ba tieliŋ nʋa, aŋaŋ vuodiekemba nine dı kana ka suule jaaŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı kana ka chıga Ŋmıŋ,

3 ta yi vuodiekemba dı wone choti aŋaŋ taŋ, ta kaaŋ dı chıga zɔɔlıŋ, ta yi mɔlanfıkıtieliŋ, ta kaaŋ bıagı yige ba gbaŋ, ta nan dı tʋa, ta kaaŋ dı yaala wʋvıınıŋ,

4 ta nan dı nyınna ba chanchaalıŋ kʋaŋ, ta yi pogi pogi tieliŋ, ta kɔta ba gbaŋ, ba nan dı cho nansıŋ a tıaŋ Ŋmıŋ,

5 ba nan keŋ a yi sıba vuodiekemba dı jıanna Ŋmıŋ ama ta zeti Ŋmıŋ hagırıbʋ. Nı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ banıŋ vuosi mi.

6 Ba bataŋ juo tige me a gaama hɔgʋgaatıba, vuodiekemba dı yinene bıaŋ pam wa ta dı ba sʋgıtı lɔlıbıatı yiri yiri wo.

7 Saŋŋa mana hɔgʋba gie bʋgıra mıŋ ama ba kaaŋ wɔŋ sıba wusie sieku.

8 Sıba Janesi aŋaŋ Jamberesi die dı kana ka saagı a yı Mosisi wo, dembisi gie sıwa dene, ba waga aŋaŋ wusieke, ba sʋŋanyile ka vıına, ba ka bı dı yadaka sieŋ.

9 Ama ba kaaŋ dı gaama vuosi a yʋası, dama vuoŋ mana nan keŋ ye ba gaatıŋ dı sına die sıba die dı yine a yi Janesi aŋaŋ Jamberesi dene wo.

Kpatıŋ kpaamıŋ

10 Ama fʋnıŋ nıŋ, dı wa n dagıkʋ aŋaŋ n beriŋ aŋaŋ n sʋŋanyile. Wɔŋ sıba n yine Masia yada dene, aŋaŋ suguru, aŋaŋ n choti aŋaŋ vuota, aŋaŋ n hanıa,

11 ta bı sıba vuosi dı mugisine mıŋ dene, aŋaŋ n wahala diile. Sıba wudiekemba mana die dı yine mıŋ Antiyoku aŋaŋ Yikonumi aŋaŋ Lisitira tıgısı me. Sıba die n yene mugisibıatı dene, ama tı Yɔmʋtieŋ die vʋarı mıŋ mıŋ a nyıŋ a mana ma.

12 Wusie, vuodiekemba mana dı yine Yisa Masia sııtı ta yaala ba bemme vıınıŋ nan ye mugisiŋ a nyıŋ vuosi jigiŋ;

13 ta vuobıatı aŋaŋ gıgaantıba nan keŋ gʋta ba wʋbıatı ta gaama vuosi ta vuosi dıaŋ dı gaama ba.

14 Ama fʋnıŋ nıŋ, ye yalla wusie dieke ba dagına fʋ wa, ta fʋ faası tuo dii wo, dama wɔŋ sıba dı vuodiekemba dı yine fʋ dıdagırıŋ yiwo wusietieliŋ.

15 Ta fʋ ballıbısı mi wɔŋ sıba Ɲmıŋ
gbaŋkʋ dı bıagına yıa fʋ yıaŋ ta daga fʋ fʋ
baaŋ yi Yisa yada dene ta ye gbatıtaanıŋ.
16 Wudieke mana dı benne Ɲmıŋ gbaŋkʋ
ma wa nyıŋ wa ʋ nʋaŋ ma, ta a mana dı
yaa nyʋarı, ta daga ʋ wıa, ta kpaama tı, ta
wʋnsa tı berıŋ, ta daga tı sʋgıyıalıŋ berıŋ,
17 dı vuodieke dı jıanna Ɲmıŋ berıŋ vııŋ
ma, dı ʋ yi siri ta tʋma wʋvıına yiri yiri
mana.

4

1 Yisa Masia vuodieke dı bala ʋ keŋ
dii naarı ta dii vuodiekemba dı benne ba
miivoli me aŋaŋ kpiiliŋ sarıya wa, wʋnıŋ
aŋaŋ Ɲmıŋ nıŋŋa maŋ bala fʋ naa,
2 dı fʋ mʋʋlıma ʋ wıa saŋŋa mana, dıı yi
saŋŋa dı mʋ yaa ka ka mʋ, ta balıma vuosi
ba wʋbıatı, ta kpaama ba, ta kpaŋŋısıma
ba ta dagıma ba wıaha aŋaŋ suguru saŋŋa
mana.
3 Dama saŋŋa kieŋ ta vuosi kaaŋ dı
wʋmma dagıvıınʋ, ama ba nan keŋ dı ba
gbaŋ gbaŋ ba lɔlıbıatı, ta nan dı wʋmma
yıa dıdagırıŋ pam diekemba dı dagınana
wa wudieke ba yaalala ba wʋŋ.
4 Ba kaaŋ dı wʋmma wusieke, ama ta
wʋmma yıa ŋmınchıbısı dagıŋ.
5 Ama fʋnıŋ nıŋ, mʋ fʋ yigi wo fʋ gbaŋ
wııŋ mana ma, ta yallıma hanıa wahala
ma ta mʋʋlıma Yisa Masia wʋvıınaha, ta
tʋma tʋŋ dieke mana Ɲmıŋ dı nagına a yı
fʋ wa.
6 Dama manıŋ nıŋ, saŋŋa gbigiye mıŋ
dı n yi sıba kaaba Ɲmıŋ koriŋ me. Saŋŋa
keŋye mıŋ dı n nyıŋ tıŋgbaŋka gie me.
7 N mıwa mıvıınıŋ, ta tʋŋ n tʋʋma kpatı,
ta ye pɔgılı yada wıaha keŋ keŋ.
8 Die wıa, nyʋarı dieke dı yine
sʋgıyıalıntieliŋ nyʋarı dʋa gbarı mıŋ mıŋ
arızanna ma; ta tı Yɔmʋtieŋ, vuodieke dı
dine vuota sarıya aŋaŋ wusie wo nan keŋ
yı mıŋ kanıŋ nyʋarı sarıya diile daraaŋ.
Daa n nyıına ma ʋ baa ʋ yı, ama ʋ nan yı
vuodiekemba mana dıaŋ dı yaalala dı ʋ
keŋ wo.

Wʋbalıka kpatıŋ

9 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ a keŋ n jigiŋ daraa ale
wa gie.
10 Dama Demasi dı faasına cho
tıŋgbaŋka gie nyinti pam wıa, ʋ va mıŋ
mıŋ ta ga Tesalonika tıŋ, ta Kiresikensi
dıaŋ dı ga Galasia tıŋgbaŋ ma, ta Tatusi
dıaŋ dı ga Dalimasia tıŋgbaŋ ma.
11 Luki nyıına ma benne n jigiŋ. Nagı
Maki a keŋ aŋaŋ wa, dama ʋ tʋʋma yaa
nyʋarı pam a yı mıŋ.
12 N tʋŋ wa Tikikusi Efesusi tıŋ ma.
13 Fʋ keŋ kieŋ saŋŋa dieke, fʋ nagı n
jayeekiwaŋ dieke n vana a taaŋ Tiroasi tıŋ
ma Kapusi jigiri aŋaŋ n gbaŋ pilikehe aŋaŋ
gbaŋ tıalıkaha.
14 Alekizanda, vuodieke dı yine
macheeri wo yi mıŋ wʋbıaŋ pam; Ɲmıŋ
nan datı ʋ tıbıŋ ʋ yine naa wıa.
15 Sımma fʋ gbaŋ aŋaŋ wa, dama ʋ waga
aŋaŋ wʋvııŋ dieke tı mʋʋlınana pam.
16 Die n wolinne bala dı n vʋarı n gbaŋ
sarıya diile saŋŋa wa, die vuoŋ ka zie n
kʋaŋ, ba mana die chıgı ta va mıŋ mıŋ;
Ɲmıŋ da keŋ chʋʋsı ba wıırı gie wıa.
17 Ama tı Yɔmʋtieŋ die dı bie n jigiŋ ta yı
mıŋ hagırıŋ maŋ bıagı a mʋʋlı wʋvıınaha
mana a yı vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosisi dı ba wʋŋ. Wʋnıŋ die gbatına mıŋ
a nyıŋ naachigiŋ nʋaŋ ma.
18 Wʋnıŋ ʋ bına baa ʋ vʋarı mıŋ a
nyıŋ bıaŋ mana ma, ta nagı mıŋ a ga
juu ʋ naarı ma arızanna ma aŋaŋ alaafıa.
Wʋnıŋ ʋ sına bırıŋ yaa gamma haahuu.
Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

19 N waasa Pirisila aŋaŋ Akuyila, aŋaŋ
Onesiforusi tigiŋ vuosi mana.
20 Erasitusi die wıarı bie wo Korinti tıŋ
ma, ta maŋ vaa Tirofimusi Militusi tıŋ ma
dama die ʋ wo alaafıa.
21 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ ta fʋ keŋ ta tafaaŋ wa
tʋgı.
Yubulusi aŋaŋ Pudensi aŋaŋ Linusi
aŋaŋ Kolodia aŋaŋ tı nımballı mana
waasa nı.
22 Tı Yɔmʋtieŋ bemme aŋaŋ nı.
Ɲmıŋ suŋŋiŋ bemme nı mana ma.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Tatusi wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli, vuodieke dı yine Ŋmıŋ yɔmʊ ta bı yi Yisa Masia tʊntʊntʊ wa, manıŋ Ŋmıŋ die dı vʊarı a tʊŋ mıŋ ʊ vuovʊarıkaha jigiŋ dı n vaa ba yada hagırıma, ta vaa ba sımma wusie dieke tı Ŋmıŋ jıamıŋ dı dagına,
2 ta bı yıa ba tama dı ba nan ye miivoli dieke dı wone kpatıŋ. Ŋmıŋ, vuodieke dı kana ka chıba wıaha die wɔŋ yı tı nʊaŋ mıŋ dı ʊ nan yı tı miivoli gie, ta wa keŋ naaŋ tıŋgbaŋka gie,
3 ta saŋŋa dieke dı mʊna wa, die ʊ yuorihe a dagı tı ʊ wıaha ma; ta die nagı wıaha a yi n nuusi me maŋ mʊʊlaha sıba tı Gbıgbatıtaantʊ Ŋmıŋ die dı dagına mıŋ dene wo.
4 Manıŋ n maaga yıa fʊnıŋ Tatusi, fʊnıŋ vuodieke dı yine n bʊavıınʊ yada balıŋka ma. Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ tı Gbıgbatıtaantʊ Yisa Masia suŋŋi fʊ ta bı yı fʊ sʊgıdʊagıŋ.

Yaa gamma Tatusi tʊʊma Kireeti tıŋ ma

5 Die n vaa fʊ mıŋ Kireeti tıŋ ma dı fʊ wʊnsı wudiekemba mana dı yine talası, ta bı vʊarı Masia dıdıısırıba nyıŋkʊra tıŋ mana ma, sıba n dagına fʊ dene wo.
6 Dı yiwo talası dı Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʊ wome bıaŋ; ta yallıma hɔgʊbalımıŋ nyıına; ta ʊ ballı yi Masia dıdıısırıŋ ta da yi ballıbıatı aŋaŋ tıbıhagırıtieliŋ.
7 Dama Masia dıdıısırıŋ nıŋŋandıısırʊ sına Ŋmıŋ tʊʊma, die wıa dı yiwo talası dı ʊ da yallıma bıaŋ, ʊ ka mʊ ʊ yallıma kalinbaani, yaa a jıma sınyıırıŋ yɔrı yɔrı, yaa a yi vuodieke dı nyunene daaŋ a buge, yaa vuodieke dı yaalala waagıŋ, yaa vuodieke dı faasına a yaala ligire pam.
8 Ama ʊ mʊ ʊ yiwo vuodieke dı mıŋŋına tuose chaanıŋ ʊ tigiŋ me, ta cho dı ʊ yime wudieke dı vıına, ta bı yi vuodieke dı yalla yıaŋ, ta bemme vıınıŋ, ta bı yi sʊgıyıalıntieŋ, ta bıagı a yige ʊ gbaŋ.
9 Ta yi vuodieke dı mıŋŋına a pɔgılı wusie wıaha sıba a dagına dene. Die nan vaa ʊ mıŋŋı dagı vuosi dagı dieke dı vıınna, ta bıagı a nyaŋŋa vuodiekemba dı kana ka saaga yıa wusie dagıkʊ.
10 N bala fʊ naa dama nʊazetitielibe dala pam, ta Juu vuosi dı sıı dene, ba naga ba wudiekemba dı wone nyʊarıka a gaama vuosi mıŋ.
11 Dı yiwo talası dı fʊ kagı ba wʊbalıkaha gie, dama ba yalla ligire chotibıatı wıa ba daga vuosi wudieke dı kana ka vıına dı ba dagı, die dı chɔrıŋ tige ataŋ vuosi sʊŋanyile.
12 Kireeti daa wʊnyı vuodieke dı yine dıdagırıkpeŋkpııŋ die baarı dı, "Kireeti vuosi mana yiwo ŋmınchıbıtieliŋ, ta bı yi vuobıatı sıba haagıŋ dɔmbıatı ta bı yi walınkpıatieliŋ ta yaa wutuliŋ pam."
13 Wudieke die ʊ bala wa yiwo wusie, die wıa galıŋ ba ba nine me amʊ ba nan yi wudieke dı yine wusie yada,
14 ta daa bı wʊmma Juu vuosisi sunsobilitɔgıtı, ta daa bı wʊmma a yıma vuodiekemba dı zetine wusie wıaha dagıkʊ.
15 Sʊgıyıalıntieliŋ jigiŋ nıŋ, jaaŋ mana yıantıya mıŋ a yı ba, ama wʊbıayiiribe dı kana ka yi Masia yada wa jigiŋ nıŋ, jaaŋ ka yıantıya a yı ba, dama ba sʊŋanyile aŋaŋ ba yıaŋ ka yıantıya.
16 Ba wasa ba gbaŋ Ŋmıŋ vuosi ama ba wuyiike dı ka dagı dı ba yiwo Ŋmıŋ vuosi. Ba yiwo nʊazetitieliŋ, ta haa taŋ, ta ka mʊ ba yi wudieke dı vıınna.

2

Yaa gamma wusie dagıkʊ wıa

1 Tatusi, mʊ fʊ dagıma wudieke dı yine wusie.
2 Kpaama nyıŋkʊraha dı ba bemme sɔmm, ta yallıma yıaŋ, ta bı yigi ba gbaŋ, ta mıŋŋı pɔgılı Masia wıaha, ta chome vuosi, ta bı yallıma sikimiŋ.
3 Bı kpaaŋ hɔgʊ nyıŋkʊraha die gbaŋ gbaŋ, dı ba bemme sıba vuodiekemba dı benne kası dı mʊna dı ba bemme dene, ta daa yi kʊagaarıŋ, ta daa bı nyume daaŋ a bugime. Ba mʊ ba dagıma wudiekemba dı vıınna,
4 ta dagıma hɔgʊlıabaha dı ba chome ba chʊllıŋ aŋaŋ ba ballı,
5 dı ba bı yigime ba gbaŋ, ta bemme kası, ta yi hɔgʊvıına ba chʊllıŋ tige me, ta tuosime ba chʊllıŋ nʊa. Die nan yi aŋ vuoŋ kaaŋ bıagı balı wʊbıatı yaa gamma Ŋmıŋ wıaha.
6 Bı kpaaŋ dalʊakaha die gbaŋ gbaŋ, dı ba yigime ba gbaŋ.
7 Fʊ gbaŋ bemme vıınıŋ jaaŋ mana ma, aŋ ka yi dagıtı a yı ba. Dagıma ba Masia wıaha aŋaŋ wusie, ta vaa fʊ nine ŋmıntı,
8 ta balıma wudieke dı tʊgısına amʊ fʊ dataasısı kaaŋ ye wııŋ a balı a chʊʊsı tı, die nan vaa ba dii viivi.
9 Dı vıına dı yɔŋısı tuosime ba tieliŋ nʊa, ta yime wudieke dı fıalınana ba sʊŋ jaaŋ mana ma. Ba tielibe dı keŋ bala wıa, ba da nıgıma nınhagırıŋ aŋaŋ ba,
10 yaa ba gaarıma ba. Dı yiwo talası dı ba dagı dı ba yiwo vuovıına ta yi wusietieliŋ saŋŋa mana amʊ ba nan vaa

Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı gbıgbatıtaantʋ wa dagıkʋ ye bırıŋ wudieke mana ba yinene me.
11 Dama Ŋmıŋ yı wa vuota mana sieŋ dı ʋ ye gbatıtaanıŋ; naa dagıya ʋ zɔɔlınchıgıla dı dala dene.
12 Kanıŋ zɔɔlınchıgılaka mi dagı tı mıŋ dı tı vaa wudiekemba mana dı kana ka dı Ŋmıŋ sieŋ, aŋaŋ tıŋgbaŋka gie lɔlıbıatı, ama ta yigi tı gbaŋ, ta bemme vıınıŋ, ta dıa Ŋmıŋ tıŋgbaŋka gie me,
13 dama tı chıısa mıŋ ta yaa tama dieke dı yınana tı sʋgıfıalıŋ dı tı Ŋmıŋ kpeŋkpııka aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia nan keŋ nyıŋ chuulikpeŋkpııŋ ma.
14 Die ʋ tuo wo tı kuŋ a kpi dı ʋ gbatı tı a nyıŋ wʋbıatı mana ma, ta yi tı sʋgıyıalıntieliŋ dı yine ʋ nyıına ma sııtı, dı tı yi vuodiekemba nine dı ŋmıntına aŋaŋ tʋnvıına yiile.
15 Dagıma ba wıaha gie mana, ta kpaŋŋısıma ba, ta kpaaŋ ba aŋaŋ Ŋmıŋ dı yına fʋ yiko dene, ta da vaa vuoŋ daansı fʋ yɔrı.

3

Masia dıdıısırıŋ dı mʋna ba bemme dene

1 Kpaaŋ fʋ vuosisi dı ba yıma naalıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı yalla yiko jılıma, ta tuosime ba nʋa ta yime siri dı ba yi wudiekemba mana dı vııŋna.
2 Balı ba dı ba da balıma wʋbıatı yaa gamma vuosi mi, ta da wagıma taŋ, ta bemme sɔmm, ta yıma vuoŋ mana jılıma.
3 Dama saŋŋa dieke die dı tıanna wa die tı gbaŋ die tı wo yıaŋ, ta yi nʋazetitieliŋ, ta dıı sie dieke dı kana ka tʋgısıya, ta dıı lɔlıbıatı sieti yiri yiri. Die tı wo sʋŋanyilivıına, ta die yaa sʋgıbıaŋ, die tı haa tı chanchaalıŋ, ta ba dıaŋ ba haa tı.
4 Ama saŋŋa die dı keŋ tʋgı tı gbıgbatıtaantʋ Ŋmıŋ die dı dagı tı dı ʋ yaa zɔɔlınchıgıla ta cho vuoŋ mana,
5 ta gbatı tı a taaŋ. Die dı ka yiwo tı tʋnvıına wıa ama die dı yiwo ʋ zɔɔlınchıgıla wıa die ʋ gbatı tı a taaŋ, ta die dı vaa ʋ Halıkasıka die dı sıı tı ta vʋarı tı tʋmbıatı, ta yı tı mırıhaalıŋ aŋaŋ miivoli haalıŋ.
6 Ŋmıŋ die yı tı wa ʋ Halıkasıka, tı Gbıgbatıtaantʋ Yisa Masia wıa,
7 amʋ ʋ zɔɔlınchıgıla wıa tı nan bırıŋ vuovıına ʋ jigiŋ, ta ye miivoli dieke dı wone kpatıkʋ, ta tı yaa tama dı tı nan ye wo.
8 Wıaha gie yiwo wusie.

N yaala fʋ nagı fʋ sʋŋanyile mana a dagıma ba naa, ta vuodiekemba dı yine Ŋmıŋ yada wa nan nagı ba saŋŋa mana a yie wʋvıına. Wıaha gie vıına mıŋ ta yaa nyʋarı a yıa vuoŋ mana.
9 Ama nı vaa nınhagırıtɔgıtı, ta bı vaa nı chɔɔŋkʋʋlıŋ buuriŋ saara bıısıŋ, ta vaa waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ yaa gamma mıraha ma, dama a yiwo wʋtɔgıtı ta wo nyʋarı.
10 Dıı yi vuoŋ dı yi jigiŋmabırʋ, fʋ kpaaŋ wa bʋnyı yaa bule me; dıı yi ʋ baga dı wo kpaaŋkʋ ma, fʋ va wa ta da bı tɔgıŋ wa.
11 Nan dı sıba a baarı dı wʋnıŋ vuoke mi ka bı dıı Masia, ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ tʋmbıatı dı dagı dı ʋ chʋʋsıya mıŋ.

Kpatıŋ kpaamıŋ

12 Dıı yi maŋ keŋ tʋŋ Atemasi yaa Tichikusi fʋ jigiŋ, fʋ kpaŋŋı fʋ gbaŋ a keŋ n jigiŋ Nikopolisi tıŋ ma, dama n nan dı bie mi wʋyaalıka gie.
13 Kpaŋŋı fʋ gbaŋ a suŋŋi Senasi, vuodieke dı yine lɔya wa, aŋaŋ Apolosi, aŋ ba ye wudieke mana ba yaalala a piili ba sieku.
14 Dı mʋ dı Masia dıdıısırıba yime tʋnvıına saŋŋa mana, ta suŋŋime vuosi ba wumugisike me, ta da bemme beri dieke dı wone nyʋarı.
15 Vuodiekemba mana dı benne n jigiri waasa fʋ. Waası vuodiekemba dı yine Masia dıdıısırıba ta cho tı wo.

Ŋmıŋ suŋŋi nı mana.

Gbaŋ dieke Pɔɔli dı maagına a yı Filimoni wʊnna

1 Manıŋ Pɔɔli vuodieke dı benne
dansarıka sʊŋ Yisa Masia saaŋ wıa wa,
aŋaŋ tı nımbʊa Timoti maagınana gbaŋkʊ
gie a yıa fʊnıŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ,
vuodieke tı faasına cho wo,
2 aŋaŋ Masia dıdıısırı diekemba dı
lagıŋna a jıama Ŋmıŋ fʊ tigiri me wo, ta
bı yıa tı taa Afıa aŋaŋ tı tʊntʊŋ chanchaaŋ
Akapusi.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ aŋaŋ tı
Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı ta bı yı nı
sʊgıdʊagıŋ.

Filimoni choti aŋaŋ ʊ yada wıa

4 N nımbʊa Filimoni, saŋŋa dieke mana
maŋ keŋ jʊʊsa Ŋmıŋ, ta tıınsı fʊ wıa n
ŋaaŋ waası wa mıŋ.
5 Dama n wʊŋ fʊ yalla yada tı Yɔmʊtieŋ
Yisa ma dene ta bı cho Ŋmıŋ vuosi mana
dene.
6 N jʊʊsa Ŋmıŋ mıŋ tınıŋ aŋaŋ fʊ dı
lagısına a yi Yisa Masia yada naa, die vaa
tı mıŋŋı sıba beriviınıŋ dieke dı yine tı
sııtı ʊ ma.
7 N nımbʊa, fʊ chotiti gie yı mıŋ
wa sʊgıfıalıŋ ta bı kpaŋŋısı mıŋ, dama
kpaŋŋısa Ŋmıŋ vuosi mana mıŋ.

Yaa gamma Filimoni yɔmʊ Onisimusi wıa

8 Masia wıa n tıŋ kaaŋ chıgı ŋmaamıŋ
dı n balı fʊ aŋ fʊ yi wudieke dı mʊna.
9 Ama choti wıa, n baa jʊʊsı fʊ mıŋ,
manıŋ Pɔɔli vuodieke dı yine Yisa Masia
tʊntʊntʊ ta lele a bie dansarıka sʊŋ ʊ wıa
wa.
10 Die wıa, n zie wo Onisimusi naŋ ma,
vuodieke dı yine n gbaŋ gbaŋ n bʊa Masia
ma wa a jʊʊsa fʊ, dama n benne dansarıka
sʊŋ giena wa n balı wa mıŋ wʊvıınaha ʊ
yi yada.
11 Saŋŋa dieke dı tıanna wa die ʊ wo
nyʊarı a yı fʊ, ama lele nıŋ, ʊ yaa nyʊarı
a yı manıŋ aŋaŋ fʊ mana mıŋ.
12 Lele n yiŋŋi tʊŋ wa mıŋ fʊ jigiŋ, ta n
sʊŋ mana bie ʊ ma.
13 N tıŋ nan dı yaala ʊ zie fʊ naŋ ma n
jigiŋ ta suŋŋime mıŋ n benne dansarıka
ma Masia wʊvıınaha wıa wa.
14 Ama n ka yaala n mugisi fʊ aŋ fʊ suŋŋi
mıŋ, ama n yaala fʊ yi mıŋ aŋaŋ fʊ dʊŋŋʊ.
Die wıa, n kaaŋ yi wııŋ ntaala saagıya.
15 Vuoŋ zı, Onisimusi die gaya mıŋ ta
va fʊ saŋŋa bıta amʊ nan dı yallı wa yaa
gamma haahuu.
16 Ta lele nıŋ ʊ ka die yiwo yɔmʊ, dama
ʊ tıaŋ wa yɔmʊ, ʊ yiwo tı nımbʊa choti,
Masia ma. N faasına a cho ʊ wıa dene wo,
mʊ fʊ cho wo a tıaŋ dene, dama ʊ yiwo fʊ
yɔmʊ aŋaŋ fʊ nımbʊa tı Yɔmʊtieŋ ma.
17 Die wıa, dıı yi fʊ nagı mıŋ sıba fʊ
tʊntʊŋ chanchaaŋ, die nıŋ mıŋŋı tuo wo
sıba fʊ baaŋ nan tuo mıŋ dene wo.
18 Dıı yi ʊ yi fʊ wııŋ yaa ʊ dii fʊ hamıŋ,
fʊ vaa n tuŋ.
19 N maaga wıırı gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n
nuuŋ mıŋ. Manıŋ Pɔɔli n nan tuŋ fʊ; ama
daa manıŋ n bala n balı fʊ, dama fʊ gbaŋ
sıba a baarı yaa wa n hamıŋ fʊ miivoli
wıa.
20 Die wıa n nımbʊa, ko suŋŋi mıŋ tı
Yɔmʊtieŋ wıa ta kpaŋŋısı mıŋ tı yine
dıdıısırıtaŋ Masia ma wıa.
21 N maagına wudieke naa, n yaa tama
dı nan yi tıaŋ n bala fʊ dı fʊ yi wudieke
wo.
22 Bı yaalı juoŋ a gbara mıŋ dama nı
Ŋmıŋ jʊʊsıŋ wıa n yaa tama dı n nan keŋ
kaagı nı.

Kpatıŋ waasıŋ

23 Epafirasi, vuodieke dı gʊtına a bie
dansarıka sʊŋ aŋaŋ mıŋ Yisa Masia wıa
wa waasa nı.
24 Ta n tʊntʊŋ chanchaalıŋ, Maki aŋaŋ
Arisitakusi, aŋaŋ Demasi, aŋaŋ Luki, gbaŋ
waasa nı.
25 Tı Yɔmʊtieŋ Yisa Masia suŋŋi nı
mana.

Hiiburu Vuosi

Ŋmıŋ dı yına tı ʋ wıa ʋ Bʋa Yisa ma dene

1 Kʋrıŋ ma wa Ŋmıŋ die daaga ʋ naazʋalıba ma a bala wıa a yıa tı
chɔɔŋkʋʋlıba saŋŋa pam aŋaŋ sieti pam ma,
2 ama lele nıŋ ʋ vaa wa ʋ Bʋadembike
dı balı a yı tı. Ʋ ma Ŋmıŋ dı daagı a
naaŋ dʋnıa ta bı vʋarı wa dı ʋ sımma jaaŋ
mana.
3 Wʋnıŋ ʋ yine Ŋmıŋ gbaŋ gbaŋ
nıasıŋ, ta chaana Ŋmıŋ chaanıŋ, ta pɔgılı
dʋnıaka gie lʋga mana aŋaŋ ʋ nʋawııŋ
dieke dı yalla hagırıŋ wa. Die ʋ yine
wudieke dı baaŋ vaa vuosi ye ba bıaŋ
naachaala a kpatı wa, ʋ wa kalı wa Ŋmıŋ
vuodieke dı yine hagırtieŋ wo nuudiigiŋ
chaaŋ arızanna ma.

Ŋmıŋ Bʋadembike hagırıŋ wıa

4 Ŋmıŋ dı yine ʋ Bʋadembike saaŋ
dı tıaŋ malakasi saaraha, die gbaŋ gbaŋ
Bʋadembike dı tıaŋ ba.
5 Dama Ŋmıŋ ye ka balı yı ʋ malakasi
wʋnyı dı:
"Fʋnıŋ yiwo n Bʋadembiŋ,
ta jinne maŋ yi fʋ Chɔɔŋ."
Yaa Ŋmıŋ ye balı yı ʋ malakasi wʋnyı dı:
"N nan keŋ yi ʋ Chɔɔŋ
ta ʋ yi n Bʋadembiŋ."
6 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ die dı bala ʋ tʋŋ
ʋ Bʋadembiŋ dieke dı yine nyıŋnaaŋka
mana sikpeŋtieŋ tıŋgbaŋka gie me wo die
ʋ bı balı dı:
"Ŋmıŋ malakasi mana mʋ ba jıama wa
mıŋ."
7 Ama naa Ŋmıŋ die dı balı yaa gamma
malakasi ma, dı:
"Ŋmıŋ yiwo ʋ malakasi dı yi haalıtı
ta bı yi ba yi bolinyaaŋ."
8 Ama ta balı yı ʋ Bʋadembike dı:
"Yiwo Ŋmıŋ, ta fʋ naarı nan dı beri yaa
gamma haahuu.
Ta daansa fʋ vuosi aŋaŋ wusie.
9 Fʋnıŋ nıŋ cho wo vıınıŋ ama ta haa bıaŋ
die wıa manıŋ Ŋmıŋ vuodieke dı yine fʋ
Ŋmınnı dı vʋarı fʋ
ta yı fʋ jılıma ta fʋ yaa sʋgıfıalı dieke
dı faasına tıaŋ
fʋ zʋalıŋ."
10 Ta die bı balı naa dı:
"Ŋmıŋ, piiliku me wo naaŋ wa tıŋgbaŋka
gie,
ta naaŋ ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ fʋ nuusi.
11 A mana nan keŋ kpi, ama fʋnıŋ nıŋ nan
wıarı a beri;
a mana nan keŋ kʋrıŋ a chıırı sıba
gatı.
12 Nan keŋ kpeŋhe sıba jayeekikpııŋ,
ta nan tarıgıha sıba fʋ tarıgınana gatı.
Ama fʋnıŋ nıŋ wo tarıgıŋ,
ta nan dı beri yaa gamma haahuu."
13 Ŋmıŋ ye ka balı a yı ʋ malakasi wʋnyı
dı
"Kala n nuudiigiri gie chaaŋ,
a ga tʋgı saŋŋa dieke n balla n nagı fʋ
dataası
a yi fʋ nuusi me."
14 Malakasi mana yiwo haalıtı ta jıama
Ŋmıŋ ta ʋ tʋma ba dı ba keŋ a suŋŋi
vuodiekemba dı balla ba ye gbatıtaaŋkʋ.

2

Gbatıtaaŋ kpeŋkpııŋ wıa

1 Tı mʋ tı yigi wo wusie diekemba tı
wʋnna a yalla keŋ keŋ amʋ tı kaaŋ taarı
ta va ha.
2 Wudiekemba malakasi dı mʋʋlına a
yı tı chɔɔŋkʋʋlıba die yiwo wusie ta
vuodieke die dı kana ka dı ha die ye wo
tıbıdatı dieke dı mʋna.
3 Die wıa, dıı yi tı ka saagı a wʋmma
gbatıtaaŋ kpeŋkpııkʋ wıaha vıınıŋ, tı
baa tı yiwo lalıa a nyıŋ tıbıdatıŋ ma?
Tı Yɔmʋtieŋ gbaŋ gbaŋ die wolinne a
mʋʋlı yaa gamma gbatıtaaŋkʋ gie mi, ta
vuodiekemba die dı wʋnna wa dı dagı tı
dı ka seŋ yiwo wusie.
4 Saŋka mi Ŋmıŋ die dı tʋŋ mamachi
wʋkpııma aŋaŋ dagıtı pam ta die bı yı
vuosisi ʋ Halıkasıka piinisi ʋ yaalala dene,
die dı dagı dı ʋ wıaha yiwo wusie.

Vuodieke dı sına gbatıtaanıŋ

5 Ŋmıŋ die ka vʋarı malakasisi dı ba
daansıma dʋnıa dieke dı bala ka keŋ ta tı
bala naa wa.
6 Dı maagıya mıŋ jigiŋ kaanı Ŋmıŋ
gbaŋkʋ sʋŋ dı:
"Ŋmıŋ, vuota yiwo bıa fʋ yile ʋ wıa?
Ta bı yi bıa fʋ baga dı bie ʋ ma?
7 Naaŋ wa mıŋ ta ʋ ka tʋgı malakasi
ta bı yi ʋ ye bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ
8 ta vaa ʋ sıı jaaŋ mana."
Dı balıya mıŋ dı Ŋmıŋ vaa wa vuota dı yi
"Jaaŋ mana sikpeŋtieŋ." Dı dagıya dı ʋ
sıı jaaŋ mana mıŋ, ama lele vuota ye ka
sıı jaaŋ mana.
9 Ama tı sıba yaa gamma Yisa wıa. Wʋnıŋ
saŋŋa bıta Ŋmıŋ die dı va ʋ ka tʋgı
malakasi, dı ʋ tuo vuota mana kuŋ a kpi,
wʋnıŋ Ŋmıŋ zɔɔlınchıgıla wıa. Ʋ kumbu
wahala diile wıa Ŋmıŋ dı vaa ʋ ye bırıŋ
aŋaŋ pımpagıŋ.
10 Ŋmıŋ vuodieke dı naanna jaaŋ mana ta
bı pɔgılı jaaŋ mana wʋnıŋ ʋ vana ʋ ballı
pam dı ʋ juo ʋ naarı ma, naa die tʋgısına
a yı wa dı ʋ vaa ba gbıgbatıtaantʋ Yisa seŋ
yi ba Gbıgbatıtaantʋ aŋaŋ wusie, ʋ wahala
diilehe wıa.

11 Wʋnɪŋ ʋ yinene vuota dɪ yi Ŋmɪŋ
vuosi, ta wʋnɪŋ aŋaŋ ba mana dɪ lagɪŋ a
yaa Chɔɔŋ balɪmɪŋ. Die wɪa Yisa dɪ ka
chɪga viivi dɪ ʋ wasɪma ba ʋ nɪmballɪ.
12 Die ʋ balɪ yɪ wa Ŋmɪŋ dɪ:
"N nan balɪ n vuosi wudieke fʋ yine;
a bɪrɪ fʋ saaŋ ba lagɪmɪŋ jigɪŋ."
13 Die ʋ bɪ balɪ dɪ, "Manɪŋ nɪnɪŋ n nan
yi Ŋmɪŋ yada", ta bɪ baarɪ dɪ, "Manɪŋ
aŋaŋ ballɪ diekemba Ŋmɪŋ dɪ yɪna mɪŋ wa
lagɪŋna beri naa."
14 Ŋmɪŋ ballɪ dɪ yine vuota ta yaa
nyɪŋgbanɪŋ aŋaŋ zɪŋ wɪa, Yisa dɪaŋ die dɪ
keŋ yi vuota sɪba banɪŋ, amʋ ʋ kumbu me
ʋ keŋ chʋʋsɪ Sitaani vuodieke dɪ yalla kuŋ
hagɪrɪŋ wa,
15 ta vʋarɪ vuodiekemba dɪ chɪgɪnana
kuŋ ba ŋmaamɪŋ ma, dama die ba yiwo
ŋmaamɪŋ yɔŋɪsɪ ba miivoli mana ma.
16 Wusie, daa malakasisi ʋ suŋŋe, ama
Abarahami haagɪsɪsɪ ʋ suŋŋe.
17 Naa wɪa dɪ mʋ ʋ sɪmma sɪba ʋ
nɪmballɪlɪ jaaŋ mana ma amʋ ʋ nan bɪagɪ
yi kɪkaabɪtɪba jakʋʋŋ dieke dɪ yine wusi-
etieŋ ta bɪ chɪga zɔɔlɪŋ, ta nagɪ ʋ gbaŋ a
yi kaaba vuota wɪa Ŋmɪŋ jigɪŋ, amʋ Ŋmɪŋ
nan nagɪ ba wʋbɪatɪ a chaa ba.
18 Ta lele, ʋ nan bɪagɪ suŋŋi
vuodiekemba Sitaani dɪ magɪsɪna dama
Sitaani die magɪsɪ ʋ gbaŋ mɪŋ ta ʋ dii
wahala.

3

Yisa yiwo vuokpɪɪŋ a tɪaŋ Mosisi

1 N nɪmballɪ diekemba dɪ yine Ŋmɪŋ
vuosi ta ʋ wa nɪ naa, nɪ yilime yaa gamma
Yisa ma, vuodieke Ŋmɪŋ die dɪ tʋnna dɪ ʋ
keŋ yi kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ tɪ Ŋmɪŋ jɪamɪŋ
sieŋ me wo.
2 Die ʋ yiwo wusietieŋ a yɪ Ŋmɪŋ
vuodieke dɪ vʋarɪna wa dɪ ʋ keŋ tʋŋ
tʋʋmaha gie wo sɪba Mosisi die dɪ yine
wusietieŋ ʋ tʋʋma ma Ŋmɪŋ vuosi sʋkʋ.
3 Mɪmɪɪrʋ dɪ yese bɪrɪŋ pam a tɪaŋ tigɪŋ
dieke ʋ mɪna wa, die gbaŋ gbaŋ Yisa dɪ mʋ
ʋ ye bɪrɪŋ pam atɪaŋ Mosisi.
4 Tigɪŋ nɪŋ mana vuoŋ mɪnana ka, ama
Ŋmɪŋ mɪna jaaŋ mana.
5 Mosisi die yiwo wusie tʋntʋntʋ Ŋmɪŋ
vuosi mana jigɪŋ, a bala wudiekemba
Ŋmɪŋ dɪ bala ʋ daansɪ a balɪ.
6 Ama Masia nɪŋ ʋ yiwo wusietieŋ ta
sɪɪ Ŋmɪŋ tigɪrɪ mi ta yi Ŋmɪŋ Bʋadembɪŋ.
Dɪɪ yi tɪ yaa kenyiti aŋaŋ kpaadensɪŋ yaa
gamma tɪ tamaka ma, die nɪŋ tɪnɪŋ tɪ yine
Ŋmɪŋ tigɪrɪ vuosi mi.

Ŋmɪŋ vuosi voosɪŋ wɪa

7 Die wɪa, nɪ saagɪ a yi wudieke
Halɪkasɪka dɪ bala wa, dɪ:
"Dɪɪ yi nɪ wʋŋ Ŋmɪŋ lɔlɪŋ jinne,
8 nɪ da vaa nɪ sʋgɪtɪ hagɪrɪma sɪba
nɪ chɔɔŋkʋʋlɪba die dɪ zetine Ŋmɪŋ
nʋarɪ,
sɪba die ba sɪna die wo hagɪyeŋ me wo
ta magɪsɪ wa wa.
9 Ŋmɪŋ die balɪya mɪŋ dɪ:
'Die ba wɔŋ ye wudieke n yinene a ga tʋgɪ
bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa wa
ama mi die ba magɪsɪ mɪŋ.
10 Die wɪa maŋ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ aŋaŋ vuosi mi
ta baarɪ dɪ,
Ba sʋgɪtɪ ma, ba zeti mɪŋ mɪŋ, ta ka
dɪɪ n sieti.
11 Die maŋ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ ta yɪ nʋarɪ gie dɪ,
ba kaaŋ wɔŋ juu tɪŋgbaŋ dieke n
tɪnna baa n yɪ ba voosiku wo me.'
"

12 N zʋalɪŋ, nɪ sɪmma ta da vaa
sʋŋanyilibɪatɪ aŋaŋ chɪɪlɪŋ yi nɪ wʋnyɪ
yiŋŋi kʋaŋ ta va miivolitieŋ Nabidie Ŋmɪŋ.
13 Ama nɪ suŋŋime taŋ daaŋ mana tɪ
yene bie tɪ miivoli me naa, ta nɪ daa vaa
bɪaŋ gaaŋ nɪ aŋ nɪ yi tɪbɪhagɪrɪtieliŋ.
14 Dama dɪɪ yi tɪ yigi yada dieke tɪ yalla a
nyɪŋ piiliku me wo a yallɪ keŋ keŋ a ga tʋgɪ
kpatɪŋ, tɪnɪŋ aŋaŋ Masia nan yi tʋntʋntɪ
chanchaalɪŋ.
15 Naa die ba maagɪ Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dɪ:
"Dɪɪ yi nɪ wʋŋ Ŋmɪŋ lɔlɪŋ jinne,
nɪ daa ligi nɪ tɪba, sɪba nɪ chɔɔŋkʋʋlɪŋ
die dɪ ligine ba tɪba dene wo
ta die wagɪ aŋaŋ Ŋmɪŋ ta zeti wo wo."
16 Mɪnɪa mba die wʋnna Ŋmɪŋ lɔlɪkʋ ta
zeti ke wo? Dɪ yiwo vuodiekemba mana
die Mosisi dɪ dɪna ba nɪŋŋa a yaa ba a nyɪŋ
Ijipiti tɪŋgbaŋ ma wa.
17 Mɪnɪa mba Ŋmɪŋ die dɪ jɪɪ sɪnyɪɪrɪŋ
a yɪ bɪna baŋɪsɪ-nɪɪsa wa? Dɪ yiwo
vuodiekemba die dɪ yine bɪabʋ a kpi
hagɪyeŋ me wo.
18 Mɪnɪa mba Ŋmɪŋ dɪ die balɪ a yɪ dɪ,
"Ba kaaŋ wɔŋ a juu tɪŋgbaŋ dieke n tɪnna
baa n yɪ ba voosiku wo me?" Die dɪ yiwo
vuodiekemba die dɪ zetine ʋ nʋarɪ.
19 Die wɪa tɪ wa sɪba dɪ die ba ka bɪagɪ
juu kanɪŋ tɪŋgbaŋka me, dama die ba
wone yada wɪa.

4

1 Lele nɪŋ, Ŋmɪŋ wa yɪ tɪ nʋarɪ mi dɪ tɪ
keŋ a ye voosi dieke ʋ bala ka wɪa wa. Die
wɪa nɪ mana sɪmma amʋ nɪ wʋnyɪ kaaŋ
waarɪ ka.
2 Tɪ gbaŋ tɪ wʋŋ Ŋmɪŋ wʋvɪɪnaha mɪŋ
sɪba die ba wʋnna dene wo. Die ba wʋŋ
wʋvɪɪnaha mɪŋ ama die ka wo nyʋarɪ a yɪ
ba, dama die ba wʋnna wa ba ka tuo ke
aŋaŋ yada.
3 Die wɪa, tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine
Ŋmɪŋ yada naa, nan keŋ juu voosi dieke

Ŋmɪŋ dɪ yɪna nʋaŋ dɪ ʋ nan yɪ wa. Sɪba
Ŋmɪŋ die dɪ bala die wo, dɪ
"Manɪŋ die n jɪɪ wa sɪnyɪɪrɪŋ ta yɪ nʋarɪ
gie:
Ba kaaŋ wɔŋ juu tɪŋgbaŋ dieke n
tɪnna baa n yɪ ba voosiku."
Die ʋ keŋ bala naa, ta ʋ wɔŋ kpatɪ ʋ
naamɪŋ tʋʋma piiliku me mɪŋ.
4 Dama Ŋmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ jigiŋ kaanɪ ʋ
wɔŋ balɪ mɪŋ yaa gamma daraa ayʋpɔyɪ
wa gie daarɪ, dɪ: "Ŋmɪŋ die vaa wa ʋ
tʋʋma mana ta voosi daraa ayʋpɔyɪ wa
daraaŋ."
5 Ta die bɪ balɪ wɪɪrɪ gie gbaŋ gbaŋ dɪ:
"Ba kaaŋ wɔŋ a juu tɪŋgbaŋ dieke n tɪnna
yaala n yɪ ba voosiku."
6 Ama Ŋmɪŋ voosiŋ jigiŋ beri dɪ vuosi juu.
Vuodiekemba die dɪ wolinne wʋŋ Ŋmɪŋ
wʋvɪɪnaha die ka ye kanɪŋ voosiku mi,
dama die ba ka yi Ŋmɪŋ yada.
7 Ŋmɪŋ bɪ zieŋ wo daaŋ kaanɪ, ta wasa
daarɪ mi "Jinne." Ta bɪna pam kʋaŋ chaaŋ
Ŋmɪŋ die dɪ bɪ daagɪ Davidi ma a balɪ
wɪɪrɪ gie sɪba dɪ wone a maagɪ Ŋmɪŋ
gbaŋkʋ ma dene wo dɪ:
"Dɪɪ yi nɪ wʋŋ Ŋmɪŋ lɔlɪŋ jinne,
nɪ daa keŋ vaa nɪ sʋgɪtɪ hagɪrɪma."
8 Dɪ tɪŋ yi Josua dɪ bɪagɪ a yɪ ba voosiŋ,
Ŋmɪŋ tɪŋ kaaŋ bɪ balɪ yaa gamma daaŋ
kaanɪ.
9 Naa dagɪya dɪ Ŋmɪŋ vuosi voosiku
ye kieŋ mɪŋ sɪba Ŋmɪŋ dɪ voosine daraa
ayʋpɔyɪ daraaŋ dene wo.
10 Dɪnda daarɪ mi, Ŋmɪŋ vuosi nan vaa
ba tʋʋma ta voosi sɪba Ŋmɪŋ die dɪ vana
ʋ tʋʋma ta voosi dene wo.
11 Die wɪa, nɪ vaa tɪ kpaŋŋɪ tɪ gbaŋ ta ye
voosiku mi, amʋ tɪ wʋnyɪ kaaŋ waarɪ ka
sɪba die ba zetine Ŋmɪŋ nʋarɪ ta waarɪ ka
dene wo.
12 Dama Ŋmɪŋ wɪaha yiwo wudieke dɪ
yalla miivoli, ta yaa hagɪrɪŋ, ta bɪ die a
tɪaŋ takoobi dieke dɪ yalla nʋa ale. Ŋmɪŋ
wɪaha bɪagɪ gobe a tʋga vuota haalɪŋ aŋaŋ
miivoli jigiŋ, ta tʋga ʋ gbime aŋaŋ ʋ kɔba
kpaaŋ, ta tʋga ta puo ʋ sʋŋanyile aŋaŋ
wudieke ʋ yilinene ʋ sʋŋ ma.
13 Ta nyɪŋnaaŋka mana dɪ bie yaalɪŋ
ma, ta Ŋmɪŋ, vuodieke dɪ bala ʋ keŋ dii
tɪ sarɪya wa nine dɪ yese he; ta jaaŋ wori
a lɔbɪrɪ.

Masia yine tɪ kaabɪŋ jakʋʋŋ

14 Tɪ yaa wa kaabɪŋ jakʋʋŋ, vuodieke dɪ
wolinne ga Ŋmɪŋ gbaŋ gbaŋ jigiŋ arɪzanna
ma, wʋnɪŋ ʋ yine Yisa, Ŋmɪŋ Bʋadembike.
Die wɪa, tɪ mʋ tɪ yigi keŋ keŋ yada dieke tɪ
bala yaalɪŋ ma wa.
15 Tɪ kaabɪŋ jakʋʋrɪ ka yi vuodieke dɪ
kana ka chɪga tɪ zɔɔlɪŋ tɪ wabɪŋ ma, ama
wʋnɪŋ nɪŋ die ʋ ye wo magɪsɪŋ yiri yiri
sɪba tɪ gbaŋ, ama wʋnɪŋ die ʋ ka yi bɪaŋ.
16 Die wɪa, nɪ vaa tɪ yaa kpaadensiŋ ta
ga Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yine burichini wo
jigiŋ, ta ye zɔɔlɪnchɪgɪla aŋaŋ suŋŋiŋ aŋ
ka suŋŋi tɪ saŋŋa dieke tɪ keŋ yaala.

5

1 Kaabɪŋ jakʋʋŋ mana Ŋmɪŋ ŋaana
vʋara wa a nyɪna ʋ chanchaalɪŋ sʋŋ dɪ ʋ
zie ba naŋ ma a kaabɪma a yɪma wʋnɪŋ
Ŋmɪŋ ba bɪaŋ wɪa.
2 Ʊ gbaŋ gbaŋ ʋ wabɪna sieti pam
ma wɪa, ʋ bɪagɪ pɔgɪla vuodiekemba dɪ
waarɪna yɪaŋ ta taarɪ nyɪŋ sieku me
sɔmm.
3 Ta ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wabɪna wɪa, ʋ ka
yie kaabaha vuosi nyɪɪna ma wʋbɪatɪ wɪa,
ama ʋ yie mɪŋ aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ wʋbɪatɪ
wɪa.
4 Vuoŋ ka vʋara ʋ gbaŋ a yie kaabɪŋ
jakʋʋŋ, sie Ŋmɪŋ vʋarɪ wa sɪba die ʋ
vʋarɪna Arɔni dene wo.
5 Die gbaŋ gbaŋ, Masia die dɪ ka kɔtɪ ʋ
gbaŋ ta vʋarɪ ʋ gbaŋ dɪ ʋ yi kaabɪŋ jakʋʋŋ
ama Ŋmɪŋ die bala a yɪ wa dɪ:
"Fʋnɪŋ fʋ yine n Bʋadembiŋ;
ta jinne maŋ bɪrɪŋ fʋ chɔɔŋ."
6 Ta ʋ balɪ jigiŋ kaanɪ dɪaŋ
"Fʋnɪŋ nan keŋ yi kɪkaabɪtʋ yaa gamma
haahuu,
sɪba Melikizedeki."
7 Die Yisa dɪ yene bie tɪŋgbaŋka gie
me wo, die ʋ ŋaaŋ jʋʋsa Ŋmɪŋ ta bala ʋ
wumugisike aŋaŋ nɪntaantɪ a yɪa Ŋmɪŋ,
vuodieke dɪ baaŋ bɪagɪ gbatɪ wa a nyɪŋ
kumbu me wo. Die ʋ yine vuodieke dɪ
sʋʋna ʋ gbaŋ a yɪa Ŋmɪŋ wɪa, Ŋmɪŋ die
dɪ wʋŋ ʋ jʋʋsɪŋ.
8 Die ʋ seŋ yiwo Ŋmɪŋ Bʋadembiŋ wusie,
ama die ʋ dii wo wahala ʋ tuone Ŋmɪŋ
nʋaŋ wɪa,
9 ta die keŋ dii wahalaka kpatɪ, ta yi
vuodiekemba mana dɪ tuone ʋ nʋaŋ dɪ ye
gbatɪtaaŋ dieke dɪ wone kpatɪŋ.
10 Dama Ŋmɪŋ die vʋarɪ wa mɪŋ dɪ ʋ yi
kaabɪŋ jakʋʋŋ sɪba Melikizedeki.

Yada taanɪŋ kpaamɪŋ

11 Tɪ tɪŋ nan balɪ nɪ wɪa pam yaa
gamma Masia aŋaŋ Melikizedeki ma, ama
dɪ hagɪrɪ mɪŋ dɪ tɪ dagɪ nɪ a chɪasɪ, dama
nɪ ka sɪba wɪa chɪasɪ lagɪ lagɪ.
12 Dɪ tɪ mʋ nɪ yiwo dɪdagɪrɪŋ saŋka gie,
ama nɪ ye yaala dɪdagɪrɪŋ aŋ ba dagɪ nɪ
yaa gamma Ŋmɪŋ wɪaha wupiilikehe. Nɪ
sɪɪ sɪba ballɪnyaalɪsɪ ta mʋ nɪ nyume biisiŋ
daa nyindiiki dʋnsa.
13 Vuodieke dɪ nyunene biisiŋ ye yiwo
bʋanyaalɪŋ, ta ka sɪba wɪɪŋ mana yaa
gamma vɪɪnɪŋ yaa bɪaŋ ma.
14 Nyindiiki dʋnsa nɪŋ yiwo nyɪŋkʋra
sɪɪtɪ, banɪŋ ba dagɪ ba mɪŋ ba sɪba

wudieke dı yine vıınıŋ aŋaŋ wudieke dı yine bıaŋ.

6

1 Die wıa, nı da vaa tı wıarı Masia wıaha wupiilikehe dagıŋ ma, ama nı vaa tı dagıma wudiekemba dı mʊna a yıma vuodiekemba dı kʊrınna Masia dıısıŋ ma wa. Die wıa tı ka bı yaala tı balıma yaa gamma wudieke wıa tı mʊna tı chıgı nyıŋ tı wʊbıatı ma ta yi Ŋmıŋ yada,
2 ta bı balıma yaa gamma Ŋmıŋ nyaabʊ sııla wıa aŋaŋ nuuŋ dıısıŋ vuosi ma aŋaŋ kumbu hagıkʊ wıa aŋaŋ Ŋmıŋ dı balla ʊ dii vuosi sarıya dene ta ka wo kpatıŋ dene.
3 Dıı yi Ŋmıŋ dı saagı tı nan ga nıŋŋa.
4 Masia dıdıısırı diekemba dı zetine ʊ dıısıŋ, dı nan dı hagırıŋ aŋ ba bıagı a tarıgı ba sʊŋanyile. Saŋŋa kaanı die ba bie wo Ŋmıŋ chaanıŋ ma, ta banıŋ aŋaŋ ba chanchaalıŋ dı tuo Ŋmıŋ Halıkasıka, ta laŋ arızanna ma piini a ye,
5 ta die sıba Ŋmıŋ wıa nansıŋ dı sına die, ta sıba dʊnıa dieke dı kienene wo hagırıŋ wıa,
6 ama ta keŋ zeti Masia dıısıŋ. Dı nan dı hagırıŋ dı ba yiŋŋi tarıgı ba sʊŋanyile, dama ba bı kʊʊ wa Ŋmıŋ Bʊadembike dagarıkʊ ma ta yi wo viivi yeŋ me mıŋ.
7 Tıŋgbaŋ dieke nııŋ dı ŋaana nıı ka dı sʊnsı ta yie nyindiike a yıa vuodiekemba dı kʊna wa, Ŋmıŋ yi alibarika yı kanıŋ tıŋgbaŋka mi.
8 Ama dıı yi ka nyuuŋ haŋgɔɔsı aŋaŋ huubıatı, die nıŋ ka wo nyʊarı, dı kaaŋ yʊası ta Ŋmıŋ kaa kaatı yı ka aŋ ka dii boliŋ a chʊʊsı.
9 Ama tı nımballı, aŋaŋ tı bala naa mana, ama tı ka chele yaa gamma nı ma. Tı sıba dı nı bie sievııŋkʊ ma, gbatıtaanıŋ sievııŋkʊ ma.
10 Ŋmıŋ nıŋ yiwo wusietieŋ. Wʊnıŋ ʊ kaaŋ daaŋ tʊŋ dieke nı tʊnna wa, yaa choti dieke nı yalla aŋaŋ wa wa ta die suŋŋi ta ye suŋŋe Masia dıdıısırıba wa.
11 Tı yaala nı wʊnyı mana yallıma kanıŋ sʊkʊ mi a ga tʊgı kpatıkʊ, amʊ nı yalla tama dı nı nan ye jadieke wo nı nan seŋ a ye ke.
12 Tı ka yaala nı yi walınkpıatieliŋ, ama tı yaala nı yi vuodiekemba dı yine Yisa yada, ta yallıma suguru, ta keŋ ye jadieke Ŋmıŋ dı yına nʊaŋ dı ʊ nan yı ba wa.

Ŋmıŋ wusie nʊaŋ wo chıılıŋ

13 Ŋmıŋ die dı yına Abarahami nʊarı, die ʊ hʊʊ wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ saaŋ ma, dama vuoŋ wori a tıaŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ ʊ baaŋ nan hʊʊ vuoke mi saaŋ ma.
14 Die ʊ baarı dı, "Manıŋ n yıa fʊ nʊaŋ dı n nan yi alibarika a yi fʊ ma, ta yı fʊ haagısı pam."
15 Abarahami die dı dii suguru ta die keŋ ye jadieke Ŋmıŋ dı yına nʊarı dı ʊ nan yı wa wa.
16 Vuota dı keŋ baa ʊ hʊʊ ʊ ŋaaŋ hʊʊ wa vuodieke dı tıanna wa saaŋ ma, ta ʊ hʊʊsısı dı kʊa nınhagırıŋ mana.
17 Vuodiekemba dı bala ba tuo nʊa dieke Ŋmıŋ dı ziene wo, die ʊ yaala ʊ dagı ba dı ʊ kaaŋ tarıgı ʊ sʊŋanyile; die wıa die ʊ hʊʊ a gʊtı ʊ nʊarı ma.
18 Ŋmıŋ kaaŋ bıagı chıbı ŋmınchıbısı. Die wıa nyinti ale wa gie, ʊ nʊarı aŋaŋ ʊ hʊna wa wo tarıgıŋ. Die wıa tı chıgına a ga ʊ jigiŋ a ye gbatıtaanıŋ naa wa, dı mʊ tı vaa ʊ nʊarı gie kpaŋŋısı tı aŋ tı yigi tama dieke tı yalla wa a yalla keŋ keŋ.
19 Tama dieke tı yalla naa die vana tı sʊgıtı dı hagırı, ta ga juu arızanna ma Ŋmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ a garısa garı dieke dı puone juokpeŋkpııkʊ a ga tʊgı juodieke dı yine kası Ŋmıŋ juokpeŋkpııkʊ sʊŋ wa.
20 Mi die Yisa die dı wɔŋ zie tı naŋ ma a yi tı sieyiiritu, ta yi kaabıtıba jakʊʊŋ yaa gamma haahuu sıba Melikizedeki.

7

Ŋmıŋ Kıkaabıtʊ Melikizedeki wıa

1 Melikizedeki wa gie die yiwo Salemi tıŋ naaŋ, ta bı yi Nabidie Ŋmıŋ kıkaabıtʊ. Die Abarahami die dı nyınna tɔŋ dieke die ʊ bıagına a nyaŋŋı naalıba banıısa a yiŋŋi a kieŋ wo, die Melikizedeki die dı tuoli wo sieŋ me a yi alibarika a yi wo.
2 Abarahami die dı yı wa nyindiekemba mana ʊ nagına a nyıŋ mi wo baŋ mana sʊŋ kaanı. *U* saarı Melikizedeki wa chıaŋ yine "Sʊgıyıalıŋ Naaŋ" ta ʊ die bı yi Salemi tıŋ naaŋ, ta Salemi chıaŋ dı yi "Sʊgıdʊagıŋ" die wıa ʊ bı yi "Sʊgıdʊagıŋ Naaŋ."
3 Wııŋ die wori a daga yaa gamma Melikizedeki chɔɔŋ wıa yaa ʊ nuŋ wıa yaa ʊ chɔɔŋkʊʊlıba wʊnyı wıa yaa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ maarıŋ yaa ʊ kuŋ wıa. *U* sıı sıba Nabidie Ŋmıŋ Bʊadembike, ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtʊ yaa gamma haahuu.
4 Ye Melikizedeki die dı yine vuokpııŋ dene, ta tı chɔɔŋkʊʊŋkpııŋ Abarahami die yı wa jadieke mana die ʊ wagına gbatı a nyıŋ tɔŋ ma baŋ sʊŋ mana kaanı.
5 Mıraha die dagıya dı Izara vuosisi gbaŋ mʊ ba vʊarı wa ba nyinti baŋ sʊŋ mana kaanı a yı ba gbaŋ gbaŋ ba buuriŋ die dı yine Liiva haagısısı ta yi Ŋmıŋ kıkaabıtıba aŋaŋ ba mana die dı yine Abarahami haagısı mana yɔrı.
6 Melikizedeki die ka yi Liiva haagıŋ ama Abarahami die yı wa wa ʊ nyinti baŋ sʊŋ mana kaanı. Die Melikizedeki die dı yi alibarika a yi Abarahami ma, wʊnıŋ vuodieke Ŋmıŋ dı yına nʊarı.

7 Vuoŋ mana sıba mıŋ dı vuodieke dı
yınana alibarika yiwo vuokpııŋ a tıaŋ
vuodieke dı tuosinene alibarika ka.
8 Kıkaabıtıba diekemba die dı tuosinene
nyinti baŋ mana sʊŋ kaanı a nyına vu-
osi jigiŋ die yiwo vuota ta die dı keŋ
kpie, ama Melikizedeki vuodieke die dı
tuosinene nyinti baŋ mana sʊŋ kaanı a
nyına Abarahami jigiŋ ye bie wo ʊ miivoli
me sıba Ŋmıŋ gbaŋkʊ dı dagına dene wo.
9 A bı gʊtı tı nan bıagı a baarı dı Liiva
haagısı vuodiekemba die dı tuosinene ny-
inti baŋ mana sʊŋ kaanı wa, gbaŋ die yı
wa Melikizedeki ba nyinti baŋ mana kaanı
saŋŋa dieke Abarahami die dı yına wa.
10 Dama saŋŋa dieke Melikizedeki die
dı haarına Abarahami wa, die ba ye ka
mıırı Liiva ama wʊnıŋ Liiva die bie wo ʊ
chɔɔŋkʊʊŋ Abarahami wa ma.
11 Ŋmıŋ die yı Izara vuosi mıra ta die
dagı Liiva maarıŋ ba kaabıŋ tʊʊma dı sına
die. Dıı yi ta kıkaabıtıba diekemba die
dı nyına Liiva maarıŋ ma tʊʊma dı bıagı
a yie vuosi sʊgıyıalıntieliŋ, dı tıŋ kaaŋ
bı yi talası dı kıkaabıtʊ gaaŋ vuodieke dı
kana ka nyıŋ Arɔni maarıŋ ma ama ta yi
kıkaabıtʊ sıba Melikizedeki keŋ.
12 Dama ba keŋ tarıgı kıkaabıtıba
vʊarıŋ, dı yiwo talası dı ba tarıgı mıraha
gbaŋ.
13 Ta tı Yɔmʊtieŋ vuodieke wıa tı balala
naa wa, nyıŋ wa buurigaaŋ ma. Ta vuoŋ
dı ye ka nyıŋ ʊ buuriŋ ma a yi kıkaabıtʊ.
14 Vuoŋ mana wɔŋ sıba a baarı wʊnıŋ
Yisa die nyıŋ wa Juda buuriŋ ma, ta Mosisi
die dı ka balı dı kıkaabıtıba nan nyıŋ ba
buuriŋ ma.

Yisa sıı sıba Melikizedeki

15 Saŋŋa dieke kıkaabıtʊ gaaŋ sıba Me-
likizedeki die dı kenne keŋ wo die dı yi aŋ
tı faası sıba wıaha chıaŋ.
16 Wʊnıŋ die ʊ ka yi kıkaabıtʊ yaa
gamma vuota mıraha ma, ama die ʊ bırıŋ
wa kıkaabıtʊ miivoli dieke dı wone kpatıŋ
hagırıŋ ma.
17 Dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ ma
dı, “Nan yi kıkaabıtʊ yaa gamma haahuu,
sıba Melikizedeki die dı sına die wo.”
18 Die wıa mırıkʊʊrı ka bı tʊma dama
ka wo hagırıŋ aŋaŋ nyʊarı.
19 Dama Mosisi mıraha die ka bıagı yi
jaaŋ dı beri vıınıŋ. Ama lele tı yaa tama
dieke dı kpana ka, ka ma tı chʊŋ gbigi
Ŋmıŋ.
20 Ta Ŋmıŋ dı bı yı nʊaŋ a gʊtı ka ma.
Ŋmıŋ die ka yıa nʊaŋ die ba kalınnana
kıkaabıtıba mi wo.
21 Ama Yisa die keŋ yiwo kıkaabıtʊ
saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yına wa nʊaŋ ta balı
wa dı:
“Manıŋ Ŋmıŋ yı wa nʊaŋ
ta kaaŋ bı tarıgı n sʊŋanyile, ta baarı
‘Fʊnıŋ fʊ bala fʊ yi kıkaabıtʊ yaa gamma
haahuu.’ ”
22 Die wıa, Yisa yiwo vuodieke dı dagına dı
nʊa dieke dı kpana beri mıŋ ta wo tarıgıŋ.
23 Kʊrıŋ ma wa kıkaabıtıba mi wo die
kpiye mıŋ ta ba chanchaalıŋ dı tuose ba
tʊʊma, die wıa die ba dala.
24 Ama Yisa nıŋ ʊ nan dı beri ta
yi kıkaabıtʊ yaa gamma haahuu ta ʊ
tʊʊmaha kaaŋ nyıŋ ʊ nuusi me aŋ vuo-
gaaŋ tuoke.
25 Die wıa, vuodiekemba dı chʊnna gbigi
Ŋmıŋ, wʊnıŋ Yisa saaŋ ma naa, ʊ nan
bıagı a gbatı ba a taaŋ leleke gie aŋaŋ
saŋŋa dieke dı kienene wo, dama wʊnıŋ
ʊ bie wo ʊ miivoli me saŋŋa mana mıŋ, ta
jʊʊsa Ŋmıŋ a yıa ba.
26 Die wıa, Yisa yine tı kıkaabıtıba
jakʊʊŋ dieke dı suŋŋinene tı tı yaalala
dene. Wʊnıŋ ʊ yiwo sʊgıyıalıntieŋ ta
wo bıaŋ: ʊ bie ʊ tʊaŋ ta ka sıı sıba
vuodiekemba dı yalla bıaŋ wa, ta Ŋmıŋ dı
kɔtı wa a tıaŋ arızanna ma tieliŋ mana.
27 Kıkaabıtıba nyıŋkʊra banıŋ ba die
woliŋ kaaba daaŋ nıŋ mana ba gbaŋ gbaŋ
ba wʊbıatı wıa, ta bı kaaba yıa vuosisi
wʊbıatı wıa, wʊnıŋ Yisa nıŋ ka sıı die,
die ʊ nagı wa ʊ gbaŋ a yi kaabı balımıŋ,
kaabıŋ bı wori.
28 Mosisi mıraha ŋaaŋ vʊara vuotaŋ a
yie be kıkaabıtıba nyıŋkʊra ama ta ba
ka mıŋŋı beri vıınıŋ a kpatı. Mıraha
kʊaŋ chaaŋ Ŋmıŋ die dı yı nʊaŋ ta nagı
ʊ Bʊademinŋ a yi wo kıkaabıtʊ, wʊnıŋ ʊ
nan dı beri vıınıŋ yaa gamma haahuu.

8

Yisa yine tı kıkaabıtıba jakʊʊŋ

1 Wudieke tı bala naa chıaŋ yiwo naa, tı
yaa wa kıkaabıtıba jakʊʊŋ ta ʊ kalı Ŋmıŋ
vuodieke dı yalla hagırıŋ mana nuudiigiŋ
chaaŋ naarı ma arızanna ma,
2 ta ʊ tʊma kıkaabıtıba nyıŋkʊra tʊʊma
Ŋmıŋ kası dıaŋ kası vııkʊ ma; kanıŋ ka
yine wusie jıamıŋ vııŋ ta tı Yɔmʊtieŋ die
dı wʊnsı ka da vuota.
3 Kıkaabıtıba jakʊʊŋ dieke nıŋ mana ba
vʊarına, die dı yiwo talası dı ʊ nagı piinisi
ta bı yi kaaba a yı Ŋmıŋ, die gbaŋ die dı
yi talası dı tı kıkaabıtıba jakʊʊŋ gbaŋ yı
jaaŋ.
4 Dıı yi ʊ tıŋ bie tıŋgbaŋka gie me,
ʊ tıŋ kaaŋ yi kıkaabıtʊ naada, dama
kıkaabıtıba diekemba dı yınana Ŋmıŋ
piinisisi sıba Juu vuosi mıraha dı dagına
die wo wɔŋ beri mıŋ.
5 Wudieke ba tʊnnana naa wa yiwo
arızanna ma vııŋ nıasıŋ. Naa wıa Ŋmıŋ
die dı kpaaŋ Mosisi saŋŋa dieke die ʊ balla
ʊ wʊnsı Ŋmıŋ jıamıŋ vııkʊ, Ŋmıŋ die dı

kpaaŋ wa ta baarı dı, “Yime jaaŋ mana
mana sıba n dagına fʊ tannı sikpeŋ wo.”
6 Ama Ɲmıŋ yı wa Yisa kaabıŋ tʊŋ dieke
dı tıanna ba kaabıŋ tʊʊmaha sıba ʊ nʊaŋ
dı tıanna ta bie vuotaŋ aŋaŋ wʊnıŋ Ɲmıŋ
vuosisi sʊnsʊkʊ dene wo, dama ʊ nʊarı
taası wa aŋaŋ nyınvıına atıaŋ nʊakʊʊrı.
7 Dama dıı yi ta bʊmbʊŋaŋ nʊarı die
vana ta vuosi dı bie vıınıŋ, die nıŋ dı tıŋ
kaaŋ bı yi talası dı Ɲmıŋ yı nʊarı a gʊtı
ka ma.
8 Ama Ɲmıŋ die ye vuotaŋ bıabʊ saŋŋa
dieke ʊ balla dı:
“Manıŋ Ɲmıŋ bala naa:
saŋŋa kieŋ ta n nan keŋ yi nʊahaalıŋ
a yı Izara vuosi aŋaŋ Juda vuosi.
9 Kanıŋ ka kaaŋ dı sıı sıba nʊa dieke die n
ziene aŋaŋ ba chɔɔŋkʊʊlıŋ
daa dieke die n yigine ba nuuŋ ta vʊarı
ba a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma wa.
Die ba ka dı nʊa dieke die n yına ba wa
die wıa n baga die dı wo ba ma.
10 Manıŋ Ɲmıŋ baarı n nan zieŋ nʊarı gie
aŋaŋ Izara vuosi
daa diekemba dı kienene wo:
N nan wa marı n mıraha ba sʊŋanyile me
ta maagı ha ba sʊgıtı ma.
Manıŋ n nan yi ba Ɲmıŋ,
aŋ ba dıaŋ ba yi n vuosi.
11 Dı kaaŋ bı yi talası dı vuoŋ dagı ʊ
chanchaaŋ
yaa a balı ʊ chanchaaŋ dı
‘Fʊnıŋ, sımma Ɲmıŋ.’
Dama ba mana nan keŋ sıba mıŋ
vuodiekemba dı yine vuokpııma aŋaŋ
wabıtı mana.
12 N nan keŋ vaa ba wʊbıatı a chaa ba
ta kaaŋ dı tıınsa ba wʊbıatıtı wıa.”
13 Ɲmıŋ dı dene balı nʊahaalıŋ wıa die
yine bʊmbʊŋaŋ nʊarı dı yi nʊakʊʊrı, ta
jadieke nıŋ mana dı kʊʊrınna ta nyıŋ, ka
kaaŋ yʊası ta ka bıa.

9

Tıŋgbaŋka gie Ɲmıŋ jıamıŋ aŋaŋ arızanna ma Ɲmıŋ jıamıŋ wıa

1 Bʊmbʊŋaŋ nʊarı die yaa wa mıra yaa
gamma ba baaŋ nan jıaŋ Ɲmıŋ dene aŋaŋ
jigidieke ba baaŋ dı jıama wa tıŋgbaŋka
gie me.
2 Die ba kpii wo dɔŋısı gbanıŋ vııŋ ta
yaa juone ale. Die ba wasa juodieke die dı
benne nıŋŋa wa, Kası Jigiri. Mi die ba zieŋ
jadieke ba nagına popolisi a sʊga ka ma ta
teebuli dı zie ka ma ta paanʊ dieke die ba
nagına a yı Ɲmınnı dı diisi teebulike me.
3 Die garı dieke dı puone juone ale wo
kʊaŋ die ba wasa kası dıaŋ kası jigiŋ,
4 die ka sʊŋ die kori dieke ba
nagına salıma a wʊnsı wa ta ba jʊa
nyınnyʊʊgıvıına ka ma a yıa Ɲmınnı
aŋaŋ Ɲmıŋ nʊaha a daka dieke ba nagına
salıma a marı ka mana wa die dı beri. Ka
ma salıma gbieŋ die dı beri ta nyindiike
dieke ba wasınana maana wa die dı bie
ka ma aŋaŋ Arɔni daaŋgbanıŋ dieke dı
tɔsına vaatıtı aŋaŋ taŋ teelike ale dieke
Ɲmıŋ mıraha dı maagına a diisi a ma wa
dı beri.
5 Die adaka ka sikpeŋ die nyinti ataŋ die
yalla chobiti ta daga dı Ɲmıŋ bie me, ta a
chobititi die dı jatı a ligi jigidieke Ɲmıŋ dı
nagınana wʊbıatı a chaa wa. Ama lele n
kaaŋ bıagı a dagı wıaha chıası mana.
6 Naa die dı sıı, die kıkaabıtıba die ŋaaŋ
juo juodieke dı bene nıŋka ma daaŋ mana
a tʊma ba Ɲmıŋ jıamıŋ tʊʊma,
7 ama kıkaabıtıba jakʊʊrı nyıına ma
ŋaana juo juodieke dı bene sʊkʊ ma wa,
bıŋ mana bʊnyı ʊ juo mi. Ʊ ŋaaŋ nagı
wa zıŋ a juu yi kaaba a yı Ɲmıŋ ʊ
gbaŋ gbaŋ ʊ wʊbıatı wıa aŋaŋ vuosisi dı
yine wudiekemba ta ka sıba baarı a yiwo
wʊbıatıtı.
8 Ɲmıŋ Halıkasıka die mıŋŋı daga yaa
gamma Ɲmıŋ jıamıŋ vııkʊ gie, dı jigidieke
dı yine kası dıaŋ kası jigiri die ye ka yuori
saŋŋa dieke juodieke dı bene nıŋka dı
yene zie wo.
9 Naa yiwo dagıtı a yı tınıŋ
vuodiekemba dı bene leleke gie wo,
ta daga dı vuodiekemba die dı jıanna
Ɲmınnı ta die ŋaaŋ yıa Ɲmıŋ ba piinisi
aŋaŋ ba dɔŋısı zımbʊ die ka bıagı a vʊarı
ba wʊbıatı Ɲmıŋ nıŋŋa,
10 dama hanıŋ nıŋ die a yiwo nyindi-
ike aŋaŋ nyiŋnyuuki diekemba die dı
chʊarına aŋaŋ wudieke dı kana ka chʊarı,
aŋaŋ nyıŋgbanıŋ wʊnsıŋ wıa. Genhe
mana die yiwo nyıŋgbanıŋ ma mıraha dı
ba dı ha yaa gamma a ga tʊgı saŋŋa dieke
wʊnıŋ Ɲmıŋ dı bala ʊ yı ba mırıhaalıŋ.
11 Ama Masia vuodieke dı yine nyıŋvııŋ
dieke dı benne leleke gie kıkaabıtıba
jakʊʊŋ wɔŋ keŋ mıŋ. Vııŋ dieke ʊ
kenne juu ta tʊma ka ma naa yiwo
vııŋkpeŋkpııŋ dieke dı benne vıınıŋ aŋaŋ
wusie; daa jadieke vuota dı kpine, ta a ka
bı yi tıŋgbaŋka gie jaaŋ.
12 Masia die dı kenne a juu bʊnyı jıamıŋ
vııkʊ ma a ga tʊgı kası dıaŋ kası jigiri
saŋŋa dieke wo, die ʊ ka nagı bie aŋaŋ
naarası zıŋ a yi kaaba, ama die ʊ nagı wa
ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ zıŋ a tuŋ ta vʊarı tı a nyıŋ
bıaŋ ma yaa gamma haahuu.
13 Die ba ŋaaŋ naga bie aŋaŋ naarası
zıŋ, ta die bı nagı naasaaŋ a yi kaaba ta jʊʊ
ka nyıŋgbanıŋ bolıŋ ta nagı ka tanyeelıŋ
aŋaŋ zımbʊ a mısı mısı vuodiekemba die
dı yalla bıabʊ Ɲmıŋ nıŋŋa, dı ka wʊnsı ba
nyıŋgbanıŋ aŋ ba yıantı.
14 Ama Masia die wo bıaŋ ta Halıkasıka
dieke dı benne saŋŋa mana hagırıŋ ma

wʋnɪŋ Masia die dɪ nagɪ ʋ gbaŋ a yi kaabɪ
dieke dɪ bene vɪɪnɪŋ vɪɪnɪŋ a yɪ Ɲmɪŋ.
Die wɪa ʋ zɪmbʋ dɪ faasɪna yaa hagɪrɪŋ
ta vʋarɪ bɪaŋ tɪ sʋgɪtɪ ma. Ta lele tɪ nan
bɪagɪ jɪaŋ Nabidie Ɲmɪŋ ta kaaŋ bɪ yie
wudiekemba dɪ baaŋ yaa tɪ a ga kuŋ me.
15 Wɪɪrɪ gie wɪa, Masia yine vuodieke
dɪ vana nʋahaalɪkʋ dɪ beri amʋ
vuodiekemba Ɲmɪŋ dɪ wana wa nan ye
alibarika dieke dɪ wone kpatɪkʋ ta Ɲmɪŋ
dɪ yi nʋaŋ dɪ ʋ nan yɪ wa. Naa nan bɪagɪ
yi dama Masia die kpiye mɪŋ, die dɪ vaa
vuota dɪ ye gbatɪtaanɪŋ a nyɪŋ ba wʋbɪatɪ
ma saŋŋa dieke nʋakʋʋrɪ dɪ yene beri wo.
16 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ maagɪ ʋ faarɪ diile
gbanɪŋ, vuoŋ ka yese jaaŋ ntaala ba keŋ
bɪagɪ a dagɪ dɪ vuodieke dɪ maagɪna
gbaŋkʋ kpiye mɪŋ.
17 Dama saŋŋa dieke vuodieke dɪ
maagɪna faarɪ gbaŋkʋ dɪ yene bie ʋ
miivoli me wo, gbaŋkʋ mi wo yiko.
18 Die wɪa bʋmbʋŋaŋ nʋarɪ die dɪ wo
yiko dɪɪ yi ba ka yi zɪmbʋ kaaba.
19 Mosisi die wolɪŋ mʋʋlɪ wa Ɲmɪŋ
mɪraha mana sɪba dɪ maagɪna dene wo.
Ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ nagɪ vaatɪ a bɔbɪ aŋaŋ
yiise kɔbɪŋmɪnɪŋ a nagɪ suge naarasɪ aŋaŋ
bie zɪŋ dɪ lagɪŋnana nyaaŋ a nagɪ mɪsa
mɪraha gbaŋkʋ ma aŋaŋ vuosisi mana ma,
20 ta die bala dɪ, “Zɪmbʋ gie yine nʋa
dieke Ɲmɪŋ dɪ yɪna nɪ dɪ nɪ dɪa dagɪtɪ.”
21 Mosisi die dɪ bɪ nagɪ zɪmbʋ a mɪsɪ
Ɲmɪŋ jɪamɪŋ vɪɪkʋ aŋaŋ jadiekemba mana
ba nagɪna a jɪama Ɲmɪnnɪ ma.
22 Wusie, Ɲmɪŋ mɪraha ma zɪŋ die vana
jaaŋ mana dɪ bie vɪɪnɪŋ ta wo dɪgɪntɪ, ta
dɪɪ yi zɪŋ dɪ ka nyɪŋya, Ɲmɪŋ kaaŋ nagɪ
vuosi wʋbɪatɪ a chaa ba.

Masia kaabɪkʋ kpise wo bɪaŋ

23 Die wɪa, die dɪ yiwo talasɪ dɪ ba
yi kaaba a wʋnsɪ nyindiekemba dɪ yine
arɪzanna ma nyinti nɪasɪŋ. Ama kaabɪ
dieke dɪ tɪanna naa balla ka wʋnsɪ
arɪzanna ma nyinti gbaŋ gbaŋ.
24 Dama Masia die ka ga juu juokasi
dieke vuota dɪ nagɪna ba nuusi a mɪɪ ta ka
nɪasɪ jigikasɪ ka wa, ama die ʋ ga juu wo
arɪzanna gbaŋ gbaŋ ma a zie Ɲmɪŋ nɪŋŋa
tɪ suŋŋɪŋ wɪa.
25 Juu vuosi kɪkaabɪtɪba jakʋʋrɪ ŋaaŋ
juo kasɪ dɪaŋ kasɪ jigiri bɪŋ mana bʋnyɪ
aŋaŋ dɔŋɪsɪ zɪŋ mɪŋ. Ama Masia die ka ga
juu dɪ ʋ nagɪ ʋ gbaŋ a yime kaaba saŋŋa
mana,
26 dama die ʋ tɪŋ yi die, die nɪŋ dɪ
tɪŋ nan yi talasɪ dɪ ʋ dime wahala saŋŋa
saŋŋa a nyɪŋ saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ naanna
tɪŋgbaŋka gie wo. Ama leleke gie, saŋŋa
dɪ gbigine kpatɪŋ naa, die ʋ keŋ nyɪŋ bʋnyɪ
dɪ ʋ nagɪ ʋ gbaŋ a yi kaaba ta kpisi bɪaŋ.
27 Vuota mana baa ʋ kpi wo bʋnyɪ ta ka
kʋaŋ chaaŋ Ɲmɪŋ dii wo ʋ sarɪya.
28 Die gbaŋ gbaŋ Masia gbaŋ die dɪ nagɪ
ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyɪ dɪ ʋ vʋarɪ vuosi
pam a nyɪŋ bɪaŋ ma, ʋ nan daansɪ yiŋŋi
a keŋ ama daa ʋ bɪ vʋarɪ vuosi a nyɪŋ
ba bɪaŋ ma ama ta gbatɪ vuodiekemba dɪ
chɪɪsɪnana wa wa a taaŋ.

10

1 Juu vuosi mɪraha die yiwo arɪzanna
ma nyɪŋvɪɪna diekemba dɪ kienene wo
nɪasɪŋ, ama daa ka gbaŋ gbaŋ. Die wɪa,
kaabɪ dieke dɪ wone kpatɪkʋ ta ba yie bɪŋ
mana wa kaaŋ bɪagɪ a yi vuodiekemba dɪ
kienene aŋaŋ kaabɪkʋ kasɪ Ɲmɪŋ nɪŋŋa.
2 Dɪɪ yi die kaabɪkʋ tɪŋ nan bɪagɪ wʋnsɪ
ba sʋgɪtɪ, ba tɪŋ nan kaabɪ bʋnyɪ ta vaa, ta
bɪaŋ kaaŋ bɪ dɪ ba.
3 Ama ba yie kaabaha mi mɪŋ bɪŋ mana
ta a tɪɪnsa vuosi ba wʋbɪatɪ,
4 dama naarasɪ aŋaŋ bie zɪmbʋ gie kaaŋ
bɪagɪ a vʋarɪ bɪaŋ.
5 Die wɪa, die Masia die dɪ bala ʋ keŋ
tɪŋgbaŋka gie me wo, die ʋ balɪ a yɪ wa
Ɲmɪŋ dɪ:
“Fʋnɪŋ ka yaala kaaba aŋaŋ piinisi,
ama wʋnsɪ wa nyɪŋgbanɪŋ a yɪ mɪŋ.
6 Fʋ sʋŋ ka fɪala aŋaŋ dɔŋɪsɪ ba nagɪna a
yie kaaba
ta jʋha wʋbɪatɪ wɪa wa.
7 Die wɪa maŋ baarɪ dɪ, ‘Ɲmɪŋ, manɪŋ n
wʋnna
dɪ n yi wudieke fʋnɪŋ fʋ yaalala,
sɪba dɪ maagɪna die wo fʋ gbaŋkʋ ma
yaa gamma n wɪa wa.’ ”
8 Die ʋ wolɪŋ baarɪ dɪ, “Fʋnɪŋ fʋ wo
sʋgɪfɪalɪŋ aŋaŋ kaaba aŋaŋ piinisi aŋaŋ
dɔŋɪsɪ ba nagɪna yi kaaba ta jʋa ha wa
aŋaŋ kaabɪ dieke ba ŋaana kaaba ba
wʋbɪatɪ wɪa wa.” Die ba kaaba kaabaha
gie sɪba mɪraha dɪ dagɪna dɪ ba yime die
wo.
9 Womi die ʋ bɪ baarɪ dɪ, “Ɲmɪŋ, n wʋnna
n nan yi fʋ choti.” Die wɪa, Ɲmɪŋ vʋarɪ wa
kaaba kʋraha mana a taaŋ ta nagɪ Masia
kaabɪkʋ a zieŋ a naŋ ma.
10 Yisa Masia die yiwo wudieke Ɲmɪŋ dɪ
yaalala ta die nagɪ ʋ gbaŋ a yi kaaba bʋnyɪ
ta vʋarɪ tɪ wʋbɪatɪ a taaŋ.
11 Kɪkaabɪbalɪŋ dieke Juu vuosi
kɪkaabɪtɪba dɪ ŋaana yie daaŋ mana wa
kaaŋ bɪagɪ a vʋarɪ wʋbɪatɪ a taaŋ.
12 Ama Masia nɪŋ die nagɪ wa ʋ gbaŋ a
yi kaabɪŋ bʋnyɪ bɪaŋ wɪa, kaabɪ dieke dɪ
yalla hagɪrɪŋ yaa gamma haahuu ta vʋara
bɪaŋ saŋŋa mana wa. Ta lele ʋ wa kalɪ wa
Ɲmɪŋ nuudiigiŋ chaaŋ.
13 Mi ʋ wa chɪɪsa saŋŋa dieke dɪ baaŋ
keŋ tʋgɪ aŋ Ɲmɪŋ nagɪ ʋ dataasɪ a yi ʋ
nuusi me.

14 Die wıa, wʊnıŋ die ʊ yiwo kıkaabı
balımıŋ ta yi vuodiekemba ʊ vʊarına a
nyıŋ bıaŋ ma wa dı ba bemme vıınıŋ yaa
gamma haahuu.
15 Ŋmıŋ Halıkası gbaŋ di wo siara yaa
gamma wıırı gie mi, dı
16 “Manıŋ Ŋmıŋ, nʊarı gie maŋ baa n zieŋ
aŋaŋ ba
daa diekemba dı kienene wo:
Manıŋ n nan nagı n mıraha a yi ba sʊgıtı
ma,
ta maagıha a diisi ba sıkpara ma.”
17 Ta die bı balı a gʊtı dı, “Ta ba wʊbıatıtı
aŋaŋ ba tʊntʊmbıatı, n kaaŋ bı tıınsıha
bıbra.”
18 Die wıa Ŋmıŋ dı nagına wʊbıatı a chaa
naa, ʊ ka bı yaala kaabıŋ mana bıbra.

Tı chʊŋ gbigi Ŋmıŋ

19 N nımballı, Yisa kumbu wıa tı yaa wa
sikimiŋ dı tı ga juu kası dıaŋ kası wa jigiŋ.
20 Yisa nyıŋgbanıŋ dieke dı yine sie
haalıŋ aŋaŋ sie dieke dı yalla miivoli wo
yuorine sanʊarı a yı tı.
21 Tı yalla kıkaabıtʊ kpııŋ dieke dı sına
Ŋmıŋ tigiŋ me wıa,
22 nı vaa tı chʊŋ gbigi Ŋmıŋ aŋaŋ
sʊgı diekemba dı benne vıınıŋ aŋaŋ
wusie yada, ta da yallıma chıılıŋ, aŋaŋ
tı sʊgı diekemba Yisa zıŋ dı vʊarına
sʊŋanyilibıatı me wo, aŋaŋ tı nyıŋgbaŋ
dieke die tı sına aŋaŋ nyaaŋ dieke die dı
wone dıgıntı wa.
23 Nı vaa tı yigi tama dieke tı bala dı tı
yallı wa a yalla keŋ keŋ ta da chıılıma,
dama vuodieke dı yına tı nʊarı yiwo
wusietieŋ.
24 Nı vaa tı baga bemme tamba ma
ta suŋŋime taŋ yaa gamma choti aŋaŋ
tʊnvıına yiile.
25 Nı da vaa tı vaa lagımıŋ sıba vuosi
bataŋ dı yinene dene wo, ama nı vaa tı
faası kpaŋŋıma taŋ, sıba tı yene ta tı
Yɔmʊtieŋ daarı faası a chʊŋ gbige dene
wo.
26 Tı sıbına wusie dieke ba yuori dagı tı
naa, dıı yi tı ko yie bıaŋ, kaabıŋ bı wori a
baaŋ bıagı a vʊarı bıabʊ mi.
27 Wudieke dı tıalına yiwo sarıya di-
ile dieke dı yalla ŋmaamıŋ aŋaŋ bo-
likpeŋkpııŋ dieke dı kienene ta nan daansı
a chʊʊsı vuodiekemba dı zetine Ŋmınnı.
28 Vuodieke nıŋ mana die dı zetine
Mosisi mıraha dıısıŋ, ta vuosi dı sıba ta
yi siara vuosi bale yaa bataa, die ba ŋaaŋ
kʊa dı tieŋ ta ka chıga wa zɔɔlıŋ.
29 Die nıŋ, yilime wudieke dı bala ka yi a
yi vuodiekemba dı kana ka yıa Ŋmıŋ Bʊa
wa jılıma ta ka bı yıa nʊarı zıŋ dieke dı
yine tı kası wa jılıma ta zıa Halıkası dieke
dı suŋŋine tı wo, banıŋ vuosi mi nan faası
ye tıbıdatıŋ pam.
30 Dama tı sıba dı Ŋmıŋ baarı dı,
“Manıŋ n balla n yiŋŋi tuŋ bıaŋ.” Ka
bı maagı dı, “Ŋmıŋ nan keŋ dii ʊ vuosi
sarıya.”
31 Dı yaa ŋmaamıŋ dı vuoŋ juu miivoli-
tieŋ Ŋmınnı sınyıırıŋ ma.
32 Nı da daaŋ ma saŋŋa dieke nı wolinne
a bʊgırı yaa gamma Masia ma wa, die nı
dii wo wahala pam ama die a ka nyaŋŋı
nı.
33 Saŋŋa a taŋ ba ŋaaŋ zıa nı wa yaalıŋ
ma ta mugise nı, ta saŋŋa a taŋ dıaŋ nı
ŋaaŋ yi siri dı nı gʊtı wa vuodiekemba ba
mugisinene wo.
34 Die nı ŋaaŋ chıga zɔɔlıŋ aŋaŋ
vuodiekemba dı benne dansarıka ma wa,
ta saŋŋa a taŋ ba keŋ gbatı nı nyinti, nı
ŋaaŋ yaa wa sʊgıfıalıŋ dama nı sıba a
baarı dı nı yaa nyindiekemba dı tıanna die
ta Ŋmıŋ dı yı nʊaŋ dı ʊ nan yı nı wa aŋ
ka bemme yaa gamma haahuu wo.
35 Die wıa nı da vasıma nı kpaŋŋınana
nı gbaŋ dene wo, dama ka yaa wa nyʊarı
pam a kieŋ.
36 Nı mʊ nı yallıma suguru, ta bıagı yi
wudieke Ŋmıŋ dı yaalala, ta ye jadieke die
ʊ yına nʊaŋ dı ʊ nan yı tı wa.
37 Dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ dı:
“Dı tıalı wa bıta pilii
ta vuodieke dı balla ʊ keŋ wo nan keŋ
ʊ kaaŋ yʊası.
38 N vuovıınaha nıŋ ba nan yi mıŋ yada ta
bemme;
ama dıı yi ba wʊnyı dı yiŋŋi kʊaŋ
n sʊŋ kaaŋ fıalı aŋaŋ wa.”
39 Tınıŋ tı ka yi vuodiekemba dı yiŋŋinene
kʊaŋ ta nan yɔrı wa, ama tı yiwo Masia
yada ta ʊ gbatı tı a taaŋ.

11

Yada wıa

1 Yada yiwo, fʊ tuone a dii dı fʊ yalla
tama dı nan ye nyindiekemba wa nan seŋ
ye he. Ta bı tuo dii dı fʊ kana ka yese
nyindiekemba ba seŋ beri mıŋ.
2 Ŋmıŋ die bırı wa kʊrıŋ ma vuosi ba
yada wıa.
3 Tı yada wıa tı sıba a baarı dı Ŋmıŋ
die yuori wo ʊ nʊaŋ a balı ta ŋmıŋsikpeŋ
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie dı naaŋ. Die ʊ nagı
wa jadieke tı kana ka bıagı yese a naaŋ
jadieke tı yesinene naa.
4 Abeli die dı yine Ŋmıŋ yada wıa, die ʊ
yı Ŋmıŋ kaabı dieke dı faasına a vıına a
tıaŋ Keeni kaabıkʊ. Ʊ yadaka wıa Ŋmıŋ
die dı baarı dı ʊ yiwo vuovıınʊ, dama
Ŋmıŋ gbaŋ sʊŋ die fıalıya mıŋ aŋaŋ ʊ
piinisisi. Abeli die kpiye mıŋ, ama die ʊ
yine Ŋmıŋ yada wıa ʊ ye bala mıŋ jinne,
dama wudieke ʊ yine wo ye daga tı mıŋ.

5 Enɔki die dı yine Ɲmıŋ yada wıa die
ʋ ka kpiye, ama Ɲmıŋ die nagı wa mıŋ
a jʋalı arızanna ma ta vuoŋ dı ka bı ye
wo. Dı maagıya mıŋ Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma
dı, Enɔki die yiwo vuodieke dı fıalınana
Ɲmıŋ sʋŋ ta ʋ keŋ nagı wa a jʋalı arızanna
ma.
6 Vuoŋ wori a baaŋ bıagı a fıalı Ɲmıŋ
sʋŋ dıı yi dı tieŋ ka yi wo yada, dama
vuodieke nıŋ mana dı kienene Ɲmıŋ jigiŋ
mʋ ʋ yi wo yada dı wʋnıŋ Ɲmıŋ seŋ beri
mıŋ ta yıa vuodiekemba dı yaalala wa
nyʋarı.
7 Nowa yada wıa die dı yi ta ʋ wʋŋ Ɲmıŋ
kpaaŋkʋ yaa gamma nyindiekemba die ʋ
kana ka bıagı ye aŋaŋ ʋ nine wo. Die ʋ
tuo Ɲmıŋ nʋarı ta kpaası haarıkpeŋkpııŋ
ta wʋnıŋ aŋaŋ ʋ deŋ die dı juu ka ma
ta ye gbatıtaanıŋ. Dene die dı dagı dı
tıŋgbaŋka gie vuosi yaa wa bıaŋ, ama ʋ
yadaka wıa die dı yi ta Ɲmıŋ dı wa wa
vuovıınʋ.
8 Abarahami die yiwo Ɲmıŋ yada die
wıa saŋŋa dieke Ɲmıŋ die dı balı wa dı
ʋ nyıŋ tıŋgbaŋ dieke ʋ benne wo a ga
tıŋgbaŋ dieke wʋnıŋ Ɲmıŋ dı bala ʋ nagı
yı wa wa, die ʋ saagı ta ga. Die ʋ vaa wa ʋ
gbaŋ gbaŋ ʋ tıŋgbaŋka ta ka sıba jigidieke
ʋ ganana.
9 Ʋ yadaka wıa die dı yi ʋ ga yi chaanʋ
tıŋgbaŋ dieke Ɲmıŋ die dı yına nʋaŋ
dı ʋ nan yı wa wa ma. Die ʋ bie wo
dɔŋısı gbaŋtı vııtı ma; ta ʋ ballı Aziki
aŋaŋ Jakobu vuodiekemba die dı kenne
tuo nʋarı dıaŋ die dı bie mi.
10 Dama Abarahami die chıısa dı ʋ keŋ
juu tıŋ dieke Ɲmıŋ dı tuurine ta mıı wa
ma, tıka yiwo jadieke dı balla ka bemme
haahuu.
11 Ʋ hɔgʋ Sara dıaŋ die kʋrıŋya mıŋ ta
yi hɔgʋpırıŋ, ama wʋnıŋ Sara yada wıa
die ʋ keŋ yigi nyuuti ta mıırı, dama ʋ die
sıba a baarı dı Ɲmıŋ vuodieke dı yına wa
nʋarı yiwo wusietieŋ.
12 Abarahami vuodieke dı kana ka yʋa
aŋaŋ kuŋ naa, ama ʋ kasıŋ haagısı die dı
keŋ dala sıba chıŋmarısı dı dala dene wo,
ta bı dala sıba mʋgıŋ tambʋsıŋ dı dala
dene ta wo biisiŋ.
13 Vuosi gie mana die keŋ kpi mıŋ aŋaŋ
ba yada, ama ta ye ka tuo wudieke Ɲmıŋ
dı yına nʋaŋ dı ʋ nan yı ba wa, ama ba
yadaka wıa die ba wolıŋ ye ke saasaa,
dama die ba sıba ta saagı dı ba yiwo
chaanıŋ ta kaaŋ yʋası tıŋgbaŋka gie me.
14 Vuodiekemba dı balala wıaha gie wo
yuori daga wa dı ba yaala ba gbaŋ gbaŋ ba
tıŋgbaŋ.
15 Die ba ka yile yaa gamma tıŋgbaŋ
dieke ba vana wa, dıı yi die ba tıŋ yile ka
wıa, ba tıŋ nan ye sieŋ a yiŋŋi ga ka ma.
16 Ama die ba yile mıŋ yaa gamma
tıŋgbaŋ dieke dı tıanna ka ta bie arızanna
ma. Die wıa Ɲmıŋ dı ka chıga viivi dı ba
wasıma wa ba Ɲmıŋ, dama die ʋ wʋnsı
wa tigikpııŋ a gbarı ba.
17 Abarahami dı yine Ɲmıŋ yada wıa,
die ʋ nagı ʋ bʋa Aziki dı ʋ yi kaaba a yı
Ɲmıŋ saŋŋa dieke Ɲmıŋ dı magısına wa
wa. Ye, wʋnıŋ Abarahami wo mi die yine
vuodieke Ɲmıŋ dı yına nʋarı mi, wʋnıŋ
ʋ bına yi vuodieke dı nagına ʋ bʋadembi
balımıŋ dı ʋ yi kaaba a yı Ɲmıŋ.
18 Ɲmıŋ die wɔŋ balı wa mıŋ dı, “Aziki
ma nan ye haagısı diekemba n yına nʋarı
dı n nan yı fʋ wa.”
19 Abarahami die yiwo yada dı Ɲmıŋ
nan bıagı sʋgırı kunti a nyıŋ kuŋ me, ta
ka seŋ sıı sıba Abarahami die tuo wo Aziki
a nyıŋ kuŋ me.
20 Aziki yada wıa die ʋ balı wʋvııŋ dieke
die dı balla ka keŋ Jakobu aŋaŋ Esɔɔ ma
wa.
21 Jakobu die dı yalla yada wıa, die ʋ
balla ʋ kpi wo die ʋ balı wʋvıına a yı
Josefu ballıdembisi wʋnyı mana ta die keŋ
jalıŋ ʋ daaŋgbanıŋ ta jıaŋ Ɲmıŋ.
22 Josefu die dı yalla yada wa wıa die ʋ
balla ʋ kpi wo, die ʋ balı yaa gamma Izara
vuosi dı balla ba nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma
dene, ta die balı yaa gamma ba balla ba yi
ʋ kɔba dene.
23 Mosisi chɔɔŋ aŋaŋ ʋ nuŋ die dı yalla
yada wıa, die ba mıırına wa ta ye ʋ vıına
dene wo, die ba nagı wa a lɔbırı chııta
ataa, ta die ka chıga naaŋ wa dı ziene nʋa
dieke wo.
24 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ʋ
bırınna wa die ʋ ka saagıya dı ba wasıma
wa Naaŋ Faro lıa bʋa.
25 Die ʋ saagıya mıŋ dı ʋ dii wahala aŋaŋ
Ɲmıŋ vuosi ama ta ka saagıya tʋntʋmbıatı
sʋgıfıalı dieke dı yine bıta wa.
26 Die ʋ yiliye mıŋ dı, dıı yi ba zıa wa
Masia wıa dı yaa nyʋarı pam a tıaŋ Ijipiti
tıŋgbaŋ nyinti mana, dama ʋ nine die bie
wo nyʋarı dieke dı kienene wo me mıŋ.
27 Mosisi die dı yalla yada wıa, die ʋ nyıŋ
Ijipiti tıŋgbaŋ ma ta die ka chıga naaŋ wa
sınyıırı dieke dı baaŋ keŋ ʋ ma, ama ta
die gara nıŋŋa sıba ʋ seŋ ye wo Ɲmıŋ,
vuodieke vuoŋ dı kana ka yese wo aŋaŋ
ʋ nine wo.
28 Die ʋ yalla yada wıa die ʋ piili
gasıtıaŋkʋ dʋʋga, ta die yı nʋaŋ dı Izara
vuosi nagı zıŋ mısı ba gbıabısı amʋ kuŋ
malakaka kaaŋ keŋ a kʋʋ ba bʋmbʋŋaŋ
ballıdembisi.
29 Die Izara vuosi yada wıa die dı yi
ta mʋgıŋmımbʋ die dı puo ta yi tıŋgbaŋ
kpıaŋ a yı ba ba jʋalı, ta Ijipiti vuosisi dıaŋ
die dı mıa dı ba jʋalı ama mʋgırı nyaabʋ
die dı keŋ lagıŋ ta dii be.

30 Izara vuosi yada wıa die ba chʋnna a
gilıŋ Jeriko tıka daraa ayʋpɔyı wa die ka
gaama mana die dı nan dene.
31 Rahabi, hɔgʋ dieke die dı tʋnnana
daakpana tʋʋmaha yada wıa die Izara vu-
osisi die ka gʋtı kʋʋ wa aŋaŋ vuodiekemba
die dı zetine Ŋmıŋ nʋarı, dama die ʋ
mıŋŋı tuo wo Izara vuodiekemba die dı
kenne dı ba maansı daansı tıka chaantı.
32 N bı balı nı vuosi bataŋ wıa a gʋtı?
Dıı yi saŋŋa dı beri n tıŋ nan balı nı
yaa gamma Gidioni wıa, aŋaŋ Baraki wıa,
aŋaŋ Samasini wıa, aŋaŋ Jafita wıa, aŋaŋ
Davidi wıa, aŋaŋ Samuli wıa, aŋaŋ Ŋmıŋ
naazʋalıŋ wıa.
33 Ba yada wıa die ba bataŋ die dı wagı
a nyaŋŋı tıŋgbaŋısı, ta ba bataŋ wudieke
dı mʋna, ta tuo Ŋmıŋ dı yına nʋaŋ dı ʋ
nan yı ba jadieke, ta ba bataŋ die dı vaa
naachige dı ka bıagı yuori a nʋa,
34 ta ba bataŋ dı kpisi bolikpııma, ta ba
bataŋ die dı chıgı nyıŋ takoobi kuŋ me. Ta
ba bataŋ die yiwo wabıtı ama a keŋ bırıŋ
hagırtieliŋ, ta bataŋ dıaŋ die dı taa tɔŋ
aŋaŋ hagırıŋ ta vaa tıŋgbaŋ gaası sojasisi
dı chıgı.
35 Ta hɔgʋba bataŋ maarıtı
vuodiekemba die dı kpine dı hagı kunti
me.
Ta ba bataŋ die dı yine Ŋmıŋ yada wıa
die ba nıgı kʋʋ ba, dama die ba ka yaala
ba zeti Ŋmıŋ dıısıŋ ta chıgı nyıŋ kumbu
me, ama die ba yaala ba hagı kuŋ me a ye
miivoli dieke dı tıanna die.
36 Die ba vʋarı wa ba bataŋ fala ta tıbı
ba, ta bɔbı ba bataŋ aŋaŋ chɔrıma a nagı
ba yi dansarıka ma.
37 Die ba taa ba bataŋ tana, ta die gobi
ba bataŋ bule, ta die kʋa ba bataŋ aŋaŋ
takoobi. Ba bataŋ die bɔbı wa yiise aŋaŋ
bie gbaŋtı ta dı dıa aŋaŋ zɔɔlıŋ, ta vuosi
die dı mugise be ta yie be bıaŋ.
38 Tıŋgbaŋka gie vuosi die ka mʋ dı
ba bemme aŋaŋ ba. Die ba dı dıa mıŋ
hagıyeŋ me aŋaŋ tana ma, ta juo taŋpaŋısı
aŋaŋ vɔrıtı diekemba dı benne tıŋgbaŋ
ma.
39 Vuosi gie mana ba yada wıa Ŋmıŋ die
dı bırı ba ama ba wʋnyı mana die ka tuo
wudieke Ŋmıŋ dı yına nʋaŋ dı ʋ nan yı ba
wa,
40 dama Ŋmıŋ die wɔŋ saŋ wa wudieke
dı faasına vıına a zieŋ tı ama daa tı
nyıına ma, ba gbaŋ ba gʋtıya mıŋ. Ŋmıŋ
saŋkʋ die yiwo naa, dı banıŋ aŋaŋ tı mana
nan daansı a lagıŋ a bemme vıınıŋ aŋaŋ
wusie.

12

Tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ wıa

1 Vuosi gie mana yiwo siaratieliŋ a giliŋ
tı. Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ a vigi
wudieke mana dı baaŋ kagı tı Masia sieŋ
me a taaŋ, aŋaŋ bıaŋ dieke dı baaŋ bıagı a
yigi tı; nı vaa tı dii suguru a mıı mıı dieke
dı bala ka keŋ tı wo naa.
2 Nı ko vaa aŋ tı nine bemme Yisa ma;
wʋnıŋ tı yada dı taası a nyıŋ ka piiliŋ
me aŋaŋ ka kpatıŋ. Die ʋ ka chıga viivi
dı ʋ kpi dagarıkʋ ma dama sʋgıfıalıŋ die
zene a gbarı wa ka kʋaŋ chaaŋ, die yine ʋ
wa kalı Ŋmıŋ naalagbaŋtı ma ʋ nuudiigiŋ
chaaŋ lele gie wo.
3 Nı yilime yaa gamma wudiekemba
die dı haarına wa aŋaŋ vuobıatı die dı
hana wa dene, amʋ tı kaaŋ gbalıgı ta kʋʋ
tamaha.
4 Dama nı kpaŋŋına nı gbaŋ ta waga
aŋaŋ bıaŋ naa, nı wʋnyı ye ka kpaŋŋı ʋ
gbaŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke ba kʋna wa.
5 Nı ka tıınsa Ŋmıŋ dı kpaana nı sıba
chɔɔŋ dı kpaanana ʋ ballılı dene wo? Dı
maagıya dı:

"N bʋa, saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yıa fʋ
kpaamıŋ, fʋ wʋmma
dıı yi ʋ datı fʋ tıbıŋ, daa vaa fʋ
kpaŋŋınana fʋ gbaŋ dene wo.
6 Dama Ŋmıŋ kpaama vuodieke ʋ chone
mıŋ,
ta vuodieke nıŋ mana ʋ tuone a yi ʋ
bʋa
wʋnıŋ vuoke ʋ data ʋ tıbıŋ."

7 Nı yallıma hanıa nı wahala diile me, ta
nagı ka sıba chɔɔŋ dı ŋaana a data ʋ bʋa
tıbıŋ dene wo. Nı wahala diilehe dagıya
mıŋ dı Ŋmıŋ pɔgılı nı mıŋ sıba ʋ ballı.
Bʋa wori ta ʋ chɔɔŋ dı ka data ʋ tıbıŋ.
8 Dıı yi nı ka ye tıbıdatıŋ sıba ʋ ballılı
mana wa, die nıŋ dı dagıya mıŋ dı nı yiwo
daakpana ballı ta ka seŋ yi ʋ ballı aŋaŋ
wusie.
9 Nı chʋalıŋ vuodiekemba dı benne
tıŋgbaŋka gie me data tı tıba, ta tı yıa ba
jılıma. Die wıa, nı vaa tı sʋʋŋ tı gbaŋ a yı
Ŋmıŋ, vuodieke dı yine tı halıtı Chɔɔŋ wa
ta ye miivoli.
10 Tı tıŋgbaŋka gie chʋalıŋ naga saŋŋa
bıta mıŋ a data tı tıba sie dieke me ba yene
ta dı vıına, ama Ŋmıŋ nıŋ data tı tıba dı
ʋ suŋŋi tı, amʋ tı nan dı beri kası sıba ʋ
bene kası dene wo.
11 Tıbıdatıŋ saŋŋa tʋa mıŋ ta wo
sʋgıfıalıŋ, ama ka kʋaŋ chaaŋ
vuodiekemba dı dinene ka wahala ka ŋaŋ
ye wo ka nyʋarı dieke dı yine sʋgıdʋagıŋ
aŋaŋ beriviınıŋ.

Kpaamıŋ

12 Nı gbalıgıya mıŋ, die wıa nı kpaŋŋı
nı gbaŋ a bı hagırıma.

13 Nı bemme berivıınıŋ amʋ nı nan ye
gbatıtaanıŋ, ta nı gbalıgısı kaaŋ vaa nı
bıa.
14 Nı kpaŋŋı nı gbaŋ a bemme vıınıŋ
aŋaŋ vuoŋ mana, ta bemme kası dama
vuoŋ wori a baaŋ nan ye tı Yɔmʋtieŋ wo
dıı yi ʋ ka yi kası.
15 Nı gbarı nı gbaŋ ta da keŋ waarı Ŋmıŋ
zɔɔlınchıgılaha. Nı wʋnyı da yallıma tʋaŋ
ʋ sʋŋ ma aŋ kanıŋ tʋabʋ mi keŋ yalla
sʋgıchʋʋsıŋ a keŋ nı chanchaalıŋ ma, ta
chʋʋsı vuosi pam.
16 Nı gbarı nı gbaŋ ta da keŋ yime
dıgıntı tʋʋma yaa ta daansa Ŋmıŋ wıa
yɔrı sıba Esɔɔ dı yine dene wo, ta die nagı
ʋ nyıŋkʋrıtı a tarıgı nyindiike a dii bʋnyı
wa.
17 Nı sıba a baarı ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ
yaala ʋ tuo alibarika a nyıŋ ʋ chɔɔŋ wa
jigiŋ ta die kʋŋ aŋaŋ nıntaantı ama ta die
ka yeye, dama die ʋ ka ye sie dieke ʋ baaŋ
daagı a tarıgı wudieke ʋ wolinne a chʋʋsı
wa.
18 Nınıŋ nıŋ nı ka keŋ jigidieke
nı baaŋ bıagı gbi sıba Izara vuosi
die dı kenne Sinayi tankpeŋkpııŋ ma
wa, jigidieke bolikpeŋkpııŋ die dı
dinene ta lımıŋkpeŋkpııŋ dı beri, ta
bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ dı nıga wa,
19 ta kantaŋ die dı kʋŋ ta lɔlıŋ dı balı wa.
Die ba wʋnna lɔlıkʋ mi wo, ba piili jʋʋsa
ta die ka yaala kanıŋ lɔlıkʋ bı balı bıbra,
20 dama mırı dieke die ba wʋnna wa die
hagırıŋ a yı ba mıŋ. Die ka baarı dı, “Dıı
yi dɔŋ gbaŋ dı gbi tankpeŋkpııkʋ ba mʋ
ba taa ka aŋaŋ tana a kʋʋ mıŋ.”
21 Mi die yaa ŋmaamıŋ pam, die wıa
Mosisi die dı baarı dı, “Ŋmaamıŋ yalla
mıŋ, ta n nyıŋgbanıŋ dı chele.”
22 Ama nınıŋ nıŋ, nı keŋ wo kunkogi
dieke ba wasınana Zayɔni, wudieke dı
yine miivolitieŋ Ŋmıŋ tıŋkpeŋkpııŋ ta
yi arızanna ma Jerusalemi wa, jigi-
dieke malakasi tuse tuse dı lagıŋna aŋaŋ
sʋgıfıalıkʋ wa.
23 Nınıŋ nıŋ nı keŋ wo vuodiekemba
Ŋmıŋ dı yine ʋ ballı ta ba saara dı
maagı arızanna ma wa jigiŋ. Nı keŋ
wo Ŋmıŋ vuodieke dı yine vuota mana
sarıyadiiru wo jigiŋ, aŋaŋ sʋgıyıalıntieliŋ
vuodiekemba Ŋmıŋ dı yi ta ba halıtı dı
mıŋŋı beri wo jigiŋ.
24 Nı keŋ wo Yisa, vuodieke dı
yine nuupɔɔnıgırʋ wa jigiŋ, ta bı keŋ
nʋahaalıkʋ jigiŋ. Ta zıŋ dieke die dı
nyınna daga wʋvııŋ dieke dı tıanna Abeli
zımbʋ wıa.
25 Die wıa, nı sımma ta da zeti dı nı wʋŋ
a yı Ŋmıŋ vuodieke dı balala yıa nı wa,
dama Izara vuosi die dı zetine vuodieke
die dı balala yıa ba tıŋgbaŋka gie me wo
nʋarı, die ʋ ka vaa ba tıbıdatıŋ; ta dıı yi
tı zeti ʋ kpaaŋkʋ die dı nyınna arızanna
ma, lalıa tı baa tı yi a chıgı nyıŋ tıbıdatıŋ
ma?
26 Saŋka mi die Ŋmıŋ lɔlıŋ die dı dɔŋ
tıŋgbaŋka gie, ama lele ʋ yı wa nʋaŋ dı,
“N ka baa n dɔŋ wa tıŋgbaŋka gie nyıına
ma bıbra, ama n baa dɔŋ wa tıŋgbaŋka
aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ gbaŋ.”
27 “Bıbra wa” dagıya dı nyınnaaŋka
mana nan dɔŋ ta vʋʋ, amʋ nyindiekemba
dı kana ka bıagı dɔŋ wa nan tıalı.
28 Die wıa, tı tuone naarı dieke dı kana
kaaŋ dɔŋ naa wıa, nı vaa tı wasıma Ŋmıŋ
ta jıama wa aŋaŋ jılıma aŋaŋ ŋmaamıŋ
aŋ ʋ nine suuli,
29 dama Nabidie Ŋmıŋ sıı sıba boli dieke
dı dinene.

13

Kpatıŋ kpaamıŋ

1 Nı yine Masia dıdıısırıŋ wıa nı chome
taŋ saŋŋa mana.
2 Nı da keŋ daaŋ dı nı tuo chaanıŋ nı
tige me, dama vuosi bataŋ yiwo die a tuo
malakasi chaantı ta die ka sıba dı ba yiwo
malakasi.
3 Nı tıınsıma vuodiekemba dı benne
dansarıka ma wa sıba nınıŋ aŋaŋ banıŋ
lagıŋna bie dansarıka ma. Ta tıınsıma
vuodiekemba dı dinene wahalaka sıba
nınıŋ aŋaŋ banıŋ dinene wahalaka.
4 Nı yallıma jılıma aŋaŋ taŋ, nı hɔgʋba
faarıŋ aŋaŋ nı dembisi yallıŋ ma, ta da
yime daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma,
dama Ŋmıŋ nan keŋ datı vuodiekemba dı
yinene die tıba.
5 Nı vʋarı nı lɔla a nyıŋ ligire yaalıŋ ma,
ta vaa nı nine suuli jadieke nı yalla, dama
Ŋmıŋ baarı dı, “N kaaŋ wɔŋ vaa nı, ta n
kaaŋ wɔŋ daaŋ nı wıa.”
6 Die wıa nı vaa tı yallıma sikimiŋ ta balı
dı,
“Ŋmıŋ yine n susuŋŋiru,
n kaaŋ dı chıga ŋmaamıŋ.
Bıa vuota dı nan bıagı a yi mıŋ?”
7 Nı da keŋ daaŋ nıŋŋandıısırıkʋraha
die dı bala Ŋmıŋ wıa a yıa nı wa, ta tıınsı
die ba benne dene ta keŋ kpi dene wo, ta
chansıma ba yada.
8 Yisa Masia dı sına die diene wo, ʋ sıı
wa die jinne, ta nan dı sıı die yaa gamma
haahuu.
9 Nı da vaa dagıhaalıŋ yiri yiri vaa nı
taarı a nyıŋ sievııŋkʋ ma. Dı vıına dı
Ŋmıŋ suŋŋiŋ yı vuoŋ hagırıŋ ʋ sʋŋ ma;
nyindiike diile chʋaraha dıısıŋ kaaŋ yı
wa hagırıŋ. Vuodiekemba dı pɔgılına
nyindiikehe chʋaraha kaaŋ wɔŋ ye suŋŋiŋ
a nyınna ka ma.
10 Kıkaabıtıba diekemba dı yinene
kaaba Juu vuosi Ŋmıŋ jıamıŋ jigiŋ wo,

wo sieŋ dı ba dii kaabaha dı diisine tı
koriku me wo.
11 Ta Juu vuosi kıkaabıtıba jakʋʋrı ŋaaŋ
yaa wa dɔŋısı zıŋ a ga juu kası dıaŋ
kası jigiri dı ʋ yi kaaba bıaŋ wıa, ama
ka kʋaŋ chaaŋ ba ŋaaŋ jʋʋ wa dɔŋısı
nyıŋgbaŋısısı tıka kʋanʋaŋ.
12 Die wıa Yisa gbaŋ die kpi wo tıka
kʋanʋaŋ, dı ʋ vʋarı vuosisi a nyıŋ ba bıaŋ
ma aŋaŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ zıŋ.
13 Die wıa, nı vaa tı nyıŋ ga ʋ jigiŋ a ga
dii viivi aŋaŋ wa.
14 Dama tıŋ dieke dı bala ka bemme yaa
gamma tıŋgbaŋka gie me wori, ama tıgı
dieke dı kienene wo tı chıısa.
15 Die wıa, nı vaa tı bırıma Ɲmıŋ saaŋ
saŋŋa mana Yisa Masia saaŋ ma; bırı
dieke dı nyınana tı nʋa ma wa yine kaaba
a yı wa.
16 Nı da vaa dı nı yime vıınıŋ a suŋŋime
taŋ, dama a yine kaabı diekemba dı
fıalınana Ɲmıŋ sʋŋ.
17 Nı saagıma yıma nı nıŋŋandıısırıŋ ta
dıa ba nʋa, banıŋ ba daansınana nı haalıtı
ta ka voose, dama banıŋ ba bala ba keŋ
dagı ba tʋnna dene a yı Ɲmıŋ. Dıı yi nı
saaga a yıa ba ba nan dı tʋma ba tʋʋma
aŋaŋ sʋgıfıalıŋ dı daa die ba nan dı tʋma
aŋaŋ sʋgıchʋʋsıŋ, die kaaŋ suŋŋi nı.
18 Nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma tı. Tı sıba
dı tı ka yi wııŋ a chʋʋsı ta yaala tı yime
wudieke dı mʋna saŋŋa mana.
19 Ama n faası jʋʋsa nı dı nı jʋʋsıma
Ɲmıŋ dı ʋ vaa n yiŋŋi keŋ nı jigiŋ daraa
gie nʋaŋ.

Kpatıŋ Ɲmıŋ jʋʋsıŋ

20 Ɲmıŋ vuodieke dı yınana tı
sʋgıdʋagıkʋ die sʋgırına tı Yɔmʋtieŋ Yisa
a nyıŋ kuŋ me. Wʋnıŋ Yisa wa yine
gbıgbarıtʋ kpeŋkpııŋ, dama die ʋ kpiye
mıŋ, ta ʋ zıŋ dı wʋnsı Ɲmıŋ nʋarı dieke
dı bala ka bemme yaa gamma haahuu wo,
21 wʋnıŋ ʋ mıŋŋı a wʋnsı beri vıınıŋ
amʋ nı nan dı yie wudieke ʋ yaalala,
ta tʋma tʋnvıına mana; Yisa Masia wıa,
ʋ vaa nı yi vuodiekemba dı fıalınana ʋ
sʋŋ. Wʋnıŋ Masia sına bırıŋ yaa gamma
haahuu. Wusie.

Kpatıŋ wʋbalıka

22 N nımballı, n jʋʋsa nı dı nı dii suguru
ta wʋŋ n kpaaŋkʋ gie, dama gbaŋ dieke n
maagına a yıa nı naa yiwo gbaŋ gobiŋ.
23 N yaala nı sımma dı ba vʋarı tı
nımbʋa Timoti a nyıŋ dansarıkaka ma
mıŋ. Dıı yi ʋ keŋ n jigiŋ lele, maŋ keŋ
kieŋ n nan yaa wa keŋ.
24 Nı waası nı nıŋŋandıısırıba mana
aŋaŋ Ɲmıŋ vuosi mana a yı tı. Tı nımballı
diekemba dı nyına Itali tıŋgbaŋ ma waasa
nı.
25 Ɲmıŋ suŋŋi nı mana.

Gbaŋ dieke Jemisi dı maagına wʊnna

1 Manıŋ Jemisi, vuodieke dı yine Nabidie
Ɲmıŋ tʊntʊntʊ aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia tʊntʊntʊ, n waasa Izara buurıŋ baŋ
aŋaŋ bale wo dı jaasına dʊnıa mana ma
wa mana.

Yada aŋaŋ Yıaŋ wıa

2 N nımballı, nı yallıma sʊgıfıalıŋ saŋŋa
dieke nı dinene wahala yiri yiri,
3 dama nı sıba a baarı wahalaha mi
keniŋ vasa nı sıba dı nı seŋ yiwo Yisa
Masia yada wusie, aŋ ka yi nı yaabıula.
4 Nı yallıma sikimiŋ a ga tʊgı kpatıŋ ta
nı da keŋ a nan, amʊ nı da keŋ waarı
berivıınıŋ aŋaŋ jaaŋ mana.
5 Dıı yi nı wʊnyı dı waarı yıaŋ, ʊ jʊʊsı
Nabidie Ɲmıŋ vuodieke dı yınana; dama
ʊ wo halı aŋaŋ yııla, ta yıa vuoŋ mana ta
ka galıma ba, aŋ ʊ yı wa.
6 Fʊ keŋ jʊʊsa Ɲmıŋ, fʊ yi yada ta da keŋ
a chıılı; ama vuodieke mana dı jʊʊsa aŋaŋ
chıılıŋ, ʊ sıı sıba mʊgıkpııŋ nyapoŋikiŋ
dieke bʊlɔgısıŋ dı yalla dɔma.
7 Wʊnıŋ vuoke mi da keŋ yilime dı ʊ nan
ye jaaŋ a nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ,
8 dama ʊ yaa sʊŋanyile bule ta ka zie
jigibalımıŋ.

Zɔɔlıŋ aŋaŋ nyinti wıa

9 Dı vıına tı nımballı diekemba dı yine
zɔɔlıntieliŋ yallıma sʊgıfıalıŋ Ɲmıŋ dı
kɔtına ba wa wıa,
10 ta tı nımballı diekemba dı yalla nyinti
gbaŋ yallıma sʊgıfıalıŋ Ɲmıŋ dı sʊʊna ba
wıa, dama ka kaaŋ yʊası aŋ ba tıaŋ ga sıba
tııwute.
11 Dama ŋmınnı dı keŋ nyıŋ ka tuolibu
ŋaaŋ nıgı wa tııka aŋ ka tııwutehe jigi a
nan, aŋ ka vıınıŋ mana chʊʊsı. Die gbaŋ
gbaŋ dı sıı a yı ligiretieliŋ; saŋŋa dieke ba
yilinene dı ba tʊʊma ga nıŋŋa wa saŋka
mi ba kpie.

Magısıŋ wıa

12 Sʊgıfıalıŋ bie vuodieke dı nyaŋŋına
magısıŋ, dama Ɲmıŋ nan yı ba nyʊarı
dieke dı yine miivoli dieke ʊ yına nʊaŋ dı
ʊ nan yı vuodiekemba dı chone wo wo.
13 Dıı yi vuoŋ dı ye magısıkʊ mi, ʊ da
keŋ baarı dı, "Magısıkʊ gie nyıŋ wa Ɲmıŋ
jigiŋ." Dama jaaŋ wori a nan bıagı magısı
Ɲmıŋ dı ʊ yi bıaŋ ta Ɲmıŋ ka magısa vuoŋ
dı ʊ yi bıaŋ.
14 Dıı yi vuoŋ dı yaala ʊ yi ʊ sʊgıbıaŋ
tʊʊma die yine magısıŋ.
15 Sʊgıbıaŋ dı keŋ yigi vuoŋ, ka ŋaaŋ
yaa wa tʊmbıatı a keŋ, ta tʊmbıatı kpatıŋ
yiwo kuŋ.
16 N nımballı choti, nı daa vaa jaaŋ gaaŋ
nı.
17 Javıınıŋ mana nyına wa ŋmıŋsikpeŋ,
tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ jigiŋ, vuodieke dı naanna
arızanna chaanıŋ mana. Wʊnıŋ ʊ ka
tarıga sıba ŋmıŋsikpeŋ chaanıŋ dı ŋaana
a tarıga die wo; wʊnıŋ ʊ ye yiwo Ɲmıŋ.
18 Ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ yaalala ʊ yi tı ʊ ballı, ʊ
wusie wʊbalıka ma ta tı ye miivoli haalıŋ,
dı tı tıaŋ ʊ nyınnaaŋka mana.

Wʊmıŋ aŋaŋ tʊmıŋ wıa

19 N nımballı, n yaala nı sımma wıırı
gie; vuoŋ mana mʊ ʊ yı lagı a wʊmma,
ama ta sımma ʊ balala die, ta da jııma
sınyıırıŋ lagı lagı,
20 dama vuota sınyıırıŋ ka tʊma Ɲmıŋ
tʊnvıına diekemba ʊ yaalala.
21 Die wıa, n nımballı, nı vʊarı
sʊŋanyilibıatı mana aŋaŋ wʊbıatı mana
nı sʊgıtı ma ma, ta sʊʊŋ nı gbaŋ Ɲmıŋ
nıŋŋa, ta tuo wudieke ʊ nagına yı nı sʊgıtı
ma wa, dama wıırı mi yaa hagırı dieke dı
baaŋ nan vʊarı nı a nyıŋ kuŋ me.
22 Ama nı yime wudieke wıırı dı dagına
nı; dıı yi nı wʊŋ wıırı, ama ta ka yie ka
dagınana nı die wo, nı gaama nı gbaŋ.
23 Vuodieke mana dı wʊnnana wıırı,
ama ta ka yie ka dagınana die wo sıı sıba
vuoŋ dı daansına ʊ gbaŋ dige me a ye ʊ
gbaŋ ʊ sına die,
24 dama ʊ daansı ye ʊ gbaŋ digeke me,
ta ga, ʊ ŋaaŋ daaŋ wa ʊ sına die.
25 Ama vuodieke dı yilinene mırıvıınaha
diekemba dı baaŋ bıagı a gbatı vuota a
taaŋ, ta mıŋŋı dı ha, ta ka yi vuodieke
dı wʊnnana ta daama ha ama ta yie
a dagınana wudieke wo, Ɲmıŋ nan yi
alibarika a yi wudieke mana ʊ yinene me.
26 Vuoŋ dı baarı dı ʊ yiwo Yisa
kʊaŋandıısırʊ ama ta ka yige ʊ nʊaŋ, dı
tieŋ gaama ʊ gbaŋ, ta ʊ Yisa kʊaŋdıısıkırı
dı wo nyʊarı.
27 Vuodieke dı suŋŋinene bikpiisi aŋaŋ
kpihɔgʊba ba wahala ma, ta bı vʊarı
ʊ gbaŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie wʊbıatı
ma, wʊnıŋ ʊ senne yi Yisa kʊaŋandıısırʊ
wusie, ta wo taalı Ɲmıŋ jigiŋ.

2

Lugiŋ wıa

1 N nımballı, nı yine tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia vuodieke dı yine hagırıtieŋ yada die
wo, nı da keŋ lugime.
2 Dıı yi nyintitieŋ dı yeegi nyiŋyeeki
vıınıŋ ta yi salıma nuupiriŋ a keŋ juu nı
Ɲmıŋ jıamıŋ juoŋ me, ta zɔɔlıntieŋ dıaŋ
dı yeegi garıchɔɔtı a keŋ juu,

3 ta nı yı nyintitieŋ wo jılıma pam, ta balı yı wa dı ʋ keŋ a kala nıŋŋa, ama ta
balı a yı zɔɔlıntieŋ wo dı zie yaa ʋ sʋʋŋ
kala tıŋgbaŋ,
4 die nıŋ nı yiwo vuodiekemba dı lug-
inene aŋaŋ taŋ aŋaŋ sʋŋanyilibıatı.
5 N nımballı, nı wʋmma; Ɲmıŋ vʋarı wa
zɔɔlıntieliŋ tıŋgbaŋka gie vuosi nıŋŋa, dı
ba yi nyintitieliŋ ʋ jigiŋ, dama ba yi wo
mıŋ yada, ta ʋ yi be ʋ ballı dieke dı bala
ba dii naaŋ dieke die ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan
yı vuodiekemba dı chone wo wo.
6 Ama nınıŋ nı zıa wa zɔɔlıntieliŋ. Daa
ligiretielibe mugisinene nı wa, ta yaa nı a
gara sarıya diile jigiŋ wo?
7 Daa banıŋ, ba balala a chʋʋsa Yisa
Masia saaŋ vııŋ dieke dı sına nı wa?
8 Dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ ma dı,
“Chome fʋ chanchaaŋ sıba fʋ chone fʋ
gbaŋ die wo.” Dıı yi fʋ dıı Ɲmıŋ naarı
mırıka gie, dı vıına.
9 Ama dıı yi nı luge aŋaŋ taŋ nı yiwo
bıaŋ ta mıraha dı yuori a dagı nı dı nı
yiwo mıraha chʋchʋʋsırıŋ.
10 Vuodieke dı saagı a dıı mıraha mana,
ta keŋ chʋʋsı a kaanı gbaŋ, chʋʋsı wa a
mana.
11 Mıraha sʋŋ, Ɲmıŋ dieke dı bala
dı, “Da keŋ yi daakpana yaa hɔgʋkpana
tʋʋma”, wʋnıŋ ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ bına baarı
“Daa keŋ kʋʋ vuoŋ.” Die wıa dıı yi fʋ ka
yi daakpana yaa hɔgʋkpana tʋʋma, ama ta
kʋʋ vuoŋ, chʋʋsı wa mıraha mana mana.
12 Nı balıma ta tʋmma ta sımma dı Ɲmıŋ
nan nagı mırı dieke dı gbatınana vuosi a
nyınna ba wʋbıatı ma wa a dii nı sarıya.
13 Vuodiekemba dı kana ka chıgı ba
chanchaalıŋ zɔɔlıŋ, Ɲmıŋ nan dii ba
sarıya ta kaaŋ chıgı ba zɔɔlıŋ; ama
zɔɔlınchıgıla vuoŋ ka chıga sarıya diile.

Yada aŋaŋ tʋʋma wıa

14 N nımballı, vuodieke dı bala dı ʋ yi
Yisa Masia yada, ama ta ka tʋma tʋŋ dieke
dı mʋna ʋ yi, dı yaa nyʋarı? Kanıŋ yada
ka mi nan bıagı gbatı wa a taaŋ?
15 Dıı yi ta fʋ nımbʋa dı beri ta wo
jayeekiŋ aŋaŋ nyindiike dı ʋ dii,
16 ta fʋ balı wa dı, “Waası tigiŋ, ta bɔba
ta die” ama ta ka yı wa jaaŋ, dı yaa
nyʋarı?
17 Dıı yi yada nyıına ma dı beri, ama ta
tʋʋma dı wori, kanıŋ yadaka mi yiwo yada
kpiikiŋ.
18 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı, “Vuoŋ wʋnyı
yaa yada, ta wʋnyı dıaŋ dı yaa tʋnvıına”,
n gbaŋ n nan yiŋŋi a balı dı, “Dıı yi fʋ ka
tʋma tʋnvıına, bıa bala ka dagı dı fʋ seŋ
yaa yada? Ama n tʋnvıına bala ka dagı dı
n seŋ yaa yada.”
19 Fʋ yi yada dı Ɲmıŋ balımıŋ benne?
Dı vıına. Jımbıatı gbaŋ yi yada dı Ɲmıŋ
balımıŋ benne, ta cheele aŋaŋ ŋmaamıŋ.
20 Fʋnıŋ gaamʋ wa gie, fʋ yaala ba dagı
fʋ dı dıı yi fʋ yaa yada ta wo tʋnvıına,
yiwo yɔrı?
21 Da tı chɔɔŋkʋʋŋ Abarahami die dı
nagına ʋ bʋa Aziki a dıısı kʋrıŋ ma dı ʋ
kʋʋ wa a yi kaaba a yı Ɲmıŋ wıa, Ɲmıŋ
die dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınıŋ ʋ jigiŋ?
22 Nı ka ye ye? Die ʋ yine Ɲmıŋ wıa yada
wa wıa, die wıa die ʋ tʋma tʋnvıınaha;
tʋʋmaha gbaŋ die dagına dı ʋ seŋ yi Ɲmıŋ
yada wusie.
23 Die Ɲmıŋ wʋbalıka die dı maagına
Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ die yiwo wusie dı,
“Abarahami die yiwo wo yada, die wıa
Ɲmıŋ die dı baarı dı ʋ yiwo vuovıınıŋ ʋ
jigiŋ.” Die wıa die ba wasa wa Ɲmıŋ zʋa.
24 Ye ye? Vuoŋ tʋnvıına wıa Ɲmıŋ dı
nan baarı dı vuoke yiwo vuovıınıŋ ʋ jigiŋ;
ama daa ʋ yada nyıına ma wıa.
25 Die gbaŋ gbaŋ die dı yi a yı Ra-
habi hɔgʋ dieke die dı tʋnnana daakpana
tʋʋmaha, die ʋ dine a tuo tʋntʋntıba dieke
Izara vuosi die dı tʋnna wa, ta suŋŋi be ba
daagı sie gaaŋ a yiŋŋi ga wa, ʋ tʋʋmaha gie
wıa Ɲmıŋ die baarı dı ʋ yiwo vuovıınıŋ ʋ
jigiŋ.
26 Die wıa, sıba nyıŋgbaŋ dieke dı wone
haalıŋ dı yine nyıŋgbaŋ kpiikiri, die gbaŋ
gbaŋ yada dı beri ta tʋnvıına dı wori, ka
gbaŋ ka yiwo yada kpiikiŋ.

3

Jiliŋ wıa

1 N nımballı, nı vuosi pam da keŋ
yaalıma dı nı yi dıdagırıŋ, dama nı wɔŋ
sıba a baarı tınıŋ vuodiekemba dı yine
dıdagırıba sarıya nan faası tʋa a tıaŋ
vuodiekemba dı kana ka yi dıdagırıba.
2 Tı mana tı ka yie wudieke dı
mʋna saŋŋa mana, ama vuodieke dı
kana ka bala wʋbıatı, die vuoke seŋ
yiwo vuovıınıŋ, ta nan bıagı pɔgılı ʋ
nyıŋgbanıŋ mana.
3 Tı keŋ nagı kabarıka a bɔbı duuŋ nʋaŋ
dı ka yi tı dʋŋŋʋ, ka nyıŋgbanıŋ hagırıŋ
mana ŋaaŋ bie wo tı nuusi me.
4 Bı yilime haarıkpııma wıa, aŋaŋ a yine
nyıŋkpııma mana, bʋlɔgısıkpeŋkpııŋ dı
keŋ nıgı, a chʋŋ mıŋ, ama dı yiwo daabıŋ
ta vuodieke dı dɔnnana ka dı yaa dɔma ka
gara jigidieke ʋ yaalala.
5 Die dı sı aŋaŋ jiliku; ka yiwo jabıŋ
vuota nyıŋgbanıŋ ma, ama vuota naga ka
a bala wʋkpııma.
Daansı ye, bolikaalıbıŋ dı ŋaana bıagı a
dii boŋŋʋkpııŋ die wo!
6 Jiliku dıaŋ sıı sıba boliŋ; ka bie tı
nyıŋgbanıŋ ma ta yallı wʋbıatı yiri yiri

mana ta nan bıagı a chʋʋsı tı nyıŋgbanıŋ mana, ta bı dii vuota beriŋ sıba boliŋ; kanıŋ bolibu mi nyıŋ wa Sitaani jigiŋ.
7 Vuota yaa dɔŋısı aŋaŋ nembisi aŋaŋ nyinvuuke aŋaŋ zaasıtı hagırıŋ,
8 ama vuota kaaŋ bıagı pɔgılı ʋ jiliŋ, ka yiwo jabıaŋ, ta suuli aŋaŋ tʋabıaŋ dieke dı yalla kuŋ kieŋ, ta ka voose.
9 Jiliŋ dieke tı yalla a bıra tı Chɔɔŋ Ɲmınnı dı yine tı Yɔmʋtieŋ wo, kanıŋ jiliku gbaŋ gbaŋ tı yaa a bala wʋbıatı a yıa vuota, vuodiekemba Ɲmıŋ dı naanna sıba ʋ gbaŋ gbaŋ.
10 Nʋa dieke wʋbalıkı vıına dı nyınnana ka ma wa, kanıŋ ka gbaŋ gbaŋ wʋbalıkı bıatı dı bı nyınna. N nımballı dı yi die, dı ka vıına.
11 Buluŋ dieke dı nyınnana nyanansıŋ nan bıagı bı nyıŋ nyatʋakıŋ?
12 N nımballı, kınkamıŋ tııŋ nan bıagı a nyıŋ taama? Yaa jııŋ nan bıagı a nyıŋ kınkama? Die gbaŋ nyatʋakıŋ buluŋ dı kaaŋ bıagı nyıŋ nyanansıŋ.

Yıaŋ dieke dı nyınna arızanna wıa

13 Mınıa yalla yıaŋ nı sʋnsʋŋ ta yaa sıbıŋ? Dıı yi vuoŋ dı beri ʋ bemme vıınıŋ ta sʋʋŋ ʋ gbaŋ ta tʋma tʋnvıına, die baaŋ dagı dı ʋ seŋ yaa yıaŋ.
14 Ama dıı yi nı yallı sʋgıbıaŋ aŋaŋ sʋgıtʋaŋ aŋaŋ halı nı sʋgıtı ma, nı da keŋ kuulime aŋaŋ ka, ta chıbıma ŋmınchıbısı a yıma wusieke.
15 Kanıŋ yıabʋ gie ka nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ, ka yiwo tıŋgbaŋka gie aŋaŋ nyıŋgbanıŋ chotiŋ aŋaŋ Sitaani tʋaŋ.
16 Dama jigidieke ta sʋgıbıaŋ aŋaŋ halı dı benne, mi mugisiŋ aŋaŋ wʋbıatı yiri yiri dı beri.
17 Ama yıaŋ dieke dı nyınna Ɲmıŋ jigiŋ, wo dıgıntı; vuodieke dı yalla kanıŋ yıaŋ, ʋ yaa sʋgıfıalıŋ ta bie sɔmm, ta wʋmma yıa ʋ chanchaalıŋ, ta chıga zɔɔlıŋ pam, ta bı tʋma tʋnvıına, ta ka luge, ta bala wusie.
18 Vuodiekemba dı yalla sʋgıfıalıŋ ta vasa sʋgıfıalıŋ dı beri vuosi sʋnsʋŋ, banıŋ ba vanana Ɲmıŋ chıgıla dı beri.

4

Dʋnıa zʋatı wıa

1 Bıa taasınana waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ nı sʋnsʋŋ? A nyıŋ wa sʋgıbıaŋ dı benne nı sʋgıtı ma.
2 Nı yaala nyinti a taŋ, ama nı ka yese he, die wıa nı ŋaaŋ yiwo siri aŋaŋ vuokʋʋla. Nı yaa sʋgıbıaŋ aŋaŋ nı chanchaalıŋ nyinti, ama ta ka yese he, die wıa waagıŋ aŋaŋ nınhagırıŋ bie wo nı sʋnsʋŋ. Nı wo jadieke nı yaalala dama nı ka jʋʋsa Ɲmıŋ dı ʋ yı nı kanıŋ jaabʋ mi.
3 Nı jʋʋsa Ɲmıŋ ama nı ka yese dama nı yaa sʋŋanyilibıatı, nı jʋʋsa yaala nı sʋgıbıatı nyinti.
4 Nı va wa Ɲmıŋ ta dıı nyıŋgaası; dıı yi nı yaala tıŋgbaŋka gie nyınbıatı, nı ka sıba dı nı yiwo Ɲmıŋ dataası? Vuodieke dı yaala tıŋgbaŋka nyınbıatı, wʋnıŋ vuoke mi bırıŋ wa Ɲmıŋ dataaŋ.
5 Nı sıba a baarı dı ka yiwo yɔrı Ɲmıŋ wıa dı baarı dı, "*Ʋ* yaala Haalı dieke ʋ yına tı wa pam."
6 Ama ʋ bı yıa tı wa suŋŋiŋ pam. Die wıa dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı, "Ɲmıŋ waga kalinbaantieliŋ, ama ta suŋŋe vuodiekemba dı sʋʋna ba gbaŋ tıŋgbaŋ."
7 Die wıa nı tuo Ɲmıŋ nʋaŋ, ama ta zetime Sitaani, ta ʋ nan chıgı ta va nı.
8 Nı chʋŋ gbigi Ɲmıŋ jigiŋ, ta ʋ gbaŋ ʋ nan keŋ gbigi nı. Nınıŋ tʋntʋmbıatı tieliŋ nı vaa tʋntʋmbıatı yiile; nınıŋ sʋŋanyile bule tieliŋ nı wʋnsı nı sʋgıtı.
9 Nı yallıma sʋgıchʋʋsıŋ ta kʋmma aŋaŋ nintaantı nı wʋbıatı wıa, ta daa bı laama, ta vaa nı sʋgıfıalıŋ bırıŋ nı sʋgıchʋʋsıŋ.
10 Nı sʋʋŋ nı gbaŋ nı Yɔmʋtieŋ nıŋŋa, ta ʋ nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ.

Da balıma wʋbıatı yaa gamma fʋ chanchaaŋ ma

11 N nımballı, nı da keŋ balıma wʋbıatı a yıma taŋ. Vuodieke dı bala wʋbıatı yaa gamma ʋ nımbʋa ma a chʋʋsa wa, dı yiwo Ɲmıŋ mıraha ʋ bala wʋbıatı a yıa ta chʋʋsa die. Dıı yi fʋ bala a chʋʋsa mıraha, die nıŋ ka bı yi vuodieke dı dına ha, ama vuodieke dı chʋʋsınana ha.
12 Ɲmıŋ nyıına ma yalla sieŋ a baaŋ bıagı a zieŋ mıra, ta bı bıagı a dii tı sarıya, ta bı yaa hagırı dieke dı baaŋ bıagı a gbatı tı a taaŋ, ta bı bıagı chʋʋsı tı, ta mınıa dıaŋ benne a yaa sieŋ dı ʋ dii ʋ chanchaaŋ sarıya?

Ɲmıŋ nyıına ma yalla miivoli hagırıŋ

13 Nı ye, nınıŋ vuodiekemba dı balala dı, "Jinne yaa soriŋ, tı nan dıa a ga tıŋ kaanı, tı nan dı bie mi a ga tʋgı bıŋ ta dii nyʋŋ a ye ligire pam",
14 ta ka wɔŋ sıba wudieke dı bala ka yi soriŋ. Nı miivoli yine bıa? Ka sıı sıba mıılıgıŋ dı ŋaana nanna sʋkʋʋŋ die ama dı yi sʋaa dı bıa wa.
15 Die wıa, tı mʋna tı balı wudieke wʋnna, "Dıı yi Ɲmıŋ dʋŋŋʋ, tı nan yaa miivoli, ta yi naa aŋaŋ naa."
16 Ama nı yallı wa kalinbaani ta kuule; nı kuulinene die wo ka vıına.
17 Die wıa vuodieke dı sıbına tʋnvıına ha yiile, ama ta ka yiye, ka yiwo wʋbıaŋ.

5

Nyintitieliŋ kpaamıŋ wıa

1 Nınıŋ nyintitieliŋ, nı wʊmma! Nı
kʊma aŋaŋ nintaantı yaa gamma wʊbıa
dieke dı kienene nı ma wa.
2 Nı nyintiti mana hʊʊgıya mıŋ ta tɔgıŋ
dı mʊgı nı nyiŋyeeke mana.
3 Nı ligire gbaŋ chʊʊsıya mıŋ, ka nan
dagı dı nı chʊʊsıya, ta ka nan chʊʊsı nı
nyıŋgbanıŋ sıba boliŋ dı ŋaana die die
wo. Nı zieŋ wo nı nyinti a gbarı nı sarıya
diile daaŋ.
4 Nı nyıra tʊntʊntıba dı gobinene nı zaa
nı kʊatı ma, ta ka tune be, ta ba kʊma, ta
ba kpambʊ dı tʊgı Nabidie Ɲmıŋ tıba ma.
5 Nı bie wo tıŋgbaŋka gie me nı dʊŋŋʊ
ta dıı nı nyıŋgbanıŋ lɔla nyinti. Nı wubi
wo nı gbaŋ ta beri sıba naapɔlı diekemba
dı gbarına kʊʊla.
6 Nınıŋ nı bala chʊʊsa vuovıına ta kʊa
ba ama die ba ka wagı nı.

Suguru wıa

7 N nımballı, nı dii suguru ta chıısıma
tı Yɔmʊtieŋ kenne daraaŋ. Nı ye kpaarʊ
dı ŋaana dii sikimiŋ a chıısa bʊmbʊŋaŋ
nııŋ a ga tʊgı kʊaŋannııŋ ta ʊ nyindiikehe
mıŋŋı a yi dene.
8 Die wıa nı gbaŋ nı dii suguru dene,
ta vaa nı sıkpara dʊa dama tı Yɔmʊtieŋ
kenne daraaŋ gbigiye mıŋ.
9 N nımballı, nı da keŋ vʊʊma taŋ, ama
dıı yi nı yi die, Ɲmıŋ nan dii nı sarıya. Ye,
sarıyadiiru wo zie wo nı sanʊa nʊaŋ.
10 N nımballı, Ɲmıŋ naazʊalıba
vuodiekemba dı balla ʊ saaŋ ma, nı ye
die ba dinene wahala die ta yaa suguru
die wo, nı vaa aŋ ka yi dagıŋ a yı nı.
11 Banıŋ vuosi die dı dine suguru wo,
tı wasa ba sʊgıfıalıŋ tieliŋ. Nı wɔŋ wʊŋ
Jobu die dı yalla suguru die wo, ta ka kʊaŋ
chaaŋ Ɲmıŋ die dı keŋ vʊarı wa a nyıŋ ʊ
wahala ma. Dı dagı tı Nabidie Ɲmıŋ dı
yalla zɔɔlınchıgıla dene ta chıga tı zɔɔlıŋ.
12 N nımballı, wudieke dı yine nıŋŋmına
wʊnna, nı daa keŋ hʊma. Nı da wa
ŋmıŋsikpeŋ yaa tıŋgbaŋka gie yaa jaaŋ
mana saaŋ ta hʊʊ. Nı vaa nı wa yi nı wa,
ta nı aayı yi nı aayı amʊ Ɲmıŋ da keŋ a
datı nı tıbıŋ.

Ɲmıŋ jʊʊsıŋ wıa

13 Dıı yi vuoŋ dı bie nı sʊnsʊŋ ta yaa wu-
mugisikiŋ, ʊ jʊʊsıma Ɲmıŋ. Ta vuodieke
dıaŋ dı yaa sʊgıfıalıŋ, ʊ chıama yıla a
bırıma Ɲmıŋ.
14 Dı bı yi ta vuoŋ dı bie nı jigiŋ a yʊagı,
ʊ wa Masia kʊaŋandıısırıba nyıŋkʊra aŋ
ba duuri wo aŋaŋ kpaaŋ tı Yɔmʊtieŋ Yisa
Masia saaŋ ma ta jʊʊsı Ɲmıŋ a yı wa.
15 Dıı yi ba jʊʊsı aŋaŋ yada, ʊ nan ye
gbaamıŋ, tı Yɔmʊtieŋ nan gbaaŋ wa, ta dıı
yi ʊ tʊŋ wa tʊntʊmbıatı, Ɲmıŋ nan nagı ʊ
wʊbıatı a chaa wa.
16 Die wıa nı balıma nı wʊbıatı a yıma
taŋ ta jʊʊsıma Ɲmıŋ a yıma taŋ, ta Ɲmıŋ
nan gbaaŋ nı. Vuovıınıŋ Ɲmıŋ jʊʊsıŋ yaa
hagırıŋ pam.
17 Elaja die yiwo vuota sıba tınıŋ, ama
die ʊ jʊʊsı Ɲmıŋ aŋaŋ nıŋŋmına dı nııŋ
da nıı, ta die nııkʊ dı seŋ ka nıa a ga tʊgı
bına ataa aŋaŋ chııtı ayʊaba.
18 Ka kʊaŋ chaaŋ ʊ bı a jʊʊsı Ɲmıŋ, ta
nııŋ die dı nıı ta tıŋgbaŋka die dı fıalı ta
nyindiike die dı yi vıınıŋ.
19 N nımballı, dıı yi nı wʊnyı dı nyıŋ
wusie sieku me, ta nı wʊnyı dı bı yaa wa
yiŋŋi keŋ sieku me bıbra,
20 nı tıınsı genke, dı vuodieke dı vʊarına
wʊbıayiiru a nyıŋ ʊ wʊbıatı sieŋ me, vʊarı
wa ʊ mısı a nyıŋ kuŋ me ta vaa Ɲmıŋ dı
nagı tʊmbıatı pam a chaa.

Bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke Piita dı maagına wʋnna

1 Manıŋ Piita vuodieke dı yine Yisa
Masia tʋntʋntʋ maagınana gbaŋkʋ gie a
yıa Ŋmıŋ vuovʋarıkaha dı jaasına a bie
Pontusi tıŋgbaŋ ma aŋaŋ Galasia aŋaŋ Ka-
padosia aŋaŋ Asia aŋaŋ Bitinia tıŋgbaŋısı
ma wa ta yi chaamba.
2 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ŋmıŋ die wolinne a
vʋarı nı ta die sıba dı nı nan keŋ yi ʋ vu-
osi, ta ʋ Halıkasıka dı yi nı sʋgıyıalıntieliŋ
dı nı tuosime Yisa Masia nʋaŋ aŋ ʋ sugiri
nı aŋaŋ ʋ zıŋ. Ŋmıŋ suŋŋi nı, ta yı nı
sʋgıdʋagıŋ pam.

Yaa gamma tama dieke dı wone kpatıŋ

3 Nı vaa tı waası Nabidie Ŋmıŋ vuodieke
dı yine tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa,
dama ʋ chıgına tı zɔɔlıŋ pam ta yi tı
miivoli haalıŋ Yisa Masia kumbu hagıŋ
wıa. Naa yine aŋ tı yaa tama dieke dı
wone kpatıŋ,
4 dı tı nan keŋ ye nyindiekemba dı yine
Ŋmıŋ ballı sııtı, nyindiekemba dı baaŋ dı
beri yaa gamma haahuu, ta kaaŋ chʋʋsı
yaa hʋʋgı, aŋ ka vıınıŋ kaaŋ nyıŋ ta bie
arızanna ma,
5 a gbarı nınıŋ vuodiekemba Ŋmıŋ
hagırıŋ dı gbarına nı, nı yada wıa wa,
dı nı nan keŋ ye nı gbatıtaanıŋ nyʋarı
dieke dı yine siri ta nan keŋ nyıŋ yaalıŋ
ma dakpatıkırı daraaŋ wa.
6 Die wıa nı yallıma sʋgıfıalıŋ aŋaŋ nı
ŋaana yaa sʋgıchʋʋsıŋ saŋŋa bıta lele nı
dinene wahala yiri yiri wıa naa dama dı
yiwo talası dı nı dii wahala.
7 Wahalaha kieŋ mıŋ dı Ŋmıŋ ye dı nı
seŋ a yi Masia yada mıŋ. Dı sıı sıba ba
ŋaana naga salıma a yie boliŋ me wo dı
ba ye ka vıına dene wo. Aŋaŋ ba yinene
naa mana, ama salıma nan keŋ chʋʋsı ta
nı yada yiile vıına mıŋ Ŋmıŋ jigiŋ a tıaŋ
salıma gbaŋ. Dıı yi Ŋmıŋ dı ye dı nı seŋ
yi Masia yada, die baaŋ vaa nı ye bırıŋ
aŋaŋ pımpagıŋ aŋaŋ jılıma saŋŋa dieke
Yisa Masia dı bala ʋ keŋ a nyıŋ wa.
8 Nı ye ka ye Masia wa gie ama ta cho wo;
ta nı ka yese wo lele ama ta yi wo yada,
ta yaa sʋgıfıalıŋ pam vuota dı kana kaaŋ
bıagı a dagı ka sına die.
9 Nı yine wo yada wa wıa, nı yese
gbatıtaanıŋ mıŋ.
10 Gbatıtaaŋkʋ gie wıa Ŋmıŋ naazʋalıba
die dı mıa dı ba mıŋŋı sımma ka chıaŋ
aŋaŋ nıŋŋmına, ta die yiŋŋi bala yaa
gamma piinike gie Ŋmıŋ dı bala ʋ daansı
nagı yı nınıŋ wa.
11 Masia Halıkasıka dieke dı benne ba
ma wa die wolinne a dagı ba dı ʋ nan
daansı dii wahala; ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ nan
keŋ ye jılıma; ta die ba mıa dı ba sımma
saŋŋa dieke naa dı bala ka yi, ta bı mıa dı
ba sımma ka bala ka yi dene.
12 Ŋmıŋ die dı yuori dagı ba dı ba
ka yiŋŋi bala ba gbaŋ gbaŋ suŋŋiŋ wıa
ama nınıŋ nı suŋŋiŋ wıa aŋaŋ ba ŋaana
bala yaa gamma wudiekemba nı wʋnna
lele a nyıŋ Ŋmıŋ tʋntʋntıba jigiri. Ŋmıŋ
Halıkası dieke ʋ dene tʋŋ wa die vana
ba mʋʋlı wʋvıınaha gie a yı nı. Naa die
malakasi gbaŋ die dı mıa dı ba sımma ka
chıaŋ.

Nı yi sʋgıyıalıntieliŋ

13 Die wıa, nı yi siri aŋaŋ nı sʋŋanyile
ta gbara, ta yigi nı gbaŋ, ta yallıma
tama aŋaŋ wusie yaa gamma wʋvııŋ dieke
Ŋmıŋ dı bala ʋ keŋ yı nı saŋŋa dieke Yisa
Masia dı bala ʋ keŋ a nyıŋ yaalıŋ ma wa.
14 Lele nı wana yi Ŋmıŋ ballı naa, nı
saagıma a dıa ʋ nʋaŋ, ta daa dıma lɔlıbıatı
diekemba die nı dına wa saŋŋa dieke nı
yene ka sıba Yisa Masia wa.
15 Ŋmıŋ vuodieke dı vʋarı nı wa yiwo
sʋgıyıalıntieŋ, die wıa nı gbaŋ nı yi
sʋgıyıalıntieliŋ nı wuyiike mana ma,
16 dama dı maagıya Ŋmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dı, "Nı yi sʋgıyıalıntieliŋ dama manıŋ
Ŋmıŋ yiwo sʋgıyıalıntieŋ."
17 Nı sıba a baarı Ŋmıŋ dinene vuota
mana sarıya yaa gamma ʋ yine wudieke ta
ka luge, ta wʋnıŋ nı wasa wa "Tı Chɔɔŋ",
die wıa nı yene bie tıŋgbaŋka gie me wo
sıba chaamba naa, nı yıma wa jılıma.
18 Nınıŋ nı sıba a baarı die nı yiwo
yɔŋısı a yi wʋtɔgı diekemba die nı tuone
a nyıŋ nı chɔɔŋkʋʋlıba jigiri, ta nı sıba
Ŋmıŋ die dı vʋarına nı a nyıŋ ka ma dene,
die ʋ ka nagı jadieke dı chʋʋsınana sıba
salıma yaa kʋʋyıala a tuŋ, Aayı!
19 Ama die ʋ nagı wa Yisa Masia zıŋ
dieke dı vıınna a tıanna ligire mana; aŋ
ka sıı sıba kaabıŋ yiivııŋ dieke dı wone
bıaŋ yaa magılıŋ ʋ ma wa.
20 Saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı yene ka naaŋ
dʋnıaka gie wo, ama die ʋ woliŋ a vʋarı
wa Masia dı ʋ yine kaabıkʋ gie, ta Masia
dı keŋ nyıŋ yaalıŋ ma dakpatıkırı gie nı
wıa.
21 Ʊ wıa nı yi Ŋmıŋ yada; wʋnıŋ die
ʋ sʋgırına wa a nyıŋ kuŋ me ta yı wa
jılıma; die wıa nı yallı yada aŋaŋ tama
Ŋmıŋ jigiŋ.
22 Nı tuone Masia wusie wıaha wıa yine
nı nyıŋ bıaŋ ma, ta lele nı wa cho nı
nımballı aŋaŋ wusie; die wıa, nı chome
taŋ aŋaŋ nı sʋgıtı mana.
23 Nı ye wo miivoli haalıŋ mıŋ; miivoli
mi ka nyıŋ jabʋrı dieke dı kpinene jigiŋ

ama ka nyɪŋ wa jabʋrɪ dieke dɪ kana ka
kpie me; Ɲmɪŋ wʋbalɪkɪ dieke dɪ yalla
miivoli ta nan dɪ beri yaa gamma haahuu
nagɪna ka a yɪ nɪ.
24 Dama dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ
dɪ:
"Vuota mana sɪɪ sɪba hʋʋtɪ,
ta ba vɪɪnɪŋ dɪ sɪɪ sɪba tɪɪwute
Hʋʋtɪ ŋaaŋ jigi mɪŋ ta a wutehe nan,
25 ama tɪ Yɔmʋtieŋ wɪaha gie nɪŋ nan
dɪ beri yaa gamma haahuu."
Wɪaha gie yiwo wʋvɪɪŋ dieke die ba
mʋʋlɪna a yɪ nɪ wa.

2

Yaa gamma miivoli tanɪ wɪa

1 Die wɪa nɪ vaa wʋbɪatɪ mana, aŋaŋ
gaamɪŋ mana, aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ, aŋaŋ
sʋgɪbɪaŋ, aŋaŋ saaŋ chʋʋsɪŋ mana.
2 Ballɪnyaalɪsɪ ŋaaŋ yaala ba nyusi biisiŋ
aŋaŋ nɪŋŋmɪna, nɪnɪŋ nɪ sɪmma sɪba
ballɪnyaalɪsɪ: nɪ mʋ nɪ yaalɪma Ɲmɪŋ
wɪaha sɪba bʋanyaalɪŋ dɪ yaalala biisiŋ
dene wo; Ɲmɪŋ wɪaha sɪɪ sɪba wusie
biisiŋ, dama wɪaha nan vaa nɪ bɪrɪŋ nɪ
gbatɪtaanɪŋ sieŋ me,
3 lele nɪ wana laŋ ta sɪba dɪ tɪ Yɔmʋtieŋ
vɪɪna naa.
4 Nɪnɪŋ nɪ mʋ nɪ kiere ʋ jigiŋ, wʋnɪŋ ʋ
yine miivoli taŋ dieke vuota dɪ zetine ama
ta Ɲmɪŋ dɪ vʋarɪ wa ta ʋ yi nɪŋŋmɪna jaaŋ
ʋ jigiŋ.
5 Ta nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪɪ sɪba miivoli
tana aŋ ba naga nɪ a mɪa Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juoŋ. Juoku gie yiwo juodieke
nɪnɪŋ sʋgɪyɪalɪntieliŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ
nɪŋŋandɪɪsɪrɪba dɪ bala nɪ yime kaaba
a yɪma Ɲmɪŋ, ta ʋ nan dɪ tuose kaabaha
Yisa Masia wɪa.
6 Dama dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ ma dɪ
Ɲmɪŋ die baarɪ dɪ:
"Ye, n dʋana taŋ Zayɔni tɪŋ ma,
Manɪŋ n vʋarɪna tanɪ mi
kanɪŋ ka yine juoku gɔŋgɔŋyʋgɪrɪŋ tanɪ
ta ka faasɪ yi nɪŋŋmɪna taŋ,
ta vuodieke nɪŋ mana dɪ yine wo yada
kaaŋ dii viivi."
7 Tɔ, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine wo yada
nɪŋ, tanɪ faasɪ yiwo nɪŋŋmɪna jaaŋ a yɪ
nɪ; ama vuodiekemba dɪ kana ka yi wo
yada wa nɪŋ, ka sɪɪ sɪba dɪ maagɪna Ɲmɪŋ
gbaŋkʋ sʋŋ dene wo dɪ:
"Taŋ dieke mɪmɪɪrɪba dɪ zetine wo
kanɪŋ ka senne yi taŋ vɪɪnɪŋ aŋaŋ
nɪŋŋmɪna."
8 Ta ka bɪ maagɪ dɪ:
"Tanɪ mi vuosi dɪ baa ba gbiŋ,
ta ka bɪ vaa ba nan."
Vuosi mi gbime nagɪsɪ ta nanna dama ba
kana ka tuo Ɲmɪŋ wɪaha wɪa, naa die
Ɲmɪŋ die dɪ baarɪ dɪ ba nan dɪ sɪɪ.
9 Ama nɪnɪŋ nɪŋ, nɪ yiwo buuri dieke
Ɲmɪŋ die dɪ vʋarɪna, ta bɪ yi naaŋ vuosi
dɪ dɪnana vuosi nɪŋŋa ba jɪama Ɲmɪŋ, ta
bɪ yi sʋgɪyɪalɪŋ vuosi, ta bɪ yi ʋ gbaŋ gbaŋ
ʋ vuosi, nɪnɪŋ nɪ dagɪnana Ɲmɪŋ chuu-
likpeŋkpɪɪŋ tʋʋmaha, wʋnɪŋ ʋ vʋarɪna nɪ
a nyɪŋ lɪmɪŋkʋ ma, ta bɪ wa nɪ a keŋ ʋ
mamachi chaankpeŋkpɪɪkʋ ma.
10 Saŋŋa dieke die dɪ tɪanna wa die nɪ ka
yi Ɲmɪŋ vuosi ama lele nɪŋ nɪ wa yiwo ʋ
vuosi; saŋŋa dieke dɪ tɪanna die ʋ ka chɪgɪ
nɪ zɔɔlɪŋ ama lele nɪŋ, ʋ wa chɪgɪ nɪ zɔɔlɪŋ
mɪŋ.

Yaa gamma Ɲmɪŋ yɔŋɪsɪ wɪa

11 N nɪmballɪ choti, nɪ wʋmma, n
kpaama nɪ mɪŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna dɪ nɪ
yine chaamba dʋnɪa ka gie me wɪa, nɪ
vaa nyɪŋgbaŋka gie lɔlɪbɪatɪ diekemba nɪ
wagɪna aŋaŋ nɪ naa,
12 ama ta bemme vɪɪnɪŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋka
gie vuodiekemba dɪ kana ka sɪba Ɲmɪŋ
sʋŋ, ta dɪɪ yi ba zɪa nɪ dɪ nɪ yiwo vuobɪatɪ,
ba nan ye nɪ tʋnvɪɪna ta bɪrɪ Ɲmɪŋ, daa
dieke ʋ bala ʋ keŋ a ye vuosi dɪ benne dene
wo.
13 Tɪ Yɔmʋtieŋ wɪa nɪ sʋʋŋ nɪ gbaŋ
tɪŋgbaŋ a yɪ vuodiekemba dɪ yalla yiko
mana, nɪ saagɪma a yɪma naakpɪɪŋ dieke
dɪ sɪna jigiŋ mana,
14 aŋaŋ ʋ nyɪŋkʋra, wʋnɪŋ ʋ tʋnna ba dɪ
ba keŋ a datɪ vuodiekemba dɪ yinene bɪaŋ
tɪbaha ama ta bɪrɪ vuodiekemba dɪ yinene
vɪɪŋkʋ.
15 Dama wudieke Ɲmɪŋ yaalala yiwo
naa, ʋ yaala nɪ yime wʋvɪɪna amʋ nɪ nan
kagɪ gɪgaantɪba dɪ balala wʋbalɪkɪ tɔgɪtɪ
yaa gamma nɪ ma wa.
16 Nɪ bemme sɪba vuodiekemba dɪ sɪna
ba gbaŋ, ama nɪ da vaa nɪ dʋŋŋʋ beriku
gie vaa nɪ lɔbɪrɪ yi bɪaŋ, ama nɪ bemme
sɪba Ɲmɪŋ yɔŋɪsɪ.
17 Nɪ yɪma vuota mana jɪlɪma ta chome
Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ chanchaalɪŋ mana, ta
chɪgɪma Ɲmɪŋ ta yɪma naakpɪɪka jɪlɪma.

Nɪ dɪa Masia nagɪsɪ

18 Nɪnɪŋ tʋntʋntɪba, nɪ mʋ nɪ sʋʋŋ wa
nɪ gbaŋ tɪŋgbaŋ a yɪma nɪ nyɪŋkʋra, ta
yɪma ba jɪlɪma, daa vuodiekemba dɪ yine
vuovɪɪna ta chɪga nɪ zɔɔlɪŋ nyɪɪna ma,
ama vuodiekemba dɪ tʋana gbaŋ.
19 Dɪɪ yi ba nɪgɪ fʋ fʋ tʋnvɪɪna wɪa, ta
fʋ yile Ɲmɪŋ wɪa ta dii suguru, die vɪɪŋna
Ɲmɪŋ nɪŋŋa.
20 Ama dɪɪ yi fʋ yi bɪaŋ ta ba nɪgɪ fʋ ta
fʋ tuo tɪbɪdatɪkʋ sɔmm, lalɪa fʋ baa fʋ ye
bɪrɪŋ? Ama dɪɪ yi fʋ yi wudieke dɪ vɪɪŋna
ta ba nɪgɪ fʋ ta fʋ tuo nɪgɪkʋ sɔmm, die
vɪɪŋna Ɲmɪŋ nɪŋŋa.
21 Naa wɪa Ɲmɪŋ die dɪ vʋarɪ nɪ, dama
Masia gbaŋ gbaŋ die dii wo wahala nɪ wɪa,
aŋ ka yi dagɪtɪ a yɪ nɪ dɪ nɪ dɪa ʋ nagɪsɪ.

22 Dı, “Die ʊ ka yi bıaŋ mana, ta die ba ka
ye wo ta ʊ gaama vuosi aŋaŋ ʊ wʊbalıka.”
23 Die ba zıa wa mıŋ ama die ʊ ka yiŋŋi
a zıa ba, ta die ba vaa ʊ dii wahalaha, die
ʊ ka yiŋŋi vuoŋ wııŋ aŋaŋ sınyıırıŋ, ama
ta die nagı ʊ gbaŋ a yi Ɲmıŋ nuusi me,
vuodieke dı dinene vuoŋ mana sarıya ta
ka luge wo.
24 Wʊnıŋ Masia gbaŋ gbaŋ die chine tı
tʊmbıatı ʊ nyıŋgbanıŋ ma dagarıkʊ ma,
amʊ tı nan nyıŋ bıaŋ ma ta yi vuovıına
Ɲmıŋ jigiŋ. Dama ʊ daŋŋa wıa tı ye
gbaamıŋ.
25 Die nı sıı sıba yii diekemba dı bana
mıŋ, ama lele nı yiŋŋi keŋ wo nı Yiyagırʊ
wa jigiŋ vuodieke dı gbarına nı.

3

Yaa gamma hɔgʊba aŋaŋ ba chʊllıŋ wıa

1 Hɔgʊba, die gbaŋ gbaŋ dı sıı aŋaŋ
nınıŋ, nı sʊʊma nı gbaŋ a yıma nı chʊllıŋ
amʊ dıı yi ba bataŋ dı ka yi Ɲmıŋ
wʊvıınaha yada, ama vuoŋ zı nı beriŋ wıa
ba nan keŋ yi yada, ta dı kaaŋ bı yi talası
dı nı balı wııŋ gbaŋ,
2 naa nan yi dama ba ye nı beriŋ dı
vııŋna aŋaŋ wusie ta nı yaa jılıma dene.
3 Hɔgʊ diekemba dı yine Masia
dıdıısırıba vıınıŋ ka nyına nyindiekemba
ba yeeginene me, da a nyına nyinti sıba
sikpeŋ zoosi bobiŋ yaa salıma tʊkpaarısı
yiile yaa aŋaŋ garıvıına bobiŋ.
4 Ama ba vıınıŋ nyına ba sʊgıtı ma,
a nyına nyinti sıba sʊʊŋ-n gbaŋ tıŋgbaŋ
aŋaŋ sɔmm beriŋ. Kanıŋ vııŋkʊ wo
chʊʊsıŋ ta bı faası vıına Ɲmıŋ nıŋŋa.
5 Dama naa die hɔgʊ diekemba die dı
jıanna Ɲmıŋ kʊrıŋ ma ta yaa ba tama ʊ
ma wa die dı ye ba vıınıŋ. Hɔgʊba mi
die sʊʊŋ wa ba gbaŋ a yı ba gbaŋ gbaŋ
ba chʊllıŋ mıŋ.
6 Sıba Sara die dı sına dene wo, Sara die
tuose ʊ chʊrʊ Abarahami nʊaŋ ta die wasa
wa dı, “N Tieŋ.” Nınıŋ hɔgʊ diekemba
dı yine Masia dıdıısırıba sıı sıba wʊnıŋ ʊ
ballı dama nı yie vıınıŋ ta ka chıga wııŋ.
7 Nınıŋ dembisi diekemba dıaŋ dı yalla
hɔgʊba, nı nagı yıaŋ ta bemme vıınıŋ
aŋaŋ ba, ta yıma ba jılıma, ta sımma
a baarı ba yiwo wabıtı nı jigiŋ. Ta bı
sımma a baarı dı hɔgʊba aŋaŋ dembisi
nan daansı lagısı taŋ a tuo Ɲmıŋ piini
dieke dı yine miivolike. Naa nan vaa ta
wııŋ kaaŋ kagı nı Ɲmıŋ jʊʊsıŋ.

Masia dıdıısırıŋ dı dinene wahala ba yinene wʊvıına wıa dene

8 Wudieke dı tıalına yiwo naa, nı mana
yallıma sʊgıbalımıŋ, ta nı baga bemme nı
chanchaalıŋ ma, ta yallıma choti aŋaŋ taŋ,
ta chıgıma taŋ zɔɔlıŋ, ta sʊʊma nı gbaŋ
tıŋgbaŋ a yıma taŋ.
9 Dıı yi vuoŋ dı keŋ yi nı bıaŋ, nı da
yiŋŋi yi wo bıaŋ a tuŋ, ta dıı yi vuoŋ
dıaŋ dı keŋ zıa nı, nı da yiŋŋi zıa wa a
tuŋ, aayı, ama nı jʊʊsıma Ɲmıŋ dı ʊ yi
alibarika a yı ba, dama Ɲmıŋ vʊarı nı dı
nı yime alibarika a yıma vuosi amʊ nı nan
ye alibarika nı gbaŋ gbaŋ.
10 Dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʊ sʊŋ
dı:
“Vuodiekemba dı yaalala miivoli
ta yaala ba keŋ ye daa diekemba dı
vııŋna,
mʊ ba va wa wʊbıatı balıŋ
aŋaŋ ŋmınchıbısı.
11 Ba mʊ ba va wa wʊbıatı yiile ta yime
vıınıŋ;
ta yaalıma sʊgıdʊagıŋ sieŋ ta dıa ka
aŋaŋ nıŋŋmına.
12 Dama tı Yɔmʊtieŋ nine bie wo vuovıına
ma,
ta ʊ bı wʊma ba jʊʊsıŋ saŋŋa mana
mıŋ;
ama ta waga aŋaŋ vuodiekemba dı
yinene bıaŋ.”
13 Mınıa balla ʊ yi nı bıaŋ dıı yi nı nine
dı ŋmıntı aŋaŋ vıınıŋ yiile? Vuoŋ wori!
14 Ama dıı yi vuoŋ dı vaa nı die wa-
hala nı dına beriviıŋkʊ sieku wıa, nı
yaa sikpeŋ nansıŋ, nı da vaa ba yi aŋ
ŋmaamıŋ yigi nı, ta nı da bı vaa a mugisi
nı,
15 ama nı bırıma Masia nı sʊgıtı ma ta yı
wa jılıma dama ʊ yiwo tı Yɔmʊtieŋ. Nı yi
siri saŋŋa mana, amʊ vuoŋ dı keŋ pıası nı
dı nı dagı nı tama dieke nı yalla wa chıaŋ
nı nan bıagı a mıŋŋı a yiŋŋi balı wa,
16 ama nı yiŋŋi balıma sɔmm aŋaŋ
jılıma. Ta yime vıınıŋ amʊ nı sʊŋanyile
da mugisi nı, amʊ vuodiekemba dı balala
wʊbıatı a yıa nı wa nı benne vıınıŋ nı
dına Masia wa nan dii viivi ba wʊbalıkaha
ma ta tarıgı.
17 Dama dı kpıa dıı yi Ɲmıŋ dʊŋŋʊ dı nı
dii wahala nı tʊnvıına wıa a tıaŋ nı baaŋ
dii wahala nı tʊmbıatı wıa.
18 Dama Masia gbaŋ gbaŋ die diye wa-
hala bʊnyı nyıına ma tʊmbıatı mana wıa
dı ka bı mʊ dı ʊ dii wahala bıbra, wʊnıŋ
vuodieke die dı wone bıaŋ die tuo wo
tınıŋ vuobıatı kuŋ a kpi dı ʊ yaa tı keŋ
Ɲmıŋ jigiŋ. Die ba kʊʊ wa mıŋ ama Ɲmıŋ
die vaa ʊ hagı kuŋ me aŋaŋ ʊ Halıkasıka
hagırıŋ.
19 Naa, Halıkasıka ma die ʊ ga haalıtı
diekemba dı benne dansarıka kpiiliŋ tigiŋ
a ga mʊʊlı wusie wʊvıınaha a yı ba.
20 Haalıtıtı gie yiwo vuodiekemba die dı
kana ka tuo Ɲmıŋ nʊaŋ saŋŋa dieke ʊ dine
suguru aŋaŋ ba Nowa saŋka, saŋŋa dieke
wʊnıŋ Nowa die dı wʊnsı haarıkpıkʊ, ta

vuosi banɪɪŋ nyɪɪna ma die dɪ juu mi ta ye gbatɪtaanɪŋ nyaabʋ ma wa.
21 Nyaabʋ mi yiwo Ɲmɪŋ nyaaŋ sɪɪla nɪasɪŋ dɪ gbatɪna tɪ a taaŋ lele naa, daa nyɪŋgbanɪŋ nyaaŋ sɪɪla, ama dɪ yiwo tɪ jʋʋsɪnana Ɲmɪŋ dɪ ʋ sɪɪ tɪ sʋgɪtɪ ta yɪ tɪ sʋŋanyile vɪɪna Yisa Masia kumbu hagɪŋ wɪa wa.
22 *Ʋ* jʋalɪ ga wa arɪzanna ma a ga kalɪ Ɲmɪŋ nuudiigiŋ chaaŋ ta yaa hagɪrɪŋ malakasi ma aŋaŋ nyindiekemba mana tɪ kana ka yese ama ta a bie ta yaa hagɪrɪŋ wa.

4

Tʋmbɪatɪ vasɪŋ wɪa

1 Tɪ wɔŋ ye mɪŋ dɪ Masia die dii wo wahala ʋ nyɪŋgbanɪŋ ma, die wɪa tɪ mʋ tɪ yallɪma kanɪŋ sʋŋanyile ta vaa tɪ sʋgɪtɪ hagɪrɪma, dama vuodieke dɪ dinene ʋ nyɪŋgbanɪŋ ma, ʋ tieŋ nyɪŋ wa tʋmbɪatɪ yiile me a kpatɪ mɪŋ,
2 amʋ ʋ kaaŋ bɪ beri a yie vuota lɔlɪbɪatɪ bɪbra, Aayɪ! Ama ʋ nan dɪ beri ʋ mɪsɪ mana ma a yie wudieke Ɲmɪŋ dɪ yaalala.
3 Nɪnɪŋ die nɪ nagɪ saŋŋa pam saŋŋa dieke dɪ tɪanna a yie wudieke vuodiekemba dɪ kana ka sɪba Ɲmɪŋ dɪ yaalala. Die nɪ tʋma dɪgɪntɪ tʋʋma yaalɪŋ ma, ta die yaa lɔlɪbɪatɪ, ta die nɪ faasɪ nyuo daaŋ a buge, ta die faasɪ die dʋʋga ta yie watɪ yɔrɪ yɔrɪ, ta lagɪsa taŋ daanyule jige, ta kaaba bugile wudieke Ɲmɪŋ dɪ chʋarɪna.
4 Dɪ wa yiwo vuosi mi mamachi nɪ kana ka bɪ chɪga a gara tʋntʋmbɪatɪ kpɪɪmaha gie aŋaŋ ba wa, die wɪa ba bala wʋbɪatɪ a yɪa nɪ aŋaŋ Ɲmɪnnɪ.
5 Ama vuosi mi mʋ ba daansɪ balɪ a vʋarɪ ba gbaŋ daa dieke Ɲmɪŋ keŋ die ba sarɪya. Ɲmɪŋ yiwo siri dɪ ʋ keŋ dii vuoŋ mana sarɪya, vuodiekemba dɪ yene bie ba miivoli me aŋaŋ vuodiekemba dɪ kpine.
6 Naa wɪa Masia die dɪ mʋʋlɪ wʋvɪɪnaha a yɪ vuodiekemba dɪ benne kpiile tigiŋ gbaŋ; die ba kpi wo sɪba vuosi dɪ kpinene dene wo ama die ʋ balɪ wʋvɪɪnaha a yɪ ba mɪŋ, amʋ ba nan ye miivoli ba haalɪtɪ ma sɪba Ɲmɪŋ dɪ yalla miivoli dene wo.

Yaa gamma piini dieke Ɲmɪŋ dɪ yɪna nɪ wa pɔgɪlɪŋ

7 Jaaŋ mana kpatɪŋ gbigiye mɪŋ, die wɪa, nɪ yallɪma yɪaŋ ta yigi nɪ gbaŋ amʋ nɪ nan bɪagɪ a jʋʋsɪ Ɲmɪŋ.
8 Wudieke dɪ yine nɪŋŋmɪna yiwo naa, nɪ chome taŋ vɪɪnɪŋ, dama choti lige wʋbɪatɪ pam mɪŋ.
9 Ta tuosime taŋ chaantɪ nɪ tige me ta da vʋʋŋ ma.
10 Vuoŋ mana aŋaŋ piini dieke ʋ tuone a nyɪŋ Ɲmɪŋ jigiŋ, nɪ mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ piini yiri yiri wo ta nagɪ suŋŋime nɪ chanchaalɪŋ.
11 Sɪba dɪɪ yi vuoŋ dɪ yi bɪbalɪtʋ, ʋ mʋ ʋ balɪma Ɲmɪŋ gbaŋ gbaŋ wɪa a yɪma vuosi, ta dɪɪ yi vuoŋ dɪaŋ dɪ suŋŋe vuosi, ʋ mʋ ʋ suŋŋime be aŋaŋ hagɪrɪ dieke Ɲmɪŋ dɪ nagɪna a yɪ wa wa mana. Naa wɪa vuoŋ mana nan bɪrɪ Ɲmɪŋ Yisa Masia wɪa; wʋnɪŋ Ɲmɪŋ sɪna bɪrɪŋ aŋaŋ hagɪrɪŋ mana yaa gamma haahuu. Wusie.

Masia dɪɪsɪŋ wahala diile wɪa

12 N nɪmballɪ choti, wahala dieke nɪ dinene naa aŋ ka sɪɪ sɪba boliŋ dɪ dinene nɪ naa magɪsa nɪ mɪŋ, ama nɪ da vaa ka yi nɪ mamachi ta yilime dɪ a yiwo wʋhaalɪŋ a kieŋ nɪ ma.
13 Sɪba nɪ gʋtɪna a die Masia wahalaha naa, die dɪ mʋ dɪ nɪ yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ, naa yiye mɪŋ amʋ nɪ nan keŋ nata aŋaŋ sʋgɪfɪalɪkpeŋkpɪɪŋ saŋŋa dieke Masia chu-ulikpeŋkpɪɪŋ dɪ bala ka keŋ nyɪŋ yaalɪŋ ma.
14 Dɪɪ yi ba zɪa nɪ Masia saaŋ wɪa, nɪ yaa sikpeŋ nansɪŋ, dama naa dagɪya dɪ Ɲmɪŋ Haalɪŋ dɪ yalla hagɪrɪŋ pam wa bie nɪ ma.
15 Ama nɪ sɪmma dɪ nɪ wʋnyɪ da keŋ yi vuokʋʋrʋ ta dime wahala ka wɪa, yaa gaarʋ ta dime wahala ka wɪa, yaa a yime wʋbɪatɪ mana ta dime wahala ka wɪa, yaa ta nɪ da bɪ jume vuosi wɪa ma ta dime wahala ka wɪa.
16 Ama dɪɪ yi vuoŋ dɪ die wahala ʋ yine Masia dɪdɪɪsɪrʋ wɪa, die nɪŋ ʋ da vaa viivi yallɪma wa, ama ʋ mʋ ʋ bɪrɪma Ɲmɪŋ ba wasɪnana wa Masia dɪdɪɪsɪrʋ wa.
17 Dama saŋŋa tʋgɪya mɪŋ dɪ Ɲmɪŋ piili a dii vuosi sarɪya; ʋ nan woliŋ dii ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ vuosi sarɪya; ta ʋ woliŋ a dii tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine ʋ vuosi sarɪya, die nɪŋ lalɪa dɪ baaŋ dɪ sɪmma a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi ʋ wʋvɪɪnaha yada wa? Ka nan yi wʋbɪaŋ pam a yɪ ba.
18 Dɪ maagɪya Ɲmɪŋ gbaŋkʋ sʋŋ dɪ,
"Dɪɪ yi dɪ hagɪrɪ dɪ vuovɪɪna ye gbatɪtaanɪŋ
die nɪŋ lalɪa dɪ baa dɪ sɪɪ a yɪ vuodiekemba
dɪ kana ka chɪga Ɲmɪnnɪ aŋaŋ wʋbɪayiiribe?" Dɪ nan dɪ tʋaŋ.
19 Die wɪa, vuodiekemba dɪ dinene wahala Ɲmɪŋ choti wɪa wa nagɪ ba gbaŋ a yɪ Ɲmɪŋ, dama wʋnɪŋ ʋ naanna ba ta yi wusietieŋ, die wɪa ba yime vɪɪnɪŋ yaa gamma.

5

Kpaamɪŋ

1 Nɪnɪŋ Yisa Masia dɪdɪɪsɪrɪba nyɪŋkʋraha n kpaama nɪ mɪŋ, manɪŋ vuodieke gbaŋ dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ

jakʋʋŋ, ta n nine die dı ye Yisa Masia die
dı dinene wahala dene, ta maŋ nan keŋ
gʋtı a tuo jılıma dieke dı bala ka keŋ nyıŋ
yaalıŋ ma wa.
2 N kpaama nı mıŋ, nı mıŋŋı daansıma
Ɲmıŋ vuosisi dieke dı benne nı nuusi me
wo, aŋ ka daa yi fɔgımı, ama ka yi nı
dʋŋŋʋ, dama die Ɲmıŋ dı yaalala, ka daa
bı yi dı nı faası yaala ligire wıa ama ka yi
nı choti nı suŋŋe.
3 Da faası pɔgılıma Ɲmıŋ vuosisi ʋ
nagına ba a yi nı nuusi me aŋaŋ fɔgıŋ,
ama nı vaa aŋ nı beriŋ dagıma ba ba mʋna
ba bemme dene.
4 Ta Masia vuodieke dı yine sikpig-
iletieliŋ mana sikpeŋ wo dı keŋ yiŋŋi keŋ,
nı nan ye jılıma sibubi dieke dı yine nı
nyʋarı ta wone chʋʋsıŋ.
5 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı nınıŋ
vuodiekemba dı yine ballıhaala, nı sʋʋma
nı gbaŋ tıŋgbaŋ a yıma nı nyıŋkʋra;
ta nı mana sʋʋma nı gbaŋ a yıma taŋ,
dama dı maagıya Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ dı,
“Wʋnıŋ Ɲmıŋ zete kalinbaantieliŋ, ta
suŋŋe vuodiekemba dı sʋʋna ba gbaŋ
tıŋgbaŋ.”
6 Die wıa, nı sʋʋŋ nı gbaŋ tıŋgbaŋ
Hagırıtieŋ Nabidie Ɲmıŋ nıŋŋa, amʋ ʋ
nan kɔtı nı ŋmıŋsikpeŋ saŋŋa dieke ʋ
yaalala.
7 Nı nagı nı wumugisike mana a vigi
taaŋ Ɲmıŋ nıŋŋa ta ʋ nan chiihe a yı nı,
dama ʋ baga bie nı ma.
8 Nı yigime nı gbaŋ, ta gbara dama
Sitaani yiwo nı dataaŋ ta dı dıa sıba
naachigiŋ, ʋ sıı sıba naachigi dieke dı
dinene tʋaŋ, ta yaala vuoŋ dı ʋ kpası wa
a ŋɔbı.
9 Nınıŋ nı mʋ nı mıŋŋı zie keŋ keŋ a
wagı Sitaani ta da taarı a nyıŋ nı yadaka
ma, dama nı mʋ nı sımma dı nı nımballı
diekemba dı benne tıŋgbaŋka gie me gbaŋ
die wahalaka mi mıŋ.
10 Ɲmıŋ chıga zɔɔlıŋ jaaŋ mana mana
ma, ta dı yiwo wʋnıŋ ʋ vʋarı nı dı nı
ye jılıma dieke dı wone kpatıŋ Masia ma.
Wusie nı keŋ dii wahalaka saŋŋa bıta,
wʋnıŋ Nabidie Ɲmıŋ nan wʋnsı nı beriŋ,
ta vaa nı mıŋŋı zie keŋ keŋ, ta yı nı
hagırıŋ, ta nagı nı a zieŋ nyabılıvıınıŋ
ma.
11 Wʋnıŋ ʋ sına hagırıŋ mana yaa
gamma haahuu. Wusie.

Kpatıŋ waasıŋ

12 Tɔ, n maagı wa wıa bıta dı n nagı
tʋŋ a yı nınıŋ, Salasi suŋŋinene mıŋ maŋ
maagı gbaŋ gobiri gie. N sıba dı ʋ yiwo
wusie Masia dıdıısırʋ a yı nı. N yaala
n kpaŋŋısı nı mıŋ, ta yaala nı sımma dı
wıaha gie yiwo Ɲmıŋ wusie choti piini
dieke Ɲmıŋ dı yınana, die wıa, nınıŋ nı
mıŋŋı zie keŋ keŋ ka ma.
13 Ɲmıŋ vʋarı wa vuosi ba yi Masia
dıdıısırıŋ “Babiloni” tıŋgbaŋ ma gie sıba
ʋ vʋarına nı dene wo. Ba mana waasa nı.
Ta n bʋadembiŋ Maki gbaŋ dı waasa nı.
14 Nı waası taŋ vıınıŋ vıınıŋ.
Sʋgıdʋagıŋ bemme nı mana ma,
nınıŋ vuodiekemba mana dı yine Masia
dıdıısırıba wa.

Gbaŋ dieke dı gʋtına bule Piita
dı maagına wʋnna

1 Manıŋ Simoni Piita vuodieke dı
yine Yisa Masia yɔmʋ aŋaŋ ʋ tʋntʋntʋ
maagınana gbaŋkʋ gie a yıa nınıŋ
vuodiekemba dı yine Yisa Masia yada
sıba tı gbaŋ tı yine wo yada wa. Yisa
Masia vuodieke dı yine tı Ŋmıŋ aŋaŋ tı
gbıgbatıtaantʋ wa, wʋnıŋ ʋ yine tı mana
dı yiwo yada. Ʋ yiwo naa dama ʋ ka luge.
2 Nı sıbına Ŋmıŋ aŋaŋ tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia naa, zɔɔlınchıgıla aŋaŋ sʋgıdʋagıŋ
bı gʋtıma nı ma.

Ŋmıŋ vuosi beriŋ wıa

3 Ŋmıŋ hagırıŋ dala pam; ta ʋ yıa
tı jadieke mana dı mʋna dı tı bemme
beri dieke dı fıalınana ʋ sʋŋ dama tı
sıba wa wıa. Wʋnıŋ ʋ wana tı a keŋ
ʋ chuulikpeŋkpııkʋ sʋŋ aŋaŋ berivıınıŋ
ma.
4 Die wıa, ʋ zieŋ wo nʋakpııma
diekemba dı faasına vıınna a yı tı dı tı
nyıŋ dıgıntı dieke dı benne tıŋgbaŋka gie
me lɔlıbıatı wıa, ama ta tuo ʋ beriŋ.
5 Naa wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ a gʋtı
berivıınıŋ nı yada ka ma, ta bı gʋtı Ŋmıŋ
sıbıŋ nı berivıınkʋ ma;
6 ta bı gʋtı yigi-n-gbaŋ nı Ŋmıŋ sıbıkʋ
ma; ta bı gʋtı hanıa nı yigi-n-gbaŋkʋ ma;
ta bı gʋtı Ŋmıŋ chıgıŋ nı hanıaka ma;
7 ta bı gʋtı nı Ŋmıŋ chıgılaha ma,
zɔɔlınchıgıla nı nımballı ma; a bı gʋtı
choti nı zɔɔlınchıgıla nı nımballı ma.
8 Dıı yi nı beriŋ dı sıı die, die nan vaa
nı sımma tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia saŋŋa
mana, ta yaa nyʋarı pam a yı wa.
9 Ama vuodieke nıŋ mana dı wo beriku
gie chanchaaŋ, die vuoke yııŋya mıŋ ta
ka bıagı yese, ta wɔŋ daaŋ dı Yisa die
vʋarı wa mıŋ ʋ tʋmbıatı ma saŋŋa dieke
dı tıanna wa.
10 Die wıa, n nımballı, nı faası kpaŋŋı
nı gbaŋ a tʋŋ aŋ ka dagı dı nı seŋ gʋtı wa
vuodiekemba Ŋmıŋ dı wana ta vʋarı wa
ma. Dıı yi nı yie die nı kaaŋ wɔŋ nan nı
yadaka ma.
11 Ta Ŋmıŋ nan vaa aŋ nı daansı juu tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia vuodieke dı yine tı
Gbıgbatıtaantʋ wa naarı ma; naarı dieke
dı benne yaa gamma ta wo kpatıŋ wa.
12 Die wıa n nan dı tıınsa nı wıaha
saŋŋa mana; n sıba dı nı wʋŋya mıŋ, ta
mıŋŋı sıbaha, ta pɔgılıha keŋ keŋ,
13 ama n yile dı dı vıına dı n tıınsıma nı
n yene bie n miivoli me wo naa.
14 N sıba a baarı dı dı kaaŋ yʋası n
nyıŋgbaŋka gie nan kpi sıba tı Yɔmʋtieŋ
Yisa Masia die dı yuorine a balı mıŋ dene
wo.
15 Die wıa, maŋ kpaŋŋı n gbaŋ a maagı
gbaŋkʋ gie dı a tıınsıma nı wıaha gie
saŋŋa mana, n kuŋ kʋaŋ chaaŋ.

Ŋmıŋ dı kɔtına Yisa Masia dene

16 Die tı wone balı dı tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia yiwo hagırıtieŋ dene wo, ta nan
yiŋŋi keŋ wo, wıaha ka yi ŋmınchıbısı, ka
yiwo wusie. Tı nine yeye mıŋ ʋ hagırına
dene.
17 Die tı bie wo ʋ jigiŋ saŋŋa dieke
tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ dı yına wa jılıma chuu-
likpeŋkpııkʋ ma wa. Saŋka mi die lɔlıŋ
die dı nyıŋ tı Hagırıtieŋ Ŋmıŋ vuodieke dı
yine chuulikpeŋkpııŋ tieŋ wo jigiŋ a baarı
dı, "N Bʋachoti wʋnna, vuodieke n nine dı
suuline wo wʋnna."
18 Tı gbaŋ gbaŋ tıba die dı wʋŋ lɔlıkʋ
gie dı nyınna arızanna ma wa, saŋŋa
dieke die tı benne aŋaŋ wa kunkogiŋ dieke
Ŋmıŋ dı vʋarına ma wa.
19 Die dı yuori a dagı tı dı wudieke
Ŋmıŋ naazʋalıba die dı balla yaa gamma
Yisa ma wa yiwo wusie. Dı vıına nı
wʋmma wudieke die ba balına wa vıınıŋ.
Ba wʋbalıkaha sıı sıba popoli dı ŋaana
chaana lımıŋ ma dene wo die yaa ga tʋgı
saŋŋa dieke Yisa dı bala ʋ keŋ, die nan vaa
nı nine yuori vıınıŋ.
20 Ama wudieke dı tıanna a mana yiwo
naa; nı tıınsıma dı wudiekemba Ŋmıŋ
naazʋalıba die dı maagına Ŋmıŋ gbaŋkʋ
sʋkʋ ka yi ba gbaŋ gbaŋ wʋbalıka,
21 dama Ŋmıŋ naazʋa wʋnyı die ka yile
ʋ gbaŋ gbaŋ ʋ choti me ta balı wıa, ama
Ŋmıŋ Halıkasıka die dagına ba ba bala ba
balı wudieke dı nyınna wʋnıŋ Ŋmıŋ jigiŋ.

2

Ŋmınchıbısı dıdagırıŋ wıa

1 Ŋmınchıbısı naazʋalıŋ die dı benne
Juu vuosi sʋnsʋkʋ dene wo, die gbaŋ gbaŋ
ŋmınchıbısı dıdagırıŋ gbaŋ dı nan dı bie
nı sʋnsʋŋ, ta daga ŋmınchıbısı dagıkʋ
lɔbırıŋ ma, wudieke dı bala ka chʋʋsı
nı. Ba nan zeti tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia
vuodieke dı gbatına ba a taaŋ wa gbaŋ. Ba
yine die wo nan vaa Ŋmıŋ chʋʋsı ba lagı.
2 Ta vuosi pam nan dı dı ba ta tʋma ba
gbaŋ gbaŋ dıgıntı tʋʋma. Ba wıa vuosi
bataŋ nan chıbı wıa yaa gamma wusie
sieku.
3 Ba nan dı yaa lɔlıbıatı, ta gaama nı ta
nyıra nı. Saŋŋa dieke dı tıanna Ŋmıŋ die
wɔŋ baarı dı ba yiwo wʋbıayiiriŋ, ama dı
kaaŋ yʋası ʋ nan datı ba tıba.
4 Malaka diekemba die dı yine chʋʋsı
wa, Ŋmıŋ die ka vaa ba tıbıdatıŋ. Die ʋ
bɔbı ba mıŋ aŋaŋ chɔrıma ta nagı ba taaŋ
boli dieke dı wone kpisiku me; bolibu mi

bie wo vɔrɪŋ dieke dɪ faasɪna sʊʊŋ ta sibi pam; ba nan dɪ bie me die a ga tʊgɪ saŋŋa dieke Ɲmɪŋ dɪ bala ʊ dii ba sarɪya.

5 Die gbaŋ gbaŋ die ʊ ka vaa kʊrɪŋ ma tɪŋgbaŋka gie vuosi. Die ʊ vaa wa nyaaŋ dɪ keŋ dii tɪŋgbaŋka, aŋaŋ vuodiekemba die dɪ kana ka chɪga wa, ama ta die gbatɪ Nowa, vuodieke die dɪ mʊʊlɪnana sʊgɪyɪalɪŋ beriŋ wɪaha, aŋaŋ ʊ tigiŋ vuosi bayʊpɔyɪ a gʊtɪ.

6 Wʊnɪŋ Ɲmɪŋ die bɪ chʊʊsɪ wa Sodomi aŋaŋ Gomora tɪgɪsɪ, die ʊ vaa a dii boliŋ ta bɪrɪŋ tanyeeliŋ, ta vuodiekemba die dɪ benne hanɪŋ tɪgɪsɪ ma die dɪ kpi. Naa yiwo dagɪtɪ a yɪ wʊbɪayiiribe ʊ bala ʊ keŋ a datɪ ba tɪbɪŋ dene.

7 Die ʊ bɪ gbatɪ Loti, vuodieke dɪ yine vuoʊɪɪnʊ a nyɪŋ Sodomi aŋaŋ Gomora tɪgɪsɪ ma. Die wʊbɪayiiribe die dɪ yinene ba nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ tʊʊmaha, die dɪ chʊʊsa ʊ sʊŋ pam.

8 Loti die yiwo vuoʊɪɪnʊ ama die ʊ benne aŋaŋ wʊbɪayiiribe wɪa saŋŋa mana ʊ ŋaaŋ yese ba tʊmbɪatɪ ta bɪ wʊmma ba wʊbɪatɪ wʊbalɪka. Naa die faasɪ chʊʊsa ʊ sʊŋ dama die ʊ yiwo vuoʊɪɪnʊ.

9 Tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ sɪba ʊ baaŋ yi die a gbatɪ vuodiekemba dɪ chɪgɪnana wa a nyɪŋ mugisiŋ me, ama ta datɪ wʊbɪayiiribe tɪba die a ga tʊgɪ daa dieke ʊ baaŋ keŋ dii ba sarɪya.

10 Vuodiekemba dɪ dɪna ba nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ tʊʊma ta ka yɪa Ɲmɪŋ yikoke jɪlɪma wa, ʊ nan daansɪ datɪ vuosi mi tɪba a tɪaŋ ba chanchaalɪŋ.

Ɲmɪnchɪbɪsɪ dɪdagɪrɪ diekemba dɪ benne nɪ sʊnsʊkʊ yiwo tɪbɪhagɪrɪtieliŋ, ta ka chɪga vuoŋ. Ba zɪa wa malakasi ta ka chɪga ŋmaamɪŋ.

11 Malakasi mi yaa wa hagɪrɪŋ aŋaŋ yiko pam a tɪaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ dɪdagɪrɪba mi, ama ba ka bala bɪaŋ ta zɪa ba Ɲmɪŋ jigiŋ.

12 Vuosi gie ka sɪba malakasisi dɪ sɪna die ama ta zɪa ba. Banɪŋ vuosi mi wo sʊŋanyile, ba yie wudieke ba yaalala, ta sɪɪ sɪba haagɪŋ dɔmbɪatɪ diekemba vuosi dɪ yiginene a kʊa dene wo. Ba gbaŋ gbaŋ tʊmbɪatɪ bala ka chʊʊsɪ ba.

13 Ba tʊmbɪatɪ nyʊarɪ yiwo chʊʊsɪŋ. Ba yie ba nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ yaalɪŋ ma mɪŋ. Ba keŋ bie nɪ jigiŋ ba ŋaaŋ sɪɪ sɪba dɪgɪntɪ dɪ ŋaana bie garɪ ma dene wo. Ba keŋ die nyindiike aŋaŋ nɪ, ama ba ŋaaŋ ko yile wo ba wʊbɪatɪ wɪa.

14 Dɪɪ yi ba ye hɔgʊ ba ka vasa ʊ sʊgɪŋ, ta kaaŋ vaa ba bɪaŋ. Ta gaama vuodiekemba dɪ kana ka mɪŋŋɪ sɪba Ɲmɪŋ sieku ta vasa ba bɪa. Ta ba sʊgɪtɪ ma yaa chotibɪatɪ pam. Ɲmɪŋ nan daansɪ datɪ ba tɪba.

15 Ba ka saaga dɪ ba dɪa sie dieke dɪ tʊgɪsɪna wa ama ta nagɪ sie gaaŋ. Ba dɪ wa sie dieke Bori bʊadembiŋ Balaami die dɪ dɪna wa. Die ʊ yaala tʊmbɪatɪ yiile nyʊarɪ,

16 ta Ɲmɪŋ dɪ kpaaŋ wa ʊ tʊmbɪatɪ wɪa, ta vaa ʊ boniŋ dɪ balɪ wɪa aŋaŋ wa aŋaŋ vuota lɔlɪŋ a kpaaŋ wa dɪ ʊ vaa ʊ yɪɪŋyaatɪ tʊʊmaha.

17 Vuosi gie sɪɪ sɪba buluŋ dieke dɪ wone nyaaŋ dene wo, ta bɪ sɪɪ sɪba nɪɪŋmara bʊlɔgɪsɪŋ dɪ nagɪnana chʊŋ dene wo. Ɲmɪŋ nan daansɪ nagɪ ba a taaŋ lɪmɪŋ pam ma.

18 Ba bala kalinbaa wʊbalɪka diekemba dɪ wone nyʊarɪ dɪ ba gaaŋ vuodiekemba dɪ mɪnana dɪ ba nyɪŋ vuobɪatɪ jigiŋ naa, ta gaama ba dɪ ba yime nyɪŋgbanɪŋ lɔlɪbɪatɪ aŋaŋ dɪgɪntɪ tʊʊma.

19 Ta bala ba dɪ ba nan keŋ beri ba dʊŋŋʊ, ama ta ba gbaŋ gbaŋ dɪ yi bɪaŋ yɔŋɪsɪ, dama wudieke mana dɪ nyaŋŋɪna vuota, vaa wa wʊnɪŋ vuoke mi dɪ bɪrɪŋ wa ka yɔmʊ.

20 Vuodiekemba dɪ sɪbɪna tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia, vuodieke dɪ yine tɪ Gbɪgbatɪtaantʊ, ta die vaa wʊbɪatɪ diekemba dɪ benne tɪŋgbaŋka gie me wo yiile, dɪɪ yi die wʊbɪatɪtɪ mi dɪ keŋ yiŋŋi keŋ a nyaŋŋɪ ba, ba kpatɪŋ nan dɪ lɔra a tɪaŋ die ba sɪna dene wo.

21 Ba tɪŋ ka sɪba sʊgɪyɪalɪŋ beriku, dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa a tɪaŋ ba sɪbɪna ka ama ba ka saagɪ a yi wʊvɪɪna diekemba die ba wʊnna wa.

22 Ba yie mɪŋ dɪ dagɪ dɪ nandagaha gie yiwo wusie, dɪ, “Gbaaŋ ŋaaŋ yiŋŋe a ga die ka gbaŋ gbaŋ ka tɪɪtɪ”, ta “Peruku dɪ sɪɪ nyaaŋ ka ŋaaŋ yiŋŋe a ga nanna wa fʊnfata ma.”

3

Tɪ Yɔmʊtieŋ Yisa Masia yiŋŋi kieŋku nʊaŋ

1 N nɪmballɪ choti, gbaŋkʊ gie n maagɪnana yɪa nɪ naa, gʊtɪ wa n gbaŋtɪ bule ma. Gbaŋtɪ ale wo gie mana n tɪɪnsa nɪ mɪŋ nyinti gie mana dɪ n vaa nɪ sʊŋanyilivɪɪna hagɪ.

2 N yaala nɪ tɪɪnsɪma nʊawɪɪŋ diekemba Ɲmɪŋ naazʊalɪba die dɪ bala ka wɪa kʊrɪŋ ma wa, ta bɪ tɪɪnsɪma mɪrɪ diekemba tɪ Yɔmʊtieŋ, vuodieke dɪ yine tɪ Gbɪgbatɪtaantʊ die dɪ bala ta tɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine ʊ tʊntʊntɪba die dɪ balɪ nɪ wa.

3 Wudieke dɪ tɪanna a mana yiwo naa; n yaala nɪ sɪmma dɪ vuodiekemba dɪ dɪna ba sʊgɪtɪ lɔlɪbɪatɪ nan daansɪ beri dakpatɪkɪrɪ daraaha. Ba nan dɪ vʊara nɪ fala,

4 ta bala dɪ, “Die Yisa Masia die dɪ yɪna nʊaŋ dɪ ʊ nan daansɪ yiŋŋi a keŋ wo, ʊ bie sɪa? Die tɪ chʊalɪba die dɪ kpine a keŋ tʊgɪ

jinne, jaaŋ mana ye sıwa die ka sına dene
dʋnıa piiliku me wo.”
5 Vuosi mi ka saaga dı ba tıınsı dı
Ɲmıŋ die yuori wo ʋ nʋaŋ a balı ta naaŋ
arızanna aŋaŋ tıŋgbaŋka gie kʋrıŋ ma
wa; ta die vʋarı tıŋgbaŋka a nyıŋ nyaaŋ
ma aŋ ka bie nyaaŋ sʋnsʋŋ
6 ta bı yi nyaaŋ dı dii tıŋgbaŋka a chʋʋsı
ka.
7 Ama wʋnıŋ Ɲmıŋ wʋbalıka nan bı
pɔgılı ŋmıŋsikpeŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ dieke dı
benne lele gie wo yaa gamma a ga tʋgı
saŋŋa dieke ʋ nan daansı yi aŋ boliŋ dii
a mana, ta chʋʋsı vuobıatıtı, dama dında
daarı mi ʋ nan dii ba sarıya ta chʋʋsı ba.
8 N nımballı choti, nı daa daaŋma wıırı
gie. Ɲmıŋ jigiŋ nıŋ, dabalımıŋ sıı sıba
bına tusiŋ, ta bına tusiŋ dıaŋ dı sıı sıba
dabalımıŋ.
9 Vuosi yile dı dı yʋasıya mıŋ dı Ɲmıŋ
yi wudieke die ʋ yına nʋaŋ dı ʋ nan yi
wo, ama daa die; ʋ yaa wa suguru aŋaŋ
nı mıŋ; ʋ ka yaala vuoŋ keŋ juu boliŋ me;
ʋ yaala vuoŋ mana vaa ʋ tʋmbıatı ta ye
gbatıtaanıŋ.
10 Tı Yɔmʋtieŋ daarı mi keniŋ nan dı
sıı sıba gaarʋ keniŋ. Dında daarı mi
ŋmıŋsikpeŋ nan bıa aŋaŋ watıkpeŋkpııŋ;
ta boli dieke dı faasına a die nan daansı
dii ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana, ta tıŋgbaŋka
gie aŋaŋ ka nyinti mana nan keŋ dii boliŋ
a kpatı.
11 Nyinti gie dı balla a keŋ dii boliŋ naa
wa, nı yile dı dı mʋ nı yi vuobıaŋtı? Dı mʋ
nı bemme beri vıınıŋ, ta chıgıma Ɲmıŋ,
12 ta chıısıma Ɲmıŋ daarı mi, ta
kpaŋŋıma nı gbaŋ a yi aŋ daarı keŋ lagı
lagı. Dında daarı mi, ŋmıŋsikpeŋ nan
dii a talı, ta bolibu tuulibu nan naŋŋı
ŋmıŋsikpeŋ nyinti mana.
13 Ama tı chıısa saŋŋa dieke ŋmıŋsikpeŋ
haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ dı balla ka
bemme sıba Ɲmıŋ dı yına nʋaŋ dene wo,
jigidieke vuosi mana mi nan dı yie vıınıŋ
nyıına saŋŋa mana wa.
14 N nımballı choti, nı chıısınana daarı
gie wıa, nı kpaŋŋı nı gbaŋ ta yallıma
sʋgıyıalıŋ aŋaŋ beri vıınıŋ, ta daa yallıma
bıaŋ Ɲmıŋ jigiŋ ama ta bemme aŋaŋ
sʋgıdʋagıŋ.
15 Tı Yɔmʋtieŋ dı dine suguru ta ye ka
yiŋŋi keŋ naa, ʋ yaala nı sımma dı ʋ yıa
vuosi sieŋ mıŋ dı ba ye gbatıtaanıŋ ta ʋ
ye yiŋŋi keŋ. Tı nımbʋa choti Pɔɔli gbaŋ
die maagı wa gbanıŋ a yı nı ta balı nı naa,
sıba Ɲmıŋ dı yına wa yıaŋ dene wo.
16 Ʊ gbaŋtı mana ma, ʋ maagıya mıŋ a
bala yaa gamma Ɲmıŋ daarı gie, ta daga nı
ka wıa. Wıa ataŋ bie ʋ gbaŋtı ma ta hagırı
dı vuoŋ sımma a chıası, ta vuodiekemba
dı wone yıaŋ, ta zı ba zene jigidieke, dı
tarıgı a chıası, sıba ba dagınana Ɲmıŋ
gbaŋkʋ wıaha ataŋ chıası dene wo. Naa
wıa, Ɲmıŋ nan keŋ datı ba tıba.
17 N nımballı choti, nı wɔŋ sıba
wıaha gie mıŋ, die wıa nı gbara amʋ
vuodiekemba dı kana ka sıba Ɲmınnı
kaaŋ vaa nı taarı nyıŋ Ɲmıŋ sieku me.
18 Nı bı tuosime tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia,
vuodieke dı yine tı Gbıgbatıtaantʋ wa
suŋŋiŋ a gʋtıma, ta bʋgırıma ʋ wıaha.
Wʋnıŋ ʋ sına bırıŋ lele yaa gamma.
Wusie.

Bʋmbʋŋaŋ gbaŋ dieke Jɔɔn
dɪ maagɪna a yɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ wʋnna

Miivoli wɪa

1 N maaga gbaŋkʋ gie a yɪa nɪ dɪ n
dagɪ vuodieke ba wasɪnana Ŋmɪŋ Nʋawɪa
dieke dɪ yine vuota miivoli wo wɪa. Die
saŋŋa dieke Ŋmɪŋ die dɪ balla ʋ naaŋ
dʋnɪa ta Nʋawɪɪrɪ gie wɔŋ beri mɪŋ. Die
Wɪɪrɪ gie kenne sʋʋŋ dʋnɪa ma die tɪ
wʋmma ka wʋbalɪka ta ye ke aŋaŋ tɪ nine,
ta tɪ gbɪka aŋaŋ tɪ nuusɪ.
2 Die miivoli gie die dɪ yuorine die tɪ ye
ke mɪŋ, die wɪa tɪ bala ka wɪa a yɪa nɪ
yaa gamma miivoli dieke dɪ wone kpatɪkʋ.
Miivolike gie die bie wo tɪ Chɔɔŋ Nabidie
Ŋmɪŋ jigɪŋ ta die tɪ Chɔɔŋ wa die dɪ nagɪ
wa a dagɪ tɪ.
3 Wudieke die tɪ yene ta wʋŋ wa, kanɪŋ
ka gbaŋ gbaŋ tɪ bala a yɪa nɪ, amʋ nɪ gbaŋ
nɪ nan gʋtɪ tɪ nʋabalɪmɪŋ lagɪŋkʋ dieke tɪ
yalla aŋaŋ tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ŋmɪŋ aŋaŋ ʋ
Bʋa Yisa Masia wa ma.
4 Tɪ maaga dɪ tɪ balɪ nɪ wɪaha gie dama
a seŋ yɪa tɪ wa sʋgɪfɪalɪŋ wusie.

Ŋmɪŋ yine chaanɪŋ

5 Yisa Masia die balɪ dɪ Ŋmɪŋ yiwo
chaanɪŋ ta wo lɪmɪŋ bɪta gbaŋ ʋ ma. Die
wɪɪrɪ gbaŋ gbaŋ tɪ bala a yɪa nɪ.
6 Dɪɪ yi tɪ baarɪ tɪnɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ yaa wa
nʋabalɪmɪŋ aŋaŋ taŋ ama ta bie lɪmɪŋ ma,
die nɪŋ tɪ chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ ta tɪ tʋʋma dɪ
seŋ daga dɪ tɪ chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ.
7 Ama dɪɪ yi tɪ dɪ chaaŋkʋ sieŋ saŋŋa
mana, sɪba Ŋmɪŋ dɪ benne chaanɪŋ ma
dene wo, die nɪŋ tɪ yaa nʋabalɪmɪŋ aŋaŋ
taŋ, ta ʋ Bʋa Yisa wa zɪmbʋ dɪ chaana tɪ
sʋgɪtɪ ma a vʋara bɪaŋ mana.
8 Dɪɪ yi tɪ baarɪ dɪ tɪ wo bɪaŋ tɪ gaama tɪ
gbaŋ ta ka bala wusie.
9 Ama dɪɪ yi tɪ bala tɪ wʋbɪatɪ a yɪa
Ŋmɪŋ, tɪ sɪmma a baarɪ wʋnɪŋ ʋ nan dɪ
naga tɪ wʋbɪatɪ a chaa tɪ, ta bɪ chaana tɪ
sʋgɪtɪ ma a vʋara tɪ wʋbɪatɪ mana dama
wʋnɪŋ ʋ yiwo wusietieŋ ta yie wudieke dɪ
mʋna.
10 Dɪɪ yi tɪ baarɪ dɪ tɪ ka yi bɪaŋ, die nɪŋ
tɪ nagɪ wa Ŋmɪŋ a bɪrɪŋ ŋmɪnchɪbɪtieŋ, ta
ʋ wɪaha dɪ wo tɪ sʋgɪtɪ ma.

2

Yisa yine tɪ susuŋŋiru

1 N ballɪ, n maaga nɪ wɪaha gie amʋ nɪ
kaaŋ yi bɪaŋ, ama dɪɪ yi nɪ wʋnyɪ dɪ yi
bɪaŋ, tɪ yaa nɪɪpɔɔnɪgɪrʋ tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ
jigɪŋ, wʋnɪŋ ʋ yine Yisa Masia vuodieke dɪ
yine sʋgɪyɪalɪntieŋ.
2 Die ʋ kenne a sʋʋŋ wa, die ʋ tuo wo
tɪ kuŋ a kpi, wʋnɪŋ ʋ yine tɪ kaabɪŋ Ŋmɪŋ
jigɪŋ tɪ tʋntʋmbɪatɪ wɪa, ta ʋ kaabɪkʋ ka
yi tɪnɪŋ tɪ nyɪɪna ma wɪa ama ka yiwo
tɪŋgbaŋka gie vuosi mana mana wʋbɪatɪ
wɪa.
3 Dɪɪ yi tɪ dɪɪ Ŋmɪŋ mɪraha, kanɪŋ ka baa
ka dagɪ dɪ tɪ seŋ sɪba wa mɪŋ.
4 Dɪɪ yi vuoŋ dɪ baarɪ dɪ "Manɪŋ n sɪba
wa mɪŋ", ama ta ka dɪɪ ʋ mɪraha, wʋnɪŋ
vuoke mi yiwo ŋmɪnchɪbɪtieŋ ta wusie dɪ
wo ʋ ma.
5 Ama vuodieke dɪ dɪna wʋnɪŋ Ŋmɪŋ
wʋbalɪkaha, die vuoke senne cho Ŋmɪŋ
aŋaŋ wusie. Ta naa bala ka dagɪ dɪ ʋ seŋ
yiwo nʋabalɪmɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ;
6 dɪɪ yi tɪ baarɪ dɪ tɪ yaa wa nʋabalɪmɪŋ
aŋaŋ Ŋmɪŋ die nɪŋ dɪ mʋ tɪ beriŋ sɪmma
sɪba Yisa Masia beriŋ die dɪ sɪna die wo.

Yaa gamma mɪrɪhaalɪka wɪa

7 N nɪmballɪ, n ka maaga mɪrɪhaalɪŋ a
yɪa nɪ, ka yiwo mɪrɪkʋʋrɪ, mɪrɪkʋʋrɪ dieke
nɪ wone wʋŋ a yʋasɪ wa, ta mɪrɪkʋʋrɪ yine
Yisa wudieke die nɪ wʋnna wa.
8 Ama wusie, ka yiwo mɪrɪhaalɪŋ, ta nɪ
yese ke wusie chɪaŋ Yisa Masia aŋaŋ nɪ
ma, dama lɪmɪŋkʋ tɪaŋ gara mɪŋ ta wusie
chaaŋkʋ dɪ wɔŋ chaana.
9 Dɪɪ yi vuodieke nɪŋ mana dɪ balala dɪ ʋ
bie wo chaaŋkʋ ma, ama ta haa ʋ nɪmbʋa
ye ko bie wo lɪmɪŋkʋ ma.
10 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ chone ʋ
nɪmbʋa bie wo chaaŋkʋ ma, ta wɪɪŋ dɪ wo
ʋ ma a baaŋ vaa ʋ yi bɪaŋ.
11 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ hana ʋ
nɪmbʋa bie wo lɪmɪŋkʋ ma; ʋ chʋŋ wa
bʋ ma ta ka sɪba jigidieke ʋ ganana, dama
lɪmɪŋkʋ vaa ʋ yɪɪŋ mɪŋ.
12 N ballɪ, n maaga a yɪa nɪ dama Ŋmɪŋ
wɔŋ nagɪ nɪ wʋbɪatɪ a chaa nɪ mɪŋ
Masia saaŋ ma.
13 N chʋamba, n maaga a yɪa nɪ dama nɪ
wɔŋ a sɪba vuodieke dɪ wone beri a
nyɪŋ piiliku me wo mɪŋ.
Dalʋaka, n maaga a yɪa nɪ dama nɪ wɔŋ a
nyaŋŋɪ Sitaani mɪŋ, wʋbɪatɪtieŋ wo.
14 N ballɪ, n maaga a yɪa nɪ dama nɪ sɪba
tɪ Chɔɔŋ Nabidie Ŋmɪŋ mɪŋ.
N chʋamba, n maaga a yɪa nɪ dama nɪ wɔŋ
a sɪba vuodieke dɪ wone beri a nyɪŋ
piiliku me wo.
Dalʋaka, n maaga yɪa nɪ dama nɪ yaa
hagɪrɪŋ ta Ŋmɪŋ wʋbalɪkaha dɪ
bie nɪ ma ta nɪ nyaŋŋɪ Sitaani
wʋbɪatɪtieŋ wo mɪŋ.
15 Nɪ da yaalɪma tɪŋgbaŋka gie vuosi
beriŋ, nɪ da bɪ yaalɪma tɪŋgbaŋka gie
nyinti. Dɪɪ yi nɪ yaala tɪŋgbaŋka gie nyinti
die nɪŋ nɪ ka cho tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ.

16 Vuosi yaa lɔlıbıatı dı ba yi ba gbaŋ
gbaŋ dʊŋŋʊ, ta yaa lɔlıbıatı aŋaŋ jadieke
nıŋ mana ba yesinene, ta bı yaa nyʊʊŋ
nıgıŋ yaa gamma jadieke ba yalla, ama
naa mana yiwo tıŋgbaŋka gie lɔla; a ka
nyıŋ tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ jigiŋ.
17 Tıŋgbaŋka gie aŋaŋ jadieke dı benne
ka ma ta vuosi dı yaala naa nan daansı
kpatı, ama vuodieke dı yinene Ŋmıŋ choti
tʊʊma, wʊnıŋ ʊ balla ʊ daansı a bemme
yaa gamma haahuu.

Yaa gamma Masia dataakpeŋkpııŋ wıa

18 N ballı, dʊnıa kpatıŋ gbigiye
mıŋ. Ta die ba wɔŋ balı nı dı Masia
dataakpeŋkpııka nan keŋ; ta lele Masia
dataası pam wɔŋ keŋ mıŋ, die wıa tı sıba
dı dʊnıa ka kpatıŋ gbigiye mıŋ.
19 Masia dataası gie die nyıŋ wa tı
lagıŋkʊ ma, ama die ba ka gʊtı tı ma aŋaŋ
wusie. Die ba tıŋ gʊtı tı ma tınıŋ aŋaŋ ba
tıŋ nan lagıŋ a beri; ama ba vaa tı mıŋ, ta
a daga dı die ba ka gʊtı tı ma wusie.
20 Ama nınıŋ nıŋ Masia yı nı Halıkasıka
mıŋ, die wıa nı mana dı sıba wusie
nyindieke Ŋmıŋ dı yuorine a dagı nı wa.
21 Manıŋ n ka maaga a yıa nı dı nı
ka sıba wusieke, ama n maaga a yıa nı
dama nı wɔŋ sıba ka mıŋ ta bı sıba dı
ŋmınchıbısı ka nyınna wusie me.
22 Mınıa yine ŋmınchıbıtieŋ wo?
Ŋmınchıbıtieŋ yine vuodieke dı balala dı
Yisa ka yi Ŋmıŋ Vuovʊarıkırı Masia wa.
Vuodieke dı bala naa wa yine Yisa dataaŋ,
ta zeti tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ aŋaŋ Bʊa wa.
23 Vuodieke nıŋ mana dı zeti Ŋmıŋ Bʊa
Masia wa gbaŋ zeti wo Chɔɔŋ wa mıŋ, ama
vuodieke dı bala dı ʊ yiwo yada dı Yisa
yine Ŋmıŋ Bʊa wa, tı Chɔɔŋ Ŋmıŋ beri
aŋaŋ wa.
24 Die nı wolinne a wʊŋ Yisa wıaha
piiliku me wo nı mıŋŋı pɔgılıha. Dıı yi
nı pɔgılı wıaha nı nan dı beri aŋaŋ Ŋmıŋ
aŋaŋ ʊ Bʊa wa ma.
25 Ta nʊa dieke ʊ yına tı wa yiwo miivoli
dieke dı wone kpatıŋ.
26 N maaga nı wıaha gie yaa gamma
vuodiekemba dı mınana dı ba gaaŋ nı wıa.
27 Ama nınıŋ nıŋ Masia vaa ʊ Halıkasıka
dı keŋ sʊʊŋ nı ma mıŋ. Dıı yi Halıkasıka
dı wıarı a bie nı ma die, nı kaaŋ bı yaala
vuoŋ dı ʊ dagı nı. Dama ʊ Halıkasıka daga
nı jaaŋ mana, ta ʊ dagıkʊ dı yi wusie, daa
ŋmınchıbısı. Die wıa nı dıa Halıkasıka
dagıŋ ta wıarı Masia ma.
28 Die wıa n ballı, nı wıarı Yisa ma, amʊ
ʊ keŋ keŋ tı nan dı yaa sikimiŋ ta kaaŋ dii
viivi ʊ nıŋŋa saŋŋa dieke ʊ bala ʊ keŋ wo.
29 Nınıŋ nı sımma dı Yisa Masia yiwo
sʊgıyıalıntieŋ, die wıa nı sımma dı
vuodiekemba mana dı tʊnnana sʊgıyıalıŋ
tʊʊma ba gbaŋ ba yiwo Ŋmıŋ ballı.

3

Ŋmıŋ Ballı

1 Nı ko ye choti dieke tı Chɔɔŋ Nabidie
Ŋmıŋ dı faasına cho tı. Ʊ chotiti dı faasına
dala wıa ʊ wa tı ʊ ballı, ta tı seŋ yi ʊ ballı.
Ama tıŋgbaŋka gie vuosi ka sıba tı yine
vuodiekemba dama ba ka sıba Nabidie
Ŋmıŋ.
2 N zʊamba, lele tı yiwo Ŋmıŋ ballı, ama
dı ye ka dagı yuori tı bala tı sımma die.
Ama wudieke tı sıbına wʊnna, dı Yisa dı
yiŋŋi keŋ, tı nan dı sıı sıba wʊnıŋ, dama
tı nan ye ʊ senne sıı die wo.
3 Vuodieke mana dı yalla tamaka gie dı
ʊ nan keŋ sıı sıba Yisa, mʊ ʊ vʊarı wa ʊ
gbaŋ a nyıŋ bıaŋ ma sıba Yisa dı wone
bıaŋ dene wo.
4 Vuodieke mana dı yinene bıaŋ chʊʊsa
wa Ŋmıŋ mıraha dama bıaŋ yiile chʊʊsa
Ŋmıŋ mıraha mıŋ.
5 Nı sıba a baarı dı Yisa Masia die keŋye
mıŋ tıŋgbaŋka gie me dı ʊ vʊarı vuota
bıaŋ, ta bıaŋ wo ʊ ma.
6 Die wıa vuodieke mana dı benne Masia
ma ka yie bıaŋ; ama vuodieke dı yinene
bıaŋ ye ka sıba Yisa dı yine vuodieke, ta
ka wɔŋ sıba wa.
7 N ballı, nı da vaa vuoŋ gaaŋ nı!
Vuodieke mana dı yinene wudieke dı
mʊna yiwo sʊgıyıalıntieŋ sıba Masia dı
yine sʊgıyıalıntieŋ die wo.
8 Vuodieke mana dı yie bıaŋ bie wo
Sitaani nuusi me, dama Sitaani wɔŋ yiwo
bıaŋ a nyıŋ piiliku me, ama wudieke wıa
Ŋmıŋ Bʊa die dı keŋ yiwo dı ʊ chʊʊsı
Sitaani tʊʊmaha gie.
9 Vuodiekemba mana dı yine Ŋmıŋ ballı
tuo wo ba Chɔɔŋ Ŋmıŋ ta ka yie bıaŋ. Ba
ka bıagı yie bıaŋ dama ba tuone ba Chɔɔŋ
Ŋmıŋ beriŋ wıa.
10 Wudieke dı puone Ŋmıŋ ballı aŋaŋ
Sitaani ballı wʊnna: Vuodieke mana dı
kana ka yie wudieke dı mʊna yaa ka cho
ʊ nımbʊa ka yi Ŋmıŋ bʊa.

Chome fʊ chanchaaŋ

11 Die nı wolinne a wʊŋ Yisa wıaha
piiliku me wo yine naa; dı tı chome taŋ.
12 Dı ka mʊ tı bemme sıba Keeni die
dı benne die wo, wʊnıŋ die ʊ yiwo
wʊbıatıtieŋ wo Sitaani sıtı, ta die kʊʊ ʊ
nımbʊabiŋ Abeli. Bıa wıa die ʊ kʊʊ wa?
Die ʊ kʊʊ wa dama ʊ nımbʊabike tʊʊma
die vıına mıŋ, ta wʊnıŋ ʊ tʊʊma dı ka
vıına.
13 Die wıa n nımballı, nı daa vaa ka yi
nı mamachi dıı yi tıŋgbaŋka gie vuosi dı
haa nı.
14 Tı chone tamba wa dagıya dı tı nyıŋ
kumbu hagırıŋ ma a keŋ miivoli dieke dı
wone kpatıŋ ma. Ama vuodieke nıŋ dı

wone die choti, wʋnɪŋ ʋ ye bie wo kumbu
hagɪrɪŋ ma.
15 Vuodieke nɪŋ mana dɪ hana ʋ nɪmbʋa
yiwo vuokʋʋrʋ, ta nɪ sɪba a baarɪ miivoli
dieke dɪ wone kpatɪŋ wo vuokʋʋrʋ ma.
16 Yisa Masia die dɪ tuone tɪ kuŋ a kpi tɪ
wɪa, dagɪna tɪ choti dɪ sɪna dene. Tɪ gbaŋ
mʋ tɪ tuo wo tɪ nɪmballɪ kuŋ a kpi.
17 Dɪɪ yi vuodieke dɪ yallɪ nyinti a mɔgɪsa
ʋ gbaŋ ta tɪala, ama ta ye ʋ nɪmbʋa dɪ wo
jaaŋ, ta ʋ baga dɪ wo ʋ ma, Ŋmɪŋ choti wo
die vuoke me.
18 N ballɪ tɪ chotiti daa bemme tɪ nʋaŋ
ma nyɪɪna ma; ama ka yi wusie choti dieke
dɪ suŋŋinene vuosi.

Tɪ mʋna tɪ yallɪma sikimiŋ Ŋmɪŋ jigiŋ

19 Dɪɪ yi tɪ cho taŋ die nɪŋ tɪ sɪba a baarɪ
dɪ tɪ dɪ wa wusie dagɪkʋ, ta tɪ nan dɪ yaa
sikimiŋ Ŋmɪŋ nɪŋŋa.
20 Dɪɪ yi ta tɪ sʋŋanyile dɪ daga tɪ dɪ tɪ
yiwo bɪaŋ, nɪ vaa tɪ tɪɪnsɪ dɪ Ŋmɪŋ tɪaŋ tɪ
sʋŋanyile mɪŋ ta bɪ sɪba wɪɪŋ mana.
21 N zʋamba, dɪɪ yi tɪ sʋŋanyile dɪ ka
dagɪ tɪ dɪ tɪ yi bɪaŋ die nɪŋ tɪ yaa sikimiŋ
Ŋmɪŋ jigiŋ.
22 Dɪɪ yi tɪ dɪa ʋ mɪraha ta yie wudieke
dɪ nannana ʋ sʋŋ die bala ka vaa ʋ dɪ yɪa
tɪ jadieke mana tɪ jʋʋsɪnana a yaala.
23 Naa yine ʋ mɪraha, dɪ tɪ yi ʋ Bʋa Yisa
Masia yada ta chome taŋ sɪba Masia dɪ
yɪna tɪ nʋarɪ dene wo.
24 Vuodieke nɪŋ mana dɪ dɪna ʋ mɪraha,
banɪŋ ba lagɪŋ beri mɪŋ aŋaŋ Ŋmɪŋ ta
Ŋmɪŋ dɪ beri aŋaŋ ba. Jadieke dɪ dagɪna tɪ
dɪ Ŋmɪŋ beri aŋaŋ tɪ wa yine ʋ Halɪkasɪka
ʋ nagɪna a yɪ tɪ wa.

4

Ŋmɪŋ Halɪkasɪka aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ haalɪŋ wɪa

1 N zʋamba, nɪ da keŋ yi vuodiekemba
mana dɪ balala dɪ ba yaa Ŋmɪŋ Halɪkasɪka
wɪa yada, ama nɪ magɪsɪ ba a ye
dɪ ba haalɪtɪtɪ nyɪŋ wa Ŋmɪŋ jigiŋ
yaa. Dama ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba pam,
vuodiekemba dɪ gaanana vuosi wɔŋ keŋ
mɪŋ a dɪ dɪa vuosi jige.
2 Wudieke dɪ balla ka vaa nɪ sɪmma dɪ dɪ
yiwo Ŋmɪŋ Haalɪŋ wʋnna: vuodieke mana
dɪ balala dɪ die ba mɪɪrɪ wa Yisa Masia ta
ʋ yi vuota, wʋnɪŋ ʋ yalla Haalɪ dieke dɪ
nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ.
3 Ama vuodieke nɪŋ mana dɪ chiisinene
wɪɪrɪ gie yaa gamma Yisa ma wa wo Haalɪ
dieke dɪ nyɪna Ŋmɪŋ jigiŋ. Haalɪbʋ gie
nyɪŋ wa Masia dataakpeŋkpɪɪka, Sitaani
jigiŋ; die ba wɔŋ balɪ nɪ dɪ Masia
dataakpeŋkpɪɪka nan keŋ, ta lele ʋ wɔŋ
keŋ tɪŋgbaŋka gie me mɪŋ.
4 N ballɪ, nɪnɪŋ nɪ yiwo Ŋmɪŋ sɪɪtɪ,
ta Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ bie nɪ ma ta
yaa hagɪrɪŋ a tɪaŋ haalɪ dieke dɪ benne
tɪŋgbaŋka gie vuosi me. Die yine nɪ
nyaŋŋa ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba.
5 Banɪŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʋalɪba gie
yiwo tɪŋgbaŋka gie sɪɪtɪ, die wɪa ba bala
tɪŋgbaŋka gie nyinti wɪa ta tɪŋgbaŋka gie
vuosi dɪ wʋmma ba.
6 Ama tɪnɪŋ nɪŋ tɪ yiwo Ŋmɪŋ sɪɪtɪ. Ta
vuodieke mana dɪ sɪbɪna Ŋmɪŋ dɪ wʋmma
a yɪa tɪ. Ama vuodiekemba dɪ kana ka
yi Ŋmɪŋ sɪɪtɪ ka wʋmma a yɪa tɪ. Naa
balla ka vaa tɪ sɪmma vuodieke dɪ yalla
Ŋmɪŋ Halɪkasɪka a daga wusie dagɪkʋ
aŋaŋ vuodieke dɪ yalla Sitaani haalɪbʋ
dieke dɪ dagɪnana ŋmɪnchɪbɪsɪ dagɪkʋ.

Ŋmɪŋ yiwo chotitieŋ

7 N zʋamba, nɪ vaa tɪ chome taŋ dama
choti nyɪŋ wa Ŋmɪŋ jigiŋ, ta vuodieke
mana dɪ chone vuosi yiwo Ŋmɪŋ bʋa ta bɪ
sɪba wa.
8 Ŋmɪŋ yiwo chotitieŋ, ta vuodieke mana
dɪ wone choti ka sɪba wa.
9 Naa Ŋmɪŋ die dɪ dagɪ tɪ ʋ choti: die ʋ
vaa wa ʋ Bʋadembi balɪŋka dɪ keŋ sʋʋŋ
tɪŋgbaŋka gie me dɪ tɪ ye miivoli ʋ wɪa.
10 Choti dieke dɪ senne yi choti aŋaŋ
wusie wʋnna, ka ka yi dɪ tɪnɪŋ die tɪ
faasɪna cho Ŋmɪŋ, ama Ŋmɪŋ die faasɪna
cho tɪ ta die vaa ʋ Bʋadembiŋ dɪ keŋ sʋʋŋ
tɪŋgbaŋka gie me a tuo tɪ kuŋ a kpi ta die
bɪrɪŋ kaabɪŋ wʋnɪŋ Ŋmɪŋ jigiŋ dɪ tɪ ye tɪ
wʋbɪatɪ naachaala.
11 N zʋamba, dɪɪ yi Ŋmɪŋ dɪ cho tɪ naa,
die nɪŋ dɪ yiwo talasɪ dɪ tɪ chome taŋ.
12 Vuoŋ wori a yeye Ŋmɪŋ aŋaŋ ʋ nine,
ama tɪ cho taŋ, Ŋmɪŋ nan dɪ bie tɪ jigiŋ
saŋŋa mana ta tɪ nan dɪ yallɪ choti dieke ʋ
yɪna tɪ wa aŋaŋ wusie.
13 Ŋmɪŋ yɪ tɪ ʋ Halɪkasɪka mɪŋ die wɪa
tɪ sɪba a baarɪ dɪ tɪnɪŋ tɪ taasɪ aŋaŋ wa ta
ʋ bie tɪ ma.
14 Tɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ die tʋŋ wa ʋ
Bʋadembiŋ dɪ ʋ keŋ yi tɪŋgbaŋka gie vuosi
gbɪgbatɪtaantʋ. Die tɪ ye ʋ Bʋa wa mɪŋ, ta
lele tɪ wa bala ʋ wɪa a yɪa vuosi.
15 Vuodieke dɪ balala dɪ ʋ yi yada dɪ Yisa
yiwo Ŋmɪŋ Bʋa, wʋnɪŋ ʋ yine vuodieke
Ŋmɪŋ dɪ benne ʋ ma ta ʋ dɪaŋ ʋ taasɪ aŋaŋ
Ŋmɪŋ.
16 Ta tɪ gbaŋ gbaŋ tɪ sɪba Ŋmɪŋ dɪ chone
tɪ die, ta bɪ yi yada dɪ ʋ seŋ cho tɪ mɪŋ.
Ŋmɪŋ yiwo chotitieŋ ta vuodieke mana
dɪ chone vuosi saŋŋa mana taasɪ wa aŋaŋ
Ŋmɪŋ, ta Ŋmɪŋ dɪaŋ dɪ bie ʋ ma.
17 Dɪɪ yi tɪ seŋ cho tɪ chanchaalɪŋ aŋaŋ
wusie ta tɪ beriŋ dɪ sɪɪ sɪba Masia die dɪ
benne die tɪŋgbaŋka gie me wo, die nɪŋ
Ŋmɪŋ sarɪya diile daarɪ dɪ keŋ tʋgɪ tɪ kaaŋ
dɪ chɪga ŋmaamɪŋ.
18 Tɪ yaa choti aŋaŋ vuosi, ŋmaamɪŋ
kaaŋ dɪ beri. Dɪɪ yi choti dɪ faasɪ beri aŋaŋ

wusie, ŋmaamıŋ kaaŋ ye sieŋ a bemme tı ma, dama tıbıdatıŋ wıa tı ŋaaŋ chıga ŋmaamıŋ. Dıı yi vuoŋ dı yaa ŋmaamıŋ, die nıŋ ʋ ka cho vuosi aŋaŋ wusie.

19 Tı yaa choti aŋaŋ vuosi dama Ɲmıŋ die wolinne a cho tı.

20 Dıı yi vuoŋ dı baarı dı, “Manıŋ n cho Ɲmıŋ mıŋ”, ama ta haa ʋ nımbʋa nıŋ, wʋnıŋ vuoke mi yiwo ŋmınchıbıtieŋ. Dama ʋ kaaŋ bıagı a cho Ɲmıŋ vuodieke ʋ kana ka yese aŋaŋ ʋ nine, dıı yi ʋ ka cho ʋ nımbʋa dieke ʋ yesinene aŋaŋ ʋ nine.

21 Nʋarı gie Yisa Masia dı yı tı, dı vuodieke mana dı chone Ɲmıŋ, chome ʋ nımbʋa gbaŋ.

5

Tı balla tı nyaŋŋıma magısıŋ dene

1 Vuodieke mana dı yine yada dı Yisa yiwo Ɲmıŋ Vuoʋʋarıkırı Masia wa wʋnıŋ vuoke yiwo Ɲmıŋ bʋa. Ta vuodieke nıŋ dı chone chɔɔŋ wa nan dı cho ʋ bʋa gbaŋ.

2 Dıı yi tı cho Ɲmıŋ ta yie wudieke ʋ mıraha dı dagına tı wa, die balla ka vaa tı sımma dı tı cho ʋ ballı mıŋ.

3 Dıı yi tı seŋ cho Ɲmıŋ tı nan dıdı ʋ mıraha, ʋ mıraha dısıŋ ka tʋa.

4 Ɲmıŋ bʋa mana nan bıagı a nyaŋŋı tıŋgbaŋka gie magısıŋ, ta tı yine Yisa Masia yada wa yınana tı hagırıŋ tı bıagı nyaŋŋa die.

5 Mınıa baaŋ bıagı nyaŋŋı tıŋgbaŋka gie magısıŋ? Sie vuodieke nyıına dı yine yada dı Yisa yiwo Ɲmıŋ Bʋadembiŋ.

6 Die dı yiwo wʋnıŋ Yisa Masia die nyına arızanna ma a keŋ tıŋgbaŋka gie me ta ka kʋaŋ chaaŋ Jɔɔn die dı sıı wa Ɲmıŋ nyaaŋ, ta ka kʋaŋ chaaŋ ʋ kpi ta ʋ zıŋ dı nyıŋ. Dı ka yi wusie dı wudieke nyıına ma die dı yine wo yiwo dı Jɔɔn die sıı wa Ɲmıŋ nyaaŋ ama die ʋ kpiye mıŋ ta ʋ zıŋ dı nyıŋ. Ta Ɲmıŋ Halıkasıka dı yi daansıatieŋ, dama Halıkasıka yine wusietieŋ.

7 Vuodiekemba dı yine daansıatieliŋ yiwo ba bataa:

8 banıŋ ba yine Ɲmıŋ Halıkasıka aŋaŋ nyaabʋ aŋaŋ zımbʋ, ba bataa wa gie yiwo nʋabalımıŋ.

9 Tı yie vuota siaria yada mıŋ, ama Ɲmıŋ siara faası yaa hagırıŋ, ta wʋnıŋ ʋ yına siara wa gie yaa gamma ʋ Bʋa wa ma.

10 Die wıa vuodieke mana dı yine Ɲmıŋ Bʋa wa yada yalla Ɲmıŋ siaraka gie ʋ sʋŋ ma, ama vuodieke nıŋ mana dı kana ka yi Ɲmıŋ siaraka gie yada, wʋnıŋ ʋ nagı wa Ɲmıŋ a bırıŋ ŋmınchıbıtieŋ, dama ʋ ka yi yada dı siara dieke Ɲmıŋ dı yına yaa gamma ʋ Bʋa wa ma yiwo wusie.

11 Ɲmıŋ siaraka yiwo naa: Ɲmıŋ yı tı wa miivoli dieke dı wone kpatıŋ, ta miivolike gie nyıŋ wa ʋ Bʋa wa jigiŋ.

12 Vuodieke nıŋ mana dı taasına aŋaŋ Ɲmıŋ Bʋa wa yaa miivolike gie mıŋ; ama vuodieke nıŋ mana dı kana ka taası aŋaŋ Ɲmıŋ Bʋa wa wo kanıŋ miivoli mi.

Miivoli dieke dı wone kpatıŋ wıa

13 N maaga gbaŋkʋ gie a yıa nınıŋ vuodiekemba dı yine Ɲmıŋ Bʋa wa yada wa, dama n yaala nı sımma dı nı yaa miivoli dieke dı wone kpatıŋ mıŋ.

14 Die wıa tı ka chıga ŋmaamıŋ saŋŋa dieke tı keŋ jʋʋsa Ɲmıŋ dama ʋ wʋmma a yıa tı dıı yi tı jʋʋsa a yaala jadieke dı yine ʋ sʋgınanıŋ.

15 Dıı yi tı sıba a baarı dı Ɲmıŋ wʋmma tı mıŋ saŋŋa dieke tı keŋ jʋʋsa wa, die nıŋ tı sıba a baarı dı ʋ wɔŋ tuo tı jʋʋsıŋ mıŋ.

16 Dıı yi vuoŋ dı ye ʋ nımbʋa dı yinene bıa dieke dı kana kaaŋ puo wo a nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ, ʋ jʋʋsı Ɲmıŋ a yı wa aŋ Ɲmıŋ vaa ʋ wʋbıatı a chaa wa ta yı wa miivoli, dama ʋ naga chaa vuodieke tʋmbıatı dı kana kaaŋ puo wo a nyına ʋ jigiŋ. Ama tʋmbıatı ataŋ beri a bıagı puo vuoŋ a nyına Ɲmıŋ jigiŋ, n ka bala dı nı jʋʋsıma Ɲmıŋ a yıma vuodiekemba dı yinene hanıŋ bıabʋ mi.

17 Tʋŋ dieke mana dı kana ka vıına yiwo bıaŋ, ama tʋmbıatı ataŋ beri a ka puo vuoŋ a nyına Ɲmıŋ jigiŋ.

18 Tı sıba a baarı vuodiekemba nıŋ mana dı yine Ɲmıŋ ballı ka yie bıaŋ saŋŋa mana dama Ɲmıŋ Bʋa wa gbarı ba mıŋ ta tʋntʋmbıatıtieŋ, Sitaani dı kaaŋ bıagı a yi be wııŋ.

19 Tınıŋ tı sıba a baarı tı yiwo Ɲmıŋ ballı ama vuodiekemba nıŋ mana dı kana ka yi Ɲmıŋ ballı bie wo Sitaani nuusi me.

20 Tı sıba a baarı Ɲmıŋ Bʋa dembike Yisa wa die keŋ wo tıŋgbaŋka gie me a yı tı yıaŋ dı tı sımma wusie Ɲmınnı. Tı wana taası aŋaŋ Yisa wa wıa, die vana tı taası aŋaŋ wusie Ɲmınnı, wʋnıŋ ʋ yine vuodieke dı yınana miivoli dieke dı wone kpatıŋ.

21 N ballı, nı vʋarı nı gbaŋ a nyıŋ bugile me.

Gbaŋ dieke dı gʊtına bule Jɔɔn
dı maagına a yı Yisa dıdıısırıŋ wʊnna

1 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine Masia
dıdıısırıŋ jakʊʊŋ wa maagınana gbaŋkʊ
gie a yıa n taa vuodieke Ɲmıŋ die dı
vʊarına wa aŋaŋ ʊ ballı. Manıŋ n cho
nı mıŋ aŋaŋ wusie, ama daa manıŋ n
kasıŋ n chone nı, ama vuodiekemba mana
dı tuone Ɲmıŋ wusie dagıkʊ gbaŋ cho nı
mıŋ.
2 Manıŋ aŋaŋ ba chone nı, dama wusie
dagıkʊ bie tı sʊgıtı ma ta nan dı bie tı sʊŋ
ma yaa gamma haahuu.
3 Tı Chɔɔŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ ʊ Bʊa wa
Yisa Masia suŋŋiŋ aŋaŋ ba zɔɔlınchıgıla
aŋaŋ ba sʊgıdʊagıŋ nan dı bie tı ma, tı
dına wusie dagıŋ ta cho taŋ die wo.

Wusie aŋaŋ choti wıa

4 N sʊŋ die fıalıya pam n yene ta fʊ ballı
bataŋ dı wa wusie dagıkʊ dieke tı Chɔɔŋ
Ɲmıŋ dı yına tı wa.
5 N taa, n jʊʊsa fʊ, vaa aŋ tı mana
chome tı nımballı chanchaalıŋ. Genke ka
yi mırıhaalıŋ maŋ maaga a yıa nı, ka yiwo
mırı dieke tı tuone a nyıŋ piiliku me wo a
yaa keŋ tʊgı jinne.
6 Wusie choti yiwo tı yime wudieke
Ɲmıŋ dı bala tı. Piiliku me wo, ʊ wɔŋ balı
tı mıŋ dı tı chome wo aŋaŋ tı chanchaalıŋ.
7 Tɔ, gıgaantıŋ pam wɔŋ jatı ga
tıŋgbaŋka gie lʊgaha mana mıŋ.
Gıgaantıba gie bala dı banıŋ ba ka yi yada
dı die ba mıırı Yisa Masia ta ʊ yi vuota.
Die vuosisi yiwo gıgaantıŋ ta bı yi Masia
dataası.
8 Die wıa, nı sımma nı gbaŋ ta da keŋ
waarı jadieke nı kpaŋŋa nı gbaŋ a tʊŋ ka
wıa wa, ta keŋ ye ka nyʊarı mana Ɲmıŋ
jigiŋ.
9 Vuodieke nıŋ dı kana ka mıŋŋı tuo Yisa
Masia dagıkʊ ama ta gʊta ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ
wıa, Ɲmıŋ wo ʊ jigiŋ, ama vuodieke nıŋ
dı dına dagıkʊ ta ka vasa, tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ
aŋaŋ ʊ Bʊademinŋ Yisa Masia bie ʊ jigiŋ.
10 Die wıa vuodieke nıŋ mana dı kienene
nı jigiŋ ta ka daga Yisa Masia dagıkʊ dieke
dı tʊgısına, nı da tuo wo nı tige me, nı daa
keŋ a waası wa gbaŋ,
11 dama vuodieke dı waasına wa, ʊ gbaŋ
ʊ gʊtı wa mıŋ ʊ tʊmbıatı ma.

Taanıŋ wʊbalıka wıa

12 N yaa wıa pam dı n balı nı, ama n ka
yaala n maagıha gbaŋkʊ gie sʊŋ a yı nı,
n yaa tama dı n nan keŋ kaagı nı, aŋ tı
dii azama aŋaŋ taŋ, dıı yi die, dı nan yi tı
mana sʊgıfıalıŋ pam.
13 Fʊ taa vuodieke Ɲmıŋ dı vʊarına ballı
waasa fʊ.

Gbaŋ dieke dɪ gʊtɪna bʊtaa Jɔɔn
dɪ maagɪna a yɪ Yisa dɪdɪɪsɪrɪŋ wʊnna

1 Manɪŋ Jɔɔn vuodieke dɪ yine Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ jakʊʊŋ maagɪnana gbaŋkʊ gie a yɪa n zʊa Gayusi, vuodieke dɪ yine n zʊa choti.
2 N zʊa, n jʊʊsa Ɲmɪŋ a yɪa fʊ dɪ fʊ yallɪma alaafɪa, ta jaaŋ mana gamma vɪɪnɪŋ a yɪma fʊ sɪba fʊ benne vɪɪnɪŋ die wo Ɲmɪŋ jigiŋ.
3 N yaa sʊgɪfɪalɪŋ pam die tɪ nɪmballɪ bataŋ dɪ kenne a balɪ fʊ dɪna Ɲmɪŋ dagɪkʊ dene, ta bie wusieke me saŋŋa mana.
4 Jaaŋ mana ka yi mɪŋ sʊgɪfɪalɪŋ a tʊgɪ n wʊnna dɪ n ballɪ dɪ wa dagɪkʊ dieke dɪ tʊgɪsɪna wa.

Gayusi bɪrɪŋ wɪa

5 N zʊa, fʊ suŋŋinene tɪ nɪmballɪ aŋaŋ ba bataŋ fʊ zɪna wa gbaŋ, fʊnɪŋ yie wo wudieke dɪ vɪɪŋna.
6 Ba keŋ keŋ Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ lagɪŋkʊ jigiŋ saŋŋa dieke mana ba ŋaaŋ tɪɪnsɪ fʊ burichinike gie wɪa mɪŋ. Die wɪa ba keŋ kieŋ fʊ jigiŋ fʊ suŋŋi be aŋaŋ ba chɔnɪŋ ma sie dieke me dɪ fɪalɪnana Ɲmɪŋ sʊŋ. Mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ ba dama ba yiwo Ɲmɪŋ sɪɪtɪ.
7 Dɪ yiwo Yisa Masia saaŋ wɪa ba dɪ dɪa a mʊʊla wɪaha, ama ba ka tuose jaaŋ mana a nyɪnna vuodiekemba dɪ kana ka yi Masia dɪdɪɪsɪrɪba jigiŋ.
8 Die wɪa tɪnɪŋ Masia dɪdɪɪsɪrɪŋ mʊ tɪ suŋŋi wo vuosi gie, amʊ tɪ nan gʊtɪ ba ma a tʊma yaa gamma wusieke dagɪŋ mʊʊlɪŋ.

Diyotirefesi aŋaŋ Demetirusi wɪa

9 Die n maagɪ wa wɪa ataŋ a yɪ Masia dɪdɪɪsɪrɪba diekemba dɪ benne nɪ jigiŋ wo, ama Diyotirefesi die zeti wo n nʊaŋ, dama ʊ yaala ʊ wasɪma ʊ gbaŋ vuokpɪɪŋ.
10 Die wɪa maŋ keŋ keŋ n nan yuori balɪ wudiekemba mana ʊ yine, wʊbɪa diekemba ʊ bala yaa gamma tɪ ma aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ diekemba ʊ balala wa. Daa genhe nyɪɪna ma ʊ yie, ama ʊ zetiye mɪŋ dɪ ʊ tuo tɪ nɪmballɪ diekemba dɪ dɪna dɪa wa, ta kaga vuodiekemba dɪ yaala ba tuo be chaantɪ, ta bɪ yaga ba nyɪnna Masia dɪdɪɪsɪrɪba lagɪŋkʊ ma.
11 N zʊa, da keŋ chansɪma vuoŋ tʊntʊmbɪatɪ, ama chansɪma wudieke dɪ vɪɪŋna. Vuodieke dɪ tʊna tʊnvɪɪna wʊnɪŋ ʊ yiwo Ɲmɪŋ Bʊa, ama vuodieke dɪ tʊnnana tʊmbɪatɪ, ʊ tʊmbɪatɪ daga dɪ ʊ ka sɪba Ɲmɪŋ.
12 Vuoŋ mana bɪra Demetirusi, ta ʊ beriŋ dɪ daga dɪ ʊ dɪ wa wusie dagɪkʊ; ta n gbaŋ maŋ bɪra wa; ta fʊ sɪba dɪ wudieke nɪŋ mana n bala yaa gamma vuoŋ ma yiwo wusie.

Taanɪŋ wʊbalɪka

13 Manɪŋ n yaa wɪa pam dɪ n balɪ fʊ, ama n ka yaala n maagɪha a yi gbaŋkʊ gie sʊŋ.
14 Ama n yaa tama dɪ n nan keŋ ye fʊ daraa ale wo gie nʊaŋ, aŋ tɪ dii azama aŋaŋ taŋ.
15 Nabidie Ɲmɪŋ yɪ fʊ sʊgɪdʊagɪŋ.
Fʊ zʊalɪba mana waasa fʊ. Tɪ zʊalɪba diekemba dɪaŋ dɪ benne fʊ jigiri, fʊ waasɪ ba mana wʊnyɪ wʊnyɪ.

Gbaŋ dieke
Juudi
dı maagına wʋnna

1 Manıŋ Juudi vuodieke dı yine Yisa
Masia tʋntʋntʋ ta bı yi Jemisi nımbʋa,
maagınana gbaŋkʋ gie a yıa vuodiekemba
tı Chɔɔŋ Ɲmıŋ dı vʋarına ba ta cho be ta
Yisa Masia dı gbarı ba wa:
2 Ɲmıŋ chıgı nı zɔɔlıŋ, ta yı nı
sʋgıdʋagıŋ aŋaŋ choti pam.

Yaa gamma ŋmınchıbısı dıdagırıba wıa

3 N nımballı choti, die n mıa mıŋ dı
n maagı nı gbanıŋ yaa gamma gbatıtaaŋ
dieke tı yalla wa ma, ama lele n yeye mıŋ
ta dı yiwo talası dı n maagı a yı nı, ta
kpaaŋ nı aŋ nı ŋmıntı nıŋ a yaalıma yada
wudieke Ɲmıŋ dı nagına a yı ʋ vuosi wo
vıınıŋ, ta daa vaa vuoŋ tarıgıha.
4 Dama vuosi bataŋ, vuodiekemba dı
kana ka chıga Ɲmıŋ lɔbırına a bie nı
sʋŋ, ta tarıgı wʋnıŋ Ɲmıŋ zɔɔlınchıgıla
wıaha dı ba yime ba nyıŋgbanıŋ lɔlıbıatı
tʋʋma; ta ka tuo Yisa Masia nʋaŋ; wʋnıŋ
ʋ nyıına ma ʋ yine tı Sikpeŋtieŋ aŋaŋ tı
Yɔmʋtieŋ. Wʋbıayiiribe gie tıbıdatıŋ wɔŋ
maagı Ɲmıŋ gbaŋkʋ sʋŋ a yʋası mıŋ.
5 Wudieke n yaala n balı nı naa, nı
wɔŋ wʋŋ a mana mıŋ, ta bı sıba ha,
ama n yaala n tıınsı nı yaa gamma a
wıa; tı Ɣɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ die gbatı
wa ʋ vuosi a nyıŋ Ijipiti tıŋgbaŋ ma,
ama ka kʋaŋ chaaŋ die ʋ kʋʋ ba bataŋ
vuodiekemba dı kana ka yi wo yada wa.
6 Nı bı sıba a baarı dı malaka diekemba
die dı kana ka mıŋŋı a pɔgılı yiko dieke
Ɲmıŋ dı yına ba aŋaŋ ka sieŋ me wo,
ta die ka bı wıarı a bie ba jigiberisike
arızanna ma wa, Ɲmıŋ die bɔbı ba mıŋ
aŋaŋ chɔrıma a nagı ba taaŋ dansarıka
vɔrı dieke dı golinne ta bı yi lımıŋ ma, ta
gbarı dakpeŋkpııŋ dieke ʋ bala ʋ dii ba
sarıya wa.
7 Die gbaŋ gbaŋ dı yi a yı Sodomi
aŋaŋ Gomora tıgısı aŋaŋ tıgı diekemba
die dı gbigine mi wo. Vuosi mi die tʋma
daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma, ta die
dı lɔlıbıatı pam ta die ye tıbıdatı dieke die
dı yine boli dieke dı dinene yaa gamma
haahuu, ka yi kpaamıŋ a yıa vuoŋ mana.
8 Ɲmınchıbısı dıdagırıba gie bala dı
ba daansa yınana ba sieŋ ba yie ba
nyıŋgbanıŋ dıgıntı aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana tʋʋma, ta zeti Ɲmıŋ nʋaŋ, ta bı
zıa Ɲmıŋ malakasi.
9 Ama malakasi jakʋʋŋ vuodieke saaŋ dı
dine Makeli wo, saŋŋa dieke wʋnıŋ aŋaŋ
Sitaani die dı wagına Mosisi nyıŋgbanıŋ
wıa wa, ama Makeli gbaŋ die dı ka zıa
Sitaani, die ʋ balı wa dı, "Ɲmıŋ nan dagı
fʋ yıaŋ."
10 Ama vuosi gie nıŋ, zıa jadieke mana
ba kana ka sıba ka chıaŋ, ta yie wudieke
mana ba yaalala sıba dɔŋısı dı wone yıaŋ
dene, ta chʋʋsa ba gbaŋ.
11 Wʋbıaŋ bie ba ma, dama ba dı wa
Keeni siebıakʋ; ba bı yiwo gıgaantıŋ ligire
wıa sıba Baalami die dı sına dene; ta bı
tʋma sıba Kora die dı tʋnna dene wo ta ka
dı Ɲmıŋ nʋarı ta keŋ kpi wo; ba gbaŋ ba
nan kpi die.
12 Vuosi gie dı keŋ lagıŋ aŋaŋ nı tı
Yɔmʋtieŋ choti nʋabalımıŋ dʋʋga diile
saŋŋa ba sıı sıba chachabı ta nan bıagı
chʋʋsı nı. Ba ka chıga viivi aŋaŋ ba baga
dı benne ba nyıına ma ba ma wa. Ba sıı
sıba nııŋmara diekemba dı kana ka yaa
nııŋ kieŋ, ama ta bʋlɔgısıŋ dı yaa ha a
chʋŋ; ta bı sıı sıba tıı diekemba dı kana ka
nyınna nyıŋnyıŋka ka nyıŋnyıŋka saŋŋa,
ta bı sıı sıba tıı diekemba ba vʋʋna ka
dagırısı ta ka kpi wo.
13 Ba sıı sıba mʋgıkpııŋ nyaaŋ dı ŋaana
poŋŋe ta yaa fʋnfʋgıtı aŋaŋ dıgıntı dene
wo, ta bı sıı sıba chıŋmarı diekemba dı
ŋaana dı dıa dene wo; ta lımıŋ dieke dı
wone kpatıŋ dı chıısa ba wa.
14 Enɔki, vuodieke dı diisine Adami
haagısı bʋyʋpɔyı ma die yiŋŋine balı ba
wıa dı, "Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ malakasi tuse tuse
kieŋ
15 dı ʋ dii vuoŋ mana sarıya, ta chʋʋsı
vuodiekemba mana dı kana ka chıga wa,
dama ba yiwo wʋbıatı ta ka dı wa; aŋaŋ
vuobıatıtı mana dı balala a chʋʋsa wa wa,
ta ba baga dı wori aŋaŋ wa dene wo."
16 Vuosi gie yiwo vuodiekemba dı
vʋʋnana ta naga ba chanchaalıŋ taalı, ta
yie ba gbaŋ lɔlıbıatı tʋʋma, ta kuule pam,
ta naga nʋanansıŋ a tuose nyindiekemba
mana ba yaalala a nyınna vuosi jigiŋ.
17 N nımballı choti, nı tıınsı wudieke tı
Yɔmʋtieŋ Yisa Masia tʋntʋntıba die dı bala
nı saŋŋa dieke dı tıanna wa.
18 Die ba baarı dı, "Dakpatıkırı daraaha
mi vuodiekemba dı dına ba nyıŋgbanıŋ
lɔlıbıatı nan keŋ a vʋarı nı fala."
19 Banıŋ vuosi mi yaa wa puole a kieŋ;
ba nyıŋgbanıŋ choti nyıına ma pɔgılına
ba, Ɲmıŋ Halıkasıka wo ba ma.
20 N nımballı choti, nı vaa nı sʋgıtı
hagırıma aŋaŋ Masia wʋvııŋ dieke dı yine
kası wa, ta jʋʋsıma Ɲmıŋ ʋ Halıkasıka
hagırıŋ ma,
21 ta nı yi vuodiekemba Ɲmıŋ dı chone,
ta chıısıma saŋŋa dieke tı Yɔmʋtieŋ Yisa
Masia dı nan keŋ yı nı miivoli dieke dı
wone kpatıŋ, ʋ zɔɔlınchıgıla wıa wa.
22 Vuodiekemba ba yada dı leeŋinene
wo, nı chıgı ba zɔɔlıŋ,

23 ta gbatı ba a nyıŋ Sitaani boliŋ
me; ta vuodiekemba dı yalla ba lɔlıbıatı
magılaha, nı chıgı ba zɔɔlıŋ, ta bı yallıma
ŋmaamıŋ, ta da gbigi ba wʋbıatıtı jigiŋ.

Ɲmıŋ bırıŋ

24 Ɲmıŋ nan bıagı gbarı nı ta nı kaaŋ dı
nanna, ta keŋ yaa nı tʋgı ʋ nıŋŋa chuu-
likpeŋkpııŋ ma, ta nı kaaŋ yaa wʋbıaŋ, ta
nı nan yaa sʋgıfıalıŋ pam;
25 wʋnıŋ vuodieke dı yine Ɲmıŋ balıŋka
ta gbatı tı tı Yɔmʋtieŋ Yisa Masia wıa wa, ʋ
sına bırıŋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ hagırıŋ aŋaŋ
yiko, saŋŋa dieke dı tıanna wa, aŋaŋ lele
gie, yaa gamma haahuu! Wusie.

Wudieke Yisa Masia die dı Yuorine a dagı
Jɔɔn wʊnna

1 Wudieke Yisa Masia die dı yuorine a
dagı maagına gbaŋkʊ gie me. Ŋmıŋ die
yına wa wıırı mi dı ʊ dagı ʊ tʊntʊntıba
wudieke dı bala ka yi lele ke gie. Masia
die tʊŋ wa ʊ malaka ʊ tʊntʊntʊ Jɔɔn jigiŋ,
dı ʊ balı wa wıaha gie mana.
2 Die wıa, Jɔɔn die dı yuori dagı wudieke
mana ʊ yene, aŋ ka yi wudieke dı
nyına Ŋmıŋ jigiŋ, aŋaŋ wudieke Masia dı
yuorine a dagı wa wa.
3 Vuodieke nıŋ mana dı karınna naazʊa
wudieke dı maagına gbaŋkʊ gie me,
sʊgıfıalıŋ yiwo ʊ sııtı, ta vuodiekemba dı
wʊnnana wıırı ta saagı, sʊgıfıalıŋ yiwo ba
sııtı, dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wıırı gie
mana yi.

Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı benne tıgısı ayʊpɔyı wa wıa

4 Manıŋ Jɔɔn maagınana gbaŋkʊ gie
a yıa Yisa Masia dıdıısırı diekemba dı
benne tıgısı ayʊpɔyı wa dı benne Asia
tıŋgbaŋ ma.
Ŋmıŋ vuodieke dı benne, ta die beri, ta
nan dı beri yaa gamma haahuu wo, aŋaŋ
haalıtı ayʊpɔyı dı benne ʊ naagbaŋtıtı
nıŋŋa aŋaŋ Yisa Masia yı nı suŋŋiŋ aŋaŋ
sʊgıdʊagıŋ.
5 Wʊnıŋ Yisa Masia yiwo vuodieke dı
mʊʊlınana Ŋmıŋ wıa aŋaŋ wusie wo, ta
bı yi vuodieke die dı wolinne a hagı kuŋ
me wo, ta bı yi tıŋgbaŋka gie naakpııma
mana naaŋ wa.
Ʊ chone tı ta tuo tı kuŋ a kpi a gbatı tı a
nyıŋ bıaŋ ma,
6 ta yi tı bırıŋ ʊ naarı ma vuodiekemba
dı yine kıkaabıtıba, dı tı tʊŋ ʊ Chɔɔŋ
Ŋmıŋ tʊʊma. Wʊnıŋ ʊ sına bırıŋ aŋaŋ
hagırıŋ yaa gamma haahuu. Wusie.
7 Yeye, ʊ nan dı bie nııŋmara sʊŋ a kieŋ,
vuoŋ mana nine nan daansı ye wo,
aŋaŋ vuodiekemba die dı tɔbına wa
gbaŋ. Saŋŋa dieke ʊ bala ʊ keŋ wo,
tıŋgbaŋka gie vuosi mana nan keŋ
kʊŋ ʊ wıa.|lWusie, ka nan seŋ yi
die.
8 Tı Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmıŋ, vuodieke
dı yalla hagırıŋ mana, ta die beri, ta ye
beri, ta nan keŋ beri yaa gamma haahuu
wo, wʊnıŋ ʊ balala naa dı, “Manıŋ n yine
jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ.”
9 Manıŋ Jɔɔn vuodieke dı yine nı
nımbʊa ta lagıŋ aŋaŋ nı a dii wahala aŋaŋ
suguru Yisa Masia wıa wa, die n dına dı
dıa ta mʊʊla Ŋmıŋ wıa aŋaŋ tı Yɔmʊtieŋ
wʊvıınaha wıa, ba nagı mıŋ a yaa mıŋ a
ga Patimosi tıŋgbaŋ dieke nyaaŋ dı giline
wo me.
10 Womi, Alasiri daaŋ kaanı Ŋmıŋ
Halıkasıka die dı hagı n ma, die maŋ wʊŋ
lɔlıkpeŋkpııŋ dı dɔnnana sıba kantaŋ ta
bala wıa n kʊaŋ.
11 Die lɔlıkʊ dı baarı dı, “Maagı wudieke
fʊ yene wo a yi gbanıŋ ma a nagı tʊŋ a
yı Masia dıdıısırıŋ lagımıŋ ayʊpɔyı wa, dı
benne Efesusi tıŋ ma aŋaŋ Simirina aŋaŋ
Pegamumi aŋaŋ Tiatira aŋaŋ Saadisi aŋaŋ
Filadalifia aŋaŋ Lodisia tıgısı ma wa.”
12 Die maŋ yiŋŋi dı n ye vuodieke dı
balala wıa a yıa mıŋ wa, womi die maŋ
ye salıma popolisi jigizielikiŋ ayʊpɔyı dı
zene.
13 A sʊnsʊŋ die maŋ ye vuoŋ dı zene a
nıası dembiŋ ta yeegi jayeekiwaŋ ka sʊʊŋ
a gbıa ʊ naatala ta salıma gbanıŋ dı bɔbı
ʊ nyʊʊŋ.
14 Ta ʊ sikpeŋ zoosi dı yıantı sıba
gʊŋgʊntı, ta ʊ nine dı sıı sıba bolinyaaŋ,
15 ta ʊ naatala dı nyıgısa sıba kʊʊtı ba
nagına a yi boliŋ me ta ʊ lɔlıŋ dı dɔma
sıba nyaakpııŋ dı palala.
16 Ta pɔgılı chıŋmarısı ayʊpɔyı ʊ nuudi-
igiŋ me, ta takoobi dieke dı dinene ka nʊa
ale dı chabı ʊ nʊaŋ ma, ta ʊ nine chaaŋ
die dı chaaŋ sıba ŋmıŋ dı chaannana
ŋmıntʊası dene wo.
17 Die n yene wo wo die maŋ sʊʊŋ nan
tıŋgbaŋ ʊ nıŋŋa sıba vuodieke dı kpine.
Die ʊ nagı ʊ nuudiigiŋ a dıısı n ma ta baarı
dı, “Da va ŋmaamıŋ yalla fʊ, manıŋ n yine
jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatıŋ.
18 Manıŋ n yine vuodieke dı benne ʊ
miivoli me, die n kpiye mıŋ, ama lele, n
bie wo n miivoli me yaa gamma haahuu,
manıŋ n yaa wa kuŋ aŋaŋ kpiiliŋ hagırıŋ.
19 Die wıa, maagı nyindiekemba fʊ yene
lele gie, aŋaŋ nyindiekemba dı bala a yi
kʊaŋ chaaŋ.
20 Chıŋmarısı ayʊpɔyı dieke fʊ yene n
nuudiigiŋ me wo aŋaŋ salıma popolisi
jigizielikiŋ ayʊpɔyı wa lɔbırıŋ chıaŋ
wʊnna: chıŋmarısı ayʊpɔyı wa zie yı
wa n dıdıısırıba lagıma lagıma ayʊpɔyı
diekemba dı benne tıgısı ayʊpɔyı wa
malakasi, ta popolisi jigizielikiŋ ayʊpɔyı
wa dıaŋ dı yi n dıdıısırıŋ lagıma lagıma
ayʊpɔyı wa.”

2

Masia wudieke dı yine Efesusi tıŋ vuosi sııtı wʊnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı balı mıŋ
dı n maagı wıaha a yı ʊ dıdıısırı diekemba
dı lagıŋna a bie Efesusi tıŋ ma wa malaka
dı:

Wɪaha gie nyɪŋ wa vuodieke dɪ pɔgɪlana chɪŋmarɪsɪ ayʊpɔyɪ ʊ nuudi-
igiŋ me wo, ta dɪ dɪa chʊŋ salɪma
popolisi jigizielikiŋ ayʊpɔyɪ wa sʊkʊ.
2 N sɪba nɪ tʊʊma dɪ sɪna dene,
aŋaŋ nɪ faasɪna tʊŋ die a dii suguru
dene, ta sɪba a baarɪ dɪ nɪ ka yaala
nɪ bemme aŋaŋ vuobɪatɪ, ta sɪba dɪ nɪ
magɪsɪ vuodiekemba dɪ balala dɪ ba yiwo
n tʊntʊntɪba a ye mɪŋ, ta ye dɪ ba yiwo
ŋmɪnchɪbɪtieliŋ.
3 Nɪ dii wo suguru ta dii wahala pam
n wɪa ama ta ka va mɪŋ.
4 Ama nɪ bɪaŋ wʊnna: nɪ ka bɪ cho
mɪŋ sɪba die nɪ wolinne a cho mɪŋ dene
wo.
5 Nɪ tɪɪnsɪ die nɪ sɪna dene wo, ta
vaa wʊbɪatɪtɪ yiile, ta yime wudieke die nɪ
wolinne a yie ka vɪɪna wa. Dɪɪ yi nɪ ka va
nɪ wʊbɪatɪ, n nan keŋ nɪ jigiŋ a nagɪ nɪ
popoli jigizielikiri a nyɪŋ ka jigiberisikiŋ.
6 Ama wudieke nɪ yinene aŋ ka vɪɪna
yiwo naa; nɪ ka yaala wudieke Nikola
vuosi dɪ yinene wo, sɪba n gbaŋ dɪ kana
ka yaala dene wo.
7 Vuodieke dɪ yalla tɪba, ʊ wʊŋ
wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balala yɪa
Masia dɪdɪɪsɪrɪba naa!
Vuodieke dɪ nyaŋŋɪna nyaŋŋɪŋ,
wʊnɪŋ maŋ nan yɪ wa sieŋ dɪ ʊ dii
miivoli nyɪŋnyɪŋka diekemba dɪ bene
Ŋmɪŋ jigiŋ, jigidieke ba wasɪnana
paradasi* wa.

Masia wudieke dɪ yine Simirina tɪŋ vuosi sɪɪtɪ wʊnna

8 Ta vuodieke die n yene wo dɪ bɪ balɪ
mɪŋ dɪ n maagɪ wɪaha gie a yɪ ʊ dɪdɪɪsɪrɪ
diekemba dɪ lagɪŋna a bie Simirina tɪŋ ma
wa malaka dɪ:
Wɪaha gie nyɪŋ wa vuodieke dɪ yine
jaaŋ mana piiliŋ aŋaŋ ka kpatɪŋ wa
jigiŋ, wʊnɪŋ die ʊ kpine ta bɪ hagɪ kuŋ
me wo.
9 N sɪba nɪ wahala diile wɪa, ta bɪ sɪba
a baarɪ nɪ yiwo zɔɔlɪntieliŋ, ama wusie,
Ŋmɪŋ jigiŋ nɪŋ nɪ yiwo nyintitieliŋ. N sɪba
a baarɪ vuosi bataŋ bala a chʊʊsa nɪ saara,
ta bɪ baarɪ dɪ ba yiwo Juu vuosi, ama ta ka
yiye, ba yiwo Sitaani vuosi.
10 Nɪ da chɪgɪma ŋmaamɪŋ aŋaŋ wa-
hala dieke nɪ bala nɪ dii wo. Sitaani nan
va aŋ ba yigi nɪ bataŋ a yi dansarɪka ma,
dɪ ba magɪsɪ nɪ a ye, aŋ nɪ dii wahala a ga
tʊgɪ daraa baŋ. Ama dɪɪ yi kuŋ gbaŋ nɪ yi
mɪŋ yada ta n nan yɪ nɪ piini dieke dɪ yine
miivoli.
11 Vuodieke dɪ yalla tɪba, ʊ wʊŋ
wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balala a yɪa
Masia dɪdɪɪsɪrɪba naa!
Vuodieke dɪ nyaŋŋɪna nyaŋŋɪkʊ gie,
wʊnɪŋ ʊ kaaŋ ye kuŋ dieke dɪ gʊtɪna
bule wo.

Masia wudieke dɪ yine Pegamumi tɪŋ vuosi sɪɪtɪ wʊnna

12 Ta vuodieke die n yene wo dɪ bɪ balɪ
mɪŋ dɪ n maagɪ wɪaha gie a yɪ ʊ dɪdɪɪsɪrɪ
diekemba dɪ lagɪŋna a bie Pegamumi tɪŋ
ma wa malaka dɪ:
Wɪaha gie nyɪŋ wa vuodieke dɪ yalla
takoobi dieke dɪ yalla nʊadiike ale wo
jigiŋ.
13 N sɪba jigidieke nɪ benne wo yiwo
jigidieke Sitaani dɪ yine naaŋ. Ama nɪ ye
dɪɪ mɪŋ mɪŋ; saŋŋa dieke die ba kenne kʊʊ
Antipasi, vuodieke dɪ yine n siaratieŋ aŋaŋ
wusie wo, nɪ gbaŋ gbaŋ tɪgɪdieke Sitaani dɪ
benne wo, saŋka mi gbaŋ, die nɪ ka zeti n
sieŋ.
14 Ama wusie, wɪa bɪta nɪ yi a chʊʊsɪ:
vuosi bataŋ bene nɪ sʊŋ a dɪɪ Balaami
dagɪŋ, vuodieke die dɪ dagɪna Balaki ʊ
bala ʊ yi die a vaa Izara vuosi yi bɪaŋ ta
vaa ba die nyindiiki dieke ba nagɪna a yɪ
ŋmɪnaha ta bɪ vaa ba yie daakpana aŋaŋ
hɔgʊkpana tʊʊma aŋaŋ taŋ.
15 Die gbaŋ gbaŋ nɪ yallɪ vuosi bataŋ
nɪ sʊŋ ta ba dɪ Nikola vuosi dagɪŋ.
16 Die wɪa, nɪ vaa nɪ wʊbɪatɪ yiile, dɪ
daa die, n nan keŋ nɪ jigiŋ lele a wagɪ
aŋaŋ banɪŋ vuosi mi aŋaŋ takoobi dieke
dɪ nyɪna n nʊaŋ ma wa.
17 Vuodieke dɪ yalla tɪba, ʊ wʊŋ
wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balala yɪa
Masia dɪdɪɪsɪrɪba naa!
Vuodieke dɪ nyaŋŋɪna nyaŋŋɪkʊ gie,
wʊnɪŋ maŋ baaŋ n yɪ lɔbɪrɪŋ ma nyindi-
ike dieke ba wasɪnana maanaha aŋ ʊ dii,
ta bɪ yɪ wa tanyɪalɪ dieke saaŋ haalɪŋ dɪ
maagɪna ka ma wa ta vuoŋ ka sɪba wa,
sie vuodieke dɪ tuone nyɪɪna ma.

Masia wudieke dɪ yine Tiatira tɪŋ vuosi sɪɪtɪ wʊnna

18 Ta vuodieke die n yene wo dɪ bɪ balɪ
mɪŋ dɪ n maagɪ wɪaha gie a yɪ ʊ dɪdɪɪsɪrɪ
diekemba dɪ lagɪŋna a bie Tiatira tɪŋ ma
wa malaka dɪ:
Wɪaha gie nyɪŋ wa Ŋmɪŋ Bʊadembike
vuodieke nine dɪ sɪna sɪba bolinyaaŋ, ta
ʊ naatala dɪ nyɪgɪsa sɪba kʊʊtɪ dene wo
jigiŋ.
19 N sɪba wudieke nɪ yinene mɪŋ, ta
sɪba nɪ yalla choti dene, ta bɪ sɪba nɪ yalla
yada dene, nɪ tʊʊma aŋaŋ nɪ yalla hanɪa
dene, ta bɪ sɪba dɪ lele, nɪ tʊma a tɪaŋ die
nɪ wolinne a tʊma dene wo.
20 Ama nɪ wʊbɪaŋ yiwo naa: nɪ tuo
wo hɔgʊ dieke ba wasɪnana Jezebeli wa,
vuodieke dɪ chɪbɪnana ŋmɪnchɪbɪsɪ dɪ ʊ

* **2:7 2.7** Arɪzanna saaŋ bɪna yi paradasi.

yiwo Ɲmıŋ naazʋa wa. Ʋ daga mıŋ ta gaama n tʋntʋntıba ba yie daakpana aŋaŋ hɔgʋkpana tʋʋma ta die nyindiiki diekemba ba nagına yı ba ŋmına.

21 N yı wa wa saŋŋa dı ʋ tarıgı ʋ beriŋ, ama ʋ ka saagı dı ʋ vaa ʋ daakpana tʋʋmaha.

22 Die wıa n nan nagı wa a taaŋ yʋagıtı gado me, wʋnıŋ aŋaŋ vuodiekemba dı lagıŋna a tʋma dıgıntı tʋʋmaha nan dii wahala pam. N nan yi die lele, ntaala ba vaa ba wʋbıatı mi yiile.

23 Ta n nan kʋʋ vuodiekemba dı dına wa wa mana, aŋ n dıdıısırıba mana sımma sıba dı manıŋ n yine vuodieke dı sıbına vuota mana sʋŋ aŋaŋ ʋ sʋŋanyile. Ta n nan yiŋŋi tuŋ vuoŋ mana yaa gamma ʋ tʋʋma dı sına die.

24 Ama nı vuodiekemba dı tıalına Tiatira tıŋ ma ta ka dı hɔgʋ wa gie ŋmınchıbısı dagıkʋ ta ka bı dı dagı dieke vuosi bataŋ dı wasınana Sitaani wʋlɔbırıkaha dagıko, nınıŋ maŋ bala nı, dı n kaaŋ nagı chiidʋnsa a chii nı.

25 Ama nı faası a yigi wudieke nı yalla wa a yalla keŋ keŋ a ga tʋgı saŋŋa dieke n bala n keŋ wo.

26-27 Vuodiekemba dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ gie, ta yie wudieke n yaalala a ga tʋgı kpatıkʋ n nan yı ba yiko dieke chanchaaŋ die n tuone a nyıŋ n Chʋa jigiri: N nan vaa ba yallıma yiko tıŋgbaŋka gie buuriŋ mana mana ma, ta ba nan pɔgılı ba aŋaŋ hagırıŋ ta nan bıagı chʋʋsı ba sıba fʋ ŋaana nagı kʋʋtı daaŋgbanıŋ a nıga gbiesi a ŋmaba die wo.

28 N nan bı yı ba saŋka mi sʋkʋleeliŋ ŋmaarıŋ.

29 Vuodieke nıŋ mana dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa.

3

Masia wudieke dı yine Saadisi tıŋ vuosi sıitı wʋnna

1 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırıba dı bene Saadisi tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı pɔgılına haalıtı ayʋpɔyı dı jıanna Ɲmıŋ wa ta yalla chıŋmarısısı ayʋpɔyı wa jigiŋ. N sıba wudieke nı yinene mıŋ, nı sıı sıba vuodiekemba dı yine mıŋ yada, ama wusie nıŋ nı ka bı yi mıŋ yada.

2 Die wıa, nı hagı a kpaŋŋı nı gbaŋ ta da vaa yada dieke dı tıalına kpi kpatı, dama nı yinene wudieke ka suule Ɲmıŋ nine.

3 Die wıa, nı tıınsıma wudiekemba die ba dagına nı wa aŋaŋ wudieke die nı wʋnna wa, ta dıa ha ta vaa nı wʋbıatıtı. Dıı yi nı ka tarıgı nı beriŋ, n nan keŋ sıba gaarʋ ta nı kaaŋ dı sıba saŋŋa dieke n balla n keŋ, ta datı nı tıba.

4 Ama nı bataŋ bene Saadisi tıŋ ma ta ba sʋgıtı dı wo dıgıntı. Banıŋ bala ba yeegi nyiŋyeekiyıala ta banıŋ ba aŋaŋ mıŋ dı lagıŋ a chʋŋ, dama ba mʋ mıŋ aŋaŋ die wıa.

5 Ta vuodiekemba dı nyaŋŋına nyaŋŋıkʋ nan keŋ yeegi nyıŋyıala sıba naa, ta n kaaŋ keŋ a vʋarı ba saara a nyıŋ miivoli haalıtieliŋ gbaŋkʋ ma. Ta n nan keŋ balı yaalıŋ ma dı ba yiwo n sıitı n Chʋa Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ malakasi nıŋŋa.

6 Vuodieke dı yalla tıba, ʋ wʋŋ wudieke Ɲmıŋ Halıkasıka dı balala a yıa Masia dıdıısırıba naa.

Masia wudieke dı yine Filadalifia tıŋ vuosi sıitı wʋnna

7 Ta vuodieke die n yene wo dı bı balı mıŋ dı n maagı wıaha gie a yı ʋ dıdıısırıba dı bene Filadalifia tıŋ ma wa malaka dı:

Wıaha gie nyıŋ wa vuodieke dı yine Kasıtieŋ ta yi Wusietieŋ wo jigiŋ. Wʋnıŋ ʋ yalla naakpııŋ Davidi yiko safibinni,* ta ʋ keŋ yuori sanʋaŋ vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ligi ke, ta ʋ keŋ ligi vuoŋ wori a baaŋ bıagı a yuori ke.

8 N sıba nı tʋʋma dı sına die. Ye, n yuori wo sanʋaŋ a zieŋ nı nıŋŋa ta vuoŋ wori a baaŋ bıagı a ligi ke. N sıba dı hagırı dieke nı yalla wa ka dala, ama die yɔrı, nı ye dı wa n dagıkʋ, ta ka chiisi dı nı ka sıba mıŋ.

9 Ama vuodiekemba dı yine Sitaani vuosisi, ŋmınchıbıtielibe ta chıba wıa dı ba yiwo Juu vuosisi ama ta ka yiye wo, n nan vaa ba keŋ gbirigi nı nıŋŋa ta sımma a baarı n seŋ cho nı mıŋ.

10 Dama nı dına n mıraha ta dii suguru n wıa naa, n nan mıŋŋı a pɔgılı nı mıŋ amʋ nı kaaŋ keŋ juu wʋbıa dieke dı bala ka keŋ magısı tıŋgbaŋka gie vuosi mana naa.

11 N kieŋ mıŋ lele ke gie, die wıa nı mıŋŋı pɔgılı jadieke nı yalla, amʋ vuoŋ kaaŋ gbatı nı nyʋarı mi.

12 Vuodiekemba nıŋ dı nyaŋŋı nyaŋŋıkʋ gie, n nan yi be Ɲmıŋ juoku zaantalıŋ, ta ba kaaŋ keŋ nyıŋ ka ma. Ta n nan bı maagı Ɲmıŋ saaŋ ba ma, ta maagı Ɲmıŋ tıŋ saaŋ ba ma, Ɲmıŋ tıka yiwo Jerusalemi haalı dieke dı bala ka nyıŋ arızanna ma Ɲmıŋ jigiŋ a keŋ sʋʋŋ

* **3:7 3.7** Davidi safibinni chıaŋ yiwo “Ʋ Yiko”.

tɪŋgbaŋka gie me wo. N gbaŋ n nan maagɪ n saaŋ haalɪŋ a dɪɪsɪ ba ma.
13 Vuodieke dɪ yalla tɪba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balala yɪa Masia dɪdɪɪsɪrɪba naa.

Masia wudieke dɪ yine Lodisia tɪŋ vuosi sɪɪtɪ wʋnna

14 Ta vuodieke die n yene wo dɪ bɪ balɪ mɪŋ dɪ n maagɪ wɪaha gie a yɪ ʋ dɪdɪɪsɪrɪ diekemba dɪ lagɪŋna a bie Lodisia tɪŋ ma wa malaka dɪ:

Wɪaha gie nyɪŋ wa vuodieke saaŋ dɪ yine Wusie wo jigɪŋ, ta bɪ yi siaratieŋ dieke dɪ yine wusietieŋ ta mɪŋŋɪ yie siaravɪɪna wa, ta bɪ yi jadieke mana Ŋmɪŋ dɪ naanna sikpeŋtieŋ wo.

15 N sɪba nɪ tʋʋma dɪ sɪna die, ta bɪ sɪba nɪ sɪna die, nɪ ka sʋnsɪ ta nɪ ka bɪ tuuli, ama n tɪŋ nan dɪ yaala nɪ yi a kaanɪ.
16 Ama nɪ kana ka tuuli yaa sʋnsɪ wa wɪa, n baaŋ tɪɪrɪ nɪ mɪŋ a nyɪŋ n nʋaŋ ma a taaŋ.
17 Nɪnɪŋ nɪ bala mɪŋ dɪ nɪ yiwo nyintitieliŋ, dɪ nɪ yallɪ wa nyindiekemba mana nɪ yaalala, ta nɪ ka waarɪ jaaŋ, ama nɪ ka sɪba nɪ yalla sʋgɪchʋʋsɪŋ aŋaŋ zɔɔlɪŋ dene. Nɪ yiwo zɔɔlɪntieliŋ ta chʋŋ yɔrɪ, ta bɪ yi yɪɪsɪ.
18 Die wɪa, n kpaama nɪ mɪŋ dɪ nɪ daa salɪma dieke dɪ yine salɪma wusie a nyɪŋ n jigɪŋ ta seŋ yi nyintitieliŋ. Nɪ bɪ daa nyiŋyeekiyɪala a yeegi a ligi nɪ viivi. Nɪ bɪ daa nine kpaaŋ a yi nɪ nine me amʋ nɪ nan dɪ yese.
19 Vuodiekemba mana n chone, n kpaama ba mɪŋ ta data ba tɪba. Die wɪa, nɪ vaa tʋmbɪatɪ ta da laalɪma.
20 Nɪ wʋmma, n zie wo sanʋarɪ ma a kpaasa gbɪabɪkʋ, vuodieke mana dɪ wʋnna n lɔlɪŋ ta yuori gbɪabɪkʋ, n nan keŋ juu ta manɪŋ aŋaŋ wa nan lagɪŋ dii.
21 Vuodieke dɪ nyaŋŋɪna nyaŋŋɪkʋ gie, n nan yɪ wa sieŋ dɪ ʋ keŋ gʋtɪ a kala aŋaŋ mɪŋ n naara gbaŋtɪ ma, sɪba n nyaŋŋɪna nyaŋŋɪkʋ mana ta lagɪŋ kalɪ n Chʋa Ŋmɪŋ naara gbaŋtɪ ma wa.
22 Vuodieke dɪ yalla tɪba, ʋ wʋŋ wudieke Ŋmɪŋ Halɪkasɪka dɪ balala yɪa Masia dɪdɪɪsɪrɪba naa.

4

Ba jɪannana Ŋmɪŋ dene arɪzanna ma

1 Naa mana kʋaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye ta arɪzanna ma gbɪabɪŋ dɪ yuorine.
Ta maŋ bɪ wʋŋ lɔlɪ dieke n wolinne wʋŋ ta ka bala wɪa a yɪa mɪŋ wa, ta sɪɪ sɪba kantaŋ dɪ, "Keŋ jʋalɪ gie aŋ n dagɪ fʋ wudieke dɪ bala ka yi naa kʋaŋ chaaŋ."
2 Lele womi, Halɪkasɪka dɪ hagɪ n ma, ta maŋ ye vuoŋ dɪ kalɪ naagbanɪŋ ma arɪzanna ma,
3 ta ʋ nine chaaŋ dɪ nyɪgɪsa sɪba taŋ diekemba ba wasɪnana jasipa aŋaŋ kaneliani wa, nɪɪŋmajɪbɪŋ dɪ taaŋ gilɪŋ naagbaŋkʋ ta faasɪ nyɪgɪsa.
4 Ta naagbaŋtɪ baŋɪsɪ-le aŋaŋ anɪɪsa dɪ dʋa a gilɪŋ naagbaŋkʋ. Ta nyɪŋkʋra baŋɪsɪ-le aŋaŋ banɪɪsa dɪ yeegi nyiŋyeekiyɪala ta bubi salɪma sibubisi, ta kalɪ naara gbaŋtɪ baŋɪsɪ-le aŋaŋ anɪɪsa wa ma.
5 Ta nɪɪnyɪgɪsɪŋ aŋaŋ watɪ aŋaŋ nɪɪnatɪŋ dɪ nyɪŋ naagbaŋkʋ ma. Ta popoli ayʋpɔyɪ dɪ lagɪŋ die naagbaŋkʋ nɪŋŋa, hanɪŋ a yine Ŋmɪŋ Haalɪtɪ ayʋpɔyɪ wa.
6 A bɪ gʋtɪ, jaaŋ kaanɪ die dɪ dʋa naagbaŋkʋ nɪŋŋa ta sɪɪ sɪba mʋgɪkpeŋkpɪɪŋ ta nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.
A bɪ taaŋ gilɪŋ naagbaŋkʋ die yiwo nyinti anɪɪsa diekemba die dɪ yine nyinvugiti ta die yaa nine pam a nɪŋŋa aŋaŋ a kʋasɪ mana.
7 Ta bʋmbʋŋaŋ jaabʋ die nɪasɪ wa naachɪgɪŋ, jadieke die dɪ gʋtɪna bule wo ma die nɪasɪ wa naaraŋ, vuodieke die dɪ gʋtɪna bʋtaa ma dɪaŋ nine chaaŋ dɪ nɪasɪ vuota nine chaaŋ, ta jadieke die dɪ gʋtɪna bʋnɪɪsa wa dɪaŋ dɪ nɪasɪ kpajʋsɪŋ dieke dɪ yʋgɪnana.
8 Ta nyinvugiti anɪɪsa wa gie die dɪ yaa chobiti ayʋaba yʋaba, ta die bɪ yaa nine pam ba nyɪŋgbanɪŋ lʋga lʋga mana mana. Ta ŋmɪntʋasɪ aŋaŋ yuŋ mana a ka vasa yɪla chɪala. Ba ŋaaŋ chɪa dɪ,

"Kasɪ, kasɪ, kasɪ yine tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie
Ŋmɪŋ vuodieke dɪ yalla
hagɪrɪŋ mana
ta die beri, ta ye beri ta nan keŋ beri
haahuu wo."

9 Saŋŋa dieke nyinvugiti anɪɪsa wa dɪ keŋ yɪa vuodieke dɪ kalla naagbaŋkʋ ma ta beri yaa gamma haahuu aŋwaasɪ aŋaŋ bɪrɪŋ aŋaŋ pɪmpagɪŋ,
10 saŋka mi nyɪŋkʋraha baŋɪsɪ-le aŋaŋ banɪɪsa wa nan nan vuodieke dɪ kalla naagbaŋkʋ ma wa nɪŋŋa, ta jɪama wʋnɪŋ vuodieke dɪ bene haahuu wo. Die ba bɪ vʋarɪ ba sibubisisi a dʋaŋ naagbaŋkʋ nɪŋŋa ta bala dɪ,
11 "Tɪ Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ, dɪ mʋ dɪ tɪ jɪaŋ fʋ
ta yɪ fʋ jɪlɪma aŋaŋ bɪrɪŋ
dama fʋnɪŋ die fʋ naanna jaaŋ mana
Fʋ dʋŋŋʋ wɪa ta nyindieke mana fʋ naanna dɪ yaa miivoli."

5

Yaa gamma gbaŋbɔbɪka aŋaŋ Yiipɔlɪka wɪa

1 Die maŋ bɪ ye vuodieke dɪ kalla naagbaŋkʋ ma wa dɪ pɔgɪlɪna gbaŋbɔbɪkɪŋ aŋaŋ ʋ nuudiigiŋ, ta gbaŋkʋ dɪ yaa

maagıŋ ka nıŋŋa aŋaŋ ka kʋaŋ mana,
ta ba nagı tııŋ sʋgıtı a marı ka nʋaŋ ta bɔbıka.
2 Mi maŋ ye malaka dieke dı yalla hagırıŋ, ta ʋ mʋʋla aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı,
“Mınıa mʋna dı ʋ vʋarı gbaŋbɔbıka gie a yuori he?”
3 Ama vuoŋ die wori arızanna ma yaa tıŋgbaŋka gie me yaa kpiile tigiŋ ta mʋ dı
ʋ forisi gbaŋbɔbıka a daansı ka sʋŋ.
4 Ta maŋ kʋŋ pam dama vuoŋ die dı
worine a baaŋ bıagı a forisi gbaŋbɔbıka
a daansı ka sʋŋ wıa.
5 Ama ta nyıŋkʋraha wʋnyı die dı balı
mıŋ dı n da kʋmma, dı n daansıma
vuodieke dı nyına Juda maarıŋ ma ta ʋ
saaŋ dı dıı Juda Naachigiri, vuodieke dı
yine naaŋ Davidi Haagıkpekpııŋ ta nyaŋŋı
wııŋ mana wa, wʋnıŋ ʋ yine vuodieke dı
baaŋ bıagı vʋarı sʋgıtıtı ayʋpɔyı wa ta
yuori gbaŋbɔbıkaha.
6 Ta maŋ ye Yiipɔlı dı zene a gbigi
naagbaŋkʋ, ta nyinvugititi anıısa wa aŋaŋ
nyıŋkʋraha dı zie a giliŋ wo; ta Yiipɔlıka
die dı sıı sıba Yiipɔlı dieke ba kʋna ama ta
ka hagı kuŋ me wo; ta yallı yııla ayʋpɔyı
ta bı yaa nine ayʋpɔyı diekemba die dı
yine Ŋmıŋ Haalıtı ayʋpɔyı diekemba ʋ
tʋnnana ba tıŋgbaŋka gie mana ma wa.
7 Ta Yiipɔlıka die dı ga tuo gbaŋbɔbıkırı
a nyıŋ vuodieke die dı kalla naagbaŋkʋ ma
wa nuudiigiŋ me.
8 Die ʋ kenne tuo gbaŋbɔbıkırı saŋŋa
dieke wo, nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ
nyıŋkʋraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa wa dı
gbirigi ʋ nıŋŋa. Ta nyıŋkʋraha mana die
pɔgılı wa goojii aŋaŋ salıma tımbala ta
nyıŋnyʋʋgı diekemba die dı zene Ŋmıŋ
vuosi jʋʋsıŋ naŋ ma dı suuli tımbalaha.
9 Die ba chıa wa yılıhaalıŋ a yı Yiipɔlıka
dı,
“Fʋnıŋ fʋ mʋna dı fʋ tuo gbaŋbɔbıkırı
a vʋarı ka sʋgıtı ayʋpɔyı wa
dama die kpiye mıŋ ta nagı fʋ zıŋ a daa
vuosi a yı Ŋmıŋ
vuosisi nyıŋ wa buuriŋ mana ma
aŋaŋ jabalıkıŋ mana ma, aŋaŋ maarıŋ
mana ma,
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie naara mana ma.
10 Ta fʋ bı vaa ba yi fʋ naarı ma
vuodiekemba dı yine kıkaabıtıba
dı ba tʋma Ŋmıŋ tʋʋma;
ba sına tıŋgbaŋka gie vuosisi.”
11 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ bı daansı a ye
malakasi tuse tuse, ta bı wʋŋ ba lɔlıtı ta
ba taaŋ giliŋ nyinvugiti anıısa wa aŋaŋ
nyıŋkʋraha aŋaŋ naagbaŋkʋ.
12 Maŋ wʋŋ ba balala aŋaŋ lɔlıkpııma
dı,
“Yiipɔlıka die ba kʋna ta ʋ bı hagı wa
wʋnıŋ ʋ mʋna ʋ tuo hagırıŋ aŋaŋ
nyinti aŋaŋ yıaŋ
aŋaŋ nyaŋŋıŋ aŋaŋ jılıma
aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ pımpagıŋ!”
13 Ta die maŋ wʋŋ nyindiekemba mana
Ŋmıŋ die dı naanna a bie ŋmıŋsikpeŋ
aŋaŋ tıŋgbaŋka gie aŋaŋ kpiile tigiŋ,
aŋaŋ nyindieke dı benne mʋgıkpııma sʋŋ
mana, dı balala dı,
“Pımpagıŋ aŋaŋ jılıma aŋaŋ bırıŋ
aŋaŋ hagırıŋ mana bie wo vuodieke
dı kalla naagbaŋkʋ ma wa jigiŋ
aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ yaa gamma
haahuu.”
14 Ta nyinvugiti anıısa wa dı saagı ta baarı
dı, “Wusie.” Ta nyıŋkʋraha mana die dı
gbirigi Ŋmıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa a jıaŋ
ba.

6

Yaa gamma Tııŋ sʋgıtı wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ ye Yiipɔlıka dı
vʋarına tııŋ sʋgıtı ayʋpɔyı wa kaanı, ta
maŋ wʋŋ nyinvugiti anıısa wa wʋnyı lɔlıŋ
ka sıı sıba nıınatıŋ ta wa, dı, “Keŋ.”
2 Maŋ daansı a ye duunyıalıŋ, ta
vuodieke dı jʋalına ka wa dı pɔgılı tɔŋ,
ta ba yı wa naaŋ sibubiŋ ta ʋ nyıŋ a yi
hagırıtieŋ dı ʋ wagı a nyaŋŋı jaaŋ mana.
3 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʋarı sʋgıtıtı die
dı gʋtına bule wo ma, die maŋ wʋŋ javuoŋ
dieke dı gʋtına bule wo ma lɔlıŋ ta ʋ wa
dı, “Keŋ.”
4 Die maŋ ye duunŋmınıŋ dı nyıŋ a zie,
ta ba yı vuodieke dı jʋalına ka wa hagırıŋ
dı ʋ vʋarı sʋgıdʋagıŋ a nyıŋ tıŋgbaŋka gie
me, ta vaa vuosi kʋma ba chanchaalıŋ, ta
ba bı yı wa takoobikpeŋkpııŋ.
5 Ta Yiipɔlıka die dı bı vʋarı sʋgıtıtı
dieke die dı gʋtına bʋtaa wa ma, ta maŋ
bı wʋŋ javuoŋ dieke die dı gʋtına bʋtaa
wa ma dı wana dı, “Keŋ.” Ta maŋ ye
duusɔbılıŋ dı zene mi, ta vuodieke dı
jʋalına ka dı pɔgılı jadieke ba nagına a
magısa nyintiti ʋ nuuŋ me.
6 Ta maŋ wʋŋ natıŋ aŋ ka sıı sıba lɔlıŋ
ta nyıŋ wa nyinvugititi banıısa wa jigiŋ
dı, “Paanʋ zaa kpalıbıŋ yiwo daaŋ tune,
ta kawʋnta kpalıbısı bʋtaa dıaŋ dı yi
dabalımıŋ tune; ama da chʋsıma kpaabʋ
aŋaŋ daabʋ.”
7 Ta Yiipɔlıka dı bı vʋarı sʋgıtıtı dieke
dı gʋtına bʋnıısa ma wa; ta maŋ wʋŋ lɔlıŋ
dı nyıŋ javuoŋ dieke dı gʋtına bʋnıısa wa
ma ʋ wa dı, “Keŋ.”
8 Die wıa maŋ ye duuyıalıŋmınıŋ, ta ba
wasa vuodieke dı jʋalına ka wa Kuŋ; ta
kpiile tigiŋ dıaŋ dı dı ʋ kʋaŋ, ta Ŋmıŋ dı
yı ba yiko dı ba kʋʋ tıŋgbaŋka gie vuosi
puole bʋnıısa ma kaanı, dı ba kʋʋ ba tɔntı
ma aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yʋagıtı ma, ta bı yi
tıŋgbaŋka gie dɔmbıatı kʋʋ ba bataŋ.

9 Ta Yiipɔlıka dı vʊarı sʊgıtıtı dieke
dı gʊtına bʊnʊ wa ma, ta maŋ ye
vuodiekemba vuosisi die dı kʊna die ba
mʊʊlınana Ɲmıŋ wıaha wıa wa, aŋaŋ die
ba dagınana Masia wʊvıınaha wıa, ta ba
bie wo koriku chıaŋ ma,
10 ta die faası nata ŋmıŋsikpeŋ dı, "Tı
Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmıŋ, fʊnıŋ vuodieke
dı yine sʊgıyıalıntieŋ ta bı yi wusietieŋ
wo, lalıa ka baa ka yʊası ta fʊ ye dii
tıŋgbaŋka gie vuosisi sarıya ta datı ba
tıba, ba kʊna tı wa wıa?"
11 Die wıa ʊ yı ba mana nyiŋyeekiwagı
yıala, ta balı ba dı, "Nı voosime ta
chıısıma saŋŋa dieke ba balla ba keŋ a kʊʊ
nı tʊntʊŋ chanchaalıŋ, aŋaŋ nı nımballı a
kpatı wa, sıba die ba kʊna nınıŋ dene wo."
12 Ta maŋ bı ye Yiipɔlıka dı bı vʊarı
sʊgıtıtı die dı gʊtına bʊyʊaba wa ma; ta
tıŋgbaŋ die dı dɔŋ pam, ta ŋmınnı dı sibi
lımm, chııŋ dıaŋ dı ŋmıntı sıba zıŋ.
13 Ta chıŋmarısı dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a
keŋ nan tıŋgbaŋ sıba bʊlɔgısıŋ dı ŋaana
nıga kınkamıŋ, ta ka nyıŋnyıŋka dı nanna
die wo.
14 Ta ŋmıŋsikpeŋ dı piili piili sıba
gbanıŋ ta bıa, ta kunkoge aŋaŋ tıŋgbaŋ
diekemba nyaaŋ dı giline mana dı taarı
nyıŋ jigidiekemba a wone beri wo.
15 Die wıa, tıŋgbaŋka gie naakpııma,
aŋaŋ vuokpııma, aŋaŋ sojasi sikpeŋtieliŋ,
aŋaŋ hagırıtieliŋ aŋaŋ vuoŋ mana,
vuodiekemba dı yine yɔŋısı aŋaŋ
vuodiekemba dı sına ba gbaŋ ta ba mana
dı chıgı juu tana vɔrıtı ma aŋaŋ tana
chıası ma,
16 ta die wa tankpeŋkpıımaha aŋaŋ
tanaha dı a nan ba ma amʊ vuodieke dı
kalına naagbaŋkʊ ma kaaŋ bı ye be, ta
Yiipɔlıka dıaŋ kaaŋ bıagı a datı ba tıba.
17 Dama vuodieke dı kala naagbaŋkʊ
ma aŋaŋ Yiipɔlıka sınyıırıŋ daakpeŋkpııŋ
daarı tʊgıya mıŋ, ta vuoŋ wori a baaŋ
bıagı zie sınyıırıkʊ nıŋŋa.

7

Yaa gamma Izara vuosisi wıa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye malakasi
banıısa ta ba zie tıŋgbaŋka gie lʊga anıısa
wa ma, ta pɔgılı bʊlɔgısı dieke dı nyına
lʊgaha mana mana ma wa, dı a da nıgıma
tıŋgbaŋka gie me, yaa mʊgıkpııma ma,
yaa tııŋ kaanı ma.
2 Saŋka mi maŋ ye malaka wʊnyı dı
nyına ŋmıŋ pɔsıŋ chaaŋ ta pɔgılı magılıŋ
dieke dı yine miivolitieŋ Nabidie Ɲmıŋ
sıtı wa; ta keesi aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ ta
wa malakasi banıısa diekemba Ɲmıŋ dı
yına ba sieŋ dı ba chʊʊsı tıŋgbaŋ aŋaŋ
mʊgıkpııma wa.
3 Ʊ baarı dı "Da chʊʊsı tıŋgbaŋka gie
yaa mʊgıkpıımaha yaa tıısısı ntaala tı
woliŋ yi magılıŋ a yi Ɲmıŋ tʊntʊntıba die
mana ma."
4 Ta maŋ wʊŋ vuodiekemba ba yine
Ɲmıŋ magılıkʊ a yi be wo bıısıŋ, ba yi
vuosi tuse kɔbıga aŋaŋ baŋısı-nıısa aŋaŋ
banıısa, vuodiekemba die dı nyına Izara
buuriŋ mana ma.
5-8 Ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ bale dı nyıŋ
Juda maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Rubeni
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Gaadi
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Asiri
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Nafitali
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Manase
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Simiani
maarıŋ ma
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Liiva
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Isakari
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Sebuluni
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dı nyıŋ Josefu
maarıŋ ma,
ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale dıaŋ dı nyıŋ
Benjamani maarıŋ ma.

Kpıkpaakʊ wıa

9 Ka kʊaŋ chaaŋ maŋ ye kpıkpaaŋ ta ba
wo bıısıŋ, ta ba nyıŋ tıŋgbaŋka gie tıgısı
mana ma aŋaŋ buuriŋ mana ma, aŋaŋ
maarıŋ mana ma, aŋaŋ jabalıkıŋ mana
ma, ta ba yeegi nyiŋyeekiwagı yıala ta
zie naagbaŋkʊ aŋaŋ Yiipɔlıka nıŋŋa, ta
pɔgılı vaatı ba nuusisi me ta keese aŋaŋ
lɔlıkpııma a bala dı,
10 "Gbatıtaanıŋ nyıŋ wa tı Nabidie Ɲmıŋ
vuodieke dı kalla naagbanıŋ ma wa,
wʊnıŋ aŋaŋ Yiipɔlıka jigiŋ."
11 Ta malakasi mana dı taaŋ giliŋ naag-
baŋkʊ, aŋaŋ nyıŋkʊraha aŋaŋ nyinvugiti
anıısa wa a zie, ta nan bubi tıŋgbaŋ
naagbaŋkʊ nıŋŋa ta jıaŋ Ɲmıŋ ta baarı:
12 "Wusie,
pımpagıŋ, aŋaŋ bırıŋ aŋaŋ
yıaŋ aŋaŋ aŋwaası aŋaŋ jılıma aŋaŋ
hagırıŋ
aŋaŋ yiko yiwo tı Nabidie Ɲmıŋ sıtı yaa
gamma haahuu.
Wusie."
13 Ta nyıŋkʊraha wʊnyı die dı pıası
mıŋ dı, "Ta vuodiekemba dı yeeginene
nyiŋyeekiwagı yıalaha yiwo bamba, ta
nyıŋ sıa?"

14 Maŋ yiŋŋi a balı wa dı, “Jakʋʋŋ, fʋnıŋ
fʋ sıbına ama manıŋ n ka sıba.”
Ta ʋ balı mıŋ dı, “Vuosi gie nyıŋ wa
wahalı kpeŋkpııŋka ma, ta sʋgırı ba
nyiŋyeekiwagıtı Yiipɔlıka zıŋ ma ta a
yıantı.
15 Die wıa,
“Ba zie Ɲmıŋ naagbaŋkʋ nıŋŋa
a tʋma yıa wa ŋmıntʋası aŋaŋ yuŋ,
ʋ jıamıŋ juoku sʋŋ,
ta wʋnıŋ Ɲmıŋ vuodieke dı kalına naag-
baŋkʋ ma wa
nan dı bie aŋaŋ ba ta ʋ ligisiŋ nan lige be,
16 ta kɔŋ yaa nyanyuule kaaŋ bı yigi be,
ta ŋmiine yaa tuuli kpeŋkpııŋ kaaŋ bı juu
ba nyıŋgbanıŋ,
17 ta Yiipolı dieke dı benne naagbaŋkʋ
nıŋŋa wa nan gbarı ba,
ta yaa ba ga bulu dieke dı yınana miivoli
wo jigiŋ,
ta Ɲmıŋ nan chııtı ba nıntaantı mana.”

8

Yaa gamma tııŋ sʋgıtıtı dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa ma

1 Saŋŋa dieke Yiipɔlıka dı vʋarına tııŋ
sʋgıtı dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa ma,
arızanna ma dı tarı sigisigi, a yʋası bıta.
2 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ ye malakasisi
bayʋpɔyı die dı zene Ɲmıŋ nıŋŋa wa dı
tuo kantana ayʋpɔyı.
3 Ta maŋ bı ye malaka gaaŋ dı pɔgılına
salıma tımbalı a ga zie koriku nıŋŋa. Ta
Ɲmıŋ dı yı wa nyıŋnyʋʋga pam dı ʋ
nagı gʋtı Ɲmıŋ vuosi mana jʋʋsıŋ ma a
nagı dıısı salıma koriku dieke dı zene
naagbaŋkʋ nıŋŋa wa a yı Ɲmıŋ.
4 Ta nyıŋnyʋʋgaha nyusi aŋaŋ Ɲmıŋ
vuosisi jʋʋsıŋ dı nyıŋ malaka dieke dı
zene Ɲmıŋ nıŋŋa wa nuusi me a jʋalı ga
ŋmıŋsikpeŋ.
5 Ta malakaka dı nagı salıma tımbalıka
a vʋarı boliŋ koriku me a suuli salıma
tımbalıka a siti taaŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta
nııŋ dı natı, ta watı dı nan, ta nıınyıgısıŋ
dı nyıgısa, ta tıŋgbaŋ dı dɔŋ.

Yaa gamma kantana ayʋpɔyı wa ma

6 Ta malakasi bayʋpɔyı diekemba die dı
pɔgılına kantanaha die dı yi siri dı ba wıı
ba kantanaha.
7 Die bʋmbʋŋaŋ malakaka die dı
wolinne a wıı ʋ kantaŋ, ta nııtana
aŋaŋ boliŋ die dı lagıŋ aŋaŋ zıŋ ta nan
tıŋgbaŋka gie me, ta tıŋgbaŋka gie puole
bʋtaa ma kaanı dı dii, ta tıısı puole bʋtaa
ma kaanı dıaŋ dı dii boliŋ, ta hʋʋsʋnsa
mana dı dii boliŋ.
8 Malaka dieke dı gʋtına bule wo ma
dıaŋ dı wıı ʋ kantaŋ ta ba taa jaaŋ sıba
taŋkpeŋkpııŋ, ta die die sıba boliŋ, ta
die keŋ nan tıŋgbaŋka gie mʋgıkpııma
mana ma, ta mʋgıkpıımaha puole bʋtaa
ma, puole kaanı dı tarıgı a yi zıŋ,
9 nyindieke mana die dı benne
mʋgıkpıımaha nyaatı ma puole bʋtaa ma,
puole kaanı dı kpi kpi, ta haarıtı diekemba
die dı benne mʋgıkpıımaha nyaatı ma,
puole bʋtaa ma, puole kaanı dı chʋʋsı.
10 Malaka dieke die dı gʋtına bʋtaa
wa ma die dı wıı ʋ kantaŋ, chıŋmarı
kpeŋkpııŋ die dı dinene sıba boliŋ die dı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka gie
mʋga aŋaŋ ka nyavɔrıtı puole bʋtaa ma
kaanı ma.
11 (Chıŋmarıkʋ gie saaŋ die yiwo
“Tʋaŋ.”) Ta nyaabʋ puole bʋtaa wa ma,
puole kaanı dı tʋa, ta vuosi pam die dı
nyune nyaabʋ die dı kpi, dama nyaabʋ
die dı tʋana wıa.
12 Malaka die dı gʋtına bʋnıısa ma die
dı wına ʋ kantanı, ŋmıŋ aŋaŋ chııŋ aŋaŋ
chıŋmarısı die dı puole bʋtaa, jaaŋ dı nıgı
ka puole bʋtaa wa, puole kaanı dı sibi. Ta
chaanıŋ dieke dı ŋaana chaana ŋmıntʋası
wa puole bʋtaa wa ma puole kaanı dı sibi,
ta chııŋ aŋaŋ chıŋmarısı die dı chaana
yuku puole bʋtaaa wa ma kaanı die ka
chaana.
13 Saŋka mi maŋ ye kpalıgıkpeŋkpııŋ
dı yʋgınana nııŋmara ma, ta keesi
aŋaŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı, “Wʋbıaŋ, wʋbıaŋ,
wʋbıaŋ, malakasi bataa dieke dı tıalına
wa dı keŋ wıı ba kantana saŋŋa dieke wo,
wʋbıaŋ nan dı bie tıŋgbaŋka gie vuosi
me.”

9

1 Ta malaka dieke dı gʋtına bʋnʋ wa dı
wıı ʋ kantaŋ, ta maŋ ye chıŋmarıŋ dı nyıŋ
ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan tıŋgbaŋka gie me,
ta ba yı wa vɔrı dieke dı golinne ta wo
chıaŋ wa saafı.
2 Ta chıŋmarıkʋ dı yuori vɔrıkʋ ta nyusi
dı nyına ka ma ta sıı sıba bolikpeŋkpııŋ
nyusi, ta nyusi mi dı ligi ŋmınnı, ta
tıŋgbaŋka gie dı sibi.
3 Ta sankpara dı nyıŋ nyusi mi a keŋ
sʋʋŋ tıŋgbaŋka gie me, ta Ɲmıŋ dı yı ha
hagırıŋ sıba chıakʋrıtı dı yalla hagırıŋ
dene tıŋgbaŋka gie me wo.
4 Ta Ɲmıŋ dı balı ha dı a da chʋʋsıma
huuti yaa tıısı vaatı, ama ta mugisi
vuodiekemba dı wone wʋnıŋ Ɲmıŋ
magılıŋ ba die me wo.
5 Ɲmıŋ die dı yı ba nʋaŋ dı ba da keŋ
kʋʋ vuosisi ama ta mugisi be a ga tʋgı
chııtı anʋ, dıı yi ba dʋŋ vuoŋ ka nan dı
tʋa sıba chıakʋrɔŋ dʋmıŋ.
6 Saŋka mi vuosi nan dı yaala sie dieke
ba baaŋ nan daagı kpi ama ba kaaŋ ye, ta
ba nan dı yaala ba kpi, ama kuŋ nan chıgı
ta va ba.

7 Sankparaha gie sɪɪ sɪba duune dɪ ŋaana yie siri dɪ ba tuoli tɔŋ dene wo,
ta yeegi jadieke dɪ nɪasɪna salɪma naaŋ
sibubiŋ, ta ba ninechaaŋ dɪ nɪasɪ vuota
ninechaaŋ,
8 ta ba zoosi dɪ nɪasɪ hɔɔŋ zoosi, ta ba
nyɪna dɪ nɪasɪ naachigiŋ nyɪna.
9 Ta ba yeegi jakagɪkɪŋ ka nɪasɪ kʋʋtɪ a
kagɪ ba nyʋa, ta ba chobiti dɪ yie watɪ sɪba
tɔŋ duune diekemba dɪ ŋaana yie siri dɪ
ba ga tuoli tɔŋ ta data toriku ka yie watɪ
dene wo.
10 Ta ba chɪajʋa die dɪ yallɪ tʋaŋ ka sɪɪ
sɪba chɪakʋrɪtɪ tʋaŋ, ta a tʋabʋ dɪ yaa
hagɪrɪŋ a baaŋ bɪagɪ mugisi vuota a tʋgɪ
chɪɪtɪ anʋ.
11 Malaka dieke die dɪ gbarɪna
vɔrɪgoliku die yine ba naaŋ, ta Hiiburu
jabalɪkɪŋ ma ba wasa wa Abadoni,
ta Giriiki jabalɪkɪŋ ma dɪaŋ ba wasa
wa Apoliyoni. (Saarɪ chɪaŋ yiwo
“Chʋchʋʋsɪrʋ.”)
12 Bʋmbʋŋaŋ wʋbɪakʋ tɪaŋ ga mɪŋ, ama
wʋbɪatɪ bule tɪalɪna.

Yaa gamma kantaŋ dieke dɪ gʋtɪna bʋyʋaba wa ma

13 Ta malaka dieke dɪ gʋtɪna bʋyʋaba ma
wa dɪ wɪɪ ʋ kantaŋ, ta maŋ wʋŋ lɔlɪŋ dɪ
nyɪna salɪma koriku dieke dɪ zene Ŋmɪŋ
nɪŋŋa kʋanʋa anɪɪsa diekemba dɪ sɪna
sɪba yɪɪlaha ma.
14 Lɔlɪkʋ die dɪ balɪ a yɪ malaka dieke dɪ
gʋtɪna bʋyʋaba ma ta pɔgɪlɪ kantana ha
dɪ ʋ forisi malakasi banɪɪsa diekemba ba
bɔbɪna mʋgɪ dieke ba wasɪnana Yufiretisi
ma a taaŋ.
15 Ta ba forisi ba taaŋ. Ŋmɪŋ die yaala
ba yiwo siri a gbarɪ saŋka gie, aŋaŋ daarɪ
gie, aŋaŋ chɪɪkʋ gie aŋaŋ bini gie dɪ ʋ vaa
ba kʋʋ vuota puole bʋtaa ma, kaanɪ.
16 Ta maŋ wʋŋ sojasisi diekemba dɪ
jʋalɪnana duunehe bɪɪsɪŋ ta ba yi tuse tuse
kɔbɪsɪ-le.
17 Ta maŋ ka gʋʋra ta daansɪ n yene
duunehe aŋaŋ a jʋjʋalɪtɪŋ ta ba sɪɪ naa:
duunehe jʋjʋalɪtɪŋ die dɪ yeegi jakagɪkɪ
dieke dɪ ligine ba nyʋa, aŋ ka ŋmɪntɪ
sɪba bolɪŋ ta sɪɪ sɪba jasɔbɪlɪŋmɪnɪŋ ta bɪ
ŋmɪntɪ sɪba duzɔŋ; ta duunehe sikpigile
dɪ nɪasɪ naachige sikpigile, ta bolɪŋ aŋaŋ
nyusi aŋaŋ maafajiribi dɪ nyɪna a nʋa ma.
18 Ta bolibu aŋaŋ nyusisi aŋaŋ maafa-
jiribisisi dieke die dɪ nyɪnana duunehe nʋa
ma wa die dɪ kʋa vuotaŋ, puole bʋtaa ma
puole kaanɪ.
19 Duunehe hagɪrɪŋ die bie wo a nʋa
aŋaŋ a jʋa ma, ta jʋaha dɪ nɪasɪ nyinvuuke
ta yallɪ sikpigile ta a yallɪ dʋma vuosi.
20 Ama vuodiekemba die dɪ tɪalɪna ta
jabɪakʋ gie dɪ ka kʋya wa die dɪ ka va
ba jɪannana ba gbaŋ gbaŋ nyɪŋnaaŋkaha
jɪamɪŋ. Die ba jɪama jɪmbɪatɪ aŋaŋ bugile
diekemba dɪ yine salɪma aŋaŋ salɪnyɪala
aŋaŋ kʋʋŋmɪna aŋaŋ tana aŋaŋ tɪɪsɪ,
nyindiekemba dɪ kana ka yese, ta ka bɪ
wʋmma, yaa ta chʋŋ.
21 Vuosi mi die ka bɪ va vuosi kʋʋla,
aŋaŋ daaŋ yigiŋ aŋaŋ hɔgʋkpana aŋaŋ
daakpana tʋʋma, aŋaŋ gaarɪŋ.

10

Yaa gamma malaka aŋaŋ gbaŋ pilibike wɪa

1 Ka kʋaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye malaka
kpeŋkpɪɪŋ ta ʋ nyɪŋ arɪzanna ma a sʋʋna
ta bɔbɪ nɪɪŋmara sɪba garɪŋ, ta nɪɪjɪbɪŋ
dɪ taaŋ giliŋ ʋ sikpeŋ, ta ʋ ninechaaŋ dɪ
sɪɪ sɪba ŋmɪnnɪ, ta ʋ nagɪsɪ dɪ sɪɪ sɪba
zaantalɪŋ dieke dɪ dinene boliŋ.
2 Ta ʋ pɔgɪlɪ gbaŋbɔbɪbiŋ ʋ nuuŋ me ta a
yuori, ta ʋ naadiigiŋ dɪ zie mʋgɪkpeŋkpɪɪŋ
ma, ta ʋ naagalɪ dɪaŋ dɪ zie tɪŋgbaŋ ma,
3 ta keesi aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ sɪba naachigiŋ
dɪ ŋaana kʋma dene wo. Die ʋ keesine
kpatɪ wa, nɪɪnatɪŋ ayʋpɔyɪ dɪaŋ dɪ natɪ a
yiŋŋi.
4 Nɪɪnatɪŋkʋ kʋaŋ chaaŋ maŋ yi siri dɪ
n maagɪ wudieke ʋ balala wa, ama ta wʋŋ
lɔlɪŋ kaanɪ a nyɪŋ arɪzanna ma, dɪ n lɔbɪrɪ
wudiekemba nɪɪnatɪŋ ayʋpɔyɪ dɪ balala
wa aŋ ka bemme n sʋŋ ma ta n da maagɪ.
5 Malaka dieke die n yene ta ʋ zie
mʋgɪkpɪɪrɪ aŋaŋ tɪŋgbaŋ ma wa dɪ vʋarɪ
ʋ nuudiigiŋ ŋmɪŋsikpeŋ,
6 ta die huu aŋaŋ vuodieke dɪ ŋaana beri
yaa gamma haahuu wo, vuodieke die dɪ
naanna ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ tɪŋgbaŋ aŋaŋ
mʋgɪkpɪɪmaha aŋaŋ nyindiekemba mana
dɪ benne a ma ta baarɪ dɪ dɪ kaaŋ bɪ a
yʋasɪ!
7 Ama daa dieke malaka dieke dɪ gʋtɪna
bayʋpɔyɪ wa dɪ keŋ wɪɪ ʋ kantaŋ nɪŋ,
Ŋmɪŋ nan keŋ nagɪ ʋ lɔbɪrɪŋ ma wʋbalɪka
a tʋŋ tʋʋma aŋaŋ ka, sɪba die ʋ balla a
yɪ ʋ naazʋalɪŋ, vuodiekemba dɪ yine ʋ
tʋntʋntɪba wa.
8 Ta lɔlɪ dieke die n wʋnna a nyɪŋ
arɪzanna ma ka bala a yɪa mɪŋ wa dɪ bɪ
balɪ mɪŋ dɪ n ga a ga tuo gbaŋbɔbɪbike
dieke dɪ yuorine a bie malaka dieke dɪ
zene mʋgɪkpɪɪrɪ aŋaŋ tɪŋgbaŋ ma wa
nuusi me.
9 Die wɪa maŋ ga malakaka jigiŋ dɪ n ga
tuo gbaŋkʋ, ta ʋ balɪ mɪŋ dɪ n tuo a ŋɔbɪ,
dɪ ka nan dɪ tʋa n nyuuti ma ama n nʋaŋ
ma nɪŋ, ka nan dɪ nansɪ sɪba siesi.
10 Die wɪa, maŋ tuo gbaŋbɔbɪbike a ŋɔbɪ,
ta ka nansɪ sɪba siesi n nʋaŋ ma, ama die
ka kenne tʋgɪ n nyuuti ma saŋŋa dieke wo,
ta ka tʋa.
11 Die wɪa ba balɪ mɪŋ dɪ, “Dɪ yiwo talasɪ
dɪ fʋ yiŋŋi a balɪma Ŋmɪŋ wɪa a yɪma

buuriŋ pam aŋaŋ tıŋgbaŋka gie naara sııtı pam aŋaŋ maarıŋ pam aŋaŋ naara pam.”

11

Yaa gamma siaratieliŋ bale wo wıa

1 Womi vuoŋ dı nagı magısıŋ daaŋ a yı mıŋ ta balı mıŋ dı, “Hagı a ga magısı
Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ aŋaŋ koriku
ta bıısı vuodiekemba dı jıannana Ɲmıŋ ka
ma wa;
2 ama da magısı ka gbaakʋ sʋŋ dama n
nagı yı wa vuodiekemba dı kana ka yi Juu
vuosi, banıŋ ba balla ba keŋ sıma Ɲmıŋ
tıka gie chııtı baŋısı-nıısa aŋaŋ ale.
3 Ama n nan keŋ tʋŋ n siaratieliŋ bale
wo, ba nan yeegi bɔtʋsı nyiŋyeeke, a
mʋʋla n wıaha hanıŋ daraa tusiŋ aŋaŋ
kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʋaba wa ma.”
4 Siaratieliŋ bale wo yine Olivi tıısı ale
wo aŋaŋ popolisi ale wo dı zene Ɲmıŋ
nıŋŋa wa; wʋnıŋ ʋ sına tıŋgbaŋka gie.
5 Ta dıı yi vuoŋ dı mıa dı ʋ yı ba daŋŋa,
boliŋ nan nyıŋ ba nʋa ma a chʋʋsı ba
dataası; ta vuodieke dı mınana dı ʋ yı ba
daŋŋa Ɲmıŋ nan kʋʋ wa.
6 Banıŋ ba bı yaa yiko dı ba yigi nııŋ aŋ
ka da nıı saŋŋa dieke ba keŋ mʋʋla Ɲmıŋ
wıaha. Ta bı yaa yiko dı ba yi aŋ nyaaŋ
tarıgı a yi zıŋ, ta bı yaa yiko dı ba vaa
wahala yiri yiri pam keŋ tıŋgbaŋka gie me
saŋŋa dieke mana ba yaalala.
7 Ba keŋ mʋʋlı wıaha a kpatı saŋŋa
dieke dɔmbıaŋ dieke dı benne vɔrıgoliŋ
dieke dı wone chıaka nan keŋ a tuoli be
aŋaŋ tɔŋ, ta nyaŋŋı ba ta kʋʋ ba.
8 Ta ba nyıŋgbanıŋ nan dı dʋa
tıgıkpııka siekpııkʋ ma jigidieke die ba
kpaasına ba Yɔmʋtieŋ dagarıkʋ ma wa.
Vuosi yı wa tıka mi saaŋ Sodomi yaa Ijipiti.
9 Ta vuodiekemba dı nyına tıŋgbaŋısı
mana aŋaŋ buuriŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ
mana aŋaŋ maarıŋ mana ta daansa ba
nyıŋgbaŋısı daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋ ta
kaaŋ vaa ba guu be.
10 Ta tıŋgbaŋka gie vuosi nan dı yaa
sʋgıfıalıŋ vuosi bale wa gie kumbu wıa, ta
ba nan keŋ lagıŋ a laala, ta yıa taŋ piinisi
dama banıŋ Ɲmıŋ naazʋalıba bale womi
die vaa tıŋgbaŋka vuosi dı dii wahala
pam.
11 Ama daraa ataa aŋaŋ daachıbıŋkʋ gie
kʋaŋ chaaŋ, voosi dieke dı yınana miivoli
dı nyıŋ Ɲmıŋ jigiŋ a keŋ juu be, ba yiŋŋi
keŋ ba mısı ma ta hagı zie, ta ŋmaamıŋ
die dı faası juu vuodiekemba die dı yene
be wo.
12 Womi die Ɲmıŋ naazʋalıba bale
wo die dı wʋŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı nyına
ŋmıŋsikpeŋ a bala yıa ba dı, “Nı keŋ jʋalı
giena.” Saŋka mi ba hagı juu nııŋmara
sʋŋ a jʋalı gara arızanna ma, ta ba dataası
dı jııma ba.
13 Lele womi ta tıŋgbaŋ die dı dɔŋ, ta
tıgıkpııka dı puo, puoŋ baŋ sʋŋ kaanı
dı chʋʋsı, ta vuosi tuse ayʋpɔyı die dı
kpi tıŋgbaŋka dɔŋkʋ ma, ta ŋmaamıŋ
die dı juu vuotıalıkaha, ta ba bırı Ɲmıŋ
vuodieke dı benne arızanna ma wa saaŋ.
14 Yeye, wʋbıa dieke dı gʋtına bule
tıanya mıŋ, ama wʋbıa dieke dı gʋtına
bʋtaa nan keŋ lele.

Yaa gamma kantaŋ dieke dı gʋtına bʋyʋpɔyı wa

15 Womi malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋpɔyı wa die dı wıa ʋ kantaŋ, ta
lɔlıkpeŋkpııma dı bala arızanna ma dı,
“Tıŋgbaŋka gie naarı mana bırıŋ wa
tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ aŋaŋ ʋ
Vuovʋarıkıŋ Masia wa sııtı,
ta ʋ nan pɔgılı ba yaa gamma haahuu.”
16 Ta nyıŋkʋraha baŋısı-le aŋaŋ banıısa
dieke dı kala ba naara gbaŋtı ma wa Ɲmıŋ
nıŋka dı nan bubi a jıama Ɲmıŋ,
17 ta bala dı:
“Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ɲmıŋ, fʋnıŋ
vuodieke dı yalla hagırıŋ mana
ta die beri ta ye beri wo!
Tı waasa fʋ dama nagı fʋ hagırıkpeŋkpııbʋ
a dii tıŋgbaŋka gie naarı mıŋ.
18 Vuodiekemba dı kana ka dıa fʋ wa jııwa
sınyıırıŋ
ta fʋ sınyıırıŋ dıaŋ dı hagı.
Saŋŋa tʋgıya dı fʋ dii kunti sarıya
ta tuŋ fʋ tʋntʋntıba dı yine fʋ naazʋalıba
aŋaŋ fʋ vuodiekemba mana dı
jıannana fʋ
vuodiekemba dı yine vuokpııma aŋaŋ
wabıtı mana
ta saŋŋa bı tʋgı mıŋ dı fʋ chʋʋsıŋ
vuodiekemba dı chʋʋsınana
tıŋgbaŋka!”
19 Die wıa Ɲmıŋ jıamıŋ juokpeŋkpııkʋ
dı benne arızanna ma wa sanʋarı dı yuori,
ta maŋ ye adaka dieke Ɲmıŋ mıraha dı
benne wo. Mi die nıınyıgısıŋ dı nyıgısa,
ta nıınatıŋ dı nata aŋaŋ watı, ta tıŋgbaŋ
dı dɔŋ ta nııtana pam dı nanna.

12

Yaa gamma hɔgʋ aŋaŋ waakpııbıakʋ wıa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ ta dagıkpeŋkpııma dı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ. Hɔgʋ wʋnyı dı nagına
ŋmıŋ a bɔbı sıba garıŋ, ta tıbı chııŋ a zie,
ta chıŋmarısı baŋ-ale dı bie ʋ sikpeŋ me
sıba sibusi.
2 Ta hɔgʋ wa dı yallı nyuuti ta gbigi
maarıŋ ta die maarıŋ yʋagıbʋ dı vaa ʋ
faası kʋma.
3 Die dagıkpeŋkpııŋ kaanı bıbra dı bı
nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ. Die waakpııŋmınbıaŋ

dı keŋ nyıŋ a yallı sikpigile ayʊpɔyı aŋaŋ yııla baŋ, ta sikpegile mana dı bubi naara sibubisi.
4 Die ka nagı ka jɔŋ a datı chıŋmarısısı puole bʊtaa ma kaanı a nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a nagı a taaŋ tıŋgbaŋka gie me. Ta die zie hɔgʊ wa dı balla ʊ mıırı wa nıŋŋa amʊ ka nan ŋɔbı bʊa wa lagı lagı dıı yi ʊ mıırı wa.
5 Womi hɔgʊ wa die dı keŋ mıırı Bʊadembiŋ, vuodieke dı balla ʊ keŋ pɔgılı buurıŋ mana aŋaŋ hagırıŋ wa. Ama malaka die dı chıagı ʊ bʊa wa a jʊalı ga Ŋmıŋ jigiŋ ʊ naagbaŋkʊ ma.
6 Hɔgʊ wa dıaŋ die dı chıgı a ga hagıyeŋ me, jigidieke Ŋmıŋ dı wʊnsına a yı wa wa, mi ba baa ba daansıma wa daraa tusiŋ aŋaŋ kɔbısı-le aŋaŋ baŋısı-yʊaba wa.
7 Womi die tɔŋ die dı nan arızanna ma, malakasi jakʊʊŋ wʊnyı ba wasınana Makeli aŋaŋ ʊ malakasi chanchaalıŋ dı waga aŋaŋ waakpııbıakʊ, ʊ dıaŋ ʊ waga a tuole be aŋaŋ ʊ malakasi,
8 ama die ba nyaŋŋı waakpııbıakʊ, ta ka yı wa sieŋ dı wʊnıŋ aŋaŋ ʊ malakasisi bemme arızanna ma bıbra.
9 Die ba yagı waakpııbıakʊ aŋaŋ ʊ malakasisi a arızanna ma, wʊnıŋ ʊ yine javʊʊkırı dieke dı wone beri wo ta ba wasa wa Saaŋchʊʊsırʊ yaa Sitaani wa ta ʊ gaama tıŋgbaŋka gie vuosisi mana wa. Die ba nagı wa a taaŋ tıŋgbaŋka gie me, wʊnıŋ aŋaŋ ʊ malakasisi.
10 Womi die maŋ wʊŋ lɔlıkpeŋkpııŋ arızanna ma dı balala dı,
“Lele, tı Yɔmʊtieŋ Ŋmıŋ gbatıtaanıŋ,
aŋaŋ ʊ hagırıŋ aŋaŋ ʊ naarı aŋaŋ ʊ Vuovʊarıkıŋ Masia wa yiko wa keŋ mıŋ.
Dama ba vʊarı Sitaani vuodieke die dı galınnana tı nımballı
Ŋmıŋ nıŋŋa yuŋ aŋaŋ ŋmıntʊası a taaŋ mıŋ.
11 Yiipɔlıka zımbʊ aŋaŋ ʊ wusie dieke ba mʊʊlına wıa ba nyaŋŋı Sitaani,
ta ka chiili ba miivoli wıa ta die yi siri
dı ba kpi dıı yi kuŋ dı keŋ ba ma.
12 Die wıa, nınıŋ vuodiekemba mana dı benne arızanna ma yallıma sʊgıfıalıŋ.
Ama tıŋgbaŋka gie vuosi aŋaŋ vuodiekemba dı benne mʊgıkpıırı ma wa wʊbıaŋ bie nı ma,
dama Sitaani keŋ sʊʊŋ wa nı jigiŋ,
ta suuli aŋaŋ sınyıırıkpeŋkpııŋ,
dama ʊ sıba dı ʊ saŋŋa ka bı dala.”
13 Die waakpııbıakʊ dı mıŋŋına dı ba vʊarı wa mıŋ a taaŋ tıŋgbaŋka gie me wo, ʊ piili a dı hɔgʊ dieke dı mıırına bʊadembike dı ʊ yigi wo.
14 Ta Ŋmıŋ dı nagı kpalıgıkpeŋkpııŋ chobiti ale a yı hɔgʊ wa dı yugi ga ta va waakpııbıakʊ, a ga jigidieke ʊ wʊnsına yı wa hagıyeŋ me wo, mi ba nan dı daansa wa a ga tʊgı bına ataa aŋaŋ chıbıŋ, ta gbarı wa amʊ waakpııbıakʊ kaaŋ tʊgı wa.
15 Womi die waakpııbıakʊ die dı tıırı nyaakpııŋ a nyıŋ ka nʊaŋ ma sıba mʊgıŋ nyaaŋ dı bʊ dii hɔgʊ wa.
16 Ama ta tıŋgbaŋka dı suŋŋi hɔgʊ wa ta yuori a nyuu nyaaŋ dieke dı nyınna waakpııbıakʊ nʊarı ma wa.
17 Ta waakpııbıakʊ sınyıırıŋ dı hagı aŋaŋ hɔgʊ wa pam, ta ga dı ʊ wagı aŋaŋ hɔgʊ wa buuri dieke dı tıalına ta dı Ŋmıŋ mıraha ta pɔgılı Masia wʊvıınaha.
18 Ta die ga zie mʊgıkpeŋkpııkʊ kʊanʊaŋ.

13

Yaa gamma haagıŋ dɔmbıatı ale wo wıa

1 Ta maŋ ye haagıŋ dɔmbıatı dı nyınna mʊgıkpeŋkpııŋ ma, ta yaa yııla baŋ aŋaŋ sikpigile ayʊpɔyı, ta naarasibubisi dı bubi yıılaha mana, ta saara diekemba dı zıanana Ŋmıŋ dı maagı a diisi ka sikpigilehe me.
2 Haagıŋ dɔmbıaŋ dieke n yene wo dı sıı sıba gbaanchʊŋ ta yallı naayıbıwagıtı, ta ka nʊaŋ dı sıı sıba naachigiŋ nʊaŋ. Die waakpııbıakʊ dı yı haagıŋ dɔmbıakʊ ka hagırıŋ aŋaŋ ka naagbanıŋ aŋaŋ ka yiko dieke dı dala wa.
3 Ta haagıŋ dɔmbıakʊ sikpigilehe kaanı dı sıı sıba ba chıaka mıŋ, ama ka kʊjagırı dı kpi. Ta die dı yi tıŋgbaŋka vuosi mana mamachi, die ba dı haagıŋ dɔmbıakʊ kʊaŋ.
4 Die vuosi mana dı jıama waakpııbıakʊ dama ʊ nagı wa ʊ yiko a yı haagıŋ dɔmbıakʊ ta bı jıama haagıŋ dɔmbıakʊ gbaŋ ta bala dı, “Mınıa hagırıŋ sına sıba haagıŋ dɔmbıakʊ gie? Ta mınıa baaŋ bıagı a wagı aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʊ gie?”
5 Ta Ŋmıŋ dı yı haagıŋ dɔmbıakʊ gie sieŋ ʊ bala aŋaŋ kalinbaani ta zıa wʊnıŋ Ŋmıŋ; ta ʊ bı yı ka yiko a ga tʊgı chıtı baŋısı-nıısa aŋaŋ ale.
6 Ta ka piili a bala a zıa Ŋmıŋ aŋaŋ ʊ saaŋ aŋaŋ jigidieke ʊ benne wo aŋaŋ vuodiekemba mana dı benne arızanna ma wa.
7 Ta bı yı ka sieŋ dı ka wagı aŋaŋ wʊnıŋ Ŋmıŋ vuosi ta nyaŋŋı ba, ta bı yı ka yiko dı ka sıma maarıŋ mana aŋaŋ buurıŋ mana aŋaŋ jabalıkıŋ mana aŋaŋ tıŋgbaŋka gie vuosi yiri yiri mana.
8 Vuodiekemba mana dı benne tıŋgbaŋka gie me ta ba saara dı ka maagı a yi miivoli gbaŋkʊ ma saŋŋa dieke ba yene ka naaŋ tıŋgbaŋka gie wo, banıŋ ba nan jıaŋ haagıŋ dɔmbıakʊ gie. Miivoli

gbaŋkʊ gie yine Yiipɔlɪ dieke die ba kʊna wa sɪɪtɪ.
9 Die wɪa, vuodieke dɪ yalla tɪba wʊmma.
10 Vuodieke Ŋmɪŋ dɪ ziene dɪ ʊ nan yi yɔmʊ, ʊ nan seŋ yi yɔmʊ. Ta vuodieke dɪaŋ Ŋmɪŋ dɪ ziene dɪ ba nan kʊʊ wa aŋaŋ takoobi, ba nan seŋ kʊʊ wa aŋaŋ takoobi. Die wɪa, Ŋmɪŋ vuosi mʊ ba yallɪma hanɪa ta faasɪ yallɪma yada aŋaŋ Ŋmɪŋ.

Haagɪŋ dɔmbɪaŋ dieke dɪ nyɪnna tɪŋgbaŋ ma wɪa

11 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye haagɪŋ dɔmbɪaŋ kaanɪ dɪ nyɪnna tɪŋgbaŋ a keŋ jʊala, ta yaa yɪɪla ale sɪba Yiipɔlɪ yɪɪla, ta bala wɪa ta ʊ lɔlɪŋ dɪ sɪɪ sɪba waakpɪɪbɪaŋ.
12 Ta die zie haagɪŋ bʊmbʊŋaŋ dɔmbɪakʊ nɪŋŋa, ta die nagɪ haagɪŋ bʊmbʊŋaŋ dɔmbɪakʊ yiko dieke dɪ dala wa, ta mugisi tɪŋgbaŋka gie vuosi mana dɪ ba jɪama haagɪŋ bʊmbʊŋaŋ dɔmbɪakʊ dieke die dɪ yene daŋŋa ta kʊjagɪrɪ dɪ kpi wo.
13 Ta haagɪŋ dɔmbɪakʊ dieke die dɪ gʊtɪna bule wo die dɪ tʊŋ mamachi tʊnkpɪɪma, ta vaa boliŋ dɪ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a sʊʊŋ tɪŋgbaŋ vuotamba mana nine me.
14 Ŋmɪŋ die dɪ yɪna wa hagɪrɪŋ ʊ tʊma mamachi wɪaha haagɪŋ bʊmbʊŋaŋ dɔmbɪakʊ nɪŋŋa wɪa, ʊ gaama tɪŋgbaŋka vuosi ta die balɪ ba dɪ ba mɪɪ buuŋ aŋ ka sɪmma sɪba haagɪŋ dɔmbɪakʊ dieke dɪ yene takoobi daŋŋa ama ta ka kpie wo.
15 Ta Ŋmɪŋ die dɪ yɪ haagɪŋ dɔmbɪakʊ dieke dɪ gʊtɪna bule wo hagɪrɪŋ ʊ bɪagɪ voosi miivoli a yɪ buu dieke dɪ sɪna sɪba bʊmbʊŋaŋ haagɪrɪ dɔmbɪakʊ, ta buubu dɪ bɪagɪ bala wɪa, ta kʊʊ vuodiekemba mana dɪ kana ka saagɪ jɪama ka wa.
16 Die ka mugisi vuoŋ mana, vuodiekemba dɪ yine wabɪtɪ aŋaŋ vuokpɪɪma, aŋaŋ nyintitieliŋ aŋaŋ zɔɔlɪntieliŋ, aŋaŋ vuodiekemba dɪ benne ba dʊŋŋʊ aŋaŋ yɔŋɪsɪ, dɪ ba tuo magɪlɪŋ ba nuudiigiŋ me yaa die me.
17 Vuodieke nɪŋ mana die dɪ wone magɪlɪkʊ gie, ʊ kaaŋ bɪagɪ daa jaaŋ yaa a yaalɪ jaaŋ; magɪlɪkʊ die yiwo haagɪŋ dɔmbɪatɪ saaŋ yaa bɪɪsɪŋ dieke dɪ zene ʊ saarɪ naŋ ma.
18 Sie fʊ yallɪma yɪaŋ ta ye sɪmma haagɪŋ dɔmbɪakʊ gie bɪɪsɪŋ dɪ yine ʊ saarɪ chɪaŋ. Vuodieke nɪŋ dɪ yalla sɪbɪŋ yilime ta sɪmma haagɪŋ dɔmbɪakʊ gie bɪɪsɪkʊ chɪaŋ, dama bɪɪsɪkʊ gie zie wo vuoŋ saaŋ naŋ ma. Bɪɪsɪkʊ gie yiwo kɔbɪsɪ-yʊaba aŋaŋ baŋɪsɪ-yʊaba aŋaŋ ayʊaba.

14

Yiipɔlɪka aŋaŋ ʊ vuosi wɪa

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye Yiipɔlɪka dɪ zene Zayɔni kunkogiri me aŋaŋ vuosi tuse kɔbɪga aŋaŋ tuse baŋɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ tuse anɪɪsa, ta ba maagɪ wʊnɪŋ Yiipɔlɪka aŋaŋ ʊ Chɔɔŋ wa saara a diisi ba die me.
2 Die maŋ wʊŋ lɔlɪŋ dɪ nyɪnna arɪzanna ma a dɔma sɪba nyaakpɪɪŋ dɪ palala, ta bɪ nata sɪba nɪɪnatɪŋ. Ta bɪ dɔma sɪba goojinɪgɪrʊ dɪ ŋaana nɪga ʊ goojii ka kʊma dene wo.
3 Die vuosi tuse kɔbɪga aŋaŋ tuse baŋɪsɪ-nɪɪsa aŋaŋ tuse anɪɪsa wa die dɪ zie naagbaŋkʊ aŋaŋ nyinvugiti anɪɪsa wa aŋaŋ nyɪŋkʊraha nɪŋŋa ta chɪa yɪlɪhaalɪ dieke vuoŋ dɪ kana kaaŋ bɪagɪ bʊgɪrɪ, ntaala banɪŋ vuodiekemba dɪ yene gbatɪtaanɪŋ a nyɪŋ tɪŋgbaŋka gie me wo.
4 Banɪŋ ba yine dembi diekemba dɪ mɪŋŋɪna pɔgɪlɪ ba gbaŋ ta ka yi hɔgʊkpana tʊʊma aŋaŋ hɔgʊba, banɪŋ ba yiwo kasɪ. Banɪŋ ba dɪna Yiipɔlɪka jigidieke mana ʊ ganana, banɪŋ ba yine vuodiekemba Ŋmɪŋ dɪ gbatɪna taaŋ a nyɪŋ vuota sʊŋ ta yi bʊmbʊŋaŋ vuodiekemba wʊnɪŋ Ŋmɪŋ aŋaŋ Yiipɔlɪka dɪ tuone.
5 Banɪŋ ba ka chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ, ta bɪ wo bɪaŋ.

Malakasi bataa wa wɪa

6 Womi die maŋ bɪ ye malaka wʊnyɪ dɪ hagɪna a bie ŋmɪŋsikpeŋ saasaa ta yaa wʊvɪɪŋ dieke dɪ wone kpatɪkʊ dɪ ʊ ga mʊʊlɪ a yɪ vuodiekemba mana dɪ bene tɪŋgbaŋka gie me, aŋaŋ vuota yiri yiri mana aŋaŋ maarɪŋ mana aŋaŋ jabalɪkɪŋ mana aŋaŋ buurɪŋ mana.
7 Ta die bala aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ, “Nɪ chɪgɪma Ŋmɪŋ ta bɪrɪma ʊ saaŋ. Dama saŋŋa tʊgɪya mɪŋ dɪ ʊ dii tɪŋgbaŋka gie vuosi mana sarɪya. Nɪ jɪama wa, wʊnɪŋ ʊ naanna arɪzanna aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie aŋaŋ mʊgʊkpɪɪrɪ aŋaŋ nyaatɪ mana.”
8 Die bʊmbʊŋaŋ malakaka dɪ tɪanna a ga wa, die malaka dieke dɪ gʊtɪna bule wo dɪaŋ dɪ keŋ nyɪŋ ŋmɪŋsikpeŋ a bala dɪ, “Babiloni, tɪgɪkpɪɪka nanya mɪŋ, die ʊ vaa wa vuota buurɪŋ mana dɪ tʊŋ dɪgɪntɪ tʊʊma, die wɪa Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ dɪ hagɪ ʊ ma.”
9 Ta malaka dieke dɪ gʊtɪna bʊtaa wa ma die dɪ balɪ aŋaŋ lɔlɪkpeŋkpɪɪŋ dɪ, “Vuodiekemba dɪ jɪanna haagɪŋ dɔmbɪakʊ aŋaŋ buubu dieke dɪ yine ka nɪasɪŋ wa ta tuo magɪlɪkʊ ba die me yaa ba nuuŋ me wo,
10 Ŋmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ nan keŋ ba ma, ʊ sɪnyɪɪrɪ dieke dɪ sɪna sɪba daahagɪrɪ dieke ba sitine yi kpalɪ ma, ta ba nan bɪ a dii wahala boli dieke dɪ dinene sɪba maafa jiribi ma, Ŋmɪŋ malakasi aŋaŋ Yiipɔlɪka nɪŋŋa.

11 Bolibu dɪ jʊnana ba wa nyusi nan
dɪ jʊalɪ gara ŋmɪŋsikpeŋ yaa gamma
haahuu. Vuodiekemba dɪ jɪanna haagɪŋ
dɔmbɪakʊ aŋaŋ buubu dieke dɪ yine ka
nɪasɪŋ ta yaa magɪlɪ dieke dɪ yine ʊ saarɪ
nan dɪ die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmɪntʊasɪ.”
12 Die wɪa, dɪ vɪɪna dɪ Ɲmɪŋ
vuodiekemba dɪ tune ʊ nʊarɪ ta yi Yisa
yada wa yallɪma hanɪa.
13 Womi maŋ bɪ wʊŋ lɔlɪŋ dɪ nyɪnna
arɪzanna ma a bala dɪ, “Maagɪ naa;
a nyɪŋ jinne yaa gamma sʊgɪfɪalɪŋ bie
vuodiekemba dɪ kpine tɪ Yɔmʊtieŋ tʊʊma
wɪa.” Ta Ɲmɪŋ Halɪkasɪka dɪ yiŋŋi balɪ
dɪ, “Wusie, ba nan ye voosiŋ a nyɪŋ ba
tʊnkpɪɪma ma dama ba tʊʊmaha nyʊarɪ
nan dɪ dɪ ba.”

Yaa gamma tɪŋgbaŋka gie gobiŋ wɪa

14 Die maŋ bɪ daansɪ a ye nɪɪŋmayɪalɪŋ,
ta vuoŋ dɪ sɪɪ sɪba Vuota Bʊa a kalɪ ka
ma, ta bubi salɪma naala sibubiŋ, ta pɔgɪlɪ
gotige diikiŋ ʊ nuuŋ me.
15 Womi malaka kaanɪ dɪ keŋ nyɪŋ Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juodieke dɪ benne arɪzanna ma
wa, a wa vuodieke dɪ kala nɪɪŋmaakʊ
sikpeku aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ a bala dɪ, “Nagɪ fʊ
gotige a gobi dama saŋŋa dieke dɪ mʊna
wa keŋye mɪŋ, dama tɪŋgbaŋka biye mɪŋ
aŋaŋ gobiŋ.”
16 Die vuodieke dɪ kala nɪɪŋmaakʊ ma
wa dɪ nagɪ ʊ gotige a gobi tɪŋgbaŋka.
17 Ta maŋ bɪ ye malaka kaanɪ dɪ nyɪnna
Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juodieke dɪ benne arɪzanna
ma wa a keŋ nyɪŋ, ʊ gbaŋ ʊ pɔgɪlɪ gotige
diikiŋ.
18 Saŋka mi maŋ ye malaka dieke dɪ
yine bolibu jakʊʊrɪ dɪ nyɪnna koriku jigiŋ
ta wa malaka dieke dɪ yalla gotige diikiri
aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ a balɪ wa dɪ, “Nagɪ fʊ gotige
a kpaa tɪŋgbaŋka gie nyɪŋnyɪŋkaha mana
dama a ŋmɪntɪya mɪŋ.”
19 Die wɪa, malakaka die dɪ nagɪ ʊ
gotige a kpaa tɪŋgbaŋka nyɪŋnyɪŋkaha
mana, a nagɪ a taaŋ vɔrɪ dieke ba ŋmʊna
nyɪŋnyɪŋkaha nyaabʊ a yie wo. Vɔrɪkʊ gie
yine Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪŋ dagɪtɪ.
20 Die ba ŋmʊʊ nyɪŋnyɪŋkaha nyaabʊ
tɪka kʊanʊaŋ, ta zɪŋ dɪ nyɪŋ jigidieke ba
ŋmʊnana nyɪŋnyɪŋkaha a palɪ die a ga
tʊgɪ sɪba malisi kɔbɪsɪ-le, ta ka golɪŋ dɪ nan
tʊgɪ naŋ magɪsɪŋ bʊnʊ.

15

Yaa gamma malakasi aŋaŋ kpatɪŋ wa-
hala yiri yiri wo wɪa

1 Die maŋ bɪ ye mamachi
dagɪkpeŋkpɪɪma ŋmɪŋsikpeŋ. Die
malakasi ayʊpɔyɪ dɪ pɔgɪlɪ wahala yiri yiri
ayʊpɔyɪ, hanɪŋ wahalaha mi yine Ɲmɪŋ
sɪnyɪɪrɪŋ kpatɪŋ.
2 Ta die bɪ ye jaaŋ dɪ sɪna sɪba mʊgɪkpɪɪŋ
ta chaaŋ sɪba nyaasɪga a lagɪŋ aŋaŋ bolɪŋ.
Ta bɪ ye vuodiekemba dɪ nyaŋŋɪna haagɪŋ
dɔmbɪakʊ aŋaŋ ka buu dieke dɪ nɪasɪna
ka wa, aŋaŋ bɪɪsɪ dieke dɪ yine ʊ saarɪ,
ta ba zie mʊgɪkpɪɪrɪ dɪ sɪna sɪba nyaasɪga
kʊanʊaŋ, a pɔgɪlɪ goojii diekemba Ɲmɪŋ dɪ
nagɪna a yɪ wa,
3 ta chɪa yɪlɪ dieke Ɲmɪŋ tʊntʊntʊ Mosisi
aŋaŋ Yiipɔlɪka dɪ chɪana wa dɪ:
“Tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke dɪ
yalla hagɪrɪŋ mana
fʊ tʊʊma yiwo tʊnkpɪɪma ta bɪ yi
mamachi
Yiwo buurɪŋ mana naakpɪɪŋ
ta fʊ sieti mana dɪ vɪɪna ta yi wusie.
4 Tɪ Yɔmʊtieŋ, mɪnɪa benne ta kaaŋ dɪ
chɪga fʊ?
Yaa ta kaaŋ bɪ kɔtɪ fʊ saaŋ?
Dama fʊ nyɪɪna ma fʊ yine kasɪ.
Buurɪŋ mana nan keŋ a jɪaŋ fʊ
dama vuoŋ mana ye fʊ tʊnvɪɪnaha
mɪŋ.”
5 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye Ɲmɪŋ
jɪamɪŋ juodieke dɪ benne arɪzanna ma wa
dɪ yuorine ta Ɲmɪŋ vɪɪŋ dɪ bie ka ma.
6 Womi malakasi ayʊpɔyɪ diekemba dɪ
pɔgɪlɪna wahala yiri yiri ayʊpɔyɪ wa dɪ
keŋ nyɪŋ Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me, ta yeegi
nyiŋyeekiyɪala diekemba dɪ wone dɪgɪntɪ,
ta nagɪ salɪma kirisa a bɔbɪ ba nyʊa.
7 Womi nyinvugiti anɪɪsa wa kaanɪ dɪ
nagɪ salɪma tɪmbala ayʊpɔyɪ a yɪ malakasi
bayʊpɔyɪ wa; ta Ɲmɪŋ vuodieke dɪ benne
yaa gamma haahuu wo sɪnyɪɪrɪŋ dɪ suuli
tɪmbalaha.
8 Ta Ɲmɪŋ chaankpeŋkpɪɪŋ aŋaŋ ʊ
hagɪrɪŋ dɪ yi nyusi dɪ suuli jɪamɪŋ juoku, ta
vuoŋ ka bɪagɪ juu mi a ga tʊgɪ saŋŋa dieke
wahala yiri yiri ayʊpɔyɪ dieke malakasi
bayʊpɔyɪ dɪ pɔgɪlɪna wa dɪ kenne kpatɪ.

16

Tɪmbala diekemba dɪ yalla Ɲmɪŋ
sɪnyɪɪrɪbʊ wɪa

1 Die maŋ bɪ wʊŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ nyɪnna
Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoku me a bala a yɪa
malakasi ayʊpɔyɪ wa dɪ, “Nɪ gamma a ga
siti Ɲmɪŋ sɪnyɪɪrɪ dieke dɪ benne tɪmbala
ayʊpɔyɪ wa ma a taaŋ tɪŋgbaŋka ma.”
2 Die bʊmbʊŋaŋ malakaka dɪ ga a siti
jadieke dɪ benne ʊ tɪmbalɪ ma wa a taaŋ
tɪŋgbaŋka ma, ta kʊjagɪbɪatɪ dieke dɪ
yʊagɪna pam die dɪ yigi vuodiekemba dɪ
yalla haagɪŋ dɔmbɪakʊ magɪlɪkʊ, aŋaŋ
vuodiekemba dɪ jɪanna buubu dieke dɪ
yine ka nɪasɪkʊ.
3 Malaka dieke die dɪ gʊtɪna bule wo
dɪaŋ dɪ ga siti jadieke dɪ benne ka tɪmbalɪ
ma wa a yi nyaakpɪɪbʊ ma nyaabʊ die
dɪ bɪrɪŋ zɪŋ sɪba vuota kpiikiŋ zɪŋ, ta

nyinvugiti mana die dı benne nyaakpııbʋ
ma wa die dı kpi.
4 Malaka dieke dı gʋtına bʋtaa wa dı ga
siti jadieke dı benne ka tımbalı ma wa a
yi mʋga aŋaŋ bulusi nyaatı ma, a nyaatı
mana die dı bırıŋ zıŋ.
5 Ta die maŋ wʋŋ malaka dieke dı yalla
nyaatı hagırıbʋ dı bala dı,
"Tı Yɔmʋtieŋ, sʋgıyıalıntieŋ,
fʋnıŋ vuodieke dı benne, ta die beri wo fʋ
sarıyaka gie tʋgısıya mıŋ,
6 dama ba kʋʋ wa fʋ vuosi aŋaŋ fʋ
naazʋalıŋ wıa
fʋ nagı zıŋ yıa ba dı ba nyuu.
Kanıŋ ka mʋna ba."
7 Womi maŋ bı wʋŋ lɔlıŋ dı nyınna koriku
me a bala dı,
"Tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla hagırıŋ mana,
fʋ sarıyaka gie yiwo wusie,
ta yi wudieke dı tʋgısına."
8 Malaka dieke dı gʋtına bʋnıısa wa
dıaŋ dı siti jadieke dı benne ʋ tımbalı ma
wa a diisi ŋmıŋ ma, a yı ka hagırıŋ dı ka
tuulibu jʋma vuota sıba boliŋ.
9 Die ŋmınnı tuulibu dı faası jʋa ba sıba
boliŋ, ta ba piili a zıa Ŋmıŋ vuodieke dı
yalla wahala yiri yiri he gie hagırıbʋ saaŋ
ama ta die zeti dı ba tarıgı ta yı wa jılıma.
10 Malaka dieke dı gʋtına bʋnʋ wa dıaŋ
dı siti jadieke dı benne ʋ tımbalı ma a
yi haagıŋ dɔmbıakʋ naagbaŋkʋ ma, ta
dɔmbıakʋ naarı sııtı mana die dı sibi
lımm ta vuotamba die dı ŋɔba nyına
yʋagıbʋ wıa,
11 ta die bı zıa Ŋmıŋ vuodieke dı
benne arızanna ma wa, ba yʋagıbʋ aŋaŋ
kʋjagaha wıa, ama ta die zeti dı ba chıgı a
nyıŋ ba tʋntʋmbıatı ma.
12 Womi malaka dieke dı gʋtına bʋyʋaba
wa dıaŋ dı ga siti jadieke dı benne ʋ
tımbalı ma wa a taaŋ mʋgıkpııŋ dieke
ba wasınana Yufiretisi wo me, bʋ nyaabʋ
mana die dı hɔɔsı a dʋaŋ sieŋ amʋ
naakpııŋ diekemba dı bala ba nyıŋ ŋmıŋ
pɔsıŋ chaaŋ a keŋ wo nan bıagı atıaŋ.
13 Mi maŋ ye haalıbıatı ataa dı sına
sıba bʋntʋra, a nyına waakpııbıakʋ
aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ, aŋaŋ ŋmınchıbısı
naazʋa wa nʋa ma.
14 A yiwo haalıbıatı diekemba dı yinene
mamachi tʋʋma ta nyıŋ gara tıŋgbaŋka
gie naara mana jigiŋ, ta lagıma ba dı ba
tuoli tɔmbʋ, tı Yɔmʋtieŋ Nabidie Ŋmıŋ,
vuodieke dı yalla hagırıbʋ mana wa
daakpeŋkpııka daarı.
15 Ta Yisa Masia dı baarı dı, "Mbaa ŋaaŋ,
n kieŋ sıba gaarʋ dı ŋaana kieŋ dene
wo. Ama sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı
gbarına ta bɔbı ba garıtı amʋ ba kaaŋ
chʋŋ yɔrı aŋ vuosi ye ba viivi."
16 Die haalıbıatıtı dı lagısı naalıba mana
a yaa ba ga jigidieke Izara vuosi dı
wasınana Amagidoni wa.
17 Womi die malaka dieke dı gʋtına
bʋyʋpɔyı dıaŋ dı siti jadieke dı benne ʋ
tımbalı ma wa a taaŋ bʋlɔgısıŋ ma, ta
lɔlıkpeŋkpııŋ die dı nyıŋ naagbanıŋ dieke
dı bene Ŋmıŋ jıamıŋ juodieke dı benne
arızanna ma wa a bala dı, "Dı yi a kpatı
mıŋ."
18 Ta nıınyıgısıŋ dı nyıgısa ta nıınatıŋ dı
nata ta tıŋgbaŋka dı faası dɔma. A nyıŋ
saŋŋa dieke Ŋmıŋ dı naanna vuota, kanıŋ
tıŋgbaŋ dɔŋkʋ mi ye ka dɔŋya.
19 Tıŋgbaŋka dɔŋkʋ die dı vaa
tıgıkpııka dı puo bʋtaa, ta chʋʋsı
tıgıkpıımaha mana dı bene tıŋgbaŋka gie
me wo. Ama Ŋmıŋ die ka daaŋ Babiloni
tıgıkpııka wʋbıatı wıa, ta vaa ka nyuu
daaŋ dieke dı yine ʋ sınyıırıŋ daabʋ ta
bie nyaaŋchibike me wo.
20 Ta tıŋgbaŋ diekemba nyaatı dı giline
wo dı bıa ta tana mana dıaŋ dı bıa.
21 Ta nııtaŋkpııŋ diekemba a kaanı
dʋnsıŋ dı baa nan dı sıı sıba nııŋ dʋnsıŋ
die dı nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a keŋ nan vuotaŋ
ma, die ba zıa Ŋmıŋ nııtaŋkpıımaha die
dı nanna ba ma wıa, dama die wahalaka
die faası dala mıŋ.

17

Hɔgʋ wa aŋaŋ haagıŋ dɔmbıakʋ wıa

1 Womi malakasi ayʋpɔyı wa die dı
pɔgılına tımbala ayʋpɔyı wa wʋnyı dı
nyıŋ arızanna ma a keŋ balı mıŋ dı, "Keŋ
aŋ n dagı fʋ Ŋmıŋ dı balla ʋ keŋ datı hɔgʋ
dieke dı dʋagınana dembisi tıbıŋ dene.
Wʋnıŋ ʋ yine tıgıkpııŋ dieke dı gbigine
mʋga pam wa.
2 Ta naalıba dı yi dıgıntı tʋʋma aŋaŋ wa
wa, ta tıŋgbaŋka gie vuosisi mana dı nyuu
ʋ dıgıntı tʋʋmaha dı sına sıba daabʋ a
bugi."
3 Die Ŋmıŋ Halıkasıka dı hagı n ma
ta malakaka dı nagı mıŋ a ga haagıyeŋ
me, mi die maŋ ye hɔgʋ dı kalla
haagıŋ dɔmbıakʋ ma ta saaŋ diekemba dı
zıanana Ŋmıŋ saarı dı maagı a diisi ka
nyıŋgbanıŋ mana ma, ta ka yaa sikpigile
ayʋpɔyı aŋaŋ yııla baŋ.
4 Hɔgʋ wa die yeegi wo nyinyeeki ŋmına,
ta yeegi salıma nyinti aŋaŋ leeti yiri yiri,
ta pɔgılı salıma nyaaŋchibiŋ ʋ nuuŋ me
ka suuli aŋaŋ ʋ dıgıntı tʋʋmaha aŋaŋ
nyindiekemba dı nyʋʋgına Ŋmıŋ jigiŋ.
5 Ta ba maagı saaŋ dieke vuoŋ dı kana
ka sıba ka chıaŋ a diisi ʋ diiŋ me dı,

TıGıKPEŊkpııŋ BABILONI,
HɔGʋ DIEKEMBA DI YINENE DAAKPANA
TʋʋMA

Aŋaŋ Tɪŋgbaŋka Gie Nyindiekemba Dɪ Nyʊʊgɪnana
Ŋmɪŋ Jigiŋ Wo Nʊŋ.

6 Ta maŋ ye ta hɔgʊ wa nyu wo Ŋmɪŋ
vuodiekemba die dɪ yine Yisa yada ta vuosi
dɪ kʊʊ ba wa zɪŋ a bugi.

Die n yene wo wo, die dɪ yi mɪŋ ma-
machi pam.

7 Womi malakaka dɪ pɪasɪ mɪŋ dɪ "Bɪa
wɪa dɪ yi fʊ mamachi? N nan dagɪ fʊ hɔgʊ
wa aŋaŋ haagɪŋ dɔmbɪakʊ ʊ jʊalɪna wa ta
ka yaa sikpigile ayʊpɔyɪ aŋaŋ yɪɪla baŋ ka
chɪaŋ dɪ sɪna die.

8 Haagɪŋ dɔmbɪakʊ dieke fʊ yene wo
die bie wo ka mɪsɪ ma ama lele ka kpiye
mɪŋ. Ka nan hagɪ a nyɪŋ vɔrɪgoli dieke
dɪ wone kpatɪkʊ, ta nan ga jigidieke Ŋmɪŋ
dɪ balla ʊ chʊʊsɪ ka wa. Ta dɪ nan
yi vuodiekemba mana Ŋmɪŋ dɪ kana ka
maagɪ ba saara a yi miivoli gbaŋkʊ ma ta
ye naaŋ tɪŋgbaŋka gie wo mamachi ba keŋ
ye haagɪŋ dɔmbɪakʊ. Dama die ka bie wo
ka mɪsɪ ma ta keŋ kpi, ama ka nan yiŋŋi
keŋ ka mɪsɪ ma.

9 "Wɪɪrɪ gie yaala yɪaŋ aŋaŋ sɪbɪŋ.
Sikpigile ayʊpɔyɪ wa zie a yɪ wa kunkoge
ayʊpɔyɪ diekemba hɔgʊ wa dɪ kalla a ma
wa, ta bɪ zie a yɪ naalɪŋ bayʊpɔyɪ,

10 ta ba banʊ dɪ kpi, ta vuodieke dɪ
gʊtɪna bayʊaba wa yine naaŋ lele, ta
vuodieke dɪ kpatɪna kʊaka ye ka dii naarɪ
ama ʊ nan keŋ dii, ta ʊ naarɪ kaaŋ yʊasɪ.

11 Ta haagɪŋ dɔmbɪakʊ dieke die dɪ
benne ka mɪsɪ ma ta keŋ kpi wo yiwo
naaŋ dieke dɪ gʊtɪna bʊnɪɪŋ ta yi naalɪŋ
bayʊpɔyɪ wa wʊnyɪ ta ʊ dɪaŋ nan keŋ a ga
jigidieke ba bala ba chʊʊsɪ wa jigiŋ.

12 "Yɪɪla baŋ dieke fʊ yene wo zie a yɪ
wa naalɪŋ baŋ ama ba ye ka dii naarɪ,
ama banɪŋ aŋaŋ haagɪŋ dɔmbɪakʊ nan
keŋ lagɪŋ a dii naarɪ a yʊasɪ saŋŋa bɪta.

13 Naalɪŋ baŋ wa gie nan keŋ yi
nʊabalɪmɪŋ, ta nagɪ ba hagɪrɪbʊ aŋaŋ ba
yikoke mana a yɪ haagɪŋ dɔmbɪakʊ.

14 Ba nan keŋ wagɪ aŋaŋ Yiipɔlɪka, ama
Yiipɔlɪka aŋaŋ ʊ dɪdɪɪsɪrɪ diekemba Ŋmɪŋ
dɪ wana ta vʊarɪ ba ta ba yi wo yada
wa nan nyaŋŋɪ ba. Dama wʊnɪŋ ʊ yine
Yɔmʊtieɪŋ dɪaŋ Yɔmʊtieŋ ta yi naalɪŋ
dɪaŋ Naaŋ."

15 Ta malakaka dɪ bɪ a balɪ a yɪ mɪŋ
dɪ, "Nyaatɪtɪ fʊ yene wo ta hɔgʊ dieke dɪ
tʊnnana daakpana tʊʊmaha dɪ kalɪ a ma
wa yiwo buurɪŋ aŋaŋ maarɪŋ aŋaŋ vuota
yiri yiri aŋaŋ nyɪŋbalɪka mana mana vu-
osi.

16 Yɪɪla baŋ dieke fʊ yene wo aŋaŋ
haagɪŋ dɔmbɪakʊ nan dɪ haa hɔgʊ wa. Ta
gbatɪ ʊ nyinti mana ta vaa wa yɔrɪ. Ba
nan ŋɔbɪ ʊ nyɪŋgbanɪŋ nɔŋ ta jʊʊ wa aŋaŋ
boliŋ.

17 Dama Ŋmɪŋ vana ba yaala a yie
wudieke wʊnɪŋ ʊ yaalala ta yi nʊabalɪmɪŋ
ta nagɪ ba yiko a yɪ haagɪŋ dɔmbɪakʊ dɪ ka
pɔgɪlɪ vuosi a ga tʊgɪ saŋŋa dieke wʊnɪŋ
Ŋmɪŋ wʊbalɪka dɪ baaŋ keŋ yi wusie.

18 "Hɔgʊ dieke fʊ yene wo yine tɪgɪkpɪɪŋ
dieke ka naaŋ dɪ pɔgɪlɪna tɪŋgbaŋka gie
naalɪŋ mana wa."

18

Babiloni tɪŋ chʊʊsɪŋ wɪa

1 Die n yene hɔgʊ wa dɪ kala haagɪŋ
dɔmbɪakʊ ma wa kʊaŋ chaaŋ, die maŋ bɪ
ye malaka wʊnyɪ dɪ nyɪnna arɪzanna a keŋ
sʊʊna. Ta die yaa yiko pam, ta ʊ chaanɪŋ
dɪ faasɪ chaaŋ tɪŋgbaŋka lʊga lʊga mana.

2 Ta die natɪ aŋaŋ lɔlɪkpɪɪŋ dɪ,
"Babiloni tɪgɪkpɪɪka nan chʊʊsɪ mɪŋ.
Vuoŋ bɪ wo ka ma,
ta lele jɪmbɪatɪ aŋaŋ haalɪbɪatɪ wana bie
ka ma
aŋaŋ nembibɪatɪ yiri yiri mana wana bie
ka ma.

3 Dama tɪŋgbaŋka gie vuosi mana nyu wo
ʊ lɔlɪbɪatɪ tʊʊmaha dɪ sɪna sɪba daa-
hagɪrɪbʊ a bugi.
Ta tɪŋgbaŋka gie naalɪba mana dɪ yi
dɪgɪntɪ tʊʊma aŋaŋ wa
ta nyugidiilibe mana dɪ yese ba ligire
a nyɪnna ʊ lɔlɪbɪatɪ ma."

4 Womi maŋ wʊŋ Ŋmɪŋ dɪ balala a
nyɪnna arɪzanna ma dɪ,
"N vuosi, nɪ keŋ nyɪŋ Babiloni tɪka ma
amʊ nɪ kaaŋ gʊtɪ juu ʊ wʊbɪatɪ ma,
ta gʊtɪ ye ʊ tɪbɪdatɪkʊ.

5 Dama ʊ wʊbɪatɪ faasɪ dala mɪŋ a dʊa a
ga tʊgɪ ŋmɪŋsikpeŋ,
ta n ka daaŋ ʊ wʊbɪatɪtɪ.

6 Nɪ yiŋŋi yi wo wudiekemba gbaŋ gbaŋ
die ʊ yine vuosi bataŋ wa,
ta yiŋŋi yi wo wudiekemba die ʊ yine
wo jigiŋ bule.
Ta vaa ʊ nyaaŋchibike suuli aŋaŋ daaŋ
dieke dɪ hagɪrɪna a tɪaŋ ʊ daabʊ
ʊ nagɪna a yɪ vuosi dɪ nyu wo jigiŋ
bule.

7 Ta vaa ʊ dii wahala aŋaŋ zɔɔlɪŋ pam,
sɪba die ʊ benne ʊ dʊŋŋʊ ta kɔta ʊ
gbaŋ dene wo
Dama ʊ ŋaaŋ bala a yɪa ʊ gbaŋ dɪ:
'Manɪŋ hɔgʊnaaŋ kala naa!
N ka yiwo kpihɔgʊ
die wɪa n kaaŋ daansɪ ye
sʊgɪchʊʊsɪŋ!'

8 Naa wɪa wahala nan keŋ keŋ ʊ ma bʊnyɪ
ta yʊagɪtɪ aŋaŋ sʊgɪchʊʊsɪŋ aŋaŋ kɔŋ
nan haarɪ wa,
ta boliŋ dɪaŋ nan dii wo,
dama tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ŋmɪŋ
vuodieke dɪ bala ʊ dii wo ʊ
sarɪyaka yiwo hagɪrɪtieŋ."

9 Tɪŋgbaŋka gie naaŋ diekemba dɪ
dʋagɪna aŋaŋ wa ta die ʋ nansɪbʋ aŋaŋ
wa wa dɪ keŋ ye ʋ bolibu diile nyusi dɪ
nyɪna wa, ba nan faasɪ kʋma ʋ wɪa.
10 Ba nan dɪ zie saasaa, dama ba chɪga
ŋmaamɪŋ dɪ ba nan gʋtɪ dii ʋ wahala ka.
Ba nan dɪ bala dɪ,
“Wʋbɪaŋ, wʋbɪaŋ, Babiloni tɪgɪkpɪɪŋ,
Ɲmɪŋ chʋʋsɪ fʋ bʋnyɪ.”
11 Tɪŋgbaŋka gie nyugidiilibe gbaŋ nan
dɪ kʋma ta die zɔɔlɪŋ ʋ wɪa, dama vuoŋ
wori a baaŋ daa ba nyintiti bɪbra,
12 vuoŋ kaaŋ bɪ a daa ba nyindiekemba
ba nagɪna salɪma aŋaŋ ligiriyɪala a wʋnsɪ
wa aŋaŋ ba leetiti aŋaŋ ba garɪyɪala
ha aŋaŋ garɪ diekemba dɪ faasɪna yaa
ligirehe aŋaŋ ba garɪ diekemba dɪ faasɪna
nyɪgɪsa aŋaŋ garɪŋmɪnaha aŋaŋ ba tɪɪ
diekemba daatɪ dɪ faasɪna vɪɪna aŋaŋ ba
nyindiekemba ba nagɪna yɔbɪŋ nyɪna a
wʋnsɪ aŋaŋ ba nyindiekemba ba nagɪna
tɪɪŋ daa diekemba dɪ faasɪna yaa ligire
a wʋnsa aŋaŋ kʋʋŋmɪna aŋaŋ ba kʋʋtɪ
aŋaŋ ba taŋ vɪɪnaha,
13 aŋaŋ ba kakaduro sinamoni tɪɪsɪsɪ
aŋaŋ ba tulaarisisi aŋaŋ ba tulaari
diekemba dɪ yine miri aŋaŋ firankensisi
wo, aŋaŋ daaŋ aŋaŋ kpaaŋ aŋaŋ zɔŋ
aŋaŋ zaaha aŋaŋ ba niigehe aŋaŋ yiisehe
aŋaŋ ba duune aŋaŋ duuŋ diekemba dɪ
datɪnana torikusi aŋaŋ yɔŋɪsɪ aŋaŋ vuota
mɪsɪ gbaŋ.
14 Nyugidiilibe nan balɪ dɪ, “Nyɪnvɪɪna
diekemba mana fʋ yaalɪnana wa baya
mɪŋ, ta fʋ nyinti aŋaŋ fʋ vɪɪnɪŋ mana dɪ
ga ta va fʋ, ta kaaŋ bɪ yehe bɪbra.”
15 Ta banɪŋ nyugidiilibe mi dɪ yene ligire
a nyɪŋ kanɪŋ tɪka ma wa nan dɪ zie saasaa,
dama ba chɪga ŋmaamɪŋ dɪ ba nan gʋtɪ dii
ʋ wahalaka. Ba nan dɪ kʋma ta die zɔɔlɪŋ,
16 ta bala dɪ,
“Wʋbɪaŋ, wʋbɪaŋ haarɪ tɪgɪkpɪɪka.
Die ʋ ŋaaŋ yeegi wo nyiŋyeekiyɪala aŋaŋ
nyiŋyeeki diekemba dɪ faasɪna yaa
ligire aŋaŋ nyiŋyeekiŋmɪna ta yeegi
salɪma nyinti
aŋaŋ nyindiekemba ba nagɪna tanvɪɪna a
wʋnsɪ
aŋaŋ leeti.
17 Ta bʋnyɪ nyinti gie mana dɪ bɪa.”
Die haarɪkpeŋkpɪɪkʋ nyɪŋkʋraha aŋaŋ
vuodiekemba mana dɪ bene ka sʋkʋ
aŋaŋ haarɪdɔŋtɪba aŋaŋ vuodiekemba dɪ
dinene nyʋŋ mʋgɪkpɪɪkʋ ma wa die dɪ zie
saasaa,
18 ta faasɪ nata ʋ wɪa die ba yene bolibu
dɪ dinene tɪka ta nyusi dɪ haga wa. Ta balɪ
dɪ, “Tɪgɪkpɪɪŋ ye wori a yaa hagɪrɪŋ sɪba
tɪka gie.”
19 Ta die yɔɔra tantɪ a yie ba sikpigile me
aŋ ka dagɪ dɪ ba sʋŋ chʋʋsɪya mɪŋ ta kʋma
ta die zɔɔlɪŋ ta bala dɪ,
“Wʋbɪaŋ, wʋbɪaŋ
haarɪ tɪgɪkpɪɪka, ʋ yine tɪgɪkpɪɪŋ dieke
vuodiekemba dɪ yalla haarɪkpɪɪma
ta dɔma mʋgɪkpɪɪrɪ ma a daa ta
yalla wa dɪ ye ligire.
Ta bʋnyɪ nyinti gie mana dɪ bɪa.”
20 Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ bene arɪzanna
ma, nɪ yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ, dama Ɲmɪŋ
chʋʋsɪ wa Babiloni tɪka. Ta nɪnɪŋ Ɲmɪŋ
vuosi aŋaŋ Ɲmɪŋ naazʋalɪŋ aŋaŋ Masia
tʋntʋntɪba, nɪ yallɪma sʋgɪfɪalɪŋ, dama
Ɲmɪŋ chʋʋsɪ wa Babiloni tɪka yaa gamma
wudiekemba ʋ yine nɪ wo wɪa.
21 Womi die malaka hagɪrɪtieŋ die dɪ kɔtɪ
taŋkpeŋkpɪɪŋ ka mʋ sɪba nɪɪkpeŋkpɪɪŋ a
nagɪ a taaŋ mʋgɪkpeŋkpɪɪkʋ ma ta baarɪ
dɪ,
“Naa Ɲmɪŋ dɪ nan nagɪ Babiloni tɪgɪkpɪɪka
a taaŋ aŋ ka chʋʋsɪ,
ta vuoŋ kaaŋ bɪ ye ke bɪbra.
22 Ta vuoŋ kaaŋ bɪ wʋŋ ta goojinɪgɪrɪŋ
aŋaŋ yɪlɪchɪarɪŋ chɪa yɪla fʋ tɪka
sʋŋ bɪbra,
ta vuoŋ kaaŋ bɪ wʋŋ wɪwɪɪrɪŋ aŋaŋ kan-
taŋ wɪɪrɪŋ ta ba chɪa yɪla fʋ tɪka sʋŋ
bɪbra.
Ta fʋ tʋntʋntɪba mana nan bɪa,
ta vuoŋ kaaŋ bɪ wʋŋ nɪaha dɔmɪŋ bɪbra.
23 Ta popoli kaaŋ bɪ chaaŋ fʋ ma,
ta hɔgʋ faarɪŋ aŋaŋ dembiŋ yallɪŋ kaaŋ bɪ
bie mi bɪbra.
Fʋ nyugidiilibe die faasɪna yaa ligire aŋaŋ
hagɪrɪŋ tɪŋgbaŋka gie mana ma,
ta fʋ tɪka vuosi die dɪ yallɪ tɪɪŋ a gaama
tɪŋgbaŋka gie vuosi mana.
24 Ɲmɪŋ datɪ wa Babiloni tɪŋ tɪbɪŋ
dama ka kʋʋ wa Ɲmɪŋ naazʋalɪŋ
aŋaŋ ʋ vuosi aŋaŋ vuodiekemba mana
vuosi dɪ kʋnana
tɪŋgbaŋka gie mana mana wɪa.”

19

Arɪzanna ma vuosi sʋgɪfɪalɪŋ yaa gamma Babiloni tɪŋ chʋʋsɪŋ wɪa

1 Naa kʋaŋ chaaŋ maŋ wʋŋ dɔmɪŋ
arɪzanna ma sɪba kpɪkpaaŋ dɪ lagɪsɪna a
bala dɪ,
“Haleluya,*
gbatɪtaanɪŋ aŋaŋ bɪrɪŋ aŋaŋ hagɪrɪŋ yiwo
wʋnɪŋ Ɲmɪŋ sɪɪtɪ.
2 Dama ʋ sarɪya diile yiwo wusie ta mʋ.
Ʋ chʋʋsɪ wa hɔgʋ dieke dɪ yinene daak-
pana tʋʋmaha,
ʋ vana tɪŋgbaŋka gie vuosi dɪ yie bɪaŋ
aŋaŋ ba yinene dɪgɪntɪ tʋʋma aŋaŋ
wa wa wɪa.
Ɲmɪŋ datɪ wa ʋ tɪbɪŋ,

* **19:1 19.1** Haleluya chɪaŋ yiwo: “Nɪ bɪrɪma Ɲmɪŋ.”

dama ʊ kʊʊ wa wʊnɪŋ Ɲmɪŋ tʊntʊntɪŋ.”
3 Ta kpɪkpaakʊ dɪ bɪ nata a bala dɪ,
“Haleluya,
dama boli dieke dɪ dinene tɪka nyusi nan jʊalɪ gara
ŋmɪŋsikpeŋ yaa gamma haahuu.”
4 Die nyɪŋkʊra baŋɪsɪ-le aŋaŋ banɪɪsa wa aŋaŋ nyinvugiti anɪɪsa wa die dɪ nan Ɲmɪŋ vuodieke dɪ kalla naagbaŋkʊ ma wa nɪŋŋa ta jɪaŋ wa, ta baarɪ dɪ,
“Wusie, Haleluya.”

Yiipɔlɪka hɔgʊ banwʊla dʊʊga wɪa

5 Womi die lɔlɪŋ die dɪ nyɪŋ naagbaŋkʊ ma a bala dɪ,
“Nɪ vaa tɪ bɪrɪ tɪ Ɲmɪnnɪ,
nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ jɪanna wa aŋaŋ vuoŋ mana,
aŋaŋ nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ yine vuokpɪɪma aŋaŋ wabɪtɪ ta jɪama wa wa.”
6 Ta maŋ bɪ wʊŋ dɔmɪŋ sɪba kpɪkpaaŋ dɪ lagɪsɪna a nata, ta die dɔŋkʊ dɪ sɪɪ sɪba nyaakpɪɪŋ dɪ palala ta bɪ dɔma sɪba nɪɪnatɪkpeŋkpɪɪŋ a bala dɪ,
“Haleluya,
dama tɪ Yɔmʊtieŋ Hagɪrɪtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ yiwo Naaŋ.
7 Nɪ vaa tɪ yallɪma sʊgɪfɪalɪŋ,
ta yɪma wa jɪlɪma.
Dama saŋŋa tʊgɪya mɪŋ dɪ Yiipɔlɪka faarɪ ʊ hɔgʊ,
ta ʊ hɔgʊ wa dɪ yi siri a gbarɪ.
8 Ɲmɪŋ yɪ wa hɔgʊ wa garɪyɪalɪvɪɪŋ dieke dɪ nyɪgɪsɪnana dɪ ʊ yeegi.”
(Garɪyɪalɪkʊ zie a yɪ wa wʊvɪɪŋ diekemba Ɲmɪŋ vuosi dɪ yinene.)
9 Womi malaka die dɪ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ,
“Maagɪ naa: ‘Sʊgɪfɪalɪŋ bie vuodiekemba ba wana dɪ ba keŋ a gʊtɪ dii Yiipɔlɪka hɔgʊhaalʊ wa banwʊla nyindiikehe.’ ”
Die malakaka die dɪ bɪ balɪ a gʊtɪ dɪ,
“Wɪaha gie yiwo Ɲmɪŋ wɪa, ta yi wusie.”
10 Womi maŋ nan tɪŋgbaŋ ʊ nɪŋŋa dɪ n jɪaŋ wa, ama die ʊ balɪ a yɪ mɪŋ dɪ,
“Da yime die, dama n gbaŋ n yiwo fʊnɪŋ aŋaŋ fʊ nɪmballɪ diekemba dɪ yalla Masia wʊvɪɪnaha tʊntʊntɪ chanchaalɪŋ. Banɪŋ ba yine vuodiekemba dɪ dɪna wusie dieke Yisa dɪ yuorine a dagɪ wa. Die wɪa Ɲmɪŋ yine vuodieke fʊ baaŋ jɪaŋ.”
Vuodieke nɪŋ mana dɪ balala yaa gamma Yisa ma, yie die aŋaŋ Halɪkasɪka hagɪrɪŋ.

Duunyɪalɪŋ jʊjʊalɪtʊ wɪa

11 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ ye arɪzanna dɪ yuorine, ta maŋ ye duunyɪalɪŋ dɪ zene me, ta ka jʊjʊalɪtʊ saaŋ dɪ dɪ, Vuovɪɪnʊ aŋaŋ Wusie. Ta die sarɪya aŋaŋ wusie a bɪ waga tɔntɪ aŋaŋ wusie.
12 Die ʊ nine dɪ die sɪba bolinyaaŋ, ta bubi naara sibubisi pam ʊ sikpeŋ me, ta ba maagɪ saaŋ kaanɪ a diisi ʊ ma, ama ta vuoŋ dɪ ka sɪba ka chɪaŋ, sie ʊ nyɪɪna ma.
13 Ta jayeekiwaŋ dieke ʊ yeegine wo die dɪ ŋmɪntɪ aŋaŋ zɪŋ, ta ʊ saaŋ dɪ yi, “Ɲmɪŋ Nʊawɪɪŋ.”
14 Ta arɪzanna ma tɔŋ wagɪrɪba dɪ dɪɪ ʊ kʊaŋ, ta jʊalɪ duunyɪala ta yeegi nyiŋyeekiyɪala diekemba dɪ wone dɪgɪntɪ.
15 Die takoobi dieke dɪ faasɪna die dɪ chabɪ ʊ nʊaŋ ma, kanɪŋ ʊ nan nagɪ a wagɪ a nyaŋŋɪ buurɪŋ mana, ta pɔgɪlɪ ba aŋaŋ hagɪrɪŋ, ta ŋmʊa ba jigidieke ba ŋmʊna nyɪŋnyɪŋka nyaabʊ, kanɪŋ ka yine Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke dɪ yalla hagɪrɪŋ mana mana sɪnyɪɪrɪŋ.
16 Ta ba maagɪ saaŋ kaanɪ a diisi ʊ garɪkʊ jigidieke dɪ ligine ʊ naadiigiŋ kpɪɪlɪka ma dɪ,
NAALIŊ DIAŊ NAAŊ, YƆMƱTIELIŊ DIAŊ YƆMƱTIEŊ .
17 Womi maŋ ye malaka dɪ zene ŋmɪŋ ma, ta nata wasa nembisisi dɪ hagɪna a bie ŋmɪŋsikpeku dɪ, “Nɪ keŋ a lagɪsɪ taŋ Ɲmɪŋ dʊʊga kpeŋkpɪɪka ma,
18 amʊ nɪ nan ŋɔbɪ naalɪŋ aŋaŋ sojasi nyɪŋkʊra aŋaŋ sojasi aŋaŋ duune aŋaŋ sojasi dɪ jʊalɪna ha aŋaŋ vuotaŋ mana, vuodiekemba dɪ yine yɔŋɪsɪ aŋaŋ vuodiekemba dɪ sɪna ba gbaŋ aŋaŋ vuokpɪɪma aŋaŋ wabɪtɪ mana nyɪŋgbanɪŋ.”
19 Womi maŋ ye haagɪŋ dɔmbɪakʊ aŋaŋ tɪŋgbaŋka gie naalɪba aŋaŋ ba sojasi dɪ lagɪsɪna dɪ ba wagɪ aŋaŋ vuodieke dɪ jʊalɪna duuŋbu aŋaŋ ʊ sojasisi.
20 Ama Masia die dɪ yigi haagɪŋ dɔmbɪakʊ aŋaŋ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʊalɪba diekemba dɪ zene ʊ naŋ ma a yi mamachi dagɪtɪtɪ. Ʊ nagɪ wa dagɪtɪ gie a gaaŋ vuodiekemba dɪ tuone haagɪŋ dɔmbɪakʊ magɪlɪkʊ ta jɪaŋ buu dieke dɪ nɪasɪna ka wa. Masia die dɪ nagɪ ba bale wo a taaŋ boli dieke dɪ dinene aŋaŋ maafa jiribi wo me.
21 Vuodieke die dɪ kala duuŋbu me wo die dɪ nagɪ takoobi dieke dɪ chabɪna ʊ nʊarɪ ma wa a kʊʊ ba sojasisi mana, die nembisisi mana die dɪ dii ba nyɪŋgbanɪŋ a keŋ chagɪ.

20

Ba bɔbɪna Sitaani bɪna tusiŋ dene

1 Naa kʊaŋ chaaŋ maŋ bɪ ye malaka wʊnyɪ dɪ nyɪnna arɪzanna a keŋ sʊʊna, ta pɔgɪlɪ vɔrɪgoli dieke dɪ wone kpatɪkʊ saafɪbɪŋ aŋaŋ chɔrɪŋ kpeŋkpɪɪma ʊ nuuŋ me.
2 Ta nyaŋŋɪ waakpɪɪbɪakʊ, ʊ yine Saaŋ chʊʊsɪrʊ wa yaa Sitaani wa ta die bɔbɪ wa aŋaŋ chɔrɪma,

3 ta nagı wa a taaŋ yi vɔrıgoliku me bına
tusiŋ, ta kparı ka aŋaŋ saafıka ta kpaası
ka marı, amʋ ʋ kaaŋ bı gaaŋ tıŋgbaŋka
gie vuosi bıbra a ga tʋgı bına tusiri. Bına
tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ʋ nan forisi wo a
taaŋ saŋŋa bıta.
4 Ta die bı ye naagbaŋtı arızanna ma,
ta Ɲmıŋ dı yı vuodiekemba dı kalla a
ma wa yiko dı ba dii sarıya. Ta bı
ye vuodiekemba die dı mʋʋlınana wusie
dieke Yisa Masia die dı yuorine a dagı wa
aŋaŋ Ɲmıŋ wıaha ta ba gobi ba sikpigilehe
wo haalıtı. Banıŋ die ba ka jıaŋ haagıŋ
dɔmbıakʋ yaa ka buubu dieke dı nıasına
ka, yaa ta tuo ka magılıkʋ ba die me yaa ba
nuusi me. Ta Ɲmıŋ dı vaa ba yiŋŋi keŋ ba
mısı ma ta yı ba sieŋ dı ba lagıŋ dii naaŋ
aŋaŋ Masia bına tusiŋ.
5 Bʋmbʋŋaŋ kuŋ hagıŋ wone naa.
Vuotıalıkaha mana die dı kpine wo die ka
hagı kuŋ me a ga tʋgı saŋŋa dieke bına
tusiri dı tʋgına.
6 Sʋgıfıalıŋ aŋaŋ alibarika bie
vuodiekemba dı gʋtına bʋmbʋŋaŋ kuŋ
hagıkʋ ma wa. Kuŋ dieke dı gʋtına bule
wo kaaŋ keŋ ba ma, ta ba nan yi Ɲmıŋ
aŋaŋ Masia kıkaabıtıŋ ta nan lagıŋ a dii
naaŋ aŋaŋ Yisa bına tusiŋ.

Boliŋ dı chʋʋsına Sitaani dene

7 Bına tusiri gie kʋaŋ chaaŋ, ba nan
vʋarı Sitaani a nyıŋ vɔrigoliku me a taaŋ
8 ta ʋ nan keŋ nyıŋ a gaaŋ buuri
diekemba mana dı bene tıŋgbaŋka gie
me. Ba wasa banıŋ vuosi mi dı Gogi
aŋaŋ Magogi. Sitaani nan lagısı ba mana
jigidieke ba balla ba tuoli tɔmbʋ. Ba nan
faası dala ta wo bıısıŋ.
9 Ta nyıŋ ga tıŋgbaŋka gie jigiŋ mana a
gilıŋ tıgıdieke Ɲmıŋ dı chone ta ʋ vuosi dı
bie ka ma wa. Ama Ɲmıŋ die dı vaa boliŋ
die dı nyıŋ arızanna ma a keŋ dii ba mana.
10 Womi die ba nagı Sitaani vuodieke dı
gaana vuosi gie wo a taaŋ yi boli dieke
dı dinene aŋaŋ maafa jiribike me, jigi-
dieke haagıŋ dɔmbıakʋ aŋaŋ ŋmınchıbısı
naazʋalıba dı wone beri wo. Mi ba nan
dı die wahala yuŋ aŋaŋ ŋmıntʋası yaa
gamma haahuu.

Kpatıŋ sarıya diile wıa

11 Womi die maŋ bı ye Ɲmıŋ dı kalla
naagbanıŋ kpeŋkpııŋ dieke dı faasına
yıantı ma. Die ʋ kenne a nyıŋ wa,
tıŋgbaŋka gie aŋaŋ ŋmıŋsikpeŋ die dı bıa
ta vuoŋ dı ka bı yehe bıbra.
12 Ta die ye vuodiekemba die dı kpine,
vuokpııma aŋaŋ wabıtı ta ba zie naag-
baŋkʋ nıŋŋa. Ta vuoŋ dı yuori gbaŋtı
ta bı yuori gbanıŋ kaanı ba maagına
vuodiekemba dı yalla miivoli haalıkʋ
saara a yi. Ta Ɲmıŋ dı dii vuodiekemba dı
kpine wo sarıya yaa gamma wudieke ba
yine ta ba maagı yi gbaŋtı ma wa.
13 Ta mʋgıkpııma dı vʋarı vuodiekemba
dı kpine a ma wa, ta kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ
dıaŋ dı vʋarı vuodiekemba dı kpine ta bie
a ma wa. Ta Ɲmıŋ dı dii ba wʋnyı mana
sarıya yaa gamma wudieke ba yine.
14 Ta die nagı kuŋ aŋaŋ kpiile tigiŋ a taaŋ
yi vɔrıkpeŋkpııŋ dieke dı suuline aŋaŋ
bolibu me. Kuŋ dieke dı gʋtına bule wo
yine vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu.
15 Vuodieke nıŋ mana saaŋ die dı kana
ka maagı yi miivoli gbaŋkʋ ma, die ba nagı
wa mıŋ a taaŋ yi vɔrıkpııkʋ aŋaŋ bolibu
me.

21

Ɲmıŋsikpeŋ haalıŋ aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ

1 Womi die maŋ ye ŋmıŋsikpeŋ haalıŋ
aŋaŋ tıŋgbaŋ haalıŋ, ta bʋmbʋŋaŋ
ŋmıŋsikpeku aŋaŋ bʋmbʋŋaŋ tıŋgbaŋka
die dı bıa, ta mʋgıkpııma ha dıaŋ dı
nyııgı.
2 Ta maŋ ye Ɲmıŋ tıŋ dieke dı yine
Jerusalemi haalıkʋ dı nyınna Ɲmıŋ jigiŋ
arızanna ma a keŋ sʋʋna a yi siri a gbarı
sıba hɔgʋ dı ŋaana mıŋŋı bɔbı a gbara dı
ʋ tuoli ʋ chʋrʋ wa.
3 Ta die wʋŋ lɔlıkpeŋkpııŋ dı balala
nyınna naagbaŋkʋ ma dı, “Lele, Ɲmıŋ
tigiŋ wa bie wo vuota jigiŋ, ta wʋnıŋ Ɲmıŋ
nan dı beri aŋaŋ ba, ta ba yi ʋ vuosi. Ta ʋ
gbaŋ gbaŋ ʋ nan dı beri aŋaŋ ba ta yi ba
Ɲmıŋ.
4 Ʋ nan chiti ba nintaantı mana, ta kuŋ
yaa sʋgıchʋʋsıŋ yaa kpaŋ, yaa yʋagıŋ
kaaŋ dı beri bıbra, dama wʋkʋra mana
nan tıaŋ ga.”
5 Womi vuodieke die dı kalla naagbaŋtı
ma wa dı baarı dı, “Lele, n yi wo nyinti
mana nyıŋhaala.” Ta die bı balı a yı mıŋ
dı, “Maagı wıaha gie dama wıaha gie yiwo
wusie ta vuoŋ nan bıagı a tuohe a dii.”
6 Ta ʋ bı balı mıŋ dı, “Ka wɔŋ yi
mıŋ. Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega
wa; ka chıaŋ yiwo, piiliŋ aŋaŋ kpatıŋ.
Vuodiekemba nyanyuule dı yalla ba wa,
n nan yı ba miivoli nyaaŋ dı bulinene a
nyına buluŋ me aŋ ba nyu yɔrı.
7 Ta vuodieke nıŋ mana dı nyaŋŋına
nyaŋŋıkʋ gie, nan ye nyinti gie mana a
nyıŋ n jigiŋ, ta n nan yi ʋ Ɲmıŋ, ta ʋ dıaŋ
ʋ yi n bʋa.
8 Ama ŋmaantielibe, aŋaŋ vuodiekemba
dı wone yada wa, aŋaŋ vuodiekemba
dı yinene bıaŋ, aŋaŋ vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ
vuodiekemba dı yinene dıgıntı tʋʋma,
aŋaŋ vuodiekemba dı bʋgınana, aŋaŋ
vuodiekemba dı jıannana bugile, aŋaŋ
ŋmınchıbıtielibe mana, ba jigiberisikiŋ

yiwo vɔrɪgoli dieke dɪ dinene boliŋ aŋaŋ maafa jiribi wo me, ka yine kuŋ dieke dɪ gʊtɪna bule wo.”

Jerusalemi haalɪkʊ wɪa

9 Die malakasi ayʊpɔyɪ diekemba die dɪ pɔgɪlɪna tɪmbala ayʊpɔyɪ ta a suuli aŋaŋ kpatɪŋ wahalaha wʊnyɪ die dɪ keŋ n jigiŋ a balɪ mɪŋ dɪ, “Keŋ giena aŋ n dagɪ fʊ hɔgʊhaalʊ wa, wʊnɪŋ ʊ yine Yiipɔlɪka hɔgʊ wa.”

10 Womi die Ɲmɪŋ Halɪkasɪka die dɪ hagɪ n ma, malakaka die dɪ nagɪ mɪŋ a ga jʊalɪ a zieŋ taŋ dieke dɪ faasɪna a bɪrɪŋ sikpeŋ biŋ me, a dagɪ mɪŋ Ɲmɪŋ tɪŋ Jerusalemi dɪ nyɪnna arɪzanna ma Ɲmɪŋ jigiŋ a keŋ sʊʊna wa.

11 Ta die nyɪgɪsa aŋaŋ Ɲmɪŋ chuulikpeŋkpɪɪŋ, ta bɪ nyɪgɪsa sɪba tanbɪsɪ diekemba dɪ faasɪna a yaa ligire ba wasa ha jasipa wa, ta bɪ nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.

12 Ta tɪka dɪ yaa gaaŋkpɪɪŋwaŋ a giliŋ ke, ta ka yaa sanʊa baŋ aŋaŋ ale ta malakasi baŋ aŋaŋ bale dɪ gbarɪ sanʊaha kaanɪ mana. Ta Izara buuriŋ baŋ aŋaŋ bale wo saara dɪ maagɪ a diisi sanʊaha kaanɪ mana ma.

13 Die sanʊa ataa die dɪ bie ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaŋ, ta a ataa dɪ bie nuudiigiŋ chaaŋ, ta ataa dɪ bie ŋmɪŋ nanɪŋ chaaŋ ta ataa dɪaŋ dɪ bie nuugalɪ chaaŋ.

14 Tɪka nyabɪlɪŋ zie wo tana baŋ aŋaŋ ale me, ta Yiipɔlɪka tʊntʊntɪba baŋ aŋaŋ bale wo wʊnyɪ mana saaŋ die dɪ maagɪ a diisi a kaanɪ mana ma.

15 Malaka dieke die dɪ balala wɪa aŋaŋ mɪŋ wa die dɪ pɔgɪlɪ daa dieke ba nagɪna a magɪsa nyinti ta ba nagɪ salɪma a wʊnsɪ ka, dɪ ʊ magɪsɪ tɪka aŋaŋ ka sanʊaha aŋaŋ ka gaamaha.

16 Tɪka lʊga anɪɪsa wa mana die mʊwa taŋ, malakaka die dɪ magɪsɪ ka a ye ta ka wagɪrɪŋ die yiwo malisi tusiŋ aŋaŋ kɔbɪsɪ-nʊ. Ka teeliŋ aŋaŋ ka jʊalɪŋ gbaŋ dɪ mʊ die gbaŋ gbaŋ.

17 Ta ʊ bɪ magɪsɪ tɪka gaanɪ jʊalɪŋ, ka dɪaŋ ka yi naŋ magɪsɪŋ kɔbɪsɪ-le aŋaŋ baŋ aŋaŋ ayʊaba. Die ʊ magɪsɪya mɪŋ sɪba vuotaŋ dɪ ŋaana magɪsa nyinti dene wo.

18 Die ba nagɪ wa taŋ diekemba ba wasɪnana Jasipa a mɪɪ tɪka gaanɪ, ta nagɪ salɪma a mɪɪ tɪka aŋaŋ ka nyinti mana ta ka nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.

19 Die ba nagɪ taŋ vɪɪŋ diekemba dɪ faasɪna a yaa ligire yiri yiri a dʊaŋ gaamaha nyabɪlɪŋ. Bʊmbʊŋaŋ tanɪ die yiwo jasipa, ta taŋ dieke dɪ gʊtɪna bule wo dɪ yi saafari, ta taŋ dieke dɪ gʊtɪna bʊtaa wa ma die yiwo agatɪ, ta taŋ dieke dɪ gʊtɪna bʊnɪɪsa wa die yiwo emalerali,

20 ta taŋ dieke dɪ gʊtɪna bʊnʊ wa ma die yiwo onikisi, ta taŋ dieke die dɪ gʊtɪna bʊyʊaba wa die yiwo kaneliani, ta taŋ dieke die dɪ gʊtɪna bʊyʊpɔyɪ wa die yiwo kirisollati, ta buniiŋ wo dɪ yi berili, ta bʊwayɪ wa dɪ yi topasi, ta baŋka ma wa dɪ yi kirisopasi, ta jadieke die dɪ gʊtɪna baŋ aŋaŋ kaanɪ wa dɪ yi jasinti, ta baŋ aŋaŋ ale wo dɪ yi ametisi.

21 Ta ka sanʊa baŋ aŋaŋ ale wo die yiwo taŋ dieke ba wasɪnana peeli wo, ta ba nagɪ ka taŋ balɪmɪŋ a wʊnsɪ sanʊaŋ mana. Ta nagɪ salɪma a wʊnsɪ tɪka siekpɪɪkʊ ta ka nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.

22 Die n ka ye Ɲmɪŋ jɪamɪŋ juoŋ tɪka ma, dama tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ vuodieke dɪ yalla hagɪrɪbʊ mana aŋaŋ Yiipɔlɪka, banɪŋ ba benne mi ta vuosisi dɪ jɪama ba.

23 Ta tɪka die ka bɪ yaala chaanɪŋ a nyɪna ŋmɪŋ yaa chɪɪkʊ jigiŋ, dama Ɲmɪŋ chuulikpeŋkpɪɪkʊ die chaana yɪa ka mɪŋ ta Yiipɔlɪka dɪaŋ dɪ yi ka popoli.

24 Ta tɪŋgbaŋka gie vuosi mana nan dɪ bie chaaŋkʊ ma, ta tɪŋgbaŋka gie naakpɪɪmaha nan yaa ba nyinti a keŋ ka ma.

25 Tɪka sanʊaha mana nan yuori zie daaŋ mana ta kaaŋ wɔŋ ligi, dama yuŋ kaaŋ dɪ bie mi.

26 Ta tɪŋgbaŋka gie buuriŋ mana nan yaa nyɪŋvɪɪna aŋaŋ ba nyinti mana a keŋ tɪka ma.

27 Ama jadieke dɪ kana ka yi kasɪ yaa vuodiekemba dɪ yinene viivi tʊʊma yaa a chɪba ŋmɪnchɪbɪsɪ kaaŋ juu tɪka ma, sie vuodiekemba ba maagɪna ba saara a yi Yiipɔlɪka miivoli gbaŋkʊ ma wa nyɪɪna ma baaŋ juu ka ma.

22

1 Malakaka die dɪ dagɪ mɪŋ mʊgʊŋ dieke dɪ yalla miivoli nyaabʊ, ka nyɪna Ɲmɪŋ aŋaŋ Yiipɔlɪka naagbaŋkʊ ma ta nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga,

2 a palɪ sʊʊŋ gara tɪka siekpɪɪkʊ ma. Ta tɪɪ dieke ba wasɪnana miivoli tɪɪka dɪ zie mʊgɪrɪ lʊgaha ale wo mana, ta tɪɪka dɪ nyɪna nyɪŋnyɪŋka chɪɪŋ mana biŋ ma, ta ka vaatɪ dɪ yi gbaamɪŋ a yɪ buuriŋ mana.

3 Jadieke Ɲmɪŋ dɪ kana kaatɪ a yɪ kaaŋ dɪ bie tɪka ma, dama Nabidie Ɲmɪŋ aŋaŋ Yiipɔlɪka naagbaŋkʊ nan dɪ bie tɪka ma ta ʊ tʊntʊntɪŋ nan dɪ jɪama wa.

4 Ba nan ye ʊ nine chaaŋ ta ʊ saaŋ nan dɪ bie ba die me.

5 Yuŋ kaaŋ bɪ beri bɪbra ta ba kaaŋ bɪ yaala popolisi yaa ŋmɪŋ chaanɪŋ, dama tɪ Yɔmʊtieŋ Nabidie Ɲmɪŋ nan yi ba chaanɪŋ. Ta ba nan yi naalɪŋ ta bemme yaa gamma haahuu.

Yisa keniŋ wɪa

6 Womi malakaka die dɪ bɪ balɪ dɪ, “Wɪaha gie yiwo wusie, ta vuoŋ dɪ nan

bıagı a tuohe dii. Ta tı Yɔmʋtieŋ Nabidie
Ɲmıŋ vuodieke dı nagına ʋ Halıkasıka
a yıa ʋ naazʋalıŋ wa, wʋnıŋ ʋ tʋnna ʋ
malaka dı ʋ keŋ dagı ʋ tʋntʋntıba wudieke
dı bala ka yi leleke gie.”

7 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n
kieŋ mıŋ lele wo gie. Ta sʋgıfıalıŋ bie
vuodiekemba dı tuone Ɲmıŋ naazʋalıba
wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie
me wo a dii.”

8 Manıŋ Jɔɔn wʋŋya mıŋ ta ye wıaha
gie mana. Ta die n wʋnna ta yehe a kpatı
wa die maŋ sʋʋŋ gbirigi malaka dieke dı
dagına mıŋ wıaha gie wo nıŋŋa dı n jıaŋ
wa.

9 Ama die ʋ balı mıŋ dı, “Da keŋ
yi die, n gbaŋ n yiwo tʋntʋntʋ sıba
fʋnıŋ aŋaŋ fʋ nımballı Ɲmıŋ naazʋalıba
aŋaŋ vuodiekemba mana dı saagına a yi
wudiekemba dı benne gbaŋkʋ gie me wo,
jıama Ɲmıŋ.”

10 Ta bı balı mıŋ dı, “Da keŋ nagı Ɲmıŋ
naazʋalıba wıaha dı benne gbaŋkʋ gie me
a lɔbırı dama saŋŋa gbigiye mıŋ dı wıaha
gie mana yi.

11 Vuodieke nıŋ mana dı yinene bıaŋ
mʋ ʋ yime bıaŋ a gamma, ta vuodieke
nıŋ gbaŋ dı yine dıgıntı tʋʋma ʋ yime
die a gamma, ta vuodieke nıŋ dı yinene
vıınıŋ, ʋ yime die a gamma, ta vuodieke
nıŋ dıaŋ dı yalla sʋgıyıalıŋ, ʋ yallıma die
yaa gamma.”

12 Ta Yisa dı baarı dı, “Nı wʋmma, n
kieŋ mıŋ lele, ta pɔgılı vuoŋ mana tʋʋma
nyʋarı dı n yı wa.

13 Manıŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega, piiliŋ
aŋaŋ kpatıŋ.”

14 Sʋgıfıalıŋ bie vuodiekemba dı su-
girine ba garıtı a nyıŋ, ba yaa sieŋ dı ba
dii nyıŋnyıŋka miivoli tııka ma, ta daagı
tıka sanʋaha ma a juu tıka ma.

15 Ama vuobıatı aŋaŋ vuodiekemba
dı yine bubugiriŋ ta gaama vuosi,
aŋaŋ vuodiekemba dı tʋnnana dıgıntı
tʋʋma, aŋaŋ vuodiekemba dı yine
vuokʋʋrıŋ, aŋaŋ vuodiekemba dı
kaabınana bugile, aŋaŋ vuodiekemba dı
yine ŋmınchıbıtieliŋ ta gaama vuosisi wo,
vuosi gie mana nan dı bie tıka yeŋ me.

16 “Manıŋ Yisa tʋnna n malaka dı ʋ keŋ
balı wıaha gie a yı n dıdıısırıba. Manıŋ
Yisa wa gie yine Naaŋ Davidi haagıŋ ta
bı yi sıba sʋkʋleeliŋ ŋmaarıŋ dieke dı
chaannana.”

17 Ta Ɲmıŋ Halıkasıka aŋaŋ Yiipɔlıka
hɔgʋ wa dı balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodieke dıaŋ dı wʋnna naa dıaŋ dı
balı dı, “Keŋ.”

Ta vuodiekemba mana nyanyuule dı
yallı ba, ba keŋ tuo miivoli nyadieke dı
yine piini wo yɔrı.

Kpatıŋ

18 Manıŋ Jɔɔn n kpaama nı
vuodiekemba dı wʋnnana naazʋalıba
wudiekemba dı maagına a yi gbaŋkʋ gie
me wo aŋaŋ nıŋŋmına. Dıı yi vuoŋ dı
nagı wııŋ a gʋtı a ma, Ɲmıŋ nan nagı
wahala yiri yiri diekemba dı maagına a yi
gbaŋkʋ gie me wo a gʋtı ʋ tıbıdatıŋ ma.

19 Ta dıı yi vuoŋ dıaŋ dı vʋarı wııŋ
a nyıŋ Ɲmıŋ naazʋalıba wudiekemba dı
maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo, Ɲmıŋ
nan vʋarı a nyıŋ dı tieŋ jigiŋ alibarika
dieke ba maagına a yi gbaŋkʋ gie me wo,
ʋ nan vʋarı a nyıŋ ʋ jigiŋ miivoli tııka
nyıŋnyıŋka dı yine ʋ tʋaŋ aŋaŋ ʋ jigiŋ
Ɲmıŋ tıka ma.

20 Vuodieke dı bala naa baarı dı, “Wusie,
n kieŋ mıŋ leleke gie.”

Wusie, vaa ka yi die. Tı Yɔmʋtieŋ Yisa,
keŋ.

21 Tı Yɔmʋtieŋ Yisa suŋŋiŋ bemme aŋaŋ
ʋ vuosi mana. Wusie.